

Anötö ndê Yom Lêñsêm  
Wakuc



The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea

**Anötö ndê Yom Lêṅsêṁ Wakuc**  
**The New Testament in the Bukawa language of Papua New**  
**Guinea**

**Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini**

copyright © 2000 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bukawa

Translation by: Lutheran Bible Translators Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-13

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020  
545e5ca3-1e95-59e4-8380-93951e023cf7

## Contents

FRT . . . . .	1
MATYU . . . . .	3
MAK . . . . .	57
LUK . . . . .	90
JON . . . . .	144
APOSEL . . . . .	185
ROM . . . . .	236
1 KORIN . . . . .	262
2 KORIN . . . . .	288
GALESIA . . . . .	306
EPESAS . . . . .	316
PILIPAI . . . . .	325
KOLOSİ . . . . .	332
1 TESALONIKA . . . . .	338
2 TESALONIKA . . . . .	344
1 TIMOTİ . . . . .	348
2 TIMOTİ . . . . .	356
TAITUS . . . . .	361
PILEMON . . . . .	365
HIBRU . . . . .	367
JEMS . . . . .	387
1 PITA . . . . .	394
2 PITA . . . . .	402
1 JON . . . . .	407
2 JON . . . . .	414
3 JON . . . . .	416
JUD . . . . .	418
REVELESEN . . . . .	421
Read the New Testament . . . . .	447
Yom Njatô Nahu . . . . .	459

**Anötö ndê Yom Lêñsêḿ Wakuc**  
**The New Testament in the Bukawa language of**  
**Papua New Guinea**  
**Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini**

Lutheran Bible Translators Australia  
 197 Archer Street, Adelaide  
 South Australia 5006

*Anötö ndê Yom Lêñsêḿ Wakuc*  
 The New Testament in the Bukawa language  
 in the Huon Gulf area of Morobe Province,  
 Papua New Guinea  
 Translation by Lutheran Bible Translators Australia  
 © 2000 Lutheran Bible Translators Australia  
 Print publisher, 2000 by Lutheran Bible Translators Australia  
 Web version  
 2012, Wycliffe Bible Translators  
 www.Wycliffe.org  
 http://pngscriptures.org  
 www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).  
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

**Your are free to share** — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Lutheran Bible Translators Australia Inc.* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

**Notice** — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

**Tok Orait**

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong *Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license*. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

## Matyu ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Matyu inŋ Yisu ndê ñgacsêñjomi 12 si danŋ, ma inŋ ndê ñaê danŋ bu Liwai (Mak 2:14). Têñ ñamata-nga inŋ kôm gwelenŋ whinŋ gavman Rom-nga ma kôc mone takis-nga yêc lau Israel-nga. Ma tinjambu Yisu kêgalêm inŋ sa ti ndê ñgacsêñjom danŋ.

Matyu inŋ ñgac Israel-nga, ma inŋ to ñawaê ñayham dindéc gic inŋ dau ndê lau Israel-nga ñawaê. Inŋ to tu bu whê sa bu Mesaya nanŋ Anötö gic bata bu êñkinŋ têtñ lau Israel-nga, nanŋ Yisu dau. Matyu kôc yom daêsam yêc lau Israel si buku dabunŋ (nanŋ dasam bu Yom Lêñsêm Akwa) bu puc yom nanŋ inŋ to pi Yisu, nanŋ dôñ, ma bu tôc asê bu yom honŋ nanŋ propet akwa-kwa sêto pi Mesaya dau, nanŋ ñandô sa pi Yisu. Ma Matyu to yom daêsam pi yom nanŋ Yisu sôm ma kêdôhônŋ têtñ lau, ma pi gêtñ nanŋ inŋ kôm.

Ñawaê ñayham dindéc gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc gic waê lau nom-nga honŋ. Nahu bu Matyu to yom daêsam pi †Anötö ndê gôlinŋ (kingdom), ma whê sa bu Anötö tac whinŋ bu lau honŋ sêsôc inŋ ndê gôlinŋ ñapu, ma sêti inŋ ndê balêkoc. Tôm yom nanŋ Yisu sôm têtñ lau Israel-nga, ma Matyu to yêc 4:17, nanŋ yêc bocdec bu:

Anötö ndê gôlinŋ menŋ kêpinŋ su. Bocdinanŋ anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sinŋ.

*Yisu ndê apai ñadênanŋ  
(Luk 3:22-38)*

<sup>1</sup> Yisu †Kilisi ndê apai si ñadênanŋ dindéc. Inŋ sa akêñ Dawid ndê, ma Dawid sa akêñ Abraham ndê.

<sup>2</sup> Abraham ndê atu inŋ Aisak. Ma Aisak ndê atu inŋ Jakob. Jakob ndê atui †Juda ti inŋ ndê asidôwai. <sup>3</sup> Juda gêm Tama ma inŋlu sêkwê balê lu asê, nanŋ Peres lu Sera. Peres ndê atu inŋ Hesron, ma Hesron ndê atu inŋ Ram. <sup>4</sup> Ram ndê atu inŋ Aminadab. Aminadab ndê atu inŋ Nason, ma Nason ndê atu inŋ Salmon.

<sup>5</sup> Salmon gêm Rahab, ma inŋlu sêkwê Boas asê. Boas gêm Rut, ma inŋlu sêkwê Obed asê. Ma Obed inŋ Jessi damba. <sup>6</sup> Ma Jessi ndê atu inŋ Kinŋ Dawid.

Dawid gêm Betsiba, nanŋ munŋnga ti Uria ndê awhê, ma Dawid lu Betsiba sêkwê Solomon asê. <sup>7</sup> Solomon ndê atu inŋ Rehoboam. Ma Rehoboam ndê atu inŋ Abaisa. Abaisa ndê atu inŋ Asa. <sup>8</sup> Asa ndê atu Yehosapat, ma Yehosapat ndê atu inŋ Yehoram. Yehoram ndê atu inŋ Usiah. <sup>9</sup> Usiah ndê atu Yotam, ma Yotam ndê atu Ahas. Ahas ndê atu inŋ Hese kaya. <sup>10</sup> Hese kaya ndê atu inŋ Manase, ma Manase ndê atu Amon. Amon ndê atu inŋ Josaya. <sup>11</sup> Ma Josaya ndê atui, nanŋ Yekonaya ti ndê asii. Têtñ Josaya ndê têm lau Babilon-nga sêñgaho lau †Israel-nga su, ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ apa Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga.

<sup>12</sup> Têtñ ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ Babilon-nga, nanŋ Yekonaya kwê Sealtial asê. Tinjambu lau Israel-nga sêmbo akêñ gameñ Babilon-nga sêmeneñ, ma Sealtial kwê Serubabel asê. <sup>13</sup> Serubabel ndê atu inŋ Abiud, ma Abiud ndê atu Eliakim. Eliakim ndê atu inŋ Aso. <sup>14</sup> Ma Aso ndê atu Sadok. Sadok ndê atu inŋ Akim, ma Akim ndê atu inŋ Eliud. <sup>15</sup> Eliud ndê atu inŋ Eleasa, ma Eleasa ndê

atu Matan. Matan ndê atu in Jakob, <sup>16</sup> ma Jakob ndê atu in Josep. Josep gêm Maria nan kôc Yisu, ngac nan sêsam bu Kilisi.

<sup>17</sup> Bocdinañ, têñ Abraham ndê têt ma meñ têñ Kin Dawid ndê têt, Yisu ndê apanğaci 14 sêmbo. Ma têñ Dawid ndê têt ma meñ têñ ndoc lau Israel-nga sêndöc Babilon, nan in ndê apai 14 tiyham sêmbo. Ma têñ ndoc lau Israel-nga sêndöc Babilon, e meñ têñ ndoc Maria kôc Kilisi, nan apai 14 tiyham sêmbo.

### *Yisu ndê dinda kôc in*

<sup>18</sup> Yisu Kilisi dinda kôc in namin dau dec. Nac sêhê in dinda Maria têñ Josep su, magoc inlu sêmbo sêwhin dau dom, ma sêlic bu Maria daê. In daê akêñ Nalau Dabuñ ndê. <sup>19</sup> Josep, nan sêmasañ yom bu nem Maria, nan ngac gitêñ, ma bu kôm in maya sa dom, dec gauc gêm bu hu in sin gelec.

<sup>20</sup> In kôc gauc dinañ su, goc Pômdau ndê añela dan hoc dau asê têñ in nambê, ma sôm, “Josep, Dawid ndê apanğac, töc daôm dom bu kôc Maria sa ti am nem awhê, bu Nalau Dabuñ hau kêñ balêkoc nan mbo in natak nalôm. <sup>21</sup> Maria oc kôc balê dan, ma am oc sam in ndê naê bu †Yisu, nahu bu in oc nem in ndê lau si yêc nac si sac ngagêyô.”

<sup>22</sup> Gêñ hon dinañ hóc asê ma bocdinañ Pômdau ndê yom nan propet Aisaya hoc asê muñ su, nan nandô sa. In hoc yom dau asê bocdec bu:

<sup>23</sup> Alic su nan. Awhê akiñ dan oc daê e kôc balêkoc ngac dan, ma nac oc sêsam in ndê naê bu Imanuel. [Ais 7:14]

(Naê ‘Immanuel’ dau nahu bu ‘Anötö mbo whin yac.’)

<sup>24</sup> Têñ ndoc Josep tapo sa, nan in kôm gitôm Pômdau ndê añela gic atu in, ma kôc Maria sa meñ mbo in ndê andu ti in ndê awhê. <sup>25</sup> Inlu sêmbo sêwhin dandi, magoc Josep gic ahê Maria mbo e gitôm in kôc balêkoc dau su. Ma in sam in ndê naê bu Yisu.

## 2

### *Lau tigauc sêñsalê Yisu*

<sup>1</sup> Yisu dinda kôc in yêc malac Betlehem yêc gameñ Judia-nga, têñ têt Kin †Herod gêm gôlin mbo. Tinambu lau apa natô sêhóc asê Jerusalem. Nac lau tigauc tu sênyalê tata-nga, ma sêmeñ akêñ gameñ ac pi-nga. <sup>2</sup> Sêhóc asê ma sêndac, “Balêkoc nan bu ti lau Israel si kin, nan dinda kôc in yêc nde? Yac alic tata wakuc dan pô yac mba gameñ dec kêñ puc yac bu in hóc asê su. Ma yac amên bu atoc in sa ti apôn hanjudc têñ in.”

<sup>3</sup> Nac si yom dinañ kôm Kin Herod sô ma gauc gêm yom daêsam. Ma lau Jerusalem-nga hon boc-dinañ. <sup>4</sup> Goc Herod kêgalêm lau Israel si †dabuñsiga atu-tu ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sa sêpitigen, ma ndac nac, “Mac nem †Mesaya dinda oc kôc in yêc malac bocke?” <sup>5</sup> Ma sêo in ndê yom ma sêsôm, “In dinda oc kôc in yêc malac Betlehem yêc gameñ Judia-nga. Propet akwa dan to yom pi in muñ su bocdec bu:

<sup>6</sup> O malac Betlehem yêc gameñ nan †Juda ndê ton sêwêkain. Malac atu-tu hon nan sêyêc Juda ndê gameñ, nan nadan hóc gêlêc am su dom, nahu bu gôlinwaga nan oc sa yêc am, nan oc ti ngac atu tu yob anên lau Israel-nga.”

[Mai 5:2]

<sup>7</sup> Herod ngô yom hon dinañ su, ma kêñ nac sêsa si. Goc in gic lau tigauc dinañ sa tiyham gelec, ma kip yom sa yêc nac, bu bêc bocke tata dau meñ hóc asê ma nac sêlic. Nac sic miñ yom hon têñ in su, <sup>8</sup> ma in kêkin nac bu sêtên malac Betlehem sêndi, ma sôm têñ nac, “Andi anşalê balêkoc dau, ma têñ ndoc

mac atap in sa, nan goc ambu amen akêñ njavaê têñ aö bu aö dauñ waloc, ma watoc in sa.”

<sup>9</sup> Lau dinan sêngô Herod ndê yom su, ma sêsa si. Ma tata nan sêlic su yêc ñac si gameñ ac pi-nga, nan wê ñac gi e kalhac andu nan balêkoc yêc, nan ñahô solop. <sup>10</sup> Ñac sêlic tata dau dec kôm ñac atac ñayham atu. <sup>11</sup> Sêsoc andu dau si, ma sêlic balêkoc lu dinda Maria. Ma sêpôn haduc têñ balêkoc dau ma sêtoc in sa. Goc ñac sêkac si talhi sa, ma sêkêñ si awalauñ nan ñaöli atu-tu têñ in kain gitôm gol, ma a ñakwi ñamalu ti gêñ ñamalu ñayham. <sup>12</sup> Têñ ndoc dinan Anötö kên puc ñac ña mbê bu sêmbu sêtêñ Herod sêndi dom. Bocdinañ sêlhö sêsa señ dan dau-nga dan, ma sêmbu sêtêñ ñac si gameñ si.

### *Josep lu Maria ma Yisu sêsip Isip si*

<sup>13</sup> Têñ tèm lau tigauc dinan sêhu ñac sin su, Pômdau ndê anjela dan suñ mbê têñ Josep ma sôm, “Herod kêsälê balê dau bu ndic in ndu. Bocdinañ tisa, ma kôc balê lu dinda sa ma asip Isip andi. Ambo dinan e tôm aö wakêñ puc mac.” <sup>14</sup> Josep ngô anjela ndê yom su, goc tisa têñ öbwêc dinan ma kôc balê lu dinda sa, ma sêsip Isip si. <sup>15</sup> Ma ñac sêmo gameñ dinan, e Herod mbac ndu su. Ma ñalêñ dau dinan dec Pômdau ndê yom nan propet dan hoc asê mun su, nan ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

Aö kagalêm aneñ atunğac sa akêñ gameñ Isip-nga meñ.

[Hos 11:1]

### *Herod gic balêkoc dedec ndu*

<sup>16</sup> Têñ ndoc Josep kôc Maria lu Yisu sa sêsip Isip si, nan Herod hön lau tigauc bu sêkêñ njavaê têñ in pi balê dau. Magoc ñac sêmen dom, dec in kâyälê bu ñac sêñsau in, ma in tac ñandê atu. Goc kêkin in ndê lau sin-nga sêtêñ Betlehem si, ma sic balêkoc ñac dedec hon ndu yêc malac Betlehem, ma yêc gameñ ñamakê-nga whin. In tap njavaê sa su yêc lau tigauc, pi bêc nan tata hóc asê ñac-nga, ma bocdinañ ñac sic balêkoc ñgac dedec e gi tap ñac nan si yala tilu, nan hon ndu. <sup>17</sup> Ma tu dinan-nga yom nan propet Jeremaya to, nan ñandô sa. In to yom bocdec bu:

<sup>18</sup> Lau sêtañ danğibo atu yêc malac Rama.\* Rakel ndê lau wakuc sêtañ ñac si balêkoc nan sinğa su. Ma lau dan sêtôm bu sênem malô ñac dom. [Jer 31:15]

### *Josep kôc Yisu lu dinda sêmbu sêmen*

<sup>19</sup> Tinjambu Herod mbac ndu, ma yêc Isip, Pômdau ndê anjela hoc dau asê têñ Josep ña mbê, <sup>20</sup> ma sôm têñ in, “Tisa ma kôc balê lu dinda sa, ma ambu atêñ gameñ Israel-nga andi. Lau nan sêkôm bu sêndic balê dau ndu, nan hon sêmbac ndu su.” <sup>21</sup> Goc Josep tisa, kôc balê lu dinda sa, ma ñac sêmbu sêtêñ Israel si. <sup>22</sup> Tigen Josep ngô bu Akelaus gêm gölin gameñ Judia-nga ô damba Herod su, dec töc dau bu mbu têñ gameñ Judia-nga ndi. Ma Pômdau kên puc in ña mbê bu têñ gameñ Galili-nga ndi. <sup>23</sup> Goc ñac sêtêñ Galili si, ma sêndöc malac dan ñaê Nasaret. Ma bocdinañ yom nan propet akwa-kwa sêto mun su, nan ñandô sa pi Yisu. Ñac sêto yom yêc bocdec bu, “Lau oc sêsam in bu ñgac Nasaret-nga.”

## 3

*Jon, Nğac Kêku Lau-nga kêmasan Yisu ndê señ*  
(Mak 1:2-8; Luk 3:2-17)

\* 2:18: Rama - malac sauñ dan nan yêc kêpin Jerusalem.



<sup>1</sup> Tiŋambu Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga hôc asê gameŋ Judia-ŋga, ma gêm mêtê mbo gameŋ sawa. <sup>2</sup> Inj sôm têtj lau, “Anötö ndê gôliŋ meŋ kêpiŋ su. Bocdinaŋ anem daôm kwi ma ahu mêtê sac siŋ.” <sup>3</sup> Gêŋ dau kêkuc yom naŋ propet Aisaya hoc asê muŋ su bocdec bu:

Ŋamalac daŋ ta yom mbo gameŋ sawa, bocdec bu, ‘Amasaŋ Pômdau ndê seŋ tisolop. Amasaŋ nem ŋalôm bu akôc inŋ sa.’ *[Ais 40:3]*

<sup>4</sup> Jon sôc ŋakwê naŋ sêmasaŋ ŋa kamel ŋamliclu, ma kic piŋkap yêc inŋ ŋampêbalê. Ma inŋ gêŋ gêŋ bambaliŋ gitôm wakô ma lêp.

<sup>5</sup> Lau daêsam sêsa sêtêtj Jon si. Ŋac lau akêŋ malac atu Jerusalem ma malac hoŋ yêc gameŋ Judia-ŋga, ma lau naŋ sêndôc Bu Jordan ŋamakê. <sup>6</sup> Ŋac sêhoc si sac asê têtj Jon, ma inŋ kêku ŋac yêc Bu Jordan. <sup>7</sup> Ma lau †Palêsai ti lau †Sadiusi daêsam sêsa sêtêtj gameŋ naŋ Jon kêku lau mbo, naŋ si. Têtj ndoc Jon gêlic ŋac inŋ sôm ŋac bocdec bu, “Mac mboc ŋatui mac! Tu sake-ŋga mac alhô amenj? Mac akôc gauc pi Anötö ndê tac ŋandê naŋ lau propet sêkêŋ puc yac bu oc meŋ sa, dec gauc gêm bu amenj ma aliŋ sanŋu ŋambwa, a? <sup>8</sup> Anŋô! Akôm mêtê ŋayham naŋ tôc asê bu mac am daôm kwi yomandô. <sup>9</sup> Ma asôm têtj daôm dom bu, ‘Abraham apai yac, ma tu dinaŋ-ŋga Anötö oc kôc yac sa.’ Aô wasôm têtj mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoŋ dindec kwi sêti Abraham ndê atui sêô mac. <sup>10</sup> A hoŋ naŋ sem ŋandô ŋayham dom, naŋ kwahic dec Anötö kêŋ ki ŋamata têtj ŋawakac, ma inŋ oc lêŋ su ma tuc pi ya ndi.

<sup>11</sup> “Aô wasôm têtj mac hoŋ bu ŋgac daŋ oc meŋ êŋkuc aô, naŋ ndê ŋaclai hôc gêlic aneŋ su. Aô ŋgac ŋambwa, gitôm dom bu wati inŋ ndê ŋgac akiŋ tu wakenj inŋ ndê atapa-ŋga. Aô dec kaku mac ŋa bu ŋambwa, naŋ tôc asê bu mac am daôm kwi su. Tigeŋ inŋ ŋgac dau oc êŋku mac ŋa Ŋalau Dabuŋ ti ya. <sup>12</sup> Inŋ meŋ bu êŋsahê lau, gitôm ŋgac naŋ whê wit ŋandô ti ŋapa kôc, goc gic ŋandô sa sôc andu gêŋ ŋandô-ŋga gi, ma tuc ŋapa sip ya naŋ sa ŋapaŋ, naŋ gi.”

### *Jon kêku Yisu (Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)*

<sup>13</sup> Têtj dinaŋ Yisu meŋ akêŋ gameŋ Galili-ŋga ma hôc asê Jon yêc Bu Jordan. Inŋ tac whiŋ bu Jon êŋku inŋ. <sup>14</sup> Magoc Jon gic yao dau têtj inŋ ma sôm, “Am bu êmku aô, oc ŋayham. Bocke dec am sôm bu aô waŋku am?” <sup>15</sup> Tigeŋ Yisu ô Jon ndê yom ma sôm, “Am tec dom. Kwahic dec am êmku aô, bu taŋkuc lêŋ solop naŋ Anötö kêmasaŋ gwanaj su.” Yisu sôm su ma Jon gôlôc bu êŋku inŋ. <sup>16</sup> Yisu gêliŋ sanŋu su ma pi akêŋ bu meŋ. Ma undambê kac sa, ma inŋ gêlic Anötö ndê Ŋalau sip meŋ gitôm balusi ma sac inŋ ŋahô. <sup>17</sup> Ma awha daŋ sa akêŋ undambê, naŋ sôm bu, “Aô Atuŋgac atac whiŋ-ŋga dau dindec. Aô gatisambuc inŋ ŋandô.”

## 4

### *Sadaŋ kêtôm Yisu (Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

<sup>1</sup> Tiŋambu Ŋalau Dabuŋ wê Yisu sa gameŋ sawa gi, bu †Sadaŋ êntôm inŋ. <sup>2</sup> Yisu gêŋ gêŋ daŋ dom tôm acsalô 40 ma ôbwêc 40, ma tiŋambu gêŋ yô inŋ ŋandô. <sup>3</sup> Ma têtj dinaŋ Sadaŋ hôc asê inŋ ma sôm têtj inŋ, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinaŋ sôm têtj hoc dindec bu sênem dau kwi ti gêŋ danaŋ-ŋga.” <sup>4</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêŋ danaŋ-ŋga ŋambwa kêŋ lau sêndôc tali dom. Ŋac danŋga wambu yom hoŋ naŋ Anötö sôm, dec ŋac oc sêndôc tali.’”

<sup>5</sup> Goc Sadan kôc in sa pi malac dabun Jerusalem gi, ma kêñ in kalhac ðlôm dabun ñapoc lólôc. <sup>6</sup> Ma sôm têt in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinar pwê sip ndi. Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pômdau oc êñkin ndê anjela bu sêyob am, ma sêpê am sa lólôc bu am tinj gahim pi hoc dan dom.’ ” <sup>7</sup> Magoc Yisu sôm têt in, “Mba! Sêto yom dan tiyham yêc bocdec bu, ‘Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.’ ”

<sup>8</sup> Goc Sadan kôc in sa, ma lu sêpi lôc baliñ dan si. Ma gameñ hon nan kin nom-nga sem gôlin, ma kin dau si awa ti gêt ñayham-ñayham hon, nan Sadan tôc têt Yisu. <sup>9</sup> Ma sôm, “Am bu pôn hamduc têt aô ma nem akin aô, goc wakêt gêt hon dec sip am amam.” <sup>10</sup> Magoc Yisu sôm têt in, “Mba, Sadan! Am kôc daôm sa ndi! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôn hamduc têt Pômdau am nem Anötö, ma nem akin in tawasê.’ ” <sup>11</sup> Têt dinar Sadan hu in sin, ma anjela sêmeñ ma sem akin in.

### *Yisu gic hu ndê gwelen*

<sup>12</sup> Tinjambu ðHerod kêkin ndê lau sin-nga si ma sêkôc Jon dôñ, ma sêkên in ndôc gapocwalô. Ma têt ndoc Yisu ngô ñawaê, goc in mbu têt gameñ Galili-nga gi. <sup>13</sup> In gi ndôc malac Nasaret dom, magoc in gi ndôc Kapenaom, malac nan yêc kêpin Bugicton Galili-nga. Muñ-nga andô ðJakob ndê atu lu, Sebulun lu Naptali sêwêkain nom yêc gameñ dinar. <sup>14</sup> Nalên dinar yom nan propet Aisaya to muñ su, nan ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

<sup>15-16</sup> Ñawê atu dan men pô lau nan sêndôc Sebulun lu Naptali si gameñ nan yêc kêpin bugicton, ma yêc Bu Jordan ñamakê. Gameñ Galili-nga dinar sêsam bu lau apa si gameñ, ma lau nan sêndôc dinar, nan sêmo tôm lau nan ñasec atu kôm ñac ahuc, ma tôm lau nan sêmpin bu sêmbac ndu. Magoc kwahic dec sêlic ñawê atu su. *[Ais 9:1-2]*

<sup>17</sup> Têt ndoc dinar Yisu gic hu ndê gwelen nem mêtê lau-nga, ma in hoc yom asê têt lau bocdec bu, “Anötö ndê gôlin men kêpin su. Bocdinar anem daôm kwi, ma ahu mêtê sac sin.”

### *Yisu mbwêc lau hale tu sêñkuc in-nga* (Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

<sup>18</sup> Têt béc dan Yisu kêsêlên mbo Bugicton Galili-nga ñamakê. Ma in gêlic Saimon nan ndê ñaê dan Pita, lu asi Andru. Inlu sêkên wasan sêmo, bu inlu ñgac sêkôc i-nga lu. <sup>19</sup> Goc Yisu sôm têt inlu, “Amlu amen anjuk aô, ma aô wakêt amlu ahê ñamalac sêmeñ sêñkuc aô, tôm nan kwahic dec amlu ahê i.” <sup>20</sup> Ma ñgahô inlu sêtec si wasan yêc, ma sêñkuc in.

<sup>21</sup> Sêñsêlên si, ma Yisu gêlic Sebedi ndê atu lu, nan Jems lu Jon. Sêndôc wan sêwhin damba Sebedi, ma sêpô si wasan kic sêmo. Yisu mbwêc inlu bu sêmeñ sêñkuc in, <sup>22</sup> ma ñgahô inlu sêhu damba ti wan sin, ma sêñkuc Yisu.

### *Yisu gêm lau gêmbac sa*

<sup>23</sup> Dinar su, goc Yisu kêsêlên golom-golom malac yêc gameñ Galili-nga. In kêdôhôn lau mbo ðlôm wê-nga, ma gêm mêtê ñawaê ñayham pi Anötö ndê gôlin. Ma in kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hon ñayham sa. <sup>24</sup> Ñawaê pi gêt dau gêm gameñ Siria-nga hon-ñgac, ma tu dinar-nga lau sêkôc ñac si lau gêmbac hon sêtên Yisu si, ma in kôm ñac ñayham sa. Lau nan sêhôn ñandê atu, lau ti ñalau sac, lau bôlin, ma lau denjen ti mboloctê, lau ti ñawapac hon dinar in gêm ñac sa. <sup>25</sup> Ma lau daêsam sêsa si ma sêñkuc in. Njatô sêmeñ akên gameñ Galili-nga,

ma ñatô akêñ gameñ Dekapolis-ña. \* Ma ñatô sêmeñ akêñ malac Jerusalem ma malac hoñ yêc gameñ Judia-ña, ma ñatô sêmeñ akêñ Bu Jordan ñadaña.

## 5

### *Yisu gêm mêtê mbo lôc* (Luk 6:20-23)

- 1 Têñ bêc dañ Yisu gêlic bu lau daêsam sêñkuc in, goc pi lôc dañ gi. In ndôc sic, ma in ndê ñsêñjomi sêtigasuc in. <sup>2</sup>Ma in gic hu kêdôhôn ñac ma sôm,
- <sup>3</sup>“Anötô ndê mwasiñ gic waê lau nañ sêñgwiniñ dau yêc in anğô-ña. In gêlic ñayham bu kôc ñac sa sêmbo in ndê gôlin ñapu.
- <sup>4</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau nañ sêndôc ti ñalôm ñawapac. In oc kôm ñac si ñalôm timalô.
- <sup>5</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau ti lêñ malô ma yom malô. Bu ñac oc sêwêkain gameñ nom-ña sambob.
- <sup>6</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau nañ atac whiñ ndu andô bu sêsa lêñ gitêñ eñ. In oc nem ñac sa sêti lau gitêñ ñandô.
- <sup>7</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau nañ tawalô lau. In oc tawalô ñac.
- <sup>8</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau ti ñalôm ñawasi. ñac oc sêlic Anötô.
- <sup>9</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau nañ sêñsalê lêñ tu sêmbo ti yom malô-ña. In oc sam ñac bu in dau atui awhê ma ñac.
- <sup>10</sup>Anötô ndê mwasiñ gic waê lau nañ sêtap kisa sa tu sêsa Anötô ndê lêñ gitêñ-ña. In gêlic ñayham bu kôc ñac sa sêmbo in ndê gôlin ñapu.
- <sup>11</sup>“Têñ ndoc lau sêkêñ kisa mac ma sêpu mac ti sêñgôlin yom sac daêsam pi mac tu mac anğuc aô-ña, nañ ahêgo daôm dom. Bu Anötô oc êmwasiñ mac. <sup>12</sup>Atac ñayham ma atasambuc, bu Anötô oc kêñ ñaôli ñayham têñ mac yêc undambê. Ma gauc nem bu ñalêñ tigen, lau sêkêñ kisa Anötô ndê lau propet nañ sêmbo muñ su.”

### *Anötô ndê lau sêtôm gwêc so ma sêtôm ñawê*

- <sup>13</sup>Ma Yisu sôm, “Dakêñ gwêc so sip gêñ daner-ña bu dakôm gêñ dau ñayham. Ma mac ambo lau nom-ña ñalôm atôm gwêc so. Tigen gwêc so bu ñamakic niña, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêñ nde? In tisac su, ma tambalin siñ niña, ma lau sêkwê dôñ.
- <sup>14</sup>“Ma mac ambo nom atôm ñawê bu pô gameñ. Malac dañ bu yêc lôc, oc tôm dom bu siñ dau kwi. <sup>15</sup>Ma têñ ndoc datuj lam asê, oc tanğatôc ña suc ahuc dom. Tanğin sa bu ñawê pô gameñ hoñ. <sup>16</sup>Bocdinañ, akôm mêtê ñayham yêc lau hoñ anğô-ña, nañ gitôm mac nem ñawê bu pô gameñ. Ma lau oc sêlic mac nem mêtê ñayham, ma sêmpiñ Damam undambê-ña.”

### *Yisu sôm yom pi yomsu ma propet si yom*

- <sup>17</sup>“Gauc nem dom bu aô gameñ tu wasen Anötô ndê yom nañ Moses ti lau propet sêto yêc, nañ su-ña. Aô gameñ tu wasen su-ña dom, tigen tu wakôm yom dau ñandô sa-ña. <sup>18</sup>Yomandô, aô wasôm têñ mac bu undambê ti nom bu niña, magoc yom ñalhô saur dañ oc niña yêc yomsu dom e aô dauñ wandic dabin gêñ hoñ. <sup>19</sup>Asa nañ kêgilil yomsu nañ hêganôn gêñ saur andô dañ, me kêdôhôn lau ñatô bu sêkôm bocdinañ, nañ ti ñamalac waêmbo yêc Anötô ndê gôlin ñapu. Magoc asa nañ daña wambu Anötô ndê yomsu, ma kêdôhôn lau ñatô bu sêkôm bocdinañ, nañ ti ñamalac tiwaê yêc Anötô ndê

\* 4:25: Dekapolis - ñaê dinañ danem kwi bu ‘malac amanju.’ Malac amanju dinañ sêyêc Bugicton Galili-ña ñagameñ têñ ac pi-ña.

gôlinj n̄apu. <sup>20</sup> An̄gô! Lau Palêsai ti t̄kêdôhôn̄-waga yomsu-n̄ga sênsahê n̄an̄ga bu sêti lau gitêj, tigenj aô wasôm têtj mac, bu mac bu ati lau gitêj ahôc gêlêc n̄ac dom, dec oc tòm dom bu mac ambo Anôtô ndê gôlinj n̄apu.”

*Yomsu dandic n̄amalac ndu-n̄ga n̄ahu*

<sup>21</sup> Ma Yisu sôm têtj n̄ac, “Mac anyalê yom nan̄ Anôtô kêtj têtj aban̄j bocdec bu, ‘N̄dic n̄amalac ndu dom.’ Ma ‘Asa nan̄ bu ndic n̄amalac ndu, nan̄ oc tap n̄agêyô sa.’ <sup>22</sup> Tigenj kwahic dec aô wasôm têtj mac, bu asa nan̄ tac n̄andê têtj n̄amalac dan̄, nan̄ oc tap n̄agêyô sa gitôm in̄ nan̄ gic n̄amalac ndu. Ma mac nem n̄agôlinj dan̄ sôm bu lau atu-tu sêmatôc n̄amalac nan̄ sam ndê asidôwa bu n̄amalac gauc mbasi-n̄ga. Magoc aô wasôm têtj mac, bu asa nan̄ sôm yom kain̄j dinan̄j, nan̄ gitôm bu tap n̄agêyô lambwam-n̄ga sa.

<sup>23</sup> “Bocdinan̄j têtj ndoc am bu lic om ma bu kêtj nem da têtj Anôtô, ma bu gauc nem yom dan̄ yêc amlu n̄amalac dan̄ n̄asawa, <sup>24</sup> nan̄ goc hu nem da sin̄j yêc alta n̄amakê ma sa ndi tap n̄amalac dau sa. Gêj n̄amatâ-n̄ga amlu amasan̄ yom nan̄ yêc amlu n̄asawa, goc m̄bu ndi ma kêtj nem da têtj Anôtô.

<sup>25</sup> “Ma am nem tôp bu yêc n̄amalac dan̄, ma in̄ bu wê am têtj n̄gac êmatôc yom-n̄ga ndi, nan̄ êmasan̄ yom têtj in̄ n̄agahô, têtj ndoc amlu an̄sêlêj ambo serj. Ma bocdinan̄j n̄gac dau oc kêtj am têtj n̄gac êmatôc yom-n̄ga dom. Bu m̄ba, m̄boe n̄gac êmatôc yom-n̄ga oc kêtj am têtj n̄gac yob gapocwalô-n̄ga, ma in̄ êmbalin̄ am sôc gapoc-walô ndi. <sup>26</sup> Aô wasôm yom n̄andô têtj am, am oc ndôc gapocwalô n̄apan̄j e am ndic nem tôp hon̄j pacndê.”

*Yomsu mockain̄-n̄ga n̄ahu*

<sup>27</sup> “Ma mac anyalê yom nan̄ Moses to bocdec bu, ‘Kôm gêtj mockain̄-n̄ga dom.’ <sup>28</sup> Tigenj kwahic dec aô wasôm têtj mac, n̄gac dan̄ bu tahê awhê dan̄j e n̄alôm n̄agalac, nan̄ gitôm in̄ kôm mêtê mockain̄-n̄ga têtj in̄ su, yêc in̄ ndê n̄alôm.

<sup>29</sup> “Am tanôm dan̄ga bu hê am têtj sac, goc kip tanôm dinan̄j sa ma êmbalin̄j n̄in̄ga. Am tanôm dan̄ bu n̄in̄ga, nan̄ hôc gêlêc am tanôm lu yêc ma hê am bu kôm sac, ma tin̄ambu Anôtô kêtj am sip ya lambwam-n̄ga ti n̄amlic sambuc ndi. <sup>30</sup> Ma amam dan̄ga bu tim am, goc tim kic ma êmbalin̄j n̄in̄ga. Amam dan̄ bu n̄in̄ga, nan̄ hôc gêlêc am m̄bo ti amam lu-lu ma kôm sac su, ma tin̄ambu sip ya lambwam-n̄ga ti n̄amlic sambuc ndi.”

*Awhê lu n̄gac sêhu dau sin̄j dom*

<sup>31</sup> “Ma Moses to yom dan̄ bocdec bu, ‘N̄gac dan̄ nan̄ gauc gêm bu hu nawhê sin̄j, nan̄ kêtj bapia sêhu dau sin̄j-n̄ga têtj nawhê, goc hu in̄ sin̄j.’ <sup>32</sup> Tigenj aô wasôm têtj mac, bu yom tigenj yêc bu n̄gac hu in̄ nawhê sin̄j, nan̄ awhê dau kôm mêtê mockain̄-n̄ga whin̄j n̄gac dan̄. N̄gac dan̄ bu hu nawhê sin̄j n̄ambwa, nan̄ kôm in̄j ti awhê mockain̄-n̄ga. Ma n̄gac wakuc dan̄ bu nem awhê dau, nan̄ kôm mêtê mockain̄-n̄ga\* whin̄j.”

*Dasôm yom tidôn̄j goc dakôm n̄andô sa*

<sup>33</sup> “Mac anyalê yom dan̄ tiyham nan̄ Anôtô kêtj têtj aban̄j bocdec bu, ‘Yom bocke nan̄ mac amatin̄j tidôn̄j, nan̄ akôm popoc dom,’ ma ‘Yom nan̄ mac bu apuc

\* **5:32:** Lau n̄atô gauc gêm bu yom dau n̄ahu bocdec. N̄gac dan̄ bu hu ndê nawhê sin̄j n̄ambwa, ma awhê dau bu m̄bo tawasê, dec lau n̄atô oc gauc nem bu in̄ nakwenj hu in̄ sin̄j tu in̄ kôm mêtê mockain̄-n̄ga whin̄j n̄gac dan̄, ma bocdinan̄j n̄ac oc sêlic in̄ tòm awhê mockain̄-n̄ga. Ma lau n̄atô gauc gêm bu yom dau n̄ahu bocdec. Têtj ndoc awhê dinan̄j nakwenj hu in̄ sin̄j, goc in̄ oc nem n̄gac wakuc. Tigenj Anôtô gêlic bu in̄ nakwenj hu in̄ sin̄j n̄ambwa, dec in̄lu si yom sênem dau-n̄ga gacgenj yêc. Bocdinan̄j awhê dau lu nakwenj wakuc sêkôm mêtê mockain̄-n̄ga yêc Anôtô an̄gô-n̄ga.

*dôh bu yomandô yêc Pômdau aŋgô-ŋga, naŋ akôm ŋandô sa.* <sup>34-35</sup> Magoc aô wasôm têh mac, bu asôm yom dan tu apuc nem yom dôh-ŋga dom. Asôm yom pi undambê me pi nom tu bu apuc nem yom dôh-ŋga dom, ŋahu bu Anötô in undambê ti nom ŋadau. Ma asôm yom pi Jerusalem dom, bu Anötô këyalin malac dau sa ti in ndê kin atu ndê malac. <sup>36</sup> Ma asôm yom pi nem ŋagôlôh dom, bu mac atôm dom bu akôm nem këclauŋ dan tisêp me tiyec. <sup>37</sup> Asa bu lôc bu kôm gêh dan, naŋ sôm 'Aêc, aô wakôm,' ma bu kôm dom goc sôm, 'Mba, aô wakôm dom.' Yom ŋatô bocke naŋ mac asôm tu apuc yom dau dôh-ŋga, naŋ meŋ akêh Sadaŋ ndê."

### *Daô sac naŋ sêkôm têh yac, naŋ dom*

<sup>38</sup> "Ma mac aŋyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, '*Ŋamalac dan bu ndic am tanôm tisac, naŋ ndic in ndê ô. Ma asa naŋ tuc nem ŋalhôm dan dulu, naŋ tuc in ndê dulu ô.*' <sup>39</sup> Tigen aô wasôm têh mac bu akôm mêtê sac ô mêtê sac naŋ lau sêkôm têh mac, naŋ dom. Dan bu tap am sip alim andô danŋa, naŋ kêh danŋa bu in ndic whin. <sup>40</sup> Ma ŋgac dan bu wê am têh lau sêmatôc yom-ŋga, ma in tac whin bu am nemlhi in ŋa am nem gêh sauŋ dan, goc kêh nem gêh atu têh in whin. <sup>41</sup> Ma lau †Rom-ŋga si ŋgac sin-ŋga dan bu kac yom am bu hon in ndê wapa seŋ ŋasawa apê, goc hon wapa dau êmsêlêh seŋ ŋasawa baliŋ whin in ndi. <sup>42</sup> Êmgamiŋ nem gêh têh lau naŋ sêteŋ gêh têh am, naŋ dom, ma dan bu ndac am bu nem in sa ŋa gêh dan, naŋ puc dômwêm in dom."

### *Atac whin nem ŋacyo (Luk 6:27-36)*

<sup>43</sup> "Ma mac aŋyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, '*Atac whin nem lau meŋpaŋ am-ŋga,*' ma yom naŋ lau sêsôm bocdec bu, '*Atac tec nem ŋacyo.*' <sup>44</sup> Tigen aô wasôm têh mac bu atac whin nem ŋacyo, ma aten mbec tu lau naŋ sêkêh kisa mac-ŋga. <sup>45</sup> Mac bu akôm boc-dinaŋ, goc Damam undambê-ŋga oc sam mac bu in atu awhê ma ŋgac. In dau kêh ndê ac pi pô lau sac ti lau ŋayham, ma kêh u gic lau gitêh ti lau naŋ sêsa lêh giso. <sup>46</sup> Lau sac ma lau naŋ sêkôc takis-ŋga atac whin lau naŋ atac whin ŋac, ma sêtec lau naŋ sêtec ŋac. Mac bu anŋuc ŋac si mêtê, dec tu sake-ŋga Anötô oc lic mac ŋayham? <sup>47</sup> Lau sambuc sêtoc dau si asidôwai sa, magoc sêtec lau ŋatô. Bocdinaŋ mac bu atoc nem asidôwai tawasê sa, dec tu sake-ŋga Anötô oc lic mac ŋayham hóc gêlêc lau sambuc? <sup>48</sup> Akôc gauc pi yom hon dinaŋ, ma akôm mêtê solop en, tôm Damam undambê-ŋga ndê mêtê."

## 6

### *Yom pi sakin gitêh ŋatô*

<sup>1</sup> Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Ayob daôm bu akôm nem sakin anem akin Anötô-ŋga tu bu lau sêlic e sêmpiŋ mac-ŋga dom. Mac bu akôm tu bu lau sêmpiŋ mac-ŋga, oc atap nem ŋaôli dan sa yêc Damam undambê-ŋga dom."

### *Mêtê dakêh gêh têh lau-ŋga*

<sup>2</sup> "Bocdinaŋ têh ndoc am bu nem lau ŋalôm sawa sa, naŋ goc sêc gêh dau ahuc. Ndic dahuc taŋ bu kêh puc lau dom. †Lau sêtim yom lau-ŋga naŋ sêtoc dau sa, naŋ sêkôm bocdinaŋ yêc lôm wê-ŋga ti malac lôm, bu lau sêlic e sêmpiŋ ŋac. Yomandô aô wasôm têh mac bu lau si sêmpiŋ ŋac, dinaŋ ti ŋac si ŋaôli sambuc naŋ sêkôc sa su. <sup>3</sup> Tigen têh ndoc am bu kêh gêh têh lau ŋalôm sawa, naŋ sin ma kêh gelec têh ŋac, ma yob bu lau dan sêngô ŋayom dom. <sup>4</sup> Bocdinaŋ

am nem mêtê kôm yác lau-nga oc yêc sinj dau. Ma Damam nanj gêlic gêj nanj yêc sinj, nanj oc kêj njaôli têtj am.”

*Mêtê datej mbec-nga*  
(Luk 11:2-4, 9-13)

<sup>5</sup> “Ma têtj ndoc am bu tenj mbec, nanj tenj tòm lau sêtim yom lau-nga dom. Nac atac whij bu sêtenj mbec sêlhac lôm wê-nga ti senj namakê, tu bu lau sêlic ma sêmpinj nac-nga. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpinj nac, dinanj ti nac si njaôli sambuc nanj sêkôc sa su. <sup>6</sup> Têtj têtj am bu tenj mbec, nanj goc sôc nem andu njaôm ma sêc gatam ahuc, ma tenj mbec têtj Damam yêc malam nanj lau danj sêlic dom. Ma Damam nanj kêyalê gêj nanj yêc sinj dau, nanj oc kêj njaôli têtj am.

<sup>7</sup> “Ma têtj têtj mac bu atenj mbec, nanj atenj mbec baliñ tòm lau sambuc dom. Nac gauc gêm bu mbec dau oc nandô sa tu nac si yom njahô daêsam-nga. <sup>8</sup> Anjuk nac si gêbôm dom, bu Damam kêyalê gwananj su, gêj nanj mac apônda.

<sup>9</sup> Bocdinañ atenj mbec bocdec bu:

Daman, am nanj mbo undambê. Am nem njaê lau sênem dabuj manj.

<sup>10</sup> Mwej ti lau honj si Pômdau. Kêj lau danja wambu nem yom njapep yêc nom, gitôm yêc undambê.

<sup>11</sup> Kêj yac mba gö têtj ac dindec.

<sup>12</sup> Suc yac mba sac njatôp kwi, tòm yac asuc lau nanj sêkôm sac têtj yac, nanj si sac njatôp kwi.

<sup>13</sup> Job yac têtj lêtôm bu tap yac sa dom, ma têtj ngac sac Sadañ bu kôm yac njayom dom.

<sup>14</sup> Mac bu asuc lau nanj sêkôm sac têtj mac, nanj si sac kwi, goc Damam undambê-nga oc suc mac nem kwi bocdinañ. <sup>15</sup> Magoc mac bu asuc lau si sac kwi dom, dec Damam oc suc mac nem kwi dom bocdinañ.”

*Mêtê dahu gêj danerj-nga sinj tu danem akij Anötö-nga*

<sup>16</sup> “Ma têtj têtj mac bu ahu gêj danerj-nga sinj tu anem akij Anötö-nga, nanj akôm anôm andô masinj-masinj tòm lau sêtim yom lau-nga sêkôm, nanj dom. Lau dinanj sêkôm anjô andô tisac, bu lau sêlic ma sênjalê bu nac sêhu gêj danerj-nga sinj ma tu dinanj-nga sêmpinj nac. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpinj nac, dinanj ti nac si njaôli sambuc nanj sêkôc sa su. <sup>17</sup> Bocdinañ têtj têtj mac ahu gêj danerj-nga sinj tu anem akij Anötö-nga, nanj alinj bu ma amasanj daôm njapep. <sup>18</sup> Ma njalêj dinanj lau danj oc sênjalê dom bu mac ahu gêj danerj-nga sinj. Tigenj mac nem Damam nanj mbo sinj dau, nanj kêyalê gêj honj nanj yêc sinj dau, ma bocdinañ oc kêj nem njaôli têtj mac.”

*Tarjalê awa njandô undambê-nga*  
(Luk 12:33-34)

<sup>19</sup> Ma Yisu sôm, “Andic nem awa ti wapa sa lhac nom dom, bu sop oc nenj, ma u oc nôm gêj dau tibalê, ma lau kanj oc sênem kanj sa. <sup>20</sup> Apo gêj undambê-nga sa ti nem awa njandô, ma sop ti u oc senj su dom, ma gitôm dom bu lau kanj sêsc sêndi bu sênem kanj. <sup>21</sup> Aô gasôm yom dinanj, njahu bu gameñ bocke nanj mac nem awa yêc, nanj mac nem njalôm ti gauc oc sap dôj njapanj.”

*Namalac si tandô gitôm ya njawê*  
(Luk 11:33-36)

<sup>22</sup> “Namalac si tandô gitôm ya njawê nanj tôc senj têtj nac. Bocdinañ mac nem tanôm bu wê mac asa lêtj njayham, goc mac nem njamlic njagêj honj oc yêc njawê

ɲalôm eɲ. <sup>23</sup> Magoc tanôm bu wê mac asa lêɲ sac-ɲga, goc mac gacgeɲ ambo ɲasec ɲalôm. Bocdinaɲ mac bu gauc nem bu ambo ɲawê ɲalôm, magoc asa lêɲ ɲasec-ɲga, naɲ dec ɲasec gêm mac ahuc sambuc.”

### *Danem akiɲ ɲadau lu dom*

<sup>24</sup> “ɲamalac daɲ gitôm dom bu nem akiɲ ɲadau lu, bu iɲ oc tec daɲ, ma atac whiɲ daɲ, me sap daɲ dôɲ ma pu daɲ. Ma mac bocdinaɲ, gitôm dom bu mac atoc Anötö ma awa nom-ɲga lu-lu sa ti mac nem ɲadau.”

### *Dahêgo dauɲ dom (Luk 12:22-32)*

<sup>25</sup> “Tu dinaɲ-ɲga dec ahêgo daôm dom tu gêɲ aneɲ-ɲga ti anôm-ɲga, me tu ɲakwê asôc-ɲga. Anötö kêɲ mac ambo tamli, ma gêɲ dinaɲ iɲ gêɲ atu. Gêɲ daneɲ-ɲga iɲ gêɲ atu dom. Ma Anötö kêɲ mac nem ɲamlic ɲagêɲ hoɲ, ma gêɲ dinaɲ iɲ gêɲ atu. ɲakwê asôc-ɲga iɲ gêɲ atu dom.

<sup>26</sup> “Akôc gauc pi mbac. ɲac sêsô gêɲ dom, sêhoɲ gêɲ ɲandô ma sic sa sôc andu gêɲ ɲandô-ɲga dom. Tigeɲ Damam undambê-ɲga gôlôm ɲac. Ma iɲ tac whiɲ mac ɲamalac hôc gêlêc mbac hoɲ su. <sup>27</sup> Ma mac nem asa bu hêgo dau, dec oc tôm bu ndic têku ndê têm mbo tali-ɲga?”

<sup>28</sup> “Tu sake-ɲga mac nem ɲalôm ɲawapac tu ɲakwê asôc-ɲga? Akôc gauc pi ɲaola ɲayham naɲ sêpo sêlhac kwan ɲalôm, naɲ sêkôm gwelen ti sêmasaɲ ɲakwê dom. <sup>29</sup> Tigeɲ aô wasôm têtɲ mac bu Kiɲ Solomon iɲ sôc ɲakwê ɲayham andô, magoc iɲ ndê gôlôɲ ti ɲawasi hôc gêlêc ɲaola dinaɲ daɲ su dom. <sup>30</sup> O mac lau naɲ akêɲ whiɲ gwalec, angô! Kwan ti ɲaola nom-ɲg a sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêɲ ya neɲ su. Magoc Anötö kêɲ gêɲ dau ti ɲadalô ɲayham, ma yob ɲapep. Ma bocdinaɲ anyalê bu yom ɲandô, iɲ oc yob mac, ma kêɲ ɲakwê têtɲ mac whiɲ. <sup>31</sup> Bocdinaɲ ahêgo daôm dom ma asôm bu ‘Daneɲ sake?’ me ‘Danôm sake?’ me ‘Dasôc ɲakwê bocke?’ lec dom. <sup>32</sup> Lau sambuc naɲ sêɲyalê Anötö dom, naɲ sêhêgo dau tu gêɲ hoɲ dinaɲ-ɲga, tigeɲ Damam undambê-ɲga kêyalê su bu mac apônda gêɲ hoɲ dinaɲ. <sup>33</sup> Gêɲ ɲamata-ɲga akôm ɲaɲga bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôliɲ ɲapu, ma bu asa iɲ ndê lêɲ gitêtɲ. Ma iɲ oc yob mac tu gêɲ nom-ɲga-ɲga whiɲ.

<sup>34</sup> “Bocdinaɲ ambo ti nem ɲalôm ɲawapac tu gêɲ laɲsê-ɲga dom. Ahu siɲ yêc e laɲsê dau hôc asê. ɲawapac bêc tigeɲ-ɲga naɲ gitôm bêc tigeɲ dinaɲ.”

## 7

### *Dapu lau ɲambwa dom (Luk 6:37-42)*

<sup>1</sup> Ma Yisu sôm, “Alic lau sac ɲambwa tu ɲac si lêɲ ti sakiɲ-ɲga dom, dec Anötö oc lic mac sac tu nem-ɲga dom. <sup>2</sup> Bu Anötö oc êɲsahê mac tôm mac aɲsahê lau, ma nem dôhônɲ mac nem lêɲ ti sakiɲ tôm dôhônɲ naɲ mac am dôhônɲ lau si.

<sup>3</sup> “Tu sake-ɲga am hêgo daôm tu gêɲ golop saun naɲ yêc nem asidôwa tandô, tigeɲ gêɲ golop atu naɲ yêc am daôm tanôm, naɲ gélic apu? <sup>4</sup> Ma bocke am sôm têtɲ nem asidôwa, ‘Aô bu wakôc gêɲ golop naɲ yêc am tanôm, naɲ sa.’ Tigeɲ gêɲ golop atu pôc daôm nem tanôm ahuc? <sup>5</sup> Am ɲgac tim yom lau-ɲga! Kôc gêɲ golop atu sa yêc daôm tanôm muɲ e tanôm ɲawa sa, naɲ goc kôc gêɲ golop saun dinaɲ sa yêc nem asidôwa tandô.”

### *Dayob Anötö ndê gêɲ dabuɲ ɲapep*

6 “Akêñ gêñ dabuñ têtj giam dom, b u oc sêkac dau kwi ma sêseñ mac. Ma ambaliñ nem gôlôn ñayham têtj bôc dom, bu oc sêkwê popoc.”

*Anötö in ñadau bu kêtj gêtj têtj yac-nga*

7 “Ateñ gêtj têtj Anötö, dec oc akôc ñandô, anjalê in ti ndê lêtj, ma oc atap sa, ma bu amati gatam oc léc su têtj mac. 8 Bu Anötö kêtj gêtj têtj lau hoñ nañ sêndac in, ma lau hoñ nañ sêñsalê in ti ndê lêtj, nañ oc sêtap sa, ma ñac nañ sêmati gatam nañ oc léc su têtj ñac.

9 “Mac dambai anğô! Nem balê dan bu teñ gö têtj am, dec am oc kêtj hoc têtj in, a? 10 Ma bu teñ i oc kêtj mboc sac têtj in, a? 11 Mba! Mac lau sac, tigen atoc nem balêkoc sa ña gêtj ñayham. Magoc Damam nañ mbo undambê in gitêñ enj, ma oc kêtj gêtj ñayham-ñayham enj têtj lau nañ sêteñ in. 12 Akôm mêtê ñayham têtj lau hoñ, gitôm mêtê ñayham nañ mac atac whiñ bu sêkôm têtj mac. Yom hoñ nañ Moses ti lau propet sêto, nañ hêganôn yac dakôm mêtê ñayham bocdinañ.”

*Yom señ lu-nga*

13 “Anjahê ñanğa bu atap gameñ andôc tamli ñapan-nga sa, magoc anjalê bu gatam gameñ dinañ-nga in gatam saun. Bu gameñ andiñam-nga dê yêc, ma señ têtj gameñ dau in señ atu, ma ñagatam atu bocdinañ. Lau daêsam sêsa señ atu dinañ, ma oc sêsôc gatam atu dau. 14 Magoc gameñ dandôc tanli ñapan-nga ñagatam in gatam saun, ma señ têtj gameñ dinañ in señ atu dom, ma lau daêsam oc sêtap sa dom.”

*Yom pi propet tasan*

15 “Ayob daôm tu propet tasan-nga. Ñac sêtôm giam pôm nañ sêmpan dau ahuc ña domba ñamlic, tu bu sêti gasuc domba-nga ma sêseñ ñac su. Ñalêñ tigen propet tasan oc sêtêñ mac sêloc tu sêñsau mac-nga. 16 Anjahê ñac si lêtj dec tôm bu mac anjalê bu ñac lau tasan. Ñalêñ tigen, yac dalic a ñandô ma tanjalê a dau bu ñayham me sac. Oc tôm dom bu dahin ñandô ñayham yêc a sac. 17 Yomandô! A ñayham sem ñandô ñayham, ma a sac sem ñandô sac. 18 A ñayham dan gitôm dom bu nem ñandô sac, ma a sac gitôm dom bu nem ñandô ñayham. 19 Ma a hoñ nañ sem ñandô sac, nañ oc sêlêñ su ma sêtuc pi ya ndi, ma ya neñ su. 20 Bocdinañ anjahê propet si lêtj, ma anjalê ñac bu propet ñayham me sac.”

*Pômdau kêtjalê in ndê lau su*

21 “Lau daêsam sêsam aô bu, ‘Pômdau,’ tigen ñac hoñ oc sêtap gameñ undambê-nga sa dom. Mba! Lau nañ danğa wambu Daman undambê-nga ñapep, ma sêkôm mêtê tôm in atac whiñ, nañ oc sêtap undambê sa. 22 Têtj Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, nañ lau tasan daêsam oc sêsôm têtj aô bu, ‘Pômdau, Pômdau! Yac ahoc yom asê atôm propet, ma atin ñalau sac su ma akôm gêtj dalô daêsam am am anôm. Bocdinañ kôc yac sa.’ 23 Tigen aô wasôm têtj ñac bu, ‘Aô kayalê mac dom sambuc mac lau sac. Alhõ su yêc aô!’ ”

*Yom gôliñ pi ñgac lu nañ sêkwê andu  
(Luk 6:46-49)*

24 “Lau nañ sêngô aneñ yom ma sêkôm ñandô sa, nañ sêtôm ñgac tiguaç nañ kwê ndê andu kalhac nom ñanğa ma kêtj hoc kêtgapiñ alhõ dôñ. 25 Têtj ndoc u gic e bu hêc, ma mbu puc ñadinda hóc pi andu dau, nañ andu dau ku sa dom bu hoc kêtgapiñ dôñ. 26 Magoc lau nañ sêngô aneñ yom ma sêkôm ñandô sa dom,



nanj sêtmô ngac gauc mba nanj kwê ndê andu kalhac nom babalê. <sup>27</sup> Ma u gic ti bu hêc, ma mbu puc ñadinda hôc pi andu dau, goc ku sa ma tisac sambuc.”

<sup>28</sup> Yisu gic bata ndê yom dinañ, ma lau honj sêhêdaê tu inñ ndê yom-nga. <sup>29</sup> Ñahu bu yom nanj inñ kêdôhônñ têtñ ñac nanj yom ti ñaclai, hôc gêlêc lau Israel-nga si kêdôhônñwaga yomsu-nga si yom honj su.

## 8

### *Yisu kôm ngac ti gêmbac leprasi ñayham sa (Mak 1:40-45; Luk 5:12-14)*

<sup>1</sup> Yisu sip akêñ lôc menñ, ma lau daêsam sêñkuc inñ. <sup>2</sup> Ma ngac danj ti gêmbac ñleprasi têtñ inñ gi, goc pônñ haduc ma sôm, “Pômdau. Am bu tac whinñ dec gitôm bu am oc kôm aô ñamlic ñawasi sa.” <sup>3</sup> Yisu kêmatoç amba sa gi ma kêmasec inñ, ma sôm, “Aô atac whinñ, dec wasôm têtñ am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ñagahô enñ gêmbac hu inñ sinñ, ma inñ ñamlic ñayham sa. <sup>4</sup> Ma Yisu sôm têtñ inñ, “Am ngô! Gêñ nanj kwahic dec hôc asê am, nanj sôm asê têtñ lau danj dom. Tigenñ têtñ ðdabuñsiga ndi, tôc daôm têtñ inñ bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêtñ da tôm yomsu nanj Moses kêtñ têtñ yac. Ma ñalêñ dinañ lau honj oc sêñyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

### *Ñgac bata sinñ-nga danj kêtñ whinñ ñannga (Luk 7:1-10)*

<sup>5</sup> Tiñambu Yisu sôc malac Kapenaom gi. Ma ngac bata Rom-nga danj, nanj gêm gôlinñ lau sinñ-nga 100, nanj têtñ inñ gi ma ndac inñ bu nem inñ sa. <sup>6</sup> Inñ sôm, “Pômdau, aneñ ngac akiñ danj ndôc bôlinñ. Inñ yêc andu ñapanñ ma kêsahê ñandê atu.” <sup>7</sup> Ma Yisu sôm têtñ inñ, “Aô oc waloc ma wakôm inñ ñayham sa.” <sup>8</sup> Tigenñ ngac bata dau ô yom ma sôm, “Pômdau, am ngac atu ma aô ngac apa, dec mayanñ dauñ bu am sôc aneñ andu. Tigenñ aô kayalê su bu am ngac ti ñaclai atu, ma bocdinañ dec am bu ndic atu yom, goc aneñ ngac akiñ oc ñayham sa. <sup>9</sup> Bu aô dauñ danñ wambu lau nanj si ñaclai hôc gêlêc aô neñ, ma aneñ lau sinñ-nga danñ wambu aô. Aô bu wasôm têtñ danj, ‘Am ndi!’ goc inñ oc ndi. Ma bu wasôm têtñ danj, ‘Am mwenñ,’ goc inñ oc menñ. Ma bu wasôm têtñ aneñ ngac akiñ bu kôm gêtñ danj, goc inñ oc kôm.”

<sup>10</sup> Yisu ngô ngac bata ndê yom ma hêdaê, ma sôm têtñ lau nanj sêñkuc inñ bu, “Yomandô wasôm têtñ mac, bu yêc lau Israel honj aô gatap ñac si danj nanj kêtñ whinñ ñannga gitôm ngac Rom-nga dindec, nanj sa dom. <sup>11</sup> Anğô! Lau daêsam nanj lau Israel dom, nanj oc sêmeñ akêñ nom ñabatij honj, ma sêtap mwasiñ atu sa yêc undambê sêwhinñ Abraham, Aisak ma Jakob. <sup>12</sup> Tigenñ lau Israel daêsam nanj gauc gêm bu sic waê bu sêndôc undambê, nanj Anôtô oc êmasuc ñac su sêndôc gameñ ñasec-nga, ma sêtanñ ti lhô êñsinñ pi dau.”

<sup>13</sup> Yisu sôm yom dinañ têtñ lau honj su, goc sôm têtñ ngac bata, “Am lhô mbu ndi. Aô oc wakôm am nem ngac akiñ dinañ ñayham sa, tôm am kêtñ whinñ.” Ma têtñ ndoc dau dinañ gêmbac hu ngac akiñ dau sinñ, ma inñ ñayham sa.

### *Yisu kôm lau daêsam ñayham sa (Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

<sup>14</sup> Tiñambu Yisu têtñ Pita ndê andu gi ma gêlic Pita lawawê gêmbac lic ñandê atu ma yêc. <sup>15</sup> Yisu têtñ inñ gi ma kêmasec inñ amba, goc gêmbac hu inñ sinñ. Ma inñ tisa, ma ndê gêtñ danenñ-nga ma kêtñ têtñ Yisu.

<sup>16</sup> Têñ telha dinañ ac gi sip su, g oc lau malac-nga sêkôc lau daêsam nanñ ñalau sac sêmbô ñac si ñalôm, nanñ sa sêtêñ Yisu si. Ma inñ gic atu yom, goc ñalau sac sêhu lau dau sinñ, ma inñ kôm lau gêmbac honñ ñayham sa.

<sup>17</sup> Ñalêñ dau dinañ yom nanñ propet Aisaya sôm su nanñ dec ñandô sa. Muñ-nga inñ to yom pi Mesaya bocdec bu:

Inñ hôc yac neñ ñawapac tu nem yac sa-nga.

[Ais 53:4]

*Lêñ tarñkuc Yisu-nga*  
(Luk 9:57-62)

<sup>18</sup> Têñ bêc danñ Yisu gêlic lau daêsam sêñgihi inñ ahuc, goc sôm têñ ndê ñngacsêñomi bu sêlom bugictonñ ma sêpi danña sêndi. <sup>19</sup> S êmasañ dau sêmbô ma kêdôhôn-waga yomsu-nga danñ meñ ma sôm têñ inñ, “Kêdôhônwaga, aô bu wanñkuc am, wawhinñ am watêñ gameñ bocke nanñ am oc ndi.” <sup>20</sup> Ma Yisu ô inñ ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsunñ yêc, ma mbac lôlôc-nga si ñaic yêc, tigenñ ñamalac ndê Atu dau ndê mala yêc bêc-nga mba.”

<sup>21</sup> Ma sêñjom danñ sôm têñ inñ, “P ômdau, aô bu wanñkuc am, magoc gêñ ñamata-nga aô wandi wambo wawhinñ aneñ lau e anñsuhunñ damañ su nanñ.” <sup>22</sup> Tigenñ Yisu sôm, “Mba! Am bu gauc nem bu êmkuc aô, nanñ gêñ ñamata-nga. Tec lau batê sêñsuhunñ lau batê.”

*Yisu kôm bu ñamponñ timalô*  
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

<sup>23</sup> Yisu sôm yom dinañ su, goc pi wanñ danñ gi. Ma inñ ndê ñgac-sêñomi sêñkuc inñ ma sêpi wanñ sêwhinñ. <sup>24</sup> Sêlac si, ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponñ sa gic sip wanñ, e kêpiñ bu wanñ pac. Tigenñ Yisu yêc bêc yêc wanñ. <sup>25</sup> Dec sêtêñ inñ si, sêunñ inñ sa ma sêsôm, “Pômdau, nem yac sa, bu yac oc dapac dandinñañ.” <sup>26</sup> Magoc Yisu sôm têñ ñac, “O mac lau nanñ akêñ whinñ gwalec. Tu sake-nga mac atôc daôm?” Goc inñ tisa ma sôm yom ñañga têñ mbu ti bu ñamponñ, ma gameñ ñañeñ sa. <sup>27</sup> Ma ñac honñ sêhêdaê ma sêsôm têñ dandi, “Ei! Inñ ñgac kainñ bocke? Bu gêñ honñ sêsôc inñ ndê yom ñapu, ma mbu ti bu sêwhinñ.”

*Yisu soc ñalau sac su yêc ñgac lu*  
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

<sup>28</sup> Ñac sêhêc asê bugictonñ ñadanña ma sêsôc lau Gadala-nga si gameñ si. Ma yêc dindê ñgac lu sêsa akêñ ôm sêhôn-nga ma sêtêñ Yisu si. Inñlu ñgac lu nanñ ñalau sac sêmbô inñlu ñalôm, ma sêkôm inñlu sêti ñgac pôm. Ma bocdinañ lau honñ sêtôc inñlu ma sêmbô ahê inñlu, ma inñlu sêndôc ôm sêhôn-nga ñapanñ. <sup>29</sup> Têñ ndoc inñlu sêhêc asê Yisu, nanñ ñalau sac nanñ sêmbô inñlu ñalôm, nanñ sêmbwêc bocdec bu, “O Anôtô ndê Atu! Am bu kôm sake têñ yac? Têm bu Anôtô êmatôc yac-nga yêc donñ yêc. Ma bocke am kwahic dec mwenñ bu kôm yac ñayom?”

<sup>30</sup> Bôc tonñ atu danñ señ gêñ sêmbô ahê gameñ nanñ ñac sêlhac. <sup>31</sup> Goc ñalau sac sêteñ Yisu bu, “Am bu soc yac su, nanñ kêñ yac asip bôc ñalôm.” <sup>32</sup> Ma inñ sôm têñ ñac, “Andi!” Goc sêhu ñgac lu dinañ sinñ ma sêsôc bôc ñalôm si. Ma bôc honñ sênti sêsip salic sac, sêsip bugictonñ ñalôm si, ma bu kô ñac sêmbac ndu. <sup>33</sup> Lau sêyob bôc-nga sêlic gêñ dau, goc sêlhô sêsa malac si, ma sic minñ têñ lau malac-nga pi gêñ honñ dinañ, ma pi gêñ nanñ Yisu kôm têñ ñgac lu ti ñalau sac. <sup>34</sup> Ma lau malac-nga honñ sêsa sêtêñ Yisu si, ma têñ ndoc sêlic inñ, nanñ sêteñ inñ bu hu ñac si gameñ sinñ.

## 9

*Yisu kôm ngac bôlin danj nayham sa  
(Mak 2:3-12; Luk 5:17-26)*

<sup>1</sup> Goc Yisu pi wanj gi ma gic bugictonj kic, ma têtj inj ndê malac Kapenaom gi. <sup>2</sup> Ma lau gamej dinanj-nga sêmbalaj ngac bôlin danj yêc sac danj ma sêtêtj Yisu si. Inj gêlic bu njac sêkêtj whinj inj, dec sôm têtj ngac bôlin dau, “Aneŋ balê, atac nayham sa. Kwahic dec aô oc wasuc am nem sac kwi.”

<sup>3</sup> Kêdôhônjwaga yomsu-nga njatô s êngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtj dandi, “Ngac dê ndê yom sac sambuc! Anôtô tigenj gitôm bu suc sac kwi.”

<sup>4</sup> Yisu kêyalê njac si gauc, goc ndac njac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom sac yêc nem njalôm?” <sup>5</sup> Mac akêtj whinj dom bu aneŋ njac lai yêc bu wasôm têtj ngac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinaŋ aô wasôm têtj inj bu, ‘Tisa ma êmsêlêj.’ <sup>6</sup> Ma têtj ndoc mac alic bu aneŋ yom dinanj njandô sa, goc anyalê bu Anôtô kêŋ njac lai têtj Njamalac ndê Atu yêc nom, bu suc njamalac si sac kwi whinj.” Goc Yisu sôm têtj ngac bôlin bu, “Tisa ma hóc nem mbô sa, ma lhô têtj nem andu ndi!” <sup>7</sup> Goc ngac dau tisa ma kôlhô têtj ndê andu gi. <sup>8</sup> Ma lau daêsam nanj sêlic gêtj dau sêhêdaê njandô, ma sêmpinj Anôtô nanj kêŋ njac lai bocdinaŋ têtj njamalac.

*Yisu kêgalêm Matyu bu ênjuc inj  
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

<sup>9</sup> Yisu kêsêlêŋ gi ma gêlic ngac danj njâê Matyu nanj ndôc ndê mala kôc takis-nga. Ma inj sôm têtj inj, “Êmkuc aô!” Goc Matyu tisa ma kêkuc inj.

<sup>10</sup> Tinjambu Yisu gêtj gêtj ndôc Matyu ndê andu njalôm, ma lau daêsam sêmerj ma seŋ gêtj sêndôc sêwhinj Yisu ti ndê ngacsêŋomi. Njac lau sêkôc takis-nga ti lau njatô nanj lau Palêsai sêsam njac bu lau sac. <sup>11</sup> Ma lau Palêsai njatô sêlic gêtj dinanj, goc sêndac inj ndê ngacsêŋomi bocdec bu, “Tu sake-nga mac nem kêdôhônjwaga gêtj gêtj ndôc whinj lau sac dindê?” <sup>12</sup> Yisu ngô njac si yom dau ma sôm, “Lau nanj sêlic dau bu gêmbac mba, nanj oc sêŋsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêŋsalê dokta. <sup>13</sup> Gauc nem Anôtô ndê yom nanj propet akwa danj to yêc bocdec bu, ‘Gêtj atu nanj aô atac whinj, nanj bu mac tamwalô lau, hóc gêlêc domba horj nanj mac bu andic ndu ma akêtj ti da, nanj su.’ Andi ma akôc gauc pi yom dau e anyalê njahu njapep. Bu aô gamej bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêtj, nanj sa dom. Aô gamej bu wanjalêm lau sac sa, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anôtô ndê gôlinj njapu.”

*Yao gêtj danen-nga-nga  
(Mak 2:18-20; Luk 5:33-35)*

<sup>14</sup> Ma Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê sêŋomi njatô sêtêtj Yisu si ma sêndac inj bu, “Bocke dec yac ti lau Palêsai akêtj bêc njatô bu aneŋ gêtj dom tu gauc nem Anôtô-nga, tigenj am nem ngacsêŋomi seŋ gêtj tôm bêc horj?” <sup>15</sup> Ma Yisu sôm têtj njac, “Ngac nem awhê-nga danj bu êngalêm lau sa sêmbô sêwhinj inj tu sêneŋ mwasinj nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gêtj danen-nga siŋ ma sêndôc ti njalôm njawapac têtj ndoc ngac dau mbo whinj njac. Mba! Ma bocdinaŋ aneŋ ngacsêŋomi sêmbô sêwhinj aô ti atac nayham, ma sêhu gêtj danen-nga siŋ dom. Tigenj ndoc oc meŋ nanj lau oc sêkôc aô su yêc njac, ma têtj têm dinanj njac oc njalôm njawapac ma sênjuc lêtj dahu gêtj danen-nga siŋ-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêtj wakuc  
(Mak 2:21-22; Luk 5:36-39)*

<sup>16</sup> Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ñakwê akwa nan kic, nan dom. Bu po wakuc oc hôc ñakwê akwa kic e tisac sambuc. <sup>17</sup> Ma têt ndoc lau sêmasañ wain wakuc, nan sêkêc sip bôc ñamlic wain-nga akwa dom. Mba! Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc. Ma wain oc wê niñga, ma ñamlic dau oc tisac. Bocdinañ lau sêkêc wain wakuc sip bôc ñamlic wakuc, ma lu-lu oc sêyêc ñayham.”

*Yisu kôm awhê lu ñayham sa  
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

<sup>18</sup> Yisu sôm yom dinañ mbo, ma ñgac bata dan menj pôn haduc têt in ma sôm, “Aneñ atuñwê kwahic dec mbac ndu su, magoc am bu mweñ ma kêt amam sac in, dec in oc mbo tali tiyham.” <sup>19</sup> Goc Yisu tisa ma in ti ndê ñgacsêñomi sêwhiñ ñgac dau si.

<sup>20</sup> Sêñsêlêñ sêmbo, ma awhê dan tigasuc in kalhac in dômbwê ma kêmasec in ndê ñakwê ñadali. Awhê dau hôc ñawapac gêm dac-nga ñapan gitôm yala 12 su, dec <sup>21</sup> gauc gêm yêc dau bu, “Aô bu wamasec in ndê ñakwê ñambwa, dec oc kôm aô ñayham sa tiyham.” <sup>22</sup> Yisu kac dau kwi e gêlic in, goc sôm, “Aneñ bawhê, atac pa su. Am ñayham sa tiyham tu am nem kêt whiñ aô-nga.” Ma têt ndoc dau dinañ awhê dau ñayham sa.

<sup>23</sup> Ma tiñambu Yisu gi e hôc asê ñgac bata dau ndê andu, ma gêlic bu lau tonj atu sêmbo. Ñatô sêyu gasuc ma ñatô sêtañ ti ñanta atu. <sup>24</sup> Goc sôm, “Alhõ su, bu bawhê dau mbac ndu dom. In yêc bêc nan yêc.” Magoc ñac sêmbwac in. <sup>25</sup> Dec Yisu sôm bu sêsoc ñac sêsa sêndi, goc sôc gi kêm bawhê sip amba, ma in tisa. <sup>26</sup> Ma yom dau ñawaê tiapa sambuc yêc gameñ dinañ.

*Yisu kôm ñgac tapec lu ñayham sa*

<sup>27</sup> Dinañ su, goc Yisu kêsêlêñ gi. Ma ñgac tapec lu sêñkuc in ma sêmbwêc, “O †Dawid ndê Atu, tamwalô alu!” <sup>28</sup> Magoc Yisu kêsêlêñ gi sôc andu dan, dec ñgac lu dinañ sêtêñ in si, ma in ndac, “Amlu akêt whiñ bu aneñ ñaclai yêc bu wakôm amlu ñayham sa, me mba?” Ma inlu sêsôm, “Aêc, Pômdau!” <sup>29</sup> Goc Yisu kêmasec inlu tandô, ma sôm bu, “Tu amlu akêt whiñ aô-nga, dec gêt nan amlu andac, nan oc ñandô sa.” <sup>30</sup> Ma inlu tandô po asê. Goc Yisu gic yao inlu bu sêsôm gêt dau ñayom asê têt lau dan dom. <sup>31</sup> Magoc inlu sêsa si, ma sêkôm in ndê waê sa e tiapa gêm gameñ dinañ ahuc.

*Yisu kôm ñgac awha mba sôm yom asê*

<sup>32</sup> Ñac sêsa si ma lau ñatô sêtêñ Yisu sêmenj. Ñac sêkôc ñgac dan, nan ñalau sac kôm in awha mba. <sup>33</sup> Yisu soc ñalau sac sa awê gi su, goc awha mba dau sôm yom asê. Lau daêsam dinañ sêseñ amba ma sêsôm bu, “Yac dalic gêt dan bocdec yêc Israel dom andô.” <sup>34</sup> Magoc lau Palêsai sêsôm bu, “In kôc ñaclai yêc ñalau sac si ñadau Sadañ, dec tiñ ñalau sac su.”

*Yisu tawalô lau*

<sup>35</sup> Ma Yisu kêsêlêñ golom-golom malac atu ti saunj. In kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga, ma hoc ñawaê ñayham pi Anôtô ndê gôlin asê. Ma in kôm lau ti gêmbac tidau-tidau honj ñayham sa.

<sup>36</sup> Magoc têt ndoc in gêlic lau daêsam nan sêñkuc in, nan tawalô ñac. Ñahu bu in gêlic ñac sêtôm domba nan si ñgac yob ñac-nga mba, dec giam pôm sêtê ñac salin-salin ñapanj. <sup>37</sup> Goc in sôm têt in ndê ñgacsêñomi, “Gêt ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic ñandô sa-nga daêsam dom. <sup>38</sup> Bocdinañ aten mbec

têḡ om ḡadau bu êḡkiḡ lau gwelen-ḡga sêsôc iḡ ndê om ma sêndic gêḡ ḡandô sa.”

## 10

### *Yisu kêyalij ḡapospel 12 sa*

*(Mak 3:16-19; Luk 6:12-16)*

<sup>1</sup> Yisu ta iḡ ndê ḡgac-sêḡomi 12 sêtêḡ iḡ si, ma kêḡ ḡaclai têḡ ḡac bu sêsoc ḡalau sac su yêc lau, ma bu sêkôm gêmbac hoḡ ḡayham sa. <sup>2</sup> Aposel 12 dau si ḡaê bocdec. ḡgac ḡamata-ḡga iḡ Saimon naḡ sêsam bu Pita, lu iḡ asi Andru, ma Sebedi ndê atu lu Jems lu Jon, <sup>3</sup> P ilip ma Batolomeas, Tomas ma ḡgac kôc takis-ḡga Matyu, ma Alpayas ndê atu Jems, Tadaus, <sup>4</sup> Saimon naḡ sêsam bu ‘ḡgac ḡSelot,’ ma Judas Iskeriot naḡ tiḡambu hoc Yisu asê.

### *Yisu kêkiḡ aposel 12 sêsa si bu sênem mêtê lau*

*(Mak 6:7-11; Luk 9:1-5)*

<sup>5</sup> Yisu kêkiḡ lau 12 dinaḡ sêsa si bu sênem mêtê, ma gic yomso ḡac bocdec bu, “Asôc lau apa ti lau ḡSamaria-ḡga si malac daḡ dom, <sup>6</sup> tigeḡ gêḡ ḡamata-ḡga atêḡ domba Israel-ḡga naḡ siḡga su, naḡ andi. <sup>7</sup> Anem mêtê ma asôm têḡ lau bu Anôtô ndê gôliḡ meḡ kêpiḡ su. <sup>8</sup> Akôm lau gêmbac ḡayham sa, ma akôm lau ti gêmbac leprasi ḡamlic ḡawasi sa. Auḡ lau batê sêtisa, ma asoc ḡalau sac su yêc lau. Anôtô kêḡ ḡaclai têḡ mac ḡaôli mba, ma bocdinaḡ anem lau sa ḡambwa. <sup>9-10</sup> Ma têḡ ndoc mac aḡsêlêḡ andi, naḡ gauc nem wapa seḡ-ḡga dom. Aḡsêlêḡ atama sawa, akôc mone dom, ampwic talhi dom, akôc ḡakwê aô daôm-ḡga ti atapa dom, ma ahôc tôc dom. ḡalêḡ solop bu lau sêlôm lau naḡ sem gwelen ḡmêtê-ḡga ma sêpuc ḡac dôḡ ḡa gêḡ dinaḡ, naḡ ti ḡac si ḡaôli ô gwelen.

<sup>11</sup> “Malac bocke mac bu asôc andi, naḡ aḡsalê ḡamalac ḡayham naḡ toc Anôtô sa ḡapep, bu ambo awhiḡ iḡ e mac ahu malac dau siḡ. <sup>12</sup> Têḡ ndoc mac api iḡ ndê andu andi, naḡ anem mbec iḡ ndê lau ḡa mbec yom malô-ḡga. <sup>13</sup> Ma ḡac lau dau bu lau gitêḡ, goc yom malô oc yêc ḡac. Ma ḡac bu lau gitêḡ dom, goc mac nem mbec yom malô-ḡga oc gacgeḡ yêc mac-ḡga. <sup>14</sup> Ma lau malac daḡ bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc ahu malac me andu dinaḡ siḡ ma atoḡ kop su yêc gahim. <sup>15</sup> Aô wasôm têḡ mac bu têḡ Anôtô ndê bêc êmatôc lau-ḡga, lau malac dinaḡ-ḡga oc sêtap ḡagêyô sac sambuc sa, hôc gêlêc ḡagêyô naḡ iḡ oc kêḡ têḡ lau Sodom ti Gomora-ḡga têḡ têm ḡambu-ḡga, naḡ su.”

### *Yisu ndê lau oc sêtap kisa sa*

*(Mak 13:11-13; Luk 21:12-17)*

<sup>16</sup> “A ḡgô su naḡ! Aô wanḡkiḡ mac asa andi, atôm domba naḡ sêsip giam pôm si gameḡ. Bocdinaḡ akôc gauc ḡapep ma akôm nem gwelen, ma akôm mêtê ḡayham eḡ e lau daḡ gitôm dom bu sêpu mac. <sup>17</sup> Ayob daôm têḡ lau naḡ sêkêḡ whiḡ aô dom, bu ḡac oc sêkêḡ mac atêḡ lau sêmatôc yom-ḡga andi, ma sêhi mac ḡa sô yêc ḡac si lôm wê-ḡga. <sup>18</sup> Tu mac aḡkuc aô-ḡga dec ḡac oc sêkêḡ mac alhac gôliḡwaga ti kiḡ si aḡgô-ḡga. Ndoc dinaḡ ti mac nem ndoc bu awhê aneḡ yom sa têḡ lau atu-tu dinaḡ, ma têḡ lau akêḡ gameḡ hoḡ, naḡ whiḡ. <sup>19</sup> Ma têḡ ndoc sêkôc mac dôḡ, naḡ ahêgo daôm dom tu yom asôm-ḡga. Anôtô oc nem mac sa tu asôm yom-ḡga. <sup>20</sup> Ma yom naḡ mac bu asôm, naḡ mac nem yom dom. Damam undambê-ḡga oc kêḡ iḡ ndê ḡalau puc mac dôḡ, ma hôc nem awham sa.

<sup>21</sup> “Têḡ ndoc ḡawapac-ḡga dinaḡ, lau naḡ sêkêḡ whiḡ dom oc sêhoc si asidôwai sêkêḡ whiḡ aô-ḡga asê bu sêndic ḡac ndu, ma dambai oc sêkôm têḡ

atui boc-dinaŋ. Balêkoc oc sêli dau sa têtj damba ti dindai, ma sêkêŋ ŋac sêtêtj lau bu sêndic ŋac ndu. <sup>22</sup> Ma lau sambob oc atac tec mac tu aõ-ŋga. Magoc asa naŋ bu lhac naŋga ma hu aõ siŋ dom, naŋ oc tap Anõtô ndê mwasiŋ nem iŋ si-ŋga sa. <sup>23</sup> Ma lau bu sêkêŋ kisa mac, goc ahu ŋac si malac siŋ ma atêtj malac daŋ andi. Yom ŋandô aõ wasôm têtj mac! Mac nem gwelenj anem mêtê ŋawaê ŋayham-ŋga yêc malac Israel-ŋga hoŋ oc pacndê dom, e Ŋamalac ndê Atu meŋ sa tiawê.”

*Lau naŋ sêŋkuc Yisu oc sêhóc ŋawapac gitôm iŋ dau*

*(Luk 6:40)*

<sup>24</sup> “Kwapuc daŋ oc hôc gêlêc gwalam akwa naŋ kêdôhônj iŋ, naŋ dom. Ma ŋgac akiŋ oc hôc gêlêc iŋ ndê ŋadau dom. <sup>25</sup> Kwapuc bu tôm ndê gwalam akwa ma ŋgac akiŋ bu tôm ndê ŋadau, goc tôm. Lau sêpu gôlôwac ŋadau aõ ma sêsam aõ bu †Belsebal, ma bocdinaŋ ŋac oc sêkôm têtj ŋadau ndê lau mac, hôc gêlêc su.”

*Atôc lau nom-ŋga dom*

*(Luk 12:2-7)*

<sup>26</sup> “Magoc atôc daôm tu lau naŋ sêkêŋ kisa mac-ŋga dom. Ŋahu bu gêtj hoŋ naŋ lau sem ahuc, me yêc siŋ dau, naŋ oc meŋ sa tiawê. <sup>27</sup> Yom naŋ aõ gasôm têtj mac têtj ôbwêc, naŋ asôm asê têtj accsalô, ma yom naŋ aõ gac yom sec têtj mac, naŋ asôm tiatu alhac malac lôm. <sup>28</sup> Atôc lau naŋ bu sêndic mac ndu-ŋga dom, bu ŋac gitôm dom bu sêseŋ mac gatôm su whiŋ. Atôc lau dom, magoc atôc Anõtô ma asôc iŋ ŋapu. Bu mba, goc iŋ gitôm bu kêtj mac ŋamlic ti gatôm lu-lu sêsip lambwam sêndi e sêniŋga gacgeŋ.

<sup>29</sup> “Akôc gauc pi mbac kecsoc naŋ lau sêlic bu gêtj nambwa. Tigenj Anõtô gêlic gêtj sauŋ dinaŋ bu gêtj nambwa dom, ma iŋ bu lôc dom, dec daŋ oc niŋga dom. <sup>30-31</sup> Bocdinaŋ ahêgo daôm dom, bu Anõtô tac whiŋ mac hôc gêlêc mbac kecsoc daêsam su. Iŋ kêyalê mac e pi sa, gitôm iŋ sê mac nem kêclauŋ hoŋ sa timala.”

*Dasêc Yisu ahuc dom*

*(Luk 12:8-9)*

<sup>32</sup> “Asa naŋ sôm asê yêc ŋamalac aŋgô-ŋga bu iŋ kêtj whiŋ aõ, naŋ aõ wasôm iŋ ndê ŋaê asê yêc Damaŋ undambê-ŋga aŋgô-ŋga. <sup>33</sup> Tigenj asa naŋ sêc iŋ ndê kêtj whiŋ aõ-ŋga ahuc yêc ŋamalac aŋgô-ŋga, naŋ wasêc iŋ ahuc yêc Damaŋ aŋgô-ŋga bocdinaŋ.”

*Taŋkuc Yisu ti dahôc ŋawapac*

*(Luk 12:49-53; 14:26-27; 9:48)*

<sup>34</sup> “Gauc nem bu aõ gameŋ bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aõ-ŋga dec lau oc sêwhê dau kôc ma sêkêŋ kisa dau. <sup>35</sup> Tu aõ-ŋga dec damba lu atuŋgac oc sêkêŋ kisa dau, ma dinda lu atuwê, ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêŋ kisa dau bocdinaŋ. <sup>36</sup> Ŋgac daŋ oc tap iŋ ndê ŋacyo sa yêc iŋ dau ndê lau.

<sup>37</sup> “Asa naŋ tac whiŋ damba me dinda me atuŋgac me atuwê hôc gêlêc iŋ ndê atac whiŋ aõ su, naŋ oc tôm dom bu ti aneŋ daŋ. <sup>38</sup> Ma asa naŋ tec bu hôc iŋ ndê a gicso dau\* ma êŋkuc aõ, naŋ tôm dom bu ti aneŋ daŋ bocdinaŋ. <sup>39</sup> Lau naŋ takwê gêtj nom-ŋga ŋapaŋ tu puc ŋac si ŋamlic dôŋ-ŋga, naŋ oc sêniŋga. Magoc asa naŋ bu hu gêtj nom-ŋga siŋ tu aõ-ŋga, naŋ oc mbo tali ŋapaŋ.

\* **10:38:** Yisu ndê yom pi a gicso dau, naŋ ŋahu bu tamasan daŋj tôm bêc hoŋ bu dahôc ŋandê ti ŋawapac tu iŋ-ŋga e tôm dambac ndu tôm iŋ dau mbac ndu.

40 “Lau nanj sêkôc mac sa, nanj gitôm sêkôc aô dauj sa, ma njac nanj sêkôc aô sa, nanj sêkôc Anötö nanj kêkinj aô gamej, nanj sa. 41 Asa nanj toc anejenj propet danj sa, ma kôc inj sa tu inj ti propet gêm aô anjôn-nga, nanj Anötö oc kênj njagêyô njayham têtj inj gitôm inj kênj têtj propet dau. Ma asa nanj toc njamalac gitêtj danj sa, ma kôc inj sa tu anejenj njâe-nga, nanj Anötö oc kênj njagêyô njayham têtj inj gitôm inj kênj têtj njac gitêtj dau. 42 Ma asa nanj kôm gêtj sauj bocke bu nem lau nanj sênjuc aô, nanj sa, tôm inj kênj bu njalhuc têtj njac sênôm, nanj Anötö oc ênjliinj inj sinj dom. Inj oc kênj njagêyô njayham têtj inj yomandô.”

## 11

1 Yom honj dinanj Yisu sôm têtj inj ndê njacsênjomi 12 tu êndôhônj njac-nga. Inj gic bata yom dau, goc kêsêlênj golom-golom malac nanj sêyêc gamej Galili-nga dinanj, ma gêm mêtê ti kêdôhônj lau.

*Yisu sôm yom pi Jon, Njac Kêku Lau-nga  
(Luk 7:18-35)*

2 Têtj ndoc dinanj Jon, Njac Kêku Lau-nga ndoc gapocwalô, ma inj ngô njawaê pi gêtj honj nanj Kilisi kôm. Bocdinaj inj kêkinj inj ndê sênjomi njatô sêtêtj Yisu si, 3 ma sêndac inj bocdec bu, “Anötö gic bata têtj yac bu oc ênjkinj Mesaya. Am daôm dinanj, me yac oc akênj batanj njac danj tiyham?” 4 Yisu ô yom ma sôm, “Ambu andi ma asôm yom têtj Jon pi mêtê nanj mac anjô aô gahoc asê, ma pi gêtj nanj mac alic aô gakôm. 5 Lau tapec sêlic gamej tiyham, lau bôlinj sênjêlênj tiyham, lau ti gêmbac leprasi njamlic njawasi sa, lau danjasuj bic sênjô yom, lau batê sêtisa, ma lau njalôm sawa sênjô njawaê njayham. 6 A ngô! Lau nanj atac lu-lu tu aô-nga dom, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasinj sa.”

7 Jon ndê sênjomi sêsa si, ma Yisu sôm yom pi Jon têtj lau tonj atu nanj sêmbo sêwhinj inj. Inj ndac njac bocdec bu, “Têtj ndoc mac asa atêtj Jon yêc gamej sawa a, dec gauc gêm bu atap njamalac kainj bocke sa? Mac bu alic njac gauc babalê gitôm gakoc nanj mbu kêtjic, a? 8 Mac asa a bu alic njac danj nanj sôc njakwê njayham, a? Mba! Lau nanj sêsôc njakwê njayham, nanj sêmbo gamej njayham gitôm kinj si andu. 9 Bocdinaj aô wandac mac, mac asa a bu alic sake? Bu alic propet danj? Yomandô! Inj propet danj, ma inj hôc gêlêc propet honj su. 10 Propet akwa danj to yom nanj Anötö sôm têtj Mesaya bocdec bu, ‘Aô wanjkinj anejenj njac ahenj-nga munj am, bu êmasanj am nem ser.’ Y om pi njac ahenj-nga dau hêganônj Jon solop. 11 Yêc njamalac nom-nga, danj hôc gêlêc Jon, Njac Kêku Lau-nga su dom. Tigerj aô wasôm yom njandô têtj mac, bu lau honj nanj sêmbo Anötö ndê gôlinj njapu, lau tiwaê, ma lau waêmba boc-dinaj, nanj honj sêhóc gêlêc Jon su yêc Anötö anjô-nga.

12-13 “Mun-nga, Moses ti propet akwa-kwa sêhoc yom asê gwananj pi Anötö ndê gôlinj. Ma njac si yom njandô sa dom, e Jon menj ma gêm mêtê bu Anötö ndê gôlinj menj kêpinj. Têtj ndoc Jon gic hu yom dau e menj têtj kwahic dec, Anötö ndê gôlinj kêsôwec gi tiatu, ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötö ndê gôlinj njapu. 14 Anötö gic bata bu ênjkinj propet danj munj Mesaya, nanj gitôm propet Elaija. Ma aô wasôm têtj mac bu yomandô, Jon inj propet dau dinanj. Mac akênj whinj yom dinanj, me mba? 15 Mac bu danjamsuj yêc, nanj anjô anejenj yom!

16 “Lau têtj dindêc-nga njac lau kainj bocke? Njac sêtôm balêkoc nanj sêkôc whê sêmbo malac lôm, nanj sêtucdinj njac si silip njatô ma sêsôm, 17 ‘Têtj ndoc nanj yac ac onj bu datê wê, nanj mac atec. Ma têtj ndoc yac am wê danjibo-nga, nanj mac atec bu atanj whinj.’ 18 Ma lau têtj dindêc-nga bocdinaj. Jon menj

ma gêḡ gêḡ ti nôḡ gêḡ ḡayham dom, ma sêsôm bu ḡalau sac mbo inḡ ndê ḡalôm. <sup>19</sup>Ma ḡamalac ndê Atu meḡ nôḡ ti gêḡ gêḡ ḡayham, tigeḡ sêsôm bu inḡ ḡgac gêḡ gêḡ ti nôḡ wain ḡawahô-ḡga, ma bu inḡ hé silip têḡ lau sac ti lau sêkôc takis-ḡga. Bocdinaḡ, mac lau têm dindêc-ḡga atôm balêkoc naḡ sêkôm tô anḡḡ ḡapaḡ. Tigeḡ Anôtô ndê gauc hôc gêlêc gêḡ hoḡ, ma inḡ ndê lau sêḡyalê bu inḡ ndê lêḡ inḡ lêḡ solop.”

*Yisu sôm yom pi lau naḡ sem dau kwi dom*  
(Luk 10:13-15)

<sup>20</sup>Têḡ dinaḡ Yisu gic hu pu lau naḡ sêḡdôc malac ḡatô. ḡahu bu inḡ k ôḡ gêḡ dalô daêsam yêc ḡac anḡô-ḡga, tigeḡ ḡac sem si ḡalôm kwi dom. <sup>21</sup>Inḡ sôm, “Oyaê mac lau Korasin ti lau Betsaida-ḡga. Mac ac waê bu atap Anôtô ndê atac ḡandê sa. Lau apa naḡ sêḡdôc Taya ma Saidon, naḡ bu sêlic gêḡ dalô naḡ aô gakôm yêc mac anḡôm-ḡga, dec oc tôm sêḡnem dau kwi wandêc su, ma sêḡdôc ti sêḡtaḡ si sac. <sup>22</sup>Tigeḡ mac akôm dom, dec wasôm têḡ mac bu têḡ ḡdoc Anôtô êmatôc lau-ḡga, naḡ inḡ oc kêḡ ḡagêyô sac sambuc têḡ mac, hôc gêlêc ḡagêyô naḡ inḡ oc kêḡ têḡ lau Taya ti Saidon-ḡga, naḡ su.

<sup>23</sup>“Ma mac lau Kapenaom-ḡga. Mac gauc gêm bu Anôtô oc kôc mac sa andôc undambê, a? Aô wasôm mba! Inḡ oc êmasuc mac su asip lambwam andi. Lau Sodom bu sêlic gêḡ dalô gitôm mac alic su, dec oc tôm sêḡhu si sac siḡ ma sêḡdôc ḡayham e kwahic dec. <sup>24</sup>Aô wasôm têḡ mac bu Anôtô oc kêḡ ḡagêyô sac têḡ mac, hôc gêlêc ḡagêyô naḡ inḡ oc kêḡ têḡ lau Sodom-ḡga.”

*Yisu kêḡḡ Damba*  
(Luk 10:21-22)

<sup>25</sup>T êḡ ḡdoc dinaḡ Yisu teḡ mbec ma sôm, “O Damaḡ, undambê ti nom ḡadau. Aô wampinḡ am bu am tôc nem yom ḡa-ḡandô asê têḡ lau naḡ sêḡḡwininḡ dau, ma siḡ kwi têḡ lau naḡ gauc gêm bu ḡac lau tiguauc ma sêḡyalê gêḡ hoḡ. <sup>26</sup>Aêc, Damaḡ, am kôm bocdinaḡ kêkuc am daôm nem atac whinḡ.”

<sup>27</sup>Goc Yisu sôm, “Damaḡ kêḡ gêḡ hoḡ sip aô amaḡ. Lau daḡ sêḡyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê inḡ. Ma lau daḡ sêḡyalê Damba dom, tigeḡ inḡ ndê Atu kêyalê inḡ, ma lau naḡ Atu dau atac whinḡ bu tôc inḡ asê têḡ ḡac, naḡ sêḡyalê Damba.”

*Yisu gêm malô lau kwapac*

<sup>28</sup>“Mac lau hoḡ naḡ ahôc ḡawapac ma kwampac, naḡ atêḡ aô amêḡ, ma aô wakêḡ mac asê awham su. <sup>29</sup>Ameḡ ma akôm aô neḡ gwelêḡ awhinḡ aô, ma aô oc wandôhêḡ mac. Aô ḡgac malô ma gatoc dauḡ sa dom, ma mac oc atap malam anḡwhaḡ daôm-ḡga sa yêc aô. <sup>30</sup>ḡahu bu gwelêḡ naḡ mac akôm awhinḡ aô, naḡ ḡadehe dom, ma aô wakêḡ mac ahôc ḡawapac atu dom.”

## 12

*Yisu inḡ Pôḡdau bêc Sabat-ḡga*  
(Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11)

<sup>1</sup>Têḡ têm dinaḡ ḡabêc †Sabat-ḡga daḡ, naḡ Yisu ti ndê ḡgacsêḡyomi sêḡsêlêḡ sêmbo lôcwha naḡ gic ôḡ wit-ḡga daḡ kic. Ma gêḡ yô ḡgacsêḡyomi, dec sêkôc wit ḡandô ma seḡ. <sup>2</sup>Lau Palêsai ḡatô sêlic, goc sêsôm têḡ inḡ, “Lic su naḡ. Am nem ḡgacsêḡyomi sêkôc wit ḡandô ma yomsu gic yao bu dakôm gwelêḡ kain dinaḡ têḡ bêc Sabat-ḡga dom.” <sup>3</sup>Goc Yisu ô ḡac si yom ma sôm, “Gauc nem yom naḡ sêto yêc, pi gêḡ naḡ Kinḡ Dawid ti ndê lau sêkôm têḡ ḡdoc gêḡ yô ḡac. Mac asam su, me? <sup>4</sup>Dawid sôc Anôtô ndê andu gi, ma kôc bolom dabuḡ naḡ lau



sêkêḅ ti da, naḅ Moses kêḅ yao bu dabuḅsiga tawasê sêneḅ, ma lau bambaliḅ sêneḅ dom. Ma Dawid ti ndê lau seḅ, magoc lau daḅ sêḅgôliḅ yom pi Dawid ma sêsôm bu iḅ kêgili yomsu lec dom.

<sup>5</sup> “Ma gêḅ daḅ tiyham, naḅ mac asam su yêc Moses ndê yomsu. Têḅ bêc Sabat-ḅga hoḅ dabuḅsiga sêkôm gwelenḅ yêc lôm dabuḅ, ma gwelenḅ dinaḅ kêgili yomsu Sabat-ḅga. Magoc lau sêḅgôliḅ yom pi ḅac dom.

<sup>6</sup> “A ô wasôm têḅ mac, bu gwelenḅ naḅ aô gameḅ tu wakôm-ḅga, naḅ hôc gêlêc sakiḅ lôm dabuḅ-ḅga hoḅ su. <sup>7</sup> Sêto Anôtô ndê yom yêc bocdec, ‘*Gêḅ atu naḅ aô atac whiḅ, naḅ hôc gêlêc mac nem da hoḅ su, naḅ bu mac tamwalô lau.*’ Mac anyalê yom dau ḅahu dom. Mac bu anyalê, dec gitôm dom bu mac aḅgôliḅ yom pi lau naḅ sêkôm gêḅ so daḅ dom. <sup>8</sup> Bu ḅamalac ndê Atu iḅ gêḅ hoḅ ḅadau, ma iḅ Pômdau bêc Sabat-ḅga whiḅ.”

*Yisu kôm ḅgac amba balê ḅayham sa têḅ bêc Sabat-ḅga*

*(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

<sup>9</sup> Yisu kêsêlêḅ gi, ma sôc ḅac si lôm wê-ḅga gi. <sup>10</sup> Ma yêc dinaḅ, ḅgac amba tibalê daḅ ndôc. Lau Palêsai sêḅsalê yom tu sêḅgôliḅ pi Yisu-ḅga, goc sêndac iḅ, “Yac bu dakôm ḅamalac daḅ ḅamlic ḅayham sa têḅ bêc Sabat-ḅga, oc taḅgili yomsu Sabat-ḅga, me mba?” <sup>11</sup> Ma Yisu sôm têḅ ḅac, “Mac nem domba daḅ, bu peḅ sip sê ḅalôm têḅ bêc Sabat-ḅga, naḅ mac oc akôm sake? Mac oc akôc sa. <sup>12</sup> Aêc! Ma ḅamalac sêhôt gêlêc domba su! Bocdinaḅ yac bu dakôm ḅayham ma danem lau sa têḅ bêc Sabat-ḅga, oc daso yomsu Sabat-ḅga dom.” <sup>13</sup> Goc Yisu sôm têḅ ḅgac dau, “Êmatôt amam!” Ma iḅ kêmatôt amba, ma amba daḅ ḅayham sa tiyham, gitôm iḅ amba daḅga. <sup>14</sup> Tigeḅ lau Palêsai sêsa si ma sem yomgalôm pi lêḅ sêndic Yisu ndu-ḅga.

*Yisu iḅ Anôtô ndê ḅgac Akiḅ*

<sup>15</sup> Yisu kêyalê lau Palêsai si gauc, goc hu gameḅ dinaḅ siḅ. Lau daêsam sêḅkuc iḅ, ma iḅ kôm ḅac si gêmbac hoḅ ḅayham sa. <sup>16</sup> Tigeḅ iḅ gic yao bu sêsôm iḅ ḅahu asê dom. <sup>17</sup> ḅalêḅ dinaḅ yom naḅ propet Aisaya sôm pi Mesaya muḅ su, naḅ ḅandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

<sup>18</sup> Alic aneḅ ḅgac akiḅ indêc, naḅ aô kayaliḅ iḅ sa. Aô atac whiḅ iḅ kêlêc, ma aneḅ ḅalôm tisambuc iḅ. Wakêḅ aneḅ ḅalau nem iḅ ahuc, ma iḅ oc hoc yom gitêḅ matôt-ḅga asê têḅ lau akêḅ gameḅ nom-ḅga hoḅ.

<sup>19</sup> Iḅ oc sôm yom tac ḅandê-ḅga me mbwêc ḅaḅga dom. Ma lau daḅ oc sêḅgô iḅ whasuḅ yêc malac lôm dom.

<sup>20</sup> Gakoc timdec iḅ oc pôtḅ dulu dom, ma ya ḅawê naḅ tisaḅ, naḅ iḅ oc yu ndu dom.\* Ma iḅ oc kôm bocdinaḅ e nditôm iḅ ndê yom gitêḅ matôt-ḅga nem nom sambuc ahuc.

<sup>21</sup> Ma lau akêḅ gameḅ nom-ḅga hoḅ oc sêkêḅ bata bu Anôtô nem ḅac si tu iḅ ndê ḅaê-ḅga. *[Ais 42:1-4]*

*Yisu ndê ḅaclai ḅahu*

*(Mak 3:23-27; Luk 11:14-22)*

<sup>22</sup> Têḅ têm dinaḅ lau sêwê ḅgac daḅ naḅ ḅalau sac kôm iḅ tandô t ipec ma awha mba, naḅ sêtêḅ Yisu sêmeḅ. Yisu soc ḅalau sac dinaḅ su, goc kôm ḅgac dau ḅayham sa, ma iḅ gêlic gameḅ ma sôm yom asê. <sup>23</sup> Lau hoḅ sêhêdaê tu Yisu-ḅga, ma sêsôm, “Mboe †Dawid ndê Atu iḅ ḅgac dau dec, me?” <sup>24</sup> Tigeḅ lau Palêsai sêḅgô ḅawaê, dec sêpu Yisu ma sêsôm, “Iḅ kôc ḅaclai yêc ḅalau sac si

\* **12:20:** Yom pi gakoc timdec ma ya ḅawê naḅ mbac, naḅ hêganôḅ lau naḅ sêkêḅ whiḅ ḅaḅga dom.

ñadau †Belsebal, dec inñ soc ñalau sac su.”<sup>25</sup> Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm, “Lau gamenñ danñ, me malac danñ, me gôlôwac danñ, bu sêwhê dau kôc, dec ñac oc sêlhac ñanña dom, ma ñac si ñacyo oc sêku ñac dulu.<sup>26</sup> Ma Sadanñ boc-dinanñ. Inñ bu soc dau ndê ñalau sac su, dec inñ kêñ kisa dau, ma inñ ndê ñaclai oc ninña.

<sup>27</sup> “Mac asôm bu aô gakôc ñaclai yêc Belsebal, dec gasoc ñalau sac su. Ma bocke? Mac nem sêñomi nanñ sêsoc ñalau sac sêwhinñ, nanñ mac anğôlinñ yom dau pi ñac whinñ, a? Ñac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac!<sup>28</sup> Tigenñ aô gasoc ñalau sac ña Ñalau Dabunñ ndê ñaclai, dec anñyalê bu Anötö ndê ñaclai bu nem gôlinñ gêñ honñ, nanñ hóc asê mac su.

<sup>29</sup> “Ñgac danñ oc sôc ñgac ti licwalô atu danñ ndê andu ma êñgaho inñ ndê wapa su ñalêñ bocke? Gêñ ñamata-ñga inñ sô ñgac dau dôñ, goc kôc inñ ndê wapa su. Ma Sadanñ inñ gitôm ñgac ti licwalô atu.

<sup>30</sup> “Asa nanñ kalhac whinñ aô dom, nanñ ti aneñ ñacyo. Ma asa nanñ gic lau sa sêtêñ aô sêmeñ dom, nanñ soc ñac su yêc aô.<sup>31</sup> Tu dinanñ-ñga aô wasôm têtñ mac bu ñamalac nanñ kac ndê ñalôm kwi ma hu ndê sac sinñ, nanñ Anötö oc suc inñ ndê sac ti yom sac-sac honñ kwi. Tigenñ yom sac nanñ ñamalac danñ bu sôm pi Ñalau Dabunñ, nanñ Anötö oc suc kwi dom.†<sup>32</sup> Asa nanñ bu sôm yom sac pi Ñamalac ndê Atu, tigenñ tinambu kac ndê ñalôm kwi, nanñ Anötö oc suc inñ ndê sac kwi. Magoc asa nanñ bu sôm yom sac pi Ñalau Dabunñ, nanñ Anötö oc suc inñ ndê sac kwi têtñ têtñ dindec-ñga dom, ma têtñ têtñ ñambu-ñga dom bocdinanñ.”

*Lau si mêtê whê ñac sa bu ñayham me sac*  
(Luk 6:43-45)

<sup>33</sup> Ma Yisu sôm, “A ñayham sem ñandô ñayham. Ma a sac sem ñandô sac. Dalic a ñandô, dec tanñyalê a bu ñayham me sac.<sup>34</sup> Mac lau sac atôm mboc ñatui! Mac atôm bu asôm yom ñayham danñ dom! Bu lau sêsôm yom kêkuc gauc ti mêtê nanñ hóc ñac si ñalôm ahuc.<sup>35</sup> Gauc ti mêtê ñayham hóc lau ñayham si ñalôm ahuc, dec sêsôm yom ñayham. Ma gauc ti mêtê sac hóc lau sac si ñalôm ahuc, dec sêsôm yom sac.<sup>36</sup> Aô wasôm yom ñandô têtñ mac. Tinambu Anötö oc êmatôc lau pi yom sac ti yom ñambwa honñ nanñ ñac sêsôm.<sup>37</sup> Lau nanñ si yom ñayham, nanñ inñ oc sam ñac bu lau gitêñ, magoc ñac nanñ si yom sac, nanñ oc sêtap inñ ndê matôc sa.”

*Lau sêndac Yisu bu kôm gêñ dalô*  
(Luk 11:29-32)

<sup>38</sup> Goc lau Palêsai ti kêdôhônñ-waga yomsu-ñga ñatô sêsôm têtñ Yisu, “Kêdôhônñwaga, yac bu alic am kôm gêñ dalô atu bu whê nem ñahu sa.”<sup>39</sup> Ma Yisu sôm, “Mac lau têtñ dindec-ñga, mac lau sac nanñ apuc dômwêñ Anötö, ma asa nem lêtñ bambalinñ gitôm lau mockainñ-ñga. Mac andac bu alic gêñ dalô, magoc Anötö oc kêñ gêñ dalô tigenñ têtñ mac alic, tôm gêñ dalô nanñ inñ kôm pi propet Jona.<sup>40</sup> Jona mbo i atu ñalôm gitôm acsalô töt ti ôbwêc töt. Ma bocdinanñ Ñamalac ndê Atu oc yêc nom ñalôm nditôm acsalô töt ti ôbwêc töt.<sup>41</sup> Têtñ ndoc Jona gêm mêtê lau Ninewa, nanñ sêkac si ñalôm kwi. Ma ñgac nanñ hóc gêlêc Jona su dec mbo, tigenñ mac am daôm kwi dom. Tu dinanñ-ñga têtñ bêc matôc-ñga, lau Ninewa oc sêtisa akêñ lau batê sêwhinñ mac lau têtñ dindec-ñga, ma ñac oc sêhoc mac nem sac asê.<sup>42</sup> Munñga, Kwin Siba-ñga† kêsêlêñ senñ balinñ

† **12:31:** Lau Palêsai sêsôm bu Yisu kôc ñaclai yêc Sadanñ ndê ma soc ñalau sac su, ma Yisu tôc asê bu yom dau gitôm yom sac sambuc nanñ sêsôm pi Ñalau Dabunñ. † **12:42:** Matyu to yom pi Kwin akêñ gamenñ ñapu-ñga (South). Yom dau hêganônñ Kwin Siba-ñga, nanñ ndê minñ sêto yêc 1 Kijn 10:1-13. Kwahic dec dasam gamenñ Siba-ñga bu ‘Arabia.’

bu ngô Kirj Solomon ndê yom ti gauc atu. Ma kwahic dec ngac nanj hôc gêlêc Solomon su, nanj mbo dec. Magoc mac akêj danjam inj dom. Tu dinan-nga, têtj bêc matôc-nga, Kwin dau oc tisa whinj mac lau têtj dindec-nga, ma hoc mac nem sac asê.”

*Nalau sac sêjsalê mala nanj yêc nambwa*

*(Luk 11:24-26)*

<sup>43</sup> “Têtj ndoc njalau sac danj sa yêc njamalac danj, nanj gitôm inj kêgihi mbo gamej sawa ma kêsâlê mala êjwhanj dau-nga. Tigenj têtj ndoc inj tap sa dom, <sup>44</sup> nanj inj oc sôm têtj dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nanj aô gahu sinj su.’ Ma inj oc mbu ndi ma tap sa bu njamalac dau ndê njalôm yêc nambwa, gitôm andu nanj sêmasanj njawasi sa. <sup>45</sup> Dec inj oc sa ndi, wê nj alau 7 nanj sac sambuc sêhêc gêlêc inj su, nanj sêmej, ma horj sêsôc njamalac dau ndê njalôm sêndi, ma sêmbo dinanj. Bocdinanj njawapac nanj tap njamalac dau sa, nanj hôc gêlêc njawapac njamata-nga-nga su. Ma njalêj tigenj mac lau sac têtj dindec-nga, oc atap njawapac atu sa têtj têtj nambu-nga.”

*Yisu dinda ti asii*

*(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

<sup>46</sup> Lau daêsam sêmbo andu danj sêwhinj Yisu têtj ndoc inj sôm yom dinanj mbo, ma inj dinda ti asii sêmej sêlhac awê, ma bu sêsôm yom têtj inj. <sup>47</sup> Goc njamalac danj kêj njawê têtj inj ma sôm, “Am dinam ti asimi sêlhac awê ma bu sêsôm yom têtj am.” <sup>48</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Anej dinanj asa, ma asinji njac lau asa?” <sup>49</sup> Goc inj tôc amba têtj ndê njacsêjnomi, ma sôm, “Aô dinanj ti asinji dau dindec. <sup>50</sup> Bu lau nanj danja wambu Damanj undambê-nga ndê yom, nanj njac aô asinji ti lhuwjêi ma dinanj.”

## 13

*Yom gôlinj pi njac kêbalip wit njawhê*

*(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

<sup>1</sup> Têtj bêc dinanj Yisu hu andu sinj ma sa gi ndôc Bugictonj Galili-nga njamakê. <sup>2</sup> Ma lau daêsam sêkac sa sêjgihij inj ahuc e njasawa mbasi. Tu dinanj-nga dec inj pi gi ndôc wanj danj nanj poc kêpinj baô. Ma lau horj dinanj sêlhac baô. <sup>3</sup> Goc Yisu sôm yom gôlinj daêsam têtj njac. Inj sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Ngac danj sa gi bu êmbalip wit njawhê yêc inj ndê ôm. <sup>4</sup> Ma têtj ndoc inj kêbalip gêtj dau, nanj njatô sêpej sêsip sej, dec mbac sêmej ma sej su. <sup>5</sup> Ma njawhê njatô sêpej sêsip gamej hoc-hoc, nanj nom njagac sac hoc njahô nambwa. Njawhê dau sêsip nom njalôm gacgej si dom, dec sêpo sêpi sêmej njagahô. <sup>6</sup> Magoc tinjambu ac pec njagatôm ma gêm bôlinj. Njahu bu nom njayham mba tu njawakac sip ndi-nga. <sup>7</sup> Ma wit njawhê njatô sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, magoc têtj ndoc sêpo sêpi sêmej, nanj kwanj pi whinj e yanj ndu. <sup>8</sup> Ma njatô sêpej sêsip nom njayham ma sêpo sêpi njayham e sem njandô. Njatô sem njandô 30, ma njatô sem 60 ma njatô sem njandô 100. <sup>9</sup> Asa bu danjasuj yêc, nanj ngô anej yom.”

*Yom gôlinj njahu*

*(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

<sup>10</sup> Tinjambu Yisu ndê njac-sêjnomi sêtigasuc inj ma sêndac, “Tu sake-nga am sôm yom têtj lau njahu yom gôlinj?” <sup>11</sup> Ma inj ô yom ma sôm, “Anötô ndê gôlinj njalêj njahu sip njalôm gi. Inj kêyalinj mac sa bu anjyalê njahu dau, magoc lau nanj sêkêj whinj aô dom, nanj oc tôm dom bu sênyalê. <sup>12</sup> Asa nanj kôc Anötô ndê yom sa sip ndê njalôm e tidôn, nanj Anötô oc kêj gauc têtj inj ênjêc, e inj ênyalê yom dau

timala enj. Magoc asa nanj yom dau tidônj inj dom, nanj Anötö oc kôc gêj honj su yêc inj. <sup>13</sup> Tu dinanj-nga aô wasôm yom têj lau na yom gôlinj. Nac sêlic gêj njapanj, tigenj nac si gauc sa dom, ma nac sêngô yom njapanj, tigenj nac sênyalê njahu dom. <sup>14</sup> Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj dec njandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

Nac sêngô anenj yom njapanj, magoc sênyalê njahu dom. Ma sêlic gêj nanj aô gakôm nanj njapanj, tigenj nac si gauc sa dom.

<sup>15</sup> Lau dau si njalôm njadandi. Nac si danjasunj hôc ahuc, ma nac sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinanj dom, dec oc tôm bu tandô sêlic ma danjasunj sêngô, ma sênyalê aô tidônj yêc nac si njalôm e sênem dau kwi, ma aô wakôm nac njayham sa.” *[Ais 6:9-10]*

<sup>16</sup> Ma Yisu sôm têj njacsênjomi, “Aô wampinj mac nem tanôm ti danjamsunj, bu mac alic gêj atu-tu nanj aô gakôm, ti anjô anenj yom. <sup>17</sup> Aô wasôm yom njandô têj mac bu propet ti lau gitêj daêsam nanj sêmbu munj su, nanj sêkêj bata bu sêlic gêj nanj mac alic su, magoc sêlic dom. Ma sêkêj bata bu sêngô yom nanj mac anjô su, tigenj sêngô dom.”

*Yisu whê yom gôlinj wit njawhê-nga njahu sa  
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

<sup>18</sup> Ma Yisu sôm, “Dec akêj danjam ma wawhê yom gôlinj njac kêbalip wit njawhê-nga sa. <sup>19</sup> Yom pi njawhê nanj sêpej sêsip senj, nanj hêganônj lau nanj sêngô yom pi Anötö ndê gôlinj, magoc sênyalê njahu dom. Bocdinanj Sadanj dau menj kêgaho yom dau su yêc nac si njalôm. <sup>20</sup> Ma yom pi njawhê nanj sêpej sêsip gamenj hoc-hoc, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, ma sêkôc sa njagahô ma ti atac njayham. <sup>21</sup> Magoc tôm njawhê dinanj njawakac sip gi dom, nanj yom dau tidônj yêc lau dinanj si njalôm dom. Sêlhac njasawa saunj, tigenj têj ndoc sêtap njawapac sa me lau sêkêj kisa nac tu Anötö ndê yom-nga, nanj sêhu si sêkêj whinj sinj njagahô enj. <sup>22</sup> Ma yom pi njawhê nanj sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, magoc yom dau gêm njandô yêc nac si njalôm dom. Nahu bu nac sêhêgo dau pi gêj nom-nga njapanj, ma sêsa lêj atac whinj mone-nga e gêj kainj dinanj kôm Anötö ndê yom ahuc. <sup>23</sup> Ma yom pi njawhê nanj sêpej sêsip nom njayham ma sem njandô 30, me 60, me 100, nanj hêganônj lau nanj sêngô yom ma sênyalê njahu, ma sem njandô daêsam.”

*Yom gôlinj pi wahô*

<sup>24</sup> Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham bocdec bu, “Aô bu wawhê Anötö ndê gôlinj sa njalêj bocdec. Njag danj kêbalip wit njawhê njayham sip ndê ôm. <sup>25</sup> Magoc têj ndoc lau sêyêc bêc, nanj inj ndê njacyo menj, ma kêbalip wahô njawhê sip ôm dau whinj wit njawhê njayham, goc kôlhô gi. <sup>26</sup> Tinjambu wit njawhê po pi menj, ma têj ndoc njandô sa, nanj lau sêlic bu wahô pi menj whinj. <sup>27</sup> Goc ôm njadau ndê lau akinj sêtêj inj si ma sêsôm, ‘Njadau, yac alic bu am kêbalip njawhê njayham sip nem ôm. Magoc wahô dec menj akêj nde?’ <sup>28</sup> Ma inj ô yom ma sôm, ‘Njacyo danj kôm gêj dau.’ Ma sêndac inj, ‘Am tac whinj bu yac asa andi ayê wahô dau sa, me?’ <sup>29</sup> Ma inj sôm, ‘Mba! Bu mboe mac ayê wahô ma apuc wit sa whinj. <sup>30</sup> Atec lu-lu sêlhac sêwhinj dau ma sêtiatu e ndoc sêndic gêj njandô sa-nga. Têj dinanj aô oc wasôm têj lau sêndic gêj njandô sa-nga bu sêndic wahô sa munj, goc sêkic dôj ma sêkêj pi ya ndi. Ma tinjambu sêndic wit njandô sa pi anenj andu gêj njandô-nga.’”

*Yom gôlinj pi gêj ñawhê sauj*  
(Mak 4:31-32; Luk 13:18-19)

<sup>31</sup> Ma inj sôm yom gôlinj danj têj ñac bocdec, “Anötö ndê gôlinj gitôm a soc ñawhê, nanj ñgac danj sô sip inj ndê ôm. <sup>32</sup> Ñawhê dau inj gêj sauj-têc, tigerj tijambu oc po pi menj e ti a atu hôc gêlêc gêj ôm-ñga honj, ma mbac lolôc-ñga oc sêmenj sêhê si ñaic yêc ñasañgac.”

*Yom gôlinj pi yist*  
(Luk 13:20-21)

<sup>33</sup> Ma inj sôm yom gôlinj danj tiyham bocdec, “Anötö ndê gôlinj gitôm yist, nanj awhê danj kêj sip plawa lôj atu danj ma kêgaluj e kôm plawa honj sunj.”

*Yisu sôm yom gôlinj daêsam*  
(Mak 4:33-34)

<sup>34</sup> Yom honj nanj Yisu sôm têj lau tonj atu dinanj, nanj inj sôm ña yom gôlinj ñambwa. Ma inj sôm yom ñalêj danj dom. <sup>35</sup> Ma boc-dinanj propet ndê yom bocdec ñandô sa:

Aô wasôm anej yom ña yom gôlinj, ma gêj nanj yêc sinj dau têj têm Anötö kêj undambê ti nom e menj, nanj kwahic dec wasôm asê. [BW 78:2]

*Yom gôlinj wahô-ñga ñahu*

<sup>36</sup> Goc Yisu hu lau honj sinj ma sôc andu gi. Ma inj ndê ñgacsêjnomi sêtêj inj si ma sêndac, “Gitôm bu am whê yom gôlinj wahô-ñga ñahu sa têj yac?” <sup>37</sup> Ma Yisu sôm, “Ñgac nanj kêbalip ñawhê ñayham, nanj Ñamalac ndê Atu. <sup>38</sup> Ma inj ndê ôm, nanj nom sambuc lec. Yom pi ñawhê ñayham hêganôj lau nanj sêmba Anötö ndê gôlinj ñapu, ma wahô hêganôj ñalau sac si ñadau ndê lau. <sup>39</sup> Ma ñacyo nanj kêbalip wahô ñawhê, nanj Sadanj dau. Ndoc sêndic gêj ñandô sa-ñga, nanj tôm bêc ñambu-ñga, ma lau sêndic gêj ñandô sa-ñga, nanj Anötö ndê anela. <sup>40</sup> Têj bêc ñambu-ñga, lau sac oc sêsip ya atu ñalôm sêndi, ñalêj tigerj tôm wahô nanj lau sic sa ma sêkêj pi ya gi. <sup>41</sup> Ñamalac ndê Atu oc êjkinj ndê anela, ma ñac oc sêkôc gêj lêtôm-ñga ti lau honj nanj sêkôm sac, nanj su yêc Anötö ndê lau. <sup>42</sup> Ma ñac oc sêmbalinj ñac sêsip ya atu ñalôm sêndi, ma ñac oc sêtanj atu ti lhô êjsinj pi dau. <sup>43</sup> Têj dinanj lau gitêj si ñawasi ti ñawê oc pô gamej gitôm ac, yêc ñac si Damba ndê gamej undambê-ñga. Mac bu danjamsuj yêc, nanj anjô anej yom.”

*Yom gôlinj lu pi Anötö ndê gôlinj*

<sup>44</sup> “Anötö ndê gôlinj ñamwasinj gitôm awa ñayham andô danj nanj yêc sinj dau yêc nom danj ñalôm. Ñamalac nanj tap awa dau sa, nanj oc sinj kwi tiyham, ma lhô ndi ti atac ñayham atu ma kêj ndê gêj honj têj lau sênemlhi, goc nemlhi nom dinanj bu kôc awa dau sa.

<sup>45-46</sup> “Ma Anötö ndê gôlinj ñamwasinj gitôm yac ñapa ñaôli atu. Ñgac tidulu gêj-ñga nanj kêsalê yac ñapa ñayham tu êmasanj gôlôj-ñga, nanj bu tap yac ñapa ñayham andô dau sa, dec inj oc lhô ndi ma kêj ndê gêj honj têj lau sênemlhi, goc nemlhi yac ñayham dau.”

*Yom gôlinj pi wasanj*

<sup>47-48</sup> “Ma yom gôlinj danj tiyham. Ñalêj nanj Anötö kêgalêm lau sa bu s êmba inj ndê gôlinj ñapu, nanj gitôm wasanj nanj lau sêkêj sip gwêc, ma i tidau-tidau sêsip wasanj dau si e menju. Goc lau sêhê sa pi baô gi. Ma sêndôc sic ma sêjyalinj i ñayham-ñayham sa sip dalu, ma i sac-sac, nanj sêmbalinj sinja. <sup>49</sup> Ma ñalêj tigerj têj bêc ñambu-ñga, anela oc sêmenj ma sêwhê lau sac ti lau gitêj kôc.

<sup>50</sup> Nac oc sêmbaliŋ lau sac sêsip ya atu ŋalôm sêndi, ma ŋac oc sêtaŋ ti lhô êŋsiŋ pi dau.”

*Awa akwa ma awa wakuc*

<sup>51</sup> Yisu gic bata yom dinan, goc ndac iŋ ndê ŋgacsêŋomi, “Mac aŋyalê aneŋ yom hoŋ dindac ŋahu, me mba?” Ma sêlôc, “Aêc.” <sup>52</sup> Goc iŋ sôm têŋ ŋac, “Kêdôhôngwaga yomstu-ŋga naŋ sêŋyalê Anôtô ndê gôliŋ ŋahu tidôŋ whiŋ, naŋ sêtôm bu sêwhê yom akwa sa têŋ lau, ma yom wakuc whiŋ. Ma bocdinaŋ ŋac sêtôm andu ŋadau dan naŋ gic awa daêsam sa, dec tôte awa akwa ti awa wakuc asê têŋ lau.”

*Yisu ndê lau sêkôc iŋ sa dom*

*(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

<sup>53</sup> Yisu sôm yom gôliŋ hoŋ dinan pacndê, goc hu gameŋ dinan siŋ. <sup>54</sup> Iŋ mbu têŋ iŋ ndê malachu gi, ma kêdôhông lau mbo ŋac si lôm wê-ŋga. Dec ŋac sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ei! Gauc ŋayham ti ŋaclai bu kôm gêŋ dalô atu-tu, naŋ ŋgac dec tap sa yêc nde?” <sup>55</sup> Iŋ k apenta ndê atu! Iŋ dinda iŋ Maria, ma iŋ asii Jems, Josep, Saimon, ma Judas. <sup>56</sup> Ma iŋ ndê lhuwêi sêmbô sêwhiŋ yac. Bocdinaŋ gêŋ hoŋ dindac iŋ kôc sa yêc nde?” <sup>57</sup> Ma ŋac atac lu-lu tu iŋ-ŋga. Magoc Yisu sôm têŋ ŋac, “Lau hoŋ sêtoc propet dan sa, tigen yêc propet dau ndê malachu, iŋ dau ndê lau sêtoc iŋ sa dom.” <sup>58</sup> Ma tu ŋac sêkêŋ whiŋ iŋ dom-ŋga, dec iŋ kôm gêŋ dalô atu-tu daêsam yêc ŋac si gameŋ dom.

## 14

*Herod Antipas ŋgô ŋawaê pi Yisu*

*(Mak 6:14-16; Luk 9:7-9)*

<sup>1</sup> Têŋ ndoc dinan †Herod, naŋ gêm gôliŋ gameŋ Galili-ŋga, naŋ ŋgô ŋawaê pi Yisu. <sup>2</sup> Ma iŋ sôm têŋ iŋ ndê lau akiŋ bu, “Ŋgac dê mboe Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga. Ma tu dinan-ŋga iŋ kôc ŋaclai bu kôm gêŋ dalô atu-tu dinan.”

*Herod gic Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga ndu ŋamiŋ*

*(Mak 6:17-29)*

<sup>3-4</sup> Muŋ-ŋga, Herod gêm iŋ ndê asi Pilip ndê awhê Herodias ti ndê awhê, dec Jon sôm têŋ iŋ, “Am kôm gêŋ so sambuc.” Tu dinan-ŋga Herod kêkiŋ ndê lau bu sêkôc Jon dôŋ ma sêkêŋ iŋ ndôc gapocwalô. <sup>5</sup> Herod tac whiŋ bu ndic Jon ndu, tigen iŋ tôte lau daêsam naŋ sêlic Jon bu propet dan. <sup>6</sup> Têŋ ndoc dan sêndê mwasin tu Herod ndê bêc dinda kôc iŋ-ŋga, ma Herodias atuwê tê wê yêc mwasin dau ŋalôm. Herod gêlic ma tac ŋayham atu, <sup>7</sup> dec iŋ kêmatin yom têŋ iŋ ma sôm, “Yomandô aô wasôm têŋ am. Gêŋ bocke am bu tac whiŋ naŋ sôm, ma aô oc wakêŋ têŋ am.” <sup>8</sup> Goc bawhê dau sa gi gêlic dinda Herodias. Iŋ dinda tec Jon, dec sôm têŋ bawhê bu ndac Herod bocdec bu, “Aô tac whiŋ bu am tim Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga ndê kachu kic, ma kêŋ iŋ ndê ŋagôlôn sip pele dan ma kêŋ têŋ aô, bu walic pi tanôŋ bu iŋ mbac ndu ŋandô.” <sup>9</sup> Têŋ ndoc Herod ŋgô yom dinan, iŋ ndê ŋalôm ŋawapac atu. Tigen tu iŋ kêmatin yom yêc lau hoŋ ŋgô-ŋga, dec iŋ sôm têŋ iŋ ndê lau siŋ-ŋga bu sêkôm tôm bawhê dau tenj. <sup>10</sup> Iŋ kêkiŋ ŋac sêsôc gapoc-walô si, ma sêtim Jon ndê kachu kic. <sup>11</sup> Ma sêkêŋ ŋagôlôn sip pele dan, ma sêkôc sêmeŋ ma sêkêŋ têŋ bawhê. Goc bawhê dau kôc sa gi kêŋ têŋ dinda gêlic. <sup>12</sup> Tinambu Jon ndê sêŋomi sêmeŋ sêkôc iŋ ŋamlan sa ma si sêŋsuhun. Goc sêtêŋ Yisu si ma sic min têŋ iŋ.

*Yisu gôlôm lau 5,000**(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)*

<sup>13</sup> Têñ ndoc Yisu ngô ñawaê pi Jon, nan in pi wan dan gi bu pi bugicton ñadanga, ma lhô têtñ gameñ sawa dan ndi ma mbo tawasê. Magoc lau malac-nga sêñgô ñawaê bu in pi wan dau gi, ma daêsam sêwê sêmbo baô ma sêñkuc in. <sup>14</sup> Têtñ ndoc Yisu sôc baô gi, nan gêlic lau daêsam dinan ma tawalô ñac. Ma in kôm ñac si gêm bac ñayham sa.

<sup>15</sup> Têtñ telha, kêpiñ bu ac ndi sip, goc ñgacsêñomi sêtêtñ in sêmey ma sêsôm, “Gameñ dec gameñ sawa, ma ac gi su. Kêtñ lau sêlhô sêtêtñ malac sêndi bu sênemlihi si gêtñ sêney-nga.” <sup>16</sup> Magoc Yisu sôm, “Mba! Oc tôm bu sêney gêtñ yêc dec. Mac daôm akêtñ gêtñ têtñ ñac sêney.” <sup>17</sup> Ma sêsôm, “Yac oc akôm ñalêtñ nde, bu yac mba bolom aman dan ma i lu solop dec yêc.” <sup>18</sup> Goc in sôm, “Akôc gêtñ dau sa amey.” <sup>19</sup> Ma in sôm têtñ lau bu sêndôc sic sêndôc kwan. In kôm bolom aman dan ma i lu, tatac undambê goc gêm mbec ma pô bolom kôc-kôc. Ma in kêtñ têtñ ñgacsêñomi, ma sic sam têtñ lau. <sup>20</sup> Ñac hon señ gitôm, ma ñgac-sêñomi sic gêtñ ñadêlê sa sip gatop 12 e meñhu. <sup>21</sup> Lau nan señ gêtñ dau, nan si laun gac ñanamba gitôm 5,000. Ma lauwhê ti balêkoc daêsam sêmbo sêwhin.

*Yisu kêsêlêtñ mbo bu ñahô**(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

<sup>22</sup> Dinan su, goc Yisu kêkiñ ndê ñgacsêñomi sêpi wan bu sêmuy in sêmbu sêpi bugicton ñadanga sêndi. Ma in dau gacgeñ mbo, bu kêtñ lau sêlhô sêndi. <sup>23</sup> Sêlhô si su, goc in pi lôc tawasê gi bu ten mbec. Ñasec sa, ma in tawasê mbo. <sup>24</sup> Magoc wan dau sa awê tibalin gi su, ma mbo ñadinda gêli bu sa e gic sip wan.

<sup>25</sup> Têtñ ôbwêc lôm, Yisu kêsêlêtñ mbo bu ñahô têtñ ñac gi. <sup>26</sup> Magoc têtñ ndoc ñgacsêñomi sêlic in kêsêlêtñ mbo bu ñahô, nan sêtôc dau ti sêmbwêc, ma sêsôm, “Êê! Ñalau dan!” <sup>27</sup> Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Atôc daôm dom! Ñalôm pêñ dôñ, bu aô dauñ dec.” <sup>28</sup> Goc Pita sôm, “Pômdau, bu am daôm dinan, nan goc sôm aô wan sêlêtñ wambo bu ñahô watêtñ am waloc.” <sup>29</sup> Ma Yisu sôm, “Mwen!” Goc Pita sip yêc wan, ma kêsêlêtñ mbo bu ñahô têtñ in gi. <sup>30</sup> Magoc mbo ñadinda kôm in tôc dau atu ma in kwê bu solon tigen. Goc in mbwêc, “Pômdau, nem aô sa!” <sup>31</sup> Ñagahô Yisu kêmatôc amba gi, hê in sa ma sôm, “O am ñgac kêtñ whin babalê-nga. Bocke ma am atac lu-lu tu aney ñaclai-nga?” <sup>32</sup> Goc in lu sêpi wan si, ma mbo timalô. <sup>33</sup> Ma ñgacsêñomi nan sêndôc wan sêpôn haduc ma sêmpiñ in ma sêsôm, “Yomandô, am Anôtô ndê Atu!”

*Yisu gêm lau gêm bac sa yêc malac Genesaret**(Mak 6:53-56; Jon 6:22-25)*

<sup>34</sup> Sêlac wan si e sêsôc baô yêc malac Genesaret. <sup>35</sup> Ma têtñ ndoc lau malac-nga sêlic bu Yisu meñ, nan sêkêtñ ñawaê têtñ gameñ ñamakê-nga hon, ma lau sêkôc si lau gêm bac hon sa sêtêtñ in sêmey. <sup>36</sup> Ñac sêteñ bu sêmasec in ndê ñakwê ñadali ñambwa, ma lau hon nan sêmasec in, nan ñayham sa.

**15***Gêtñ nan kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga**(Mak 7:1-23)*

<sup>1</sup> Têtñ dinan lau Palêsai ti kêdôhôn waga yomsu-nga ñatô sêmey akêtñ Jerusalem sêtêtñ Yisu si, ma sêndac in, <sup>2</sup> “Tu sake-nga am nem ñgacsêñomi sêkôm ñagôlin nan lau andô sic dulu têtñ yac, nan popoc? Têtñ ndoc sêney

gêj, nanj sêjngwasinj amba munj su dom.” <sup>3</sup> Ma Yisu ô njac si yom bocdec bu, “Ma bocke? Tu sake-nja mac atoc lau andô si njagôlinj sa ma akôm Anötö ndê yomsu popoc? <sup>4</sup> Anötö dau sôm, ‘Toc damam lu dinam sa,’ ma inj sôm tiyham bu, ‘Asa nanj sôm yom sac pi inj damba me dinda, nanj oc sêndic inj ndu.’ <sup>5</sup> Tigenj mac anjuc yomsu dau dom. Njac danj ndê awa me gêj bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inj sôm têtj injlu, ‘Oc tôm dom bu wanem amlu sa, bu gêj dindec aô wakêtj ti da têtj Anötö,’ <sup>6</sup> goc mac alic njayham bu inj toc damba sa dom. Bocdina nj mac asenj Anötö ndê yom nanj sôm bu atoc damam lu dinam sa, nanj popoc, tu bu anjuc lau andô si njagôlinj. <sup>7</sup> Mac lau atim yom lau-nja! Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj hêganônj mac solop. Inj sôm bu, <sup>8</sup> ‘Lau dindec sêtoc aô sa ja whasunj njambwa, tigenj njac si njalôm yêc danj dau-nja. <sup>9</sup> Njac sem akij aô njandô dom, ma yom nanj sêndôhônj têtj lau, nanj njamalac si yomsu njambwa.’”

<sup>10</sup> Goc Yisu ta lau honj ma sôm, “Anjô ma anjyalê njapep. <sup>11</sup> Gêj danej-nja nanj sip njamalac whasunj, nanj kôm njac njadômbwi sa yêc Anötö anjô-nja dom. Tigenj yom nanj sa akêtj njamalac whasunj, nanj kôm njac njadômbwi sa.” <sup>12</sup> Têtj dina nj Yisu ndê njacsêjnomi sêtigasuc inj ma sêsôm têtj inj, “Lau Palêsai sêjngô am nem yom dina nj, dec kôm njac sêlic sac. Am kêyalê, me mba?” <sup>13-14</sup> Goc inj sôm têtj njac, “Ahêgo daôm tu njac-nja dom! Atec njac. Lau honj nanj danja wambu Dama nj undambê-nja ndê yom dom, nanj sêtôm wahô nanj inj oc puc sa ti njawakac. Njac bu sêtoc senj têtj lau njatô, magoc njac tandô pec. Ma njac tapec danj bu wê tapec danj, injlu lu-lu oc sêpenj sêsip sê.”

<sup>15</sup> Dec Pita sôm, “Gitôm bu am whê yom gôlinj dina nj njahu sa têtj yac?” <sup>16</sup> Goc Yisu ndac, “Ma bocke? Têtj nde mac oc anjyalê? <sup>17</sup> Alic! Gêj nanj sip njamalac whasunj, nanj sip inj njatac njalôm gi, ma tinjambu sa menj tiyham. <sup>18</sup> Tigenj yom sac nanj sa njamalac whasunj, nanj sa akêtj inj ndê njalôm, ma sac nanj yêc njamalac njalôm, dec kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö anjô-nja. <sup>19</sup> Gauc sac, mêtê sêndic njamalac ndu-nja, mêtê mockainj-nja nanj lau nanj sem dau sa, ma lau nanj sem dau sa su dom, nanj sêkôm, mêtê sênem kanj gêj-nja, yom tasanj, ma yom sêpu lau-nja, <sup>20</sup> nanj yêc njamalac njalôm, nanj kôm njac njadômbwi sa. Tigenj yac bu tanjwasinj amanj dom ma danej gêj, dec oc kôm yac njadômbwi sa yêc Anötö anjô-nja dom.”

### *Awhê Kanan-nja kêj whinj njanja (Mak 7:24-30)*

<sup>21</sup> Yisu hu malac dina nj sinj, ma inj ti ndê njacsêjnomi sêtêtj malac Taya ma Saidon njagamej njamakê-nja si. <sup>22</sup> Ma awhê Kanan-nja danj, nanj ndôc gamej dina nj, nanj têtj inj menj ma mbwêc, “O Pômdau, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô. Njalau sac kêj njawapac atu têtj aô atunwê, ma kôm inj tisac.” <sup>23</sup> Yisu gêm dôj ma ô yom danj dom, goc njacsêjnomi sêtigasuc inj ma sêsôm, “Kêj inj lhô ndi, bu inj kêkuc yac ma mbwêc yom njapaj.” <sup>24</sup> Ma inj sôm, “Awhê dau inj awhê Israel-nja dom. Anötö kêkinj aô bu wanem lau Israel-nja sa, bu njac sêtôm domba nanj sinja su.”

<sup>25</sup> Têtj dina nj awhê dau menj pônj haduc têtj inj ma ndac tiyham, “Pômdau, nem aô sa.” <sup>26</sup> Ma Yisu sôm, “Solop dom bu dakôc balêkoc si gêj danej-nja su ma tambalinj têtj giam sênenj.” <sup>27</sup> Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, tigenj giam nanj sêndôc njadau ndê tebo njapu, nanj senj gêj njapopoc nanj penj yêc tebo.” <sup>28</sup> Yisu njô yom dina nj ma sôm, “O awhê, am kêj whinj njanja.



Aö oc wakôm tòm am ndac.” Ma têtj acgatu ñasawa dau dinarj, awhê dau ndê atuwê ñayham sa.

*Yisu gôlôm lau 4,000  
(Mak 8:1-10)*

<sup>29</sup> Yisu kölhö gi ma kêsêlêj whiñ ndê ñgacsêjomi mbo Bugictonj Galili-nga ñamakê. Goc in pi lôc danj gi ma ndöc sic. <sup>30</sup> Ma lau daêsam sêwê sêtêj in sêmenj. Ñac sêkôc lau gahi sac, lau tapec, l au bôlinj, awha mba, ti lau gêmbac daêsam, ma sêkêj ñac sêyêc Yisu anjgô-nga. Ma inj kôm ñac honj ñayham sa. <sup>31</sup> Têtj ndoc lau sêlic awha mba sêsôm yom asê, ma lau gahi sac ti lau bôlinj sêjsêlêj tiyham, ma tapec si tandô ñawa sa, nanj sêhêdaê ñandô. Ma sêmpinj Anötö Israel-nga.

<sup>32</sup> Yisu ta inj ndê ñgacsêjomi sêmenj, goc sôm têtj ñac, “Aö tarjalô lau dindec, bu sêmbô sêwhiñ aö gitôm bêc tö su. Ñac si gêj danen-nga pacndê, ma aö gatec bu wakêj ñac sêlhö sêndi ti gêj yô ñac, mbo ñac tagôlô yêc senj.” <sup>33</sup> Magoc ñgacsêjomi sêsôm, “Bocke? Gameñ dec gameñ sawa, ma danemli bolom yêc nde, bu dakêj têtj ñac sênenj?” <sup>34</sup> Ma Yisu ndac, “Mac nem bolom hinga ndöc?” Ma sêsôm, “Bolom 7 ma i mwambwa ñatô.” <sup>35</sup> Goc Yisu sôm têtj lau bu sêndöc sic. <sup>36</sup> Dec inj k ôc bolom 7 ma i sa ma gêm dange, p ô kôc-kôc, ma kêtj têtj ñgacsêjomi, ma ñac sic sam têtj lau. <sup>37</sup> Ñac honj senj e gitôm, ma tiñambu ñgacsêjomi sic gêj ñadêlê sa sip gatop 7 e menju. <sup>38</sup> Lau daêsam senj gêj dinarj e gitôm. Ñac si launjac ñanamba gitôm 4,000, ma lauwhê ti balêkoc sêmbô sêwhiñ.

<sup>39</sup> Tiñambu Yisu kêtj lau honj sêlhö si, goc inj ti ndê ñgacsêjomi sêpi wanj danj ma sêtêj malac Magadan ñagamenj si.

## 16

*Lau Palêsai sêndac gêj dalô  
(Mak 8:11-13)*

<sup>1</sup> Lau Palêsai ti lau Sadiusi ñatô sêtêj Yisu sêmenj bu sêjsahê inj. Ñac sêndac inj bu kôm gêj dalô bu töt asê bu inj kôc ñaclai yêc Anötö ndê. <sup>2</sup> Dec inj sôm, “Mac bu alic umbonj tikoc, goc mac asôm bu ‘Ac oc pi ñayham.’” <sup>3</sup> Ma mac bu alic umbonj tiyec, goc mac asôm, ‘U oc ndic.’ Mac alic gêj dalô umbonj-nga dinarj, ma anyalê ñahu. Ma bocke dec mac anyalê gêj dalô daêsam nanj aö gakôm têtj ñasawa dindec, nanj ñahu dom? <sup>4</sup> Mac lau sac nanj apuc dômwêm Anötö, ma asa nem lêj bambalinj gitôm lau mockainj-nga. Mac anjalê gêj dalô, tigerj Anötö oc kêtj gêj dalô tigerj têtj mac alic, gitôm gêj dalô nanj inj kôm pi Jona.” Yisu sôm yom dinarj su, goc hu ñac sinj ma kölhö gi.

*Yisu puc lau Palêsai ti lau Sadiusi si giso asê  
(Mak 8:14-21)*

<sup>5</sup> Têtj ndoc Yisu ti ñgacsêjomi sêmbu akêj bugictonj ñadanja sêmenj, nanj ñgacsêjomi sêkôc bolom dom, sêjliñj dau sinj. <sup>6</sup> Ma Yisu sôm têtj ñac, “Ayob daôm ñapep tu lau Palêsai ti lau Sadiusi si yist.” <sup>7</sup> Goc ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi ma sêsôm, “Inj sôm yom dinarj ñahu bu yac dakôc bolom dom.” <sup>8</sup> Magoc Yisu kêyalê ñac si yom dau, dec sôm, “O mac lau nanj akêj whiñ gwalec! Tu sake-nga mac am yomgalôm awhiñ daôm, ma gauc gêm bu aö gasôm yom pi yist, ñahu bu mac nem bolom mba?” <sup>9</sup> Bocke mac nem gauc sa pi gêj honj nanj aö gakôm, nanj dom? Gauc nem bolom amanjanj nanj gakêj têtj lau 5,000 senj. Tiñambu mac ahonj ñadêlê sa sip gatop hinga? <sup>10</sup> Ma têtj ndoc lau 4,000 senj bolom amanjanj ñandôlu, nanj ñadêlê sip gatop hinga? <sup>11</sup> Aö

gasôm yom pi bolom kain dinan dom, ma bocke dec mac anyalê aneñ yom ñahu dom? Ayob daôm ñapep pi lau Sadiusi ti lau Palêsai si yist.”<sup>12</sup> Têñ dinan ñac si gauc sa. Ma sênyalê bu inñ ndê yom hêganônñ yist bolom-ña dom. Sênyalê bu inñ kên puc ñac bu sêyob dau pi yom nanñ lau Sadiusi ti lau Palêsai sêndôhônñ têtñ lau.

*Pita hoc Yisu ñahu asê*  
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

<sup>13</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñyomi sêhóc asê gameñ nanñ sêsam bu Sisaria Pilipai, ma inñ ndac ñac, “Lau sêsôm sake pi ñamalac ndê Atu? Sêsôm bu inñ asa?”<sup>14</sup> Ma sêsôm, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, ñgac Kêku Lau-ña, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am Jeremaya me propet akwa-kwa si danñ.”

<sup>15</sup> Goc Yisu ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?”<sup>16</sup> Ma Saimon Pita ô yom ma sôm, “Am Mesaya, Anötô Tali ñadau ndê Atu am.”<sup>17</sup> Dec Yisu sôm, “O Saimon, Jona ndê atu, aô awñanñ hóc am, bu ñamalac danñ hoc yom dau asê têtñ am dom. Damanñ undambê-ña kênñ gauc dinanñ têtñ am.<sup>18</sup> Aô wasôm têtñ am, bu am Pita, ma aô wandic aneñ gôlôwac dabunñ sa sêlhac hoc dau ñahô.\* Ma ñaclai lambwam-ña gitôm dom bu ku ñac dulu.<sup>19</sup> Ma aô wakênñ ki têtñ am bu yob gatam lau sêsôc Anötô ndê gôlinñ ñapu-ña. Ma gêñ bocke nanñ am bu êmbwala su yêc nom, nanñ wambwala su yêc undambê. Ma gêñ bocke nanñ am bu sô dôñ yêc nom, nanñ wasô dôñ yêc undambê bocdinanñ.”<sup>20</sup> Yisu sôm yom dinanñ su, goc gic yao inñ ndê ñgacsêñyomi ti ñanña, bu sêsôm asê têtñ lau bu inñ Mesaya dau dom.

*Yisu sôm gwananñ bu inñ oc hóc ñandê*  
(Mak 8:31-33; Luk 9:22)

<sup>21</sup> Têtñ têtñ dinanñ Yisu gic hu sôm yom têtñ ndê ñgacsêñyomi, pi gêñ nanñ oc hóc asê inñ. Inñ whê sa bu inñ gic waê bu têtñ Jerusalem ndi, ma lau bata Israel-ña ti dabunñsiga atu-tu, ma kêdôhônñwaga yomsu-ña oc sêkênñ ñawapac daêsam têtñ inñ e lau sêndic inñ ndu. Ma têtñ bêc titô-ña Anötô oc unñ inñ sa mbo tali tiyham.<sup>22</sup> Goc Pita kôc inñ sa ñasawa sauñ gi, ma sôm inñ bocdec bu, “Pômdau, mba! Tu Anötô-ña, oc mba! Gêñ dinanñ oc tap am sa dom andô!”<sup>23</sup> Yisu kac dau kwi ma sôm têtñ Pita, “Sadann, kôc daôm sa lhô su! Am gauc gêm bu lhac aô ahuc, a? Am kêyalê Anötô ndê lêtñ dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

*Lau nanñ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac*  
(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)

<sup>24</sup> Goc inñ sôm têtñ inñ ndê ñgac-sêñyomi, “Asa nanñ tac whinñ bu êñkuc aô, nanñ êngwininñ dau ma hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô.<sup>25</sup> Bu asa nanñ tac whinñ bu sap gêñ nom-ña dôñ ñapanñ tu mbo tali-ña, nanñ oc ninña. Magoc asa nanñ bu hu gêñ nom-ña sinñ tu êñkuc aô-ña, nanñ oc ninña dom.<sup>26</sup> ñamalac danñ bu po gêñ nom-ña honñ sa, magoc inñ dau gatu bu ninña, dec gêñ nom-ña honñ dinanñ oc tôm dom bu nem inñ sa. Gêñ ñayham bocke yêc, nanñ gitôm bu dakênñ têtñ Anötô ô yac neñ gatuñ?”<sup>27</sup> Tinñambu ñamalac ndê Atu oc mbu meñ ti Damba ndê ñaclai ti ñawasi undambê-ña, ma whinñ anjela honñ. Têtñ dinanñ inñ oc kênñ ñagêyô têtñ ñamalac honñ tôm ndi, êñkuc mêtê nanñ ñac sêkôm.<sup>28</sup> Aô wasôm

\* **16:18:** Yêc Yom Grik Pita ndê ñaê sêsam bu ‘Petros,’ ma hoc sêsam bu ‘petra.’ Lau ñatô gauc gêm bu Yisu ndê yom pi hoc nanñ inñ ndê gôlôwac dabunñ oc sêlhac ñahô, nanñ hêganônñ yom nanñ Pita hoc asê pi Yisu. Bu Pita hoc yom asê ma sôm bu Yisu inñ Mesaya, Anötô Atu, ma yom dau ti gôlôwac dabunñ honñ si yom sêkênñ whinñ-ña ñahu.

yom ñandô têtj mac! Lau ñatô nanj sêlhac dec, nanj oc gacgeñ sêmbo tali e sêlic Ñamalac ndê Atu menj ti ndê ñaclai nem gôliñ-ñga.”

## 17

### *Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi*

*(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

<sup>1</sup> Bêc 6 giñga su, goc Yisu kôc Pita, ma Jems lu asi Jon sêwhiñ inj, ma ñac tawasê sêpi lôc baliñ danj si. <sup>2</sup> Yêc dindê sêlic Yisu ndê ñamlic kaiñ danj sa. Inj anjô andô ñawê sa gitôm ac pô gameñ, ma inj ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc. <sup>3</sup> Ma sêlic Moses lu Elaija sêhoc dau asê ma inñlu sem yomgalôm sêwhiñ Yisu. <sup>4</sup> Goc Pita sôm têtj Yisu, “Pômdau, ñayham kêlêc bu dambo dec. Am bu tac whiñ, goc aô wakwê bac tö bu mac ambo-ñga, am nem bac danj, Moses ndê danj, ma Elaija ndê bac danj.” <sup>5</sup> Inj sôm yom dau mbo, ma dao ti ñawê atu danj sip menj ma kêgatôc ñac ahuc. Ma awha danj sa yêc dao ñalôm, nanj sôm, “Aô neñ atuñgac dau dindec. Aô gatisambuc inj, ma atac whiñ inj ndu andô. Anjô inj ndê yom manj!” <sup>6</sup> Têtj ndoc ñgac-sêñomi tö sêñgô awha dinanj, nanj sêtôc dau ñalêñ sac, ma sêhu dau anjô andô sip nom. <sup>7</sup> Magoc Yisu têtj ñac gi, kêmasec ñac ma sôm, “Atisa ma atôc daôm dom.” <sup>8</sup> Ma sêhóc tandô sa ma sêlic bu Yisu tawasê mbo.

### *Gêndac pi Elaija*

*(Mak 9:11-13)*

<sup>9</sup> Tiñambu ñac sêsip akêñ lôc dau sêmenj, ma Yisu kêtj yao ñac bocdec bu, “Andic miñ pi gêtj nanj mac alic nanj dom, e Ñamalac ndê Atu tisa akêñ lau batê-ñga.” <sup>10</sup> Ma ñgacsêñomi tö dinanj sêndac inj bocdec bu, “Lau †Skraib nanj sêndôhônj yomsu, nanj sêsôm bu Elaija oc menj hóc asê muñ, ma tiñambu Mesaya oc menj. Yom dau ñahu bocke?” <sup>11</sup> Goc Yisu ô yom ma sôm, “Elaija gic waê bu menj ma êmasañ gêtj hoñ tisolop. <sup>12</sup> Ma aô wasôm têtj mac, bu Elaija menj su, tigenj lau sêñyalê inj dom. Ma sêkôm mêtê sac têtj inj tôm ñac atac whiñ. Ma ñalêñ tigenj Ñamalac ndê Atu oc sip ñac si amba, ma sêkêñ ñandê atu têtj inj.” <sup>13</sup> Têtj dinanj ñac si gauc sa bu Yisu ndê yom pi Elaija hêganônj Jon, Ngac Kêku Lau-ñga.

### *Yisu soc ñalau sac su yêc balê danj*

*(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)*

<sup>14</sup> Têtj têtj ñac sêmbu sêmenj, nanj sêtap lau toñ atu sa, ma ñgac danj têtj Yisu gi ma pônj haduc. <sup>15</sup> Ma inj sôm, “Pômdau, tamwalô anej balê ma nem inj sa. Inj hóc ñawapac atu danj, ma ndoc daêsam kôm inj titonj e peñ sip ya me bu. <sup>16</sup> Aô gakôc inj gatêñ nem ñgac-sêñomi ga, magoc ñac sêtôm dom bu sêkôm inj ñayham sa.” <sup>17</sup> Ma Yisu sôm, “O mac lau sac! Aô gambo gawhiñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêtj danj? Aô wambo wawhiñ mac tu wanem mac sa-ñga ñapanj dom! Mac nem akêñ whiñ mbasi. Akôc balê dau sa amej.” <sup>18</sup> Goc Yisu hec yom ñalau sac nanj mbo balê dau ñalôm, ma soc inj sa awê gi, ma ñagahô ej balê dau ñayham sa.

<sup>19</sup> Tiñambu ñgacsêñomi sêtêñ Yisu si, ma sêndac inj gelec, “Tu sake-ñga yac atôm dom bu asenj ñalau sac dinanj su?” <sup>20</sup> Ma inj ô yom ma sôm, “Mac atôm dom, bu mac akêñ whiñ Anôtô ndê ñaclai gitôm dom. Yomandô aô wasôm têtj mac, bu mac nem akêñ whiñ bu nditôm gêtj saunj andô danj, tôm soc ñamatu saunj, dec oc tôm bu mac asôm têtj lôc danj bu puc dau sa ma têtj gameñ wakuc ndi, goc lôc dau oc ndi. Akêñ whiñ, ma mac oc atôm bu akôm gêtj hoñ. [ <sup>21</sup> Yac

bu dasoc n̄alau sac kain̄ dinan̄ su, goc ḡeñ n̄amata-n̄ga dahu ḡeñ danen̄-n̄ga sin̄ tu gauc nem Anötö-n̄ga, ma daten̄ mbec n̄an̄ga.]”

*Yisu sôm tiyham bu in̄ oc mbac ndu ma tisa tiyham*

*(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)*

<sup>22</sup> Tin̄ambu Yisu ndê ngac-s̄eñomi s̄ekac dau sa yêc gamen̄ Galili-n̄ga, ma in̄ sôm t̄eñ n̄ac, “Tin̄ambu oc s̄ek̄eñ N̄amalac ndê Atu sip lau n̄atô amba. <sup>23</sup> N̄ac oc s̄endic in̄ ndu, magoc t̄eñ b̄ec titö-n̄ga Anötö oc uñ in̄ sa mbo tali tiyham.” Yisu ndê yom dinan̄ kôm ngacs̄eñomi si n̄alôm n̄awapac n̄andô.

*Takis Lôm Dabuñ-n̄ga*

<sup>24</sup> Tin̄ambu Yisu ti ndê ngac-s̄eñomi s̄êhóc asê malac Kapenaom, ma lau nan̄ s̄ek̄oc takis lôm dabuñ-n̄ga,\* nan̄ s̄et̄eñ Pita si ma s̄endac in̄ bocdec bu, “Bocke? Mac nem k̄êdôh̄on̄waga oc k̄eñ mone nemlhi takis lôm dabuñ-n̄ga, me mba?”

<sup>25</sup> Ma Pita sôm, “Hecen̄, in̄ oc nemlhi.”

T̄eñ ndoc Pita s̄oc andu gi, nan̄ in̄ gic min̄ yom dau t̄eñ Yisu dom, magoc Yisu dau ndac in̄, “Saimon, am gauc ḡem sake? Kin̄ nom-n̄ga s̄ek̄oc takis yêc lau asa? S̄ek̄oc yêc n̄ac dau si atui, me s̄ek̄oc yêc lau n̄atô?” <sup>26</sup> Goc Pita ô yom ma sôm, “N̄ac s̄ek̄oc takis yêc lau n̄atô.” Ma Yisu sôm, “Bocdinan̄ yomsu takis-n̄ga h̄egan̄on̄j Kin̄ ndê atui dom. <sup>27</sup> Tigen̄ yham dom bu n̄ac s̄elic yac sac. Bocdinan̄ sa ndi ma k̄eñ gam yêc bugicton̄. Ma i n̄amata-n̄ga nan̄ am h̄e sa, nan̄ kac i dau whasun̄ sa, ma am oc tap mone sa gitôm bu nemlhi h̄eclu nen̄ takis lôm dabuñ-n̄ga. K̄oc sa, ma k̄eñ t̄eñ n̄ac.”

## 18

*Asa ti n̄amalac n̄amata-n̄ga?*

*(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)*

<sup>1</sup> T̄eñ ndoc dinan̄ ngac-s̄eñomi s̄et̄eñ Yisu si, ma s̄endac in̄ bocdec bu, “Lau nan̄ s̄embo Anötö ndê ḡolin̄ n̄apu, nan̄ si asa ti n̄amalac n̄amata-n̄ga?” <sup>2</sup> Goc Yisu ta bal̄ekoc saun̄ dan̄ men̄, ma k̄eñ in̄ kalhac n̄ac n̄alhu. <sup>3</sup> Ma in̄ sôm, “Anem daôm kwi ma an̄gwinin̄ daôm e atôm bal̄ekoc saun̄. Bu mba, nan̄ wasôm yom n̄andô t̄eñ mac bu mac atôm dom bu asôc Anötö ndê ḡolin̄ n̄apu. <sup>4</sup> Asa nan̄ bu êngwinin̄ dau nditôm bal̄ekoc dindec, nan̄ ti n̄amalac n̄amata-n̄ga yêc Anötö ndê ḡolin̄ n̄apu. <sup>5</sup> Ma asa nan̄ k̄oc bal̄ekoc saun̄ dan̄ gitôm in̄ dindec, nan̄ sa tu anen̄ n̄aê-n̄ga, nan̄ gitôm in̄ k̄oc aö daun̄ sa.”

*Puc pi létôm*

*(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)*

<sup>6</sup> Ma Yisu sôm, “N̄amalac dan̄ bu tim bal̄ekoc saun̄ dindec si dan̄ nan̄ k̄eñ whin̄ aö bu kôm m̄etê sac, nan̄ kôm giso atu. Oc n̄ayham bu dasô hoc atu dan̄ pi in̄ kachu, ma tambalin̄ in̄ sip gwêc tim ndi, ma gwêc kô in̄ mbac ndu. Ma boc-dinan̄ oc tôm dom bu in̄ tim bal̄ekoc dau, ma tin̄ambu tap Anötö ndê matôc sa.

<sup>7</sup> “Aö wasôm t̄eñ mac, bu ḡeñ létôm-n̄ga oc s̄emen̄, ma s̄ek̄eñ n̄awapac t̄eñ lau nom-n̄ga. Tigen̄ asa nan̄ bu k̄oc ḡeñ létôm-n̄ga dan̄ men̄, nan̄ oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê! <sup>8</sup> Bocdinan̄ am amam me gahim dan̄ bu wê am bu kôm sac, goc tim kic. Oc n̄ayham bu am s̄oc undambê ma ndôc tamli ti amam gatuc me gahim gatuc, h̄oc ḡelêc nan̄ am kôm sac ti lic sambuc e Anötö tuc am sip ya

\* **17:24:** Tôm yala tigen̄-tigen̄ laun̄gac Israel-n̄ga hon̄ nan̄ si yala h̄oc ḡelêc 20, nan̄ semlhi takis lôm dabuñ-n̄ga. Takis dau gitôm lau Grik si mone drakma lu, gitôm n̄aöli nan̄ s̄ek̄oc tu gwelen̄ b̄ec lu-n̄ga. Alic Eks 30:13; ma 38:26.

naŋ sa ŋapaŋ, naŋ ndi. <sup>9</sup> Ma am nem tanôm bu wê am bu kôm sac, goc kip sa ma êmbaliŋ niŋga. Am bu mbo tamli ndôc undambê ti tanôm tigeŋ, naŋ hóc gêlêc am mbo ti tanôm lu ma kôm sac, dec tiŋambu Anötô tuc am sip ya lambwam-ŋga ndi.”

*Yom gôliŋ pi domba naŋ giŋga*

(Luk 15:4-7)

<sup>10</sup> “Ma ayob daôm ŋapep bu alic lau sauŋ dindéc gitôm gêŋ ŋambwa dom. Aô wasôm têŋ mac, bu ŋac si aŋela naŋ sêmbô undambê, naŋ sêlhac Damaŋ undambê-ŋga ndê aŋgô andô-ŋga. [ <sup>11</sup> Ŋamalac ndê Atu meŋ bu nem lau naŋ siŋga su, naŋ si.]

<sup>12</sup> “Akôc gauc pi ŋgac daŋ naŋ yob domba 100. Têŋ ndoc domba daŋ bu êŋsêlêŋ bambaliŋ e ndi niŋga, naŋ iŋ oc kôm sake? Iŋ oc hu 99 siŋ sêmbô, ma sa ndi êŋsalê daŋ naŋ giŋga. <sup>13</sup> Aô wasôm têŋ mac bu têŋ ndoc iŋ tap sa, naŋ iŋ ndê atac ŋayham tu domba tigeŋ dinaŋ-ŋga oc hóc gêlêc iŋ ndê atac ŋayham pi 99 naŋ sêmbô, naŋ su. <sup>14</sup> Ma bocdinaŋ, mac nem Damam undambê-ŋga tec bu lau sauŋ daŋ sêniŋga.”

*Lêŋ tamatôc asidôwai si yom-ŋga*

<sup>15</sup> “Am nem asidôwa daŋ bu kôm sac têŋ am, goc am tamwasêm têŋ iŋ ndi, ma sôm iŋ ndê giso asê têŋ iŋ. Iŋ bu ŋgô am nem yom ma kac ndê ŋalôm kwi, dec amlu apitigeŋ tiyham ma ambo ti yom malô. <sup>16</sup> Magoc iŋ bu ŋgô dom, dec kôm tôm yac neŋ ŋagôliŋ, naŋ sôm bu yom naŋ lau lu me tó sêpuc dôŋ, naŋ dakôc sa ti yom ŋandô. Boc-dinaŋ kôc ŋamalac tigeŋ me lu sêwhiŋ am, tu bu sêpuc am nem yom dôŋ-ŋga, ma atêŋ nem asidôwa dau andi. <sup>17</sup> Ma asidôwa dau bu sôc lau dinaŋ si yom ŋapu dom, naŋ sôm yom dau asê têŋ gôlôwac dabuŋ hoŋ. Ma iŋ bu tec bu sôc gôlôwac dabuŋ si yom ŋapu, naŋ goc alic iŋ gitôm ŋgac sambuc me ŋgac kôc takis-ŋga naŋ kêyalê Anötô dom.

<sup>18</sup> “Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac. Gêŋ bocke naŋ mac ambwala su yêc nom, naŋ wambwala su yêc undambê. Ma gêŋ bocke naŋ mac asô dôŋ yêc nom, naŋ wasô dôŋ yêc undambê bocdinaŋ.

<sup>19</sup> “Ma gêŋ daŋ tiyham. Mac nem ŋamalac lu me tó bu ŋalôm tigeŋ bu atêŋ gêŋ daŋ têŋ Damaŋ undambê-ŋga, naŋ iŋ oc kêŋ têŋ mac. <sup>20</sup> Ŋahu bu gameŋ bocke naŋ mac nem ŋamalac lu me tó akac daôm sa tu aneŋ ŋaê-ŋga, naŋ aô oc wambo wawhiŋ mac.”

*Dasuc asidôwai si sac kwi maŋ*

<sup>21</sup> Pita têŋ Yisu gi, ma ndac iŋ bocdec bu, “Pômdau, sôm têŋ aô. Aneŋ asidôwa daŋ bu kôm sac têŋ aô ŋapaŋ, naŋ wasuc iŋ ndê sac kwi tidim hiŋga? Nditôm 7, me tidim hiŋga?” <sup>22</sup> Goc Yisu sôm, “Aô wasôm têŋ am, bu tidim 7 dom. Suc iŋ ndê sac kwi tidim 77 ma hóc gêlêc. Sê sa dom!

<sup>23</sup> “Aŋgô su naŋ! Aô bu wawhê sa têŋ mac, lêŋ dasuc sac kwi-ŋga naŋ gic waê lau naŋ sêmbô Anötô ndê gôliŋ ŋapu. Kiŋ daŋ mbo, ma iŋ tac whiŋ bu êmasaŋ yom whiŋ iŋ ndê lau akiŋ naŋ si tóŋ yêc iŋ. <sup>24</sup> Iŋ gic hu gwelen dau, ma sêkêŋ ŋgac daŋ kalhac iŋ aŋgô-ŋga, naŋ ndê tóŋ atu andô, gitôm mone talent 10,000.\*

<sup>25</sup> Ŋgac dinaŋ gitôm dom bu ô ndê tóŋ, goc Kiŋ dau sôm bu sêkêŋ iŋ ti iŋ ndê awhê ma balêkoc ma iŋ ndê gêŋ hoŋ bu lau sênemlihi ô tóŋ dau. <sup>26</sup> Dec ŋgac akiŋ dau hu dau sip gi pôŋ haduc têŋ Kiŋ, ma teŋ iŋ bocdec bu, ‘Kêŋ ŋasawa

\* **18:24:** Lau Grik si mone naŋ sêsam bu talent, naŋ ŋaôli atu andô - talent tigeŋ gitôm K5-6,000. Bocdinaŋ ŋgac dau ndê tóŋ hóc gêlêc 5 milien kina.

têj aô, ma waô gêj honj' 27 Goc Kinj tawalô inj, ma hu yom tôp-nga sinj, ma kêj inj sa gi.

28 "Tigenj tinjambu ngac dau tap ngac akinj danj sa, nanj ndê tôp saunj yêc inj, gitôm mone †denarii 100.† Inj gôlô ngac dau dôj, hôc inj sip kachu, ma sôm, 'Am ndic nem tôp têj aô!' 29 Ma ngac dau hu dau sip gi pôj haduc ma tej inj bocdec bu, 'Kêj njasawa têj aô ma waô nej tôp.' 30 Tigenj inj tec, ma kêj ngac dau ndôc gapocwalô e inj ô tôp honj pacndê. 31 Lau akinj natô sêlic gêj dinanj, dec njalôm njawapac njandô, ma sêtêj Kinj si ma sic minj gêj honj têj inj. 32 Goc inj ta ngac akinj dau ma sôm têj inj, 'Am ngac sac! Am tej aô bu tanjwalô am, dec aô gahu am nem yom tôp-nga sinj. 33 Tu sake-nga am tamwalô ngac dinanj dom, gitôm aô tanjwalô am?' 34 Goc inj tac njandê atu, ma kêj ngac akinj dau têj lau gapocwalô-nga, bu sêndic inj njamlic njandê ma ndôc gapocwalô e inj ndic ndê tôp sambuc su."

35 Yisu gic bata yom gôlij dau, goc sôm, "Mac bocdinaj, asuc nem asidôwai si sac kwi ma gauc nem tiyham dom. Bu mba, dec anej Damanj undambê-nga oc kôm têj mac gitôm Kinj dinanj kôm têj ndê ngac akinj."

## 19

### *Anötö tec bu awhê lu ngac sêhu dau sinj (Mak 10:1-12)*

1 Yisu sôm yom dau su, goc hu gamej Galili-nga sinj, ma têj gamej Judia-nga nanj yêc Bu Jordan njadanja têj ac pi-nga, nanj gi. 2 Lau daêsam sêjkuc inj, ma yêc gamej dinanj inj kôm njac si gêmback njayham sa.

3 Ma lau Palêsai natô sêtêj inj si bu sêtim inj, dec sêndac inj bocdec bu, "Yom danj yêc, nanj tôm bu ngac danj hu ndê awhê sinj, me mba? Inj oc êngilj yomsu, me mba?" 4 Goc inj sôm, "Mac anjyalê Anötö ndê yom nanj sêto yêc, me mba? Yom dau sôm bu, 'Têj têm njamata-nga Anötö kêmasanj njamalac awhê ma ngac.' 5 Ma yom danj tiyham sôm, 'Tu dinanj-nga ngac danj oc hu damba lu dinda sinj, ma sap inj ndê awhê dôj. Ma injlu sêti gêj tigenj.' 6 Yom dau whê sa bu injlu sêmbô sêtôm njamalac lu dom, injlu sêti gêj tigenj yêc Anötö anjgô-nga. Bocdinaj yham dom andô bu njamalac sêkac gêj nanj Anötö dau kêj pitigenj, nanj su."

7 Goc sêndac inj, "Bocdinaj dec tu sake-nga Moses to yomsu danj, nanj sôm bu ngac danj gitôm bu to bapia hu nawhê sinj-nga, goc hu inj sinj?" 8 Ma Yisu ô yom bocdec bu, "Moses kêyalê bu mac nem njalôm njadandi, dec sôm bu ngac danj gitôm bu hu ndê awhê sinj. Tigenj têj têm njamata-nga Anötö kêmasanj njamalac awhê ma ngac tu bu sêhu dau sinj-nga dom. 9 Aô wasôm têj mac, bu yom tigenj yêc bu ngac danj hu ndê awhê sinj, nanj awhê dau kôm mêtê mockainj-nga whinj ngac danj. Ma ngac danj bu hu ndê awhê sinj tu gêj dau-nga danj-nga, ma nem awhê wakuc, nanj kôm mêtê mockainj-nga yêc Anötö anjgô-nga."

10 Têj dinanj Yisu ndê ngac-sêjnomi sêsôm têj inj, "Bu bocdinaj, dec mboe oc njayham bu lau sênem dau dom, a? Oc njawapac atu bu awhê lu ngac sêsôc yom dau njapu." 11 Magoc inj sôm, "Mba! Anötö kêmasanj awhê lu ngac bu sênem dau. Magoc lau tigenj-tigenj inj kêmasanj njac bu sênem awhê me ngac dom. 12 Lau ngac natô dindai sêkôc njac, nanj sêtôm dom bu sênem awhê. Ma laungac natô nanj sêsê njac bu sênem awhê dom. Ma natô sêkêj dau sambuc tu gwelêj njawaê njayham-nga tu bu sêpo Anötö ndê gôlij sa, ma tu dinanj-nga dec sem awhê dom. Am asa nanj gitôm bu kôc yom dindac sa ma sôc njapu, nanj kôc sa."

† 18:28: Ngac dau ndê tôp gitôm K5-600.

*Yisu gêm mbec balêkoc*  
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

<sup>13</sup> Lau ñatô sêkôc si balêkoc sêtêj Yisu si. Ñac tac whin bu in kênj amba sac ñac, ma tenj mbec pi ñac. Tigenj ñgacsêjomi sêsôm dinda ti dambai. <sup>14</sup> Goc Yisu sôm, “Atec balêkoc sêtêj aô sêmenj. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötô ndê gôlinj gic lau nañ sêtôm balêkoc sañj dindec, nañ ñawaê.” <sup>15</sup> Ma in kênj amba sac ñac hoñ ma gêm mbec ñac, goc tisa ma kôlhô gi.

*Ñgac ti lêlôm*  
(Mak 10:17-22; Luk 18:18-23)

<sup>16</sup> Ma ñgac ñañ têtj Yisu gi, ma ndac in bocdec bu, “Kêdôhônwaga, aô wakôm gêj ñayham bocke, dec tiñambu Anötô oc kôc aô sa wandôc tanji yêc undambê?” <sup>17</sup> Yisu ô yom ma sôm, “Tu sake-ñga am ndac aô bu gêj sake in gêj ñayham? Anötô tawasê in ñayham. Am bu ndôc tamli yêc undambê, nañ ñañam wambu yomsu nañ Anötô kênj têtj Moses.” <sup>18</sup> Goc ñgac dau ndac, “Yomsu hoñ, me yomsu bocke?” Ma Yisu sôm, “Yomsu bocdec bu, ‘Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêj mockaiñ-ñga dom. Nem kañ gêj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom. <sup>19</sup> Toc damam lu dinam sa,’ ma ‘Tac whin lau ñatô gitôm am tac whin daôm.’” <sup>20</sup> Goc in sôm, “Yomsu hoñ dinañ aô kakuc gambo. Ma gêj sake yêc tu wakôm-ñga?” <sup>21</sup> Ma Yisu sôm, “Am bu ti ñgac gitêtj, nañ sa ndi ma kênj nem gêj hoñ têtj lau sênemlihi, ma kênj ña-awa têtj lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ dec êmyalê bu am nem awa ñandô yêc undambê. Ma tiñambu mwenj ma êmkuc aô.” <sup>22</sup> Ñgac dau in ndê yala daêsam dom, ma têtj ndoc in ñgô Yisu ndê yom dinañ, goc in kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Ñahu bu in ñgac ti lêlôm.

*Puc pi awa ti wapa*  
(Mak 10:23-31; Luk 18:24-30)

<sup>23</sup> Goc Yisu sôm têtj ndê ñgac-s êjomi, “Yomandô wasôm têtj mac, b u lau ti lêlôm oc tôm dom bu sêsôc Anötô ndê gôlinj ñapu ñgahô, ñahu bu ñac si awa ti wapa hê ñac kwi. <sup>24</sup> Anjô! Bôc atu ñañ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalase ñgahô hêc gêlêc ñgac ti lêlôm ñañ, nañ bu sôc Anötô ndê gôlinj ñapu.” <sup>25</sup> Têtj ndoc ñgacsêjomi sêñgô yom dinañ dec sêhêdaê ñandô, ma sêndac Yisu, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötô ndê mwasiñ nem lau si-ñga sa? Oc ñawapac atu!” <sup>26</sup> Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gêj nañ ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nañ Anötô gitôm bu kôm.”

<sup>27</sup> Ma Pita ô yom ma sôm, “Yac ahu gêj hoñ siñ tu anjuc am-ñga. Bocdinañ yac oc atap mwasiñ bocke sa?” <sup>28</sup> Dec Yisu sôm têtj ñac hoñ, “Yomandô wasôm têtj mac, bu têtj ndoc ñambu-ñga nañ gêj hoñ sêtiwakuc, nañ ñamalac ndê Atu oc ndôc in ndê pônj Kij-ñga ti ñaclai ma ñawasi atu. Ma mac lau nañ anjuc aô, nañ oc andôc pônj 12, ma anem gôlinj lau Israel-ñga si tonj 12. <sup>29</sup> Ma lau hoñ nañ sêhu andu me damba lu dinda, me asidôwai ma balêkoc, me nom siñ tu aô-ñga, nañ Anötô oc kênj gêj kaiñ dinañ daêsam têtj ñac ô. Ma tiñambu in oc kênj ñac sêwêkaiñ gamenj sêndôc tali ñapanj-ñga.

<sup>30</sup> “Magoc lau daêsam nañ sêti lau ñamata-ñga têtj têtj kwahic dec-ñga, nañ oc sêti lau ñambu-ñga, ma lau ñambu-ñga oc sêti lau ñamata-ñga.”

## 20

*Yom gôlinj pi lau nañ sem gwelêj yêc ôm wain-ñga.*

<sup>1</sup> Goc Yisu sôm, “Anjô yom gôlinj dindec pi Anötô ndê gôlinj, oc whê anenj yom dinañ sa. Ñgac ñañ mbo, nañ wêkaiñ ôm wain-ñga atu ñañ. In tisa têtj

bêbêc ganduc ma sôc malac lôm gi, ma kêsalê lau tu sênem gwelenj yêc in ndê ôm-nga. <sup>2</sup> Inj tap lau njatô sa, ma sôm bu inj oc nemlhi njac nj mone gitôm fdenarias tigenj tu gwelenj bêc tigenj-nga. Goc inj kêkinj njac sêsôc inj ndê ôm si. <sup>3</sup> Ma têtj acgatu gitôm 9 kilok, inj sa gi gêlic lau njatô sêlhac njambwa sêlhac malac lôm. <sup>4</sup> Ma inj sôm têtj njac, 'Andi akôm gwelenj yêc anejj ôm wain-nga, ma aô oc wakênj njâoli solop têtj mac ô nem gwelenj.' <sup>5</sup> Goc sêsôc ôm si ma sem gwelenj. Ma inj kôm bocdinaj têtj ac kalhac lju ma têtj 3 kilok telha-nga. Inj gi tap lau sa, ma kêkinj njac si sêkôm gwelenj. <sup>6</sup> Ma têtj 5 kilok telha-nga inj sa gi tap lau njatô sa, nanj sêlhac njambwa. Ma inj sôm têtj njac, 'Tu sake-nga mac ambo njambwa têtj acsalô sambuc dindec?' <sup>7</sup> Ma sêsôm, 'Lau danj sêmej sêkênj gwelenj têtj yac tu akôm-nga dom.' Goc inj sôm, 'Mac andi anem gwelenj yêc anejj ôm.'

<sup>8</sup> "Têtj ac gi sip, goc ôm njadau sôm têtj inj ndê njac njamata-nga, 'M bwêc lau nanj sem gwelenj sêmbo, nanj sêmej, ma kênj njac si njâoli têtj njac. Nemlhi lau nanj sêmej têtj 5 kilok telha-nga nanj munj, goc tinjambu nemlhi lau nanj sêmej têtj bêbêc.' <sup>9</sup> Ma lau nanj njadau kôc njac sa têtj 5 kilok, nanj sêkôc denarias tigenj-tigenj ti njac si njâoli tôm gi. <sup>10</sup> Tu dinaj-nga dec lau nanj sic hu gwelenj têtj bêbêc, sêkênj bata bu oc sêkôc njâoli hóc gêlêc denarias tigenj su. Magoc njac honj sêkôc denarias tigenj. <sup>11</sup> Têtj dinaj njac sic hu sêtuccinj njadau, <sup>12</sup> ma sêsôm, 'Lau nanj sêmej tinjambu, nanj sem gwelenj gitôm njasawa apê, ma yac am gwelenj atu ma ac pec yac acsalô sambuc dindec. Magoc yac honj akôc njâoli kainj tigenj.' <sup>13</sup> Magoc njadau sôm têtj njac si danj, 'O anejj silip! Bocke dec am sôm bu aô gakôm gêtj so têtj am? Bêbêc lec am gôlôc bu kôc denarias tigenj ti am nem njâoli gwelenj-nga. <sup>14</sup> Boc-dinaj kôc nem njâoli sa, ma lhö ndi. Aô tac whinj bu wakênj njâoli têtj lau njambu-nga gitôm aô gakênj têtj am. <sup>15</sup> Mone dindec anejj gêtj, ma wakôm tôm aô atac whinj. Bocke dec am gêlic sac bu aô njac wamwasinj lau-nga.' "

<sup>16</sup> Goc Yisu sôm têtj ndê njac-sênjomi, "Bocdinaj, lau njambu-nga oc sêti lau njamata-nga, ma lau nj amata-nga oc sêti lau njambu-nga."

*Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu  
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)*

<sup>17</sup> Tinjambu Yisu ma lau nanj sênjuc inj, sênjêlêj sêmbo sej bu sêpi malac Jerusalem sêndi. Ma Yisu wê njac-sênjomi 12 sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têtj njac, <sup>18</sup> "Kwahic dec yac oc dapi malac Jerusalem dandi, ma njac danj oc kênj Njamalac ndê Atu sip dabuj-siga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga amba. Nac oc sêkic yom bu sêndic inj ndu, <sup>19</sup> ma sêkênj inj sip lau Rom-nga amba. Ma lau Rom-nga oc sêsu inj susu, ma sêndic inj namlic njandê atu, goc sêndic inj ndu pi a gicso dau. Ma têtj bêc titö-nga, Anötö oc unj inj sa mbo tali tiyham."

*Jems lu Jon bu sêhóc gêlêc njac-sênjomi njatô  
(Mak 10:35-45)*

<sup>20</sup> Têtj ndoc dinaj Jems lu Jon dinda bu tej gêtj danj têtj Yisu nem injlu awha, goc kôc Sebedi ndê atu lu dinaj sa sêtêtj Yisu si, ma pônj haduc yêc inj anjô-nga. <sup>21</sup> Ma Yisu ndac, "Am tac whinj sake?" Goc awê dau sôm, "Aô tac whinj bu am toc anejj atunj lu dindec sa, ma sôm bu injlu sêndôc sêwhinj am têtj ndoc am ndôc nem pônj kinj-nga ma nem gôlinj lau. Kênj danj ndôc amam andô-nga, ma danj ndôc gasê-nga." <sup>22</sup> Dec Yisu sôm têtj injlu, "Amlu anjyalê gêtj nanj amlu andac, nanj dom. Amlu atôm bu anôm gêtj sip laclhu njawapac-nga nanj aô wanôm, a?" Ma injlu sêsôm, "Aêc, alu atôm." <sup>23</sup> Ma Yisu sôm, "Yomandô, amlu oc ahôc njawapac gitôm aô wahôc. Magoc aô dec oc wanjalinj lau sa bu sêndôc aô amanj



andô-nga me gasê-nga, nanj dom. Aneŋ Damanj ti ŋadau bu ênyalinj lau sa bu sêndôc dinanj.”

<sup>24</sup> Têŋ ndoc ngacsêŋomi amanlu sêŋgô yom dau ŋawaê, dec kôm ŋac atac ŋandê têŋ Jems lu Jon. <sup>25</sup> Goc Yisu mbwêc ŋac sêtêŋ inj si, ma sôm, “Mac anyalê bu lau sambuc si gôlinjwaga sêtoc dau sa têŋ ŋac si lau, ma ŋac si lau bata sêŋgwininj lau nanj sêmbô ŋac ŋapu. <sup>26</sup> Tigeŋ mac anjuc ŋac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa nanj tac whinj bu ti ŋamalac tiwaê yêc Anôtô anjô-nga, nanj nem akinj mac. <sup>27</sup> Aêc! Asa nanj bu ti mac nem ŋamalac ŋamata-nga, nanj êŋgwininj dau ma ti mac nem ŋac akinj ŋambwa. <sup>28</sup> Nalêŋ tigeŋ ŋamalac ndê Atu meŋ bu lau sênem akinj inj dom. Inj meŋ bu nem akinj lau, ma bu kêŋ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac ŋatôp.”

*Yisu kôm ŋac tapec lu ŋayham sa  
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

<sup>29</sup> Têŋ ndoc Yisu ti inj ndê ŋac-sêŋomi sêhu malac Jeriko sinj, nanj lau daêsam sêŋkuc inj. <sup>30</sup> Ŋac tapec lu sêndôc seŋ ŋamakê, ma sêŋgô ŋawaê bu Yisu kêsêlêŋ meŋ, goc sêmbwêc, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.” <sup>31</sup> Goc lau sêsôm injlu bu sênem dau dôŋ. Magoc injlu sêmbwêc ti ŋanŋa, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.” <sup>32</sup> Yisu kwê dôŋ kalhac ma ta injlu sêmeŋ. Ma inj ndac, “Amlu atac whinj bu wakôm sake têŋ amlu?” <sup>33</sup> Ma sêô yom ma sêsôm, “Pômdau, alu atac whinj bu tanôŋ ŋayham sa.” <sup>34</sup> Dec Yisu tawalô injlu, ma kêmasac injlu tandô. Ma ŋagahô injlu tandô ŋayham sa, ma sêŋkuc inj.

## 21

*Yisu hôc asê Jerusalem  
(Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15)*

<sup>1</sup> Ŋac sêsunj sa Jerusalem ma sêhôc asê malac Betpagi yêc Lôc Olib. Ma Yisu kêkinj ndê ngacsêŋomi si ŋac lu, <sup>2</sup> ma sôm têŋ injlu, “Amlu asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap doŋki dinda danj sa, nanj sêsô dôŋ kalhac, whinj doŋki dau ŋatu. Anŋapwêc su, ma akôc sa atêŋ aô amenj. <sup>3</sup> Ma ŋamalac danj bu ndac amlu pi gêŋ dau, nanj asôm têŋ inj bu, ‘Pômdau tac whinj bu doŋki lu dindec sênem inj sa,’ ma ŋagahô inj oc kêŋ doŋki lu dau têŋ amlu.”

<sup>4</sup> Nalêŋ dinanj dec yom nanj propet akwa danj sôm, nanj ŋandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec:

<sup>5</sup> Asôm têŋ lau tSayon-nga bu, “Alic su nanj! Mac nem Kinj têŋ mac meŋ. Inj ŋac malô, ma inj meŋ ndôc doŋki ŋatu danj ŋahô.” [Sêk 9:9; Ais 62:11]

<sup>6</sup> Ngacsêŋom lu dinanj sêsôc malac si, ma sêkôm tôm Yisu sôm. <sup>7</sup> Sêwê doŋki dinda lu ŋatu sêtêŋ Yisu si, ma sêkêŋ ŋac si ŋakwê awê-nga sac doŋki, ma Yisu pi gi ndôc ŋahô. <sup>8</sup> Ma lau daêsam sêhê si ŋakwê yêc seŋ, ma sêhêako a ŋalaunj ma sêkêŋ yêc seŋ. <sup>9</sup> Ma lau torj atu nanj sêŋsêlêŋ sêmuŋ Yisu, ti lau nanj sêŋkuc inj, nanj sêmbwêc, “Hosana têŋ Dawid ndê Atu. Anôtô nem mbec inj nanj meŋ gêm Pômdau anjô. Hosana têŋ Anôtô lôlôc-nga.”

<sup>10</sup> Têŋ ndoc Yisu sôc malac Jerusalem gi, nanj lau malac-nga honj gauc gêm yom daêsam ma sêndac, “Inj asa dê?” <sup>11</sup> Ma lau daêsam sêŋgô ŋac si yom ma sêsôm, “Inj Yisu, propet atu nanj meŋ akêŋ malac Nasaret yêc gameŋ Galili-nga.”

*Yisu soc lau su yêc lôm dabun  
(Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)*

<sup>12</sup> Yisu sôc lôm dabuñ ñabatêm-ndö gi, ma soc lau nañ sic dulu gêñ ti semlhi gêñ, nañ su. Ma inñ tac lau nañ sêo mone,\* nañ si tebo sa, ma lau nañ sêkêñ balusi† tu lau sênemlhi-nga, nañ inñ kêbalip ñac si gêñ honñ giñga. <sup>13</sup> Ma inñ sôm, “Sêto Anötö ndê yom yêc, nañ sôm, ‘Aneñ andu gic waê bu lau sêteñ mbec sêmbo-nga.’ Tigeñ mac akôm Anötö ndê andu ti lau kañ si gameñ.”

<sup>14</sup> Lau bôliñ ti lau tapec sêtêñ Yisu si yêc lôm dabuñ ñamakê, ma inñ kôm ñac ñayham sa. <sup>15</sup> Ma balêkoc nañ sêmbo gameñ dinañ, n añ sêmbwêc yom bocdec, “Hosana têtñ Dawid ndê Atu!” Magoc têtñ ndoc dabuñsiga atu-tu ma kêdôhônñwaga yomsu-nga sêlic gêñ dalô nañ Yisu kôm, ma sêngô balêkoc dau si yom, dec kôm ñac atac ñandê atu. <sup>16</sup> Ma sêndac inñ, “Am ñgô balêkoc dindêc sêmbwêc yom so, me?” Ma inñ sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Anötö kêyalin balêkoc ti lau sauñ sa, tu bu sêhoc inñ ndê waê asê-nga.’”

<sup>17</sup> Tinjambu Yisu hu ñac sirñ ma sa yêc malac Jerusalem gi, ma têtñ ôbwêc dinañ inñ yêc malac Betani.

### *Yisu pucbo a kiñ danñ (Mak 11:12-14, 20-24)*

<sup>18</sup> Têtñ bêbêc ganduc Yisu kêsêlêñ bu mbu têtñ Jerusalem ndi, ma gêñ yô inñ. <sup>19</sup> Ma inñ gêlic a kiñ danñ kalhac señ ñamakê, goc têtñ a dau gi ma kêsâlê a ñandô. Tigeñ a dau ñandô mba, inñ tap ñalauñ ñambwa sa. Dec inñ pucbo a dau ma sôm, “Am oc nem ñandô tiyham dom!” Ma ñagahô a dau mbac. <sup>20</sup> Têtñ ndoc ñgacêsñomi sêlic gêñ dau, dec sêhêdaê ma sêndac dandi, “Bocke dec a dindê mbac ñagahô?” <sup>21</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yom ñandô têtñ mac. Akêñ whinñ, ma atac lu-lu pi Anötö ndê ñaclai dom. Ma mac oc atôm bu akôm tôm nañ aô gakôm têtñ a dindê. Ma mac oc atôm bu akôm gêñ dalô atu-tu ñatô whinñ. Oc nditôm mac asôm têtñ lôc dindê bu, ‘Puc daôm sa, ma sip gwêc ñalôm ndi,’ ma gêñ dau oc ñandô sa. <sup>22</sup> Mac bu akêñ whinñ, goc gêñ nañ mac atêñ têtñ Anötö, nañ inñ oc kêñ têtñ mac.”

### *Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu (Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

<sup>23</sup> Yisu têtñ lôm dabuñ gi, ma kêdôhônñ lau mbo lôm ñamakê, ma dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêtêñ inñ si. Ma sêndac inñ, “Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêñ honñ nañ am kôm? Asa kêñ têtñ am?” <sup>24</sup> Ma inñ sôm, “Gêñ ñamata-nga aô wakêñ gêndac danñ têtñ mac. Mac aô aneñ yom muñ, goc wasôm aneñ ñaclai ñahu asê têtñ mac. <sup>25</sup> Mac asôm têtñ aô, asa kêñ ñaclai têtñ Jon, dec inñ kêku lau? Anötö kêñ ñaclai têtñ inñ, me mba?”

Goc ñac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têtñ dandi, “Yac bu dasôm bu Anötö kêñ ñaclai têtñ Jon, goc inñ oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêñ whinñ Jon dom?’ <sup>26</sup> Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, dec lau oc sêkôm yac ñayom, ñahu bu sêlic Jon bu Anötö ndê propet danñ.” <sup>27</sup> Bocdinañ sêsôm têtñ Yisu, “Yac anyalê dom.” Ma inñ sôm têtñ ñac, “Ma bocdinañ aô wasôm aneñ ñaclai ñahu asê têtñ mac dom.”

### *Yom gôlinñ pi balê lu*

\* **21:12:** Lau sêmêñ akêñ gameñ baliñ bu sêlic om atu-atu yêc malac Jerusalem, ma bu sêkêñ da ya ti sêtoc Anötö sa yêc lôm dabuñ. Ñac gitôm dom bu sênemlhi gêñ bu sêkêñ ti da, me sênemlhi takis lôm dabuñ-nga ña mone akêñ ñac si gameñ, ma bocdinañ lau ñatô sêkôm gwelen yêc lôm dabuñ ma sêo ñac si mone ña mone nañ gitôm bu sênemlhi gêñ-nga. † **21:12:** Lau ñalôm sawa nañ gitôm dom bu sênemlhi domba bu sêkêñ ti da, nañ semlhi balusi bu sêkêñ ti da. (Alic Lev 5:7; 12:6; 14:22; ma Luk 2:22-24).

<sup>28</sup> Goc Yisu sôm têtj ñac, “Akôc gauc pi yom dindec. Ñgac danj ti inj ndê atu lu sêmbo. Têtj bêc danj inj ndac balê danj bocdec bu, ‘Aneñ balê, kwahic dec aô bu wandac am bu sôc ôm wain-ñga ndi ma nem gwelenj.’ <sup>29</sup> Ma balê dau sôm, ‘Mba, aô gateci!’ Tigeñ tiñambu inj kac ndê ñalôm kwi, ma sôc ôm gi ma gêm gwelenj. <sup>30</sup> Ma damba gi tap balê tilu-ñga sa, ma ndac inj bu nem gwelenj ôm-ñga. Ma inj sôm, ‘Aêc, oc wandi.’ Tigeñ tiñambu inj tec ma gi dom.”

<sup>31</sup> Dec Yisu ndac ñac, “Mac gauc gêm sake? Balê lu si asa kôm tôm damba tac whin?” Ma sêsôm, “Balê ñamata-ñga.” Goc inj sôm têtj ñac, “Yomandô aô wasôm têtj mac. Lau nanj sêkôc takis ma lauwhê señ-ñga sêsôc Anötô ndê gôliñ ñapu, sêhóc gêlêc mac lau dabuñsiga ti lau bata su. <sup>32</sup> Bu Jon hóc asê mac bu tóc lêtj gitêñ têtj mac, tigeñ mac akêñ whin inj dom. Lau nanj sêkôc takis ma lauwhê señ-ñga sêkêñ whin inj ndê yom ma sem dau kwi. Ma têtj têtj mac alic gêtj nanj lau dau sêkôm, nanj mac am daôm kwi dom, ma akêñ whin inj dom.”

*Yom gôliñ pi lau sêyob ôm wain-ñga*

*(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

<sup>33</sup> Ma Yisu sôm, “Anjô yom gôliñ danj tiyham. Ñgac danj sô ôm wain-ñga danj, sô tunj kêgihi, kêmasañ gameñ sêmasañ wain ñakwi-ñga, ma kwê andu baliñ danj, bu lau sêlhac ma sêtîp lau kanj. Goc inj kêtj ôm dau têtj lau ñatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameñ danj. <sup>34</sup> Têtj ndoc sêhoñ ôm dau ñandô sa-ñga, nanj inj kêkiñ lau akiñ ñatô sêtêtj lau sêyob ôm-ñga si, bu sêkêñ wain ñandô ñatô têtj ñac. <sup>35</sup> Magoc ñac sêlô lau akiñ dau dôñ. Sic ñgac akiñ danj ñamlic ñandê, sic danj ndu, ma sêtuc danj ña hoc. <sup>36</sup> Ma tiñambu ôm ñadau kêkiñ lau akiñ tonj hic atu tiyham, magoc lau nanj sêyob inj ndê ôm, nanj sêkôm mêtê kaiñ tigeñ têtj ñac. <sup>37</sup> Tiñambu inj kêkiñ inj ndê atuñgac têtj ñac gi, bu inj gauc gêm bu ñac oc sêtoc inj ndê atu dau sa. <sup>38</sup> Tigeñ têtj têtj lau sêyob ôm-ñga sêlic ñadau ndê atu dau kêsêlêñ meñ, nanj sêsôm têtj dandi, ‘Balê kêlê oc wêkaiñ ôm dindec ti ndê gêtj lêtj sêm. Bocdinañ dandic inj ndu, ma dakôc ôm dindec su ti yac neñ.’ <sup>39</sup> Goc sêlô inj dôñ ma sêhê inj sa awê gi, ma sic inj ndu.”

<sup>40</sup> Yisu gic bata yom gôliñ dau, ma ndac, “Têtj ndoc ôm ñadau mbu meñ, nanj inj oc kôm sake?” <sup>41</sup> Ma sêsôm têtj inj, “Ôm ñadau oc ndic lau sac dinañ ndu, ma kêtj ndê ôm têtj lau ñatô sêyob. Ma ñac oc sêkêñ ôm ñandô têtj inj têtj ndoc sêhoñ ñandô sa-ñga.” <sup>42</sup> Goc Yisu sôm têtj ñac, “Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj lau sêkwê andu-ñga sêtêc, nanj kwahic dec ti hoc ñamata-ñga yêc andu dau. Pômdau kôm gêtj dau, ma yac alic ñayham.’ Mac asam yom dau su, me mba? <sup>43-44</sup> [Asa nanj peñ tu hoc dinañ-ñga, nanj oc niñga, ma hoc dau bu peñ pi ñamalac, dec oc sec inj popoc.] Bocdinañ aô wasôm têtj mac, bu Anötô oc señ mac su bu ayob lau nanj sêmbo inj ndê gôliñ ñapu, nanj tiyham dom. Ma inj oc êñyalîñ lau ñatô sa bu sêyob inj ndê lau, nanj oc sêkôm gwelenj ñapep ma sênem ñandô ñayham.”

<sup>45</sup> Dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêñgô Yisu ndê yom gôliñ dinañ, ma sêñyalê bu yom dau hêganôñ ñac. <sup>46</sup> Dec sêñsalê lêtj bu sêkôc inj dôñ, magoc sêtoc lau, bu lau hoñ sêlic inj bu propet danj.

## 22

*Yom gôliñ pi mwasinj atu*

*(Luk 14:16-24)*

<sup>1</sup> Ma Yisu sôm yom gôliñ danj tiyham têtj ñac bocdec bu, <sup>2</sup> “Ñalêñ nanj Anötô kêgalêm lau sa bu sêmbo inj ndê gôliñ ñapu, nanj bocdec. Kij danj kêmasañ

mwasin̄ atu dan̄ tu in̄ ndê atun̄gac nan̄ bu nem awhê-nga. <sup>3</sup> Ma in̄ kêkin̄ in̄ ndê lau akin̄ bu sêkên̄ ahen̄ lau nan̄ sic waê bu sênen̄ mwasin̄ dau. Magoc ñac hon̄ sêtec bu sêmen̄. <sup>4</sup> Goc in̄ kêkin̄ lau akin̄ ñatô ma sôm, ‘Mac asa andi asôm têt̄ lau nan̄ aô kagalêm ñac sa su, bu aô kamasan̄ gêt̄ hon̄ pacndê su. Anen̄ lau sic makao tôp ñayham ndu su, bocdinan̄ dec amen̄ anen̄ mwasin̄ dau.’ <sup>5</sup> Tigen̄ lau hon̄ sêtec in̄ ndê yom dau, ma sêmo si gêt̄. Ñatô sêsôc ôm si, ma ñatô sem si gwelen̄ awa-nga. <sup>6</sup> Ma ñatô sêlô Kin̄ ndê lau akin̄ dôñ, sêkôm ñatô ñayom, ma sic ñatô ndu. <sup>7</sup> Goc Kin̄ dau tac ñandê atu. Ma in̄ kêkin̄ in̄ ndê lau sin̄-nga ma ñac sic lau sac dinan̄ ndu. Ma sêkên̄ ya gêt̄ ñac si malac hon̄ su.

<sup>8</sup> “Goc in̄ sôm têt̄ ndê lau akin̄, ‘Aô kamasan̄ gêt̄ hon̄ su. Magoc aô galic lau nan̄ aô kagalêm ñac sa, nan̄ gitôm dom bu sênen̄ mwasin̄ dau. <sup>9</sup> Bocdinan̄ asa sen̄ malac-nga andi, ma an̄galêm lau bocke nan̄ mac bu atap sa, nan̄ sa sêmen̄ ma sênen̄ mwasin̄ dau.’ <sup>10</sup> Goc ñac sêsa sen̄ si ma sêñsalê lau, ma sêhon̄ lau daêsam sa, lau ñayham ma lau sac sêwhin̄ sêmen̄, e andu ñalôm atu sênen̄ mwasin̄-nga men̄hu.

<sup>11</sup> “Têt̄ ndoc Kin̄ men̄ bu lic in̄ ndê ñaclen̄ dinan̄, dec in̄ gêlic ñgac dan̄ nan̄ sôc ñakwê mwasin̄-nga dom. <sup>12</sup> Ma in̄ ndac, ‘Bocke dec am sôc mwen̄, magoc am sôc ñakwê mwasin̄-nga dom?’ Ma ñgac dau ndê yom mba. <sup>13</sup> Goc Kin̄ sôm têt̄ in̄ ndê lau akin̄, ‘Mac asô in̄ ndê amba ti gahi dôñ, ma atuc in̄ sa awê ndi mbo gamen̄ ñasec-nga. Yêc dê lau oc sêtan̄ atu ti lhô êñsin̄ pi dau.’”

<sup>14</sup> Goc Yisu gic bata yom dau ma sôm, “Anötô kêgalêm lau daêsam sa, magoc in̄ oc kôc ñac hon̄ sa dom.”

*Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga  
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

<sup>15</sup> Têt̄ dinan̄ lau Palêsai sêsa si, ma sêmasan̄ yom bu sêtim Yisu bu sôm yom so dan̄. <sup>16</sup> Goc sêñkin̄ ñac si lau ñatô sêwhin̄ lau Israel-nga ñatô nan̄ sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlin̄ dôñ, nan̄ sêtêt̄ in̄ si, ma sêsôm têt̄ in̄, “Kêdôhôn̄waga, yac an̄yalê bu am ñgac sôm yom ñandô-nga, ma bu am whê Anötô ndê lêt̄ sa ti yom ñandô. Ma am gauc gêm lau si waê dom, magoc toc ñac hon̄ sa ñalên̄ tigen̄. <sup>17</sup> Boc-dinan̄ sôm asê têt̄ yac. Solop bu dakên̄ takis têt̄ †Sisa, me mba?”

<sup>18</sup> Yisu kêyalê su bu ñac bu sêtim in̄, dec sôm, “Mac lau daêtim-nga! Tu sake-nga mac bu atim aô? <sup>19</sup> Atôc mone anemlhi takis-nga dan̄ têt̄ aô.” Goc sêkên̄ denarias tigen̄ têt̄ in̄. <sup>20</sup> Ma in̄ ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?” <sup>21</sup> Ma sêsôm, “Sisa ndê.” Goc in̄ sôm, “Bocdinan̄ atoc Sisa sa ña gêt̄ nan̄ gic in̄ ñawaê, ma atoc Anötô sa ña gêt̄ nan̄ gic in̄ ñawaê.” <sup>22</sup> Têt̄ ndoc sêñgô Yisu ndê yom dinan̄, nan̄ sêhêdê tu in̄ ndê gauc-nga, ma sêhu in̄ sin̄ ma sêlhô si.

*Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akên̄ lau batê-nga  
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

<sup>23</sup> Têt̄ bêc dinan̄ lau ñatô akên̄ Sadiusi si ton̄ sêtêt̄ Yisu si bu sêkên̄ gêndac têt̄ in̄. Lau dau sêkên̄ whin̄ bu dom lau batê oc sêtisa tiyham. <sup>24</sup> Ma sêsôm têt̄ in̄, “Kêdôhôn̄waga, Moses to yom pi ñgac nan̄ gêm awhê sa su magoc mbac ndu ma in̄ ndê balêkoc mba. Moses ndê yom sôm têt̄ yac bu ñgac dau ndê asi nem awhê sawa dau, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. <sup>25</sup> Têt̄ ndoc dan̄, asidôwa 7 sêmo sêwhin̄ yac. Ñgac ñamata-nga gêm awhê sa magoc in̄ mbac ndu ma balêkoc mba. Ma ñgac tilu-nga gêm dôwa ndê awhê sawa. <sup>26</sup> Magoc in̄ mbac ndu, ma ñalên̄ tigen̄ ñgac titô-nga sip e gi têt̄ ñgac ñambu-nga ñac sem awhê sawa, magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. <sup>27</sup> Ma tin̄ambu awhê dau mbac ndu.

<sup>28</sup> Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tiyham tôm lau ñatô sêsôm, goc awhê dau oc ti asidôwa 7 dinañ si asa nawhê? Bu ñac hoñ sem inñ su têtñ ndoc sêmbo tali.”

<sup>29</sup> Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac akôc gauc so, bu mac aňyalê Anötô ndê yom ti inñ ndê ñaclai dom. <sup>30</sup> Têtñ têtñ ñambu-ñga nañ lau batê sêtisa, nañ lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbo sêtôm aňela undambê-ñga. <sup>31</sup> Ma yom dañ tiyham tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem Anötô dau ndê yom, nañ mac asam su. <sup>32</sup> Inñ sam dau bu Abraham, ma Aisak, ma Jakob si Anötô. Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-ñga Anötô sam dau bu lau tó dinañ si Anötô? Inñ lau batê si Anötô dom, inñ lau tali si Anötô.” <sup>33</sup> Ñalêtñ dinañ Yisu kédôhônñ lau, ma lau hoñ nañ sêngô inñ ndê yom dinañ sêhêdaê.

### *Yomsu ñamata-ñga*

*(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

<sup>34</sup> Lau Sadiusi sêngô Yisu ndê yom dinañ ma ñac si yom mba. Ma lau Palêsai sêngô gêtñ dau ñawaê, goc ñac si lau ñatô sêtêtñ Yisu si. <sup>35</sup> Ñac si dañ inñ gwalam akwa yomsu-ñga ma inñ bu êñsahê Yisu dec ndac inñ bocdec bu, <sup>36</sup> “Kédôhônñ-waga, yêc Moses ndê buku, yomsu bocke ti yomsu ñamata-ñga?” <sup>37</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yomsu nañ sôm, ‘Am atac whiñ Pômdau am nem Anötô, ti nem ñalôm sambuc, ma ti gatôm sambuc, ma ti nem gauc sambuc.’” <sup>38</sup> Yomsu dinañ tiñamata ma hôc gêlêc yomsu ñatô hoñ su. <sup>39</sup> Ma yomsu tilu-ñga nañ gitôm ñamata-ñga, nañ sôm, ‘Atac whiñ nem asidôwai gitôm am atac whiñ daôm.’” <sup>40</sup> Yomsu lu dinañ sêpiñ yom hoñ nañ Moses ti lau propet sêto, nañ dôñ sêpitigerñ.”

### *Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya*

*(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

<sup>41</sup> Lau ñatô akêtñ Palêsai si toñ sêlhac dinañ, dec Yisu ndac ñac, <sup>42</sup> “Mac asôm sake pi Mesaya? Inñ asa ndê atuñgac?” Ma sêsôm têtñ inñ bu, “Mesaya inñ Dawid ndê Atu.” <sup>43</sup> Goc Yisu sôm, “Ma bocke Dawid dau sam Mesaya bu inñ dau ndê Pômdau? Ñalau Dabuñ puc Dawid dôñ, dec inñ to yom yêc bocdec bu, <sup>44</sup> ‘Anötô sôm têtñ aneñ Pômdau, ‘Am ndôc aô aman andô-ñga e nditôm aô wakêtñ nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.’” <sup>45</sup> Bocdinañ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke mac asam Mesaya bu Dawid ndê Atu?” <sup>46</sup> Ma ñac si dañ gitôm dom bu ô inñ ndê yom. Ma tiñambu lau hoñ sêtôc dau bu sêkêtñ gêndac têtñ inñ tiyham.

## 23

### *Yisu pu lau bata Israel-ñga*

*(Mak 12:38-39; Luk 13:34-35; 20:45-46)*

<sup>1</sup> Goc Yisu sôm têtñ lau daêsam nañ sêkac dau sa sêmbo, ma têtñ inñ ndê ñgacsêyomi bu, <sup>2</sup> “Lau Palêsai ti lau †Skraib sêndôhônñ Anötô ndê yomsu têtñ lau, tôm Moses kôm têtñ têtñ ñamata-ñga. <sup>3</sup> Bocdinañ asôc ñac ñapu, ma aňgô ñac si yom. Magoc aňkuc ñac si mêtê dom, bu ñac lau sêtim yom lau-ñga. Sêsôm yom ñayham-ñayham, magoc ñac dau sêñkuc si yom dau dom. <sup>4</sup> Ma yomsu daêsam nañ sêkêtñ têtñ lau, nañ kêtñ ñawapac atu têtñ ñac, magoc ñac dau sêkôm gêtñ dañ tu sênem lau dau sa-ñga dom.

<sup>5</sup> “Ma gêtñ hoñ nañ ñac sêkôm, nañ sêkôm yêc lau si aňgô-ñga tu sêtoc dau sa-ñga. Yomsu ti apañ nañ sêkic pi dau, nañ sêmasañ atu-tu tu lau sêlic-ñga,

ma sêsoç ñakwê ti ñabala baliñ. \* 6 Ñac atac whiñ bu sêndöc lau tiwaê si pôn yêc lau si mwasiñ ñalôm, ma yêc lôm wê-ña. 7 Ñac tac whiñ bu lau sêhé mwalêc ñac yêc malac lôm, ma bu lau hoñ sêtoc ñac sa ma sêsam ñac bu ‘Kêdôhônwaga.’

8 “Magoc ankcuc ñac si mêtê dom. Mac hoñ ambo nom atôm asidôwai, ma mac nem kêdôhôn-waga tiger mbo. Tu dinañ-ña solop dom bu lau sêsam mac bu ‘Kêdôhônwaga.’ 9 Ma asam lau nom-ña bu mac nem damami dom, bu mac nem Damam tiger mbo undambê. 10 Ma mac nem ñadau tiger mbo, nañ Mesaya, dec solop dom bu lau sêsam mac bu ñac si ñadau. 11 Asa nañ gêm akiñ mac, nañ ti ñamalac ñamata-ña yêc Anötö anğô-ña. 12 Bu asa nañ toc dau sa, nañ Anötö oc êñgwinin in, ma asa nañ kêgwinin dau, nañ Anötö oc toc in sa.

13 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-ña! Mac nem lên kalhac lau ahuc bu sêsoç Anötö ndê gôlin ñapu dom. Mac daôm asôc in ñapu dom, ma lau nañ tac whiñ bu sêsoç in ñapu, nañ mac alhac ñac ahuc. [ 14 Oyaê mac lau Skraib ti lau Palêsai, mac lau atim yom lau-ña. Mac atej mbec baliñ bu atoc daôm sa yêc lau si anğô-ña, magoc têt ndoc lau sêlic mac dom, nañ mac anşau lauwhê sawa bu anğaho ñac si andu su. Tu dinañ-ña Anötö oc kêñ ñagêyô sac sambuc têt mac.]

15 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-ña! Mac anşêlêñ señ baliñ yêc b aô ma yêc gwêc, bu atap sêñom dañ sa tu êñkcuc mac-ña. Mac Sadan ndê lau mac! Ma têt ndoc mac ahê sêñom dañ kêkcuc mac, nañ mac akôm in ti Sadan ndê balêkoc dañ, hóc gêlêc mac daôm su.

16 “Oyaê! Mac bu atôc señ têt lau ñatô, magoc mac daôm tampec. Têt ndoc lau sêsôm yom pi lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôn-ña, nañ mac asôm bu ñac si yom in yom ñambwa. Magoc têt ndoc sêsôm yom pi gôlôn gol nañ yêc lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôn-ña, nañ mac asôm bu yom dau tidôn su, ma gitôm dom bu sêseñ su. 17 Mac lau tampec, gauc mbasi. Gêñ sake hóc gêlêc su? Gol, me lôm dabuñ nañ kôm gol dau ti gêñ dabuñ? 18 Ma lau bu sêsôm yom pi alta nañ kalhac lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôn-ña, nañ mac asôm bu ñac si yom in yom ñambwa. Magoc ñac bu sêsôm yom pi da nañ kalhac alta ñahô, nañ mac asôm bu yom dau tidôn. 19 Mac lau tampec! Gêñ sake ti gêñ ñamata-ña? Da, me alta nañ kôm da dau ti dabuñ? 20 Asa nañ sôm yom pi alta, nañ sôm pi alta ma pi gêñ hoñ nañ kalhac alta ñahô whiñ. 21 Ma asa nañ sôm yom pi lôm dabuñ, nañ sôm pi lôm dau, ma pi Anötö nañ ti lôm dabuñ ñadau, nañ whiñ. 22 Ma asa nañ sôm yom pi undambê, nañ sôm pi Anötö ndê pôn atu, ma pi Anötö nañ ndôc pôn ñahô, nañ whiñ.

23 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai. Mac lau atim yom lau-ña! Mac awhê gêñ sauñ-sauñ ôm-ña hoñ kôc gi toñ amanlu, ma akêñ toñ dañ ti da. Magoc mac ahu mêtê ñandô yomşu-ña sin. Mêtê atu hêganôn mac tamwalô lau, ma amatôc lau si yom ñalêñ gitêñ, ma akôm nem yom ñandô sa. Mêtê hoñ dinañ in gêñ atu! Solop bu mac akôm gêñ sauñ-sauñ tôm yomşu sôm, magoc akôm gêñ atu-tu whiñ.

\* 23:5: Lau Palêsai sêto yomşu ñatô sip bapia ma sêkêñ sip apar sauñ, goc sêkic pi si sêcbala ti amba têt ndoc sêten mbec. Ñac gauc gêm bu Anötö gic yomşu ñac bu sêkôm bocdinañ - alic Eks 13:9, 16; Diut 6:4-9; ma 11:13-21. Ma sêsoç ñakwê ti ñabala bu sêtoc asê bu ñac lau sem akiñ Anötö-ña - alic Nam 15:37-41. Magoc lau Palêsai ti lau Skraib sêmasañ apar atu, ma ñakwê ti ñabala baliñ, tu bu sêtoc dau sa ma sêhóc gêlêc lau ñatô su-ña.

24 “Mac lau tampec nanj akôm bu atôc senj têtj lau njatô. Mac atôm lau nanj sêhêgo dau bu sêngati gêtj golop atêc nanj poc bu njahô, nanj sa, magoc gêtj njadômbwi atu nanj poc bu dau njalôm, nanj sêlic apu.

25 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-njga! Mêtê tamgatu gêtj ti anerj gêtj njawahô-njga hôc mac nem njalôm ahuc. Bocdinarj mac atôm laclhu ti pele nanj sêngwasinj njadômbwê-njga njambwa njawasi sa. 26 O lau Palêsai, mac lau tampec! Gêtj njamata-njga anjwasinj laclhu ti pele njalôm njawasi sa, goc gêtj awê-njga oc njawasi sa bocdinarj.

27 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-njga! Mac atôm sêhô nanj sêsê pen pi gi e njawasi sêp sambuc ma lau sêlic njayham. Magoc yêc sêhô dau njalôm lau batê si njakwa ti gêtj mbôp menjhu. 28 Ma mac lau daôm bocdinarj. Lau sêlic gêtj awê-njga nanj mac akôm, dec gauc gêm bu mac lau gitêtj. Magoc yêc mac nem njalôm, mêtê tasanj ma mêtê anjgij yomso-njga hôc mac ahuc.

29 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom-njga! Mac amasanj sêhô ti gôlônj atu, tu bu atoc lau propet ti lau gitêtj nanj mac apami sic ndu munj su, nanj sa. 30 Ma mac asôm bu mac bu ambo têtj apami si têtj, dec mac oc anjkcuc njac si lêtj sêkêc propet dau si dac sinj-njga dom. 31 Mac nem yom dinanj tôc asê bu mac asa akêtj lau Israel-njga nanj sic lau propet ndu. 32 Bocdinarj dec mac akôm mêtê sac tôm apami sêkôm. 33 Mac mboc, ma mboc njatui mac! Gitôm dom bu mac awê Anôtô ndê matôc sa. Inj oc ênjkinj mac asip lambwam andi.

34 “Anjgô! Aô wanjinj lau propet ma lau tigauc, ma lau njatô bu sêndôhônj mac. Magoc mac oc andic njac lic njandê yêc mac nem lôm wê-njga, ma ambululu njac alom-alom malac. Ma njac si lau njatô mac oc andic ndu, ma andic njatô pi a gicso dau sêndi. 35 Bocdinarj mac oc atap njagêyô sa tu lau gitêtj honj si dac, nanj apami sêkêc sinj-njga. Abel inj njac njamata-njga, ma Berekaya ndê atu Sekaria inj njac njambu-njga.† Sekaria inj njac nanj sic ndu yêc lôm dabunj ma alta nanj kalhac lôm dau njasactô, nanj njalhu. 36 Yomandô wasôm têtj mac. Mac lau têtj dindec-njga oc atap matôc sa pi lau honj dinanj si dac.

37 “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anôtô ndê lau propet ndu, ma lau gitêtj nanj inj kêkinj têtj mac, nanj mac atuc njac hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac wêhij bu wandic mac sa asôc Anôtô ndê gôlinj njapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic njatu sa sêsôc njamakê njapu. Tigenj mac atec. 38 Bocdinarj Anôtô oc hu mac ti mac nem andu sinj. 39 Aô wasôm têtj mac, bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, ‘Tampinj Mesaya nanj menj gêm Pômdau njgô.’ ”

## 24

### *Yisu sôm yom pi lôm dabunj Jerusalem-njga (Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)*

1 Yisu hu lôm dabunj njagamenj sinj ma bu ênjêlênj ndi, ma inj ndê njacsênjomi sêtênj inj si. Ma sêsôm yom pi lôm dabunj ma pi gêtj njayham honj nanj lau sêkwê yêc gamenj dinanj. 2 Magoc inj sôm, “Mac alic gêtj honj dindec. Aô wasôm yom njandô têtj mac, bu njacyo oc sêsênj hoc honj dindec su e hoc danj ndôc hoc danj njahô tiyham dom.”

† 23:35: Yisu sôm yom dinanj hêganônj lau gitêtj honj nanj lau Israel sic ndu, nanj sêto njaminj yêc Yom Lênjsem Akwa. Abel inj njac njamata-njga - alic Gen 4:8, ma Sekaria inj njac njambu-njga - alic 2 Kr 24:20-22.

*Gêñ wapac tèm ñambu-ñga-ñga*  
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

<sup>3</sup> Tiñambu Yisu ndôc Lôc Olib, ma in ndê ñgacsêñomi tawasê sêtêñ in si, ma sêndac, “Sôm têtñ yac, ñawapac nanñ am sôm yom pi, nanñ oc hôc asê Jerusalem têtñ tèm bocke? Ma gêñ sake oc kêñ puc yac bu am oc mbu mwên, ma bu bêc ñambu-ñga oc hôc asê?” <sup>4</sup> Goc in sôm, “Ayob daôm ñapep bu lau danñ sêñsau mac dom. <sup>5</sup> Bu lau daêsam oc sêñsau bu sêñem aô anjôn ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauñ dec!’ Ma ñac oc sêñsau lau daêsam. <sup>6</sup> Ma têtñ ndoc mac anjô ñawaê bu lau sic sinñ têtñ dau me sêmasañ dau tu sêndic sinñ-ñga, nanñ asô dom. Bu gêñ honñ dinanñ gic waê bu menñ hôc asê, magoc tèm ñambu-ñga yêc dôñ yêc. <sup>7</sup> Kinñ nom-ñga oc sêkêñ kisa dau, ma lau gameñ danñ oc sêndic sinñ têtñ lau gameñ danñ. Ma tôbôm ti tiyhô atu oc sêkôm gameñ ñatô tisac. <sup>8</sup> Gêñ honñ dinanñ oc ndic hu ñawapac tèm ñambu-ñga-ñga gitôm awhê nanñ kêsahê balêkoc tunñ in ma gêñ dau gic hu ñandê atu nanñ in oc hôc tu kôc balêkoc-ñga.

<sup>9</sup> “Têtñ ndoc dinanñ lau oc sêkôc mac dôñ ma sêkôm mac ñayom, ma sêndic mac nem ñatô ndu. Lau nom-ñga honñ oc atac tec mac tu mac anjuc aô-ñga. <sup>10</sup> Têtñ tèm dinanñ lau daêsam oc sêhu si sêkêñ whinñ aô sinñ, ma ñac oc sêhoc si lau ñatô asê ma sêtec dandi. <sup>11</sup> Ma propet tasanñ daêsam oc sêhoc asê ma sêñsau lau daêsam. <sup>12</sup> Mêtê sac oc êñsôwec tiatu e lau daêsam oc sêhu mêtê atac whinñ asidôwai-ñga sinñ. <sup>13</sup> Magoc asa nanñ bu lhac ñanña ma hu aô sinñ dom e ndê tèm pacndê, nanñ oc tap Anôtô ndê mwasiñ nem in si-ñga sa. <sup>14</sup> Ma bêc ñambu-ñga oc hôc asê dom, e lau sêhoc ñawaê ñayham pi Anôtô ndê gôlinñ asê, tôm nom ñagameñ sambob, ma lau honñ sêñgô su.”

*Ñawapac gameñ Judia-ñga*  
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

<sup>15</sup> Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Propet Daniel hoc yom asê gwananñ su, pi gêñ sac sambuc\* nanñ lau oc sêkêñ lhac lôm dabunñ, nanñ oc kôm gameñ tisac.” (Asa nanñ sam yom dindec, nanñ kôc gauc pi ñapep, bu ñahu yêc sinñ dau.) <sup>16</sup> “Têtñ ndoc mac alic gêñ sac dinanñ, nanñ mac lau honñ nanñ ambo gameñ Judia-ñga alhô api gameñ lôc-ñga andi. <sup>17</sup> Alhô ñagahô, ma gauc nem mac nem gêñ danñ dom. Lau nanñ sêndôc andu ñsactô, nanñ sêsôc andu ñalôm bu sêkôc ñac si gêñ danñ sa dom. <sup>18</sup> Ma ñac nanñ sêmbo ôm, nanñ bocdinanñ. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gêñ ñatô dom. <sup>19</sup> Oyaê. Lauwhê tidaê, ma ñac nanñ sêkêñ su têtñ balêkoc, nanñ oc sêtap ñawapac atu sa têtñ tèm dinanñ. <sup>20</sup> Ateñ mbec bu tèm ñawapac-ñga dinanñ tap ma sa têtñ ndoc uhô-ñga me têtñ bêc Sabat-ñga danñ dom. <sup>21</sup> Bu ñawapac tèm dinanñ-ñga oc hôc gêlêc ñawapac honñ su. Têtñ tèm ñamata-ñga e menñ têtñ kwahic dec, ñawapac atu kainñ dinanñ danñ hôc asê su dom. Ma tiñambu ñawapac kainñ dinanñ oc hôc asê tiyham dom. <sup>22</sup> Anôtô oc tawalô lau nanñ inñ kêyalinñ ñac sa su, ma tu dinanñ-ñga inñ oc kêñ tèm ñawapac-ñga dau tiapê. Bu mba, ma tèm d au tibalinñ, goc lau honñ oc sêninga.

<sup>23</sup> “Têtñ tèm dinanñ, lau danñ bu sêsôm têtñ mac bu, ‘Alic, Mesaya dec menñ,’ me ‘Mesaya dau dê,’ nanñ akêñ whinñ ñac dom. <sup>24</sup> Bu lau nanñ sêñsau bu ñac Mesaya, ma propet tasanñ oc sêhoc asê sêmenñ, ma sêkôm gêñ dalô atu-tu bu sêñsau lau.

\* **24:15:** Alic Dan 9:27; 11:31; ma 12:11. Daniel ndê yom hêganôn anôtô tasanñ Seus ndê gwam nanñ Antioqus Epipanes kêñ kalhac lôm dabunñ têtñ yala 168BC. Yisu ndê yom tôc asê bu gêñ kainñ dinanñ oc hôc asê tiyham têtñ tèm ñambu-ñga. Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau Rom-ñga nanñ senñ lôm dabunñ popoc têtñ yala 70AD. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn gêm nanñ sêto yom pi yêc 2 Tes 2:4; ma Rev 13:14-15.



Ma ñac oc sêñsahê bu sêtim lau nañ Anötö kêyalij ñac sa, nañ sêwhiñ. <sup>25</sup> Anğô ñapep, bu aö gasôm gêñ hoñ dindec têtñ mac gwanañ. <sup>26</sup> Bocdinañ, lau bu sêsôm, ‘Mesaya kêlê mbo gameñ sawa,’ nañ asa andi dom. Ma bu sêsôm, ‘Mesaya kelec mbo andu dañ ñalôm,’ nañ akêñ whiñ dom. <sup>27</sup> Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ ñagahô eñ, gitôm sickac nañ gic hep tigeñ, ma umbonñ ñasawa sambuc ñawê sa. <sup>28</sup> Mac bu alic macmponñ sêñgihî sêmbo, nañ anyalê bu gêñ dañ mbac ndu yêc. Ma bocdinañ gêñ hoñ dindec kêñ puc mac pi ndoc Ñamalac ndê Atu mbu meñ-ñga.”

*Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-ñga*  
(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)

<sup>29</sup> “T êñ ndoc ñawapac-ñga dinañ pacndê, goc ac oc nem ganduc, ma ayô oc ñawê sa dom. Gêñ ti ñaclai nañ sêlhac umbonñ oc wiwic sa, ma tata oc sêpeñ akêñ umbonñ. <sup>30</sup> Têtñ ndoc dinañ lau titorñ-titorñ nom-ñga hoñ oc sêlic gêñ dalô yêc umbonñ, nañ kêñ puc ñac bu Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ, ma ñac hoñ oc sêtarñ danğibo atu. Ma ñac oc sêlic Ñamalac ndê Atu dau meñ ndôc dao ñahô ti ñawasi ma ñaclai atu. <sup>31</sup> Goc iñ oc êñkiñ iñ ndê anela sêndic dahuc tarñ atu, ma sêsa sêtêtñ nom ñabatiñ ti undambê ñabatiñ hoñ, bu sêndic lau nañ iñ kêyalij ñac sa su, nañ sa.

<sup>32</sup> “Gauc nem a larñ. Têtñ ndoc mac alic ñalauñ wakuc bu lêc, nañ anyalê bu ndoc ac-ñga meñ kêpiñ. <sup>33</sup> Ma bocdinañ têtñ ndoc mac alic gêñ nañ aö gasôm yom pi, nañ anyalê bu Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-ñga meñ kêpiñ su, gitôm iñ meñ kalhac gatam nem andu-ñga. <sup>34</sup> Yomandô! Lau têtñ dinañ-ñga oc sêmbac ndu dom e gêñ hoñ dinañ hêc asê. <sup>35</sup> Undambê ti nom oc niñga, magoc aneñ yom dañ oc niñga dom. Gêñ hoñ oc ñandô sa tôm aö gasôm.”

*Lau dañ sêñyalê Yisu ndê bêc mbu meñ-ñga dom*  
(Luk 17:26-36)

<sup>36</sup> Ma Yisu sôm, “Ñamalac dañ kêyalê bêc me acgatu nañ Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ, nañ dom. Anela undambê-ñga sêñyalê dom, ma Anötö ndê Atu kêyalê dom. Damba tawasê kêyalê. <sup>37</sup> Têtñ ndoc Ñamalac ndê Atu mbu meñ, nañ lau oc sêmbo tôm lau sêmbo têtñ Noa ndê têtñ. <sup>38-39</sup> Têtñ ndoc dinañ, lau sêñlhiñ dau siñ ma señ ti sênôm gêñ, ma sem dandi e Noa sêc wañ gi, ma bu suñ meñ ma señ ñac hoñ su siñga. Ma lau nom-ñga oc sêmbo ñalêñ tigeñ dinañ, têtñ Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-ñga. <sup>40</sup> Ngac lu oc sêkôm gwelenñ sêmbo ôm, ma Anötö oc kôc iñlu si dañ sa, ma hu dañ siñ. <sup>41</sup> Ma awê lu oc sêndê gêñ sêmbo, ma iñ oc kôc dañ sa, ma hu dañ siñ.

<sup>42</sup> “Bocdinañ amasañ daôm ñapep, bu mac am gauc bêc bocke mac nem Pômdau oc mbu meñ. <sup>43</sup> Gauc nem yom dindec. Andu ñadau dañ, bu êñyalê ndoc nañ ñgac kañ dañ oc meñ, nañ iñ oc yob iñ ndê andu bu ñgac kañ dau sêc meñ dom. <sup>44</sup> Ma bocdinañ, amasañ daôm tôm bêc hoñ, bu Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ têtñ ndoc nañ mac akêñ batam, nañ dom.”

*Yom gôliñ pi ñgac akiñ ñayham ma sac*  
(Luk 12:42-46)

<sup>45</sup> Ma Yisu sôm, “Ñgac akiñ ñayham ma ti gauc, iñ ñgac kainñ bocdec. Iñ ndê ñadau bu lhô têtñ gameñ dañ ndi, goc iñ oc kêñ iñ yob lau akiñ ñatô, ma kêñ gêñ daney-ñga têtñ ñac tôm ñandoc. <sup>46</sup> Ma têtñ ndoc ñadau mbu meñ, ma tap iñ sa kôm iñ ndê gwelenñ ñapep mbo, nañ iñ oc lic iñ ñayham ma kôm ñayham têtñ iñ. <sup>47</sup> Yomandô! Ñadau oc kêñ iñ yob iñ ndê wapa hoñ. <sup>48</sup> Magoc ñgac akiñ sac oc sôm têtñ dau, ‘Aneñ ñadau oc mbu meñ ñagahô dom.’ <sup>49</sup> Goc iñ oc ndic

lau akindj natô, ma sa ndi nô m ti neŋ gêŋ whiŋ lau naŋ sênôm gêŋ êŋiŋ ŋac-ŋga ŋapaŋ. <sup>50</sup> Nɔ̄adau oc mbu meŋ hôc asê têŋ bêc ti acgatu naŋ ŋgac akindj dau kêŋ bata, naŋ dom. <sup>51</sup> Ma iŋ oc kêŋ ŋagêyô sac sambuc têŋ iŋ, ma soc iŋ su ndi mbo whiŋ lau sêtim yom lau-ŋga. Yêc dindê lau oc sêŋsahê ŋandê atu e sêtaŋ ma lhô êŋsiŋ pi dau ŋapaŋ.”

## 25

### *Yom gôliŋ pi lauwê akindj amanju*

<sup>1</sup> Ma Yisu sôm yom gôliŋ danj bocdec bu, “Têŋ ndoc Nɔ̄amalac ndê Atu mbu meŋ bu nem gôliŋ gêŋ hoŋ, naŋ lau natô oc sêmasaŋ dau ŋapep, ma lau natô oc mba. Oc tôm lauwê akindj amanju naŋ sêkôc si lam ma sêsa si bu sêhônŋ ŋgac nem awhê-ŋga, naŋ sêkêŋ bata bu oc meŋ. <sup>2</sup> Nɔ̄ac si amandaŋ ŋac lauwê tigauc, ma amandaŋ ŋac lauwê gauc mbasi. <sup>3</sup> Lauwê gauc mbasi dinaŋ sêkôc si lam, magoc sêkôc buya natô whiŋ dom. <sup>4</sup> Ma lauwê tigauc sêkôc si lam, ma sêkôc buya natô sip bu akôp tôhônŋ. <sup>5</sup> Nɔ̄ac sêhônŋ ŋgac nem awhê-ŋga sêmbu, magoc iŋ hôc asê ŋagahô dom e ŋac kwapac sa, ma sêyêc bêc.

<sup>6</sup> “Timaniŋhu goc ŋgac aheŋ-ŋga danj ta yom bocdec bu, ‘Oê! Nɔ̄gac dau meŋ! Asa andi ma akôc iŋ sa.’ <sup>7</sup> Goc lauwê akindj sêtisa, ma sêmasaŋ ŋac si lam. <sup>8</sup> Ma amandaŋ gauc mbasi dinaŋ sêndac lauwê tigauc bocdec, ‘Akêŋ buya natô têŋ yac, bu yac mba lam sêmbac.’ <sup>9</sup> Magoc ŋac sêo yom ma sêsôm, ‘Mba! Mboe buya oc tôm yac hoŋ dom. Magoc mac andi alic lau naŋ sêkêŋ buya tu lau sênemli-ŋga, ma anemli nem.’ <sup>10</sup> Magoc têŋ ndoc sêlhô si bu sênemli buya, goc ŋgac nem awhê-ŋga meŋ hôc asê. Ma lauwê akindj naŋ sêmasaŋ dau gwanaj, naŋ sêwhiŋ iŋ sêsôc iŋ ndê gameŋ si, bu sêneŋ mwasinŋ awhê-ŋga. Goc iŋ gic gatam ahuc. <sup>11</sup> Tiŋambu lauwê akindj gauc mbasi dinaŋ sêmbu sêmeŋ ma sêmbwêc, ‘Nɔ̄adau! Nɔ̄adau! Lêc gatam su têŋ yac.’ <sup>12</sup> Magoc ŋadau sôm, ‘Mba! Aô wasôm yomandô bu kayalê mac dom!’” <sup>13</sup> Yisu gic bata yom gôliŋ dinaŋ ma sôm, “Boc-dinaŋ anem ali ma ayob daôm ŋapep, bu mac anyalê bêc ti acgatu naŋ aô oc wambu wameŋ, naŋ dom.”

### *Yom gôliŋ pi mone gol (Luk 19:12-27)*

<sup>14</sup> Ma Yisu sôm yom gôliŋ danj tiyham pi têm ŋambu-ŋga bocdec bu, “Nɔ̄gac tiwaê danj bu sa têŋ gameŋ baliŋ danj ndi. Bocdinaŋ iŋ mbwêc iŋ ndê lau akindj, ma kêŋ ndê gêŋ natô têŋ ŋac bu sêyob e iŋ mbu meŋ. <sup>15</sup> Iŋ kêŋ mone gol naŋ sêsam bu talent\* têŋ ŋac, kêkuc ŋac si licwalô ti ŋac si gauc. Iŋ kêŋ talent amandaŋ têŋ ŋgac danj, ma talent lu têŋ danj, ma talent tigen têŋ danj. Goc iŋ hu ŋac siŋ ma kôlhô gi. <sup>16</sup> Ma ŋgac akindj naŋ kôc mone amandaŋ, naŋ gi kôm gwelenŋ pi mone dau e t ap mone amandaŋ tiyham sa. <sup>17</sup> Ma iŋ naŋ kôc mone lu naŋ kôm boc-dinaŋ, ma tap mone lu tiyham sa. <sup>18</sup> Magoc ŋgac naŋ kôc mone tigenŋ, naŋ sa gi kwê sê danj ma siŋ ŋadau ndê mone kwi yêc sê dau ŋalôm.

<sup>19</sup> “Nɔ̄asau hic baliŋ gi su, goc lau akindj dinaŋ si ŋadau mbu meŋ, ma bu ŋgô ŋac si yom pi mone dau. <sup>20</sup> Ma ŋgac naŋ kôc mone amandaŋ, naŋ kôc amandaŋ naŋ iŋ tap sa, naŋ whiŋ ma sôm, ‘Pômdau, am kêŋ mone amandaŋ têŋ aô gayob, ma lic, aô gakôc amandaŋ tiyham.’ <sup>21</sup> Goc ŋadau sôm, ‘O aneŋ ŋgac ŋayham, am kôm ŋayham. Am yob gêŋ amandaŋ ŋapep, dec wakêŋ am yob gêŋ daêsam. Mweŋ ma mbo whiŋ aô ti atac ŋayham.’ <sup>22</sup> Ma ŋgac akindj naŋ kôc

\* 25:15: Alic yom pi talent yêc Mat 18:24.

mone lu, nanj meŋ ma sôm, ‘Pômdau, am kêŋ mone lu têtj aô gayob, ma aô gakôc mone lu tiyham whiŋ.’ <sup>23</sup> Ma ŋadau sôm, ‘O aneŋ ŋgac akiŋ ŋayham, am kôm ŋayham. Am yob gêtj lu ŋapep, dec wakêtj am yob gêtj daêsam. Mweŋ ma mbo whiŋ aô ti atac ŋayham.’

<sup>24</sup> “Têtj dinaŋ ŋgac nanj kôc mone tigerj, nanj meŋ ma sôm, ‘Pômdau, aô kayalê bu am ŋgac lêlê-ŋga dom, ma bu am oc kêŋ batam bu ndic gêtj ŋandô sa yêc gameŋ nanj am daôm kêbalip gêtj ŋawhê me sô gêtj dom. <sup>25</sup> Bocdinaŋ aô gatôc dauŋ ma kasalê lêtj bu am nem mone niŋga dom, dec gasa ga gasiŋ kwi yêc nom ŋalôm. Lic, gêtj dau kelec.’ <sup>26</sup> Goc ŋadau ô yom ma sôm, ‘Am ŋgac sac solop! Am ŋgac oyom. Am kêyalê su bu aô oc wandic gêtj ŋandô sa yêc gameŋ nanj aô gasô gêtj dom. <sup>27</sup> Bocdinaŋ am gitôm bu kêŋ aneŋ mone têtj lau sêyob mone-ŋga bu sêyob e aô wambu wameŋ, dec oc tôm bu sêkêtj mone ŋagec sac mone dau ŋahô, ma aô wakôc hoŋ sa.’ <sup>28</sup> Goc ŋadau sôm têtj iŋ ndê lau ŋatô, ‘Akôc mone su yêc iŋ, ma akêtj têtj ŋgac nanj kôc mone amanlu. <sup>29-30</sup> Ma atinŋ ŋgac akiŋ sac dindêc sa awê ndi bu mbo gameŋ ŋasec-ŋga nanj lau sêtaŋ, ma ŋalhô êŋsiŋ pi dau. Bu asa nanj yob gêtj nanj gakêtj sip iŋ amba, nanj ŋapep, nanj wakêtj gêtj ŋatô tiyham têtj iŋ whiŋ, ma iŋ ndê gêtj oc ti daêsam. Magoc asa nanj yob ndê gêtj ŋapep dom, nanj wakôc iŋ ndê gêtj hoŋ su.’ ”

### *Pômdau oc whê lau kôc têtj bêc ŋambu-ŋga*

<sup>31</sup> Goc Yisu sôm, “Têtj ndoc ŋamalac ndê Atu mbu meŋ whiŋ aŋela hoŋ, nanj iŋ oc ndôc iŋ ndê pôtj kiŋ-ŋga ti iŋ ndê ŋaclai ma ŋawasi atu undambê-ŋga. <sup>32</sup> Ŋac oc sêndic ŋamalac hoŋ sa sêlhac iŋ aŋgô-ŋga. Ma iŋ oc whê ŋac kôc gitôm ŋgac yob domba-ŋga, nanj whê iŋ ndê domba ti naniŋ kôc. <sup>33</sup> Iŋ oc kêŋ domba sêlhac iŋ amba andô-ŋga, ma naniŋ sêlhac gasê-ŋga.

<sup>34</sup> “Dec Kiŋ atu dau oc sôm têtj lau nanj sêlhac iŋ amba andô-ŋga, ‘Ameŋ mac lau nanj Damaŋ gêlic mac ŋayham. Ma andôc mac nem malam yêc gameŋ undambê-ŋga, nanj Damaŋ kêmasaŋ tu mac-ŋga têtj ndoc iŋ kêŋ undambê ma nom. Dinaŋ ti mac nem gêtj lêtjsêm. <sup>35</sup> Yom dinaŋ ŋa-ŋandô iŋ bocdec. Têtj ndoc aô gêtj yô aô, nanj mac akêtj gêtj aô ganj. Ma têtj ndoc bu yô aô, nanj mac akêtj bu têtj aô ganôm. Aô ŋgac apa, ma mac akôc aô sa ma ayob aô. <sup>36</sup> Aneŋ ŋakwê mba, ma mac akêtj têtj aô. Aô gêmbac, ma mac am yaom aô. Aô gandôc gapocwalô, ma mac ameŋ ac aô kêsî.’

<sup>37</sup> “Ma têtj dinaŋ lau gitêtj oc sêô yom ma sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtj nde yac alic am gêtj yô am me bu yô am, ma yac akêtj gêtj daneŋ-ŋga me bu têtj am? <sup>38</sup> Ma têtj nde yac alic am ŋgac apa, ma akôc am sa, me am pônâ ŋakwê, ma akêtj têtj am? <sup>39</sup> Ma têtj nde yac alic am gêmbac me am ndôc gapocwalô, dec yac ameŋ alic am?” <sup>40</sup> Goc Kiŋ atu dau oc ô yom ma sôm, ‘Alic lau sêkêtj whiŋ-ŋga hoŋ nanj sêti aneŋ asiŋi ti lhuŋwêi. Yomandô wasôm têtj mac, bu gêtj bocke nanj mac akôm têtj ŋac si ŋamalac tiwaê me ŋamalac waê-mba danj, nanj gitôm mac akôm têtj aô dauŋ.’

<sup>41</sup> “Goc iŋ oc sôm têtj lau nanj sêlhac iŋ amba gasê-ŋga, ‘Mac lau atap Anötô ndê atac ŋandê sa-ŋga! Alhô su yêc aô, asip ya nanj sa ŋapaŋ andi. Ya dau, Anötô kêmasaŋ gic Sadaŋ ti iŋ ndê aŋela sac ŋawaê. <sup>42</sup> Yom dinaŋ ŋa-ŋandô iŋ bocdec. Aô gêtj yô aô, magoc mac akêtj gêtj daneŋ-ŋga têtj aô dom. Ma bu yô aô, magoc mac akêtj têtj aô dom. <sup>43</sup> Aô ŋgac apa, magoc mac akôc aô sa dom. Aô gapônâ ŋakwê, ma mac akêtj têtj aô dom. Aô gêmbac, ma gandôc gapocwalô, magoc mac ameŋ alic aô dom.’

<sup>44</sup> “Ma ñac oc sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têñ nde yac alic am gêñ yô am, bu yô am, am ñac apa, am pônâ ñakwê, gêmbac kôm am, me am ndôc gapocwalô, ma yac am am sa dom?’ <sup>45</sup> Ma in oc sôm, ‘Yomandô wasôm têt mac, bu têt ndoc mac alic aneñ lau tiwaê me lau waêmâ dan nan pônâ dau, magoc am in sa dom, nan gitôm mac am aô dauñ sa dom.’

<sup>46</sup> “Têt dinan in oc êñkin ñac sêtêt gameñ sêhóc ñandê-nga sêndi, bu sêmbo ñapan. Magoc lau gitêt in oc kôc ñac sa sêndôc tali ñapan.”

## 26

### *Lau bata sêlic yom bu sêndic Yisu ndu*

*(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)*

<sup>1</sup> Yisu sôm yom hon dinan su, goc sôm têt in ndê ñgacsêñomi, <sup>2</sup> “Bêc lu yêc dôñ yêc tu lau Israel-nga sêlic om atu †Pasowa-nga. Ma lau oc sêkêñ Ñamalac ndê Atu sip lau amba, bu sêndic in ndu pi a gicso dau.”

<sup>3</sup> Têt ndoc dinan dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sic dau sa sêmbo †dabuñsiga ñamata-nga Kayapas ndê andu. <sup>4</sup> M a ñac sêñsalê lêt bu sêkôc Yisu dôñ gelec ma sêndic in ndu. <sup>5</sup> Magoc ñac sêsôm, “Dakôm têt Mwasin Pasowa-nga ñandoc dom, mbo lau daêsam nan sêmbo Jerusalem tu Pasowa-nga, nan oc sêlic ma sêli dau sa.”

### *Awhê dan gêm oso Yisu*

*(Mak 14:3, 9; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)*

<sup>6</sup> Tinambu Yisu mbo whin ñgac dan ñaê Saimon yêc malac Betani. Muñ-nga in ñgac ti gêmbac leprasi. <sup>7</sup> Yisu ndôc tebo, ma awhê dan men kôc bu ñamalu ñayham nan ñaôli atu sip kac dan, ma kêc pi in ñagôlôn. <sup>8</sup> Yisu ndê ñgacsêñomi sêlic gêt dinan ma tac ñandê. Ma sêsôm têt dandi, “Tu sake-nga in kêyain gêt ñamalu ñayham dinan?” <sup>9</sup> Gitôm bu dakêt têt lau sênemlhi ña-awa atu, goc dakêt têt lau ñalôm sawa.”

<sup>10</sup> Yi su kêyalê bu ñac sêsôm yom dinan, goc sôm, “Akêt ñawapac têt in dom! In kôm gêt ñayham kêlêc têt aô. <sup>11</sup> Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhin mac ñapan. Tiger aô oc wambo wawhin mac ñapan dom. <sup>12</sup> In kêc gêt ñamalu dec pi aô, tôm in kêmasan aô neñ ñamlic gwanan tu sêñsuhun aô-nga. <sup>13</sup> Yomandô aô wasôm têt mac, bu tinambu lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ hon, ma têt dinan ñac oc sêsôm yom pi gêt nan awhê dindêc kôm, ma lau oc gauc nem in.”

### *Judas sôm tidôn bu hoc Yisu asê*

*(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

<sup>14</sup> Têt dinan ñgacsêñomi 12 si dan, ñgac nan sêsam bu Judas Iskeriot, nan têt dabuñsiga atu-tu gi, <sup>15</sup> ma ndac, “Aô bu wahoc Yisu asê têt mac, goc mac oc akêt sake têt aô?” Dec sêlic ñayham ma semlhi in ña mone silba 30. <sup>16</sup> Ma Judas gic hu kêsalê lêt tu bu hoc Yisu asê-nga.

### *Sêmasan Mwasin Pasowa-nga*

*(Mak 14:12-16; Luk 22:7-13)*

<sup>17</sup> Têt †Mwasin Bolom Yist Mba-nga ñabêc ñamata-nga, nan ñgacsêñomi sêtêt Yisu si, ma sêndac in bocdec bu, “Am tac whin bu yac amasan gameñ tu danen Mwasin Pasowa-nga yêc nde?” <sup>18</sup> Goc in sôm yom pi ñgac malac Jerusalem-nga dan, ma kêkin ñac sêtêt in si ma sôm, “Asôc malac ma atêt ñgac dau andi, ma asôm têt in, ‘Yac mba kédôhônwaga sôm bu in ndê têt men kêpin su. Ma

in bu neŋ Mwasin Pasowa-nga whin in ndê ngacsêŋomi yêc am nem andu.’”  
 19 Bocdinaŋ ngacsêŋomi sêkôm tôm in sôm têtŋ ŋac, ma sêmasaŋ Pasowa.

*Yisu sôm bu ŋgac daŋ oc hoc in asê*  
 (Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

20 Têtŋ ôbwêc dinaŋ, Yisu ti ndê ngacsêŋomi 12 sêtêtŋ andu dau si, ma sêndôc sêwhin dau. 21 Ŋac seŋ gêtŋ sêmbô, ma in sôm, “Yomandô aô wasôm têtŋ mac bu mac nem daŋ oc hoc aô asê.” 22 Yom dau kôm ŋac sêsô ma ŋalôm ŋawapac atu, ma ŋac tigen-tigen sêsôm têtŋ in, “Pômdau, mboe aô, a?” 23 Ma Yisu ô yom ma sôm, “In ŋgac naŋ alu aŋ gêtŋ sip pele tigen, naŋ oc hoc aô asê. 24 Gêtŋ dau oc ŋandô sa pi ŋamalac ndê Atu, tôm yom naŋ sêto yêc. Tigen ŋgac naŋ bu hoc aô asê, naŋ oc tap ŋawapac atu sa, ma tu dinaŋ-nga in dinda bu kôc in dom, dec oc ŋayham.” 25 Goc Judas, naŋ oc hoc in asê, naŋ sôm, “Kêdôhôn-waga, mboe aô, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm naŋ am daôm sôm.”

*Yisu gic hu Mwasin Dabu*  
 (Mak 14:22-26; Luk 22:15-20)

26 Têtŋ ndoc ŋac seŋ gêtŋ sêndôc, naŋ Yisu kôc bolom, gêm danŋe ma pô kôc-kôc. Goc in kêtŋ têtŋ ŋgac-sêŋomi ma sôm, “Akôc loc ma aneŋ. Aô neŋ ŋandô dau dec.” 27 Goc in kôc laclhu wain-nga daŋ ma gêm danŋe, ma kêtŋ têtŋ ŋac ma sôm, “Mac hoŋ akôc loc anôm. 28 Aneŋ dac wamatiŋ pwac-nga dau dec. Wakêc sin tu wasuc lau daêsam si sac kwi-nga. 29 Aô wasôm têtŋ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e wanôm wawhin mac têtŋ ndoc Damaŋ ndê gôlin meŋ sa tiawê.”

30 Tinjambu ŋac sem wê daŋ ma sêsa sêtêtŋ Lôc Olib si.

*Yisu sôm gwanaj bu Pita oc sêc in ahuc*  
 (Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

31 Ma Yisu sôm têtŋ ŋac, “Tu gêtŋ naŋ oc hôc asê aô têtŋ ôbwêc dindec-nga, dec mac hoŋ oc ahu aô sin, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu, ‘Aô wandic ŋgac yob domba-nga, ma domba oc sêlhô babalip.’” 32 Magoc tinjambu aô oc watisa tiyham, ma wamuŋ mac watêtŋ gameŋ Galili-nga wandi.” 33 Ma Pita ô yom ma sôm, “Lau hoŋ bu sêhu am sin, magoc aô oc wahu am sin dom.” 34 Goc Yisu sôm, “Aô wasôm yom ŋandô têtŋ am, têtŋ ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tô muŋ, naŋ goc dalec oc taŋ.” 35 Magoc Pita sôm têtŋ in, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhin am, aô oc wasêc am ahuc dom!” Ma ngacsêŋomi hoŋ sêsôm yom kain tigen.

*Yisu teŋ mbec mbo ôm Getsemani*  
 (Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Goc Yisu ti ndê ngacsêŋomi sêtêtŋ gameŋ naŋ sêsam bu Getsemani, naŋ si. Ma in sôm têtŋ ŋac, “Andôc dec ma aô wasa dê wandi ma wateŋ mbec.” 37 Goc in kôc Pita, ma Sebedi ndê atu lu sêwhin in si. Têtŋ ndoc dinaŋ in ndê ŋalôm ŋawapac atu ma kedehe in. 38 Ma in sôm têtŋ ŋac, “Aô neŋ ŋalôm kêsahê ŋawapac atu, kêtŋ in bu oc wambac ndu. Andôc dec ma anem ali awhin aô.” 39 Goc in hu ŋac sin ma sa ahic gi, ma hu dau angô andô têtŋ nom, ma teŋ mbec bocdec bu, “Damaŋ, aô wandac am bu nditôm, naŋ goc kôc laclhu ŋawapac-nga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neŋ atac whin dom, kôm tôm am daôm nem atac whin bu kôm.”

40 In teŋ mbec su, goc tisa ma mbu têtŋ ngacsêŋomi tô dinaŋ gi, ma gêlic ŋac sêyêc bêc sêyêc. In uŋ ŋac sa, ma ndac Pita, “Bocke? Mac atôm dom bu anem ali awhin aô gitôm acgatu ŋasawa daŋ, a?” 41 A nem ali, ma atetŋ mbec bu lêtôm

tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tigen ñamlic kwapac.”<sup>42</sup> Goc in sa gi ma ten mbec tiyham ma sôm, “Daman, am bu kôc ñawapac dindéc su yêc aô dom, nan aô wahôc, ma wakôm am nem yom ñandô sa.”<sup>43</sup> In ten mbec dau pacndê, ma mbu gi tiyham ma gêlic ñac sêyêc bêc sêyêc. Ñac tandô hê ñac sa ñandô.<sup>44</sup> Dec in hu ñac sin ma sa gi ten mbec tidim tô-nga, ma sôm yom tigen dinan tiyham.

<sup>45</sup> Pacndê, ma in mbu têt ñgac-sêñomi gi, ma sôm têt ñac, “Tu sake-nga mac ayêc bêc ma anwhan daôm ñapan? Anhô su nan! Sêhoc Ñamalac ndê Atu asê su, ma ndoc men sa bu sêkên in sip lau sac amba.<sup>46</sup> Atisa ma dandi, bu ñgac nan hoc aô asê dec men su.”

### *Sêkôc Yisu dôñ*

*(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:1-11)*

<sup>47</sup> Yisu sôm yom dinan mbo, ma Judas, ñgacsêñomi 12 si dan, men hôc asê whin lau daêsam nan sêkôc bien baliñ ti sin. Dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêñkin lau dau sêwhin Judas.<sup>48</sup> Judas kên puc ñac gwanan su bocdec bu, “Ñgac nan mac ançalê, nan aô wanğutô in tu bu watôc in asê, ma mac akôc in dôñ.”<sup>49</sup> Bocdinañ in têt Yisu gi, ma sôm, “Ôbwêc, Kêdôhônğwaga,” ma ngutô in.<sup>50</sup> Ma Yisu sôm, “Aneñ silip, gêt nan am gauc gêm bu kôm, nan kôm.” Têt dinan lau nan sêwhin Judas, nan sêtêt Yisu si ma sêkôc in dôñ.<sup>51</sup> Goc Yisu ndê ñgacsêñom dan puc in ndê bien sa, ma pa dabuñ-siga ñamata-nga ndê ñgac akiñ ndê danğalañ dan su.<sup>52</sup> Magoc Yisu sôm têt in, “Kên nem bien mbu sip ñapan tiyham. Asa nan kôc bien sa tu ndic lau-nga, nan oc sêndic in ndu ña bien.<sup>53</sup> Anyalê ñapap bu oc tôm bu aô water Daman ma in oc kêt anjela tausen ma tausen sêmen ñagahô ma sênem aô sa.<sup>54</sup> Tigen aô bu water bocdinañ, dec gêt nan sêto yêc muñ su, nan oc ñandô sa ñalên nde?”

<sup>55</sup> Goc Yisu sôm têt lau daêsam dinan, “Bocke dec mac akôc bien ti wapa sin-nga, ma asa amên bu akôc aô dôñ gitôm ñgac kan dan? Tôm bêc hon aô gandôc ti kadôhôn lau gambo lôm dabuñ ñabatêmdô, magoc mac akôc aô dôñ dom.<sup>56</sup> Tigen gêt hon dindéc hôc asê bu kôm yom nan lau propet sêto pi aô muñ su, nan ñandô sa.” Têt dinan Yisu ndê ñgacsêñomi hon sêhu in sin ma sêlhô si.

### *Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu*

*(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)*

<sup>57</sup> Lau nan sêndôhôn yomsu ti lau bata Israel-nga sêkac dau sa su ma sêhôn sêmbo dabuñsiga ñamata-nga Kayapas ndê andu. Ma lau nan sêkôc Yisu dôñ, nan sêwê in sêtêt andu dau si.<sup>58</sup> Pita kêsêlêñ kêkuc Yisu mbo ahê e hôc asê dabuñsiga ñamata-nga ndê andu. Goc in sôc gi ndôc andu ñatunlôm whin lau sin sêyob lôm dabuñ-nga ñatô, bu lic gêt bocke oc hôc asê Yisu.

<sup>59</sup> Dabuñsiga atu-tu ma lau bata hon nan sêndôc †Sanedrin si ton, nan sêñsalê yom tu sêngôlin pi Yisu-nga ma sêkên in sip lau Rom-nga amba bu sêndic in ndu.<sup>60</sup> Lau tasan daêsam sêtisa ma sêsôm yom tasan pi in, magoc yom ñandô bu sêngôlin pi in, nan sêtap dan sa dom. Tiñambu ñac si lu sêtisa,<sup>61</sup> ma sêsôm, “In ñgac dec sôm bu in gitôm bu sen Anôtô ndê lôm dabuñ su, ma kwê sa tiyham tôm bêc tô.”<sup>62</sup> Goc dabuñsiga ñamata-nga tisa ma sôm têt Yisu, “Am ngô yom dê sêngôlin pi am, me? Am bu ô yom, me mba?”<sup>63</sup> Magoc Yisu gêm dôñ. Ma dabuñsiga dau sôm, “Sôm yom ñandô yêc Anôtô Tali anğô-nga! Sôm asê têt yac bu am Mesaya, Anôtô ndê Atu, me mba?”<sup>64</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nan am sôm. Tigen aô wasôm têt mac hon, tiñambu mac oc alic

Ŋamalac ndê Atu ndöc Anötö Ŋaclai Ŋadau ndê andô-ŋga, ma sip menj ndöc dao ŋahô.”

<sup>65</sup> Têŋ ndoc dabuŋsiga ŋamata-ŋga ŋgô yom dinaŋ, naŋ tac ŋandê atu dec kêc dau ndê ŋakwê kic ma sôm, “Inj ndê yom pi dau dê sac sambuc. Mac hoŋ aŋgô su. Yac dapônda yom daŋ tu taŋgôlin pi in-ŋga dom. <sup>66</sup> Mac gauc gêm sake?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Inj mbac ndu maŋ.” <sup>67</sup> Ma sêhê gasôp p i in aŋgô andô, ma sêŋguluŋ amba ma sêpêŋ in. Ma lau natô sêtap in, <sup>68</sup> ma sêsôm, “Am Mesaya, a? Am bu propet, dec sôm asê bu asa tap am?”

### *Pita sêc Yisu ahuc*

*(Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Têŋ têm dinaŋ Pita ndöc andu dau ŋamakê, ma awhê akin daŋ têtŋ in gi, ma sôm, “Am ŋgac naŋ kêkuc Yisu Galili-ŋga whin.” <sup>70</sup> Magoc in pa dau yêc ŋac hoŋ aŋgô-ŋga ma sôm, “Mba! Aô kayalê am nem yom ŋahu dom.”

<sup>71</sup> Goc in sa gi kalhac gatam. Ma bawhê daŋ gêlic in ma sôm têtŋ lau, “Inj ŋgac dê, in ŋgac daŋ naŋ kêkuc Yisu Nasaret-ŋga.” <sup>72</sup> Ma Pita pa dau tiyham ma sôm yom ŋaŋga, “Yom ŋandô! Aô kayalê in dom!” <sup>73</sup> Ŋasawa sauŋ ma lau naŋ sêlhac dinaŋ, sêtêŋ Pita si ma sêsôm, “Lau naŋ sêŋkuc in, naŋ si daŋ am! Yomandô! Am sôm yom ŋa awha naŋ gi tap lau Galili-ŋga dinaŋ si sa.” <sup>74</sup> Goc in sôm, “Mba! A ô bu wasôm yom tasan, naŋ Anötö ndic aô. Aô kayalê in dom andô!” Ma ŋagahô dalec taŋ. <sup>75</sup> Dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bocdec, “Am oc sêc aô ahuc tidim tō, goc dalec oc taŋ.” Goc in kôlhô sa awê gi, ma taŋ dau ndu.

## 27

### *Sêwê Yisu têtŋ Pailot gi*

*(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)*

<sup>1</sup> Têtŋ bêbêc ganduc dabuŋ-siga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga hoŋ si ŋalôm pitigeŋ bu sêndic Yisu ndu. <sup>2</sup> Goc sêsô in amba dôn, ma sêwê in gi ma sêkêŋ in sip Pailot amba. Pailot in Rom si gôlinwaga naŋ gêm gôlin gameŋ Judia-ŋga.

### *Judas kinj dau ndu*

<sup>3</sup> Têtŋ ndoc Judas gêlic gêtŋ dinaŋ, ma ŋgô bu sêsôm tidôn bu sêndic Yisu ndu, naŋ in ŋalôm ŋawapac bu in hoc in asê. Goc in kêŋ mone silba 30 dinaŋ mbu têtŋ dabuŋsiga atu-tu ti lau bata gi. <sup>4</sup> Ma in sôm, “Aô gakôm so, bu aô gahoc ŋgac gitêŋ daŋ asê, ma oc sêkêc in ndê dac sin.” Ma ŋac sêô in awha ma sêsôm, “Tu sake-ŋga am sôm têtŋ yac? Am daôm nem ŋawapac!”

<sup>5</sup> Dec Judas kêbaliŋ mone dau yêc lôm dabuŋ ŋamakê, ma sa gi kinj dau ndu. <sup>6</sup> Ma lau dabuŋsiga dau sêsôm, “Dac hi mone dindec ahuc, ma yac bu dakêŋ sip apa da-ŋga yêc lôm dabuŋ, dec oc daso yomsu.” <sup>7</sup> Goc sêsôm yom tidôn bu sêkôc mone dau ma sênemlihi ŋgac pec lôŋ-ŋga ndê nom daŋ, ma sêŋyaliŋ nom dau sa ti lau apa si ôm sêhôn-ŋga. <sup>8</sup> Tu dinaŋ-ŋga lau têm dindec-ŋga sêsam gameŋ dau bu ‘Nom ti Dac.’ <sup>9</sup> Bocdinaŋ yom naŋ propet Jeremaya sôm, naŋ dec ŋandô sa. Sêto yom dau yêc bocdec bu:

Lau Israel-ŋga sêkôc mone silba 30 naŋ sêŋyaliŋ sa ti in ndê ŋaôli, naŋ sa,

<sup>10</sup> ma semlihi ŋgac pec lôŋ-ŋga ndê nom, tôm Pômdau kêŋ yatu aô. [Sek 11:12-13]

### *Pailot kêsü Yisu*

*(Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)*

11 Sêkêŋ Yisu kalhac gôliŋwaga Pailot aŋgô-ŋga, ma iŋ ndac Yisu, “Am lau Israel si Kiŋ, a?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm naŋ am daôm sôm.” 12 Têŋ dinaŋ dabuŋsiga atu-tu ma lau bata Israel-ŋga sêŋgôliŋ yom pi iŋ, magoc iŋ ô ŋac si yom dom. 13 Goc Pailot ndac iŋ, “Am ŋgô yom naŋ sêŋgôliŋ pi am, me mba?” 14 Magoc Yisu ô yom naŋ sêŋgôliŋ pi iŋ, naŋ daŋ dom. Ma tu dinaŋ-ŋga Pailot hêdaê ŋandô.

15 Tôm yala hoŋ, têtŋ ndoc lau Israel sêndê Mwasinŋ Pasowa-ŋga, naŋ Pailot kêkuc lêtŋ daŋ bocdec bu. Lau Israel-ŋga oc sêndac ŋgac gapocwalô-ŋga daŋ, dec iŋ oc êŋgapwêc iŋ su têtŋ ŋac. 16 Têtŋ ndoc dinaŋ ŋgac daŋ ndöc gapocwalô. Iŋ ndê ŋaê Barabas, ma lau hoŋ sêŋyalê bu iŋ ŋgac sac sambuc. 17 Goc Pailot ndac lau daêsam dinaŋ bu, “Mac atac whiŋ bu wahu asa siŋ têtŋ mac? Barabas, me Yisu naŋ sêsam bu Kilisi?”

18 Pailot kêyalê bu lau dabuŋsiga dau sem lêmunŋ Yisu ŋambwa, ma tu dinaŋ-ŋga dec sêkêŋ Yisu têtŋ iŋ. Bocdinaŋ iŋ gauc gêm bu êŋgapwêc Yisu su. 19 Ma gêtŋ daŋ tiyham. Têtŋ n doc Pailot ndöc iŋ ndê pôtŋ êmatôc yom-ŋga, naŋ iŋ ndê awêhê kêtŋ yom têtŋ iŋ bocdec bu, “Kôm gêtŋ daŋ têtŋ ŋgac gitêtŋ dinaŋ dom, bu kwahic dec aô gayêc mbê pi iŋ, naŋ kôm aneŋ ŋalôm ŋawapac ŋandô.”

20 Magoc dabuŋsiga atu-tu ti lau bata sêli lau ŋalôm sa, ma sêndac Pailot bu hu Barabas siŋ têtŋ ŋac, ma ndic Yisu ndu. 21 Dec Pailot ndac ŋac tiyham, “Mac atac whiŋ bu wahu ŋgac lu dec si asa siŋ têtŋ mac?” Ma sêsôm, “Barabas!” 22 Goc iŋ ndac, “Bocdinaŋ aô wakôm sake têtŋ Yisu naŋ sêsam bu Kilisi?” Ma ŋac hoŋ sêsôm bu, “Ndic iŋ pi a gicso dau ndi.” 23 Magoc Pailot ndac, “Tu sake-ŋga? Iŋ kôm giso bocke?” Tigeŋ ŋac sêmbwêc atu, “Ndic iŋ pi a gicso dau!”

24 Pailot kêyalê bu ŋac oc sêsôc iŋ ndê yom ŋapu dom, ma ŋac sêli dau sa ŋandô. Bocdinaŋ iŋ kôc bu, ma kêgwasinŋ amba yêc ŋac hoŋ aŋgô-ŋga, ma sôm, “Gêtŋ dec sip mac amam. Aô wawêkainŋ ŋgac dindec ndê dac ŋagêyô wawhiŋ mac dom.” 25 Ma lau hoŋ sêsôm, “Iŋ ndê dac ŋagêyô meŋ pi yac ti yac mba balêkoc.”

26 Goc Pailot kêgapwêc Barabas su têtŋ ŋac, ma kêtŋ Yisu têtŋ iŋ ndê lau siŋ-ŋga bu sêhi iŋ ŋamlic ŋandê, ma sêndic iŋ ndu pi a gicso dau.

*Lau siŋ-ŋga sêsu Yisu susu  
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)*

27 Pailot ndê lau siŋ-ŋga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ŋa-malac lôm si, goc sêta lau siŋ-ŋga hoŋ sêkac sa sêmeŋ, ma sêŋgihi iŋ ahuc. 28 Sêkôc iŋ ndê ŋakwê baliŋ su, ma sêkêŋ iŋ sôc ŋakwê kokoc baliŋ tôm kiŋ sêsôm. 29 Ma sêwêhê wac kêm ma sêkêŋ iŋ uŋ gitôm sunsun. Ma sêkêŋ a daŋ iŋ gêm kôm yêc amba andô-ŋga gitôm kiŋ si tôc. Goc sêpôtŋ haduc têtŋ iŋ, ma sêsu iŋ susu ma sêsôm, “Ei! Datoc lau Israel si kiŋ dindec sa maŋ!” 30 Sêhê gasôp pi iŋ, ma sêkôc a dau su yêc iŋ, ma sic iŋ pi ŋagôlônŋ tidim daêsam. 31 Sêsu iŋ susu pacndê, goc sêkac ŋakwê dinaŋ su, ma sêkêŋ iŋ sôc dau ndê ŋakwê sa tiyham. Goc sêwê iŋ sêsa malac Jerusalem ŋamakê si, bu sêndic iŋ ndu pi a gicso dau.

*Sic Yisu pi a gicso dau  
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

32 Têtŋ ndoc sêwê Yisu sêsa si, naŋ sêtap ŋgac apa daŋ sa, naŋ meŋ akêtŋ malac Sairin. Iŋ ndê ŋaê Saimon. Ma sêkac iŋ bu êmbalaŋ Yisu ndê a gicso dau. 33 Ma ŋac si e sêhôt asê gameŋ naŋ sêsam bu Golgota. (Ŋaê dau danem kwi bu ‘Gameŋ Ŋakêcyha-ŋga.’ ) 34 Lau siŋ-ŋga sêkêŋ bu ŋamakic sip laclhu daŋ whiŋ wain, ma sêkêŋ têtŋ Yisu nôm. Iŋ kêsahê ma tec. 35 Goc ŋac sic iŋ pi a



gicso dau. Ma tiñambu sêwhê in ndê ñakwê kôc, ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke. <sup>36</sup> Pacndê su, goc sêndôc sic ma tatiñ in. <sup>37</sup> Ma yom nañ lau bata Israel-ña sêñgôlin pi in, nañ sêto ma sêkêñ kalhac a gicso dau ñahô. Yom dau sôm bu, “Ñgac dindec in Yisu, lau Israel-ña si Kinj.”

<sup>38</sup> Têñ bêc dinan ñac sic ñgac kan lu sêpi a gicso dau sêwhin Yisu, dan kêgalên Yisu ndê andô-ña, ma dan kêgalên gasê-ña. <sup>39</sup> Lau nañ sêñsêlên si sêmen sêndahin ñasu ma sêtan bôlê Yisu. <sup>40</sup> Ma sêsôm, “Am ñgac nañ sôm bu senj lôm dabuñ su, ma kwê sa tiyham tôm bêc tó. Am bu Anötô ndê Atu, nañ goc nem daôm si ma sip mwenj!” <sup>41</sup> Ma ñalên tigen dinan dabuñsiga atu-tu ti lau nañ sêndôhôn yomsu ma lau bata senjec in. <sup>42</sup> Ma sêsôm tên dau, “In gêm lau ñatô sa, magoc gitôm dom bu nem dau sa! In lau Israel-ña si Kinj, a? In bu sip men akên a gicso dau men, dec yac oc dakên whin in. <sup>43</sup> In kên whin Anötô ma sam dau bu Anötô ndê Atu. Anötô bu tac whin in, dec oc nem in si.” <sup>44</sup> Ma ñgac kan lu nañ sic inlu sêpi a gicso, nañ sêsôm yom kain tigen dinan pi Yisu.

### *Yisu mbac ndu*

*(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)*

<sup>45</sup> Têñ ac kac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kiloc telha-ña. <sup>46</sup> Ma tên 3 kiloc Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu ‘Aneñ Anötô, aneñ Anötô, tu sake-ña am hu aô sinj?’ ) <sup>47</sup> Lau nañ sêlhac sêmpin, nañ sêñgô in ñapep dom ma sêsôm, “In ta Elaija.” <sup>48</sup> Ma ñgac dan kêti gi ma kên sôwam dan sip wain ñamakic, goc sô dôñ pi a balin dan, ma puc pi Yisu whasuñ bu in nôm. <sup>49</sup> Ma lau ñatô sêsôm, “Hu in sinj ma dalic. Elaija oc men nem in sa, me mba?”

<sup>50</sup> Têñ dinan Yisu mbwêc awha atu tiyham, ma mbac ndu. <sup>51</sup> Têñ ndoc dinan po balin nañ kêgalên lôm dabuñ ñalôm, nañ dau kic gi lu, kalhac ñahô-ña e gi tên ñapu-ña. Ma tiyhô gêm ma hoc atu-tu daêsam popoc. <sup>52</sup> Ma sêhó sêhóc kôc, ma lau dabuñ daêsam nañ sêmbac ndu su, nañ sêtisa sêmbô tali tiyham. <sup>53</sup> Ñac sêsa akên sêhó sêmen, ma tiñambu tên ndoc Yisu tisa su, goc sêsóc malac dabuñ Jerusalem si, ma sêhoc dau asê tên lau daêsam sêlic.

<sup>54</sup> Têñ ndoc ñgac bata sinj-ña ti in ndê lau nañ sêyob Yisu sêmbô, nañ sêlic tiyhô ti gên honj dinan, dec sêtôc dau atu, ma sêsôm, “Yomandô! Ñgac dec in Anötô Atu!” <sup>55</sup> Ma lauwhê daêsam sêlhac ahê ma sêlic gên honj dinan. Ñac lauwhê nañ sêñkuc Yisu akên gameñ Galili-ña sêmen, ma sem akin in. <sup>56</sup> Maria Magadala, ti Jems lu Joses dinda Maria, ma Sebedi nawhê (Jon lu Jems dinda) sêmbô sêwhin lauwhê dinan.

### *Josep kên Yisu ndê ñamlan yêc hoc ñasuj*

*(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)*

<sup>57</sup> Lau nañ sêñkuc Yisu, nañ si dan in ñgac ti lêlôm nañ ndê ñaê Josep, ma in men akên malac Arimatiya. Têñ telha dinan, <sup>58</sup> in tên Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlan. Pailot gôlôc ma kên yom tên in ndê lau sinj-ña bu sêhu Yisu ndê ñamlan sinj tên Josep. <sup>59</sup> Dec Josep sa gi, kôc Yisu ndê ñamlan ma kêpan si ña po ñawasi dan. <sup>60</sup> Ma in kôc sa gi ma kên yêc in dau ndê sêhó, nañ sêlên gwanan su yêc hoc ñalôm. Ma Josep kêpi hoc atu dan gi ndôc sê awha ahuc, goc köllhó gi. <sup>61</sup> Têñ ndoc dinan Maria Magadala lu awhê dan ñaê Maria, sêndôc sêhó ñamakê ma sêlic.

### *Lau sinj-ña sêyob sêhó*

<sup>62</sup> Sic Yisu pi a gicso dau têtj bêc nanj lau Israel sêmasan dau tu Sabat-nga, ma têtj ngalanjê dabunjsiga atu-tu ti lau Palêsai sêtêtj Pailot si. <sup>63</sup> Ma sêsôm, “Ngac atu. Yac gauc gêm yom danj nanj ngac tasanj dau sôm têtj ndoc inj mbo tali. Inj sôm bu mbac ndu ma tinjambu bêc tō ninja inj oc tisa tiyham. <sup>64</sup> Bocdinañ ndic atu lau bu sêyob sêhō e bêc tō ninja su. Mboe inj ndê ngacsêñomi oc sêmerj ma sênem kanj inj ndê ñamlan, ma sêsôm têtj lau bu inj tisa su. Inj kêsau lau ma sôm bu inj Mesaya dau, magoc ñac bu sêkôm tasanj dau, oc hōc gêlêc tasanj nanj inj kôm ñamata-nga, nanj su.” <sup>65</sup> Goc Pailot sôm têtj ñac, “Akôc lau sinj-nga sa andi, ma akêtj ñac sêyob sêhō ñanğa.” <sup>66</sup> Goc sêsa si ma sêsap hoc nanj ti gatam sêhō-nga, nanj dôñ ñanğa ña a ñakwi bu lau danj sêkac sa dom. Ma sêkêtj lau sinj-nga sêyob.

## 28

### *Yisu tisa*

*(Mak 16:1-13; Luk 24:1-12)*

<sup>1</sup> Bêc Sabat-nga meñ gi su, ma têtj wake ñabêc ñamata-nga, Maria Magadala lu awhê danj ñaê Maria sêti têtj bêbêc ganduc ma sêsa si bu sêlic sêhō dau. <sup>2</sup> Têtj ndoc dinañ tiyhō gêm atu, ma Pômdau ndê anjela danj sip akêtj undambê meñ, ma kêpi hoc nanj ndôc sê awha ahuc, nanj su, goc pi gi ndôc ñahō. <sup>3</sup> Inj ndê ñawasi pô gameñ gitôm sickac, ma inj ndê ñakwê sêp sambuc. <sup>4</sup> Têtj ndoc lau sinj-nga sêlic inj, nanj sêtôc dau atu ma sêntitec. Ma ñac tagôlô ma sêhu dau sêyêc gitôm lau batê. <sup>5</sup> Ma anjela dau sôm têtj awhê lu, “Atôc daôm dom. Aô kayalê bu amlu anjalê Yisu nanj sic inj ndu pi a gicso dau. <sup>6</sup> Inj mbo lec dom. Inj tisa su tôm inj sôm gwanan su. Amenj alic gameñ nanj sêkêtj inj yêc nanj. <sup>7</sup> Goc ambu andi ñagahō, ma asôm têtj inj ndê ngacsêñomi bu inj tisa akêtj lau batê-nga su. Ma inj oc muñ mac ndi mbo gameñ Galili-nga. Yêc dindê mac oc alic inj. Kwahic dec aô gahoc yom dindêc asê têtj amlu, ma amlu angô su.”

<sup>8</sup> Têtj ndoc dinañ awhê lu dau sêlhō si bu sêkêtj ñawaê dau têtj Yisu ndê ngacsêñomi. Injlu si ti atac ñayham atu, magoc ñalôm lu-lu ma sêtôc dau. Sênti sêmbo señ, <sup>9</sup> ma ñagahō Yisu hoc dau asê têtj injlu ma hê mwalêc injlu. Goc injlu sêtigasuc inj ma sêhu dau sêyêc nom. Ma sêkôc inj sip gahi ma sêmpinj inj. <sup>10</sup> Goc Yisu sôm têtj injlu, “Atôc daôm dom. Andi ma asôm têtj aneñ asidôwai hoñ bu sêtêtj Galili sêndi, ma ñac oc sêlic aô yêc dindê.”

### *Lau sinj-nga sêsôm Yisu tisa ñawaê*

<sup>11</sup> Têtj ndoc nanj awhê lu dinañ sêmbo señ, nanj lau sinj-nga ñatō nanj sêyob sêhō dau, nanj sêmbu sêtêtj Jerusalem si. Ma sêkêtj ñawaê têtj dabunjsiga atu-tu, pi gêtj hoñ nanj sêlic. <sup>12</sup> Goc lau dabunjsiga dau sêkac lau bata sa, ma sêmasan yom pi gêtj dau. Ñac semlhi lau sinj-nga ña mone atu, <sup>13</sup> ma sêsôm têtj ñac, “Mac asôm têtj lau bu, ‘Têtj ôbwêc yac ayêc bêc ayêc. Ma inj ndê ngacsêñomi sêmerj, ma sem kanj inj ndê ñamlan.’ <sup>14</sup> Ma Pailot bu ngô bu mac ayêc bêc, dec yac oc amasan yom awhinj inj, bu mac atap matôc sa dom.” <sup>15</sup> Bocdinañ lau sinj-nga sêkôc mone dau sa, ma sêkôm tôm lau bata Israel-nga sêsôm têtj ñac. Ma yom dau tiapa yêc lau Israel-nga ñalôm, ma lau ñatō sêsôm e meñ têtj kwahic dec.

### *Yisu hoc dau asê têtj ngacsêñomi*

<sup>16</sup> Têtj ndoc dinañ ngacsêñomi <sup>11</sup> sêsa sêtêtj lôc nanj yêc gameñ Galili-nga si, gitôm Yisu sôm têtj ñac muñ su. <sup>17</sup> Têtj ndoc sêlic inj, nanj sêpôñ haduc ma sêmpinj inj. Magoc ñac si lau ñatō atac lu-lu. <sup>18</sup> Goc Yisu tigasuc ñac ma sôm, “Anôtō kêñ ñaclai têtj aô pi gêtj undambê ti nom-nga hoñ. <sup>19</sup> Bocdinañ

atêḅ gameḅ hoḅ andi ma andôhôn lau e sêḅyalê aô ma sêkêḅ whiḅ aô. Anku ḅac anem Damba, Atu, ma ḅalau Dabuḅ anḅô. <sup>20</sup> Ma andôhôn ḅac bu danḅa wambu yom hoḅ naḅ aô gac atu mac. Ma anyalê pi ḅandô bu aô oc wambo wawhiḅ mac ḅapaḅ, e nom ḅatêm pacndê.”

## Mak ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Mak in Yisu ndê ñgacsêñomi 12 si ñan dom, magoc in tiatu yêc Jerusalem ma gêlic gêñ hon ñan Yisu kôm têtñ ndoc dinan. Tinjambu Mak kêsêlêñ whin Pita têtñ ndoc Pita gêm mêtê, ma to ñawaê ñayham pi Yisu kêkuc mêtê ñan Pita gêm. Lau ñatô gauc gêm bu yom ñan Mak to yêc 14:51-52 ñan hêganôñ in ñan. Tinjambu in gêm Pol lu Banabas sa tu inlu si gwelen-nga. Alic yom ñatô pi in yêc Apo 12:12, 25; 13:5, 13; 15:36-39, ma yêc Kol 4:10 ma 2 Tim 4:11.

Mak to yom daêsam pi gwelen ñan Yisu kôm, magoc yom daêsam ñan Yisu sôm tu bu êndôhôn lau-nga, ñan in to dom.

*Jon kêmasan Yisu ndê señ  
(Mat 3:1-12; Luk 3:2-16)*

<sup>1</sup> Yom dindéc gic hu ñawaê ñayham pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi.

<sup>2</sup> Muñ-nga, propet ñan to yom ñan Anötö sôm têtñ in ndê Atu bocdec bu:

Aô wakêñ aneñ ñgac aheñ-nga muñ am. In oc êmasan am nem señ. *[Mal 3:1]*

Ma propet Aisaya to Anötö ndê yom pi ñgac aheñ-nga ñan bocdec bu:

<sup>3</sup> Ñamalac ñan ta yom mbo gameñ sawa bocdec bu, ‘Amasan Pômdau ndê señ tisolop. Amasan nem ñalôm bu akôc in sa.’ *[Ais 40:3]*

<sup>4</sup> Yom ñan ñandô sa pi Jon, ñgac Kêku Lau-nga, ñan tinjambu hóc asê ma gêm mêtê mbo gameñ sawa. In sôm têtñ lau bu sêlin sanju tu bu sêtôc asê bu sêkac si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac siñ, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi. <sup>5</sup> Lau daêsam akêñ malac Jerusalem, ma akêñ malac hon yêc gameñ Judia-nga, sêsa sêtêñ Jon si. Ñac sêhoc si sac asê, ma in kêku ñac yêc Bu Jordan.

<sup>6</sup> Jon sôc ñakwê ñan sêmasan ña kamel ñamlichu, ma kic pinjap yêc in ñampêbalê. Ma in gêñ gêñ bambalin gitôm wakô ma lêp. <sup>7</sup> In gêm mêtê ma sôm têtñ lau bocdec bu, “Ñgac ñan oc meñ êñkuc aô, ñan ndê ñaclai hóc gêlêc aô neñ su. Aô ñgac ñambwa dec gitôm dom bu wati in ndê ñgac akin ñan pôn sic ma kêgapwêc in ndê atapa ñawalô. <sup>8</sup> Aô kaku mac ña bu ñambwa, tigen in oc êñku mac ña Ñalau Dabuñ.”

*Jon kêku Yisu  
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)*

<sup>9</sup> Têtñ têtñ dinan Yisu meñ akêñ malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga, ma hóc asê Jon. Ma Jon kêku in yêc Bu Jordan. <sup>10</sup> Têtñ ndoc Yisu pi akêñ bu meñ, in gêlic undambê kac sa, ma Ñalau Dabuñ gêm balusi anjô, ma sip têtñ in meñ. <sup>11</sup> Goc awha ñan sa akêñ undambê, ñan sôm, “Aô Atunçac atac whin-nga am. Aô gatisambuc am ñandô.”

*Sadan kêsahê Yisu  
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

<sup>12</sup> Dinan su, goc Ñalau wê Yisu sa gameñ sawa gi, ma in mbo tawasê. <sup>13</sup> Tôm béc 40 in mbo gameñ sawa, ma Sadan kêsahê bu êntôm in. In mbo whin bôc gameñ sawa-nga, ma anjela sem akin in.

*Yisu gic hu in ndê gwelen*

14 Tinjambu †Herod kêkinj in ndê lau sinj-nga bu sêkôc Jon dôŋ, ma sêkêŋ in ndöc gapocwalô. Têŋ tèm dinanj Yisu gêm mêtê ma hoc Anötö ndê ŋawaê ŋayham asê têtj lau yêc gameŋ Galili-nga. 15 Inj sôm, “Tèm nanj Anötö kêyalinj sa, nanj meŋ sa su. †Anötö ndê gôlinj meŋ kêpinj su. Bocdinaŋ anem nem ŋalôm kwi, ma akêŋ whinj Anötö ndê ŋawaê ŋayham.”

*Yisu mbwêc launŋac hale tu sêŋkuc inj-nga*  
(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

16 Têŋ bêc danj Yisu kêsêlêŋ mbo Bugictonj Galili ŋamakê, ma gêlic Saimon lu asi Andru. Injlu ŋgac lu sêkôc i-nga, ma sem gwelenj sêkêŋ wasaŋ sip bu sêmbo. 17 Ma Yisu sôm têtj injlu, “Amlu amenaŋ aŋkuc aô, ma aô wakêŋ amlu ahê ŋamalac sêmeŋ sêŋkuc aô, tôm nanj kwahic dec amlu ahê i.” 18 Ma ŋagahô injlu sêtec si wasaŋ yêc, ma sêŋkuc inj.

19 Inj kêsêlêŋ ŋasawa saunj, ma gêlic Sebedi ndê atu lu, Jems lu Jon. Sêndöc waŋ danj ma sêmasaŋ si wasaŋ nanj kic. 20 Yisu mbwêc injlu bu sêmeŋ sêŋkuc inj, goc sêhu damba Sebedi ti lau nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj sinj sêmbo waŋ, ma sêŋkuc Yisu.

*Yisu kédôhônj lau ma soc ŋalau sac yêc malac Kapenaom*  
(Luk 4:31-37)

21 Yisu kôc lau hale dinanj ma sêŋsêlêŋ sêtêŋ malac Kapenaom si. Sêhôn asê têtj bêc Sabat-nga danj, ma Yisu sôc †lôm wê-nga gi, ma gic hu kédôhônj lau. 22 Ma lau Kapenaom-nga sêhêdaê tu inj ndê yom-nga, bu inj kédôhônj ŋac gitôm kédôhônjwaga ti ŋaclai atu, hóc gêlêc lau Israel si †kédôhônjwaga yomso-nga honj su.

23 Ŋgac danj ndöc lôm wê-nga dinanj, nanj ŋalau sac mbo inj ndê ŋalôm. Inj ta yom bocdec bu, 24 “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ŋgac dabunj nanj Anötö kêkinj. Am bu kôm sake têtj yac? Am mwenj bu seŋ yac su, a?” 25 Magoc Yisu hec yom ŋalau sac ma sôm, “Am mamaŋ ma hu inj sinj!” 26 Goc ŋalau sac kêmwanaŋ ŋgac dau ti ŋaŋga ma hu inj sinj ti mbwêc atu.

27 Tu dinanj-nga lau honj sêhêdaê ma sêndac dandi, “Gêŋ bocke dec? Inj kédôhônj yac ŋa lêŋ wakuc ma ti ŋaclai atu. Ma inj kôc ŋaclai pi ŋalau sac whinj, bu inj kêŋ yatu ŋac, ma sêsôc inj ndê yom ŋapu.” 28 Ma tinjambu lau sic minj yom pi gêŋ dau, e ŋagahô enj inj ndê waê gêm gameŋ Galili-nga honj ahuc.

*Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa*  
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-43)

29 Ŋac sêhu lôm wê-nga dinanj sinj, ma Saimon lu Andru sêkôc Yisu, Jems ma Jon ma sêtêŋ injlu si andu si. 30 Saimon ndê lawawê gêmbac lic ŋandê ma yêc andu dau ŋalôm, ma lau sêkêŋ ŋawaê têtj Yisu. 31 Bocdinaŋ Yisu têtj inj gi, kêm inj sip amba ma keŋ inj sa. Ma gêmbac hu awhê dau sinj, ma inj gêm akinj ŋac.

32 Têŋ telha dinanj têtj ndoc ac gi sip, nanj lau malac-nga sêhonj lau gêmbac daêsam ti lau nanj ŋalau sac sêmbo si ŋalôm, ma sêkôc ŋac sêtêŋ Yisu sêmeŋ.\* 33 Lau malac-nga honj sêkac dau sa, sêmbo andu dau ŋamakê. 34 Ma Yisu gêm lau ti gêmbac tidau-tidau daêsam dinanj sa, ma soc ŋalau sac daêsam su yêc lau. Tigerj inj kêŋ yao ŋalau sac bu sêsôm inj asê dom, ŋahu bu ŋac sêŋyalê bu inj †Mesaya dau.

\* 1:32: Lau Israel si yomso Sabat-nga gic yao lau bu sêŋsêlêŋ seŋ baliŋ me sêkôm gwelenj têtj bêc Sabat-nga dom. Magoc bêc Sabat-nga ŋa-yao pacndê têtj ndoc ac gi sip. Tu dinanj-nga dec lau sêhônj e ac gi sip su, goc sêkôc si lau gêmbac sêtêŋ Yisu si.

*Yisu hu malac Kapenaom siŋ*

*(Luk 4:42-44)*

<sup>35</sup> Têŋ ŋagalaŋsê ac pi meŋ su dom ma Yisu tisa ma hu malac dau siŋ. In sa gi bu mbo tawasê ma teŋ mbec. <sup>36</sup> Saimon ma lau ŋatô naŋ sêwhiŋ in, naŋ sêsa si bu sêŋsalê in. <sup>37</sup> Ma têŋ ndoc sêtap in sa, naŋ sêsôm têŋ in bu, “Lau hoŋ sêŋsalê am.” <sup>38</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aô oc wambo malac tigeŋ dinaŋ dom. Dalhõ datêŋ malac naŋ sêyêc gameŋ ŋamakê-ŋga dandi, bu wanem mêtê wambo dinaŋ. Tu gwelenŋ dinaŋ-ŋga dec aô gameŋ.”

<sup>39</sup> Ma tiŋambu in kêsêlêŋ golom-golom malac hoŋ yêc gameŋ Galili-ŋga. In gêm mêtê mbo lau si lôm wê-ŋga, ma soc ŋalau sac daêsam su yêc lau.

*Yisu kôm ŋgac ti gêmbac leprasi ŋayham sa*

*(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

<sup>40</sup> Têŋ bêc danŋ, ŋgac ti gêmbac fleprasi danŋ têŋ Yisu gi. In pôŋ haduc ma teŋ Yisu bu nem in sa. In sôm, “Am bu tac whiŋ, dec gitôm bu am oc kôm aô ŋamlic ŋawasi sa.” <sup>41</sup> Yisu tawalô in, dec kêmatôc amba sa gi ma kêmasac in, ma sôm, “Aô atac whiŋ, dec wasôm têŋ am bu ŋamlic ŋawasi sa.” <sup>42</sup> Ma ŋagahô eŋ gêmbac dau hu in siŋ, ma in ndê ŋamlic ŋawasi sa. <sup>43-44</sup> Goc Yisu kêkiŋ in têŋ †dabuŋ-siga gi, ma sôm ti ŋaŋga têŋ in, “Am ŋgô! Gêŋ naŋ kwahic dec hôc asê am, naŋ sôm asê têŋ lau danŋ dom. Tigeŋ têŋ dabuŋsiga ndi, ma tôc daôm têŋ in bu lic bu am nem ŋamlic ŋawasi sa su. Ma kêŋ da tu am ŋamlic ŋawasi sa-ŋga tôm yomsu naŋ Moses kêŋ têŋ yac. Ma ŋalêŋ dinaŋ lau hoŋ oc sêŋyalê bu am ŋamlic ŋayham sa.” <sup>45</sup> Ma ŋgac dau sa gi ma gic miŋ pi gêŋ dau e yom dau tiapa. Tu dinaŋ-ŋga lau hoŋ takwê Yisu, dec in tec bu sôc malac danŋ yêc lhu. In mbo gameŋ ŋamakê-ŋga, magoc lau akêŋ gameŋ hoŋ sêwê sêtêŋ in si ŋapaŋ.

## 2

*Yisu kôm ŋgac bôliŋ danŋ ŋayham sa*

*(Mat 9:1-8; Luk 5:18-26)*

<sup>1</sup> Bêc ŋatô giŋga su, goc Yisu sôc malac Kapenaom tiyham. Ma lau malac-ŋga sêŋgô ŋawaê bu in mbu meŋ ndôc andu danŋ. <sup>2</sup> Goc lau daêsam sêkac dau sa, ma Yisu gêm mêtê ŋac. Lau daêsam andô sêkac sa e ŋasawa mba yêc andu ŋalôm ma yêc ŋasactô bocdinaŋ. <sup>3</sup> Ma launŋac hale sêmbalaŋ ŋgac bôliŋ danŋ yêc sac danŋ sêmeŋ, ma bu sêtêŋ Yisu sêndi. <sup>4</sup> Magoc lau daêsam dinaŋ sem gameŋ ahuc, ma tu dinaŋ-ŋga dec ŋac sêpi andu ŋapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa ma sêmasaŋ ŋalasê danŋ yêc gameŋ naŋ Yisu kalhac, naŋ ŋahô-ŋga. Goc sêŋwhaŋ sac ti ŋgac bôliŋ sip têŋ Yisu gi. <sup>5</sup> Yisu gêlic gêŋ dinaŋ ma kêyalê bu ŋac sêkêŋ whiŋ in, goc sôm têŋ ŋgac bôliŋ, “Aneŋ balê, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

<sup>6</sup> Têŋ ndoc dinaŋ kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga ŋatô sêndôc andu dau. Sêŋgô Yisu ndê yom dau, ma gauc gêm yêc ŋac si ŋalôm, <sup>7</sup> “Anötö tigeŋ gitôm bu suc sac kwi. Ma bocke ŋgac dindê sôm yom kaiŋ dinaŋ? In ndê yom sac sambuc.”

<sup>8</sup> Yisu kêyalê ŋagahô bu ŋac gauc gêm yom bocdinaŋ, dec in sôm têŋ ŋac, “Tu sake-ŋga mac gauc gêm yom bocdinaŋ?” <sup>9</sup> Mac akêŋ whiŋ dom bu aneŋ ŋaclai yêc bu wasôm têŋ ŋgac bôliŋ dindec bu wasuc in ndê sac kwi. Bocdinaŋ aô wasôm têŋ in, “Tisa, kôc nem mbô sa ma êmsêlêŋ.” <sup>10</sup> Ma têŋ tèm mac alic aneŋ yom dau ŋandô sa, dec aŋyalê bu Anötö kêŋ ŋaclai têŋ †ŋamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ŋamalac si sac kwi whiŋ.” Goc Yisu sôm têŋ ŋgac bôliŋ, <sup>11</sup> “Aô wasôm têŋ am bu tisa, kôc nem mbô sa, ma lhõ têŋ nem andu ndi.” <sup>12</sup> Ma

ngac dau tisa yêc lau hoŋ aŋgô-ŋga, kôc ndê mbô sa ma kôlhô gi. Gêŋ dau kôm lau hoŋ sêhêdaê ŋandô. Sêmpinŋ Anôtô ma sêsôm, “Gêŋ kainŋ dindec, yac alic danŋ su dom.”

*Yisu kêgalêm Liwai bu êŋkuc inŋ*  
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

<sup>13</sup> Tinjambu Yisu sa gi mbo bugictorŋ ŋamakê tiyham. Lau daêsam sêsa si sêŋkuc inŋ, ma inŋ kêdôhônŋ ŋac. <sup>14</sup> Ma tinjambu inŋ kêsêlêŋ gi e gêlic †Liwai, Alpayas ndê atunŋac ndôc ndê mala kôc takis-ŋga. Goc Yisu sôm têŋ inŋ, “Êmkuc aô.” Ma Liwai tisa ma kêkuc inŋ.

<sup>15</sup> Têŋ bêc danŋ Yisu ti inŋ ndê ŋgacsêŋomi serŋ gêŋ sêndôc Liwai ndê andu. Ma lau sêkôc takis-ŋga ma lau daêsam nanŋ lau bata Israel-ŋga sêsam bu lau sac nanŋ sêndôc sêwhinŋ ŋac, bu lau kainŋ dinanŋ sêŋkuc Yisu tôm bêc hoŋ. <sup>16</sup> Ma lau †Palêsai si kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga ŋatô sêlic bu Yisu gêŋ gêŋ ndôc whinŋ lau takis-ŋga ti lau sac dinanŋ. Goc sêsôm têŋ inŋ ndê ŋgac-sêŋomi, “Tu sake-ŋga inŋ gêŋ gêŋ whinŋ lau takis-ŋga ti lau sac?” <sup>17</sup> Yisu ŋgô yom dau, ma sôm têŋ ŋac, “Lau nanŋ sêlic dau bu gêmbac mba, nanŋ oc sêŋsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêŋsalê dokta. Aô gameŋ bu wanŋalêm lau nanŋ sêlic dau bu lau gitêŋ, nanŋ sa dom, aô gameŋ bu wanŋalêm lau sac sa.”

*Yao gêŋ danenŋ-ŋga-ŋga*  
(Mat 9:14-15; Luk 5:33-35)

<sup>18</sup> Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga ndê †sêŋomi ti lau Palêsai sêkêŋ bêc ŋatô bu sêneŋ gêŋ dom tu gauc nem Anôtô-ŋga, magoc Yisu ndê ŋgacsêŋomi sêkôm dom. Ma lau ŋatô sêmeŋ ma sêndac Yisu bocdec bu, “Tu sake-ŋga Jon ndê sêŋomi ma lau Palêsai si sêŋomi sêhu gêŋ danenŋ-ŋga sinŋ tu gauc nem Anôtô-ŋga, magoc am nem ŋgacsêŋomi sêkôm dom?” <sup>19</sup> Goc Yisu sôm têŋ ŋac, “ŋgac nem awhê-ŋga danŋ bu êŋgalêm lau sa sêmo sêwhinŋ inŋ bu sêneŋ mwasinŋ nem awhê-ŋga, dec oc tôm dom bu sêhu gêŋ danenŋ-ŋga sinŋ têŋ ndoc ŋgac dau mbo whinŋ ŋac. Ŋalêŋ tigenŋ kwahic dec aô gambo gawhinŋ anenŋ ŋgacsêŋomi ma oc tôm dom bu sêhu gêŋ danenŋ-ŋga sinŋ. <sup>20</sup> Tigenŋ ndoc oc meŋ nanŋ lau oc sêkôc aô su yêc ŋac, ma têŋ ndoc dinanŋ ŋac oc ŋalôm ŋawapac, ma sêŋkuc lêŋ dahu gêŋ danenŋ-ŋga sinŋ-ŋga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêŋ wakuc*  
(Mat 9:16-17; Luk 5:36-39)

<sup>21</sup> Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ŋakwê akwa nanŋ kic, nanŋ dom. Bu po wakuc oc hôc ŋakwê akwa kic, ma gêŋ dau oc tisac sambuc. <sup>22</sup> Ma têŋ ndoc lau s êmasanŋ wain wakuc, nanŋ sêkêc sip bôc ŋamlic wain-ŋga akwa dom. Mba! Ŋac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ŋamlic akwa kôc ma wê sa ninŋga. Ma bôc ŋamlic oc tisac bocdinanŋ. Wain wakuc dakêc sip bôc ŋamlic wakuc.”

*Yisu inŋ Pômdau bêc Sabat-ŋga*  
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

<sup>23</sup> Têŋ bêc Sabat-ŋga danŋ Yisu ti ndê †ŋgacsêŋomi sêŋsêlêŋ sêmo lôcwha danŋ nanŋ gic ôm wit-ŋga danŋ kic. Ma inŋ ndê ŋgacsêŋomi sêkôc wit ŋandô ŋatô bu sêneŋ. <sup>24</sup> Ma lau Palêsai ŋatô sêlic gêŋ dau ma sêsôm têŋ inŋ, “Lic gêŋ nanŋ am nem ŋgacsêŋomi sêkôm. Tu sake-ŋga ŋac sêkôm gwelenŋ nanŋ yac neŋ yomsu gic yao bu dakôm têŋ bêc Sabat-ŋga dom?” <sup>25-26</sup> Yisu ô ŋac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nanŋ sêto pi gêŋ nanŋ Kinŋ Dawid kôm. Mac asam su, me? Têŋ ndoc nanŋ Abiata inŋ †dabuŋsiga ŋamata-ŋga, nanŋ Dawid ti lau nanŋ sêwhinŋ inŋ, nanŋ

sêpônda dau ma gêñ yô ñac. Goc Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma gêñ bolom dabuñ nan lau sêkêñ ti da, nan Moses kêñ yao bu lau dabuñsiga tawasê oc sêneñ. Ma in kêñ têtñ lau nan sêmbô sêwhin in, ma ñac sen. Magoc lau dan sêngôlin yom pi Dawid ma sêsôm bu in kêgili yomsu lec dom.”

<sup>27</sup> Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Bocdinañ akôc gauc ñapep pi yomsu. Anötö kêñ bêc Sabat-ña bu nem ñamalac sa. In kêñ ñamalac tu bêc Sabat-ña dom. <sup>28</sup> Ñamalac ndê Atu in gêñ hoñ ñadau, ma in Pômdau Sabat-ña whin.”

### 3

#### *Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têtñ bêc Sabat-ña*

*(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

<sup>1</sup> Têtñ bêc dan tiyham Yisu sôc lôm wê-ña gi. Ma ñgac amba tibalê dan ndôc. <sup>2</sup> Palêsai ñatô sêñsalê yom bu sêngôlin pi Yisu, dec sêt in ñapep bu mboe in oc kôm ñgac dau ñayham sa têtñ bêc Sabat-ña, dec ñac oc sêsôm bu in kêgili yomsu Sabat-ña. <sup>3</sup> Yisu sôm têtñ ñgac nan amba tibalê, “Tisa, ma lhac ñalhu whin aö.” <sup>4</sup> Dec in ndac lau hoñ bocdec bu, “Gêñ bocke oc êñgili yomsu Sabat-ña? Dakôm ñayham têtñ lau, me dakôm sac têtñ lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?” Magoc ñac hoñ sem dôñ. <sup>5</sup> In tahê ñac ma tac ñandê sa, ma ñalôm ñawapac tu ñac si ñalôm ñadandi-ña. Goc in sôm têtñ ñgac dau, “Êmatôc amam.” Ma ñgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

<sup>6</sup> Têtñ dinañ lau Palêsai sêhu lôm wê-ña dau sin ma sêsa si. Ma ñac sêndôc sêwhin lau Israel-ña nan tac whin Herod ma lau Rom-ña si gôlin, ma ñac hoñ sêkôc gauc pi lêtñ sêndic Yisu ndu-ña.

#### *Yisu kêdôhôn lau ma kôm gêmbac ñayham sa*

*(Luk 6:17-19)*

<sup>7</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêtêtñ bugicton si, ma lau daêsam sêñkuc ñac. Ñac lau akêñ gameñ Galili-ña ma gameñ Judia-ña, <sup>8</sup> ma akêñ malac Jerusalem ma akêñ gameñ Judia ma Idumia-ña ma akêñ Bu Jordan ñadanga, ma akêñ malac Taya ma Saidon ñagameñ. Lau daêsam dinañ sêngô ñawaê pi gêñ nan Yisu kôm, dec sêsa sêtêtñ in si.

<sup>9</sup> Yisu gêlic lau ton atu nan bu sêñgapiñ in sa, dec sôm têtñ ndê ñgacsêñomi bu sêmasañ wan saun dan tu in pi ndi ndôc-ña. <sup>10</sup> In sôm yom dinañ ñahu bu in kôm lau gêmbac daêsam ñayham sa su e lau daêsam ti gêmbac sêkôm mwasac bu sêmasac in. <sup>11</sup> Ma têtñ ndoc lau ti ñalau sac sêlic in, nan sêhu dau sêyêc in anğô-ña, ma ñalau dau sêmbwêc yom asê bocdec bu, “Am Anötö ndê Atu.” <sup>12</sup> Tigen Yisu kêñ gic yao ñanga bu sêsôm in ñahu asê dom.

#### *Yisu kêyalin ñgacsêñomi 12 sa*

*(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

<sup>13</sup> Tinambu Yisu pi lôc dan gi ma mbwêc lau nan in atac whin, nan sêtêtñ in sêmeñ. <sup>14</sup> Goc in kêyalin ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu †Aposel, bu ñac oc sêmbô sêwhin in, ma in oc kêñ ñac sêsa sêndi bu sênem mêtê. <sup>15</sup> Ma in kêñ ñaclai têtñ ñac bu sêsoc ñalau sac su. <sup>16</sup> Aposel 12 nan Yisu kêyalin ñac sa, nan bocdec: Saimon (nan in sam bu Pita), <sup>17</sup> Jems lu Jon (Sebedi ndê atu lu nan Yisu sam bu ‘wapap atui’), <sup>18</sup> Andru, Pilip, Batolomeas, Matyu, Tomas, Jems (Alpayas ndê atu), Tadaus, Saimon (nan sêsam bu ‘Ñgac †Selot’), <sup>19</sup> ma Judas Iskeriot, ñgac nan tinambu hoc Yisu asê.

#### *Lau sêngihi Yisu ahuc ñapan*



<sup>20</sup> Yisu sôc andu danj gi, magoc lau tonj atu sêsap inj dônj njapanj e njasawa mba bu inj ti ndê njac-sênjomi sênej gêj. <sup>21</sup> Gêj dau njawaê tap Yisu dinda ti asii sa, dec njac sêsôm, “Inj ndê gauc tisac.” Bocdinañ dec sêtêj inj si bu sêkôc inj sa ndi.

*Yisu ndê njac lai njahu  
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-22)*

<sup>22</sup> Têj têt dinanj kêdôhônjwaga yomso-njga njatô sêmej akêj Jerusalem ma sêngôlinj yom pi Yisu bocdec bu, “Njalau sac si njadau †Belsebal gêm gôlinj inj, ma kêt njac lai têt inj bu soc njalau sac su.” <sup>23</sup> Goc Yisu mbwêc njac sêtigasuc inj, ma ô njac si yom njga yom gôlinj danj bocdec bu, “Bocke ma Sadanj oc soc Sadanj? <sup>24</sup> Gôlinjwaga danj ndê lau bu sêkêj kisa dau, dec inj ndê gôlinj oc pacndê. <sup>25</sup> Ma gôlôwac danj bu sêwhê dau kôc, dec oc sêlhac njanja dom. <sup>26</sup> Ma Sadanj bu kêt kisa têt dau ma whê dau kôc, dec inj oc lhac njanja dom, inj ndê njac lai oc pacndê. <sup>27</sup> Angô! Sadanj inj gitôm njac ti licwalô atu, ma yac bu dasôc njac ti licwalô atu danj ndê andu bu tanjaho inj ndê gêj, nanj gêj njamata-njga dasô inj dôj, goc tanjaho inj ndê gêj.

<sup>28</sup> “Yomandô aô wasôm têtj mac. Njamalac nanj kac ndê njalôm kwi ma hu ndê sac sinj, nanj Anötö oc suc inj ndê sac ti yom sac-sac honj kwi. <sup>29</sup> Tigej njamalac danj bu sôm yom sac pi Njalau Dabuñ, nanj Anötö oc suc inj ndê sac kwi dom andô. Inj kôm gêj sac sambuc, ma inj ndê giso oc yêc njapanj.”

<sup>30</sup> Yom honj dinanj Yisu sôm, njahu bu njac sêsôm bu njalau sac danj mbo inj njalôm.

*Yisu dinda ti asii  
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

<sup>31</sup> Têj têt dinanj Yisu dinda ti ndê asii sêhôt asê andu dau. Sêlhac awê ma sêjkinj njamalac danj sôc gi bu kôc inj sa sa mej. <sup>32</sup> Lau daêsam nanj sêndöc sêjgihi Yisu ahuc, nanj sêsôm têtj inj bu, “Am dinam ti nem asimi dec sêmej sêlhac awê ma sêndac am.” <sup>33</sup> Goc inj ndac njac, “Anej dinanj ti asiñi nanj asa?” <sup>34</sup> Ma inj tahê lau nanj sêndöc sêjgihi inj ahuc, ma sôm, “Anej dinanj ti asiñi dau dindac. <sup>35</sup> Bu lau nanj danja wambu Anötö ndê yom, nanj njac sêti aô asiñi ti lhuñwêi ma dinanj.”

## 4

*Yom gôlinj pi njac kêbalip wit njawhé  
(Mat 13:1-12; Luk 8:4-8)*

<sup>1</sup> Tinjambu Yisu sa gi mbo bugictonj njamakê, ma gic hu kêdôhônj lau tiyham. Ma lau sêwê-sêwê sêmej e ti tonj atu andô. Tu dinanj-njga inj pi wanj danj gi poc bugictonj kêpiñ baô, ma lau daêsam dinanj sêlhac baô.

<sup>2</sup> Yisu sôm yom gôlinj daêsam bu êndôhônj lau dinanj. Inj sôm yom gôlinj danj têtj njac bocdec bu, <sup>3</sup> “Angô! Ngac danj sa gi bu êmbalip wit njawhé yêc inj ndê ôm. <sup>4</sup> Têtj ndoc inj kêbalip gêj dau, nanj njawhé njatô sêpej sêsip sej, ma mbac sêsip sêmej ma sej su. <sup>5</sup> Ma njawhé njatô sêpej sêsip gamej hoc-hoc, nanj nom njagec sac hoc njahô njambwa. Njawhé dau sêsip nom njalôm gacgej si dom, dec sêpo sêpi sêmej njagahô. <sup>6</sup> Tigej tinjambu ac pec njagatôm ma gêm bôlinj. Njahu bu nom njayham mba tu njawakac sip ndi-njga. <sup>7</sup> Ma wit njawhé njatô sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, ma kwanj lu wit sêpi sêwhij dau e kwanj yanj wit ndu ma gêm njandô danj dom. <sup>8</sup> Ma wit njawhé njatô sêpej sêsip nom njayham, ma tinjambu sem njandô daêsam, njatô sem njandô 30, njatô sem njandô 60, ma njatô sem njandô 100.”

<sup>9</sup> Goc Yisu sôm, “Asa bu danġa-sun yêc, nanj ngô aneñ yom.”

*Yisu whê yom gôlinj wit ñawhê-ñga ñahu sa  
(Mat 13:10-23; Luk 8:9-15)*

<sup>10</sup> Tinjambu lau daêsam sêmbo dom, ma lau nanj sêmbo sêwhinj Yisu, ti ñgacsênjomi 12 sêndac Yisu pi yom gôlinj dau ñahu. <sup>11</sup> Ma inñ whê sa têtñ ñac bocdec bu, “Anötö ndê gôlinj ñalêtñ ñahu sip ñalôm gi. Inñ kêtalinj mac sa bu anyalê ñahu dau, magoc lau nanj sêmbo Anötö ndê gôlinj ñalôm dom, nanj wasôm yom têtñ ñac ña yom gôlinj ñambwa. <sup>12</sup> Aisaya to yom pi lau kainj dinanj, nanj yêc bocdec bu:

Ñac sêlic gêtñ nanj aô gakôm, nanj ñapanj, magoc ñac si gauc sa dom. Ma ñac sêtngô aneñ yom ñapanj, magoc sêtñyalê ñahu dom.

Ñac bu sêtñyalê, dec oc tôm bu sênem dau kwi, ma Anötö oc suc ñac si sac kwi.” *[Ais 6:9-10]*

<sup>13</sup> Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Bocke dec mac anyalê yom gôlinj dinanj ñahu dom? Boccinanj ñalêtñ bocke mac oc anyalê yom gôlinj ñatô ñahu? <sup>14</sup> Anġô! Yom pi ñgac nanj kêtbalip wit ñawhê, nanj hêtganônj ñgac nanj hoc Anötö ndê yom asê. <sup>15</sup> Ma yom pi wit ñawhê nanj sêtpeñ sêsip senj, nanj hêtganônj lau nanj sêtngô Anötö ndê yom, magoc ñagahô Sadan meñ ma kêtgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm. <sup>16</sup> Ma wit ñawhê nanj sêtpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nanj hêtganônj lau nanj sêtngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa ñagahô ti atac ñayham. <sup>17</sup> Tigeñ tôm wit nanj ñawakac mbasi, nanj lau dau sêlhac ñasawa baliñ dom. Têtñ ndoc sêtap ñawapac sa, me lau sêkêtñ kisa ñac tu Anötö ndê yom-ñga, nanj sêhu si sêkêtñ whinj sinj ñagahô enj. <sup>18</sup> Ma wit ñawhê nanj sêtpeñ sêsip kwanj ti ñakwa ñalôm, nanj hêtganônj lau nanj sêtngô Anötö ndê yom, <sup>19</sup> tigeñ sêhêgo dau pi gêtñ nom-ñga kêtêc, ma lêtñ atac whinj mone ti wapa nom-ñga hê ñac si gauc ñapanj e kôm Anötö ndê yom ahuc, ma ñandô mbasi. <sup>20</sup> Ma wit ñawhê nanj sêtpeñ sêsip nom ñayham, ma sem ñandô 30, me 60, me 100, nanj hêtganônj lau nanj sêtngô Anötö ndê yom, sêkôc sa e tidônj, ma sem ñandô daêsam.”

*Dasiñ lam ñawê kwi dom  
(Luk 8:16-18)*

<sup>21</sup> Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Lam inñ gêtñ pô gameñ-ñga, ma boccinanj yac tanġatôc ña suc ahuc me dasiñ kwi sôc sasac ñapu dom. Mba! Tanġinñ êñgalêtñ ñalhu bu ñawê pô gameñ. <sup>22</sup> Ma ñalêtñ tigeñ, yom nanj yêc sinj dau me ñahu sip ñalôm gi, nanj oc meñ sa tiawê. <sup>23</sup> Asa nanj dangasunj bu yêc, nanj ngô.”

<sup>24</sup> Ma inñ gic têtñ yom ma sôm, “Akôc gauc ñapep pi Anötö ndê yom nanj mac anġô. Mac bu atac whinj bu anyalê ñahu, dec Anötö oc kêtñ gauc têtñ mac, ma inñ oc kôm mac nem gauc êñsôwec tiatu. <sup>25</sup> Bu asa nanj kôm Anötö ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidônj, nanj Anötö oc kêtñ gauc têtñ inñ êñlêc. Magoc asa nanj kôc sa tidônj dom, nanj Anötö oc kôm inñ ndê yom hoñ su yêc inñ.”

*Yom gôlinj pi gêtñ ñawhê nanj po pi meñ*

<sup>26</sup> Ma Yisu sôm, “Ñalêtñ nanj Anötö ndê gôlinj kêsôwec, nanj gitôm gêtñ ñawhê nanj ñamalac danj sô sip ndê ôm. <sup>27</sup> Ma tinjambu inñ yêc bêc ôbwêc ma tisa têtñ acsalô, ma ñawhê dau po pi meñ. Magoc ñamalac dau kêtñyalê ñalêtñ dom. <sup>28</sup> Têtñ ñamata-ñga ñawhê dau hôt nom kôm ma ñagatôm pi meñ, malô goc ñamilha sa ma tinjambu gêm ñandô. <sup>29</sup> Magoc têtñ ndoc gêtñ ñandô dau tilôwê inñ oc ndic su, bu bêc sêhoñ gêtñ ñandô sa-ñga meñ sa.”

*Yom gôliņ pi gêņ ņawhê sauņ  
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)*

<sup>30</sup> Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom gôliņ bocke tu bu wawhê ņalêņ naņ Anötö ndê gôliņ kêsôwec, naņ sa? Aô wanem dôhôn pi gêņ sake bu wawhê sa? <sup>31</sup> Anötö ndê gôliņ gitôm gêņ ņawhê sauņ andô daņ naņ dasô sip nom, gitôm a soc ņawhê. <sup>32</sup> Gêņ dau gêņ sauņ andô, tigen yac bu dasô sip nom ndi, dec oc po tiatu e hôc gêlêc gêņ ôm-ņga hoņ su. Ma ņasangac oc sêhê baliņ e mbac lôlôc-ņga sêmeņ sêhê si ņaic yêc ayuņ ņayham dau.”

<sup>33</sup> Yom gôliņ kaiņ dinaņ Yisu sôm têņ lau ņapaņ. Inj kêdôhôn ņac tôm ņac si gauc. <sup>34</sup> Yom hoņ naņ inj sôm têņ ņac, naņ inj sôm ņa yom gôliņ. Ma têņ têm naņ inj ti ndê ņgacsêņomi sêmbo tawasê, naņ inj whê gêņ hoņ sa têņ ņac.

*Yisu kôm bu ņamponj timalô  
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

<sup>35</sup> Têņ acsalô dinaņ kêpiņ bu ņasec sa, naņ Yisu sôm têņ inj ndê ņgacsêņomi, “Yac dalhõ, dapi bugictoņ ņadaņga dandi.” <sup>36</sup> Goc sêhu lau toņ atu dinaņ siņ ma sêkôc Yisu whiņ ņac sêpi waņ daņ ma sêlhõ si. Ma waņ ņatô sêlac sêwhiņ. <sup>37</sup> Sêlac si ma mbu puc atu ma gêli bu ņamponj sa gic sip waņ e kêpiņ bu waņ pac. <sup>38</sup> Magoc Yisu teņ gwalim ma yêc bêc yêc waņku-ņga. ņgacsêņomi sêuņ inj sa, ma sêsôm têņ inj, “Kêdôhônwaga, bocke? Am hêgo daôm dom bu yac oc dandiņaņ, a?” <sup>39</sup> Goc inj tisa, ma sôm yom ņaņga têņ mbu ti bu ņamponj bocdec bu, “Naņ gitôm! Timalô!” Goc mbu timalô ma gameņ ņaņeņ sa. <sup>40</sup> Ma inj sôm têņ ņac bu, “Tu sake-ņga mac atôc daôm kêlêc? Bocke? Mac akêņ whiņ aô dom, a?” <sup>41</sup> Magoc ņac sêsô ti sêtôc dau ņandô ma sênda c dandi, “Inj asa dec? Gêņ hoņ sêsôc inj ndê yom ņapu, ma mbu ti bu ņamponj sêwhiņ!”

## 5

*Yisu kôm ņgac ti ņalau sac ņayham sa  
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

<sup>1</sup> Yisu ti ndê ņgacsêņomi sêhõc asê Bugictoņ Galili-ņga ņadaņga têņ gameņ ac pi-ņga, ma sêsôc baõ yêc lau Gerasa-ņga si gameņ. <sup>2</sup> Sêpi baõ si, ma ņgac daņ naņ ņalau sac mbo inj ndê ņalôm, naņ sa akêņ ôm sêhõ-ņga ma têņ Yisu gi. <sup>3</sup> Inj ņgac dau êlême ndõc ôm sêhõ-ņga, ma têm daêsam lau sêņsahê bu sêsô inj dôņ ņa wac me ņa sen, magoc gitôm dom. <sup>4</sup> Têm daêsam sêsô inj amba ti gahi dôņ ņa sen, magoc inj hê sen kic ma seņ gapocwalô gahi-ņga su. Lau daņ sêtôm dom bu sêkôm inj timalô. <sup>5</sup> Têņ acsalô ti ôbwêc, inj mbo ôm sêhõ-ņga ti gameņ ņabaõ, ma taņ asê ma kôc hoc ma tuc-tuc dau ņamlic tisac.

<sup>6</sup> Têņ têm dinaņ inj gêlic Yisu kalhac ahê, goc kêtî gi ma pôn haduc yêc inj aņgõ-ņga. <sup>7-8</sup> Ma Yisu sôm têņ inj, “ņalau sac, am hu ņgac dinaņ siņ.” Dec ņalau dau mbwêc atu ma sôm, “Yisu, Anötö ņaclai ti ņawasi ņadau ndê Atu, am bu kôm sake têņ aõ? Tu Anötö ndê ņaê-ņga, aõ wateņ am bu kôm aõ ņayom dom.” <sup>9</sup> Goc Yisu ndac inj, “Am nem ņaê asa?” Ma ņalau sac ô yom ma sôm, “Aneņ ņaê ‘Toņ Atu,’ bu yac ņalau daêsam.” <sup>10</sup> Ma ņalau dau teņ Yisu tidim daêsam, bu soc ņa yu yêc gameņ dinaņ dom.

<sup>11</sup> Têņ têm dinaņ bõc toņ atu seņ gêņ sêmbo lôc ņapu yêc gameņ dinaņ. <sup>12</sup> Goc ņalau sac sêteņ Yisu ma sêsôm, “Êmkiņ yac atêņ bõc dindê andi, bu yac asôc bõc si ņalôm.” <sup>13</sup> Yisu gôlôc goc ņalau sac sêhu ņgac dinaņ siņ, ma sêsôc bõc ņalôm si. Goc bõc hoņ sênti si e sêsip salic sac, ma sêsip bugictoņ e bu kô ņac sêmbac ndu. Bõc dau toņ atu, ņanamba gitôm 2,000. <sup>14</sup> Goc lau sêyob bõc-ņga sênti si,

ma sic miñ yom dinan têtj lau nan sêmbu malac atu ti gameñ ñamakê-nga. Ma lau dau sêsa si bu sêlic gêtj nan Yisu kôm. <sup>15</sup> Sêhóc asê in ma sêlic ñgac nan Yisu soc ñalau sac toñ atu dinan su yêc in, nan ndôc ti gauc ñawa ma sôc ñakwê, dec ñac sêtôc dau. <sup>16</sup> Ma lau nan sêlic gêtj dau, nan sic miñ pi gêtj nan Yisu kôm têtj ñgac ti ñalau sac, ma têtj bôc. <sup>17</sup> Goc lau gameñ dinan-nga sêten Yisu ñanğa bu hu ñac si gameñ sinj.

<sup>18</sup> Têtj ndoc Yisu bu pi wan ndi, nan ñgac nan in soc ñalau sac su yêc in, nan ten in ñanğa bu whin in ndi. <sup>19</sup> Magoc Yisu sôm, “Mba! Am mbu têtj nem lau ndi, ma ndic miñ têtj ñac pi ñalêtj nan Pômdau tawalô am, ma pi gêtj hon nan in kôm têtj am.” <sup>20</sup> Goc ñgac dau kôlhô gi, ma kêtgihi gameñ nan sêsam bu Dekapolis,\* ma gic miñ yom pi gêtj atu nan Yisu kôm têtj in. Ma lau hon sêhêdaê.

*Yisu kôm awhê lu ñayham sa  
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

<sup>21</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêpi wan ma sêmbu sêpi bugicton ñadanğa si. Ma têtj ndoc in sip baô gi, nan lau toñ atu sêkac sa e sêñgihi in ahuc. <sup>22</sup> Ma ñgac dan ñaê Jairas, nan yob lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc gameñ dinan, nan meñ hóc asê. In gêlic Yisu goc hu dau sip nom yêc in gahi-nga. <sup>23</sup> Ma in ten in ñanğa bocdec bu, “Aneñ bawhê sauñ gêmbac atu kêtjin bu oc mbac ndu. Aô tac whin bu am mwen, kêtj amam sac in tu bu in mbac ndu dom, ma ñayham sa tiyham.” <sup>24</sup> Goc Yisu whin in gi.

Yisu kêsêlêtj mbo, ma lau daêsam sêñkuc in ma sêñgihi in ahuc. <sup>25</sup> Lau toñ dinan si dan in awhê nan gêm dac ñapan tôm yala 12. <sup>26</sup> In kêsâlê dokta daêsam bu sênem in sa, ma gêmlihi ñac e in ndê mone hon pacndê. Magoc ñac sêtôm dom bu sênem in sa. In hóc ñandê atu tu ñac-nga, ma gêmbac dau hóc gêlêc su. <sup>27-28</sup> Awhê dau ngô Yisu ñawaê su, dec gauc gêm têtj dau bu, “Aô bu wamasec in ndê ñakwê, dec oc kôm aô ñayham sa.” Tu dinan-nga in kêsêlêtj yêc lau toñ atu ñalôm kêtuc in, ma kêmasec in ndê ñakwê. <sup>29</sup> Ma ñagahô en in ndê dac sa tiyham dom, ma in kêsahê bu in ndê gêmbac pacndê su.

<sup>30</sup> Yisu kêyalê bu ñaclai sa yêc in, goc ñagahô in kac dau kwi yêc lau toñ atu ñalôm ma ndac, “Asa kêmasec aô neñ ñakwê?” <sup>31</sup> Magoc in ndê ñgacsêñomi sêo yom ma sêsôm, “Lic lau daêsam dindêc s êkôm am si. Bocke dec am ndac bu ñac si asa kêmasec am?” <sup>32</sup> Magoc Yisu taso lau hon, ma kêsâlê ñamalac nan kôm gêtj dau. <sup>33</sup> Awhê dau kêyalê bu in ñayham sa su, dec têtj Yisu gi ma pôtj haduc yêc in angô-nga. In têtj dau ti kêtitec mbo, ma hoc yom asê pi gêtj nan in kôm. <sup>34</sup> Goc Yisu sôm ten in, “O aneñ bawhê, am nem kêtj whin aô dec kôm am ñayham sa. Am ndi ti atac malô, kwahic dec am nem ñawapac pacndê su.”

<sup>35</sup> Yisu sôm yom dinan mbo, ma lau ñatô sêmen akêtj Jairas ndê andu, ma sêsôm têtj in, “Am atômwê mbac ndu su. Tu sake-nga am bu kêtj ñawapac têtj Kêdôhôn-waga? Sôm têtj in bu meñ dom.” <sup>36</sup> Tigen Yisu hêgo dau tu ñac si yom-nga dom, ma sôm têtj Jairas, “Tôt daôm dom, kêtj whin.” <sup>37</sup> Goc Yisu kalhac lau hon ahuc, ma kôc Pita, ma Jems lu ndê asidôwa Jon, ma sêwhin Jairas si. <sup>38</sup> Sêñsêlêtj si e sêhóc asê Jairas ndê andu, ma Yisu gêlic lau sêkôm ñanta atu, ñac sêhu danğibo asê ma sêtan. <sup>39</sup> Goc in sôc gi ma ndac ñac, “Mac akôm ñanta ti danğibo atu dindêc tu sake-nga? Bawhê dau mbac ndu dom, in yêc bêc nan yêc.” <sup>40</sup> Magoc ñac sêmbwac in. Yisu kêtj ñac sêsa awê si, ma kôc

\* **5:20:** Dekapolis - ñaê dinan danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinan sêyêc Bugicton Galili-nga ñagameñ têtj ac pi-nga.

bawhê ñadamba lu dinda ti ñgacsêñjomi tō dinañ sêwhiñ inñ si, ma sêsôc ñalôm nañ bawhê yêc. <sup>41</sup> Inñ kêm bawhê dau sip amba ma sôm têtñ inñ, “Talita, k umi.” (Yom Hïbru dau danem kwi bu, ‘Bawhê saun, am tisa.’ ) <sup>42</sup> Ma ñagahô enñ bawhê dau, nañ ndê yala ti 12, nañ tisa ma kêsêlêtñ. Ma lau hoñ nañ sêlic gêtñ dau, nañ sêhêdaê ñandô. <sup>43</sup> Magoc Yisu kêtñ yao ñaŋga bu sêsôm gêtñ dau asê têtñ lau ñatô dom. Ma inñ sôm bu sêkêtñ gêtñ daneñ-ñga têtñ bawhê dau neñ.

## 6

### *Yisu ndê lau sêkôc inñ sa dom* (Mat 13:54-58; Luk 4:16-30)

<sup>1</sup> Yisu mbu têtñ inñ ndê malac-hu gi, ma inñ ndê ñgacsêñjomi sêtñkuc inñ. <sup>2</sup> Têtñ bêc Sabat-ñga dañ inñ sôc lôm wê-ñga gi, ma gic hu kêdôhônñ lau. Ma lau daêsam nañ sêtñgô inñ ndê yom, nañ sêhêdaê ma sêsôm têtñ dandi, “Aluê! Inñ ñgac dec tap gêtñ hoñ dindec sa yêc nde? Asa kêtñ gauc atu-tu dinañ têtñ inñ, ma ñaclai tu kôm gêtñ dalô-ñga? <sup>3</sup> Inñ yac neñ ñgac nañ muñ-ñga kôm gwelen kapenta-ñga. Inñ Maria ndê atunñgac, ma Jems, Josep, Judas ma Saimon dôwa! Ma inñ ndê lhuwêi sêmbo sêwhiñ yac.” Ma ñac atac lu-lu tu inñ-ñga. <sup>4</sup> Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Lau hoñ sêtoc propet dañ sa, tigenñ yêc inñ ndê malachu, inñ ndê asidôwai ma inñ dau ndê lau sêtoc inñ sa dom.” <sup>5</sup> Ma yêc gameñ dinañ inñ gitôm dom bu kôm gêtñ dalô daêsam. Inñ kêtñ amba sac lau gêm bac tigenñ-tigenñ, ma kôm ñac ñayham sa. <sup>6</sup> Ma inñ hêdaê bu ñac sêkêtñ whiñ inñ dom.

Tinambu inñ kêsêlêtñ golom-golom malac, ma kêdôhônñ lau.

### *Yisu kêtñ ñgacsêñjomi 12 sêsa si* (Mat 10:7-11; Luk 9:1-5)

<sup>7</sup> Yisu mbwêc ndê ñgacsêñjomi 12 sêtêtñ inñ sêmey, ma inñ kêtñ ñac lu-lu sêsa sêtêtñ malac ñatô si, bu sênem mêtê lau. Ma inñ kêtñ ñaclai têtñ ñac bu sêsoc ñalau sac su yêc lau. <sup>8-9</sup> Inñ kêtñ ñac ti sôm yom têtñ ñac bocdec bu, “Anñsêlêtñ andi, magoc akôc wapa daêsam dom. Asôc nem atapa ma akôc nem tôc, dec tôm. Ampwic hacgêlê dom, ma akôc gêtñ daneñ-ñga me awa me ñakwê aô daôm-ñga dom. <sup>10</sup> Têtñ ndoc mac asôc malac dañ andi, ma lau sêkôc mac sa asôc ñac si andu, nañ ambo whiñ ñac e mac ahu malac dau siñ. <sup>11</sup> Ma lau malac dañ-ñga bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc atoñ kop su yêc gahim têtñ ndoc mac ahu ñac siñ, bu atôc ñac si giso asê.”

<sup>12</sup> Goc ñac sêlhô si ma sem mêtê bu lau sênem si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac siñ. <sup>13</sup> Sêsoc ñalau sac daêsam su yêc lau, ma sêm bac olib ñakwi pi lau gêm bac daêsam ma sêkôm ñac ñayham sa.

### *Herod gauc gêm yom daêsam pi Yisu* (Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

<sup>14</sup> Lau sic miñ pi Yisu ñapañ e inñ ndê waê tiapa, ma Kinñ Herod ñgô ñawaê pi inñ whiñ. Lau ñatô sêsôm bu, “Yisu inñ Jon, ñgac Kêku Lau-ñga, nañ tisa akêtñ lau batê-ñga, ma bocdinañ inñ kôc ñaclai bu kôm gêtñ dalô.” <sup>15</sup> Ma ñatô sêsôm, “Mba! Inñ ñgac dec inñ propet Elaija nañ tisa akêtñ lau batê-ñga.” Ma ñatô sêsôm, “Mba! Inñ propet dañ tôm propet akwa-kwa.” <sup>16</sup> Magoc têtñ têtñ Herod ñgô yom dinañ pi Yisu, nañ inñ sôm, “Ñgac dê mboe Jon, ñgac nañ aô gatim inñ kachu kic, nañ tisa akêtñ lau batê-ñga.”

### *Herod gic Jon, ñgac Kêku Lau-ñga ndu ñamin* (Mat 14:3-12)

17-18 Muñ-nga, Herod kôc in asi Pilip ndê awê Herodias ma gêm ti ndê awê. Dec Jon hoc Herod ndê giso asê ma sôm têt in, “Am gêm nem asim ndê awê, dec kôm gêt so sambuc.” Tu dinañ-nga Herod kêkin ndê lau sin-nga bu sêkôc Jon dôn, ma sêkêt in ndôc gapocwalô. <sup>19</sup> Tu Jon ndê yom-nga, Herodias êlêmê tac ñandê têt in ma tac whin bu sêndic in ndu. Magoc in gitôm dom, <sup>20</sup> bu Herod kêyalê bu Jon in ñgac gitêt ti dabun, dec töt Jon ma yob in ñapep. Herod tac whin bu ñgô Jon ndê yom, magoc Jon ndê yom kôm in gauc gêm yom daêsam. <sup>21</sup> Tinambu Herodias tap lêt dan sa bu lau sêndic Jon ndu. Têt Herod ndê bêc dinda kôc in-nga, nan Herod ndê mwasin dan ma kêgalêm in ndê lau atu-tu, ti lau bata sin-nga, ma lau bata Galili-nga. <sup>22</sup> Ñac sêndôc mwasin dau ñalôm ma Herodias atuwê sôc meñ ma têt wê. Gêt dau kôm Kin Herod ti ndê ñaclen hon atac ñayham kêlêc. Goc in sôm têt bawhê dau, “Am ndac gêt bocke nan am atac whin, ma wakêt têt am.” <sup>23</sup> Ma in kêmatin yom têt in bocdec bu, “Gêt nan am bu ndac, nan aô wakêt têt am, tôm aô wawê neñ wapa hon kôc ndi ton lu ma wakêt ton dan têt am.” <sup>24</sup> Goc bawhê dau sa gi ma ndac dinda, “Aô wandac gêt sake?” Ma dinda ô yom ma sôm, “Am ndac Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndê ñagôlôn.” <sup>25</sup> Goc bawhê dau kac dau kwi ma kêti mbu têt Kin Herod gi, ma sôm têt in bu, “Aô tac whin bu kwahic dec, am tim Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndê kachu kic, goc kêt in ndê ñagôlôn sip pele dan ma kêñ têt aô, bu walic pi tanôn bu in mbac têt ndandô.” <sup>26</sup> Yom dau kôm Kin Herod ñalôm ñawapac atu, tigen tu in kêmatin yom yêc ñaclen hon anjô-nga, dec kôm tôm bawhê dau ndac. <sup>27</sup> Ma ñagahô in kêkin ñgac dan bu ndic Jon ndu ma kôc in ñagôlôn mbu meñ. Ñgac dau sôc gapocwalô gi, tim Jon ndê kachu kic, <sup>28</sup> ma kêñ ñagôlôn sip pele dan. Goc kôc sa gi kêñ têt bawhê, ma bawhê kêñ têt dinda gêlic.

<sup>29</sup> Têt têt Jon ndê sêñomi sêñgô gêt dau ñawaê, nan sêmeñ ma sêkôc in ndê ñamlan sa, ma si sêñsuhun.

### *Yisu ndê ñgacsêñomi sêmbu sêmeñ*

<sup>30</sup> Ñgacsêñomi nan Yisu kêkin ñac sêsa si, nan sêmbu sêtêt in sêmeñ, ma sic miñ pi gêt hon nan sêkôm, ma yom nan sêndôhôn têt lau. <sup>31</sup> Têt têt dinañ lau daêsam sêwê sêtêt Yisu sêmeñ ñapan, dec ñasawa mba bu in ti ndê lau sêneñ gêt. Tu dinañ-nga dec in sôm têt ñac, “Mac tamwasêm awhin aô, ma yac dasa gameñ sawa dan dandi, ma tanwhar daun.”

### *Yisu gôlôm lau 5,000*

*(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)*

<sup>32</sup> Bocdinañ ñac sêpi wan dan bu sêlhô sêtêt gameñ sawa dan sêndi. <sup>33</sup> Magoc lau daêsam sêlic ñac sêpi wan ma sêñyalê bu Yisu ti ndê lau. Bocdinañ lau akêt malac hon yêc gameñ dinañ sêñkuc ñac, sênti sêmbu baô ma sêhôt gêlêc ñac. <sup>34</sup> Têt têt Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêsôt baô si, in gêlic lau daêsam dinañ ma tawalô ñac, bu ñac sêtôm domba nan si ñgac yob ñac-nga mba. Dec in gic hu kêdôhôn yom daêsam têt ñac.

<sup>35</sup> Sêmbu e telha sa, goc Yisu ndê ñgacsêñomi sêtêt in si ma sêsôm, “Gameñ dindec gameñ sawa, ma ac pacndê. <sup>36</sup> Kêt lau dau sêlhô sêtêt malac ti gameñ ñamakê-nga sêndi, bu sênemlihi gêt sêneñ-nga.” <sup>37</sup> Magoc Yisu sôm, “Mba! Mac daôm akêt gêt têt ñac sêneñ.” Ma ñac sêô yom ma sêsôm, “Lau dindec ñac lau daêsam andô! Yac bu anemlihi bolom ña mone atu gitôm ñdenarii 200, dec oc tôm bu ñac hon sêneñ ñagec-ñagec. Yac akôm bocdinañ, a?” <sup>38</sup> M a in ndac,

“Mac nem bolom hinga ndöc? Andi alic.” Ma nac si sêlic goc sêmbu sêmen ma sêsôm, “Yac mba bolom limdan, ma i lu sêndöc.”

<sup>39</sup> Goc Yisu sôm têtj nac bu sêkêtj lau hoj sêndöc sic titoj-titoj sêndöc kwanj. <sup>40</sup> Ma lau hoj sêndöc sic titoj-titoj, toj natô gitôm lau 100, ma natô gitôm 50. <sup>41</sup> Goc Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatac undambê ma gêm mbec, goc pö bolom kôc-kôc, ma kêtj têtj ngacsêjomi bu sêndic sam têtj lau. Goc inj kôm bocdinan pi i lu. <sup>42</sup> Lau hoj senj gêtj e hóc nac dôj. <sup>43</sup> Ma tinambu ngacsêjomi sic bolom ti i njadêlê sa sip gatop 12 e menju.

<sup>44</sup> Yisu gôlôm lau toj atu dinan, ma laungac nanj sêmbu toj dau njalôm ma senj gêtj, nanj si namba gitôm 5,000.

*Yisu kêsêlêj mbo bu njahô*  
(Mat 14:22-33; Jon 6:16-21)

<sup>45</sup> Têtj têtj dinan Yisu kêtj ndê nj gacsêjomi sêpi wanj danj si, ma kêtjin nac sêmunj inj sêpi bugictoj njadanga, bu sêtêj malac Betsaida sêndi. Ma inj dau mbo baö bu kêtj lau toj atu dinanj sêlhö si. <sup>46</sup> Inj hu nac sinj su, goc pi lôc danj gi bu tenj mbec.

<sup>47</sup> Nasesc sa su, ma wanj dau sa bugictoj njalhu, ma Yisu tawasê mbo baö. <sup>48</sup> Inj gêlic ndê njac-sêjomi sêhêc wanj njanga, bu mbu atu kêsêlêj ma puc nac dôj. Têtj öbwêc lôm inj kêsêlêj mbo bu njahô, ma sa têtj nac gi. Inj bu hóc gêlêc nac, <sup>49</sup> magoc têtj ndoc sêlic inj kêsêlêj mbo bu njahô, nac gauc gêm bu sêlic njalau danj. Nac sêmbwêc atu, <sup>50</sup> bu nac hoj sêlic inj ma sêtöc dau. Magoc njagahô inj sôm yom têtj nac bu, “Nalôm pênj dôj ma atöc daöm dom, bu aö dauj dindec!” <sup>51</sup> Goc inj kêsêlêj têtj nac ma pi wanj gi. Ma mbu timalô ma binôj sip. Nac sêhêdaê njandô, <sup>52</sup> njahu bu nac sêlic gêtj nanj inj kôm pi bolom ti i, magoc nac si gauc sa dom pi inj ndê njac lai. Nac si njalôm njadandi.

*Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Genesaret*  
(Mat 14:34-36; Jon 6:22-25)

<sup>53</sup> Nac sêhóc asê malac Genesaret yêc bugictoj njadanga, ma sêsô wanj dôj. <sup>54</sup> Nac sêsip baö si ma njagahô lau sênjalê bu Yisu. <sup>55</sup> Goc sênti sêtêj malac hoj yêc gamen dinan, ma sêkêtj Yisu njawaê. Ma tinambu lau sêmbalanj si lau gêmbac sêtêj malac bocke nanj sêngö bu Yisu mbo. <sup>56</sup> Ma malac atu ti saun, me gamen njamakê-njga bocke nanj Yisu mbo, nanj lau sêtoc si lau gêmbac sêyêc maket njamala, ma sêtenj Yisu bu nac sêmasêc inj me bu sêmasêc inj ndê njakwê njambwa. Ma lau hoj nanj sêmasêc inj, nanj njamlic njayham sa.

## 7

*Gêj nanj kôm njamalac njadömbwi sa yêc Anötö anjô-njga*  
(Mat 15:1-20)

<sup>1</sup> Lau Palêsai ti kêdöhôjwaga yomsu-njga natô akêtj Jerusalem sêtêj Yisu si. <sup>2</sup> Ma nac sêlic bu inj ndê nj gacsêjomi natô sêngwasinj amba dom ma senj gêtj. Bocdinan nac gauc gêm bu njac-sêjomi si amba njadömbwi. <sup>3</sup> Nac gauc gêm yom dinan, njahu bu lau Palêsai ti lau Israel-njga daêsam sênjuc mêtê nanj lau andô sic dulu têtj nac, bu sêngwasinj amba munj su, goc sênenj gêtj. <sup>4</sup> Ma têtj ndoc sêmbu akêtj maket sêmenj,\* nanj sêngwasinj amba munj, goc sênenj gêtj. Ma nac

\* **7:4:** Têtj ndoc lau Palêsai ma lau †Skraib sêmbu maket, nanj semlhi gêtj yêc lau Israel natô nanj sêhêgo dau tu Moses ndê yomsu-njga dom, ma †lau gamenj apa-njga nanj sêmbu maket njamala. Nac gauc gêm bu lau dau oc sêkôm nac njadömbwi sa yêc Anötö anjô-njga, ma bocdinan sêngwasinj amba têtj ndoc sêmbu akêtj maket sêmenj.

sêngwasinj laclhu ti akôp ma suc, ma sêngkuc mêtê kainj dinanj daêsam, nanj lau andô Israel-nga sic dulu têtj nac.

<sup>5</sup> Bocdinañ lau Palêsai ti kédôhônj-waga yom-su-nga dinanj sêndac Yisu, “Tu sake-nga am nem ngac-sêngomi sêngkuc ñagôlinj nanj lau andô sic dulu têtj yac, nanj dom, ma señ gêtj ti amba ñadômbwi?” <sup>6</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Propet Aisaya hoc yom asê munj su, nanj hêganônj mac lau atim yom lau-nga solop. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

Lau dindêc sêtoc aô sa ña whasunj ñambwa, tigenj nac si ñalôm yêc danj dau-ñga.

<sup>7</sup> Ñac sem akinj aô ñandô dom, ma yom nanj sêndôhônj têtj lau, nanj ñamalac si yom-su ñambwa.” *[Ais 29:13]*

<sup>8</sup> Goc Yisu gic têtju yom ma sôm, “Mac ahu Anôtô ndê yom-su sinj, ma asap ñamalac ñambwa si ñagôlinj dôñ. <sup>9</sup> Mac alic ñayham bu asap mac daôm nem ñagôlinj dôñ, magoc atec Anôtô ndê yom-su, a? <sup>10</sup> Bu Moses to Anôtô ndê yom-su bocdec bu, ‘*Toc damam lu dinam sa.*’ Ma inj to yom danj whinj bocdec bu, ‘*Ñgac danj bu sôm yom sac pi inj damba lu dinda, nanj lau sêndic inj ndu manj.*’

<sup>11</sup> Tigenj mac andôhônj lau bu sênggili yom-su dinanj. Ñamalac danj ndê awa me gêtj bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inj bu ndic yao gêtj dau ma sôm têtj inju, ‘Gêtj nanj bu nem amlu sa, nanj gasam bu Koban.’ (Yom Koban dinanj ñahu bu inj kêtjalinj gêtj dau sa bu kêtj ti da têtj Anôtô.) <sup>12</sup> Tu dinanj-nga inj gêm inj damba lu dinda sa dom, ma mac alic ñayham. <sup>13</sup> Ñalêtj dinanj mac aserj Anôtô ndê yom popoc ma anjuc lau andô si ñagôlinj nanj apami sic dulu têtj mac. Mac akôm mêtê daêsam gitôm dinanj.”

<sup>14</sup> Goc Yisu ta lau honj sêtêtj inj sêmenj tiyham, ma sôm, “Mac lau honj, anjô ma anjyalê. <sup>15-16</sup> Gêtj honj nanj yêc awê ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nanj ñadanj kôm inj ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga dom. Magoc mêtê ti gauc sac nanj menj akêtj ñamalac ñalôm, nanj kôm inj ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga.”

<sup>17</sup> Tinjambu Yisu hu lau dinanj sinj ma inj ti ndê ngacsêngomi sêsôc andu danj si. Goc sêndac inj pi yom gôlinj dinanj ñahu. <sup>18</sup> Ma inj ndac ñac, “Bocke dec mac atôm lau ñatô nanj si gauc sa dom? Alic bu gêtj n anj yêc awê, ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nanj oc kôm inj ñadômbwi sa dom. <sup>19</sup> Ñahu bu gêtj dinanj sip inj ñalôm ti gauc dom, magoc sip inj ñatac ñalôm goc tinjambu sa menj tiyham.” (Yisu ndê yom dinanj tôc asê bu Anôtô gic yao gêtj danen-nga danj bu gêtj ñadômbwi dom.)

<sup>20</sup> Ma inj gic têtju yom ma sôm, “Gêtj sac bocke nanj sa yêc ñamalac si ñalôm me whasunj, nanj kôm inj ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga. <sup>21-22</sup> Mêtê sac daêsam ñahu yêc ñamalac si ñalôm. Gauc sac, mêtê sênem kanj gêtj-nga, sêndic ñamalac ndu-nga, mêtê mockainj-nga nanj lau nanj sem dau sa su, ma lau nanj sem dau sa su dom nanj sêkôm, lêtj atac whinj awa ti wapa-nga, mêtê sêlic lau sac-nga ti sêñsau lau-nga, mêtê sênenj gêtj ñawahô-nga, mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mêtê lêmun-nga, ma sêsôm yom sac-sac-nga, mêtê sêtoc dau sa-nga, ma lêtj gauc mbasi-nga. <sup>23</sup> Mêtê sac kainj dinanj honj ñahu yêc ñamalac si ñalôm, ma kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga.”

*Awhê Kanan-nga danj kêtj whinj ñanja*  
(*Mat 15:21-28*)

<sup>24</sup> Yisu ti ndê ngacsêngomi sêhu gamenj dinanj sinj, ma sêtêtj gamenj nanj yêc kêtj malac Taya ma sêsôc andu danj si. Inj tec bu lau danj sêñyalê gamenj nanj inj mbo, magoc inj gitôm dom bu sinj dau. <sup>25-26</sup> Awhê danj mbo gamenj dinanj,



nañ ñalau sac dañ mbo in atuwê ñalôm. In awhê Grik-ña nañ dinda kôc in yêc gameñ Sairo-Pionisia-ña. Têñ ndoc awhê dau ngô ñawaê pi Yisu, nañ têtñ in gi, ma hu dau sip nom yêc in gahi-ña. Ma in ten Yisu ñanja bu in soc ñalau sac dau su yêc in atuwê.

<sup>27</sup> Ma Yisu sôm têtñ in, “Gêñ ñamata-ña dakêñ gêñ daneñ-ña têtñ balêkoc bu sêney e hôc ñac dôñ. Solop dom bu dakôc balêkoc si gêñ daneñ-ña, ma tambalin têtñ giam sêney.” <sup>28</sup> Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Yomandô Pômdau, magoc giam nañ sêndôc tebo ñapu, nañ señ gêñ ñapopoc nañ balêkoc sêñyain sip nom.” <sup>29</sup> Goc Yisu sôm, “Tu am nem yom dinañ-ña dec aô wanem am sa. Am mbu ndi ma am oc lic bu ñalau sac dau hu am atômwê sin su.” <sup>30</sup> Goc awhê dau mbu têtñ ndê andu gi, ma tap sa bu ñalau sac dau hu in atuwê sin ma bawhê dau yêc bêc yêc ndê mbô.

### *Ngac awha mba ma danğasun bic*

<sup>31</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu malac Taya ñagameñ sin. Ñac sêñsêlêñ sêmbo señ têtñ malac Saidon goc sêtêñ bugicton Galili-ña, ma sêpi bugicton ñadanja ma sêtêñ gameñ Dekapolis-ña si. <sup>32</sup> Yêc gameñ dinañ lau ñatô sêkôc ñac dañ danğasun bic ma awha mba ma sêtêñ Yisu si, ma sêten in bu kêñ amba sac in. <sup>33</sup> Lau daêsam sêlhac dindê, goc Yisu kôc ñac dau ma inlu sêsa ñasawa sauñ si sêlhac dau-ña. Ma in kêñ amba-atu sôc ñac dau danğasun, ma in hu gasôp pi amba-atu ma kêñ pi ñac dau êmbala. <sup>34</sup> Goc in tatak undambê, sê awha atu, ma sôm têtñ in bu, “Epata.” (Yom dau danem kwi bu ‘Po asê.’) <sup>35</sup> Ma ñagahô in danğasun po asê, êmbala tigolon, ma in sôm yom yêc awê.

<sup>36</sup> Yisu gic yao lau bu sêndic min pi gêñ dinañ têtñ lau ñatô dom, magoc sêsôc in ndê yom ñapu dom. In gic yao ñac tidim daêsam, magoc ñac sic min pi in hôc gêlêc su. <sup>37</sup> Ma lau hoñ nañ sêñgô, nañ sêhêdaê ñandô ma sêsôm, “In kôm gêñ hoñ ñapep ej, ma gitôm bu kôm lau danğasun bic sêñgô yom, ma lau awha mba sêsôm yom asê.”

## 8

### *Yisu gôlôm lau 4,000 (Mat 15:29-39)*

<sup>1</sup> Têtñ têm dinañ lau daêsam sêkac sa tiyham e lau ton atu sêmbo sêwhin Yisu. In gêlic bu ñac si gêñ sêney-ña mba, goc ta ndê ñgacsêñomi sêtêñ in sêney, ma sôm têtñ ñac bu, <sup>2</sup> “Aô tanwalô lau dindêc, bu sêmbo sêwhin aô gitôm bêc tō su, ma ñac si gêñ sêney-ña pacndê. <sup>3</sup> Ma aô bu wakêñ ñac sêlhô ti gêñ yô ñac, dec ñac oc tagôlô yêc señ. Ñac si lau ñatô sêney akêñ gameñ balin.” <sup>4</sup> Magoc in ndê ñgacsêñomi sêô in ndê yom ma sêsôm, “Yac dambo gameñ sawa, ma oc dakôc gêñ daneñ-ña y êc nde, nañ tôm bu lau hoñ dindêc sêney?” <sup>5</sup> Ma Yisu ndac ñac, “Mac nem bolom hinga ndôc?” Ma ñac sêsôm, “Yac mba bolom 7 sêndôc.”

<sup>6</sup> Goc Yisu sôm têtñ lau bu sêndôc sic sêndôc nom. Ma in kôc bolom 7 dinañ ma gêm danje, pô kôc-kôc, ma kêñ têtñ ndê ñgac-sêñomi bu sêndic sam têtñ lau, dec sic sam. <sup>7</sup> Ma ñac si i mwambwa ñatô sêndôc, nañ Yisu gêm mbec whin, ma sôm bu sêndic sam têtñ lau. <sup>8</sup> Ma lau hoñ señ e hôc ñac dôñ, goc ñgacsêñomi sic ñadêlê sa sip gatop 7 e menhu. <sup>9</sup> Lauñgac nañ señ gêñ dau, nañ si namba gitôm 4,000. Tinambu Yisu kêñ ñac sêlhô si, <sup>10</sup> ma in ti ndê ñgac-sêñomi sêpi wan dañ ma sêtêñ gameñ nañ sêsam bu Dalmanuta, nañ si.

### *Lau Palêsai sêndac Yisu bu kôm gêñ dalô (Mat 16:1-4)*

<sup>11</sup> Lau Palêsai ñatô sêtêñ Yisu si, ma sic hu sêñsu inñ. Ñac bu sêñsahê inñ, dec sêndac inñ bu kôm gêñ dalô ñañ bu tôc asê bu inñ kôc ñaclai yêc Anötô ndê. <sup>12</sup> Magoc Yisu h ulai ma sôm têñ ñac, “Tu sake-ñga mac lau têm dindêc-ñga anñsalê gêñ dalô? Yomandô wasôm t êñ mac bu aô wakôm gêñ dalô tôm mac andac, nañ ñañ dom.” <sup>13</sup> Goc inñ hu ñac siñ ma pi wañ tiyham whiñ ndê ñgac-sêñjomi ma sêlhô bu sêmbu sêpi bugictonñ ñadañga sêndi.

*Yisu puc lau Palêsai ti Herod si giso asê  
(Mat 16:5-12)*

<sup>14</sup> Têñ ndoc ñgac-sêñjomi sêpi wañ dau si, nañ sêñlhiñ dau siñ bu sêkôc bolom ñatô, ma ñac si bolom tigenñ yêc wañ dau ñalôm. <sup>15</sup> Ma Yisu sôm yom ti ñañga têñ ñac bu, “Ayob ñaôm ñapep pi lau Palêsai si yist ma Herod ndê yist.” <sup>16</sup> Ma ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi ma sêsôm, “Inñ sôm yom ñañ ñahu bu yac neñ bolom mbasi.” <sup>17</sup> Yisu kêyalê yom nañ ñac sêsôm, dec sôm têñ ñac, “Tu sake-ñga mac am yomgalôm ma gauc gêm bu yom nañ aô gasôm pi yist, nañ ñahu bu mac nem bolom mba? Bocke mac nem gauc sa pi gêñ hoñ nañ aô gakôm, nañ dom? Mac nem ñalôm ñadandi sa, a? <sup>18</sup> Tanôm yêc, magoc mac alic gêñ ñañ ñapep dom. Ñañamsuñ yêc, magoc mac añgô yom dom. Gauc nem gêñ nañ aô gakôm su. <sup>19</sup> Têñ têm nañ aô gac sam bolom amanñañ têñ lau 5,000, nañ mac ahonñ ñadêlê sa sip gatop hiñga?” Ma sêsôm, “Gatop 12.” <sup>20</sup> Goc Yisu sôm, “Ma têñ têm nañ aô gac sam bolom 7 têñ lau 4,000, nañ mac ahonñ ñadêlê sa sip gatop hiñga?” Ma sêsôm “Gatop 7.” <sup>21</sup> Goc inñ sôm têñ ñac, “Ma bocke dec mac nem gauc sa su dom?”

*Yisu kôm ñgac tapec ñayham sa*

<sup>22</sup> Ñac sêlac wañ si e sêhêc asê malac Betsaida. Ma lau ñatô sêkôc ñgac tapec ñañ sêtêñ Yisu si, ma sêndac Yisu bu kêñ amba sac inñ. <sup>23</sup> Goc Yisu kêm inñ sip amba, ma wê inñ sa malac ñamakê gi. Inñ hê gasôp pi inñ tandô ma kêñ amba sac inñ, ma ndac, “Am gêlic gêñ ñañ me mba?” <sup>24</sup> Ma ñgac dau hêc tandô sa ma sôm, “Aêc, aô galic ñamalac sêñsêlêñ sêmbu, magoc galic ñac ñadauñ-dauñ. Aô galic ñac sêtôm a.” <sup>25</sup> Goc Yisu kêñ amba sac inñ tandô tiyham, ma inñ tandô po asê ma ñayham sa. Ma inñ gêlic gêñ hoñ ñawa ñayham. <sup>26</sup> Goc Yisu kêñ inñ kôlhô gi ma sôm, “Am lhô solop têñ nem andu ndi. Mbu sôc malac dec ndi dom.”

*Pita hoc Yisu ñahu asê  
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

<sup>27</sup> Tiñambu Yisu ti ndê ñgac-sêñjomi sêlhô bu sêtêñ malac ñatô nañ yêc kêpiñ Sisaria-Pilipai sêndi. Sêñsêlêñ sêmbu señ ma Yisu ndac ñac bocdec bu, “Lau sêsôm bu aô asa?” <sup>28</sup> Ma ñac sêsôm têñ inñ, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet akwa-kwa si ñañ.” <sup>29</sup> Dec inñ ndac ñac, “Ma mac ñaôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita ô inñ awha ma sôm, “Am Mesaya dau.” <sup>30</sup> Goc Yisu gic yao ñac bu sêsôm inñ asê têñ lau ñañ dom.

*Yisu sôm gwanañ bu inñ oc hêc ñandê  
(Mat 16:21-23; Luk 9:22)*

<sup>31</sup> Têñ têm ñañ Yisu gic hu kêdôhônñ ñac pi gêñ nañ oc hêc asê Ñamalac ndê Atu. Inñ oc hêc ñawapac ñaêsam, ma lau bata Israel-ñga ti ñdabuñsiga atu-tu ma lau nañ sêndôhônñ yomsu oc sêtec inñ. Lau oc sêndic inñ ndu, ma tiñambu bêc tó niñga su inñ oc tisa tiyham. <sup>32</sup> Inñ sôm yom ñañ yêc awê, dec Pita kôc inñ sa ñasawa sauñ gi, ma sôm inñ. <sup>33</sup> Magoc Yisu kac dau kwi, tahê ndê ñgac-sêñjomi

ma sôm Pita bocdec bu, “Sadaŋ, kôc daôm sa lhô su! Bu am kêyalê Anötö ndê lêŋ dom, am bu êmkuc ŋamalac si gauc ŋambwa.”

*Lau naŋ sêŋkuc Yisu oc sêhóc ŋawapac  
(Mat 16:24-28; Luk 9:23-27)*

<sup>34</sup> Goc in mbwêc ndê ŋgac-sêŋomi ti lau daêsam naŋ sêŋkuc in, naŋ sêtêŋ in sêmeŋ, ma sôm têŋ ŋac, “Asa naŋ tac whin bu êŋkuc aô, naŋ êŋgwiniŋ dau ma hóc ndê a gicso dau sa, ma êŋkuc aô. <sup>35</sup> Bu asa naŋ tac whin bu sap gêŋ nom-ŋga dôŋ ŋapaŋ tu mbo tali-ŋga, naŋ oc niŋga. Magoc asa naŋ bu hu gêŋ nom-ŋga sin tu êŋkuc aô-ŋga ma tu ŋawaê ŋayham-ŋga, naŋ oc niŋga dom. <sup>36</sup> Ŋamalac daŋ bu po gêŋ nom-ŋga hoŋ sa, magoc in dau gatu bu niŋga, dec gêŋ nom-ŋga hoŋ dinaŋ oc tôm dom bu nem in sa. <sup>37</sup> Bu gêŋ ŋayham bocke yêc, naŋ gitôm bu dakêŋ têŋ Anötö ô yac neŋ gatunŋ?

<sup>38</sup> “Lau têm dindêc-ŋga ŋac lau sac, ma sêpuc dômbwê Anötö ma sêsa si lêŋ bambaliŋ tôm lau mockaiŋ-ŋga. Asa naŋ kwahic dec maya tu aô ti aneŋ yom-ŋga, naŋ ŋamalac ndê Atu oc maya tu in-ŋga têŋ ndoc ŋambu-ŋga naŋ in mbu meŋ ti Damba Anötö ndê ŋawasi, ma aŋela dabun sêwhinŋ.”

## 9

<sup>1</sup> Ma in sôm têŋ ŋac, “Yomandô aô wasôm têŋ mac! Lau ŋatô kwahic dec sêmbô, naŋ oc gacgeŋ sêmbô tali e sêlic Anötö ndê gôliŋ meŋ sa tiawê ma ti ŋaclai atu.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ŋawasi  
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

<sup>2</sup> Bêc 6 giŋga su goc Yisu kôc Pita, Jems ma Jon sêwhin in, ma ŋac tawasê sêpi lôc baliŋ daŋ si. Têŋ têm dinaŋ Yisu ndê ŋamlic kaiŋ daŋ sa, ma sêlic in ndê ŋawasi. <sup>3</sup> In ndê ŋakwê sêp sambuc ma ŋawasi atu, hóc gêlêc gêŋ sêsêp nom-ŋga hoŋ. <sup>4</sup> Ma sêlic Elaija lu Moses sêhoc dau asê, ma inlu sem yomgalôm sêwhin Yisu. <sup>5</sup> Goc Pita sôm têŋ Yisu, “Kêdôhônŋwaga, ŋayham kêlêc bu yac dambo lec. Yac oc akwê bac tó tu mac ambo-ŋga, am nem bac daŋ, Moses nde daŋ, ma Elaija ndê bac daŋ.” <sup>6</sup> Ŋgacsêŋomi tó dinaŋ sêtóc dau atu, ma bocdinaŋ Pita gêm gauc yom tu sôm-ŋga. <sup>7</sup> Têŋ dinaŋ dao daŋ meŋ kêgatóc ŋac ahuc, ma awha daŋ sa yêc dao ŋalôm, naŋ sôm, “Aô neŋ atunŋac dau dindêc, naŋ aô atac whin ndu andô. Aŋgô in ndê yom maŋ.” <sup>8</sup> Ma ŋagahô ŋac tahê gameŋ dau, ma sêlic bu Yisu tawasê mbo whin ŋac.

*Gêndac pi Elaija  
(Mat 17:10-13)*

<sup>9</sup> Tiŋambu ŋac sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ, ma Yisu kêŋ yao bu sêsôm yom pi gêŋ naŋ sêlic yêc lôc, naŋ asê dom e tôm Ŋamalac ndê Atu tisa akêŋ lau batê-ŋga. <sup>10</sup> Tu dinaŋ-ŋga ŋac sem yom dinaŋ ahuc yêc ŋac dau, magoc sem yomgalôm sêwhin dandi ŋapaŋ pi gêŋ dau. Ŋahu bu Yisu ndê yom pi in tisa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ sêŋyalê ŋahu dom.

<sup>11</sup> Ma sêndac Yisu, “Lau Skraib naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêsôm bu Elaija oc meŋ hóc asê muŋ, ma tiŋambu Mesaya oc meŋ. Yom dau ŋahu bocke?” <sup>12-13</sup> Ma Yisu sôm, “Elaija gic waê bu hóc asê muŋ Mesaya, bu êmasaŋ gêŋ hoŋ tisolop. Ma aô wasôm têŋ mac, bu Elaija meŋ hóc asê su. Ma lau sêkôm mêtê sac têŋ in tôm ŋac atac whin, tôm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc gwananŋ su. Ma yom naŋ sêto yêc pi Ŋamalac ndê Atu naŋ sôm bu in gic waê bu hóc ŋandê atu, ma lau oc sêpu in ma sêtec in. Mac aŋyalê yom dau ŋahu, me mba?”

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê danj*  
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

<sup>14</sup> Yisu ma ñgacsêñomi tō dinanj sêsip akêñ lôc dau sêmenj ma sêlic bu kêdôhônwaga yomsu-ñga ñatō ma Yisu ndê ñgacsêñomi ñatō sêsôm dau sêmbō, ma lau tonj atu sêñgihî ñac ahuc. <sup>15</sup> Têñ ndoc lau honj dinanj sêlic Yisu nanj sêhêdaê ñandô, ma sênti sêtêñ inj si ti sêhê mwalêc inj. <sup>16</sup> Ma Yisu ndac ñac bu, “Mac asôm daôm pi yom bocke?” <sup>17</sup> Ma ñamalac danj nanj mbo lau tonj atu ñalôm, nanj ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, aô gakôc anej balê dindec gamenj, bu ñalau sac danj mbo inj ñalôm ma kôm inj awha mba. <sup>18</sup> Têm ñatō ñalau sac dau kôc inj dôñ ma tuc inj sip nom gi, kôm inj whapwic sa ma senj lhô, ma inj amba ti gahi ñanga sa. Aô gandac am nem ñgacsêñomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.” <sup>19</sup> Yisu ñgô yom dau ma sôm, “O mac lau, aô gambo gawhiñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêñ danj? Aô wambo wawhiñ mac ñapanj dom! Mac nem akêñ whiñ mbasi. Akôc balê dau sa amenj.”

<sup>20</sup> Dec sêkôc balê dau sêtêñ Yisu sêmenj, ma têtñ têtñ ñalau sac gêlic inj, nanj ñagahô inj kêmwanañ balê dau ti ñanga, goc tuc inj sip nom gi, ma inj kêpi ti whapwic sa yêc nom. <sup>21</sup> G oc Yisu ndac balê dau ñadamba, “Ñalau sac kôm inj bocdinañ tôm yala hinga?” Ma damba sôm, “Inj mbo bocdinañ têtñ têtñ inj balêkoc sauñ ñapanj e kwahic dec. <sup>22</sup> Ma ndoc daêsam ñalau sac dau tuc inj peñ sip bu me sip ya, ma kôm bu ndic inj ndu ñinga. Tigenj am bu nditôm, dec tamwalô alu ma nem alu sa.” <sup>23</sup> Goc Yisu sôm têtñ inj, “Bocke dec am sôm têtñ aô, ‘Am bu nditôm?’ Mac bu akêñ whiñ, dec gêñ honj oc nditôm.” <sup>24</sup> Ma ñagahô balê ñadamba ta yom ma sôm, “Aô gakêñ whiñ. Nem aô sa bu wakêñ whiñ ñanga.”

<sup>25</sup> Yisu gêlic bu lau daêsam sênti sêmenj, dec hec yom ñalau sac ma sôm, “Am ñalau danngasuñ bic ma awha mba-ñga, aô wandic atu am bu hu balê dindec sinj, ma sôc inj ñalôm tiyham dom!” <sup>26</sup> Goc ñalau sac dau mbwêc asê ma kêmwanañ balê dau ñalêñ sac, goc sa awê gi. Ma balê dau yêc gitôm ñgac batê danj, dec lau daêsam sêsôm, “Inj mbac ndu su.” <sup>27</sup> Tigenj Yisu kêw inj sip amba, keñ inj sa, ma inj tisa kalhac.

<sup>28</sup> Tinjambu Yisu sôc andu danj gi, ma inj ndê ñgacsêñomi sêndac inj gelec, “Bocke dec yac atôm dom bu asoc ñalau dinanj su?” <sup>29</sup> Ma inj sôm, “Mac bu asoc ñalau kainj dinanj su, nanj atenj mbec ñanga. Ñalêñ danj mba.”

*Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu ma tisa*  
(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

<sup>30-31</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu gamenj dinanj sinj, ma sêñsêlêñ sêmbō gamenj Galili-ñga. Yisu bu êndôhônj ñac têtñ têtñ dinanj, dec tec bu lau sêñyalê gamenj nanj ñac sêmbō. Inj sôm têtñ ñac, “Tinjambu oc sêkêñ ñamalac ndê Atu sip lau ñatō amba. Ñac oc sêndic inj ndu, magoc têtñ bêc tō ñinga su, inj oc tisa tiyham.” <sup>32</sup> Magoc ñac si gauc sa pi inj ndê yom dom, ma sêtôc dau bu sêndac inj pi yom dau ñahu.

*Asa ti ñamalac ñamata-ñga?*  
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

<sup>33</sup> Ñac sêñsêlêñ e sêhôc asê malac Kapenaom, goc si sêndôc andu danj. Ma Yisu ndac ñac, “Mac asenj daôm pi gêñ sake yêc senj?” <sup>34</sup> Magoc ñac sem dôñ, bu yêc senj ñac sem yongalôm sêwhiñ dandi pi ñac si asa inj ñgac ñamata-ñga. <sup>35</sup> Yisu ndôc sic ma ta ñgacsêñomi 12 sêtêñ inj si, ma sôm têtñ ñac, “A sa nanj bu ti ñamalac ñamata-ñga yêc Anôtô anjô-ñga, nanj êñgwiniñ dau ti ñgac ñambu-ñga,

ma nem akiñ lau hoñ.” <sup>36</sup> Goc in kôc balêkoc saun ðañ ma kêñ in kalhac ñac ñalhu. Ma in kêgape in ma sôm, <sup>37</sup> “Asa nañ bu kôc balêkoc saun ðañ tôm in dindec, nañ sa tu aô neñ ñaê-ñga, nañ gitôm in kôc aô ðaun sa. Ma asa nañ kôc aô sa, nañ kôc aô tanwasêñ sa dom, magoc kôc Damañ nañ kêkin aô gameñ, nañ sa bocdinañ.”

*Lau nañ sêkôm gwelen tu Yisu-ñga, nañ sêwhê ðau kôc dom*

*(Luk 9:49-50)*

<sup>38</sup> Têñ bêc ðañ Jon sôm têtñ Yisu bu, “Kêdôhônwaga, yac alic ñgac ðañ kôm gwelen ma soc ñalau sac su yêc lau ña am nem ñaê. Yac ac yao in, bu in kêkuc am whin yac dom.” <sup>39</sup> Magoc Yisu sôm, “Alhac in ahuc dom, bu ñamalac nañ kôm gêñ ðalô ña aneñ ñaê, nañ gitôm dom bu kac ndê awha kwi ñgahô, ma sôm yom sac pi aô. <sup>40</sup> Asa nañ kêñ kisa yac dom, nañ yac neñ ðañ. <sup>41</sup> Yomandô aô wasôm têtñ mac bu asa nañ kôm gêñ saun ðañ bu nem mac sa tu mac anñkuc aô Kilisi-ñga, gitôm in kêñ bu laclhu ðañ têtñ mac anôm, nañ Anôtô oc êñlhin in sin dom. In oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ in.”

*Puc pi lêtôm*

*(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)*

<sup>42</sup> Ma Yisu sôm, “Ñamalac ðañ bu tim balêkoc saun ðañ nañ kêñ whin aô bu kôm mêtê sac, nañ kôm giso atu. Oc ñayham bu ðasô hoc atu ðañ pi in kachu, ma tambalin in sip gwêc ndi ninnga. Ma bocdinañ oc tôm dom bu in tim balêkoc ðau, ma tinjambu tap Anôtô ndê matôc sa.

<sup>43-44</sup> “Am amam bu kôm sac, nañ tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti amam gatuc, nañ ñayham hôc gêlêc am kôm sac ña amam lu-lu e am sip ya lambwam-ñga nañ sa ñapañ, nañ ndi. <sup>45-46</sup> Ma gahim bu kôm sac, nañ tim kic. A m bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti gahim gatuc, nañ ñayham hôc gêlêc am kôm sac ti gahim lu-lu e Anôtô tuc am sip ya lambwam-ñga nañ sa ñapañ, nañ ndi. <sup>47</sup> Ma am nem tanôm bu kôm sac, nañ kip sa. Am bu ndôc Anôtô ndê gameñ undambê-ñga ti tanôm tigen, nañ ñayham hôc gêlêc am kôm sac ti tanôm lu-lu e Anôtô tuc am sip lambwam ndi. <sup>48</sup> Yêc gameñ ðinañ lau oc sêhôn ñandê ñapañ, tôm yom nañ Aisaya to yêc bocdec bu, ‘*Dombo oc mbac ndu dom, ma ya oc sa ñapañ.*’

<sup>49</sup> “Bocdinañ ayob ðaôm tu lêtôm-ñga, bu Anôtô oc kêñ ya êmbô lau hoñ,\* gitôm lau sêkêñ gwêc so pi wata tu bu yêc ñayham ñasawa balin. <sup>50</sup> Gwêc so ðau in gêñ ñayham, magoc ñamakic bu ninnga, oc ðakôm ñamakic sa tiyham ñalêñ nde? Bocdinañ ambo lau nom-ñga ñalôm atôm gwêc so, ma ambo awhin ðaôm ti yom malô.”

## 10

*Anôtô tec bu awhê lu ñgac sêhu ðau sin*

*(Mat 19:1-12)*

<sup>1</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu gameñ ðinañ sin, ma sêtêñ gameñ Judia-ñga si. Goc sêpi Bu Jordan ñadanga nañ yêc têtñ gameñ ac pi-ñga, nañ si. Yêc gameñ ðinañ lau ðaêsam sêkac sa tiyham ma sêtêñ in si, ma in kêkuc in ndê mêtê ma kêdôhôn ñac.

\* **9:49:** Yom nañ yêc ñabatijn 49 nañ ñahu yêc awê dom, magoc lau ñatô gauc gêm bocdec bu. Anôtô tac whin bu lau sêkêñ whin Yisu-ñga sêhu mêtê sac hoñ sin ma sêsa lêtñ gitêñ eñ. Gêñ bocke nañ bu lhac ñac ahuc tu sêtap gameñ undambê-ñga sa, nañ sêhu sin tôm yom nañ yêc ñabatijn 43-47 whê sa. Ma Anôtô oc kêñ ya êmbô lau gitôm lau sêpec gol ña ya tu bu ñadômbwi ninnga ma gol ñawasi solop yêc.

<sup>2</sup> Ma lau Palésai ñatô sêmenj ma bu sêtim Yisu, dec sêndac inj bocdec bu, “Ngac danj bu hu ndê awhê sij, nanj oc êngili yomsu, me mba?” <sup>3</sup> Ma Yisu ndac ñac ô, “Moses to yomsu bocke?” <sup>4</sup> Goc sêsôm, “Moses sôm bu ñgac danj gitôm bu to bapia hu nawhê sij-ñga, goc hu ndê awhê sij.” <sup>5</sup> Ma Yisu sôm, “Aêc. Moses to yomsu dinanj tu mac nem ñalôm ñadandi-ñga. <sup>6</sup> Magoc têtj têtj Anötö kêj undambê ti nom, nanj inj kêmasanj ñamalac ñgac ti awhê. <sup>7</sup> Ma tu dinanj-ñga ‘ñgac danj oc hu damba lu dinda sij, ma sap inj nawhê dôj,’ <sup>8</sup> ma injlu sêti gêtj tigenj.” Yom dau whê sa bu injlu sêmbo sêtôm ñamalac lu dom, injlu sêti gêtj tigenj yêc Anötö anjgô-ñga. <sup>9</sup> Bocdinañ yham dom andô bu ñamalac sêkac gêtj nanj Anötö dau kêj pitigenj, nanj su.”

<sup>10</sup> Tinjambu Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêndöc andu danj, ma sêndac inj pi yom dinanj ñahu. <sup>11</sup> Ma inj sôm, “Ngac nanj hu inj ndê awhê sij ma gêm awhê wakuc, nanj kôm gêtj mockainj-ñga têtj inj yêc Anötö anjgô-ñga. <sup>12</sup> Ma awhê nanj hu nakweñ sij ma gêm ñgac wakuc, nanj kôm gêtj mockainj-ñga bocdinañ.”

### *Yisu gêm mbec balêkoc*

*(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

<sup>13</sup> Têtj bêt danj lau sêhoñ si balêkoc sêtêtj Yisu si, bu inj kêj amba sac ñac. Magoc inj ndê ñgac-sêñomi sêsôm dinda ti dambai. <sup>14</sup> Têtj têtj Yisu gêlic gêtj dau inj tac ñandê, ma sôm têtj ñac, “Atec balêkoc dinanj sêtêtj aô sêmenj. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc sauj dindec, nanj ñawaê. <sup>15</sup> Aô wasôm yomandô têtj mac bu asa nanj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu gitôm balêkoc sauj danj dom, nanj oc nditôm dom bu sôc ndi.” <sup>16</sup> Goc inj kôc balêkoc dau sa ma kêgape ñac. Ma inj kêj amba sac ñac, ma gêm mbec ñac.

### *Ngac ti lêtôm*

*(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)*

<sup>17</sup> Yisu ti ma kêsêlên mbo señ whinj ndê ñgacsêñomi. Ma ñgac danj kêtj menj ma pôtj haduc yêc inj anjgô-ñga, ma ndac inj bocdec bu, “Kêdôhônjwaga ñayham, aô wakôm bocke dec tinjambu Anötö oc kôc aô sa wandöc tanji ñapanj.” <sup>18</sup> Goc Yisu sôm têtj inj, “Tu sake-ñga am sam aô bu ñayham? Anötö tigenj inj ñayham. <sup>19</sup> Am kêyalê yomsu nanj Anötö kêj têtj Moses, ‘Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêtj mockainj-ñga dom. Nem kanj gêtj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom. Êmsau lau bu kôc ñac si gêtj dom,’ ma ‘Toc damam lu dinam sa.’” <sup>20</sup> Ma inj sôm, “Kêdôhônjwaga, aô kakuc yomsu hoñ dinanj, têtj ndoc aô gambo balê ñapanj e kwahic dec.” <sup>21</sup> Yisu tahê inj ma tac whinj inj kêtjêc. Ma inj sôm, “Gêtj tigenj yêc tu am kôm-ñga. Am ndi, kêj am nem gêtj hoñ têtj lau sênemlhi, ma kêj ña-awa têtj lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tinjambu am mweñ ma êmkuc aô.” <sup>22</sup> Magoc têtj têtj ñgac dau ngô Yisu ndê yom dinanj inj wec, ma kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Ñahu bu inj ñgac ti lêtôm.

### *Puc pi awa ti wapa*

*(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)*

<sup>23</sup> Goc Yisu tahê lau hoñ, ma sôm têtj inj ndê ñgacsêñomi, “Lau ti lêtôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu ñagahô.” <sup>24</sup> Ñac sêngô inj ndê yom dinanj e sêhêdaê. Ma Yisu sôm têtj ñac tiyham, “O anej balêkoc atac whinj-ñga, ñamalac bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu, nanj gêtj sauj dom. <sup>25</sup> Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalásê ñagahô, hôt gêlic ñgac ti lêtôm danj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu.” <sup>26</sup> Yisu ndê ñgac-sêñomi sêngô yom dinanj ma sêhêdaê ñandô. Ma sêsôm têtj dandi, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-ñga sa? Oc ñawapac atu!” <sup>27</sup> Yisu tahê

ņac ma sôm, “Gêņ nanj ņamalac sêtôm dom bu sêkôm, nanj Anötö gitôm bu kôm, bu Anötö gitôm bu kôm gêņ honj.”

<sup>28</sup> Goc Pita sôm têtj inj, “Yac oc bocke? Yac ahu gêņ honj sinj tu anjuc am-ņga.” <sup>29</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô têtj mac. Asa nanj bu hu andu, me asidôwai, me lhuwêi, me dinda lu damba, me balêkoc, me nom sinj tu aô-ņga ma tu gwelenj ņawaê ņayham-ņga, <sup>30</sup> nanj Anötö oc kêtj gêņ kainj dinanj daêsam têtj inj ô, têtj ndoc inj mbo nom. Ma inj oc tap kisa ti ņawapac sa tu aô-ņga whinj. Ma têtj têtj ņambu-ņga, Anötö oc kôc inj sa, ma kêtj inj ndôc tali ņapanj yêc undambê. <sup>31</sup> Tigenj lau daêsam nanj kwahic dec sêti lau ņamata-ņga, nanj oc sêti lau ņambu-ņga, ma lau ņambu-ņga oc sêti lau ņamata-ņga.”

### *Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu*

*(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

<sup>32</sup> Yisu wê inj ndê ņgacsêņomi ma sêņsêlêņ sêmbo senj bu sêtêņ Jerusalem sêndi. Inj ndê ņgac-sêņomi sêņsêlêņ ti sêhêdaê, ma lau ņatô nanj sêņsêlêņ sêwhinj ņac, nanj sêtôc dau.\* Bocdinanj Yisu kôc ņgacsêņomi 12 sêsa si sêlhac dau-ņga, ma sôm yom tiyham pi gêņ nanj oc hóc asê inj. <sup>33</sup> Inj sôm, “Kwahic dec yac bu dapi malac Jerusalem dandi, ma ņgac danj oc hoc ņamalac ndê Atu asê ma kêtj inj sip dabuņsiga atu-tu ti kêdôhônj-waga yomsu-ņga amba. ņac oc sêkic yom bu sêndic inj ndu, ma sêkêņ inj sip lau Rom-ņga amba. <sup>34</sup> ņac oc sêsu inj susu, sêhê gasôp pi inj, sêndic inj ņamlic ņandê ma sêndic inj ndu. Magoc tinjambu bêc tó ninjga su, goc inj oc tisa tiyham.”

### *Jems lu Jon bu sêhóc gêlêc ņgacsêņomi ņatô*

*(Mat 20:20-28)*

<sup>35</sup> Jems lu Jon, Sebedi ndê atuņgac lu, sêtêņ Yisu si ma sêsôm, “Kêdôhônjwaga, alu atac whinj gêņ danj, ma bu andac am bu kôm gêņ dau ņandô sa.” <sup>36</sup> Goc Yisu ndac, “Amlu atac whinj bu aô wakôm sake?” <sup>37</sup> Ma sêsôm, “Alu atac whinj bu têtj ndoc am ndôc nem pônj kinj-ņga ti ņawasi atu, nanj am kêtj alu andôc awhinj am, danj ndôc amam andô-ņga ma danj ndôc gasê-ņga.” <sup>38</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Amlu aņyalê gêņ nanj amlu andac, nanj dom. Amlu atôm bu anôm gêņ sip laclhu ņawapac-ņga nanj aô wanôm, a? Ma atôm bu alinj sanjgu† nanj aô oc waliņ, a?” <sup>39</sup> Ma injlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” Goc Yisu sôm, “Yomandô! Amlu oc anôm gêņ sip laclhu tôm aô wanôm, ma alinj sanjgu tôm nanj aô waliņ. <sup>40</sup> Magoc aô dec oc wanjalinj lau sa bu sêndôc aô amanj andô-ņga ti amanj gasê-ņga, nanj dom. Anötö ti ņadau bu êņyalinj lau sa bu sêndôc dinanj.”

<sup>41</sup> Têtj ndoc ņgacsêņomi 10 sêņgô yom dau ņawaê, nanj ņac tac ņandê têtj Jems lu Jon. <sup>42</sup> Goc Yisu mbwêc ņac sêtêņ inj si, ma sôm, “Mac aņyalê bu lau sambuc si gôlinjwaga sêtoc dau sa têtj ņac si lau, ma ņac si lau bata sêņgwininj lau nanj sêmbo ņac ņapu. <sup>43</sup> Tigenj mac anjuc ņac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa bu ti ņamalac tiwaê yêc Anötö anjô-ņga, nanj nem akinj mac. <sup>44</sup> Aêc! Asa bu ti mac nem ņamalac ņamata-ņga, nanj êņgwininj dau ma ti mac honj nem ņgac akinj ņambwa. <sup>45</sup> ņahu bu lêtj dau ti anej lêtj. ņamalac ndê Atu meņ tu bu lau sênem akinj inj-ņga dom. Mba. Inj meņ bu nem akinj lau, ma bu kêtj dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac ņatôp.”

\* **10:32:** Lau nanj sêņkuc Yisu nanj sêhêdaê ti sêtôc dau, ņahu bu ņac gauc gêm yom nanj Yisu sôm têtj ņac su, pi gêņ nanj oc hóc asê inj têtj têtj inj bu pi Jerusalem ndi. Alic Mak 8:31; ma 9:30. † **10:38:** Yisu ndê yom pi laclhu nanj inj oc nôm, ma sanju nanj inj oc linj, nanj ņahu sip ņawapac daêsam nanj oc hóc asê inj.

*Yisu kôm ngac tapec Batimeas ngayham sa  
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)*

<sup>46</sup> Yisu ti ndê ngacsênomi sêñsêlêñ e sêhôn asê malac Jeriko, ma lau tonj atu sêñkuc ñac. Têñ ndoc ñac bu sêhu Jeriko sinj, nanj sêtap ngac tapec danj sa, nanj ndôc señ ñamakê ma tenj gêñ. Inj Batimeas, ngac danj ñaê Timeas ndê atunjac. <sup>47</sup> Têñ têm inj ngô bu Yisu Nasaret-nga kêsêlêñ mbo señ, nanj gic hu mbwêc yom asê bocdec bu, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” <sup>48</sup> Goc lau daêsam sêhec yom inj ma sêsôm bu inj nem dôñ. Magoc inj mbwêc ti ñanja, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô.” <sup>49</sup> Yisu ngô ñac si yom ma kwê dôñ kalhac, goc sôm têtñ lau, “Mac asôm têtñ inj bu menj.” Goc sêta yom têtñ ngac tapec dau ma sêsôm, “Tisa ti atac ngayham! Inj ta am bu mwenj.” <sup>50</sup> Goc ngac dau kac ndê ñakwê andô-nga baliñ su yêc nom, ma tisa ñagahô ma têtñ Yisu gi. <sup>51</sup> Ma Yisu ndac inj, “Am tac whinj bu aô wakom sake têtñ am?” Ma ngac tapec dau sôm, “Kêdôhôn-waga, aô tac whinj bu tanônj ngayham sa.” <sup>52</sup> Goc Yisu sôm, “Am ndi! Am nem kêñ whinj aô dec kôm am ngayham sa.” Ma ñagahô inj tandô ñawa sa, ma inj kêkuc Yisu mbo señ.

## 11

*Yisu sôc Jerusalem gi  
(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jon 12:12-15)*

<sup>1</sup> Yisu ti ndê sêñomi sêñsêlêñ sêhêganônj Jerusalem e sêsuj sa malac Betani ma malac Betpagi yêc Lôc Olib. Goc Yisu kêkinj ndê ngacsêñom lu, <sup>2</sup> ma sôm têtñ injlu, “Asôc malac dindê andi, ma yêc dindê amlu oc atap donjki danj sa, nanj sêsô dôñ kalhac. Inj donjki ñatu wakuc, nanj ñamalac danj ndôc ñahô munj su dom. Anjgapwêc su ma akôc sa amenj.” <sup>3</sup> Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu anjgapwêc donjki dau, nanj asôm têtñ ñac bu, ‘Pômdau tac whinj bu donjki dindec nem inj sa ñasawa saunj, goc inj oc kêñ mbu menj.’”

<sup>4</sup> Bocdinañ dec injlu sêsôc malac dau si ma sêtap donjki danj sa, nanj lau sêsô dôñ kalhac señ ñadali k êpiñ andu danj. Injlu bu sêñgapwêc su, <sup>5</sup> ma lau ñatô nanj sêlhac sêmpiñ, nanj sêndac injlu, “Amlu akôm sake, dec bu anjgapwêc donjki dau su?” <sup>6</sup> Ma injlu sêô ñac si yom tôm Yisu sôm têtñ injlu, dec sêhu donjki dau sinj têtñ injlu. <sup>7</sup> Sêwê inj sa sêtêtñ Yisu si, ma sêhu si ñakwê awê-nga sac donjki, goc Yisu pi gi ndôc ñahô. <sup>8</sup> Ma lau daêsam sêhê si ñakwê yêc señ. Ma lau ñatô sêhêako a ñalaunj yêc señ ñamakê ma sêkêñ yêc señ. <sup>9</sup> Lau nanj sêmunj Yisu ti lau nanj sêñkuc inj, nanj sêmbwêc “Hosana! Anôtô nem mbec ñac nanj menj gêm Pômdau anjô. <sup>10</sup> Anôtô nem mbec inj nanj menj bu puc abanj Dawid ndê gôlinj dôñ. Hosana têtñ Anôtô lôlôc-nga.”

<sup>11</sup> Yisu hóc asê Jerusalem, goc sôc lôm dabunj ñabatêmdô gi, ma gêlic gêñ sambob nanj yêc dindê. Magoc ac gi su dec inj ti ndê ngacsêñomi 12 sêmbu sêsa malac Betani si bu sêyêc dindê.

*Yisu pucbo a kinj danj  
(Mat 21:18-19)*

<sup>12</sup> Têtñ bêbêc Yisu ti ndê ngac-s êñomi sêhu Betani sinj ma sêñsêlêñ sêmbo señ, ma gêñ yô Yisu. <sup>13</sup> Inj gêlic a kinj danj nanj kalhac ahê, goc têtñ a dau gi. Têm dinañ inj têm nanj a kinj sem ñandô dom, magoc Yisu gêlic bu a dinañ ñalaunj kêsôlô su dec kêñ bata bu mboc kinj ñandô oc sêñgalêñ. Magoc ñandô mbasi, inj tap ñalaunj ñambwa sa. <sup>14</sup> Goc inj pucbo a dau ma sôm, “Lau danj oc sêneñ ñandô yêc a dindec tiyham dom.” Ma inj ndê ngacsêñomi sêngô yom dau.



*Yisu soc lau su yêc lôm dabuŋ*  
(*Mat 21:12-17; Luk 19:45-46*)

<sup>15</sup> Yisu ti ndê sêŋnômi sêŋsêlêŋ si e sêhóc asê Jerusalem, ma sêtêŋ lôm dabuŋ si. Yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdô lau sêtidulu gêŋ ti semlhi gêŋ sêmo, ma Yisu gic hu soc ŋac sêsa awê. Inŋ kac lau sêô mone-ŋga si tebo sa, ma kac lau nanŋ sêyob balusi bu lau sênemlhi, \* nanŋ si pôŋ sa whin. <sup>16</sup> Ma inŋ gic yao lau bu sêkôc wapa sêtidulu-ŋga sôc lôm dabuŋ ŋagameŋ tiyham dom. <sup>17</sup> Ma inŋ kêdôhônŋ lau ma sôm, “Sêto Anötô ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aô neŋ andu gic waê bu lau akêŋ gameŋ honŋ sêteŋ mbec sêmo-ŋga.’ Mac anŋyalê yom dau, ma bocke dec mac akôm Anötô ndê andu ti lau kanŋ si gameŋ?”

<sup>18</sup> Tinambu dabuŋsiga atu-tu ma lau nanŋ sêndôhônŋ yomsu, nanŋ sêŋgô ŋawaê pi gêŋ nanŋ Yisu kôm, ma sêŋyalê bu lau sambob sêhêdaê tu inŋ ndê yom-ŋga. Tu dinanŋ-ŋga dec sêtôc Yisu, ma sêŋsalê lêŋ bu sêndic inŋ ndu. <sup>19</sup> Yisu ti ndê ŋgac-sêŋnômi sêmo Jerusalem e ac gi sip, dec sêmbu sêsa si.

*Yom pi lêŋ dakêŋ whinŋ ti datenŋ mbec-ŋga*  
(*Mat 21:20-22*)

<sup>20</sup> Ŋagalanŋsê bêbêc Yisu ti ndê ŋgacsêŋnômi sêŋsêlêŋ bu sêmbu sêtêŋ Jerusalem sêndi, ma sêhóc asê a kiŋ nanŋ Yisu pucbo. Ŋac sêlic bu a dau mbac, ŋasanŋgac ti ŋawakac honŋ tibasô. <sup>21</sup> Ma Pita gauc gêm Yisu ndê yom, dec sôm têŋ inŋ, “Kêdôhônŋwaga, lic a kiŋ nanŋ am pucbo, nanŋ mbac su.” <sup>22</sup> Goc Yisu ô yom ma sôm têŋ ŋac, “Akêŋ whinŋ Anötô. <sup>23</sup> Aô wasôm yomandô têŋ mac, bu asa nanŋ bu sôm têŋ lôc danŋ bu, ‘Puc daôm sa ma sip gwêc ŋalôm ndi,’ ma atac lu-lu dom magoc kêŋ whinŋ bu Anötô oc kôm yom dau ŋandô sa, dec gêŋ dau oc ŋandô sa. <sup>24</sup> Boc-dinanŋ aô bu wasôm têŋ mac bu gêŋ bocke nanŋ mac bu atenŋ Anötô bu kêŋ têŋ mac, nanŋ akêŋ whinŋ bu mac akôc su, ma aô wasôm yom ŋandô, inŋ oc kêŋ têŋ mac. <sup>25-26</sup> Ma têŋ ndoc mac bu atenŋ mbec, ma bu gauc nem lau nanŋ sêkôm sac têŋ mac, nanŋ goc asuc ŋac si sac kwi. Ma mac nem Damam nanŋ mbo undambê, oc suc mac nem sac kwi bocdinanŋ.”

*Gêndac pi Yisu ndê ŋaclai ŋahu*  
(*Mat 21:23-27; Luk 20:1-8*)

<sup>27</sup> Yisu ti inŋ ndê ŋgacsêŋnômi sêhóc asê malac Jerusalem tiyham ma sêtêŋ lôm dabuŋ si. Yisu kêsêlêŋ mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdô, ma dabuŋsiga atu-tu ti kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga ma lau bata sêtigasuc inŋ. <sup>28</sup> Ma sêndac inŋ, “Am kôc ŋaclai yêc nde, bu kôm gêŋ honŋ nanŋ am kôm? Asa kêŋ têŋ am?” <sup>29</sup> Goc Yisu sôm têŋ ŋac, “Gêŋ ŋamata-ŋga aô wakêŋ gêndac danŋ têŋ mac. Mac bu aô anenŋ yom, dec wasôm anenŋ ŋaclai ŋahu asê têŋ mac. <sup>30</sup> Asa kêŋ ŋaclai têŋ Jon dec inŋ kêku lau? Anötô kêŋ ŋaclai têŋ inŋ, me mba? Asôm têŋ aô.”

<sup>31</sup> Ŋac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têŋ dau, “Yac bu dasôm bu Anötô kêŋ ŋaclai têŋ Jon, goc Yisu oc ndac yac, ‘Tu sake-ŋga mac akêŋ whinŋ Jon dom?’ <sup>32</sup> Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ŋamalac nom-ŋga si gauc ŋambwa, goc lau oc sêlic yac sac.” Ŋac sêŋyalê bu lau daêsam sêlic Jon bu propet danŋ, dec sêtôc dau. <sup>33</sup> Bocdinanŋ sêsôm têŋ Yisu, “Yac anŋyalê dom.” Ma inŋ sôm têŋ ŋac, “Bocdinanŋ aô wasôm anenŋ ŋaclai ŋahu asê têŋ mac dom.”

## 12

*Yom gôlinŋ pi lau sêyob ôm wain-ŋga*  
(*Mat 21:33-46; Luk 20:9-19*)

\* **11:15:** Alic yom ŋapu-ŋga (footnote) yêc Mat 21:12.

<sup>1</sup> Ma in gic hu yom gôlin dan ma sôm têt lau bata Israel-nga dinan, “Ngac dan sô om wain-nga dan. In sô tun sa, kêmasan gamej tu lau sêmasan wain ñakwi-nga, ma kwê andu baliñ dan bu lau sêlhac ma sêtij lau kan. Tinjambu in kêñ om dau têt lau ñatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gamej dan. <sup>2</sup> Têt têt sêndic wain ñandô sa-nga, nan ñadau kêkin ñgac akin dan têt lau sêyob om-nga, tu bu sêkêñ wain ñandô ñatô têt in. <sup>3</sup> Tigen ñac sêlô in dôñ, sic in ñamlic ñandê, ma sêkêñ in kôlhô amba sawa gi. <sup>4</sup> Goc ñadau kêkin ñgac akin dan tiyham, tigen ñac sic in pi ñagôlôn, ma sêkôm mêtê sac têt in. <sup>5</sup> Tinjambu ñadau kêkin ñgac titô-nga, magoc ñac sic in ndu. Ma in kêkin lau daêsam tiyham, ma ñac sic ñatô ñamlic ñandê, ma sic ñatô ndu. <sup>6</sup> Tinjambu ñgac tigen mbo, nan ñadau ndê atungac, nan in tac whin ndu andô. Goc ñadau kêkin ndê atu dau têt ñac gi, ma gauc gêm têt dau, ‘Lau nan sêyob anej om, nan oc sêtoc anej atungac dindec sa.’ <sup>7</sup> Tigen têt têt ñadau ndê atu hôc asê, nan lau sêyob om-nga sêsôm têt dau, ‘Ngac dinan in ñadau ndê atungac nan oc wêkain om dindec ti ndê gêt lêsêm. Bocdinañ dandic in ndu ma dakôc om dindec su ti yac neñ.’ <sup>8</sup> Ma sêkôc atungac, sic in ndu ma sêtuc in sa awê gi.”

<sup>9</sup> Goc Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu om ñadau oc kôm sake têt lau nan sêyob in ndê om? In oc meñ ma ndic ñac ndu, ma kêñ om dau têt lau ñatô sêyob. <sup>10</sup> Gauc nem yom nan sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nan lau sêkwê andu-nga sêtêc, nan kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau. <sup>11</sup> Pômdau kôm gêt dau, ma yac alic ñayham.’ Mac asam yom dau su, me?”

<sup>12</sup> Têt dinan lau bata Israel-nga sênjalê bu Yisu sôm yom gôlin dau hêganôn ñac, dec sênjalê lêt bu sêkôc in dôñ. Magoc sêtôc lau toñ atu nan sêmbo sêwhin Yisu, ma tu dinan-nga sêhu in sin ma sêlhô si.

### *Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga*

*(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

<sup>13</sup> Tinjambu lau bata dinan sênjalê lêt bu sêtim Yisu bu sôm yom so dan. Ñac sênkin lau Palêsai ñatô sêwhin lau Israel-nga ñatô nan sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlin dôñ, nan sêtêt Yisu si. <sup>14</sup> Ñac sêhêc asê in ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, yac anyalê bu am ñgac sôm yom ñandô-nga. Am gauc gêm lau si waê dom, ma toc ñac hon sa ñalêñ tigen. Ma am kêdôhôn Anôtô ndê lêt têt lau kêkuc yom ñandô solop. Kwahic dec yac bu andac am bu in solop bu yac dakêñ takis têt ñSisa, me mba? Yac oc danemlhi takis, me mba?”

<sup>15</sup> Yisu ngô yom dau, tigen in kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim in, dec sôm, “Tu sake-nga mac bu atim aô? Akôc mone silba dan ma atôc têt aô.” <sup>16</sup> Goc sêkêñ mone dan têt in, ma in ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñê yêc mone dindec?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Sisa ndê.” <sup>17</sup> Dec Yisu sôm, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêt nan gic in ñawaê, ma atoc Anôtô sa ña gêt nan gic in ñawaê.” Ñac sênghô Yisu ndê yom dau, ma sêhêdaê tu in ndê gauc-nga.

### *Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêt lau batê-nga*

*(Mat 22:23-33; Luk 20:27-38)*

<sup>18</sup> Ma lau ñSadiusi ñatô sêtêt Yisu si, bu sêkêñ gêndac dan têt in. Ñac lau Israel si toñ dan, nan sêkêñ whin dom bu lau batê oc sêtisa tiyham. <sup>19</sup> Ma ñac sêndac in bocdec bu, “Kêdôhôn-waga, Moses to yac neñ yomsu dan bocdec bu. Ñgac dan bu ndê dôwa nem awê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nan ñgac dau oc nem dôwa ndê awê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. <sup>20</sup> Têt ndoc dan asidôwai 7 sêmbo. Ñgac ñamata-nga gêm awê sa, magoc mbac ndu, ma balêkoc mba. <sup>21</sup> Goc in asi, ñgac tilu-nga, gêm awê sawa dau, magoc mbac

ndu ma balêkoc mba. Ngac titö-nga bocdinaŋ, <sup>22</sup> ma asidôwa hale bocdinaŋ, hoŋ sem awhê sawa dau sa, magoc sêmbac ndu, ma balêkoc mba. Ma tiŋambu awhê dau mbac ndu. <sup>23</sup> Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ŋatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asidôwa asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinaŋ hoŋ sem awhê tiger dinaŋ su têtŋ ndoc sêmba tali.”\*

<sup>24</sup> Ma Yisu sôm têtŋ ŋac, “Mac akôc gauc so, bu mac anyalê Anötö ndê yom ti iŋ ndê ŋaclai dom. <sup>25</sup> Têtŋ têtŋ lau batê sêtisa, naŋ lau oc sênem dau dom. Ŋac oc sêmba sêtôm aŋela undambê-nga. <sup>26</sup> Ma yom danŋ tiyham tôte asê bu lau batê oc sêtisa. Mac asam su yêc Moses ndê buku. Têtŋ ndoc Moses gêlic ya golom a danŋ, naŋ Anötö sôm têtŋ iŋ bu, ‘Aô Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö ma Jakob ndê Anötö.’ <sup>27</sup> Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tôte dinaŋ si Anötö? Iŋ lau batê si Anötö dom, iŋ lau tali si Anötö. Mac nem gauc iŋ so sambuc.”

### *Yomsu ŋamata-nga*

*(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)*

<sup>28</sup> Kêdôhôngwaga yomsu-nga danŋ kalhac whiŋ lau naŋ sêkêtŋ danŋa Yisu ma lau Sadiusi si yom, ma iŋ gêlic bu Yisu ô lau Sadiusi si yom ŋapap. Bocdinaŋ iŋ ndac Yisu, “Anötö ndê yomsu bocke ti yomsu ŋamata-nga?” <sup>29</sup> Ma Yisu sôm, “Yomsu ŋamata-nga naŋ hôte gêlêc yomsu hoŋ naŋ bocdec, ‘Mac lau Israel-nga aŋgô! Pômdau yac neŋ Anötö iŋ Pômdau tiger. <sup>30</sup> Atac whiŋ Pômdau am nem Anötö ti am nem ŋalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc.’ <sup>31</sup> Ma yomsu tilu-nga bocdec yêc, ‘Atac whiŋ lau meŋpaŋ am-nga, tôm am atac whiŋ am daôm.’ Yomsu lu dinaŋ sêhôte gêlêc yomsu hoŋ su.”

<sup>32</sup> Goc kêdôhôngwaga yomsu-nga dau sôm têtŋ Yisu, “Kêdôhôngwaga, am sôm solop. Yomandô, Anötö tiger mbo, ma anötö ŋandô danŋ mbo dom. <sup>33</sup> Ma yac bu atac whiŋ A nôtö ti neŋ ŋalôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc, ma yac bu atac whiŋ lau meŋpaŋ yac-nga tôm yac atac whiŋ yac dauŋ, naŋ hôte gêlêc bu yac dakêtŋ wata ti da pi ya ndi, me bu dakêtŋ gêtŋ ŋatô ti da.” <sup>34</sup> Yisu gêlic bu ŋgac dau ô yom ti gauc ŋayham, dec sôm têtŋ iŋ, “Êmkuc gauc ŋayham dinaŋ dec am oc tôm bu mbo Anötö ndê gôliŋ ŋalôm.”

Yisu sôm yom dinaŋ, ma tiŋambu lau sêtôte bu sêkêtŋ gêndac têtŋ iŋ tiyham.

### *Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya*

*(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)*

<sup>35</sup> Yisu kêdôhông lau mbo lôm dabuŋ ŋamakê, ma ndac ŋac, “Bocke ma lau †Skraib sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu? <sup>36</sup> Dawid dau hoc yom asê tôm ŋalau Dabuŋ puc iŋ dôŋ, ma to yom pi Mesaya bocdec bu, ‘Anötö sôm têtŋ aneŋ Pômdau, ‘Am ndôc aô amanŋ andô-nga e nditôm aô wakêtŋ nem ŋacyo sêbôc am gahim ŋapu.’ ” <sup>37</sup> Dawid dau sam Mesaya bu iŋ ndê Pômdau, ma bocdec dec lau sêsam iŋ bu Dawid ndê Atu?” Ma lau hoŋ sêŋgô Yisu ndê yom ti atac ŋayham atu.

### *Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac*

*(Mat 23:1-7; Luk 20:45-47)*

<sup>38</sup> Ma Yisu kêdôhông lau ma sôm, “Ayob daôm ŋapap bu aŋkuc lau Skraib si gêbôm dom. Ŋac sêsôte ŋakwê baliŋ ma sêŋsêlêŋ sêmba malac lôm, bu ŋac atac whiŋ bu lau sêtoc ŋac sa ma sêhê mwalêc ŋac. <sup>39</sup> Ŋac atac whiŋ bu sêndoc mala ŋamata-nga yêc lôm wê-nga, ma sêndoc lau tiwae si mala têtŋ ndoc sêneŋ

\* **12:23:** Lau Sadiusi gauc gêm bu ŋac si gêndac dau tôte asê bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

mwasiņ. <sup>40</sup> Yêc lau hoņ aņgô-ņga lau dau sêteņ mbec baliņ. Magoc têt̃ ndoc lau sêlic ñac dom, naņ sêņsau lauwhê sawa bu sêņgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac, ma kêt̃ ñagêyô sac sambuc têt̃ ñac.”

*Awhê tuc daņ kêt̃ da daņge*

*(Luk 21:1-4)*

<sup>41</sup> Tiņambu Yisu ndôc sic ndôc lôm dabuņ ñabatêmdö kêt̃piņ apa naņ lau sêkêt̃ si da sip-ņga, ma tahê lau hoņ naņ sêkêt̃ si da sip apa dau. Lau ti lêlôm daêsam sêkêt̃ awa atu. <sup>42</sup> Tigeņ awhê tuc ñalôm sawa daņ meņ ma kêt̃ awa sauņ lu gitôm wan toea lu sip apa da-ņga. <sup>43</sup> Goc Yisu ta ndê ñgac-sêņomi sêmeņ ma sôm, “Yomandô, aô wasôm têt̃ mac bu yêc Anötö aņgô-ņga awhê tuc ñalôm sawa dindêc kêt̃ da naņ hóc gêlêc lau hoņ si da su. <sup>44</sup> Nahu bu lau ti lêlôm hoņ sêkêt̃ si da, magoc ñac si awa daêsam gacgeņ yêc ñac-ņga. Magoc awhê dindêc iņ awhê ñalôm sawa, ma iņ kêt̃ ndê gêt̃ hoņ ti da.”

## 13

*Yisu sôm yom pi lôm dabuņ Jerusalem-ņga*

*(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

<sup>1</sup> Têt̃ ndoc Yisu bu hu lôm dabuņ ñagameņ siņ, naņ iņ ndê ñgacsêņom daņ sôm têt̃ iņ, “Kêdôhōwaga, lic hoc atu-tu ma andu ñayham kêlêc naņ sêkwê sa sêlhac dec.” <sup>2</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm têt̃ iņ, “Am lic andu atu-tu ti lôm dabuņ dindêc! Aô wasôm têt̃ am, bu tiņambu ñacyo oc sêseņ hoc atu-tu hoņ dindêc su e hoc daņ oc ndôc hoc daņ ñahô tiyham dom.”

*Gêt̃ wapac têt̃ ñambu-ņga-ņga*

*(Mat 24:3-14; 10:17-22; Luk 21:7-19)*

<sup>3</sup> Ñac sêsa sêt̃eņ Lôc Olib si, ma tiņambu Pita, Jems, Jon ma Andru tawasê sêt̃eņ Yisu si ma sêndôc aņgô têt̃ lôm dabuņ yêc malac Jerusalem. Ma ñac sêndac iņ bocdec bu, <sup>4</sup> “Sôm têt̃ yac bu ñawapac naņ am sôm yom pi, naņ oc hóc asê Jerusalem têt̃ têt̃m bocke, ma gêt̃ sake oc kêt̃ puc yac bu têt̃m dau meņ kêt̃piņ?” <sup>5</sup> Goc Yisu sôm têt̃ ñac, “Ayob daôm ñapep bu lau daņ sêņsau mac dom. <sup>6</sup> Bu lau daêsam oc sêmeņ sênem aô aņôņ ma sêsôm, ‘Aô Mesaya daņ dec,’ ma oc sêņsau lau daêsam. <sup>7</sup> Ma têt̃ ndoc mac aņgô ñawaê bu lau sic siņ têt̃m dau me sêmasaņ dau tu sêndic siņ-ņga, naņ asô dom. Bu gêt̃ hoņ dinaņ gic waê bu bu meņ sa, m agoc têt̃ ñambu-ņga yêc dôņ yêc. <sup>8</sup> Kiņ nom-ņga oc sêkêt̃ kisa dau, ma lau gameņ daņ oc sêndic siņ têt̃m lau gameņ daņ. Tiyhō oc nem yêc gameņ hoņ, ma tōbôm oc sa. Gêt̃ hoņ dinaņ oc ndic hu ñawapac têt̃ ñambu-ņga-ņga, gitôm awhê naņ kêsahê balêkoc tuņ iņ ma gêt̃m dau gic hu ñandê atu naņ iņ oc hóc tu kôc balêkoc-ņga.

<sup>9-10</sup> “Gêt̃ ñamata-ņga lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê têt̃m lau sambob, ma têt̃m dinaņ têt̃m ñambu-ņga oc meņ hóc asê. Ayob daôm ñapep. Lau oc sêwê mac atêt̃m lau sêmatôc yom-ņga andi, ma sêhi mac ña sô yêc lôm wê-ņga. Tu aô-ņga dec lau oc sêkêt̃ mac alhac gôliņwaga ti kiņ aņgô-ņga, magoc ndoc dinaņ ti têt̃m bu mac ahoc yom ñandô asê têt̃ ñac. <sup>11</sup> Têt̃m têt̃m naņ sêkôc mac dôņ ma sêwê mac atêt̃m lau sêmatôc mac-ņga andi, naņ ahêgo daôm tu yom asôm-ņga dom. Asôm yom naņ Anötö oc kêt̃ têt̃m mac têt̃m ndoc dinaņ, bu mac daôm oc asôm yom dom, Nalau Dabuņ oc sôm.

<sup>12</sup> “Têt̃m ndoc ñawapac-ņga dinaņ, lau naņ sêkêt̃m whiņ dom oc sêhoc si asidôwai sêkêt̃m whiņ aô-ņga asê bu sêndic ñac ndu, ma dambai oc sêkôm têt̃m atui boc-dinaņ. Balêkoc oc sêli dau sa têt̃m damba ti dindai, ma sêkêt̃m ñac sêt̃eņ

lau bu sêndic ñac ndu. <sup>13</sup> Lau hoñ oc sêtec mac tu aô neñ ñaê-ñga. Magoc asa nañ bu lhac ñannga ma hu aô siñ dom e ndê têm pacndê, nañ oc tap Anötö ndê mwasin nem in si-ñga sa.”

*Ñawapac gameñ Judia-ñga*

*(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

<sup>14</sup> “Gêñ sac sambuc nañ oc kôm gameñ tisac, nañ lau oc sêkêñ lhac gameñ nañ gic in ñawaê dom. (Asa nañ sam yom dindec, nañ kôc gauc ñapep, bu ñahu yêc siñ dau.) Mac lau asa nañ ambo gameñ Judia-ñga ma alic gêñ dau, nañ hoñ alhõ api gameñ lôc-ñga andi. <sup>15</sup> Alhõ ñagahô ma gauc nem mac nem gêñ dan dom. Lau nañ sêñwhañ dau sêndöc andu ñasactô, nañ sêsôc andu ñalôm bu sêkôc si gêñ dan tôhôn dom. <sup>16</sup> Ma ñac nañ sêmbô ôm, nañ bocdinañ. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gêñ ñatô dom. <sup>17</sup> Oyaê. Lauwhê tidaê, ma ñac nañ sêkêñ su têtñ balêkoc, nañ oc sêtap ñawapac atu sa têtñ têm dinañ. <sup>18</sup> Ateñ mbec bu gêñ dinañ tap mac sa têtñ ndoc uhô-ñga dom. <sup>19</sup> Ñahu bu ñawapac ñandô nañ bu sa têtñ têm dinañ, nañ oc hóc gêlêc ñawapac hoñ nañ sêhóc asê nom têtñ nañ Anötö kêtñ undambê ti nom e kwahic dec, ma tiñambu oc sa bocdinañ tiyham dom. <sup>20</sup> Magoc Pômdau oc kêtñ ndoc dinañ tiapê tu bu nem lau nañ in kêtñaliñ sa su, nañ sa-ñga. Bu mba, goc lau hoñ oc sêñiñga.

<sup>21</sup> “Têtñ ndoc dinañ ñgac dan bu sôm têtñ mac bu, ‘Alic, Mesaya dau dindec,’ me ‘Alic, Mesaya dau dinde,’ nañ akêtñ whin ñac dom. <sup>22</sup> Lau nañ sêñsau bu ñac Mesaya, ma propet tasanj oc sêmen ma sêkôm gêñ dalô ti gêñ atu-tu bu sêñsau lau. Ma ñac oc sêñsahê bu sêtim lau nañ Anötö kêtñaliñ ñac sa, nañ sêwhin. <sup>23</sup> Aô gakêtñ puc mac gwanañ, ma bocdinañ ayob daôm ñapep.”

*Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-ñga*

*(Mat 24:29-36; Luk 21:25-33)*

<sup>24</sup> Ma Yisu sôm, “Ndoc ñawapac-ñga dinañ oc pacndê, ma tiñambu lau oc sêlic gêñ dalô atu-tu. Ac oc nem ganduc ma ayô oc ñawê tiyham dom. <sup>25</sup> Ma tata oc sêpeñ akêtñ umboñ, ma gêñ ti ñaclai nañ sêlhac umboñ oc wiwic sa. <sup>26</sup> Ma tiñambu lau oc sêlic Ñamalac ndê Atu meñ ndöc dao ñahô ti ndê ñaclai ma ñawasi atu. <sup>27</sup> Ma in oc êñkin ndê anjela sêsa sêtêtñ nom ñabatin ti undambê ñabatin hoñ sêndi, bu sêndic lau nañ in kêtñaliñ ñac sa su, nañ sa.

<sup>28</sup> “Gauc nem a lañ. Têtñ ndoc mac alic ñalaun wakuc bu lêc, nañ mac anjalê bu ndoc ac-ñga meñ kêtñiñ. <sup>29</sup> Ma bocdinañ têtñ ndoc mac alic gêñ nañ aô gasôm yom pi, nañ hóc asê, dec anjalê bu Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-ñga meñ kêtñiñ su, gitôm in meñ kalhac gatam. <sup>30</sup> Yomandô! Lau têm dinañ-ñga oc sêñiñga dom e gêñ hoñ dinañ hóc asê. <sup>31</sup> Undambê ti nom oc niñga, magoc anej yom oc niñga dom. Gêñ hoñ oc ñandô sa tôm aô gasôm.”

*Lau dan sêñyalê Yisu ndê bêc mbu meñ-ñga dom*

*(Mat 25:13-15)*

<sup>32</sup> Ma Yisu sôm, “Lau dan sêñyalê bêc me acgatu nañ Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ, nañ dom. Anjela undambê-ñga sêñyalê dom, Anötö ndê Atu kêtñaliñ dom, Damañ tawasê kêtñaliñ. <sup>33</sup> Bocdinañ anem ali ma ayob daôm ñapep! Mac am gauc têm nañ bêc ñambu-ñga dau oc meñ sa. <sup>34</sup> Gitôm andu ñadau dan nañ bu sa ndi lic gameñ ñatô. In hu ndê andu siñ ma kêtñ in ndê lau akin sêwêkain si gwelêñ têtñtêtñ. Ma in oc sôm têtñ ñgac yob gatam-ñga, bu in nem ali ma tatin gameñ ñapep e in mbu meñ. <sup>35</sup> Bocdinañ anem ali, bu mac anjalê ndoc nañ andu ñadau oc mbu meñ, nañ dom. In oc hóc asê têtñ telha me timaniñhu, me dalec taj, me bêbêc ganduc, nañ mac anjalê dom. <sup>36</sup> Ayob daôm ñapep, mboe

in̄ oc mbu men̄ ŋagahô, ma tap mac sa ayêc bêc ayêc. <sup>37</sup>Yom nan̄ aô gasôm têt̄ mac, nan̄ dec wasôm têt̄ lau hon̄ bocdinañ. Anem ali!”

## 14

*Sêkic yom bu sêndic Yisu ndu*  
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2)

<sup>1</sup>Lau Israel si †Mwasin̄ Pasowa ti †Mwasin̄ Bolom Yist Mba-ŋga ŋandoc men̄ kêpin̄, ma bêc lu yêc dôñ yêc. Ma dabun̄-siga atu-tu ti lau nan̄ sêndôhôn̄ yomsu-ŋga sêñsalê lêt̄ dan̄ bu sêkôc Yisu dôñ gelec ma sêndic in̄ ndu. <sup>2</sup>Tigen̄ sêhêgo dan̄ ma sêsôm, “Dakôm têt̄ Mwasin̄ Pasowa-ŋga ŋandoc dom, mboe lau daêsam nan̄ sêmo Jerusalem tu om atu Pasowa-ŋga, nan̄ oc sêlic ma sêli dau sa.”

*Awhê dan̄ gêm oso Yisu*  
(Mat 26:6-13; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

<sup>3</sup>Têt̄ têt̄ dinañ Yisu mbo malac Betani, ma gêt̄ gêt̄ ndôc whin̄ ŋac dan̄ ŋaê Saimon. Mun̄-ŋga in̄ ŋac ti gêm̄bac leprasi. Yisu ndôc tebo ma awhê dan̄ men̄, nan̄ kôc bu ŋamalū ŋayham ŋaôli atu sip kac dan̄. In̄ kac gêt̄ dau sa, ma kêc gêt̄ malu dau pi Yisu ndê ŋagôlôn̄. <sup>4</sup>Lau ŋatô sêlic dec tac ŋandê têt̄ awhê dau, ma sêsôm, “Tu sake-ŋga in̄ kêyain̄ gêt̄ ŋamalū dinañ? <sup>5</sup>Gitôm bu dakêt̄ têt̄ lau sênemlhi ma datap awa atu sa, ma dakêt̄ têt̄ lau ŋalôm sawa. ŋaôli dau oc hôc gêlêc ŋaôli tu gwelen̄ yala sambuc-ŋga su.” Ma sêhec yom in̄ ŋalêt̄ sac.

<sup>6</sup>Magoc Yisu sôm, “Ahu in̄ sin̄ ma akêt̄ ŋawapac têt̄ in̄ dom. In̄ kôm gêt̄ ŋayham solop têt̄ aô. <sup>7</sup>Lau ŋalôm sawa oc sêmo sêwhin̄ mac ŋapan̄, ma bocdinañ dec têt̄ bocke mac bu atac whin̄, nan̄ oc tôm bu mac anem ŋac sa. Tigen̄ aô oc wambo wawhin̄ mac ŋapan̄ dom. <sup>8</sup>Awhê dindec gitôm bu êmwasin̄ aô ŋalêt̄ dinañ, dec kôm. In̄ kêc gêt̄ ŋamalū pi aô, dec tôm in̄ kêmasañ aô nen̄ ŋamlic gwanañ tu sêñsuhun̄ aô-ŋga. <sup>9</sup>Yomandô aô wasôm têt̄ mac, bu tin̄ambu lau oc sêhoc ŋawaê ŋayham asê yêc gamen̄ hon̄, ma têt̄ dinañ ŋac oc sêsôm yom pi awhê dindec ma lau oc gauc nem in̄.”

*Judas sôm tidôn̄ bu hoc Yisu asê*  
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

<sup>10</sup>Têt̄ ndoc dinañ Judas Iskeriot, ŋgacsêñomi 12 si dan̄, têt̄ dabun̄siga atu-tu gi ma sôm bu in̄ oc hoc Yisu asê têt̄ ŋac. <sup>11</sup>Ŋac sêñgô in̄ ndê yom ti atac ŋayham, ma sêsôm tidôn̄ bu sênemlhi in̄. Bocdinañ in̄ kêsalê lêt̄ tu bu hoc Yisu asê-ŋga.

*Yisu ndê ŋgacsêñomi sêmasañ Mwasin̄ Pasowa-ŋga*  
(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

<sup>12</sup>Têt̄ Mwasin̄ Bolom Yist Mba-ŋga ŋabêc ŋamata-ŋga, bêc nan̄ lau Israel-ŋga sic domba Pasowa-ŋga ndu, nan̄ ŋgacsêñomi sêsôm têt̄ Yisu bu, “Am tac whin̄ bu yac amasañ Mwasin̄ Pasowa bu am nen̄ whin̄ yac-ŋga yêc nde?” <sup>13</sup>Dec Yisu kêkin̄ ndê ŋgacsêñom lu ma sôm têt̄ in̄lu, “Asôc malac Jerusalem andi, ma amlu oc atap ŋac dan̄ sa nan̄ kêbalan̄ bu lôn̄ dan̄. Awhin̄ in̄ atêt̄ in̄ ndê ŋadau ndê andu andi. <sup>14</sup>Ma asôm têt̄ andu ŋadau, ‘Alu mba kêdôhôn̄waga ndac am tu andu ŋalôm ŋaclen̄-ŋga, bu in̄ ti ndê ŋgacsêñomi bu sênen̄ Mwasin̄ Pasowa-ŋga yêc am nem andu.’ <sup>15</sup>Ma in̄ oc tôt̄ ŋalôm atu dan̄ yêc andu dau ŋahô-ŋga têt̄ amlu. Tebo ti gêt̄ hon̄ tu yac danen̄ Mwasin̄ Pasowa-ŋga yêc ŋalôm dau, goc amasañ gêt̄ yêc dinañ.” <sup>16</sup>Goc sêñom lu dinañ sêsôc malac si, ma sêtap gêt̄ hon̄ sa tôm Yisu sôm su, ma sêmasañ Pasowa.

*Yisu sôm asê bu ngac dan oc hoc inj asê*  
(Mat 26:20-25; Luk 22:21-23)

<sup>17</sup> Têñ ac gi su Yisu ti ngacsêñomi 12 sêtêñ andu dau si. <sup>18</sup> Nac sêndôc ti senj gêñ sêmbo, ma Yisu sôm, “Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu mac nem dan oc hoc aô asê. Ngac dau kwahic dec ndôc ma gêtñ gêtñ whiñ aô.” <sup>19</sup> Yom dau kôm ñac sêsô, ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigen-tigen sêsôm têtñ inj, “Mboe aô, a? Mba!” <sup>20</sup> Goc inj sôm têtñ ñac, “Ngac dau inj mac lau 12 nem dan, ma kwahic dec alu añ gêtñ sip pele tigen. <sup>21</sup> Gêtñ dau oc ñandô sa pi ñamalac ndê Atu, tôm yom nanj sêto yêc. Tigen ngac nanj hoc aô asê, nanj oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinar-ñga inj dinda bu kôc inj dom, dec oc ñayham.”

*Yisu gic hu Mwasinj Dabuj*  
(Mat 26:26-29; Luk 22:15-20)

<sup>22</sup> Têtñ têtñ ñac senj gêtñ sêmbo, nanj Yisu kôc bolom, gêm mbec, pô kôc-kôc, ma gic sam têtñ ñac. Ma inj sôm, “Akôc sa loc, aô neñ ñandô dau dindêc.” <sup>23</sup> Ma inj kôc laclhu wain-ñga dan ma gêm danje, goc kêñ têtñ ñac ma ñac honj sênôm. <sup>24</sup> Inj sôm têtñ ñac, “Aô neñ dac wamatinj pwac-ñga dau dec, nanj wakêc sinj tu lau daêsam-ñga. <sup>25</sup> Yomandô aô wasôm têtñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Damanj ndê gôlinj meñ sa tiawê, ma têtñ ndoc dinarj aô wanôm tiyham.” <sup>26</sup> Tinjambu ñac sem wê danj, ma sêlhô sêsa sêtêñ Lôc Olib si.

*Yisu sôm bu Pita oc sêc inj ahuc*  
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34)

<sup>27</sup> Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Mac honj oc ahu aô sinj, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Aô oc waseñ ngac yob domba-ñga, ma domba oc sêlhô babalip.’” <sup>28</sup> Magoc tinjambu aô watisa tiyham, ma wamunj mac watêtñ gameñ Galili-ñga wandi.” <sup>29</sup> Dec Pita sôm têtñ inj, “Ñac honj bu sêhu am sinj, tigenj aô wahu am sinj dom.” <sup>30</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô bu ôbwêc dau dindêc am oc sêc aô ahuc tidim tō su, goc dalec oc tarj tidim lu-ñga.” <sup>31</sup> Tigenj Pita sôm yom ti ñanja, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhiñ am, aô oc wasêc am ahuc dom.” Ma ñac honj sêsôm yom kainj tigenj.

*Yisu tenj mbec mbo ôm Getsemani*  
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

<sup>32</sup> Nac sêsa si e sêhóc asê ôm ñolib-ñga danj, ôm nanj sêsam bu Getsemani, ma Yisu sôm têtñ ndê ngacsêñomi, “Andôc dec ma aô wateñ mbec.” <sup>33</sup> Goc inj kôc Pita, Jems ma Jon sêwhiñ inj si, ma sêhu ngacsêñomi ñatô sinj. Têtñ ndoc dinarj Yisu ndê ñalôm ñawapac atu ma inj pô sim dau ñandô. <sup>34</sup> Inj sôm têtñ ñac, “Aô neñ ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpiñ bu oc wambac ndu. Mac andôc dec ma anem ali.” <sup>35</sup> Goc inj hu ñac sinj ma sa ñasawa saunj gi. Inj hu dau sip nom gi ma tenj mbec, bu nditôm goc Anôtô nem inj sa bu êñlêc têtñ hóc ñandê-ñga nanj oc hóc asê inj. <sup>36</sup> Inj sôm, “Damanj, O Damanj, am gitôm bu kôm gêtñ honj. Kôc laclhu ñawapac-ñ ga dindêc su yêc aô. Magoc êmkuc aô neñ atac whiñ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiñ bu kôm.”

<sup>37</sup> Inj tenj mbec su, dec mbu gi ma tap sa bu ngacsêñomi sêyêc bêc sêyêc. Goc inj unj ñac sa ma sôm têtñ Pita, “Saimon, bocke dec am yêc bêc? Am gitôm dom bu nem ali tôm acgatu ñasawa tigenj, a? <sup>38</sup> A nem ali ma atenj mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm lichalê, tigenj ñamlic kwapac.”

<sup>39</sup> Goc Yisu sa gi, ma tenj mbec tigenj dinarj tiyham. <sup>40</sup> Pacndê, goc inj mbu gi ma gêlic ñac sêyêc bêc, bu ñac tandô hê ñac sa ñandô. Ma ñac sêpônda yom tu sêsôm têtñ inj-ñga. <sup>41</sup> Goc inj gi ma tenj mbec tidim tō-ñga. Ma têtñ ndoc inj mbu

têj ñac tiyham, nañ inñ sôm, “Tu sake-nga mac ayêc bêc ti anñwhañ daôm ñapanñ? Gitôm! Ndoc meñ hóc asê su bu sêhoc Ñamalac ndê Atu asê ma sêkêñ inñ sip lau sac amba. <sup>42</sup> Atisa ma dandi! Alic ñgac nañ hoc aô asê dec meñ su.”

### *Sêkôc Yisu dôj*

*(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11)*

<sup>43</sup> Yisu sôm yom dinañ mbo, ma Judas, ñgacsêñjomi 12 si danñ hóc asê whinñ lau daêsam nañ sêhóc bienñ ti sijn. †Dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônñwaga yomsu-nga ma lau bata sêñkinñ lau tonñ dinañ sêwhinñ Judas sêmenñ. <sup>44</sup> Judas kêñ puc lau d aù gwanañ su, ma sôm, “Ñgac nañ mac anñsalê, nañ aô oc wanñgutô inñ bu watôc inñ asê têj mac. Akôc inñ dôj ma akêñ lau sêyob inñ, goc awê inñ sa andi.” <sup>45</sup> Bocdinañ têj ndoc Judas hóc asê, nañ inñ têj Yisu solop gi ma sôm, “Kêdôhônñwaga,” ma ngutô inñ. <sup>46</sup> Dec lau nañ sêwhinñ Judas, nañ sêkôc Yisu dôj. <sup>47</sup> Yisu ndê lau sêlhac sêmpinñ inñ, ma ñac si danñ puc ndê bienñ sa ma pa dabuñsiga atu ndê ñgac akinñ ndê danñgalauñ danñ su.

<sup>48</sup> Goc Yisu sôm, “Bocke dec mac akôc bienñ ti gêñ sinñ-nga ma asa amenñ bu akôc aô dôj gitôm ñgac kanñ danñ? <sup>49</sup> Tôm bêc honñ aô gambo gawhinñ mac ma kadôhônñ lau yêc lôm dabuñ ñabatêmdô, magoc mac akôc aô dôj dom. Tigenñ gêñ nañ mac akôm kwahic dec, nañ kôm Anôtô ndê yom nañ sêto yêc, nañ ñandô sa.”

<sup>50</sup> Têj dinañ Yisu ndê lau honñ sêhu inñ sinñ ma sêlhô si. <sup>51</sup> Ñgac batat danñ kêkuc Yisu ma mbo whinñ inñ ti ndê lau têj ôbwêc dinañ, ma inñ puc po ñambwa. Lau sinñ bu sêlô inñ dôj, <sup>52</sup> tigenñ inñ hu ndê po sinñ yêc ñac si amba, ma kôlhô ñamlic ñambwa gi.

### *Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu*

*(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)*

<sup>53</sup> Dabuñsiga atu-tu Israel-nga, ti lau bata ma kêdôhônñwaga yomsu-nga honñ sêkac sa sêmbô dabuñsiga ñamata-nga ndê andu. Ma lau nañ sêkôc Yisu dôj sêwê inñ sêtêñ andu dau si. <sup>54</sup> Pita kêsêlêñ kêkuc Yisu mbo ahê, e gi sôc dabuñsiga ñamata-nga ndê andu ñatunñlôm gi. Ma inñ ndôc sic whinñ lau sinñ sêyob lôm dabuñ-nga ñatô ma kêsulu ya.

<sup>55</sup> Dabuñsiga atu-tu ma lau bata honñ nañ sêndôc Sanedrin si tonñ, nañ sêñsalê yom bu sêñgôlinñ pi Yisu ma sêkêñ inñ sip lau Rom-nga amba bu sêndic inñ ndu. Magoc sêtap yom danñ sa dom. <sup>56</sup> Bu lau daêsam sêtisa bu sêhoc yom tasanñ asê pi Yisu, magoc ñac honñ si yom so dau. <sup>57</sup> Tinñambu lau ñatô sêtisa, ma sêkêñ yom tasanñ pi inñ bocdec bu, <sup>58</sup> “Yac anñgô ñgac dau sôm, ‘Lôm dabuñ nañ ñamalac sêkwê sa, nañ aô oc wasenñ su. Ma têj bêc titô-nga aô oc wakwê andu wakuc danñ sa, nañ gitôm andu nañ ñamalac sêkwê, nañ dom.’ ” <sup>59</sup> Magoc ñac tigenñ-tigenñ si yom so dau tiyham.

<sup>60</sup> Goc dabuñsiga ñamata-nga tisa kalhac ñalhu, ma ndac Yisu, “Am ñgô yom dê sêñgôlinñ pi am, me? Am bu ô yom, me mba?” <sup>61</sup> Tigenñ Yisu gêm dau dôj ma ô yom dom. Goc dabuñsiga dau ndac inñ tiyham, “Am Mesaya dau, Anôtô Atunñgac, me mba?” <sup>62</sup> Ma Yisu sôm, “Aêc, aô dauñ dindéc. Ma tinñambu mac oc alic Ñamalac ndê Atu ndôc Anôtô Ñaclai Ñadau ndê amba andô-nga, ma sip meñ ndôc dao ñahô.”

<sup>63</sup> Têj ndoc dabuñsiga ñamata-nga ñgô yom dinañ, nañ tac ñandê atu dec kêc dau ndê ñakwê kic ma sôm, “Yac dapônda yom danñ tu tanñgôlinñ pi inñ-nga dom. <sup>64</sup> Yom nañ inñ sôm pi dau, nañ sac sambuc! Mac anñgô su, ma mac gauc gêm bocke?” Ma ñac honñ sêsôm pitigenñ bu inñ mbac ndu. <sup>65</sup> Lau ñatô sêhu gasôp pi



in. Nac sêkic in tandô ahuc na po, goc sêtap in ma sêsôm, “Am bu propet, nanj sôm asê bu asa gic am.” Ma lau sin-nga sêkôc in sêsa si, ma sêhi in na sô.

### *Pita sêc Yisu ahuc*

*(Mat 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18, 25-27)*

<sup>66</sup> Têj têtîm dinan Pita mbo andu dau namakê, ma dabujsiga namata-nga ndê awhê akinj danj kêsêlêj menj. <sup>67</sup> Inj gêlic Pita kêsulu ya mbo, goc tahê in ma sôm, “Am ngac nanj kêkuc Yisu Nasaret-nga whinj.” <sup>68</sup> Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba, aô kayalê am nem yom njahu dom.” Dec inj tisa gi kalhac kêpinj tunjôm njagatam.

<sup>69</sup> Malô goc awhê akinj dau gêlic inj tiyham, ma sôm yom kainj tigerj têj lau nanj sêlhac sêmpinj, “Alic ngac kêlê. Inj Yisu ndê lau si danj.” <sup>70</sup> Magoc Pita pa dau tiyham. Njasa saunj ma lau nanj sêlhac dindê, nanj sêsôm, “Am ngac Galili-nga. Yomandô, am njac si danj.” <sup>71</sup> Magoc Pita sôm ti nanja, “Mba! Aô bu wasôm yom tasanj, nanj goc Anötö ndic aô. Aô kayalê ngac nanj mac asôm yom pi inj, nanj dom andô!” <sup>72</sup> Ma njagahô dalec tanj tilu-nga, dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bu inj oc sêc inj ahuc tidim tö su, goc dalec oc tanj tidim lu-nga. Ma inj tanj dau ndu-ndu.

## 15

### *Pailot kêsû Yisu*

*(Mat 27:11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)*

<sup>1</sup> Têj bêhêc ganduc, dabujsiga atu-tu ti lau bata ma lau nanj sêndôhônj yomsu ti lau †Sanedrin-nga honj si njalôm tigerj tu gêj bocke bu sêkôm têj Yisu-nga. Goc sêsô inj amba dôj ma sêwê inj sêtêj Pailot si. <sup>2</sup> Ma Pailot ndac inj, “Am lau Israel-nga si kinj, a?” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nanj am daôm sôm.” <sup>3</sup> Têj dinanj dabujsiga atu-tu sêngôlinj yom daêsam pi inj. <sup>4</sup> Dec Pailot ndac inj tiyham, “Am oc ô njac si yom, me mba? Nac sêngôlinj yom daêsam pi am.” <sup>5</sup> Tigenj Yisu ô yom dom, dec Pailot hêdaê.

<sup>6-7</sup> Têj têtîm dinanj ngac danj ndôc gapocwalô, nanj ndê njê Barabas. Munj-nga lau njatô sêli dau sa têj lau Rom-nga nanj sem gôlinj lau Israel-nga, ma sic lau njatô ndu. Magoc lau Rom-nga sêkôc njac dôj ma sêkêj njac sêndôc gapocwalô. Ma Barabas inj njac si danj.

Tôm yala honj têtîm ndoc lau Israel-nga si om atu Mwasinj Pasowa-nga hôc asê, nanj Pailot kêkuc lêj danj bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac njac gapocwalô-nga danj, dec inj oc êngapwêc inj su têj njac. <sup>8</sup> Lau daêsam nanj sêkac dau sa têj ndoc Pailot kêsahê Yisu, nanj sêndac inj bu êngapwêc njac gapocwalô-nga danj su ênjuc njagôlinj dinanj. <sup>9-10</sup> Pailot kêsyalê bu dabujsiga atu-tu sem lêmuj Yisu njambwa, ma tu dinanj-nga dec sêwê Yisu sêtêj inj sêmenj. Bocdinanj inj gauc gêm bu êngapwêc Yisu su, dec ndac njac, “Mac atac whinj bu aô wahu Kij Israel-nga sinj têj mac, me mba?” <sup>11</sup> Tigenj dabujsiga atu-tu sêngalôm lau toj atu dinanj e sêndac Pailot bu hu Barabas sinj têj njac. <sup>12</sup> Goc Pailot ndac njac, “Bocdinanj aô oc wakôm sake têj njac dindêc, nanj mac asam bu lau Israel-nga si Kij?” <sup>13</sup> Ma sêmbwêc, “Ndic inj pi a gicso dau!” <sup>14</sup> Magoc Pailot ndac njac, “Tu sake-nga? Inj kôm giso bocke?” Magoc sêmbwêc ti nanja, “Ndic inj pi a!”

<sup>15</sup> Pailot bu kôm lau atac njayham sa, dec gôloc bu êngapwêc Barabas su têj njac. Ma inj kêkinj Yisu têj lau sinj-nga bu sêhi inj na sô, ma sêndic inj ndu pi a gicso dau.

*Lau siŋ-ŋga sêsu Yisu susu  
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)*

<sup>16</sup> Lau siŋ-ŋga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ŋamalacôm si, ma sêta yom bu lau siŋ-ŋga hoŋ sêkac sa. <sup>17</sup> Goc sêkêŋ Yisu sôc ŋakwê kokoc baliŋ tòm kiŋ sêsôc, ma sêwhê wac kêm ma sêkêŋ iŋ uŋ gitôm suŋsuŋ. <sup>18</sup> Goc ŋac sic hu sêmbwêc iŋ, “Ei! Datoç lau Israel-ŋga si kiŋ dindêc sa maŋ!” <sup>19</sup> Ma ŋac sêkôc a daŋ ma sic iŋ pi ŋagôlôŋ tidim daêsam, ma sêhê gasôp pi iŋ. Sêpôŋ haduc têŋ iŋ, ma sêŋsau bu sêtoc iŋ sa. <sup>20</sup> Sêsu iŋ susu pacndê, goc sêkôc ŋakwê baliŋ dinaŋ su, ma sêkêŋ iŋ sôc dau ndê ŋakwê sa tiyham. Ma sêwê iŋ sêsa malac Jerusalem ŋamakê si, bu sêndic iŋ ndu pi a gicso dau.

*Sic Yisu pi a gicso dau  
(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

<sup>21</sup> Lau siŋ-ŋga sêwê Yisu sêmbô sen, ma ŋgac daŋ kêsêlêŋ mbo sen akêŋ gameŋ ŋamakê-ŋga meŋ. Ma sêkac iŋ bu hêc Yisu ndê a gicso dau. ŋgac dau ndê ŋaê Saimon. Iŋ Aleksanda lu Rupas damba, ma iŋ ndê malachu Sairin. <sup>22</sup> Sêwê Yisu sêsa si e sêhêc asê gameŋ naŋ sêsam bu Golgota. (ŋaê dau danem kwi bu ‘Gameŋ ŋakêcyha-ŋga.’) <sup>23</sup> Lau siŋ-ŋga bu sêkêŋ wain ti bu ŋamakic têŋ Yisu nôm, magoc iŋ tec. <sup>24</sup> Bocdinaŋ sêhu siŋ, ma sic iŋ pi a gicso dau. Ma tiŋambu sêwhê iŋ ndê ŋakwê kôc ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ŋakwê bocke.

<sup>25</sup> ŋac sic iŋ pi a gicso têŋ bêbêc, acgatu gitôm 9 kilok. <sup>26</sup> Ma yom naŋ lau bata Israel-ŋga sêŋgôliŋ pi iŋ, naŋ sêto pi bapia daŋ, naŋ sôm, “Lau Israel-ŋga si Kiŋ.” <sup>27-28</sup> ŋac sic ŋgac sac lu pi a gicso dau sêwhiŋ, daŋ kêgalêŋ Yisu amba andô-ŋga, ma daŋ kêgalêŋ gasê-ŋga. <sup>29</sup> Lau naŋ sêŋsêlêŋ si sêmen, naŋ sêndahiŋ ŋasu ma sêtaŋ bôlê Yisu. Sêsôm, “Ei. Am ŋgac naŋ sôm bu sen lôm dabuŋ su ma kwê sa tiyham tôm bêc tó. <sup>30</sup> Dec sip akêŋ a gicso dau mwen, ma nem daôm sa!” <sup>31</sup> Ma dabuŋsiga atu-tu ti kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga bocdinaŋ sêsu iŋ susu ma sêsôm têŋ dandi, “Iŋ gêm lau daêsam sa, tigen gitôm dom bu nem dau sa. <sup>32</sup> Yac bu alic Mesaya, lau Israel si kiŋ dindêc-ŋga, sip akêŋ a gicso dau meŋ, dec yac oc akêŋ whiŋ iŋ.” Ma ŋgac lu naŋ sic pi a gicso sêwhiŋ Yisu, naŋ sêsu iŋ susu bocdinaŋ.

*Yisu mbac ndu  
(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)*

<sup>33</sup> Têŋ ac kalhac lhu, ŋasec atu gêm gameŋ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-ŋga. <sup>34</sup> Ma têŋ 3 kilok Yisu mbwêc awaha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu, ‘Aô neŋ Anôtô, aô neŋ Anôtô, tu sake-ŋga am hu aô siŋ?’) <sup>35</sup> Lau naŋ sêlhac sêmpin, naŋ sêngô iŋ ŋapep dom ma sêsôm, “Aŋgô, iŋ ta propet Elaija.” <sup>36</sup> Ma ŋgac daŋ kêtî gi kên sôwam daŋ sip wain ŋamakic, ma sô dôŋ pi a baliŋ daŋ. Goc iŋ puc pi Yisu whasuŋ bu iŋ nôm ma sôm, “Dahu iŋ siŋ ma dalic, Elaija oc sip meŋ ma kôc iŋ su, me mba.”

<sup>37</sup> Têŋ têm dinaŋ Yisu mbwêc awaha atu ma mbac ndu. <sup>38</sup> Ma têŋ dinaŋ po baliŋ naŋ kêgalêŋ lôm dabuŋ ŋalôm, naŋ dau kic gi lu, kalhac ŋahô ma gi têŋ ŋapu-ŋga. <sup>39</sup> Ma ŋgac bata siŋ-ŋga naŋ kalhac Yisu aŋgô-ŋga, naŋ gêlic iŋ ndê mbac ndu ŋalêŋ, goc sôm, “Yomandô, ŋgac dindêc iŋ Anôtô ndê Atu.”

<sup>40</sup> Lauwhê ŋatô sêlhac ahê ma sêlic gêŋ hoŋ dinaŋ. Maria Magadala lu Maria naŋ Jems sauŋ lu Josés dinda, ma Salome sêmbô sêwhiŋ ŋac. <sup>41</sup> Muŋ-ŋga, têŋ têm Yisu mbo gameŋ Galili-ŋga, naŋ lauwhê dinaŋ sêŋkuc iŋ, ma sem akiŋ iŋ. Ma lauwhê daêsam naŋ sêpi Jerusalem sêwhiŋ Yisu, naŋ sêlhac sêwhiŋ ŋac.

*Josep kêñ Yisu ndê ñamlan yêc hoc ñasun*  
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

<sup>42</sup> Bêc nanj sic Yisu ndu, nanj lau Israel-nga si bêc sêmasan dau tu Sabat-nga.\* Bocdinañ têtj telha, <sup>43</sup> ñgac bata Israel-nga danj ñaê Josep gauc gêm bu êñsuhun Yisu ñamlan. Josep inj ñgac akêñ malac Arimatiya-nga, ma inj lau Sanedrin-nga si ñgac tiwaê danj nanj kêñ bata Anötö ndê gôlinj bu menj sa tiawê. Inj ndê ñalôm pênj dôñ, dec têtj Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlan. <sup>44</sup> Yom dau kôm Pailot sô, ñahu bu inj kêyalê dom bu Yisu mbac ndu su. Bocdinañ inj ta lau sinj si ñgac bata ma ndac inj bu Yisu mbac ndu su, me mba. <sup>45</sup> Inj tap sa bu Yisu mbac ndu su, dec gôlôc têtj Josep bu kôc Yisu ndê ñamlan sa ndi êñsuhun. <sup>46</sup> Josep kôc po ñayham danj nanj inj gêmli munj su, goc sa gi ma kôc Yisu su yêc a gicso dau, ma kêpanj inj ahuc ña po dau. Ma inj kôc inj sa gi ma kêñ inj yêc sêhô nanj lau sêlêñ gwananj su yêc hoc ñalôm. Goc inj kêpi hoc danj gi ndôc sê awha dau ahuc. <sup>47</sup> Maria Magadala lu Joses dinda Maria sêlic Josep kêñ Yisu ndê ñamlan yêc hocsunj dinanj.

## 16

*Yisu tisa*

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12)

<sup>1</sup> Bêc Sabat-nga menj gi su, goc Maria Magadala lu Jems dinda Maria, ma Salome semli gêñ malu bu sênem oso Yisu ndê ñamlan. <sup>2</sup> Têtj wake ñabêc ñamata-nga dinanj sêti têtj bêbêc ganduc bu sêtêtj sêhô sêndi. Ac pi menj su ma sêñsêlêñ sêmbo senj, <sup>3</sup> ma sêndac dandi, “Asa oc nem yac sa ma êmpi hoc nanj yêc sê awha, nanj su?” <sup>4</sup> Tigenj sêhóc tandô sa, ma sêlic hoc atu dau yêc sê awha dom. <sup>5</sup> Bocdinañ dec sêsôc sêhô ñalôm si. Sêlic ñgac batat danj nanj sôc ñakwê sêsêp, ma ndôc andô-nga, dec sêsô ñandô. <sup>6</sup> Magoc ñgac dau sôm, “Asô dom. Mac anjalê Yisu Nasaret-nga, nanj sic inj ndu pi a gicso dau. Inj yêc dec dom, inj tisa su. Alic mala nanj sêkêñ inj yêc, nanj sawa. <sup>7</sup> Magoc andi ma asôm têtj inj ndê sêñomi ma têtj Pita bu inj oc munj mac têtj Galili ndi. Mac oc alic inj yêc dindê, tôm yom nanj inj sôm têtj mac munj su nanj.” <sup>8</sup> Yom dinanj kôm awhê lu dau sêntitec ti sêhêdaê ñandô. Sêsa akêñ sêhô, ma sêlhô sênti si. Magoc sêtôc dau dec sêsôm yom têtj ñamalac danj yêc senj dom.

<sup>9</sup> Têtj têtj Yisu tisa têtj Sonda bêbêc, inj hoc dau asê ti-ñamata-nga têtj Maria Magadala, awhê nanj munj-nga inj soc ñalau sac 7 su yêc inj ñalôm. <sup>10</sup> Ma Maria gi ma sôm asê têtj lau nanj sêñkuc Yisu, nanj sêkôm danjibo ti sêtanj sêmbo. <sup>11</sup> Maria sôm têtj ñac bu inj gêlic Yisu ma inj mbo tali tiyham. Magoc ñac sêkêñ whinj dom.

<sup>12</sup> Tinjambu Yisu ndê ñgac-sêñom lu sêhu Jerusalem sinj ma sêñsêlêñ sêmbo senj, ma Yisu hoc dau asê têtj injlu gitôm ñgac angô batat danj. <sup>13</sup> Dec injlu sêmbu si ma sic minj têtj sêñomi ñatô, magoc ñac sêkêñ whinj injlu dom bocdinañ.

*Yisu kêñ gwelenj têtj lau nanj sêñkuc inj*

<sup>14</sup> Tinjambu ñgacsêñomi 11 senj gêñ sêmbo sêwhinj dau, ma Yisu hoc dau asê têtj ñac. Ma inj sôm ñac tu ñac si ñalôm ñadandi-nga, bu sêkêñ whinj lau nanj sêlic inj têtj ndoc inj tisa su, nanj dom. <sup>15</sup> Goc inj sôm têtj ñac, “Atôm nom ñagamenj sambob andi, ma ahoc ñawaê ñayham asê têtj lau honj. <sup>16</sup> Lau nanj sêkêñ whinj

\* **15:42:** Lau Israel sêsôm bu têtj ndoc ac gi sip têtj bêc nanj munj bêc Sabat-nga, nanj têtj dau gic hu bêc Sabat-nga. Bocdinañ ñac bu sêñsuhunj lau batê munj ac ndi sip.

ma sêlin sanġu, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasinj nem njac si-nġa sa. Magoc lau nanj sêkêj whinj dom, nanj oc sêtap inj ndê matôc sa. <sup>17</sup>Ma Anötö oc kêj njac lai têtj lau nanj sêkêj whinj, dec oc tòm bu sêkôm gêtj dalô bocdec bu. Njac oc sêkôm gwelêj sênem aô anjôj, ma sêsoc njalau sac su yêc lau. Njac oc sêsôm yom awha wakuc-nġa nanj sêndôhôtj munj su dom. <sup>18</sup>Njac bu sêkôm mboc sac sip njac amba me sênôm bu njamalic, dec oc kôm njac sêtisac dom. Ma njac oc sêkêj amba sac lau gêmbac, ma sêkôm njac njayham sa.”

<sup>19</sup>Yisu sôm yom dinanj têtj njac su, goc Anötö kôc inj su yêc nom. Inj pi undambê gi, ma ndôc Anötö ndê amba andô-nġa. <sup>20</sup>Ma inj ndê sêjomi sêsa si, ma sêhoc njawaê njayham asê yêc gamêj horj. Ma Pômdau mbo whinj njac, ma kêj njac lai têtj njac bu sêkôm gêtj dalô atu-tu tu bu puc yom nanj sêhoc asê, nanj dôj-nġa.

## Luk ndê jawawê ngayham Yom whê jawawê ngayham dindéc sa-nga

Luk in Yisu ndê ngacsêjom dom, ma in ngac Israel-nga dom. In ngac Grik-nga, ma in dokta, ma bocdinar tanjalê bu in ngac tigauc. Luk dau gêlic gêh hoj nan Yisu kôm, nan dom, magoc in kip yom hoj sa yêc lau nan sêmbô sêwhin Yisu têt ndoc in gic hu ndê gwelen e in mbu pi undambê gi (1:1-4). Luk ndê jawawê ngayham hêganôh Yisu ti in ndê gwelen, ma in to bapia dan tijham (Aposel) pi gwelen nan lau aposel sêkôm na Nalau Dabun ndê naclai.

Yêc in ndê yom namata-nga, Luk sôm bu in to yom têt ngac atu dan naê Tiopilas. Naê dau danem kwi bu 'ngac nan atac whin Anötö.' Magoc in to tu ngac tiger dinan-nga dom, in to ndê jawawê ngayham hêganôh lau nan lau Israel dom gitôm in dau, ma lau Israel-nga sêwhin. In tac whin bu nac sênjalê bu Yisu, in lau Israel-nga si Mesaya, ma in menj gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc menj bu ti lau hoj si Pômdau, ma bu mbac ndu tu lau hoj-nga. Ma bocdinar Luk tac whin bu Yisu ndê jawawê sa têt gamej nom-nga hoj, bu lau sêngô ma sêkên whin Yisu, dec oc sêtap Anötö ndê mwasin nem nac si-nga sa.

### *Yom Namata-nga*

<sup>1</sup> O ngac atu Tiopilas. Lau daêsam sêhsahê bu sêto yom pi gêh hoj nan nandô sa yêc yac mba gamej. <sup>2</sup> Nac sêto sêhkuc yom nan lau nan sêmbô sêwhin Yisu têt ndoc in gic hu ndê gwelen, nan sic dulu têt yac. Lau dau sêlic gêh hoj nan Yisu kôm pi tandô, dec sêhoc jawawê ngayham asê pi gêh dau. <sup>3</sup> Ma aô bocdinar, gakip yom hoj sa pi gêh namata-nga ma menj têt kwahic dec, ma galic ngayham bu wato sip bapia dindéc ma wanjin têt am. Aô gato yom kakuc nadjênan tôm gêh hoj nan hóc asê. Tu dinan-nga O ngac atu Tiopilas, <sup>4</sup> am oc êmyalê bu yom hoj pi Yisu nan am ngô su, nan yom nandô.

### *Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê puc dinda kôc in-nga*

<sup>5</sup> Têt têt Kin †Herod gêm gôlin gamej Judia-nga, nan †dabujsiga dan mbo, in ndê naê Sekaria. In kôm ndê gwelen whin dabujsiga nan sêmbô dabujsiga namata-nga Abaisa\* ndê ton. Sekaria ndê awhê ndê naê Elisabet, ma in Aron† ndê wakuc dan, gitôm Sekaria dau. <sup>6</sup> Anötö gêlic inlu sêsa lêt gitêt yêc in angô-nga, sêhsêlêh sêhkuc Anötö ndê yomsu ti ngôlin nalêh ngayham. <sup>7</sup> Inlu sêti awhê andô ma ngac andô su, magoc balêkoc mba, bu Elisabet in awhê gapoc.

<sup>8</sup> Têt têt dan Sekaria ndê ton si ndoc sênem akin Anötö-nga hóc asê, ma in gêm ndê gwelen dabujsiga-nga mbo Anötö ndê lôm dabun yêc Jerusalem. <sup>9</sup> Ma gitôm dabujsiga si mêtê, sêpuc gapoc gi sip Sekaria, bu sôc lôm dabun nalôm ndi, ma kêt da namalu ngayham. <sup>10</sup> Ma têt ndoc in sôc gi bu kêt da namalu

\* **1:5:** Abaisa - dabujsiga namata-nga dan nan mbo têt Kin Dawid ndê têt. Têt têt dinan lau Israel si dabujsiga sêwhê dau kôc ti ton 24 kêkuc dabujsiga namata-nga si naê (1 Kr 24:7-19; ma Nia 12:11-17). Ma tinjambu sêkôm gwelen tôm naton 24 dinan sêyô dau sêyô dau. Têt Yisu ndê têt, lau dabujsiga daêsam sêndôc gamej namakê-nga, ma sêpi Jerusalem tu sêkôm gwelen yêc flôm dabun tôm nac si ton si ndoc, ma tinjambu sêmbu sêtêt si gamej si (Luk 1:8, 23). Alic yom whê naê 'dabujsiga' sa-nga yêc buku dindéc nambu-nga. † **1:5:** Aron - lau Israel si dabujsiga namata-nga nan gêm akin Anötö têt Moses ndê têt. Alic Eks 7:1-6; ma 28:1.

ñayham, nan lau Israel-nga hon nan sêkac sa tu s êtoc Anötö sa-nga, nan sêten mbec sêlhac awê. <sup>11</sup> Têñ ndoc dinan Pômdau ndê anjela dan hoc dau asê têñ Sekaria, ma kalhac alta da ñamalu-nga ña-ndö-nga. <sup>12</sup> Têñ ndoc Sekaria tandô pi anjela dau, in sö ti töc dau ñandô. <sup>13</sup> Magoc anjela sôm têñ in, “Töc daöm dom Sekaria, bu Pômdau ngö mbec nan am ten. Am nem awê Elisabet oc kôc atômngac dan, ma am oc sam in ndê ñaê bu Jon. <sup>14</sup> In oc kôm am atac ñayham atu, ma lau daêsam oc sêtisambuc tu dinda kôc in-nga, <sup>15</sup> bu in oc ti ngac tiwaê yêc Pômdau anjô-nga. In oc nôm wain me bu ñannga dom, magoc têñ têm in yêc dinda atac ñalôm en, nan Ñalau Dabuñ oc nem in ahuc, ma mbo whin in ñapan. <sup>16</sup> Ma têñ ndoc in tiatu, nan in oc nem lau Israel-nga daêsam kwi, sêmbu sêsôc Pômdau ñac si Anötö ñapu. <sup>17</sup> In oc ti propet ñannga ma ti ñaclai gitôm propet ñamata-nga Elaija. Ma in oc muñ Pômdau, bu nem lau daêsam si ñalôm kwi. Dambai oc atac whin atui, ma lau dangapêc oc sêti lau ti gauc nan sêsa si lên gitên. Ñalên dinan in oc êmasarñ lau si ñalôm bu sêkôc Pômdau sa.”

<sup>18</sup> Sekaria ngö anjela ndê yom dinan su, goc sôm têñ in, “Alu ati awê andô ma ngac andô su. Boc-dinan ñalên bocke dec aö wanjalé bu am nem yom oc ñandô sa?” <sup>19</sup> Goc anjela ô yom ma sôm, “Aö Gabriel nan galhac Pômdau anjô-nga, ma in kêkin aö bu wahoc ñawaê ñayham dindêc asê têñ am. <sup>20</sup> Gêñ nan aö gasôm yom pi, nan oc ñandô sa tôm ñandoc. Tigen am kêñ whin aö dom, ma bocdinan am oc awham mba sa, ma sôm yom dom e gêñ hon dindêc hóc asê su.”

<sup>21</sup> Têñ dinan lau nan sêmbu awê, nan sêhôn Sekaria ma gauc gêm bu bocke ma in mbo tiwandêc yêc lôm dabuñ ñalôm. <sup>22</sup> Ma têñ ndoc Sekaria mbu sa awê gi, nan gitôm dom bu sôm yom, ma gic amba ñambwa têñ ñac, dec ñac si gauc sa bu in gêlic gêñ ñagatu dan yêc lôm dabuñ ñalôm.

<sup>23</sup> Tinjambu in ndê bêc gwelen-nga pacndê, ma in kölhö mbu têñ ndê malac gi. <sup>24</sup> Ma in ndê awê Elisabet daê, dec timêtê dau ñapep, ma mbo ten mbo inlu si andu gitôm ayô amanñan. Elisabet sôm, <sup>25</sup> “Pômdau kôm gêñ dindêc ma gêm aö sa. Ñamata-nga aö gambo ti mayan yêc lau anjô-nga, bu aö awê gapoc, tigen kwahic dec Pômdau tawalô aö, ma kôc aö mayan su.”

### *Yisu ndê puc dinda kôc in-nga*

<sup>26</sup> Elisabet daê gitôm ayô 6 su, goc Anötö kêkin anjela Gabriel têñ malac Nasaret nan yêc gameñ Galili-nga, <sup>27</sup> bu kêñ ahen têñ awê akin dan. In ndê ñaê Maria, ma lau sêhoc yom asê su bu Maria oc nem ngac dan ñaê Josep, nan Kin Dawid ndê apanñac dan. <sup>28</sup> Anjela dau têñ Maria gi ma sôm. “O awê nan Anötö tac whin am ndu andô, Pômdau whin am.” <sup>29</sup> Yom dau kôm Maria sö ñandô, ma in gauc gêm têñ dau bu, “In awê gic aö tu sake-nga?” <sup>30</sup> Goc anjela sôm têñ in, “Töc daöm dom Maria, bu Anötö gêlic am ñayham kêlêc. <sup>31</sup> Am oc daêm ma kôc balêkoc ngac dan, ma sam in ndê ñaê bu Yisu. <sup>32</sup> In oc ti ngac tiwaê, ma lau oc sêsam in bu Anötö Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê Atu. Pômdau Anötö oc kêñ in wêkain apanñac Dawid ndê pôn kin-nga. <sup>33</sup> In oc nem gôlin ñJakob ndê wakuc lau Israel-nga, ma in ndê gôlin oc pacndê dom.”

<sup>34</sup> Goc Maria ndac anjela dau bu, “Aö gayêc gawhin ngac dan dom, ma bocdinan yom dau oc ñandô sa ñalên bocke?” <sup>35</sup> Ma anjela ô yom ma sôm, “Ñalau Dabuñ oc têñ am men, ma Anötö, Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê ñaclai oc nem am ahuc. Tu dinan-nga balêkoc dabuñ nan am oc kôc, nan lau oc sêsam in bu Anötö ndê Atu. <sup>36</sup> Ma am ngö! Elisabet, awê andô nan yêc am apami si ton, nan daê ma oc kôc balêkoc dan. Sêsôm bu in awê gapoc, magoc kwahic

inɔ daê tòm ayô 6 su. <sup>37</sup> Bu gêŋ daŋ yêc dom, naŋ Anötô gitôm dom bu kôm ŋandô sa.” <sup>38</sup> Ma Maria ô yom ma sôm, “Pômdau ndê awhê akiŋ aô. Bocdinaŋ, yom naŋ am sôm, naŋ ŋandô sa pi aô.” Maria sôm yom dinaŋ su, goc aŋela hu inɔ siŋ.

### *Maria gic Elisabet kêsi*

<sup>39</sup> Têŋ têm dinaŋ Maria kêmasaŋ dau, ma kêsêlêŋ ŋagahô têŋ malac daŋ yêc gameŋ ŋabaô Judia-ŋga gi. <sup>40</sup> Inɔ hôc asê ma têŋ Sekaria ndê andu gi, ma ta Elisabet ndê ŋaê. <sup>41</sup> Têŋ têm Elisabet ŋgô Maria ndê yom, naŋ balêkoc naŋ yêc inɔ ŋalôm kwê soc ti ŋaŋga, ma ŋalau Dabuŋ gêm Elisabet ahuc. <sup>42</sup> Ma inɔ sôm yom awha atu, “Anötô toc am sa hôc gêlêc lauwhê sambob su, ma oc toc balêkoc naŋ am oc kôc, naŋ sa bocdinaŋ. <sup>43</sup> Aô awhê bocke, dec am, aneŋ Pômdau dinda mweŋ bu lic aô? <sup>44</sup> Têŋ ndoc aô gaŋgô am mbwêc aô, naŋ balêkoc naŋ yêc aô ŋatac, naŋ kwê soc ti atac ŋayham. <sup>45</sup> Am kêŋ whiŋ bu Pômdau ndê yom p i am oc ŋandô sa, ma tu dinaŋ-ŋga am tap inɔ ndê mwasiŋ sa!”

### *Maria po Anötô ndê waê sa*

<sup>46-47</sup> Ma Maria sôm:

“Aô wapo Pômdau ndê waê sa ti aneŋ ŋalôm sambuc, ma aô atac ŋayham kêlêc tu Anötô naŋ gêm aô si-ŋga. <sup>48</sup> Ŋahu bu inɔ kêlhiŋ inɔ ndê awhê akiŋ ŋambwa, aô dec siŋ dom. Têŋ kwahic dec ma ndi, lau hoŋ oc sêsam aô bu awhê naŋ Anötô kêmwasiŋ. <sup>49</sup> Inɔ Ŋaŋga Ŋadau naŋ kôm gêŋ atu têŋ aô, ma inɔ ndê ŋaê dabuŋ.

<sup>50</sup> Tôm têm sambob, inɔ tawalô lau hoŋ naŋ sêtôc inɔ ma sêtoc inɔ sa. <sup>51</sup> Inɔ amba ŋaŋga kôm gêŋ atu, ma lau naŋ yom sêtoc dau sa-ŋga gêm ŋac si ŋalôm ahuc, naŋ inɔ soc ŋac su sêlhô têŋtêŋ. <sup>52</sup> Inɔ kêmasuc kiŋ nom-ŋga su yêc ŋac si pôŋ kiŋ-ŋga, magoc lau naŋ sêŋgwininɔ dau, naŋ inɔ toc ŋac sa.

<sup>53</sup> Inɔ kêmwasiŋ lau ŋalôm sawa ŋa gêŋ ŋayham-ŋayham, magoc inɔ kêkiŋ lau ti lêlôm sêsa amba sawa si. <sup>54-55</sup> Inɔ gêm inɔ ndê lau akiŋ Israel-ŋga sa, ma tòm yom naŋ inɔ gic bata têŋ abanɔ Abraham, ma têŋ inɔ ndê wakuc hoŋ naŋ sêŋkuc inɔ, naŋ inɔ tawalô ŋac.”

<sup>56</sup> Maria kêpiŋ Anötô ma sôm yom dinaŋ su, goc mbo whiŋ Elisabet gitôm ayô tô, ma tiŋambu inɔ kôlhô mbu têŋ ndê malac gi.

### *Elisabet kôc Jon*

<sup>57</sup> Elisabet ndê ndoc meŋ sa dec inɔ kôc balêkoc ŋgac daŋ. <sup>58</sup> Ma inɔ ndê dawai ti lau meŋpaŋ inɔ-ŋga sêŋgô bu Pômdau tawalô inɔ ŋalêŋ dinaŋ, ma ŋac hoŋ atac ŋayham sêwhiŋ inɔ. <sup>59</sup> Têŋ balêkoc dau ndê bêc ti-8-ŋga, ŋac hoŋ sêmeŋ bu sêsê balê ndê ŋamlic ŋatô su sêŋkuc lau Israel-ŋga si tɔwac, ma ŋac tac whiŋ bu sêkêŋ damba Sekaria ndê ŋaê pi inɔ. <sup>60</sup> Tigeŋ inɔ dinda sôm, “Mba! Dasam inɔ ndê ŋaê bu Jon.” <sup>61</sup> Ma sêsôm têŋ inɔ, “Yêc am nem dawam, ŋgac ŋaê Jon daŋ mbo dom.” <sup>62</sup> Ma ŋac sic amba têŋ damba bu sêŋyalê ŋaê bocke inɔ tac whiŋ. <sup>63</sup> Inɔ kôm ŋa amba bu sêkêŋ tapele daŋ têŋ inɔ, dec sêkêŋ ma inɔ to, “Inɔ ndê ŋaê Jon,” goc lau hoŋ sêhêdaê. <sup>64</sup> Ma ŋagahô inɔ êmbala tigolon, ma inɔ sôm yom asê ma kêpiŋ Anötô.

<sup>65</sup> Gêŋ dau kôm ŋac lau hoŋ sêsô, ma lau naŋ sêmbu Judia ŋagameŋ lôc-ŋga, naŋ sêm yom-galôm ŋapaŋ pi gêŋ hoŋ dinaŋ. <sup>66</sup> Lau hoŋ sêŋgô ŋawaê, ma ŋac gauc gêm yom dau ŋapaŋ yêc ŋac si ŋalôm. Ma ŋac sêlic bu Pômdau ndê ŋaclai tôc dau asê yêc balê dau, dec sêndac dandi, “Inɔ oc ti ŋamalac kaiŋ bocke?”

### *Sekaria hoc yom asê gitôm propet*

<sup>67</sup> Têj tēm dinaŋ Njalau Dabuŋ gêm Jon ndê damba Sekaria ahuc, ma iŋ hoc yom asê gitôm propet daŋ ma sôm,

<sup>68</sup> “Tampiŋ Pômdau, yac lau Israel-ŋga neŋ Anötö, bu iŋ meŋ bu nem iŋ ndê lau si. <sup>69</sup> Iŋ po ŋgac ti ŋaclai daŋ sa yêc iŋ ndê ŋgac akiŋ Dawid ndê lau wakuc, naŋ gitôm bu nem yac si. <sup>70</sup> Anötö ndê propet dabuŋ sêhoc yom asê pi gêŋ dau muŋ su, ma kwahic dec Anötö kôm yom dau ŋandô sa. <sup>71</sup> Iŋ kêmasaŋ lêŋ dinaŋ, bu nem yac si yêc yac neŋ ŋacyo ti lau naŋ sêtec yac amba. <sup>72</sup> Iŋ tawalô yac, tôm iŋ gic bata têtj abaŋi, ma gauc gêm iŋ ndê pwac dabuŋ, <sup>73</sup> naŋ iŋ kêmatiŋ tidôŋ whiŋ abaŋ Abraham. <sup>74</sup> Iŋ oc nem yac si yêc yac neŋ ŋacyo amba, tu bu yac danem akiŋ iŋ ti atac pa su, <sup>75</sup> ma tu bu taŋsêlêŋ dasa lêŋ gitêŋ ti dabuŋ yêc iŋ aŋgô-ŋga tôm bêc hoŋ. <sup>76</sup> Ma Jon, aneŋ balê, lau oc sêsam am bu ‘Anötö, Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê propet,’ bu am oc muŋ Pômdau ma êmasaŋ lau si ŋalôm tu sêkôc iŋ sa-ŋga. <sup>77</sup> Ma am oc whê Anötö ndê lau si gauc sa pi lêŋ naŋ iŋ oc suc ŋac si sac kwi tu bu nem ŋac si-ŋga. <sup>78</sup> Yac neŋ Anötö ndê lêŋ tawalô yac-ŋga, naŋ oc tôm ac naŋ pi ma kalhac umbonj, <sup>79</sup> ma pô lau naŋ sêndôc gameŋ ŋasec, ma lau naŋ sêmpiŋ bu sêmbac ndu. Iŋ oc wê yac dasa seŋ bu datap yom malô sa.”

<sup>80</sup> Tiŋambu balê dau tiatu, ma kêŋ ndê ŋalôm sambuc tu nem akiŋ Anötö-ŋga. Ma iŋ mbo gameŋ sawa e tôm bêc naŋ iŋ gic hu ndê gwelerj, dec gêm mêtê kalhac lau Israel aŋgô-ŋga.

## 2

### *Maria kôc Yisu*

<sup>1</sup> Têj tēm dinaŋ †Sisa Ogasta gic atu yom bu sêse lau hoŋ naŋ sêmba Rom si gôliŋ ŋapu, naŋ sa tu bu sênemlihi takis-ŋga. <sup>2</sup> (Têj ndoc dinaŋ Kirinius gêm gôliŋ gameŋ Siria-ŋga, ma gêŋ dinaŋ ti tēm ŋamata-ŋga naŋ sêse lau sa yêc iŋ ndê gôliŋ ŋapu.) <sup>3</sup> Bocdinaŋ lau hoŋ sêtêŋ si malachu si, bu sêto si ŋaê sip bapia sêse ŋac sa-ŋga.

<sup>4</sup> Josep iŋ Dawid ndê wakuc daŋ, ma bocdinaŋ iŋ hu malac Nasaret yêc gameŋ Galili-ŋga siŋ, ma sip têtj Dawid ndê malac yêc gameŋ Judia-ŋga gi, malac naŋ sêsam bu Betlehem. <sup>5</sup> Josep lu Maria sêwhiŋ dau si bu sêkêŋ si ŋaê, bu sêhoc iŋlu si yom asê su bu oc sênem dau. Ma Maria daê mbo. <sup>6</sup> Têj ndoc iŋlu sêmba Betlehem, naŋ Maria ndê bêc bu kôc balêkoc-ŋga hôc asê. <sup>7</sup> Josep lu Maria sêyêc bôc si mala, bu ŋasawa mbasi yêc andu ŋacleŋ-ŋga. Ma yêc dê, Maria kôc iŋ ndê balêkoc ŋgac ŋamata-ŋga. Ma iŋ kôm iŋ si ŋa po, ma kêŋ iŋ yêc bôc si apa sêneŋ gêŋ-ŋga.

### *Aŋela sêhoc Yisu ŋawaê asê*

<sup>8</sup> Têj ôbwêc dinaŋ lau ŋatô sêyob si domba sêmba malac dau ŋamakê. <sup>9</sup> Ma Anötö ndê aŋela daŋ hoc dau asê têtj ŋac. Pômdau ndê ŋawê pô ŋac, ma sêtôc dau ŋandô. <sup>10</sup> Goc aŋela dau sôm têtj ŋac bu, “Atôc daôm dom! Aô bu wakêŋ ŋawaê ŋayham daŋ têtj mac, naŋ oc kôm mac atac ŋayham atu. Ma ŋawaê dindêc gic waê lau hoŋ. <sup>11</sup> Mac nem ŋgac nem mac si-ŋga hôc asê têtj bêc dau dindêc. Iŋ dinda kôc iŋ yêc Betlehem, malac naŋ sêsam bu Dawid ndê malac. Iŋ †Mesaya dau naŋ Anötö gic bata bu êŋkiŋ meŋ, ma mac nem Pômdau dau. <sup>12</sup> Atêŋ Betlehem andi, ma mac oc aŋyalê balêkoc dau pi gêŋ bocdec bu. Sêkôm iŋ si ŋa po, ma sêkêŋ iŋ yêc bôc si apa sêneŋ gêŋ-ŋga.” <sup>13</sup> Ma ŋagahô aŋela



undambê-nga daêsam sêhoc dau asê sêwhiŋ aŋela dinanŋ, ma sem wê sêmpinŋ Anötö bocdec bu, <sup>14</sup> “Anötö ndê waê sa yêc lôlôc. Ma yom malô yêc nom, têtŋ lau nanŋ Anötö gêlic ŋac ŋayham.”

### *Lau sêyob domba-nga sêtêtŋ Betlehem si*

<sup>15</sup> Aŋela sem wê dinanŋ su, goc sêmbu sêpi undambê si. Ma lau sêyob domba-nga sêsôm têtŋ dandi, “Ayôc! Datêtŋ Betlehem dandi, ma dalic gêtŋ atu nanŋ Pômdau ndê aŋela sêhoc asê têtŋ yac.” <sup>16</sup> Goc sêŋsahic dau sêtêtŋ Betlehem si, ma sêtap Maria lu Josep sa, ma sêlic balêkoc dau yêc bôc si apa sênenŋ gêtŋ-nga. <sup>17</sup> Sêlic inŋ su goc sêsa si, ma sic minŋ yom nanŋ aŋela hoc asê têtŋ ŋac pi balêkoc dau. <sup>18</sup> Ma lau hoŋ nanŋ sêŋgô ŋac si yom, nanŋ sêhêdaê ŋandô. <sup>19</sup> Magoc Maria gauc gêm yom hoŋ ŋapanŋ yêc ndê ŋalôm. <sup>20</sup> Ma lau sêyob domba-nga sêlhô sêmbu sêtêtŋ gameŋ sêyob domba-nga si. Sêmpinŋ Anötö ma sêtoc inŋ ndê waê sa tu gêtŋ hoŋ nanŋ sêŋgô ti sêlic, nanŋ gitôm aŋela sôm asê têtŋ ŋac.

### *Sêtôc Yisu yêc lôm dabuŋ*

<sup>21</sup> Têtŋ bêc 8 giŋga su, sêsê balê ndê ŋamlic ŋatô su, kêkuc lau Israel-nga si pwac. Ma sêsam inŋ ndê ŋ aê Yisu, tôm aŋela sam inŋ têtŋ ndoc inŋ kêŋ puc Maria bu inŋ oc daê.

<sup>22</sup> Muŋ-nga, Moses to yomsu danŋ pi lauwhê Israel-nga nanŋ sêkôc balêkoc, nanŋ yêc bocdec bu. Sêhônŋ e bêc 40 pacndê, goc ŋac oc ŋawasi sa tiyham yêc Anötö aŋgô-nga. Bocdinanŋ têtŋ Maria ndê bêc 40 pacndê su, goc inŋlu Josep sêkôc Yisu sêtêtŋ lôm dabuŋ yêc malac Jerusalem si, bu sêtôc inŋ yêc Pômdau aŋgô-nga. <sup>23</sup> Sêkôm bocdinanŋ kêkuc Pômdau ndê yomsu nanŋ Moses to bocdec bu, “Asam balêkoc ŋgac mbêc hoŋ bu dabuŋ yêc Pômdau aŋgô-nga.” <sup>24</sup> Ma têtŋ têtŋ dinanŋ inŋlu sêkêtŋ da bu Maria ŋawasi sa tiyham. Sêkêtŋ da tôm Pômdau ndê yomsu, balusi lu me mbac saŋu lu.

<sup>25</sup> Têtŋ têtŋ dinanŋ ŋgac danŋ ŋaê Simeon mbo Jerusalem. Inŋ ŋgac gitêtŋ ti dabuŋ, ma inŋ hônŋ ndoc bu Anötö êŋkinŋ inŋ ndê Mesaya bu nem lau Israel-nga si. ŋalau Dabuŋ whiŋ inŋ tôm bêc hoŋ, <sup>26</sup> ma têtŋ ndoc danŋ, kêŋ gauc têtŋ inŋ bu inŋ oc mbo tali e lic Mesaya nanŋ Pômdau gic bata. <sup>27</sup> Ma ŋalau Dabuŋ wê Simeon têtŋ lôm dabuŋ gi, têtŋ bêc nanŋ Yisu dinda lu damba sêkôc inŋ sêmenŋ bu sêkêtŋ da sêŋkuc Moses ndê yomsu. <sup>28</sup> Inŋ pê Yisu sa, goc kêpinŋ Anötö ma sôm, <sup>29-30</sup> “O Pômdau atu, yom nanŋ am gic bata su, nanŋ kwahic dec ŋandô sa. Aô tanônŋ galic am nem †ŋgac Nem Lau Si-nga su, ma bocdinanŋ dec oc tôm bu am nem ŋgac akiŋ aô dec wambac ndu ti atac malô. <sup>31</sup> Am kêmasanŋ lêtŋ dindéc yêc lau hoŋ aŋgô-nga. <sup>32</sup> Am nem ŋawê oc pô lau hoŋ, bu tôte am asê têtŋ lau gameŋ apa-nga, ma bu po am nem lau Israel-nga si waê sa.”

<sup>33</sup> Simeon sôm yom dinanŋ pi Yisu, dec kôm Yisu dinda lu damba sêhêdaê. <sup>34</sup> Goc Simeon gêm mbec ŋac, ma sôm têtŋ Yisu dinda Maria, “Anötö kêyalinŋ balê dindéc sa, ma tu inŋ-nga lau Israel-nga daêsam oc sêpenŋ, magoc daêsam nanŋ sêkêtŋ whiŋ inŋ, nanŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa. Inŋ meŋ bu tôte Anötö ndê lêtŋ asê têtŋ lau, magoc daêsam oc sêpu inŋ ti ndê yom, <sup>35</sup> ma ŋalêtŋ dinanŋ gauc nanŋ yêc lau daêsam si ŋalôm, nanŋ oc meŋ sa tiawê. Ma tu gêtŋ nanŋ oc hôte asê inŋ-nga, am daôm oc hôte ŋandê atu tôm bienŋ kuŋ am ŋatê.”

<sup>36</sup> Propet awhê danŋ mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdô. Inŋ ndê ŋaê

Ana, ma inŋ damba inŋ Panuel, nanŋ yêc Aser ndê toŋ.\* Ana inŋ ti awhê andô su. Muŋ-nga inŋ gêm ŋgac su ma inŋlu nakweŋ sêmbo sêwhiŋ dau gitôm yala 7,

\* **2:36:** Aser - Jakob ndê atui 12 si danŋ. Lau Israel sêwhê dau kôt ti toŋ 12 sêŋkuc apaŋ 12 dinanŋ (alic Gen 35:26).

<sup>37</sup> goc nakweŋ mbac ndu ma Ana ti awhê sawa ma mbo e in ndê yala ti 84. Tôm acsalô ti ôbwêc hoŋ in gêm akiŋ Anötô mbo lôm dabuŋ ŋabatêmndô, ma tèm daêsam in hu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ tu nem dabuŋ dau ti teŋ mbec ŋaŋga-ŋga.

<sup>38</sup> Têŋ tèm naŋ Simeon ndê yom pi Yisu pacndê, naŋ Ana têtŋ ŋac gi, ma gêm danŋe Anötô. Ma in gic hu sôm yom pi balêkoc têtŋ lau hoŋ naŋ sêhônŋ ndoc naŋ Anötô oc nem lau Jerusalem ti Israel-ŋga si.

<sup>39</sup> Josep lu Maria sêkôm gêŋ hoŋ tôm Pômdau ndê yomsu sôm, goc sêmbu sêtêtŋ ŋac si malac Nasaret yêc gameŋ Galili-ŋga si. <sup>40</sup> Ma Yisu tiatu ma ti balê ti licwalô. Ma gauc ŋayham ma Anötô ndê mwasiŋ gêm in ahuc.

### *Yisu mbo lôm dabuŋ*

<sup>41</sup> Tôm yala hoŋ Maria lu Josep sêpi Jerusalem si, bu sêlic om atu †Pasowa-ŋga. <sup>42</sup> Têtŋ Yisu ndê yala ti 12, naŋ ŋac hoŋ sêpi si, tôm inlu si gêbôm. <sup>43</sup> Ma têtŋ ndoc Mwasinŋ Pasowa-ŋga pacndê, goc Maria lu Josep sêhu Jerusalem siŋ bu sêmbu sêtêtŋ inlu si malac sêndi. Yisu gacgeŋ mbo Jerusalem, magoc inlu sêŋyalê dom, <sup>44</sup> bu sêŋsêlêŋ sêmbu seŋ sêwhinŋ lau toŋ atu, dec sem gauc bu in oc mbo lau toŋ atu dinaŋ ŋalôm. Sêhu Jerusalem siŋ sêsa si gitôm bêc danŋ, goc sêŋsalê in yêc ŋac si lau. <sup>45</sup> Sêtap in sa dom, dec bêc tilu-ŋga inlu sêmbu sêtêtŋ Jerusalem si, bu sêŋsalê in. <sup>46</sup> Sêhôt asê Jerusalem, ma ŋagalaŋsê sêtap in sa yêc lôm dabuŋ. In ndôc whinŋ lau naŋ sêndôhônŋ mêtê, ma in kêtŋ danŋa ŋac si yom. Ma in ndac ŋac pi gêŋ daêsam. <sup>47</sup> Lau hoŋ naŋ sêŋgô in, naŋ sêhêdaê tu in ndê gauc-ŋga, ma tu yom hoŋ naŋ in ô têtŋ kêdôhônŋwaga-ŋga.

<sup>48</sup> Têtŋ ndoc Maria lu Josep sêlic in, naŋ sêhêdaê. Ma Maria ndac in, “Aneŋ balê, tu sake-ŋga am kôm gêŋ dindec têtŋ alu damam? Alu aŋsalê am ti ŋalôm ŋawapac.” <sup>49</sup> Ma Yisu ndac inlu, “Tu sake-ŋga amlu aŋsalê aô? Damanŋ ndê andu dindec, ma aô gac waê bu wambo dec.” <sup>50</sup> Tigen ŋac sêŋyalê in ndê yom ŋahu dom.

<sup>51</sup> Goc Yisu whinŋ inlu, ma sêmbu sêtêtŋ malac Nasaret si, ma in danŋa wambu têtŋ inlu ŋapep. Ma in dinda gauc gêm yom hoŋ dinaŋ ŋapaŋ yêc ndê ŋalôm.

<sup>52</sup> Ma Yisu tiatu ma ti ŋgac tiguauc, ma Anötô ma ŋamalac hoŋ sêlic in ŋayham.

## 3

### *Jon, Ngac Kêku Lau-ŋga kêmasaŋ Yisu ndê seŋ (Mat 3:1-12; Mak 1:2-8)*

<sup>1</sup> Tinambu Taibirias ti lau Rom-ŋga si kiŋ atu,\* ma têtŋ in ndê yala ti-15-ŋga, naŋ in ndê la u bata bocdec sem gôlinŋ lau Rom-ŋga si gameŋ ŋatô. Pontias Pailot gêm gôlinŋ gameŋ Judia-ŋga, †Herod Antipas gêm gôlinŋ Galili, Herod ndê dôwa Pilip gêm gôlinŋ Ituria ma Trakonitas, ma Lisaniyas gêm gôlinŋ Abelin. <sup>2</sup> Ma Anas lu Kayapas sêti l au Israel-ŋga si †dabuŋsiga ŋamata-ŋga. Têtŋ ndoc dinaŋ Anötô kêkiŋ in ndê yom têtŋ Jon, Sekaria ndê atunŋac naŋ mbo gameŋ sawa. <sup>3</sup> Bocdinaŋ Jon gic hu in ndê gwelenŋ. In golom-golom malac hoŋ naŋ yêc Bu Jordan ŋamakê, ma gêm mêtê bu lau sêlinŋ saŋgu tu bu sêtôt asê bu sêkac si ŋalôm kwi ma sêhu mêtê sac siŋ, dec Anötô oc suc ŋac si sac kwi.

<sup>4</sup> Propet Aisaya hoc yom asê pi Jon muŋ su, tôm in to yêc ndê buku bocdec bu:

Ŋamalac danŋ ta yom yêc gameŋ sawa bocdec bu, ‘Amasaŋ Pômdau ndê seŋ. Amasaŋ nem ŋalôm bu akôt in sa.

\* **3:1:** Kiŋ atu naŋ gêm gôlinŋ gameŋ Rom-ŋga hoŋ naŋ sêsam bu †Sisa.

<sup>5</sup> Busunj hoj oc sêti gamej apa-pa, ma lôc ti njabaö hoj oc sêti gamej gaponj. Senj mbwê hoj oc sêtisolop, ma senj hoc-hoc oc sêti senj njayham.

<sup>6</sup> Ma lau nom-nga hoj oc sêlic Anötö ndê lêj nem lau si-nga.’ [Ais 40:3-5]

<sup>7</sup> Ma tu dinanj-nga Jon sôm têj lau daêsam nanj sêsa si bu inj êjku njac, “Mac mboc njatui mac! Tu sake-nga mac alhö amen? Mac akôc gauc pi Anötö ndê atac njandê nanj lau propet sêkêj puc yac bu oc menj sa, dec gauc gêm bu amenj ma alinj busanju njambwa, a? <sup>8</sup> Anjô! Akôm mêti njayham nanj tôc asê bu mac am daôm kwi yomandô. Asôm têj daôm dom, bu ‘Abraham apai yac, ma tu dinanj-nga Anötö oc kôc yac sa.’ Aö wasôm têj mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoj dindec kwi sêti Abraham atui sêö mac. <sup>9</sup> A hoj nanj sem njandô njayham dom, nanj kwahic dec Anötö kêj ki njamata têj njawakac, ma inj oc lêj su ma tuc pi ya ndi.”

<sup>10</sup> Lau tonj atu dinanj sêngô Jon ndê yom ma sêndac inj, “Bocdinanj yac oc akôm sake?” <sup>11</sup> Ma inj ô yom ma sôm, “Tamwalô lau njatô. Mac nem asa ndê njakwê njandô-nga lu bu sêyêc, nanj kêj danj têj lau nanj si njakwê mbasi. Ma asa ndê gêj danenj-nga yêc, nanj nem lau nanj sêpônda dau, nanj sa bocdinanj.”

<sup>12</sup> Lau sêkôc takis-nga njatô sêsa si bu Jon êjku njac, ma sêndac, “Kêdôhônjwaga, yac oc akôm sake?” <sup>13</sup> Goc Jon sôm têj njac, “Akôc takis njapep, ma ahôc gêlêc dôhônj nanj lau Rom-nga sêkêj, nanj dom!”

<sup>14</sup> Ma lau sinj-nga njatô sêndac inj, “Ma yac, oc akôm sake?” Ma inj sôm, “Anjôlinj yom tasanj pi lau, me akôm gêj ti njac lai bu anjaho njac si mone me gêj dom. Akôc njâli gwelenj-nga nanj lau Rom-nga sêkêj têj mac, ma tamgatu awa njatô dom.”

<sup>15</sup> Têj têm dinanj lau Israel-nga sêkêj bata bu Anötö oc êjkinj inj ndê Mesaya, ma lau hoj nanj sêngô Jon, nanj sêhê gauc bu mboe inj Mesaya dau. <sup>16</sup> Magoc Jon sôm têj lau hoj, “Njagac danj oc menj hôc asê. Inj ndê njac lai hôc gêlêc aö nenj su. Aö njagc njambwa, gitôm dom bu wati inj ndê njagc akiñ nanj kêgapwêc inj ndê atapa njawalô. Aö dec kaku mac njab bu njambwa, tigenj inj oc êjku mac njab Nalau Dabunj ti ya. <sup>17</sup> Inj menj bu êjnsahê lau, gitôm njagc nanj whê wit njandô ti njapa kôc, dec oc ndic njandô sa sôc andu gêj njandô-nga, ma tuc njapa sip ya nanj sa njapanj ndi.” <sup>18</sup> Nalêj dinanj Jon hoc njawaê njayham asê têj lau, ma gêm la njac njayom njanja daêsam.

<sup>19</sup> Tinjambu Jon puc Kij Herod ndê giso asê, bu Herod gêm inj asi ndê awhê Herodias, ma kôm mêti sac daêsam whinj. <sup>20</sup> Dec Herod gêm dau si, ma kôm giso danj tijham bocdec bu, inj kêj Jon ndöc gapocwalô.

### *Jon kêku Yisu*

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11; Jon 1:32-34)

<sup>21</sup> Têj têm nanj Herod kêj Jon ndöc gapocwalô su dom, nanj Yisu sa têj Jon gi, ma Jon kêku inj whinj. Tinjambu Yisu kalhac ma tenj mbec mbo, ma undambê kac sa, <sup>22</sup> ma Nalau Dabunj gêm balusi anjô, ma sip menj sac Yisu njahô. Ma awaha danj sa akêj undambê, nanj sôm, “Aö nenj Atunjagc atac whinj-nga am. Aö gatisambuc am njandô.”

### *Yisu ndê apai si njadênanj*

(Mat 1:1-17)

<sup>23</sup> Yisu gic hu ndê gwelenj têj inj ndê yala gitôm 30. Ma inj ndê apai bocdindec. Lau sêsam Yisu bu Josep atu. Ma Josep inj Eli atu, <sup>24</sup> nanj Matat atu, nanj Liwai atu, nanj Melki atu, nanj Yanai atu, nanj Josep atu, <sup>25</sup> nanj Matatias atu, nanj Amos atu, nanj Nahum atu, nanj Esli atu, nanj Nagai atu, <sup>26</sup> nanj Mat

atu, naŋ Matatias atu, naŋ Semin atu, naŋ Yosek atu, naŋ Yoda atu, <sup>27</sup> naŋ Yoanan atu, naŋ Resa atu, naŋ Serubabel atu, naŋ Siltiel atu, naŋ Neri atu, <sup>28</sup> naŋ Melki atu, naŋ Adi atu, naŋ Kosam atu, naŋ Elmadam atu, naŋ Er atu, <sup>29</sup> naŋ Josua atu, naŋ Eliesa atu, naŋ Yorim atu, naŋ Matat atu, naŋ Liwai atu, <sup>30</sup> naŋ Simeon atu, naŋ Juda atu, naŋ Josep atu, naŋ Yonam atu, naŋ Eliakim atu, naŋ Melea atu, <sup>31</sup> naŋ Mena atu, naŋ Matata atu, naŋ Natan atu, naŋ Dawid atu, <sup>32</sup> naŋ Jessi atu, naŋ Obed atu, naŋ Boas atu, naŋ Salmon atu, naŋ Nason atu, <sup>33</sup> naŋ Aminadab atu, naŋ Ram atu, naŋ Hesron atu, naŋ Peres atu, naŋ Juda atu, <sup>34</sup> naŋ Jakob atu, naŋ Aisak atu, naŋ Abraham atu, naŋ Tera atu, naŋ Naho atu, <sup>35</sup> naŋ Serug atu, naŋ Reu atu, naŋ Peleg atu, naŋ Eber atu, naŋ Sela atu, <sup>36</sup> naŋ Kenan atu, naŋ Apakad atu, naŋ Sem atu, naŋ Noa atu, naŋ Lamek atu, <sup>37</sup> naŋ Metusela atu, naŋ Inok atu, naŋ Yared atu, naŋ Mahalalel atu, naŋ Kenan atu, <sup>38</sup> naŋ Inos atu, naŋ Set atu, naŋ Adam atu, naŋ Anötö atu.

## 4

### *Sadaŋ kêtôm Yisu*

*(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

<sup>1</sup> Nalau Dabuŋ gêm Yisu ahuc ma iŋ hu Bu Jordan siŋ. Ma Nalau wê iŋ bambaliŋ mbo gameŋ sawa <sup>2</sup> gitôm bêc 40. Yêc dindê Sadaŋ kêsahê bu êntôm iŋ. Tôm bêc hoŋ dinaŋ Yisu gêŋ gêŋ daŋ dom, ma tiŋambu gêŋ yô iŋ ŋandô. <sup>3</sup> Ma Sadaŋ sôm têt iŋ, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinaŋ sôm têt hoc dindêc bu nem dau kwi ti bolom.” <sup>4</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘*Gêŋ daner-ŋga ŋambwa kêŋ lau sêndöc tali dom.*’ ”

<sup>5</sup> Goc Sadaŋ kôc iŋ sa pi lôc baliŋ daŋ gi, ma ŋagahô iŋ tôc têt iŋ gameŋ hoŋ naŋ kin nom-ŋga sem gôliŋ. <sup>6-7</sup> Ma iŋ sôm, “Gêŋ hoŋ dindêc yêc aneŋ gôliŋ ŋapu. Ma gitôm bu wakêŋ têt asa naŋ aô atac whiŋ naŋ. Am bu pôŋ hamduc têt aô, dec wakêŋ ŋaclai ti ŋawasi hoŋ dindêc têt am.” <sup>8</sup> Ma Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘*Pôŋ hamduc têt Pômdau am nem Anötö, ma nem akin iŋ tiger.*’ ”

<sup>9</sup> Goc Sadaŋ wê iŋ pi malac Jerusalem gi, ma kêŋ iŋ kalhac lôm dabuŋ ŋapoc lôlôc, ma sôm têt iŋ, “Am Anötö ndê Atu, a? Dec pwê sip akêŋ dec ndi. <sup>10</sup> Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘*Pômdau oc êŋkiŋ ndê aŋela bu sêyob am.* <sup>11</sup> *Ŋac oc sêpê am sa lôlôc bu am tiŋ gahim pi hoc daŋ dom.*’ ” <sup>12</sup> Magoc Yisu ô yom bocdec bu, “Sêto yom yêc bu, ‘*Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.*’ ”

<sup>13</sup> Nalêŋ dinaŋ Sadaŋ kêsahê lêt daêsam tu êntôm Yisu-ŋga. Ma tiŋambu iŋ hu iŋ siŋ ma kôlhô gi, bu hôŋ têt daŋ tiyham.

### *Yisu gic hu ndê gwelen yêc Galili*

<sup>14</sup> Nalau Dabuŋ ndê ŋaclai gêm Yisu ahuc, ma iŋ mbu têt gameŋ Galili-ŋga gi. Ma ŋawaê pi iŋ sa têt gameŋ ŋamakê-ŋga hoŋ gi. <sup>15</sup> Iŋ kêdôhôn lau yêc ŋac si lôm wê-ŋga, ma lau hoŋ sêmpin iŋ.

### *Yisu ndê lau sêsoc iŋ yêc ndê malac Nasaret*

<sup>16</sup> Tiŋambu Yisu hôc asê iŋ ndê malachu Nasaret. Yêc dinaŋ iŋ kêkuc ndê gêbôm, ma têt bêc †Sabat-ŋga iŋ sôc lôm wê-ŋga gi. Iŋ tisa kalhac bu sam Anötö ndê mêtê, <sup>17</sup> ma sêkêŋ propet Aisaya ndê bapia tilhuŋ têt iŋ. Yisu kac bapia dau sa, ma kêsalê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

<sup>18</sup> Pômdau kêŋ ndê Nalau gêm aô ahuc, dec kêyalin aô sa bu wasôm ŋawaê ŋayham asê têt lau ŋalôm sawa. Iŋ kêkiŋ aô bu wasôm asê têt lau bu Anötö

kêmasañ lêtj bu ênggapwêc ñac su yêc gapocwalô, ma bu kôm lau tapeç si tandô po asê, bu wanem lau nañ si ñacyo sêngwiniñ ñac, nañ sa, <sup>19</sup> ma bu wanem mêtê bu kwahic dec Pômdau kêyalin têtêm wakuc sa bu êmwasiñ lau. *[Ais 61:1-2]*

<sup>20</sup> Yisu sam yom dau su, goc kêlhuñ bapia dau sa tiyham, kêñ mbu têtj dabuñwaga, ma ndôc sic. Lau hoñ nañ sêndôc lôm, nañ tahê in, <sup>21</sup> dec in gic hu ndê yom ma sôm, “Yom nañ mac anğô, nañ ñandô sa têtj acsalô dindêc.”

<sup>22</sup> Lau hoñ sem yomgalôm pi in ti sêlic in ñayham, ma sêhêdaê tu in ndê yom ñayham-nga. Ma sêsôm têtj dandi, “In Josep ndê atunğac. Bocke ma in sôm yom kain dinan?” <sup>23</sup> Ma Yisu sôm têtj ñac, “Aô kayalê mac nem gauc. Mboe mac oc asôm yom gôlin dindêc têtj aô, ‘Dokta, nem daôm sa.’ Gêñ nañ aô gakôm yêc malac Kapenaom, nañ mac anğô ñawaê su, dec mac atac whin bu aô wakôm tiyham yêc dec, a?” <sup>24</sup> Ma in sôm, “Yomandô! Yêc propet dañ ndê malac, in ndê lau oc sêkôc in sa dom. <sup>25</sup> Têtj propet Elaija ndê têtj, nañ lauwhê sawa Israel-nga daêsam sêmbo. Têtj ndoc dinan u gic dom e tôm yala tō ma ayô 6, ma tōbôm atu gêm gameñ ahuc. <sup>26</sup> Tigeñ Anötô kêkin Elaija têtj awhê sawa Israel-nga dañ dom, magoc kêkin in bu nem awhê sawa dañ sa yêc Sarepet, malac nañ yêc Saidon ñagameñ. <sup>27</sup> Ma têtj propet Elaisa ndê têtj, nañ lau ti gêmbac fleprasi daêsam sêmbo lau Israel-nga ñalôm. Tigeñ Elaisa kôm Israel si dañ ñayham sa dom. In gêm ñac Siria-nga Naman tawasê sa.”

<sup>28</sup> Yisu ndê yom dinan kôm lau nañ sêndôc lôm wê-nga, atac ñandê atu. <sup>29</sup> Sêtisa ma sêsoc in ma sêkôc in sa sêtêtj salic sac nañ yêc malac dau ñamakê, bu sêsuc in sip ndi. <sup>30</sup> Tigeñ in kêsêlêtj gic ñac kôc, ma kôlhô gi.

### *Yisu kêdôhôn lau ma soc ñalau sac yêc malac Kapenaom (Mak 1:21-28)*

<sup>31</sup> Tinjambu in mbu têtj malac Kapenaom nañ yêc gameñ Galili-nga gi. Têtj bêc Sabat-nga in kêdôhôn lau. <sup>32</sup> Ñac sêhêdaê tu in ndê yom-nga, bu in kêdôhôn lau ti ñaclai atu. <sup>33</sup> Ma ñac dañ nañ ñalau sac mbo in ñalôm, nañ ndôc lôm wê-nga dinan. In mbwêc awha atu, <sup>34</sup> “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ñac dabuñ nañ Anötô kêkin. Am bu kôm sake têtj yac? Am mweñ bu sen yac su, a?” <sup>35</sup> Magoc Yisu hec yom ñalau sac dau ma sôm, “Am maman ma hu in sin!” Goc ñalau sac kôm ñac dau peñ sip nom gi yêc lau hoñ anğô-nga, ma sa yêc in, magoc kôm in tisac dom.

<sup>36</sup> L au hoñ sêhêdaê tu gêtj dinan-nga, ma sêsôm têtj dau, “Yom bocke nañ in kêdôhôn? In gic atu yom ñanğa ma ti ñaclai têtj ñalau sac, ma soc ñac su!” <sup>37</sup> Ma tinjambu lau sic min pi Yisu e in ndê waê gêm gameñ hoñ dinan ahuc.

### *Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa (Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

<sup>38</sup> Yisu tisa ma hu lôm wê-nga dau sin, ma têtj Saimon ndê andu gi. Saimon ndê lawawê gêmbac lic ñandê atu, dec sêndac Yisu bu nem in sa. <sup>39</sup> Goc Yisu têtj in gi, ma gic atu bu gêmbac dau hu in sin. Ma ñagahô awhê dau tisa ma gêm akin ñac.

<sup>40</sup> Têtj telha dinan ac gi sip su, goc lau sêkôc lau ti gêmbac hoñ sa akêtj ñac si andu, ma sêtêtj Yisu si. In kêñ amba sac ñac hoñ, ma kôm ñac ñayham sa. <sup>41</sup> Ma in soc ñalau sac daêsam su, ma sêhu lau sin ti sêmbwêc, “Am Anötô ndê Atu.” Magoc in hec yom ñac, ma kêñ yao bu ñac sêsôm in asê dom, ñahu bu ñac sênyalê bu in Mesaya dau.

*Yisu hu malac Kapenaom siŋ*

*(Mak 1:35-39)*

<sup>42</sup> Têŋ bêbêc ganduc Yisu hu malac dau siŋ, ma sa gi bu mbo tawasê. Ma lau malac-ŋga sêsa si bu sêŋsalê iŋ, ma têŋ ndoc sêtap iŋ s a, naŋ sêteŋ iŋ bu hu ŋac siŋ dom. <sup>43</sup> Magoc iŋ sôm têŋ ŋac, “Mba! Aô gac waê bu wasôm ŋawaê ŋayham pi †Anötö ndê göliŋ asê yêc malac ŋatô whiŋ. Anötö kêkiŋ aô tu gwelenŋ dinaŋ-ŋga.” <sup>44</sup> Ma iŋ golom-golom malac naŋ sêyêc gameŋ Judia-ŋga, ma gêm mêtê tôm ŋac si lôm wê-ŋga hoŋ.

## 5

*Yisu kêgalêŋ ŋgacsêŋyomi ŋamata-ŋga*

*(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:35-42)*

<sup>1</sup> Têŋ bêc daŋ Yisu kalhac Bugictonŋ Genesaret\* ŋamakê. Ma lau daêsam sêkac sa ma sêŋgihi iŋ ahuc tu bu sêŋgô Anötö ndê yom naŋ iŋ hoc asê. <sup>2</sup> Yisu gêlic lau sêkôc i-ŋga ŋatô sêŋgwasinŋ si wasaŋ sêmbô baô, ma ŋac si waŋ lu sêpoc suŋ sa têŋ baô. <sup>3</sup> Dec iŋ pi waŋ daŋ gi, ma ndac waŋ ŋadau, ŋgac naŋ sêsam bu Saimon, bu hêc waŋ dau sa awê ŋagec. Goc iŋ ndöc sic ndöc waŋ, ma kêdôhônŋ lau naŋ sêlhac baô.

<sup>4</sup> Têŋ têm Yisu gic bata iŋ ndê yom, naŋ sôm têŋ Saimon, “Hêc waŋ sa bugictonŋ ŋagaponŋ ndi, ma kêŋ nem wasaŋ sip bu kôc i.” <sup>5</sup> Ma Saimon sôm, “O ŋgac atu, yac am gwelenŋ atu ôbwêc baliŋ, magoc akôc i daŋ dom. Magoc tu am sôm-ŋga, dec aô wakêŋ wasaŋ sip ndi.” <sup>6</sup> Goc Saimon ti ndê lau sêhêc waŋ sêsa si, ma sêkêŋ wasaŋ sip gi. Ma sêkôc i daêsam andô e wasaŋ menhu, kêpiŋ bu wasaŋ kic. <sup>7</sup> Bocdinaŋ ŋac sic gayo ŋac si silip ŋatô naŋ sêmbô waŋ tilu-ŋga bu sêmeŋ ma sênem ŋac sa. Goc ŋac sic dulu i sip waŋ lu-lu e menhu, ma kêpiŋ bu waŋ lu-lu sêpac.

<sup>8</sup> Têŋ ndoc Saimon Pita gêlic i daêsam dinaŋ, naŋ iŋ pôŋ haduc yêc Yisu gahi-ŋga ma sôm têŋ iŋ, “Pômdau, hu aô siŋ, bu aô ŋgac sac!” <sup>9</sup> Iŋ sôm yom dinaŋ, ŋahu bu iŋ ti lau hoŋ naŋ sêmbô sêwhiŋ iŋ, naŋ sêhêdaê tu sêhê i daêsam dinaŋ-ŋga. <sup>10</sup> Ma Jems lu Jon, Sebedi ndê atuŋgac lu naŋ sêmbô waŋ tilu-ŋga, naŋ sêhêdaê boc-d inaŋ. Magoc Yisu sôm têŋ Saimon, “Töc daôm dom. Am ŋgac kôc i-ŋga, magoc kwahic dec ma ndi, am oc kôm gwelenŋ bu kôc ŋamalac sêmeŋ sêŋkuc aô.” <sup>11</sup> Ma tiŋambu sêsôc baô si goc sêhu gêŋ hoŋ siŋ, ma sêŋkuc Yisu.

*Yisu kôm ŋgac ti gêmbac leprasi ŋayham sa*

*(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

<sup>12</sup> Yisu mbo malac atu daŋ, ma ŋgac daŋ naŋ gêmbac leprasi gêm iŋ ndê ŋamlic sambuc ahuc, naŋ têŋ iŋ gi. Têŋ ndoc iŋ gêlic Yisu, naŋ iŋ hu dau ŋgô andô têŋ nom, ma teŋ iŋ, “Pômdau, am bu tac whiŋ, dec gitôm bu am oc kôm aô ŋamlic ŋawasi sa.” <sup>13</sup> Goc Yisu kêmatôc amba ma kêmasêc iŋ ma sôm, “Aô atac whiŋ, dec wasôm têŋ am bu ŋamlic ŋawasi sa.” Ma ŋagahô eŋ gêmbac leprasi hu iŋ siŋ. <sup>14</sup> Goc Yisu kêŋ yao ma sôm, “Ndic miŋ têŋ ŋamalac daŋ dom, tigenŋ têŋ dabuŋsiga ndi, ma tôtec daôm têŋ iŋ bu lic bu am nem ŋamlic ŋawasi sa su. Ma kêŋ da tu am ŋamlic ŋawasi sa-ŋga tôm yomsu naŋ Moses kêŋ têŋ yac. Ma ŋalêŋ dinaŋ lau hoŋ oc sêŋyalê bu am ŋamlic ŋayham sa.”

<sup>15</sup> Yisu bu kêŋ yao ŋgac dau, magoc ŋawaê pi gêŋ naŋ Yisu kôm, naŋ gêm gameŋ sambuc ahuc. Bocdinaŋ lau daêsam sêtêŋ iŋ si ŋapanŋ, bu sêŋgô iŋ ndê

\* **5:1:** Genesaret - Bugictonŋ Galili-ŋga ndê ŋaê daŋ.

yom, ma bu inj kôm ñac si gêmbac ñayham sa. <sup>16</sup> Tigen têm ñatô inj hu lau honj sinj, ma sa gameñ sawa gi bu tēj mbec.

*Yisu gêm ñgac bôlinj danj sa*

*(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)*

<sup>17</sup> Tēj bēc danj Yisu kédôhônj lau mbo andu danj. Ma lau †Palêsai ti kédôhônjwaga yomsu-ñga ñatô nanj sêmenj akêñ malac Galili-ñga ti Ju dia-ñga honj, ma akêñ Jerusalem, nanj sêndôc sêsunj sa tēj inj. Ma Pômdau ndê ñaclai gêm Yisu ahuc bu kôm lau gêmbac ñayham sa.

<sup>18</sup> Tēj têm dinanj lau ñatô sêmenj sêmbalanj ñgac bôlinj danj yêc sac, ma bu sêsôc andu dau sêndi, tu bu sêkêñ inj yêc Yisu anjô-ñga. <sup>19</sup> Magoc lau daêsam sêñgihî Yisu ahuc e ñasawa mba. Bocdinanj ñac sêpi andu ñapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa. Goc sêñwhañ sac ti ñgac bôlinj dau sip lau daêsam ñalhu, solop tēj Yisu anjô-ñga gi. <sup>20</sup> Yisu gêlic gêñ dinanj dec kâyalê bu ñac sêkêñ whinj inj, ma sôm tēj ñgac bôlinj, “O ñgac daôm, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

<sup>21</sup> Goc lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu sic hu sem yom-galôm tēj dau bocdec bu, “Ñgac dindin inj asa? Inj ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi!” <sup>22</sup> Yisu kâyalê ñac si gauc dinanj ma ndac ñac, “Tu sake-ñga mac gauc gêm yom bocdinanj? <sup>23</sup> Mac akêñ whinj dom bu anej ñaclai yêc bu wasôm tēj ñgac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinanj aô wasôm tēj inj, ‘Tisa ma êmsêlêñ.’ <sup>24</sup> Ma tēj ndoc mac alic anej yom dau ñandô sa, nanj anjyalê bu Anötö kênj ñaclai tēj †Ñamalac ndê Atu bu suc ñamalac si sac kwi yêc nom whinj.”

Goc Yisu sôm tēj ñgac bôlinj dau, “Tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô tēj nem andu ndi.” <sup>25</sup> Ma ñagahô ñgac dau kalhac ñac si anjô-ñga, kôc inj ndê mbô sa, ma mbu tēj ndê andu gi ti kêpinj Anötö. <sup>26</sup> Ma lau honj sêhêdaê ñandô. Sêmpinj Anötö ma sêsôm, “Acsalô lec yac dalic gêñ kainj danj solop!”

*Yisu kêgalêm Liwai bu êñkuc inj*

*(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

<sup>27</sup> Tinjambu Yisu sa awê gi ma gêlic ñgac kôc takis-ñga danj nanj ndê ñaê Liwai, ndôc ndê mala kôc takis-ñga. Ma Yisu sôm tēj inj, “Êmkuc aô!” <sup>28</sup> Goc Liwai tisa, hu gêñ honj sinj yêc, ma kêkuc Yisu.

<sup>29</sup> Tinjambu Liwai ndê mwasinj atu danj tu Yisu-ñga yêc inj ndê andu. Ma lau sêkôc takis-ñga daêsam, ma lau ñatô sêndôc tebo ma senj gêñ sêwhinj injlu Yisu. <sup>30</sup> Ma lau Palêsai ti lau †Skraib ñatô nanj sêmbô Palêsai si tonj, nanj sêlic gêñ dau dec sêtucdinj ma sêsôm tēj Yisu ndê ñgacsêñomi, “Tu sake-ñga mac anj ti anôm gêñ awhinj lau sêkôc takis-ñga ti lau sac ñatô?” <sup>31</sup> Ma Yisu dau ô ñac si yom ma sôm, “Lau nanj sêlic dau bu gêmbac mba, nanj oc sêñsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêñsalê dokta. <sup>32</sup> Aô gameñ bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêñ, nanj sa dom, aô gameñ bu wanjalêm lau sac sa bu sênem dau kwi.”

*Yao gêñ danen-ñga-ñga*

*(Mat 9:14-15; Mak 2:18-20)*

<sup>33</sup> Ma lau Palêsai ti lau Skraib dinanj sêsôm tēj inj, “Ndoc daêsam Jon, ñgac Kêku Lau-ñga ndê sêñomi sêhu gêñ danen-ñga sinj ma sêtenj mbec, ma Palêsai si sêñomi sêkôm bocdinanj. Magoc tôm bēc honj am nem ñgacsêñomi sênom ti senj gêñ sêmbô.” <sup>34</sup> Goc Yisu sôm, “Ñgac nem awhê-ñga danj bu êñgalêm lau sa sêmbô sêwhinj inj bu sênenj mwasinj nem awhê-ñga, dec oc tôm dom bu dasôm tēj ñac bu sêhu gêñ danen-ñga sinj tēj ndoc ñgac dau mbo whinj ñac. <sup>35</sup> Ñalêñ tigenj aô

gambo gawhinj aneñ ngacsêñjomi, ma tu dinan-nga dec sêhu gêñ danen-nga sinj dom. Tigeñ ndoc oc meñ, nanj ñacyo oc sêkôc aô su yêc ñac, ma têtñ ndoc dinan-nga oc ñalôm ñawapac, ma sêñkuc lêtñ dahu gêñ danen-nga sinj-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêñ wakuc*

*(Mat 9:16-17; Mak 2:21-22)*

<sup>36</sup> Ma inj sôm yom gôlinj danj têtñ ñac bocdec bu, “Po akwa danj bu kic, dec yac dakêc po wakuc bu dasi pi po akwa dinan-nga dom. Bu dakôm, oc tanjainj po wakuc, ma po wakuc oc tôm po akwa dom. <sup>37</sup> Ma têtñ ndoc lau sêmasañ wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc ñamlic wain-nga akwa dom. Mba. Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc ma wê ñinga. Ma bôc ñamlic oc tisac bocdinan-nga. <sup>38</sup> Mba. Wain wakuc dakêc sip bôc ñamlic wakuc. <sup>39</sup> Ma lau nanj sênôm wain akwa su, nanj sêtec bu sênôm wain wakuc, bu sêsôm, ‘Wain akwa, inj ñayham.’”

## 6

*Yisu inj Pômdau bêc Sabat-nga*

*(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)*

<sup>1</sup> Têtñ bêc Sabat-nga danj, Yisu kêsêlêtñ mbo lôcwha nanj gic ôm wit-nga danj kic, ma inj ndê ngacsêñjomi sêkôc wit ñandô ma sêñsê ñapa goc señ ñandô. <sup>2</sup> Ma Palêsai ñatô sêlic gêñ dau ma sêndac, “Tu sake-nga mac akôm gwelenj nanj yac neñ yomsu gic yao bu dakôm têtñ bêc Sabat-nga dom?” <sup>3</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto yêc pi gêñ nanj Kij Dawid kôm. Mac asam su, me? Têtñ ndoc danj gêñ yô inj ma lau nanj sêwhinj inj, <sup>4</sup> dec inj sôc Anôtô ndê andu gi, ma gêñ bolom dabunj nanj lau sêkêñ ti da, nanj Moses kêtñ yao bu dabunjsiga tawasê sêneñ. Ma inj kêtñ têtñ lau nanj sêmbo sêwhinj inj ma ñac señ. Magoc lau danj sêñgôlinj yom pi Dawid me sêsôm bu inj kêgili yomsu lec dom.”

<sup>5</sup> Ma inj sôm têtñ ñac, “Ñamalac ndê Atu inj gêñ honj ñadau, ma inj Pômdau bêc Sabat-nga whinj.”

*Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga*

*(Mat 12:9-24; Mak 3:1-6)*

<sup>6</sup> Têtñ bêc Sabat-nga danj inj sôc lôm wê-nga danj gi, ma kêdôhônj lau. Ma ñgac danj nanj ndê amba andô-nga tibalê nanj ndôc. <sup>7</sup> Lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu nanj sêñsalê yom bu sêñgôlinj pi Yisu. Tu dinan-nga dec ñac tatinj inj ñapep bu mboe inj oc kôm ñgac dau ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga, dec ñac oc sêsôm bu inj kêgili yomsu Sabat-nga. <sup>8</sup> Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm têtñ ñgac amba balê, “Tisa, ma lhac lau honj anjô-nga.” Ma inj tisa kalhac. <sup>9</sup> Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Aô bu wandac mac bu gêñ bocke oc êngili yomsu Sabat-nga? Dakôm ñayham têtñ lau, me dakôm sac têtñ lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?” <sup>10</sup> Inj tahê ñac honj, ma sôm têtñ ñgac dau, “Êmatôc amam.” Goc ñgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

<sup>11</sup> Magoc gêñ dau kôm lau Palêsai ti lau Skraib atac ñandê atu, ma ñac sem yomgalôm têtñ dau pi Yisu, ma pi gêñ bocke bu sêkôm têtñ inj-nga.

*Yisu kêyalinj aposel 12 sa*

*(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

<sup>12</sup> Têtñ bêc danj Yisu pi lôc danj gi bu tenj mbec, ma tôm ôbwêc balinj inj tenj mbec mbo. <sup>13</sup> Têtñ galanêsê bêbêc inj kêgalêm lau nanj sêñkuc inj sêmeñ, ma kêyalinj ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu lau †Aposel. <sup>14</sup> Lau Aposel dau si ñaê bocdec: Saimon, nanj Yisu sam bu ‘Pita,’ lu asi Andru, ma Jems, Jon,



Pilip, Batolomeas, <sup>15</sup> Matyu, Tomas, Jems (nañ Alpayas ndê atu), Saimon (nañ sêsam bu 'Ngac †Selot'), <sup>16</sup> Judas (nañ ñadamba inñ ngac danñ ñaê Jems), ma Judas Iskeriot nañ tinjambu oc hoc Yisu asê.

*Yisu kêdôhônj lau ma kôm gêmbac ñayham sa  
(Mak 3:7-12)*

<sup>17</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêsip akêñ lôc sêmenñ, ma Yisu kalhac gameñ gaponñ. Ma †sêñomi daêsam nañ sêñkuc Yisu, nañ sêkac sa su sêmbô dinanñ. Ma lau tonñ atu akêñ malac Jerusalem ti malac gameñ Judia-nga honñ, ma lau akêñ gameñ gwêc-nga nañ yêc kêpiñ malac Taya ma Saidon, nañ sêmenñ bu sêngô inñ ndê yom, ma bu inñ kôm ñac si gêmbac ñayham sa. <sup>18</sup> Lau nañ ñalau sac sêmbô ñac si ñalôm, nañ Yisu kôm ñac ñayham sa. <sup>19</sup> Ma lau honñ sêhóc sôsôwec bu sêmasac inñ, ñahu bu ñaclai sa yêc Yisu, ma kôm lau gêmbac honñ ñayham sa.

*Yisu ndê yom ñatô  
(Mat 5:1-12)*

<sup>20</sup> Yisu tahê inñ ndê ñgacsêñomi ma sôm,

“Anötô ndê mwasinñ gic waê mac lau ñalôm sawa, bu inñ gêlic ñayham bu kôc mac sa andôc inñ ndê gôlinñ ñapu.

<sup>21</sup> Anötô ndê mwasinñ gic waê mac lau nañ kwahic dec gêñ yô mac, bu inñ oc kêñ gêñ hóc mac dôñ-nga.

Anötô ndê mwasinñ gic waê mac lau nañ kwahic dec andôc ti tamsulu, bu inñ oc nem malô mac e ambwac.

<sup>22</sup> Anötô ndê mwasinñ gic waê mac lau nañ sêtec mac ma sêtiñ mac, ma sêpu mac ti sêkôm nem waêm tisac tu mac anñkuc ñamalac ndê Atu-nga. <sup>23</sup> Ahêgo daôm dom têtñ ndoc lau sêkôm bocdinañ, tigeñ atê wê ti atac ñayham, bu Anötô oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ mac yêc undambê. Ma gauc nem bu lau nañ sêtec mac, nañ si apai sêkôm ñalêñ tigeñ dinanñ têtñ Anötô ndê lau propet ñamata-nga.

<sup>24</sup> Oyaê mac lau nañ apo daôm sa ña awa ti wapa daêsam. Mac atap nem mwasinñ ñayham sa têtñ têm kwahic dec-nga, magoc gêñ dau oc tôm dom bu nem mac sa têtñ têm ñambu-nga.

<sup>25</sup> Oyaê mac lau nañ anñ gêñ ñawahô kwahic dec. Tinjambu gêñ oc yô mac. Oyaê mac lau nañ ambwac kwahic dec. Tinjambu mac oc atanñ danñgibo atu ma andôc ti tamsulu.

<sup>26</sup> Oyaê mac lau nañ lau honñ sêmpinñ mac. Atac ñayham tu gêñ dinanñ-nga dom, bu ñalêñ tigeñ lau Israel-nga si apai sêmpinñ lau propet tasanñ.”

*Atac whiñ mac nem ñacyo  
(Mat 5:43-48)*

<sup>27</sup> Ma Yisu sôm têtñ lau dinanñ, “Anğô aneñ yom. Atac whiñ mac nem ñacyo, ma akôm ñayham têtñ lau nañ sêtec mac. <sup>28</sup> Anem mbec lau nañ sêpucho mac, ma ateñ mbec pi lau nañ sêkôm sac têtñ mac. <sup>29</sup> Ngac danñ bu tap am sip alim andô danña, nañ kêñ danña bu inñ ndic whiñ. Ngac danñ bu kôc nem ñakwê balinñ su yêc am, nañ êngaminñ nem ñakwê ñandô-nga dom magoc kêñ têtñ inñ whiñ.

<sup>30</sup> Ngac danñ bu ndac gêñ danñ, nañ kêñ têtñ inñ. Ma ñgac danñ bu kôc am nem gêñ danñ, nañ ndac bu inñ kêñ mbu meñ dom. <sup>31</sup> Mêtê ñayham-ñayham nañ mac atac whiñ bu lau sêkôm têtñ mac, nañ mac daôm akôm têtñ ñac.

<sup>32</sup> “Lau honñ atac whiñ lau nañ atac whiñ ñac ô. Bocdinañ mac bu atac whiñ nem silip tawasê ma atac tec nem ñacyo, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom. <sup>33</sup> Ma lau honñ sêkôm ñayham têtñ lau nañ sêkôm ñayham têtñ ñac

ô, ma mac bu akôm bocdinañ, dec mac nem mêtê hôc gêlêc lau sac si mêtê su dom. <sup>34</sup> Ma mac bu akêñ tốp têtñ mac nem silip, nañ inñ gêtñ atu dom. Mac anyalê su bu tinjambu ñac oc sêndic tốp dau. Lau sac sêkêñ tốp têtñ si silip, ma takwê bu ñac sêndic tốp hoñ mbu menñ.

<sup>35</sup> “Bocdinañ ayob daôm bu anñkuc lau sac si mêtê dom. Atac whinñ nem ñacyo, ma akôm ñayham têtñ ñac. Akêñ gêtñ têtñ ñac, ma ahêgo daôm dom pi ndoc bocke ñac oc sêkêñ gêtñ dau mbu menñ-nga. Tu dinañ-nga Anötö, Ñaclai ti Ñawasi Ñadau oc kêtñ ñaôli ñayham atu têtñ mac, ma sam mac bu inñ ndê atui awê ma ñgac. Bu Anötö dau kêmwasinñ lau sac ma lau nañ sem dançe inñ dom, nañ sêwhinñ. <sup>36</sup> Bocdinañ tamwalô lau hoñ, tôm Damam undambê-nga tawalô lau.”

*Yom datoc asidôwai sa-nga*

*(Mat 7:1-5)*

<sup>37</sup> Ma Yisu sôm, “Anem dôhônñ lau si lêtñ ti sakinñ tu bu alic lau ñatô sac ñambwa, me tu bu apu ñac-nga dom. Mac bu akôm, dec Anötö oc lic mac sac ma pu mac tu mac nem lêtñ ti sakinñ-nga boc-dinañ. Asuc lau si sac kwi, ma Anötö oc suc mac nem kwi boc-dinañ. <sup>38</sup> Têtñ ndoc mac bu anem lau ñatô sa, nañ akêñ gêtñ têtñ ñac ti nem ñalôm sambuc, ma boc-dinañ Anötö oc kêtñ gêtñ hôc gêlêc su têtñ mac e menñhu ma êñsalê mac ahuc. Bu Anötö oc êmwasinñ mac, gitôm mac amwasinñ lau.”

<sup>39</sup> Ma Yisu sôm yom gôlinñ danñ bocdec, “Ñgac tapec gitôm bu wê tapec danñ dom. Mba! Inlu lu-lu oc sêpeñ sêsip sê sêndi. <sup>40</sup> Ma kwapuc danñ oc hôc gêlêc gwalam akwa nañ kêdôhônñ inñ, nañ dom. Magoc kwapuc hoñ nañ sêndôhônñ gêtñ hoñ e tidônñ ñac, nañ oc sêtôm ñac si kêdôhônñwaga.

<sup>41</sup> “Tu sake-nga am hêgo daôm tu gêtñ golop sauñ nañ yêc nem asidôwa tandô, tigenñ gêtñ golop atu nañ yêc am daôm tanôm, nañ am gêlic apu? <sup>42</sup> Ma bocke am oc sôm têtñ nem asidôwa, ‘Aneñ asidôwa, aô bu wakôc gêtñ golop nañ yêc am tanôm, nañ sa,’ magoc gêtñ golop atu nañ pôc am daôm tanôm ahuc, nañ am gêlic dom? Am ñgac tim yom lau-nga! Gêtñ ñamata-nga kôc gêtñ golop sa yêc daôm tanôm e tanôm ñawa sa, goc tinjambu kôc gêtñ golop sauñ nañ yêc nem asidôwa tandô, nañ sa.”

*Lau si mêtê whê ñac sa bu ñayham me sac*

*(Mat 7:16-19; 12:33-35)*

<sup>43</sup> Ma Yisu sôm, “A ñayham danñ oc nem ñandô sac dom, ma a sac oc nem ñandô ñayham dom. <sup>44</sup> Dalic ñandô nañ a tidau-tidau sem, ma bocdinañ yac tanjalê bu a ñayham me sac. Gitôm dom bu dahinñ ñandô ñayham yêc a sac.

<sup>45</sup> Ma ñalêtñ tigenñ, yom nañ lau sêsôm, nañ tôte gêtñ bocke nañ hôc ñac si ñalôm ahuc, nañ asê. Mêtê ti gauc ñayham yêc lau ñayham si ñalôm, ma bocdinañ sêkôm mêtê ñayham. Ma mêtê ti gauc sac yêc lau sac si ñalôm, dec sêkôm sac.”

*Yom gôlinñ pi ñgac sêkwê andu-nga lu*

*(Mat 7:24-27)*

<sup>46</sup> “Tu sake-nga mac asam aô bu, ‘Pômdu, Pômdu,’ tigenñ mac danñam wambu aneñ yom dom? <sup>47</sup> Ñamalac nañ têtñ aô menñ ma ñgô aneñ yom, ma dança wambu yom dau, nañ aô bu wawê inñ sa têtñ mac. <sup>48</sup> Inñ gitôm ñgac kwê andu-nga nañ kwê sê baliñ sip nom ñannga, ma kêtñ hoc kêgapiñ alhó dôñ têtñ ndoc inñ kêsuhurñ sip sê baliñ dinañ. Têtñ ndoc uhô-nga, bu hêc menñ hôc pi andu dau, magoc andu dau kalhac ñannga, bu inñ kwê ñapep. <sup>49</sup> Magoc ñamalac nañ ñgô aneñ yom ma dança wambu dom, nañ gitôm ñgac nañ kwê andu, magoc

kêj alhö sip nom ñalôm gi dom. Têj ndoc uhô-nga, bu hêc ma hôc pi ndê andu e ñagahô eñ andu dau ku sa ma tisac sambuc.”

## 7

### *Ngac bata siñ-nga danj kêj whiñ ñannga (Mat 8:5-13)*

<sup>1</sup> Yisu gic bata yom nanj inj kêdôhônj têtj lau toñj atu dinanj, goc sôc malac Kapenaom gi. <sup>2</sup> Ma ñgac bata Rom-nga nanj gêm gôlinj lau siñ-nga 100, nanj mbo malac dau. Inj ndê ñgac akinj danj nanj inj tac whiñ kêlêc, nanj gêm bac e kêpiñ bu mbac ndu. <sup>3</sup> Ma inj ngô Yisu ñawaê, dec kêkinj lau bata Israel-nga ñatô sêtêtj inj si, bu sêndac inj bu menj ma kôm inj ndê ñgac akinj ñayham sa. <sup>4-5</sup> Ñac sêhóc asê têtj Yisu, ma sêsôm têtj inj bu, “Ngac bata siñ-nga dinanj inj ñgac ñayham, ma inj tac whiñ yac lau Israel-nga. Inj gêm yac sa tu akwê yac mba lôm wê-nga. Boc-dinanj yac atej am bu nem inj sa.”

<sup>6</sup> Goc Yisu whiñ ñac gi. Inj menj surj sa têtj andu, ma ñgac bata siñ-nga dau kêkinj ndê silip ñatô bu sêsôm têtj inj, “Pômdau, ñgac bata siñ-nga dau sôm bu inj tec bu kêj ñawapac têtj am. Inj sôm bu am ñgac tiwaê nanj hôc gêlêc inj su, dec inj maya bu am têtj inj ndê andu ndi. <sup>7</sup> Tu dinanj-nga inj dau têtj am menj dom. Tigenj inj sôm bu inj kêyalê su bu am ñgac ti ñaclai atu, ma bocdinanj dec am gitôm bu sôm ña awham ñambwa, dec inj ndê ñgac akinj oc ñayham sa. <sup>8</sup> Bu inj dau danjga wambu lau nanj si ñaclai hôc gêlêc inj ndê, ma inj ndê lau siñ-nga danjga wambu inj. Inj bu sôm têtj danj, ‘Am ndi,’ dec inj oc ndi. Ma inj bu sôm têtj danj, ‘Mwen!’ dec inj oc menj. Ma inj bu sôm têtj ndê ñgac akinj bu kôm gêtj danj, dec inj oc kôm.”

<sup>9</sup> Yisu ngô ñgac bata siñ-nga ndê yom dinanj e hêdaê. Inj kac dau kwi ma sôm têtj lau toñj atu nanj sêñkuc inj, “Aô wasôm têtj mac bu yêc lau Israel-nga honj aô gatap ñac si danj nanj kêj whiñ ñannga gitôm ñgac Rom-nga dinanj, nanj sa dom.”

<sup>10</sup> Ma tinjambu ñgac bata siñ-nga ndê lau sêmbu sêtêtj inj ndê andu si, ma sêtap sa bu ñgac akinj dau ñayham sa su.

### *Yisu uñ ñgac danj nanj mbac ndu su, nanj sa*

<sup>11</sup> Bêc ñatô giñga su, ma Yisu têtj malac Nein gi, ma inj ndê ñgac-sêñjomi ti lau daêsam sêwhiñ inj si. <sup>12</sup> Têtj têtj inj menj kêpiñ malac dau ñagatam, inj gêlic lau ñatô sêsa sêmenj, sêmbalanj ñgac batê danj bu sêñsuhuj inj. Ñgac batê dinanj dinda inj awhê sawa nanj ndê balêkoc ñatô mbasi. Ma lau malac-nga daêsam sêwhiñ dinda sêsa sêmenj. <sup>13</sup> Pômdau gêlic dinda, ma tawalô inj ñandô, goc sôm, “Am tanj dom.” <sup>14</sup> Goc inj têtj ñac gi, ma kêmasac sasac nanj ñgac batê yêc. Ma lau nanj sêhóc sasac, nanj sêlhac tenj. Ma inj sôm, “Anej balê, aô wasôm têtj am bu tisa!” <sup>15</sup> Ma ñgac dau tisa ndöc, ma gic hu sôm yom. Goc Yisu kêj inj mbu têtj dinda gi. <sup>16</sup> Gêtj dinanj kôm lau honj sêtôc dau atu, ma ñac sic hu sêmpinj Anötö. Ñatô sêsôm, “Propet atu danj hôc asê yac.” Ma ñatô sêsôm, “Anötö kêlhinj inj ndê lau yac siñ dom, inj gêm yac sa.” <sup>17</sup> Ma tinjambu ñawaê pi gêtj nanj Yisu kôm, nanj gêm gamenj Judia-nga ma gamenj ñamakê-nga honj ahuc.

### *Yisu sôm yom pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga (Mat 11:2-18)*

<sup>18</sup> Têtj ndoc dinanj Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndöc gapocwalô, ma inj ndê sêñjomi sic minj têtj inj pi gêtj honj nanj Yisu kôm. Goc Jon kêyalinj inj ndê sêñjomi lu sa, <sup>19</sup> ma kêkinj injlu sêtêtj Yisu si, bu sêndac inj, “Anötö gic bata têtj yac bu oc êñkinj Mesaya. Am daôm dinanj, me yac oc akêtj batanj ñgac danj tiyham?”

20-21 Têñ ndoc ñgac lu dinan sêhóc asê Yisu, in gêm gwelen mbo, ma kôm lau daêsam ñayham sa, lau gêmbac ma lau ti ñalau sac. Ma in kôm lau tapec daêsam si tandô po asê. Ma inlu sêsôm têtñ in, “Jon, Ñgac Kêku Lau-ña kêtñ alu atêtñ am amen, bu andac am bu am Mesaya dau, me yac oc akêtñ batan ñgac dan tiyham?” 22 Goc Yisu ô inlu si yom ma sôm, “Amlu ambu andi ma asôm yom têtñ Jon pi mêtê nan amlu anjô aô gahoc asê, ma pi gêtñ nan amlu alic aô gakôm. Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôlin sêñsêlên tiyham, lau ti gêmbac leprasi si ñamlic ñawasi sa, lau dangasun bic sêñgô yom tiyham, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñgô ñawaê ñayham. 23 Anjô! Lau nan atac lu-lu tu aô-ña dom, nan oc sêtap Anôtô ndê mwasiñ sa.”

24 Ñgac lu nan Jon kêtñ, nan sêhu Yisu sin ma sêmbu si, goc Yisu sôm yom pi Jon têtñ lau tonj atu, ma ndac ñac bocdec bu, “Têtñ ndoc mac asa atêtñ Jon yêc gameñ sawa a, nan mac gauc gêm bu atap ñamalac kain bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê, gitôm gacoc nan mbu kêwic, a? 25 Mac asa a bu alic ñgac nan sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nan sêsôc ñakwê ñayham ma sen gêtñ ñayham, nan sêmbu gameñ ñayham gitôm kin si andu. 26 B oc dinan dec aô bu wandac mac, bu mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dan? Yomandô! In propet dan, ma in hóc gêlêc propet honj su. 27 Propet akwa dan to yom nan Anôtô sôm têtñ Mesaya bocdec bu, ‘Aô wanjin anen ñgac ahen-ña munj am, bu êmasanj am nem sen.’ Y om pi ñgac ahen-ña dau hêganônj Jon solop. 28 Ñamalac nan dinda nom-ña sêkôc ñac, nan si dan hóc gêlêc Jon su dom. Tigen aô wasôm têtñ mac, bu lau honj nan sêsôc Anôtô ndê gôlinj ñapu su, lau tiwaê, ma lau waêmba bocdinan, nan honj sêhóc gêlêc Jon su yêc Anôtô anjô-ña.”

29 Lau daêsam nan sêñgô Yisu ndê yom dinan, ma lau sêkôc takis-ña sêwhin, nan sêtôc asê bu sêlic Anôtô ndê lêtñ bu lêtñ solop en. Ñahu bu munj-ña, têtñ ndoc Jon gêm mêtê ma kêtñ lau mbo, nan sêkôc in ndê yom sa ma sêlinj sanju. 30 Tigenj lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-ña sêkôc Jon ti in ndê yom sa dom, ma sêlinj in ndê sanju dom, dec tôc asê bu sêtêc Anôtô ndê lêtñ nan Jon tôc têtñ ñac.

31 Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Lau têtñ dindec-ña ñac lau kain bocke? Aô wanem dôhônj pi gêtñ sake tu bu wawhê ñac si lêtñ sa-ña? 32 Ñac sêtôm balêkoc nan sêkôc whê sêmbu malac lôm, nan sêtucdinj ñac si silip ñatô ma sêsôm, ‘Têtñ ndoc nan yac ac onj bu datê wê, nan mac atec. Ma têtñ ndoc yac am wê dangibo-ña, nan mac atec bu atanj awhin.’ 33 Ma mac lau têtñ dindec-ña bocdinan. Jon, Ñgac Kêku Lau-ña menj ma gêtñ gêtñ ñayham dom, ma nôm wain dom, ma mac asôm bu ñalau sac danj mbo in ndê ñalôm. 34 Ma Ñamalac ndê Atu menj hóc asê, ma gêtñ gêtñ ñayham ti nôm wain, ma mac asôm bu in ñgac gêtñ gêtñ ti nôm wain ñawahô-ña, ma in hê silip têtñ lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinan, mac lau têtñ dindec-ña atôm balêkoc nan sêkôm tô aninj ñapanj. 35 Tigenj Anôtô ndê gauc hóc gêlêc gêtñ honj, ma in ndê lau sêñyalê bu in ndê lêtñ in lêtñ solop.”

*Awhê danj kêc bu ñamalu pi Yisu gahi  
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

36 Palêsai danj ñaê Saimon kêgalêm Yisu bu nenj gêtñ whin in, dec Yisu sôc in ndê andu gi, ma ndôc tebo bu nenj gêtñ. 37 Yêc malac dinan, awhê sac danj mbo. In ñgô ñawaê bu Yisu ndôc Palêsai ndê andu dinan, dec kôc bu ñamalu ñayham sip kac danj, ma têtñ andu dau gi. 38 In pônj haduc yêc Yisu gahi-ña ma tanj, ma in ndê tasulu sip Yisu gahidômbwê. Goc in punj Yisu gahi ña kêclauj, ñgutô in gahi, ma mbac gêtñ malu dau pi in gahi. 39 Saimon gêlic gêtñ dau, ma

gauc gêm yêc dau, “Ngac dindêc in bu propet dan, dec in oc ênyalê bu awhê nanj kêmasêc in, nanj awhê sac dan.” <sup>40</sup> Yisu kêyalê yom nanj Saimon gauc gêm, goc sôm, “Saimon, aô bu wasôm yom dan têtj am.” Ma Saimon ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, sôm.”

<sup>41</sup> Goc Yisu sôm yom gôlin dan bocdec bu, “Ngac lu sêkôc tôp yêc ngac ti lêlôm. Ngac dan ndê tôp gitôm ðdenarii 500 ma dan ndê tôp gitôm denarii 50. <sup>42</sup> Inju si mone sêndic tôp-nga mbasi, dec in hu inju si tôp nyayom sinj. Am gauc gêm bocke? Inju si asa oc atac whinj ngac dau hóc gêlêc?” <sup>43</sup> Ma Saimon sôm, “Ngac nanj kôc tôp atu, nanj.” Ma Yisu sôm, “Am sôm solop.” <sup>44</sup> Goc in kac dau kwi, tahê awhê dinanj, ma sôm têtj Saimon, “Aô gasôc am nem andu gamej, magoc am kêj bu têtj aô bu wanjwasinj gahinj-nga tôm lau Israel-nga si gêbôm dom. Tigej lic awhê dec. In ndê tasulu kôm aô gahinj ñamaim sa, ma in puñ aô gahinj ña kêclauj. <sup>45</sup> Am ngutô aô dom, tigej awhê dec ngutô aô gahinj ñapan. <sup>46</sup> Am kêc olib ñakwi pi aô ñagôlôn dom, tigej in kêc bu ñamal pi aô gahinj. <sup>47</sup> Bocdinanj aô wasôm têtj am bu awhê dindêc kêyalê bu Anôtô suc in ndê sac daêsam kwi, ma bocdinanj in atac whinj aô ñandô. Tigej lau nanj gauc gêm bu ñac si sac atu dom, nanj oc atac whinj in nanj bu suc ñac si sac kwi, nanj ñandô dom.”

<sup>48</sup> Ma Yisu sôm têtj awhê dau, “Aô gasuc am nem sac kwi su.” <sup>49</sup> Ma ñaclej ñatô nanj sêndôc sêwhinj, nanj sêsôm têtj dandi, “Ngac dindêc in ngac kainj bocke, dec in suc sac kwi?” <sup>50</sup> Tigej Yisu sôm têtj awhê dau, “Am nem kêj whinj gêm am si. Lhô ti atac malô ndi.”

## 8

### *Lauwhê daêsam sêjkuc Yisu*

<sup>1</sup> Tinjambu Yisu golom malac atu-tu ti sauj-sauj, ma gêm mêtê ma hoc ñawaê ñayham asê pi Anôtô ndê gôlinj. Ma ñngacsêjnomi 12 <sup>2</sup> ti lauwhê daêsam sêjnsêlêj sêwhinj in. Lauwhê dinanj ñatô Yisu soc ñalau sac su yêc ñac, ma ñatô in kôm ñac si gêmbac ñayham sa. Ñac si danj in Maria Magadala, nanj Yisu soc ñalau sac 7 su yêc in. <sup>3</sup> Ma awhê danj in Joana, nanj ndê akwej Kusa yob Herod ndê andu. Maria lu Joana, ma Susana, ma lauwhê daêsam sêjkuc Yisu ma sêkêj si awa ti wapa tu sênem in ti ndê ñngacsêjnomi sa-nga.

### *Yom gôlinj pi ngac kêbalip wit ñawhê*

*(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)*

<sup>4</sup> Têtj têtj danj lau tonj atu sêtêj Yisu sêmej, ma lau akêj malac honj yêc gamej Galili-nga sêmbô sêwhinj. Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec bu, <sup>5</sup> “Ngac danj sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc ndê ôm, ma têtj ndoc in kêbalip gêj dau, nanj ñatô sêpej sêsip sej, dec lau sêkwê dôj ma mbac lôlôc-nga sêsip sêmej ma sej su. <sup>6</sup> Ma ñawhê ñatô sêpej sêsip gamej hoc-hoc, ma têtj têtj sêpo sêpi sêmej, nanj sem bôlinj, bu nom dau tibasô. <sup>7</sup> Ñawhê ñatô sêpej sêsip kwanj ti ñakwa ñalôm, ma têtj ndoc sêpo sêpi sêmej, nanj kwanj pi whinj e yanj gêj dau ndu. <sup>8</sup> Ma ñawhê ñatô sêpej sêsip nom ñayham, ma sêpo sêpi sêmej e sem ñandô gitôm 100.” Yisu gic bata yom gôlinj dau, goc sôm, “Asa bu danjasuj yêc, nanj ngô anej yom!”

### *Yisu whê yom gôlinj wit ñawhê-nga ñahu sa*

*(Mat 13:10-23; Mak 4:10-20)*

<sup>9</sup> Tinjambu Yisu ndê ñngacsêjnomi sêndac in bu whê yom gôlinj dinanj ñahu sa. <sup>10</sup> Ma in sôm, “Anôtô ndê gôlinj ñalêj ñahu sip ñalôm gi. Inj kêyalinj mac sa bu

anjalyé nahu dau, magoc aô wasôm yom têtj lau nhatô nja yom gôlinj nambwa. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm, ‘*Njac sêlic gêtj nanj aô gakôm, nanj napanj, magoc njac si gauc sa dom. Ma njac sêngô anej yom napanj, tigenj njac sênyalé nahu dom.*’ ”

<sup>11</sup> Goc Yisu sôm, “Yom gôlinj dau nahu bocdec. Yom pi wit njawhê nanj hêganônj Anötö ndê yom. <sup>12</sup> Wit njawhê nanj sêpej sêsip senj, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, magoc Sadanj menj ma kêgaho yom dau su yêc njac si njalôm, tu bu njac sêkêj whinj dom, ma sêtap Anötö ndê mwasiy nem njac si-nja sa dom. <sup>13</sup> Ma yom pi wit njawhê nanj sêpej sêsip gamej hoc-hoc, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa ti atac njayham, tigenj gitôm gêtj njawhê nanj njawakac mba, dec lau dinanj sêkêj whinj njasawa sauj, magoc lêtôm menj ku njac dulu. <sup>14</sup> Ma yom pi wit njawhê nanj sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, magoc njawapac ma mone ti gêtj njayham-njayham nom-nja gêm njac si njalôm ahuc, ma njac si njandô mbasi. <sup>15</sup> Tigenj wit njawhê nanj sêpej sêsip nom njayham, nanj hêganônj lau ti njalôm njawasi, nanj sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa tidônj yêc si njalôm, ma sêlhac njanga napanj ma sem njandô daêsam.”

*Dasiy lam njawê kwi dom*  
(Mak 4:21-25)

<sup>16</sup> Ma Yisu sôm yom danj bocdec bu, “Yac datuj lam asê tu bu dasiy kwi sip lônj njalôm, me dakêj sôc sasac njapu dom. Mba! Tanjkinj êngalêj njalhu, bu lau nanj sêsôc sêmej, nanj sêlic njawê. <sup>17</sup> Ma njalêj tigenj, yom nanj yêc sinj dau, ma yom nanj nahu sip njalôm gi, nanj oc menj sa tiawê.

<sup>18</sup> “Bocdinanj akôc gauc njapep pi Anötö ndê yom nanj mac anjô. Asa nanj kôc Anötö ndê yom sa sip ndê njalôm e tidônj, nanj Anötö oc kêj njagauc daêsam têtj inj. Magoc asa nanj gauc gêm bu inj kôc Anötö ndê yom sa su, tigenj inj kôc sa tidônj dom, nanj Anötö oc kôc yom dau su yêc inj.”

*Yisu dinda ti asii*  
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

<sup>19</sup> Yisu ndôc andu danj, ma inj dinda ti asii sêmej bu sêlic inj. Magoc lau daêsam sêmbo sêwhinj inj, ma gitôm dom bu sêtigasuc inj. <sup>20</sup> Ma njamalac danj sôm têtj Yisu, “Am dinam ti asimi sêmbo awê, ma njac bu sêlic am.” <sup>21</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Lau nanj sêngô Anötö ndê yom ma danja wambu njapep, nanj sêti aô dinanj ti asiinj.”

*Yisu kôm bu njamponj timalô*  
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

<sup>22</sup> Têtj bêc danj Yisu sôm têtj inj ndê njacsênyomi, “Dapi bugictonj njadanga dandi,” goc inj pi wanj danj whinj njac, ma sêsa si. <sup>23</sup> Sêlac wanj sêmbo, ma Yisu yêc bêc yêc. Ma mbu puc atu dec gêli bu sa ma njamponj gic sip wanj e kêpij bu wanj pac. <sup>24</sup> Dec sêtêj Yisu si, sêuj inj sa ma sêsôm, “Njatau, njatau, yac oc dandinanj!” Ma Yisu tisa ma sôm yom njanga têtj mbu ti bu njamponj, dec njamponj dau timalô, ma gamej napanj sa. <sup>25</sup> Ma Yisu sôm têtj njac, “Tu sake-nja mac akêj whinj gwalec?” Ma njac sêtôc dau ti sêhêdaê, ma sêsôm têtj dandi, “Ei! Inj njac dec asa? Inj gitôm bu kêj yatu gêtj honj, ma mbu ti bu njamponj sêwhinj, ma sêsôc inj ndê yom njapu!”

*Yisu kôm njac ti njalau sac njayham sa*  
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

<sup>26</sup> Sêlac e sêhóc asê lau Gerasa-nja si gamej nanj yêc Bugictonj Galili-nja njadanga mbu têtj gamej ac pi-nja. <sup>27</sup> Yisu sip baô gi, ma njac danj akêj malac

atu nanj yêc gameŋ dinan, nanj têtj in meŋ. In ŋgac nanj ŋalau sac sêmbô in ndê ŋalôm. Ŋasawa baliŋ su ŋgac dau sôc ŋakwê dom, ma ndôc andu dom, magoc mbo ôm sêhō-ŋga. <sup>28-29</sup> Ndoc daêsam ŋalau sac sêkôc in dôŋ, ma lau sêŋsahê bu sêsô in amba ti gahi dôŋ ŋa sen ŋanŋa ma sêyob in. Magoc têtj honj in hê sen kic, ma ŋalau sac sêwê in sa gameŋ sawa gi. Têtj ndoc in gêlic Yisu meŋ, nanj in mbwêc ma hu dau sip nom yêc in anŋô-ŋga. Ma Yisu gic atu ŋalau sac bu sêhu ŋgac dau sin, goc ŋalau dan ta yom ti ŋanŋa, “Yisu, Anötô Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê Atu, am bu kôm sake têtj aô? Aô waterŋ am bu kôm aô ŋayom dom!” <sup>30</sup> Goc Yisu ndac ŋalau sac, “Am nem ŋaê asa?” Ŋalau sac daêsam sêmbô ŋgac dau ŋalôm, ma tu dinan-ŋga ŋac si dan ô Yisu ndê yom ma sôm, “Aneŋ ŋaê ‘Tonj Atu.’ ” <sup>31</sup> Ma ŋalau sac h onj dinan sêterŋ Yisu tidim daêsam, bu êŋkiŋ ŋac sêsip suŋ baliŋ sac nanj sêsam bu Abis,\* nanj sêndi dom.

<sup>32</sup> Têtj têtj dinan bôc tonj atu senj gêtj sêmbô lôc ŋapu yêc gameŋ dinan, ma ŋalau dau sêterŋ Yisu bu êŋkiŋ ŋac sêsôc bôc dinan si ŋalôm, ma Yisu gôlôc. <sup>33</sup> Goc ŋalau sac sêhu ŋgac dinan sin ma sêsôc bôc si ŋalôm si. Ma bôc honj sênti sêsip salic sac ma sêsip bugictonj ŋalôm si, ma bu kô ŋac sêmbac ndu. <sup>34</sup> Têtj ndoc lau sêyob bôc-ŋga sêlic gêtj dau, nanj sêlhô si, ma sic miŋ pi gêtj dau têtj lau nanj sêmbô malac atu ti gameŋ ŋamakê-ŋga. <sup>35</sup> Ma lau honj sêsa si bu sêlic gêtj nanj Yisu kôm. Têtj têtj sêhôt asê in, nanj sêlic ŋgac nanj in soc ŋalau sac su yêc in, nanj ndôc Yisu gahi-ŋga. Sêlic bu in ndê gauc ŋawa sa, ma in sôc ŋakwê sa tiyham, dec sêtôc dandi. <sup>36</sup> Lau nanj sêlic gêtj dau, nanj sic miŋ têtj ŋac pi ŋalêtj nanj Yisu kôm ŋgac ti ŋalau sac ŋayham sa. <sup>37</sup> Ma lau Gerasa-ŋga honj sêndac Yisu bu hu ŋac sin, bu ŋac sêtôc dau atu. Goc Yisu pi wanj ma bu lhô ndi. <sup>38</sup> Ma ŋgac nanj ŋalau sac sêhu in sin, nanj tenj Yisu ŋanŋa bu whiŋ in ndi, magoc Yisu kêkiŋ in sa gi ma sôm, <sup>39</sup> “Am mbu têtj am nem andu ndi, ma ndic miŋ gêtj honj nanj Anötô kôm têtj am.” Goc ŋgac dau kôlhô gi, ma gic miŋ têtj lau honj nanj sêmbô malac atu dinan, pi gêtj atu nanj Yisu kôm têtj in.

*Yisu kôm awê lu ŋayham sa  
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

<sup>40</sup> Lau daêsam sêhôtj Yisu sêmbô gameŋ Galili-ŋga, ma têtj têtj in mbu akêtj bugictonj ŋadanŋa meŋ, nanj sêkôc in sa ti atac ŋayham. <sup>41</sup> Ma ŋgac bata dan, nanj yob lôm wê-ŋga yêc gameŋ dinan, nanj meŋ hôt asê Yisu. In ndê ŋaê Jiras, ma in hu dau sip nom yêc Yisu anŋô-ŋga, ma tenj in ŋanŋa bu têtj in ndê andu ndi, ma nem in ndê atuwê sa. <sup>42</sup> Bu in ndê atuwê tigenj, nanj ndê yala gitôm 12, nanj gêmbac atu e kêpiŋ bu mbac ndu. Bocdinan Yisu whiŋ in gi.

In kêsêlêtj mbo senj, ma lau tonj atu sêŋgihi in ahuc. <sup>43</sup> Lau tonj dinan si dan in awê nanj gêm dac ŋapan tôm yala 12 su, magoc ŋamalac dan gitôm bu nem in sa dom. <sup>44</sup> A whê dau meŋ kêsêlêtj mbo Yisu ŋambu-ŋga, ma kêmasac in ndê ŋakwê sip ŋadali. Ma ŋagahô in ndê dac sa tiyham dom. <sup>45</sup> Têtj dinan Yisu ndac, “Asa kêmasac aô?” Lau dan sêsôm dau asê dom, ma Pita sôm, “Aneŋ ŋadau, lau tonj dindac sêwhiŋ yac sêkôm am si.” <sup>46</sup> Magoc Yisu sôm, “Ŋamalac dan kêmasac aô, bu aô kayalê bu aneŋ ŋaclai ŋatô sa gi.” <sup>47</sup> Awhê dinan kêyalê bu in gitôm dom bu sinj dau, dec tigasac Yisu. In kêtitec, ma hu dau sip nom gi. Ma yêc lau honj anŋô-ŋga, in whê sa bu in kêmasac Yisu tu bu ŋayham sa-ŋga, ma bu têtj ndoc in kêmasac in, nanj ŋagahô in ŋayham sa. <sup>48</sup> Ma Yisu sôm têtj in, “O aneŋ bawhê, am nem kêŋ whiŋ aô dec kôm am ŋayham sa. Am lhô ti atac malô ndi.”

\* **8:31:** Sunj baliŋ sac (Abis) - alic Rev 9:1.

49 Yisu sôm yom dinan mbo, ma ñgac dan men akêñ Jairas ndê andu, ma sôm têtñ Jairas, “Am atômwê mbac ndu su, dec kêtñ ñawapac têtñ Kêdôhônwaga dau dom.” 50 Yisu ñgô yom dinan, magoc in sôm têtñ Jairas, “Tôc daôm dom. Kêtñ whin, ma in oc ñayham sa.”

51-53 Têtñ ndoc sêhóc asê Jairas ndê andu, nan sêlic lau daêsam sêhu dan gibo asê ma sêtañ sêmbo. Goc Yisu sôm, “Mac atan dom! In mbac ndu dom, in yêc bêc yêc.” Magoc ñac sêmbwac in, bu sêñyalê bu bawhê dau mbac ndu su. Tigeñ Yisu kalhac lau hon ahuc sêmbo awê, ma kôc Pita, Jems ma Jon, ma bawhê dau damba lu dinda, sêwhin in ma sêsóc andu si. 54 Ma in kêm bawhê dau sip amba ma sôm, “Aneñ bawhê, tisa!” 55 Goc bawhê dau tali sa tiyham, ma ñagahô in tisa kalhac. Ma Yisu sôm bu sêkêtñ gêtñ danen-ña têtñ in. 56 In damba lu dinda sêhêdaê, magoc Yisu gic yao bu sêndic min pi gêtñ nan in kôm, nan dom.

## 9

### *Yisu kêkin ñgacsêñomi 12 sêsa si (Mat 10:7-11; Mak 6:7-11)*

1 Yisu kêgalêm ñgacsêñomi 12 sa sêpitigeñ, ma kêtñ ñaclai ti licwalô têtñ ñac gitôm bu sêsoc ñalau sac su, ma sêkôm lau gêmbac ñayham sa. 2 Ma in kêkin ñac bu sêsa sêndi ma sênem mêtê pi Anötô ndê gôlin, ma bu sênem lau gêmbac sa. 3 In sôm têtñ ñac, “Anjêlêñ amam sawa andi, akóc tôc dom, ma akóc talhi, me bolom, me mone, me ñakwê aô daôm-ña dom. 4 Têtñ têm mac asóc malac dan ma lau sêkôc mac sa asóc ñac si andu, nan ambo whin ñac e mac ahu malac dau sin. 5 Ma lau malac dan-ña bu sêkôc mac sa dom, nan aton kop su yêc gahim têtñ ndoc mac ahu ñac sin, bu atóc ñac si giso asê.” 6 Ñgacsêñomi sêñgô yom dinan, goc sêsa si. Ñac sêñsêlêñ sêlom-sêlom malac ma sêhoc ñawaê ñayham asê, ma sêkôm lau ñayham sa yêc gameñ hon.

### *Herod ndac bata Yisu (Mat 14:1-2; Mak 6:14-16)*

7 Têtñ ndoc dinan gôlinwaga Galili-ña Herod ñgô yom pi gêtñ hon nan Yisu kôm. Ma in gauc gêm yom daêsam, bu lau ñatô sêsôm bu Yisu in Jon, Ñgac Kêku Lau-ña nan tisa akêñ lau batê-ña. 8 Ma lau ñatô sêsôm bu in propet akwa Elaija nan men hoc dau asê, ma ñatô sêsôm bu in propet ñamata-ña si dan, nan tisa akêñ lau batê-ña. 9 Tigeñ Herod sôm, “Aô gac atu, dec sêtim Jon ndê kachu kic su. Asa dec lau sic min pi in?” Ma in tac whin bu lic Yisu.

### *Yisu gôlôm lau 5,000 (Mat 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:1-15)*

10 Têtñ têm aposel 12 sêmbu sêmen, nan sic min têtñ Yisu pi gêtñ hon nan sêkôm. Ma tinjambu in kôc ñac sa sêwhin in, ma ñac tawasê sêtêñ malac Betsaida si. 11 Magoc lau daêsam sêñgô ñawaê ma sêtêñ Yisu si. Ma in kôc ñac sa, ma sôm y om têtñ ñac pi Anötô ndê gôlin, ma kôm ñac si lau gêmbac ñayham sa.

12 Sêmbo e kêpin bu ac ndi sip, goc ñgacsêñomi 12 sêtêñ in si ma sêsôm, “Gameñ dindec yac dambo, nan gameñ sawa. Bocdinan êmkin lau ton dindec sêlhô sêtêñ malac ti gameñ ñamakê-ña sêndi, bu sêñyalê gêtñ sêneñ-ña ma gameñ sêyêc bêc-ña.” 13 Magoc Yisu sôm, “Mac akêñ gêtñ têtñ ñac sêneñ.” Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Yac mba gêtñ danen-ña daêsam dom. Bolom limdan ma i lu sêndoc. Bocke? Yac andi anemlhi gêtñ bu lau hon sêneñ, a?”



<sup>14</sup> Njac sêsôm yom dinan̄ n̄ahu bu lau toŋ dinan̄ si laun̄gac n̄anamba gitôm 5,000. Magoc Yisu sôm têt̄ in̄ ndê n̄gac-sêŋomi, “Akêŋ lau sêndöc sic titoŋ-titoŋ tôm 50.” <sup>15</sup> Goc n̄jac sêkôm gitôm in̄ sôm, ma lau hoŋ sêndöc sic. <sup>16</sup> Ma Yisu kôc bolom limdan̄ ma i lu sa, tatic undambê, ma gêm dan̄ge, goc pô kôc-kôc, ma kêŋ têt̄ n̄gacsêŋomi bu sêndic sam têt̄ lau. <sup>17</sup> Lau hoŋ seŋ gêŋ e hôc n̄jac dôŋ, ma tiŋambu n̄gacsêŋomi sic gêŋ n̄adêlê sa sip gatop 12 e meŋhu.

*Pita sôm Yisu n̄ahu asê*

*(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)*

<sup>18</sup> Têt̄ ndoc dan̄ Yisu ti in̄ ndê n̄gacsêŋomi sêmbô tawasê, ma in̄ teŋ mbec mbo. Pacndê, goc in̄ ndac n̄jac, “Lau sêsôm bu aô asa?” <sup>19</sup> Ma sêsôm, “Lau n̄atô sêsôm bu am Jon, N̄gac Kêku Lau-n̄ga, ma n̄atô sêsôm bu am Elaija, ma n̄atô sêsôm bu am propet n̄amata-n̄ga si dan̄, nan̄ tisa akêŋ lau batê-n̄ga.” <sup>20</sup> Goc Yisu ndac n̄jac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita sôm, “Am Mesaya, nan̄ Anötö gic bata bu êŋkin meŋ.” <sup>21</sup> Yisu n̄gô yom dau ma gic yao n̄jac bu sêsôm asê têt̄ lau dan̄ dom e tiŋambu. <sup>22</sup> In̄ sôm, “N̄amalac ndê Atu gic waê bu hôc n̄jawapac daêsam. Lau bata ti †dabuŋsiga atu-tu ma lau nan̄ sêndôhôn̄ yomsu oc sêtec in̄ ma lau oc sêndic in̄ ndu. Magoc têt̄ bêc titô-n̄ga Anötö oc uŋ in̄ sa tiyham.”

*Lau nan̄ sêŋkuc Yisu oc sêhôc n̄jawapac*

*(Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)*

<sup>23</sup> Ma in̄ sôm têt̄ n̄jac hoŋ, “Asa nan̄ tac whin̄ bu êŋkuc aô nan̄ êŋgwiniŋ dau, ma tôm bêc hoŋ hôc ndê a gicso dau sa, ma êŋkuc aô. <sup>24</sup> Bu asa nan̄ tac whin̄ bu sap gêŋ nom-n̄ga dôŋ n̄apan̄ tu mbo tali-n̄ga, nan̄ oc nin̄ga. Magoc asa nan̄ bu hu gêŋ nom-n̄ga siŋ tu êŋkuc aô-n̄ga, nan̄ oc nin̄ga dom. <sup>25</sup> N̄amalac dan̄ bu po gêŋ nom-n̄ga hoŋ sa, magoc in̄ dau gatu bu nin̄ga, dec gêŋ nom-n̄ga hoŋ dinan̄ oc tôm dom bu nem in̄ sa. <sup>26</sup> Asa nan̄ bu maya tu aô ti aneŋ yom-n̄ga, nan̄ N̄amalac ndê Atu oc maya tu in̄-n̄ga, têt̄ ndoc in̄ mbu meŋ ti in̄ dau ndê n̄awasi, ma Damba ndê n̄awasi ma aŋela dabuŋ si n̄awasi whin̄. <sup>27</sup> M a aô wasôm bu yomandô, lau n̄atô kwahic dec sêmbô, nan̄ oc gacgeŋ sêmbô tali e sêlic Anötö ndê gôliŋ meŋ sa tiawê.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê n̄awasi*

*(Mat 17:1-13; Mak 9:2-10)*

<sup>28</sup> Yisu sôm yom dinan̄ su, ma bêc n̄atô gitôm 8 meŋ gi su. Ma Yisu bu teŋ mbec, dec kôc Pita, Jon ma Jems sêwhin̄ in̄ ma sêpi lôc dan̄ si. <sup>29</sup> Ma têt̄ têm Yisu teŋ mbec mbo, nan̄ in̄ ndê an̄gô andô kain̄ dan̄ sa, ma in̄ ndê n̄akwê n̄awasi sêp sambuc. <sup>30-31</sup> Ma n̄gac lu sêhôc asê ti n̄awasi atu, nan̄ Moses lu Elaija, ma in̄lu sem yomgalôm sêwhin̄ Yisu. Sêsôm yom pi gêŋ nan̄ oc hôc asê Yisu yêc malac Jerusalem têt̄ ndoc meŋ sa bu in̄ hu nom dindec siŋ.

<sup>32</sup> Têt̄ ndoc dinan̄, Pita ma n̄gac lu nan̄ sêwhin̄ in̄, nan̄ kwapac ma bêc yô n̄jac, tigeŋ n̄jac tali sa ma sêlic Yisu ndê n̄awasi ti n̄gac lu nan̄ sêlhac sêwhin̄ in̄. <sup>33</sup> Têt̄ têm Moses lu Elaija bu sêhu Yisu siŋ, nan̄ Pita sôm têt̄ in̄, “N̄adau, n̄ayham kêlêc bu yac dambo dec. Yac oc akwê bac tô, am nem dan̄, Moses ndê dan̄, ma Elaija ndê bac dan̄.” In̄ sôm yom dinan̄, magoc in̄ ndê gauc sa dom. <sup>34</sup> In̄ sôm yom dinan̄ mbo, ma dao dan̄ meŋ ma kôm n̄jac ahuc e n̄gacsêŋomi tō dinan̄ sêtöc dau atu. <sup>35</sup> Ma awha dan̄ sa yêc dao n̄alôm, nan̄ sôm, “Aô neŋ atuŋgac dau dindec, nan̄ aô kayaliŋ sa. An̄gô in̄ ndê yom man̄!” <sup>36</sup> Sêngô su goc sêlic Yisu tawasê mbo. Tiŋambu n̄jac sem yom dau ahuc yêc dau-n̄ga, ma têt̄ ndoc dinan̄ sêsôm yom asê pi gêŋ nan̄ sêlic, nan̄ dom.

*Yisu soc n̄alau sac su yêc balê danj*

*(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)*

<sup>37</sup> Têj galarjê n̄ac sêsip akêj lôc dau sêmenj, ma lau toj atu sêkac sa sêtêj Yisu si. <sup>38</sup> N̄ac si danj ta yom bocdec bu, “Kêdôhôn̄waga, aô gakôc anej atun̄gac tigen dindec menj, ma watenj am bu nem inj sa. <sup>39</sup> N̄alau sac danj mbo inj n̄alôm, ma têm daêsam kôc inj dôj, m a kêmwananj inj n̄anja e inj mbwêc atu, ma whapwic sa. N̄alau sac dau bu kôm inj tisac, ma tec bu hu inj sinj. <sup>40</sup> Aô gatenj am nem n̄gac-sêjomi bu sêsoc n̄alau dau su, magoc n̄ac sêtôm dom.” <sup>41</sup> Goc Yisu sôm, “O mac lau sac. Mac nem akêj whinj mbasi! Aô gambo gawhinj mac n̄asawa hic balinj su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêj danj? Aô oc wambo wawhinj mac tu wanem mac sa n̄apanj-n̄ga dom!” Ma Yisu sôm têj balê dau n̄adamba, “Kôc nem balê sa mwenj.”

<sup>42</sup> Têj têm balê dau kêsêlêj menj, nanj n̄alau sac kôc inj dôj ma kêmwananj inj. Tigerj Yisu hec yom n̄alau sac, ma kôm balê dau n̄ayham sa, ma kêj inj mbu têj inj damba gi. <sup>43</sup> N̄alêj dinanj Yisu tôc Anôtô ndê n̄aclai ti n̄awasi atu asê, dec kôm lau honj sêhêdaê.

*Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu ma tisa tiyham*

*(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Lau honj sêlhac ti sêhêdaê tu gêj honj nanj Yisu kôm-n̄ga, ma inj sôm têj inj ndê n̄gac-sêjomi, <sup>44</sup> “An̄gô anej yom dindec n̄apep! Tin̄ambu oc sêkêj N̄amalac ndê Atu sip lau n̄atô amba.” <sup>45</sup> Magoc n̄ac sêjyalê yom dau n̄ahu dom. Yom dau n̄ahu yêc sinj dau têj n̄ac, ma sêtôc bu sêndac Yisu bu whê sa têj n̄ac.

*Asa ti n̄gac n̄amata-n̄ga*

*(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)*

<sup>46</sup> Tin̄ambu Yisu ndê n̄gac-sêjomi sêsenj dau pi n̄ac si asa inj n̄gac n̄amata-n̄ga. <sup>47</sup> Yisu kêyalê n̄ac si gauc, goc kôc balê saunj danj ma kêj inj kalhac kêpinj inj, <sup>48</sup> ma sôm têj n̄ac, “Asa nanj kôc balê saunj danj tôm inj dindec sa tu anej n̄aê-n̄ga, nanj kôc aô sa, ma asa nanj kôc aô sa, nanj kôc inj nanj kêkinj aô gamej, nanj sa. Mac nem asa nanj kêgwininj dau ma ti mac nem n̄gac akinj, nanj ti n̄gac n̄amata-n̄ga yêc Anôtô an̄gô-n̄ga.”

*Lau nanj sêkôm gwelenj tu Yisu-n̄ga, nanj sêwhê dau kôc dom*

*(Mak 9:38-41)*

<sup>49</sup> Ma Jon sôm, “N̄adau, yac alic n̄gac danj kôm gwelenj ma soc n̄alau sac su yêc lau n̄a am nem n̄aê. Inj kêkuc am whinj yac dom, ma boc-dinanj yac ac yao inj bu kôm gwelenj dau dom.” <sup>50</sup> Tigerj Yisu sôm, “A lhac inj ahuc dom, bu asa nanj kêj kisa mac dom, nanj mac nem danj.”

*Lau gamej Samaria-n̄ga sêkôc Yisu sa dom*

<sup>51</sup> Ndoc menj kêpinj bu Yisu mbu pi undambê ndi, dec inj kêmasanj dau bu pi malac Jerusalem ndi. <sup>52</sup> Inj kêkinj lau ahênj-n̄ga sêmunj inj, sêsôc lau †Samaria-n̄ga si malac danj si, bu sêmasanj gamej tu inj mbo-n̄ga. <sup>53</sup> Magoc lau Samaria-n̄ga sêjyalê bu inj kêsêlêj hêganôn̄j malac Jerusalem, ma tu dinanj-n̄ga dec sêkôc inj sa dom. <sup>54</sup> Jems lu Jon sêlic gêj dau, goc sêndac Yisu, “Pômdu, am bu sôm, dec yac oc an̄galêm ya sip akêj undambê menj, ma senj n̄ac su.” <sup>55</sup> Tigerj Yisu kac dau kwî, ma sôm injlu. <sup>56</sup> Ma n̄ac honj sêlom malac danj si.

*Lêj tan̄kuc Yisu-n̄ga*

*(Mat 8:18-22)*

<sup>57</sup> Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêñsêlêñ sêmbô señ ma ñgac dañ sôm têtñ Yisu, “Aô bu wañkuc am, wawhiñ am watêtñ gameñ bocke nañ am oc ndi.” <sup>58</sup> Ma Yisu ô iñ ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsuñ yêc, ma mbac lôlôc-ñga si ñaic yêc, tigen ñamalac ndê Atu ndê mala yêc bêc-ñga mba.”

<sup>59</sup> Ma iñ sôm têtñ ñgac dañ, “Mweñ êmkuc aô!” Magoc ñgac dau sôm, “Pômdau, gêtñ ñamata-ñga aô wandi wambu wawhiñ aneñ lau e añsuhuñ damañ su nañ, ma tiñambu wambu wameñ wañkuc am.” <sup>60</sup> Ma Yisu sôm têtñ iñ, “Mba! Am êmkuc aô nañ gêtñ ñamata-ñga. Tec lau batê sêñsuhuñ lau batê. Tigen am ndi, ma hoc yom asê têtñ lau pi Anötô ndê gôliñ.”

<sup>61</sup> Ma ñgac dañ tiyham sôm, “Pômdau, aô bu wañkuc am, tigen gêtñ ñamata-ñga wambu watêtñ aneñ andu, ma wakam aneñ lau.” <sup>62</sup> Ma Yisu ô iñ ndê yom ma sôm, “Asa nañ gic hu gwelen dañ, tigen kac dau kwi ma hêgo gêtñ nañ iñ hu siñ su, nañ gitôm dom bu nem gwelen mbo Anötô ndê gôliñ ñapu.”

## 10

### *Yisu kêkin sêñomi 72 sêsa si*

<sup>1</sup> Tiñambu Pômdau kêyalin sêñomi 72 tiyham sa, bu êñkin ñac lu-lu sêsa sêndi sêmuñ iñ, sêtêtñ gameñ ti malac hoñ nañ iñ atac whiñ bu ndic kêsi. <sup>2</sup> Ma iñ sôm têtñ ñac, “Gêtñ ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic gêtñ ñandô sa-ñga daêsam dom. Bocdinañ ateq mbec têtñ ôm ñadau bu êñkin lau gwelen-ñga sêsôc iñ ndê ôm sêndi, ma sêndic gêtñ ñandô sa. <sup>3</sup> Kwahic dec aô bu wañkin mac asa andi! Magoc ayob daôm ñapep, bu aô kakin mac bu asa andi atôm domba ñatu, nañ sêtêtñ giam pôm si gameñ sêndi. <sup>4</sup> Akôc talhi, me dalu, me atapa dom, ma añsêlêñ ñagahô andi. Ahê mwalêc lau yêc señ dom. <sup>5</sup> Têtñ ndoc mac bu asôc andu dañ, nañ asôm bu, ‘Yom malô têtñ lau andu dindec-ñga.’ <sup>6</sup> Andu ñadau bu ñgac yom malô-ñga dom, dec mac nem mbec yom malô-ñga oc gacgeñ yêc mac-ñga. Ma andu ñadau bu ñgac yom malô-ñga, dec iñ oc kôc mbec yom malô-ñga dinañ sa. <sup>7</sup> Ambo andu dinañ, ma alom-alom andu dom. Aneñ ti anôm gêtñ bocke nañ sêkêñ têtñ mac, nañ ti mac nem ñaôli gwelen-ñga. Mêtê solop bu lau g welen-ñga sêkôc ñaôli gwelen-ñga.

<sup>8</sup> “Têtñ têtñ mac asôc malac dañ, ma lau sêkôc mac sa, nañ aneñ gêtñ daneñ-ñga nañ sêkêñ têtñ mac. <sup>9</sup> Akôm ñac si lau gêmbac ñayham sa, ma asôm têtñ ñac, ‘Anötô ndê gôliñ meñ kêpiñ.’ <sup>10</sup> Tigen mac bu asôc malac dañ, ma sêkôc mac sa dom, nañ goc alhac malac lôm ma asôm, <sup>11</sup> ‘Yac ateq kop mac nem malac-ñga su yêc yac mba gahiñ. Yac akêñ kop dindec mbu têtñ mac bu atôc nem mêtê sac asê. Tigen añyalê bu Anötô ndê gôliñ meñ kêpiñ.’ <sup>12</sup> Yomandô aô wasôm têtñ mac bu têtñ ndoc Anötô êmatôc lau-ñga, nañ lau malac dinañ-ñga oc sêtap ñagêyô sac andô sa, hôc gêlêc ñagêyô nañ Anötô oc kêtñ têtñ lau sac malac Sodom-ñga.”

### *Yisu sôm yom pi lau nañ sem dau kwi dom (Mat 11:20-24)*

<sup>13</sup> Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Oyaê mac lau malac Korasin ma Betsaida-ñga. Mac oc atap Anötô ndê atac ñandê sa. †Lau apa nañ sêndôc malac Taya ma Saidon, bu sêlic gêtñ dalô nañ aô gakôm yêc mac añôm-ñga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtañ si sac. <sup>14</sup> Tigen mac akôm dom, dec wasôm têtñ mac bu têtñ ndoc Anötô êmatôc lau-ñga, nañ iñ oc kêtñ ñagêyô sac sambuc têtñ mac, hôc gêlêc ñagêyô nañ iñ oc kêtñ têtñ lau Taya ti Saidon-ñga, nañ su.

15 “Ma mac lau Kapenaom-nga, mac gauc gêm bu mboe Anötö oc kôc mac sa andöc undambê, a? Mba! Inj oc êmasuc mac su asip lambwam andi!”

16 Ma Yisu sôm têtj sêñomi 72 bu, “Asa nanj kôc mac nem yom sa, nanj gitôm inj kôc anetj yom sa. Ma asa nanj tec mac, nanj gitôm inj tec aö bocdinañ. Ma asa nanj tec aö, nanj tec Damañ nanj kêkinj aö gameñ.” Yisu sôm yom dinañ su, goc kêkinj sêñomi 72 sêsa si.

### *Sêñomi 72 sêmbu sêmetj*

17 Tinjambu sêñomi 72 dinañ sêmbu sêmetj ti atac ñayham, ma sêsôm, “Pômdau, têtj ndoc yac asôm am nem ñaê asê, nanj gêtj hoñ sêsôc yac mba yom ñapu, ma ñalau sac sêwhiñ.” 18 Ma Yisu sôm, “Aö kayalê bu gêtj nanj mac akôm, nanj ku Sadañ ndê ñaclai dulu, e tôm inj perj akêtj undambê ñagahô ñambwa, tôm sickac hep tigenj. 19 Aö gakêtj ñaclai têtj mac su, tôm bu akwê mboc ti gapiñgap dôñ, ma bu ahôc gêlêc mac nem ñacyo Sadañ ndê ñaclai hoñ su. Gêtj danj oc kôm mac atisac dom. 20 Kwahic dec mac atac ñayham bu ñalau sac sêsôc mac nem yom ñapu. Tigenj atac ñayham atu, bu Anötö to mac nem ñaê sa yêc undambê.”

21 Têtj ndoc dinañ Ñalau Dabuñ gêm Yisu ahuc, ma inj tac ñayham atu, ma sôm, “O Damañ, undambê ti nom ñadau. Aö wampinj am bu am tôc nem yom ña-ñandô asê têtj lau nanj sêñgwininj dau, ma sinj kwi têtj lau nanj gauc gêm bu ñac lau tiguauc ma sêñyalê gêtj hoñ. Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kêkuc am daôm nem atac whiñ.

22 “Damañ kêñ gêtj hoñ sip aö amañ. Lau danj sêñyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê inj. Ma lau danj sêñyalê Damba dom, tigenj inj ndê Atu kêyalê inj, ma lau nanj Atu dau atac whiñ bu tôc inj asê têtj ñac, nanj sêñyalê Damba.”

23 Ma inj kac dau kwi ma sôm têtj inj ndê ñgac sêñomi tawasê, “Atac ñayham tu mac alic gêtj hoñ dindéc-nga. 24 Aö wasôm têtj mac bu propet ti kinj daêsam atac whiñ bu sêlic gêtj nanj mac alic su, magoc sêlic dom. Ma ñac atac whiñ bu sêñgô yom nanj mac anjô su, magoc sêñgô dom.”

### *Yom gôlinj pi lau menpañ yac-nga*

*(Mat 22:34-40; Mak 12:28-31)*

25 Têtj ndoc danj gwalam akwa yomsu-nga danj tisa bu êñsahê Yisu. Ma inj ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônjwaga, aö wakôm sake, dec Anötö oc kôc aö sa wambo tanli ñapañ yêc undambê?” 26 Ma Yisu sôm, “Am kêyalê yomsu hoñ nanj Anötö kêñ têtj Moses. Ma yomsu dau sôm bu am kôm sake?” 27 Goc ñgac dau sôm, “Yomsu danj sôm bu, ‘Atac whiñ Pômdau, am nem Anötö, ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti licwalô sambuc ma ti am nem gauc sambuc.’ Ma yomsu danj tiyham sôm bu, ‘Atac whiñ lau menpañ am, tôm am tac whiñ am daôm.’” 28 Ma Yisu sôm, “Am sôm solop. Kôm bocdinañ, dec am oc ndôc tamli ñapañ.”

29 Magoc ñgac dau gauc gêm bu tôc asê bu inj ñgac gitêtj, dec ndac Yisu, “Ma lau asa sêti anetj lau menpañ aö-nga?” 30 Yisu ô inj ndê yom ña yom gôlinj danj bocdec bu, “Ñgac Israel-nga danj kêsêlêñ mbo senj akêtj Jerusalem ma bu sip têtj malac Jeriko ndi, ma lau kanj sêkôc inj dôñ. Ñac sêkôc inj ndê ñakwê su, sic inj tisac e kêpinj bu mbac ndu, goc sêhu inj sinj yêc ma sêlhô si. 31 Tinjambu dabuñsiga Israel-nga danj kêsêlêñ mbo senj tigenj dinañ menj, ma têtj ndoc inj gêlic ñgac dau, nanj kêlêc inj ma kôlhô gi. 32 Malô goc ñgac Israel-nga danj akêtj †Liwai ndê toñ menj hôc asê, gêlic ñgac dau, ma kêlêc inj ma kêsêlêñ gi. 33 Tinjambu ñgac Samaria-nga danj kêsêlêñ mbo senj dinañ, menj hôc asê, goc gêlic ñgac dau ma tawalô inj. 34 Inj têtj inj gi, kêgwasinj inj ndê gamboc ña olib

ɲakwi ti wain, goc kêpaɲ. Ma iɲ kêɲ iɲ ndôc iɲ ndê donki ɲahô, kôc iɲ sa gi sôc andu ɲacleɲ-ɲga daɲ, ma yob iɲ. <sup>35</sup> Galaɲsê bêbêc iɲ kêɲ mone denarii lu têtɲ andu ɲadau, ma sôm, ‘Nem yaom ɲgac dindec. Ma mone dindec bu nditôm dom, goc wakêtɲ mone ɲatô tiyham têtɲ ndoc aô wambu wamen.’”

<sup>36</sup> Ma Yisu ndac, “Am gauc gêm bocke? Lau tō dinaɲ si asa iɲ ɲgac naɲ sip lau kaɲ si amba, naɲ ndê ɲgac meɲpaɲ iɲ-ɲga?” <sup>37</sup> Goc ɲgac yomsu-ɲga sôm, “ɲgac dê, naɲ tawalô iɲ.” Ma Yisu sôm, “Am ndi ma kôm bocdinaɲ. Tamwalô lau hoɲ ma nem ɲac sa.”

### *Mata lu Maria*

<sup>38</sup> Yisu ti ndê ɲgacsêɲomi sêɲsêlêɲ si e sêhôt asê malac daɲ. Ma awhê daɲ, naɲ ndê ɲaê Mata, kêgalêm Yisu bu neɲ gêtɲ yêc iɲ ndê andu. <sup>39</sup> Têtɲ ndoc Yisu sôc gi ndôc, naɲ Mata ndê asiwê Maria ndôc sic kêpiɲ Pômdau gahi-ɲga, bu ɲgô iɲ ndê yom. <sup>40</sup> Tigeɲ Mata kôm gwelêɲ atu tu ndê gêtɲ-ɲga. Iɲ têtɲ Yisu meɲ ma ndac, “Pômdau, aô taɲwasêɲ gakôm gwelêɲ gambo! Aô asiɲwê lec gêm aô sa dom, ma am gêlic ɲayham, me? Sôm bu iɲ nem aô sa.” <sup>41</sup> Magoc Yisu ô iɲ ndê yom ma sôm, “Mata, Mata, am hêgo daôm tu gêtɲ daêsam-ɲga. <sup>42</sup> Magoc lau hoɲ sêpônda gêtɲ atu tigeɲ. Maria tac whiɲ gêtɲ ɲayham dau, ma lau daɲ oc sêtôm dom bu sêkôc su yêc iɲ.”

## 11

### *Yom pi lêɲ datêɲ mbec-ɲga (Mat 6:9-13; 7:7-11)*

<sup>1</sup> Têtɲ bêc daɲ Yisu teɲ mbec mbo gameɲ daɲ. Iɲ teɲ mbec pacndê, ma iɲ ndê ɲgac-sêɲom daɲ sôm têtɲ iɲ, “Pômdau, tôm Jon kédôhônɲ iɲ ndê sêɲomi, dec êmdôhônɲ yac bu atêɲ mbec.” <sup>2</sup> Ma Yisu sôm, “Têtɲ ndoc mac bu atêɲ mbec, naɲ atêɲ bocdec bu:

Damaɲ, am nem ɲaê lau sênem dabuɲ maɲ.

Mweɲ ti lau hoɲ si Pômdau.

<sup>3</sup> Tôm bêc hoɲ kêɲ yac mba gô têtɲ yac.

<sup>4</sup> Suc yac mba sac kwi, bu lau hoɲ naɲ sêkôm sac têtɲ yac, naɲ asuc si sac ɲatôp kwi bocdinaɲ.

Ma yob yac bu lêtôm tap yac sa dom.”

<sup>5-6</sup> Ma iɲ gic têtɲ yom ma sôm, “Akôc gauc pi mac daôm nem lêɲ naɲ atêɲ gêtɲ têtɲ nem dawami. Mboe am nem ɲacleɲ seɲ baliɲ-ɲga daɲ meɲ hôt asê têtɲ ôbwêc, ma am pônnda gêtɲ daneɲ-ɲga bu kêɲ têtɲ iɲ. Ma têtɲ timaniɲhu am bu têtɲ am nem dawam daɲ ndi, ma sôm têtɲ iɲ, ‘Oê dawaɲ, kêɲ gô ɲatô têtɲ aô bu wakêtɲ têtɲ aô neɲ silip naɲ kwahic dec meɲ hôt asê.’ <sup>7</sup> Am gauc gêm bocke? Am dawam dinaɲ oc ô nem yom yêc andu ɲalôm ma sôm, ‘Kêɲ ɲawapac têtɲ aô dom! Aô gac gatam ahuc su, ma aneɲ balêkoc sêyêc bêc su. Gitôm dom bu watisa ma wakêtɲ gêtɲ daɲ têtɲ am!’ Iɲ oc sôm bocdinaɲ, a? <sup>8</sup> Aô wasôm têtɲ am, bu am nem dawam oc tisa ma kêɲ gêtɲ têtɲ am, magoc iɲ oc kêɲ tu am dawam iɲ-ɲga dom. Iɲ oc kêɲ gêtɲ têtɲ am tôm am ndac, ɲahu bu am pônnda daôm ma mayam pac tu ndac iɲ-ɲga.

<sup>9</sup> “Bocdinaɲ aô wasôm têtɲ mac. Ateɲ gêtɲ têtɲ Anötô, dec oc akôc ɲandô, aɲsalê iɲ ti ndê lêɲ, ma oc atap sa, ma amati gatam, dec oc léc su têtɲ mac. <sup>10</sup> Bu Anötô kêɲ gêtɲ têtɲ lau hoɲ naɲ sêndac iɲ, ma lau hoɲ naɲ sêɲsalê iɲ ti ndê lêɲ, naɲ oc sêtap sa, ma ɲac naɲ sêmati gatam, naɲ oc léc su têtɲ ɲac.

11 “Damba dan, bu atungac ten i, dec oc kên mboc wêm dan tên in dom. 12 Ma atungac bu ndac mbac n agulu, goc damba oc kên gapingap tên in dom. 13 Mac lau sac, tigen atoc nem balêkoc sa n gên jayham-jayham. Magoc Damam nan mbo undambê in gitên en, ma oc kên Nalau Dabun tên lau nan sêten in.”

*Yisu ndê naclai nahu*  
(Mat 12:22-32; Mak 3:23-27)

14 Tên ndoc dan Yisu soc nalau sac awha mba dan su yêc ngac dan. Tên têm nalau sac hu ngac awha mba dau sin, nan ngac dau gic hu sôm yom asê, ma lau ton atu nan sêlic, nan sêhêdaê.

15-16 Lau natô bu sênsahê Yisu, dec sêndac in bu kôm gên dalô dan bu tôc asê bu in kôc naclai yêc Anôtô ndê. Ma lau natô sêsôm, “Nalau sac si n adau †Belsebal kên naclai tên Yisu, ma bocdina in soc nalau sac su.” 17 Yisu kêyalê nac si gauc, ma sôm, “Lau game in dan bu sêwhê dau kôc, dec nac si nacyo oc sêsen nac su. Ma gôlôwac dan bu sêwhê dau kôc, dec nac oc sêlhac nanga dom, ma nac si nacyo oc sêku nac dulu. 18 Ma Sadan boc-dina in. In bu kên kisa in ndê nalau sac, dec in ndê gôlin oc ninga. Bocke dec mac asôm bu aô gasoc nalau sac su n Belsebal ndê naclai. 19 Mac asôm bu aô gakôc naclai yêc Belsebal, dec gasoc nalau sac su. Ma bocke? Mac nem sênomi nan sem gwelen sêsoc nalau sac-nga sêwhin, nan mac angôlin yom dau pi nac whin, a? Nac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac! 20 Aô gasoc nalau sac n Anôtô ndê naclai, bocdina in anyalê bu Anôtô ndê naclai bu nem gôlin gên hon, nan hóc asê mac su.

21 “Sadan in gitôm ngac ti licwalô atu nan kôc in ndê wapa sin-nga, ma yob in ndê andu. Oc tôm dom bu lau sêngaho ngac kain dina in ndê gên dan. 22 Tigen ngac ti licwalô atu nan hóc gêlêc in ndê bu ndic sin tên in ma ku in dulu, dec in oc kôc in ndê wapa sin-nga su, ma whê in ndê wapa hon kôc.

23 “Asa nan kalhac whin aô dom, nan t ane n nacyo. Ma asa nan gic lau sa sêten aô sêmen dom, nan soc nac su yêc aô.”

*Nalau sac sênsalê mala nan yêc nambwa*  
(Mat 12:43-45)

24 “Tên ndoc nalau sac dan sa yêc namalac dan, nan gitôm in kêgih mbo game in sawa ma kêsalê mala ênwhan dau-nga. Tigen tên ndoc in tap sa dom, nan in oc sôm tên dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nan aô gahu sin su.’

25 Ma in oc mbu ndi, ma tap sa bu namalac dau ndê nalôm yêc nambwa, gitôm andu sawa nan sêmasa n awasi sa. 26 Dec in oc sa ndi, kôc nalau sac 7 nan sac sambuc sêhóc gêlêc in su, nan sêmen, ma nac hon oc sêsôc andu dina in sêndi ma sêmbô dina in. Bocdina in nawapac nan tap namalac dau sa, nan hóc gêlêc nawapac namata-nga-nga su.”

27 Yisu sôm yom dina in, ma awhê dan yêc lau ton atu nalôm ta yom ma sôm, “Am dinam nan kôc am ma kên su am, nan tap Anôtô ndê mwasin sa su.”

28 Ma Yisu sôm, “Lau nan sêngô Anôtô ndê yom ma sêkôc sa ti dan ga wambu, nan oc sêtap Anôtô ndê mwasin sa hóc gêlêc su.”

*Lau sêndac Yisu bu kôm gên dalô*  
(Mat 12:38-42)

29 Lau daêsam nan sêmbô sêwhin Yisu, nan si ton kêsôwec napan. Ma in sôm, “Lau têm dindec-nga nac lau sac. Sêndac gên dalô, magoc Anôtô oc tôc gên dalô tigen tên nac, tôm gên dalô nan in kôm pi Jona. 30 Anôtô kêkin Jona tên lau Ninewa gitôm gên dalô dan, ma nalên tigen gên nan oc hóc asê Namalac ndê Atu, nan oc ti lau têm dindec-nga si gên dalô.

31 “Muŋ-ŋga, Kwin Siba-ŋga\* kêsêlêŋ seŋ baliŋ, bu ŋgô Kiŋ Solomon ndê yom ti gauc atu-tu. Ma kwahic dec ŋgac naŋ hôc gêlêc Solomon su mbo dec, tigeŋ lau têm dindec-ŋga sêpu iŋ ndê yom. Tu dinaŋ-ŋga, kwin dau oc tisa akêŋ lau batê têtŋ ndoc Anötö oc êmatôc lau, ma iŋ oc hoc lau têm dindec-ŋga si sac asê. 32 Ma ŋalêŋ tigeŋ, têtŋ bêc ŋambu-ŋga lau Ninewa oc sêtisa sêwhiŋ lau têm kwahic dec-ŋga, ma ŋac oc sêhoc lau dindec si sac asê. Ŋahu bu lau Ninewa sêngô Jona ndê yom ma sem si ŋalôm kwi. Ma kwahic dec, ŋgac naŋ hôc gêlêc Jona su mbo dec, tigeŋ lau kwahic dec-ŋga sem dau kwi dom.”

*Ŋamalac si tandô gitôm ya ŋawê  
(Mat 6:22-23)*

33 “Yac datuŋ lam asê tu bu dasiŋ kwi me taŋgatôc ŋa suc ahuc dom. Mba! Dakêŋ êŋgalêŋ lhu, bu lau naŋ sêsôc sêmeŋ naŋ sêlic ŋawê.

34 “Am nem tanôm gitôm ya ŋawê naŋ tôc seŋ têtŋ am. Bocdinaŋ am nem tanôm bu wê am sa lêtŋ ŋayham, dec am oc gacgeŋ mbo ŋawê ŋalôm. Magoc tanôm bu wê am sa lêtŋ sac-ŋga, dec am gacgeŋ mbo ŋasec ŋalôm. 35 Tu dinaŋ-ŋga dec yob daôm ŋapep bu ŋawê naŋ yêc nem ŋalôm, naŋ mbac e ŋasec sa dom. 36 Ma am bu sap lêtŋ ŋawê-ŋga dôŋ ŋapaŋ, ma ndic ahê lêtŋ ŋasec-ŋga, dec ŋawê oc nem am nem ŋalôm sambuc ahuc, tôm lam daŋ pô am.”

*Yisu pu lau Palêsai ti lau yomsu-ŋga*

37 Yisu gic bata yom dinaŋ su, goc Palêsai daŋ kêgalêm iŋ bu neŋ gêtŋ whiŋ iŋ. Yisu sôc ŋgac dau ndê andu gi ma ndôc sic ndôc tebo. 38 Ma Palêsai dau hêdaê bu Yisu gêtŋ gêtŋ magoc kêgwasiiŋ amba muŋ su dom. 39 Goc Pômdau sôm têtŋ iŋ, “Mac lau Palêsai atôm laclhu ti pele naŋ sêŋgwasiiŋ ŋadômbwê-ŋga ŋawasi sa, magoc ŋalôm ŋadômbwi yêc dôŋ yêc. Bu mêtê tamgatu gêtŋ ma mêtê sac hôc mac nem ŋalôm ahuc. 40 Mac lau gauc mbase-ŋga. Anötö naŋ kêmasaŋ ŋamalac ŋamlic ti gêtŋ awê-ŋga naŋ kêmasaŋ ŋalôm-ŋga whiŋ. 41 Tamwalô lau ŋalôm sawa, ma akêŋ nem ŋalôm sambuc tu anem ŋac sa-ŋga, ma bocdinaŋ dec mac nem ŋamlic ti ŋalôm whiŋ oc ŋawasi sa yêc Anötö aŋgô-ŋga.

42 “Oyaê. Mac lau Palêsai awhê nem gêtŋ ôm-ŋga sauŋ-sauŋ hoŋ kôc ti toŋ amanŋlu, ma akêŋ toŋ tigeŋ ti da têtŋ Anötö. Mac akôm gêtŋ sauŋ dinaŋ, tigeŋ mac ahu gêtŋ atu siŋ. Mac amatôc lau si yom ŋapep dom, ma atac whiŋ Anötö su dom. Gêtŋ sauŋ naŋ mac akôm, iŋ ŋayham, magoc akôm yêc gêtŋ atu-tu whiŋ bocdinaŋ. 43 Oyaê. Mac lau Palêsai atac whiŋ bu andôc lau tiwaê si pôŋ yêc lôm wê-ŋga, ma atac whiŋ bu lau sêtoc mac sa atôm lau tiwaê yêc malac lôm. 44 Oyaê. Tu mêtê sac naŋ hôc mac nem ŋalôm ahuc, dec mac atôm nom naŋ sêŋsuhuŋ ŋgac batê daŋ yêc ŋalôm, ma lau sêŋyalê dom ma sêŋsêlêŋ sêmbo ŋahô.”

45 Gwalam akwa yomsu-ŋga daŋ ŋgô Yisu ndê yom dinaŋ ma sôm, “Kêdôhônwaga, am sôm yom dinaŋ pi lau Palêsai, ma am pu yac lau yomsu-ŋga whiŋ.” 46 Ma Yisu sôm, “Oyaê. Mac lau yomsu-ŋga akêŋ yomsu daêsam têtŋ lau naŋ kêtŋ wapac ŋac ŋandô, tigeŋ mac daôm akôm gêtŋ daŋ bu anem ŋac sa tu sêhoc ŋawapac dinaŋ-ŋga dom.

47 “Oyaê. Mac amasaŋ sêhô bu atoc propet akwa-kwa sa, magoc mac daôm apami sic propet dau ndu. 48 Bocdinaŋ mac atôc asê bu mac alic gêtŋ naŋ apami sêkôm, naŋ bu ŋayham. 49 Anötö kêyalê gêtŋ hoŋ, dec hoc yom asê gwanan pi mac apami hocdec bu, ‘Aô warŋiŋ lau propet ma lau aposel sêtêtŋ

\* 11:31: Kwahic dec dasam gamen Siba-ŋga bu ‘Arabia.’ Miŋ pi Kwin Siba-ŋga sêto yêc 1 Kiŋ 10:1-13.

ñac sêndi, magoc ñac oc sêndic propet ñatô ndu, ma sêkôm mêtê sac têtj ñatô.’  
 50 Bocdinañ mac lau têtj dindec-ñga oc awêkainj ñagêyô awhinj apami, tu propet hoñ si dac nañ sêkêc sinj-ñga, têtj têtj ñamata-ñga andô e meñ. 51 Aêc, Abel inj ñgac ñamata-ñga, ma Sekaria inj ñgac ñambu-ñga, propet nañ ñac sic ndu yêc lôm dabuj, ma alta nañ kalhac lôm dabuj ñsactô, nañ ñalhu. Aêc, aô wasôm têtj mac, lau têtj kwahic dec-ñga oc sêtap matôc sa pi lau hoñ dinañ si dac.

52 “Oyaê. Lau daêsam takwê mac gwalam akwa yomsu-ñga bu awhê Anôtô ti ndê lêtj sa têtj ñac, magoc mac am ñac sa ñapep dom. Mac atôm lau nañ sêyob ki gatam-ñga, ma sêtec bu sêkac sa têtj lau nañ bu sêsôc sêndi. Mac daôm añyalê Anôtô ti asôc inj ñapu dom, ma mac alhac lau nañ bu sêñyalê inj ti sêsôc inj ñapu, nañ ahuc.”

53 Yisu gic bata yom dinañ ma hu andu dau sinj. Ma lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu, nañ sic hu sêkêñ kisa inj ñandô. Ñac sêndac inj pi gêtj daêsam, 54 sêñsahê bu sêtîm inj bu sôm yom giso, dec oc tôm bu sêmatôc inj.

## 12

### *Yisu ndê yom ñatô (Mat 10:26-33)*

1 Têtj têtj dinañ lau daêsam andô, tausen ma t ausen, sêkôm mwasac bu sêtigasuc Yisu e sêñgapiñ dau sa. Ma Yisu sôm yom têtj inj ndê ñgacsêñjomi bocdec bu, “Ayob daôm ñapep bu lau Palêsai si mêtê sac lom mac dom. Ñac sêsôm yom ñayham magoc ñac dau sêkôm ñandô sa dom. Mêtê dau gitôm yist nañ tôm bu nem bolom ahuc ñagahô eñ.

2 Gêtj hoñ nañ lau sem ahuc, ma gêtj hoñ nañ yêc sinj dau, nañ oc meñ sa tiawê. 3 Yom bocke nañ mac asôm têtj daôm têtj ôbwêc, nañ lau oc sêñgô têtj acsalô. Ma yom nañ mac asôm malô têtj daôm yêc andu ñalôm, nañ oc sêsôm asê yêc malac lôm. 4 Aneñ lau mac añgô. Atôc lau nañ bu sêndic mac ndu-ñga dom, bu tinambu ñac sêtôm dom bu sêkôm gêtj dañ tiyham têtj mac. 5 Tigeñ aô wasôm têtj mac bu atôc Anôtô, ma asôc inj ñapu. Bu têtj ndoc mac ambac ndu su, inj ndê ñaclai yêc bu tuc mac asip lambwam andi. Aêc, aô wasôm têtj mac, atôc inj!

6 “Akôc gauc pi mbac kecsoc nañ lau sêlic bu gêtj ñambwa. Tigeñ Anôtô oc êñhijñ ñac si dañ sinj dom. 7 Ma Anôtô tac whinj mac hôc gêlêc mbac saun-saun daêsam su. Yomandô! Anôtô kêyalê mac e pi sa, gitôm inj sê mac nem kêclauñ hoñ sa timala. Bocdinañ atôc daôm dom.

8 “Aô wasôm têtj mac bu asa nañ sôm asê yêc lau añgô-ñga bu inj kêñ whinj aô, nañ ñamalac ndê Atu oc sôm ñamalac dau ndê ñaê asê yêc Anôtô ndê añela añgô-ñga. 9 Tigeñ asa nañ sêc inj ndê kêñ whinj aô-ñga ahuc yêc lau añgô-ñga, nañ ñamalac ndê Atu oc sêc inj ahuc yêc Anôtô ndê añela añgô-ñga bocdinañ. 10 Asa nañ bu sôm yom sac pi ñamalac ndê Atu, tigeñ tinambu kac ndê ñalôm kwi, nañ Anôtô oc suc inj ndê sac kwi. Tigeñ asa nañ sôm yom sac sambuc pi Ñalau Dabuj, nañ Anôtô oc suc inj ndê sac kwi dom.

11 “Tinambu lau oc sêkôc mac dôñ tu mac akêñ whinj aô-ñga. Ñac oc sêwê mac atêñ lau bata Israel-ñga andi, bu sêmatôc mac yêc ñac si lôm wê-ñga. Ma ñac oc sêkêñ mac alhac gôlinjwaga ma lau ti ñaclai añgô-ñga bocdinañ. Têtj ndoc dinañ, ahêgo daôm tu yom asôm ma aô têtj ñac-ñga dom. 12 Bu Ñalau Dabuj oc êndôhôn mac ma kêñ yom têtj mac tu asôm-ñga têtj ndoc dinañ.”



*Yom gôlinj pi ngac ti lêlôm*

<sup>13</sup>Ngac danj yêc lau toŋ atu dinanj ŋalôm ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônwaga, sôm têtj aô dôwanj bu whê damanj ndê wapa lênsêm kôc ma kêŋ ŋatô têtj aô.”

<sup>14</sup>Magoc Yisu sôm, “Am ngô su nanj. Anötô kêyalinj aô sa ti am nem ngac êmatôc yom-ŋga me ngac whê wapa kôc-ŋga dom.” <sup>15</sup>Goc inj sôm têtj lau hoŋ, “Ayob daôm ŋapep bu tangatu wapa nom-ŋga dom. Bu ŋamalac si ŋahu sêmbo tali-ŋga sip awa ti wapa daêsam nanj sic sa-ŋga, nanj dom.”

<sup>16</sup>Ma inj sôm yom gôlinj danj têtj ngac bocdec bu, “Ngac ti lêlôm danj mbo, ma gêtj nanj inj sô yêc ndê nom gêm ŋandô daêsam andô. <sup>17</sup>Dec inj gauc gêm têtj dau, ‘Aô wakôm sake? Aneŋ andu wakêtj gêtj ŋandô sôc-ŋga oc nditôm dom.’

<sup>18</sup>Bocdinanj dec inj sôm, ‘Aô wakôm gêtj bocdec. Aô wasenj andu akwa-kwa hoŋ su, ma wakwê andu wakuc ŋatô nanj atu andô. Ma yêc dinanj, aô wandic aneŋ gêtj ŋandô ti wapa hoŋ sa. <sup>19</sup>Ma aô wasôm têtj dauj, ‘Aô gac gêtj ŋayham daêsam sa, gitôm bu oc wambo yala daêsam. Aô wanwhanj dauj, ma waneŋ ti wanôm gêtj ma watisambuc.’” <sup>20</sup>Magoc Anötô sôm têtj inj, ‘Am ngac gauc mbasi-ŋga! Ôbwêc dec am oc mbwac ndu. Ma wapa nanj am gic sa tu daôm-ŋga, nanj oc ti asa ndê?’” <sup>21</sup>Goc Yisu sôm, “Lau hoŋ nanj sic wapa daêsam sa tu dau-ŋga, magoc sêmbo sêtôm lau ŋalôm sawa tu sêŋyalê Anötô ti ndê mêtê dom-ŋga, nanj lau gauc mbasi-ŋga bocdinanj.”

*Dahêgo dauj dom  
(Mat 6:25-34)*

<sup>22</sup>Ma Yisu sôm têtj inj ndê ngacsêŋomi, “Bocdinanj dec aô wasôm têtj mac, ahêgo daôm tu gêtj aneŋ-ŋga, me tu ŋakwê asôc-ŋga dom. <sup>23</sup>Bu Anötô kêŋ mac ambo tamli, ma gêtj dinanj inj gêtj atu. Gêtj daneŋ-ŋga inj gêtj atu dom. Ma Anötô kêŋ mac nem ŋamlic ŋagêtj hoŋ. Dinanj inj gêtj atu, ma ŋakwê asôc-ŋga inj gêtj atu dom.

<sup>24</sup>“Akôc gauc pi mbac ko. Nac sêsô gêtj dom, ma sic gêtj ŋandô sa dom. Nac si andu gêtj ŋandô-ŋga mbasi, tigenj Anötô gôlôm ŋac. Ma Anötô tac whinj mac ŋamalac hóc gêlêc mbac hoŋ su. <sup>25</sup>Ma mac nem asa, bu hêgo dau dec oc tôm bu ndic têtj ndê têtj mbo tali-ŋga? <sup>26</sup>Mac atôm dom bu akôm gêtj saunj andô dinanj, bocdinanj tu sake-ŋga mac ahêgo daôm pi gêtj ŋatô?”

<sup>27</sup>“Ma akôc gauc pi ŋaola ŋayham nanj sêpo sêlhac kwanj ŋalôm. Sêkôm gwelenj dom, ma sêmasanj ŋakwê dom, tigenj aô wasôm têtj mac, bu Kinj Solomon inj sôc ŋakwê ŋayham andô, magoc inj ndê gôlônj ti ŋawasi hóc gêlêc ŋaola dinanj danj su dom. <sup>28</sup>O mac lau nanj akêtj whinj gwalec, anjô! Kwanj ti ŋaola nom-ŋga sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêtj ya neŋ su, magoc Anötô kêŋ gêtj dau ti ŋadalô ŋayham ma yob ŋapep. Ma bocdinanj, anjyalê bu yom ŋandô, Anötô oc yob mac ma kêŋ ŋakwê têtj mac whinj. <sup>29</sup>Ahêgo daôm pi gêtj aneŋ ti anôm-ŋga dom, ma ambo ti ŋalôm ŋawapac dom. <sup>30</sup>Lau sambuc nanj sêŋyalê Anötô dom, nanj sêhêgo dau pi gêtj kainj dinanj ŋapanj, magoc Damam undambê-ŋga kêyalê su bu mac apônda gêtj dau. <sup>31</sup>Ahêgo daôm tu gêtj dinanj-ŋga dom, magoc akôm ŋanŋa bu atap malam sa yêc Anötô ndê gôlinj ŋapu. Ma inj oc yob mac tu gêtj nom-ŋga-ŋga whinj. <sup>32</sup>O aneŋ lau, atôc daôm dom. Bu mac nem Damam undambê-ŋga tac whinj bu ti mac nem Kinj ma kôc mac sa andôc inj ndê gôlinj ŋapu.”

*Tarŋsalê awa ŋandô undambê-ŋga  
(Mat 6:19-21)*

33-34 “Aö wasôm têtj mac, bu gamenj bocke nanj mac nem awa yêc, nanj mac oc ahê gauc pi ma atac whinj njanj. Bocdinaj akêj nem wapa nom-nga têtj lau sênemlhi, ma akêj nem awa tu anem lau njâlôm sawa sa-nga. Ma apo gêtj undambê-nga sa ti nem awa njandô, nanj oc yêc njayham njanj. Lau kanj oc sêtôm dom bu sênem kanj, ma gêtj danj oc kôm tisac dom.”

*Tamasaj dauj tu Pômdau mbu meñ-nga*  
(Mat 24:42-51)

35-36 “Amasaj daôm njapep. Ambo atôm lau akiñ nanj sêsôc njakwê gwelenj-nga sa, ma sêtuj si lam asê ma sêhônj si njadau bu mbu meñ akêj mwasinj nem awêhê-nga. Têtj ndoc njac si njadau mbu meñ ma êmati gatam, nanj njac oc sêkac gatam sa têtj inj njagahô. 37 Njadau bu mbu meñ ma tap lau akiñ sa, nanj sêmasaj dau gwanaj ma sêhônj inj sêmbo, dec njac oc sêtap mwasinj atu sa yêc inj. Aö wasôm yomandô, njadau dau oc meñ, sôc njakwê tôm lau akiñ sêsôc, kêtj njac sêndôc tebo, ma nem akiñ njac. 38 Njadau bu meñ têtj timaninjhu me têtj ôbwêc lôm, ma tap njac sa sem ali ma sêhônj inj sêmbo, dec inj oc êmwasinj njac ênjêc. 39 Tigenj angô su nanj! Lau kanj sêkêtj puc pi ndoc sêmeñ-nga dom. Andu njadau danj, bu ênjyalê ndoc nanj njac kanj danj oc meñ, dec inj oc yob inj ndê andu njapep bu njac kanj dinañ sôc meñ dom. 40 Ma mac bocdinaj, amasaj daôm njapep ma anem ali njanj, bu Njamalac ndê Atu oc mbu meñ têtj ndoc nanj mac akêj batam, nanj dom.”

41 Têtj dinañ Pita sôm, “Pômdau, am sôm yom gôlinj dinañ bu yac njac sêhômj angô, me bu lau honj sêhông?” 42 Ma Pômdau ô yom ma sôm, “Mac nem asa inj gitôm njac akiñ njayham ma ti gauc? Njagac akiñ kainj dinañ ndê njadau bu lhô têtj gamenj danj ndi, goc inj oc kêtj inj yob lau akiñ njatô ma kêtj gêtj daneñ-nga têtj njac tôm njandoc. 43 Ma têtj ndoc njadau mbu meñ ma tap inj sa kôm inj ndê gwelenj njapep mbo, nanj inj oc lic inj njayham ma kôm njayham têtj inj. 44 Yomandô! Njadau oc kêtj inj yob inj ndê wapa honj. 45 Magoc njac akiñ sac oc sôm têtj dau, ‘Aneñ njadau oc mbu meñ njagahô dom.’ Goc inj oc ndic lau akiñ njatô, ma neñ gêtj njawahô ti nôm wain e ênjij inj. 46 Njadau oc mbu meñ hóc asê têtj bêc ti acgatu nanj njac akiñ dau kêtj bata, nanj dom. Ma inj oc kêtj njagêyô sac sambuc têtj inj, ma soc inj su ndi bu mbo whinj lau nanj danjgapêc ma sêkêtj whinj dom.”

47 “Njac akiñ nanj kêyalê gêtj nanj inj ndê njadau tac whinj bu inj kôm, tigenj tec bu kôm ma kêmasaj dau dom, nanj oc tap njagêyô atu sa. 48 Magoc njac akiñ nanj kêyalê gêtj nanj njadau tac whinj bu inj kôm, nanj dom, dec kôm mêtê sac nanj gic waê bu inj tap njagêyô sa, nanj oc kôc njagêyô saunj. Lau honj nanj sêtap mwasinj sa yêc Anôtô, nanj inj takwê njac bu sêkôm gwelenj nj mwasinj dinañ e nem njandô. Ma njac nanj sêtap mwasinj atu sa, nanj inj takwê njandô daêsam.”

*Lau oc sêwhê dau kôc tu Yisu-nga*  
(Mat 10:34-36)

49 Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aö gasip nom gamenj bu wakêtj ya êñsahê lau nom-nga, ma aö atac whinj bu ya dau lom asê njagahô. 50 Aö dauj oc wahôc njawapac ti njandê atu, nanj gitôm busanju kainj danj tu waliñ-nga. Ma aö wapô sim dauj njandô e gêtj dau njandô sa. 51 Gauc nem bu aö gamenj bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aö-nga dec lau oc sêwhê dau kôc. 52 Têtj kwahê dec ma ndi, lau nanj sêmbo andu danj, nanj oc sêwhê dau kôc tu aö-nga. Lau amanjanj bu sêmbo, goc lu oc sêkêtj kisa tô, ma tô oc sêkêtj kisa lu. 53 Tu aö-nga dec njac oc sêwhê dau kôc. Damba lu atungac oc sêkêtj kisa dau, ma dinda lu

atuwê oc sêkêñ kisa dau. Ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêñ kisa dau bocdinañ.”

### *Tañyalê ndoc*

<sup>54</sup>Ma Yisu sôm têñ lau toñ atu, “Mac bu alic dao yec sambuc dan puc pi meñ, dec mac asôm bu u oc ndic, ma u gic. <sup>55</sup>Ma muasa bu êñsêlêñ, dec mac asôm bu gameñ oc ñandê sa, ma gameñ ñandê sa. <sup>56</sup>Mac lau atim yom lau-nga! Mac alic gêñ dalô nom-nga ti umbon-nga ma mac atôm bu anyalê ndoc. Ma bocke dec mac alic gêñ hon nañ aô gakôm yêc nom, magoc mac nem gauc sa pi aô neñ ñahu lec dom.

<sup>57</sup>“Oc tôm bu mac anñsahê gêñ hon tu bu anyalê lêñ bocke in lêñ gitêñ, magoc tu sake-nga mac akôm dom? <sup>58</sup>Anñô! Am asa nañ nem tốp bu yêc ñamalac dan, ma in bu wê am têñ ñgac êmatôc yom-nga, nañ goc êmsahê bu êmasañ yom whin in têñ ndoc amlu anñsêlêñ ambo señ. Ma bocdinañ ñgac dau oc kêñ am têñ ñgac êmatôc yom-nga dom. Bu mba, mboe ñgac êmatôc yom-nga o c kêñ am têñ ñgac yob gapocwalô-nga, ma in oc kêñ am sóc gapoc-walô ndi. <sup>59</sup>Aô wasôm têñ am bu am oc ndöc gapocwalô ñapañ e am ndic nem tốp hon pacndê.”

## 13

### *Danem dauñ kwi bu dandinan dom*

<sup>1</sup>Têñ ndoc dinañ lau ñatô sêmbo sêwhin Yisu, ma ñac sic min yom pi lau Galili-nga ñatô. Lau dinañ sic domba ndu bu sêkêñ ti da, ma gôlinwaga Pailot ndê lau sêmeñ ma sic ñac ndu ma sêñgaluñ ñac si dac whin domba si dac. <sup>2</sup>Yisu ñgô ñac si yom dau, goc ndac, “Mac gauc gêm bocke? Lau Galili-nga dinañ si sac hôc gêlêc lau Galili-nga ñatô si sac su, ma bocdinañ ñawapac dinañ hôc asê ñac, a? <sup>3</sup>Aô wasôm, mba! Tigeñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac oc andinam. <sup>4</sup>Gauc nem andu baliñ nañ lau sêkwê yêc Siloam, nañ ku sa ma sec lau 18. M ac gauc gêm bocke? Lau 18 dinañ si sac hôc gêlêc lau Jerusalem-nga si sac, a? <sup>5</sup>Aô wasôm têñ mac, mba! Tigeñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac hon oc andinam.”

<sup>6</sup>Goc Yisu sôm yom gôlin dan bocdec bu, “Yêc ñgac dan ndê ôm wain-nga, a kin dan kalhac. Ma ñgac dau gi kêsalê a kin ñandô, magoc tap sa dom. <sup>7</sup>Dec in sôm têñ ñgac nañ yob in ndê ôm, ‘Tôm yala tó aô gameñ kasalê ñandô yêc a kin dindec, ma gatap sa dom. Lêñ dulu, bu a dau pôc gameñ ahuc ma gêm ñandô dom.’ <sup>8</sup>Tigeñ ñgac yob ôm-nga sôm, ‘Aneñ ñadau, hu sin lhac yala dan tiyham. Aô wandic gwelec ma wahôc nom pi ñahu. <sup>9</sup>In bu nem ñandô têñ yala wakuc, dec oc ñayham. Ma bu nem ñandô dom, nañ goc am lêñ dulu.’ ”

### *Yisu kôm awêhê bôlin dan ñayham sa têñ bêc Sabat-nga*

<sup>10</sup>Têñ bêc Sabat-nga dan, Yisu kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga dan. <sup>11</sup>Ma awêhê dan mbo, nañ ñalau sac kôm in ndöc bôlin tôm yala 18. In kêsêlêñ kêñkôñ ma gitôm dom bu in lhac solop. <sup>12</sup>Yisu gêlic in ma ta in meñ, goc sôm, “O awêhê daôm, aô bu wasen gêñ nañ só am dôn, nañ su.” <sup>13</sup>Goc Yisu kêñ amba sac in, ma ñagahô in kalhac tisolop, ma kêpin Anötö.

<sup>14</sup>Tigeñ ñgac bata nañ yob lôm wê-nga dinañ, in tac ñandê bu Yisu kôm awêhê dinañ ñayham sa têñ bêc Sabat-nga. Dec in sôm têñ lau, “Bêc 6 yêc bu danem gwelen. Mac bu atac whin bu ñayham sa, dec amên têñ bêc Sabat-nga dom. Amên têñ bêc 6 dinañ ñadañ.” <sup>15</sup>Magoc Pômdau ô in ndê yom ma sôm, “Mac lau atim yom lau-nga. Mac hon akôm gwelen têñ bêc Sabat-nga têñ ndoc mac

ambwala nem donki ti makao su, ma awê ñac sêsa si bu sênôm bu. <sup>16</sup> Awhê dindec in Abraham ndê apawê dan, ma Sadañ sô in dôn tôm yala 18 su. Tu sake-nga dec tambwala in su têt béc Sabat-nga dom?” <sup>17</sup> Yisu ndê yom dau kôm in ndê ñacyo honj maya atu. Tigen lau daêsam atac ñayham pi gêt ñayham honj nanj in kôm.

*Yom gôlinj pi gêt ñawhê sauj*

*(Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)*

<sup>18</sup> Ma Yisu ndac lau dinañ, “Anötö ndê gôlinj kêsôwec ñalêt bocke? Aô wanem dôhônj pi gêt sake bu wawhê sa? <sup>19</sup> Anötö ndê gôlinj gitôm ñawhê sauj andô dan, gitôm a soc ñawhê. Ñgac danj kôc sa gi ma sô yêc ndê ôm, ma tiñambu gêt dau po ti a atu, ma mbac lôlôc-nga sêmenj sêhê si ñaic yêc ñasanjac.”

*Yom gôlinj pi yist*

*(Mat 13:33)*

<sup>20</sup> Ma inj sôm yom gôlinj danj tiyham bocdec bu, “Aô wanem dôhônj Anötö ndê gôlinj pi gêt sake bu wawhê sa? <sup>21</sup> Aô wanem dôhônj pi yist, nanj awhê danj kêtj sip plawa lônj atu danj ma kêgalunj. Ma ñasawa sauj enj yist dinañ kôm plawa honj sunj.”

*Gatam undambê-nga sauj andô*

<sup>22</sup> Tiñambu Yisu kêsêlêtj hêganônj Jerusalem gi. Inj golom-golom malac atu-tu ti sauj-sauj honj, ma kêdôhônj lau. <sup>23</sup> Ma ñamalac danj ndac inj, “Pômdau, Anötö oc kôc lau tigen-tigenj sa sêndôc undambê, me lau daêsam?” Ma Yisu ô yom ma sôm têtj lau, <sup>24</sup> “Lau daêsam oc sêñsahê bu sêsôc gatam sêndi, magoc ñac oc sêtôm dom, bu gatam dau sauj andô. Bocdinañ akôm ñanja bu asôc gatam dau andi. <sup>25</sup> Andu ñadau bu tisa ma ndic gatam ahuc, dec mac oc alhac awê, amati gatam ma asôm, ‘Pômdau, lêt gatam su têtj yac.’ Magoc inj oc sôm têtj mac bu, ‘Mac lau dinañ amenj akêtj nde? Aô kayalê mac dom.’ <sup>26</sup> Ma mac oc asôm, ‘Yac anj gêtj ti anôm gêtj awhinj am, ma am kêdôhônj lau yêc yac mba malac lôm.’ <sup>27</sup> Tigenj inj oc sôm, ‘Mac lau dinañ amenj akêtj nde? Aô kayalê mac dom. Alhö su yêc aô, mac lau akôm sac-ñga!’ <sup>28-29</sup> Têtj têtj ñambu-ñga, mac oc alic Abraham, Aisak ma Jakob ti p ropet akwa-kwa honj sêndôc Anötö ndê gameñ undambê-ñga. Ma lau oc sêmenj akêtj nom ñabatinj honj, ma sêneñ mwasinj atu yêc undambê. Magoc Anötö oc êmasuc mac su andi ambo gameñ ahôc ñandê-ñga, ma yêc dinañ mac oc atanj, ma mac nem lhôm êñsinj pi dau. <sup>30</sup> Anğô su nanj! Lau ñatô nanj kwahic dec sêti lau ñambu-ñga, nanj oc sêti lau ñamata-ñga, ma lau ñamata-ñga oc sêti lau ñambu-ñga.”

*Yisu tanj pi lau Jerusalem-nga*

<sup>31</sup> Têtj ndoc dinañ lau Palêsai ñatô sêtêtj Yisu sêmenj ma sêsôm, “Hu gameñ dindec sinj ma lhô ndi, bu Herod tac whinj bu ndic am ndu.” <sup>32</sup> Magoc Yisu sôm têtj ñac, “Mac andi asôm têtj Herod, giam pôm dinañ, ‘Acsalô lec ma lanjê aô oc wasoc ñalau sac su, ma wakôm lau gêmbac ñayham sa. Ma têtj béc titô-nga aô oc wandic dabinj anej gwelenj.’ <sup>33</sup> Aô oc wakôm anej gwelenj tôm béc ñatô, ma tiñambu aô watêtj Jerusalem wandi. Mac lau Israel-nga ac propet daêsam ndu su yêc Jerusalem, ma bocdinañ dec aô gac waê bu wapi wandi wawhinj.”

<sup>34</sup> “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötö ndê lau propet ndu, ma lau gitêtj nanj inj kêkinj têtj mac, nanj mac atuc ña hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whinj bu wandic mac lau sa asôc Anötö ndê gôlinj ñapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ñatu sa sôc ñamakê ñapu. Tigenj mac atec. <sup>35</sup> Bocdinañ Anötö oc hu mac ti

nem andu siŋ. Ma aö wasôm têtj mac bu mac oc alic aö tiyham dom e mac asôm, ‘Tampinŋ Mesaya nanŋ meŋ gêm Pômdau anŋô.’”

## 14

### *Yisu gêm ŋgac ŋamlic suŋ danŋ sa*

<sup>1</sup> Têtj bêc Sabat-ŋga danŋ, Yisu sôc ŋgac bata danŋ ndê andu gi bu neŋ gêtj. Ŋgac bata dau inŋ lau Palêsai si danŋ, ma ŋac si lau ŋatô tatiŋ Yisu sêmbo. <sup>2</sup> Yisu gêlic ŋgac gêmbac danŋ ndôc, nanŋ amba ti gahi suŋ. <sup>3</sup> Goc inŋ ndac lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-ŋga bocdec bu, “Yac bu dakôm lau ŋayham sa têtj bêc Sabat-ŋga, dec oc tanŋili yomsu Sabat-ŋga, me mba?” <sup>4</sup> Ŋac sem dôŋ ma sêô yom danŋ dom, goc inŋ kêmasec ŋgac ti gêmbac dinanŋ, kôm inŋ ŋayham sa, ma kêtj inŋ kôlhô gi. <sup>5</sup> Ma inŋ ndac ŋac, “Mac nem balê danŋ me donŋi danŋ bu peŋ sip sê ŋalôm têtj bêc Sabat-ŋga, dec mac oc akôm sake? Mac oc ahê inŋ sa pi meŋ, me ahu inŋ siŋ yêc?” <sup>6</sup> Ma ŋac sêtôm dom bu sêô inŋ ndê yom.

### *Datoc dauŋ sa dom*

<sup>7</sup> Yisu gêlic bu lau nanŋ ŋgac bata dau kêgalêm ŋac sa bu sêneŋ gêtj sêwhinŋ inŋ, nanŋ atac whinŋ bu sêndôc pônŋ nanŋ gic lau tiwaê ŋawaê. Dec inŋ sôm yom gôlinŋ danŋ têtj ŋac bocdec bu, <sup>8</sup> “Lau bu sêkêtj aheŋ am bu neŋ mwasinŋ nem awhê-ŋga, nanŋ ndi ndôc lau tiwaê si pônŋ dom. Mboe mwasinŋ ŋadau kêgalêm ŋgac tiwaê danŋ nanŋ hôc gêlêc am su. <sup>9</sup> Bu bocdinanŋ dec inŋ oc têtj am meŋ ma sôm, ‘Kêtj pônŋ ŋayham dindêc têtj ŋgac atu dindêc.’ Ma am oc tisa ti mayam, ma ndi ndôc pônŋ ŋambwa. <sup>10</sup> Boc-dinanŋ lau bu sêkêtj aheŋ am bu neŋ mwasinŋ, nanŋ ndi ma ndôc pônŋ ŋambwa. Ma mboe ŋadau oc meŋ ma sôm têtj am, ‘Aneŋ silip, tisa ma mweŋ ndôc pônŋ ŋayham.’ Ma bocdinanŋ inŋ oc po am nem waêm sa yêc ŋacleŋ honŋ anŋô-ŋga. <sup>11</sup> Ŋalêŋ tigeŋ, lau nanŋ sêtoc dau sa, nanŋ Anôtô oc êŋgwininŋ ŋac. Ma lau nanŋ sêŋgwininŋ dau, nanŋ Anôtô oc toc ŋac sa.”

### *Tamwasinŋ lau ŋalôm sawa*

<sup>12</sup> Ma Yisu sôm têtj ŋgac bata dau, “Am bu ndê mwasinŋ bu lau sêneŋ sêwhinŋ am, nanŋ kêtj aheŋ nem silip ti asidôwai, me lau ti lêlôm nanŋ sêndôc am nem malac, nanŋ dom. Am bu kôm bocdinanŋ, dec tinŋambu ŋac oc sêkêtj aheŋ am bu neŋ gêtj whinŋ ŋac, ma mwasinŋ dau ti am nem ŋagêyô. <sup>13</sup> Têtj têm am ndê mwasinŋ danŋ, nanŋ kêtj aheŋ lau ŋalôm sawa ti lau bôlinŋ ma lau tapec. <sup>14</sup> Ma bocdinanŋ am oc tap Anôtô ndê mwasinŋ sa. Ŋahu bu lau dinanŋ sêtôm dom bu sêkêtj gêtj danŋ ô nem mwasinŋ têtj kwahic dec. Magoc têtj ndoc lau gitêtj sêtisa akêŋ lau batê-ŋga, nanŋ Anôtô oc kêtj ŋagêyô ŋayham têtj am.”

### *Yom gôlinŋ pi mwasinŋ atu (Mat 22:1-14)*

<sup>15</sup> Lau nanŋ seŋ gêtj sêwhinŋ Yisu, nanŋ si ŋgac danŋ ŋgô Yisu ndê yom dinanŋ ma sôm têtj inŋ, “Lau nanŋ bu sêneŋ mwasinŋ atu yêc Anôtô ndê gameŋ undambê-ŋga, nanŋ oc atac ŋayham hôc gêlêc.” <sup>16</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ŋgac danŋ kêmaseŋ mwasinŋ atu danŋ, ma kêtj aheŋ lau daêsam. <sup>17</sup> Têtj mwasinŋ dau ŋabêc inŋ kêtj ŋgac akiŋ danŋ bu sôm têtj lau nanŋ inŋ kêgalêm ŋac sa bu, ‘Ameŋ, bu aö kamasanŋ gêtj honŋ su.’ <sup>18</sup> Tigeŋ ŋac honŋ sêtêc bu sêmeŋ, dec sêmasanŋ yom têtj inŋ. Ŋgac danŋ sôm, ‘Aö waloc dom, bu aö gamlhi nom danŋ su, ma kwahic dec aö bu wasa wandi walic. Aö waterŋ am bu hu aö siŋ.’ <sup>19</sup> Ma danŋ sôm, ‘Aö waloc dom, bu aö gamlhi makao amanŋlu, ma kwahic dec aö bu wasa wandi ma wanŋsahê ŋac tu sêkôm gwelenŋ-ŋga. Waterŋ am bu hu aö siŋ.’ <sup>20</sup> Ma danŋ tiyham sôm,

‘Kwahic dec aô gam awê sa, bocdinaŋ gitôm dom bu waloc.’ <sup>21</sup> Bocdinaŋ ŋgac akiŋ dau mbu gi ma gic miŋ yom dinaŋ têtj in ndê ŋadau. Ma yom dau kôm ŋadau tac ŋandê, dec in kêtj in ndê ŋgac akiŋ tiyham ma sôm, ‘Ŋagahô sôc malac atu ndi, ma kôc lau ŋalôm sawa ti lau bôlinj ma lau tapec sa sêmenj bu sênenj aô nenj mwasinj.’ <sup>22</sup> Ma ŋgac akiŋ kôm bocdinaŋ, goc mbu menj ma sôm, ‘Aneŋ ŋadau, aô gakôm gitôm am sôm, ma ŋasawa yêc dôn yêc.’ <sup>23</sup> Dec ŋadau sôm têtj in, ‘Sa serj ma gameŋ ŋamakê-ŋga ndi, ma kac lau bu sêsôc sêmenj. Aô tac whinj bu aneŋ andu menjhu. <sup>24</sup>Yomandô aô wasôm têtj mac, bu lau nanj aô gakêŋ aheŋ têtj ŋamata-ŋga, nanj si danj oc nenj aneŋ mwasinj dom.’ ”

### *Lêŋ tarjuc Yisu-ŋga*

<sup>25</sup> Lau daêsam sêŋsêlêŋ sêwhinj Yisu, ma inj kac dau kwi ma sôm têtj ŋac, <sup>26</sup>“Asa nanj têtj aô menj ma bu êŋkuc aô, nanj atac whinj aô hôc gêlêc gêŋ honj ndic ŋawaê. Inj bu atac whinj damba me dinda, me inj nawhê ma balêkoc, me asidôwai ti lhuwêi, me inj dau ndê lêŋ mbo-ŋga hôc gêlêc inj ndê atac whinj aô, dec oc tôm dom bu inj ti aneŋ danj ma êŋkuc aô. <sup>27</sup>Asa nanj bu êŋkuc aô, magoc tec bu hôc ndê a gicso dau, nanj gitôm dom bu êŋkuc aô.

<sup>28</sup>“Mac nem danj bu kwê andu atu danj, nanj gêŋ ŋamata-ŋga inj oc ndôc sic ma kôc gauc pi inj ndê mone ti gêŋ bu oc nditôm bu kwê andu dau sa, me mba. <sup>29</sup>Inj bu kêtj alhô sip nom ndi, magoc ndic dabinj andu dom, dec lau nanj sêlic, nanj oc sêsu inj susu, <sup>30</sup>ma sêsôm, ‘Ŋgac dindê gic hu kwê andu, magoc gitôm dom bu ndic dabinj.’

<sup>31</sup>“Ma kinj danj bu sa ndi bu ndic sinj têtj kinj danj, dec gêŋ ŋamata-ŋga inj oc ndôc sic ma kôc gauc pi inj ndê lau sinj-ŋga 10,000, bu oc sêtôm bu sêhóc gêlêc kinj dinaŋ ndê lau sinj-ŋga 20,000, me mba. <sup>32</sup>Inj bu lic bu ŋac sêtôm dom, dec inj oc êŋkinj lau wamba-ŋga sêtêŋ kinj dinaŋ têtj ndoc inj mbo ahê, bu sêsôm yom wamba-ŋga.

<sup>33</sup>“Bocdinaŋ akôc gauc ŋapep munj su, goc amenj arjuc aô. Asa nanj tec bu hu inj ndê gêŋ honj sinj tu aô-ŋga, nanj oc nditôm dom bu ti aô nenj danj.

<sup>34</sup>“Gwêc so inj gêŋ ŋayham, tigenj ŋamakic bu ninjga, oc dakôm ŋamakic sa tiyham ŋalêŋ nde? <sup>35</sup>Gwêc so dau tisac su, ma boc-dinaŋ tambalinj sinj ninjga. Mac danjamsunj bu yêc, nanj anjô aneŋ yom.”

## 15

### *Yom gôlinj pi domba danj nanj giŋga* (Mat 18:12-14)

<sup>1</sup> Lau sêkôc takis-ŋga ma lau ŋatô nanj lau Palêsai sêsam ŋac bu lau sac, nanj daêsam sêtêŋ Yisu si bu sêŋgô inj ndê yom. <sup>2</sup>Ma lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu, nanj sêtucdinj Yisu ma sêsôm, “Ŋgac dau kôc lau sac sa, ma gêŋ gêŋ whinj ŋac.” <sup>3</sup>Dec Yisu sôm yom gôlinj danj têtj ŋac bocdec bu, <sup>4</sup>“Mac nem ŋgac danj bu yob domba 100, ma inj ndê domba danj bu ninjga, dec inj oc kôm sake? Inj oc hu 99 sinj sêmbô gameŋ gaponj, ma êŋsalê domba nanj giŋga su e inj tap sa. <sup>5</sup>Ma têtj ndoc inj tap sa, nanj inj oc hu sac bakêyac ti atac ŋayham atu. <sup>6</sup>Ma inj oc mbu têtj ndê andu ndi, ma êŋgalêm inj ndê lau menjpanj inj-ŋga ti ndê silip, ma sôm têtj ŋac, ‘Mac atac ŋayham awhinj aô, bu aô gatap aneŋ domba nanj giŋga su, nanj sa.’ <sup>7</sup>Aô wasôm têtj mac, bu ŋalêŋ tigenj dinaŋ Anötô ti anjela undambê-ŋga oc atac ŋayham atu tu ŋamalac sac danj nanj gêm ndê ŋalôm kwi, hôc gêlêc atac ŋayham tu lau gitêŋ 99 nanj si yom me giso tu sênem dau kwi pi-ŋga mbasi.”

### *Yom gôlinj pi mone nanj giŋga*

<sup>8</sup> Ma Yisu sôm, “Ma akôc gauc pi awhê dan, nan ndê mone silba amanlu sêndôc. Mone dan bu niŋga, dec in oc tun lam asê ma sê andu ŋa-basac sa, goc êŋsalê ŋapap e in tap mone dau sa. <sup>9</sup> Têŋ ndoc in tap sa su, nan in oc êŋgalêm in ndê silip ti lau menpan in-ŋga sêmen sêpitigen ma sôm, ‘Mac atac ŋayham awhin aô, bu aô gatap mone nan giŋga su, nan sa.’ <sup>10</sup> Aô wasôm têŋ mac bu ŋalêŋ tigen, Anôtô ti aŋela undambê-ŋga oc atac ŋayham atu, têŋ ndoc ŋamalac kôm sac-ŋga dan gêm ndê ŋalôm kwî.”

### *Yom gôliŋ pi balê nan giŋga*

<sup>11</sup> Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Ŋgac dan mbo ma in ndê atunŋac lu. <sup>12</sup> Ma balê saun sôm têŋ damba, ‘Daman, wapa lêŋsêm nan gic aô ŋawaê, nan kêŋ têŋ aô.’ Goc damba whê ndê wapa ti gêŋ hon kôc tu inlu-ŋga, ma kêŋ têŋ balê saun tôm in ndac. <sup>13</sup> Ŋasawa saun ma balê saun dau gic in ndê gêŋ hon sa, ma kôlhô têŋ gameŋ baliŋ dan gi. Ma yêc dindê in kôm gêŋ hon tôm in ndê atac whin, ma kêyaiŋ ndê awa ti gêŋ hon. <sup>14</sup> Têŋ ndoc in ndê mone hon pacndê, nan tóbôm atu gêm gameŋ dinaŋ ahuc ma in pônâ dau. <sup>15</sup> Goc in têŋ ŋgac atu dan yêc gameŋ dinaŋ gi, ma kêsalê gwelen. Ma ŋgac dau kêŋ in gôlôm in ndê bôc. <sup>16</sup> Gêŋ yô in ŋandô, tigen lau sêkêŋ gêŋ dan têŋ in tu nen-ŋga dom, ma boc-dinaŋ in gauc gêm bu nen gêŋ nan bôc sen. <sup>17</sup> Tinambu in ndê gauc sa, ma in sôm têŋ dau, ‘Daman ndê lau akiŋ sêpônâ gêŋ danen-ŋga dom. Tigen gêŋ yô aô ndu tôm bu wambac ndu-ŋga. <sup>18</sup> Aô walhô wambu watêŋ daman wandi, ma wasôm, ‘Daman, aô gakôm mêtê sac têŋ Anôtô ma têŋ am. <sup>19</sup> Aô ŋgac sac, dec gitôm dom bu am sam aô bu am atômŋgac tiyham. Lic aô gitôm am nem ŋgac akiŋ dan.’ <sup>20</sup> Goc in tisa ma mbu têŋ damba gi.

“In kêsêlêŋ mbo sen, ma damba gêlic in yêc ahê ma tawalô in ŋandô, dec kêti têŋ in gi, gôlô in dôŋ ma ŋgutô in. <sup>21</sup> Magoc atunŋac sôm têŋ in, ‘Daman, aô gakôm mêtê sac têŋ Anôtô ma têŋ am. Aô ŋgac sac, dec gitôm dom bu am sam aô bu am atômŋgac tiyham.’ <sup>22</sup> Tigen damba sôm têŋ in ndê lau akiŋ, ‘Ŋagahô, akôc ŋakwê ŋayham ti atapa bu in sôc, ma akêŋ gôlôn amanatu-ŋga sôc in amba-atu. <sup>23</sup> Ma akôc makao ŋatu tốp ŋayham dan, ma andic ndu. Yac oc dandê mwasin atu ti atac ŋayham, <sup>24</sup> bu yac gauc gêm bu anen atunŋac dindac mbac ndu su, magoc kwahic dec dalic bu in mbo tali. In giŋga su, ma datap in sa tiyham.’ Ma ŋac hon atac ŋayham.

<sup>25</sup> “Têŋ ndoc dinaŋ balê dau dôwa kôm gwelen mbo ôm, ma têŋ ndoc in mbu men sun sa andu, nan in ŋgô lau sêtê wê ti sêkôm atac ŋayham atu. <sup>26</sup> Goc in mbwêc ŋgac akiŋ dan men ma ndac in bu, ‘Lau lê sêkôm ŋanta ti atac ŋayham tu sake-ŋga?’ <sup>27</sup> Ma in sôm, ‘Am asim men su ma in mbo ŋayham, ma bocdinaŋ dec daman gic makao tốp ŋayham dan ndu, ma ndê mwasin atu.’ <sup>28</sup> Yom dau kôm dôwa tac ŋandê atu, ma in tec bu sôc balan ŋalôm ndi. Goc damba sa gi ma kêmwanen in bu sôc ndi. <sup>29</sup> Tigen in sôm têŋ damba, ‘Yala nen su aô gam akiŋ ti danan wambu am. Tigen am kêŋ naniŋ ŋatu me gêŋ saun dan têŋ aô bu wandê mwasin tu anen silip-ŋga dom. <sup>30</sup> Kwahic dec am nem atômŋgac dinaŋ, nan kêyaiŋ am nem awa ti wapa whin lauwhê sen-ŋga, nan mbu men ma am gic makao tu in-ŋga.’ <sup>31</sup> Magoc damba sôm, ‘Anen balê, am mbo whin aô ŋapan, ma anen gêŋ hon ti am nem. <sup>32</sup> Tigen am asim dindac nan yac gauc gêm bu in mbac ndu su, nan mbo tali. In giŋga su, ma datap in sa tiyham. Bocdinaŋ in lêŋ solop bu yac atac ŋayham atu ma dandê mwasin tu in-ŋga.’ ”

## 16

*Yom gôlinj pi ngac yob wapa-nga*

1 Ma Yisu sôm yom gôlinj danj têtj ndê ngacsêñomi bocdec bu, “Ngac ti lèlôm danj mbo, ma lau sic mîñ têtj inj bu ngac nanj yob inj ndê gêtj, nanj kêtjain inj ndê wapa daêsam. 2 Dec inj ta ngac dau menj, ma sôm têtj inj, ‘Yom bocke dec ganjô pi am lec. Kwahic dec am sa ndi ma sê gêtj honj sa ma êmasanj bapia wapa-nga bu kêtj têtj aô. Bu aô oc watinj am su yêc gwelenj yob anenj wapa-nga.’ 3 Dec ngac yob wapa-nga sôm têtj dau, ‘Aô wakôm bocke? Aô neñ njadau oc soc aô su yêc anenj gwelenj. Anenj licwalô gitôm dom bu wakôm gwelenj ôm-nga, ma aô mayan bu watenj gêtj. 4 Aô kayalê gêtj nanj bu wakôm-nga, ma têtj ndoc njadau tinj aô su yêc anenj gwelenj, dec lau oc sêkôc aô sa ma sênem yaom aô yêc njac si andu.’ 5 Bocdinañ inj mbwêc lau nanj si tôp yêc inj ndê njadau, nanj tigenj-tigenj sêtêtj inj sêmenj. Goc inj ndac ngac njamata-nga bocdec bu, ‘Am nem tôp bocke yêc aô neñ njadau?’ 6 Ma ngac dau sôm, ‘Anenj tôp gitôm olib njakwi sip lôñ\* 100.’ Goc ngac yob wapa-nga sôm têtj inj, ‘Am nem bapia tôp-nga kelec. Kôc sa, ndôc sic njagahô, ma to bu am nem tôp gitôm olib njakwi sip lôñ 50.’ 7 Goc inj sôm têtj ngac tilu-nga, ‘Am nem tôp bocke yêc?’ Ma ngac dau sôm têtj inj, ‘Anenj tôp gitôm bolom wit sip dalu atu-tu 100.’ Goc ngac yob wapa-nga sôm, ‘Kôc nem bapia tôp-nga, ma to bu am nem tôp gitôm dalu 80.’

8 “Goc njadau kêpinj ngac yob wapa-nga sac dinañ, bu inj kôm gêtj ti gauc. Lau sambuc sêkôc awa nom-nga ma sêhê silip njac si lau. Njalêñ dinañ njac sêkôm gêtj ti gauc sêhêc gêlêc Anôtô ndê lau. 9 Awa nom dindec-nga hê lau daêsam si gauc tu sêkôm mêtê sac-nga. Magoc aô wasôm têtj mac bu akôc nem awa nom-nga ma anem lau sa, ma njalêñ dinañ ahê silip têtj daôm. Tinjambu awa dau oc ninja, magoc njac oc sêkôc mac sa ti atac njayham têtj ndoc mac andôc undambê.”

10 Ma Yisu gic têtju yom ma sôm, “Asa nanj yob gêtj saunj njapep, nanj oc yob gêtj atu njapep bocdinañ. Ma asa nanj yob gêtj saunj njapep dom, nanj oc yob gêtj atu njapep dom. 11 Bocdinañ mac bu ayob awa nom-nga njapep dom, dec Anôtô oc kêtj awa njandô têtj mac tu ayob-nga dom! 12 Ma mac bu ayob lau njatô si gêtj njapep dom, dec Anôtô oc kêtj gêtj danj ti mac nem gêtj dom!”

13 “Namalac danj gitôm dom bu nem akinj njadau lu, bu inj oc tec danj, ma atac whinj danj, me oc sap danj dôñ ma pu danj. Ma mac boc-dinañ, gitôm dom bu atoc Anôtô ma awa nom-nga lu-lu sa ti mac nem njadau.”

14 Yisu sôm yom dinañ, ma lau Palêsai njatô nanj sêñgô, nanj sem tô inj. Nahu bu njac lau atac whinj mone-nga. 15 Tigenj Yisu sôm têtj njac, “Yêc njamalac anjgô-nga, mac lau dinañ atoc daôm sa bu mac lau gitêtj, magoc Anôtô kêyalê mac nem njalôm su. Gêtj nanj mac lau nom-nga atoc sa bu gêtj njayham kêlêc, nanj Anôtô gêlic gitôm gêtj sac sambuc.”

*Yisu puc Anôtô ndê yomsu dôñ*

16 Ma Yisu sôm, “Anôtô kêtj Moses ndê yomsu ti propet si yom bu lau sêñkuc e Jon, Ngac Kêku Lau-nga hêc asê. Têtj Jon ndê têtj ma menj, nanj lau sêhoc njawaê asê pi Anôtô ndê gôlinj. Ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anôtô ndê gôlinj njapu. 17 Gitôm bu undambê ti nom oc ninja, tigenj gitôm dom bu Moses ndê yomsu njalhô atêc danj ninja. 18 Ngac danj bu hu nawhê sinj ma nem

\* 16:6: Lôñ dinañ lôñ atu - tigenj-tigenj gitôm 35-40 lita.



awhê wakuc, nanj kôm mêtê mockainj-nga yêc Anötö anğô-nga. Ma ngac nanj gêm awhê nanj hu ndê akweñ sinj, nanj kôm mêtê mockainj-nga bocdinañ.”

### *Ngac ti lêlôm lu Lasarus*

<sup>19</sup> Ma Yisu sôm, “Ngac ti lêlôm danj mbo, nanj sôc ñakwê ñayham ma po dau sa ña gêñ ñayham-ñayham tôm bêc honj. <sup>20</sup> Ma yêc inj ndê andu ñamakê, ngac ñalôm sawa danj ndöc, nanj ndê ñaê Lasarus. Gamboc daêsam sem inj ñamlic ahuc, <sup>21</sup> ma giam sêmeñ ma sêndambwê gamboc dau. Inj gêñ yô inj, dec inj takwê bu neñ gêñ ñapopoc nanj peñ akêñ ngac ti lêlôm ndê tebo, magoc mba. <sup>22</sup> Têñ bêc danj ngac ñalôm sawa dinañ mbac ndu, ma anjela sêkôc inj sa gi ndöc undambê whinj Abraham. Ma ngac ti lêlôm mbac ndu bocdinañ, ma lau sêñsuhunj inj. <sup>23</sup> Inj sip lambwam gi ma kêsahê ñandê atu, dec hôc tandô sa pi undambê, ma gêlic Abraham yêc ahê, ma Lasarus ndöc whinj inj. <sup>24</sup> Goc inj ta yom têtj inj ma sôm, ‘Abañ Abraham, tamwalô aô! Êmkinj Lasarus bu kêtj amba-atu sip bu ndi, ma meñ kêtj pi aô êmbalañ. Ya dindec kôm aô ñamlic ñandê atu.’ <sup>25</sup> Tigeñ Abraham ô yom ma sôm, ‘Aneñ balê, gauc nem ndoc am mbo tamli, nanj am tap gêñ ñayham-ñayham daêsam sa, magoc Lasarus mbo sac ñapañ. Kwahic dec inj mbo ñayham, ma am tap ñandê atu sa. <sup>26</sup> Ma gêñ danj tiyham. Yêc hêclu ñalhu, Anötö kêtj ñasawa atu danj, dec oc tôm dom bu lau sêtêtj am sêloc. Ma gitôm dom bu mac nem danj lom têtj yac meñ.’ <sup>27</sup> Goc ngac dau sôm, ‘Bocdinañ aô wateñ am abañ, êmkinj Lasarus têtj aô damañ ndê andu ndi, <sup>28</sup> ma kêtj puc aneñ asidôwai amanñ danj, bu sênem dau kwi tu bu sêmeñ ma sêhóc ñandê yêc gameñ dindec dom.’ <sup>29</sup> Magoc Abraham sôm, ‘Moses ma Propet si yom yêc bu kêtj puc ñac. Am nem asidôwai bu sêkêtj danja ñac si yom, dec oc tôm bu sênem dau kwi.’ <sup>30</sup> Ma ngac dau sôm, ‘Mba, abañ Abraham! Lau batê si ñac danj bu mbu têtj ñac ndi, dec ñac oc sêkac si ñalôm kwi.’ <sup>31</sup> Ma Abraham sôm, ‘Ñac bu sêkêtj whinj yom nanj Moses ma lau propet sêto, nanj dom, dec ñac oc sêkêtj whinj ngac nanj tisa akêtj lau batê-nga, nanj dom.’”

## 17

### *Yisu ndê yom ñatô (Mat 18:6-7; Mak 9:42-48)*

<sup>1</sup> Yisu sôm têtj inj ndê ngacsêñjomi, “Gêñ lêtôm-nga oc sêmeñ sêhóc asê. Tigeñ ñamalac asa nanj bu kôc gêñ lêtôm-nga danj meñ, nanj oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê. <sup>2</sup> Oc ñayham bu dasô hoc atu danj pi inj kachu, ma tambalinj inj sip gwêc ndi. Ma bocdinañ oc tôm dom bu inj êntôm aneñ lau saunj si danj bu kôm mêtê sac, ma tinjambu tap Anötö ndê matôc sa.

<sup>3</sup> “Bocdinañ ayob daôm ñapep! Am nem asidôwa danj bu kôm sac, nanj goc hec yom inj. Ma inj bu nem dau kwi, goc suc inj ndê sac kwi. <sup>4</sup> Inj bu kôm sac têtj am tidim 7 têtj acsalô tigeñ, magoc tinjambu kac ndê ñalôm kwi ma ndac am bu suc inj ndê sac kwi, nanj dec am suc inj ndê sac kwi manj.”

<sup>5</sup> Ma lau aposel sêsôm têtj Pômdau, “Nem yac sa bu akêtj whinj ñanja.” <sup>6</sup> Goc inj ô yom ma sôm, “Mac nem akêtj whinj bu gêñ saunj andô nditôm soc ñamatu saunj danj, dec oc tôm bu mac asôm têtj a atu dindec bu, ‘Puc daôm sa, ma sa ndi lhac gwêc ñapañ,’ ma a dau oc danja wambu mac.”

<sup>7</sup> Ma Yisu sôm, “Akôc gauc pi ngac akinj nanj gic nom me yob domba, ma mbu têtj ñadau ndê andu têtj telha. Inj ndê ñadau oc sôm têtj inj bu, ‘Mweñ ñagahô, ndöc sic ma neñ gêñ,’ a? <sup>8</sup> Mba, inj oc sôm, ‘Sôc ñakwê sakinj-nga sa, ma êmasañ gêñ bu waneñ, ma nem akinj aô e aô waneñ ti wanôm gêñ pacndê. Goc tinjambu

am daôm neñ ti nôm gêñ.’ <sup>9</sup> Ma ñadau oc nem danje ñgac akind dau bu in danja wambu in ndê yom, a? Mba! <sup>10</sup> Ma mac bocdinañ, têtñ ndoc mac akôm gêtñ honñ nañ Anötö gic atu mac, nañ asôm, ‘Yac lau akind ñambwa. Yac akôm gêtñ nañ gic yac ñawaê en.’”

### *Yisu kôm lau 10 ti gêmbac leprasi ñayham sa*

<sup>11</sup> Yisu kêsêlêtñ hêganôtñ malac Jerusalem gi, ma mbo señ nañ yêc gameñ Samaria ti Galili-ña ñabatijn. <sup>12</sup> In hóc asê malac danj, ma tap launçac 10 ti gêmbac leprasi sa yêc malac dau ñamakê. Ñac sêlhac ahê, <sup>13</sup> ma sêta in ña awha atu bocdec bu, “Ñadau Yisu, tamwalô yac!” <sup>14</sup> Yisu tahê ñac ma sôm, “Andi, ma atóc daôm têtñ lau dabunçiga.” Ma têtñ ndoc ñac sêlhô s i, nañ sêlic bu ñac si ñamlic ñawasi sa. <sup>15</sup> Ñac si danj gêlic bu in ñayham sa su, dec gic hu kêpiñ Anötö ña awha atu, ma kac dau kwi ma mbu têtñ Yisu gi. <sup>16</sup> Ñgac dau in ñgac gameñ Samaria-ña, ma in hu dau sip nom yêc Yisu gahi-ña, ma gêm danje in. <sup>17</sup> Ma Yisu sôm, “Bocke? Mac lau 10 honñ ñamlic ñayham sa, me? Bocdinañ dec lau 9 sêmbô nde? <sup>18</sup> Am ñgac Israel-ña dom, magoc am ñgac tigenñ dec mbu mwenñ ma kêpiñ Anötö.” <sup>19</sup> Ma Yisu sôm têtñ in, “Tisa, ma lhô ndi. Am nem kêñ whiñ kôm am ñayham sa.”

### *Anötö ndê gôlinñ ñapuc*

<sup>20</sup> Têtñ bêc danj lau Palêsai sêndac Yisu pi ndoc bocke Anötö ndê gôlinñ oc meñ sa tiawê yêc nom. Ma Yisu sôm, “Têtñ ndoc Anötö ndê gôlinñ meñ sa tiawê, nañ oc tôm dom bu mac alic gêtñ danj tu kêñ puc mac-ña. <sup>21</sup> Ma oc tôm dom bu lau sêsôm, ‘Alic gêtñ dau kelec,’ me ‘Gêtñ dau kêtê.’ Mba! Anötö ndê gôlinñ meñ sa su, ma yêc mac ñalôm.”

### *Yisu ndê bêc mbu meñ-ña (Mat 24:37-44)*

<sup>22</sup> Ma in sôm têtñ in ndê ñgac-sêñomi, “Têm oc meñ sa, nañ mac tamkwê bu alic ñamalac ndê Atu mbu meñ ma mbo whiñ mac tiyham, magoc mac oc alic in dom. <sup>23</sup> Lau oc sêñsau bu in mbu meñ su, ma sêsôm in mbo gameñ bocdê, me gameñ bocdec. Magoc ançô ñac si yom dau dom, ma ançuc ñac dom. <sup>24</sup> Bu têtñ ndoc ñamalac ndê Atu mbu meñ, nañ in oc hóc asê ñgahô gitôm sickac hep tigenñ ma umbonñ ñasawa sambuc ñawê sa. <sup>25</sup> Tigenñ gêtñ ñamata-ña in oc hóc ñandê atu ma lau têm dindec-ña oc sêtec in.

<sup>26</sup> “Têm nañ ñamalac ndê Atu oc mbu meñ, nañ lau oc sêmbô tôm sêmbô têtñ Noa ndê têm. <sup>27</sup> Têtñ ndoc dinañ lau señ gêtñ ti sênom gêtñ, ma launçac ti lauwhê sem dau e Noa sôc wañ gi. Goc bu atu suñ ma señ ñac honñ su sinça. <sup>28</sup> Ma oc kainñ tigenñ tôm Lot ndê têm, nañ lau señ ti sênom gêtñ, semlhi gêtñ ti sêkêtñ gêtñ bu lau semlhi, sêsô gêtñ ñawhê ma sêkwê andu. <sup>29</sup> Magoc têtñ bêc Lot hu malac Sodom sinñ, nañ ya ti ñsolpa peñ sip akêtñ undambê ma señ lau Sodom-ña honñ su. <sup>30</sup> Ma lau oc sêmbô ñalêtñ tigenñ dinañ têtñ bêc nañ ñamalac ndê Atu mbu meñ ma hoc dau asê. <sup>31</sup> Têtñ bêc dinañ, oc tôm dom bu lau nañ sêndôc andu ñasactô, nañ sêsôc andu ñalôm sêndi bu sêkôc gêtñ danj. Ma ñalêtñ tigenñ, oc tôm dom bu lau nañ sêmbô ôm, nañ sêkac dau kwi bu sêkôc si gêtñ danj. <sup>32</sup> Gauc nem gêtñ nañ hóc asê Lot ndê awhê! <sup>33</sup> Asa nañ tac whiñ bu sap gêtñ nom-ña dôñ ñapaj tu mbo tali-ña, nañ oc ñinga. Magoc asa nañ hu sinñ tu êñkuc aô-ña, nañ oc ñinga dom. <sup>34</sup> Aô wasôm têtñ mac, têtñ bêc nañ ñamalac ndê Atu mbu meñ, nañ ñamalac lu oc sêyêc andu danj, ma Anötö oc kôc inlu si danj, ma hu danj sinñ. <sup>35-36</sup> Ma awhê lu oc sêndê gêtñ sêmbô, ma Anötö oc kôc danj, ma hu

danj sinj.” <sup>37</sup> Yisu ndê ngacsêñomi sêñgô yom dau su, goc sêndac inj, “Pômdau, gêñ dinanj oc hôc asê yêc nde?” Ma Yisu sôm, “Yac bu dalic macmponj sêñgihi sêmbô, nanj tanyalê bu gêñ mbôp danj yêc.”

## 18

### *Yom gôlinj pi lêñ datenj mbec-nga*

<sup>1</sup> Ma Yisu sôm yom gôlinj danj têtj inj ndê ngac-sêñomi, ma kêdôhônj ñac bu sêtenj mbec tôm bêc honj, ma takwê bu sêtap ñandô sa ma sêhu sinj dom. <sup>2</sup> Inj sôm, “Ngac êmatôc yom-nga danj mbo malac atu danj. Inj tôte Anötô dom, ma toc ñamalac danj sa dom. <sup>3</sup> Ma awhê sawa danj ndôc malac dinanj, ma inj têtj ngac êmatôc yom-nga dau gi ñapanj, ma sôm, ‘Ñamalac danj kêñ ñawapac têtj aô. Nem aô sa ma êmatôc alu mba yom.’ <sup>4</sup> Inj ndac tidim daêsam magoc ngac dau tec bu nem inj sa e tiñambu inj sôm têtj dau, ‘Aô gatôc Anötô dom, ma gatoc ñamalac sa dom, <sup>5</sup> tigenj awhê sawa dindêc ndac aô ñapanj, ma bocdinanj aô wanem inj sa ma wamatôc inj ndê yom. Aô bu wakôm dom, dec inj oc menj ñapanj e kôm aô lic kam sa.’”

<sup>6</sup> Ma Pômdau sôm têtj ndê ngac-sêñomi, “Ngac êmatôc yom-nga dau inj ngac gitêtj dom, magoc inj sôm bu nem awhê sawa dinanj sa. <sup>7</sup> Mac lau nanj Anötô kêyalinj mac sa ati inj ndê, nanj atenj mbec têtj inj acsalô ti ôbwêc, mac gauc gêm sake? Anötô oc tec bu ngô mac nem mbec ma nem mac sa, a? <sup>8</sup> Mba! Aô wasôm têtj mac bu inj oc nem mac sa ñagahô. Tigenj, têtj ndoc ñamalac ndê Atu mbu menj, nanj inj oc tap lau ñatô sa, nanj sêsap si sêkêñ whinj inj-nga dôñ sêmbô, me mba?”

### *Yom gôlinj pi Palêsai ma ngac kôc takis-nga danj*

<sup>9</sup> Yisu kêyalê bu lau ñatô nanj sêkêñ danja inj, nanj sêtoc dau sa bu lau gitêtj ma sêpu lau ñatô. Bocdinanj inj sôm yom gôlinj danj bocdec bu. <sup>10</sup> “Ngac lu sêtêtj lôm dabuj si, bu sêtenj mbec. Inju si danj inj Palêsai, ma ngac danj inj ngac kôc takis-nga. <sup>11</sup> Palêsai dau tisa kalhac, ma tenj mbec tu dau-nga bocdec bu, ‘Anötô, aô wanem danje am bu aô gatôm lau ñatô nanj lau sac, nanj dom. Aô gatôm lau kanj dom, me lau nanj sêkôm mêtê sac me mêtê mockainj-nga dom. Ma yomandô, aô gatôm ngac kôc takis-nga dindê dom. <sup>12</sup> Yêc wake honj ñalôm aô gahu gêñ danenj-nga sinj tidim lu tu gauc nem am-nga. Aô gawhé nenj awa ti wapa honj kôc gi tonj amanju, ma gakêñ tonj danj ti da têtj am.’ <sup>13</sup> Palêsai tenj mbec bocdinanj, tigenj ngac kôc takis-nga kalhac ahê. Inj hôc tandô sa têtj undambê dom, magoc wec ti ñalôm ñawapac ma tenj mbec bocdec bu, ‘Anötô, tamwalô aô ngac sac dec.’” <sup>14</sup> Goc Yisu sôm, “Aô wasôm têtj mac bu Anötô gêlic ngac kôc takis-nga dinanj ti ngac gitêtj, ma Palêsai dinanj mba. Nahu bu asa nanj po dau ndê waê sa, nanj Anötô oc êngwiniinj inj, ma asa nanj kэгwiniinj dau, nanj Anötô oc toc inj sa.”

### *Yisu gêm mbec balêkoc saunj (Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

<sup>15</sup> Têtj bêc danj lau sêkôc si balêkoc saunj sêtêtj Yisu sêmenj, bu inj kêñ amba sac ñac. Inj ndê ngac-sêñomi sêlic e sêsôm dinda ti dambai. <sup>16</sup> Tigenj Yisu mbwêc ñac sêmenj ma sôm, “Atêc balêkoc dinanj sêtêtj aô sêmenj, ma alhac ñac ahuc dom. Bu Anötô ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc saunj-saunj dindêc, nanj ñawaê. <sup>17</sup> Aô wasôm yom ñandô têtj mac, bu asa nanj bu sôc Anötô ndê gôlinj ñapu nditôm balêkoc saunj danj dom, nanj oc nditôm dom bu sôc ndi.”

*Ngac bata ti lêlôm**(Mat 19:16-22; Mak 10:17-22)*

<sup>18</sup> Ma ngac bata Israel-nga dan ndac Yisu, “Kêdôhôngwaga ngayham, aô wakôm sake, dec tiyambu Anötö oc kôc aô sa wambo tanji yêc undambê?” <sup>19</sup> Ma Yisu sôm, “Tu sake-nga am sam aô bu ngayham? Anötö tawasê in ngayham. <sup>20</sup> Am kêyalê Moses ndê yomsu, ‘Kôm gêñ mockain-nga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem karj gêñ dom. Sôm yom tasanj pi lau dom,’ ma ‘Toc damam lu dinam sa.’” <sup>21</sup> Ma ngac dau sôm, “Aô kakuc yomsu hoñ dinanj têtj ndoc aô gambo balê ñapanj e kwahic dec.” <sup>22</sup> Yisu ngô yom dinanj ma sôm têtj in, “Am ponda gêñ tigenj. Kêtj am nem wapa hoñ têtj lau sênemli, ma ndic sam ña-awa têtj lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tiyambu mwenj ma êmkuc aô.” <sup>23</sup> Magoc ngac dau ngô Yisu ndê yom e ñalôm ñawapac, ñahu bu in ñgac ti wapa daêsam.

*Puc pi awa ti wapa**(Mat 19:23-30; Mak 10:23-31)*

<sup>24</sup> Yisu tahê in ma sôm, “Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu ñagahô. <sup>25</sup> Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalase ñagahô hóc gêlêc ñgac ti lêlôm danj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu su.” <sup>26</sup> Lau nanj sêngô yom dau sêsôm, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasinj nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!” <sup>27</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Gêñ nanj ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nanj Anötö gitôm bu kôm.”

<sup>28</sup> Ma Pita sôm têtj in, “Yac oc bocke? Yac ahu mba andu ti gêñ hoñ sinj tu anjuc am-nga.” <sup>29</sup> Ma Yisu sôm têtj in, “Aô wasôm yom ñandô têtj mac bu asa nanj bu hu andu, me awê, me asidôwai, me damba lu dinda, me balêkoc sinj tu êñkuc aô-nga, <sup>30</sup> nanj Anötö oc kêtj gêñ kainj dinanj daêsam têtj in ô, têtj têtj in mbo nom. Ma têtj têtj ñambu-nga, Anötö oc kôc in sa ma kêtj in ndôc tali ñapanj yêc undambê.”

*Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu**(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

<sup>31</sup> Yisu kôc ngacsêñomi 12 sa sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têtj ñac bu, “Kwahic dec yac bu dapi Jerusalem dandi, ma gêñ hoñ nanj lau propet sêto pi ñamalac ndê Atu, nanj oc ñandô sa. <sup>32</sup> Lau oc sêkêtj in sip lau Rom-nga amba, ma ñac oc sêsu in susu, sêkôm in ngayom, sêhê gasôp pi in, sêtap in, ma sêndic in ndu. <sup>33</sup> Magoc in oc tisa tiyham têtj bêc titô-nga.” <sup>34</sup> Tigenj ñac sênyalê yom dau ñahu dom. Ñahu yêc sinj dau têtj ñac, ma ñac si gauc sa pi Yisu ndê yom dau dom.

*Yisu kôm ngac tapec tandô po asê**(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

<sup>35</sup> Yisu ma lau nanj sêñkuc in sêñsêlêñ e sêsunj sa malac Jeriko. Ma yêc senj ñamakê ñgac tapec danj ndôc ma tenj gêñ. <sup>36</sup> Ngac dau ngô bu lau daêsam sêñsêlêñ sêmbo senj, goc ndac gêñ dau ñahu. <sup>37</sup> Ma lau sêsôm têtj in bu Yisu Nasaret-nga kêsêlêñ mbo senj menj. <sup>38</sup> Goc in mbwêc, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” <sup>39</sup> Lau nanj sêñsêlêñ sêmunj Yisu sêhec yom ñgac tapec dau, ma sêsôm têtj in bu nem dôñ. Magoc in mbwêc ti ñanja, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” <sup>40</sup> Yisu kwê dôñ kalhac, ma sôm têtj lau bu sêkôc ñgac dau sêtêñ in sêmên. Ma têtj ndoc in tigasuc Yisu, nanj Yisu ndac in, <sup>41</sup> “Am tac whinj bu aô wakôm sake têtj am?” Ma in sôm, “Pômdau, aô tac whinj bu tanôñ ngayham sa.” <sup>42</sup> Goc Yisu sôm têtj in, “Tanôm ngayham sa! Am nem kêtj whinj kôm am ngayham sa.”

43 Ma ñagahô enj in tandô ñayham sa, ma in kêkuc Yisu ma kêpinj Anötö. Ma lau hoñ nanj sêlic gêñ dinanj, nanj sêmpinj Anötö bocdijan.

## 19

### *Yisu lu Sakias*

1 Yisu sôc malac Jeriko gi, ma bu êñsêlêñ gacgeñ sa ndi. 2 Ma ñgac danj mbo, nanj sêsam in ndê ñaê bu Sakias. In ñgac bata kôc takis-ñga, ma in dau ndê mone daêsam. 3 In tac whinj bu lic Yisu pi ñandô, magoc in gitôm dom, bu in ñgac apê, ma lau daêsam sêngihi Yisu ahuc. 4 Tu dinanj-ñga in kêtî muñ gi, ma pi a kinj danj, bu lic Yisu nanj kêsêlêñ mbo senj meñ. 5 Têñ ndoc Yisu hôc asê a dinanj ñapu, nanj tatac ma sôm têñ in, “Sakias, sip mweñ ñagahô! Acsalô dec aô wambu am nem andu wawhinj am.” 6 Goc ñagahô Sakias sip nom ma kôc Yisu sa ti atac ñayham, ma sêtêñ in ndê andu si. 7 Magoc lau hoñ nanj sêlic gêñ dau sêtucdinj ma sêsôm, “Yisu bu ndic ñgac sac danj kêsî!”

8 Têñ ndoc sêmbô Sakias ndê andu, nanj ñgac dau tisa ma sôm têñ Yisu, “Pômdau lic! Kwahic dec aô wawhê anej wapa hoñ kôc ndi toñ lu, ma wakêñ toñ danj têñ lau ñalôm sawa. Ma lau nanj aô kasau ñac ma gakôc ñac si mone, nanj aô waô mone dau tidim hale têñ ñac.” 9 Dec Yisu sôm, “Acsalô lec Anötö ndê mwasinj nem lau si-ñga meñ pi lau andu dindec-ñga. Bu ñgac dindec in Abraham ndê apanjgac danj whinj. 10 Ñamalac ndê Atu meñ bu êñsalê lau nanj singa su, ma bu nem ñac si.”

### *Yom gôlinj pi mone gol (Mat 25:14-30)*

11 Lau nanj sêngô Yisu ndê yom dinanj, nanj sêlic bu in sunj sa têñ Jerusalem, ma sêkêñ bata bu têñ ndoc in hôc asê, nanj Anötö ndê gôlinj oc meñ sa tiawê, ma Yisu oc ti lau Israel-ñga si kinj. Bocdijan Yisu gic hu sôm yom gôlinj danj têñ ñac. 12 In sôm, “Ñgac ti waê atu danj kêmasanj dau bu têñ gameñ balinj danj ndi, bu yêc dindê kinj atu oc kêñ ñaclai têñ in bu nem gôlinj lau yêc in dau ndê gameñ. Ma tinjambu in oc mbu meñ. 13 Boc-dinanj in kêgalêm in ndê lau akinj amanju sa, ma kêñ mone gol danj nanj sêsam bu ‘maina’ têñ ñac tôm gi.\* Ma in sôm têñ ñac, ‘Akôc mone dec sa, ma akôm gwelenj pi e nditôm aô wambu wamenj.’ 14 Magoc in ndê lau sêtec in, ma sêkêñ lau ahenj-ñga ñatô sêñkuc in bu sêsôm têñ kinj atu bu, ‘Yac atec ñgac dec bu nem gôlinj yac.’ 15 Magoc kinj atu ñgô ñac si yom dom ma kêñ ñaclai têñ ñgac dau bu nem gôlinj lau, goc in mbu têñ in ndê gameñ gi. In hôc asê su, goc kêñ yom bu in ndê lau akinj nanj in kêñ mone têñ ñac, nanj sêtêñ in sêndi. In bu lic ñac sêkôm gwelenj bocke pi mone dau.

16 “Ñgac akinj ñamata-ñga meñ ma sôm, ‘Anej ñadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigenj, ma gatap mone amanju tiyham sa.’ 17 Ma ñadau sôm, ‘Anej ñgac akinj, am kôm ñayham! Am yob gêñ saunj dindec ñapep, ma kwahic dec aô wakêñ am nem gôlinj malac amanju.’

18 “Ma ñgac tilu-ñga meñ ma sôm, ‘Ñadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigenj, ma gatap mone amanjanj tiyham sa.’ 19 Ma ñadau sôm têñ in, ‘Kwahic dec aô wakêñ am nem gôlinj malac amanjanj.’

20 “Ma lau akinj dau si danj meñ ma sôm, ‘Ñadau, am nem mone gol tigenj kelec. Aô kapanj si ñapep. 21 Aô gatôc am, bu am ñgac lêlê-ñga dom. Am kêñ batam bu kôc gêñ ñandô yêc lau nanj am kêñ gêñ têñ ñac dom. Ma am gic gêñ

\* 19:13: Maina tigenj gitôm ðenarii 100, nanj gitôm ñaôli gwelenj bêc 100-ñga.

ɲandô sa yêc gameɲ naɲ am sô gêɲ ɲawhê dom.’<sup>22</sup> Goc ɲadau sôm têtɲ inɲ, ‘Am ɲgac akiɲ sac! Aô wamatôc am wanɲkuc yom naɲ am daôm sôm. Am kêyalê bu aô ɲgac lêlê-ɲga dom, ma bu aô gakêɲ batanɲ bu wakôc gêtɲ yêc lau naɲ aô gakêɲ gêtɲ têtɲ ɲac dom, ma bu wandic gêtɲ ɲandô sa yêc gameɲ naɲ gasô gêtɲ dom.’<sup>23</sup> Tu sake-ɲga am kôm gwelenɲ pi aneɲ mone dom? Oc tôm bu am kêɲ aneɲ mone têtɲ lau sêyob mone-ɲga bu sêyob e aô wambu wameɲ, dec oc tôm bu sêkêɲ mone ɲagec sac mone dau ɲahô ma aô wakôc honɲ sa.’

<sup>24</sup> “Ma inɲ sôm têtɲ lau naɲ sêlhac sêmpinɲ, ‘Akôc inɲ ndê mone tigeɲ dinaɲ su, ma akêɲ têtɲ ɲgac akiɲ naɲ kôc mone amanɲlu.’<sup>25</sup> Magoc ɲac sêsôm, ‘Nadau, inɲ kôc mone amanɲlu su!’<sup>26</sup> Goc ɲadau sôm, ‘Aô wasôm têtɲ mac bu asa naɲ yob gêtɲ naɲ aô gakêɲ sip inɲ amba, naɲ ɲapep, naɲ wakêɲ gêtɲ ɲatô tiyham têtɲ inɲ whinɲ. Tigeɲ asa naɲ yob ndê gêtɲ ɲapep dom, naɲ aô wakôc inɲ ndê gêtɲ honɲ su.’<sup>27</sup> Ma anɲô! Aneɲ ɲacyo naɲ sêtec bu aô wanem gôlinɲ ɲac, naɲ akôc ɲac sêmeɲ, ma andic ɲac ndu yêc aô anôɲ-ɲga.’ ”

### *Yisu hôc asê Jerusalem*

*(Mat 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15)*

<sup>28</sup> Yisu sôm yom dinaɲ su, ma kêsêlêɲ hêganôɲ Jerusalem gi, ma inɲ ndê sêɲomi sêɲkuc inɲ.<sup>29</sup> Inɲ kêsêlêɲ gi e kêpinɲ malac lu naɲ sêsam bu Betpaci ma Betani, malac lu naɲ sêyêc Lôc Olib. Ma inɲ kêkinɲ ndê ɲgacsêɲnom lu<sup>30</sup> ma sôm têtɲ inɲlu, “Asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap donɲi danɲ sa, naɲ sêsô dôɲ kalhac. Inɲ donɲi ɲatu wakuc, naɲ ɲamalac danɲ ndôc ɲahô muɲ su dom. Anɲapwêc su ma akôc sa ameqɲ.<sup>31</sup> Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu bu anɲapwêc inɲ su, goc asôm têtɲ ɲac bu, ‘Pômdau tac whinɲ bu donɲi dindec nem inɲ sa.’ ”<sup>32</sup> Boc-dinaɲ ɲgac lu dinaɲ sêsôc malac dau si, ma sêtap donɲi dau sa tôm Yisu sôm.<sup>33</sup> Sêɲgapwêc donɲi sêmbo, ma ɲadaui sêndac inɲlu bu, “Amlu anɲapwêc inɲ tu sake-ɲga?”<sup>34</sup> Ma sêsôm, “Pômdau tac whinɲ bu donɲi dindec nem inɲ sa.”

<sup>35</sup> Inɲlu sêwê donɲi dau sêtêɲ Yisu si, ma sêkêɲ ɲac si ɲakwê awê-ɲga sac donɲi, ma sêkêɲ inɲ pi gi ndôc ɲahô.<sup>36</sup> Yisu ndôc donɲi ma kêsêlêɲ gi, ma lau sêhê si ɲakwê yêc seɲ.<sup>37</sup> Inɲ kêsêlêɲ gi e hôc asê gameɲ naɲ seɲ sip akêɲ Lôc Olib, goc sêɲomi tonɲ atu naɲ sêɲkuc inɲ, naɲ sêmbwêc ti atac ɲayham atu, ma sêmpinɲ Anôtô pi gêtɲ dalô naɲ sêlic.<sup>38</sup> Sêsôm, “Anôtô nem mbec kinɲ naɲ meɲ gêm Pômdau anɲô. Yom malô yêc undambê, ma Anôtô ndê waê sa yêc lôlôc!”

<sup>39</sup> Palêsaɲ ɲatô sêmbo sêwhinɲ lau daêsam dinaɲ, ma sêsôm têtɲ Yisu, “Kêdôhônɲwaga, hec yom am nem sêɲomi, bu ɲac si yom so.”<sup>40</sup> Ma Yisu sôm têtɲ ɲac, “Anɲô! Sêɲomi bu sênem dôɲ, goc hoc dindec oc sêmbwêc asê!”

<sup>41</sup> Yisu kêsêlêɲ gi e hôc tandô sa pi malac atu Jerusalem, dec taɲ pi malac dau.<sup>42</sup> Inɲ sôm, “Tôm ɲasawa balinɲ su e meɲ têtɲ acsalô lec aô tac whinɲ bu mac lau Jerusalem-ɲga anɲyalê lêɲ naɲ oc tôm bu kêɲ mac ambo ti atac malô. Tigeɲ mac nem ɲalôm ɲadandi ma kwahic dec lêɲ dau yêc sinɲ dau têtɲ mac.<sup>43</sup> Têm oc meɲ sa, naɲ nem ɲacyo oc sêɲgihi mac ahuc ma sêɲgili tunɲbôm ma sêsôc nem malac sêloc.<sup>44</sup> ɲac oc sêndic mac ti nem balêkoc honɲ ndu, m a sêseɲ malac dindec su e hoc danɲ ndôc hoc danɲ ɲahô tiyham dom. ɲac oc sêkôm bocdinaɲ, ɲahu bu Anôtô têtɲ mac meɲ bu nem mac sa, magoc mac anɲyalê dom.”

### *Yisu soc lau su yêc lôm dabuɲ*

*(Mat 21:12-17; Mak 11:15-17)*

<sup>45</sup> Têtɲ ndoc Yisu hôc asê Jerusalem, naɲ inɲ kêsêlêɲ gi e sôc lôm dabuɲ ɲabatêmdô gi. Ma inɲ soc lau naɲ sêkêɲ gêtɲ bu lau sênemlihi, naɲ sêsa awê.

<sup>46</sup> Inɲ sôm têtɲ ɲac, “Sêto Anôtô ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aneɲ andu gic waê

*bu lau sêterj mbec sêmbon-nga,* magoc mac akôm Anötö ndê andu ti lau kanj si gamenj.”

<sup>47</sup> Tôm bêc honj inj kêdôhônj lau mbo lôm dabujj njabatêmdö. Ma dabujjsiga atu-tu ti lau †Skraib nanj sêndôhônj yomsu, ma lau bata Israel-nga sênsalê lènj bu sêndic inj ndu. <sup>48</sup> Magoc sêtap lènj danj sa dom, bu lau honj atac whinj bu sêngô inj ndê yom, ma sêsap inj dônj njapanj.

## 20

### *Gêndac pi Yisu ndê njac lai njahu (Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)*

<sup>1</sup> Têj tèm dinanj Yisu kêdôhônj lau, ma gêm mêtê pi njawê njayham mbo lôm dabujj. Ma dabujjsiga atu-tu ti lau Skraib ma lau bata Israel-nga sêtêj inj si, <sup>2</sup> ma sêsôm, “Sôm têtj yac. Am kôc njac lai yêc nde, bu kôm gêtj honj nanj am kôm? Asa kêtj têtj am?” <sup>3</sup> Ma inj sôm, “Gêtj njamata-nga aô bu wakêtj gêndac danj têtj mac. Asôm têtj aô, <sup>4</sup> asa kêtj njac lai têtj Jon dec inj kêku lau? Anötö kêtj njac lai têtj inj, me mba?”

<sup>5</sup> Njac sem yomgalôm têtj dau pi Yisu ndê gêndac ma sêsôm, “Yac bu dasôm bu, ‘Anötö kêtj njac lai têtj Jon,’ dec inj oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêtj whinj Jon dom?’ <sup>6</sup> Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc njamalac nom-nga si gauc njambwa, dec lau honj oc sêtuc yac njac hoc dambac ndu, bu njac sêlic Jon bu Anötö ndê propet danj.” <sup>7</sup> Bocdina njac sêsôm têtj Yisu bu sênyalê Jon ndê njac lai njahu dom. <sup>8</sup> Ma Yisu sôm têtj njac, “Ma bocdina njac aô wasôm anej njac lai njahu asê têtj mac dom.”

### *Yom gôlinj pi lau sêyob ôm wain-nga (Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)*

<sup>9</sup> Ma Yisu sôm yom gôlinj danj têtj lau dau bocdec bu, “Njagac danj sô ôm wain-nga danj, ma kêtj têtj lau njatô bu sêyob. Goc inj têtj gamenj danj gi ma mbo njasawa bali nj. <sup>10</sup> Têtj ndoc sêhonj wain njandô sa-nga, inj kêkinj njagac akinj danj têtj lau nanj sêyob inj ndê ôm, nanj gi, bu sêkêtj wain njandô njatô têtj inj. Tigetj njac sic inj, ma sêkêtj inj kôlhô amba sawa gi. <sup>11</sup> Goc njadau kêkinj njagac akinj danj tiyham, magoc njac sic inj ma sêkôm mêtê sac têtj inj, ma sêkêtj inj kôlhô amba sawa gi. <sup>12</sup> Ma inj kêkinj njagac titô-nga têtj njac gi, magoc njac sic inj basô, ma sêmasuc inj sa awê gi. <sup>13</sup> Goc ôm wain-nga njadau sôm, ‘Aô wakôm sake? Aô wanjinj anej balê, nanj aô atac whinj inj ndu andô. Mboe njac oc sêtoc inj sa.’ <sup>14</sup> Tigetj têtj têtj lau sêyob ôm-nga sêlic njadau ndê atu kêsêlênj menj, nanj sêsôm têtj dandi, ‘Njadau ndê atunjac dê oc wêkainj ôm dindec. Dandic inj ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac ne nj.’ <sup>15</sup> Ma sêmasuc inj yêc ôm wain-nga, ma sic inj ndu.”

Ma Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm njadau oc kôm sake têtj njac? <sup>16</sup> Inj oc menj ma ndic lau sêyob ôm-nga ndu, ma kêtj ndê ôm têtj lau njatô sêyob.” Lau nanj sêngô yom dinanj sêsôm, “Mba! Bocdina njac dom!” <sup>17</sup> Magoc Yisu tahê njac ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj lau sêkwê andu-nga sêtec, nanj kwahic ti hoc njamata-nga yêc andu dau.’ Mac anjalê yom dau njahu, me mba? <sup>18</sup> Lau honj nanj sêtjinj gahi pi hoc dinanj e sêpenj, nanj oc sêni njaga, ma hoc dau bu penj pi njamalac danj, dec oc sec inj popoc.”

<sup>19</sup> Lau Skraib ti dabujjsiga atu-tu sênyalê bu Yisu ndê yom gôlinj dinanj hêganônj njac, dec njac atac whinj bu sêkôc inj dônj njagahô enj. Magoc njac sêtöc lau nanj sêmbon sêwhinj inj, dec sêkôm dom.

*Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga*  
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

<sup>20</sup> Ma lau bata Israel-nga dinan tatin Yisu napep, ma sêkên lau natô bu sêtip in. Lau sêtip Yisu-nga dinan sênsau bu nac tac whin bu sêngô in ndê yom. Tigen sêkên danğa bu mboe sêngô in sôm yom so dan, dec nac oc sêkên in sip gôlinwaga Rom-nga ndê amba, bu êmatoc in. <sup>21</sup> Ma nac sêsôm têt in bu, “Kêdôhônwaga, yac anjalê bu am sôm yom ma kêdôhôn lau nalên gitên. Am toc lau hon sa nalên tigen, ma kêdôhôn Anötô ndê lêt têt lau kêkuc yom nandô. <sup>22</sup> Kwahic dec yac bu andac am bu in solop bu yac dakên takis têt Sisa, me mba?”

<sup>23</sup> Yisu kêyalê bu nac gauc gêm bu sêtim in, dec sôm têt nac, <sup>24</sup> “Atôc mone silba dan têt aô.” Ma in ndac, “Asa ndê nagatu ti naê yêc mone dindec?” <sup>25</sup> Ma nac sêsôm, “Sisa ndê.” Goc Yisu sôm têt nac, “Bocdinan atoc Sisa sa na gêt nan gic in nawaê, ma atoc Anötô sa na gêt nan gic in nawaê.”

<sup>26</sup> Nalên dinan nac sênsahê bu sêtim in bu sôm yom so dan yêc lau hon angô-nga, magoc sêtôm dom. Sêhêdaê tu in ndê yom ti gauc-nga, ma nac si yom mba bu sêsôm ô.

*Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akên lau batê-nga*  
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

<sup>27</sup> Têt dinan lau †Sadiusi natô sêtêt Yisu si. Nac lau Israel-nga si ton dan, nan sêkên whin bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. Ma nac sêkên gêndac dan têt Yisu bocdec bu, <sup>28</sup> “Kêdôhônwaga, Moses to yac nen yomsu dan bocdec bu. Ngac dan bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nan ngac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. <sup>29</sup> Têt têt dan, asidôwai 7 sêmbo. Ngac namata-nga gêm awhê sa, magoc in mbac ndu ma in ndê balêkoc mba. <sup>30-31</sup> Ma ngac tilu-nga gêm awhê sawa dau, tigen mbac ndu ma balêkoc mba. Nalên tigen ngac titô-nga e têt ngac ti-7-nga hon sem awhê sawa dau magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. <sup>32</sup> Ma tinambu awhê dau mbac ndu. <sup>33</sup> Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau natô sêsôm, dec awhê dau oc ti asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinan hon sem in su têt ndoc sêmbo tali.”

<sup>34</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm têt nac, “Lau têt dindec-nga sem dau, <sup>35</sup> tigen têt têt nambu-nga, lau nan Anötô oc lic bu lau gitên ma un nac sa bu sêndoc tali yêc undambê, nan oc sênem dau dom. <sup>36</sup> Ma oc tôm dom bu nac sêmbac ndu tiyham, bu nac oc sêmbo sêtôm anjela. Lau nan Anötô un sa sêndoc undambê, nan oc sêti in ndê balêkoc. <sup>37</sup> Ma Moses dau tó asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem yom nan in to pi ndoc in gêlic ya golom sa a dan. Têt ndoc dinan in sam Pômdau bu Abraham ndê Anötô, Aisak ndê Anötô, ma Jakob ndê Anötô. <sup>38</sup> Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötô sam dau bu lau tó dinan si Anötô? Anötô in lau batê si Anötô dom, in lau tali si Anötô, bu lau hon si nahu sêmbo tali-nga yêc Anötô.”

<sup>39</sup> Lau †Skraib natô sêngô Yisu ndê yom dau ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, am nem yom nayaham!” <sup>40</sup> Ma tinambu lau sêtoc dau bu sêkên gêndac têt Yisu tiyham.

*Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya*  
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

<sup>41</sup> Ma Yisu sôm têt nac, “Bocke ma lau sêsôm bu Mesaya in Dawid ndê Atu? <sup>42</sup> Dawid dau to yom yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘Anötô sôm têt anen Pômdau,



“Am ndöc aö amanj andô-nga, <sup>43</sup> e nditôm aö wakêñ nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.” ’ <sup>44</sup> Bocdinañ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke dec lau sêsôm bu Mesaya inñ Dawid ndê Atu?”

*Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac*  
(Mat 23:1-7; Mak 12:38-40)

<sup>45</sup> Ma yêc lau hoñ dinañ si anğô-nga, Yisu sôm têtñ inñ ndê ñgacsêñomi, <sup>46</sup> “Ayob daôm ñapep bu anğuc lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsôc ñakwê balin ma sêñsêlêñ sêmbo malac lôm, bu ñac atac whin bu lau sêtoc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. Ñac atac whin bu sêndöc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma lau tiwaê si mala têtñ ndoc sêneñ mwasin-nga. <sup>47</sup> Yêc lau hoñ anğô-nga, sêteñ mbec balin, magoc têtñ ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac ma kêtñ ñagêyô sac andô têtñ ñac.”

## 21

*Awhê tuc dañ kêtñ da danje*  
(Mak 12:41-44)

<sup>1</sup> Yisu hôc tandô sa ma gêlic lau ti lêlôm sêkêñ si da sip apa da-nga nañ kalhac lôm dabuñ ñamakê. <sup>2</sup> Ma inñ gêlic awhê tuc ñalôm sawa dañ kêtñ awa saun lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga. <sup>3</sup> Ma inñ sôm, “Aö wasôm yomandô têtñ mac, bu yêc Anötö anğô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindêc kêtñ da hôc gêlic lau hoñ si da su. <sup>4</sup> Ñahu bu lau ti lêlôm sêkêñ si da, magoc ñac si awa daêsam gacgeñ yêc ñac-nga. Tigen awhê dindêc inñ awhê ñalôm sawa, ma inñ kêtñ inñ ndê gêtñ hoñ ti da.”

*Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga*  
(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

<sup>5</sup> Yisu ndê ñgacsêñomi ñatô sêsôm yom pi hoc ñayham-ñayham ma gôlônñ ñayham nañ lau ñatô sêkêñ bu sêñgôlônñ lôm dabuñ. Magoc Yisu sôm, <sup>6</sup> “Ndoc oc meñ sa, nañ gêtñ ñayham hoñ nañ kwahic dec mac alic yêc gameñ dindêc, nañ oc niñga. Ñacyo oc sêseñ hoc hoñ su, ma hoc dañ oc ndöc hoc dañ ñahô tiyham dom.”

*Gêtñ wapac têtñ ñambu-nga-nga*  
(Mat 24:3-14; 10:17-22; Mak 13:3-13)

<sup>7</sup> Ma Yisu ndê ñgacsêñomi sêndac inñ, “Kêdôhônwaga, ñawapac nañ am sôm yom pi, nañ oc hôc asê Jerusalem têtñ têtñ bocke? Ma gêtñ sake oc kêtñ puc yac bu têtñ dau meñ kêtñ?” <sup>8</sup> Ma Yisu sôm, “Ayob daôm ñapep bu lau sêñsau mac dom. Lau daêsam oc sêmeñ sênem aö anğônñ ma sêsôm, ‘Aö Mesaya dau,’ ma ‘Têtñ dau meñ kêtñ.’ Anğuc ñac dom!” <sup>9</sup> Ma têtñ têtñ mac anğô ñawaê bu lau sic sinñ têtñ dau, me lau sêli dau sa, nañ atôc daôm dom. Bu gêtñ hoñ dinañ gic waê bu meñ sa muñ, magoc têtñ ñambu-nga yêc dônñ yêc.” <sup>10</sup> Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Kinñ nom-nga oc sêkêñ kisa dau, ma lau akêtñ gameñ dañ oc sêndic sinñ têtñ lau akêtñ gameñ dañ. <sup>11</sup> Tiyhê oc nem atu, ma tóbôm ti gêmbac atu-tu oc sêhêc asê gameñ ñatô. Lau oc sêlic gêtñ dalô atu-tu yêc umbonñ, ma gêtñ atu-tu nañ oc kôm ñac sêtôc dau atu.

<sup>12</sup> “Gêtñ ñamata-nga, lau oc sêkêñ kisa mac, ma sêkêc mac dônñ. Tu mac akêtñ whin aö-nga, dec lau oc sêmatôc mac yêc lôm wê-nga, ma sêkêñ mac andöc gapocwalô. Ma ñac oc sêkêñ mac alhac kinñ ti gôlinwaga anğô-nga bu sêmatôc mac. <sup>13</sup> Ndoc dinañ inñ mac nem têtñ bu asôm yom asê pi aö. <sup>14</sup> Ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom, <sup>15</sup> bu aö dauñ oc wanem mac sa, ma wakêñ yom ti gauc

têj mac. Ma mac nem ñacyo oc sêtom dom bu sêo mac nem yom me sêsen mac nem yom. <sup>16</sup> Dinami ti damami, ma asidôwai ma silip nanj sêkêj whin dom, nanj oc sêhoc mac nem lau ñatô asê, ma sêndic ñatô ndu. <sup>17</sup> Tu aô-nga dec lau honj oc sêtec mac. <sup>18</sup> Tigej Anötö oc yob mac e nem kêclauj ñandô danj nija dom. <sup>19</sup> Magoc alhac ñanja ma ahu aô sij dom, ma Anötö oc kôc mac sa andôc tamli ñapanj yêc undambê.”

*Nawapac gamej Judia-nga*

*(Mat 24:15-28; Mak 13:14-23)*

<sup>20</sup> “Têj ndoc mac alic lau sij-nga sêngihi Jerusalem ahuc, nanj dec anyalê bu ñasawa saunj ma ñac oc sêsen malac atu dau su. <sup>21</sup> Têj ndoc dinanj, mac lau nanj ambo gamej Judia-nga nanj alhê ñagahô api gamej lôc-nga andi. Lau nanj sêmbô Jerusalem, nanj sêhu malac dau sij, ma lau nanj sêmbô gamej ñamakê-nga nanj sêsôc malac atu dau tiyham dom. <sup>22</sup> Yom honj nanj lau propet sêhoc asê gwananj pi ñagêyô nanj oc tap lau nom-nga sa, nanj oc ñandô sa têj têt dinanj. <sup>23</sup> Oyaê. Lauwhê nanj daê ma lauwhê nanj sêkêj su têj balêkoc, nanj oc sêtap ñawapac atu sa têj têt dinanj. Ñawapac atu oc hóc asê nom, ma lau Israel-nga oc sêñsahê ñacyo si atac ñandê. <sup>24</sup> Lau gamej apa-nga oc sêndic lau Israel-nga ñatô ndu ña bien baliñ, ma sêngaho ñatô su ma sêwê ñac sêtêj lau apa si gamej sêndi sêtom lau gapocwalô-nga. Anötö kêmatinj têt bu lau gamej apa-nga sêngwiniñ lau Jerusalem-nga, ma ñac oc sêkôm e têt dau pacndê.”

*Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-nga*

*(Mat 24:29-36; Mak 13:24-31)*

<sup>25</sup> “Lau oc sêlic gêj dalô ac-nga ti ayô-nga ma tata-nga. Ma yêc nom, gwêc oc li dau sa atu, ma kôm lau si gauc êñsônj ma ñalôm ñawapac atu. <sup>26</sup> Gêj ti ñaclai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tu dinanj-nga lau oc sêtôc dau e ñac tagôlô ma sêhêgo dau tu gêj bocke nanj oc hóc asê nom-nga. <sup>27</sup> Têj ndoc dinanj lau oc sêlic Ñamalac ndê Atu mbu meñ ndôc dao ñahô ti ñaclai ma ñawasi atu. <sup>28</sup> Têj ndoc gêj kainj dinanj bu meñ sa, nanj atisa ma tamtac, bu mac nem ndoc bu atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga ña-ñandô sa, nanj meñ kêpiñ.”

<sup>29</sup> Ma Yisu sôm yom gôliñ danj bocdec, “Gauc nem a lanj ma a ñatô. <sup>30</sup> Têj ndoc mac alic ñalauñ wakuc bu lêt, nanj mac anyalê bu ndoc ac-nga meñ kêpiñ. <sup>31</sup> Ma bocdinanj têj ndoc mac alic gêj nanj aô gasôm yom pi, nanj hóc asê, dec anyalê bu ndoc meñ kêpiñ bu Anötö ndê gôliñ meñ sa tiawê. <sup>32</sup> Yomandô! Lau têt dinanj-nga oc sêmbac ndu dom e gêj honj dinanj hóc asê. <sup>33</sup> Undambê ti nom oc nija, tigej anebj yom danj oc nija dom.”

*Danem ali*

<sup>34-35</sup> Ma Yisu sôm, “Oc tôm dom bu ñamalac danj êñlêc bêc ñambu-nga dau. Bocdinanj dec amasanj daôm ñapep ma anem ali. Ayob bu anôm gêj êñiñ mac-nga ma anej gêj ñawahô me apô sim daôm tu ñawapac nom-nga êñlêc dom, bu mboe gêj dau oc hê nem gauc dôj têj têt bêc ñambu-nga dau meñ sa. Bu bêc dau oc hóc asê mac ñagahô, tôm bôc danj sip akô sep enj. <sup>36</sup> Anem ali ma atej mbec bu Anötö kêj licwalô têj mac bu ñawapac honj nanj oc sêhoc asê, nanj ku mac dulo dom, ma bu mac oc atôm bu alhac Ñamalac ndê Atu anjô-nga ti mayam pac.”

<sup>37</sup> Têj ñasawa dinanj Yisu kêdôhônj lau mbo lôm dabuj ñabatêmdô têj acsalô, ma inj sa gi yêc Lôc Olib têj ôbwêc. <sup>38</sup> Tôm bêc honj lau daêsam sêtêj lôm dabuj si têj bêbêc ganduc, bu ñac atac whinj bu sêngô Yisu ndê yom.

## 22

*Judas sôm tidôn bu hoc Yisu asê  
(Mat 26:14-16; Mak 14:10-11)*

<sup>1</sup> Lau Israel si †Mwasinj Bolom Yist Mba-nga nanj lau sêsam bu Mwasinj Pasowa-nga, nanj menj kêpinj. <sup>2</sup> Ma dabunjsiga atu-tu ti kêdôhônwaga yomsun-nga sêhnsalê lênj bu sêndic Yisu ndu gelec, njahu bu sêtôc lau. <sup>3</sup> Tênj ndoc dinanj Sadanj sip Judas ndê njalôm. Inj njac nanj sêsam bu Iskeriot, ma inj njgacsêjomi 12 si danj. <sup>4</sup> Inj têtj dabunjsiga atu-tu ti lau sinj-nga nanj sêyob lôm dabunj, nanj gi, ma njac sem yomgalôm pi lênj tu Judas hoc Yisu asê têtj njac-nga. <sup>5</sup> Goc njac atac njayham, ma sêsôm tidôn bu sênemlhi inj nj mone. <sup>6</sup> Judas gôlôc ma kêsâlê ndoc bocke nanj lau daêsam oc sêmbo sêwhinj Yisu dom, dec oc tôm bu inj hoc Yisu asê.

*Yisu ndê njgacsêjomi sêmasanj Mwasinj Pasowa-nga  
(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)*

<sup>7</sup> Mwasinj Bolom Yist Mba-nga njabêc nanj lau Israel sic domba Pasowa-nga ndu, nanj menj hôc asê. <sup>8</sup> Ma Yisu kêkinj Pita lu Jon ma sôm, “Amlu andi ma amasanj Mwasinj Pasowa-nga bu danenj.” <sup>9</sup> Ma sêndac inj, “Am tac whinj bu alu amasanj Pasowa yêc nde?” <sup>10</sup> Ma Yisu sôm têtj injlu, “Asôc Jerusalem andi, ma amlu oc atap njgac danj sa, nanj hôc bu lônj danj. Anjuc inj atêtj inj ndê njadau ndê andu andi, <sup>11</sup> ma asôm têtj andu njadau, ‘Alu mba kêdôhônwaga ndac am pi njalôm njaclej-nga, bu inj ti ndê njgacsêjomi bu sênej Mwasinj Pasowa-nga yêc am nem andu.’ <sup>12</sup> Ma inj oc tôte njalôm atu danj yêc andu dau njahô-nga têtj amlu. Tebo ti gêtj honj tu yac danenj Mwasinj Pasowa-nga yêc njalôm dinanj, goc amlu amasanj gêtj yêc njalôm dinanj.” <sup>13</sup> Goc injlu sêsôc Jerusalem si ma sêtap gêtj honj sa gitôm Yisu sôm têtj injlu, ma sêmasanj mwasinj Pasowa-nga.

*Yisu gic hu Mwasinj Dabunj  
(Mat 26:26-29; Mak 14:22-26)*

<sup>14</sup> Têtj ôbwêc dinanj, Yisu ndôc tebo whinj lau aposel bu sênej Mwasinj Pasowa-nga. <sup>15</sup> Ma inj sôm têtj njac, “Nasawa saunj aô oc wahôc njandê atu, magoc aô atac whinj bu wanej Mwasinj Pasowa-nga dindêc wawhinj mac munj. <sup>16</sup> Bu aô wasôm têtj mac, aô wanej Mwasinj Pasowa-nga tiyham dom e Anôtô ndê gôlinj menj sa tiawê, ma Pasowa dau njandô menj sa.” <sup>17</sup> Goc inj kôc laclhu wain-nga danj, gêm danje ma sôm, “Akôc ma akêtj lom têtj daôm. <sup>18</sup> Aô wasôm têtj mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Anôtô ndê gôlinj menj sa tiawê.” <sup>19</sup> Ma inj kôc bolom, gêm danje ma pô kôc, goc gic sam têtj njac ma sôm, “Aô nejn njandô dau dec, nanj gakêtj tu mac-nga. Anenj gêtj dindêc tu bu gauc nem aô-nga.” <sup>20</sup> Nac sejn gêtj pacndê, goc njalênj tigenj inj kôc laclhu wain-nga danj ma sôm, “Laclhu dindêc ti dôhônj pwac wakuc anenj dac-nga, nanj wakêc sinj tu mac-nga. <sup>21</sup> Tigenj anjgô! Njgac nanj bu hoc aô asê, nanj gêtj gêtj ndôc tebo whinj aô. <sup>22</sup> Bu gêtj nanj oc hôc asê Njamalac ndê Atu, nanj kékuc lênj nanj Anôtô kêmasanj gwananj su, tigenj njgac nanj hoc aô asê, nanj oc tap njagêyô atu sa. Oyaê!” <sup>23</sup> Goc njac honj sêndac dandi pi njac si asa oc kôm gêtj dau.

*Asa ti njgac njamata-nga  
(Mat 20:25-28; 19:28; Mak 10:42-45)*

<sup>24</sup> Ma têtj ndoc dinanj njgac-sêjomi sênej dau bu njac si asa ti njgac njamata-nga. <sup>25</sup> Goc Yisu sôm têtj njac, “Lau sambuc si kinj sêtoc dau sa têtj njac si lau, ma lau nanj sem gôlinj lau, nanj sêsam dau bu lau njamata-nga. <sup>26</sup> Magoc mac anjuc mêtê kainj dinanj dom. Mac nem asa inj njgac tiwaê, nanj êngwininj dau ti njgac

waêmba. Ma asa in̄ ngac ñamata-ña, nan̄ ti ngac akin̄ ñambwa. <sup>27</sup> Mac gauc gêm bocke? Ngac nan̄ ndöc tebo, ma ngac nan̄ gêm akin̄ in̄, nan̄ in̄lu si asa ti ngac ñamata-ña? Yêc ñamalac an̄gô-ña, ngac nan̄ ndöc tebo in̄ ngac ñamata-ña. Tigen̄ aö gambo gawhin̄ mac gitôm ngac akin̄.

<sup>28</sup> “Ndoc bocke nan̄ ñawapac me kisa tap aö sa su, nan̄ mac ahu aö sin̄ dom. <sup>29</sup> Boddinan̄ tin̄jambu aö wakêñ mac anem gölin̄ lau, gitôm Daman̄ kên̄ ñaclai tu wanem gölin̄-ña sip aö daun̄ aman̄. <sup>30</sup> Ma mac oc aneñ ti anôm gêñ awhin̄ aö yêc gameñ undambê-ña, ma mac oc andöc pôn̄ atu ma amatôc Israel si lau ñatoñ 12.”

*Yisu sôm bu Pita oc sêc in̄ ahuc  
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31)*

<sup>31</sup> Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Saimon, Saimon, Sadan̄ ndac bu êñsahê mac nem akêñ whin̄ bu gêñ ñandô me mba, gitôm lau sêwhê wit ñapa ti ñandô kôc. <sup>32</sup> Tigen̄ aö gateñ mbec tu am-ña Saimon, bu am oc hu nem kên̄ whin̄ sin̄ dom. Ma tin̄jambu têñ têm am nem daôm kwi, nan̄ puc nem asidôwai dôn̄.” <sup>33</sup> Dec Pita sôm, “Pômdau, tôm ñac sêkêñ hêclu dasôc gapocwalô, me sêndic hêclu ndu, aö wahu am sin̄ dom.” <sup>34</sup> Ma Yisu sôm, “Pita, aö wasôm têñ am, öbwêc dec am oc sêc aö ahuc tidim tö, ma tin̄jambu dalec oc tan̄.”

*Ngacsêñomi oc sêtap kisa sa*

<sup>35</sup> Goc Yisu ndac ñac, “Têñ ndoc aö kakin̄ mac asa a bu anem mêtê lau, nan̄ mac akôc talhi mone-ña, ti gata, ma atapa dom. Têñ ndoc dinan̄ mac apôn̄da daôm, me mba?” Ma ñac sêsôm, “Mba.” <sup>36</sup> Goc Yisu sôm, “Kwahic dec ma ndi, mac nem talhi mone-ña me gata bu yêc, nan̄ akôc sa. Ma mac nem bien̄ balin̄ bu mbasi, dec akêñ nem ñakwê awê-ña têñ lau sênemlhi, goc akôc ña-awa ma anemlhi bien̄ balin̄ dan̄. <sup>37</sup> Bu sêto yom dan̄ yêc bocdec bu, ‘Sêlic in̄ gitôm lau sac si dan̄.’ Yom dau hêganôn̄ aö, ma gic waê bu ñandô sa. Yomandô, yom nan̄ sêto pi aö, nan̄ oc ñandô sa.” <sup>38</sup> Ma ngacsêñomi sêsôm, “Pômdau lic! Bien̄ balin̄ lu dec sêyêc.” Ma Yisu sôm, “Gitôm.”

*Yisu ten̄ mbec yêc Lôc Olib  
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

<sup>39</sup> Yisu ti ndê ngacsêñomi sêhu malac Jerusalem sin̄, ma sêsa sêtêñ Lôc Olib si. Têm daêsam su sêkac sa sêmbo gameñ dinan̄. <sup>40</sup> In̄ hóc asê ma sôm têñ ñac, “Ateñ mbec bu létôm tap mac sa dom.” <sup>41</sup> Goc in̄ hu ñac sin̄ ma sa ñasawa saun̄ gi, pôn̄ haduc ma ten̄ mbec bocdec bu, <sup>42</sup> “Daman̄, am bu tac whin̄, dec kôc laclhu ñawapac-ña dindéc su yêc aö. Tigen̄ êmkuc aneñ tac whin̄ dom, kôm tôm am daôm nem atac whin̄ bu kôm.” <sup>43</sup> Ma an̄jela undambê-ña dan̄ hoc dau asê têñ in̄, ma kôm in̄ licwalô sa. <sup>44</sup> Yisu pô sim dau ñandô, ma ten̄ mbec ñan̄ga, ma in̄ ndê waheñ kêc sip nom gitôm dac.

<sup>45</sup> In̄ ten̄ mbec su, goc tisa ma mbu têñ in̄ ndê ngacsêñomi gi, ma gêlic bu ñac sêyêc bêc sêyêc. Ñac si ñalôm ñawapac kôm ñac kwapac. <sup>46</sup> Ma in̄ un̄ ñac sa goc ndac ñac, “Tu sake-ña mac ayêc bêc ayêc? Atisa mac aten̄ mbec bu létôm tap mac sa dom.”

*Sêkôc Yisu dôn̄  
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-52; Jon 18:1-11)*

<sup>47</sup> Yisu sôm yom dau mbo, ma ngacsêñomi 12 si dan̄, nan̄ sêsam bu Judas, nan̄ hóc asê ma wê lau ton̄ atu sêwhin̄ in̄. In̄ kêsêlêñ têñ Yisu bu ñgutô in̄, <sup>48</sup> magoc Yisu ndac in̄, “Judas, bocke? Am bu ñgutô ñamalac ndê Atu tu bu hoc in̄ asê,

a?" <sup>49</sup> Lau nañ sêmbô sêwhiñ Yisu, nañ sêlic gêñ nañ bu hôc asê ma sêndac, "Pômdau, yac andic ñac ña bien, a?" <sup>50</sup> Ma ñac si dan puc ndê bien sa ma pa dabuñ-siga ñamata-nga ndê ñgac akiñ ndê danjalauñ andô-nga su. <sup>51</sup> Magoc Yisu sôm, "Akôm bocdinañ dom!" Ma in kêmasec ñgac dau ndê danjalauñ, ma kôm in ñayham sa. <sup>52</sup> Goc Yisu sôm têñ dabuñsiga atu-tu ti lau bata, ma lau siñ sêyob lôm dabuñ-nga, nañ sêmenj bu sêkôc in dôñ, "Bocke dec mac akôc bienj ti gêñ siñ-nga ma asa amej bu akôc aô dôñ gitôm ñgac kan dan?" <sup>53</sup> Tôm bêc honj aô gambo gawhiñ mac yêc lôm dabuñ ñagameñ, ma mac akôc aô dôñ dom. Tigenj kwahic dec ti mac nem ndoc, ma ñaclai ñasec-nga gêm gôlinj mac."

### *Pita sêc Yisu ahuc*

*(Mat 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:15-18, 25-27)*

<sup>54</sup> Ñac sêkôc Yisu dôñ, ma sêwê in sêtêñ dabuñsiga ñamata-nga ndê andu si. Ma Pita kêkuc ñac mbo ahê. <sup>55</sup> Yêc dabuñsiga dau ndê andu ñatunlôm, lau ñatô sêkôm ya golom asê, goc sêndôc sêwhiñ dau ma sêñsulu. Ma Pita gi ndôc sic whiñ ñac. <sup>56</sup> Awhê akiñ danj gêlic Pita ndôc ya ñawê, goc tahê in ma sôm, "In ñgac dindec in kêkuc Yisu whiñ." <sup>57</sup> Tig enj Pita pa dau ma sôm, "Awhê! Aô kayalê in dom!"

<sup>58</sup> Ñasawa sauñ ma ñamalac danj gêlic in ma sôm, "Am lau nañ sêñkuc in, nañ si ñgac danj!" Ma Pita ô yom ma sôm, "Am ñgac, mba!"

<sup>59</sup> Acgatu ñasawa danj mej gi su, ma ñamalac danj tiyham sôm ti ñaŋga, "Ñgac dindec in kêkuc Yisu whiñ! Yomandô! Bu in ñgac Galili-nga." <sup>60</sup> Magoc Pita sôm, "O ñgac daôm! Aô kayalê yom nañ am sôm, nañ ñahu dom!" In sôm yom dinañ mbo, ma mbac dalec tañ. <sup>61</sup> Ma Pômdau kac dau kwi ma tahê Pita, ma Pita gauc gêm yom nañ Pômdau sôm têñ in bocdec bu, "Ôbwêc dindec am oc sêc aô ahuc tidim tô, ma tiñambu mbac dalec oc tañ." <sup>62</sup> Goc in sa awê gi, ma tañ dau ndu.

### *Lau siñ-nga sêsu Yisu susu*

*(Mat 26:67-68; Mak 14:65)*

<sup>63-64</sup> Lau siñ-nga nañ sêkôc Yisu dôñ, nañ sic hu sêsu in susu. Sêkic in tandô ahuc ña po, goc sêtap in ma sêndac, "Am bu propet, dec sôm asê bu asa dec tap am?" <sup>65</sup> Ma sêpu in ti sêñgwinij in ña yom sac daêsam.

### *Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu*

*(Mat 26:63-68; Mak 14:61-65)*

<sup>66</sup> Têñ bêbêc ganduc lau bata Israel-nga, ma dabuñsiga atu-tu ti lau Skraib sêkac sa sêpitigenj, ma sêkêñ Yisu kalhac ñac anjô-nga. Ñac sêsôm têñ in, <sup>67</sup> "Am bu Mesaya dau, dec sôm têñ yac!" Ma Yisu sôm têñ ñac, "Aô bu wasôm, dec mac oc akêñ whiñ aô dom, <sup>68</sup> ma aô bu wakêñ gêndac danj têñ mac, dec mac oc aô anej yom dom. <sup>69</sup> Tigenj, têñ kwahic dec ma ndi, Ñamalac ndê Atu oc ndôc Anôtô Ñaclai Ñadau ndê amba andô-nga." <sup>70</sup> Ma ñac honj sêsôm, "Bocdinañ, am sôm bu am Anôtô ndê Atu, a?" Ma Yisu sôm, "Mac asôm solop bu aô danj dindec." <sup>71</sup> Goc sêsôm têñ dandi, "Yac danjô yom nañ in dau sôm su. Dapônda yom danj tu tañgôlinj pi in-nga dom."

## 23

### *Pailot kêsu Yisu*

*(Mat 27:11-26; Mak 15:2-15; Jon 18:29-19:16)*

<sup>1</sup> Goc lau honj dinaŋ sêtisa ma sêwê Yisu sêtêŋ Pailot si. <sup>2</sup> Ma ŋac sêŋgôliŋ yom pi inŋ, ma sêsôm, “Ŋgac dindec gêli lau Israel-ŋga ŋalôm sa. Inŋ sôm bu lau sêkêŋ takis têtŋ Sisa dom, ma inŋ toc dau sa ma sam dau bu Mesaya, kinŋ nanŋ lau Israel-ŋga sêkêŋ bata.” <sup>3</sup> Goc Pailot ndac Yisu bocdec bu, “Am lau Israel-ŋga si kinŋ, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm nanŋ am daôm sôm.” <sup>4</sup> Dec Pailot sôm asê têtŋ dabuŋsiga atu-tu ti lau honŋ, “Aô gatap ŋgac dindec ndê giso danŋ sa dom, bu tamatôc inŋ pi-ŋga.” <sup>5</sup> Tigen ŋac sêsôm ti ŋanŋa, “Inŋ kêdôhônŋ lau ma gêli ŋac si ŋalôm sa yêc gamenŋ Judia-ŋga honŋ. Inŋ gic hu yêc gamenŋ Galili-ŋga ma kôm ŋapaŋ e menŋ têtŋ gamenŋ dindec.”

### *Pailot kêkinŋ Yisu têtŋ Herod Antipas*

<sup>6</sup> Têtŋ ndoc Pailot ngô yom dinaŋ, nanŋ inŋ ndac ŋac bu Yisu inŋ ŋgac Galili-ŋga, me mba. <sup>7</sup> Ma inŋ tap sa bu inŋ ŋgac Galili-ŋga, dec kêkinŋ inŋ têtŋ Herod gi. Herod inŋ ŋgac nanŋ gêm gôliŋ gamenŋ Galili-ŋga, ma inŋ mbo malac Jerusalem têtŋ têtŋ dinaŋ. <sup>8</sup> Têtŋ têtŋ Herod gêlic Yisu, nanŋ inŋ tac ŋayham atu, bu ŋasawa baliŋ su inŋ tac whiŋ bu lic inŋ. Inŋ ngô ŋawaê pi Yisu su, ma kêŋ bata bu lic inŋ kôm gêŋ dalô danŋ. <sup>9</sup> Inŋ kêŋ gêndac daêsam têtŋ Yisu, magoc Yisu ô yom dom.

<sup>10</sup> Têtŋ dinaŋ dabuŋsiga atu-tu ti lau Skraib sêtisa ma sêŋgôliŋ yom pi inŋ ti ŋanŋa. <sup>11</sup> Goc Herod ti lau siŋ-ŋga sêsu Yisu susu ma sêŋgwininŋ inŋ. Sêkêŋ inŋ sôc ŋakwê baliŋ gitôm kinŋ sêsôc, ma sêŋkinŋ inŋ mbu têtŋ Pailot gi. <sup>12</sup> Muŋ-ŋga Herod lu Pailot sêkêŋ kisa dau, magoc acsalô dinaŋ inŋlu sêhê silip dandi.

### *Pailot bu êŋgapwêc Yisu*

<sup>13</sup> Pailot mbwêc dabuŋsiga atu-tu ti lau bata ma lau Israel-ŋga ŋatô sêpitigenŋ, <sup>14</sup> ma sôm têtŋ ŋac, “Mac akôc ŋgac dau atêtŋ aô amenŋ, ma asôm bu inŋ gêli lau ŋalôm sa. Aô kasahê inŋ yêc mac anôm-ŋga, ma gatap sa bu yom nanŋ mac angôliŋ pi inŋ, nanŋ ŋahu mba. <sup>15</sup> Ma Herod bocdinaŋ, bu inŋ kêkinŋ inŋ mbu têtŋ yac menŋ. Bocdinaŋ wasôm têtŋ mac bu ŋgac dau kôm giso danŋ dom bu dandic inŋ ndu. <sup>16-17</sup> Tu dinaŋ-ŋga aô wakêŋ anenŋ lau sêhi inŋ ŋa sô, ma sêhu inŋ siŋ lhô ndi.” <sup>18</sup> Magoc ŋac sêmbwêc atu sêwhiŋ dau bu, “Kôc inŋ sa ma ndic inŋ ndu! Ma hu Barabas siŋ têtŋ yac.” <sup>19</sup> Barabas inŋ ŋgac nanŋ ndôc gapocwalô têtŋ ndoc dinaŋ, bu inŋ kêgiliŋ lau bu sêndic siŋ, ma inŋ gic lau ŋatô ndu. <sup>20</sup> Magoc Pailot tac whiŋ bu êŋgapwêc Yisu su, dec sôm yom ŋanŋa tiyham bu nem ŋac si ŋalôm kwi. <sup>21</sup> Magoc ŋac sêmbwêc yom ŋapaŋ, “Ndic inŋ pi a gicso dau! Ndic inŋ pi a!” <sup>22</sup> Goc Pailot sôm têtŋ ŋac tidim tō-ŋga, “Tu sake-ŋga? Inŋ kôm giso bocke? Aô gatap yom danŋ sa pi inŋ dom, bu dandic inŋ ndu. Bocdinaŋ aô wakêŋ anenŋ lau siŋ-ŋga sêndic inŋ ŋamlic ŋandê, ma wahu inŋ siŋ.” <sup>23</sup> Tigen ŋac sêmbwêc hóc ahuc ŋapaŋ, bu sêndic inŋ pi a gicso dau. Ma sêmbwêc yom dau e Pailot sôc ŋapu. <sup>24</sup> Inŋ gôlôc ma sôm têtŋ lau siŋ-ŋga bu sêkôm gitôm lau dau si yom. <sup>25</sup> Barabas, ŋgac siŋsêlêc nanŋ ndôc gapocwalô tu inŋ gic lau ndu-ŋga, nanŋ sêŋgapwêc inŋ su tôm lau sêndac. Magoc Yisu, nanŋ sêtec, nanŋ Pailot kêkinŋ inŋ têtŋ lau siŋ-ŋga bu sêndic inŋ ndu.

### *Sic Yisu pi a gicso dau*

*(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)*

<sup>26</sup> Ŋac sêwê Yisu sêsa si, ma yêc seŋ sêtap ŋgac danŋ ŋaê Saimon sa. Inŋ ŋgac malac Sairin-ŋga,\* ma inŋ kêsêlêŋ mbo seŋ akêŋ gamenŋ ŋamakê-ŋga bu têtŋ Jerusalem ndi. Lau siŋ-ŋga sêkôc Saimon ma sêkêŋ inŋ kêbalaŋ a gicso dau kêkuc Yisu.

\* 23:26: Sairin - malac danŋ yêc Not (North) Afrika.

<sup>27</sup> Lau daêsam sêhkuc Yisu si, ma lauwhê ñatô sêwhiñ ñac, sêhu dangibo asê pi in ma sêtañ. <sup>28</sup> Goc Yisu kac dau kwi ma sôm têtñ ñac, “Mac lauwhê Jerusalem-ña, atan aô dom! Tigen atan tu daôm-ña, ma tu mac nem balêkoc-ña. <sup>29</sup> Bu ndoc ñawapac-ña oc meñ sa, nañ mac oc asôm bu in gêtñ ñayham bu lauwhê ñatô ñac lauwhê gapoc ma sêkôc balêkoc me sêkêtñ su têtñ balêkoc dom. <sup>30</sup> Têtñ ndoc dinañ, lau oc tac whiñ bu lôc dañ tip meñ ma êngatôc ñac si. <sup>31</sup> Gêtñ nañ kwahic dec sêkôm têtñ aô, nañ gitôm sêkêtñ ya gêtñ a batac. Bocdinañ ahêgo daôm pi gêtñ ñac oc sêkôm tiñambu-ña, oc nditôm sêkêtñ ya neñ a basô.”

<sup>32</sup> Lau siñ-ña sêwê ñgac sac lu sêwhiñ Yisu, bu sêndic inlu ndu sêwhiñ in. <sup>33</sup> Ñac sêsa si e sêhóc asê gameñ nañ sêsam bu Ñakêcyha, ma yêc dinde ñac sic Yisu pi a gicso dau. Ma sic ñgac sac lu sêpi a gicso sêwhiñ Yisu, dañ kêgalêtñ andô-ña, ma dañ kêgalêtñ gasê-ña. <sup>34</sup> Têtñ dinañ Yisu teñ mbec ma sôm, “Damañ, suc aneñ ñacyo si sac kwi, bu ñac sêñyalê gêtñ nañ sêkôm, nañ dom.” Tiñambu lau siñ-ña sêpuc gapoc bu sêlic ñac si asa oc kôc Yisu ndê ñakwê.

<sup>35</sup> Lau daêsam sêlhac ma tahê Yisu, ma lau bata Israel-ña bocdinañ. Sêlhac ti sem tô in ma sêsôm, “In gêm lau ñatô sa. In bu Mesaya nañ Anötö kêyalin sa, nañ nem dau si mañ.” <sup>36</sup> Ma lau siñ-ña sêtigasuc ma sêsu in susu boc-dinañ. Sêkêtñ wain ñamakic têtñ in, <sup>37</sup> ma sêsôm, “Am bu lau Israel-ña si kin, nañ goc nem daôm si.” <sup>38</sup> Ñac sêto yom kalhac in ndê a gicso dau ñahô, nañ sôm, ‘Lau Israel-ña si Kin dindec.’

<sup>39</sup> Ñgac sac dañ nañ kêgalêtñ a gicso dau kêtñ Yisu, nañ su in susu ma sôm, “Am Mesaya dau, a? Bocdinañ dec nem daôm si, ma nem alu si awhiñ!” <sup>40</sup> Tigen ñgac sac tilu-ña hec yom in, ma ndac, “Am töc Anötö, me mba? Yac lau tô dakôc ñagêyô tigen. <sup>41</sup> Hêclu dakôc ñagêyô solop, bu hêclu dakôm sac. Magoc ñgac dindec kôm giso dañ dom.” <sup>42</sup> Goc in sôm têtñ Yisu, “Yisu, têtñ ndoc am ndôc nem pôtñ kin-ña, nañ gauc nem aô.” <sup>43</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm têtñ in, “Aô wasôm yomandô têtñ am bu acsalô lec am oc ndôc †Paradais whiñ aô.”

### *Yisu mbac ndu*

*(Mat 27:45-56; Mak 15:33-39; Jon 19:28-30)*

<sup>44</sup> Têtñ ac kalhac lhu, ñasec gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-ña, <sup>45</sup> bu ac gêm ganduc. Ma po baliñ nañ kêgalêtñ lôm dabuñ ñalôm, nañ dau kic gi lu. <sup>46</sup> Têtñ ndoc dinañ Yisu mbwêc awha atu ma sôm, “Damañ, aô gakêtñ aneñ gatuñ sip am amam!” In sôm yom dinañ su, goc mbac ndu.

<sup>47</sup> Ñgac bata siñ-ña gêlic gêtñ hoñ dinañ, ma kêtñ Anötö ma sôm, “Yomandô! Ñgac dindec in ñgac gitêtñ!” <sup>48</sup> Ma lau daêsam nañ sêkac sa su bu sêlic lau siñ-ña sic Yisu pi a gicso dau, nañ sêlic gêtñ hoñ dinañ e kôm ñac si ñalôm ñawapac, dec sêndahiñ ñasu ma sêlhô si. <sup>49</sup> Ma lau hoñ nañ sêñyalê Yisu, ma lauwhê nañ sêhkuc in akêtñ gameñ Galili-ña, nañ sêlhac ahê ma sêlic gêtñ dinañ.

### *Josep kêtñ Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasuñ*

*(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)*

<sup>50-51</sup> Ñgac dañ mbo, nañ ndê ñaê Josep. In ndê malac Arimatiya yêc gameñ Judia-ña, ma in ñgac ñayham ma gitêtñ nañ kêtñ bata Anötö ndê gôlin bu meñ sa tiawê. In lau †Sanedrin-ña si dañ, tigen in ñalôm whiñ yom nañ ñac sêkic pi Yisu bu sêndic in ndu, ti gêtñ nañ sêkôm têtñ in, nañ dom. <sup>52</sup> Têtñ telha dinañ in têtñ Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlañ. <sup>53</sup> Goc in kôc in su yêc a gicso dau, kêtñ in ña po ñayham dañ, ma kêtñ in yêc sêhô dañ. Lau sêlêtñ sêhô dinañ

gwanan su yêc hoc dan ñalôm, ma sêkêñ ñgac batê dan yêc sêhô dau mun su dom.

<sup>54-55</sup> Lauwhê nan mun-ña sêñsêlêñ sêwhiñ Yisu têñ ndoc in men akêñ gameñ Galili-ña, nan sêñkuc Josep si, ma sêlic sêhô dinañ ti gameñ nan Josep kêñ Yisu ndê ñamlañ yêc nan. Tigen bêc dinañ in lau Israel in lau si bêc sêmasañ dau tu sêlic om-ña, ma ndoc Sabat-ña men kêpin. <sup>56</sup> Bocdinañ lauwhê dinañ sêmbu sêtêñ si andu si, ma sêmasañ bu ñamalu ti gêñ ñatô bu sênem oso Yisu. Ma têñ bêc Sabat-ña, ñac sêñwhañ dau tôm yomsu Sabat-ña sôm.

## 24

### *Yisu tisa*

*(Mat 28:1-10; Mak 16:1-13)*

<sup>1</sup> Sabat men gi su, ma têñ wake ñabêc ñamata-ña, goc lauwhê dinañ sêti têñ bêbêc ganduc. Sêkôc gêñ ñamalu nan sêmasañ su, ma sêsa sêtêñ sêhô dau si. <sup>2</sup> Ma sêlic bu hoc atu nan Josep kêpi gi tin sê awha, nan ndôc ñamala dom. <sup>3</sup> Dec sêsôc si, magoc sêtap Pômdau Yisu ndê ñamlañ sa dom. <sup>4</sup> Sêlhac ma sêhêdaê, ma ñgac lu ti ñakwê ñawasi atu, sêhoc dau asê ma sêlhac sêwhiñ ñac. <sup>5</sup> Dec lauwhê sêtôc dau, ma sêwec aŋgô andô têñ nom. Ma ñgac lu sêsôm têñ ñac, “Tu sake-ña mac aŋsalê in nan mbo tali, yêc lau batê si mala? <sup>6</sup> In mbo lec dom, in tisa su. Gauc nem yom nan in sôm têñ mac mun su, têñ têm in mbo gameñ Galili-ña. <sup>7</sup> In sôm bu lau oc sêhoc ñamalac ndê Atu asê ma sêkêñ in sip lau sac si amba, ma ñac oc sêndic in pi a gicso dau, ma têñ bêc titô-ña in oc tisa tiyham.” <sup>8</sup> Goc lauwhê dinañ gauc gêm yom nan Yisu sôm mun su. <sup>9</sup> Ma ñac sêhu sêhô dau siñ ma sêmbu sêtêñ Jerusalem si, ma sic min yom hoñ dinañ têñ ñgacsêñomi 11, ma têñ lau hoñ nan mun-ña sêñkuc Yisu.

<sup>10</sup> Lauwhê dau si ñaê bocdec. Maria Magadala, Joana, ma Jems dinda Maria, ma lauwhê ñatô sêwhiñ. ñac sic min têñ lau aposel, <sup>11</sup> magoc aposel sêngô yom dau gitôm yom ñambwa, ma sêkêñ whiñ dom. <sup>12</sup> Goc Pita tisa ma kêti têñ sêhô gi. In wec bu tôc gwaniñ sêhô ñalôm, dec in gêlic po ñambwa nan yêc. Goc in kôlhô gi ma gauc gêm yom daêsam pi gêñ hoñ dinañ.

### *Yisu hoc dau asê têñ ñgacsêñom lu*

<sup>13</sup> Têñ bêc tigen dinañ ñgac-sêñom lu sêñsêlêñ sêmbu sen bu sêtêñ malac Emeyas sêndi. Sen akêñ Jerusalem têñ Emeyas, nan ñasawa gitôm kilometa 11. <sup>14</sup> Inlu sem yomgalôm têñ dandi, pi gêñ hoñ nan hôc asê têñ têm dinañ. <sup>15</sup> Sêñsêlêñ ti sem yomgalôm sêmbu, ma Yisu dau men kêsêlêñ whiñ inlu. <sup>16</sup> Tigen Anôtô kôm inlu tandô ñalêñ kaiñ dan sa, dec sêñyalê in dom. <sup>17</sup> Ma in sôm têñ inlu, “Yom bocke dec amlu asôm têñ daôm ma aŋsêlêñ ambo sen?” Goc inlu sêkwê dôn sêlhac, ma sêwec. <sup>18</sup> Ma inlu si dan nan sêsam bu Kliopas ô yom ma sôm, “Ñacleñ hoñ nan sêmbu Jerusalem têñ têm dindec, nan sêñyalê gêñ nan hôc asê. Bocke dec am kêyalê dom?” <sup>19</sup> Ma Yisu ndac, “Gêñ sake?” Ma sêsôm têñ in, “Gêñ nan hôc asê Yisu Nasaret-ña. ñgac dau in propet dan, ma in kôm gêñ ma sôm yom ti ñaclai atu yêc Anôtô ma ñamalac hoñ aŋgô-ña. <sup>20-21</sup> Ma yac akêñ batan su, bu mboe in Mesaya nan Anôtô oc êñkin bu êngaho lau Israel-ña su yêc lau Rom-ña amba. Tigen yac mba dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-ña sêkêñ in têñ lau Rom-ña bu sêmatôc in, ma ñac sêkic yom bu in mbac ndu, ma sic in pi a gicso dau. Gêñ hoñ dinañ hôc asê in, ma kwahic dec bêc tô giñga su. <sup>22</sup> Ma bêbêc lec yac mba lauwhê ñatô sêsôm yom nan kôm yac hoñ asô. Têñ bêbêc ganduc, ñac sêtêñ sêhô si, <sup>23</sup> magoc sêtap in ndê ñamlañ



sa dom. Sêmbu sêmen, ma sêsôm bu aņela sêhoc dau asê têj ņac, ma sêsôm têj ņac bu Yisu mbo tali. <sup>24</sup> Lau ņatô naņ sêmbu sêwhiņ yac, naņ sêsa sêtêj sêhō si, ma sêtap gêj hoņ sa tôm lauwhê dau sêsôm, magoc sêlic Yisu dom.”

<sup>25</sup> Goc Yisu sôm têj iņlu, “O mac lau! Mac nem gauc sa dom. Lau propet sêhoc yom asê pi gêj hoņ dinar gwanar su, magoc mac akêj whiņ gwalec! <sup>26</sup> Sêhoc yom asê ma sêsôm bu Mesaya gic waê bu hōc ņawapac hoņ dinar, ma tiņambu tap iņ ndê ņawasi sa.” <sup>27</sup> Ma Yisu whê iņlu si gauc sa pi yom hoņ naņ Moses ti lau propet sêto hêganōņ iņ, e iņ whê Anōtō ndê yom hoņ naņ sêto gwanar pi iņ, naņ sa têj iņlu.

<sup>28</sup> ņac sêsun sa malac Emeyas, ma Yisu kôm bu hu iņlu siņ, ma êņsêlêj gacgeņ ndi. <sup>29</sup> Magoc sêteņ iņ ti ņaņga, ma sêsôm, “Mbo whiņ alu, bu ac pacndê ma sauņ oc ôbwêc sa.” <sup>30</sup> Dec Yisu sōc malac dau gi, bu mbo whiņ iņlu. Ma têj ndoc sêndōc sic bu sêneņ gêj, naņ Yisu kōc bolom sa, gêm dange ma pō kōc, goc kêj têj iņlu. <sup>31</sup> Ma iņlu si tandō ņawa sa, dec sêņyalê iņ. Ma ņagahō eņ Yisu aņgō mba. <sup>32</sup> Ma iņlu sêsôm têj dandi, “Yomandō. Têj ndoc iņ sôm yom têj hêclu yêc seņ, ma whê Anōtō ndê yom naņ sêto yêc, naņ sa, dec kôm hêclu neņ ņalôm kac hêclu ņandō.” <sup>33</sup> Goc iņlu sêtisa ņagahō, ma sêlhō sêmbu sêtêj Jerusalem si. Ma sêtap ņgacsêņomi 11 sa, ti lau ņatô naņ sêmbu sêwhiņ ņac. <sup>34</sup> Ma ņgacsêņomi sêsôm têj iņlu, “Pômdau tisa yomandō, ma iņ hoc dau asê têj Saimon!” <sup>35</sup> Goc iņlu sic miņ yom pi gêj naņ hōc asê yêc seņ, ma bu iņlu sêņyalê Yisu têj ndoc iņ pō bolom kōc.

### *Yisu hoc dau asê têj sêņomi hoņ*

<sup>36</sup> Sêsôm yom dinar sêmbu, ma Yisu hoc dau asê ma kalhac ņac aņgō-ņga, ma sôm têj ņac, “Yom malō whiņ mac.” <sup>37</sup> ņac sêsō ti sêtōc dandi ņandō, bu ņac gauc gêm bu sêlic ņalau dan. <sup>38</sup> Ma iņ sôm têj ņac, “Tu sake-ņga mac nem ņalôm ņawapac, ma gauc gêm yom daêsam? <sup>39</sup> Alic aman ti gahiņapa, bu aō dauņ dindec. Amasec aō, ma alic. ņalau si ņamsôm ti ņakwa mbasi, magoc alic aō neņ.” <sup>40</sup> Iņ sôm yom dinar, goc tōc amba ti gahiapa têj ņac.

<sup>41</sup> ņac atac ņayham babalec, magoc ņac gauc gêm yom daêsam, ma atac lu- lu bu gêj naņ hōc asê, naņ gêj ņandō, me mba. Goc iņ ndac ņac, “Mac nem gêj daner-ņga ndōc?” <sup>42</sup> Ma sêkêj i tō dan naņ sêpec su, naņ têj iņ. <sup>43</sup> Ma iņ kōc su, ma gêj yêc ņac si aņgō-ņga. <sup>44</sup> Goc iņ sôm têj ņac, “Gauc nem bu aō gasôm yom têj mac muņ su, pi gêj naņ kwahic dec ņandō sa. Têj ndoc aō gambo gawhiņ mac, naņ gawhê sa bu gêj hoņ naņ sêto pi aō yêc Moses ma lau propet si bapia tilhuņ, ma yêc Buku Wê-ņga, naņ gic waê bu ņandō sa.” <sup>45</sup> Ma iņ whê ņac si gauc sa pi Anōtō ndê yom hoņ naņ sêto yêc. <sup>46</sup> Iņ sôm têj ņac, “Sêto yom pi Mesaya bu iņ oc hōc ņandê atu ma mbac ndu, ma têj béc titō-ņga iņ oc tisa ma mbo tali tiyham. <sup>47</sup> Ma sêto bu lau oc sênem mêtê tu iņ ndê ņae-ņga, ma sêsôm têj lau bu sêkac si ņalôm kwi, dec Anōtō oc suc ņac si sac kwi. ņac oc sêndic hu sênem mêtê dau yêc malac Jerusalem, ma tiņambu mêtê dau oc sa têj lau gameņ apa-ņga hoņ. <sup>48</sup> Gêj hoņ dindec mac alic gatō su, dec oc ahoc yom ņandō asê pi gêj dau awhiņ. <sup>49</sup> Ma alic! Aō oc wakêj gêj naņ aner Daman gic bata su, naņ têj mac. Bocdinar ambo malac dindec e Anōtō kêj iņ ndê ņaclai nem mac ahuc.”

### *Yisu pi undambê gi*

<sup>50</sup> Tiņambu Yisu wê ņac sêsa sêtêj gameņ naņ yêc kêpiņ malac Betani si. Yêc dinar iņ hōc amba sa, ma gêm mbec ņac. <sup>51</sup> Ma têj tēm iņ gêm mbec ņac mbo,

naŋ iŋ hu ŋac siŋ, ma Anötö kôc iŋ sa pi undambê gi. <sup>52</sup> Dec ŋac sêpôŋ haduc ma sêmpin iŋ. Ma sêlhö sêmbu sêtêŋ Jerusalem si ti atac ŋayham atu. <sup>53</sup> Ma tòm bêc hoŋ, sêkac sa sêmbu lôm dabuŋ ŋabatêmdö, ma sêhoc Anötö ndê waê asê.

## Jon ndê ηawaê ηayham Yom whê ηawaê ηayham dindéc sa-ηga

Jon in̄ Yisu ndê ηgacsêηomi 12 si dan̄, nan̄ kêsêlêη whin̄ Yisu ma mbo whin̄ in̄ tòm in̄ ndê bêc mbo nom-ηga hon̄, ma bocdinaη dec ηgô yom hon̄ nan̄ in̄ kêdôhôn̄ ma gêlic gwelêη nan̄ in̄ kôm. Yêc 13:24, 19:26, 20:2 ma 21:7, Jon to yom pi ηgacsêηom dan̄, nan̄ Yisu atac whin̄ ηandô. Lau daêsam sênyalê bu yom dau hêganôn̄ Jon dau, magoc in̄ tec bu tóc dau tiawê.

Lau ηatô sêsam Jon ndê bapia bu 'Buku Gêη Dalô-ηga,' bu in̄ to yom pi gêη dalô atu-tu nan̄ Yisu kôm. In̄ to yom pi gêη dalô hon̄ nan̄ Yisu kôm, nan̄ dom. In̄ to yom pi gêη nan̄ bu whê Yisu sa bu Mesaya nan̄ Anötô gic bata bu êηkin̄ têη in̄ ndê lau Israel-ηga. Jon dau whê ndê bapia ηahu sa bocdec bu:

Yom pi gêη dalô dindéc, nan̄ yêc tu bu mac asam ma akêη whin̄ bu Yisu in̄ Mesaya, Anötô ndê Atu. Ma tu mac akêη whin̄ in̄ ndê ηaê-ηga, dec mac oc atap seη ambo tamli-ηga sa. (20:31)

Jon sam Yisu bu Anötô ndê Yom Dau nan̄ mbo titêm-titêm, nan̄ meη ti ηamalac. In̄ mbo whin̄ Damba Anötô têη ηamata-ηga, ma in̄ Anötô dau (1:1). Bocdinaη lau nan̄ sênyalê Yisu tidôn̄, nan̄ gitôm sênyalê ti sêlic in̄ Damba dau whin̄ (1:18; 8:19; 14:7). Jon tac whin̄ bu lau nan̄ sêsam in̄ ndê bapia sêtap seη dandöc tan̄li-ηga sa. Ma seη dau datap sa yêc Yisu tawasê, tòm yom nan̄ Yisu sôm pi dau, ma Jon to yêc (14:6) bocdec bu:

Aô tan̄wasêη gati seη bu ηamalac sêtêη Damaη sêndi, ma seη dan̄ yêc dom.

### *Yisu Kilisi Nahu*

<sup>1</sup> Têη têm ηamata-ηga nom sambuc dindéc mbasi, nan̄ Yisu nan̄ dasam bu Yom Dau, in̄ mbo. In̄ mbo whin̄ Anötô, ma in̄ Anötô dau. <sup>2</sup> In̄ mbo whin̄ Anötô têη têm ηamata-ηga. <sup>3</sup> Gêη hon̄ nan̄ yêc, nan̄ in̄ dau kêη, ma gêη dan̄ hóc asê ηa lêη dan̄ dom. <sup>4</sup> Yac neη dambo tan̄li ηahu in̄ dau, ma in̄ dau ti ηamalac nom-ηga si Nawê. <sup>5</sup> Nawê dau pô gameη ηasec, ma ηasec gitôm dom bu kôm ηawê dau ahuc.

<sup>6</sup> Anötô kêkin̄ ηgac aheη-ηga dan̄ meη, nan̄ ndê ηaê Jon. <sup>7</sup> In̄ meη bu hoc yom ηandô asê pi Nawê dau, tu bu lau hon̄ nan̄ sêngô in̄ ndê yom, nan̄ sêkêη whin̄ Nawê dau. <sup>8-9</sup> Jon in̄ Nawê dau dom, tigeη in̄ meη bu hoc yom asê pi Nawê ηandô dau, nan̄ oc meη êηkuc in̄ bu pô ηamalac hon̄.

<sup>10</sup> Nom sambuc dindéc Anötô kêη ηa in̄, tigeη têη ndoc in̄ hóc asê, nan̄ lau nom-ηga sênyalê in̄ dom. <sup>11</sup> In̄ ti nom sambuc dindéc ηadau, magoc têη ndoc in̄ meη, nan̄ in̄ ndê lau Israel-ηga sêkôc in̄ sa dom. <sup>12</sup> Magoc lau hon̄ nan̄ sêkôc in̄ sa, ma sêkêη whin̄ in̄, nan̄ Anötô gêlic ηayham ma kôc ηac sa sêti in̄ ndê balêkoc. <sup>13</sup> Sêti in̄ ndê balêkoc ηa lêη tòm lau nom-ηga si lêη sêkwê balêkoc asê-ηga dom, me tu ηamalac dau si gauc gêm me atac whin̄-ηga dom. Mba! Anötô dau kôm ηac sêtiwakuc dec sêti in̄ ndê balêkoc.

<sup>14</sup> In̄ nan̄ dasam bu Yom Dau sip nom meη ti ηamalac, ma mbo whin̄ yac. In̄ meη akêη Damba Anötô, ma Damba ndê mwasin̄ ti yom ηandô gêm in̄ ahuc. In̄ Anötô ndê Atu tigeη, dec wêkain̄ ηaclai ti ηawasi atu, ma yac alic in̄ ndê ηaclai ti ηawasi dau, nan̄ su. <sup>15</sup> Jon hoc yom asê pi in̄ gwanan̄ su bocdec bu, "N̄gac dan̄ oc êηkuc aô, nan̄ hóc gêlêc aô su, ηahu bu in̄ mbo wandêc su mbo." Ma têη

ndoc in hóc asê, nan Jon sôm bu, “In ngac dau dinan dec gahoc yom asê pi in gwanan su.”

<sup>16-17</sup> Mun-nga Anötö kêmwasin lau Israel-nga na yomsu nan in kên têt Moses. Magoc kwahic dec Yisu Kilisi men, ma Anötö ndê mwasin gêm in ahuc sambuc, dec yac hon datap mwasin ti yom nandô sa hóc gêléc su, yêc Yisu. <sup>18</sup> Namalac dan gêlic Anötö su dom. Magoc in ndê Atu tiger Yisu †Kilisi, nan mbo kêpin Anötö dau, in dau in Anötö, nan sip nom men ti namalac, ma whê Damba Anötö sa têt yac, dec tanyalé in.

### *Lau sêndac bata Jon, Ngac Kêku Lau-nga*

<sup>19-20</sup> Têt ndoc Jon kêku lau mbo, nan lau bata Israel-nga sêkin †dabunsga natô ti lau †Liwai natô akê Jerusaleme sêtêt in si, ma sêndac in bu, “Am asa?” Jon sêc yom dan ahuc dom, in sôm yom yêc awê bu, “Aô †Mesaya dom.” <sup>21</sup> Dec nac sêndac in, “Bocdinan dec am asa? Am Elaija, a?” Ma in sôm, “Mba!” Goc sêndac, “Am propet gitôm Moses nan Anötö gic bata bu êkin men, a?” Ma in sôm, “Mba!” <sup>22</sup> Bocdinan sêsôm têt in, “Dec sôm daôm asê têt yac bu am asa. Yac bu akêj nawaê têt lau nan sêkin yac amen nan.” <sup>23</sup> Jon ô nac si gêndac na propet Aisaya ndê yom dan, ma sôm, “*Namalac nan ta yom yêc gamej sawa bu, Amasan Pômdau ndê sejtisoloj,*’ nan aô dau dec.”

<sup>24</sup> Lau Palêsai natô sêmbo sêwhin lau nan lau bata sêkin sêtêt Jon si. <sup>25</sup> Sêngô Jon ndê yom dau, dec sêndac in bocdec bu, “Am daôm sôm bu am Mesaya dom, ma bu am Elaija dom, ma propet atu dau dom. Ma bocke dec am kêku lau mbo?” <sup>26-27</sup> Ma Jon sôm, “Aô dec kaku lau na bu, magoc ngac dan oc ênkuc aô, nan hóc gêléc aô su. Aô dec ngac nambwa, gitôm dom bu wati in ndê ngac akin bu wanpawêc in ndê atapa nawalô. Ngac dau kwahic dec mbo mac nalhu, magoc mac anyalé in dom.”

<sup>28</sup> Jon kêku lau mbo malac dan naê Betani, nan yêc Bu Jordan nadanga mbu têt ac pi-nga. Ma gêt hon dinan hóc asê yêc gamej dinan.

### *Yisu in Anötö ndê Domba*

<sup>29</sup> Bêc dan tiyham ma Jon gêlic Yisu kêsêlêt têt in men, ma sôm, “Alic ngac dê! In †Anötö ndê Domba, nan Anötö kên bu kôc namalac si sac su.” <sup>30</sup> In ngac dau nan aô gasôm yom pi in mun su, bu ngac dan oc ênkuc aô men, nan hóc gêléc aô su, bu in mbo wandêc su mbo. <sup>31</sup> Mun-nga aô dau nen gauc sa pi in dom, tiger kwahic dec aô gamej kaku lau na bu, tu bu watôc in asê têt lau Israel-nga.” <sup>32-33</sup> Jon sôm yom dinan su, goc gic têku yom ma whê yom sa bocdec bu, “Yomandô. Mun-nga aô dau nen gauc sa pi in dom, tiger Anötö nan kêkin aô bu wanpu lau na bu, nan sôm têt aô bu, ‘Am oc lic Nalau Dabun sip têt ngac dan men. Ma ngac dau dinan oc ênku lau na Nalau Dabun.’ Tinambu aô galic Nalau Dabun gêm balusi angô ma sip akêj undambê têt ngac dindêc men ma mbo whin in.” <sup>34</sup> Aô tanôn galic gêt dinan hóc asê ngac dau su, ma tu dinan-nga kwahic dec gahoc yom asê pi in, ma gasôm asê têt mac bu in Anötö ndê Atu.”

### *Yisu ndê ngacsêjomi namata-nga*

<sup>35</sup> Nagalanjê Jon mbo bu dau nadali ma in ndê †ngacsêjom lu sêmbo sêwhin in. <sup>36</sup> Yisu kêsêlêt men, ma Jon tahê in ma sôm, “Kec, Anötö ndê Domba dê.” <sup>37</sup> Têt ndoc ngacsêjom lu sêngô Jon ndê yom dinan, nan sêhu in sin ma sênkuc Yisu. <sup>38</sup> Yisu kac dau kwi ma gêlic bu inlu sênkuc in, dec ndac, “Bocke dec amlu anjuk aô?” Goc inlu sêsôm, “Rabai, am yêc nde?” (Naê †Rabai danem kwi bu

'Kêdôhôn-waga.' ) <sup>39</sup> Ma in sôm, "Amen ma alic." Goc inlu sêhêsêlên sêwhin in si, ma sêlic gameŋ nan in yêc. Sêhóc asê têtj telha, acgatu gitôm 4 kilok, ma bocdinaŋ dec sêmbo sêwhin in.

<sup>40</sup> Ngac lu nan sêngô Jon ndê yom ma sêhkcuc Yisu, nan si dan in Andru, Saimon Pita ndê asi. <sup>41</sup> Nagahô in gi tap dôwa Saimon sa, ma sôm têtj in, "Yac atap †Mesaya sa su." (Yom Mesaya dau danem kwi bu Kilisi.) <sup>42</sup> Goc in wê Saimon s a têtj Yisu gi. Yisu tahê in ma sôm, "Am Saimon, Jon ndê atu. Kwahic dec aô wasam am bu Kepas." (Nâê dau \* sem kwi sip Yom Grik bu Pita.)

### *Yisu kêgalêm Pilip lu Natanael sa*

<sup>43-44</sup> Têtj ngalajnsê Yisu tisa ma gi tap ngac dan nâê Pilip sa. Pilip in ngac akêtj malac Betsaida yêc gameŋ Galili-nga. Malac dau Pita lu Andru si malachu whin. Yisu gauc gêm bu têtj Galili ndi, dec sôm têtj Pilip, "Mweŋ êmkuc aô."

<sup>45</sup> Goc Pilip gi tap ngac dan nâê Natanael sa, ma sôm têtj in bu, "Mesaya nan Moses ti lau propet sêto yom pi in muŋ su, nan yac atap in sa su. In Josep ndê atu Yisu akêtj malac Nasaret." <sup>46</sup> Natanael ngô su goc ndac, "Nasaret? Gêŋ nŋayham bocke oc meŋ akêtj malac nambwa dinaŋ?" Dec Pilip sôm, "Mweŋ ma lic."

<sup>47</sup> Yisu gêlic Natanael têtj in meŋ, ma sôm yom pi in bocdec bu, "Yomandô! In ngac Israel-nga nan yom tasan dan yêc in ndê nâlôm dom." <sup>48</sup> Dec Natanael ndac in, "Am kêyalê aô nâlên bocke?" Ma Yisu sôm têtj in, "Pilip mbwêc am dom en, ma aô galic am ndôc a atu dan nŋahu." <sup>49</sup> Natanael ô yom ma sôm, "Kêdôhôn-waga, am Anôtô ndê Atu. Am yac lau Israel-nga mba Kin." <sup>50</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm têtj in, "Aô gasôm bu galic am yêc a dan nŋahu ma tu dinaŋ-nga dec am kêtj whin. Am oc lic gêŋ atu-tu hôc gêlêc in dinaŋ su." <sup>51</sup> Ma in gic têku yom ma sôm, "Yom nandô aô wasôm têtj mac. Tinambu mac oc alic undambê kac sa, ma †Namalac ndê Atu oc ti seŋ bu Anôtô ndê aŋela sêsip sêpi-nga."

## 2

### *Yisu gêm bu kwi ti wain*

<sup>1</sup> Bêc lu gi su ma lau yêc malac Kana nan yêc gameŋ Galili-nga sêndê mwasin tu ngac dan bu nem awhê-nga. Yisu dinda mbo whin nŋac, ma <sup>2</sup> sêkêtj aheŋ Yisu ti ndê ngacsêŋomi bu sêneŋ mwasin dau sêwhin. <sup>3</sup> Ma lau seŋ ti sênom gêŋ sêmbo e wain pacndê. Dec Yisu dinda sôm têtj in bu, "Nac si wain pacndê su." <sup>4</sup> Goc Yisu sôm têtj in, "O awhê! Tu sake-nga am sôm têtj aô? Aneŋ ndoc meŋ sa su dom." <sup>5</sup> Tigeŋ Yisu dinda sôm têtj lau akiŋ bu, "Gêŋ bocke nan in bu sôm têtj mac, nan akôm."

<sup>6</sup> Yêc mwasin dau nŋamala, lôŋ bu-nga 6 sêlhac. Lôŋ dinaŋ atu andô, tigeŋ-tigeŋ gitôm 100 lita, ma sic waê lau Israel-nga si mêtê sêŋgwasin dau nŋawasi sa yêc Anôtô anŋô-nga. <sup>7</sup> Ma Yisu sôm têtj lau akiŋ, "Akêtj bu sip lôŋ hon dinaŋ e meŋhu." <sup>8</sup> Sêtac bu sip e meŋhu su, goc in sôm têtj nŋac, "Anŋati sa ma akêtj têtj mwasin nŋadau êŋsahê." Ma sêkôm gitôm in sôm. <sup>9</sup> Mwasin nŋadau kêsahê bu nan Yisu gêm kwi ti wain, ma kêyalê dom bu meŋ akêtj nde. Tigeŋ lau akiŋ nan sêtac bu sip lôŋ, nan dec sêŋyalê. Mwasin nŋadau kêsahê su, goc mbwêc ngac gêm awhê-nga meŋ, ma sôm têtj in, <sup>10</sup> "Lau hon sêkêtj wain nŋayham têtj lau sênom muŋ e tac nŋayham sa, goc sêkêtj wain nambwa kêkuc. Tu sake-nga am kêgamiŋ wain nŋayham kalhac e tinambu?"

\* **1:42:** Nâê 'Kepas' nan Yisu kêtj têtj Pita, in Yom †Hibru dan, nan danem kwi bu 'hoc.' Alic Yisu ndê yom yêc Mat 16:18.

<sup>11</sup> Yisu kôm gêñ dalô ñamata-nga dinan̄ yêc malac Kana, nan̄ yêc gamen̄ Galili-nga. Gêñ dau tôte in̄ ndê ñawasi ti ñaclai asê, ma in̄ ndê ñgacsêñomi sêkêñ whin̄ in̄. <sup>12</sup> Ma tin̄ambu Yisu lu dinda ma asii ti ñgacsêñomi sêsip malac Kapenaom si, ma sêmbô bêt ñatô.

*Yisu soc lau su yêc lôm dabuñ  
(Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)*

<sup>13</sup> Têñ têt dinan̄ lau Israel-nga si om atu †Mwasin̄ Pasowa-nga men̄ kêpin̄. Tu dinan̄-nga Yisu pi Jerusalem gi. <sup>14</sup> In̄ hôt asê su, ma yêc lôm dabuñ ñabatêmdô, in̄ gêlic lau sêhoñ makao ti domba ma balusi bu lau sênemli, ma lau ñatô sêndôc tebo bu sêo lau apa si mone ña lau Israel-nga si mone. <sup>15</sup> Dec in̄ gêm bocbin̄ wac ti po ma kêbulu ñac sêsa awê si, ma kêbulu makao ti domba sêwhin̄. Ma in̄ tac lau sêo mone-nga si tebo sa, ma kêbalip ñac si mone babalip. <sup>16</sup> Goc in̄ hec yom lau balusi-nga ma sôm têtñ ñac, “Akôt nem balusi dinan̄ asa awê andi! Daman̄ ndê andu yêc bu lau sênemli gêñ sêmbô-nga dom. Mac akôm sac sambuc!” <sup>17</sup> Têtñ dinan̄ in̄ ndê ñgacsêñomi gauc gêm Anôtô ndê yom dan̄ nan̄ sêto yêc bocdec bu:

Aô nen̄ atac whin̄ tu am nem andu-nga, mbô aô nen̄ ñalôm sa ñapan̄. [BW 69:9]

<sup>18</sup> Ma lau bata Israel-nga sêndac Yisu ma sêsôm, “Asa kêñ ñaclai têtñ am bu kôm gêñ dinan̄? Kôm gêñ dalô dan̄ bu tôte am nem ñaclai ñahu asê têtñ yac.” <sup>19</sup> Yisu ô ñac si awha ma sôm, “Aseñ lôm dabuñ dindac su, ma aô oc wakwê sa tiyham nditôm bêt tô.” <sup>20</sup> Goc sêsôm, “Muñ-nga lau sêkôm gwelêñ sêkwê lôm dabuñ dindac-nga gitôm yala 46. Ma bocke dec am gauc gêm bu am gitôm bu kwê sa tôm bêt tô?” <sup>21</sup> Sêsôm yom dinan̄ bu ñac sêñyalê dom bu lôm dabuñ nan̄ in̄ sôm yom pi, nan̄ in̄ dau. <sup>22</sup> T in̄ambu, têtñ ndoc Yisu tisa akêñ lau batê-nga, nan̄ in̄ ndê sêñomi gauc gêm in̄ ndê yom dinan̄. Ma têtñ dinan̄ sêkêñ whin̄ yom nan̄ in̄ sôm, ma sêkêñ whin̄ Anôtô ndê yom nan̄ sêto yêc muñ su, pi in̄ ndê mbac ndu ma tisa-nga.

<sup>23</sup> Yisu mbo Jerusalem têtñ Om Pasowa-nga, ma lau daêsam sêlic gêñ dalô hoñ nan̄ in̄ kôm, dec sêkêñ whin̄ in̄. <sup>24-25</sup> Tigeñ Yisu kêyalê ñamalac si gauc ti yom hoñ nan̄ yêc ñac si ñalôm. In̄ pônâ ñamalac si yom pi dau dom. Ma tu dinan̄-nga in̄ whê dau sa sambuc têtñ ñamalac dan̄ dom.

### 3

*Yisu lu Nikodemas*

<sup>1</sup> Lau Israel si ñgac bata dan̄ mbo Jerusalem, nan̄ ndê ñaê Nikodemas. In̄ mbo lau †Palêsai si ton̄, ma in̄ lau bata †Sanedrin-nga si dan̄ whin̄. <sup>2</sup> Têtñ ôbwêc dan̄, Nikodemas têtñ Yisu gi, ma sôm têtñ in̄, “O Kêdôhôn̄waga. Yac alic gêñ dalô hoñ nan̄ am kôm, dec an̄yalê bu am kêdôhôn̄waga dan̄ nan̄ Anôtô kêkin̄ men̄. Ñahu bu Anôtô bu mbo whin̄ ñamalac dan̄ dom, dec oc tôm dom bu ñamalac dau kôm gêñ dalô gitôm nan̄ am kôm.”

<sup>3</sup> Ma Yisu ô in̄ ndê yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtñ am. Ñamalac dan̄ bu tiwakuc tiyham dom, dec oc tôm dom bu in̄ mbo †Anôtô ndê gôlin̄ ñapu.”

<sup>4</sup> Goc Nikodemas sôm têtñ in̄, “Ñamalac andô dan̄ oc tiwakuc ñalêñ bocke? Oc tôm bu sip dinda atac ñalôm ma dinda kôt in̄ tiyham, me?” <sup>5</sup> Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom ñandô têtñ am. Ñamalac dan̄ bu tiwakuc ña bu ma ña Ñalau Dabuñ dom, dec oc nditôm dom bu mbo Anôtô ndê gôlin̄ ñapu. <sup>6</sup> Ñamalac sêkwê ñamalac asê, magoc Ñalau tigeñ g itôm bu kôm ñamalac dan̄ tiwakuc ma

kêñ ñalôm wakuc têtñ in. <sup>7</sup> Aô gasôm têtñ am bu mac atiwakuc tiyham ña ñaclai undambê-ña man. Am sô tu yom dinan-ña dom. <sup>8</sup> Mbu kêsêlêñ kêkuc Anötö ndê atac whin. Am gitôm bu ñgô ñakêcsia, tigen am kéalê mbu ñahu me mbu ñapwê dom. Ma Ñalau Dabun ndê gwelen kôm lau sêtiwakuc-ña, nan kain tigen.”

<sup>9</sup> Nikodemas ñgô yom dinan, dec ndac Yisu, “Aluê! Yom dinan oc ñandô sa ñalêñ bocke?” <sup>10</sup> Ma Yisu sôm, “Am lau Israel si kêdôhôn-waga mêtê-ña dan, ma bocke dec am kéalê yom dindac ñahu dom? <sup>11</sup> Aô wasôm yom ñandô têtñ am. Gêñ nan aô ti lau nan sêñkuc aô nan anyalê, dec yac asôm asê. Ma yac ahoc yom ñandô asê pi gêñ nan yac alic su. Magoc mac akôc yac mba yom sa dom. <sup>12</sup> Aô gasôm yom têtñ mac pi gêñ nom-ña, magoc mac akêñ whin dom. Ma aô bu wasôm yom têtñ mac pi gêñ undambê-ña, dec oc akêñ whin ñalêñ bocke? <sup>13</sup> Ñamalac dan pi undambê gi bu êñyalê gêñ undambê-ña dom, tigen Ñamalac ndê Atu, nan sip akêñ undambê men, nan kéalê. <sup>14</sup> Mun-ña, têtñ ndoc lau Israel-ña sêmbo gameñ sawa, nan Moses gic mboc ñagatu\* pi a, ma hóc sa pi lôlôc gi. Ma ñalêñ tigen, lau oc sêndic Ñamalac ndê Atu pi a, ma sêhóc in sa pi lôlôc ndi. Lêñ dinan gic in ñawâê, <sup>15</sup> tu bu lau hoñ nan sêkêñ whin in, nan oc sêtap sen sêndôc tali ñapan-ña sa.

<sup>16</sup> “Bu Anötö atac whin lau nom-ña ndu andô, dec kêñ ndê Atu tigen mbac ndu tu ñac-ña, bu lau hoñ nan sêkêñ whin in, nan oc sêñaña dom, magoc sêtap sen sêndôc tali-ña sa. <sup>17</sup> Anötö kêñ ndê Atu sip nom men bu êmatôc lau dom, magoc kêñ in men bu ti lêñ nem lau si-ña. <sup>18</sup> Lau nan sêkêñ whin in, nan oc sêtap Anötö ndê matôc sa dom. Magoc lau nan sêkêñ whin dom, nan gitôm sêmatin dau si yom tidôn su bu oc sêtap Anötö ndê matôc sa, ñahu bu ñac sêkêñ whin Anötö ndê Atu tigen dom. <sup>19</sup> Ma ñac si matôc dau ñahu bocdec bu. Ñawê ñandô sip nom men, tigen sêtec ñawê dau ma atac whin lêñ ñasec-ña, ma sêsap mêtê sac dôñ ñapan. <sup>20</sup> Lau hoñ nan sêkôm mêtê sac, nan sêtec bu ñawê dau pô ñac si mêtê sac e yêc awê, ma tu dinan-ña sêtigasuc ñawê dau dom. <sup>21</sup> Magoc lau nan sêñkuc yom ñandô, nan sêtêñ ñawê sêmen ma gacgen sêmbo dinan. Ma tu dinan-ña lau hoñ sêlic yêc awê bu ñac sêkôm mêtê ñayham tôm Anötö kêñ ñaclai têtñ ñac.”

### *Jon sôm yom pi Yisu*

<sup>22</sup> Dinan su, goc Yisu ti in ndê ñgacsêñomi sêhu Jerusalem sin, ma sêsa si sêmbo gameñ ñamakê-ña yêc gameñ Judia-ña. Ma yêc dindê in mbo whin ñac ma sêñku lau. <sup>23</sup> Têtñ ndoc dinan Jon mbo malac Aenon, nan yêc sun sa têtñ Salim. Bu ñagapon ñayham poc gameñ dinan, ma tu dinan-ña Jon mbo dinan, ma kêku lau nan sêtêñ in si. <sup>24</sup> Têtñ ndoc dinan Jon mbo awê, sêkêñ in ndôc gapocwalô su dom.

<sup>25</sup> Ma Jon ndê sêñomi ñatô ma ñgac bata Israel-ña dan sêsen dau pi lêñ lau sêñgwasiñ dau ñawasi sa yêc Anötö ñgô-ña. <sup>26</sup> Dec sêtêñ Jon si, ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, mun-ña am hoc yom asê pi Yisu, têtñ ndoc in hóc asê am yêc Bu Jordan ñadanğa. Kwahic dec yac ñgô bu lau hoñ sêtêñ in si, bu in êñku ñac.” <sup>27</sup> Jon ô ñac si yom ma sôm, “Ahêgo daôm dom! Alu Yisu lu-lu akôm mba gwelen gitôm Anötö dau kêñ sip alu aman. <sup>28</sup> Mac anyalê yom hoñ nan aô gasôm têtñ mac su. Aô gasôm bu aô dauñ Mesaya dom, magoc Anötö kêkin aô gamun in gameñ. <sup>29</sup> Lau hoñ bu sêtêñ Yisu sêndi, dec oc solop. Bu ñac gitôm

\* **3:14:** Yom pi mboc ñagatu nan Moses kêñ pi a dan, nan asam yêc Nam 21:4-9.

awhê nanj sêmatinj inj ndê yom bu nem ngac, ma Yisu inj gitôm ngac nem awhê-nga dau. Aô gitôm ngac dau ndê silip, nanj atac n̄ayham kêlêc têtj ndoc ngac nem awhê-nga hóc asê bu nem ndê awhê sa. Ma bocdinañ kwahic dec aô neñ atac n̄ayham tu Yisu-nga gêm aô ahuc sambuc. <sup>30</sup> Ma inj solop bu kwahic dec Yisu ndê waê tiatu, ma anej waêñ tisaun. <sup>31</sup> Inj sip akêñ undambê meñ, dec hóc gêlêc lau hoñ su. Aô dec, aô ñamalac nom-nga ma aô neñ n̄ahu yêc nom, ma bocdinañ gasôm yom tôm ñamalac nom-nga. Magoc inj sip akêñ undambê meñ, <sup>32</sup> ma sôm yom ñandô pi gêtj nanj inj gêlic ti ngô su yêc undambê. Magoc lau daêsam sêkóc inj ndê yom sa dom. <sup>33</sup> Ñamalac bocke nanj kóc inj ndê yom sa, nanj tóc asê bu inj gêlic Anötö ndê yom bu yom ñandô ej. <sup>34</sup> Nahu bu inj nanj Anötö kêkinj sip nom meñ, nanj sôm Anötö dau ndê yom asê. Ma Anötö kégaminj inj ndê Ñalau têtj inj dom. <sup>35</sup> Damba tac whinj inj ndê Atu kêlêc, dec kêñ gêtj hoñ sip inj amba. <sup>36</sup> Ma asa nanj kêñ whinj Atu, nanj Anötö gic bata su, bu inj oc mbo tali n̄apanj. Tigeñ asa nanj kóc inj sa dom, nanj Anötö ndê atac ñandê yêc inj dôñ yêc, dec inj oc lic undambê dom.”

## 4

### *Yisu lu awhê Samaria-nga danj*

<sup>1-2</sup> Têtj ndoc dinañ Yisu mbo whinj inj ndê ngacsêñomi, ma ñac sêñku lau. Inj dau kêku lau danj dom. Magoc lau Palêsai sêñgô ñawaê bu Yisu kêku lau daêsam, ma bu lau daêsam nanj êlêmê sêñkuc inj, nanj sêhóc gêlêc Jon ndê sêñomi su. Yisu kêyalê bu lau Palêsai sêñgô ñawaê dinañ, ma bu sêkêñ kisa inj, <sup>3</sup> ma bocdinañ dec inj hu gameñ Judia-nga sinj, bu mbu têtj Galili ndi. <sup>4</sup> Yisu gauc gêm tidôñ bu ho señ nanj gic lau †Samaria-nga si gameñ kóc, dec inj ti ndê ngac-sêñomi sêñsêlêñ sêmbo señ dinañ. <sup>5</sup> Ñac sêñsêlêñ e sêsuj sa lau Samaria si malac atu danj ñaê Sika. Malac dau yêc kêpinj nom ñasawa danj nanj muñ-nga andô, Jakob kêñ têtj inj ndê atu Josep. <sup>6</sup> Ma sê nanj Jakob kwê tu sêtap bu sa-nga, nanj yêc malac dau ñamakê. Yisu ti ndê ngacsêñomi sêhóc asê sê bu-nga dau têtj ac kac lhu, ma sêñsêlêñ señ baliñ su e Yisu kwapac sa, dec inj ndôc sic ndôc dinañ. <sup>7-8</sup> Ma inj ndê ngacsêñomi sêhu inj sinj ma sêsôc malac dau si, bu sêñsalê gêtj sêneñ-nga.

Malô goc awhê Samaria-nga danj sa meñ bu tê bu. Ma Yisu sôm têtj inj, “Gitôm bu am kêñ bu têtj aô wanôm?” <sup>9</sup> Goc awhê dau ô yom bocdec bu, “Bocke dec am ngac Israel-nga ndac aô awhê Samaria-nga bu wakêñ bu têtj am nôm?” (Inj sôm yom dinañ, n̄ahu bu lau Israel m a lau Samaria-nga sêtec dandi ma sêmbo ahê dau.) <sup>10</sup> Ma Yisu sôm, “Kwahic dec aô gandac bu têtj am. Am bu êmyalê aô neñ n̄ahu, ma mwasiñ nanj Anötö kêñ nambwa, dec am oc ndac bu têtj aô, ma aô wakêñ bu nanj oc kêñ ñamalac sêndôc tali, nanj têtj am.” <sup>11</sup> Awhê dau ngô yom dinañ, goc sôm, “O ñadau. Bu tali-nga nanj am sôm yom pi, nanj am oc kóc yêc nde? Bu am nem laclu êmgati bu sa-nga mba, ma sê bu-nga dindêc baliñ andô. <sup>12</sup> Abañ Jakob ti ndê atui, ma inj ndê makao ti domba hoñ sênôm bu yêc dec. Ma bocke? Am nem bu bocke yêc, nanj hóc gêlêc inj dindêc nanj Jakob kêñ têtj yac, nanj su?”

<sup>13</sup> Dec Yisu sôm têtj inj, “Lau hoñ nanj sênôm bu nom-nga, nanj bu oc yô ñac tiyham. <sup>14</sup> Magoc lau nanj sênôm bu nanj aô wakêñ têtj ñac, nanj bu oc yô ñac tiyham dom. Mba. Bu nanj aô wakêñ têtj ñac, nanj oc ti bubata nanj êbulup pi ñac si ñalôm, ma ñac oc sêndôc tali n̄apanj.” <sup>15</sup> Têtj dinañ awhê dau sôm, “O



ɲadau, kêtɲ bu dinaɲ têtɲ aô. Ma bocdinaɲ dec bu oc yô aô tiyham dom, ma wasa wameɲ tòm bêc hoɲ bu watê bu yêc sê bu-ɲga dindéc tiyham dom.”

<sup>16</sup> Goc Yisu sôm têtɲ in, “Am mbu ndi ma ta nem akweɲ, ma amlu ambu amen.” <sup>17</sup> Ma awhê dau sôm, “Aneɲ akweɲ mba.” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Am sôm solop bu am nem akweɲ mba. <sup>18</sup> Bu am gêm ɲgac amanɲaɲ su, magoc sêhu am siɲ. Ma ɲgac naɲ kwahic dec am mbo whiɲ in, naɲ ti am nem akweɲ dom. Am sôm yom ɲandô.” <sup>19</sup> Têtɲ dinaɲ awhê dau sôm, “ɲadau, aô g alic bu am propet daɲ. <sup>20</sup> Muɲ-ɲga yac lau Samaria-ɲga mba abanɲi sem akiɲ Anötö yêc lôc dindéc. Tigeɲ mac lau Israel-ɲga asôm bu gameɲ tigeɲ yêc tu lau sênem akiɲ Anötö-ɲga, naɲ yêc Jerusalem.” <sup>21</sup> Goc Yisu sôm, “O awhê! Aô wasôm yom ɲandô têtɲ am. Ndoc oc meɲ sa, naɲ lau naɲ sem akiɲ Anötö oc sêhêgo dau dom bu sênem akiɲ in sêmbo lôc dindéc, me bu sêmbo Jerusalem. <sup>22</sup> Mac lau S amaria-ɲga am akiɲ Anötö, magoc mac aɲyalê in dom. A nôtö gic bata bu Mesaya oc sa yêc yac lau Israel-ɲga, ma tu dinaɲ-ɲga yac aɲyalê in naɲ yac am akiɲ. <sup>23</sup> Yomandô! Ndoc naɲ bu meɲ sa, naɲ kwahic dec meɲ su, dec lau naɲ sem akiɲ Anötö ɲalêɲ solop, naɲ oc sênem akiɲ in ti ɲalau Dabuɲ ndê ɲaclai, ma ti lêtɲ yom ɲandô-ɲga. Damaɲ Anötö dau kêsâlê lau naɲ sem akiɲ in ɲalêɲ bocdinaɲ. <sup>24</sup> In dau in ɲalau, dec ɲalêɲ tigeɲ yêc bu lau sênem akiɲ in, naɲ sênem akiɲ in ti ɲalau Dabuɲ ndê ɲaclai, ma ti lêtɲ yom ɲandô-ɲga.”

<sup>25</sup> Goc awhê dau sôm, “Aô kayalê bu Mesaya naɲ sêsam bu Kilisi oc meɲ. Ma têtɲ ndoc in meɲ, naɲ in oc whê gêtɲ hoɲ sa têtɲ yac.” <sup>26</sup> Ma Yisu sôm, “Aô Mesaya dauɲ gasôm yom têtɲ am.”

<sup>27</sup> Têtɲ dinaɲ Yisu ndê ɲgac-sêɲomi sêmbu sêmeɲ, ma sêlic bu in sôm yom whiɲ awhê daɲ, dec sêhê gauc ɲambwa. Magoc ɲac si daɲ sôm yom dom. Sêndac in bu bocke ma in sôm yom têtɲ awhê dau lec dom. Ma sêndac awhê dau bu in tac whiɲ gêtɲ sake lec dom. <sup>28</sup> Awhê dau hu in ndê lôɲ bu-ɲga siɲ kalhac, ma mbu sôc malac gi. Ma in sôm têtɲ in ndê lau, <sup>29</sup> “Ameɲ ma alic ɲgac daɲ! In kêyalê gêtɲ hoɲ naɲ aô gakôm, ma sôm asê têtɲ aô. Oc mboe in Mesaya dau?” <sup>30</sup> Goc ɲac sêhu malac dau siɲ ma sêsa si bu sêlic Yisu.

<sup>31</sup> Têtɲ ndoc awhê dau mbu sôc malac gi, naɲ ɲgacsêɲomi sêsôm têtɲ Yisu, “Kêdôhônwaga, yac akôc gêtɲ tu am neɲ-ɲga.” <sup>32</sup> Magoc in sôm têtɲ ɲac, “Aô neɲ gêtɲ daneɲ-ɲga yêc, naɲ mac aɲyalê dom.” <sup>33</sup> Goc sêndac dandi bu, “Mboe lau daɲ sêkêɲ gêtɲ daneɲ-ɲga têtɲ in su, me?” <sup>34</sup> Ma Yisu sôm têtɲ ɲac, “Aô daɲaɲ wambu in naɲ kêkiɲ aô gameɲ, ma wandic dabin in ndê gwelenɲ. Aneɲ gêtɲ daneɲ-ɲga dau dinaɲ. <sup>35</sup> Anɲô su naɲ. Têtɲ ndoc mac asô gêtɲ ɲawhê sip ôm, naɲ mac asôm bu, ‘Ayô hale su goc yac oc dandic gêtɲ ɲandô sa.’ Tigeɲ aô wasôm têtɲ mac, bu ahôc nem tanôm sa, ma alic bu gêtɲ ɲandô ôm-ɲga mbêc su. <sup>36</sup> Ma kwahic dec ɲgac gic gêtɲ ɲandô sa-ɲga kôm in ndê gwelenɲ mbo. Ma gêtɲ ɲandô naɲ in gic sa, naɲ lau naɲ sêkêɲ whiɲ ma sêtap seɲ sêmbo tali-ɲga sa. Tu dinaɲ-ɲga in naɲ sô gêtɲ ɲawhê, lu in naɲ gic ɲandô sa, naɲ lu-lu atac ɲayham sa sêwhiɲ dau. <sup>37</sup> Yom gôlin daɲ yêc bocdec, ‘ɲamalac daɲ sô gêtɲ ɲawhê, ma daɲ tiyham gic gêtɲ ɲandô sa.’ Yom dau in yom ɲandô, ma hêganônɲ gwelenɲ ɲawaê ɲayham-ɲga whiɲ. <sup>38</sup> Bu aô kakiɲ mac bu andic gêtɲ ɲandô sa yêc ôm naɲ mac asô dom. Lau ɲatô sêkôm gwelenɲ atu tu sêsô gêtɲ-ɲga, dec mac atap ɲac si gwelenɲ ɲa-ɲandô sa.”

### *Lau Samaria-ɲga daêsam sêkêɲ whiɲ Yisu*

<sup>39</sup> Têtɲ ndoc awhê Samaria-ɲga dinaɲ sôm yom asê pi Yisu têtɲ lau malac-ɲga bu, “In sôm gêtɲ hoɲ naɲ aô gakôm su, naɲ asê têtɲ aô,” naɲ lau Samaria-ɲga

daêsam sêkêñ whiñ Yisu. <sup>40</sup> Ma têtñ ndoc sêsa sêtêtñ inñ si, nañ sêteñ inñ ñapañ bu mbo whiñ ñac. Dec inñ mbo whiñ ñac gitôm bêc lu. <sup>41</sup> Inñ sôm yom whiñ lau malac-nga ma lau daêsam tiyham sêkêñ whiñ inñ. <sup>42</sup> Ma sêsôm têtñ awhê dinañ, “Têtñ ñamata-nga yac añgô yom nañ am sôm pi inñ, dec akêñ whiñ inñ. Magoc kwahic dec yac añgô inñ dau ndê yom, ma yac añyalê pi ñandô, bu inñ ñgac nañ Anôtô kêtñ bu nem lau nom-nga si.”

### *Yisu hôc asê gameñ Galili-nga*

<sup>43</sup> Bêc lu dinañ pacndê su, goc Yisu tisa ma kêsêlêñ gi e hôc asê gameñ Galili-nga. <sup>44</sup> Muñ-nga inñ sôm asê bu yêc propet dañ ndê gameñ, inñ ndê lau oc sêtoc inñ sa dom. <sup>45</sup> Magoc têtñ ndoc inñ hôc asê Galili, nañ lau dinañ sêkôc inñ sa ti atac ñayham. Ñahu bu ñac sêmbo Jerusalem têtñ ndoc Pasowa-nga, ma sêlic gêtñ hoñ nañ inñ kôm yêc dindê.

### *Yisu kôm balê dañ ñayham sa*

*(Mat 8:5-13; Luk 7:1-10)*

<sup>46</sup> Têtñ têtñ Yisu mbo gameñ Galili-nga, nañ inñ sôc malac Kana gi tiyham, malac nañ muñ-nga inñ gêm bu kwi ti wain. Têtñ ndoc dinañ ñgac bata Rom-nga dañ mbo malac Kapenaom, ma inñ ndê atuñgac gêm bac yêc. <sup>47</sup> Balê dau gêm bac atu e kêtñ bu mbac ndu. Ma ñgac bata dau ñgô ñawaê bu Yisu meñ akêñ gameñ Judia-nga ma hôc asê Galili. Tu dinañ-nga dec inñ têtñ inñ gi, ma ndac inñ bu têtñ malac Kapenaom ndi, ma kôm balê dau ñayham sa. <sup>48</sup> Dec Yisu sôm, “O mac lau! Mac bu alic gêtñ dalô atu-tu dom, dec oc akêñ whiñ dom.” <sup>49</sup> Magoc ñgac bata dau teñ inñ tiyham ma sôm, “O ñadau, mweñ ñgahô! Bu mba, aneñ balê oc mbac ndu.” <sup>50</sup> Goc Yisu sôm têtñ inñ, “Am ndi, am atôm oc mbo tali.” Ma ñgac dau kêtñ whiñ Yisu ndê yom, ma kôlhô gi.

<sup>51</sup> Têtñ têtñ inñ kêsêlêñ mbo señ, nañ inñ ndê lau akinñ ñatô sêsa akêñ Kapenaom sêmeñ ma sêtap inñ sa. Ma sêsôm têtñ inñ bu, “Am nem balê ñayham sa su.” <sup>52</sup> Dec inñ ndac ñac bu, “Acgatu ñasawa bocke ma balê dau ñayham sa?” Ma ñac sêsôm têtñ inñ, “Alhabêc, têtñ ac ho dau, nañ gêm bac hu inñ siñ ma inñ ñamlic ñalhuc sa.” <sup>53</sup> Têtñ dinañ damba ndê gauc sa bu acgatu ñasawa dinañ eñ, dec Yisu sôm têtñ inñ bu, “Am atôm oc mbo tali.” Ma inñ ti inñ ndê lau hoñ nañ sêndôc sêwhiñ inñ, nañ sêkêñ whiñ bu Yisu inñ Mesaya dau.

<sup>54</sup> Gêtñ dalô tilu-nga nañ Yisu kôm yêc malac Kana, nañ ñaminñ dau dinañ. Yisu kôm gêtñ dau têtñ têtñ inñ hu gameñ Judia-nga siñ, ma mbu têtñ gameñ Galili-nga gi.

## 5

### *Yisu gêm ñgac bôliñ dañ sa*

<sup>1</sup> Tinjambu lau Israel-nga si mwasiñ atu dañ ñabêc hôc asê, ma Yisu mbu pi Jerusalem gi. <sup>2</sup> Yêc Jerusalem, bu ñatorñ atêc dañ, nañ sêwhê ña hoc ahuc, nañ poc kêtñ malac dau ñagatam nañ sêsam bu Gatam Domba-nga. Sêsam bu ñatorñ dau ñaê yêc Yom †Hibru bu Betesda, ma andu selep amanñdañ sêlhac ñamakê. <sup>3</sup> Ma yêc dinañ lau gêm bac daêsam sêyêc, lau tapec, lau bôliñ ma lau ñasac ñatô. [ <sup>4</sup> Tôm têtñ ñatô Pômdau ndê añela dañ oc sip meñ ma kôm bu dau li sa. Lau gêm bac sêhônñ têtñ dinañ, ma asa nañ sip bu dau tinjamata, nañ oc ñayham sa. ] <sup>5</sup> Ñac si dañ inñ ñgac bôliñ nañ gêm bac gitôm yala 38.

<sup>6</sup> Têtñ ndoc Yisu kêsêlêñ mbo gameñ dinañ, inñ gêlic ñgac bôliñ dau, ma kêtñalê bu inñ gêm bac yêc ñasawa hic baliñ su, goc ndac inñ, “Am tac whiñ bu am ñayham sa, me?” <sup>7</sup> Ma ñgac bôliñ dau sôm, “O ñadau! Aô gahônñ têtñ nañ bu dindêc ñali

sa, magoc ñamalac danj mba bu nem aõ sa. Ma aõ bu wasip bu wandi, tigenj ñamalac danj êlêmê hôc gêlêc aõ su.” <sup>8</sup> Goc Yisu sôm têtj inj, “Tisa! Ma hôc nem mbô sa, ma êmsêlêj.” <sup>9</sup> Ma ñagahô ñgac dau ñayham sa, goc hôc ndê mbô sa ma kêsêlêj gi.

Yisu kôm gêtj dinanj têtj bêc †Sabat-ñga danj. <sup>10</sup> Ma tu dinanj-ñga lau bata Israel-ñga sêsôm têtj ñgac nanj Yisu kôm ñayham sa bu, “Acsalô lec inj bêc Sabat-ñga. Yac neñ yomsu gic yao yac bu dakôm gwelenj têtj bêc Sabat-ñga dom, ma bocke dec am kôc nem mbô ma kêsêlêj.” <sup>11</sup> Magoc inj sôm, “Ñgac nanj kôm aõ ñayham sa, nanj sôm têtj aõ bu, ‘Hôc nem mbô sa, ma êmsêlêj.’” <sup>12</sup> Ma sêndac inj, “Ñgac nanj sôm têtj am bu am hôc nem mbô sa ma êmsêlêj, nanj asa?” <sup>13</sup> Tigenj ñgac dau kêtjalê dom. Nahu bu têtj ndoc Yisu kôm inj ñayham sa, nanj lau daêsam sêmbo, ma Yisu kêdahinj dau su sip ñac ñalôm ma kôlhô gi.

<sup>14</sup> T injambu Yisu tap inj sa tiyham mbo lôm dabuj, ma sôm têtj inj, “Am ngô su nanj! Am ñayham sa su. Dec yob daôm bu kôm sac tiyham dom, mboe ñawapac atu danj nanj hôc gêlêc inj dinanj su, nanj tap am sa tinjambu.” <sup>15</sup> Ma têtj dinanj ñgac dau sa gi ma kêtj ñawaê têtj lau bata Israel-ñga, bu ñgac nanj kôm inj ñayham sa, nanj Yisu.

### *Lau bata Israel-ñga sêkêj kisa Yisu*

<sup>16</sup> Lau bata Israel-ñga sêlic bu Yisu kôm gêtj kainj dinanj têtj bêc Sabat-ñga ñatô, ma tu dinanj-ñga sic hu sêkêj kisa inj. <sup>17</sup> Dec inj sôm têtj ñac, “Damanj kôm inj ndê gwelenj ñapanj, têtj têm ñamata-ñga e meñ têtj kwahic dec. Bocdinañ aõ oc wanem gwelenj.” <sup>18</sup> Têtj ñamata-ñga lau bata Israel-ñga sêkêj kisa Yisu bu inj sôc yomsu Sabat-ñga ñapu dom. Ma têtj ndoc sêngô inj ndê yom dinanj, nanj sêkôm ñannga bu sêndic inj ndu. Sêsôm, “Inj sam Anötô bu inj Damba ma bocdinañ inj bu po dau ndê waê sa nditôm Anötô dau.”

### *Anötô kêtj ñaclai têtj inj ndê Atu*

<sup>19</sup> Goc Yisu sôm têtj ñac, “Aõ wasôm yom ñandô têtj mac. Oc tôm dom bu Anötô ndê Atu kôm gêtj danj êñkuc dau ndê atac whinj. Mba! Gêtj bocke nanj Atu gêlic Damba kôm, nanj dec inj kôm. Bu Atu kôm gêtj honj gitôm Damba kôm. <sup>20</sup> Damba atac whinj Atu kêtjêc, ma tôc gêtj honj nanj inj dau kôm, nanj asê têtj inj. Ma aõ wasôm têtj mac bu Damba oc hoc gêtj atu-tu asê têtj Atu bu kôm, nanj hôc gêlêc gêtj nanj inj kôm, nanj su. Ma têtj têm mac alic gêtj dau, nanj mac oc asô. <sup>21</sup> Tôm Damba uñ lau batê sa ma kêtj ñac sêmbo tali, nanj inj ndê Atu dec kêtj lau nanj inj atac whinj ñac, nanj sêmbo tali boc-dinañ. <sup>22</sup> Ma gêtj danj tiyham. Damba oc êñsahê lau danj dom. Inj kêtj ñaclai têtj inj ndê Atu bu êñsahê lau pi ñac si mêtê. <sup>23</sup> Ma tu dinanj-ñga lau honj nanj sêtoc Atu ndê waê sa, nanj sêtoc Damba ndê waê sa bocdinañ. Magoc asa nanj toc Atu sa dom, nanj toc Damba nanj kêtj inj meñ, nanj sa dom.

<sup>24</sup> “Aõ wasôm yom ñandô têtj mac, bu asa nanj kôc anej yom sa, ma kêtj whinj inj nanj kêtj aõ gameñ, nanj oc tap matôc sa dom. Inj hu señ mbac ndu-ñga sinj su, ma tap señ mbo tali ñapanj-ñga sa. <sup>25</sup> Yomandô dec wasôm têtj mac. Têm nanj Anötô gic bata, nanj kwahic dec meñ su, dec lau nanj sêmbo señ sêmbac ndu-ñga, nanj oc sêngô Anötô ndê Atu awha. Ma ñac nanj sêngô ma danja wambu, nanj oc sêmbo tali. <sup>26</sup> Tali ñahu yêc Damba dau, ma inj kêtj tali ñahu têtj inj ndê Atu whinj. <sup>27</sup> Ma inj kêtj ñaclai têtj inj bu êñsahê ñamalac, bu inj ñamalac ndê Atu. <sup>28</sup> Asô tu yom dindec-ñga dom. Ndoc oc meñ, nanj lau honj nanj sêmbac ndu su, nanj oc sêngô Atu ndê awha, <sup>29</sup> ma sêtisa akêtj lau batê-ñga. Lau nanj

sêkôm ñayham, nañ oc sêtisa ma sêtap Anötö ndê gameñ sêndöc tali ñapañ-ñga sa. Magoc lau nañ sêkôm sac, nañ oc sêtisa ma sêtap matôc sa.

<sup>30</sup> “Oc tòm dom bu aô wakôm gêñ dañ tanwasêñ. Ma aô oc wañsahê ma wamatôc lau wañkuc aô dauñ neñ gauc dom. Mba! Aô wamatôc lau wañkuc yom nañ Damañ, nañ kêkiñ aô gameñ, nañ sôm têñ aô. Ma aô oc wakôm gêñ dau wañkuc lêñ gitêñ, ñahu bu aô gakôm gêñ dañ tu aneñ atac whiñ-ñga dom, aô gakôm gêñ hoñ kakuc Damañ ndê atac whiñ.”

### *Gêñ nañ whê Yisu ndê ñahu sa*

<sup>31</sup> “Aô bu wahoc yom asê pi dauñ, dec mac oc asôm bu aneñ yom ñandô mba, ma akêñ whiñ dom. <sup>32</sup> Magoc Damañ hoc yom asê bu whê aneñ ñahu sa, ma aô kayalê bu iñ ndê yom iñ yom ñandô.

<sup>33</sup> “Jon, Ngac Kêku Lau-ñga sôm yom ñandô asê pi aô whiñ, têñ têm mac añkiñ lau sêtêñ iñ si. <sup>34</sup> Aô gapônda yom nañ ñamalac sêhoc asê pi aô, nañ dom. Tigeñ kwahic dec aô gasôm yom pi Jon, bu mboe mac akêñ whiñ yom nañ iñ sôm pi aô, dec atap Anötö ndê mwasin nem mac si-ñga sa. <sup>35</sup> Jon mbo gitôm ya ñawê nañ pô gameñ, ma gitôm ñasawa apê mac atisambuc iñ ndê ñawê.

<sup>36</sup> “Magoc gêñ ñatô sêpuñ yom ñandô pi aô dôñ, nañ hóc gêlêc Jon ndê yom pi aô. Alic gwelen nañ aô gakôm gambo. Damañ dau kêñ gwelen dinañ sip aô amañ tu bu wandic dabiñ, ma gwelen dau tôle asê bu iñ kêkiñ aô gameñ. <sup>37</sup> Ma Damañ dau, nañ kêkiñ aô gameñ, nañ hoc yom asê pi aô. Magoc mac lau daôm aňgô iñ ndê awha dom, ma mac alic iñ aňgô su dom. <sup>38</sup> Ma iñ ndê yom yêc mac nem ñalôm dom, ñahu bu iñ kêkiñ aô gameñ, magoc mac akêñ whiñ aô dom. <sup>39</sup> Mac asam Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ ñapañ, tu bu akip yom hoñ ñahu sa. Ñahu bu mac gauc gêm bu mac oc atap sen andöc tamli-ñga sa yêc yom dau ñalôm. Yom dau dinañ hêganôñ aô, ma whê aneñ ñahu sa, <sup>40</sup> tigeñ mac atec bu atêñ aô amen, ma atap sen andöc tamli-ñga dau sa.

<sup>41</sup> “Aô gameñ bu ñamalac sêpo aô neñ waêñ sa dom. <sup>42</sup> Magoc aô kayalê mac su, dec galic bu Anötö ndê atac whiñ yêc mac nem ñalôm dom. <sup>43</sup> Aô gameñ gam Damañ aňgô, tigeñ mac akôc aô sa dom. Magoc ñamalac dañ nañ meñ tu dau-ñga, nañ mac akôc iñ sa ñagahô eñ. <sup>44</sup> Mac atac whiñ bu atap waêm sa yêc mac daôm nem lau, magoc akôm bu atap waêm sa yêc Anötö tigeñ ndê dom. Ma bocdinañ, mac oc akêñ whiñ aô ñalêñ bocke? <sup>45</sup> Gauc nem bu aô dauñ oc wasôm mac nem giso asê yêc Damañ aňgô-ñga dom. Mba! Mac akêñ batam bu yomsu nañ Moses to, nañ oc ti mac nem sen andöc tamli ñapañ-ñga, tigeñ yomsu dau oc tôle nem giso asê. <sup>46</sup> Ñahu bu Moses dau to yom pi aô, ma mac bu akêñ whiñ iñ, dec oc akêñ whiñ aô. <sup>47</sup> Tigeñ mac akêñ whiñ yom nañ iñ to, nañ dom, ma bocdinañ mac oc akêñ whiñ aneñ yom ñalêñ nde? Oc tòm dom!”

## 6

### *Yisu gôlôm lau 5,000*

*(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)*

<sup>1</sup> Tinambu Yisu kôc ndê ñgac-sêñomi sa ma sic Bugicton Galili-ñga kic ma sêpi danja si. (Bugicton dau sêsam ñaê dañ bu Taibirias.) <sup>2</sup> Ma lau daêsam sêñkuc iñ si, ñahu bu ñac sêlic gêñ dalô nañ iñ kôm têñ ndoc iñ kôm lau gêmbac ñayham sa. <sup>3-4</sup> Têñ têm dinañ lau Israel si om atu Mwasin Pasowa-ñga meñ kêpiñ tiyham. Yêc bugicton ñadanga, Yisu pi lôc dañ gi ma ndöc sic whiñ iñ ndê ñgacsêñomi. <sup>5</sup> Ma iñ hóc tandô sa ma gêlic lau daêsam nañ sêwê sêmen,

goc sôm têtj Pilip, “Danemlhi gêtj daneŋ-ŋga yêc nde, bu dakêtj têtj lau daêsam dindec sêneŋ?” <sup>6</sup> Inj dau kêyalê gêtj nanj inj bu kôm, nanj su, magoc sôm yom dinan bu êŋsahê Pilip. <sup>7</sup> Ma Pilip ô yom ma sôm, “Oc tòm dom andô! Mone atu gitôm †denarii 200 bu ndöc, ma dakôc mone dau ma danemlhi gêtj daneŋ-ŋga, tigeŋ oc tòm dom bu lau daêsam dindec sêneŋ ŋgac-ŋgac.” <sup>8</sup> Têtj dinan Yisu ndê ŋgacsêŋom danj, Saimon Pita ndê asi Andru, sôm têtj Yisu, <sup>9</sup> “Balê danj mbo, nanj kôc bolom amañdanj ma i lu. Tigeŋ gêtj dinan oc nditôm lau hoŋ dindec dom andô!” <sup>10</sup> Goc Yisu sôm, “Mac asôm têtj lau bu sêndöc sic.” Kwanj daêsam yêc gameŋ dinan, ma lau hoŋ sêndöc sic sêndöc kwanj. Lau toŋ dinan si launjac gitôm 5,000.

<sup>11</sup> Ma Yisu kôc bolom ma gêm danje, goc kêŋ têtj lau nanj sêndöc dinan, bu sêndic sam têtj dandi. Ma inj gêm mbec i lu ma kêŋ têtj ŋac bocdinan, ma ŋac seŋ tòm si atac whiŋ. <sup>12</sup> Ŋac seŋ e hôc ŋac dônj, goc inj sôm têtj ŋgacsêŋomi, “Mac andic ŋadêlê hoŋ sa, bu tanjainj gêtj danj dom.” <sup>13</sup> Bolom amañdanj ma i lu dinan, lau seŋ e gitôm, ma ŋgacsêŋomi sic ŋadêlê sa sip gatop 12 e menju.

<sup>14</sup> Lau sêlic gêtj dalô atu nanj Yisu kôm, goc sêsôm têtj dau, “Yomandô! Propet atu nanj dakêtj batan bu sip nom meŋ, nanj ŋgac dau dindec, me?” <sup>15</sup> Têtj dinan Yisu kêyalê bu ŋac gauc gêm bu sêkôm ŋaŋga bu sêkôc inj sa ma sêkêŋ inj ti ŋac si kinj. Dec inj kêdahinj dau su, ma kôlhô tawasê pi lôc danj gi.

### *Yisu kêsêlêŋ mbo bu ŋahô*

*(Mat 14:22-33; Mak 6:47-51)*

<sup>16</sup> Têtj ac gi sip, Yisu ndê ŋgacsêŋomi sêmbu sêtêŋ bugictonj si. <sup>17</sup> Ŋac bu sêndic bu kic ma sêmbu sêtêŋ malac Kapenaom sêndi, dec sêpi wanj danj ma sêsa si. Ŋasec sa su, magoc Yisu meŋ hôc asê ŋac su dom. <sup>18-19</sup> Ŋac sêhêc wanj sêsa ŋasawa baliŋ gitôm 5 kilometa, ma mbu puc ŋadinda e gêli bu ŋamponj sa. Têtj dinan sêlic Yisu kêsêlêŋ mbo bu ŋahô meŋ kêpiŋ wanj, dec sêtöc dau atu. <sup>20</sup> Magoc inj sôm têtj ŋac, “Atöc daôm dom! Bu aô dauŋ dindec.” <sup>21</sup> Goc sêkôc inj pi wanj ti atac ŋayham, ma ŋagahô sêhêc asê baô yêc Kapenaom.

<sup>22-23</sup> Têtj ŋagalaŋsê, lau daêsam nanj sêmbu sêwhiŋ Pômdu têtj ndoc inj gêm danje bolom ma kêŋ têtj ŋac seŋ, nanj gacgeŋ sêmbu bugictonj ŋadanga. Ŋac sêŋyalê bu wanj tigeŋ dinan ŋgacsêŋomi sêpi ma sêlhô si, ma bu Yisu pi wanj dau whiŋ ŋac dom. Malô goc wanj ŋatô akêŋ malac Taibirias sêmeŋ sêsôc baô yêc dinan. <sup>24</sup> Ŋac sêlic su bu Yisu ti inj ndê ŋgacsêŋomi sêmbu dom, dec sêpi wanj dau, ma sêtêŋ malac Kapenaom si bu sêŋsalê Yisu.

### *Yisu inj bolom kêŋ ŋamalac sêndöc tali-ŋga*

<sup>25</sup> Ŋac sic bugictonj kic, ma sêtap Yisu sa, goc sêsôm, “Kêdôhônjwaga, am mweŋ têtj nde?” <sup>26</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yom ŋandô aô wasôm têtj mac. Aô gakôm gêtj dalô nanj tòm bu whê mac nem gauc sa pi aô neŋ ŋahu. Magoc mac aŋsalê aô ma atac whiŋ bu ambo awhiŋ aô tu gêtj dinan-ŋga dom. Mba. Mac atac whiŋ bu ambo awhiŋ aô, ŋahu bu aô gakêŋ bolom têtj mac anj e hôc mac dônj. <sup>27</sup> Akôm mwasac bu atap gêtj daneŋ-ŋga nanj gic waê bu niŋga, nanj sa lec dom. Mba! Akôm mwasac tu bu atap gêtj daneŋ-ŋga nanj oc kêŋ mac ambo tamli ŋapanj, nanj sa. Ma gêtj dau ŋamalac ndê Atu oc kêŋ têtj mac, bu Damba Anötö kêyalinj inj sa su, ma kêŋ ŋaclai têtj inj bu kôm gêtj dau.”

<sup>28</sup> Goc ŋac sêndac inj, “Gitôm bu am whê sa têtj yac, gêtj nanj Anötö atac whiŋ bu yac akôm?” <sup>29</sup> Ma Yisu sôm, “Anötö ndê atac whiŋ ŋandô bu mac akôm gêtj bocdec. Akêŋ whiŋ ŋgac nanj inj kêkinj inj meŋ.” <sup>30-31</sup> Goc ŋac sêsôm, “Muŋ-ŋga yac mba abañi sêmbu gameŋ sawa ma seŋ mana ti ŋac si gêtj daneŋ-ŋga, tòm

yom nanj sêto yêc bocdec, ‘*İn kênj bolom undambê-nga têtj nac senj.*’ Kwahic dec yac bu andac am bu kôm gêtj dalô kainj tigenj. Yac bu alic, dec yac oc akênj whinj am.” <sup>32</sup> Goc Yisu sôm, “Mac gauc gêm bu Moses kênj bolom undambê-nga têtj mac. Magoc aô wasôm yom nandô têtj mac bu anenj Damanj oc kênj bolom nandô undambê-nga têtj mac. <sup>33</sup> Ma Anötö ndê bolom dau dec, inj nanj sip akênj undambê menj ma kênj lau nom-nga sêndöc tali napanj.” <sup>34</sup> Lau sêngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtj inj, “Pômdau, kwahic dec ma ndi, yac atac whinj bu am kênj bolom dau dinanj têtj yac.”

<sup>35</sup> Goc Yisu sôm, “Bolom nanj kênj nmalac sêndöc tali, nanj aô dauj dec. Lau nanj sêtêtj aô sêmenj, nanj gêtj oc yô nac tiyham dom. Ma lau nanj sêkênj whinj aô, nanj bu oc yô nac tiyham dom. <sup>36</sup> Tigenj tôm aô gasôm têtj mac su, mac alic aô su, magoc akênj whinj aô dom. <sup>37</sup> Lau bocke nanj Damanj kênj têtj aô, nanj honj oc sêtêtj aô sêmenj. Ma lau nanj sêtêtj aô sêmenj, nanj oc tôm dom bu wasoc nac si danj su. <sup>38</sup> Aô gasip akênj undambê gamenj, bu wakôm gêtj tôm aô dauj nenj atac whinj dom. Mba! Aô gasip gamenj, bu wakôm gêtj tôm Damanj nanj kêkinj aô gamenj, nanj ndê atac whinj. <sup>39</sup> Ma Damanj atac whinj bu aô wayob nmalac honj nanj inj kênj têtj aô, bu nac si danj ninja dom. Aô wauj nac honj sa têtj bêc nambu-nga. <sup>40</sup> Damanj ndê atac whinj bocdec bu, lau honj nanj sênyalê inj ndê Atu, ma sêkênj whinj inj, nanj oc sêtap senj sêndöc tali-nga sa, ma aô wauj nac sa têtj bêc nambu-nga.”

<sup>41</sup> Têtj ndoc nanj lau bata Israel-nga sêngô Yisu sôm bu inj bolom nanj sip akênj undambê menj, nanj sêli awha sa pi inj. <sup>42</sup> Nac sêsôm têtj dandi, “Ngac dindec inj Yisu, Josep ndê atu ngac. Yac tanyalê inj dinda lu damba. Bocke ma kwahic dec inj sôm têtj yac bu inj sip akênj undambê menj?” <sup>43</sup> Dec Yisu sôm, “Ali awham sa têtj daôm dom! <sup>44</sup> Lau danj gitôm dom bu sêtêtj aô sêmenj nambwa. Damanj nanj kêkinj aô gamenj, nanj bu kac nac si gauc kwi, dec oc tôm bu sêtêtj aô sêmenj. Ma aô oc wauj nac sêtisa têtj bêc nambu-nga. <sup>45</sup> Sêto propet akwa danj ndê yom yêc bocdec bu, ‘*Anötö oc êndôhônj nmalac honj.*’ Bocdinanj dec angô. Lau honj nanj sêkênj danja Damanj ndê yom ma inj kêdôhônj nac, nanj oc sêtêtj aô sêmenj. <sup>46</sup> Yom dau sôm bu Anötö oc êndôhônj lau, magoc nmalac danj gêlic Damanj su dom. Anötö ndê Atu nanj mbo whinj inj ma sip nom menj, inj tigenj gêlic inj. <sup>47</sup> Ma aô wasôm yom nandô. Asa nanj kênj whinj Atu, nanj tap senj ndöc tali napanj-nga sa su. <sup>48</sup> Bolom kênj nmalac sêndöc tali-nga, nanj aô dauj dindec. <sup>49</sup> Mac nem apami senj mana yêc gamenj sawa, magoc tinambu nac honj sêmbac ndu. <sup>50</sup> Tigenj bolom nanj sip akênj undambê menj, inj bolom kainj danj. Nmalac danj bu nenj, dec oc ninga dom. <sup>51</sup> Ma bolom tali-nga nanj sip akênj undambê menj, nanj aô dauj dec. Nmalac danj bu nenj bolom dindec, dec oc ndöc tali napanj. Ma bolom dau dinanj aô nenj namsôm, nanj aô oc wakênj bu lau honj nanj sêkênj whinj aô, nanj oc sêndöc tali napanj.”

<sup>52</sup> Têtj dinanj lau bata Israel-nga sêsenj dandi nandô, ma sêsôm têtj dau, “Bocke ma nac dindec sôm bu kênj inj ndê namsôm têtj yac danenj?” <sup>53</sup> Ma Yisu sôm têtj nac, “Yomandô aô wasôm têtj mac. Mac bu anenj Nmalac ndê Atu ndê namsôm ti anôm inj ndê dac dom, dec oc tôm dom bu mac atap senj andöc tamli-nga sa. <sup>54</sup> Asa nanj bu nenj aô nenj namsôm, ma nôm anenj dac, nanj

tap senj ndöc tali napan-nga sa su.\* Ma aö oc waun in sa tøj béc nambu-nga. <sup>55</sup> Bu aö neñ namsôm ti gøj aneñ-nga nandô, ma aö neñ dac ti gøj anôm-nga nandô. <sup>56</sup> Asa nan bu neñ aö neñ namsôm, ma nôm aö neñ dac, nan gøj dau oc piñ alu dôñ anem damin dauñ. In oc mbo aö ñalôm, ma aö wambo in ndé ñalôm. <sup>57</sup> Tali ñahu yéc Daman nan kèkin aö gameñ, ma aö dauñ gambo tanli tu in-nga. Bocdinañ asa nan kôc aö sa ti in ndé gøj daneñ-nga nandô, nan oc mbo tali tu aö-nga. <sup>58</sup> Mac damami senj mana, magoc tinjambu sêmbac ndu. Bolom nan sip akêñ u ndambê meñ, nan aö dauñ dindec. Ma asa nan bu neñ bolom dindec, nan oc mbo tali napan.” <sup>59</sup> Yisu sôm yom hoñ dinañ tøj ndoc in kédôhôn lau mbo lôm wê-nga yéc malac Kapenaom.

### *Yisu ndé sêñomi ñatô sêhu in sinj*

<sup>60</sup> Tøj ndoc sêñgô Yisu ndé yom dinañ, goc in ndé ñsêñomi daêsam sêsôm, “Aluê! Yom dinañ ñawapac nandô! Asa gitôm bu oc kôc sa ma êñyalê?” <sup>61</sup> Yisu kéalê bu in ndé sêñomi sêtucdin tu in ndé yom-nga, dec sôm, “Yom dindec kên wapac mac, a? <sup>62</sup> Bocdinañ, tøj ndoc mac alic ñamalac ndé Atu mbu pi gameñ nan in mbo tøj ñamata-nga ndi, nan mac oc akêñ whin, me oc kên wapac mac êñléc? <sup>63</sup> ñamalac si gauc me licwalô oc tôm dom bu kên ñac sêndôc tali. Ñalau tigen kên ñamalac sêndôc tali napan. Ma yom nan aö gasôm tøj mac, nan Ñalau tigen oc whê mac nem gauc sa e anyalê, ma bocdinañ atap senj andôc tamli napan-nga sa. <sup>64</sup> Magoc mac nem lau ñatô sêkên whin aö dom.” (Yisu sôm yom dinañ bu in kéalê gwanan lau ñatô nan sêkên whin in dom, ma ñgac nan oc hoc in asê.) <sup>65</sup> Ma in gic têu yom ma sôm, “Tu dinañ-nga dec aö gasôm bu lau dan sêtôm dom bu sêtøj aö sêmeñ ñambwa. Daman bu kên ñaclai tøj ñac, dec oc tôm.”

<sup>66</sup> Tøj dinañ Yisu ndé sêñomi daêsam sêhu in sinj ma sêñkuc in tiyham dom. <sup>67</sup> Goc in ndac in ndé ñgacsêñomi 12 bu, “Ma bocke? Mac bu ahu aö sinj awhin, a?” <sup>68</sup> Ma Saimon Pita sôm, “Pômdau, yac oc atøj asa andi? Am tamwasêm sôm yom nan tôm bu kên yac andôc tanli napan. <sup>69</sup> Yac anyalê ma akêñ whin bu am Anôtô ndé ñgac dabuñ am.” <sup>70</sup> Goc Yisu ô yom ma sôm, “Aö dauñ kayalin mac lau 12 sa. Magoc aö kayalê su bu mac nem ñgac dan ti Sadañ ndé su.” <sup>71</sup> In sôm yom dinañ pi Judas, Saimon Iskeriot ndé atunçac. Bu Judas in ñgacsêñomi 12 si dan, nan tinjambu hoc Yisu asê.

## 7

### *Yisu ndé asii sêkên whin in dom*

<sup>1</sup> Tinjambu Yisu kêsêlên golom-golom malac nan sêyêc gameñ Galili-nga. In mbo ahê gameñ Judia-nga, bu in kéalê bu lau bata Israel-nga nan sêmbo gameñ dinañ, nan atac whin bu sêndic in ndu. <sup>2</sup> Tøj ndoc lau Israel si ñMwasin atu Lôm Bac-nga meñ kèpiñ, nan <sup>3</sup> Yisu ndé asii sêsôm, “Yac gauc gêm bu ñayham bu am sip tøj gameñ Judia-nga ndi. Bu am nem sêñomi ñatô sêmbo dindê, dec kôm gøj dalô bu ñac sêlic. <sup>4</sup> ñamalac dan bu kôm dau ti ñgac

\* **6:54:** Lau ñatô gauc gêm bu yom pi Yisu ndé namsôm ti dac hêganôn Mwasin Dabuñ. Tigen nbatin 53 whê sa bu asa nan neñ Yisu ndé namsôm ma nôm in ndé dac dom, nan oc tôm dom bu tap senj ndöc tali-nga sa. Bocdinañ yom dau bu hêganôn Mwasin Dabuñ, dec lau nan senj dom, nan oc sêtôm dom bu sêtap Anôtô ndé mwasin sêndôc tali-nga sa bocdinañ. Gauc dinañ in so. Pômdau kên in ndé Mwasin Dabuñ bu puc yac dôñ, ma ti senj datap undambê sa-nga dom. ñamalac nan gøj Mwasin Dabuñ dom, magoc kên whin Yisu, nan oc ndöc tali. Ñalên tigen yéc bu datap senj dambo tanli napan-nga sa, nan dakên whin Yisu.

tiwaê, nanj sinj dau dom. Am kôm gêṅ dalô daêsam, bocdinaṅ tôc daôm asê têtṅ ṅamalac hoṅ.”<sup>5</sup> Yisu ndê asii sêsôm yom dinaṅ, ṅahu bu sêkêṅ whiṅ inṅ dom.

<sup>6-8</sup> Dec Yisu sôm têtṅ inṅ ndê asii, “Aô oc wasip gameṅ Judia-ṅga wandi dom, bu aneṅ ndoc yêc dôṅ yêc. Lau sac nom-ṅga sêtec aô, bu aô êlêmê gahoc yom asê pi gêṅ giso hoṅ nanj ṅac sêkôm. Magoc lau nom-ṅga sêtec mac dom, ma bocdinaṅ mac api Jerusalem andi, tu Mwasinj dinaṅ-ṅga. Mac atôm bu akôm gêṅ têtṅ têtṅ bocke nanj mac atac whiṅ, magoc aneṅ têtṅ hóc asê su dom.”

<sup>9</sup> Yisu sôm yom dinaṅ su, ma gacgeṅ mbo Galili. <sup>10</sup> Tigeṅ têtṅ ndoc inṅ ndê asii sêpi Jerusalem si bu sêlic om atu Lôṁ Bac-ṅga, nanj inṅ kékuc ṅac gi. Magoc inṅ sinj dau bu lau sêlic inṅ dom. <sup>11</sup> Lau bata Israel-ṅga nanj sêmbo Jerusalem tu Mwasinj dinaṅ-ṅga, nanj taso inṅ ma sêndac, “ṅgac dinaṅ mbo nde?” <sup>12</sup> Ma lau daêsam nanj sêmbo malac dinaṅ, nanj sic yom sec têtṅ dandi pi Yisu. ṅatô sêsôm, “Inṅ ṅgac ṅayham.” Ma ṅatô sêsôm, “Mba! Inṅ kêsau lau.” <sup>13</sup> Magoc ṅamalac daṅ sôm yom pi Yisu yêc awê dom, bu sêtôc lau bata Israel-ṅga.

### *Yisu kêdôhônṅ lau*

<sup>14</sup> Bêc ṅatô giṅga su ma Mwasinj Lôṁ Bac-ṅga gi sa ṅalhu. Ma têtṅ dinaṅ, Yisu sôc lôṁ dabuṅ ṅabatêṁndô gi, ma gic hu kêdôhônṅ lau. <sup>15</sup> Inṅ ndê yom kôm lau bata Israel-ṅga sêhêdaê ma sêsôm, “ṅgac dindec sôc lôṁ dom, ma bocke dec inṅ kêdôhônṅ lau ṅa yom ti gauc atu-tu?” <sup>16</sup> Ma Yisu sôm, “Aô kadôhônṅ aô dauṅ neṅ yom dom, magoc inṅ nanj kékij aô gameṅ, nanj ndê yom. <sup>17</sup> Lau nanj atac whiṅ bu daṅga wambu Anôtô, nanj oc sêṅyalê bu yom hoṅ nanj aô kadôhônṅ, nanj meṅ akêṅ Anôtô ndê, ma aô neṅ yom dom. <sup>18</sup> Asa nanj sôm dau ndê yom, nanj bu po dau ndê waê sa. Magoc aô bu wapo inṅ nanj kékij aô gameṅ, nanj ndê waê sa. Aô kasau dom, aô gasôm yom ṅandô. <sup>19</sup> Moses kêṅ yomsu têtṅ mac, magoc mac ne m daṅ daṅga wambu ṅapep dom. Tu sake-ṅga mac asôm bu aô kagili yomsu, dec atac whiṅ bu andic aô ndu?”

<sup>20</sup> Goc lau ṅatô sêsôm, “Asa tac whiṅ bu ndic am ndu? ṅalau sac daṅ oc sip am nem ṅalôm su!” <sup>21</sup> Ma Yisu sôm têtṅ ṅac, “Aô gakôm gêṅ dalô daṅ têtṅ bêc Sabat-ṅga, ma mac hoṅ asô. <sup>22</sup> Mac aṅgôliṅ yom pi aô ma asôm bu aô kagili y omsu Sabat-ṅga, magoc mac daôm akôm gwelêṅ têtṅ bêc Sabat-ṅga. Mac aṅkuc ṅpwac asê balêi si ṅamlic ṅatô su-ṅga, tôm Moses tu ma gic dulu têtṅ mac. (Pwac dau Anôtô kêṅ têtṅ Moses dom, magoc kêmwatiṅ têtṅ abanj muṅ su.) Mac asê balêi si ṅamlic têtṅ ṅac si bêc ti-8-ṅga, ma bocdinaṅ balêi ṅatô mac asê ṅac têtṅ bêc Sabat-ṅga. <sup>23</sup> Mac alic ṅayham bu akôm gêṅ dau têtṅ Sabat tu bu aṅgili Moses ndê yomsu dom. Aô dec gakôm ṅamalac daṅ ndê ṅamlic sambuc ṅayham sa têtṅ bêc Sabat-ṅga, ma bocdinaṅ tu sake-ṅga mac atac ṅandê têtṅ aô? <sup>24</sup> Alic gêṅ awê-ṅga ṅambwa tu amatôc yom-ṅga dom! Akôc gauc ṅapep pi gêṅ ṅalôm-ṅga whiṅ.”

### *Lau sêndac bata Yisu*

<sup>25</sup> T êṅ ndoc dinaṅ lau Jerusalem-ṅga ṅatô sêsôm, “ṅgac dindec inṅ ṅgac nanj lau bata sêṅsalê lêṅ tu bu sêndic inṅ ndu-ṅga. <sup>26</sup> Tigeṅ alic! Inṅ sôm yom mbo awê, magoc lau bata sêsôm yom daṅ têtṅ inṅ dom. Bocke? M boe ṅac sêkêṅ whiṅ bu inṅ Mesaya dau, me? <sup>27</sup> Tigeṅ yac aṅyalê ṅgac dindec ndê malachu. Ma têtṅ ndoc Mesaya oc meṅ, nanj lau daṅ oc sêṅyalê gameṅ nanj inṅ meṅ akêṅ, nanj dom.” <sup>28</sup> Yisu kêdôhônṅ lau mbo lôṁ dabuṅ ṅabatêṁndô têtṅ têtṅ dinaṅ, ma inṅ ta yom bocdec bu, “Mac lau dinaṅ gauc gêm bu mac aṅyalê aô, ma bu mac aṅyalê a ô neṅ malachu, a? Aô gameṅ ṅa aô dauṅ neṅ ṅaclai dom. Aô Damaṅ kékij aô gameṅ, ma inṅ Anôtô ṅandô, magoc mac aṅyalê inṅ dom. <sup>29</sup> Aô



dec kayalê in, bu mun-nga aö gambo gawhin in, ma kwahic dec in kêkin aö gamej.”

<sup>30</sup> Têj dinar ñac sênsahê bu sêkôc in dôj, tigen in ndê ndoc yêc dôj yêc, dec lau dan gitôm dom bu sêkêj amba pi in. <sup>31</sup> Magoc lau daêsam yêc tonj atu dinar sêkêj whin in ma sêsôm, “Yac akêj batan Mesaya, ma akêj whin bu têtj ndoc in menj, nan in oc kôm gêj dalô daêsam. Tigen asa gitôm bu kôm gêj dalô atu-tu nan sêhôc gêlêc gêj dalô daêsam nan ñgac dindec kôm, nan su?”

### *Lau Palêsai ti dabunjsiga atu-tu sêkôm bu sêkôc Yisu dôj*

<sup>32</sup> Lau Palêsai sêngô bu lau sem yomgalôm pi Yisu ma sêkôc gauc kainj dinarj pi in. Goc †dabunjsiga atu-tu ti lau Palêsai sêjkinj lau sin-nga ñatô nanj sêyob lôm dabuj, bu sêkôc in dôj. <sup>33</sup> Têj dinarj Yisu sôm, “Aö wambo wawhinj mac ñasawa sauj, goc walhô wambu watêj in nanj kêkinj aö gamej, nanj wandi. <sup>34</sup> Mac oc anjalê aö, magoc oc atap aö sa dom, ma mac atôm dom bu anjuc aö atêj gamej nanj aö oc wambo.” <sup>35</sup> Goc lau Israel-nga sêsôm têtj dandi, “Ñgac dindec oc mbo nde, dec yac oc datôm dom bu datap in sa? Mboe in oc ndi mbo whin yac neñ lau Israel-nga ñatô, nanj sêndôc lau Grik si gamej ma êndôhôj lau Grik yêc dindê? <sup>36</sup> In sôm bu yac oc tanjalê in, magoc oc datap in sa dom, ma bu yac datôm dom bu datêj gamej nanj in oc mbo, nanj dandi. Yom dau ñahu bocke?”

### *Yisu sôm yom pi Njalau Dabuj*

<sup>37</sup> Têj Mwasinj Lôm Bac-nga ñabêc atu ñambu-nga, nanj Yisu tisa kalhac ma mbwêc awha atu bocdec bu, “Am asa nanj bu yô am, nanj têtj aö mwenj, ma nôm. <sup>38</sup> Tôm Anötô ndê yom nanj sêto yêc, nanj sôm, asa nanj kêj whin aö, nanj bu tali-nga oc êmbulup pi in ndê ñalôm.” <sup>39</sup> Yisu ndê yom dinarj hêganôj Njalau Dabuj, nanj tinjambu Anötô oc kêj têtj lau nanj sêkêj whin Yisu. (Têtj têtj dinarj, Anötô kêj Njalau Dabuj têtj lau su dom, ñahu bu Yisu ndê têtj tu tap in ndê ñawasi sa-nga yêc dôj yêc.)

### *Lau sêsej dau pi Yisu*

<sup>40</sup> Têj ndoc Yisu sôm yom dau, nanj lau ñatô sêsôm, “Yomandô! Ñgac dindec in propet atu gitôm Moses, nanj Anötô gic bata bu êjkinj menj.” <sup>41</sup> Ma ñatô sêsôm, “Mba! In Mesaya dau!” Magoc lau ñatô sêsôm, “Mba! Bu Mesaya oc menj akêj gamej Galili-nga dom. <sup>42</sup> Anötô ndê yom nanj sêto yêc, nanj sôm bu Mesaya oc menj sa yêc Kinj Dawid ndê wakuc, ma yêc Dawid ndê malac Betlehem.” <sup>43</sup> Bocdinanj lau sêsej dau pi Yisu. <sup>44</sup> Lau ñatô tac whin bu sêkôc in dôj, magoc ñamalac danj gitôm dom bu kêj amba pi in.

### *Lau bata Israel-nga sêkêj whin Yisu dom*

<sup>45</sup> Tinjambu lau sinj lôm dabuj-nga sêmbu sêtêj dabunjsiga atu-tu ti lau Palêsai si. Ma ñac sêndac lau sin-nga dau bocdec bu, “Bocke ma mac akôc Yisu dôj dom?” <sup>46</sup> Goc lau sin-nga sêô yom ma sêsôm, “Ñamalac nanj sôm yom gitôm ñgac dinarj, nanj yac anjô danj su dom.” <sup>47</sup> Goc lau Palêsai sêsôm, “Mboe in kêsau mac awhinj, a? <sup>48</sup> Alic bu yac lau Palêsai ma lau bata mba danj kêj whin bu in Mesaya dau dom. Mba andô! <sup>49</sup> Tigen lau ñambwa-ñambwa, nanj si gauc sa dom pi Anötô ndê yom nanj sêto yêc, nanj sêkêj whin in. Anötô ndê atac ñandê pi ñac!”

<sup>50</sup> Lau bata dinarj si danj in Nikodemas, ñgac nanj mun-nga gi gêlic Yisu. Têtj ndoc in ñgô ñac si yom dinarj, dec sôm têtj ñac bu, <sup>51</sup> “Yac neñ yomsu gic yao bu dakic yom tu tamatôc ñamalac danj-nga ñambwa dom! Gêj ñamata-nga danjô in

dau ndê yom, ma dakip yom sa pi gêñ nan in kôm.”<sup>52</sup> Magoc ñac sêsôm, “Mboe am bu ti in ndê ñgacsêñom dan whin ñac lau Galili-ña dinañ, a? Am ndi ma kip ñahu sa yêc Anötö ndê yom, ma am oc tap sa bu propet dan oc meñ akêñ gameñ Galili-ña dom.”

*[Yisu tawalô awhê sac dan]\**

<sup>53</sup> Dinañ su, ma lau honj sêlhö têtêtêñ ma sêmbu sêtêtêñ ñac si andu si.

## 8

<sup>1</sup> Goc Yisu hu malac Jerusalem sin ma sa gi mbo Lôc Olib. <sup>2</sup> Têñ ñagalañsê bêbêc, in mbu sôc Jerusalem gi, ma mbo lôm dabun ñabatêmdö. Ma lau daêsam sêwê sêtêtêñ in sêmeñ, dec in ndöc sic ma kédôhôn ñac. <sup>3</sup> Ma lau nan sêndôhôn yomsu ti lau Palêsai sêwê awhê dan sêtêtêñ in sêmeñ, nan sêtap in sa têt ndoc in kôm mêtê mockain-ña. Ma sêkêñ a whê dau kalhac lau honj anjô-ña. <sup>4</sup> Ma sêsôm têt Yisu, “Kédôhônwaga, sêtap awhê dindec sa kôm mêtê mockain-ña. <sup>5</sup> Moses to yomsu bu datuc lauwêhê kain dindec ña hoc ndu. Bocdinañ sôm bu yac oc dakôm sake?” <sup>6</sup> Ñac bu sêtim in ña gêndac dinañ, sêñsalê yom dan bu sêñgôlin pi in. Magoc Yisu pôn sic gi ndöc, ma gic hu to yom yêc nom ña amba-atu. <sup>7</sup> Goc ñac sêñsu in e in tisa ma sôm têt ñac, “Mac nem asa bu ndê sac mbasi, nan ti ñgac ñamata-ña bu kôc hoc ma tuc pi awhê dindec.” <sup>8</sup> Goc in pôn sic tiyham ma to yom yêc nom. <sup>9</sup> Têt dinañ lau nan sêñgô Yisu ndê yom sic hu sêlhö tigen-tigen. Lau atu-tu sêlhö sêmun, goc lau ñatô sêñkuc e Yisu tawasê mbo, ma awhê dau kalhac in anjô-ña. <sup>10</sup> Dec Yisu tisa ma ndac in, “O awhê! Ma lau dau nde? Asa dec mbo bu êñgôlin yom pi am ma êmatôc am?” <sup>11</sup> Ma in sôm, “O ñadau, lau mba!” Goc Yisu sôm, “Ma bocdinañ aô wamatôc am dom whin. Magoc am lhö ndi, ma hu nem mêtê sac sin.”]

*Yisu in Nawê Nom-ña*

<sup>12</sup> Tinjambu Yisu sôm yom têt lau bocdec bu, “Aô ñawê nom-ña. Asa nan bu êñkuc aô, nan oc sa sen ñasec-ña tiyham dom. In oc êñsêlêñ mbo ñawê nan tôc sen ndöc tali-ña asê.”

<sup>13</sup> Magoc lau Palêsai sêsôm têt in, “Am tamwasêñ hoc yom asê pi daôm. Tu dinañ-ña dec yac oc akôc am nem yom sa dom.” <sup>14</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu wahoc dauñ neñ yom asê, dec aneñ yom dau in yom ñandô. Ñahu bu aô kayalê gameñ nan aô gameñ akêñ nan, ma gameñ nde nan wambu wandi. Tigen mac anyalê gameñ dinañ dom. <sup>15</sup> Mac anjahê ti amatôc lau anjuc ñamalac si gauc. Magoc aô dec wamatôc ñamalac dan gitôm mac akôm, nan dom. <sup>16</sup> Aô bu wamatôc lau, dec aneñ yom honj in yom ñandô, ñahu bu aô tanwasêñ dom. Damañ nan kêkin aô, nan mbo whin aô. <sup>17</sup> Mac daôm nem yomsu sôm bu ñac lu bu sêpuc si yom dôñ bu yom ñandô, dec mac oc akôc yom dau sa. <sup>18</sup> Kwahic dec aô gahoc yom asê tu dauñ-ña, ma Damañ nan kêkin aô, nan dec puc aneñ yom dôñ. Bocdinañ tu sake-ña mac akôc aneñ yom sa dom?” <sup>19</sup> Goc sêndac in, “Am Damam nde?” Ma Yisu sôm, “Mac anyalê aô dom, ma mac anyalê Damañ dom bocdinañ. Mac bu anyalê aô, dec oc tôm bu mac anyalê Damañ whin.”

\* 7:52: Yom nan yêc 7:53-8:11 nan yêc bapia akwa ñatô dom.

<sup>20</sup> Yisu sôm yom dinaŋ têt ndoc iŋ kêdôhôŋ lau mbo kêpiŋ apa naŋ lau sêkêt si da sip-ŋga yêc lôm dabuŋ ŋamakê. Magoc lau daŋ sêkôc iŋ dôŋ dom, bu iŋ ndê ndoc hôc asê su dom.

### *Yisu ndê ŋahu yêc nom dom*

<sup>21</sup> Ma Yisu sôm tiyham têt lau Palêsai, “Aô oc wahu mac siŋ, ma mac oc aŋsalê aô. Magoc gameŋ naŋ aô bu wandi, naŋ mac atôm dom bu andi. Mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôŋ.” <sup>22</sup> Goc lau bata dinaŋ sêsôm têt dandi, “Iŋ dau sôm bu gameŋ naŋ iŋ oc ndi, naŋ yac datôm dom bu dandi. Bocke? Iŋ oc ndic dau ndu, a?” <sup>23</sup> Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aneŋ ŋahu yêc lôlôc. Mac lau nom dindêc-ŋga, magoc aô neŋ ŋahu yêc nom dindêc dom. <sup>24</sup> Aô gasôm têt mac su, bu mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôŋ. Aô wasôm yom ŋandô têt mac, bu mac bu akêt whiŋ yom naŋ aô gawhê sa pi dauŋ, naŋ dom, dec mac oc ambac ndu ti mac nem sac.” <sup>25</sup> Goc ŋac sêndac, “Am asa?” Ma iŋ sôm, “Oc tôm bu mac aŋyalê su, bu têt ŋamata-ŋga e meŋ, aô gawhê dauŋ sa têt mac. <sup>26</sup> Yom daêsam yêc bu wasôm pi mac bu watôc nem giso asê. Magoc yom hoŋ naŋ aô gaŋgô yêc iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ dec wasôm asê têt lau nom-ŋga. Ma iŋ ndê yom iŋ yom ŋandô eŋ.”

<sup>27</sup> Ŋac sêŋyalê dom bu iŋ sôm yom dau pi iŋ Damba. <sup>28</sup> Goc iŋ sôm, “Têt ndoc mac asuŋ Ŋamalac ndê Atu sa yêc nom, naŋ mac oc aŋyalê bu aô dauŋ dec Mesaya dau, ma aô gakôm gêt daŋ kakuc aô taŋwasêŋ neŋ gauc dom. Mba. Yom hoŋ naŋ aô gasôm, naŋ Damaŋ dau kêt têt aô. <sup>29</sup> Iŋ dau kêkiŋ aô gameŋ, ma iŋ oc tec aô bu wambo taŋwasêŋ dom. Iŋ mbo whiŋ aô ŋapaŋ. Ŋahu bu aô gakôm gêt hoŋ tôm iŋ atac whiŋ.” <sup>30</sup> Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau daêsam naŋ sêŋgô, naŋ sêkêt whiŋ iŋ.

### *Yom ŋandô oc êŋgapwêc yac su*

<sup>31</sup> Ma Yisu sôm têt lau Israel-ŋga naŋ sêkêt whiŋ iŋ, “Mac bu asap aneŋ yom dôŋ ma daŋam wambu, dec mac ati aneŋ sêŋomi ŋandô. <sup>32</sup> Ma mac oc aŋyalê yom ŋandô, ma yom ŋandô dau oc êŋgapwêc mac su bu ambo atôm lau akiŋ ŋambwa tiyham dom.” <sup>33</sup> Goc ŋac sêsôm, “Abraham ndê wakuc yac. Ma yac am akiŋ lau daŋ dom. Bocdinaŋ am sôm bu êŋgapwêc yac su yêc sakin bocke?” <sup>34</sup> Goc Yisu ô yom bocdec bu, “Aô wasôm yom ŋandô. Asa naŋ sap mêtê sac dôŋ, naŋ ŋgac me awhê akiŋ mêtê sac-ŋga. <sup>35</sup> Ma ŋgac akiŋ ŋambwa oc wêkaiŋ ŋadau ndê gêt daŋ, me mbo iŋ ndê andu ŋapaŋ dom. Mba! ŋadau ndê atu solop oc wêkaiŋ gêt ma mbo ŋapaŋ. <sup>36</sup> Magoc Anötô ndê Atu bu êŋgapwêc mac su, dec mac oc ambo atôm lau akiŋ ŋambwa tiyham dom andô.

<sup>37</sup> “Aô kayalê su, bu Abraham ndê wakuc mac. Tigeŋ mac akôm bu andic aô ndu, ŋahu bu mac akôc aneŋ yom sa sip nem ŋalôm su dom. <sup>38</sup> Aô gasôm yom asê pi gêt naŋ Damaŋ tôc asê têt aô, magoc mac akôm mêtê aŋkuc yom naŋ mac daôm damam sôm têt mac.” <sup>39</sup> Ma ŋac sêsôm tiyham, “Yac damaŋ iŋ Abraham.” Magoc Yisu sôm, “Mac bu Abraham atui mac, dec mac oc asa lêt gitêt gitôm iŋ dau ndê. <sup>40</sup> Tigeŋ aô gasôm yom ŋandô gitôm aô gaŋgô yêc Anötô, ma mac akôm bu andic aô ndu. Abraham oc kôm gêt kaiŋ dinaŋ dom. <sup>41</sup> Mac aŋkuc Abraham ndê lêt dom, dec tôc asê bu mac nem damam iŋ ŋgac daŋ dau-ŋga daŋ.” Magoc ŋac sêsôm, “Yac lau ŋasawa-ŋga dom. Yac mba damaŋ tigeŋ iŋ Anötô dau.”

<sup>42</sup> Têt dinaŋ Yisu sôm, “Anötô bu ti mac nem damam, dec mac oc atac whiŋ aô. Ŋahu bu aô gameŋ akêt Anötô, dec gambo lec. Aô gameŋ tu dauŋ-ŋga dom, magoc Anötô dau kêkiŋ aô gameŋ. <sup>43</sup> Mac atôm dom bu aŋgô aneŋ yom,

ma bocdinañ mac aňyalê aneñ yom ñahu dom. <sup>44</sup> Mac nem damam inñ Sadañ, ma mac akôm tôm inñ atac whiñ. Têñ têm ñamata-ña e meñ, inñ sa lêñ ndic ñamalac ndu-ña. Inñ sap yom ñandô dôñ dom, bu yom ñandô dañ yêc inñ ndê ñalôm dom. Inñ tasan-nda, ma yom tasanñ ñadamba inñ. Inñ sôm yom kêkuc inñ dau ndê awha solop, ma yom hoñ nañ inñ sôm, nañ yom tasanñ. <sup>45</sup> Tigeñ añ dec gasôm yom ñandô eñ, ma tu dinañ-ña mac akêñ whiñ aneñ yom dom. <sup>46</sup> Mac nem asa gitôm bu tôc aneñ giso dañ asê? Aô gasôm yom ñandô, ma tu sake-ña mac akêñ whiñ aô dom? <sup>47</sup> Anötö ndê atui ñandô sêñgô inñ ndê yom ma dañga wambu. Magoc mac aňgô inñ ndê yom dom, dec tôc asê bu mac ati inñ ndê atui ñandô dom.”

### *Yisu sôm yom asê pi dau*

<sup>48</sup> Têñ dinañ lau bata Israel-ña sêsôm, “Yac asôm solop bu am gitôm lau Samaria-ña nañ si gauc sa pi Anötö dom, ma bu ñalau sac dañ mbo am nem ñalôm.” <sup>49</sup> Magoc Yisu sôm, “Mba! Ñalau sac mbo aô neñ ñalôm dom. Mac atoc aneñ waêñ sa dom, magoc aô bu wapo Damañ ndê waê sa. <sup>50</sup> Aô kasalê dauñ neñ waêñ dom, magoc Anötö oc po aneñ waêñ sa. Ma inñ oc êmatôc gêñ hoñ. <sup>51</sup> Aô wasôm yom ñandô têt mac, bu asa nañ ñgô aneñ yom ma dañga wambu, nañ oc niñga dom, magoc inñ oc mbo tali ñapañ.”

<sup>52</sup> Goc lau bata Israel-ña sêsôm têt inñ, “Kwahic dec yac aňyalê pi ñandô bu ñalau sac dañ mbo am nem ñalôm. Abraham ma lau propet sêmbac ndu, tigeñ am sôm bu asa nañ ñgô am nem yom ma dañga wambu, nañ oc niñga dom. <sup>53</sup> Am asa dec toc daôm sa? Am gauc gêm bu am hôc gêlêc damañ Abraham su, a? Yac aňyalê bu inñ mbac ndu su, ma lau propet boc-dinañ.” <sup>54</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô dauñ bu wapo dauñ neñ waêñ sa, dec waêñ dau ti gêñ ñambwa-ña. Magoc aô Damañ, nañ mac asam bu mac nem Anötö, nañ po aneñ waêñ sa. <sup>55</sup> M agoc mac aňyalê inñ dom. Aô dec kayalê inñ, ma dañgañ wambu inñ ndê yom. Aô bu wasôm bu kayalê inñ dom, dec aô ñgac tasanñ gitôm mac lau tasanñ. <sup>56</sup> Mac nem damam Abraham atac ñayham sa kêlêc, bu inñ kêñ bata bu lic aneñ bêc wahôc asê-ña. Ma inñ gêlic su ma tisambuc.”

<sup>57</sup> Goc lau bata Israel-ña sêsôm têt inñ, “Am nem yala tap 50 sa su dom. Ma bocke dec am sôm bu am gêlic Abraham su?” <sup>58</sup> Ma Yisu sôm, “Yomandô! Ndoc nañ Abraham dinda kôc inñ su dom, nañ aô gambo.” <sup>59</sup> Têñ têm ñac sêñgô yom d inañ, goc sêkôc hoc sa bu sêtuc inñ, magoc Yisu siñ dau, ma kêdahinñ dau su yêc lôm dabuñ ñagameñ.

## 9

### *Yisu kôm ñgac tapec dañ tandô po asê*

<sup>1</sup> Yisu kêsêlêñ gi, ma gêlic ñgac tapec dañ. Ñgac dau inñ tandô pec têt ndoc inñ dinda kôc inñ ma meñ. <sup>2</sup> Ma Yisu ndê ñgacsêñomi sêndac inñ bocdec bu, “Kêdôhôn-waga, ñgac dinañ tapec tu inñ dau ndê sac-ña, me tu dinda lu damba si sac-ña?” <sup>3</sup> Goc Yisu sôm, “Inñ tapec tu inñ dau ndê sac-ña, me tu dinda lu damba si sac-ña dom. Magoc dinda kôc inñ ti tapec tu bu kwahic dec lau sêlic Anötö ndê gwelen ti ñaclai nem inñ sa-ña. <sup>4-5</sup> Aô gambo nom gatôm lau nom-ña si ñawê, ma kwahic dec ti têt ñawê-ña. Ma bocdinañ kwahic dec yac oc dakôm Anötö nañ kêkin aô gameñ, nañ ndê gwelen. Têm ñasec-ña oc meñ hôc asê, ma têt dinañ lau dañ oc sêtôm dom bu sêkôm gwelen.”

<sup>6</sup> Inñ sôm yom dinañ su, goc hê gasôp sip nom, kêyalinñ whiñ nom, ma sê pi ñgac tapec tandô. <sup>7</sup> Ma inñ sôm têt inñ, “Am ndi êmgwasinñ aňôm sip bu gapon

Siloam.” (Një Siloam dau danem kwi bu ‘Kêkin,’ ) Goc in kôlhö gi kêgwasiñ anğö, ma in tandö ñayham sa. Ma in mbu têtñ ndê andu gi. <sup>8</sup> Ma in ndê lau menpañ in-nga, ti lau nañ sênjalê bu muñ-nga in ñgac ten gêtñ-nga, n an sêsö ma sêndac dandî, “In ñgac nañ muñ-nga ndöc ma ten gêtñ, a?” <sup>9</sup> Ma lau ñatö sêsöm, “In ñgac dau dinañ.” Magoc ñatö sêsöm, “Mba! In ñgac dañ dau-nga, nañ anğö gi tap ñgac ten gêtñ-nga dinañ ndê anğö sa.” Magoc ñgac dau sôm, “Aö ñgac dauñ dec.” <sup>10</sup> Goc sêndac in, “Ma bocke dec am nem tanöm ñayham sa?” <sup>11</sup> Ma in sôm, “Ñgac nañ sêsam in bu Yisu, nañ kêyalin sachalê, ma kêtñ pi aö tanöñ, goc kêkin aö bu wanğwasiñ anğöñ andö sip bu Siloam. Bocdinañ aö ga kagwasiñ dauñ, dec tanöñ ñayham sa.” <sup>12</sup> Ma sêndac, “Ñgac dinañ mbo nde?” Goc in sôm, “Aö kayalê dom.”

### *Lau Palêsai sêkip yom sa pi ñgac nañ tandö po asê*

<sup>13-14</sup> Yisu kêyalin sachalê ma kôm ñgac tapec dinañ tandö po asê têtñ bêt Sabat-nga dañ. Ma tinambu l au sêwê ñgac dau sêtêtñ lau Palêsai si. <sup>15</sup> Têtñ ndoc lau Palêsai sêlic in, nañ sêndac in bu, “Am tanöm po asê ñalêtñ bocke?” Ma in ô yom ma sôm, “Ñgac dinañ kêtñ sachalê pi aö tanöñ, ma aö kagwasiñ dec tanöñ po asê.” <sup>16</sup> Goc Palêsai ñatö sêsöm yom pi Yisu bocdec bu, “Ñgac dinañ kêtñ yomsu Sabat-nga, dec tanjalê bu in men akêtñ Anötö dom.” Magoc Palêsai ñatö sêsöm, “Ñgac sac oc tôm dom bu kôm gêtñ dalö kain dinañ.” <sup>17</sup> Boc-dinañ ñac si yom so dau, ma sêndac ñgac dau tiyham, “Am ñgac daöm, am ñgac nañ in kôm am nem tanöm po asê, ma bocdinañ am sôm sake pi in?” Ma in sôm, “In propet dañ.”

<sup>18</sup> Magoc lau bata Israel-nga dinañ sêkêtñ whin dom bu muñ-nga in tapec ma kwahic dec tandö ñayham sa. Bocdinañ sêkêtñ yom têtñ in dinda lu damba bu sêmen. <sup>19</sup> Ma sêndac inlu, “Ñgac dindac in amlu atômñgac nañ amlu asôm bu dinda kôc in ti tapec, a? Bocke ma kwahic dec in tandö ñayham sa?” <sup>20</sup> Ma inlu sêsöm, “Aêc! Alu anyalê bu in alu mba balê, ma bu alu akôc in ti tapec. <sup>21</sup> Magoc in tandö po asê ñalêtñ bocke ma asa kôm in tandö ñayham sa, nañ alu anyalê dom. Mac andac in dau. In ti ñgac atu su, ma gitôm bu sôm dau ndê yom.” <sup>22</sup> Inlu sênjalê bu lau bata Israel-nga sêkic yom bu ñac oc sêtin lau nañ sêkêtñ whin bu Yisu in Mesaya, nañ su yêc gôlôwac Israel-nga, ma bocdinañ inlu sêtöc ñac. <sup>23</sup> Tu dinañ-nga sêsöm yom bocdec, “In ti ñgac atu su. Mac andac in dau!”

<sup>24</sup> Goc ñac sêmbwêc ñgac dau tiyham, ma sêsöm, “Toc Anötö sa ma sôm yom ñandö. Yac anyalê bu ñgac dinañ in ñgac sac.” <sup>25</sup> Ma in ô yom bocdec bu, “In bu ñgac sac me in ñgac gitêtñ, aö kayalê dom. Gêtñ tigen aö kayalê. Muñ-nga aö ñgac tapec, ma kwahic dec aö tanöñ po asê.” <sup>26</sup> Goc sêndac in, “In kôm gêtñ sake têtñ am? In kôm am tanöm ñayham sa ñalêtñ bocke? Sôm asê têtñ yac.” <sup>27</sup> Ma in sôm, “Aö gasôm têtñ mac su, magoc mac akôc anen yom sa dom. Tu sake-nga mac bu anğö tiyham? Mboe mac atac whin bu ati in ndê sênjomi awhin, a?” <sup>28</sup> Têtñ dinañ sêpu in ma sêsöm, “Mba! Am daöm ti ñgac dinañ ndê ñgacsênjom! Moses ndê sênjomi yac. <sup>29</sup> Yac anyalê bu Anötö kêtñ in ndê yom têtñ Moses, magoc ñgac dinañ ti in ndê ñahu, yac anyalê dom.” <sup>30</sup> Goc ñgac dau sôm, “Gêtñ kain dañ solop! Mac asôm bu mac anyalê in ndê ñahu dom. Tigen alic su nañ! In kôm aö tanöñ po asê. <sup>31</sup> Yac tanjalê bu Anötö oc kêtñ danğa têtñ lau sac dom. Mba! In kêtñ danğa lau gitêtñ nañ sênkuc in ndê yom. <sup>32</sup> Yac danğö dañ muñ su dom, bu ñamalac dañ kôm ñgac nañ dinda kôc in ti tapec, nañ tandö po asê.

Mba sambuc! <sup>33</sup> Ngac dinan̄ bu meŋ akêŋ Anötö dom, dec oc tòm dom bu in̄ kôm gêŋ dan̄.”

<sup>34</sup> N̄ac sêŋgô in̄ ndê yom dinan̄, dec gêli n̄ac si n̄alôm sa n̄andô. Ma sêsôm, “Am bu êmdôh̄on̄ yac, a? Sac gêm am ahuc têŋ ndoc dinam kôc am!” Goc sêtiŋ in̄ sa awê gi.

*Lau nan̄ sêkêŋ whiŋ Yisu dom, nan̄ sêtôm lau tapec*

<sup>35</sup> Têŋ ndoc Yisu n̄gô n̄awaê bu lau Palêsai sêtiŋ n̄gac dau su, nan̄ in̄ kêsâlê in̄ e tap in̄ sa, ma ndac in̄, “Am kêŋ whiŋ N̄amalac ndê Atu, me mba?” <sup>36</sup> Ma in̄ ô yom ma sôm, “O n̄adau! N̄amalac ndê Atu in̄ asa? Sôm têŋ aô, goc aô wakêŋ whiŋ in̄.” <sup>37</sup> Goc Yisu sôm, “Am gêlic in̄ su. Aô n̄gac dauŋ dec, nan̄ gasôm yom têŋ am.” <sup>38</sup> Ma in̄ sôm, “Pômdau, aô gakêŋ whiŋ ay.” Goc in̄ pôn̄ haduc têŋ Yisu. <sup>39</sup> Ma Yisu sôm, “Aô gasip nom gameŋ ma lau oc sêtap matôc sa tu aô-n̄ga. Lau tapec oc sêti lau tandô n̄ayham, ma lau nan̄ gauc gêm bu n̄ac lau tandô n̄ayham, nan̄ oc sêtôm lau tapec.” <sup>40</sup> Lau Palêsai n̄atô sêmbo sêwhiŋ, ma sêŋgô Yisu ndê yom dinan̄ ma sêndac, “Bocke? Am sôm bu yac tan̄pec awhiŋ, a?” <sup>41</sup> Ma in̄ sôm, “Mac bu lau tampec, dec mac nem giso mba. Mac asôm bu mac lau tanôm n̄ayham, magoc mac akêŋ whiŋ aô dom. Tu dinan̄-n̄ga dec mac nem giso gacgeŋ yêc mac-n̄ga.”

## 10

*Yom gôliŋ pi n̄gac yob domba-n̄ga*

<sup>1</sup> Ma Yisu sôm, “Yom n̄andô aô wasôm têŋ mac, bu n̄gac nan̄ sôc domba si tunlôm yêc gatam dom, magoc kêgili tun̄ bambaliŋ bu sôc ndi, nan̄ n̄gac kan̄nda. <sup>2</sup> Magoc n̄gac nan̄ sôc domba si tunlôm yêc gatam solop, nan̄ n̄gac yob domba-n̄ga n̄andô. <sup>3</sup> Ngac nan̄ yob gatam oc lêc gatam su têŋ in̄, ma domba sêŋyalê in̄ awha. In̄ oc ta domba tiger-tiger si n̄aê, ma wê n̄ac sêsa sêndi. <sup>4</sup> Têŋ ndoc in̄ kôc in̄ ndê domba hoŋ sêsa si, nan̄ in̄ kêsêlêŋ mun̄ ma n̄ac sêŋkuc in̄, bu n̄ac sêŋyalê in̄ awha. <sup>5</sup> Tiger n̄ac oc sêŋkuc n̄gac apa dan̄ dom. Mba! N̄ac oc sêlhô bambaliŋ yêc in̄, bu sêŋyalê in̄ awha dom!” <sup>6</sup> Yisu sôm yom gôliŋ dinan̄, magoc n̄ac sêŋyalê in̄ ndê yom n̄ahu dom.

*Yisu in̄ gatam domba-n̄ga*

<sup>7</sup> Bocdinan̄ Yisu sôm tiyham, “Yom n̄andô aô wasôm têŋ mac! Aô gatôm gatam tu domba sêsôc si tunlôm sêndi-n̄ga. <sup>8</sup> Kêdôh̄on̄waga tasan̄ hoŋ nan̄ sêhôc asê sêmun̄ aô, nan̄ lau kan̄. Magoc domba sêkêŋ dan̄ga n̄ac dom. <sup>9</sup> Aô gatam, ma domba nan̄ sêsôc yêc aô, nan̄ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem n̄ac si-n̄ga sa. N̄ac oc sêsôc sêsa, ma sêtap gêŋ sêneŋ-n̄ga n̄ayham sa. <sup>10</sup> Ngac kan̄ meŋ bu nem kan̄ ti ndic ndu ma seŋ popoc. In̄ ndê gwelen̄ dau dinan̄. Tiger aô gameŋ bu wamasan̄ lêŋ bu lau sêtap Anötö ndê mwasiŋ sêndôc tali-n̄ga sa, ma mwasiŋ dau oc êŋsalê n̄ac ahuc.”

*Yisu in̄ N̄adau yob domba-n̄ga n̄ayham*

<sup>11</sup> “Aô n̄gac wayob domba-n̄ga n̄ayham. N̄gac yob domba-n̄ga n̄ayham oc kêŋ dau sambuc e nditôm in̄ mbac ndu bu nem in̄ ndê domba sa. <sup>12</sup> Magoc n̄gac nan̄ yob domba tu tap n̄aôli sa-n̄ga, nan̄ gitôm n̄gac nan̄ yob dau ndê domba, nan̄ dom. In̄ bu lic giam sac dan̄ meŋ, dec in̄ oc hu domba siŋ ma lhô ndi. Goc giam sac oc seŋ domba ma sêlhô bambaliŋ. <sup>13</sup> Ngac dinan̄ oc lhô ndi, bu in̄ gêm gwelen̄ tu awa-n̄ga n̄ambwa, ma hêgo dau tu domba-n̄ga dom.

14-15 “Aö ñgac wayob domba-ña ñayham. Gitôm Damanj kêyalê aö, ma aö kayalê Damanj, bocdinañ aö kayalê aneñ domba, ma aneñ domba sêñyalê aö. Ma wakêñ dauñ sambuc e nditôm wambac ndu bu wanem ñac sa. 16 Ma aneñ domba ñatô sêmbô, nanj sêmbô sêwhiñ domba tonj dindec dom. Aö wandic ñac sa sêmeñ sêmbô sêwhiñ domba dindec, ma ñac oc sêti tonj tigeñ. Ñac si ñadau tigeñ aö dec wayob ñac, ma ñac honj oc sêkêñ danja aö awhanj.

17 “Damanj tac whiñ aö, bu aö wakêñ dauñ gacgeñ wambac ndu, ma tiñambu aö watisa tiyham. 18 Ñamalac danj oc kôc tanji ñahu su yêc aö dom. Aö dauñ oc wahu tanji ñahu sinj tôm aö dauñ atac whiñ. Anötô kêñ ñaclai têtj aö bu aö dauñ wahu sinj, ma bu aö dauñ wakôc sa tiyham. Damanj gic atu yom dau dinañ.”

19 Lau bata Israel-ña sêñgô yom dinañ ma sêwhê dau kôc ti sêseñ dandi tiyham. 20 Lau daêsam sêsôm, “Ñalau sac danj mbo inj ndê ñalôm ma kôm inj ndê gauc timboloc. Anjô inj ndê yom dom!” 21 Magoc lau ñatô sêsôm, “Ñgac ti ñalau sac oc sôm yom kainj dinañ dom. Ma ñalau sac oc kôm ñgac tapec tandô po asê dom!”

### *Lau bata Israel-ña sêtiñ Yisu su*

22 Têtj ndoc uhô-ña, lau Israel-ña si †Mwasinj Sic Gawi Lôm-ña hóc asê Jerusalem. 23 Yisu kêsêlêñ mbo lôm dabuñ ñabatêmdô, mbo gameñ nanj sêsam bu Solomon ndê Batêm. 24 Ma lau bata Israel-ña sêkac sa sêñgihi inj ahuc, ma sêsôm, “Ñasawa baliñ lec yac atac lu-lu tu am-ña. Bocdinañ dec sôm yom yêc awê têtj yac. Am Mesaya dau, me mba?” 25 Ma Yisu sôm, “Aö gasôm têtj mac su, magoc mac akêñ whiñ aö dom. Ma aö gakôm gêtj dalô gam Damanj anjô. Gêtj dau puñ yom ñandô pi aö dôñ, ma whê aneñ ñahu sa tiawê. 26 Magoc mac akêñ whiñ aö dom, ñahu bu mac ati aö neñ domba dom. 27 Aneñ domba sêkêñ danja aö awhanj. Aö kayalê ñac, ma ñac sêñkuc aö. 28 Aö oc wakêñ ñac sêndôc tali ñapanj ma oc tôm dom bu ñac sêniña têtj têtj ñambu-ña dom. Ma lau danj sêtôm dom bu sêñgaho ñac su yêc aö amanj. 29 Damanj kêñ aneñ domba têtj aö, ma gêtj danj hóc gêlêc inj su dom. Bocdinañ lau danj sêtôm dom bu sêñgaho ñac su yêc Damanj amba. 30 Alu Damanj ati gêtj tigeñ.”

31 Têtj dinañ lau bata sêkôc hoc sa tiyham bu sêtuc inj. 32 Magoc inj sôm têtj ñac, “Mac bu atac aö ña hoc tu gêtj dalô bocke-ña? Bu aö gatôc gêtj ñayham daêsam têtj mac, tôm nanj Damanj kêñ têtj aö.” 33 Ma ñac sêô yom ma sêsôm, “Yac bu atuc am tu gêtj danj nanj am kôm-ña dom. Mba! Am ñamalac danj, magoc toc daôm sa bu nditôm Anötô dau. Am nem yom dinañ sac sambuc, ma tu dinañ-ña yac bu atac am ña hoc.”

34 Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac anjalê yom nanj Anötô dau sôm pi lau bata Israel-ña ñatô, nanj sêto yêc mac nem Buku Yomsu-ña\* bocdec bu, ‘Aö gasam mac bu anötôi.’ 35 Anjô su nanj! Anötô kêñ inj ndê yom têtj lau nom-ña dinañ, ma sam ñac bu anötôi. Ma gitôm dom bu daseñ Anötô ndê yom danj su. 36 Ma aö bocke? Damanj dau kêyalinj aö sa ma kêkinj aö gasip nom gameñ. Bocdinañ tu sake-ña mac asôm bu aneñ yom sac sambuc, têtj ndoc aö gasôm bu aö Anötô ndê Atu? 37 Aö bu wakôm Damanj ndê gwelenj nanj kêñ sip aö amanj, nanj dom, nanj akêñ whiñ aö dom. 38 Tigeñ aö gakôm Damanj ndê gwelenj, ma bocdinañ dec mac bu akêñ whiñ aneñ yom dom, tigeñ akêñ whiñ tu gêtj nanj

\* **10:34:** Yom dau yêc Buku Wê-ña 82:6 (alic footnote yêc Jon 15:25). Anötô dau kêñ ñaclai têtj kinj ti gôlinwaga bu sênem gôlinj sêmbô nom, ma bocdinañ inj sam ñac bu anötôi. Ma têtj ñatô inj sam ñac bu Anötô atui - alic BW 2:7 ma 82:6.

aö gakôm-nga. Ma bocdinaŋ mac oc aňyalê pi ñandô bu Damaŋ mbo aö ñalôm, ma aö gambo in ñalôm.”

<sup>39</sup> Têŋ dinaŋ sêŋsahê tiyham bu sêkôc in ñdôŋ, magoc ñac gitôm dom, ma in kölhô gi. <sup>40</sup> Ma in pi Bu Jordan ñadaŋga gi, ma mbo gameŋ naŋ muŋ-nga Jon kêku lau mbo. <sup>41</sup> Lau daêsam sêsa sêtêŋ in si, ma sêsôm têŋ dau, “Jon kôm gêŋ dalô daŋ dom. Magoc yom hoŋ naŋ in sôm pi ñgac dindec, naŋ yom ñandô.” <sup>42</sup> Ma lau daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu yêc gameŋ dinaŋ.

## 11

### *Lasarus mbac ndu*

<sup>1-2</sup> ñgac daŋ ñaê Lasarus mbo malac Betani. Ma in ndê lhuwê lu sêmbo, daŋ ndê ñaê Mata, ma daŋ ñaê Maria, awhê naŋ tiŋambu tac bu ñamalu ñayham pi Pômdau gahi, ma puŋ ña in kêclauŋ. Têŋ bêc daŋ Lasarus gêmbac. <sup>3</sup> Goc Maria lu Mata sêkêŋ yom têŋ Yisu bocdec bu, “Pômdau, ñgac naŋ am atac whiŋ dec gêmbac.” <sup>4</sup> Yisu ngô yom dau ma sôm, “In gêmbac tu bu mbac ndu ñambwa-nga dom. In gêmbac bu tôc Anötô ndê ñaclai ti waê asê, ma bu Anötô ndê Atu tap waê sa whiŋ.”

<sup>5</sup> Yisu tac whiŋ Maria lu Mata ma Lasarus. <sup>6</sup> Tigen têŋ ndoc in ñgô ñawaê bu Lasarus gêmbac, naŋ in têŋ in gi ñgahô dom. In gacgeŋ mbo gameŋ dinaŋ gitôm bêc lu. <sup>7</sup> Goc in sôm têŋ in ndê ñgacsêŋomi, “Dalhô dambu datêŋ gameŋ Judia-nga dandi.” <sup>8</sup> Magoc ñac sêsôm, “Kêdôhônwaga, mba! Ñasawa apê lec lau bata Israel-nga naŋ sêmbo dindê, naŋ tac whiŋ bu sêtuc am ña hoc. Bocke dec am bu mbu ndi tiyham?” <sup>9</sup> Ma Yisu ô yom ña yom gôliŋ daŋ, ma sôm, “Têŋ bêc hoŋ ac pô gameŋ gitôm acgatu ñasawa 12, ma tiŋambu ñasec sa. Ñamalac daŋ bu êŋsêlêŋ têŋ ndoc ac-nga, dec in oc tiŋ gahi dom, bu in gêlic ñawê nom dindec-nga. <sup>10</sup> Magoc in bu êŋsêlêŋ têŋ ôbwêc, dec in oc tiŋ gahi, bu in ndê ñawê mba.” <sup>11</sup> Goc Yisu gic têku yom ma sôm, “Yac neŋ silip Lasarus yêc bêc. Aö watêŋ in wandi bu wauŋ in sa.” <sup>12</sup> Ma ñgacsêŋomi sêsôm, “Pômdau, in bu yêc bêc yêc, dec in dau oc ñayham sa.” <sup>13</sup> ñgac gauc gêm bu Yisu sôm bu Lasarus mbo tali ma yêc bêc, magoc in ndê yom dau ñahu bu Lasarus mbac ndu su. <sup>14</sup> Goc Yisu sôm yom yêc awê têŋ ñac bu, “Lasarus mbac ndu. <sup>15</sup> Tu mac-nga dec aö atac ñayham bu aö gambo g awhiŋ in dom, bu kwahic dec mac oc akêŋ whiŋ tu gêŋ naŋ aö bu wakôm-nga. Bocdinaŋ yac datêŋ in dandi.” <sup>16</sup> Ma Tomas, ñgacsêŋom naŋ sêsam bu Lôcmpôŋ, naŋ sôm têŋ ñgacsêŋomi ñatô, “Ayôc! Dawhiŋ in dandi, ma dambac ndu dawhiŋ in.”

### *Yisu in yac neŋ datisa ti dambo taŋli ñahu*

<sup>17</sup> Yisu hóc asê gameŋ Judia-nga ma tap sa bu sêkêŋ Lasarus ndê ñamlaŋ yêc hocsuŋ daŋ gitôm bêc hale su. <sup>18</sup> Malac Betani yêc suŋ sa têŋ Jerusalem, seŋ ñasawa gitôm kilometa tö. <sup>19</sup> Ma lau Israel-nga daêsam sêsa akêŋ Jerusalem sêmeŋ, ma sêndôc sêwhiŋ Mata lu Maria, bu sênem malô inlu tu lhuŋgac hu inlu siŋ-nga. <sup>20</sup> Mata ngô bu Yisu kêsêlêŋ meŋ, goc sa gi bu lic in, magoc Maria ndôc andu. <sup>21</sup> Têŋ ndoc Mata hóc asê Yisu, naŋ in sôm têŋ in, “O Pômdau, am bu mbo, dec aö lhuŋgac oc mbac ndu dom. <sup>22</sup> Magoc kwahic dec am mwen hóc asê su, ma aö kayalê bu gêŋ bocke naŋ am bu ndac têŋ Anötô, naŋ in oc kôm.” <sup>23</sup> Ma Yisu sôm, “Am lhômŋgac oc tisa ma mbo tali tiyham.” <sup>24</sup> Dec Mata ô yom ma sôm, “Aêc! Aö kayalê bu in oc tisa têŋ bêc ñambu-nga naŋ lau batê hoŋ oc sêtisa.” <sup>25</sup> Goc Yisu sôm, “Ñamalac si sêtisa ma sêmbo tali ñahu, naŋ aö daŋ. Asa naŋ kêŋ whiŋ aö ma mbac ndu su, naŋ oc mbo tali tiyham. <sup>26</sup> Ma



asa nanj mbo tali ma kêñ whiñ aõ, nanj oc ninja têtj têtj nambu-nga dom, inj oc gacgeñ mbo tali. Am kêñ whiñ yom dindéc, me mba?” <sup>27</sup> Ma Mata sôm, “Aéc Pômdau! Aõ gakêñ whiñ bu am Mesaya, ma Anõtô ndê Atu nanj inj gic bata bu êñkiñ sip nom menj.”

<sup>28</sup> Mata sôm yom dinanj su, goc mbu gi ma ta Maria têtj inj menj. Ma inj sôm têtj inj, “Kédôhônjanj manj su, ma inj ndac am.” <sup>29</sup> Maria ngô su, goc tisa ñgahô bu sa têtj Yisu ndi. <sup>30</sup> Têtj ndoc dinanj Yisu hôc asê Betani su dom, inj gacgeñ mbo gameñ nanj Mata hôc pi inj. <sup>31</sup> Lau Israel-nga nanj sêmbo andu sêwhiñ Maria tu bu sênem malô inj, nanj sêlic inj tisa ñgahô ma kôlhô gi. Nac gauc gêm bu inj oc têtj sêhô ndi bu tanj lhungac mbo dindê, ma bocdinañ sêsa si ma sêñkuc inj.

<sup>32</sup> Têtj ndoc Maria hôc asê gameñ nanj Yisu mbo ma gêlic inj, nanj inj hu dau sip nom yêc inj gahi-nga, ma sôm, “O Pômdau, am bu mbo, dec aõ lhungac oc mbac ndu dom.” <sup>33</sup> Yisu gêlic Maria tanj, ma gêlic lau Israel-nga nanj sêwhiñ inj, nanj sêtanj bocdinañ, dec kêsahê ñawapac atu yêc ndê ñalôm. <sup>34</sup> Ma inj ndac, “Mac anj suhuñ inj yêc nde?” Ma sêsôm, “Mwenj Pômdau, ma lic.” <sup>35</sup> Têtj dinanj Yisu tasulu sa. <sup>36</sup> Ma lau Israel-nga dinanj sêsôm, “Alic, inj atac whiñ Lasarus ndu andô.” <sup>37</sup> Magoc ñatô sêsôm, “Inj kôm ngac tapec tandô po asê. Bocke dec inj kôm Lasarus ñayham sa dom, ma inj mbac ndu?”

### *Yisu uñ Lasarus sa*

<sup>38</sup> Têtj dinanj Yisu ndê ñalôm ñawapac atu tiyham, ma inj kêsêlêñ têtj sêhô gi. Nac sêkêñ ngac batê dau ndê ñamlanj yêc hocsunj danj, ma sêmpi hoc danj gi ndôc sê awha ahuc. <sup>39</sup> Têtj ndoc Yisu hôc asê, nanj inj sôm têtj lau nanj sêwhiñ inj bu, “Mac ampi hoc dau sa.” Magoc ngac batê ndê lhuwê Mata sôm, “Pômdau! Inj yêc gitôm bêc hale su. Oc ñamaniñ sa su.” <sup>40</sup> Dec Yisu sôm, “Aõ gasôm têtj am su, bu kêñ whiñ, dec am oc lic Anõtô ndê ñaclai ti ñawasi.” <sup>41</sup> Inj sôm yom dinanj su, goc lau sêmpi hoc dau sa. Ma Yisu tatac undambê ma sôm, “Damanj, aõ wanem danje am, bu am ngô anej yom. <sup>42</sup> Aõ kayalê bu am kêñ danjam aõ ñapanj, magoc kwahic dec aõ bu wanem danje am, bu lau nanj sêlhac dec oc sêngô anej yom, ma sêkêñ whiñ bu am kêkiñ aõ gameñ.” <sup>43</sup> Goc inj mbwêc awha atu, “Lasarus! Sa mwenj!” <sup>44</sup> Dec Lasarus sa menj, ma po nanj sêmpanj inj gahi ti amba, ma po danj nanj sêhi pi inj ñagôlônj, nanj gacgeñ sêyêc inj. Ma Yisu sôm têtj ñac, “Akôc po su yêc inj, ma akêñ inj lhô ndi.”

### *Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu*

<sup>45</sup> Tu gêñ atu dinanj-nga dec lau Israel-nga daêsam nanj sêmbo sêwhiñ Maria ma sêlic gêñ nanj Yisu kôm, nanj sêkêñ whiñ inj. <sup>46</sup> Magoc ñatô sêtêtj lau Palêsai si, ma sic minj pi gêñ nanj Yisu kôm. <sup>47</sup> Goc dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêmbwêc lau †Sanedrin-nga sêpitigenj, ma sêndac ñac, “Yac oc dakôm gêñ sake? Ngac dinanj kôm gêñ dalô daêsam. <sup>48</sup> Yac bu dalhac inj ahuc dom, dec lau honj oc sêkêñ whiñ bu inj Mesaya dau. Ma lau Rom-nga oc sêmenj ma sêsenj yac neñ gameñ danem akinj Anõtô-nga ti yac lau Israel-nga honj su.”

<sup>49</sup> Têtj yala dinanj Kayapas inj †dabuñsiga ñamata-nga. Ma inj sôm têtj lau Sanedrin-nga, “Mac nem gauc sa dom! <sup>50</sup> Inj mbac ndu manj! Yham dom bu lau Israel-nga honj sêniñga. Ngac tigenj bu mbac ndu ô lau honj, nanj oc ñayham hôc gêlêc su.” <sup>51</sup> Kayapas sôm yom dinanj ña inj dau ndê gauc dom. Magoc têtj yala dinanj inj dabuñsiga ñamata-nga, dec inj sôm yom dau gitôm propet danj. Ma yom dau ñahu bocdec bu. Yisu oc mbac ndu tu lau Israel-nga honj. <sup>52</sup> Ma tu

ɲac tawasê-ɲga dom. In ɲ oc mbac ndu tu Anötö ndê lau hoɲ naɲ sêmbu gamen nom-ɲga tidau-tidau, tu bu ndic ɲac hoɲ sa sêpitigenɲ.

<sup>53</sup> Bocdinaɲ têtɲ bêc dinaɲ lau bata Israel-ɲga dinaɲ sic hu sêɲsalê lêɲ bu sêndic Yisu ndu. <sup>54</sup> Ma tu dinaɲ-ɲga Yisu kêsêlêɲ mbo awê yêc lau Israel-ɲga ɲalôm dom. In kôlhô gi mbo malac Eprayim, naɲ yêc gamen sawa ɲamakê. Ma in ndê ɲgacsênomi sêmbu gamenɲ dinaɲ sêwhin inɲ.

<sup>55</sup> Têtɲ ndoc lau Israel si om atu Mwasinɲ Pasowa-ɲga meɲ kêpiɲ, n aɲ lau daêsam yêc gamenɲ ɲamakê-ɲga sêpi Jerusalem si. ɲac bu sêɲkuc lau Israel si lêɲ sêmasaɲ dau ɲawasi sa yêc Anötö aɲgô-ɲga muɲ su naɲ goc Pasowa ɲabêc hôc asê. <sup>56</sup> Ma ɲac sêɲsalê Yisu ɲapaɲ. Têtɲ ndoc sêkac sa sêmbu lôm dabuɲ, naɲ sêndac dandi, “Mac gauc gêm bocke? In ɲ oc meɲ tu Mwasinɲ Pasowa-ɲga, me mba?” <sup>57</sup> Tigenɲ dabuɲsiga atu-tu ti lau Palêsai sic atu lau bu asa bu tap gamenɲ naɲ Yisu mbo, naɲ sa, naɲ kêɲ ɲawaê têtɲ ɲac, ma ɲac oc sêkôc inɲ dôɲ.

## 12

### *Maria gêm oso Yisu*

*(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Luk 7:37-38)*

<sup>1</sup> Bêc 6 yêc dôɲ yêc bu Mwasinɲ Pasowa-ɲga hôc asê, ma Yisu têtɲ malac Betani gi. Lasarus, ɲgac naɲ inɲ uɲ sa akêɲ lau batê-ɲga, naɲ mbo malac dinaɲ. <sup>2</sup> Ma yêc Lasarus ndê andu, ɲac sêndê mwasinɲ tu Yisu-ɲga. Lasarus ti lau ɲatô serɲ gêɲ sêndôc sêwhin inɲ, ma Mata gêm akinɲ ɲac mbo. <sup>3</sup> Goc Maria meɲ, kôc a ɲakwi ɲamalu ɲayham naɲ ɲaôli atu sip kac daɲ, ma kêc pi Yisu gahi. Goc inɲ puɲ inɲ gahi ɲa inɲ dau kêclaunɲ. Ma gêɲ dau ɲamalu hôɲ dau sa ma gêm andu ɲalôm ahuc.

<sup>4</sup> Têtɲ dinaɲ Judas Iskeriot, ɲgacsêɲjom naɲ tiɲambu hoc Yisu asê, naɲ sôm, <sup>5</sup> “Bu ɲamalu ɲayham dindêc ɲaôli atu, gitôm denarii 300 naɲ dakôc ti ɲaôli tu gwelɲ yala sambuc-ɲga. Tu sake-ɲga awhê dec kêyainɲ? Gitôm bu dakêɲ têtɲ lau sênemlhi, ma dakêɲ ɲa-awa tu danem lau ɲalôm sawa sa-ɲga.” <sup>6</sup> Judas sôm yom dinaɲ, magoc inɲ gauc gêm lau ɲalôm sawa dom. In sôm yom dinaɲ ɲahu bu inɲ ɲgac kaɲ-nda. In yob ɲgac-sêɲnomi si talhi mone-ɲga, ma gêm kaɲ mone ɲatô bu nem dau sa. <sup>7</sup> Magoc Yisu ô inɲ ndê yom ma sôm, “Mac alhac awhê dindêc ahuc dom. In yob gêɲ dau ɲapaɲ e kwahic dec, gic waê bêc sêɲsuhuɲ aô-ɲga. <sup>8</sup> Lau ɲalôm sawa oc sêmbu sêwhinɲ mac ɲapaɲ. Tigenɲ aô oc wambo wawhinɲ mac ɲapaɲ dom.”

### *Lau dabuɲsiga sêkic yom pi Lasarus*

<sup>9</sup> Têtɲ ndoc dinaɲ lau Jerusalem-ɲga daêsam sêɲgô ɲawaê bu Yisu mbo malac Betani, dec sêsa si bu sêlic inɲ. Ma ɲac bu sêlic Lasarus, ɲgac naɲ Yisu uɲ sa yêc lau batê-ɲga, naɲ whinɲ. <sup>10</sup> Tu dinaɲ-ɲga dabuɲsiga atu-tu Israel-ɲga sêkic yom bu sêndic Lasarus ndu whinɲ. <sup>11</sup> ɲahu bu lau Israel-ɲga daêsam sêhu ɲac sinɲ ma sêkêɲ whinɲ Yisu tu Lasarus-ɲga.

### *Yisu sôc malac Jerusalem gi*

*(Mat 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38)*

<sup>12</sup> Têtɲ ɲagalaɲsê lau daêsam naɲ sêmbu Jerusalem tu Mwasinɲ Pasowa-ɲga sêɲgô ɲawaê bu Yisu kêsêlêɲ mbo serɲ bu têtɲ Jerusalem meɲ. <sup>13</sup> Bocdinaɲ ɲac sêsa si bu sêkôc inɲ sa. Sêhêc tômôm ɲalauɲ ma sêmbwêc, “Hosana! Tampinɲ inɲ naɲ meɲ gêm Pômdu aɲgô. Tampinɲ lau Israel-ɲga si Kinɲ.” <sup>14</sup> Yisu kêsêlêɲ meɲ ndôc donki ɲatu daɲ ɲahô, ma ɲalêɲ dinaɲ propet akwa daɲ ndê yom ɲandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

15 O mac lau †Sayon-nga, atöc daôm dom. Alic mac nem Kinj têtj mac meñ, ndöc donki ñatu ñahö. *[Sek 9:9]*

16 Yisu ndê ñgacsêñomi sêlic gêtj hoñ dinan, magoc ñac sêñyalê ñahu dom. Tigerj tinjambu, têtj ndoc Yisu tisa ti ñawasi atu, nanj sêñyalê bu yom dau, nanj sêto munj su, nanj hêganôñ Yisu, ma tu dinan-nga lau sêkôm gêtj dinan têtj inj.

17 L au daêsam nanj sêmo sêwhinj Yisu têtj ndoc inj mbwêc Lasarus ma inj in sa akêtj lau batê-nga, nanj sic minj pi inj ñapanj. 18 Bocdinanj lau daêsam sêñgô ñawaê bu Yisu kôm gêtj dalô atu dinan, ma sêsa si bu sêlic inj têtj bêtj dinan. 19 Ma têtj têtj lau Palêsai sêlic gêtj dau, nanj sêsôm têtj dandî, “Alic, yac neñ yom hoñ ñandô mbasi. Yac oc dalhac inj ahuc ñalêñ bocke? Lau hoñ oc sêñkuc inj!”

*Yisu sôm gwananj bu inj oc mbac ndu*

20 Lau Grik ñatô sêmo sêwhinj lau nanj sêpi malac Jerusalem tu sênem akinj Anötö-nga têtj om atu Pasowa-nga. 21 Lau Grik dinanj sêtêñ Pilip, ñgacsêñom nanj meñ akêtj malac Betsaida yêc gameñ Galili-nga, ma sêsôm têtj inj bu, “O ñgac atu, yac bu alic Yisu.” 22 Dec Pilip gi sôm yom dau têtj Andru, ma injlu si sêsôm têtj Yisu. 23 Yisu ñgô yom dau goc sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Ndoc meñ sa bu ñamalac ndê Atu tap inj ndê waê atu sa. 24 Aô wasôm yomandô têtj mac. Gêtj ñawhê danj bu sêsô sip nom ndi dom, dec gêtj tigerj dau oc gacgeñ yêc. Magoc gêtj dau bu dasô sip nom ñalôm ndi, dec oc tibalê ma ñinnga, magoc tinjambu oc po pi meñ ma nem ñandô daêsam tiyham. 25 Asa nanj tac whinj bu sap gêtj nom-nga dôñ ñapanj tu mbo tali-nga, nanj oc ñinnga. Magoc asa nanj bu hu gêtj nom dindec-nga sinj tu êñkuc aô-nga, nanj tap señ ndöc tali têtj têtj jambu-nga-nga sa. 26 Asa nanj gauc gêm bu nem akinj aô, nanj meñ êñkuc aô. Ma gameñ nanj aô oc wambo, nanj inj nanj gêm akinj aô, nanj oc mbo bocdinanj. Lau hoñ nanj sem akinj aô, nanj Damanj oc toc ñac sa.

27 “Kwahic dec aô neñ ñalôm kedehe aô ñandô. Tigerj aô wandac Damanj bu êñgaho aô su yêc ndoc ñawapac-nga dindec dom. Mba! Tu gêtj dau dindec-nga dec aô gameñ. 28 Damanj, aô wasa lêtj dindec tu bu wapo nem waêm sa.”

Yisu sôm yom dinan, ma awha danj sa akêtj undambê bocdec bu, “Aô gatap waêñ sa tu am-nga su, ma watap sa tiyham.” 29 Lau daêsam nanj sêmo gameñ dinanj sêñgô ñakêcsia dau, ma ñatô sêsôm bu wapap gic. Ma ñatô sêsôm bu añela danj sôm yom têtj Yisu. 30 Magoc Yisu sôm, “Awha dinan sa tu aô-nga dom, magoc sa tu mac-nga. 31 Kwahic dec ti ndoc Anötö êmatôc lau nom dindec-nga. Ma inj oc êmasuc nom dindec ñadau su.\* 32 Magoc têtj ndoc sêndic aô pi a ma sêsunj aô sa yêc nom, nanj aô oc wahê ñamalac akêtj gameñ hoñ sêtêñ aô sêmeñ.” 33 Yisu sôm yom dinan bu tôc ñalêñ nanj inj oc mbac ndu, nanj asê.

34 Ma lau dinanj sêo inj awha ma sêsôm, “Sêto yom yêc buku yomsu-nga, nanj sôm bu Mesaya oc mbo ñapanj. Ma bocke dec am sôm bu ñac oc sêsunj ñamalac ndê Atu sa? ñamalac ndê Atu dau inj asa?” 35 Goc Yisu sôm, “Ya ñawê oc mbo whinj mac ñasawa sauñ, ma boc-dinanj añsêlêñ ambo ñawê dau ñalôm, bu ñasec nem mac ahuc dom. Lau nanj sêñsêlêñ sêmo ñasec ñalôm, nanj sem

\* **12:31:** Yisu sôm bu Anötö oc êmasuc nom dindec ñadau su. Têtj ndoc Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, inj ku Sadañ ndê ñalalai dula-alic Jon 16:33; Kol 2:15; Hib 2:15; ma 1 Jon 3:8. Yisu ku inj dula su yomandô, magoc Anötö kêtj ñasawa têtj Sadañ ma inj kôm inj ndê gwelenj yêc nom - alic Epe 2:2; 2 Kor 4:4; ma 1 Jon 5:19. Bocdinanj lau nanj sêkêñ whinj sic waê bu sêlhac ñanga ma sêndic sinj têtj Sadañ, (Jon 17:15; Epe 6:10-18) ma Anötö kêtj ñalalai têtj ñac bu sêku inj dula (Rom 16:20). Têtj bêtj jambu-nga, Anötö oc señ Sadañ ti inj ndê añela ti lau sac su ma inj ndê ñalalai oc pacndê sambuc (Rev 20:2-3, 10).

gauc gameŋ naŋ oc sêndi naŋ. <sup>36</sup> Akêŋ whiŋ Njawê dau naŋ kwahic dec mbo whiŋ mac, ma mac oc ati lau ŋawê-ŋga.” Yisu sôm yom dau su, goc hu ŋac siŋ, ma siŋ dau têtŋ ŋac.

### *Lau daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu dom*

<sup>37</sup> Yisu kôm gêtŋ dalô daêsam yêc lau Israel aŋgô-ŋga, magoc daêsam sêkêŋ whiŋ dom bu iŋ Mesaya dau. <sup>38</sup> Ma bocdinaŋ yom naŋ propet Aisaya to muŋ su, naŋ ŋandô sa. Yom dau yêc bocdec:

Pômdau, ŋac si asa kêtŋ whiŋ yom naŋ yac ahoc asê?

Ma ŋac si asa ndê gauc sa pi am nem ŋaclai atu, naŋ am têtŋ tiawê? [Ais 53:1]

<sup>39</sup> Bocdinaŋ Anôtô ndê propet Aisaya têtŋ asê gwananŋ bu lau dinaŋ sêtôm dom bu sêkêŋ whiŋ. Ma iŋ to yom danŋ tiyham bocdec bu:

<sup>40</sup> Pômdau kôm ŋac si tandô tipec, ma ŋac si ŋalôm ŋadandi. Bocdinaŋ gitôm dom bu sêlic ŋa tandô, ma sêŋyalê yêc ŋac si ŋalôm. Ma gitôm dom bu ŋac sênem dau kwi, ma wakôm ŋac ŋayham sa tiyham. [Ais 6:10]

<sup>41</sup> Aisaya to yom dau, ŋahu bu iŋ gêlic Yisu ndê ŋawasi su, ma bocdinaŋ dec sôm yom asê pi iŋ.

<sup>42</sup> Yom dau yêc bocdinaŋ, magoc lau Israel-ŋga daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu, ma ŋac si lau bata ŋatô sêwhiŋ. Tigeŋ ŋac sêtôt si sêkêŋ whiŋ iŋ tiawê dom, ŋahu bu ŋac sêtôt bu lau Palêsai oc sêtinŋ ŋac su yêc gôlôwac Israel-ŋga. <sup>43</sup> ŋac atac whiŋ bu ŋamalac sêlic ŋac ŋayham ma sêkeŋ waê têtŋ ŋac, hôt gêlêc bu sêtap waê sa yêc Anôtô.

<sup>44</sup> Ma Yisu sôm yom awha atu, “Asa naŋ kêtŋ whiŋ aô, naŋ kêtŋ whiŋ aô taŋwasêŋ dom. Iŋ kêtŋ whiŋ iŋ naŋ kêtŋ aô gameŋ, naŋ whiŋ. <sup>45</sup> Ma asa naŋ gêlic aô, naŋ gêlic iŋ naŋ kêtŋ aô gameŋ, naŋ bocdinaŋ. <sup>46</sup> Aô gahôt asê nom gitôm ya ŋawê, bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ aô, naŋ oc sêmbo ŋasec dom. <sup>47</sup> Asa naŋ ŋgô aneŋ yom magoc danŋa wambu dom, naŋ aô dauŋ oc wamatôt iŋ dom. Bu aô gameŋ bu wamatôt lau nom-ŋga dom, magoc bu wanem ŋac si. <sup>48</sup> Lau hoŋ naŋ sêkôt aô ti aneŋ yom sa dom, naŋ oc sêtap matôt sa têtŋ bêtŋ ŋambu-ŋga. Ma ŋac si matôt ŋahu sip ŋac sêkôt aneŋ yom sa dom. <sup>49</sup> Bu aô gasôm dauŋ neŋ yom dom. Damaŋ naŋ kêtŋ aô gameŋ, naŋ gic atu yom hoŋ tu wasôm asê-ŋga. <sup>50</sup> Ma aô kayalê bu yom naŋ iŋ gic atu, naŋ ti ŋamalac si seŋ sêndôt tali ŋapanŋ-ŋga. Bocdinaŋ anyalê bu yom hoŋ naŋ aô gasôm, naŋ kêtŋ yom naŋ Damaŋ dau kêtŋ têtŋ aô.”

## 13

### *Yisu kêtŋwasiŋ ŋgacsêŋomi gahi*

<sup>1</sup> Lau Israel-ŋga si om atu mwasinŋ Pasowa-ŋga meŋ kêtŋ, ma Yisu kêyalê bu ndoc meŋ hôt asê su, bu iŋ hu nom dindéc siŋ ma mbu têtŋ Damba ndi. Iŋ atac whiŋ iŋ dau ndê lau naŋ sêmbo nom, ma iŋ bu têtŋ asê tiawê, ŋalêŋ naŋ iŋ atac whiŋ ŋac ndu andô. <sup>2</sup> Iŋ ti ndê ŋgacsêŋomi sêndôt sêwhiŋ dau bu sêneŋ gêtŋ, ma Judas Iskeriot, Saimon ndê atuŋgac, mbo whiŋ ŋac. Sadaŋ sip iŋ ndê ŋalôm muŋ su, ma kêtŋ gauc têtŋ iŋ bu hoc Yisu asê. <sup>3</sup> Yisu kêyalê bu Damba kêtŋ gêtŋ hoŋ sip iŋ amba, ma bu iŋ meŋ akêtŋ Anôtô, ma oc mbu têtŋ iŋ ndi. <sup>4</sup> Bocdinaŋ iŋ tisa yêc tebo, kac iŋ ndê ŋakwê awê-ŋga su, ma kic po dapuŋ dauŋ-ŋga danŋ pi iŋ ŋampê. <sup>5</sup> Goc iŋ tac bu sip suc danŋ, ma gic hu kêtŋwasiŋ ŋgacsêŋomi gahi, ma puŋ ŋa po naŋ iŋ kic pi ŋampêbalê. <sup>6</sup> Iŋ têtŋ Saimon Pita meŋ, ma Pita ndac, “Pômdau, am bu êmgwasinŋ aô gahiŋ whiŋ, a?” <sup>7</sup> Ma Yisu ô

yom ma sôm, “Kwahic dec am nem gauc sa dom pi gêṅ naṅ aõ gakôm gambo, tigenṅ tiṅambu am oc êmyalê.” <sup>8</sup> Magoc Pita sôm, “Mba! Am êmgwasinṅ aõ gahinṅ dom andô!” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aõ bu wanṅwasinṅ am dom, dec am oc ti aneṅ daṅ dom.” <sup>9</sup> Dec Pita sôm, “Bocdinanṅ Pômdau, êmgwasinṅ aõ gahinṅ ṅambwa dom, magoc amanṅ ti ṅagôlôṅ whinṅ!” <sup>10</sup> Magoc Yisu ô yom ma sôm, “ṅamalac naṅ gêlinṅ bu su, naṅ tiṅambu êṅgwasinṅ gahi ṅambwa, dec inṅ ndê ṅamlic sambuc ṅawasi sa. Aõ wasôm têṅ mac lau dinanṅ bu mac ṅawasi sa su, magoc mac hoṅ dom.” <sup>11</sup> Yisu kêyalê ṅgac naṅ oc hoc inṅ asê, ma tu dinanṅ-ṅga sôm bu ṅac hoṅ ṅawasi dom.

<sup>12</sup> Yisu kêgwasinṅ ṅac hoṅ gahi pacndê, dec sôc inṅ ndê ṅakwê awê-ṅga sa tiyham, ma mbu gi ndôc ndê mala. Ma inṅ ndac, “Mac anyalê gêṅ naṅ aõ gakôm têṅ mac, naṅ ṅahu, me mba? <sup>13</sup> Inṅ solop bu mac asam aõ bu ‘Kêdôhônṅwaga,’ ma ‘Pômdau,’ bu aõ dauṅ dindec. <sup>14</sup> Ma kwahic dec aõ, mac nem kêdôhônṅwaga ma Pômdau, kagwasinṅ mac gahim. Ma aõ wasôm têṅ mac, bu anṅwasinṅ nem asidôwai si gahi bocdinanṅ. <sup>15</sup> Aõ gatôc ṅadônṅ têṅ mac, bu mac alic ma akôm tôṃ aõ gakôm têṅ mac. <sup>16</sup> Aõ wasôm yom ṅandô, bu ṅgac akiṅ daṅ hóc gêlêc inṅ ndê ṅadau dom, ma ṅgac aheṅ-ṅga hóc gêlêc inṅ naṅ kêkinṅ inṅ, naṅ dom. <sup>17</sup> Kwahic dec aõ gawhê gêṅ dindec sa ma mac anyalê, ma mac bu akôm ṅandô sa, dec oc atap Anôtô ndê mwasinṅ sa.”

### *Yisu sôm ṅgac hoc inṅ asê-ṅga asê*

<sup>18</sup> Ma Yisu sôm, “Aõ gasôm yom dindec pi mac hoṅ dom, bu aõ kayalê lau naṅ aõ kayalinṅ ṅac sa. Tigenṅ yom daṅ naṅ sêto yêc, naṅ oc ṅandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu, ‘ṅgac naṅ gêṅ gêṅ whinṅ aõ, naṅ kêṅ kisa aõ.’ <sup>19</sup> Aõ gasôm yom asê gwananṅ pi gêṅ dau, bu têṅ têm gêṅ dau hóc asê, naṅ mac oc akêṅ whinṅ bu aõ Mesaya dau. <sup>20</sup> Aõ wasôm yom ṅandô têṅ mac, bu asa naṅ kôc ṅamalac naṅ aõ kakiṅ inṅ, naṅ sa, naṅ kôc aõ dauṅ sa. Ma asa naṅ kôc aõ sa, naṅ kôc inṅ naṅ kêkinṅ aõ gameṅ, naṅ sa.”

<sup>21</sup> Yisu sôm yom dinanṅ su, ma inṅ ndê ṅalôm ṅawapac ṅandô, dec sôm, “Yomandô aõ wasôm têṅ mac, bu ṅgac daṅ mbo dec, naṅ oc hoc aõ asê.” <sup>22</sup> Yisu ndê ṅgacsêṅjomi sêṅgô yom dinanṅ ma tahê dandi, bu ṅac sem gauc bu ṅgac naṅ inṅ sôm yom pi, inṅ asa. <sup>23</sup> ṅgacsêṅjom naṅ Yisu tac whinṅ ndu andô, naṅ ndôc gi paṅ Yisu. <sup>24</sup> Dec Saimon Pita gic amba têṅ inṅ, ma sôm, “Am ndac inṅ bu inṅ sôm yom pi asa?” <sup>25</sup> Goc ṅgacsêṅjom dau tônṅ sac Yisu, ma ndac, “Pômdau, asa?” <sup>26</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “ṅgac naṅ aõ wapuc bolom dindec sip sulu ma wakêṅ têṅ inṅ.” Goc inṅ puc bolom sip sulu ma kêṅ têṅ Judas Iskeriot, Saimon atunṅgac. <sup>27</sup> Judas kôc bolom dau su, ma ṅagahô Sadaṅ sip inṅ ndê ṅalôm. Ma Yisu sôm têṅ inṅ, “Sa ndi, ma gêṅ naṅ am gauc gêm bu kôm, naṅ kôm ṅagahô.” <sup>28</sup> Lau hoṅ naṅ sêndôc tebo, naṅ sêṅgô yom naṅ Yisu sôm têṅ Judas, magoc sêṅyalê ṅahu dom. <sup>29</sup> Judas inṅ ṅgac naṅ yob ṅac si talhi mone-ṅga, ma bocdinanṅ dec ṅgacsêṅjomi ṅatô gauc gêm bu Yisu kêkinṅ inṅ sa gi bu nemlihi gêṅ tu Mwasinṅ Pasowa-ṅga, me bu kêṅ gêṅ têṅ lau ṅalôm sawa. <sup>30</sup> Judas gêṅ bolom naṅ Yisu kêṅ têṅ inṅ, ma sa awê gi. Ma gameṅ ṅasec sa.

### *Yomsu wakuc*

<sup>31</sup> Judas sa gi su, ma Yisu sôm, “Kwahic dec ṅamalac ndê Atu oc tap inṅ ndê waê sa, ma inṅ oc po Anôtô ndê waê sa whinṅ. <sup>32</sup> Ma Anôtô oc kêṅ dau ndê ṅawasi têṅ ndê Atunṅgac bu po Atu ndê waê sa. Ma inṅ oc po ndê waê sa ṅagahô eṅ.

<sup>33</sup> “O aneñ lau hac. Aö wambo wawhiñ mac ñasawa sauñ eñ. Tiñambu mac oc anñsalé aö, tigeñ tòm aö gasóm têñ lau bata Israel-ñga su, dec wasóm têñ mac bu gameñ nañ aö bu wandi, nañ mac atóm dom bu ameneñ. <sup>34</sup> Kwahic dec aö wakêñ yomsu wakuc têñ mac bocdec bu. Akêñ nem atac whiñ lom daóm. Tòm aö atac whiñ mac, dec mac atac whiñ nem asidôwai bocdinañ. <sup>35</sup> Ma têñ ndoc lau hoñ sêlic mac nem mêtê atac whiñ daóm-ñga, dec ñac oc sêñyalé pi ñandô bu aneñ ñgacsêñomi mac.”

*Yisu sôm asê bu Pita oc sêc iñ ahuc*

*(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)*

<sup>36</sup> Goc Saimon Pita ndac iñ bu, “Pômdau, am oc mbo nde?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gameñ nañ aö oc wandi, nañ am gitóm dom bu êmkuc aö kwahic dec. Magoc tiñambu am oc êmkuc aö mweñ.” <sup>37</sup> Goc Pita ndac, “Pômdau, tu sake-ñga am sôm bu kwahic dec aö gatóm dom bu wañkuc am? Aö wakêñ dauñ sambuc e nditóm wambac ndu tu am-ñga.” <sup>38</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am gauc gêm bu am gitóm bu mbwac ndu tu aö-ñga, a? Aö wasóm yomandô têñ am, bu ôbwêc dau dindac am oc sêc aö ahuc tidim tó mun, goc dalec oc tañ.”

## 14

*Yisu ti señ datêñ iñ Damba-ñga*

<sup>1</sup> Ma Yisu sôm têñ ndê ñgacsêñomi, “Ambo ti nem ñalóm ñawapac dom. Akêñ whiñ Anötö, ma akêñ whiñ aö bocdinañ. <sup>2</sup> Ñalóm daésam yêc Damañ ndê andu. Bu mba, oc wasóm yom dindac asê têñ mac dom. Aö watêñ Damañ ndê andu dau wandi, bu wamasañ mac nem malam. <sup>3</sup> Aêc, aö oc wandi, ma wamasañ nem malam, ma tiñambu aö wambu wameñ ma wakôc mac sa bu ameneñ andôc gameñ dinañ awhiñ aö. <sup>4</sup> Mac añyalé señ têñ gameñ nañ aö oc wandi.” <sup>5</sup> Magoc Tomas sôm têñ iñ, “Pômdau, yac am gauc gameñ nañ am oc ndi, ma bocdinañ ñalêñ bocke dec yac oc añyalé señ bu atêñ gameñ dau andi?” <sup>6</sup> Ma Yisu sôm, “Aö dauñ gati señ, ma yom ñandô ti mac andôc tamli ñahu yêc aö. Aö tañwasêñ gati señ bu ñamalac sêtêñ Damañ sêndi, ma señ dañ yêc dom. <sup>7</sup> Mac bu añyalé aö ñapep, dec oc añyalé Damañ whiñ. Ma kwahic dec ma ndi, mac añyalé iñ, ma mac alic iñ su.” <sup>8</sup> Goc Pilip sôm, “Pômdau, tóç Damañ têñ yac, nañ goc nditóm.” <sup>9</sup> Ma Yisu ô iñ ndê yom ma sôm, “O Pilip, aö gambo gawhiñ mac ñasawa baliñ su, ma bocke am kêyalé aö dom? Tu sake-ñga am sôm têñ aö bu watôc Damañ têñ mac? Aö wasóm têñ am, bu asa nañ gêlic aö su, nañ gêlic Damañ su bocdinañ. <sup>10</sup> Aö gasóm su, bu aö gambo Damañ ñalóm, ma iñ mbo aö ñalóm. Mac akêñ whiñ yom dau, me mba? Yom nañ aö gasóm, nañ aö tañwasêñ neñ yom dom. Damañ nañ mbo aö ñalóm, nañ kôm iñ ndê gwelen ña aö. <sup>11</sup> Aö gasóm bu aö gambo Damañ ñalóm, ma iñ mbo aö ñalóm. Akêñ whiñ aneñ yom dinañ. Magoc mac bu akêñ whiñ aneñ yom dom, dec gauc nem gêñ atu-tu nañ aö gakóm ña Damañ ndê ñaclai, ma akêñ whiñ tu gêñ dinañ-ñga. <sup>12</sup> Aö wasóm yom ñandô têñ mac, bu asa nañ kêñ whiñ aö, nañ oc kôm gêñ atu-tu gitóm aö gakóm. Ma iñ oc kôm gêñ atu-tu nañ hóc gêlêc iñ dinañ su. Ñahu bu kwahic dec aö watêñ Damañ wandi. <sup>13</sup> Ma aö wakóm gêñ bocke nañ mac ateneñ tu aneñ ñaê-ñga, ma ñalêñ dinañ aö wapo Damañ ndê waê sa. <sup>14</sup> Ateñ gêñ tu aneñ ñaê-ñga, ma aö wakóm gêñ dau ñandô sa.”

*Yisu gic bata bu êñkin Ñalau Dabuñ*

15 Ma Yisu sôm, “Mac bu atac whiṅ aö, dec daṅam wambu aneṅ yom. 16-17 Ma aö wandac Damaṅ, ma iṅ oc kêṅ Ṇalau Yom Ṇandô-ṅga bu meṅ mbo whiṅ mac ṅapaṅ eṅ. Iṅ oc puc mac dôṅ ti nem mac awham ô aö. Lau sac nom-ṅga oc sêkôc iṅ sa dom, bu ṅac sêtôm dom bu sêlic iṅ me sêṅyalê iṅ. Tigeṅ mac aṅyalê iṅ, bu iṅ mbo whiṅ mac, ma oc mbo mac nem ṅalôm. 18 Aö wahu mac siṅ bu ambo atôm mosibu dom. Mba! Aö dauṅ watêṅ mac waloc.

19 “Ṇasawa sauṅ ma lau nom-ṅga oc sêlic aö tiyham dom, tigeṅ mac oc alic aö. Ṇahu bu aö oc watisa tiyham ma wambo taṅli, ma tu dinaṅ-ṅga dec oc nditôm bu mac ambo tamli ṅapaṅ awhiṅ. 20 Têṅ têm dinaṅ, mac oc aṅyalê bu aö gambo Damaṅ ṅalôm, ma mac ambo aö ṅalôm, ma aö gambo mac ṅalôm. 21 Asa naṅ kôc aneṅ yomsu sa yêc iṅ ndê ṅalôm ma daṅga wambu, naṅ tôc asê bu iṅ atac whiṅ aö ṅandô, ma Damaṅ oc atac whiṅ iṅ bocdinaṅ. Ma aö dauṅ oc atac whiṅ iṅ, ma watôc dauṅ asê têṅ iṅ.”

22 Goc ṅgacsêṅom daṅ ṅaê Judas sôm, “Pômdau, tu sake-ṅga am sôm bu tôte daôm asê têṅ yac, magoc têṅ lau nom-ṅga hoṅ dom?” (Ṇgacsêṅom dinaṅ iṅ Judas Iskeriot dom.) 23 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Asa naṅ atac whiṅ aö, naṅ oc daṅga wambu aneṅ yom. Ma Damaṅ oc atac whiṅ iṅ ma alu oc atêṅ iṅ aloc ma ambo awhiṅ iṅ. 24 Yom naṅ aö gasôm asê têṅ mac, naṅ aö dauṅ neṅ yom dom. Damaṅ naṅ kêkiṅ aö gameṅ, naṅ ndê yom. Tigeṅ lau nom-ṅga naṅ atac whiṅ aö dom, naṅ daṅga wambu aneṅ yom dau dom.

25 “K wahic dec aö gambo gawhiṅ mac ma gasôm yom hoṅ dindêc têṅ mac. 26 Magoc tiṅambu, Damaṅ oc êṅkiṅ Ṇalau Dabuṅ nem aö aṅôṅ têṅ mac loc bu nem mac sa. Iṅ oc êndôhôn mac pi gêṅ hoṅ, ma kêṅ mac gauc nem yom hoṅ naṅ aö gasôm têṅ mac su. 27 Aö wakêṅ aneṅ yom malô têṅ mac bu yêc mac ṅapaṅ, dec ambo ti atac malô. Bu yom malô naṅ aö oc wakêṅ têṅ mac, naṅ hôc gêlêc lau nom-ṅga si su. Bocdinaṅ ahêgo daôm dom, ma atôc daôm dom.

28 “Aö gasôm têṅ mac bu aö oc wahu mac siṅ, ma tiṅambu oc wambu wameṅ tiyham. Ma mac bu atac whiṅ aö, dec mac oc atac ṅayham bu aö watêṅ Damaṅ wandi, bu Damaṅ hôc gêlêc aö su. 29 Kwahic dec aö gasôm yom dindêc têṅ mac gwanāṅ, bu tiṅambu têṅ ndoc aneṅ yom dau ṅandô sa, naṅ goc mac oc akêṅ whiṅ aö.

30 “Ndoc tiapê, dec gitôm dom bu wasôm yom daêsam têṅ mac. Ṇahu bu nom dindêc ṅadau kêpiṅ bu meṅ. Iṅ dau ndê ṅaclai mba bu kôm gêṅ daṅ têṅ aö. 31 Magoc aö wakôm gêṅ hoṅ nditôm Damaṅ gic atu aö, ma ṅalêṅ dinaṅ dec lau nom-ṅga oc sêṅyalê bu aö atac whiṅ Damaṅ. Bocdinaṅ atisa ma dalhô.”

## 15

### *Yisu gêm dôhôn dau pi a wain*

1 Ma Yisu sôm, “Aö a wain ṅandô,\* ma Damaṅ ti ôm wain-ṅga ṅadau. 2 A wain ṅasaṅgac hoṅ naṅ sêlhac wain ṅahu aö dauṅ ma sem ṅandô dom, naṅ Damaṅ oc so kic. Ma ṅasaṅgac naṅ sem ṅandô, naṅ iṅ oc ndic sêli bu kôm ṅawasi sa ma nem ṅandô daêsam. 3 Ma ṅalêṅ tigeṅ, yom naṅ aö gasôm têṅ mac su, naṅ kôm mac nem ṅalôm ṅawasi sa su. 4 Asap aö dôṅ, ma aö wasap mac dôṅ bocdinaṅ. A wain ṅasaṅgac daṅ bu sap ṅahu dôṅ dom, dec oc tôm dom bu nem ṅandô yêc dau-ṅga. Ma mac bocdinaṅ. Mac bu asap aö dôṅ dom, dec oc tôm dom bu

\* 15:1: Yêc Yom Lêṅsêm Akwa Anôtô gêm dôhôn lau Israel-ṅga pi a wain - alic BW 80:8-16, Ais 5:1-7; ma Jer 2:21. Magoc ndoc daêsam lau Israel sêso Anôtô ndê mêtê. Yisu gêm dôhôn dau pi a wain, ma sôm bu iṅ a wain ṅandô.

mac anem ñandô. <sup>5</sup> Aô gatôm a w ain ñahu, ma mac atôm ñasanğac. Asa nañ sap aô dôñ, ma aô wasap inñ dôñ, nañ oc nem ñandô daêsam. Mac bu asap aô dôñ dom, dec oc atôm bu akôm gêñ ñayham dañ dom. <sup>6</sup> Asa nañ sap aô dôñ dom, nañ gitôm ñasanğac nañ kegwelec sip nom ma tibasô. Ma ñasanğac kainñ dinañ oc sêhoñ sa ma sêkêñ pi ya ndi ma ya neñ su.

<sup>7</sup> “Mac bu asap aô dôñ, ma bu akôm aneñ yom sa tidôñ yêc nem ñalôm, dec gêñ bocke nañ mac bu atac whiñ, nañ ateñ têñ Anötö, ma inñ oc kêñ têñ mac. <sup>8</sup> Asap aô dôñ ma anem ñandô daêsam, dec oc whê mac sa bu aneñ ñgacsêñomi ñandô, ma ñalêñ dinañ mac oc apo Damañ ndê waê sa. <sup>9</sup> Aô atac whiñ mac, gitôm Damañ atac whiñ aô. Kwahic dec ambo aneñ atac whiñ ñalôm. <sup>10</sup> Aô danañ wambu yom hoñ nañ Damañ gic atu aô, ma aô gambo inñ ndê atac whiñ ñalôm. Ma mac bu danañ wambu yom nañ aô gac atu mac, dec mac oc ambo aneñ atac whiñ ñalôm.

<sup>11</sup> “Aô gasôm yom dindec têñ mac, tu bu aneñ atac ñayham nem mac nem ñalôm ahuc. Ma aneñ atac ñayham oc êñsalê mac ahuc. <sup>12</sup> Aneñ yomsu dau dec, bu mac atac whiñ nem asidôwai, gitôm aô atac whiñ mac. <sup>13</sup> Ñamalac nañ kêñ dau sambuc ma mbac ndu ô inñ ndê asidôwa, nañ ndê mêtê atac whiñ-ñga hóc gêlêc lau hoñ si su.

<sup>14</sup> “Mac bu añkuc aô neñ yomsu ma akêñ nem atac whiñ lom daôm, nañ mac ati aneñ lau atac whiñ-ñga. <sup>15</sup> Ñadau dañ oc sôm gêñ hoñ asê têñ inñ ndê lau akiñ dom. Magoc gêñ hoñ nañ aô gañgô yêc Damañ, nañ aô gawhê sa têñ mac su. Tu dinañ-ñga aô wasam mac bu lau akiñ tiyham dom, magoc aô wasam mac bu aô neñ lau atac whiñ-ñga. <sup>16</sup> Mac añkuc aô tu daôm nem gauc-ñga dom. Mba! Aô dauñ kayaliñ mac sa, ma kakiñ mac bu asa andi ma anem ñandô daêsam, nañ oc yêc ñapañ. Ma têñ ndoc dinañ, gêñ sake nañ mac ateñ têñ Damañ anem aô añôñ, nañ inñ oc kêñ têñ mac. <sup>17</sup> Aô neñ yomsu dau bocdec bu, atac whiñ mac nem asidôwai andic ñawaê.”

### *Lau nom-ñga atac tec Yisu ndê lau*

<sup>18</sup> Ma Yisu sôm, “Têñ ndoc lau sac nom-ñga atac tec mac, nañ gauc nem bu ñac sêtec aô muñ su. <sup>19</sup> Mac bu añkuc lau nom-ñga si mêtê, dec lau nom-ñga oc atac whiñ mac, ñahu bu ñac atac whiñ ñac dau si lau. Magoc mac ambo atôm lau nom-ñga dom, bu aô kayaliñ mac sa su yêc ñac, ma tu dinañ-ñga dec ñac oc sêtec mac.

<sup>20</sup> Gauc nem yom nañ aô gasôm têñ mac bocdec bu, ‘Ñgac akiñ dañ oc hóc gêlêc inñ ndê ñadau dom.’ Lau nom-ñga sêkêñ kisa aô, ma oc sêkêñ kisa mac bocdinañ. Ñac sêkôc aneñ yom sa dom, ma bocdinañ ñac oc sêkôc mac nem yom sa dom. <sup>21</sup> Ñac oc sêkôm gêñ hoñ dinañ têñ mac tu mac akêñ whiñ aô-ñga, ñahu bu ñac sêñyalê inñ nañ kêkiñ aô gameñ, nañ dom.

<sup>22</sup> “Aô bu wameñ ma wahoc neñ yom asê têñ ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêñgô aneñ yom hoñ su ma sêkêñ whiñ dom, dec ñalêñ mba bu sêmañ yom têñ Anötö tu ñac si giso-ñga. <sup>23</sup> Asa nañ atac tec aô, nañ atac tec Damañ whiñ. <sup>24</sup> Aô gakôm gêñ dalô yêc ñac si añgô-ñga, nañ ñamalac dañ gitôm dom bu kôm. Aô bu watôc têñ ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêlic su, ma sêkêñ whiñ aô dom. Mba! Ñac sêtec aô, ma sêtec Damañ whiñ. <sup>25</sup> Ma bocdinañ Anötö ndê yom nañ sêto yêc ñac si buku yomsu-ñga, † nañ dec ñandô

† 15:25: Yom dau yêc BW 35:19, 69:4. Têm ñatô lau Israel sêsam Anötö ndê yom nañ kwahic dec dasam bu Yom Lêñsêm Akwa nañ bu ‘Buku Yomsu-ñga.’ Magoc ñaê ‘Buku Yomsu-ñga’ dau hêganôñ buku amanđañ nañ Moses to (Genesis, Eksodas, Levitikas, Namba ma Diuteronomi).



sa. Yom dau sôm bu, ‘*Nac atac tec aô nambwa.*’

<sup>26</sup> “Tinjambu, aô wan̄kiñ Nalau meñ bu puc mac dôñ ma nem mac awham sa. In̄ Nalau nan̄ sa akêñ Daman̄, ma sôm yom n̄andô en̄. Ma têtñ ndoc in̄ meñ, nan̄ in̄ oc hoc yom n̄andô asê pi aô. <sup>27</sup> Ma mac oc ahoc yom n̄andô asê pi aô bocdinañ, b u mac ambo awhin̄ aô têtñ n̄amata-n̄ga e meñ têtñ dec.

## 16

<sup>1</sup> “Aô gasôm yom hon̄ dindec têtñ mac bu wapuc mac dôñ, bu ahu nem akêñ whin̄ aô sin̄ dom têtñ ndoc mac atap kisa sa. <sup>2</sup> Lau Israel-n̄ga oc sêmasuc mac su yêc gôlôwac Israel-n̄ga. Ndoc oc meñ, nan̄ lau oc sêndic mac nem lau n̄atô ndu, ma n̄ac oc gauc nem bu sêkôm gêtñ n̄ayham tu sênem akin̄ Anôtô-n̄ga. <sup>3</sup> Nac sêñyalê Daman̄ dom, ma sêñyalê aô dom, ma tu dinañ-n̄ga dec n̄ac oc sêkôm bocdinañ têtñ mac. <sup>4</sup> Magoc kwahic dec aô gasôm yom dindec têtñ mac, bu têtñ ndoc gêtñ dau hôc asê mac, nan̄ gauc nem bu aô gakêñ puc mac gwanan̄ su.”

### *Nalau Dabuñ ndê gwelen*

“Aô gasôm yom dinañ asê têtñ mac mun̄ su dom, n̄ahu bu aô gambo gawhin̄ mac. <sup>5</sup> Magoc kwahic dec aô oc wahu mac sin̄, ma wambu watêtñ in̄ nan̄ kêkiñ aô gameñ, nan̄ wandi. Ma bocke dec mac nem dan̄ ndac aô pi gameñ wandi-n̄ga dom? <sup>6</sup> Tigen̄ tu aô gasôm bu wahu mac sin̄-n̄ga, dec kayalê bu mac nem n̄alôm n̄awapac n̄andô. <sup>7</sup> Aô wasôm yom n̄andô têtñ mac, bu aô bu wahu mac sin̄ dec oc wanem mac sa. Aô bu wahu mac sin̄ dom, goc Nalau Nem Mac Sa-n̄ga oc têtñ mac meñ dom. Magoc aô bu wandi, dec aô wan̄kiñ in̄ têtñ mac meñ. <sup>8</sup> Ma têtñ ndoc in̄ meñ, nan̄ in̄ oc tôc lau nom-n̄ga si giso asê tiawê pi sac, ma pi lêtñ gitêtñ, ma pi Anôtô ndê matôc. <sup>9</sup> In̄ oc tôc n̄ac si sac n̄ahu asê, nan̄ sip n̄ac sêkêñ whin̄ aô dom. <sup>10</sup> Ma in̄ oc tôc asê bu lau nom-n̄ga sêñyalê Anôtô ndê lêtñ gitêtñ dom, bu aô oc watêtñ Daman̄ wandi, ma mac oc alic aô tiyham dom.\* <sup>11</sup> Ma in̄ oc tôc asê bu Anôtô oc êmatôc sac hon̄, tôm kwahic dec in̄ oc êmatôc nom dindec n̄adau.

<sup>12</sup> “Yom daêsam yêc bu wasôm têtñ mac, magoc mac atôm dom bu akôc sa. <sup>13</sup> Magoc têtñ ndoc Nalau Yom N̄andô-n̄ga meñ su, nan̄ in̄ oc nem mac sa bu an̄yalê yom n̄andô hon̄. N̄ahu bu in̄ oc sôm dau ndê yom asê dom, magoc yom hon̄ nan̄ in̄ ngô yêc alu Daman̄, nan̄ dec in̄ oc hoc asê. Ma in̄ oc kêñ puc mac pi gêtñ nan̄ oc hôc asê tinjambu. <sup>14</sup> Nalau Dabuñ oc po aneñ waêtñ sa, n̄ahu bu in̄ oc kôc aô dauñ neñ yom, ma hoc asê têtñ mac. <sup>15</sup> Daman̄ ndê gêtñ hon̄ ti aô neñ, ma tu dinañ-n̄ga dec gasôm têtñ mac bu gêtñ hon̄ nan̄ Nalau oc hoc asê têtñ mac, nan̄ meñ akêñ aô neñ.”

### *Nalôm n̄awapac oc nem dau kwi ti atac n̄ayham*

<sup>16</sup> Goc Yisu sôm, “Nasawa saun̄ mac oc alic aô dom, ma n̄asawa saun̄ mac oc alic aô tiyham.” <sup>17</sup> Yisu sôm yom dinañ, goc in̄ ndê n̄gac sêñomi sem yomgalôm, ma n̄atô sêsôm têtñ dandi, “Yom bocke dec in̄ sôm bu n̄asawa saun̄ yac oc dalic in̄ dom, ma n̄asawa saun̄ yac oc dalic in̄ tiyham? Ma in̄ sôm bu in̄ oc têtñ Damba

\* **16:10:** Yom dau n̄ahu yêc awê dom. Lau n̄atô gauc gêm bu yom dau n̄ahu bocdec bu. Lau nom-n̄ga sêtec Yisu ma sêkic yom bu sêndic in̄ ndu. Nac si gauc sa dom, ma sêlic in̄ gitôm n̄gac sac dan̄. Magoc Anôtô un̄ in̄ sa, ma kôc in̄ sa pi undambê gi, dec tôc asê bu Yisu in̄ n̄gac gitêtñ. Bocdinañ Nalau Dabuñ oc tôc asê bu lau nom-n̄ga si gauc sa pi Yisu dom. Ma lau n̄atô gauc gêm bu yom dau n̄ahu bocdec. Yisu oc pi undambê ndi ma gitôm dom bu êndôhôn̄ lau nom-n̄ga pi lêtñ gitêtñ tiyham, dec Nalau oc meñ bu whê n̄ac si gauc sa pi mêtêc sac ma mêtêc gitêtñ.

ndi.” <sup>18</sup> Goc sêndac dandi napan bu, “In ndê yom dinan pi njasawa saun, nan nahu bocke? Yac tanjalê in ndê yom nahu dom.”

<sup>19</sup> Yisu kêyalê bu nac bu sêndac in pi yom dau, dec sôm têñ nac, “Aô gasôm bu njasawa saun mac oc alic aô dom, ma njasawa saun mac oc alic aô tiyham. Tu sake-nga mac am yomgalôm pi yom dau? <sup>20</sup> Yomandô aô wasôm têñ mac, bu têñ ndoc aô wahu mac sin, nan mac oc ahu dangibo asê ma atan, magoc lau sac nom-nga oc atac nayaham sa. Mac oc ambo ti nem njalôm nwapac, magoc tinjambu mac nem njalôm nwapac oc nem dau kwi ti atac nayaham. <sup>21</sup> Oc nditôm awêhê tidaê nan ndê ndoc meñ sa bu kôc balêkoc-nga. In njalôm nwapac bu in kêsahê nandê atu. Tigenj têñ ndoc in kôc balêkoc dau su, nan in oc gauc nem nandê dau tiyham dom, bu in atac nayaham sa bu in ndê balêkoc hôc asê su. <sup>22</sup> Ma mac bocdinan, kwahic dec mac ambo ti njalôm nwapac, magoc tinjambu aô walic mac tiyham, ma têñ ndoc dinan, mac oc atac nayaham atu. Ma lau dan oc sêkoc atac nayaham su yêc mac dom. <sup>23</sup> Têñ têm dinan mac oc andac aô pi gêñ dan tiyham dom. Yomandô aô wasôm têñ mac, bu gêñ sake nan mac atenj têñ Damanj tu anenj njaê-nga, nan in oc kêñ têñ mac. <sup>24</sup> Têñ namata-nga e meñ têñ kwahic dec, mac atenj gêñ dan tu anenj njaê-nga dom. Kwahic dec ma ndi, nan atenj gêñ tu anenj njaê-nga. Ma Anötô oc kêñ têñ mac, ma mac oc atisambuc nandô.”

### *Yisu ku nyclai nom-nga dulu*

<sup>25</sup> “Gêñ honj dinan aô gasôm têñ mac na yom gôlinj. Magoc têm oc meñ sa, nan aô oc wasôm yom têñ mac na yom gôlinj dom. Aô oc wasôm yom yêc awê têñ mac pi Damanj. <sup>26</sup> Têñ ndoc dinan mac oc atenj gêñ tu anenj njaê-nga. Aô wasôm têñ mac, bu aô daunj oc wanem mac awham têñ Damanj lec dom. Mac daôm atenj nem mbec solop têñ in, <sup>27</sup> bu in atac whinj mac. Aê! Damanj Anötô atac whinj mac, nahu bu mac atac whinj aô, ma akêñ whinj bu in kêkinj aô gameñ. <sup>28</sup> Aô gambo gawhinj Damanj munj su, dec gasip nom gameñ. Ma kwahic dec aô bu wahu nom sinj ma wambu watênj in wandi.”

<sup>29</sup> Têñ dinan Yisu ndê ngac-sêñomi sêsôm têñ in, “Kwahic dec am sôm yom yêc awê, ma sôm na yom gôlinj dom. <sup>30</sup> Ma kwahic dec yac anjalê bu am kêyalê gêñ honj. Ma lau sêkêñ gêndac têñ am dom magoc am kêyalê nac si gauc ti yom honj munj. Tu dinan-nga dec yac akêñ whinj bu am mwenj akêñ Anötô ndê.”

<sup>31</sup> Goc Yisu sôm têñ nac, “Kwahic dec mac akêñ whinj, a? <sup>32</sup> Aô wasôm têñ mac, bu ndoc oc meñ sa, ma kwahic dec meñ kêpinj su, nan mac honj oc ahu aô sinj ma alhê têtêtêñ. Magoc aô oc wambo tanwasênj dom, bu Damanj oc mbo whinj aô. <sup>33</sup> Aô gasôm yom honj dindac têñ mac bu wapuc mac dôñ bu ambo ti atac malô tu aô-nga. Yêc nom mac oc atap nwapac sa, magoc ambo ti nem njalôm pêñ dôñ, bu aô gaku nyclai nom-nga dulu su.”

## 17

### *Yisu terj mbec tu in dau-nga*

<sup>1</sup> Yisu sôm yom dinan su, goc tatac undambê, ma tenj mbec bocdec bu, “Damanj, anenj ndoc hôc asê su. Po am Atôm, aô dec nenj waênj sa, ma njalênj dinan aô oc wapo am nem waêm sa. <sup>2</sup> Am kêñ nyclai têñ aô pi namalac honj, tu bu wakênj lau honj nan am kêñ têñ aô, nan sêmbo tali napanj. <sup>3</sup> Ma nac si nahu sêmbo tali napanj-nga dau bocdec bu, sênyalê am Anötô nandô tigenj, ma sênyalê aô, Yisu Kilisi nan am kêkinj aô gameñ.

4 “Aö gac dabinj gwelenj nanj am kêj sip aö amanj, ma tu dinanj-nga dec aö gapo nem waêm sa yêc nom. 5 Têj namata-nga nom dindec mbasi, nanj aö dec gambo gawhinj am ma hêclu dawêkainj nawasi atu dawhinj daun. Kwahic dec Damanj, aö wandac am bu kôc aö sa bu wambo wawhinj am tiyham ti nawasi atu dau.”

*Yisu tej mbec tu inj ndê ngacsêjomi-nga*

6 Ma Yisu sôm, “O Damanj, am kêyalinj am nem lau sa yêc nom, ma kêj njac sêsip aö amanj. Aö gatôc am asê têtj njac su, ma njac danja wambu am nem yom. 7 Ma kwahic dec njac sênyalê bu gêtj honj nanj aö gakôm, nanj njahu am daôm, ma am kêj sip aö amanj bu wakôm-nga. 8 Bu yom nanj am kêj têtj aö, nanj aö gasôm asê têtj njac, ma sêkôc sa. Ma njac sênyalê pi njandô bu munj-nga aö gambo gawhinj am, ma sêkêtj whinj bu am daôm kêkinj aö gamej. 9 Kwahic dec aö bu waterj mbec tu njac-nga. Aö waterj tu lau nom-nga honj-nga dom, magoc aö waterj tu am nem lau honj, nanj am kêj sip aö amanj-nga. 10 Anenj lau honj sêti am nem, ma am nem lau honj sêti aö nej. Ma aö gatap waênj sa tu njac-nga. 11 Anenj têtj wambo nom-nga pacndê, ma malô aö oc watêtj am waloc. Magoc njac oc gacgerj sêmbo nom. O Damanj dabuj, aö bu waterj am bu yob lau dinanj na am nem naê na-ñaclai atu nanj am gêlic njayham bu kêj têtj aö. Yob njac bu sêpij dau dôj sêti gêtj tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj. 12 Têtj ndoc aö gambo gawhinj njac, nanj aö gayob njac njapep na am nem naê na-ñaclai nanj am kêj têtj aö. Ma bocdinaj njac si danj ginja dom. Njac tigenj nanj gic waê bu penj, nanj tawasê oc ninga, bu kôm yom nanj sêto yêc, nanj njandô sa.

13 “Malô aö oc watêtj am waloc. Tigenj kwahic dec aö gambo nom ma gasôm yom honj dinanj asê têtj anenj lau, tu bu anenj atac njayham nem njac ahuc, ma kôm njac sêtisambuc. 14 Aö gakêtj am nem yom têtj njac, ma lau sac nom-nga atac tec njac. Sêtec njac njahu bu njac si mala njandô yêc nom dom, gitôm aö daun nej malanj njandô yêc nom dom. 15 Aö waterj am bu kôc njac su yêc nom dom, magoc aö waterj am bu yob njac tu njac sac Sadañ-nga. 16 Njac si mala njandô yêc nom dom, gitôm aö nej malanj njandô yêc nom dom. 17 Damanj, am nem yom inj yom njandô ej. Kêj nem yom njandô sip njac si njalôm bu kôm njac sêti lau dabuj njandô. 18 Tôm am kêkinj aö gasip nom gamej, dec aö wanjinj njac sêsa sêndi sêmbo lau nom-nga njalôm. 19 Kwahic dec aö gam dabuj daun bu wandic bata am nem lêj nem lau si-nga, ma njalêj dau dinanj dec oc tôm bu njac dau sêti am nem lau dabuj.”

*Yisu tej mbec tu lau honj nanj oc sêkêtj whinj inj-nga*

20 “Aö waterj mbec tu lau nanj kwahic dec sênyalê aö, nanj tawasê-nga dom. Aö waterj mbec tu lau honj nanj sêngô yom nanj njac oc sêhoc asê pi aö, ma sêkêtj whinj aö-nga sêwhinj. 21 Kêj njac honj sêmbo ti njalôm ma gauc tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj, am mbo aö njalôm, ma aö gambo am njalôm. Pwinj njac honj dôj sênem daminj hêclu, ma bocdinaj têtj ndoc lau nom-nga sêlic njac sêpij dau dôj ti njalôm tigenj, dec njac honj oc sêkêtj whinj bu am kêkinj aö gamej. 22 Am nem ñaclai ti nawasi nanj am kêj têtj aö, nanj dec aö gakêtj têtj njac, bu njac oc sêti gêtj tigenj gitôm hêclu dati gêtj tigenj. 23 Am mbo aö njalôm, ma aö wambo njac njalôm, tu bu wapinj njac dôj bu sêmbo ti njalôm ma gauc tigenj. Ma bocdinaj lau nom-nga oc sênyalê bu am kêkinj aö gamej, ma bu am atac whinj njac gitôm am atac whinj aö.

24 “Damanj, aö tac whinj bu lau honj nanj am kêj njac sêsip aö amanj, nanj sêwhinj aö sêmnej ma sêmbo gamej nanj aö oc wambo. Dec njac oc sêlic nawasi

atu nan am kêñ têtj aô. Bu mun-nga, nom dindéc mbasi, nan am atac whin aô ndu andô, dec kêñ nawasi dau têtj aô. <sup>25</sup> O Daman gitêtj, lau nom-nga sênyalê am dom. Tigen aô kayalê am, ma lau dindéc sênyalê bu am kêkin aô gameñ. <sup>26</sup> Aô gatôc am asê têtj nac, ma watôc am asê napan. Ma tu dinan-nga dec am nem atac whin aô-nga oc yêc nac si nalôm. Ma aô dauñ oc wambo nac si nalôm wawhinj.”

## 18

### *Sêkôc Yisu dôñ*

*(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)*

<sup>1</sup> Yisu tenj mbec dau pacndê, goc inj ti ndê ngacsêñjomi sêhu Jerusalem sinj, ma sêpi Busun Kidron-nga napanja si. Ma sêsôc ôm ðolib-nga dan nan yêc dinan. <sup>2</sup> Judas, ngac nan hoc Yisu asê, nan kêyalê ôm dinan, bu ndoc daesam Yisu ti ngacsêñjomi sêkac sa sêmbo dindê. <sup>3</sup> Bocdinanj têtj ôbwêc dinan inj kêkuc nac, ma sa têtj ôm dau gi. Inj wê lau sinj Rom-nga tonj dan ma lau sinj-nga lôm dabun-nga natô nan dabunjsiga atu-tu ti lau Palêsai sêkinj. Nac sêñsêlêtj ti sêhóc dawen ti lam, ma wapa sinj-nga, ma sêhóc asê ôm dinan.

<sup>4</sup> Yisu kêyalê gêtj honj nan oc hóc asê inj, goc sa gi ma ndac nac bu, “Mac anjalê asa?” <sup>5</sup> Ma nac sêsôm, “Yac anjalê Yisu Nasaret-nga.” Dec Yisu sôm, “Aô dauñ dindéc.” (Têtj ndoc dinan, Judas, ngac hoc inj asê-nga, kalhac whin lau dinan.)

<sup>6</sup> Têtj ndoc nac sêñp Yisu ndê yom bu, “Aô dauñ dindéc,” goc nac honj sêyau dau su ma sêpêñ sêsip nom si. <sup>7</sup> Ma inj ndac tiyham, “Mac anjalê asa?” Ma sêsôm, “Yisu Nasaret-nga.” <sup>8</sup> Goc inj ô yom ma sôm, “Aô gasôm su, bu aô dauñ dindéc. Mac asôm bu mac anjalê aô, ma bocdinanj atec anenj lau dindéc sêlhô sêndi.”

<sup>9</sup> Yisu sôm yom dau tu bu nem inj ndê ngacsêñjomi si-nga. Ma tu dinan-nga yom nan inj sôm munj su bocdec bu, “Aô oc wayob namalac honj nan Damanj kêñ têtj aô, bu nac si dan ninja dom,” nanj dec njandô sa.

<sup>10</sup> Saimon Pita kôc inj ndê bien baliñ sa, ma pa dabunjsiga namata-nga ndê ngac akinj ndê dangalauñ andô-nga su. Ngac akinj dau ndê naê Malkus.

<sup>11</sup> Magoc Yisu sôm têtj Pita, “Kêñ nem bien mbu sip napan ndi. Damanj kêñ laclhu nawapac-nga dindéc têtj aô, ma aô gac waê bu wanôm.”

### *Sêwê Yisu sêtêtj Anas si*

*(Mat 26:57)*

<sup>12</sup> Goc ngac bata sinj-nga ti ndê lau sinj, ma lau sinj sêyob lôm dabun-nga nan lau bata Israel-nga sêkinj, nanj sêkôc Yisu ma sêsôc inj amba dôñ. <sup>13</sup> Goc sêwê inj sêtêtj Kayapas lawa Anas ndê andu si. Kayapas, inj lau Israel si dabunjsiga namata-nga têtj têtj dinan. <sup>14</sup> Inj ngac nan munj-nga sôm asê têtj lau bata Israel-nga, bu oc njayham bu ngac tigenj mbac ndu ô lau honj.

### *Pita sêc Yisu ahuc*

*(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)*

<sup>15</sup> Sêwê Yisu sêtêtj dabunjsiga namata-nga ndê andu, ma sêsôc tunjôm nan kêgih andu dau, nanj si. Ma Saimon Pita lu ngacsêñjom danj sêñkuc. Ngacsêñjom dau dabunjsiga namata-nga kêyalê inj tidôñ, ma bocdinanj dec inj kêkuc Yisu ma gacgeñ sôc tunjôm dau gi. <sup>16</sup> Magoc Pita sôc gi dom, inj kalhac awê kêpiñ gatam. Dec ngacsêñjom nanj dabunjsiga namata-nga kêyalê, nanj mbu gi ma sôm yom pi Pita whin awhê akinj nanj yob gatam, goc kôc Pita sôc gi. <sup>17</sup> Ma awhê akinj dinan ndac Pita bocdec, “Ma bocke? Am Yisu ndê ngacsêñjom danj whin, a?” Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba! Aô dom!”

18 Têñ ôbwêc dinan gamen ñalhuc sa, dec lau akin ti lau sinj lôm dabun-nga sêkôm ya golom asê goc sêlhac sêngihi ma sêñsulu. Ma Pita gi kalhac whin ñac ma kêsulu ya.

*Dabuñsiga Anas kêsü Yisu*

*(Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71)*

19 T êñ dinan, dabuñsiga ñamata-nga Anas\* kêsü Yisu pi in ndê sêñomi, ma pi yom nan in kêdôhôn têt lau. 20 Ma Yisu sôm, “Aô gasôm anen yom hon yêc awê. Aô kadôhôn lau gambo ñac si lôm wê-nga ma yêc lôm dabun Jerusalem-nga, gamen nan lau Israel-nga hon êlêmê sêkac dau sa sêmbon nan. Ma aô gasêc yom dan ahuc dom. 21 Bocdinan tu sake-nga am kêsü aô? Ndac lau nan sêngô anen yom. Ñac hon sêñyalê yom nan aô gasôm.” 22 Têt ndoc Yisu sôm yom dinan, goc ñgac sinj lôm dabun-nga nan kalhac kêpin in, nan tap in sip ali andô ma sôm, “Toc dabuñsiga atu sa, ma ô in ndê yom bocdinan dom!” 23 Dec Yisu sôm, “Yom nan aô gasôm, nan bu yom so, nan goc sôm têt aô. Magoc aô gasôm yom so dan dom, ma tu sake-nga dec am tap aô?” 24 Têt dinan Anas kêkin Yisu têt dabuñsiga ñamata-nga Kayapas gi. Ma wac nan sêsô in amba dôn, nan gacgen yêc.

*Pita sêc Yisu ahuc tiyham*

*(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)*

25 Saimon Pita kêsulu ya mbo, ma ñamalac dan ndac in, “Am ñgac dau ndê ñgacêñom dan, me?” Ma Pita pa dau ma sôm, “Mba!” 26 Dabuñsiga ñamata-nga ndê ñgac akin dan mbo gamen dinan. In ñgac nan Pita pa in ndê dangalauñ su, nan ndê têtngac. Ma in sôm têt Pita, “Ma bocke? Aô galic am kalhac whin ñgac dinan yêc ôm olib-nga. Yomandô, me?” 27 Magoc Pita pa dau tiyham, ma ñagahô en dalec dan gic hu tan.

*Pailot kêsahê Yisu*

*(Mat 27:11-18, 20-23; Mak 15:2-15; Luk 23:2, 3, 18-25)*

28 Ôbwêc pacndê, ma têt bêbêc ganduc lau bata Israel-nga sêhu Kayapas ndê andu sinj ma sêwê Yisu sêtêt gôlinwaga Rom-nga ndê andu si. Lau bata Israel-nga dinan sêsôc andu dau dom, sêtôc dau ma gauc gêm bu oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô anğô-nga, dec oc tôm dom bu sêñen Mwasin Pasowa-nga.† 29 Bocdinan Pailot, ñgac nan gêm gôlin gamen Judia-nga sa têt ñac gi, ma ndac ñac, “Mac asôm bu ñgac dindêc kôm giso bocke?” 30 Ma sêô yom ma sêsôm, “In bu ndê giso mbasi, dec yac oc akôc in atêñ am amen lec dom.” 31 Dec Pailot sôm, “Mac daôm akôc in sa andi, ma amatôc in êñkuc mac daôm nem yomsu.” Magoc ñac sêsôm, “Mba! Bu mac lau Rom-nga akêñ yao bu yac lau Israel-nga andic ñamalac dan ndu dom.” 32 Nalên dinan dec Yisu ndê yom pi lêt nan in oc mbac ndu,† nan ñandô sa.

\* **18:19:** Anas - Mun-nga lau Israel-nga sêñyalin Anas sa ti ñac si dabuñsiga ñamata-nga. Têt yala AD15 lau Rom-nga sêkôc in su yêc gwelen dau. Tinambu Kayapas in lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga, magoc lau Israel daêsam êlêmê sêsam Anas bu dabuñsiga ñamata-nga whin. † **18:28:** Lau Israel-nga si yomsu dan sôm bu ñac bu sêñen dabun dau, dec ñac sêmbon ahê têt ñlau gamen apa-nga. Nahu bu lau gamen apa-nga sêñkuc Anôtô ndê yomsu dom, ma lau Israel-nga bu sêmbon sêmpin ñac, dec oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô anğô-nga. Pailot in ñgac Rom-nga dan, ma lau gamen apa-nga daêsam sêmbon in ndê andu, ma tu dinan-nga lau bata Israel-nga sêtec bu sêsôc in ndê andu. † **18:32:** Yisu sôm bu lau oc sêsun in sa yêc nom - alic Jon 12:32-33; 3:14; ma 8:28. Lau Israel-nga sêtec lau sac ña hoc ndu, magoc lau Rom-nga sêndic lau sac pi a gicso dau ma tu dinan-nga Yisu sôm bu ñac oc sêsun in sa akêñ nom.

<sup>33</sup> Têñ dinan̄ Pailot hu ñac siñ ma sôc andu gi, goc ta Yisu sôc gi ma ndac in̄, “Am lau Israel-nga si Kin̄, a?” <sup>34</sup> Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Am sôm yom dinan̄ tòm am daôm nem gauc, me lau ñatô sêsôm yom dau pi aô?” <sup>35</sup> Ma Pailot sôm, “Aô ñgac Israel-nga dom! Am daôm nem lau ti dabun̄siga atu-tu Israel-nga sêkêñ am têtñ aô mwen̄. Am kôm gêtñ giso bocke?” <sup>36</sup> Dec Yisu sôm, “Aneñ gôlin̄ kin̄-nga gitôm kin̄ nom dindec-nga si gôlin̄ dom. Aô bu wanem gôlin̄ gameñ nom-nga dan̄, dec oc tòm bu aneñ lau akiñ sêyob aô ma sêndic siñ bu lau bata Israel-nga sêkôc aô dôñ dom. Magoc aô neñ gôlin̄ ñahu yêc nom dindec dom.” <sup>37</sup> Goc Pailot sôm, “Bocdinan̄, am sôm bu am kin̄ dan̄, a?” Ma Yisu sôm, “Am daôm sôm bu aô kin̄ dan̄. Aneñ dinan̄ kôc aô, ma aô gahôc asê nom tu gêtñ tigen̄-nga, nan̄ tu wanec yom ñandô asê-nga. Ma lau hon̄ nan̄ atac whin̄ yom ñandô, nan̄ sêkôc aneñ yom sa.” <sup>38</sup> Pailot ñgô yom dau goc ndac, “Ma yom bocke in̄ yom ñandô?”

In̄ sôm yom dinan̄ su, goc sa têtñ lau bata Israel-nga gi, ma sôm tiyham têtñ ñac, “Aô gatap yom dan̄ bu tamatôc in̄ pi-nga, nan̄ sa dom. <sup>39</sup> Magoc mac nem mêtê dan̄ yêc, bu wahu gapocwalô dan̄ siñ têtñ mac têtñ Mwasin̄ Pasowa-nga ñandoc. Mac atac whin̄ bu aô wahu ñgac dindec, nan̄ sêsam bu Kin̄ Israel-nga, nan̄ siñ têtñ mac, me mba?” <sup>40</sup> Magoc sêmbwêc, “Mba! In̄ dom! Hu Barabas siñ têtñ yac.” Barabas in̄ lau nan̄ sêñgilí siñ têtñ lau Rom-nga, nan̄ si dan̄.

## 19

### *Sêsôm tidôn̄ bu sêndic Yisu ndu*

*(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)*

<sup>1</sup> Goc Pailot kêtñ Yisu têtñ lau siñ-nga bu sêhi in̄ ña sô. <sup>2</sup> Ma sêñsau bu sêtoc in̄ sa. Sêwhê wac kêm ma sêkêñ in̄ un̄ gitôm sun̄sun̄, ma sêkêñ in̄ sôc ñakwê kokoc gitôm kin̄ si ñakwê. <sup>3</sup> Goc sêsôc sêsa sêlhac in̄ an̄gô-nga ma sêmbwêc, “Ei! Datoc lau Israel si Kin̄ dindec sa man̄!” Ma sêtap in̄ sip ali andô.

<sup>4</sup> Ma Pailot sa men̄ tiyham ma sôm têtñ lau bata bu, “An̄gô su nan̄! Aô neñ lau siñ-nga oc sêkôc in̄ sa têtñ mac men̄. Ma bocdinan̄ dec an̄yalê bu aô gatap yom dan̄ sa pi in̄ dom.” <sup>5</sup> Goc sêkôc Yisu sa men̄, ti sun̄sun̄ wac kêm ma ñakwê kokoc. Ma Pailot sôm, “Alic ñgac dau dec.” <sup>6</sup> Têtñ ndoc dabun̄siga atu-tu ma lau siñ lôm dabun̄-nga sêlic in̄, nan̄ sêmbwêc, “Ndic in̄ pi a gicso dau! Ndic in̄ pi a!” Magoc Pailot sôm, “Mba! Aô gatap yom dan̄ sa pi in̄ dom. Mac daôm akôc in̄ sa andi ma andic in̄ pi a.” <sup>7</sup> Ma lau bata Israel-nga sêsôm, “In̄ toc dau sa ma sam dau bu Anötô ndê Atu! Ma tu yom sac dinan̄-nga, yac mba yomsu sôm bu in̄ mbac ndu man̄.”

<sup>8</sup> Pailot ñgô yom dinan̄ ma tõe dau ñandô. <sup>9</sup> Goc in̄ kôc Yisu mbu sôc andu ñalôm gi, ma ndac in̄, “Am mwen̄ akêtñ nde?” Magoc Yisu gêm dôñ. <sup>10</sup> Ma Pailot sôm têtñ in̄, “Bocke am ô aneñ yom dom? Aneñ ñaclai yêc bu wan̄gapwêc am su, me bu wadic am pi a gicso dau ndi. Am kêyalê, a?” <sup>11</sup> Dec Yisu ô yom ma sôm, “Anötô bu kêtñ têtñ am dom, dec am oc tòm dom bu kôm gêtñ dan̄ têtñ aô. Bocdinan̄ dabun̄siga nan̄ kêtñ aô gasip am amam, nan̄ kôm giso hóc gêlêc am nem su.”

<sup>12</sup> Pailot ñgô yom dinan̄, dec kêsalê lêtñ bu hu Yisu siñ, Magoc lau bata Israel-nga sêmbwêc ñapan̄ ma sêsôm, “Asa nan̄ toc dau sa bu in̄ kin̄ dan̄, nan̄ kôm bu hóc gêlêc Sisa, lau Rom-nga si kin̄. Bocdinan̄ am bu hu ñgac dindec siñ, nan̄ am Sisa ndê silip dom.”

<sup>13-14</sup> Bêc dinan̄ in̄ bêc lau Israel-nga sêmasan̄ Mwasin̄ Pasowa-nga, ma ac kalhac lhu su. Têtñ ndoc Pailot ñgô lau bata Israel-nga si yom dinan̄, nan̄

dec in kôc Yisu sa awê têtj gameŋ nanj sêsam bu Senj Hoc nanj gi. (Yêc Yom †Hibru sêsam gameŋ dau bu Gabata.) Yêc dinan, Pailot ndôc sic ndôc in ndê pôn êmatôc yom-nga, ma sôm têtj lau bata Israel-nga bu, “Alic mac nem kin dindec!” <sup>15</sup> Tigerŋ ŋac sêmbwêc, “Kôc in sa ndi! Kôc in sa ndi! Ndic in pi a gicso dau!” Dec Pailot ndac, “Mac atac whin bu aô wandic nem Kin pi a gicso dau ndi, a?” Ma dabuŋsiga atu-tu sêô yom ma sêsôm, “Inj yac mba kinj dom! Sisa tigerŋ inj yac mba kinj.” <sup>16</sup> Têtj dinan Pailot sôc ŋac si yom ŋapu, ma kêŋ Yisu têtj ŋac bu lau sinj-nga sêndic in pi a gicso dau ndi.

*Lau sinj-nga sic Yisu pi a gicso dau*

(*Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43*)

<sup>17</sup> Sêkêŋ Yisu hóc dau ndê a gicso dau, ma sêwê inj sêsa gameŋ nanj sêsam bu Gameŋ Nâkêcyha-nga si. Yêc Yom Hibru sêsam gameŋ dau bu Golgota. <sup>18</sup> Ma yêc dinan, ŋac sic in pi a gicso dau gi. Ma ŋac sic ŋac lu sêpi a sêwhin, dan kêgalêŋ andô-nga ma dan kêgalêŋ gasê-nga.

<sup>19</sup> Pailot sôm bu sêto yom pi bapia danj ma sêndic pi a gicso dau ŋahô-nga. Bapia dau sôm, “Yisu Nasaret-nga. Lau Israel-nga si Kinj.” <sup>20</sup> Sêto yom dau ŋa lau Israel, ti lau Rom-nga ma lau Grik-nga si awha. Gameŋ dinan yêc sunj sa têtj malac Jerusalem, dec lau Israel-nga daêsam sêlic bapia dau. <sup>21</sup> Boc-dinan dabuŋsiga atu-tu Israel-nga sêtuudin ma sêsôm têtj Pailot, “Am to, ‘Lau Israel-nga si Kinj,’ ma yac alic yham dom! Am bu to, ‘Ŋac dindec sam dau bu lau Israel-nga si kinj,’ dec oc solop.” <sup>22</sup> Magoc inj ô yom ma sôm, “Aô gato yom dinan, ma oc yêc bocdinanj.”

<sup>23</sup> Têtj ndoc lau sinj-nga sic Yisu pi a gicso dau, nanj sêkôc inj ndê ŋakwê su. Ŋac lau hale, ma sêwhê ŋakwê awê-nga kôc gi tonj hale, ma sêkôc sa tôm gi. Magoc ŋac sic sam inj ndê ŋakwê ŋalôm-nga dom. Ŋakwê dau ŋayham andô, sêsê dom, sêwhê sambuc ti po baliŋ yêc ŋasu ma sip têtj gahi. <sup>24</sup> Bocdinanj lau sinj-nga sêsôm têtj dandi, “Dakêc po dau kic dom. Dapuc gapoc ma yac neŋ danj kôc po sambuc.” Ŋac sêkôm bocdinanj, dec yom danj nanj sêto yêc, nanj ŋandô sa. Yom dau bocdec bu:

Ŋac sêwhê aneŋ ŋakwê kôc têtj dandi, ma sêpuc gapoc tu aneŋ ŋakwê-nga.

[*BW 22:18*]

<sup>25</sup> Têtj ndoc dinan Yisu dinda lu asiwê danj, ma Klopas ndê awê Maria lu Maria Magadala sêlhac sêmpin a gicso dau. <sup>26</sup> Ma Yisu gêlic inj dinda kalhac whin ŋac-sêŋom nanj inj atac whin ŋandô, dec inj sôm têtj dinda, “O dinan. Lic nem atômŋac dinanj.” <sup>27</sup> Ma inj sôm têtj ŋgacsêŋom dau bu, “Lic am dinam dinanj.” Ma têtj bêc dinanj ma gi, ŋgacsêŋom dau kôc Yisu dinda sa ndôc inj ndê andu.

*Yisu mbac ndu*

(*Mat 27:48, 50; Mak 15:36-37; Luk 23:36*)

<sup>28</sup> Yisu kêyalê bu inj gic dabinj gêŋ honj su. Ma tu yom danj nanj sêto yêc, nanj ŋandô sa-nga, dec inj sôm, “Aô bu yô aô.” <sup>29</sup> Lônj wain ŋamakic-nga danj kalhac gameŋ dinan, ma ŋac sinj-nga danj kôc sôwam danj ma kêŋ sip wain. Goc inj sô pi a baliŋ danj, ma hóc sa pi têtj Yisu whasuŋ gi. <sup>30</sup> Inj nôm su ma sôm, “Aô neŋ gwelenj honj pacndê su.” Goc inj wec, ma mbac ndu.

<sup>31</sup> Têtj bêc dinanj lau Israel-nga sêmasanj dau tu bêc Sabat-nga, ma Sabat lansê-nga inj ŋac si om atu danj. Ŋac sêtec bu lau batê sêŋgalêŋ a gicso dau têtj bêc atu dinanj, boc-dinanj dec lau bata sêndac Pailot bu lau sinj-nga sêtuoc lau dau si gahi dulu tu bu sêmbac ndu ŋagahô-nga, goc sêkôc ŋac si ŋamlan su ma sêŋsuhun. <sup>32</sup> Pailot gôlôc su, dec lau sinj-nga sêtêŋ ŋac danj nanj sic pi a gicso

dau whiñ Yisu nan si, ma sêruc in gahi dulu. Goc nac sêruc ngac tilu-nga gahi dulu boc-dinanj. <sup>33</sup> Tigenj têj têm sêtêj Yisu si, nan sêlic bu in mbac ndu su, dec sic in gahi dulu dom. <sup>34</sup> Magoc ngac sinj-nga danj kôc in ndê kêm ma kunj Yisu sip nabi, ma ngaghô dac ti bu kêc sa menj. <sup>35</sup> (Ngac nan gêlic gêñ honj dinanj su, nanj dec sôm asê, ma in ndê yom in yom ñandô. Inj dau kêyalê bu in ndê yom in yom ñandô, ma in sôm asê bu mac akêñ whiñ bocdinanj.) <sup>36</sup> Gêñ dinanj hóc asê, dec yom lu nanj sêto yêc, nanj ñandô sa.

Yom danj yêc bocdec bu:

Ñac oc sêruc in ndê ñakwa danj dulu dom.

[BW 34:20]

<sup>37</sup> Ma yom danj tiyham yêc bocdec:

Ñac oc sêlhac ma tahê ngac nanj sêkunj in nanj.

[Sek 12:10]

*Sêkêñ Yisu ndê ñamlanj yêc hoc ñasuj*

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

<sup>38</sup> Ngac danj mbo, nanj sêsam bu Josep, ma in menj akêñ malac A rimatiya. Inj kêñ whiñ Yisu, magoc sêc dau ahuc, bu in tôc lau bata Israel-nga. Têj telha dinanj inj têj Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlanj. Pailot gôlôc, dec Josep sa gi ma kôc Yisu ndê ñamlanj su yêc a gicso dau. <sup>39</sup> Ma Nikodemas gêm in sa. Nikodemas inj ngac bata Israel-nga nanj munj-nga gi gêlic Yisu têj ôbwêc danj. Inj kôc a ñakwi ti gêñ ñamalalu nanj sêñgaluj whiñ dau su, nanj gitôm 30 kilogram, ma whiñ Josep gi. <sup>40</sup> Inj lu sêkôc Yisu ndê ñamlanj, ma sem oso ña gêñ ñamalalu, goc sêhi ahuc ña po ñayham. Sêkôm gêñ dau kêkuc lau Israel-nga si gêbôm sêñsuhuj lau batê-nga. <sup>41</sup> Ôm danj yêc sunj sa têñ gameñ nanj lau sinj-nga sic Yisu pi a gicso dau. Ma sêhônj danj yêc ôm dau ñalôm, nanj lau sêlêñ gwananj su yêc hoc ñalôm, ma sêkêñ ngac batê danj yêc hoc ñasuj dau munj su dom. <sup>42</sup> Bocdinanj sêñsuhuj Yisu ñamlanj yêc hocsuj dinanj, ñahu bu bêc dinanj inj bêc lau Israel-nga sêmasanj dau tu Sabat-nga, ma hocsuj dau yêc kêpinj.

## 20

*Yisu tisa*

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

<sup>1</sup> Bêc Sabat-nga menj gi su, ma têñ wake ñabêc ñamata-nga Maria Magadala tisa têñ bêbêc ganduc, ma sa têñ sêhônj gi. Inj gêlic bu hoc atu nanj sêkêñ ndôc sê awha, nanj ndôc ñamala dom. <sup>2</sup> Goc inj kêti mbu têñ Saimon Pita lu ngacsêñom nanj Yisu atac whiñ ñandô, nanj gi, ma sôm têñ inj lu, “Oyaê! Ñac sêkôc Pômdau ndê ñamlanj su yêc sêhônj, ma yac am gauc gameñ nanj sêkêñ inj yêc.” <sup>3</sup> Goc Pita lu ngacsêñom dinanj sêti bu sêtêñ sêhônj sêndi. <sup>4</sup> Inj lu sênti si, ma ngacsêñom dinanj hóc gêlêc Pita su ma hóc asê munj. <sup>5</sup> Inj sôc gi dom, magoc inj wec ma tôc gwaninj, ma gêlic po nanj sêhi pi Yisu ndê ñamlanj, nanj yêc ñamala. <sup>6</sup> Saimon Pita kêkuc menj hóc asê ma gacgenj sôc hocsuj dau ñalôm gi. Inj gêlic po nanj yêc, <sup>7</sup> ma po nanj sêhi pi Yisu ñagôlônj. Po dinanj yêc dau-nga, magoc yêc bambalinj dom, yêc gitôm sêtip sa ñapep. <sup>8</sup> Goc ngac-sêñom nanj hóc asê sêhônj munj, nanj sôc gi whiñ. Inj gêlic po ñambwa, dec kêñ whiñ bu Yisu tisa su yomandô. <sup>9</sup> (Munj-nga e menj têñ têm dinanj, nanj ñac si gauc sa dom pi yom honj nanj sêto yêc bu Yisu oc tisa akêñ lau batê-nga.)

*Yisu hoc dau asê têñ Maria Magadala*

<sup>10</sup> Dinanj su ma ngacsêñom lu dinanj sêlhô sêmbu sêtêñ si andu si. <sup>11</sup> Magoc Maria Magadala nanj mbu menj su, nanj gacgenj kalhac sêhônj ñamakê ma tanj. Inj wec bu tôc gwaninj sêhônj ñalôm, <sup>12</sup> ma inj gêlic anjela lu ti ñakwê sêsêp sêndôc



gamen̄ nan̄ mun̄-ngā Yisū yêc, dan̄ ndöc̄ ñagôlôñ-ngā, ma dan̄ ndöc̄ gahi-ngā. <sup>13</sup> Ma sêndac̄ in̄, “O awê! Am tan̄ tu sake-nga?” Ma in̄ ô yom ma sôm, “Lau sêkôc̄ aneñ Pômdau ndê ñamlan̄ su, ma aô gam gauc̄ gamen̄ nan̄ sêkêñ in̄ yêc nan̄.” <sup>14</sup> In̄ sôm yom dinan̄ su, dec tagêlic̄ ma gêlic̄ Yisū, magoc̄ kêyalê dom bu in̄ Yisū. <sup>15</sup> Ma Yisū sôm, “Awê! Am tan̄ tu sake-nga? Am kêsalê asa?” Maria gauc̄ gêm bu in̄ ñgac̄ nan̄ yob ôm dau, dec sôm, “O ñadau, am bu kôc̄ in̄ ndê ñamlan̄ su, goc sôm asê têt̄j aô bu am kêñ in̄ yêc̄ gameñ bocke, ma yac̄ oc andi akôc̄ in̄ sa.” <sup>16</sup> Têt̄j dinan̄ Yisū sôm têt̄j in̄, “Maria.” Goc Maria kac̄ dau kwi ma mbwêc̄ ña Yom Hibru, “Raboni!” (Yom dau danem kwi bu ‘Kêdôhôn̄waga.’) <sup>17</sup> In̄ kêgapē Yisū dôñ ñan̄ga, magoc̄ in̄ sôm, “Am êmasec̄ aô ñapan̄ dom, bu aô gatêñ Daman̄ ga su dom. Magoc̄ am mbu ndi, ma sôm têt̄j aneñ asidôwai bu aô oc wambu watêñ aneñ Daman̄, ma mac nem Damam. In̄ aô neñ Anötö, ma mac nem Anötö.”

<sup>18</sup> G oc Maria Magadala kôlhö têt̄j Yisū ndê sêñomi gi, ma sôm têt̄j ñac bu, “Pômdau tisa ma aô galic̄ in̄ su!” Ma yom hon̄ nan̄ Yisū sôm têt̄j in̄, nan̄ in̄ gic̄ miñ têt̄j ñac.

### *Yisu hoc dau asê têt̄j ndê sêñomi*

<sup>19</sup> Têt̄j wake ñabêc̄ ñamata-ngā dinan̄ ñaôbwêc̄, sêñomi sêmbo andu dan̄ ñalôm sêwhin̄ dau. Ñac sic gatam ahuc̄ ñan̄ga, bu sêtöc̄ lau bata Israel-ngā. Sêmbo dinan̄, ma Yisu hoc dau asê kalhac̄ ñac ñalhu, ma sôm, “Yom malô whin̄ mac!” <sup>20</sup> In̄ sôm yom dinan̄ su, goc tôc̄ in̄ amba ma ñabi têt̄j ñac sêlic̄. Ma ñac hon̄ atac̄ ñayham atu tu sêlic̄ Pômdau-ngā. <sup>21</sup> Ma in̄ sôm tiyham, “Yom malô whin̄ mac! Tôm Daman̄ kêkin̄ aô gasip nom gameñ, nan̄ kwahic̄ dec wan̄kin̄ mac asa andi.” <sup>22</sup> Dec in̄ yu wayahô pi ñac ma sôm, “Akôc̄ Ñalau Dabuñ sa loc. <sup>23</sup> Aô wakêñ ñaclai têt̄j mac bu asuc̄ ñamalac̄ si sac kwi. Ñac nan̄ mac asuc̄ ñac si sac kwi, nan̄ Anötö suc̄ ñac si sac kwi bocdinan̄. Ma ñac nan̄ mac asuc̄ si sac kwi dom, nan̄ si sac oc gagcgen̄ yêc̄ ñac-ngā.”

### *Yisu hoc dau asê têt̄j Tomas*

<sup>24</sup> Têt̄j ndoc̄ ñamata-ngā nan̄ Yisu hoc dau asê têt̄j in̄ ndê sêñomi, nan̄ Tomas mbo whin̄ ñac dom. In̄ ñgacsêñomi 12 si dan̄ nan̄ sêsam bu Lôc̄mpôñ. <sup>25</sup> Tin̄ambu sêñomi ñatô sêsôm têt̄j in̄ bu, “Yac̄ alic̄ Pômdau su!” Magoc̄ in̄ sôm, “Aô gakêñ whin̄ dom! Aô bu walic̄ bôlêm ñamala yêc̄ in̄ amba, ma wakêñ aô aman̄atu sip ñamala dau, ma sôc̄ kêm ñamala yêc̄ in̄ ñabi, dec aô oc wakêñ whin̄.”

<sup>26</sup> Wake dan̄ gin̄ga su, ma Yisu ndê sêñomi sêmbo andu dau tiyham, ma Tomas mbo whin̄ ñac. Ñac sic gatam ahuc̄ ñan̄ga sa, magoc̄ Yisu meñ kalhac̄ ñac ñalhu. Ma in̄ sôm, “Yom malô whin̄ mac!” <sup>27</sup> Ma in̄ sôm têt̄j Tomas, “Lic̄ aô aman̄, ma kêñ amam-atu sip dec, ma kêñ amam-atu sôc̄ aneñ ñabi. Hu nem atac̄ lu-lu sin̄, ma kêñ whin̄.” <sup>28</sup> Dec Tomas sôm, “Aneñ Pômdau, ma aneñ Anötö am!” <sup>29</sup> Goc Yisu sôm têt̄j in̄, “Am gêlic̄ aô su, dec kêñ whin̄. Aô awhan̄ hôc̄ lau nan̄ sêlic̄ pi tandô dom, magoc̄ sêkêñ whin̄, bu ñac oc sêtap Anötö ndê mwasin̄ sa.”

### *Jon ndê bapia ñahu*

<sup>30</sup> Yisu kôm gên̄ dalô daêsam yêc̄ in̄ ndê sêñomi an̄gô-ngā, nan̄ ñamin̄ yêc̄ bapia dindec̄ dom. <sup>31</sup> Magoc̄ yom pi gên̄ dalô nan̄ sêto sip bapia dindec̄, nan̄ yêc̄ tu bu mac asam ma akêñ whin̄ bu Yisu in̄ Mesaya, Anötö ndê Atu. Ma tu mac akêñ whin̄ in̄ ndê ñaê-ngā, dec mac oc atap sen̄ ambo tamli-ngā sa.

## 21

*Ngacsêñomi sêhê i daêsam*

<sup>1</sup> Tiñambu Yisu hoc dau asê têtj ngacsêñomi tiyham, yêc Bugictonj Taibirias\* ñamakê. Ma ñamiñj dau dindéc. <sup>2</sup> Saimon Pita, ma Tomas nañ sêsam bu Lôcmpônj, Natanael nañ meñ akêñ malac Kana yêc Galili, Sebedi ndê atu lu, ma ngacsêñom lu tiyham sêmbo sêwhiñj dau. <sup>3</sup> Ma Pita sôm têtj ñac, “Aô bu wasa wandi wakôc i.” Ma ñac sêsôm, “Ayôc, yac awhiñ am daloc.” Boddinañ ñac hoñ sêpi wanj danj ma sêsa si bu sêkêñ wasañ. Magoc têtj ôbwêc dinañ, sêkôc i danj dom.

<sup>4</sup> Têtj bêbêc ganduc Yisu kalhac baô, tigerj ñac sêñyalê dom bu inj Yisu. <sup>5</sup> Ma inj hê mwalêc ñac ma sôm, “Aê mac lau. Mac akôc i ñatô, me mba?” Ma sêsôm, “Mba!” <sup>6</sup> Dec inj sôm têtj ñac, “Akêñ wasañ sip andô-ñga, ma mac oc atap i ñatô sa.” Boddinañ ñac sêkêñ wasañ sip gi ma sêkôc i daêsam andô, dec gitôm dom bu sêhê sa. <sup>7</sup> Têtj dinañ ngacsêñom nañ Yisu atac whiñj kêlêc, nañ sôm têtj Pita bu, “Kec, Pômdau dau dê.” Saimon Pita ngô yom dau, goc ñagahô inj kôc ndê ñakwê awê-ñga sa, hi pi dau, ma pwê sip bu gi, ma bu têtj Yisu ndi. <sup>8</sup> Wanj dau poc kêpiñ baô, ñasawa gitôm 90 mita, ma ngacsêñomi ñatô sêhêc wanj ma sêhê wasañ ti i sêñkuc Pita.

<sup>9</sup> Ñac sêhêc asê baô, ma sêlic i sa ya ñanda, ma bolom ñatô. <sup>10</sup> Ma Yisu sôm têtj ñac, “Akôc i ñatô sa yêc wasañ amej.” <sup>11</sup> Goc Saimon Pita têtj wanj gi, kêgapwêc wasañ su, goc sêhê pi baô gi. I atu-atu daêsam sêyêc wasañ, nañ sêse sa gitôm 153, magoc wasañ dau kic dom. <sup>12</sup> Ñac hoñ sêtôc bu sêndac inj bu, “Am asa?” Magoc yêc ñac si ñalôm sêñyalê bu inj Pômdau. Ma Yisu sôm, “Amej ma anej gêtj bêbêc-ñga.” <sup>13</sup> Dec inj kêsêlêñ gi ma kôc i ti bolom sa, ma kêtj têtj ñac. <sup>14</sup> Dinañ ti têtj titô-ñga nañ Yisu hoc dau asê têtj ndê ngacsêñomi têtj ndoc Anôtô unj inj sa akêñ lau batê-ñga.

*Yisu ndê yom têtj Pita*

<sup>15</sup> Ñac señ gêtj pacndê, goc Yisu sôm têtj Saimon Pita, “Saimon, Jon ndê atu. Am tac whiñj aô ñandô, hóc gêlêc lau dindéc si atac whiñj aô su, me?” Ma inj sôm, “Aêc Pômdau! Am kêyalê bu aô atac whiñj am.” Dec Yisu sôm, “Boddinañ lôm anej domba.” <sup>16</sup> Ma Yisu ndac inj tiyham bu, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiñj aô ñandô, me?” Ma inj ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, am kêyalê bu aô atac whiñj am.” Dec Yisu sôm, “Yob anej domba.” <sup>17</sup> Ma inj ndac tidim titô-ñga, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiñj aô ñandô, me?” Pita ndê ñalôm ñawapac bu Yisu ndac yom tigerj dinañ têtj inj tidim tô, ma inj sôm, “Pômdau, am kêyalê gêtj hoñ. Am kêyalê bu aô atac whiñj am kêlêc.” Goc Yisu sôm, “Lôm anej domba. <sup>18</sup> Aô wasôm yom ñandô têtj am. Têtj ndoc am mbo balê, nañ am kêmasañ daôm, ma kêsêlêñ têtj gameñ bocke nañ am daôm atac whiñj bu ndi. Tigerj tiñambu, têtj ndoc am ti ñamalac andô, nañ am oc êmatôc amam, ma lau danj oc sêsô am nem piñkap dôñ, ma sêwê am têtj gameñ nañ am atac whiñj dom bu ndi-ñga nañ.” <sup>19</sup> Yisu sôm yom dinañ gwanaj pi Pita ndê mbac ndu ñalêñ, nañ oc po Anôtô ndê waê sa. Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Êmkuc aô!”

*Yisu lu ngacsêñom nañ inj atac whiñj*

<sup>20</sup> Têtj dinañ Pita kac dau kwi ma gêlic ngacsêñom nañ Yisu atac whiñj inj ñandô, nañ kékuc inju. (Inj ñac dinañ têtj ndoc ñac señ Pasowa, nañ ndôc gi pañ Pômdau, ma ndac inj bu asa oc hoc inj asê.) <sup>21</sup> Têtj ndoc Pita gêlic inj, nañ

\* 21:1: Taibirias - Bugictonj Galili-ñga ndê ñaê danj.

goc in ndac Yisu, “Pômdau, ngac dê oc bocke?” <sup>22</sup> Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am êmkuc aô ma hêgo daôm pi in dom. Aô bu wakê in mbo tali e wambu wame in, nan aô ne in gê in.” <sup>23</sup> Tinambu sê in omi natô sê ngô yom dau nawaê, ma natô gauc gêm bu ngacsê in om dina in oc mbac ndu dom. Magoc Yisu ndê yom hêganô in ngacsê in om dau mbo tali-nga lec dom. In sôm bu, “Aô bu wakê in in mbo tali e wambu wame in, nan aô ne in gê in.”

*Yom ndic bata-nga*

<sup>24</sup> In ngacsê in om dau dina in dec hoc yom hon dindêc asê, ma to sip bapia dindêc. Ma yac anyalê bu in ndê yom in yom nandô in. <sup>25</sup> Yisu kôm gê in daêsam ma daêsam andô nan namin yêc bapia dindêc dom. Yac bu anshahê bu ato yom sip bapia, pi gê in hon nan Yisu kôm, mboe yom dau oc nem bapia nom-nga hon ahuc.

## Aposel si gwelen Yom whê bapia dindéc sa-nga

Luk to in̄ ndê buku tilu-nga dindéc, ma gic têku yom nan̄ in̄ to yêc in̄ ndê ñawaê ñayham. Alic yom ñatô pi Luk yêc ‘Yom whê Luk ndê ñawaê ñayham sa-nga.’

Yêc buku dindéc, Luk to yom pi lêñ nan̄ ñawaê ñayham sa tiapa yêc gamen̄ nan̄ lau Rom-nga sem gôlin̄. Sêsam buku dindéc bu ‘Aposel si Gwelen,’ magoc lau ñatô sêsôm bu ‘Ñalau Dabuñ ndê Gwelen.’ Nahu bu gêñ hon̄ nan̄ aposel sêkôm, nan̄ sêkôm ña Ñalau dau ndê ñaclai. Têñ ndoc Yisu bu hu nom dindéc sin̄ ma mbu pi undambê ndi, nan̄ sôm têñ in̄ ndê lau bu sêhu malac Jerusalem sin̄ dom, e sêtap mwasiñ nan̄ Anötô gic bata têñ ñac, nan̄ sa. Yom dau hêganôn̄ in̄ ndê Ñalau Dabuñ (1:4). Ma tin̄ambu in̄ sôm têñ ñac bu sêhoc yom ñandô asê pi in̄ yêc Jerusalem, ma yêc gamen̄ Judia-nga ma gamen̄ Samaria-nga, e yom dau sa têñ nom ñagamen̄ hon̄ (1:8).

Luk whê sa bu lau aposel sêkôm gêñ dalô daêsam bu puc ñac si yom dôñ, tu bu lau sêlic ti sêñgô, ma sêkin̄ whiñ Yisu-nga. Ma in̄ to yom daêsam pi Saul, nan̄ tin̄ambu sêsam bu Pol, ma pi ñalêñ nan̄ Anötô gêm in̄ kwi, ma kêyalin̄ in̄ sa bu hoc ñawaê ñayham asê têñ lau gamen̄ apa-nga nan̄ lau Israel dom.

### *Yisu gic bata Ñalau Dabuñ*

<sup>1</sup> O Tiopilas, yêc aneñ buku ñamata-nga aô gato yom pi gêñ hon̄ nan̄ Yisu gic hu bu kôm ti kédôhôn̄ têñ lau. <sup>2-3</sup> Aneñ yom nan̄ gato, nan̄ meñ têñ bêc nan̄ Anötô kôc in̄ su pi undambê gi. In̄ hóc ñandê ma mbac ndu su, ma tin̄ambu tisa ma hoc dau asê têñ lau ñaposeñ nan̄ in̄ kêyalin̄ ñac sa su. Tôm bêc 40 in̄ mbo whiñ ñac ma tôc dau têñ ñac sêlic, e sêñyalê pi ñandô bu in̄ tisa ma mbo tali tiyham yom ñandô. Têñ ñasawa dinañ Yisu whê yom sa têñ ñac pi †Anötô ndê gôlin̄ ma pi gwelen̄ nan̄ bu sêkôm-nga, ma Ñalau Dabuñ pun̄ yom dau dôñ yêc ñac si ñalôm.

<sup>4</sup> Têñ bêc dan̄ in̄ gêñ gêñ mbo whiñ ñac, ma in̄ kêñ yatu ñac bocdec bu, “Mac ahu Jerusalem sin̄ dom, magoc ahôn̄ e atap mwasiñ nan̄ Daman̄ gic bata bu kêñ meñ, nan̄ sa. Aô gasôm yom pi mwasiñ dau muñ su. <sup>5</sup> Muñ-nga Jon kêku lau ña bu, magoc bêc meñ kêpiñ bu Anötô êñku mac ña Ñalau Dabuñ.”

<sup>6</sup> Têñ tèm dan̄ Yisu mbo whiñ ndê aposel, ma sêndac in̄ bocdec bu, “Pômdau, bocke? Kwahic dec am oc êmgaho yac lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga si gôlin̄ ñapu, ma ti kin̄ ma nem gôlin̄ yac, me mba?” <sup>7</sup> Ma in̄ ô yom ma sôm, “Gêñ bocke nan̄ bu hóc asê lau Israel-nga, ma ñatêm ti ñabêc, nan̄ Daman̄ Anötô ti ñadau ma kêyalin̄ sa su, ma in̄ oc tôc asê têñ mac dom. <sup>8</sup> Magoc têñ ndoc Ñalau Dabuñ meñ ma nem mac ahuc, dec oc kêñ ñaclai têñ mac, ma mac oc ahoc yom ñandô asê pi aô yêc Jerusalem, ma yêc gamen̄ Judia-nga ma gamen̄ Samaria-nga, e yom dau tiapa nem nom ñagamen̄ hon̄ ahuc.”

### *Yisu pi undambê gi*

<sup>9</sup> Yisu sôm yom dinañ su, goc Anötô kôc in̄ sa pi lôlôc gi e sôc dao ñalôm, dec sêlic in̄ apu. <sup>10</sup> In̄ pi gi ma ñac tatic umbon̄ sêlhac, ma sep eñ ñgac lu ti ñakwê sêsêp sêmeñ sêlhac sêwhiñ ñac. <sup>11</sup> Ma in̄lu sêsôm, “Mac laungac Galili-nga. Tu

ake-nga dec alhac tamtac undambê? Kwahic dec Anötö kôc Yisu su yêc mac, ma tiŋambu inŋ oc mbu meŋ tiyham ŋalêŋ tigen tôm naŋ alic inŋ pi gi.”

### *Sênyaliŋ Matias sa ti aposel ô Judas su*

<sup>12</sup> Dinarŋ su, goc sêhu Lôc Olib sinŋ ma sêmbu sêtêŋ Jerusalem si. Lôc dau kalhac kêpiŋ Jerusalem, seŋ ŋasawa gitôm kilometa tigen.\* <sup>13</sup> Têŋ ndoc sêhóc asê su, naŋ sêtêŋ ŋac si andu sêmbu-nga si, ma sêpi ŋalôm ŋahô-nga si. Lau dau si ŋaê bocdec: Pita lu Jon, ma Jems lu Andru, Pillip lu Tomas, ma Batolomeas lu Matyu, Alpayas atuŋgac naŋ ndê ŋaê Jems, ma Saimon (naŋ sêsam bu ‘Ŋgac †Selot’), ma Jems† atuŋgac Judas. <sup>14</sup> Yisu dinda Maria, ti inŋ ndê asii, ma lauwêŋ ŋatô sêmbu sêwhiŋ ŋac. Ŋac hoŋ sêpiŋ dau dôŋ ti ŋalôm tigen, ma sêteŋ mbec sêwhiŋ dandi tôm bêc hoŋ.

<sup>15</sup> Têŋ bêc danŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga gitôm lau 120 sêkac sa sêmbu sêwhiŋ dau. Ma Pita tisa kalhac ŋalhu, ma sôm, <sup>16-17</sup> “O asidôwai hac. Mac aŋyalê Judas, ŋgac naŋ wê lau naŋ sêkôc Yisu dôŋ. Inŋ yac lau aposel 12 mba danŋ, ma wêkaiŋ gwelen whiŋ yac. Muŋ-nga andô, Ŋalau Dabuŋ hoc yom asê sa akêŋ Dawid whasuŋ, naŋ hêganôŋ Judas. Ma yom dau gic waê bu ŋandô sa.”

<sup>18</sup> (Tu Judas ndê mêtê sac hoc Yisu asê-nga, dec lau semlhi inŋ, ma inŋ kôc ŋaôli dau ma gi gêmlihi nom danŋ. Yêc dinariŋ inŋ peŋ sip gi, e gambo hóc kôc ma ŋatac wê. <sup>19</sup> Lau Jerusalem-nga sêŋgô ŋawaê, ma sêsam nom dau yêc si awha-nga bu Akeldama, naŋ danem kwi bu ‘Nom ti Dac.’ )

<sup>20</sup> “Yom naŋ Dawid hoc asê pi Judas, naŋ sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu, *‘Inŋ ndê gameŋ tiganŋ naŋ, ma lau danŋ oc sêmbu dom.’* Ma sêto danŋ tiyham bocdec bu, *‘Ŋamalac danŋ oc ti ŋgac bata ma kôc inŋ ndê gwelen ô inŋ su.’* <sup>21</sup> Sêto yom dau yêc bocdinaŋ, dec aô gauc gêm bu yac taŋyaliŋ ŋgac danŋ sa ô Judas su. Gauc nem lau hoŋ naŋ sêmbu sêwhiŋ yac tôm bêc hoŋ naŋ Pômdau Yisu mbo yac ŋasawa. <sup>22</sup> Lau naŋ sêmbu têtŋ Jon, Ŋgac Kêku Lau-nga ndê têm e meŋ têtŋ ndoc Yisu pi undambê gi. Yac taŋyaliŋ ŋac si danŋ sa, bu hoc Yisu tisa ŋawaê asê whiŋ yac.”

<sup>23</sup> Goc sênyaliŋ ŋgac lu sa, danŋ ndê ŋaê Matias, ma danŋ ŋaê Josep, naŋ sêsam inŋ ndê ŋaê danŋ bu Basabas, ma inŋ ndê ŋaê danŋ tiyham bu Justus. <sup>24</sup> Ma sêteŋ mbec bocdec bu, “O Pômdau. Am kêyalê ŋamalac hoŋ si ŋalôm. Tôc ŋgac lu dau si asa naŋ am kêyalŋ sa su, naŋ asê têtŋ yac. <sup>25</sup> Inŋ oc kôm gwelen naŋ am kêŋ sip lau aposel amba, naŋ Judas hu sinŋ ma kôlhô têtŋ gameŋ naŋ gic inŋ ŋawaê, naŋ gi.” <sup>26</sup> Goc sêpuc gapoc e gi sip Matias. Ma bocdinaŋ inŋ ti aposel danŋ whiŋ ŋac lau 11.

## 2

### *Ŋalau Dabuŋ sip meŋ*

<sup>1</sup> Têŋ Om †Pentikos ŋac hoŋ sêmbu sêwhiŋ dau. <sup>2</sup> Ma ŋagahô eŋ ŋakêcsia gitôm mbu puc ŋadinda meŋ akêŋ undambê, ma gêm andu naŋ ŋac sêndôc, naŋ ahuc. <sup>3</sup> Ma sêlic gêŋ gitôm yawahô meŋ ma whê dau kôc-kôc, goc gi sac ŋac ŋagôlôŋ

\* **1:12:** Yom naŋ Luk to, naŋ sôm bu seŋ naŋ yêc Lôc Olib ma malac Jerusalem ŋasawa, naŋ gitôm seŋ †Sabat-nga danŋ. Lau andô Israel-nga sêmasariŋ ŋagôliŋ daêsam naŋ hêganôŋ yomsu bêc Sabat-nga, bu tôc asê gêŋ naŋ lau Israel-nga gitôm bu sêkôm têtŋ bêc Sabat-nga, ma gêŋ bocke naŋ sêlic bu gwelen. Ŋagôliŋ Sabat-nga danŋ sôm bu lau sêtôm bu sêŋsêlêŋ sêsa seŋ ŋasawa gitôm kilometa tigen têtŋ bêc Sabat-nga. Lau bu sêŋsêlêŋ sêhóc gêlêc kilometa tigen, dec ŋac oc sêsôm bu sêkôm gwelen, ma sêŋgili yomsu Sabat-nga.

† **1:13:** Luk to ŋaê Jems tidim tō, magoc ŋaê dau ŋgac tigen ndê dom, ŋac lau tō.

têntên gitôm ya ña-êmbala. <sup>4</sup> Ma Ñalau Dabunj gêm ñac honj ahuc e sêsôm lau apa awha nanj sênjalé munj su dom, tòm Ñalau Dabunj hóc ñac awha sa.

<sup>5</sup> Tênj tèm dinanj lau daêsam sémbo Jerusalem, nanj semeen akênj nom ñagamenj honj. Ñac lau Israel-nga nanj sem akiñ Anötö ma sêtoc inj sa. <sup>6</sup> Ñac sêngô lau nanj Ñalau Dabunj gêm ñac ahuc, nanj sêsôm ñac awha têtênj, goc sêsô ñandô ma sêkac sa sêtigasuc. <sup>7</sup> Ñac sêhêdaê ñandô, ma sêsôm têtj dandi, “Aluê! Ñac lau dê sêsôm yom sémbo dê, nanj lau Galili-nga me?” <sup>8</sup> Ma bocke dec danjô ñac sêsôm yac awhanj têtênj, tòm dinanj sêkôc yac ma dasôm? <sup>9</sup> Yac lau nanj dambo dec, nanj amenj a kênj Pata, Midia ma Elam, ma akênj Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus ma Esia, <sup>10-11</sup> ma akênj Prigia ti Pampilia, Isip ma Libia kênj Sairin, ma akênj Krit ma Arabia ma akênj malac Rom. Yac lau Israel-nga, ma lau apa nanj sênjukc lau Israel-nga si sakinj tu sênem akiñ Anötö-nga. Bocke ma kwahic dec danjô lau Galili-nga dindê sêsôm yom asê yêc yac dauñ awhanj têtênj, pi gênj dalô nanj Anötö kôm!” <sup>12</sup> Gênj dau kôm ñac sêhêdaê ti gauc gêm yom daêsam, ma sêndac dandi, “Gênj dindec ñahu bocke?” <sup>13</sup> Magoc lau ñatô sêsu lau aposel susu ma sêsôm, “Mboe sênôm wain ma kênj ñac.”

### *Pita whê Ñalau ndê gwelenj sa*

<sup>14</sup> Têtj dinanj Pita ti aposel 11 sêtisa ma inj hóc awha sa ma sôm têtj lau daêsam dinanj, “Mac lau Israel-nga ti mac honj nanj andôc Jerusalem. Akênj danjam ñapep ma aô wawhê gênj dindec ñahu sa têtj mac. <sup>15</sup> Mac lau ñatô gauc gêm bu wain kênj inj lau dindec, a? Aô wasôm têtj mac bu mba! Bu ac kwahic pi menj. <sup>16</sup> Magoc yom nanj propet Joel to munj su, nanj dec ñandô sa. <sup>17</sup> Joel to Anötö ndê yom dau bocdec bu:

Tinjambu aô wakênj anenj Ñalau sip lau honj si ñalôm, e atômngaci ti atômwêi sêsôm yom asê sêtôm lau propet. Ñalau oc kôm mac nem balêkoc wakuc tandô kainj danj sa e sêlic gênj ñagatu, ma Ñalau dau oc suñ mbê têtj lau andô. <sup>18</sup> Têtj tèm dinanj aô wakênj anenj Ñalau têtj anenj lau akiñ awhê ma ñgac honj. Ma ñac oc sêsôm yom asê sêtôm propet. <sup>19</sup> Aô wakôm gênj dalô yêc umbonj ma yêc nom bocdinanj, gênj dalô dac ti ya ma yawasu-nga. <sup>20</sup> Ac oc nem ganduc, ma ayô oc tikoc nditôm dac. Ma tinjambu bêc atu oc menj sa, nanj Pômdau mbu menj ti ñawasi atu. <sup>21</sup> Ma têtj dinanj lau honj nanj sêta Pômdau ndê ñaê, nanj Anötö oc nem ñac si.” *[Joel 2:28-32]*

<sup>22</sup> Goc Pita sôm, “Mac lau Israel-nga, anjô anenj yom dindec pi Yisu Nasaret-nga. Inj ñgac nanj Anötö whê sa têtj mac ña gênj dalô tidau-tidau. Mac anjalé su, bu inj kôm gênj dau yêc mac anjôm-nga. <sup>23</sup> Ma tu lêtj nanj Anötö gauc gêm tidônj gwananj su-nga, dec Judas hoc Yisu asê ma kênj inj sip mac amam. Ma mac akênj inj têtj lau Rom-nga nanj sêsôc Anötö ndê yomsu ñapu dom, bu sêndic inj pi a gicso dau, dec tòm mac daôm ac inj ndu. <sup>24</sup> Tigenj têtj dom bu ñaclai dambac ndu-nga ku inj dulu. Anötö kôc inj ndê ñandê mbac ndu-nga su yêc inj, ma unj inj sa akênj lau batê-nga. <sup>25</sup> Dawid to yom pi Yisu bocdec bu:

Aô galic Pômdau kalhac aô anjôn-nga ñapanj. Aô oc wantitec dom, bu inj mbo aô amanj andô-nga. <sup>26</sup> Tu dinanj-nga dec aô atac ñayham sa, ma gasôm yom ñayham-ñayham. Aô gauc gêm anenj ñamlic, ma gakênj batanj <sup>27</sup> bu am oc tec aô wayêc sêhô ñapanj dom. Mba! Am oc tec am nem ñgac dabunj e inj ñamlic tibalê dom. <sup>28</sup> Am tóc senj wandôc tanji-nga asê têtj aô, ma oc kênj aô walhac am anjôm-nga ti atac ñayham atu. *[BW 16:8-11]*

<sup>29</sup> O asidôwai hac. Abanj Dawid sôm yom dinanj pi inj dau dom. Yac tanjalé bu inj mbac ndu su ma sênjuhunj inj. Ma inj ndê sêhô yêc gamenj dindec e menj

têñ kwahic dec. <sup>30</sup> Magoc Anötö gic bata têñ in bu kêñ in ndê wakuc dan ndöc in ndê pôn kin-nga. Dawid dau kêyalê yom dinan tidôn, ñahu bu in propet dan. <sup>31</sup> Ma gêñ nan oc hóc asê tinambu-nga, nan in kêyalê gwanan su. Tu dinan-nga in sôm yom dinan pi †Mesaya, ma sôm bu Anötö oc tec in yêc sêhô dom, ma in ndê ñamlic oc tibalê dom. Mba! Mesaya tisa su. <sup>32</sup> Anötö un Yisu sa mbo tali tiyham, ma in ndê lau yac alic su dec asôm asê. <sup>33</sup> Kwahic dec Anötö toc in sa ndöc in amba andô-nga, ma in kêñ Nalau Dabun têñ yac tôm Damba gic bata. Gêñ nan mac alic ti anğô têñ acsalô lec, nan Nalau dau ndê gwelen ña-ñandô.

<sup>34</sup> “Ma Dawid dau pi undambê gi dom, magoc in to yom yêc bocdec bu, ‘Anötö sôm têñ aneñ Pômdau, “Am ndöc aô aman andô-nga <sup>35</sup> e nditôm aô wakêñ nem ñacyo sêsôc an gahim ñapu.” ’ <sup>36</sup> In to yom dau hêganôn Yisu. Bocdinar mac lau Israel-nga hon anğô. Anyalê pi ñandô, bu Yisu nan mac ac in ndu pi a gicso dau gi, nan Anötö toc in sa ti Pômdau, ma tôle asê bu in Mesaya dau.”

<sup>37</sup> Pita ndê yom hon dinan kunj lau dau si ñalôm ñandô, dec sêsôm têñ in ti lau aposel ñatô bu, “O asidôwai, yac dec oc akôm bocke?” <sup>38</sup> Ma Pita ô yom ma sôm, “Mac hon anem nem ñalôm kwi ma alin sanju tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, tu bu Anötö suc mac nem sac kwi-nga. Ma mac oc akôc mwasin nan Anötö gic bata, nan Nalau Dabun dau. <sup>39</sup> Bu in gic bata Nalau Dabun gic waê lau hon nan Pômdau yac neñ Anötö kêgalêm ñac sa. Gêñ dau gic waê mac ti mac nem balêkoc, ma lau hon nan kwahic dec sêmbo ahê ma tinambu oc sêkêñ whin Yisu nan.”

<sup>40</sup> Tinambu Pita sôm yom daêsam ti gêm la ñac, ma kac ñac bocdec bu, “Anem daôm kwi têñ Anötö bu nem mac si, dec mac oc andinam awhin lau sac nan kwahic dec sêmbo nom, nan dom.” <sup>41</sup> Ma têñ bêc dau dinan lau nan sêkêñ whin sêti daêsam, bu lau gitôm 3,000 sêkôc Pita ndê yom sa ma sêlin busanju.

### *Lau sêkêñ whin-nga si lêñ*

<sup>42</sup> Tôm bêc hon lau sêkêñ whin-nga sêpin dau dôn ti sêkêñ danğa yom nan aposel sêndôhôn têñ ñac, ma ñac sêteñ mbec ti señ gêñ sêwhin dau. <sup>43</sup> Aposel sêkôm gêñ atu-tu ti gêñ dalô daêsam, e lau Jerusalem-nga hon sêhêdaê. <sup>44</sup> Lau hon nan sêkêñ whin, nan sêndöc tigen ma sêyob si gêñ hon sêwhin dau. <sup>45</sup> Ñac si lau ñatô bu sêpônnda dau, dec asidôwai ñatô oc sêkêñ si wapa ñatô ti gêñ têñ lau semlhi, goc sic sam ña-awa bu sênem lau nan sêpônnda dau, nan sa. <sup>46</sup> Tôm bêc hon sêkac dau sa sêmbo lôm dabun ñabatêmdö, ma yêc ñac si andu ñac señ gêñ sêwhin dau ti atac ñayham, ma sêsôc Anötö ñapu ti si ñalôm sambuc. <sup>47</sup> Ñac sêmpin Anötö ma lau hon sêlic ñac ñayham dec sêtoc ñac sa. Ma tôm bêc hon Pômdau kôm lau wakuc sêkêñ whin, dec kôm gôlôwac dabun Jerusalem-nga kêsôwec tiatu.

## 3

### *Pita kôm ñac bôlin ñayham sa*

<sup>1</sup> Têñ bêc dan Pita lu Jon sêñsêlêñ bu sêtên lôm dabun sêndi, têñ acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, nan lau Israel si têm sêteñ mbec-nga dan. <sup>2</sup> Ma ñac dan mbo, nan dan danda kôc in tigahi tigorol. Tôm bêc hon lau sêmbalan in si, sêkêñ in ndöc lôm dabun ñagamen kêpin gatam dan nan sêsam bu Gatam ñayham, ma in teñ gêñ têñ lau nan sêsôc sêsa. <sup>3</sup> Têñ ndoc in gêlic Pita lu Jon sêmeñ bu sêsôc sêndi, nan in teñ mone têñ inlu. <sup>4</sup> Pita lu Jon tahê in, ma Pita sôm têñ in, “Tamhê alu.” <sup>5</sup> Dec ñac dau tahê inlu, ma kêñ bata bu oc sêkêñ gêñ têñ in. <sup>6</sup> Goc Pita sôm têñ in, “Aô neñ awa silba me gol bu wakêñ têñ am-nga mbasi, magoc gêñ

nan yêc aô, nan oc wakêj. Tu Yisu Kilisi Nasaret-nga ndê ñaê-nga aô wasôm têtj am bu êmsêlêtj!” <sup>7</sup> Ma Pita kêm inj têtj amba andô-nga, kenj inj sa, ma ñagahô ñambwa inj ndê hapa ti hagwam ñayham sa. <sup>8</sup> Inj pwê gi kalhac e kêsêlêtj, goc sôc lôm dabuj ñabatêmdô whinj injlu gi. Ma inj kêsêlêtj ti pwê-pwê ma kêpij Anötö. <sup>9</sup> Lau honj nanj sêlic inj kêsêlêtj ti kêpij Anötö, <sup>10</sup> nanj sêjyalê bu inj ñgac tenj gêtj-nga nanj muj-nga ndöc lôm dabuj ñasactö yêc gatam nanj sêsam bu Gatam Ñayham. Ma sêhêdaê ti sêsêj amba ñandö tu inj ñayham sa-nga.

### *Pita gêm mêtê mbo lôm dabuj ñabatêmdô*

<sup>11</sup> Pita lu Jon sêlhac lôm dabuj ñabatêmdô yêc gamej nanj sêsam bu Solomon ndê Batêm, ma ñgac tenj gêtj-nga dau sap injlu dôj ñapanj. Ma lau honj nanj sêlic gêtj dau sêsö, ma sênti sêtêtj injlu si. <sup>12</sup> Pita tahê ñac ma sôm, “Mac lau Israel-nga! Tu sake-nga mac asö tu gêtj dindêc-nga ma tamhê alu ñanga? Mac gauc gêm bocke? Alu mba ñaclai ti mêtê gitêtj dec kôm inj ñgac dinanj ñayham sa ma kêsêlêtj, a? Wasôm têtj mac, mba! <sup>13</sup> Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö, yac nejj abanj si Anötö, kôm gêtj dindêc tu bu po inj ndê ñgac akinj Yisu ndê waê sa. Mac daôm akêtj inj sip lau Rom-nga amba bu sêndic inj ndu. Pailot dau gauc gêm tidôj bu êngapwêc Yisu su, magoc mac atöc asê têtj Pailot bu mac atec Yisu. <sup>14</sup> Inj ñgac dabuj ti gitêtj, magoc mac atec inj, ma atej Pailot bu êngapwêc ñgac nanj gic ñamalac ndu, nanj su têtj mac. <sup>15</sup> Magoc ñgac nanj ti yac nejj dandöc tanjli-nga ñahu, nanj mac ac inj ndu. Tigerj Anötö uj inj sa akêtj lau batê-nga. Yac alic inj tisa su, dec asôm asê bu yomandö. <sup>16</sup> Alic ñgac dindêc. Mac añyalê bu muj-nga inj ñgac bôlinj. Kwahic dec inj gahi ñayham sa tu Yisu ndê ñaê-nga, ñaê nanj yac akêtj whinj. Yomandö! Inj ñayham sa sambuc tu Yisu ndê ñaê-nga ma tu yac akêtj whinj Yisu-nga.

<sup>17</sup> “O asidöwai hac! Aô kayalê su bu mac ti nem lau bata Israel-nga nem gauc sa pi Yisu ndê ñahu dom, dec mac ac inj ndu. <sup>18</sup> Magoc lau propet honj sêhoc Anötö ndê yom asê gwananj su, bu inj ndê Mesaya oc hôc ñandê. Ma kwahic dec ñac si yom dau ñandö sa pi gêtj nanj mac akôm. <sup>19</sup> Tu dinanj-nga dec wasôm têtj mac bu apu daôm ma anem daôm kwi. Ma bocdinanj dec Anötö oc suc mac nem sac kwi. <sup>20</sup> Ma Pômdau ndê mwasiñ oc puc mac nem gatôm dôj. Ma Anötö oc kêtj Mesaya nanj inj kêyalinj sa gwananj su, nanj Yisu dau, nanj mbu têtj mac mejj. <sup>21</sup> Inj oc mbo undambê e tôm Anötö kôm gêtj honj tiwakuc tiyham, tôm inj hoc asê muj-nga ña inj ndê propet dabuj honj whasuj. <sup>22</sup> Bu Moses to yom bocdec bu, ‘Pômdau mac nem Anötö, oc êñyalinj ñgac danj sa yêc lau Israel-nga, bu ti mac nem propet nditôm aô dauj. Ma yom honj nanj inj sôm, nanj mac asöc ñapu manj. <sup>23</sup> Lau nanj sêkêtj danjga propet dinanj ndê yom dom, nanj Anötö oc tinj ñac su yêc inj ndê lau ñatorj.’ <sup>24</sup> Moses to yom dinanj, ma Samuel ti propet honj nanj sêñkuc inj, nanj sêhoc yom asê gwananj su pi gêtj nanj hôc asê têtj têtj dindêc. <sup>25</sup> Yom nanj lau propet sêhoc asê têtj abanj, nanj mac atap ña-ñandö sa su. Ma pwac nanj Anötö kêmatinj whinj abanj, nanj bocdinanj. Bu Anötö sôm têtj Abraham bu, ‘Lau nom-nga honj oc sêtap mbec ñamwasiñ sa yêc am nem wakuc.’ <sup>26</sup> Ma kwahic dec Anötö kêtj ndê ñgac akinj-nga mejj. Inj têtj mac lau Israel-nga muj, bu nem mac kwi ma ahu nem mêtê sac sinj. Ma mac bu akôm bocdinanj, dec oc atap inj ndê mbec ñamwasiñ sa.”

## 4

*Sêkêtj Pita lu Jon sêndöc gapocwalô*



<sup>1</sup> Pita lu Jon sêsôm yom têtj lau sêmbo, ma lau †dabuñ-siga ti lau sirj sêyob lôm dabuñ-nga si ngac bata, ma lau †Sadiusi natô sêtêtj injlu si. <sup>2</sup> Nac sêngô bu Pita lu Jon sêndôhôn lau ma sêsôm têtj nac bu Yisu tisa su, ma bu inj ti lau si njahu sêtisa akêtj lau batê-nga. Ma injlu si yom dau kôm nac atac nandê. <sup>3</sup> Tu dinarj-nga sêkôc injlu dôh, tigerj njasec sa su, dec sêrlahi injlu ahuc bu sêndôc e bêbêc. <sup>4</sup> Magoc lau daésam nanj sêngô yom nanj Pita lu Jon sêsôm, nanj sêkêtj whinj yom dau. Nac lau dau si laungac njambwa si namba gitôm 5,000.

<sup>5</sup> Galañsê bêbêc lau bata ma lau andô ti lau nanj sêndôhôn yomso sêkac sa yêc Jerusalem. <sup>6</sup> Ma †dabuñsiga njamata-nga Anas, ma Kayapas lu Jon ma Aleksanda ti lau natô yêc dabuñsiga njamata-nga ndê gôlôwac, nanj sêmbo sêwhinj nac. <sup>7</sup> Sêkôc Pita lu Jon sêmerj sêlhac nac anjô-nga, goc sêñsu injlu bocdec bu, “Amlu akôm gêtj dindêc am asa anjô, me akôc asa ndê njac lai dec akôm?” <sup>8</sup> Têtj dinarj Njalau Dabuñ gêm Pita ahuc, dec sôm têtj nac bu, “O mac lau bata ti lau andô Israel-nga! <sup>9</sup> Kwahic dec mac bu anjsu alu pi mwasinj nanj akôm têtj ngac bôlinj dindêc. Ma andac alu pi lêtj inj njayham sa-nga. <sup>10</sup> Mac lau bata, ti mac lau Israel-nga honj anjô! Ngac dindêc kalhac mac anôm-nga, nanj njamlic njayham sa su tu Yisu Kilisi ndê njê-nga. Inj ngac Nasaret-nga nanj mac ac inj ndu pi a gicso dau. Magoc Anôtô unj inj sa akêtj lau batê-nga ma mbo tali tiyham. <sup>11</sup> Sêto yom pi Yisu nanj yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj mac lau akwê andu-nga alic sac ma atec ndôc, nanj kwahic dec ti hoc njamata-nga yêc andu dau.’ <sup>12</sup> Anjô! Senj tigerj yêc bu yac lau nom-nga datap Anôtô ndê mwasinj nem yac si-nga sa, nanj datap sa tu Yisu ndê njê-nga. Njê danj yêc nanj gitôm bu nem yac si-nga yêc dom. Mba andô!”

<sup>13</sup> Lau bata sêngô yom dinarj, ma sênyalê bu Pita lu Jon sêsôc lôm mêtê-nga danj dom, magoc sênyalê bu munj-nga injlu sêmbo sêwhinj Yisu njapanj. Ma nac sêhêdaê bu injlu sêo lau si yom ti atac pa su. <sup>14</sup> Magoc ngac bôlinj nanj njamlic njayham sa, nanj kalhac whinj injlu, ma tu dinarj-nga nac si yom mba bu sêsôm. <sup>15</sup> Bocdinarj sic atu injlu bu sêhu nac lau †Sanedrin-nga sirj ma sêkêtj njasawa têtj nac bu sêsôm yom pi injlu. <sup>16</sup> Goc sêsôm têtj dau bu, “Yac oc dakôm sake têtj ngac lu dindê? Lau Jerusalem-nga honj sêlic gêtj dalô atu nanj injlu sêkôm su, ma yac oc dasêc ahuc nditôm dom. <sup>17</sup> Lau honj bu sêngô njawae pi gêtj dindêc, dec oc yham dom. Bocdinarj dakêtj yao njanga têtj injlu, bu sêsôm yom pi Yisu ma sêsam inj ndê njê têtj lau tiyham dom.”

<sup>18</sup> Goc sêmbwêc injlu sêmbu sêmerj, ma sic yao injlu bu sêsôm yom ti sêndôhôn lau tu Yisu ndê njê-nga tiyham dom. <sup>19</sup> Magoc Pita lu Jon sêo nac awaha bocdec bu, “Mac gauc gêm bocke? Oc solop yêc Anôtô anjô-nga bu alu asôc mac nem yom njapu, ma dananj wambu Anôtô dom, a? <sup>20</sup> Mba! Alu atôm dom bu anjgapi whansuj tu gêtj nanj alic ti anjô-nga.”

<sup>21-22</sup> Lau bata sic yomso injlu tiyham, goc sêkêtj injlu sêsa si. Nac sêtôm dom bu sêtap lêtj sêmatôc injlu-nga danj sa. Njahu bu lau honj sêmpinj Anôtô tu inj kôm ngac nanj ndôc bôlinj yala daésam su, nanj njayham sa. Bu ngac dau ndôc bôlinj njapanj e ndê yala gi tap 40 sa.

### *Lau sêkêtj whinj-nga sêterj mbec*

<sup>23</sup> Sêngapwêc Pita lu Jon su, ma injlu sêmbu sêtêtj lau sêkêtj whinj-nga si, ma sic minj yom nanj †dabuñ-siga atu-tu ti lau bata sêsôm têtj injlu. <sup>24</sup> Sêngô su, goc nac honj sêterj mbec têtj Anôtô bocdec, “O Njaci Njadau Pômdau, am nanj kêtj undambê ti nom ma gwêc ti gêtj honj nanj sêmbo njalôm. <sup>25</sup> Am daôm kêtj Njalau Dabuñ hôc abanj Dawid awaha sa ma inj sôm, ‘Tu sake-nga lau nom-nga sêli dau

sa ma sêkic yom nanj ñandô mba? <sup>26</sup> Ma kirj ti gôliñwaga sêkac dau sa ma sêmatinj yom pitigerj bu sêsej Pômdau lu Mesaya nanj inj kêyalinj sa, nanj su. <sup>27</sup> Dawid ndê yom dau ñandô sa yêc malac atu dindéc. Bu †Herod lu Pontias Pailot, ma lau sinj gamej apa-nga, ma lau bata Israel-nga sêkên si gauc pitigerj bu sêsej am nem ñgac akinj-nga dabuj Yisu nanj am kêyalinj inj sa ti Mesaya, nanj su. <sup>28</sup> Gêj nanj am, Naclai Njatau gauc gêm tidôj su, nanj dec sêkôm ñandô sa. <sup>29</sup> O Pômdau, lau dinanj sêsôm yom daêsam bu sêlhac yac ahuc. Magoc yac atenj am bu puc yac dôj bu ahoc am nem mêtê asê ti atac pa su. <sup>30</sup> Kêj nem ñaclai têtj yac bu akôm am nem gwelanj ma akôm lau gêmbac ñayham sa, ma akôm gêtj dalô tidau-tidau tu am nem ñgac akinj-nga dabuj Yisu ndê ñaê-nga.”

<sup>31</sup> Sêtej mbec dinanj su, goc gamej nanj sêkac sa sêndöc nanj kêwic dau. Ma Njalu Dabuj gêm ñac hoj ahuc, ma ñac sic hu sêsôm Anötö ndê mêtê asê ti atac pa su.

### *Lau sêkêj whinj-nga sêwêkainj gêtj toj tigerj*

<sup>32</sup> Lau sêkêj whinj-nga hoj sêkêj si ñalôm ti gauc pitigerj. Ma ñac si danj gêlic ndê gêtj tôj inj dau ndê dom. Hoj sêwêkainj gêtj toj tigerj. <sup>33</sup> Lau aposel sêhoc Pômdau Yisu tisa ñawaê asê ti ñaclai enj, ma Anötö ndê mwasiñ kêsalê ñac hoj ahuc sambuc. <sup>34</sup> Ñac si danj pônâ dau tu gêtj danj-nga dom. Nahu bu lau nanj sêwêkainj nom me andu, nanj sêkêj si gêtj têtj lau semlhi. Goc sêkôc ña-awa sa si, <sup>35</sup> ma sêkêj têtj aposel sêyob. Ma lau aposel sic sam gêtj dau têtj lau sêpônâ dau-nga tôj gi.

<sup>36</sup> Ma ñgac danj mbo, nanj menj akêj nduc Saipras. Inj †Liwai ndê wakuc danj, ma inj ndê ñaê Josep. Magoc aposel sêsam inj bu Banabas, nanj danem kwi bu ñgac puc lau dôj-nga. <sup>37</sup> Ñgac dau ndê nom danj y êc, dec kêj têtj lau semlhi, ma kôc ña-awa menj kêj têtj lau aposel.

## 5

### *Ananias lu Sapaira*

<sup>1</sup> Ñgac danj ñaê Ananias lu inj nawhê Sapaira sêmbô, ma injlu sêkêj si nom danj têtj lau semlhi. <sup>2</sup> Nom dau ña-awa danja Ananias kêgaminj yêc inj-nga, ma inj nawhê Sapaira kêyalê. Ma ñadanja nanj Ananias kêj têtj lau aposel, ma kêsau bu nom dau ñaôli sambuc dinanj. <sup>3</sup> Têtj ndoc Pita gêlic awa dau, nanj sôm têtj inj bu, “Ananias, bocke dec Sadanj gêm am nem ñalôm ahuc e am gauc gêm bu êñsau Njalu Dabuj, ma kêgaminj nom ña-awa ñatô yêc am-nga? <sup>4</sup> Muñ-nga am daôm ti ñadau nem nom, ma têtj ndoc am kêj têtj lau semlhi su, nanj am ti ñadau ña-awa dau bocdinanj. Magoc am kêj ñadanja têtj yac ma kêsau bu nom dau ñaôli sambuc dinanj. Bocke dec am gauc gêm bu kôm gêtj boc-dinanj? Am kêsau ñamalac dom, am kêsau Anötö goc.” <sup>5</sup> Têtj têtj Amanias ngô yom dinanj, dec inj hu dau sip nom gi ma mbac ndu yêc. Ma lau hoj nanj sêngô gêtj dau ñawaê, nanj sêtöc dau ñandô. <sup>6</sup> Lau batac ñatô sêtêtj Ananias si, sêmpanj inj ndê ñamlanj ahuc ma sêkôc sa si sêñsuhuj.

<sup>7</sup> Ñasawa gitôm acgatu tö giñga su, goc ñgac dau nawhê menj ma gêm gauc gêtj nanj kôm inj nakwenj. <sup>8</sup> Ma Pita tôc mone dau têtj inj, goc ndac, “Lau semlhi amlu nam akwenj nem nom danj, ma ñaôli dau dindéc, me?” Ma awê dau sôm bu, “Aêc, gêtj dau dindéc.” <sup>9</sup> Dec Pita sôm, “Bocke dec amlu nem ñalôm pitigerj bu anjahê Pômdau ndê Njalu? Lic su nanj, lau nanj sêñsuhuj nam akwenj dec kwahic sêlhac andu ñsactô, bu sêmbalanj am sa ndi whinj.” <sup>10</sup> Ma ñagahô ñambwa awê dau ku sa yêc Pita gahi-nga ma mbac ndu. Ma lau batac sêsôc si

ma sêlic bu in mbac ndu su, dec sêkôc in sa si ma sêḡsuhun in whin nakwen. **11** Ma lau sêkêḡ whin-ḡga hon, ti lau ḡatô nan sêḡgô gêḡ dau ḡawaê, nan hon sêsô ma sêtôc dau ḡandô.

### *Aposel sêkôm gêḡ dalô daêsam*

**12** Têḡ ḡasawa dinan lau aposel sêkôm gêḡ dalô ti gêḡ atu-tu daêsam yêc lau sêkêḡ whin-ḡga si ton ḡalôm. Ma lau sêkêḡ whin-ḡga êlêmê sêkac dau sa sêmbo lôm dabuḡ yêc gameḡ nan lau sêsam bu Solomon ndê Batêm. **13** Lau hon sêlic ḡac ḡayham ma sêtoc ḡac sa, tigeḡ tu lau bata Israel-ḡga dec sêtôc dau bu sêlhac sêwhin ḡac. **14** Magoc lauḡac ti lauwhê daêsam sic hu sêkêḡ whin Pômdau, dec lau sêkêḡ whin-ḡga si namba kêsôwec tiatu ḡapan. **15** Tu gêḡ atu-tu nan lau aposel sêkôm-ḡga, dec lau sêhon si lau gêmbac sêsa malac lôm sêmen ma sêkêḡ ḡac sêyêc sac ti mbô. ḡac sêkêḡ bata bu Pita oc êḡsêlêḡ meḡ ma êmasac lau gêmbac me mboe ac kêḡ in ndê gatu nem ayuḡ lau gêmbac ma kôm ḡac ḡayham sa. **16** Ma lau daêsam akêḡ malac nan sêyêc Jerusalem ḡamakê, nan sêhon lau gêmbac ti lau nan ḡalau sac sêkôm ḡac sêtisac, nan sêmen ma lau aposel sêkôm ḡac hon ḡayham sa.

### *Sêkêḡ aposel sêndôc gapocwalô tiyham*

**17** Têḡ dinan dabuḡsiga ḡamata-ḡga ti in ndê lau hon akêḡ Sadiusi si ton sem lêmun lau aposel ḡandô. **18** Tu dinan-ḡga dec sêkôc ḡac dôn ma sêkêḡ ḡac sêndôc gapocwalô. **19** Tigeḡ têḡ ôbwêc Pômdau ndê aḡela gêlêc andu gapocwalô-ḡga ḡagatam su ma wê ḡac sêsa si. **20** Ma in sôm têḡ ḡac bu, “Andi alhac lôm dabuḡ ḡabatêḡndô, ma ahoc yom asê timala eḡ têḡ lau, pi lau sêkêḡ whin-ḡga si lêḡ wacutêḡ.” **21** Sêḡgô aḡela ndê yom dinan su, dec bêbêc ganduc sêtêḡ lôm dabuḡ si ma sic hu sêndôhôn lau.

Têḡ ndoc dinan dabuḡsiga ḡamata-ḡga ti in ndê lau sêmbwêc lau bata Sanedrin-ḡga hon sa sêpitigeḡ bu sêmatôc aposel si yom. Goc sêḡkin lau ḡatô sêtêḡ gapocwalô si bu sêkôc lau aposel sa sêmen. **22** Magoc têḡ ndoc lau dau sêhóc asê gapocwalô, nan sêlic bu aposel aḡgô mba. Goc sêmbu si ma sêsôm bu, **23** “Yac a alic bu sêḡlahi gatam ahuc ḡapap ma lau sêyob gatam sêlhac. Dec yac alêc gatam su magoc alic bu ḡac sêndôc dom.” **24** Lau siḡ sêyob lôm dabuḡ-ḡga si ḡac bata, ma dabuḡsiga atu-tu sêḡgô yom dau e sêpônda gauc. **25** Sêhê gauc sêmbo ma ḡac dan meḡ ma sôm têḡ ḡac bu, “Alic su nan! Lauḡac nan mac akêḡ ḡac sêndôc gapocwalô, nan kwahic dec sêlhac lôm dabuḡ ḡamakê ma sêndôhôn lau sêmbo.” **26** Goc lau siḡ-ḡga nan sêyob lôm dabuḡ ti ḡac si ḡac bata sêtêḡ lôm dabuḡ si, ma sêkôc aposel sa sêmen. ḡac sêwê ḡac malô ma sêḡsahic ḡac dom, ḡahu bu sêtôc dau bu lau nan sêtoc aposel sa, nan oc sêtuc ḡac ḡa hoc. **27** Sêwê aposel sêmen ma sêkêḡ ḡac sêlhac lau Sanedrin-ḡga aḡgô-ḡga bu dabuḡsiga ḡamata-ḡga êḡsu ḡac. **28** In sôm têḡ ḡac bu, “Y ac ac yao mac ḡanḡa bu andôhôn lau pi ḡac dinan ma asôm in ndê ḡaê asê tiyham dom. Magoc mac nem yom pi in gêm Jerusalem ahuc su. Mac bu ahê ḡamalac dinan ndê dac meḡ pi yac, a?”

**29** Dec Pita ti aposel sêd in awha ma sêsôm bu, “Yac danan wambu Anôtô ndê yom hóc gêlêc ḡamalac si yom su, ac ḡawaê. **30** Mac daôm ac Yisu ndu pi a, tigeḡ abanji si Anôtô un in sa mbo tali tiyham. **31** Ma Anôtô toc in sa ma kêḡ in ndôc in ndê andô-ḡga ti Kir, ma ti ḡadau Nem Lau Si-ḡga. In kôm bocdinan, ḡahu bu in bu kêḡ ḡasawa têḡ lau Israel-ḡga bu sêkac si ḡalôm kwi, dec in oc suc ḡac si sac kwi. **32** Yom dinan yac alic ḡandô su, dec asôm asê. Ma ḡalau Dabuḡ

pun yom dau dôḡ bocdinaḡ. In ḡalau naḡ Anötö kēḡ tēḡ lau naḡ danḡa wambu in ḡapep.”

<sup>33</sup> Lau bata Israel-ḡa dinaḡ sēḡḡô aposel si yom dau e ḡēli ḡac ḡalôm sa sac andô, ma ḡac tac whiḡ bu sēndic aposel ndu. <sup>34</sup> Tigeḡ lau Sanedrin-ḡa si ḡgac bata danḡ tisa bu lhac ḡac ahuc. In Palêsai danḡ ḡaê Gamaliel, naḡ kēdôhônḡ yomsu, ma lau hoḡ sêoc in sa. In ḡic atu yom bu sêkēḡ aposel sêsa awê sēndi sēmo ḡasawa saunḡ. <sup>35</sup> Goc inḡ sôm tēḡ lau bata hoḡ, “Mac lau Israel-ḡa, akôc gauc ḡapep pi ḡēḡ naḡ mac bu akôm tēḡ lau dinaḡ. <sup>36</sup> Gauc nem Teudas, ḡgac naḡ ḡasawa apê ḡi su toc dau sa bu ḡgac tiwaê. Magoc lau siḡ Rom-ḡa sic inḡ ndu, ma lau 400 naḡ sēmo sēwhiḡ inḡ, naḡ sēmbulu ḡac sêlhô tēḡtēḡ si. Ma inḡ ndê gwelenḡ hoḡ hê su. <sup>37</sup> Ma tēḡ tēm sêsê lau sa tu bu sēnemlhi takis-ḡa, naḡ ḡgac Galili-ḡa danḡ ḡaê Judas tisa. In ḡēli lau toḡ danḡ sa bu sêkēḡ kisa lau Rom-ḡa. Magoc inḡ ḡiḡa bocdinaḡ, ma inḡ ndê lau hoḡ sêlhô tēḡtēḡ. <sup>38</sup> Bocdinaḡ kwahic dec aô b u wasôm aneḡ ḡalôm asê tēḡ mac. Aḡu lau aposel dindê siḡ ma akēḡ ḡac sêlhô sēndi. ḡac si gwelenḡ bu meḡ akēḡ ḡamalac ḡambwa si, ḡitôm Teudas lu Judas si gwelenḡ, dec oc tôm dom bu nem ḡandô. <sup>39</sup> Tigeḡ ḡac si gwelenḡ bu meḡ akēḡ Anötö ndê, dec oc atôm dom bu alhac ḡac ahuc. Ma mac bu akēḡ kisa ḡac, dec mac oc akēḡ kisa Anötö dau.”

<sup>40</sup> Lau bata hoḡ sēḡḡô inḡ ndê yom ma sêsoc ḡapu. ḡac sēmbwêc aposel sêsoc sēmeḡ ma sêkēḡ lau siḡ-ḡa sêhi ḡac ḡa sô. Ma sêkēḡ yao bu sēnem mêtê pi Yisu tiyham dom, goc sêkēḡ ḡac sêsa si. <sup>41</sup> Aposel sêhu lau bata Sanedrin-ḡa siḡ, ma sêsa si ti atac ḡayham atu. ḡahu bu Anötö kēḡ ḡac sêhóc ḡawapac ti ḡandê tu Yisu ndê ḡaê-ḡa, dec toc ḡac sa. <sup>42</sup> Ma tôm bêc hoḡ sēndôhônḡ lau sēmo lôm dabuḡ ḡabatēmndô, ma sēndôhônḡ lau sêlom-sêlom andu. Ma sêhoc ḡawaê ḡayham asê ḡapaḡ ma sêsôm bu Yisu inḡ Mesaya dau.

## 6

### *Sēḡyaliḡ lau 7 sa bu sēndic sam ḡēḡ daneḡ-ḡa*

<sup>1</sup> Lau sêkēḡ whiḡ Yisu-ḡa si toḡ kêsôwec ḡapaḡ. Magoc tēḡ tēm dinaḡ ḡawapac danḡ hóc asê. Yêc toḡ dau ḡalôm lau Israel-ḡa naḡ sêsôm lau Griḡ awḡa, naḡ sêtuḡdiḡ lau Israel-ḡa naḡ sêsôm Yom †Hibru. ḡahu bu tôm bêc hoḡ lau sic sam ḡēḡ daneḡ-ḡa tēḡ lau naḡ sêpônḡa dau, magoc tandô toḡ lauwhê sawa naḡ sêsôm Yom Griḡ. <sup>2</sup> Tu dinaḡ-ḡa aposel 12 sēmbwêc lau sêkēḡ whiḡ-ḡa hoḡ sêpitigeḡ, ma sêsôm, “Yham dom bu yac aḡu Anötö ndê gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡa siḡ tu ayob gwelenḡ andic sam ḡēḡ-ḡa. <sup>3</sup> Bocdinaḡ asidôwai, anḡyaliḡ launḡac 7 sa yêc toḡ dindec ḡalôm, naḡ lau tigeḡa ma ḡalau Dabuḡ ḡēm ḡac ahuc. Ma lau dinaḡ yac oc dakēḡ ḡac sêyob gwelenḡ dindec. <sup>4</sup> Ma yac dauḡ oc akôm gwelenḡ anem mêtê ti ateḡ mbec-ḡa ḡapaḡ.”

<sup>5</sup> Lau hoḡ sēḡḡô ḡac si gauc dinaḡ ma sêlic ḡayham. Bocdinaḡ ḡac sēḡyaliḡ lau 7 sa, naḡ si ḡaê bocdec. Steven, inḡ ḡgac naḡ ḡalau Dabuḡ ḡēm inḡ ahuc ma kēḡ whiḡ ḡaḡa, ma Pilip, Prokoras, Nikanor, Timon, Pamenas, ma Nikolas naḡ ndê malachu Antiok. Nikolas inḡ ḡgac Israel-ḡa dom, magoc muḡ-ḡa inḡ ḡēm dau kwi ma ḡēm akiḡ Anötö kêkuc lau Israel-ḡa si sakiḡ akwa. <sup>6</sup> ḡac sêkēḡ lau 7 dau sêlhac aposel anḡô-ḡa, ma aposel sêteḡ mbec ma sêkēḡ amba sac ḡac.

<sup>7</sup> Tēḡ ḡasawa dinaḡ Anötö ndê mêtê tiapa, ma lau Jerusalem-ḡa daêsam sêkēḡ whiḡ Yisu. Ma dabuḡsiga Israel-ḡa daêsam sêkēḡ whiḡ bocdinaḡ.

### *Sêkôc Steven dôḡ*

<sup>8</sup> Steven in̄ ḡḡac naḡ Anötö ndê mwasin̄ ti ḡḡaclai gêm in̄ ahuc, ma kôm gêm atu-atu ti gêm dalô mbo lau ḡḡalôm. <sup>9</sup> Magoc lau akêm lau Israel-ḡḡḡa si toḡ daḡ sic hu sêkêm kisa in̄. ḡḡac lau dinaḡ sêmen̄ akêm malac Sairin ti Aleksandria ma akêm gameḡ Silisia ti Esia-ḡḡḡa. Muḡ-ḡḡḡa ḡḡac lau akin̄ ḡḡambwa, magoc tiḡambu si ḡḡadaui sêhu ḡḡac sin̄ yêc si sakin̄, ma êlêmê sêkac sa sêmbu dau si lôm wê-ḡḡḡa daḡ. ḡḡac sêpu Steven ti in̄ ndê yom. <sup>10</sup> Magoc tu Steven ndê gauc ti yom naḡ ḡḡalau Dabuḡ kêm têm in̄-ḡḡḡa, dec ḡḡac sêtôm dom bu sêku in̄ ndê yom dulu.

<sup>11</sup> Tu dinaḡ-ḡḡḡa ḡḡac sêkôc lau ḡḡatô ma sêkic yom gelec sêwhin̄ ḡḡac, bu ḡḡac oc sêtisa ma sêḡḡolin̄ yom pi Steven bocdec bu, “Yac aḡḡô Steven sôm yom sac-sac pi Moses ma pi Anötö.” <sup>12</sup> Goc ḡḡac sêsôm yom dau e gêli lau hoḡ si ḡḡalôm sa, ma lau bata ti lau naḡ sêndôhôn̄ yomsu-ḡḡḡa sêwhin̄. Goc sêkôc in̄ dôn̄ ma sêwê in̄ e sêkêm in̄ kalhac lau Sanedrin-ḡḡḡa si aḡḡô-ḡḡḡa. <sup>13</sup> Goc sêkêm lau tasan̄ ḡḡatô sêtisa ma sêsôm, “In̄ ḡḡac dindêc sôm yom ḡḡapan̄ bu êḡḡwinin̄ yac neḡ lôm dabuḡ ma Anötö ndê yomsu. <sup>14</sup> Yac aḡḡô in̄ sôm bu Yisu Nasaret-ḡḡḡa oc seḡ gameḡ dindêc su, ma kêm ḡḡḡolin̄ wakuc ô mêtê naḡ Moses gic dulu têm yac.” <sup>15</sup> Têm dinaḡ lau hoḡ naḡ sêndôc Sanedrin si toḡ, naḡ tahê Steven, ma sêlic bu in̄ ndê aḡḡô andô ḡḡawasi gitôm aḡḡa daḡ ndê.

## 7

### *Steven sôm yom têm lau Sanedrin-ḡḡḡa*

<sup>1</sup> Ma dabuḡsiga ḡḡamata-ḡḡḡa ndac in̄ bu, “Yom dindêc naḡ sêḡḡolin̄ pi am, naḡ yom ḡḡandô, me mba?” <sup>2</sup> Ma Steven ô yom ma sôm, “Asidôwai ti daman̄i. Aḡḡô su naḡ! Muḡ-ḡḡḡa lê aban̄ Abraham ndôc Mesopotemia, in̄ têm malac Haran gi su dom, ma Anötö ḡḡawê ḡḡadau hoc dau asê têm in̄. <sup>3</sup> Ma sôm têm in̄, ‘Hu nem gameḡ ti am nem lau sin̄, ma têm gameḡ daḡ naḡ aô bu watôc têm am, naḡ ndi.’ <sup>4</sup> Bocdinaḡ in̄ hu lau Saldi si gameḡ sin̄, ma sa gi ndôc Haran. Tiḡambu in̄ damba mbac ndu su, goc Anötö kêkin̄ Abraham bu têm gameḡ dindêc naḡ kwahic dec mac andôc, naḡ meḡ. <sup>5</sup> Tigeḡ in̄ kêm nom têm Abraham wêkain̄ yêc gameḡ dindêc dom. Mba, Abraham dau tap nom sauḡ daḡ sa dom! Têm ndoc dinaḡ Abraham ndê balêkoc mba, magoc Anötö kêmatin̄ yom tidôn̄ têm in̄, bu in̄ ti in̄ ndê lau wakuc oc sêwêkain̄ gameḡ dau. <sup>6</sup> Ma Anötö sôm têm in̄ bu, ‘Am nem wakuc oc sêhu gameḡ dindêc in̄ ma sêndôc sêtôm lau apa yêc lau daḡ si gameḡ. Ma ḡḡac oc sênem akin̄ lau dau, ma lau dau oc sêkôm ḡḡac ḡḡayom nditôm yala 400. <sup>7</sup> Magoc tiḡambu aô oc wakêm ḡḡḡyô têm lau gameḡ dinaḡ-ḡḡḡa naḡ sem akin̄ ḡḡac, ma am nem wakuc oc sêhu gameḡ dinaḡ sin̄ ma sêmbu sêmen̄ sênem akin̄ aô yêc gameḡ dindêc.’ <sup>8</sup> Ma Anötö kêm ḡḡpwac sêsê laungac si ḡḡamlic ḡḡatô su-ḡḡḡa têm Abraham. Tiḡambu Abraham kwê ndê atuḡḡac Aisak asê, ma sê in̄ ndê ḡḡamlic ḡḡatô su têm in̄ ndê bêc ti-8-ḡḡḡa. Aisak dau kwê Jakob asê, ma Jakob kwê yac neḡ aban̄i 12 asê, naḡ sêti yac neḡ ḡôlôwac Israel-ḡḡḡa toḡ 12 si ḡḡahu. <sup>9</sup> Josep in̄ aban̄i 12 si daḡ, magoc dôwai sem lêmuḡ in̄, dec sêkêm in̄ têm lau semlhi. Ma lau dau sêkôc in̄ sa sêsip gameḡ Isip-ḡḡḡa si, ma in̄ mbo gameḡ dinaḡ tôm ḡḡac akin̄ ḡḡambwa daḡ. Magoc Anötö mbo whin̄ Josep, <sup>10</sup> dec gêm in̄ si yêc ḡḡawapac bocke naḡ tap in̄ sa. In̄ kêm gauc ḡḡayham-ḡḡayham têm in̄ dec lau Isip-ḡḡḡa si kin̄ Parao gêlic in̄ ḡḡayham, ma kêm in̄ gêm ḡôlin̄ gêm hoḡ yêc in̄ ndê andu kin̄-ḡḡḡa, ma gameḡ Isip-ḡḡḡa sambuc. <sup>11</sup> Tiḡambu tôbôm gêm Isip ma Kanan ahuc e lau sêhôt ḡḡawapac atu, ma aban̄i sêpôn̄da gêm sênen̄-ḡḡḡa. <sup>12</sup> Jakob ḡḡô ḡḡawê bu gêm danen̄-ḡḡḡa yêc Isip, dec kêkin̄ ndê atui sêsip Isip si. Têm ḡḡamata-ḡḡḡa dinaḡ sêsip si ma semlhi gêm danen̄-ḡḡḡa, ma sêmbu

sêmen. <sup>13</sup> Tiñambu in kêkin ñac sêsip Isip si tiyham, ma têtj dinan Josep sôm dau asê têtj ndê asidôwai, ma Parao ngô ñawae pi Josep ndê gôlôwac. <sup>14</sup> Goc Josep kêkin yom têtj in damba Jakob ti in ndê lau ñatô, bu ñac hoñ sêsip Isip sêtên in sêndi. Ñac lau dinan lau 75. <sup>15</sup> Bocdinan Jakob ti yac neñ abanji sêsip Isip si, ma sêndôc e sêmbac ndu sêyêc gameñ dinan. <sup>16</sup> Ma tiñambu ñac si lau wakuc sêkôc ñac si ñakwa su yêc Isip bu sêñsuhun ñac yêc malac Sekem, sêyêc sêhô nan Abraham gêmlihi su yêc Hamo ndê atu.

<sup>17</sup> “Tiñambu, ndoc meñ kêpin bu yom nan Anötö gic bata têtj Abraham, nan ñandô sa. Têtj têtj dinan lau Israel-nga nan sêndôc Isip, nan sêti daêsam ñandô. <sup>18</sup> Magoc kin wakuc dan gêm gôlin Isip, nan kêyalê Josep dom. <sup>19</sup> In yob yac neñ abanji solop dom, ma kêñ ñawapac atu têtj ñac. In gic yomsu ñac bu sêmbalin balêkoc wakuc hoñ sin sêninga. <sup>20</sup> Têtj ndoc dinan Moses dinda kôc in, ma Anötö gêlic in ñayham. Ñac sêlôm in sêmo damba ndê andu gitôm ayô tô. <sup>21</sup> Tiñambu sêkôc in sa si ma sêsip in, ma malô goc Parao ndê atuwê tap in sa ma gôlôm in ti ndê balêkoc. <sup>22</sup> Ma bocdinan dec Moses sôc lôm bapia ma kêdôhôn lau Isip-nga si gauc hoñ. Ma in ti ñgac ñannga tu sôm yom ma kôm gwelen-nga. <sup>23</sup> In mbo e in ndê yala ti 40 su, ma bêc dan in gauc gêm bu sa ndi lic ndê asidôwai Israel-nga. <sup>24</sup> Têtj ndoc dinan in gêlic ñgac Isip-nga dan kôm ñgac Israel-nga dan ñayom. Dec in gic ñgac Isip-nga dinan ndu bu nem in ndê asidôwa dinan si. <sup>25</sup> In gauc gêm bu mboe in ndê asidôwai oc sêñyalê bu Anötö kêyalin in sa bu nem ñac sa, magoc mba. Ñac sem gauc. <sup>26</sup> Ñagalañsê in sa gi tiyham ma gêlic Israel lu sic dau sêmo. In bu nem malô inlu, dec sôm, ‘Amlu asidôwa, ma tu sake-nga dec akêñ kisa daôm?’ <sup>27</sup> Magoc ñgac lu dau si dan, nan bu kôm ndê asidôwa tisac, nan suc Moses sa gi, ma sôm, ‘Asa kêñ am bu nem gôlin ma êmatôc yac?’ <sup>28</sup> Bocke? Am bu ndic aô ndu gitôm am gic ñgac Isip-nga dan têtj alhabêc, a?’

<sup>29</sup> “Têtj ndoc Moses ngô yom dinan, nan in kôlhô têtj gameñ Midian-nga gi, ma ndôc dinan gitôm ñgac apa. Ma yêc dinan in gêm awê sa ma kwê balêkoc ñgac lu asê. <sup>30</sup> Yala 40 ginnga su, goc anjela dan hoc dau asê têtj in ñalêñ bocdec. Moses mbo Lôc †Sainai yêc gameñ sawa, ma gêlic yu wawahô golom sa a sauñ dan. <sup>31</sup> Gêñ dau kôm in sô ma gauc gêm yom daêsam. In tigasuc gi bu lic gêñ dau, dec ngô Pômdau awaha sa têtj in meñ bocdec bu, <sup>32</sup> ‘Am apami Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö aô.’ Moses ngô yom dau e kêtitec ñandô ma tôc dau bu hôc tandô sa ma lic tiyham. <sup>33</sup> Goc Pômdau sôm têtj in, ‘Kôc nem atapa su yêc gahim, bu gameñ nan am kalhac, nan gameñ dabun. <sup>34</sup> Aô galic su bu aô neñ lau sêmo sac yêc Isip. Aô ganğô ñac si danji, madec gasip gameñ bu wanğaho ñac su yêc ñawapac dau. Bocdinan kwahic dec aô oc wanjin am mbu têtj Isip ndi.’ ”

<sup>35</sup> Steven gic min yom dinan, goc sôm, “Aô wasôm têtj mac, bu Moses in ñgac dau, nan mun-nga lau Israel-nga sêtec in ti sêsôm in bocdec bu, ‘Asa kêñ am bu nem gôlin ti êmatôc yac?’ Tigen Anötö dau ndê anjela hoc dau asê têtj in yêc a sauñ dinan, ma kêkin in bu nem gôlin lau Israel-nga ma kôc ñac su yêc gameñ Isip-nga. <sup>36</sup> Bocdinan in kôc ñac sêsa akêñ Isip sêmen. Têtj ndoc dinan in kôm gêñ dalô ti gêñ atu-tu daêsam yêc gameñ Isip-nga, ma yêc gwêc nan sêsam bu Gwêc Koc. Ma in kôm gêñ dalô tidau-tidau yêc gameñ sawa tôm yala 40.

<sup>37</sup> “In Moses dau dinan goc sôm têtj lau Israel-nga bu, ‘Anötö oc tôc ñgac dan yêc mac nem toñ ñalôm, ti propet nditôm aô daun.’ <sup>38</sup> Moses mbo whin lau Israel-nga têtj ndoc sêmo gameñ sawa. In kalhac anjela nan sôm yom têtj in

yêc Lôc Sainai, ma yac neŋ abanĵi ŋalhu, bu kôc Pômdau ndê yom dandöc taŋli-ŋga ma kêŋ têtĵ lau Israel-ŋga. Ma lau dau sic yom dau dulu e meŋ têtĵ yac. <sup>39</sup> Magoc yac neŋ abanĵi sêtec bu sêsôc inĵ ŋapu. Ŋac sêpu inĵ ma ŋac si ŋalôm gauc gêm gameŋ Isip-ŋga ŋapanĵ, e ŋac atac whiŋ bu sêmbu sêndi. <sup>40</sup> Têtĵ ndoc Moses mbo Lôc Sainai ŋasawa baliŋ, nanĵ ŋac sêsôm têtĵ Aron bu, 'Inĵ ŋac Moses dinanĵ, kôc yac sa asa yêc Isip amej, ma kwahic dec yac am gauc gêtĵ bocke hôc asê inĵ. Bocdinanĵ êmasanĵ anôtôi gwam bu sêwê yac.' <sup>41</sup> Têtĵ ndoc dinanĵ ŋac sêmasanĵ makao ŋagatu ti gwam, goc sêndê mwasinĵ atu danĵ tu bu sêtoc gêtĵ dau sa-ŋga. Ŋac sêkêtĵ da têtĵ gwam dau, ma atac ŋayham kêlêc pi gêtĵ nanĵ ŋac dau amba sêmasanĵ. <sup>42</sup> Tu dinanĵ-ŋga dec Anôtô puc dômbwê ŋac ma hu ŋac sinĵ bu sênem akinĵ tata ti gêtĵ umbonĵ-ŋga. Lau propet sêto yom pi ŋac si mêtê dau bocdec bu:

O mac lau Israel-ŋga. Yala 40 dinanĵ mac ambo gameŋ sawa, nanĵ mac akêtĵ nem gêtĵ danĵ ti da têtĵ aô dom. Mba! <sup>43</sup> Mac êlê mê ambalanĵ bac po danĵ tu anem akinĵ mac nem anôtô tasanĵ Molek-ŋga. Ma mac am akinĵ tata danĵ ŋaê Repa ti mac nem anôtô, ma apôŋ hamduc têtĵ anôtôi gwam daêsam nanĵ mac amasanĵ. Tu dinanĵ-ŋga aô watinĵ mac su andi andöc gameŋ Babilon-ŋga ŋadaŋga tôm lau gapocwalô-ŋga. *[Amos 5:25-27]*

<sup>44</sup> Yêc gameŋ sawa, Anôtô whê sa ti tôte lêtĵ têtĵ Moses bu lau Israel-ŋga sêmasanĵ ŋbac dabunĵ danĵ ti ŋac si gameŋ sênem akinĵ inĵ-ŋga, nanĵ sêkêtĵ ŋapa yomsu-ŋga yêc ŋalôm. Inĵ kêmasanĵ gêtĵ dau tôm Anôtô tôte asê têtĵ inĵ, ma abanĵi sêmbalanĵ gêtĵ dau whiŋ ŋac, têtĵ ndoc ŋac sêŋsêlêtĵ si. <sup>45</sup> Ŋalêtĵ dau dinanĵ Anôtô kêŋ ndê bac dabunĵ têtĵ lau Israel-ŋga yêc gameŋ sawa. Tinĵambu Anôtô soc lau nanĵ sêndöc gameŋ Kanan-ŋga su, bu kêŋ gameŋ dau têtĵ ŋac. Ma têtĵ ndoc Josua wê ŋac sêsôc gameŋ Kanan-ŋga si, nanĵ sêmbalanĵ bac dabunĵ dau whiŋ ŋac. Ma bac dau kalhac whiŋ ŋac e Dawid ndê têm. <sup>46</sup> Anôtô gêlic Dawid ŋayham, ma Dawid tac whiŋ bu kwê lôm danĵ sa ti Jakob ndê Anôtô ndê andu ŋandô. <sup>47</sup> Magoc Dawid kwê andu dau dom, inĵ ndê atunĵac Solomon kwê andu dau sa. <sup>48</sup> Tigeŋ kwahic dec aô wasôm têtĵ mac bu Anôtô Ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau, inĵ ndôc andu nanĵ ŋamalac sêkwê, nanĵ dom. Tôm yom nanĵ propet Aisaya to bocdec bu:

<sup>49</sup> Pômdau sôm, 'Undambê ti anej pônĵ kinĵ-ŋga, ma gameŋ nom-ŋga ti gameŋ gahinĵ lhac-ŋga. Bocdinanĵ mac oc akwê andu kainĵ bocke tu bu wandöc-ŋga? Me amasanĵ gameŋ bocke tu wanĵwhanĵ dauŋ-ŋga? <sup>50</sup> Bu aô dauŋ gakêtĵ gêtĵ honĵ dinanĵ.' *[Ais 66:1-2]*

<sup>51</sup> Têtĵ dinanĵ Steven sôm têtĵ ŋac lau Sanedrin-ŋga bu, "Mac lau ŋalôm ŋadandi-ŋga. Mac am daôm kwi dom, ma mac nem danĵamsunĵ kwa ŋanĵga. Mac nem mêtê gitôm apami si. Mac êlê mê atec Ŋalau Dabunĵ ndê gwelerĵ. <sup>52</sup> Mac nem apami sêkêtĵ kisa propet honĵ nanĵ Anôtô kêkinĵ. Ma propet nanĵ sêhoc yom asê pi ŋac gitêtĵ nem lau si-ŋga nanĵ Anôtô oc êŋkinĵ meŋ, nanĵ apami sic ŋac ndu. Ŋac gitêtĵ dau meŋ su, magoc mac akêtĵ inĵ sip lau Rom-ŋga amba ma ac inĵ ndu. <sup>53</sup> O mac lau daôm! Mac daôm akôc Anôtô ndê yomsu nanĵ anĵela sêkêtĵ têtĵ abanĵi, nanĵ su, tigeŋ asôc ŋapu dom!"

### *Sêtec Steven ŋa hoc mbac ndu*

<sup>54</sup> Têtĵ ndoc lau Sanedrin-ŋga sêŋgô Steven ndê yom dinanĵ, nanĵ ŋac atac ŋandê atu ma sêseŋ lhô tu inĵ-ŋga. <sup>55</sup> Magoc Ŋalau Dabunĵ gêm Steven dau ahuc, ma inĵ tatak undambê ma gêlic Anôtô ndê ŋawasi, ma Yisu kalhac Anôtô amba andô-ŋga. <sup>56</sup> Dec inĵ sôm, "Alic su nanĵ! Aô galic undambê kac sa ma ŋamalac

ndê Atu kalhac Anötö ndê amba andô-nga.” <sup>57</sup> Nac sêngô yom dinan goc sêpôc dan gasuñ ahuc, ma sêmbwêc atu pi gi. Nac sênti sêtêñ inñ si, <sup>58</sup> ma sêtin inñ sa malac ñamakê gi, ma sic hu sêtuc inñ ña hoc. Lau nan sêngôlin yom pi Steven, nan sêkac si ñakwê bambalin su, ma sêkêñ têtñ ñgac wakuc dan ñaé Saul bu yob. <sup>59</sup> Nac sêtuc hoc pi Steven sêmbô, ma inñ ten mbec têtñ Pômdau bocdec, “O Pômdau Yisu, kôc aneñ gatun sa loc.” <sup>60</sup> Goc inñ peñ ña haduc-nga sip gi ma mbwêc atu bu, “Pômdau, gauc nem sac nan lau sêkôm têtñ aô, nan dom.” Inñ sôm su, goc mbac ndu.

## 8

<sup>1-2</sup> Saul gêlic Steven mbac ndu ma atac ñayham tu gêñ nan lau dau sêkôm têtñ inñ-nga. Ma tinjambu lau sêkêñ whinñ ñannga-nga ñatô sêñsuhun Steven ma sêtan inñ.

### *Saul ma lau Israel-nga sêkêñ kisa lau nan sêkêñ whinñ Yisu*

Têtñ bêc dau dinan lau sic hu sêkêñ kisa ñannga têtñ lau sêkêñ whinñ-nga nan sêmbô Jerusalem. Tu dinan-nga ñac si lau daêsam sêhu Jerusalem sinñ ma sêlhô têtñ têtñ sêtêñ gameñ Judia ti Samaria-nga si. Magoc lau aposel sêhu Jerusalem sinñ dom. <sup>3</sup> Ma Saul bocdinan gic hu bu señ lau sêkêñ whinñ Yisu-nga. Inñ kêsalê ñac tòm andu, goc hê ñac sêsa si ma kêtñ ñac sêndöc gapocwalô, laun gac sêkêñ whinñ-nga, ma lauwhê bocdinan.

### *Pilip gêm mêtê mbo Samaria*

<sup>4</sup> Lau sêkêñ whinñ-nga nan sêhu Jerusalem sinñ ma sêlhô têtñ têtñ, nan sêhoc ñawaé ñayham pi Yisu asê, yêc malac honñ nan sêhoc asê nan. <sup>5</sup> Pilip têtñ malac atu dan yêc gameñ Samaria-nga gi, ma gêm mêtê yêc dindê ma whê sa bu Yisu inñ Mesaya dau. <sup>6</sup> Lau daêsam sêngô Pilip ndê yom ti sêlic gêñ dalô nan inñ kôm, dec sêkêñ danga inñ ndê yom ñapep. <sup>7</sup> Pilip soc ñalau sac daêsam su sêsa yêc lau ti sêmbwêc atu. Ma inñ kôm lau bôlin daêsam ñayham sa. <sup>8</sup> Tu dinan-nga lau daêsam yêc malac atu dinanñ atac ñayham atu.

### *Saimon, ñgac balô*

<sup>9</sup> Nac dan mbo malac dinan, nan ndê ñaé Saimon. Tòm ñasawa balin inñ pec balô ti kôm gêñ atu-tu e lau gameñ Samaria-nga honñ sêhêdaê. Inñ toc dau sa bu inñ ñgac tiwaê. <sup>10</sup> Lau atu-tu ma lau ñambwa honñ tatinñ Saimon ñapan. Nac sêsôm, “Anötö ndê ñaclai nan dasam bu Nannga Atu, nan puc ñgac dindêc dôn.” <sup>11</sup> Ma lau daêsam tatinñ inñ ñapan, bu sêhêdaê tu gêñ atu-tu nan inñ kôm ñasawa hîc su nan-nga. <sup>12</sup> Magoc sêhu sinñ têtñ ndoc sêngô ñawaé ñayham pi Anötö ndê gôlin ma pi Yisu Kilisi, nan Pilip hoc asê. Laun gac ti lauwhê daêsam sêkêñ whinñ inñ ndê yom, ma sêlin sangû. <sup>13</sup> Ma Saimon dau kêtñ whinñ ma gêlin sangû whin. Inñ gêlic gêñ dalô ti gêñ atu-tu nan Pilip kôm, dec hêdaê ñandô ma kêkuc inñ ñapan.

<sup>14</sup> Têtñ ndoc lau aposel nan sêmbô Jerusalem sêngô ñawaé bu lau Samaria-nga sêkôc Anötö ndê yom sa, nan sêñkin Pita lu Jon sêtêñ ñac si. <sup>15</sup> Inñlu sêhoc asê ñac su, goc sêteñ mbec bu Pômdau kêtñ ndê Nalau Dabun pi ñac honñ. <sup>16</sup> Têtñ ndoc lau Samaria-nga dinan sêkêñ whinñ, nan sêlin sangû tu Pômdau Yisu ndê ñaé-nga, magoc Nalau Dabun sip meñ pi ñac si dan dom. Tu dinan-nga dec Pita lu Jon sêteñ mbec pi ñac. <sup>17</sup> Sêteñ mbec su ma sêkêñ amba sac ñac, goc Nalau Dabun meñ gêm ñac ahuc.

<sup>18</sup> Saimon gêlic bu têtñ ndoc aposel lu sêkêñ amba sac lau dau, nan Nalau Dabun meñ pi ñac, dec gauc gêm bu nemlhi ñaclai dau yêc inñlu. <sup>19</sup> Inñ ndac



inju bocdec bu, “Akêñ ñaclai dinan lom aö. Ma bocdinan asa nan bu wakêñ aman sac in, nan oc kôc Nalau Dabuñ.” <sup>20</sup> Magoc Pita ô yom ma sôm, “Bocke? Am gauc gêm bu nemlhi Anötö ndê mwasin ña mone, a? Am oc ninjam, ti nem mone honj! <sup>21</sup> Am wêkain gwelenj dindec whinj yac dom. Nahu bu gauc nanj yêc am nem ñalôm, nan Anötö gêlic bu solop dom. <sup>22</sup> Kac nem ñalôm kwi ma hu mêtê sac dinan sin. Ma teñ mbec têtj Pômdau bu suc am nem giso kwi pi gauc sac nanj yêc nem ñalôm. <sup>23</sup> Aö galic su bu am gêm lêmunj Anötö ndê ñaclai e am ñalôm gêli sa, ma sac ña-ñaclai sô am dôñ ñapanj.” <sup>24</sup> Saimon ngô Pita ndê yom dinan, goc sôm, “Gitôm bu am teñ mbec têtj Pômdau tu aö-ñga, ma bocdinanj gêtj nanj am sôm yom pi, nanj oc tap aö sa dom.”

<sup>25</sup> Pita lu Jon sêhoc Pômdau ndê yom asê ti sem mêtê lau su, goc sêlhö bu sêmbu sêtêtj Jerusalem sêndi. Ma yêc senj ñasawa, nanj sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac daêsam nanj sêyêc gamenj Samaria-ñga.

### *Pilip lu ñgac Itiopia-ñga*

<sup>26</sup> Têtj ndoc dinan Pômdau kêkinj ndê anjela danj têtj Pilip gi, ma sôm têtj in bu, “Êmasanj daôm, goc sa ndi ma êmsêlêtj êmkuc senj akêñ Jerusalem nanj sip têtj malac Gasa, senj nanj gic gamenj sawa kic.” <sup>27</sup> Bocdinanj Pilip tisa ma kêsêlêtj gi. Ma yêc senj dinan in tap ñgac Itiopia-ñga danj sa, nanj bêc ñatö su mbo Jerusalem bu lic om, ma bu mbu têtj ndê gamenj ndi. In ñgac tiwaê nanj yob lau Itiopia-ñga si Kwin Kandis ndê awa honj, nanj munj-ñga sêsip in ndê ñamatu sa.\* <sup>28</sup> Têtj ndoc Pilip tap in sa yêc senj, nanj ñgac dau ndöc ndê kaleta, ma sam propet Aisaya ndê buku. <sup>29</sup> Dec Nalau Dabuñ sôm têtj Pilip, “Am tigasuc kaleta ma êmkuc ñgac dindê.” <sup>30</sup> Goc Pilip kêtj têtj kaleta gi ma ngô bu ñgac dau sam propet Aisaya ndê yom asê. Dec Pilip ndac in, “Am sam yom dinan ma kêyalê ñahu, me mba?” <sup>31</sup> Ma in sôm, “Ñamalac danj bu whê sa têtj aö dom, dec oc wanyalê bocke?” Ma in ndac Pilip bu pi kaleta ma ndöc whinj in. <sup>32</sup> In ngô bu ñgac dau sam Aisaya ndê yom bocdec bu:

Ñac sêwê in bu sêndic in ndu gitôm domba.

Ma in gêm dau dôñ tôm domba nanj sêngapinj ñamlichu, magoc tanj dom.

<sup>33</sup> Ñac sêngwininj in, ma sêmatöc in ndê yom gi solop dom.

Ñac sic in ndu, ma bocdinanj in ndê wakuc mba.

[Ais 53:7-8]

<sup>34</sup> Ma ñgac dau ndac Pilip, “Gitôm bu am whê sa têtj aö bu propet sôm yom dinan pi in dau, me pi ñamalac danj?” <sup>35</sup> Goc Pilip whê yom honj sa têtj in, gic hu yêc Aisaya ndê yom dinan e sôm ñawaê ñayham pi Yisu têtj in. Ma ñgac dau kêñ whinj Yisu. <sup>36-37</sup> Ñac si e sêhóc asê bu danj poc senj ñamakê. Ma ñgac dau sôm, “Lic bu dê poc. Gitôm bu aö waliñ busanju, me mba?” <sup>38</sup> Goc in sôm têtj ñgac nanj gêm gôlinj kaleta bu kêñ kaleta lhac. Ma inju Pilip sêsip bu si ma Pilip kêku in. <sup>39</sup> Têtj ndoc nanj sêpi akêñ bu sêmerj, nanj Pômdau ndê Nalau kôc Pilip su sep tigenj. Ma ñgac dau gêlic in tiyham dom, magoc kôlhö ti atac ñayham gi. <sup>40</sup> Ma Nalau kôc Pilip sa gi kêñ in mbo malac Asotas. Ma in kêsêlêtj golom-golom malac, ma sôm ñawaê ñayham asê e hóc asê malac Sisaria.

## 9

### *Pômdau gêm Saul kwi*

\* **8:27:** Munj-ñga lau si gêbôm danj yêc bu launñgac akinj nanj sêyob Kin si andu me wapa me lauwhê, nanj sêsip ñac ñamatu sa. Launñgac kainj dinan sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Eunuch’ (Yunok).

1 Têh ñasawa dinan̄ Saul kêh̄ kisa lau sêkêh̄ whin̄ Pômdau-nga ñapan̄. In̄ sôm ñanga bu in̄ oc kôm ñac ñayom ma ndic ñac ndu. In̄ têt̄ dabun̄siga ñamata-nga gi, 2 ma ndac in̄ bu to bapia puc in̄ dôh̄-nga, bu têt̄ têt̄ lau bata nan̄ sêyob lau Israel si lôm wê-nga yêc malac Damaskas. Bapia dau kêh̄ ñaclai têt̄ Saul bu kôc laun̄gac ti lauwêh̄ Damaskas-nga nan̄ sêkêh̄ whin̄ Yisu, nan̄ dôh̄, ma wê ñac sa sêtêh̄ Jerusalem sêndi bu sêmatôc ñac. 3 In̄ kôc bapia dau su ma kêsêlêh̄ e gi kêpin̄ Damaskas. Ma ñagahô ñambwa ñawê atu dan̄ akêh̄ undambê men̄ pô gamen̄ nan̄ in̄ mbo. 4 In̄ pen̄ sip nom ma ngô awha dan̄ ta in̄ bocdec bu, “Saul, Saul, tu sake-nga am kêh̄ kisa aô?” 5 Goc Saul ô yom ma ndac, “O ñadau, am asa?” Ma awha dau sôm, “Aô Yisu dauñ, dec am kêh̄ kisa. 6 Am tisa ma sôc malac atu dê ndi. Ma gêt̄h̄ bocke nan̄ aô tac whin̄ bu am kôm-nga, nan̄ aô oc wan̄kin̄ lau bu sêwhê sa têt̄h̄ am yêc dindê.”

7 Lau nan̄ sêmbo sen̄ sêwhin̄ Saul, nan̄ sêlhac ti sem dau dôh̄. Ñac sêh̄gô ñakêcsia dau, magoc sêlic ñamalac dan̄ dom. 8 Têh̄ ndoc Saul tisa kalhac, nan̄ kac tandô sa magoc gitôm dom bu lic gamen̄. Bocdinan̄ lau dinan̄ sêkêm in̄ sip amba, ma sêwê in̄ sêsôc malac Damaskas si. 9 Gitôm bêc tō in̄ mbo tapec, ma gêt̄h̄ ti nôm gêt̄h̄ dan̄ dom.

10 Ñgac kêh̄ whin̄ Yisu-nga dan̄ mbo Damaskas, nan̄ ndê ñaê Ananias. Ma Pômdau hoc dau asê têt̄h̄ in̄ ña mbê, ma ta in̄ bu, “Ananias!” Ma in̄ ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, bocke?” 11 Goc Pômdau sôm têt̄h̄ in̄, “Am sa sen̄ nan̄ sêsam bu Sen̄ Solop ma têt̄h̄ Judas ndê andu ndi, ma am oc tap ñgac dan̄ sa, nan̄ ndê ñaê Saul akêh̄ malac Tasis. Ñgac dau ten̄ mbec mbo dinan̄. 12 Aô gatôc têt̄h̄ in̄ su ña mbê bu ñamalac dan̄ ñaê Ananias oc têt̄h̄ in̄ ndi, kêh̄ amba sac in̄, ma kôm in̄ tandô po asê tiyham.” 13 Ananias ngô yom dinan̄ ma sôm, “Pômdau. Aô gan̄gô ñgac dinan̄ ñawaê su. In̄ ñgac nan̄ kêh̄ ñawapac atu têt̄h̄ am nem lau dabun̄ nan̄ sêmbo Jerusalem. 14 Ma dabun̄siga atu-tu sêkêh̄ ñaclai têt̄h̄ in̄ bu têt̄h̄ malac dindêc men̄, ma kôc lau nan̄ sêtoc am nem ñaê sa, nan̄ dôh̄.” 15 Magoc Pômdau ô Ananias ndê yom ma sôm, “Am ndi, ma hêgo daôm dom! Aô kayalin̄ ñgac dau sa su, bu hoc yom asê pi anen̄ ñaê têt̄h̄ lau gamen̄ apa-nga ti ñac si kin̄, ma têt̄h̄ lau Israel-nga sêwhin̄. 16 Ma ñawapac ti ñandê nan̄ in̄ oc hôc tu anen̄ ñaê-nga, nan̄ aô oc watôc têt̄h̄ in̄.”

17 Goc Ananias têt̄h̄ andu dau gi. In̄ sôc gi, goc kêh̄ amba sac Saul ma sôm, “Anen̄ asidôwa Saul. Pômdau Yisu nan̄ hoc dau asê têt̄h̄ am yêc sen̄ têt̄h̄ malac dindêc, nan̄ kêkin̄ aô gatêh̄ am gamen̄. In̄ kêkin̄ aô bu wakôm nem tanôm po asê, ma bu Ñalau Dabun̄ nem am ahuc.” 18 Ma ñagahô gêt̄h̄ gitôm i ñagala pen̄ akêh̄ Saul tandô, ma in̄ gêlic gamen̄ tiyham. In̄ tisa ma Ananias kêku in̄. 19 Ma tin̄ambu in̄ gêt̄h̄ gêt̄h̄ e hôc in̄ dôh̄.

### *Saul gêm mêtê mbo Damaskas*

Saul mbo Damaskas whin̄ lau sêkêh̄ whin̄-nga gitôm bêc ñatô. 20 Ma têt̄h̄ têt̄m dau dinan̄ in̄ gic hu gêm mêtê lau yêc lau Israel si lôm wê-nga, ma hoc asê têt̄h̄ ñac bu Yisu in̄ Anôtô Atu. 21 Ma lau hoñ nan̄ sêh̄gô in̄ ndê yom, nan̄ sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ñgac nan̄ kêh̄ kisa lau Jerusalem-nga nan̄ sêtoc Yisu ndê ñaê sa, in̄ ñgac dau dindêc me? Ma in̄ têt̄h̄ yac mba malac dec men̄, bu kôc lau sêkêh̄ whin̄ Yisu-nga dôh̄ ma wê ñac sêtêh̄ dabun̄siga atu-tu sêndi bu sêmatôc ñac.” 22 Tigen̄ Saul sôm yom ñanga ma in̄ ndê ñaclai kêsôwec. In̄ têt̄h̄ asê têt̄h̄ lau Israel-nga nan̄ sêndôc Damaskas, bu yom andô, Yisu in̄ lau Israel si Mesaya dau. Ma lau nan̄ sêkêh̄ whin̄ Yisu dom, nan̄ sêtôm dom bu sêo in̄ ndê yom.

<sup>23</sup> Saul mbo malac Damaskas e bêc daêsam gin̄ga su, ma lau Israel-nga natô sêkic yom bu sên̄salê lên̄ bu sêndic in̄ ndu. <sup>24</sup> Ma Saul ngô yom dau n̄jawaê. Tôm acsalô ti ôbwêc n̄ac sêkên̄ lau sêtip gatam malac-nga n̄japen̄ bu sêkôc in̄ dôñ ma sêndic in̄ ndu. <sup>25</sup> Magoc lau nan̄ s êlhac sêwhin̄ Saul ti sên̄kuc in̄, nan̄ sem in̄ sa bu lhô ndi. Têñ ôbwêc dan̄ sêkên̄ in̄ sip sambec atu dan̄, ma sên̄whan̄ in̄ sip akên̄ gatam sauñ dan̄ yêc malac dau n̄jatuñbôm e gi sip nom ma kôlhô gi.

### *Saul mbo Jerusalem*

<sup>26</sup> Tin̄ambu Saul mbu tên̄ Jerusalem gi, ma gauc gêm bu mbo whin̄ lau sêkên̄ whin̄ Yisu-nga nan̄ sêmbo dinan̄. Magoc n̄ac sêkên̄ whin̄ dom bu in̄ gêm dau kwi su ma kên̄ whin̄ Yisu, dec n̄ac hon̄ sêtôc in̄. <sup>27</sup> Magoc Banabas wê in̄ sôc gi kalhac aposel angô-nga. Ma in̄ whê sa bu Pômdau hoc dau asê ma sôm yom tên̄ Saul yêc sen̄, ma tin̄ambu in̄ kalhac n̄an̄ga ma gêm mêtê pi Yisu ti atac pa su yêc malac Damaskas. <sup>28</sup> Banabas ndê yom gêm malô lau Jerusalem-nga si n̄alôm, dec Saul mbo whin̄ n̄ac, ma sôc sa yêc lhu, ma hoc yom asê pi Pômdau Yisu ti atac pa su en̄. <sup>29</sup> In̄ sôm yom whin̄ lau Israel-nga natô nan̄ sêsôm awha Grik, ma kêsahê bu whê n̄ac si gauc sa pi Yisu. Magoc n̄ac sêtec in̄ ndê yom, ma bu sêndic in̄ ndu. <sup>30</sup> Yom dau n̄jawaê tap lau sêkên̄ whin̄-nga sa, dec sêkôc in̄ whin̄ n̄ac sêsip malac Sisaria si, ma sên̄kin̄ in̄ tên̄ malac Tasis gi.

<sup>31</sup> Tên̄ n̄asawa dinan̄ lau sêhu si kisa tên̄ lau sêkên̄ whin̄-nga sin̄. Ma lau sêkên̄ whin̄-nga yêc gameñ Judia ti Galili ma Samaria-nga sêndôc ti yom malô. Anôtô kên̄ N̄jalu Dabuñ bu puc n̄ac dôñ ma nem n̄ac sa. Ma sêsôc Pômdau n̄apu ti sêtoc in̄ sa, ma n̄ac si ton̄ kêsôwec tiatu n̄apan̄.

### *Pita kôm n̄gac bôlin̄ dan̄ n̄ayham sa*

<sup>32</sup> Tên̄ têm dinan̄ Pita kêsêlên̄ golom-golom malac ma gêm mêtê lau. Tên̄ bêc dan̄ in̄ sôc malac Lida gi, bu ndic lau sêkên̄ whin̄ Yisu-nga kêsî. <sup>33</sup> Yêc malac dau in̄ tap n̄gac dan̄ n̄aê Aenias sa. In̄ n̄gac bôlin̄ ma yêc mbô n̄apan̄ gitôm yala 8 su. <sup>34</sup> Ma Pita sôm tên̄ in̄, “Aenias. Yisu Kilisi kôm am n̄ayham sa. Tisa ma tip nem mbô sa.” Ma n̄agahô Aenias tisa kalhac. <sup>35</sup> Ma tên̄ ndoc lau nan̄ sêndôc malac Lida ti malac Saron sêlic bu in̄ n̄ayham sa, dec n̄ac hon̄ sem si n̄alôm kwi ma sêkên̄ whin̄ Pômdau.

### *Pita un̄ awê batê dan̄ sa*

<sup>36</sup> Tên̄ têm dinan̄ awê kên̄ whin̄-nga dan̄ ndôc malac Jopa. In̄ ndê n̄aê Tabita, nan̄ yêc lau Grik awê bu Dokas. In̄ awê nan̄ kôm mêtê n̄ayham-n̄ayham, ma gêm lau n̄alôm sawa sa n̄alên̄ daêsam. <sup>37</sup> Magoc Dokas tap gêmbac atu sa e in̄ mbac ndu. Goc lau sên̄gwasin̄ in̄ ndê n̄amlan̄ ma sêkên̄ yêc andu n̄alôm n̄ahô-nga dan̄. <sup>38</sup> Malac Jopa dau yêc kên̄in̄ malac Lida, ma tên̄ têm lau sêkên̄ whin̄-nga yêc malac Jopa sên̄gô bu Pita mbo Lida, nan̄ sên̄kin̄ n̄gac lu sêtên̄ in̄ si, ma sêten̄ in̄ n̄an̄ga bu mbu tên̄ Jopa whin̄ in̄lu ndi. <sup>39</sup> Pita whin̄ in̄lu gi e hôc asê Jopa, ma sêwê in̄ pi andu n̄alôm n̄ahô-nga dinan̄ gi. Lauwhê sawa daêsam sêmbo ti sêtan̄ Dokas. N̄ac sên̄gihî Pita ahuc ma sêtôc n̄akwê bambalin̄ ti n̄akwê natô nan̄ Dokas kêmasan̄ tên̄ ndoc in̄ mbo tali, nan̄ tên̄ Pita. <sup>40</sup> Goc in̄ kên̄ n̄ac hon̄ sêsa awê si, ma pôn̄ haduc ma ten̄ mbec. In̄ kac dau kwi bu lic awê batê dinan̄, ma sôm, “Tabita, am tisa!” Ma awê dau tali sa e gêlic Pita, ma yêc dau sa men̄ ndôc. <sup>41</sup> Goc Pita kêm in̄ sip amba ma ken̄ in̄ sa kalhac. Ma in̄ mbwêc lauwhê sawa dinan̄ ti lau sêkên̄ whin̄-nga natô sêsôc sêmên̄, ma tôt tên̄ n̄ac bu awê dau mbo tali tiyham. <sup>42</sup> Ma gên̄ dau n̄jawaê tiapa yêc malac

Jopa, e lau daêsam sêkêñ whiñ Pômdau. <sup>43</sup> Ma Pita mbo Jopa bêc ñatô, whiñ ñgac dan ñaê Saimon. In ñgac kôm gwelenj kêmasañ bôc ñamlic-ñga.

## 10

### *Anötô kêkinj añela danj têtj Konelias*

<sup>1</sup> Yêc malac Sisaria ñgac danj mbo, nanj ndê ñaê Konelias. In ñgac bata sinj-ñga nanj yob lau sinj-ñga tonj danj yêc lau sinj Rom-ñga si tonj atu nanj sêsam bu Itali Natonj.\* <sup>2</sup> Inj ti ndê gôlôwac honj sêtoc Anötô sa ma sêsôc inj ñapu ñapep. In tenj mbec têtj Anötô tôm bêc honj, ma kêñ ndê awa daêsam bu nem lau Israel-ñga nanj sêpônnda dau, nanj sa. <sup>3</sup> Têtj bêc danj, acgatu gitôm 3 kilok telha-ñga, nanj Anötô tôte gêtj ñagatu danj têtj inj. Inj gatu gêlic Anötô ndê añela danj têtj inj meñ ma ta inj bu, “Konelias!” <sup>4</sup> Goc Konelias tahê inj ti tôte dau atu, ma ndac, “Pômdau, bocke?” Ma añela dau sôm, “Mbec honj nanj am tenj, ti mwasinj nanj am kêñ têtj lau ñalôm sawa, nanj Anötô gêlic gitôm da ñayham nanj inj gauc gêm ñapanj. <sup>5</sup> Kwahic dec inj kêñ yom têtj am bocdec bu. Êmkinj lau ñatô sêtêtj malac Jopa sêndi, bu sêkôc ñgac danj ñaê Saimon mbu têtj am meñ. Ñgac dau ndê ñaê danj sêsam bu Pita. <sup>6</sup> Inj mbo whiñ inj ndê wakanjgac danj ñaê Saimon, nanj kôm gwelenj bôc ñamlic-ñga, ma inj ndê andu kalhac gwêc dali.”

<sup>7</sup> Añela sôm yom dau pacndê su, goc hu inj sinj. Dec Konelias ta inj ndê ñgac akinj lu ma inj ndê ñgac sinj-ñga danj sêmeñ. Ñgac sinj-ñga dau gêm inj sa tôm bêc honj, ma inj toc Anötô sa. <sup>8</sup> Konelias gic minj têtj ñac pi yom honj nanj añela sôm têtj inj, goc kêkinj ñac sêtêtj malac Jopa si.

### *Pita gêlic gêtj ñagatu danj*

<sup>9</sup> Galañsê ñac sêñsêlêñ sêmbo senj ma têtj ac kalhac lhu, nanj sêsunj sa malac atu Jopa. Têtj têm dinanj, Pita pi andu gi bu tenj mbec. <sup>10</sup> Inj mbo e gêtj yô inj dec tac whiñ bu nenj gêtj. Lau sêmasañ inj ndê gêtj sêmbo, ma Pita gatu kainj danj sa. <sup>11</sup> Inj gêlic undambê kac sa, ma gêtj gitôm po atu danj nanj sêsô wac sip ñakêcsu hale, nanj sêñwhañ sip nom meñ yêc inj anjô-ñga. <sup>12</sup> Ma inj gêlic bôc tidau-tidau ma gêtj nanj sêñsêlêñ ña ñatac pu-ñga, ti mbac lôlôc-ñga sêmbo po dau ñalôm. <sup>13</sup> Goc awha danj sôm têtj inj bocdec bu, “Pita, tisa ndic ma nenj.” <sup>14</sup> Magoc inj ô yom ma sôm, “Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yom gêtj dau ma sôm bu inj gêtj ñadômbwi, ma bocdinañ aô whañsunj gêm gauc sambuc.” <sup>15</sup> Dec awha dau sôm tiyham, “Anötô bu sôm bu gêtj danj inj ñawasi, dec am sôm bu gêtj ñadômbwi dom.” <sup>16</sup> Gêtj honj dinanj hôc asê inj tidim tö su, goc po dau pi undambê gi tiyham.

<sup>17</sup> Têtj ndoc dinanj Pita ndê gauc sa bu inj gêlic gêtj ñagatu danj, goc inj ndôc ma kôc gauc pi gêtj dau ñahu. Têtj ndoc dinanj, lau nanj Konelias kêkinj, nanj sêtap Saimon ndê andu sa, ma sêlhac andu dau ñagatam. <sup>18</sup> M a sêta yom ma sêndac bu Saimon nanj sêsam bu Pita, nanj mbo andu dau, me mba. <sup>19</sup> Pita hê gauc pi gêtj nanj inj gatu gêlic nanj mbo, ma Nalau Dabunj sôm têtj inj, “Saimon, lau tö sêñsalê am. <sup>20</sup> Tisa ma sip nom ndi, ma whiñ ñac ndi. Hêgo daôm bu ñac lau gameñ apa-ñga lec dom, bu aô dauñ kakinj ñac sêmeñ.” <sup>21</sup> Goc Pita sip gi ma sôm têtj lau dinanj, “Ñamalac nanj mac anj salê ambo, nanj aô dauñ dec. Mac

\* **10:1** Lau Rom-ñga si ñgac bata nanj yob lau sinj-ñga gitôm 100, nanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Centurion’ (Senturion). Konelias inj senturion danj. Lau sinj-ñga gitôm 600 sêmbo Itali Natonj ñalôm, ma sêsam tonj atu gitôm Itali Natonj yêc Yom Inglis bu ‘Regiment.’ Ma ñac sêkêñ Regiment ñatonj 10 sêpitigenj sêti tonj atu, nanj sêsam bu ‘Legion’ (lau sinj-ñga gitôm 6,000).

amenj tu sake-nga?" <sup>22</sup> Ma ñac sêsôm, "Ñgac bata siñ-nga Konelias kêkin yac amenj. Inj ñgac gitêj toc Anötö sa-nga, ma lau Israel-nga hoñ nanj sêmba malac Sisaria, nanj sêlic inj ñayham. Anjela dabuñ ñan sôm têtj inj bu êngalêm am sa têtj inj ndê andu ndi, bu am sôm yom ñatö têtj inj." <sup>23</sup> Pita ñgô ñac si yom dinanj su, goc kôc ñac sêsôc andu dau si bu sêmba sêwhinj inj têtj ôbwêc dinanj.

### *Pita gêm mêtê têtj Konelias ti ndê lau*

Têtj galansê Pita ti akêj malac Jopa whinj lau ñau, ma lau sêkêj whinj-nga ñatö akêj Jopa sêwhinj ñac si. <sup>24</sup> Bêc ñan tiyham sêhóc asê Sisaria. Konelias kêj bata ñac, dec mbwêc inj ndê dawai ti ndê silip hoñ sêkac sa sêpitigenj. <sup>25</sup> Têtj ndoc Pita bu sôc inj ndê andu ndi, nanj Konelias têtj inj gi, ma hu dau yêc inj gahi-nga bu toc inj sa. <sup>26</sup> Magoc Pita sôm, "Am kôm bocdinañ dom! Tisa, bu aô dauñ ñamalac ñambwa." <sup>27</sup> Inju sem yomgalôm ma sêsôc andu dau si, ma Pita gêlic lau toñ atu sêndôc andu ñalôm. <sup>28</sup> Dec inj sôm têtj ñac, "Mac anyalê bu yac lau Israel-nga mba yomsu gic yao yac bu andic ahê lau nanj lau Israel dom, ma ati ñaclen ñac d om. Tigenj Anötö tôc asê têtj aô bu wapu ñamalac ñan bu ñadômbwi me sac dom. <sup>29</sup> Bocdinañ têtj ndoc mac ankinj lau bu sêngalêm aô sa, nanj aô gasôm yom ñan dom, ma gawhinj ñac gameñ. Ma kwahic dec, gitôm bu mac asôm asê têtj aô, ñahu bocke dec mac angalêm aô sa gameñ?" <sup>30</sup> Goc Konelias ô yom ma sôm, "Bêc hale su, aô gambo andu ti gateñ mbec têtj acgatu gitôm kwahic dec-nga, têtj 3 kilok telha-nga. Ma ñagahô ñamalac ñan ti ñakwê ñawasi atu hóc asê kalhac aô anôñ-nga. <sup>31</sup> Ma inj sôm têtj aô bu, 'Konelias, Anötö ñgô am nem mbec, ma gauc gêm mwasinj nanj am kêj têtj lau ñalôm sawa. <sup>32</sup> Kwahic dec êmkinj lau ñatö sêtêtj malac Jopa sêndi, ma sêkôc ñgac ñan ñaê Saimon nanj sêsam bu Pita, nanj menj. Inj ti ñaclen inj ndê wakanjgac ñaê Saimon ma ndôc whinj inj. Ñgac kêmasañ bôc ñamlic-nga dinanj ndê andu kalhac gwêc ñadali.' <sup>33</sup> Aô gangô su, goc ñagahô kakinj lau ñatö sêtêtj am sêloc, ma ñayham bu am mwenj su. Kwahic dec yac hoñ dambo Anötö angô-nga, ma yac bu angô yom bocke nanj Pômdau gic atu am bu sôm têtj yac."

<sup>34</sup> Goc Pita gic hu yom ma sôm, "Kwahic dec aô kayalê pi ñandô bu Anötö toc lau toñ ñan sa, hóc gêlêc toñ ñatö su dom. <sup>35</sup> Yomandô! Lau akêj lau ñatonj nom-nga hoñ nanj sêtôc inj ma sêkôm mêtê ñayham ma solop, nanj inj oc kôc ñac sa. <sup>36</sup> Anötö kêj ndê ñawaê ñayham têtj lau Israel, ma yom dau hêganôñ Yisu Kilisi, nanj ti lau Israel ma lau gameñ apa-nga hoñ si Pômdau, ma whê lêtj nanj datap yom malô sa tu inj-nga, nanj sa. Mac angô ñawaê dau su. <sup>37</sup> Mac anyalê gêtj hoñ nanj hóc asê gameñ Judia-nga, têtj ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo Galili e menj têtj dec. <sup>38</sup> Anötö kêj inj ndê ñaclai atu ti Ñalau Dabuñ gêm Yisu Nasaret-nga ahuc, dec kêyalinj inj sa tu kôm gwelenj-nga. Ma Anötö whinj inj, dec inj gêm lau sa yêc gameñ daêsam, ma kôm lau hoñ nanj Sadan ndê ñaclai kêgwiniñ ñac dôñ, nanj ñayham sa tiyham. <sup>39</sup> Yac ambo awhinj inj, ma alic gêtj hoñ nanj inj kôm yêc lau Israel si gameñ ma yêc Jerusalem. Ñac sic inj ndu pi a, <sup>40</sup> magoc têtj bêc titô-nga Anötö uñ inj sa akêj lau batê-nga, ma kôm bu lau daêsam sêlic inj. <sup>41</sup> Lau hoñ sêlic inj dom, magoc yac lau nanj anj ti anôm gêtj awhinj Yisu têtj ndoc inj tisa ma mbo whinj yac tiyham, nanj Anötö kêyalinj yac sa bu ahoc inj ndê tisa ñawaê asê. <sup>42</sup> Ma Anötö gic atu yac bu anem mêtê lau, ma bu ahoc yom asê bu inj kêyalinj Yisu dau sa su, bu êñsahê lau tali ti lau batê hoñ têtj bêc ñambu-nga. <sup>43</sup> Ma ñanjet akwa hoñ bocdinañ sêhoc yom asê pi inj. Ñac sêto bu lau hoñ nanj sêkêj whinj inj, nanj Anötö oc suc ñac si sac kwi tu inj ndê ñaê-nga."

<sup>44</sup> Pita sôm yom dau mbo, ma Nalau Dabuŋ gêm lau hoŋ naŋ sêŋgô inŋ ndê yom, naŋ ahuc. <sup>45</sup> Ma lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu ma sêmbo sêwhiŋ Pita, naŋ sêhêdaê ŋandô bu sêlic Anôtô kêmwasinŋ lau naŋ sêmbo lau Israel si toŋ dom, naŋ ŋa Nalau Dabuŋ. <sup>46</sup> Bu ŋac sêŋgô ŋac lau dau sêsôm yom awha wakuc-ŋga ti sêmpinŋ Anôtô, tôm Nalau Dabuŋ hôc ŋac awha sa. Dec Pita sôm têŋ lau Israel-ŋga dinaŋ, <sup>47</sup> “Anôtô kêŋ Nalau Dabuŋ têŋ lau gameŋ apa-ŋga dindêc tôm inŋ kêŋ têŋ yac lau Israel-ŋga. Bocdinaŋ ŋayham bu ŋac sêlinŋ busanŋu.” <sup>48</sup> Goc inŋ kêŋ yatu bu sêŋku ŋac tu Yisu Kilisi ndê ŋaê-ŋga. Ma tinambu lau dinaŋ sêndac Pita bu mbo whiŋ ŋac tôm bêc ŋatô.

## 11

### *Pita gic miŋ lau gameŋ apa-ŋga si yom têŋ lau Jerusalem-ŋga*

<sup>1</sup> Lau aposel ti lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga naŋ sêmbo gameŋ Judia-ŋga, naŋ sêŋgô ŋawaê bu lau naŋ Israel dom, naŋ sêkôc Anôtô ndê yom sa sêwhiŋ. <sup>2</sup> Magoc têŋ ndoc Pita hu Sisaria sinŋ ma mbu têŋ Jerusalem gi, naŋ lau ŋatô sêsôm inŋ. Ŋac lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Pômdau, ma sêsap lau Israel-ŋga si sakinŋ akwa ma pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga dôŋ. Ma ŋac sêsôm Pita bocdec bu, <sup>3</sup> “Bocke am sôc lau naŋ sêŋkuc yac neŋ mêtê dasê ŋamlic-ŋga dom, naŋ si andu, ma gêŋ gêŋ whiŋ ŋac?”

<sup>4</sup> Dec Pita gic hu whê sa timala têŋ ŋac, gêŋ hoŋ naŋ hôc asê inŋ, ma sôm, <sup>5</sup> “Têŋ bêc daŋ aô gateŋ mbec gambo malac Jopa, e gatunŋ kaiŋ daŋ sa ma galic gêŋ ŋagatu daŋ. Galic gêŋ gitôm po atu daŋ, naŋ sêsô wac sip ŋakêcsu hale, ma sêŋwhaŋ sip akêŋ undambê têŋ aô meŋ. <sup>6</sup> Aô gatôc gwaniŋ ma galic bôc nom-ŋga tidau-tidau, bôc salenŋ-ŋga ti gêŋ naŋ sêŋsêlêŋ ŋa ŋatac pu-ŋga, ma mbac lôlôc-ŋga. <sup>7</sup> Dinaŋ su, goc gaŋgô awha daŋ sôm têŋ aô bocdec bu, ‘Pita! Tisa ndic ma neŋ.’ <sup>8</sup> Magoc aô gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêŋ dau ma sôm bu inŋ gêŋ ŋadômbwi, ma aô whaŋsuŋ gêm gauc sambuc.’ <sup>9</sup> Ma awha dau sa akêŋ undambê tiyham ma sôm, ‘Anôtô bu sôm bu gêŋ daŋ inŋ gêŋ ŋawasi, dec am sôm bu ŋadômbwi dom.’ <sup>10</sup> Gêŋ hoŋ dinaŋ hôc asê aô tidim tō su, goc Pômdau kôc mbu pi undambê gi tiyham. <sup>11</sup> Ma têŋ ndoc dinaŋ launŋac tō sêhêc asê andu naŋ aô gambo. Ŋamalac daŋ kêkinŋ ŋac sêtêŋ aô sêmeŋ akêŋ malac Sisaria. <sup>12</sup> Nalau Dabuŋ sôm têŋ aô bu wahêgo dauŋ tu ŋac lau gameŋ apa-ŋga lec dom, ma kac aô bu wawhiŋ ŋac wandi, dec aô gawhiŋ ŋac ga. Ma asidôwai 6 akêŋ Jopa sêwhiŋ yac si. Yac ahôc asê ma asôc ŋamalac dau ndê andu a. <sup>13</sup> Ma inŋ gic miŋ têŋ yac bu aŋela daŋ hoc dau asê têŋ inŋ yêc ndê andu, ma sôm yom têŋ inŋ bocdec bu, ‘Êmkinŋ lau sêtêŋ malac Jopa sêndi ma sêkôc Saimon naŋ sêsam bu Pita, naŋ meŋ. <sup>14</sup> Inŋ oc whê yom sa têŋ mac, pi lêŋ naŋ am ti nem lau hoŋ atap Anôtô ndê mwasiŋ nem mac si ambo tamliŋ ŋapaŋ-ŋga sa.’

<sup>15</sup> “Bocdinaŋ aô gac hu bu wasôm yom têŋ ŋac, ma têŋ ndoc dau dinaŋ Nalau Dabuŋ gêm ŋac ahuc tôm inŋ meŋ pi yac têŋ ŋamata-ŋga. <sup>16</sup> Ma têŋ dinaŋ aô gac gêm Pômdau ndê yom bocdec bu, ‘Jon kêku lau ŋa bu, tigenŋ Anôtô oc êŋku mac ŋa Nalau Dabuŋ.’ <sup>17</sup> Lau dinaŋ sêkêŋ whiŋ Pômdau Yisu Kilisi tôm yac lau Israel-ŋga dakêŋ whiŋ, ma bocdinaŋ dec Anôtô kêmwasinŋ ŋac ŋa Nalau Dabuŋ tôm inŋ kôm têŋ yac. Anôtô dau ndê lêŋ dinaŋ, ma aô asa dec bu walhac ahuc?”

<sup>18</sup> Lau Israel-ŋga dau sêŋgô Pita ndê yom dinaŋ e ŋac si yom mba, ma sêmpinŋ Anôtô ma sêsôm, “Kwahic dec yac taŋyalê bu lau hoŋ naŋ sem dau kwi, naŋ

oc sêtap Anötö ndê mwasinj sêndöc tali napan-nga sa. Yac lau Israel-nga, ma lau nanj sêmbö Israel si tonj dom, nanj sêwhinj.”

### *Lau sêkêj whinj Yisu yêc malac Antiok*

<sup>19</sup> Têj ndoc lau Israel-nga sic Steven ndu, nanj sic hu sêkêj kisa lau sêkêj whinj-nga e nac si daêsam sêhu Jerusalem sinj ma sêlhö têtêj. Natö sêtêj gamen Pionisia-nga ti nduc Saipras, ma natö sêtêj malac Antiok si. Yêc gamen bocke nanj sêhóc asê, nanj sêhoc nawae nayham asê, magoc sêsôm têtj lau Israel-nga tawasê. <sup>20</sup> Magoc lau natö nanj sêhu Jerusalem sinj, nanj si malachu Sairin ma nduc Saipras, nanj sêtêj Antiok si, ma sic hu sêsôm nawae nayham pi Pômdau Yisu têtj lau Grik sêwhinj lau Israel-nga yêc malac dinanj. <sup>21</sup> Ma Pômdau gêm mbec gwelenj dau e lau daêsam nandö sem dau kwi ma sêkêj whinj Pômdau.

<sup>22</sup> Tinjambu lau Jerusalem-nga nanj sêkêj whinj Yisu, nanj sêngö gêj dau nawae, dec sêjkinj Banabas têtj Antiok gi. <sup>23-24</sup> Banabas inj ngac nayham nanj Nalau Dabunj gêm inj ahuc ma kêtj whinj nanja. Têj ndoc inj hóc asê Antiok, nanj gêlic bu lau daêsam sêtap Anötö ndê mwasinj sa ma sêkêj whinj Yisu. Dec inj tac nayham atu, ma kêgilí nac bu sêsap Pômdau dôj, ma sêkêj whinj inj ti si nalôm sambuc. Ma têtj ndoc dinanj lau daêsam sêngö Banabas ndê yom ma sêkêj whinj Pômdau.

<sup>25</sup> Malö goc Banabas têtj malac atu Tasis gi ma kêsalé Saul. <sup>26</sup> Inj tap inj sa su, goc kôc inj sa, ma injlu sêmbu sêtêj Antiok si. Ma injlu sêkôm gwelenj yêc gôlowac dabunj nalôm, sêndôhônj lau daêsam gitôm yala sambuc danj. Malac Antiok ti malac namata-nga nanj lau sic hu sêsam lau sêkêj whinj-nga bu Kilisi ndê lau.

<sup>27</sup> Têj nasawa dinanj propet natö akêj Jerusalem sêsip Antiok si. <sup>28</sup> Ma Nalau Dabunj kac nac si ngac danj naê Agabus, dec tisa yêc lau sêkêj whinj-nga anjô-nga, ma hoc yom asê bu tinjambu tóbôm atu oc nem gamen nanj lau Rom sem gôlinj, nanj ahuc sambuc. (Ma inj ndê yom dau nandö sa têtj ndoc Klaudias ti kinj Rom-nga.) <sup>29</sup> Tu dinanj-nga lau nanj sêkêj whinj Yisu sêkôc gauc pi lêtj bu sênem asidôwai nanj sêndöc gamen Judia-nga, nanj sa. Nac tigenj-tigenj sic awa sa tôm Anötö kêmwasinj nac, <sup>30</sup> ma sêkêj têtj Banabas lu Saul bu sêkôc sa sêndi, ma sêkêj têtj lau sêkêj whinj-nga si lau bata nanj sêmbö Jerusalem.

## 12

### *Lau sêkêj whinj-nga sêtap kisa atu sa*

<sup>1</sup> Têj ndoc dinanj Kinj †Herod gauc gêm tidônj bu kêtj kisa lau sêkêj whinj-nga, ma kôc nac si lau natö dôj. <sup>2</sup> Inj gic atu inj ndê lau sinj, dec sic Jon ndê dôwa Jems ndu na bienj balinj. <sup>3</sup> Inj gêlic bu gêj dinanj kôm lau Israel-nga atac nayham sa, dec inj sôm bu inj ndê lau sinj-nga sêkôc Pita dôj, têtj têm lau Israel-nga sêlic om atu †Mwasinj Bolom Yist Mba-nga. <sup>4</sup> Bocdinanj lau sinj-nga sêkôc Pita dôj ma sêkêj inj ndöc gapocwalö. Ma sêkêj lau sinj-nga tonj hale sêyob inj sêö dau sêö dau, ma ngac hale sêmbö tonj tigenj-tigenj nalôm. Herod gauc gêm bu kêtj inj ndöc dinanj e lau Israel si Mwasinj Bolom Yist Mba-nga ti †Pasowa-nga pancdê, goc kôc inj sa ma êmatôc inj yêc lau anjô-nga. <sup>5</sup> Bocdinanj Pita ndöc gapocwalö, magoc lau sêkêj whinj-nga honj nanj sêmbö Jerusalem, nanj sêtenj mbec nanja tu inj-nga têtj Anötö.

*Pômdau ndê anjela gêm Pita sa*

<sup>6</sup> Têj ôbwêc danj Pita yêc bêc yêc gapocwalô, ma Herod kêmatinj yom tidôj su bu êmatôc inj têtj lanjsê. Sêsô inj amba dôj ña sen lu, ma gi sêsô pi ñgac sin-ñga lu. Ma lau sin-ñga ñatô sêlhac sêyob gatam. <sup>7</sup> Ma ñgahô ñambwa Pômdau ndê añela danj hôc asê, ma ñawê pô gapocwalô ñalôm. Inj tonj Pita sip ñabi e tali sa, ma sôm têtj inj, “Ñgahô! Tisa!” Goc sen nanj sêsô inj amba dôj, nanj tigoronj ma penj sip gi. <sup>8</sup> Ma añela sôm, “Êmasanj daôm. Kic nem pinjkap dôj ma sôc nem atapa ti ñakwê baliñ sa, goc êmkuc aô.” Pita kôm gitôm inj sôm, <sup>9</sup> ma kêkuc añela dau. Inj gauc gêm bu gêtj nanj añela kôm, nanj gitôm mbê danj, ma kêyalê dom bu gêtj dau inj gêtj ñandô. <sup>10</sup> Inju sêjñêc ñgac sin-ñga lu nanj sêyob andu dau e sêhóc asê gatam nanj sa malac lôm. Gatam dau gêlêc dau su, ma sêsa awê si. Inju sêñsêlêj sêsa sen danj, ma sep tigenj añela hu inj sinj.

<sup>11</sup> Têtj dinanj Pita ndê gauc sa ma sôm têtj dau, “Kwahic dec aô kayalê tidôj bu Pômdau kêkinj ndê añela bu êngaho aô su yêc Herod amba, bu gêtj nanj lau Israel-ñga gauc gêm bu sêkôm têtj aô, nanj oc ñandô sa dom.” <sup>12</sup> Inj kêyalê gêtj dau pi ñandô, goc sa têtj awhê danj ñaê Maria ndê andu gi. Maria inj Jon, ñgacsêjnom nanj sêsam bu Mak, nanj dinda. Ma têtj ôbwêc dinanj lau daêsam sêkac sa sêmbo Maria ndê andu bu sêteñ mbec. <sup>13</sup> Pita hôc asê ma kêmati gatam. Ma awhê akiñ danj ñaê Roda sa gi bu lic asa kêmati gatam. <sup>14</sup> Inj ñgô inj awha dec kêyalê bu Pita, dec tac ñayham sa atu ma kêlhinj gatam sinj kêti mbu gi ma sôm têtj lau bu, “Pita dê kalhac gatam!” <sup>15</sup> Magoc ñac sêkêj whinj dom, ma sêsôm têtj inj bu, “Am nem gauc kêñsôñ!” Goc inj sôm yom pi Pita ñapanj e ñac sêsôm, “Mboe inj ndê añela, me?” <sup>16</sup> Sêkôc gauc dinanj sêmbo, ma Pita gacgeñ kêmati gatam kalhac. Malô ma sêlêc gatam su têtj inj e sêlic inj ma sêsô ñandô. <sup>17</sup> Pita gic amba bu sênem dau dôj, goc gic minj yom pi ñalêj nanj Pômdau kôc inj su yêc gapocwalô. Ma inj sôm, “Mac andi ma asôm asê têtj Jems ma asidôwai ñatô.” Goc inj hu ñac sinj ma sa gi.

<sup>18</sup> Têtj bêbêc lau sinj-ñga nanj sêyob gapocwalô sêlic bu Pita anjô mba. Gêtj dau gêli ñac ñalôm sa ñandô, ma ñac gauc gêm yom daêsam pi inj bu oc mbo nde. <sup>19</sup> Ma Herod ñgô ñawaê, dec kêj lau sêñsalê inj e gimba. Goc inj kêsu lau sinj-ñga nanj sêyob Pita, ma gic atu bu sêndic ñac ndu.

### *Pômdau gic Herod ndu*

Tinjambu Herod hu gamenj Judia-ñga sinj ma sa têtj malac Sisaria gi bu mbo bêc ñatô. <sup>20</sup> Tôm ñasawa hic baliñ ñagec gi su, nanj yom ñawapac ñatô yêc Herod ma lau malac Taya ma Saidon-ñga ñalhu, dec inj gêlic ñac sac. Magoc têtj têm inj mbo malac Sisaria, nanj lau dau ñalôm tigenj ma gauc gêm bu sêhê wamba inj tiyham. Nahu bu ñac sêmbo Herod ndê gôlinj ñapu ma lau gamenj dinanj-ñga takwê Herod tôm yala honj, bu nem ñac sa ña gêtj daneñ-ñga ñatô. Tu dinanj-ñga sêmasanj yom whinj Blastus, ñgac nanj yob Herod ndê andu, ma semlhi inj bu nem ñac awha têtj Herod. Ma sic ndoc bu sêmasanj yom wamba-ñga dau whinj Herod.

<sup>21</sup> Têtj bêc dau Herod sôc ndê ñakwê ti ñawasi kinj-ñga sa, goc ndôc ndê pônj ma sôm ndê yom daêsam asê têtj lau malac lu dinanj-ñga. <sup>22</sup> ñac sêñgô su ma sêmbwêc, “Kec! Awha dindêc ñamalac ñambwa ndê awha dom, anötô danj ndê awha.” <sup>23</sup> Herod ñgô ñac si yom dinanj, dec toc dau sa kêlêc ma kêj waê têtj Anötô dom. Ma tu dinanj-ñga Pômdau ndê añela gic inj ma kôm inj gêmbac atu. Dombo sem inj ahuc ma senj inj e mbac ndu.

<sup>24</sup> Têtj têm dinanj ma kêsêlêj meñ, nanj lau sem mêtê ñapanj e Anötô ndê yom tiapa, ma lau daêsam sêkêj whinj. <sup>25</sup> Banabas lu Saul sic bata si gwelêj yêc



malac Jerusalem, goc sêmbu sêtêḅ Antiok si. Ma sêkôc Jon, ḅgac nanḅ sêsam inḅ ndê ḅaê danḅ bu Mak, nanḅ whinḅ inḅlu gi.

## 13

### *Sem mbec Banabas lu Saul bu sêkôm gwelenḅ*

<sup>1</sup> Lau propet ti kêdôhônḅ-waga bocdec sêmbu m alac Antiok ma sêkôm gwelenḅ yêc gôlôwac dabuḅ ḅalôm. Banabas lu Saimon nanḅ sêsam bu Naiga, Lusias akêḅ malac Sairin, Saul ma Manaen (nanḅ tiatu whinḅ †Herod Antipas têḅ ndoc inḅlu sêmbu balê). <sup>2</sup> Têḅ bêc danḅ ḅac lau dau sêmbu sêwhinḅ dau ma sêhu gêḅ danerḅ-ḅga sinḅ tu sêtoc Pômdau sa-ḅga. Ma ḅalau Dabuḅ sôm têḅ ḅac bu, “Aô kayalinḅ Banabas lu Saul sa bu sêkôm gwelenḅ ḅawaê ḅayham-ḅga. Bocdinaḅ anem mbec inḅlu ma anḅkin inḅlu sêsa sêndi ma sêkôm gwelenḅ dau.” <sup>3</sup> Lau dau sêḅgô su, goc sêhu gêḅ danerḅ-ḅga sinḅ ti sêḅerḅ mbec ḅasawa danḅ tiyham, ma sêkêḅ amba sac Saul lu Banabas, ma sêḅkinḅ inḅlu sêsa si.

### *Saul lu Banabas sêmbu nduc Saipras*

<sup>4</sup> ḅalêḅ dinaḅ ḅalau Dabuḅ kêkinḅ Saul lu Banabas, dec inḅlu sêtêḅ malac Selusia si, ma sêpi wanḅ danḅ ma sêsa nduc Saipras si. <sup>5</sup> ḅac sêsôc baô yêc malac Salamis, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-ḅga yêc dindê, ma sem mêtê lau ti sêhoc Anôtô ndê yom asê. Ma Jon mbo whinḅ inḅlu bu nem inḅlu sa.

<sup>6</sup> Tinambu sêḅsêlêḅ ma sêhoc ḅawaê ḅayham asê yêc nduc Saipras ḅagamerḅ honḅ e sêhóc asê malac Papos. Yêc dinaḅ sêḅap propet tasanḅ danḅ sa nanḅ kôm gwelenḅ mbectoma-ḅga whinḅ. Inḅ ḅgac Israel-ḅga danḅ ma inḅ ndê ḅaê Ba-Jisas. <sup>7</sup> Inḅ gêm akinḅ ḅgac Rom-ḅga nanḅ gêm gôlinḅ nduc Saipras, nanḅ ndê ḅaê Segias Polas. Gôlinḅwaga dau inḅ ḅgac tigauc, dec kêgalêm Banabas lu Saul sa, bu inḅ tac whinḅ bu sêwhê Anôtô ndê yom sa têḅ inḅ. <sup>8</sup> Magoc Ba-Jisas kôm bu êḅgwininḅ ti kêḅ kisa inḅlu, ma tac whinḅ bu kac gôlinḅwaga dau kwi bu kêḅ whinḅ Pômdau dom. (Ba-Jisas ndê ḅaê danḅ Elimas, nanḅ danem kwi bu Mbectoma.) <sup>9</sup> Têḅ ndoc dinaḅ ḅalau Dabuḅ gêm Saul, nanḅ sêsam bu Pol ahuc, ma inḅ tahê Elimas ma sôm, <sup>10</sup> “Am Sadaḅ atu am! Am kêḅ kisa lêḅ gitêḅ honḅ, ma sac ti mêtê tasanḅ gêm am ahuc. Am bu kôm Pômdau ndê lêḅ solop êḅsônḅ. <sup>11</sup> Kwahic dec am oc êmsahê Pômdau ndê ḅaclai. Am oc tampec sa ma tôm bêc ḅatô am oc lic gamerḅ ti ac ḅawê tiyham dom.” Ma ḅagahô ḅasec gêm ḅgac dau tandô ahuc, ma inḅ kêsêlêḅ kêsa ma kêsalê ḅamalac danḅ bu kêḅ inḅ amba ma wê inḅ. <sup>12</sup> Segias Polas hêdaê tu Saul lu Banabas si yom pi Pômdau-ḅga, ma têḅ ndoc inḅ gêlic gêḅ nanḅ hóc asê Elimas, nanḅ inḅ kêḅ whinḅ Yisu.

### *Pol gêm mêtê mbo Antiok*

<sup>13</sup> Pol lu Banabas ma Mak sêhu Papos sinḅ ma sêpi wanḅ danḅ, ma sêlac sêtêḅ malac Pega nanḅ yêc gamerḅ Pampilia-ḅga si. Yêc gamerḅ dinaḅ Jon hu inḅlu sinḅ ma mbu têḅ Jerusalem gi. <sup>14</sup> Goc inḅlu sêhu Pega sinḅ ma sêtêḅ malac Antiok nanḅ yêc gamerḅ Pisidia-ḅga,\* nanḅ si. Têḅ bêc Sabat-ḅga sêsôc lau Israel si lôm wê-ḅga si, ma sêndôc sic. <sup>15</sup> Sêḅgô Anôtô ndê yom nanḅ sêsam yêc Buku Yomsu-ḅga ti Propet si Buku, goc lau bata lôm wê-ḅga-ḅga sêkêḅ yom têḅ inḅlu ma sêsôm, “Asidôwa lu. Amlu nem yom bu yêc bu apuc lau dindec dôḅ, dec asôm asê têḅ yac.”

\* **13:14:** Malac lu ḅaê Antiok sêyêc. Danḅ yêc gamerḅ Siria-ḅga - alic Apo 13:1; ma 14:26. Ma danḅ yêc gamerḅ Pisidia-ḅga (alic map).

<sup>16</sup> Goc Pol tisa kalhac, ma gic amba têtj lau bu sênem dau dôj, goc sôm, “Mac lau Israel-nga ti mac lau apa nanj atoc Anötö sa. Anjö su nanj! <sup>17</sup> Yac lau Israel-nga mba Anötö kêyalinj yac mba abanj sa. Ma tinjambu inj kôm njac si wakuc nanj sêndöc gamej Isip-nga, n anj sêti lau toj atu. Ma têtj ndoc inj kôc njac su yêc Isip, nanj kôm gêj ti njac lai atu daêsam. <sup>18</sup> Tinjambu njac sêkôm mêtê wachuc daêsam tôm yala 40 nanj sêmo gamej sawa, magoc Anötö hu njac sinj dom. <sup>19</sup> T injambu inj ku lau toj 7 dulu yêc gamej Kanan-nga, ma kêj njac si gamej têtj lau Israel-nga sêwêkainj. <sup>20</sup> Gêj hoj dinanj hôc asê yêc yala 450 njalôm. Tinjambu inj kêj lau sêmatôc yom-nga sêyob lau Israel-nga e menj têtj propet Samuel ndê têtj. <sup>21</sup> Têtj ndoc dinanj lau dau sêndac kinj danj bu nem gôlinj njac, ma Anötö kêj Saul, nanj ndê damba Kis akêj Benjamin ndê toj. Saul gêm gôlinj tôm yala 40, <sup>22</sup> goc Anötö kôc inj su ma kêj Dawid ti kinj ô inj su. Ma inj sôm yom pi Dawid bocdec bu, ‘Aô galic Jessi ndê atu Dawid bu njac nanj ndê njalôm ti gauc tap anej atoc whinj sa, ma oc kôm gêj hoj tôm aô atac whinj.’ <sup>23</sup> Anötö kêyalinj njac nem lau si-nga Yisu sa yêc Dawid dau ndê wakuc, tôm inj gic bata munj su, ma kêj inj hôc asê Israel. <sup>24</sup> Yisu gic hu ndê gwelêj su dom, ma Jon gêm mêtê têtj lau Israel-nga hoj bu sênem si njalôm kwi ma sêlinj busanjgu. <sup>25</sup> Têtj ndoc Jon ndê gwelêj kêpinj bu pacndê, nanj inj sôm têtj lau bu, ‘Mac gauc gêm bu aô asa? Njac nanj Anötö gic bata bu ti mac nem Mesaya, nanj aô dom. Mba! Magoc inj oc menj ênjuc aô. Inj njac tiwaê ma aô njac njambwa, gitôm dom bu wati inj ndê njac akinj tu wanjapwêc inj ndê atapa njawalô su-nga.’

<sup>26</sup> “O asidôwai. Mac lau Israel-nga nanj asa akêj abanj Abraham, ti mac lau nanj ambo lau Israel si toj dom magoc atoc Anötö sa. Njawaê dindêc pi Anötö ndê lêj nem lau si-nga, nanj inj kêj gic waê yac hoj. <sup>27</sup> Lau Israel Jerusalem-nga ti njac si lau bata sêsam propet akwa-kwa si yom asê yêc njac si lôm wê-nga tôm bêc Sabat-nga hoj. Magoc têtj têtj Yisu hôc asê, nanj sênyalê dom bu inj Mesaya dau, ma sêkic yom bu sêndic inj ndu. Njac sênyalê dom bu lêj bocdinanj dec kôm yom nanj lau propet dau sêhoc asê pi Mesaya, nanj njandô sa. <sup>28</sup> Njac sêtap yom giso danj sa pi Yisu tu bu sêndic inj ndu-nga lec dom, magoc sêndac Pailot bu ndic inj ndu. <sup>29</sup> Njac si lêj dinanj dec kôm yom hoj nanj sêto pi Yisu munj su, nanj njandô sa. Pailot ndê lau sic Yisu ndu su, goc lau sêkôc inj su yêc a gicso ma sêkêj inj ndê njamlanj yêc sêhê. <sup>30</sup> Magoc Anötö unj inj sa akêj lau batê-nga. <sup>31</sup> Ma tôm bêc daêsam inj mbo whinj lau nanj sêjnsêlêj sêwhinj inj têtj ndoc inj gic hu ndê gwelêj yêc Galili e lau sic inj ndu yêc Jerusalem. Njac lau dau sêlic inj tisa su yomandô, madec sêsôm asê têtj lau hoj. <sup>32-33</sup> Kwahic dec yac asôm njawaê njayham asê têtj mac bocdec bu, Anötö unj Yisu sa akêj lau batê-nga. Ma bocdinanj dec yom nanj inj gic bata têtj abanj, nanj kwahic dec inj kôm njandô sa têtj abanj si lau wakuc yac dec. Tôm yom nanj sêto yêc Wê tilu-nga yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘*Acsalô lec am ti aô nej atunjgac solop, ma aô gati am Damam.*’ <sup>34</sup> Anötö unj inj sa akêj lau batê-nga bu inj njamic tibalê dom. Bu mba, dec oc tôm dom bu sêto yom bocdec bu, ‘*Pwac dabuj nanj aô kamatinj gawhij Dawid, nanj tidôj su, ma mac oc atap pwac dau nj-mwasinj sa.*’ <sup>35</sup> Ma yom dau Dawid to yêc bocdec, ‘*Am oc hu nem Njac Dabuj sinj bu tibalê dom.*’ <sup>36</sup> Anjö su nanj! Dawid to yom dinanj hêganôj inj dau dom. Bu têtj ndoc Dawid gic bata gwelêj nanj Anötö kêj sip inj amba, nanj Dawid mbac ndu whinj lau têtj dinanj-nga, ma sêjnsuhuj inj whinj ndê apai. Ma inj ndê njamlanj tibalê su. <sup>37</sup> Tigenj Yisu, nanj Anötö unj inj sa akêj lau batê-nga, nanj ndê njamlanj tibalê dom.

<sup>38</sup> “Bocdinanj anej asidôwai hac, anjö. Aô tac whinj bu mac njyalê njapêp bu

yom nan̄ yac ahoc asê têḡ mac, nan̄ bu whê mac nem gauc sa pi lêḡ bu Anötö suc mac nem sac kwi tu Yisu-ḡga. <sup>39</sup> Mac nem dan̄ gitôm dom bu êḡkuc yomsu hoḡ nan̄ Moses to e Anötö lic in̄ bu ḡmalac gitêḡ. Mba andô! Tigeḡ kwahic dec lau nan̄ sêkêḡ whin̄ Yisu, nan̄ Anötö gêlic ḡac bu lau gitêḡ tu in̄-ḡga. <sup>40</sup> Ayob daôm bu atec ḡawaê ḡayham dindec dom, tu bu yom nan̄ lau propet sêsôm, nan̄ ḡandô sa pi mac dom. Yom dau bocdec:

<sup>41</sup> Alic su nan̄ mac lau apu yom ti atan̄ bôlê-ḡga. Kwahic dec aô oc wakôm gêḡ atu dan̄, nan̄ lau bu sêsôm asê têḡ mac, dec oc akêḡ whin̄ dom! Mac alic ti ahêdaêm, magoc oc andin̄am!” *[Hab 1:5]*

<sup>42</sup> Pol gic bata in̄ ndê yom dinan̄, ma in̄lu Banabas bu sêhu lôḡ wê-ḡga sin̄ sêsa awê sêndi. Ma lau sêndac in̄lu bu sêmbu sêmeḡ têḡ Sabat ḡambu-ḡga, ma sêsôm yom tiyham pi gêḡ hoḡ dinan̄. <sup>43</sup> Lau bata lôḡ wê-ḡga sêkêḡ gôlôwac sêsa si su, ma lau daêsam sêḡkuc Pol lu Banabas. Lau ḡatô ḡac lau Israel-ḡga, ma lau ḡatô ḡac lau gameḡ apa-ḡga nan̄ sêḡkuc lau Israel si sakin̄ sênem akin̄ Anötö-ḡga. Ma Pol lu Banabas sem yomgalôm sêwhin̄ ḡac, ma sem la ḡac bu takwê Anötö ndê mwasin̄ tu bu puc ḡac si sêkêḡ whin̄ dôn̄ tôm bêc hoḡ.

<sup>44</sup> Sabat dan̄ tiyham hóc asê, ma lau daêsam andô sêkac dau sa bu sêḡgô Pômdau ndê yom. Kêpin̄ bu lau malac-ḡga hoḡ sêmeḡ sêpitigeḡ. <sup>45</sup> Tigeḡ lau Israel-ḡga ḡatô sêlic toḡ atu dinan̄ ma sem lêmuḡ ḡandô. Bocdinan̄ ḡac atac ḡandê ma sêsôm yom sac-sac daêsam bu sêḡḡwin̄ Pol ti ndê yom. <sup>46</sup> Magoc in̄lu Banabas sêlhac ti atac pa su ma sêô ḡac si yom ma sêsôm, “Anötö kêkin̄ alu bu asôm in̄ ndê yom asê têḡ mac lau Israel-ḡga muḡ. Magoc mac atec in̄ ndê yom. Mac atec bu atap sen̄ andôc tamli-ḡga sa, a? Tu dinan̄-ḡga dec alu oc ahu mac sin̄, ma atêḡ lau nan̄ lau Israel dom, nan̄ andi. <sup>47</sup> Pômdau dau gic atu alu bu akôm bocdinan̄, tôm yom nan̄ Aisaya to pi Anötö ndê ḡac akin̄ bocdec bu:

Aô wan̄kin̄ am gitôm ḡawê bu têḡ lau nan̄ lau Israel dom, nan̄ ndi. Ma am oc sôm ḡawaê ḡayham asê pi aneḡ lêḡ wanem lau si-ḡga e tiapa yêc gameḡ hoḡ.” *[Ais 49:6]*

<sup>48</sup> Lau gameḡ apa-ḡga dinan̄ sêḡgô yom dau, ma ḡac atac ḡayham sa ma sêtoc Pômdau ndê yom sa. Ma lau hoḡ nan̄ Pômdau kêyalin̄ ḡac sa su bu sêtap sen̄ sêndôc tali-ḡga sa, nan̄ sêkêḡ whin̄.

<sup>49</sup> Ma Pômdau ndê yom gi tiapa gêm gameḡ hoḡ dinan̄ ahuc. <sup>50</sup> Magoc yêc malac dinan̄ lau Israel-ḡga ḡatô sêḡgilí lau bata ti lauwhê tiwaê nan̄ sêmbu gôlôwac Israel-ḡga ḡalôm, ma sêkêḡ kisa Pol lu Banabas ma sêmasuc in̄lu su yêc ḡac si gameḡ. <sup>51</sup> Bocdinan̄ in̄lu sêtoḡ kop su yêc si gahi bu tóc lau dau si giso asê, ma sêtêḡ malac Aikoniam si. <sup>52</sup> Ma Anötö kêḡ ḡalau Dabuḡ gêm lau malac Antiok-ḡga nan̄ sêkêḡ whin̄ Yisu, nan̄ ahuc, ma sêmbu ti atac ḡayham ḡapan̄.

## 14

### *Pol lu Banabas sem mêtê sêmbu malac Aikoniam*

<sup>1</sup> Pol lu Banabas sêhóc asê malac Aikoniam, ma sêḡkuc si gêbôm ma sêsôc lau Israel si lôḡ wê-ḡga si. Ma yêc dinan̄ in̄lu sem mêtê ḡalêḡ ḡayham e lau daêsam sêkêḡ whin̄ Yisu, lau Israel-ḡga ma lau gameḡ apa-ḡga sêwhin̄. <sup>2</sup> Magoc lau Israel-ḡga nan̄ sêkôc in̄lu si yom sa ti sêkêḡ whin̄ dom, nan̄ sêḡgilí lau gameḡ apa-ḡga e sêlic lau sêkêḡ whin̄-ḡga sac. <sup>3</sup> Tu dinan̄-ḡga Pol lu Banabas sêmbu malac Aikoniam ḡasawa hic baliḡ, ma sêlhac ḡan̄ḡa tu bu sêwhê Pômdau ndê yom sa-ḡga. Ma Pômdau kêḡ ḡaclai têḡ in̄lu bu sêkôm gêḡ dalô ti gêḡ atu-tu,

tu bu pun yom nan injlu sêhoc asê pi inj ndê mwasiñ, nan dôñ. <sup>4</sup> Gêñ dau kôm lau malac-nga sêwhê dau kôc, ñatô sêlhac sêwhiñ lau Israel-nga, ma ñatô sêlhac sêwhiñ aposel lu dinan. <sup>5</sup> Têñ dinan lau Israel-nga ma lau gamen apa-nga nan sêkêñ kisa injlu, nan sêkic yom sêwhiñ ñac si lau bata bu sêkôm injlu ñayom ma sêtuc injlu ña hoc ndu. <sup>6-7</sup> Tigen injlu sêngô ñapuc, ma bocdinar dec sêlhô sêtêñ gamen Likonia-nga si. Ma yêc gamen dinan, injlu sêkôm gwelen ñawaê ñayham-nga yêc malac Listra ma malac Derbi ma yêc ñagamen ñamakê-nga.

### *Pol lu Banabas sêtêñ malac Listra si*

<sup>8</sup> Yêc malac Listra ñgac bôliñ dan mbo, nan gahi lu-lu tibalê. Dinda kôc inj bocdinar, ma inj kêsêlêñ dan dom. <sup>9</sup> Têñ bêc dan inj ndôc gamen nan Pol gêm mêtê mbo, ma ngô inj ndê yom. Pol tahê inj e kêyalê bu inj kêñ whiñ Pômdau ñanga tôm bu kôm inj ñayham sa. <sup>10</sup> Dec Pol ta yom ña awha atu ma sôm, “Tisa lhac!” Ma ñagahô ñambwa ñgac dau tisa ma kêsêlêñ.

<sup>11</sup> Lau Likonia-nga sêlic gêñ nan Pol kôm, dec sêmbwêc yêc dau awha-nga ma sêsôm, “Kec, anôtô sem ñamalac ango ma sêsip sêtêñ yac sêmer.” <sup>12</sup> Ma sêhê ñaê Seus pi Banabas kêkuc ñac si anôtô ñamata-nga ndê ñaê. Ma sêsam Pol bu Hermes, kêkuc ñac si anôtô apa dan ñaê, ñahu bu inj ñgac sôm yom-nga. <sup>13</sup> Lau malac dinan-nga si lôm tu sênem akiñ ñac si anôtô apa Seus, nan kalhac kêpiñ malac dau ñagatam. Ma anôtô apa Seus ndê dabuñsiga dan, ti ñac lau malac-nga atac whiñ bu sêkêñ gêñ pi ya ti da têt Pol lu Banabas. Dec inj kôc makao gapoc ñatô ma gêñ ñatô tu sêngôlôñ makao ma sêkêñ ti da-nga, ma ñac hon sêkac dau sa sêmbu malac dau ñasactô. <sup>14</sup> Magoc têt ndoc aposel lu sêngô gêñ dinan ñawaê, nan sêkac si ñakwê kic bu sêtôc asê bu sêlic gêñ dau so sambuc. Ma sêsa ñalhu si, ma sêmbwêc yom bocdec bu, <sup>15</sup> “Ei! Mac akôm inj dinan tu ake-nga? Alu ñamalac atôm mac, ma amen bu asôm ñawaê ñayham asê têt mac. Alu bu asôm têt mac bu ahu nem anôtôï tasan hon sin ma anem daôm kwi ma anem akiñ Anôtô Tali Nâdau, nan kêmasan undambê ti nom ma gwêc ti gêñ hon. <sup>16</sup> Muñ-ñ ga inj kêñ ñasawa têt lau nom-nga hon bu sêkôm gêñ tôm si atac whiñ. <sup>17</sup> Magoc inj kêmwasiñ lau nom-nga ñapan bu whê ñac si gac sa pi inj. Inj kêñ u gic akêñ umbon, dec mac nem ôm sem ñandô daêsam. Inj kêñ gêñ danen-nga daêsam têt mac, ti gêñ ñayham-ñayham tu bu kôm mac atac ñayham-nga.” <sup>18</sup> Injlu sêwhê gêñ hon dinan sa têt lau dau, magoc lau ñatô si gac sa dom, ma sêkôm ñanga bu sêkêñ da têt injlu.

<sup>19</sup> Têt dinan lau Israel-nga ñatô nan sêmer akêñ malac Antiok ma Aikoniam, nan sêsôm yom daêsam têt lau e sêkac si ñalôm kwi ma sêlic Pol lu Banabas sac. Dec sêtuc Pol ña hoc e gac gêm bu inj mbac ndu su, goc sêhê inj sa malac ñamakê gi. <sup>20</sup> Magoc lau sêkêñ whiñ Yisu-nga ñatô sêsa si sêngihi inj a huc, dec inj tisa ma mbu sôc malac Listra gi. Ma ñagalanse injlu Banabas sêlhô sêtêñ malac Derbi si.

### *Pol lu Banabas sêmbu sêtêñ Antiok si*

<sup>21</sup> Injlu sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac atu Derbi, e lau daêsam sêkêñ whiñ Pômdau. Tinambu injlu sêmbu si, ma sic lau sêkêñ whiñ-nga kêsi yêc malac Listra, Aikoniam, ma Antiok yêc gamen Pisidia-nga. <sup>22</sup> Sêpuc lau sêkêñ whiñ-nga dôñ bu sêlhac ñanga ma sêhu si sêkêñ whiñ sin dom. Sêsôm têt ñac bu, “Yac bu dambo Anôtô ndê gôliñ ñapu, nan inj gêt saun dom. Dalhac ñanga ma dahôc ñawapac dandic ñawaê.” <sup>23</sup> Ma yêc lau sêkêñ whiñ-nga ñaton hon nan injlu sic kêsi, nan Pol lu Banabas sênyalin lau bata sa bu sêyob ton tigen-tigen. Injlu sem mbec lau bata dau ma sêkêñ ñac sêsip Pômdau, nan ñac hon sêkêñ

whiñ in, nan amba. Ma ñac hon sêhu gêñ danen-ña sin tu bu sêten mbec-ña, ma sêndac Pômdau bu puc lau bata dau dôñ. <sup>24</sup> Inlu sic gameñ Pisidia-ña kêsî su, goc sêtên gameñ Pampilia-ña si. <sup>25</sup> Yêc dinan sêhoc ñawaê ñayham asê yêc malac Pega, ma tiñambu sêsa malac Atalia si. <sup>26</sup> Ma yêc Atalia sêpi wan dan, ma sêmbu sêtên malac Antiok nan yêc gameñ Siria-ña si. Muñ-ña lau yêc malac d au sênjaliñ inlu sa ma sêten Anötö bu êmwasiñ inlu tu gwelen nan kwahic dec inlu sic bata su-ña. <sup>27</sup> Sêhoc asê su goc sêkac lau sêkên whiñ-ña hon sa, ma sic miñ gêñ hon nan Anötö gêm inlu sa bu sêkôm. Ma sêsôm asê têtñ ñac bu kwahic dec Anötö gêlêc gatam su têtñ lau nan lau Israel dom, dec ñac si lau daêsam sêkên whiñ Yisu. <sup>28</sup> Ma inlu sêmbu sêwhiñ lau sêkên whiñ-ña yêc malac Antiok ñasawa baliñ.

## 15

### *Lau atu-tu sêkac sa sêmbu Jerusalem*

<sup>1</sup> Lau sêkên whiñ-ña ñatô akên gameñ Judia-ñ ga sêhoc asê Antiok, ma sêndôhôn yom têtñ lau sêkên whiñ-ña nan lau Israel dom, nan bocdec bu, “Mac bu asê nem launçac si ñamlic ñatô su ankc pwac nan Moses tu yom pi, nan dom, dec oc tòm dom bu Anötö nem mac si.” <sup>2</sup> Tu yom dinan-ña dec kisa atu yêc Pol lu Banabas ma lau gameñ Judia-ña dinan ñasawa, ma sêsen dau ñapan pi yom dau. Bocdinan lau sêkên whiñ-ña sênjaliñ Pol lu Banabas ma lau sêkên whiñ-ña ñatô sa, ma sênkiñ ñac bu sêpi Jerusalem sêndi ma sêngô lau aposel ti lau bata si gauc pi yom dau. <sup>3</sup> Sênkiñ ñac si su, ma têtñ ndoc Pol ti lau dau sêñsêlêñ sêmbu sen, nan sic miñ têtñ lau sêkên whiñ-ña yêc gameñ Pionisia ti Samaria-ña, pi ñac si gwelen têtñ lau nan lau Israel dom. Sêwhê sa bu lau apa daêsam sêkac si ñalôm kwi ma sêkên whiñ Pômdau. Ma yom dau kôm lau sêkên whiñ-ña hon atac ñayham atu. <sup>4</sup> Ma têtñ ndoc sêhoc asê Jerusalem, nan lau sêkên whiñ-ña ti aposel ma lau bata sêkôc ñac sa. Ma inlu sic miñ gêñ hon nan Anötö gêm inlu sa bu sêkôm.

<sup>5</sup> Têtñ dinan lau Palêsai ñatô nan sêkên whiñ Yisu, nan sêtisa ma sêsôm, “Yac gauc gêm tidôn bu dandic atu bu lau gameñ apa-ña nan sêkên whiñ Yisu, nan sêsê launçac si ñamlic ñatô su ma sêsôc Moses ndê yomsu ñapu.” <sup>6</sup> Goc sêkac lau aposel ti lau bata hon sa sêpitigen bu sêkôc gauc pi yom dau. <sup>7</sup> Sêsôm yom ñasawa baliñ su, goc Pita tisa ma sôm, “Asidôwai, gauc nem gêñ nan Anötö kôm têtñ lau gameñ apa-ña ñatô, têtñ têtñ dê gi su. Mac anjalê su bu inlê gêlic ñayham bu ñac sêngô ñawaê ñayham sa aô dauñ whañsun, ma sêkên whiñ. <sup>8</sup> Anötö nan kêyalê ñamalac hon si ñalôm, nan kêtñ Njalau Dabuñ têtñ ñac tòm inlê kêtñ têtñ yac, dec têtñ asê bu inlê ndê mwasiñ gic ñac ñawaê whiñ. <sup>9</sup> Inlê kemasan ñac si ñalôm ñawasi sa tu ñac si sêkên whiñ-ña, gitôm inlê kôm têtñ yac. Gêtñ dau whê sa bu inlê gêlic yac hon bu lau kainlê tigen. <sup>10</sup> Magoc inlê kôc ñac sa tu sêñkuc Moses ndê yomsu-ña dom. Yomsu dau kêtñ ñawapac têtñ yac ti damani, nan datôm dom bu dahôc. Bocke dec mac bu akên ñawapac dau sac lau gameñ apa-ña nan sêkên whiñ, nan si bakêyac? Mac bu akôm bocdinan dec oc anjahê Anötö, ma mboc oc kôm inlê atac ñandê. Ma mac oc alhac inlê ndê lêtñ nem lau si-ña ahuc. <sup>11</sup> Magoc yac dakên whiñ bu Anötö gêm yac lau Israel-ña si tu mwasiñ nan datap sa ñambwa yêc Pômdau Yisu-ña. Ma ñac lau dindê bocdinan.”

<sup>12</sup> Ma têtñ dinan Banabas lu Pol sic miñ yom pi gêtñ dalô ti gêtñ atu-tu nan Anötö gêm inlu sa bu sêkôm yêc lau gameñ apa-ña ñalôm. Ma lau hon nan sêkac sa sêndôc, nan sem dôñ ma sêkên dança inlu si yom. <sup>13</sup> Inlu si yom

pacndê, goc Jems sôm yom asê bocdec bu, “Asidôwai, anjô aneñ yom. <sup>14</sup> Pita whê sa têtñ yac su pi gêtñ nanñ Anôtô kôm bu kôc lau gameñ apa-nga ñatô sa sêti inñ ndê. <sup>15</sup> Gêtñ dau kêkuc yom nanñ propet danñ to munñ su bocdec bu:

<sup>16</sup> Pômdau sôm, “Tinjambu aô oc wambu wamenñ, ma wapuc Dawid ndê gôlinñ kinñ-nga dôñ tiyham. Dawid ndê gôlinñ dau kwahic dec tisac gitôm andu nanñ tiakwa su, magoc aô oc wakwê sa tiyham. <sup>17</sup> Njalêtñ dinanñ dec wamasanñ lêtñ bu lau sêtñsalê aô, ma sêtñgasuc aô tiyham. Ma lau gameñ apa-nga nanñ gahê aneñ ñ aê pi ñac, nanñ sêwhinñ.’ Pômdau, nanñ oc kôm gêtñ dau ñandô sa, nanñ ndê yom dau dinanñ. <sup>18</sup> Inñ kêmasanñ lêtñ dau gwananñ su.”  
*[Amos 9:11-12]*

<sup>19</sup> Goc Jems sôm, “Bocdinanñ aô gauc gêm bu lau gameñ apa-nga nanñ sêcac si ñalôm kwi ma sêsôc Anôtô ndê gôlinñ ñapu, nanñ oc dakêtñ ñawapac têtñ ñac dom. <sup>20</sup> Mba! Dato bapia têtñ ñac, ma dakêtñ puc ñac bu sênenñ gêtñ danenñ-nga nanñ lau sêkêtñ ti da têtñ anôtôï gwam, nanñ dom, bu gêtñ dau ñadômbwi yêc Anôtô anjô-nga. Danem la ñac bu sêkôm mêtê mockainñ-nga dom, ma sênenñ bôc nanñ sêkinñ ndu ma wata ti dac nanñ dom. <sup>21</sup> Yom dau dinanñ. Moses ndê yom, nanñ oc sêtñyalê su, ma bocdinanñ dato yom pi dom. Bu lau sem mêtê pi Moses ndê yom yêc malac atu-tu honñ gitôm yala daêsam su, ma sêsam inñ ndê buku yêc ñac si lôm wê-nga tôm bêc Sabat-nga honñ.”

### *Sêto bapia têtñ lau gameñ apa-nga*

<sup>22</sup> Têtñ dinanñ lau aposel ti lau bata, ma lau sêkêtñ whinñ-nga honñ si ñalôm tigenñ, bu sêtñyalinñ ñac si lau ñatô sa, bu sêtêtñ Antiok sêwhinñ Pol lu Banabas sêndi. Ñac sêtñyalinñ lau sêkêtñ whinñ-nga si ñgac bata lu sa, nanñ Judas, nanñ sêsam inñ ndê ñaê danñ bu Basabas, lu Sailas. <sup>23</sup> Ma sêto bapia danñ bu inñlu sêkôc tôhônñ, nanñ sôm yom bocdec bu:

Yac ato bapia dindêc têtñ mac lau gameñ apa-nga nanñ akêtñ whinñ Pômdau, yêc malac Antiok ma gameñ Siria-nga ti Silisia-nga. Mac nem asidôwai yac lau aposel ti lau bata lec, akôm acsalô ñayham têtñ mac.

<sup>24</sup> Yac atap sa bu yac mba lau ñatô sêhôc asê mac, ma sêkôm mac nem ñalôm ñawapac tu ñac si yom pi mêtê dasê launñgac ñamlic-nga. Yac ankinñ lau dau sêtêtñ mac sêloc dom. <sup>25</sup> Bocdinanñ yac honñ gauc gêm tidônñ bu anñyalinñ lau ñatô sa ma ankinñ ñac sêtêtñ mac sêloc sêwhinñ yac mba silip ñayham lu, nanñ Pol lu Banabas. <sup>26</sup> Inñlu sêkêtñ dau sambuc bu sêhoc Pômdau Yisu Kilisi ndê ñawaê ñayham asê, ma sêtôc dau dom bu sêmbac ndu tu inñ ndê ñaê-nga. <sup>27</sup> Ma kwahic dec yac ankinñ Judas lu Sailas sêwhinñ inñlu sêtêtñ mac sêloc, bu sêpuc yom bapia dindêc-nga dôñ. <sup>28</sup> Yac bu akêtñ ñawapac têtñ mac dom, tigenñ bu anem la mac. Ma yac akêtñ whinñ bu Njalau Dabuñ oc puc yac mba yom dau dôñ. Yom dau bocdec. <sup>29</sup> Aneñ gêtñ danenñ-nga nanñ lau sêkêtñ ti da têtñ anôtôï gwam, nanñ dom. Aneñ bôc nanñ sêkinñ ndu ma wata ti dac, nanñ dom. Ma akôm mêtê mockainñ-nga dom. Ayob daôm bu ambo ahê gêtñ dau, nanñ dec oc akôm mêtê ñayham. Yom dau dinanñ. Acsalô ñayham têtñ mac honñ.

<sup>30</sup> Sêto bapia dau su, goc sêtñkinñ lau dau sêtêtñ Antiok si. Ma yêc dindê, ñac sêcac lau sêkêtñ whinñ-nga sa, ma sêkêtñ bapia dau têtñ ñac. <sup>31</sup> Lau sêkêtñ whinñ-nga sêsam, dec puc ñac dôñ ma kôm ñac atac ñayham sa. <sup>32</sup> Judas lu Sailas dau propet lu, ma sêsôm yom ti sêkêtñ gauc ñayham daêsam têtñ lau sêkêtñ whinñ-nga, bu sêpuc ñac dôñ. <sup>33</sup> Sêmbo sêwhinñ ñac bêc ñatô, goc lau sêkêtñ whinñ-nga sem

mbec injlu na yom malô, ma sêjkin injlu sêmbu sêtêj gôlôwac dabun Jerusalem-nga, nan sêjkin injlu sêmen, nan si tiyham. [ <sup>34</sup> Magoc Sailas gauc gêm bu mbo malac Antiok.] <sup>35</sup> Ma Pol lu Banabas sêmbu malac Antiok, ma injlu sêwhin lau daêsam, sêmbu ti sêndôhông lau ma sêhoc Pômdau ndê yom asê.

### *Pol lu Banabas sêhu dau sinj*

<sup>36</sup> Tinjambu Pol sôm yom têtj Banabas bocdec bu, “Aô gauc gêm bu hêclu dambu datêtj malac honj nan mun-nga dahoc Pômdau ndê yom asê dambo, nan dandi. Dandic lau kêsi yêc dindê, ma dalic bu nac sêmbu nalêj bocke.” <sup>37</sup> Banabas tac whin bu sêkôc Jon nan sêsam inj ndê naê dan bu Mak, nan whin injlu ndi. <sup>38</sup> Magoc Pol gêlic gauc dau bu yham dom. Nahu bu mun-nga Jon hu injlu ma injlu si gwelen sinj yêc gamenj Pampilia-nga. <sup>39</sup> Tu yom dinan-nga Pol lu Banabas sêsên dau e sêhu dau sinj. Banabas kôc Mak ma injlu sêpi wanj danj ma sêtêj nduc Saipras si. <sup>40</sup> Magoc Pol kêyalinj Sailas sa bu êjnsêlêj whin inj ndi. Asidôwai Antiok-nga sem mbec injlu ma sêtenj Pômdau bu puc injlu dôj na inj ndê mwasinj, ma tinjambu injlu sêlhô si. <sup>41</sup> Ma injlu sic gamenj Siria ti Silisia-nga kêsi ma sêpuc lau sêkêj whin-nga dôj yêc gamenj dinanj.

## 16

### *Timoti kôm gwelen whin Pol lu Sailas*

<sup>1</sup> Pol lu Sailas sêhoc asê malac Derbi, ma tinjambu sêtêj malac Listra si. Yêc malac dinanj ngac kêj whin-nga danj naê Timoti mbo. Inj dinda inj awê Israel-nga danj nan kêj whin Pômdau, ma Timoti damba inj ngac Grik-nga. <sup>2</sup> Lau sêkêj whin-nga nan sêmbu malac Listra ma Aikoniam sêlic Timoti bu ngac najham ma sêmpinj inj. <sup>3</sup> Pol tac whin bu Timoti êjnsêlêj ti kôm gwelen whin inj. Tigenj inj kêyalê bu lau Israel-nga honj nan sêmbu gamenj dinanj, nan sêjyalê bu Timoti damba inj ngac Grik-nga. Tu dinanj-nga inj sê Timoti ndê namlic natô su. <sup>4</sup> Tinjambu sêjnsêlêj sêlom-sêlom malac, ma sêhoc yom nanj lau bata ti lau aposel sêmatinj tidôj yêc Jerusalem, nan asê têtj lau sêkêj whin-nga bu sêjkuc. <sup>5</sup> Nalêj dau dinanj Anôtô puc lau si sêkêj whin dôj yêc malac honj dinanj, ma tôm bêc honj lau sêkêj whin-nga si tonj kêsôwec tiatu.

### *Pol yêc mbê pi ngac Masedonia-nga*

<sup>6</sup> Nalau Dabunj kalhac Pol ti lau nanj sêwhin inj ahuc, bu sênem mêtê yêc gamenj Esia-nga têtj nasawa dinanj dom. Bocdinaj dec nac gacgenj sêmbu gamenj Prigia ti Galesia-nga, ma sêkôm gwelenj sêmbu dinanj. <sup>7</sup> Têtj ndoc sêhoc asê gamenj Misia-nga nabatinj, ma bu sêsôc malac Bitinia sêndi, nanj Yisu ndê Nalau kalhac nac ahuc tiyham. <sup>8</sup> Bocdinaj sêhoc gêlêc gamenj Misia-nga ma sêsip malac Troas si. <sup>9</sup> Têtj ôbwêc dinanj Pol yêc mbê ma gêlic ngac danj akêj gamenj Masedonia-nga menj kalhac inj anjô-nga, ma tenj inj bocdec bu, “Têtj Masedonia mwenj ma nem yac sa.” <sup>10</sup> Pol yêc mbê dau su ma whê sa têtj yac\* e anjyalê bu Anôtô mbwêc yac bu anem mêtê têtj lau Masedonia-nga. Bocdinaj dec yac anjahic daunj bu atêj lau dau andi.

### *Lidia kôc Pol ndê yom sa ma kêj whin Yisu.*

<sup>11</sup> Yac api wanj yêc Troas ma solop atêj nduc Samotres a, ma najalanj sê yac ahu nduc dau sinj ma asôc baô yêc malac Niapolis. <sup>12</sup> Goc yac anjêlêj atêj

\* **16:10:** Yêc nabatinj 10 Luk to yom ‘yac,’ dec tôc asê bu inj dau mbo whin Pol têtj ndoc dinanj e tôm ndoc sêtêj malac Pilipai si - yêc nabatinj 19 inj to ‘yac’ tiyham dom. Inj kôm nalêj tigenj yêc Apo 20:5–21:18; ma 27:1–28:16.

malac Pilipai a a mbo bêc ñatô. Malac dau ti gameñ Masedonia-nga ña-malac atu, ma lau Rom-nga nan sem gôlin gameñ dau, nan sêndôc malac dinan.

<sup>13</sup> Têñ Sabat dan yac ahu malac dau sin, ma asa atên bu dan yêc malac dau ñamakê a. Yac gauc gêm bu mboe gameñ dinan, in lau ñatô si gameñ sêten mbec-nga. Ma yac atap lauwhê ñatô sa, nan sêkac sa sêmbo dindê, dec andôc sic ma ac hu asôm yom têtñ ñac. <sup>14</sup> Lauwhê nan sêngô yom dau, nan si dan in Lidia. In awhê tidulu po ñadalô-nga, nan men akêtñ malac Tayatira, ma in awhê toc Anötô sa-nga. Têtñ ndoc in ngô Pol ndê yom, nan Pômdau kac in ndê ñalôm bu kôc yom dau sa ma kêtñ whin Yisu. <sup>15</sup> Dec Lidia ti lau hon nan sêndôc in ndê andu nan sêlin sanju. Ma tinambu in sôm têtñ yac, “Mac bu alic aô gitôm awhê nan kêtñ whin Pômdau, dec amen ambo aner andu.” Ma in pinkap yac ñapan e yac awhin in a.

### *Pol lu Sailas sêndôc gapocwalô*

<sup>16</sup> Têtñ ndoc dan yac bu atên gameñ nan lau sêten mbec sêmbo, nan andi, ma awhê dan men tap yac sa. In awhê akin ñambwa dan, ma ñalau dan mbo whin in ma hoc yom asê pi gêtñ nan oc men sa tinambu. Lau daêsam êlêmê sêtên in si, bu in whê yom sa pi gêtñ nan oc hóc asê ñac têtñ têtñ ñambu-nga. Ma awhê dau ndê ñadaui sêtap awa atu sa tu in-nga. <sup>17</sup> Têtñ têtñ dinan yac anjêlêtñ awhin Pol, ma awhê dau kêtñ yac ma mbwêc bocdec bu, “Lau dindêc sem akin Anötô Ñawasi ti Ñaclai Ñadau, ma sêwhê yom sa pi lêtñ Anötô nem mac si andôc tamli ñapan-nga.” <sup>18</sup> Tôm bêc daêsam in kôm boc-dinan e mbô Pol ñalôm sa. Goc in kac dau kwi ma sôm têtñ ñalau bu, “Tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, dec wandic atu am bu sa yêc awhê dinan.” Ma ñagahô en ñalau hu awhê dau sin.

<sup>19</sup> Têtñ ndoc dinan awhê dau ndê ñadaui sênyalê bu ñac si lêtñ sêkôc awa-nga pacndê. Dec sêlô Pol lu Sailas dôñ ma sêhê inlu sa sêsôc malac lôm sêtên lau atu-tu si. <sup>20</sup> Sêkêtñ inlu sêlhac lau sêmatôc yom-nga si anjêlêtñ-nga, ma sêsôm, “Ngac lu dindêc inlu ngac Israel-nga. Ma sêmen bu sêli lau malac-nga si ñalôm sa. <sup>21</sup> Bu inlu sêkac lau bu sêñkuc mêtê ñatô nan yac lau Rom-nga bu tanjuc, dec oc so yac nen ñagôlin.” <sup>22</sup> Awhê akin dau ndê ñadaui sêngôlin yom dinan pi Pol lu Sailas, ma lau malac-nga sêpuc yom dau dôñ. Bocdinan lau sêmatôc yom-nga sêkêtñ yatu bu sêkac inlu si ñakwê su ma sêhi inlu ña sô. <sup>23</sup> Sêhi inlu ña sô sac andô, goc sêkêtñ inlu sêndôc gapocwalô. Ma sêsôm yom ñannga têtñ ngac nan yob gapocwalô bu yob inlu ñapep. <sup>24</sup> In ngô yom dau su dec kêtñ inlu sêndôc ñalôm dan, nan yêc andu gapocwalô-nga dau ña-ñalôm andô. Ma in sô inlu gahi dôñ gêm damin a.

<sup>25</sup> Timaninhu Pol lu Sailas sêten mbec ti sem wê sêmpin Anötô, ma lau gapocwalô-nga ñatô sêkêtñ danja inlu. <sup>26</sup> Sem wê sêmbo ma ti yihô atu gêm dec andu gapocwalô-nga wiwic sa. Ma gam gapocwalô-nga hon sêlêc dau su, ma sen gapocwalô-nga suc yêc lau hon. <sup>27</sup> Têtñ têtñ dinan ngac yob gapocwalô-nga tali sa ma gêlic bu gam hon kac sa su. In gauc gêm bu lau hon oc sêlhô si su, dec púc in ndê bien balin sa bu kun dau ndu. <sup>28</sup> Magoc Pol mbwêc, “Kôm daôm ñayom dom. Yac hon kelec ambo!” <sup>29</sup> Goc ñadau sôm bu lau sêtun ya sa sêmen, ma sôc gapocwalô gi. In hu dau sip nom yêc Pol lu Sailas gahi-nga, ma têtñ dau ti kêtitec ñandô. <sup>30</sup> Malô goc in wê inlu sêsa awê si ma ndac inlu, “O ngac atu lu. Aô wakôm sake bu watap sen wandôc tanli-nga sa?” <sup>31</sup> Ma inlu sêdô yom ma sêsôm, “Kêtñ whin Pômdau Yisu, dec am oc tap Anötô ndê mwasin nem am si-nga sa. Am ti am nem lau hon nan ambo nem andu, nan asa lêtñ tigen dinan.” <sup>32-33</sup> Têtñ ôbwêc dinan ngac yob andu gapocwalô-nga kôc inlu ma



kêgwasiñ inlu gamboc. Ma inlu sêwhê Pômdau ndê yom sa têtj in ti lau hoñ nanj sêmbo in ndê andu. Ma in ti ndê lau hoñ sêlin sanju. <sup>34</sup> Tinjambu in kôc inlu sêsôc in ndê andu si ma kêñ gêtj danen-nga inlu senj. In tac ñayham atu bu in ti ndê lau hoñ kwahic dec sêkêtj whin Anötö.

<sup>35</sup> T êñ galanês bêbêc lau sêmatôc yom-nga sêñkin lau sin-nga ñatô sêtêtj ñgac yob gapocwalô-nga si, bu sêsôm têtj in bu êñgapwêc Pol lu Sailas su. <sup>36</sup> Ñgac nanj yob andu gapocwalô-nga ñgô yom dau, goc sôm têtj Pol, “Lau sêmatôc yom-nga sêkêtj yom menj bu wanğapwêc amlu Sailas su yêc gapocwalô. Bocdinañ amlu alhö andi ti yom malô.” <sup>37</sup> Magoc Pol sôm têtj lau s in-nga dinañ, “Alu ñgac Israel-nga, magoc alu ñgac Rom-nga† awhin. Sêmatôc alu mba yom ñapep dom, ma sic alu yêc lau hoñ anğô-nga e sêkêtj alu andôc dec. Ma bocke dec ñac bu sêhu alu sin gelec alhö andi? Mba! Ñac dau sêmenj ma sêwê alu asa andi.”

<sup>38</sup> Lau sin-nga dinañ sêmbu si ma sic minj yom dau têtj lau sêmatôc yom-nga. Ñac sêñgô bu Pol lu Sailas inlu ñgac Rom-nga sêtôm ñac, dec ñac sêtôc dau atu. <sup>39</sup> Goc ñac sêtêtj gapocwalô si ma sêkôm bu sênem malô inlu si ñalôm. Sêkôc inlu su yêc andu gapocwalô-nga, ma sêwê inlu sêsa si. Ma sêndac inlu bu sêhu malac dau sin. <sup>40</sup> Têtj ndoc Pol lu Sailas sêhu gapocwalô sin, nanj inlu sêtêtj Lidia ndê andu si. Sêkac lau sêkêtj whin-nga hoñ sa, ma sêsôm yom ñayham daêsam tu sêpuc ñac dôtj-nga. Ma tinjambu sêhu ñac sinj.

## 17

### *Lau sêkêtj kisa Pol lu Sailas yêc Tesalonika*

<sup>1</sup> Inlu sêñsêlêtj si sêsa senj têtj malac Ampipolis ma Apolonia, ma gacgenj si e sêhóc asê Tesalonika. Yêc malac dinañ lau Israel si lôm wê-nga danj kalhac. <sup>2</sup> Pol kêkuc in ndê mêtê, ma têtj Sabat sôc lôm wê-nga dau gi. Ma gitôm Sabat têtj in gêm yomgalôm whin lau yêc dindê, bu whê ñac si gac sa pi Anötö ndê yom daêsam nanj sêto yêc muj su nanj. <sup>3</sup> In whê sa ma tóc asê bu Mesaya gic waê bu hôc ñandê e mbac ndu, ma tisa akêtj lau batê-nga ma mbo tali tiyham. Dec in sôm têtj ñac, “Kwahic dec aô wasôm têtj mac bu Yisu in Mesaya dau. Yom ñandô!” <sup>4</sup> Lau Israel-nga ñatô sêkêtj whin ma sêlhac sêwhin Pol lu Sailas. Ma lau Grik-nga daêsam nanj sêtoc Anötö sa, nanj sêkêtj whin, ma lauwhê tiwaê daêsam bocdinañ.

<sup>5</sup> Magoc lau Israel-nga ñatô sem lêmuj Pol lu Sailas, dec sêsôc malac lôm si, ma sêkac lau sac ñatô sa sêpitigenj, ma sêñgili ñac tu bu sêndic hu kisa. Ñac sêñyalê bu Pol lu Sailas sêyêc Jason ndê andu, dec sênti sêtêtj andu dau si, bu sêhê inlu sêsa sêmenj. <sup>6</sup> Magoc sêtap inlu sa dom, ma bocdinañ sêkôc Jason ti lau sêkêtj whin-nga ñatô ma sêkêtj ñac sêlhac lau bata malac-nga anğô-nga. Ma sêsôm ña awha atu, “Lau nanj sêli lau ñalôm sa yêc gameñ hoñ, nanj kwahic dec sêmenj sêkôm yêc yac nenj malac. <sup>7</sup> Ma Jason, ñgac dindec, in kôc ñac sa sêmbo in ndê andu. Ñac sêsôc †Sisa ndê ñagôlinj ñapu dom, ma ñac hoñ sêsôm bu kinj danj tiyham mbo, nanj ndê ñaê Yisu.” <sup>8</sup> Lau bata ti lau toñ dinañ ma lau malac-nga hoñ sêñgô yom dinañ e gêli ñac si ñalôm sa ñandô. <sup>9</sup> Goc sêsôm bu Jason ti in ndê lau sênemlhi dau su yêc gapocwalô. Semlhi su goc sêkêtj ñac sêlhô si.

† 16:37: Yom dau ñahu sêsôm yêc Yom Inglis bu ‘citizenship.’ Pol whê inlu Sailas sa bu citizen Israel-nga, ma citizen Rom-nga whin. Lau Rom si ñagôlinj danj kêñ yao bu sêhi citizen Rom-nga dom, bocdinañ gêtj nanj sêkôm têtj inlu Sailas, nanj gêtj so. Alic yom ñatô yêc Apo 22:25-29.

### *Pol lu Sailas sêêtêj malac Berea si*

<sup>10</sup> Lau sêkêj whin-nga yêc Tesalonika sêhôn e nasec sa su, goc sêjkinj Pol lu Sailas sêlhô sêêtêj malac Berea si. Sêhôn asê su sêmbo malac dinanj, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si ma sem mêtê. <sup>11</sup> Lau Berea-nga nac lau si mêtê nayham hôc gêlêc lau Tesalonika-nga si mêtê. Sêkêj danja napep têtj Pol lu Sailas si yom pi Yisu, ma sêkôc sa ti atac whin. Ma tôm bêc honj sem dôhôn yom dau whinj Anötö ndê yom nanj sêto munj su yêc nanj. Nac bu sênyalê injlu si yom bu yom nandô me mba. <sup>12</sup> Ma lau Israel-nga daêsam sêkêj whinj Yisu, ma yêc lau Grik-nga, lauwhê tiwaê ma laungac daêsam sêkêj whinj bocdinaj.

<sup>13</sup> Malô goc lau Israel-nga yêc malac Tesalonika sêngô njawaê bu Pol gêm Anötö ndê mêtê têtj lau mbo Berea. Dec nac sêêtêj Berea si, bu sêli lau njalôm sa bu sêkêj kisa Pol lu Sailas. <sup>14</sup> Tu dinanj-nga lau sêkêj whin-nga sêjkinj Pol kôlhô têtj malac danj yêc gamej gwêc-nga gi. Magoc Sailas lu Timoti gacgen sêmbo malac Berea. <sup>15</sup> Lau nanj sêhonj Pol ma sêsa senj sêwhinj inj, nanj sêkôc inj sêsip malac Atens si. Goc Pol kêkinj nac sêmbu si, ma sôm bu sêkêj yom têtj Sailas lu Timoti bu sêêtêj inj sêmên njagahô.

### *Pol gêm mêtê yêc Atens*

<sup>16</sup> Pol hônj injlu mbo Atens, ma gêlic anötöi gwam daêsam sêlhac malac lôm, dec kôm inj njalôm njawapac. <sup>17</sup> Bocdinaj inj sôc lôm wê-nga gi ma gêm yomgalôm whinj lau Israel ti lau Grik-nga nanj sêtoc Anötö sa. Ma tôm bêc honj inj sôc malac lôm gi tap lau njatô sa, ma whê Anötö ndê yom sa têtj nac bocdinaj. <sup>18</sup> Yêc Atens lau njatô sêmbo, nanj êlê mê sem yomgalôm pi gêtj honj njahu sêwhinj dau. Sêsam nac bu lau Epikuria ma lau Stoik. Têtj ndoc nac si lau njatô sêngô Pol sôm njawaê nayham asê pi Yisu, ma pi lêtj datisa akênj lau batê-nga, nanj nac sic hu sêsenj inj ndê gauc ti yom njatô. Lau njatô sêsôm, “Njac dindêc sôm yom daêsam njapanj, njahu bocke?” Ma njatô sêsôm, “Mboe inj bu nem yac nenj gauc kwi tu bu dakêj whinj anötöi apa-nga.” <sup>19</sup> Bocdinaj dec sêwê inj sêêtêj gamej nanj sêsam bu Areopagas, gamej nanj lau nanj sêkip gêtj njahu sa-nga êlê mê sêkac sa sêmbo. Nac sêkêj Pol kalhac lau Areopagas-nga anjô-nga, ma sêndac inj bocdec bu, “Gitôm bu am whê yom wakuc nanj am kêdôhônj têtj lau, nanj sa têtj yac? <sup>20</sup> Yac anjô am nem yom tôm yom wakuc andô danj, ma yac bu anjalê yom dau njahu.” <sup>21</sup> Lau Atens ti lau apa honj nanj sêndôc malac dinanj, nanj sêmbo tu sêngô yom ti sênem yomgalôm njapanj pi gauc wakuc bocke nanj hôc asê nac-nga. Nac si gwelenj danj mba. Tu dinanj-nga dec nac bu sêngô Pol ndê yom.

<sup>22</sup> Ma Pol tisa kalhac lau anjô-nga yêc Areopagas, ma sôm, “O mac lau Atens-nga. Aô kayalê bu mac akôm gêtj daêsam tu bu anem akinj anötöi nom-nga. <sup>23</sup> Bu aô kasêlênj ti gatôc gwanij gêtj honj nanj mac amasanj tu anem akinj mac nem anötöi-nga. Ma aô gatap alta danj sa, nanj mac ato yom pi bocdec bu, ‘Anötö nanj yac tam gauc, nanj ndê alta.’ Anötö nanj mac am akinj magoc am gauc inj, nanj kwahic dec aô oc wawhê inj sa têtj mac. <sup>24</sup> Inj Anötö, nanj kêj nom ti gêtj honj, ma inj undambê ti nom njadau. Ma bocdinaj inj ndôc lôm dabuj nanj njamalac amba sêmasanj, nanj dom. <sup>25</sup> Ma gêtj nanj njamalac sêmasanj, nanj oc nem inj sa njalêj bocke? Bu inj pônâ gêtj danj dom. Ma inj dau kêj wayahô têtj njamalac bu sêmbo tali ma kêj gêtj honj bocdinaj. <sup>26</sup> Inj kêj njamalac njamata-nga mbo nom e kwahic dec lau titorj-titorj honj sêsa akênj njac tigenj dinanj, ma sem nom njagamej sambob ahuc. Lau titorj-titorj honj si gamej njabatinj, nanj Anötö kêyalinj sa gwananj su, ma têm bu lau tonj tigenj-tigenj si njac lai tiatu ma tisaunj,

nañ kêmatinj tidôñ gwananñ su bocdinanñ. <sup>27</sup> Anötö kôm gêñ honñ dinanñ tu bu lau sêlic, ma sêñsalê inñ e sêtap inñ sa. Magoc inñ mbo baliñ têtñ yac lau tigenñ-tigenñ dom. <sup>28</sup> Tôm yom ñagauc danñ nañ mac daôm nem ñgac danñ to muñ su, nañ sôm, “Tu Anötö ndê ñaclai-ñga dec yac dambo tanñli ma tanñsêlêtñ, ma yac neñ ñahu yêc sip inñ-ñga.” Ma mac nem ñgac danñ tiyham to yom ñagauc danñ bocdec bu, “Yac dati inñ ndê balêkoc.” <sup>29</sup> Yac dati inñ ndê balêkoc ma bocdinanñ yac bu gauc nem bu inñ gitôm gol me silba me hoc me ñagatu danñ, nañ ñamalac sêmasanñ tôm ñac si gauc, nañ dec yac gauc gêm yom so pi inñ. <sup>30</sup> Muñ-ñga lau daêsam gauc gêm yom bocdinanñ, bu sêñyalê Anötö dom. Magoc inñ kêtñ ñagêyô têtñ ñac dom. Tigenñ kwahic dec inñ gic atu bu lau honñ sênem dau kwi. <sup>31</sup> Bu inñ kêtñyalinñ bêc danñ sa bu êmatôc lau nom-ñga honñ, ma inñ oc kôm gêtñ dau êñkuc inñ ndê lêtñ gitêtñ. Ma inñ k êyalinñ ñgac danñ sa bu kôm gwelenñ dau. Inñ uñ ñgac dau sa akêtñ lau batê-ñga, dec tôte gêtñ dau tiawê têtñ lau honñ sêlic.”

<sup>32</sup> Têtñ ndoc sêñgô Pol ndê yom pi lau sêtisa akêtñ lau batê-ñga, nañ lau ñatô sêpu inñ. Magoc lau ñatô sêsôm, “Yac bu anğô am nem yom pi gêtñ dinanñ tiyham.” <sup>33</sup> Ma têtñ dinanñ Pol tisa ma hu lau nañ sêndôc Areopagas, nañ sinñ. <sup>34</sup> Lau ñatô sêñkuc Pol ma sêkêtñ whinñ Yisu. Ñac si danñ inñ Dionisias, nañ muñ-ñga ndôc whinñ lau nañ sêkac sa yêc Areopagas. Ma awê danñ ñaê Damaris ma lau ñatô sêkêtñ whinñ bocdinanñ.

## 18

### *Pol mbo malac Korin*

<sup>1</sup> Tinjambu Pol hu Atens sinñ ma têtñ malac Korin gi. <sup>2</sup> Yêc dinanñ inñ tap ñgac Israel-ñga danñ sa, nañ ndê ñaê Akwila. Inñ dinda kôc inñ yêc gameñ Pontus-ñga, ma muñ-ñga inñlu ndê awê Prisila sêndôc malac Rom yêc gameñ Itali-ñga. Magoc tinjambu Kin Klaudias kêtñ yatu bu lau Israel-ñga honñ sêhu malac Rom sinñ, dec inñlu Prisila sêlhô si sêmbo malac Korin. Têtñ ndoc Pol hôc asê, nañ gi gêlic inñlu. <sup>3</sup> Akwila lu Prisila i ñlu awê lu ñgac sêkôc bôc ñamlic ma po ma sêsi pitigenñ tu sêmasanñ bac-ñga. Pol kêtñyalê gwelenñ dau tidôñ whinñ, bocdinanñ dec mbo whinñ inñlu, ma sêkôm gwelenñ sêwhinñ dau. <sup>4</sup> Pol tac whinñ bu lau I srael ma lau Grik nañ sêmbo Korin sêkêtñ whinñ Pômdau, dec tôm bêc Sabat-ñga honñ sôc lôm wê-ñga gi, ma gêm yomgalôm whinñ ñac.

<sup>5</sup> Têtñ ndoc Sailas lu Timoti sêmenñ akêtñ gameñ Masedonia-ñga, nañ Pol kêtñ dau sambuc tu gwelenñ nem mêtê lau-ñga. Inñ hoc yom asê têtñ lau Israel-ñga ma sôm têtñ ñac bu Yisu inñ Mesaya dau. <sup>6</sup> Magoc lau Israel-ñga sêkêtñ whinñ Pol ndê yom dom, ma sêli awê sa têtñ inñ. Bocdinanñ inñ kêtñgolonñ kop su yêc ndê ñakwê bu tôte ñac si giso asê, ma sôm, “Mac atec Anötö ndê yom, dec awêkainñ daôm nem ñagêyô. Aô dom. Kwahic dec wahu mac lau Israel-ñga sinñ, ma wakôm gwelenñ têtñ lau nañ lau Israel dom.” <sup>7</sup> Goc Pol hu lôm wê-ñga sinñ, ma sa gi mbo Titius Justus ndê andu. Inñ ñgac gameñ apa-ñga nañ gêm akinñ Anötö, ma inñ ndê andu kalhac kêtñinñ lôm wê-ñga. <sup>8</sup> Ma ñgac bata lôm wê-ñga danñ ñaê Krispas, ti lau honñ nañ sêmbo inñ ndê andu, nañ sêkêtñ whinñ Pômdau. Ma lau Korin-ñga daêsam nañ sêñgô Pol ndê yom, nañ sêkêtñ whinñ Yisu ma sêlinñ sanñgu.

<sup>9</sup> Têtñ ôbwêc danñ Pol yêc mbê, ma gêlic Pômdau sôm yom têtñ inñ bocdec bu, “Tôte daôm dom. Sôm aneñ yom asê ñapanñ, ma nem daôm dôñ dom. <sup>10</sup> Bu aô gambo gawhinñ am, ma oc tôte dom bu lau danñ sêkêtñ sac am. Bu yêc malac dindec, aneñ lau daêsam sêmbo.” <sup>11</sup> Bocdinanñ Pol mbo Korin tôm yala tigenñ ma ayô 6, ma kêdôhônñ Anötö ndê yom têtñ lau.

<sup>12</sup> Têḡ ndoc naḡ Galio gêm gôliḡ gameḡ Akaya-ḡga, naḡ lau Israel-ḡga naḡ sêḡdôc malac Korin, naḡ sêkêḡ si ḡjalôm pitigeḡ bu sêkêḡ kisa Pol. Ma sêkêḡ iḡ kalhac Galio aḡḡô-ḡga bu êmatôc iḡ ndê yom. <sup>13</sup> Ma ḡac sêsôm, “ḡḡac dindec kêdôhôn lau bu sênem akiḡ Anôtô ḡa lêḡ naḡ so yac mba yomsu.” <sup>14</sup> Pol kac awha sa bu sôm yom, m agoc Galio dau ô lau Israel si yom ma sôm, “O mac lau Israel-ḡga! Mac nem yom dec bu hêḡanônḡ sac atu dan, me ḡêḡ naḡ so ḡagôliḡ Rom-ḡga, dec waḡḡô. <sup>15</sup> Magoc yom naḡ mac asôm pi ḡḡac dindec, naḡ hêḡanônḡ mac daôm nem yom ti ḡaê ḡatô ma yomsu Israel-ḡga. Bocdinaḡ mac daôm amasaḡ. Aô oc wamatôc yom kaiḡ dinaḡ dom.” <sup>16</sup> Dec iḡ soc ḡac su yêc andu matôc-ḡga. <sup>17</sup> Ma lau hoḡ sêkôc Sostene, ḡḡac bata naḡ yob lau Israel-ḡga si lôm wê-ḡga yêc malac Korin, naḡ dôḡ, ma sic iḡ yêc lau matôc-ḡga aḡḡô-ḡga. Ma Galio ḡêlic, magoc kôm tôm gêm gauc.

### *Pol mbu têtḡ Antiok gi*

<sup>18</sup> Pol mbo malac Korin têm baliḡ ḡḡac, goc hu lau sêkêḡ whiḡ-ḡga siḡ ma têtḡ malac Kenkria gi, bu kôc waḡ ma mbu têtḡ gameḡ Siria-ḡga ndi. Ma Prisila lu Akwila sêwhiḡ iḡ si. Muḡ-ḡga Pol gic bata yom dan têtḡ Anôtô, ma tu dinaḡ-ḡga ta têtḡ ndoc sêmbo malac Kenkria, naḡ kêḡ kêclauḡ sêḡḡapin tiapê. Pacndê su, goc ḡac sêpi waḡ ma sêlhô si. <sup>19-20</sup> Sêtêḡ malac Epesas si, ma Pol sôc lôm wê-ḡga gi, ma gêm yomgalôm whiḡ lau Israel-ḡga. Ma ḡac sêḡdac iḡ bu mbo whiḡ ḡac têm ḡatô tiyham, magoc iḡ gôlôc têtḡ ḡac dom. Iḡ hu Prisila lu Akwila siḡ sêmbo sêwhiḡ ḡac. <sup>21</sup> Ma têtḡ ndoc iḡ pi waḡ gi, naḡ kêmatinḡ yom têtḡ lau Epesas-ḡga bocdec bu, “Anôtô bu lic ḡayham, dec aô wambu watêḡ mac wameḡ tiyham.” Goc waḡ dau hu Epesas siḡ ma sa gi. <sup>22</sup> Waḡ dau kêsêlêḡ e hôc asê malac Sisaria, goc Pol sip baô gi. Ma iḡ pi Jerusalem gi ma gic lau sêkêḡ whiḡ-ḡga kêsi yêc dinaḡ. Ma tiḡambu iḡ têtḡ malac Antiok gi. <sup>23</sup> Iḡ mbo Antiok ḡasawa saunḡ, goc kêsêlêḡ têtḡ gameḡ Prigia ma Galesia-ḡga gi. Yêc dindê iḡ golom-golom malac ma puc lau sêkêḡ whiḡ-ḡga dôḡ bu sêlhac ḡaḡga.

### *Apolos ndê miḡ*

<sup>24</sup> Têtḡ ḡasawa dinaḡ ḡḡac dan ḡaê Apolos hôc asê malac Epesas. I ḡ ḡḡac Israel-ḡga naḡ ndê malachu Aleksandria, ma iḡ ḡḡac tigauc ma kêyalê Anôtô ndê yom naḡ sêto muḡ su yêc, naḡ tidôn. <sup>25</sup> Lau ḡatô sêḡdôhôn iḡ pi Pômdau Yisu su, ma bocdinaḡ iḡ kêḡ ndê ḡjalôm ti gauc sambuc bu êḡdôhôn lau pi Yisu ma whê iḡ ndê yom sa ḡapep. Magoc iḡ kêyalê busaḡḡu ḡalêḡ tigeḡ, naḡ Jon ndê lêḡ êḡku lau tu sênem dau kwi-ḡga. <sup>26</sup> Yêc Epesas Apolos sôc lôm wê-ḡga gi, ma gêm mêtê ti ḡaḡga. Prisila lu Akwila sêḡḡô iḡ ndê yom, dec sêḡḡalêm iḡ têtḡ iḡlu si andu gi, ma sêwhê yom ḡatô sa têtḡ iḡ e iḡ kêyalê Anôtô ndê lêḡ nem lau si-ḡga ḡapep eḡ.

<sup>27</sup> Tiḡambu Apolos bu têtḡ gameḡ Akaya-ḡga ndi, dec lau sêkêḡ whiḡ-ḡga yêc malac Epesas sêpuc iḡ ndê ḡjalôm dôḡ. Ma sêto bapia têtḡ lau Akaya-ḡga naḡ sêtap Anôtô ndê mwasinḡ sa ma sêkêḡ whiḡ Yisu, ma sêteḡ ḡac bu sêkôc Apolos sa. Ma têtḡ ndoc iḡ hôc asê, naḡ iḡ mbo whiḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga dinaḡ, ma gêm ḡac sa ḡandô. <sup>28</sup> Bu iḡ kalhac ḡaḡga ma ô lau Israel-ḡga si yom yêc lau hoḡ aḡḡô-ḡga, ma whê Anôtô ndê yom naḡ sêto yêc, naḡ sa, bu tôc asê bu Yisu iḡ Mesaya dau.

<sup>1</sup> Têñ ndoc Apolos mbo Korin, nan Pol hu gameñ Prigia ti Galesia-nga sin, ma kêsêlêñ ho senj lôc-nga nan sa têñ malac Epesas gi. Inj hôc asê Epesas, ma tap lau sêkêñ whin-nga ñatô sa. <sup>2</sup> Ma inj ndac ñac bocdec bu, “Têñ ndoc mac akêñ whin tiwakuc, nan mac akôc Ñalau Dabuñ su, me mba?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Mba. Yac akôc Ñalau Dabuñ su dom, ma anğô yom dan pi inj dom.” <sup>3</sup> Dec Pol ndac, “Mac alin busanğ u kain bocke?” Ma sêsôm bu, “Yac alin busanğ u ñalêñ gitôm Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê.” <sup>4</sup> Goc Pol sôm, “Jon kêku lau nan sem dau kwi, ma sôm têñ ñac bu sêkêñ whin ñac nan oc meñ êñkuc inj, nan Yisu.” <sup>5</sup> Ñac sênğô Pol ndê yom dinanğ goc sêlinğ busanğ u tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga. <sup>6</sup> Ma têñ ndoc Pol hu amba sac ñac, nan Ñalau Dabuñ gêm ñac ahuc, dec sêsôm yom sem lau apa awha, ma sêhoc yom asê gitôm lau propet. <sup>7</sup> Lau nan gêñ dau hôc asê têñ ñac, nan lauñğac 12.

<sup>8</sup> Pol mbo malac Epesas ñasawa gitôm ayô tó, ma sôc lôm wê-nga ñapan. Ma yêc dindê inj gêlêñ yom dôñ bu whê Anôtô ndê gôlinğ ñahu sa têñ lau. <sup>9</sup> Magoc lau ñatô si ñalôm ñadandi ma sêkôc Pol ndê yom sa dom. Ma yêc lau hoñ anğô-nga sêpu senj nan Pol whê sa têñ ñac. Goc Pol hu ñac sinğ ma kôc lau sêkêñ whin-nga su yêc lôm wê-nga. Ma tôm bêc hoñ inj gêm mêtê ñac mbo Tiranus ndê andu lau sêkac sa-nga. <sup>10</sup> Inj kôm bocdinanğ tôm yala lu e lau Israel ti Grik-nga hoñ nan sêmbo gameñ Asia-nga, nan sênğô Pômdau ndê ñawaê. <sup>11</sup> Anôtô kêñ ñaclai têñ Pol ma kôm gêñ dalô atu-tu daêsam. <sup>12</sup> Inj kôc ñaclai atu, gitôm inj bu êmasec po waher-nga ti ñakwê awê-nga ma ñaclai dau oc lom ndi. Ma lau bu sêkôc po dau, ma sêkêñ sac lau gêmbac ti lau nan ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, dec oc kôm ñac ñayham sa.

### *Skiwa atui*

<sup>13</sup> Lau Israel-nga ñatô sêkôm gwelenğ sêsoc ñalau sac yêc lau. Ma ñac sic hu sêsôm Pômdau Yisu ndê ñaê asê têñ ndoc sêkôm gwelenğ dau. Ñac sêkêñ yatu ñalau sac bocdec bu, “Am sa mwenğ, tu Yisu, nan Pol gêm mêtê pi inj, nan ndê ñaê-nga.” <sup>14</sup> Ma Israel si dabunğisa a tu danğ ñaê Skiwa ndê atui 7 sêkôm gwelenğ dau sêwhinğ. <sup>15</sup> Magoc têñ bêc danğ ñalau sac danğ ô ñac si yom ma sôm, “Yisu lu Pol aô kayalê inğ su, magoc mac lau dinanğ aô kayalê mac dom!” <sup>16</sup> Goc ñac ti ñalau sac dinanğ gic ñac e ku ñac dulu, ma gic ñac basô-basô e sêlinğ dac sac andô ma sênti sêsa akêñ andu dau ñamlic ñambwa-ñambwa si.

### *Mêtê kêsôwec yêc Asia*

<sup>17</sup> T êñ ndoc lau Israel ti lau Grik-nga nan sêndôc Epesas nan sênğô gêñ dau ñawaê, nan sêtôc dau atu, ma lau hoñ sêtoc Pômdau Yisu ndê ñaê sa. <sup>18</sup> Ma lau daêsam nan sic hu sêkêñ whinğ Yisu su, magoc sêsap si mêtê akwa dôñ, nan sêtisa sêlhac lau hoñ anğô-nga ma sêhoc si sac asê. <sup>19</sup> Lau mbectoma-nga ñatô sêkôc si bapia mbec-nga ma sêkêñ pitigenğ yêc lau anğô-nga, goc sêpoc ya gêñ. Bapia mbec-nga dinanğ ñaôli atu-tu. Ñac bu sêkêñ hoñ têñ lau sênemli, dec oc sêtap awa sa gitôm mone silba 50,000.\* <sup>20</sup> Ñalêñ dinanğ dec Pômdau ndê yom tiapa, ma kôm gwelenğ ti ñaclai yêc lau sêkêñ whin-nga si ñalôm.

<sup>21</sup> Gêñ hoñ dinanğ hôc asê su, goc Pol gauc gêm bu têñ gameñ Masedonia ti Akaya-nga ndi, ma tinambu mbu têñ malac Jerusalem ndi. Inj sôm, “Aô watêñ Jerusalem wandi, ma tinambu wandic malac Rom kêsi whinğ.” <sup>22</sup> Ma inj kêkinğ

\* **19:19:** Mone silba dinanğ sêsam bu drakma, ma drakma tigenğ gitôm ñaôli gwelenğ bêc tigenğ-nga. 50,000 drakma dinanğ ñaôli atu andô, oc hôc gêlêc PNG si mone K500,000. Lau ñatô sêkêñ whinğ bu yom nan lau mbectoma sêto pi bapia dau, nan kêñ ñaclai atu têñ ñac, dec semli bapia dau ña ñaôli atu.

Timoti lu Erastas, ngac lu nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj sêmunj inj sêtênj Masedonia si. Ma inj dau gacgej mbo njasawa saunj mbo gamej Asia-nga.

### *Lau sêli dau sa yêc Epesas*

<sup>23</sup> Têj njasawa dinanj lau sêli dau sa njandô pi senj nanj lau sêkêj whinj-nga sêhkuc. <sup>24</sup> Ngac nanj gic hu gêj dau nanj ndê njaê Dimitrias. Inj ngac nanj pec silba ma kêmasanj ti alta me gêj njatô bu lau sêkêj lhac si andu bu sênem akinj anôtô gwam awhê nanj sêsam bu Atemis. Ma inj ti lau njatô sêtap awa daêsam sa yêc gwelenj dinanj. <sup>25</sup> Inj kêgalêm lau dau sa, sêwhinj lau njatô nanj sêkôm gwelenj kainj tigenj, ma sôm têj njac, “Mac lau! Anjô su nanj. Mac anyalê bu yac datap awa atu sa tu gwelenj dindec-nga. <sup>26</sup> Magoc mac alic ti anjô njawaê pi gêj nanj Pol kôm. Inj ngac nanj sôm têj lau bu gwam nanj njamalac amba sêmasanj, nanj anôtô njandô dom. Ma inj gêm lau daêsam si njalôm kwi bu sêhu sakinj anôtô gwam-nga sinj. Inj kôm yêc malac Epesas ma saunj inj ndê yom oc nem gamej Asia-nga sambuc ahuc. <sup>27</sup> Gêj dau oc kôm lau sêlic yac nejj gwelenj sac, ma lôm nanj lau sem akinj Atemis sêmbô, nanj oc sêlic tôm gêj njambwa. Ma anôtô awhê dau, nanj lau sem akinj yêc gamej Asia-nga ma tôm nom njagamej hojj, nanj ndê waê oc ninja.” <sup>28</sup> Lau sênjô Dimitrias ndê yom ma gêli njac si njalôm sa e sic hu sêmbwêc, “Lau Epesas-nga si anôtô Atemis, inj anôtô tiwaê!”

<sup>29</sup> Malô goc lau malac-nga hojj nanj sêkac sa, nanj sêli dau sa. Njac sêkôc Gaius lu Aristakus, ngac lu akêj Masedonia nanj êlêmê sênjêlêj sêwhinj Pol, nanj dôj, ma njac hojj sênti sêtêj gamej lau sêkac dau sa-nga, nanj si. <sup>30</sup> Pol tac whinj bu sôm yom têj lau dau, magoc lau sêkêj whinj-nga sêlhac inj ahuc. <sup>31</sup> Ma lau bata Rom-nga njatô nanj sêmbô gamej dinanj, nanj Pol ndê silip, nanj sêkêj yom têj inj, ma sêtenj inj bu têj gamej dinanj ndi dom.

<sup>32</sup> Lau hojj nanj sêkac dau sa sêmbô, nanj si gauc kêjnsôj. Njac hojj sêmbwêc yom tidau-tidau. Ma njac si daêsam sem gauc njahu bocke dec sêkac sa sêmbô dinanj. <sup>33</sup> Lau Israel-nga sêtinj njac si ngac bata danj njaê Aleksanda sa njalhu gi, bu sôm yom ma nem malô lau Epesas-nga njalôm tu njac lau Israel-nga. Lau daêsam sêmbwêc yom njagauc têj inj, dec inj gic amba bu sênem dau dôj ma sênjô inj ndê yom. <sup>34</sup> Magoc lau sêlic bu inj ngac Israel-nga danj, dec hojj sêmbwêc nja awha atu tôm acgatu njasawa lu bu, “Lau Epesas-nga si anôtô Atemis, inj anôtô tiwaê! Inj anôtô tiwaê!”

<sup>35</sup> Têj dinanj ngac bata Epesas-nga danj tisa ma sôm lau hojj mamanj. Inj ngac nanj to yom nanj lau bata malac dinanj-nga sêmatinj tidôj, ma yob njac si bapia. Ma inj sôm, “Mac lau Epesas-nga, bocke? Lau nom-nga hojj sênyalê bu mac ayob anôtô awhê atu Atemis ndê lôm, ti hoc nanj pejj sip akêj umbonj, nanj lau sêtoc sa tôm Atemis ndê njagatu. <sup>36</sup> Gêj hojj dinanj tîc dau yêc awê su, bocdinanj anem daôm dôj ma ayob daôm bu akôm gêj hojj ti gauc enj. <sup>37</sup> Mac akêc ngac lu dinanj dôj, ma awê injlu sêsôc sêmenj, magoc sêsu yac nejj anôtô awhê susu dom, ma sem kanj gêj danj yêc inj ndê lôm dom. <sup>38</sup> Yac nejj andu sêmatôc yom-nga dê sêlhac, ma lau sêmatôc yom-nga sêmbô. Dimitrias ti lau sêpec silba-nga nanj si yom bu yêc asa, nanj dec sêkôc inj solop sêtêj lau dau sêndi. <sup>39</sup> Kwahic dec mac nem yom njatô bu yêc, nanj akêj têj lau sêmatôc yom-nga bu sêmatôc. <sup>40</sup> Ayob daôm njapej! Tu gêj nanj mac akôm têj aescalô lec-nga, dec gitôm bu mac daôm alhac lau dau anjô-nga, ma oc atap matôc sa pi mêtê ali lau sa-nga. Gêj dau bu hôc asê, dec oc tôm dom bu mac amasanj yom têj ngac êmatôc yom-nga. Bu gêj nanj mac akôm, nanj njahu njayham mbasi.” <sup>41</sup> Inj sôm yom dinanj su, goc kêkinj lau sêlhô têtjêj.

## 20

### *Pol kôm gwelenj mbo Masedonia ma gamej Grik-nga*

<sup>1</sup> Nantij atu dau pacndê, goc Pol kêgalêm lau Epesas-nga nanj sêkêj whinj Yisu, nanj sa sêpitigenj. Inj sôm yom bu puc ñac dôj ma êngilí ñac bu sêlhac ñannga, goc ponj ñac ma ti bu têtj Masedonia ndi. <sup>2</sup> Inj gi hóc asê su, ma kôm gwelenj golom-golom malac. Inj gêm métê ti sôm yom daêsam tu bu puc lau si sêkêj whinj dôj-nga, ma inj kôm ñapanj e hóc asê gamej Grik-nga. <sup>3</sup> Inj mbo dindê gitôm ayô tô ma bu pi wanj danj bu mbu têtj gamej Siria-nga ndi. Magoc têtj ndoc dinanj lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêpi wanj sêwhinj sêndi, ma sêkôm inj ñayom. Pol ñgô ñapuc, dec inj pi wanj gi dom, magoc mbu sôc gamej Masedonia-nga gi tiyham. <sup>4</sup> Lauñgac nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj si ñaê bocdec. Sopate, inj Pirijs atunngac akêj malac Berea, Aristakus lu Sekundus akêj malac Tesalonika, Gaius akêj Derbi, ma Tikikus lu Tropimus akêj gamej Asia-nga, ma Timoti. <sup>5</sup> Lau honj dinanj sêmunj si sêhônj yac sêmbo malac Troas. <sup>6</sup> Ma yac ambo malac Pilipai e lau Israel si Mwasinj Bolom Yist Mba-nga pacndê, goc akôc wanj danj bu atêtj Troas andi. Wanj dau kêsêlêj mbo gwêc ñasawa gitôm bêc amanjanj su, goc yac ahóc asê Troas ma atap lau dinanj sa. Ma yac ambo malac dinanj tôm wake sambuc danj.

### *Pol unj Yutikas sa*

<sup>7-9</sup> Têtj Sonda ôbwêc lau sêkêj whinj-nga sêpitigenj bu sênenj mwasinj dabunj. Yac akac sa ambo andu baliñ danj, andôc ñalôm ñahô titô-nga ma lau sêkêj lam daêsam sêngalêj. Pol gauc gêm bu hu Troas sinj têtj lanjsê, ma bocdinanj gêm métê baliñ e timaninjhu. Balê wakuc danj ñaê Yutikas ndôc gatam atú ma kêtj danja Pol ndê yom e bêc ku inj dulu. Inj yêc bêc kêlhinj dau sinj, ma gacgerj penj sip nom gi akêj ñalôm ñahô-nga dinanj. Lau sêsip si bu sêkôc inj sa, magoc sêlic bu inj mbac ndu su. <sup>10</sup> Magoc Pol sip gi, hu dau sac balê dau ñahô ma kêgape inj dôj. Ma inj sôm têtj lau, “Mac ahêgo daôm dom. Inj tali.” <sup>11</sup> Goc inj mbu pi andu ñalôm ñahô-nga tiyham gi. Ma inj pô bolom kôc ma ñac senj mwasinj dabunj. Ma inj gic têtju inj ndê yom tiyham e bêbêc, goc hu ñac sinj ma kôlhô gi. <sup>12</sup> Ma balê nanj Pol unj inj sa mbo tali tiyham, nanj lau sêkôc inj mbu têtj inj ndê andu gi ti atac ñayham atu.

### *Pol têtj malac Miletus gi*

<sup>13</sup> Pol gauc gêm bu êñsêlêj ho senj têtj malac Asos ndi, ma sôm têtj yac bu api wanj danj andi atap inj sa yêc dindê. <sup>14</sup> Yac a ahóc asê ma inj tap yac sa yêc Asos. Ma yac akôc inj pi wanj whinj yac, goc atêtj malac Mitilene a. <sup>15</sup> Ñagalanjsê yac ahu malac dau sinj ma alac e a gi apoc ampinj nduc Kios. Têtj bêbêc yac alac atêtj nduc Samos a, ma ñagalanjsê ahóc asê malac Miletus. <sup>16</sup> Pol tac whinj bu lic Om †Pentikos-nga yêc Jerusalem. Tu dinanj-nga inj gauc gêm bu yac andi ñagahô, ahóc gêlêc malac Epesas, ma ambo gamej Asia-nga ñasawa baliñ dom.

### *Pol gic yomsu lau bata Epesas-nga*

<sup>17</sup> Têtj ndoc yac ambo Miletus, nanj Pol kêtj yom têtj lau sêkêj whinj-nga yêc malac Epesas, ma kêgalêm ñac si lau bata sa sêtêtj inj sêmenj. <sup>18</sup> Ñac sêhóc asê ma inj sôm yom têtj ñac bocdec bu, “Mac anyalê anenj lêtj honj nanj gakôm tôm bêc honj nanj gambo gawhinj mac, têtj bêc ñamata-nga nanj gahóc asê gamej Asia-nga ñapanj e menj têtj kwahic dec. <sup>19</sup> Lau Israel-nga sêkêj kisa aô ñapanj dec sêkêj ñawapac atu têtj aô. Tigenj aô kagwininj daunj ma gam akinj Pômdau ti tanjsulu tu mac-nga. <sup>20</sup> Mac anyalê bu yom bocke nanj gitôm bu nem mac

sa, naŋ aõ gasêc ahuc têt mac dom. Aõ gasôm yom hoŋ asê timala eŋ. Aõ kadôhôn mac yêc lhu, ma kadôhôn mac yêc mac nem andu tôm gi. <sup>21</sup> Aõ gahoc yom asê têt lau Israel ti lau Grik su, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anôtô ŋapu, ma sêkên whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu. <sup>22</sup> Kwahic dec Nalau Dabuŋ kac aõ bu watêt Jerusalem wandi. Magoc aõ kayalê gêt bocke naŋ oc hôc asê aõ yêc dindê, naŋ dom. <sup>23</sup> Gêt tigen dec kayalê su, bu yêc malac hoŋ Nalau Dabuŋ kêt puc aõ bu ŋawapac oc sêtap aõ sa, ma aõ oc wandôc gapocwalô. <sup>24</sup> Tigen aõ gatôc ti gahêgo dauŋ pi gêt dau dom. Aõ galic dauŋ ŋamlic gitôm gêt ŋambwa-ŋga. Aneŋ gauc atu bu walhac ŋaŋga e wandic dabiŋ gwelen naŋ Pômdau Yisu kêt têt aõ. Ma gwelen dau bocdec bu, aõ oc wahoc ŋawaê ŋayham asê pi Anôtô ndê mwasiŋ. <sup>25</sup> Mac lau hoŋ naŋ gahoc yom pi Anôtô n dê gôliŋ asê têt mac su, naŋ aŋgô. Kwahic dec aõ kayalê bu mac nem dan oc lic aõ aŋôn tiyham dom. <sup>26</sup> Boc-dinaŋ dec wasôm asê têt mac, bu ŋamalac asa naŋ tec Anôtô ndê yom, naŋ aõ oc wawêkaiŋ iŋ ndê ŋagêyô dom. <sup>27</sup> Bu aõ gawhê Anôtô ndê lêt hoŋ sa têt mac su, yom dan siŋ dau yêc-ŋga dom.

<sup>28</sup> “Mac lau dindec, ayob daôm ti lau sêkêt whiŋ-ŋga hoŋ ŋapep. Bu Anôtô gêmlihi iŋ ndê lau hoŋ su ŋa iŋ dau ndê dac, ma Nalau Dabuŋ dau kêtaliŋ mac sa bu ayob ŋac. Bocdinaŋ ayob Anôtô ndê domba ŋapep. <sup>29</sup> Aõ kayalê bu têt ndoc aõ wahu mac siŋ, naŋ kêtôhônwaga tasan oc sêmeŋ gitôm giam pôm naŋ sêsôc sêmeŋ bu sêseŋ domba. <sup>30</sup> Ma mac daôm nem lau ŋatô oc sêtisa, ma sênem yom ŋandô kwi ti yom tasan, bu sêŋsôn lau ŋatô si gauc e sêhu mac ti yom ŋandô siŋ ma sêŋkuc ŋac. <sup>31</sup> Bocdinaŋ anem ali ŋapaŋ. Gauc nem bu tôm yala sambuc tô aõ gakêt puc mac tôm ac ma ôbwêc hoŋ ti taŋsulu eŋ.

<sup>32</sup> “Kwahic dec aõ wakêt mac asip Anôtô amba. Asap yom pi iŋ ndê mwasiŋ atu dôŋ ŋapaŋ. Bu yom dau gitôm bu oc puc mac dôŋ alhac ŋaŋga e awêkaiŋ malam yêc undambê awhiŋ lau dabuŋ hoŋ. <sup>33</sup> Aõ taŋkwê lau dan bu sênem aõ sa ŋa gol me silba me ŋakwê dom. <sup>34</sup> Mac aŋyalê bu aõ dauŋ aman gakôm gwelen tu watap gêt sa bu nem aõ ti lau naŋ sêkôm gwelen sêwhiŋ aõ, naŋ sa. <sup>35</sup> Gwelen hoŋ naŋ aõ gakôm naŋ tôc asê têt mac bu dakôm gwelen atu kaiŋ dinaŋ ŋapaŋ bu danem lau ŋasac sa dandic ŋawaê. Gauc nem yom naŋ Pômdau Yisu dau sôm bocdec bu, ‘Dakêt gêt têt lau oc êmwasiŋ yac hôc gêlêc lau sêkêt gêt têt yac, naŋ su.’”

<sup>36</sup> Pol gic bata ndê yom goc pôn haduc whiŋ ŋac hoŋ, ma teŋ mbec. <sup>37</sup> Goc ŋac hoŋ sêŋgape iŋ dôŋ ti sêŋgutô iŋ, ma sêtaiŋ iŋ. <sup>38</sup> Pacndê, goc sêhoŋ iŋ sêsa war si. ŋac si ŋalôm ŋawapac atu pi iŋ ndê yom naŋ sôm bu ŋac oc sêlic iŋ aŋgô tiyham dom.

## 21

### *Pol hôc asê gameŋ Siria-ŋga*

<sup>1</sup> Yac ahu ŋac siŋ ma api waŋ a tiyham, ma waŋ dau sa hêganôn nduc dan ŋaê Kos, naŋ solop gi. Ŋagalanê waŋ dau kôc yac atêt malac Rodes, ma a e waŋ sôc malac Patara. <sup>2</sup> Yêc dindê yac atap waŋ dan sa, naŋ bu têt gameŋ Pionisia-ŋga ndi, dec apwê gi alom ma waŋ dau hu Patara siŋ. <sup>3</sup> Yac alac e alic nduc Saipras poc ŋalôm-ŋga, ma aŋlêc ambo awê-ŋga ma anti e asôc malac Taya yêc gameŋ Siria-ŋga, ma asip baô a. Waŋ dau kôc wapa malac dinaŋ-ŋga ŋatô. <sup>4</sup> Yêc malac Taya yac atap lau sêkêt whiŋ-ŋga sa, ma ambo awhiŋ ŋac tôm bêc 7. Nalau Dabuŋ kêt puc ŋac dec ŋac bu sêlhac Pol ahuc bu têt Jerusalem ndi dom. <sup>5</sup> Magoc bêc 7 dinaŋ su, goc yac ahu ŋac siŋ bu api waŋ



tiyham. Lau sêkêñ whiñ-nga ti ñac si lauwêi ma balêkoc hoñ sêhoñ yac asa gwêc a, ma yêc dindê yac apôñ hanđuc ma aten mbec awhiñ daun. <sup>6</sup> Goc yac akam daun ma ahu daun siñ. Yac api wañ ma ñac sêlhô sêmbu si.

<sup>7</sup> Wañ dau sa akêñ Taya ma kêti e hôc asê malac Tolemai. Yêc dindê yac atap lau sêkêñ whiñ-nga sa ma ambo awhiñ ñac tôm bêc tigen. <sup>8</sup> Ñagalañsê yac api wañ tiyham ma alac e asôc malac Sisaria. Ma yac asip baô a ma ayêc awhiñ ñgac ahen-nga dan ñaê Pilip. Muñ-nga sênyalin lau 7 sa bu sêndic sam gêñ daneñ-nga, ma Pilip in ñac si dan. <sup>9</sup> In ndê atuwêi hale sêmbu, nan sem ñgac sa su dom, ma Anötô kêmwasin ñac hoñ bu sêhoc yom asê sêtôm propet. <sup>10</sup> Yac ambo awhiñ ñac bêc ñatô su, goc propet dan ñaê Agabus sip akêñ gameñ Judia-nga men. <sup>11</sup> In têt yac men, goc kôc Pol ndê pinđap su, ma sô in dau amba ti ga hi dôñ. Ma in sôm, “Ñalau Dabuñ sôm bu ñalêñ tigen lau Israel-nga nan sêmbu malac Jerusalem, nan oc sêsô pinđap dindê ñadau dôñ, ma sêkêñ in sip lau Rom-nga amba.” <sup>12</sup> Têt ndoc yac angô yom dau, nan yac ac yao Pol bu pi Jerusalem ndi dom. <sup>13</sup> Magoc in ô yom ma sôm, “Tu sake-nga dec mac atan tu aô-nga, ma bu akôm aô ñalôm ndi lu? Ñac bu sêsô aô dôñ me sêndic aô ndu yêc Jerusalem tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, nan gitôm.” <sup>14</sup> Yac alic bu in oc sôc yac mba yom ñapu dom, dec ahu siñ ma asôm, “Gêñ nan Pômdau tac whiñ bu hôc asê, nan ñandô sa.”

### *Pol mbo Jerusalem*

<sup>15</sup> Dinañ su, goc yac amasan daun ma api Jerusalem a. <sup>16</sup> Lau sêkêñ whiñ-nga ñatô akêñ Sisaria sêwhiñ yac, ma sêwê yac atên Nason ndê andu a, bu ambo dindê. Nason in ñgac akêñ nduc Saipras, ma in lau ñamata-nga nan sêkêñ whiñ Yisu, nan si dan. <sup>17</sup> Têt ndoc yac ahôc asê Jerusalem, nan asidôwai sêkôc yac sa ti atac ñayham. <sup>18</sup> Ñagalañsê dec Pol ti yac hoñ a alic Jems, ma lau bata hoñ sêkac dau sa sêmbu Jems ndê andu. <sup>19</sup> Pol kam ñac, goc gic miñ yom pi in ndê gwelen yêc lau apa si gameñ, ma pi gêñ hoñ nan Anötô kôm bu puc gwelen dau dôñ. <sup>20</sup> Ñac sêngô yom dau su ma sêmpin Anötô. Magoc sêsôm têt Pol, “O asidôwa. Lic su nan. Yêc dec, lau Israel-nga daêsam andô sêkêñ whiñ Yisu, magoc sêsap Moses ndê yomsu hoñ dôñ ñapan. <sup>21</sup> Ma ñac sêngô ñawaê bu am kédôhôn lau Israel-nga nan sêndôc lau apa si gameñ, bu sêhu Moses ndê yomsu siñ. Sêngô bu am sôm têt ñac bu sêhu yac neñ mêtê dasê balêi si ñamlic ñatô su-nga, ti yac neñ gêbôm ñatô siñ. <sup>22</sup> Bocdinañ kwahic dec yac oc dakôm bocke? Ñac oc sêngô ñawaê bu am mwen su. <sup>23</sup> D ec yac gauc gêm bu am kôm b ocdec. Yac mba lau hale dec sêmbu, nan sêmatin yom tu bu sênem dabuñ dau-nga.\* <sup>24</sup> Bocdinañ am kôc lau dau sa ma êmkuc yac lau Israel-nga neñ lêt tamasan daun ñawasi sa yêc Anötô anđô-nga, ma nem dabuñ daôm whiñ ñac. Nem ñac sa ma nemlhi gêñ bocke nan sêpônda bu sêndic dabin yom nan sêmatin têt Anötô, ma sêngalin ñac kêclauñ su. Kôm bocdinañ dec lau Jerusalem-nga oc sênyalê bu yom nan sêngô pi am, nan ñahu mbasi. Ñac oc sêlic bu am daôm sap yac neñ yomsu dôñ ma sa lêt hoñ ñapep. <sup>25</sup> Ma yom nan yac tamatin pi lau gameñ apa-nga nan sêkêñ whiñ Yisu, ma dato sip bapia ma dakêñ têt ñac su, nan dec yac oc dasen su dom. Yac dato têt ñac bu sênem gêñ daneñ-nga nan lau sêkêñ ti da têt anötô gwam nan dom, ma dac ma wata

\* **21:23:** Yom nan lau dinañ sêmatin tidôn, nan sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Nazirite Vow.’ Lau nan sêmatin yom dau, nan sêtimêtê dau ñapep ti sem dabuñ dau tu bu sênem akin Anötô, e yom dau ñatêmbu pacndê. Ñac oc sêngalin si kêclauñ dom e têm dau pacndê, dec sêngalin kêclauñ hoñ su ma sêkêñ da ñatô yêc lôm dabuñ. Alic Nam 6:1-21.

ti dac, nanj sênej danj dom bocdinañ. Ma dato bu sêkôm mêtê mockainj-nga dom.”

<sup>26</sup> Têñ galañsê Pol kôc lau hale dinañ sa, goc gic hu têm tu bu êmasañ dau ñawasi sa yêc Anötô anjô-nga, ma kêkuc lêñ sênem dabuñ dau-nga whiñ ñac. Goc inñ sôc lôm dabuñ gi bu kêñ ñawaê têñ dabuñsiga pi bêc bocke ñac si ndoc sênem dabuñ dau-nga oc pacndê, ma ñac tigenj-tigenj oc sêkêñ si da.

### *Sêkôc Pol dôñ*

<sup>27</sup> Pol ndê bêc 7 bu êmasañ dau ñawasi sa-nga kêpiñ bu pacndê, ma lau Israel-nga ñatô akêñ gameñ Esia-nga sêlic inñ yêc lôm dabuñ. Goc sêli lau hoñ ñalôm sa bu sêkôc inñ dôñ. <sup>28</sup> Ñac sêmbwêc, “Mac lau Israel-nga, amej anem yac sa. Alic ñgac dec. Inñ ñgac nanj kédôhônj lau tôm gameñ hoñ, ma pu yac lau Israel-nga ti yac neñ yomsu, ma pu gameñ dindéc whiñ. Ma gêñ danj tiyham. Inñ kôc lau Grik ñatô sêsôc lôm dabuñ ñabatêmindô sêmenj, dec kôm gameñ dabuñ dindéc ñadômbwi sa.” <sup>29</sup> Ñac sêsôm yom dinañ ñahu bu muñ-nga sêlic ñgac Epesas-nga danj ñaê Tropimus, mbo malac Jerusalem whiñ Pol. Ma ñac gauc gêm bu mboe Pol kôc inñ têñ lôm dabuñ gi. <sup>30</sup> Têñ dinañ lau malac-nga hoñ sêli dau sa ñandô ma sic dau sa sêpitigenj yêc lôm dabuñ ñabatêmindô. Ñac sêkôc Pol dôñ ma sêhé inñ sa awê gi, goc lau sic gameñ dau ñagatam ahuc. <sup>31</sup> Ñac sêkôm bu sêndic inñ ndu sêmbô, ma lau siñ Rom-nga si ñadau ñgô ñawaê bu lau malac Jerusalem-nga hoñ sêli dau sa. <sup>32</sup> Goc ñagahô inñ kôc lau siñ-nga ti ñac si lau bata ñatô, ma sênti sêtêñ lau toñ dinañ si. Ma têñ ndoc lau dau sêlic ñgac bata ti inñ ndê lau siñ-nga, nanj sic Pol tiyham dom.

<sup>33</sup> Goc lau siñ si ñadau kôc ndê lau ma sêkôc Pol dôñ, ma inñ gic atu bu sêsô inñ dôñ ña sen lu. Goc inñ ndac lau bu inñ asa, ma inñ kôm sac bocke. <sup>34</sup> Lau yêc toñ atu ñalôm sêmbwêc yom tidau-tidau, dec ñgac dau kêyalê bu inñ gitôm dom bu tap gêñ dau ñahu sa. Goc inñ gic atu bu sêkôc Pol sêtêñ lau siñ-nga si gameñ sêndi. <sup>35</sup> Têñ ndoc sêhôn asê tunjôm ña-têc nanj yêc gameñ dau ñasactô, nanj lau sêkôm mwasac ñanja bu sêndic Pol ndu. Tu dinañ-nga lau siñ-nga sêhôn inñ sa lôlôc bu sêkôc inñ sôc ñac si gameñ sêndi. <sup>36</sup> Ma lau toñ atu nanj sêñkuc, nanj sêmbwêc ñapanj, “Ndic inñ ndu! Ndic inñ ndu!”

<sup>37</sup> Lau siñ-nga bu sêkôc Pol sôc ñac si gameñ ñalôm ndi, magoc inñ ndac ñac si ñadau bocdec bu, “Gitôm bu wasôm yom danj têñ am, me?” Ma ñgac dau ndac, “Am kêyalê yom Grik, a? <sup>38</sup> Aô gam gauc bu am ñgac Isip-nga nanj ndoc dê giñga su, gic nem lau gitôm 4,000 sa yêc gameñ sawa, ma kêgilí ñac bu sêndic siñ têñ lau Rom-nga.” <sup>39</sup> Magoc Pol sôm, “Mba! Aô ñgac Israel-nga danj, ma anej malac Tasis yêc gameñ Silisia-nga. Inñ malac ñambwa dom, malac tiwaê. Kwahic dec aô bu wandac am gitôm bu wasôm yom têñ lau dindéc, me mba?”

<sup>40</sup> Lau siñ-nga si ñadau gôlôc, dec Pol kac dau kwi kalhac têc, ma gic amba têñ lau bu sênem dau dôñ. Ma têñ ndoc gameñ ñanjenj sa, nanj gic hu sôm yom têñ ñac ña Yom †Hibru.

## 22

### *Pol sôm yom têñ lau Jerusalem-nga.*

<sup>1</sup> Inñ sôm, “O asidôwai ti damanji. Akêñ danjam ma aô waô yom nanj lau sêngôlinj pi aô.” <sup>2</sup> Ñac sêngô inñ sôm yom têñ ñac yêc ñac dau si awha, nanj Yom Hibru, dec lau hoñ sem dau dôñ ma sêhé danja inñ. Goc inñ sôm, <sup>3</sup> “Aô ñgac Israel-nga. Dinañ kôc aô yêc gameñ Silisia-nga, ma anej malachu Tasis. Magoc aô gatiatu yêc malac atu dindéc, ma kadôhônj abanji si yomsu hoñ

ɲapep eɲ gambo Gamaliel ɲapu. Aõ gayêm dauɲ su ɲandô tu wanem akiɲ Anõtô-ɲga tòm kwahic dec mac daôm gauc gêm bu akôm. <sup>4</sup> Aõ gakêɲ kisa lau naɲ sêɲkuc lêɲ wakuc dindec, ma gakêɲ lauwhê ma ɲgac sêkêɲ whiɲ Yisu-ɲga daêsam sêsôc gapocwalô, ma gac atu bu lau sêndic ɲatô ndu. <sup>5</sup> Dabuɲsiga ɲamata-ɲga ti lau bata hoɲ sêɲɲalê aneɲ gwelenɲ dinaɲ. ɲac lau dinaɲ sêto bapia puc aõ dôɲ-ɲga têtɲ lau bata Israel-ɲga naɲ sêmbô malac Damaskas. Têtɲ bêc daɲ aõ kasêlêɲ gambo seɲ bu wasip Damaskas wandi, bu wakôc lau sêkêɲ whiɲ Yisu-ɲga yêc dindê sa sêtêɲ Jerusalem sêmeɲ, bu sêkêɲ ɲandê têtɲ ɲac. <sup>6</sup> Aõ kasêlêɲ e têtɲ ac kac lhu gasuɲ sa Damaskas, ma sep tigenɲ ɲawê undambê-ɲga atu daɲ pô aõ. <sup>7</sup> Dec gapeɲ gasip nom ma ganɲô awha daɲ sôm yom têtɲ aõ bu, ‘Saul, Saul, tu sake-ɲga am kêɲ kisa aõ?’ <sup>8</sup> Ma aõ gandac bu, ‘O ɲadau, am asa?’ Goc awha dau ô yom ma sôm, ‘Aõ Yisu Nasaret-ɲga naɲ am kêɲ kisa.’ <sup>9</sup> Lau naɲ sêwhiɲ aõ naɲ sêlic ɲawê dau ma sêɲgô awha, magoc sêɲɲalê yom naɲ Yisu sôm têtɲ aõ, naɲ dom. <sup>10</sup> Ma aõ gandac, ‘Pômɲau, aõ wakôm sake?’ Ma iɲ sôm, ‘Tisa, ma sôc Damaskas ndi. Ma gêɲ bocke naɲ aõ tac whiɲ bu am kôm-ɲga, naɲ aõ oc wanɲiɲ lau bu sêwhê sa têtɲ am yêc dindê.’

<sup>11</sup> “ɲawê dau kôm aõ tanôɲ tipec, bocdinaɲ dec lau naɲ sêwhiɲ aõ sêhê aõ aman, ma sêwê aõ gasôc Damaskas ga. <sup>12</sup> Ma ɲgac daɲ ɲaê Ananias meɲ gêlic aõ. Iɲ ɲgac naɲ sa ndê lêɲ hoɲ kékuc yomsu Israel-ɲga ɲapep, ma lau Israel Damaskas-ɲga hoɲ sêtoc iɲ sa. <sup>13</sup> Iɲ kalhac kêpiɲ aõ ma sôm, ‘Asidôwa Saul, tanôm ɲawa sa!’ Ma têtɲ ndoc dinaɲ eɲ aõ tanôɲ ɲayham sa e galic iɲ. <sup>14</sup> Ma iɲ sôm, ‘Damaɲi si Anõtô kêyalin am sa bu êmyalê iɲ ndê atac whiɲ, ma bu lic ɲgac gitêɲ Yisu dau, ma bu ɲgô yom yêc iɲ dau whasuɲ. <sup>15</sup> Ma am oc hoc yom ɲandô pi iɲ asê têtɲ lau hoɲ, ma sôm yom asê pi gêɲ hoɲ naɲ am gêlic ti ɲgô su. <sup>16</sup> Ma kwahic dec am hôɲ sake? Tisa ma liɲ busanɲu tu Yisu ndê ɲaê-ɲga bu êɲgwasin am nem sac hoɲ su.’

<sup>17</sup> “Têtɲ ndoc aõ gambu gatêɲ Jerusalem gameɲ, naɲ gateɲ mbec gambo lôm dabuɲ e gatuɲ kaiɲ daɲ sa. <sup>18</sup> Ma galic Pômɲau Yisu sôm yom têtɲ aõ bocdec bu, ‘ɲagahô, hu Jerusalem siɲ kwahic dec, bu lau dec oc sêkôc yom naɲ am hoc asê pi aõ, naɲ sa dom.’ <sup>19</sup> Dec aõ gaô yom ma gasôm, ‘Pômɲau, lau dindec sêɲɲalê bu muɲ-ɲga aõ kasalê lau sêkêɲ whiɲ am-ɲga tòm lôm wê-ɲga hoɲ, bu wandic ɲac ma wakêɲ ɲac sêndôc gapocwalô. <sup>20</sup> Ma têtɲ ndoc naɲ lau sêkêc Steven ndê dac siɲ tu iɲ hoc yom asê pi am-ɲga, naɲ aõ galhac ma galic ti atac ɲayham. Ma gayob lau naɲ sêtuc iɲ ɲa hoc, naɲ si ɲakwê.’ <sup>21</sup> Goc Pômɲau sôm têtɲ aõ, ‘Ndi! Aõ oc wanɲiɲ am sa yêc lau Israel si gameɲ, bu têtɲ lau apa si gameɲ ndi.’ ”

<sup>22</sup> Lau hoɲ sêɲgô Pol ndê yom ti sem dau dôɲ e iɲ sôm yom dinaɲ. Dec sêli awha sa ma sêmbwêc, “Iɲ gitôm bu mbo tali-ɲga dom. Ndic iɲ ndu ɲiɲga!” <sup>23</sup> ɲac sêmbwêc ti sêkac si ɲakwê andô-ɲga su ma sêmbalip kop pi lôlôc gi sêmbô. <sup>24</sup> Dec lau siɲ-ɲga si ɲadau kêɲ yatu ɲac bu sêkôc Pol sôc ɲac si gameɲ ndi. Iɲ sôm bu sêhi iɲ ɲa sô, ma sêɲsu iɲ tu bu sêtap sa bu ɲahu bocke dec lau sêmbwêc iɲ ɲalêɲ bocdinaɲ. <sup>25</sup> Sêsô iɲ amba ti gahi dôɲ pi a bu sêhi iɲ, dec Pol sôm têtɲ ɲgac bata naɲ yob lau siɲ-ɲga toɲ daɲ, naɲ bocdec bu, “Bocke? Mac bu ahi ɲgac Rom-ɲga daɲ, naɲ atap giso daɲ sa yêc iɲ dom, naɲ dec oc anɲili Rom si ɲagôlin, me mba?” <sup>26</sup> ɲgac dau ɲgô Pol ndê yom, dec têtɲ lau siɲ-ɲga si ɲadau gi ma sôm têtɲ iɲ bu, “Am oc kôm sake, bu ɲgac dindê iɲ ɲgac Rom-ɲga?” <sup>27</sup> Goc ɲgac dau têtɲ Pol gi ma ndac iɲ, “Sôm asê têtɲ aõ. Am ɲgac Rom-ɲga, me mba?” Ma Pol sôm, “Aêc.” <sup>28</sup> Dec lau siɲ-ɲga si ɲadau sôm, “Aõ gahu awa atu siɲ dec

gamlhi anej bapia bu wati ngac Rom-nga.” Magoc Pol sôm, “Aö daman in ngac Rom-nga, ma bocdinañ dec aö ngac Rom-nga gawhinj.”

<sup>29</sup> Yom dau kôm ngac dau sö ñandô, bu in kôc Pol ma sö in dôñ, magoc këyalê dom bu in ngac Rom-nga. Ma lau nanj bu sêñsu Pol, nanj ñagahô sêkac dau su yêc inj.

### *Pol kalhac lau bata Israel-nga anğô-nga*

<sup>30</sup> Lau sinj-nga si ñadau bu tap sa bu ñahu bocke dec lau Israel-nga sêngôlinj yom pi Pol. Bocdinañ ñagalañsê bêbêc in kênj yatu bu lau dabuñsiga ti lau bata Sanedrin-nga hoñ sêkac dau sa, goc kôc Pol su yêc lau sinj-nga si gameñ, ma kênj in kalhac ñac anğô-nga.

## 23

<sup>1</sup> Pol tahê lau Sanedrin-nga a hoñ ma sôm, “O anej asidôwai. Aö neñ atac pa su pi lêñ hoñ nanj gasa tu wanem akinj Anötö-nga ñapañ, e meñ têñ acsalô lec galhac mac anôm-nga.” <sup>2</sup> Dabuñsiga ñamata-nga ñaê Ananias ngô yom dinañ, dec sôm têñ lau nanj sêlhac sêmpinj Pol bu sêtap inj sôc tókwa. <sup>3</sup> Goc Pol sôm têñ inj, “Anötö oc ndic am ô! Bocke dec am ndôc tu êmatôc aö êñkuc yomsu Israel-nga, magoc am daôm sôm lau sêtap aö dec këgili yomsu dau? Am gitôm a nanj ñadômbwê-nga ñawasi, magoc ñalôm-nga sop weñ sa.” <sup>4</sup> Lau nanj sêlhac sêmpinj Pol sêsôm têñ inj bu, “Bocke dec am sôm yom sac-sac pi Anötö ndê dabuñsiga ñamata-nga?” <sup>5</sup> Ma Pol ô yom ma sôm, “Asidôwai. Aö kayalê dom bu in dabuñsiga ñamata-nga. Bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Sôm yom sac pi ñgac nanj gêm gôlinj nem lau, nanj dom.’”

<sup>6</sup> Pol këyalê bu lau Sanedrin-nga ñatô ñac lau Palêsai, ma ñatô ñac lau Sadiusi. Tu dinañ-nga dec in mbwêc yom têñ ñac bocdec bu, “Anej asidôwai anğô. Aö daman in Palêsai danj, ma aö bocdinañ. Aö gakêñ whinj bu yac oc datisa akêñ lau batê-nga. Ma kwahic dec ñac bu sêmatôc aö tu yom dinañ-nga.” <sup>7</sup> Têñ ndoc inj sôm yom dinañ, dec lau Sanedrin-nga sêwhê dau kôc, ma lau Sadiusi ti lau Palêsai sêseñ dau. <sup>8</sup> Sêseñ dau ñahu bu lau Sadiusi sêkêñ whinj dom bu lau batê oc sêtisa tiyham, ma sêsôm bu anjela ma ñalau danj sêmbo dom. Magoc lau Palêsai sêkêñ whinj gêñ hoñ dinañ.

<sup>9</sup> Bocdinañ lau dau sêli dau sa ñalêñ sac. Ma Palêsai ñatô nanj sêndôhôn yomsu, nanj sêtisa ma sêsôm yom ti ñanğa, “Yac atap giso danj sa yêc ñgac dindec dom. Mboe anjela me ñalau danj kênj yom nanj inj êlêmé hoc asê têñ lau, nanj têñ inj.” <sup>10</sup> Kêpinj bu sinj hóc asê, dec lau sinj-nga si ñadau töc bu mboe lau oc sêkac Pol kôc ndi lu. Bocdinañ inj kênj inj ndê lau sinj-nga bu sêsa sêndi ti ñanğa ma sêñgaho Pol su yêc lau dinañ, ma sêkôc inj mbu têñ ñac si gameñ ndi tiyham.

<sup>11</sup> Têñ ôbwêc Pômdau hoc dau asê têñ Pol ma sôm, “Hêgo daôm dom, puc daôm dôñ! Am hoc yom asê pi aö su yêc Jerusalem, ma am oc kôm bocdinañ yêc malac Rom whinj.”

### *Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndic Pol ndu*

<sup>12</sup> Galañsê bêbêc lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêndic Pol ndu. Ma sêmatinj pwac têñ dau bu oc sêneñ me sênom gêñ dom e in mbac ndu su. <sup>13</sup> Lauñgac nanj bu sêkôm gêñ dau nanj si namba hóc gêlêc 40 su. <sup>14</sup> Ñac sêtêñ dabuñsiga atu-tu ti lau bata ñatô si, ma sêsôm, “Yac amatinj pwac bu anej gêñ dom e andic Pol ndu su nanj. <sup>15</sup> Bocdinañ yac gauc gêm bu mac awhinj lau Sanedrin-nga andac

lau siñ si ñadau bu hu Pol siñ têtj mac, bu andac iñ pi gêtj ñatô tiyham. Ma yac oc asiñ ambo señ bu têtj ndoc sêwê iñ sêsa sêmen, nanj yac andic iñ ndu.”

<sup>16</sup> Pol lhuwê atunğac ngô gêtj dau ñawaê, dec sôc lau siñ-nga si gameñ têtj Pol gi ma sôm asê têtj iñ. <sup>17</sup> Pol ngô su dec ta ñğac nanj yob lau siñ-nga toñ danj ma sôm têtj iñ, “Kôc balê dindec têtj mac nem ñadau ndi. Iñ kôc yom danj bu sôm têtj iñ.” <sup>18</sup> Goc ñğac siñ-nga dinanj wê balê dau têtj ñac si ñadau gi ma sôm, “Pol, ñğac nanj ndôc gapocwalô, nanj ndac aô bu wakôc balê dindec têtj am menj, bu iñ kôc yom danj bu sôm têtj am.” <sup>19</sup> Ñğac dau kêm balê dau sa ma iñlu sêsa ahic si, ma iñ ndac iñ bu, “Am kôc yom bocke bu sôm têtj aô?” <sup>20</sup> Goc balê dau sôm, “Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndac am bu êmkinj Pol ndi lhac lau Sanedrin-nga añğô-nga têtj lañsê, bu ñac tac whiñ bu sêndac iñ tu yom ñatô-nga. <sup>21</sup> Ngô ñac si yom dom, bu ñac si lau hóc g êlêc 40 sem neneñ sêhônj iñ sêmbo señ. Lau dau sêsôm tidônj su bu sêneñ ma sênôm gêtj dom e sêndic iñ ndu. Ñac kwahic dec sêmasañ dau sêmbo, sêhônj bu am lôc têtj ñac si yom.” <sup>22</sup> L au siñ-nga si ñadau ñ gô balê dau ndê yom su, goc kêkinj iñ sa gi ma gic yomsu iñ bocdec bu, “Sôm têtj lau danj dom bu am mweñ kêñ ñawaê dindec têtj aô.”

### *Sêkôc Pol têtj malac Sisaria gi*

<sup>23</sup> Goc iñ ta ndê ñğac lu nanj sêyob lau siñ-nga toñ lu nanj sêtêtj iñ sêmen, ma sôm têtj iñlu bu, “Andic lau siñ-nga tôm 200 sa, ma lau siñ sêndôc hosi-nga 70, ma lau siñ kêm-nga 200 sêwhiñ. Asôm bu sêmasañ dau bu sêtêtj malac Sisaria sêndi têtj 9 kilok ôbwêc dindec. <sup>24</sup> Amasañ hosi tu Pol ndôc ñahô-nga, ma ayob iñ ñapep e akêtj iñ sip gôliñwaga Rom-nga Filiks amba.” <sup>25</sup> Ma ñğac atu dau to bapia danj bocdec:

<sup>26</sup> Aô Klaudias Lisias dec gato têtj am ñğac atu gôliñwaga Filiks. Acsalô ñayham am. <sup>27</sup> Lau Israel-nga sêkôc ñğac dindec dôñ ma bu sêndic iñ ndu. Magoc aô gatap sa bu iñ ñğac Rom-nga danj, dec aô ti neñ lau siñ-nga añğahô iñ su yêc ñac amba. <sup>28</sup> Aô bu watap yom nanj sêñğôliñ pi iñ, nanj ñahu sa, dec gakêtj iñ kalhac lau Israel si lau bata Sanedrin-nga añğô-nga bu sêñsahê iñ. <sup>29</sup> Aô gatap sa bu yom nanj sêñğôliñ pi iñ, nanj hêganônj lau Israel-nga si yomsu. Magoc aô gatap yom danj sa gitôm bu yac andic iñ ndu me akêtj iñ ndôc gapocwalô-nga dom. <sup>30</sup> Malô aô ganğô ñawaê bu lau ñatô sêkic yom gelec bu sêndic iñ ndu. Bocdinañ dec aô kakinj iñ têtj am goloc ñğahô, bu am êmatôc iñ ndê yom. Ma aô gac a tu lau nanj sêñğôliñ yom pi iñ, bu sêwhê yom dau sa têtj am.

<sup>31</sup> Iñ to yom dau su, goc kêñ bapia sip iñlu amba, ma iñlu sic lau siñ-nga sa ma sêkôm tôm iñ gic atu ñac. Têtj ôbwêc dau dinanj sêkôc Pol whiñ ñac, ma sêsa sêtêtj malac Antipatris si. <sup>32</sup> Galañsê bêbêc lau siñ-nga nanj sêñsêlêñ sêmbo nom, nanj sêlhô sêmbo sêtêtj si gameñ yêc Jerusalem si. Ma lau siñ-nga nanj sêndôc hosi sêhoñ Pol sa si. <sup>33</sup> Têtj ndoc sêhóc asê Sisaria, nanj sêkêñ Pol ti bapia dau têtj gôliñwaga Filiks. <sup>34</sup> Ma iñ sam bapia dau, goc ndac Pol bu iñ ñğac gameñ bocke-nga. Ma tap sa bu iñ ñğac gameñ Silisia-nga. <sup>35</sup> Goc sôm, “Aô oc wanğô am nem yom, têtj ndoc lau nanj sêñğôliñ yom pi am, nanj sêhóc asê.” Goc iñ kêñ yatu iñ ndê lau bu sêyob Pol yêc andu atu nanj muñ-nga Kin Herod kwê sa nanj.

1 Bêc 5 giŋga su, goc dabuŋsiga ŋamata-ŋga Ananias ti lau bata Israel-ŋga ŋatô sêsip malac Sisaria si, bu sêkêŋ yom nanj sêŋgôliŋ pi Pol, têŋ gôliŋwaga Filiks. Ma sêkôc ŋac danj ŋaê Tetulus whiŋ ŋac, bu nem ŋac awha têŋ Filiks. 2-3 Lau sêkôc Pol sôc meŋ, goc Tetulus gic hu sôm ndê yom têŋ Filiks bocdec bu, “O ŋac ŋayham kêlêc Filiks. Am gêm gôliŋ yac ŋapep, dec yac ambo ŋayham ma ti yom malô ŋasawa baliŋ su. Am ŋgac tiguauc dec kêmasaŋ lêŋ wakuc ŋayham ŋatô, nanj lau gameŋ dindec-ŋga kwahic dec sêŋkuc sêmbô. Yac ti mba lau hoŋ nanj sêmbô am nem gôliŋ ŋapu, nanj bu anem danjge am ŋapanj. 4 Aô bu wanjairj am nem têm dom, ma bu wakôm am lic ŋakam sa dom. Bocdinaŋ wandac am bu ŋgô yac mba yom apê lec. 5 ŋgac dindec inj ŋgac êŋgiliŋ lau-ŋga, ma gêli lau Israel-ŋga ŋalôm sa tôm gameŋ hoŋ. Inj lau toŋ nanj sêŋkuc yom so pi ŋgac Nasaret-ŋga dinaŋ, nanj si ŋgac ŋamata-ŋga. 6-7 Ma gêŋ danj whiŋ. Inj bu kôm mêtê nanj toc yac mba lôm dabuŋ sa bu gameŋ dabuŋ dom. Tu dinaŋ-ŋga dec yac akôc inj dôŋ.\* 8 Am daôm bu kip inj sa, dec am oc tap sa bu yom hoŋ nanj yac anjgôliŋ pi inj, nanj yomandô.” 9 Tetulus sôm inj ndê yom dinaŋ, goc lau Israel-ŋga hoŋ nanj sêwhiŋ inj, nanj sêpuc inj ndê yom dôŋ ma sêsôm bu yomandô.

10 Goc gôliŋwaga Filiks tóç amba têŋ Pol bu sôm ndê yom, dec Pol sôm, “Aô kayalê bu am gêm gôliŋ gameŋ dindec ma kêmatôc lau si yom tôm yala ŋatô su. Bocdinaŋ aô atac ŋayham bu wasôm aneŋ yom têŋ am ma waô yom nanj sêŋgôliŋ pi aô. 11 Am bu ndac lau ŋatô, dec am oc tap sa ŋagahô bu bêc 12 gi su, nanj gapi Jerusalem ga, tu bu watoc Anôtô sa-ŋga. 12 Lau nanj sêŋgôliŋ yom pi aô, nanj sêŋyalê su bu aô gakôm mêtê sac danj dom. Aô gasôm ŋamalac danj yêc lôm dabuŋ dom, ma gali lau ŋalôm sa yêc lau Israel si lôm wê-ŋga me yêc malac Jerusalem ŋalôm dom. 13 Bocdinaŋ yom nanj sêŋgôliŋ pi aô, nanj ŋac gitôm dom bu oc sêtôc asê bu yomandô. 14 Magoc yom ŋandô tigeŋ dec wasôm asê têŋ am bocdec bu. Aô gam akinj damanji si Anôtô kakuc lêŋ wakuc tôm lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga sêŋkuc. Lau dinaŋ sêlic lêŋ dau bu lêŋ so. Magoc aô gakêŋ whiŋ yom hoŋ nanj kékuc Moses ndê yomsu ti yom hoŋ nanj lau propet sêto munj su. 15 Ma gakêŋ batanj bu Anôtô oc uŋ lau gitêŋ ma lau sac hoŋ sa akêŋ lau batê-ŋga tôm ŋac lau dindê sêkêŋ whiŋ. 16 ŋalêŋ dinaŋ dec aô kasahê bu wasa neŋ lêŋ hoŋ solop eŋ tu bu walhac ti neŋ atac pa su yêc Anôtô ti ŋamalac anjgô-ŋga. 17 Aô gahu Jerusalem siŋ yala ŋeŋ su, ma kwahic dec gambu gatêŋ Jerusalem ga, bu wanem aneŋ lau Israel-ŋga si lau ŋalôm sawa sa, ma bu wakêŋ da têŋ Anôtô. 18 Aô kakuc lau Israel-ŋga si lêŋ sêmasaŋ dau ŋawasi sa yêc Anôtô anjgô-ŋga munj su, goc gasôc lôm dabuŋ ga bu wakêŋ neŋ da. Ma têŋ ndoc dinaŋ lau Israel-ŋga ŋatô akêŋ gameŋ Esia-ŋga sêlic aô. Aô gac lau toŋ atu sa dom, ma gali lau ŋalôm sa bu sêkôm kisa dom. 19 ŋac lau Esia-ŋga dau sic hu sêŋgôliŋ yom pi aô, ma bocdinaŋ ŋac bu gauc nem bu aô gakôm giso, dec ŋac dau sêmeŋ ma sêsôm asê têŋ am. 20 Bu mba, goc sôm têŋ lau Israel-ŋga nanj kwahic sêmbô dec, bu sêtôc asê têŋ am, giso bocke nanj lau Israel si lau bata Sanedrin-ŋga sêtap sa yêc aô. 21 Mboe ŋac sêlic aô sac ma sêkêŋ aô galhac am anjôm-ŋga bu êmatôc aô, pi yom tigeŋ nanj aô gambwêc têŋ ŋac bocdec bu, ‘Aô gakêŋ whiŋ bu yac oc datisa akêŋ lau batê-ŋga.’ ”

22 Filiks ŋgô ti kêyalê yom daêsam su pi lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga si lêŋ wakuc.

\* 24:6-7: Yêc bapia akwa ŋandô nanj ŋabatij 6b ma ndi têŋ 8a sêmbô dom. Lau atu-tu gauc gêm bu lau ŋatô sêto ŋabatij 6b-8a tiŋambu-ŋga. Yom dau yêc bocdec bu: ... ma yac bu amatôc inj êŋkuc yac mba yomsu. vs7 Magoc lau siŋ-ŋga si ŋadau Lisias ti ndê lau siŋ-ŋga daêsam sêmeŋ sêŋgaho inj su yêc yac aman. vs8 Ma Lisias gic atu bu lau nanj sêŋgôliŋ yom pi inj, nanj sêmeŋ sêsôm asê têŋ am.

Bocdinaŋ dec iŋ gic bata yom, ma sôm têtj lau Israel-ŋga naŋ sêmen akêtj Jerusalem, “Têtj ndoc lau siŋ-ŋga si ŋadau Lisias menj akêtj Jerusalem, naŋ aô oc wasôm aneŋ gauc asê pi mac nem yom.” <sup>23</sup> Goc iŋ gic atu ŋgac naŋ yob lau siŋ-ŋga toŋ daŋ, bu sêyob Pol ŋapep, magoc sêsô iŋ dôŋ dom. Ma iŋ sôm têtj iŋ bu kêtj ŋasawa têtj Pol ndê lau naŋ bu sêndic iŋ kêsi ti sênem iŋ sa, ma lhac ŋac ahuc dom.

### *Sêyob Pol sêmbo Sisaria*

<sup>24</sup> Bêc ŋatô giŋga su, dec Filiks lu nawhê Drusila, naŋ awhê Israel-ŋga daŋ, sêŋgalêm Pol bu sêŋgô iŋ whê yom sa pi lau sêkêtj whiŋ Yisu Kilisi-ŋga si lêtj.

<sup>25</sup> Pol gêm yomgalôm whiŋ iŋlu ma sôm yom ŋasawa hic baliŋ, pi lêtj naŋ lau sêti lau gitêtj, ma sêtîmêtê dau ŋapep, ma pi Anötô ndê bêc êmatôc lau-ŋga naŋ oc menj sa. Yom dau kôm Filiks tôc dau sa, dec sôm, “Naŋ gitôm, am lhô mbu ndi. Têtj ndoc aô bu walic ŋasawa ŋayham daŋ, naŋ wakêtj yom am tiyham.”

<sup>26</sup> Ma tiŋambu iŋ kêgalêm Pol ti gêm yomgalôm whiŋ iŋ tidim daêsam, bu iŋ kêtj bata bu Pol oc kêtj awa têtj iŋ, bu nemlhi dau su yêc gapocwalô.

<sup>27</sup> Filiks bu kôm lau Israel-ŋga sêlic iŋ ŋayham, dec kêtj Pol ndôc gapocwalô ŋapaŋ. Yala lu giŋga su, goc Pokias Festus ti gôliŋwaga ô Filiks su.

## 25

### *Pol kalhac Festus aŋgô-ŋga*

<sup>1</sup> Têtj ndoc Festus hôc asê bu nem gôliŋ gameŋ dinaŋ, naŋ iŋ mbo malac Sisaria tôm bêc tö eŋ, goc pi Jerusalem gi. <sup>2</sup> Ma yêc dindê dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga sêpitigeŋ, ma yom naŋ sêŋgôliŋ pi Pol su, naŋ sêhoc asê têtj Festus. <sup>3</sup> ŋac sêndac bu iŋ bu lic ŋac ŋayham, dec kêtj Pol mbu pi Jerusalem ndi. ŋac sêndac gêtj dau, ŋahu bu ŋac sêmatîŋ yom tidôŋ su gelec, bu sêkêtj lau ŋatô sêsîŋ sêmbo seŋ bu sêndic Pol ndu. <sup>4</sup> Magoc Festus ô yom ma sôm, “Pol dê sêyob sêmbo Sisaria, ma malô goc aô dauŋ oc wambu watêtj malac dinaŋ wandi. <sup>5</sup> Mac asôm bu iŋ kôm giso, dec akêtj nem lau bata ŋatô sêwhiŋ aô, bu sêsôm mac nem yom pi iŋ asê têtj aô yêc dindê.”

<sup>6</sup> Festus mbo Jerusalem bêc 8 me 10 su, goc sip Sisaria gi. Ma têtj ŋagalaŋsê iŋ gi ndôc iŋ ndê pôtj êmatôc yom-ŋga, ma gic atu bu sêkôc Pol menj lhac iŋ aŋgô-ŋga. <sup>7</sup> Têtj ndoc Pol hôc asê, naŋ lau Israel-ŋga naŋ sêmenj akêtj malac Jerusalem, naŋ sêlhac sêŋgihi iŋ ahuc, ma sêsôm bu iŋ kôm giso atu. Sêŋgôliŋ yom daêsam pi iŋ, magoc gitôm dom bu sêtôc ŋandô asê. <sup>8</sup> Goc Pol sôm ndê yom asê bocdec bu, “Aô gakôm giso daŋ pi lôm dabuŋ dom, ma kagîli lau Israel si yomsu, me Sisa ndê ŋagôliŋ daŋ dom.”

<sup>9</sup> Festus tac whiŋ bu lau Israel-ŋga sêlic iŋ ŋayham, dec ndac Pol, “Am gêlic ŋayham bu pwi Jerusalem ndi, ma aô waŋsahê ŋac si yom pi am yêc dindê, me mba?” <sup>10</sup> Ma Pol sôm, “Mba. Aô ŋgac Rom-ŋga, ma am ndôc nem pôtj êmatôc yom-ŋga gêm Sisa aŋgô. Bocdinaŋ êmatôc yom naŋ sêŋgôliŋ pi aô yêc dindec maŋ. Am kêyalê tidôŋ su bu aô gakôm giso daŋ têtj lau Israel-ŋga dom. <sup>11</sup> Aô bu wakôm giso daŋ naŋ gic waê bu wambac ndu, naŋ dec ndic aô ndu. Magoc yom naŋ lau Israel-ŋga dindec sêŋgôliŋ pi aô, naŋ bu ŋandô mba, dec solop dom bu am kêtj aô wasip ŋac amba. Sisa dau goc êmatôc aneŋ yom yêc malac Rom!”

<sup>12</sup> Têtj dinaŋ Festus gêm yomgalôm whiŋ lau atu-tu naŋ sêmbo iŋ ndê gôliŋ ŋapu, goc sôm têtj Pol, “Am ndac bu Sisa êmatôc nem yom. Bocdinaŋ dec am oc têtj Sisa ndi.”

### *Festus lu Kiŋ Agripa sem yomgalôm pi Pol*

<sup>13</sup> Bêc ŋatô giŋga su, goc Kiŋ Agripa\* lu lhuwê Berenis sêhôt asê Sisaria bu sêti ŋaclêŋ Festus. <sup>14</sup> Inlu sêmbo sêwhiŋ iŋ bêc daêsam su, goc Festus giç miŋ pi Pol ma sôm t êŋ Kiŋ Agripa, “Ŋgac daŋ mbo dec, naŋ Filiks kêŋ ndôc gapocwalô ŋapaŋ e meŋ têtŋ kwahic dec. <sup>15</sup> Têtŋ ndoc aô gapi Jerusalem ga, naŋ dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga sêŋgôliŋ yom pi iŋ, ma sêndac aô bu walôc bu iŋ mbac ndu. <sup>16</sup> Aô gawhê sa têtŋ ŋac bu yac lau Rom-ŋga neŋ mêtê bocdec bu. Dandic ŋamalac daŋ ndu dom e dakêŋ ŋasawa têtŋ iŋ bu lhac lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi iŋ, naŋ aŋgô-ŋga, ma iŋ ô ŋac si yom su naŋ. <sup>17</sup> Têtŋ ndoc ŋac si lau ŋatô sêsip akêŋ Jerusalem sêwhiŋ aô, naŋ gahôŋ bêc daêsam dom. Aô gahôc asê, ma galaŋsê bêbêc aô gac atu aneŋ lau bu sêkôc ŋgac dau sôt meŋ lhac aneŋ pônŋ wamatôc yom-ŋga ŋa-ndô-ŋga. <sup>18</sup> Lau dau sêtisa bu sêŋgôliŋ yom pi iŋ, ma aô gauc gêm bu ŋac oc sêtôc iŋ ndê giso ŋandô daŋ asê. Magoc mba! <sup>19</sup> Ŋac sêsôm yom pi ŋac dau si mêtê sênem akiŋ si anôto-ŋga, naŋ ŋac gauc gêm bu Pol kêtuc dom. Ma sêlic iŋ sac pi ŋgac batê daŋ ŋaê Yisu, naŋ Pol sôm bu tisa akêŋ lau batê-ŋga ma mbo tali tiyham. <sup>20</sup> Aô gapônda dauŋ tu lêtŋ wamatôc yom kaiŋ dinaŋ-ŋga. Bocdinaŋ aô gasôm têtŋ Pol bu iŋ bu tac whiŋ bu pi Jerusalem ndi, dec yac oc amatôc iŋ ndê yom yêc dindê. <sup>21</sup> Magoc Pol tec ma ndac bu Sisa dau êmatôc iŋ ndê yom, dec aô gac atu bu aneŋ lau sêyob iŋ e wanŋiŋ iŋ têtŋ Sisa ndi.” <sup>22</sup> Goc Agripa sôm têtŋ Festus, “Aô dauŋ atac whiŋ bu wanŋô ŋamalac dau ndê yom.” Ma Festus sôm, “Bocdinaŋ, laŋsê naŋ am ŋgô iŋ ndê yom.”

### *Pol kalhac Agripa aŋgô-ŋga*

<sup>23</sup> Têtŋ galaŋsê Agripa lu Berenis sêsôt si gôlônŋ kiŋ-ŋga sa, goc sêsôt andu sêŋgô yom-ŋga ŋalôm si sêndôc. Ma lau bata siŋ-ŋga ti lau bata malac-ŋga hoŋ sêwhiŋ inlu. Goc Festus kêŋ yatu bu sêkôc Pol sôt meŋ. <sup>24</sup> Ma iŋ sôm, “Kiŋ Agripa ti mac lau hoŋ naŋ ambo dindêc. Alic iŋ ŋgac dec. Lau Israel-ŋga hoŋ sêteŋ aô yêc Jerusalem ma yêc malac Sisaria dindêc, bu walôc bu iŋ mbac ndu. <sup>25</sup> Magoc aô gatap iŋ ndê giso daŋ sa, naŋ gitôm bu dandic iŋ ndu-ŋga dom. Ma iŋ dau ndac bu Sisa êmatôc iŋ ndê yom, madec aô bu wanŋiŋ iŋ têtŋ Rom ndi. <sup>26</sup> Ma kwahic dec aô bu wato bapia daŋ têtŋ Sisa, magoc aô kayalê yom ŋandô daŋ bu wato pi ŋgac dindêc-ŋga dom. Tu dinaŋ-ŋga Kiŋ Agripa, aô gakêŋ iŋ kalhac am ti mac lau hoŋ aŋôm-ŋga, bu dakip yom hoŋ sa, ma datap yom ŋandô daŋ sa, naŋ tôm bu wato têtŋ Sisa. <sup>27</sup> Yac bu taŋkiŋ ŋamalac g apocwalô-ŋga daŋ têtŋ Sisa, magoc dawhê iŋ ndê giso ŋahu sa whiŋ dom, oc solop dom.”

## 26

### *Pol whê dau sa têtŋ Agripa*

<sup>1</sup> Têtŋ dinaŋ Kiŋ Agripa sôm têtŋ Pol, “Aô wakêŋ ŋasawa bu am sôm yom tu daôm-ŋga.” Goc Pol hôt amba sa têtŋ lau, ma giç hu sôm iŋ ndê yom bocdec bu, <sup>2</sup> “Kiŋ Agripa, kwahic dec aô bu waô yom hoŋ naŋ lau Israel-ŋga sêŋgôliŋ pi aô. Ma aô atac ŋayham bu wasôm asê walhac am aŋôm-ŋga. <sup>3</sup> Gêŋ atu daŋ whiŋ bocdec bu, lau Israel-ŋga si mêtê ti yom naŋ sêwhê dau kôc pi, naŋ am kêyalê tidônŋ su. Bocdinaŋ aô wandac am bu kêŋ ŋasawa hic baliŋ

\* **25:13:** Kiŋ Agripa gêm gôliŋ gameŋ daŋ yêc bugictônŋ Galili-ŋga ŋamakê, ma ndôc malac Sisaria Pilipai. Iŋ †Herod Agripa I (Apo 12:1-23) ndê atuŋgac.



tên aô bu wasôm nenj yom honj asê. <sup>4</sup> Lau Israel-nga honj sênyalê anenj lênj tên ndoc gambo balê-nga yêc dauj nenj gamenj, ma lênj nanj gasa tênj ndoc gambo Jerusalem, nanj bocdinaj. <sup>5</sup> Lau Palêsai njac lau nanj sem akinj Anötö nanja sêhôc gêlêc lau Israel-nga njatô su. Ma oc tôm bu lau dinaj nanj sênyalê aô têm baliñ su, nanj sêwhê sa bu aô kakuc lau Palêsai si lênj dinaj. Magoc sêsôm asê dom. <sup>6</sup> Aô gakhêj batanj gêñ nanj Anötö gic bata tênj damañi, ma tu dinaj-nga kwahic dec sêkêñ aô galhac am anjôm-nga. <sup>7</sup> Yac lau Israel-nga mba tonj 12 sem akinj Anötö acsalô ti ôbwêc, ma sêkêñ bata bu sêlic gêñ nanj Anötö gic bata, nanj njandô sa. O kinj, aô wasôm tênj am bu lau Israel-nga sêkêñ kisa aô tu gêñ dinaj-nga enj. <sup>8</sup> Yac akêñ batanj bu Anötö oc unj lau batê sa tiyham, ma bocke dec mac lau njatô asô ti gauc gêm bu gêñ dau oc tôm dom bu njandô sa?

<sup>9</sup> “Muñ-nga lê aô dauj gauc gêm tidôñ ma galic njayham bu wakôm gêñ daêsam tu wakêñ kisa lau nanj sêkêñ whiñ Yisu Nasaret-nga. <sup>10</sup> Ma gêñ dau dinaj dec gakôm yêc Jerusalem. Dabuñsiga atu-tu sêlic njayham ma sêlôc tênj aô bu wakôc lau sêkêñ whiñ-nga daêsam dôñ, ma wakêñ njac sêndôc gapocwalô. Ma tênj ndoc sic njac si lau njatô ndu, nanj aô galhac gawhiñ njac ma galic njayham. <sup>11</sup> Tôm têm daêsam aô galom-galom lôm wê-nga honj ma kasalê lau sêkêñ whiñ Yisu-nga bu wakêñ njagêyô tênj njac. Aô gauc gêm bu wakêñ njandê tênj njac e sêsôm yom sac sambuc.\* Aô atac tec njac njandô, bocdinaj kasêlêñ gatêñ lau gamenj apa-nga si malac atu-tu bu wakêñ kisa tênj Yisu ndê lau.

<sup>12-13</sup> “O kinj, tênj bêc danj dabuñ-si ga atu-tu sênyaliñ aô sa ma sêñkinj aô bu wasip malac Damaskas wandi. Aô kasêlêñ gambo senj, ma tênj ac kalhac lhu njawê atu danj sip akêñ undambê ma pô aô ti lau nanj sêwhiñ aô. <sup>14</sup> Yac honj apenj asip nom, ma aô ganjgô awha danj sôm yom tênj aô yêc Yom Hibu bocdec bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kênj kisa aô? Am gitôm hôc nanj gêli dau sa tênj njadau ndê gôliñ dec tap njandê sa.’ <sup>15</sup> Tênj ndoc dinaj aô gandac, ‘O njadau, am asa?’ Ma inj ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu, nanj am kênj kisa.’ <sup>16</sup> Kwahic dec tisa. Aô gahoc dauñ asê tênj am, ma kayaliñ am sa bu nem akinj aô. Ma gêñ nanj am kêyalê pi aô, ti gêñ nanj watôc tênj am, nanj am oc hoc asê tênj lau. <sup>17</sup> Aô wanjgaho am su yêc lau Israel-nga amba, ma yêc lau nanj lau Israel dom, nanj si amba whiñ. Kwahic dec wanjkinj am tênj lau gamenj apa-nga dinaj ndi. <sup>18</sup> Am oc kôm njac tandô po asê e sêkac dau kwi ma sêhu ser njasec-nga ma Sadanj ndê gôliñ sinj, ma sêsa senj njawê-nga ma sêsôc Anötö ndê gôliñ njapu. Ma lau nanj sêkac si njalôm kwi, nanj dec Anötö oc suc njac si sac kwi, ma kênj njac sêwêkainj gamenj sêndôc tali njapanj-nga sêwhiñ lau nanj sêti lau dabuñ tu njac si sêkêñ whiñ aô-nga.’

<sup>19</sup> “O kinj Agripa. Aô galic Yisu hoc dau asê akêñ undambê, ma aô ganjgô inj ndê yom dec gasôc njapu. <sup>20</sup> Aô gam mêtê lau bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötö njapu, ma sêkôm mêtê gitêñ bu sêtôc asê bu njac sem dau kwi njandô. Aô gac hu yêc malac Damaskas, ma malô goc gam mêtê yêc Jerusalem, ma yêc gamenj Judia-nga honj e gatêñ lau apa si gamenj whiñ. <sup>21</sup> Tu dinaj-nga dec lau Israel-nga sêkôc aô dôñ yêc lôm dabuñ, ma bu sêndic aô ndu. <sup>22</sup> Magoc Anötö yob aô njapen e menj tênj acsalô dindêc aô galhac am anjôm-nga. Ma kwahic dec aô wasôm asê tênj lau honj, lau tiwaê ma lau waêmbe sêwhiñ, bu yom honj nanj

\* **26:11:** Yom sac sambuc - yêc Yom Inglis sêsam bu ‘blasphemy’. Lau njatô gauc gêm bu Pol ndê yom dau njahu bu inj bu kênj njandê tênj lau sêkêñ whiñ-nga e sêhu si sêkêñ whiñ sinj ma sêpu Yisu. Ma lau njatô gauc gêm bu lau sêkêñ whiñ-nga bu sêlhac nanja ma sêsôm bu Yisu inj Anötö ndê Atu, dec Pol ti lau Israel-nga oc sêlic yom dau bu yom sac sambuc gitôm bu sêndic njac ndu. Alic yom njatô yêc Mat 26:63-66.

aô gahoc asê pi Yisu, nanj njan danj so yom nanj Moses ma lau propet sêhoc asê gwananjan su pi gênj nanj oc hôc asê, nanj dom. <sup>23</sup> Njac sêsôm bu Mesaya oc hôc njandê e mbac ndu, ma tinjambu inj oc ti njac njamata-njga bu tisa akênj lau batê-njga, ma hoc yom asê pi Anötö ndê lênj nem lau si sêmbo tali-njga tênj inj ndê lau Israel-njga, ma tênj lau nanj lau Israel dom, nanj sêwhinj. Yom dau oc tôm njawê bu pô gamen njasec-njga.”

<sup>24</sup> Pol whê ndê yom sa mbo, ma Festus mbwêc inj awha ahuc ma sôm, “Pol, am nem yom inj yom solop dom. Yom daêsam nanj sêndôhônj tênj am, nanj kôm am nem gauc kênsônj.” <sup>25</sup> Magoc Pol ô yom ma sôm, “O njac atu Festus, aô nenj gauc kênsônj dom. Anenjan yom inj yom solop ma yom njandô. <sup>26</sup> Gênj honj dindec hôc asê yêc lhu, ma bocdinanjan dec kinjan Agripa gitôm dom bu nem gauc gênj dau. Yomandô! Inj kêyalê gênj honj dindec su, ma bocdinanjan aô gasôm nenjan yom asê tênj inj yêc awê. <sup>27</sup> Kinjan Agripa, am kênj whinj lau propet si yom pi Mesaya, me mba? Aô gauc gêm bu am oc kênj whinj su.” <sup>28</sup> Dec Agripa sôm tênj Pol, “Am gauc gêm bu njasawa apê lec am oc kac anenjan njalôm kwi bu wakênj whinj Yisu, a?” <sup>29</sup> Ma Pol ô yom ma sôm, “Aô bu wasôm yom njasawa apê me njasawa balinj, aô oc atac whinj gênj tigenjan. Aô watenjan mbec pi am ti mac lau honjan nanjan anjô anenjan yom dindec, bu Anötö kôm mac honjan andi atôm aô ma akênj whinj Yisu, magoc bu kôm mac atôm aô tu gandôc gapocwalô-njga lec dom.”

<sup>30</sup> Pol sôm inj ndê yom menjan tênj dinanjan, goc Kinjan Agripa tisa, ma gôlinjwaga Festus ti Berenis ma lau honjan nanjan sêndôc sêwhinj inj, nanjan sêtisa bocdinanjan. <sup>31</sup> Njac sêhu andu dau sinjan, ma sem yomgalôm tênj dau ma sêsôm, “Njagac dindec kôm giso danjan nanjan tôm bu sêndic inj ndu me sêkênj inj ndôc gapocwalô-njga lec dom.” <sup>32</sup> Ma Agripa sôm tênj Festus, “Oc tôm bu yac dahu njagac dindec sinjan lhô ndi, tigenjan inj dau ndac bu Sisa êmatôc inj ndê yom.”

## 27

### *Pol tênj malac Rom gi*

<sup>1</sup> Ma tinjambu sêsôm tidônjan bu sêkênj Pol ti lau gapocwalô-njga njatô sêpi wanjan danjan, ma sênjkinjan njac sêtênj malac Rom nanjan yêc gamenjan Itali-njga sêndi. Sêkênj njac sêsip njagac sinjan danjan njan amba, nanjan ndê njâê Julias, nanjan ti njagac bata sinjan danjan nanjan yob Sisa ndê lau sinjan danjan torjan danjan. <sup>2</sup> Dec njac sêpi wanjan si, ma alu njagac danjan njâê Aristakus akênj malac Tesalonika yêc gamenjan Masedonia-njga api awhinjan, ma yac asa a. Wanjan dau menjan akênj malac Adramitiam ma gic waê bu ênjêlênj sôc malac njatô nanjan sêyêc gamenjan Esia-njga. <sup>3</sup> Njagalanjê wanjan dau sôc baô yêc malac Saidon. Julias tawalô Pol dec kênj inj sip baô gi bu ndic inj ndê silip kêsi tu bu sêpuc inj dônj njagênj njatô-njga. <sup>4</sup> Tinjambu yac api wanjan dau ma asa a tiyham. Yac bu ahôc gêlêc nduc Saipras, tigenjan mbu njadinda puc wanjan dônj, dec yac anjih aho yêc nduc njadômbwê-njga. <sup>5</sup> Goc wanjan dau kêsêlênj mbo gwêc sawa, ma gi e ahôc gêlêc gamenjan Silisia-njga ma gamenjan Pampilia-njga su, ma gacgenjan a asôc malac Maira yêc gamenjan Lisia-njga. <sup>6</sup> Ma yêc dindê njagac bata sinjan danjan dau tap wanjan danjan sa, nanjan menjan akênj Aleksandria ma bu tênj Itali ndi. Dec inj kênj yac a alom. <sup>7</sup> Magoc wanjan dau kêti njagahô dom. Yac ambo gwêc njasawa bêc daêsam, e a ampinj malac Naidas. Mbu njadinda puc yac dônj njapanjan, bocdinanjan dec akac wanjan kwi anjônjan gêm nduc Krit njagawê-njga, ma anti a e ampinj malac danjan njâê Salmone. <sup>8</sup> Wanjan kêsêlênj ti njawapac e ahôc asê sôc nanjan sêsam bu Salanjan Njyham, nanjan yêc kêpinjan malac Lasea. <sup>9</sup> Bêc daêsam ginjan su ma lau Israel si om atu nanjan sêhu gênj danenjan danjan sinjan, nanjan pacndê su, dec yac anjalê bu oc asip têm sac tu

dalac wan-nga nalôm. Bocdinaŋ Pol kêŋ puc lau wan-nga ma sôm, <sup>10</sup> “Mac lau, aõ kayalé su bu oc dasip ŋasac nalôm e wan ti wapa hoŋ oc sêninga, ma mboe yac dauŋ dawhiŋ.” <sup>11</sup> Magoc ŋac bata siŋ-nga dau kêŋ danŋa Pol ndê yom dom. Iŋ sôc ŋac nem gôliŋ wan-nga ti wan ŋadau si yom ŋapu. <sup>12</sup> Sôc dinaŋ gitôm dom bu wan poc ŋayham têŋ ndoc uhô-nga. Bocdinaŋ dec lau wan-nga daêsam sêsom yom pitigeŋ bu sêsa tiyham ma sêŋsahê bu sêlac sêtêŋ malac Pioniks sêndi, ma wan poc dindê e têm ŋayham meŋ sa. Yêc malac Pioniks, nduc Krit pôc mbu ahuc, ma bocdinaŋ sôc naŋ yêc malac dinaŋ iŋ sôc ŋayham tu wan sêpoc-nga têŋ têm uhô-nga.

### *Mbu ŋadinda*

<sup>13</sup> Yac ahôŋ e bêc dan mbu lilic kêsêlêŋ ŋayham, ma bocdinaŋ ŋac gauc gêm bu sêtap têm ŋayham sa bu sêlom malac Pioniks. Ŋac sêhê anŋa sa ma sêlac sêŋkuc baô Krit-nga si. <sup>14</sup> Ŋasawa baliŋ dom ma mbu sac dan puc ŋanŋa akêŋ baô-nga mbu sa têŋ gwêc sawa-nga. <sup>15</sup> Wan dau sip mbu dinda nalôm e tôm dom bu yac alac aŋkuc baô-nga. Bocdinaŋ yac am wan kwi kêsêlêŋ kêkuc mbu. <sup>16</sup> Mbu soc yac e nduc saun dan ŋaê Kauda pôc mbu ahuc ŋagec. Yac bu ahê wan ŋa-gômbwa pi lôlôc meŋ, magoc akôm wapac-wapac bu mbu puc ŋadinda sac andô. <sup>17</sup> Lau sêhê gômbwa sa pi lôlôc meŋ su, goc sêkic po pi wan atu ŋampê bu suc dom. Ŋac sêtôc dau bu mbu oc soc yac ŋapaŋ e wan ndi lôc pi gaŋgac yêc Sirtis, dec sêlêc lac su ma sêkêŋ anŋa gwêc-nga sip gi bu teŋ wan dôŋ ênti timalô, ma sêkêŋ wan dau tam mbo. <sup>18</sup> Têŋ bêc tilu-nga mbu ti gwêc gic pi wan sac andô, dec lau wan-nga sêtôc dau atu ma sic hu sêmbaliŋ wapa ŋatô siŋ sip gwêc. <sup>19</sup> Bêc titô-nga sêhóc wan ŋalac ti po ma wapa wan-nga ŋatô sa ma sêmbaliŋ siŋ sip gwêc gi. <sup>20</sup> Tigeŋ mbu dau timalô dom e bêc daêsam yac alic ac ti tata dom. Ma yac hoŋ mba gauc tigeŋ bu oc andinaŋ.

<sup>21</sup> Lau wan-nga seŋ gêŋ dan tôm bêc daêsam su, goc Pol tisa ma sôm, “Mac lau, aõ gakêŋ puc mac muŋ su, bu ahu nduc Krit siŋ dom, magoc mac asóc aneŋ yom ŋapu dom. Mac bu anŋô aneŋ yom dau, dec gitôm dom bu atap ŋawapac dindêc sa, ma gêŋ dan oc niŋga dom. <sup>22</sup> Magoc kwahic dec wasôm têŋ mac bu nem nalôm pêŋ dôŋ, bu mac nem dan oc niŋga dom. Wan tigeŋ dec oc niŋga. <sup>23</sup> Aõ Anötô ndê ŋac dan, ma gam akiŋ iŋ ŋapaŋ. Alhabêc ôbwêc iŋ kêkiŋ ndê aŋela dan meŋ kalhac whiŋ aõ. <sup>24</sup> Ma sôm têŋ aõ, ‘Pol, am tôc daôm dom. Am oc lhac Sisa anŋô-nga bu iŋ êmatôc nem yom. Ma tu am-nga, Anötô oc kêŋ lau hoŋ naŋ sêmbô wan sêwhiŋ am, naŋ sêmbô tali.’ <sup>25</sup> Bocdinaŋ mac lau, nem nalôm pêŋ dôŋ, bu aõ gakêŋ whiŋ Anötô bu yom dau oc ŋandô sa, tôm iŋ ndê aŋela sôm têŋ aõ. <sup>26</sup> Wan oc ndi lôc pi nduc dan, tigeŋ yac oc dandinaŋ dom.”

### *Wan gôlôc pi nduc*

<sup>27</sup> Mbu tam yac ŋapaŋ ambo Gwêc Adria-nga. Têŋ bêc ti-14-nga ma timaniŋhu goc lau wan-nga sêŋsahê bu yac asuŋ sa baô. <sup>28</sup> Sem dôhôn gwêc ŋagapoŋ ma sêtap sa bu ŋagapoŋ gitôm 37 mita. Ŋasawa saun sem dôhôn tiyham ma sêtap sa bu ŋagapoŋ gitôm 27 mita. <sup>29</sup> Ŋac sêtôc bu wan oc popoc pi hoc, bocdinaŋ sêmbaliŋ anŋa hale sip wan-ku-nga, ma sêkêŋ bata bu laŋsê ŋagahô. <sup>30</sup> Lau sêyob wan-nga gauc gêm bu sêhu wan ti lau ŋatô siŋ, dec sêkôm bu sêkêŋ gômbwa sip gwêc ndi, sêŋsau bu oc sêkêŋ anŋa ŋatô sip yêc wan ŋampê-nga. <sup>31</sup> Magoc Pol sôm têŋ ŋac bata ti ndê lau siŋ-nga bu, “Lau dinaŋ bu sêhu wan siŋ, dec mac oc andinaŋ.” <sup>32</sup> Tu dinaŋ-nga lau siŋ-nga sêtim wac kic yêc g ômbwa, ma sêkêŋ peŋ sip gwêc gi.

<sup>33</sup> Têñ bêbêc ganduc Pol sôm têñ lau bu sêñeñ gêñ. Inj sôm, “Bêc 14 giñga su lec mac ayob wañ ñapañ e mac añ gêñ dañ dom. <sup>34</sup> Kwahic dec aõ wasôm têñ mac bu gêñ dañ oc kôm mac ñayom dom, mac hoñ oc ambo tamli. Bocdinañ dec aneñ gêñ bu puc mac dôñ.” <sup>35</sup> Inj sôm yom dinañ su, goc kôc holom ma gêm danje Anötö yêc ñac hoñ añgô-ñga, goc pô kôc ma gêñ. <sup>36</sup> Dec lau hoñ si ñalôm timalô ma señ gêñ sêwhiñ. <sup>37</sup> Yac lau nañ ambo wañ, nañ mba namba gitôm 276. <sup>38</sup> Lau hoñ señ gêñ hóc ñac dôñ, goc sêmbaliñ holom batac sip gwêc gi bu kôm wañ tilo.

<sup>39</sup> Têñ ndoc gameñ ñawê sa nañ sêlic baõ, tigerñ sem gauc gameñ dau. Sêlic sôc ti gangac apa ñayham, dec gauc gêm bu sêkêñ wañ ndi pi baõ yêc dindê. <sup>40</sup> Ñac sêtim aña ñawac kic sip gwêc giñga, ma sêñgapwêc wac nañ sô gôliñ dôñ, nañ su. Goc sêsô lac wañ ñatôkwa-ñga sa, bu mbu peñ lac ma kôc yac api baõ andi. <sup>41</sup> Magoc wañ dau kêti gi gôlôc pi gangac ñabaõ dañ yêc gwêc lôm e gacgeñ ñaña sa. Ma gwêc dinda gic pi wañ ñambu-ñga e kac popoc. <sup>42</sup> Têñ ndoc dinañ lau siñ-ñga sêkic yom bu sêndic lau gapocwalô-ñga hoñ ndu, bu sêsip gwêc ma sêlhô sêndi dom. <sup>43</sup> Magoc ñac si ñgac bata bu nem Pol sa, dec kalhac ñac ahuc bu sêkôm si yom ñandô sa dom. Inj kêñ yatu bu lau nañ sêñkôc tidôñ nañ sêpwê sêsip gwêc ma sêmuñ sêsôc baõ sêndi. <sup>44</sup> Ma inj kêñ yatu bu lau ñatô sêsac apa wañ-ñga ñatô nañ gwêc gic popoc. Ma ñalêñ dinañ dec lau hoñ sêhóc asê baõ ti lic sambuc.

## 28

### *Pol mbo nduc Malta*

<sup>1</sup> Yac hoñ api baõ ti lic sambuc, ma malô atap sa bu nduc dau ñaê sêsam bu Malta. <sup>2</sup> Ma lau nduc-ñga sêkôc yac hoñ sa ma sêyob ti sêmwasiñ yac ñalêñ ñayham. Têñ ndoc dinañ u gic ma gameñ ñalhuc atu, bocdinañ sêkôm ya golom bu yac aheñ dauñ. <sup>3</sup> Pol tap a basô ti gap bu kêñ pi ya ndi, magoc mboc sac dañ yêc gap ñalôm, ma têñ ndoc kêsahê ya ñandê, dec sa bu lhô ndi ma señ Pol sip amba. <sup>4</sup> Lau malachu sêlic mboc dau keserñ Pol amba dôñ gacgeñ kêgalêñ, dec sêsôm têñ dau bu, “Ñgac dê mboe inj ñgac gic ñamalac ndu-ñga, dec inj wêkaiñ ñagêyô atu. Gitôm bu gwêc kô inj ndu su, magoc kwahic dec inj oc wê sa dom.” <sup>5</sup> Tigerñ Pol kêbalip mboc dau sip ya gi, ma gêñ dañ kôm inj dom. <sup>6</sup> Lau dau sêkêñ bata bu inj amba oc surñ me ñagahô inj oc hudau sip ndi mbac ndu. Magoc sêhôn ñasawa baliñ e sêlic gêñ dañ hóc asê inj dom. Bocdinañ dec ñac gauc gêm bu mboe inj oc anötô dañ.

<sup>7</sup> Ñgac dañ ñaê Publias gêm gôliñ nduc dinañ, ma inj wêkaiñ ndê gameñ dañ yêc kêpiñ baõ nañ wañ popoc kalhac. Inj kôc yac sa a andôc inj ndê andu, ma yob yac ñapep gitôm bêc tö. <sup>8</sup> Têñ ndoc dinañ Publias damba gêmbac yêc, ñamlic ñamahom ti kêc dau. Pol sôc gi gêlic inj, ma teñ mbec ti kêñ amba sac inj, ma kôm inj ñayham sa. <sup>9</sup> Ma têñ ndoc lau nduc-ñga sêlic gêñ dinañ, nañ sêhoñ si lau gêmbac hoñ sêtêñ Pol sêmeñ, ma inj kôm ñac ñayham sa tiyham. <sup>10</sup> Ma ñac sêtoc yac sa ñalêñ ñayham daçêsam. Ma têñ ndoc yac bu api wañ ma alhô andi, nañ sêkêñ gêñ hoñ bu puc wañ dôñ ambo gwêc ñasawa-ñga têñ yac.

### *Pol hóc asê Rom*

<sup>11</sup> Yac ambo nduc dau tôm ayô tö su, goc api lau malac Aleksandria-ñga si wañ dañ. Wañ dau poc nduc dinañ têñ ndoc uhô-ñga ma hôñ têm ñayham, ma yêc ñatôkwa-ñga sêlêñ ñac si anötô gwam lu si añgô, dañ sêsam ñaê Kasto, ma dañ ñaê Polaks. Yac ahu gameñ dau siñ, <sup>12</sup> ma alac e ahóc asê malac Sairakyus

ma ambo dinañ tòm bêc tö. <sup>13</sup> Goc ahu malac dau siñ ma alac tiyham e a asôc malac Regiam. Têñ galañsê mbu ñayham dan penj lac ñapep, dec kêñ yac alac bêc tigenj a asôc sôc yêc malac Puteoli, ma asip baô a. <sup>14</sup> Yêc dinañ yac atap lau sêkêñ whiñ Yisu-nga ñatô sa, ma sêkôc yac sa a ambo awhiñ ñac gitôm bêc 7. Ma tiñambu yac añsêlêñ bu atêñ malac Rom andi.

<sup>15</sup> Lau sêkêñ whiñ-nga yêc malac Rom sêngô ñawaê bu yac añsêlêñ ambo senj, dec sêsa sêmenj bu sêkôc yac sa. Ñatô sêtap yac sa yêc Apias ndê gameñ sêtidulu gêñ-nga, ma ñatô sêtap yac sa yêc gameñ nanj sêsam bu Andu Ñaclêñ-nga Tö. Têñ ndoc Pol gêlic lau sêkêñ whiñ-nga dinañ, nanj inj atac pa su ma gêm danje Anötö. <sup>16</sup> Yac honj añsêlêñ a, e ahôc asê Rom su, goc sêkêñ ñasawa têñ Pol bu ndôc andu danj, ma sêkêñ ñac siñ-nga danj yob inj.

### *Pol gêm mêtê mbo Rom*

<sup>17</sup> Bêc tö giñga su, goc Pol kêgalêm lau bata Israel-nga nanj sêndôc Rom, nanj sa sêpitigenj, ma sôm têñ ñac, “Aneñ asidôwai Israel-nga, aô gakôm gêñ so danj têñ yac neñ lau Israel-nga dom. Ma gakôm gêñ danj nanj so abañj si gêbôm, nanj dom. Magoc sêkôc aô dôñ yêc Jerusalem ma sêkêñ aô gasip gôliñwaga Rom-nga ti inj ndê lau siñ-nga amba. <sup>18</sup> Ma lau Rom-nga dau sêñsahê aô e sêtap sa bu aô gakôm gêñ giso danj nanj tòm bu sêndic aô ndu-nga, nanj dom. Dec ñac bu sêhu aô siñ walhõ wandi. <sup>19</sup> Magoc lau Israel-nga sêtec, ma sêli awha sa e aneñ lêñ danj mbasi, dec aô gandac bu Sisa ngô aneñ yom. Tigenj aô gakôm tu galic ñac sac-nga dom, me tu bu wanğoliñ yom pi ñac-nga dom. <sup>20</sup> Acsalô lec aô kagalêm mac sa amej, bu añgô aneñ yom pi gêñ honj dinañ. Mac alic bu sêsô aô dôñ ña sen dindec, magoc aô gakôm gêñ sac danj dom. Gêñ tigenj gakôm, nanj gakêñ batan gêñ nanj lau Israel dau sêkêñ bata.”

<sup>21</sup> Lau Israel-nga dinañ sêngô Pol ndê yom ma sêsôm, “Lau nanj sêndôc gameñ Judia-nga nanj sêto bapia danj têñ yac, nanj hêganôñ am dom. Ma asidôwai Israel-nga akêñ gameñ dinañ, nanj sêtêñ yac sêmenj, nanj sêsôm yom sac danj pi am dom. <sup>22</sup> Magoc yac anjalê bu yêc gameñ honj lau sêpu lêñ nanj lau sêkêñ whiñ Yisu-nga sêñkuc. Bocdinañ yac bu añgô am nem gauc ti yom pi lêñ dau.” <sup>23</sup> Goc sêkêñ bêc danj bu sêkac sa sêwhiñ Pol tiyham.

Ma têñ bêc dau ñac sêkac sa sêmbu andu nanj Pol yêc nanj, ma lau Israel-nga hic daêsam sêmenj sêwhiñ, dec ti tonj atu. Têñ bêbêc ñapanj e telha Pol sôm yom têñ ñac. Inj tôte Anötö ndê gôliñ ñahu asê têñ ñac. Ma inj whê Moses ti lau propet si yom sa bu kôm ñac sêñyalê bu Yisu inj Mesaya dau. <sup>24</sup> Lau ñatô sêngô inj ndê yom ma sêkêñ whiñ, magoc ñatô sêkêñ whiñ dom. <sup>25</sup> Ñac sêsenj dau pi inj ndê yom, ma bocdinañ Pol sôm ndê yom ñambu-nga têñ ñac, ma tiñambu sêlhô têtêñ. Ma yom ñambu-nga nanj inj sôm têñ ñac nanj sôm bocdec bu, “Yom dindec nanj Ñalau Dabunj sôm têñ mac apami, nanj yom ñandô ma hêganôñ mac solop. Propet Aisaya hoc yom dau asê bocdec bu:

<sup>26</sup> Am têñ lau dindê ndi ma sôm têñ ñac, ‘Mac añgô aneñ yom ñapanj, magoc anjalê ñahu dom. Mac alic gêñ nanj aô gakôm, nanj ñapanj, tigenj mac nem gauc sa dom.’ <sup>27</sup> Bu lau dau si ñalôm ñadandi sa. Ñac si danğasuj hóc ahuc, ma sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinañ dom, dec oc tòm tandô sêlic, danğasuj sêngô, ma sêñyalê aô tidôñ yêc ñac si ñalôm e sênem dau kwi ma wakôm ñac ñayham sa.”

[Ais 6:9-10]

<sup>28</sup> Goc Pol sôm, “Bocdinañ anjalê bu Anötö kêkiñ ñawaê ñayham pi inj ndê lêñ nem lau si-nga nanj mac atec, nanj têñ lau gameñ apa-nga. Ma ñac lau dau oc

sêngô ti sêkôc sa.” [ <sup>29</sup> Inj sôm su goc lau Israel-nga sêlhö si, ma sêserj dau pi inj ndê yom.]

<sup>30</sup> Tinjambu Pol mbo malac Rom gitôm yala lu. Ma tôm ñasawa dinanj, inj gêmlhi ñamalac danj ndê andu danj tu ndöc-nga, ma inj kôc lau daêsam sa yêc andu dau, nanj sêmenj bu sêndic inj kêsi. <sup>31</sup> Inj gêm mêtê pi Anötö ndê gôlinj ma kêdôhônj lau pi Pômdau Yisu Kilisi. Inj kôm gênj dau ti atac pa su, ma lau danj sêlhac inj ahuc dom.

## Pol ndê bapia têtj lau Rom-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj lau sêkêj whinj-nga nanj sêndöc malac atu Rom. Inj to têtj ndoc inj mbo malac Korin, ma kêj têtj awhê danj ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kêj têtj lau malac Rom-nga. Pol tac whinj bu ndic lau Rom-nga kêsi, ma inj to bapia dindéc munj, bu whê mêtê nanj inj gêm, nanj ñahu sa.

Lau ñatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôj lau gamenj apa-nga, ma inj to 2:1-29 hêganôj inj dau ndê lau Israel-nga. Inj tôc yêc awê bu yac lau honj dakôm sac, ma tu yac neñ sac-nga, dec yac honj dawêkainj senj dambac ndu-nga. Magoc Anötö kêmasanj lêtj bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nanj bu kêj whinj gêtj atu nanj Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nanj Anötö sam inj bu ñamalac gitêj.

Ma Pol bu whê sa bu Anötö sam yac bu lau gitêj ñambwa dom, magoc inj kêj Ñalau Dabunj têtj yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nanj dananj wambu Anötö, ma dasa neñ lêtj gitêj ti dabunj. Bocdinañ Pol to yom pi lêtj ñayham tu dasa-nga, ma dapinj daunj dôñ ma dahu mêtê sac sinj. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôc asê bu inj ñalôm ñawapac pi inj dau ndê lau Israel-nga nanj sêkêj whinj dom, ma inj tac whinj ñandô bu sêkêj whinj Yisu.

### *Pol gic hu ndê yom têtj lau Rom-nga*

<sup>1</sup> Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñgac akinj, gato bapia dindéc. Anötö kêgalêm aô sa gati inj ndê ñapospel, ma kêyalinj aô sa bu wahoc inj ndê ñawaê ñayham asê. <sup>2</sup> Ñawaê ñayham dau Anötö kêmatinj tidôñ munj su, ma inj ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabunj. <sup>3-4</sup> Ma yom dau hêganôj inj ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau. Inj ti ñamalac nanj sa akêj Kinj Dawid ndê tonj. Ma tinjambu Anötö unj inj sa akêj lau batê-nga ña Ñalau Dabunj ndê ñaclai, dec tôc asê tiawê bu inj Anötö Atu. <sup>5</sup> Ma Yisu Kilisi dau kêyalinj yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu inj ndê ñaê-nga, dec kêkinj yac bu anjalêm lau sa yêc gamenj honj bu s êkêj whinj inj, ma tu dinañ-nga dec danja wambu inj ndê yom. <sup>6</sup> Ma galem dau têtj mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinañ.

<sup>7</sup> Aô gato bapia dindéc têtj mac lau Rom-nga honj nanj Anötö tac whinj mac, ma kêgalêm mac sa ati inj ndê lau dabunj. Mwasinj ti yom malô têtj mac honj akêj Damanj Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

### *Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsi*

<sup>8</sup> Gêtj ñamata-nga aô wasôm têtj mac bu tôm bêc honj, aô gatenj mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam danje anenj Anötö tu mac honj-nga. Ñahu bu yêc gamenj honj lau sêngô mac nem akêj whinj ñawaê. <sup>9</sup> Ma Anötö nanj aô gam akinj ti anenj ñalôm sambuc, ma gahoc inj Atu ndê ñawaê ñayham asê, nanj kêyalê bu yomandô aô gauc gêm mac ñapanj, <sup>10</sup> têtj têm honj nanj gatenj mbec. Ñasawa baliñ su, aô atac whinj bu wandic mac kêsi, ma kwahic dec aô gatenj mbec têtj Anötö bu lic aô neñ gauc dinañ ñayham, ma lêtj gatam su têtj aô bu watêj mac waloc. <sup>11</sup> Bu aô atac whinj ñandô bu walic mac, tu bu wakêj Ñalau Dabunj ndê mwasinj ñatô lom mac bu puc mac dôñ. <sup>12</sup> Ma têtj ndoc yac dambo dawhinj

daun, nan mac nem akêñ whin ma aõ neñ gakêñ whin, oc pin yac honj dôñ bu dalhac ñanga.

<sup>13</sup> O asidôwai, aõ atac whin bu mac anyalê bu tèm daêsam aõ gauc gêm bu watêñ mac waloc, magoc gêñ daêsam kalhac aõ ahuc e menj têtñ kwahic dec. Aõ gam mêtê yêc lau apa si gamen ñatô, ma anen gwelenj dau gêm ñandô su. Boc-dinañ aõ gauc gêm bu wakôm gwelenj kainj tigenj wawhinj mac e gwelenj dau ñandô sa yêc mac-ñga whin. <sup>14</sup> Gwelenj dau gic aõ ñawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau nanj lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhin. <sup>15</sup> Tu dinañ-ñga dec aõ neñ ñalôm kac aõ bu wanem mêtê mac lau Rom-ñga awhin.

### *Anötö ndê ñawaê ñayham ti ñaclai*

<sup>16</sup> Bu aõ mayañ tu Anötö ndê ñawaê ñayham-ñga dom. Nahu bu Anötö ndê ñaclai yêc yom dau, bu nem lau nanj bu sêkêñ whin, nanj si. Inj gic bata têtñ lau Israel-ñga munj, ma têtñ lau nanj lau Israel dom, nanj tinjambu. <sup>17</sup> Ñawaê ñayham dau ndê ñaclai yêc bu nem lau si, nahu bu ñawaê dau têt lêtñ nanj Anötö kêtñ bu ñamalac sêti lau gitêtñ, nanj asê. Lêtñ dau lêtñ dakêñ whin-ñga, ma ñalêtñ danj mba. Tôm yom nanj propet akwa danj to yêc bocdec bu:

Lau gitêtñ oc sêndöc tali tu si sêkêñ whin-ñga.

[Hab 2:4]

### *Ñamalac honj sêkôm giso*

<sup>18</sup> Anötö nanj ndöc undambê, kwahic dec têt inj ndê ñalôm asê têtñ yac.\* Inj tac ñandê têtñ lau nanj sêpuc dômbwê inj, ma sêkôm mêtê sac. Nac si mêtê sac kêtñwinj yom ñandô dôñ. <sup>19</sup> Gitôm bu lau nom-ñga sênyalê yom ñandô pi Anötö, bu gêtñ nanj inj kôm, nanj whê inj sa tiawê têtñ ñac su. <sup>20</sup> Lau danj sêlic Anötö su dom, yomandô! Tigenj têtñ ndoc inj kêtñ undambê ti nom e menj têtñ kwahic dec, nanj sêlic gêtñ honj nanj inj kêtñ. Ma gêtñ dau whê inj ndê ñahu sa ma têt inj ndê ñaclai atu nanj yêc titêm-titêm, nanj asê tiawê. Tu dinañ-ñga dec ñamalac danj oc têtñ dom bu pa dau ma sôm bu inj gêm gauc Anötö. <sup>21</sup> Lau nom-ñga sênyalê bu Anötö dê mbo, magoc sêtoc inj sa ti ñac si Anötö, ma sem danje inj tu gêtñ danj-ñga dom. Nac sêhê gauc pi yom ñambwa-ñambwa daêsam e ñasec kôm ñac si ñalôm ahuc. <sup>22</sup> Nac sêtoc dau sa bu ñac lau ti gauc, magoc ñac lau gauc mbasi. <sup>23</sup> Nac sêtec bu sênem akinj Anötö nanj mbo titêm-titêm, magoc sem akinj gêtñ nanj gic waê bu ñinga. Nac sêhu Anötö ti ndê ñawasi atu sinj, ma sem akinj gwam nanj ñac dau sêmasañ sem ñamalac anjô, mbac anjô, bôc anjô, ma mboc anjô.

<sup>24</sup> Tu dinañ-ñga dec Anötö hu ñac sinj bu sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-ñga têtñ si atac whin. Ma sêkôm mêtê ñadômbwi pi dau ñamlic gitôm gêtñ ñambwa-ñga. <sup>25</sup> Nac sêpuc dômbwê Anötö ndê yom ñandô, ma yom tasanj gêm ñac si ñalôm ahuc. Nac sêtec bu sênem akinj Anötö nanj kêtñ gêtñ honj, ma sêhu inj sinj ma sem akinj gêtñ nanj inj kêtñ. Magoc inj gêtñ honj ñadau, ma ñayham bu yac tampin inj têtñ bêtñ honj. Yomandô!

<sup>26</sup> Tu ñamalac si giso-ñga, dec Anötö hu ñac sinj bu sêkôm gêtñ mayañ-ñga têtñ ñac si ñalôm ñagalac kêtñilí ñac. Nac si lauwhê sêhu lauwhê ti ñgac si lêtñ solop sêmbô sêwhinj daun-ñga sinj, ma sêsa lêtñ so. <sup>27</sup> Ma ñalêtñ tigenj laungac sêhu lauwhê ti ñgac si lêtñ solop sinj ma mêtê atac ñagalac pi dandi-ñga gêm ñac

\* **1:18:** Têtñ ndoc Yisu mbac ndu pi a gicso dau, nanj têtñ asê bu Anötö tac ñandê tu ñamalac si sac-ñga. Magoc tu Yisu hôt ñandê dau ô lau nom-ñga su, dec têtñ asê bu inj tac whin lau nom-ñga honj ma tec bu danj ñinga. Alic Rom 2:4; 3:26; 8:3; ma Jon 3:16.



ahuc sambuc. Lauŋgac sêkôm mêtê mayan-ŋga sêwhin launŋac, ma tu dinan-ŋga sêtap ŋagêyô nanŋ gic mêtê sac kainŋ dinanŋ ŋawaê, nanŋ sa yêc dau si ŋamlic.

<sup>28</sup> Ŋamalac sêlic ŋayham bu s êpuc dômbwê Anötö, ma tu dinan-ŋga inŋ hu ŋac sinŋ e ŋac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê nanŋ gic ŋamalac ŋawaê dom. <sup>29</sup> Mêtê sac tidau-tidau gêm ŋac si ŋalôm ahuc. Ŋac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayan-ŋga, ŋac tagatu gêŋ, ŋac sêlic lau ŋatô sac, sic ŋamalac ndu, sêŋgalôm lau, sêkôm gêŋ daêsam bu sêtim lau ma sêŋsau ŋac, ma sêsec lau. <sup>30</sup> Ŋac sêŋgôlinŋ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ŋatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêŋ sac ŋapanŋ, ma ŋac danŋgapêc ŋawahô têŋ dinda ti dambai. <sup>31</sup> Ŋac lau gauc mbasi-ŋga, ma yom bocke nanŋ sêsôm, nanŋ sêkôm ŋandô sa dom. Ŋac lau ŋalôm ŋadandi-ŋga nanŋ atac tec lau ma tawalô ŋac dom. <sup>32</sup> Lau sac dau sêŋyalê bu Anötö sôm tidôŋ su bu lau nanŋ sêkôm mêtê sac kainŋ bocdinanŋ, oc sêmbac ndu. Tigenŋ ŋac sêkôm sac sêsiniŋ su enŋ. Ma gêŋ danŋ whinŋ bocdec bu, lau ŋatô nanŋ sêkôm mêtê sac tôm ŋac dau sêkôm, nanŋ sêlic ŋac ŋayham.

## 2

### *Anötö ndê lêŋ êmatôc lau-ŋga*

<sup>1-3</sup> Yac tanyalê bu têŋ ndoc Anötö êmatôc lau nanŋ sêkôm sac kainŋ dinanŋ, dec inŋ oc êmatôc ŋac êŋkuc yom ŋandô pi ŋac. Bocdinanŋ dec am asa nanŋ kêgôlinŋ yom pi lau ŋatô, ma sam ŋac bu lau sêkôm sac-ŋga, nanŋ êmyalê bu am kêgôlinŋ yom pi daôm whinŋ, bu am ŋamalac kôm sac-ŋga whinŋ. Ma am oc tôm dom bu êmasanŋ yom têŋ Anötö tu daôm nem sac-ŋga ma lhô su inŋ ndê matôc. <sup>4</sup> Am ŋgô su nanŋ! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê ŋalôm dôŋ ma kêmatôc yac ŋagahô dom. Am gêlic inŋ ndê lêŋ dinanŋ bu gêŋ ŋambwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêŋ dinanŋ tu bu kêŋ ŋasawa têŋ yac bu danem daunŋ kwi-ŋga, a? <sup>5</sup> Magoc am nem ŋalôm ŋadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinanŋ-ŋga am daôm gic Anötö ndê atac ŋandê sa tu daôm-ŋga, ma oc yêc tôm bêc ŋambu-ŋga nanŋ Anötö dau oc tôc inŋ ndê matôc gitêŋ ma inŋ ndê atac ŋandê asê. <sup>6</sup> Têŋ bêc dinanŋ, inŋ oc kêŋ ŋagêyô têŋ lau honŋ êŋkuc ŋac tigenŋ-tigenŋ si mêtê. <sup>7</sup> Lau nanŋ sêsap mêtê ŋayham dôŋ ŋapanŋ ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasiŋ sêndôc tali ŋapanŋ-ŋga ma ŋawasi ti waê atu sa, nanŋ Anötö oc kêŋ ŋac sêndôc tali ŋapanŋ. <sup>8</sup> Magoc lau nanŋ sêkôm gêŋ honŋ tu sêpo dau sa-ŋga, ma sêtec yom ŋandô ma sêsap mêtê sac dôŋ, nanŋ oc sêtap Anötö ndê atac ŋandê sa. <sup>9-10</sup> Aêc! Lau honŋ nanŋ sêkôm mêtê sac, nanŋ oc sêtap ŋawapac ti ŋasac sa. Tigenŋ lau nanŋ sêkôm mêtê ŋayham, nanŋ oc sêtap ŋawasi ti waê ŋayham ma yom malô sa. Oc ŋandô sa pi lau Israel-ŋga sêmunŋ, goc lau nanŋ lau Israel dom, nanŋ sêŋkuc. <sup>11</sup> Bu têŋ ndoc Anötö oc êŋsahê lau pi ŋac si mêtê, nanŋ inŋ oc toc lau tonŋ danŋ sa hôc gêlêc lau tonŋ danŋ dom. <sup>12</sup> Bu lau honŋ nanŋ sêkôm sac, nanŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau nanŋ lau Israel-ŋga dom, nanŋ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nanŋ oc sêtap matôc sa tu yomsu-ŋga dom, ŋac dau si giso oc tinŋ ŋac su. Ma lau Israel-ŋga nanŋ sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, nanŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa êŋkuc yomsu dau. <sup>13</sup> Bu Anötö oc sam ŋamalac danŋ bu ŋamalac gitêŋ tu inŋ ŋgô yomsu-ŋga ŋambwa lec dom. Tigenŋ ŋamalac nanŋ sôc yomsu dau ŋapu ma danŋga wambu ŋapep enŋ, nanŋ Anötö oc sam inŋ bu ŋamalac gitêŋ.\*

\* **2:13:** Tiŋambu Pol tôc asê tiawê bu ŋamalac danŋ oc tôm dom bu êŋkuc yomsu honŋ timala e Anötö lic inŋ bu ŋamalac gitêŋ - alic Rom 3:20, 23.

<sup>14</sup> Magoc lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, nanj njalênj bocke? Nac bu sêkôm mêtê njayham nanj tòm yomsu whê sa, dec tôte asê bu nac dau si yomsu yêc bocdinaj. <sup>15</sup> Ma tôte asê bu lêtj gitênj tòm yomsu whê sa têtj yac, nanj yêc nac si njalôm. Ma nac dau sêtôm bu sênsahê si lêtj ma sênyalê yêc nac si njalôm, mêtê bocke nanj sêkôm solop, ma mêtê bocke nanj sêkôm so. <sup>16</sup> Yom honj indêc njahu oc tiawê têtj bêc nanj Anötö oc kêtj Yisu Kilisi ênjahê lau honj, ênjuc nac si yom nanj yêc sinj dau yêc nac si njalôm. Njawaê njayham nanj aô gahoc asê, nanj whê gêtj honj dinaj sa.

### *Lau Israel-nga ma Moses ndê yomsu*

<sup>17</sup> Mac lau nanj ambo gamej bocke, ma asam daôm bu lau Israel-nga, anjô su nanj. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-nga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a? <sup>18</sup> Bocke? Mac anjalê lêtj nanj Anötö tac whin, ma gauc gêm bu mac ahôc gêtjêc lau njatô tu mac anjalê yomsu-nga, a? <sup>19-20</sup> Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom njandô, dec tac whin bu andôhônj lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau nanj tandô pec, me alic daôm gitôm ya njawê bu pô lau nanj sêmbô njasec njalôm, a? <sup>21</sup> Mac andôhônj lau njatô, ma bocke dec andôhônj daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kanj gêtj dom. Mac daôm akôm, me mba? <sup>22</sup> Mac asôm têtj lau bu sêkôm mêtê mockainj-nga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têtj njatô mac asôc lôm nanj lau sem akinj gwam sêmbô, ma am kanj gêtj, me mba? <sup>23</sup> Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-nga, magoc têtj ndoc mac anjili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac. <sup>24</sup> Tòm yom nanj sêto yêc, nanj sôm:

Lau gamej apa-nga sêpu Anötö ndê njê tu mac nem lêtj sac-nga. [*Ais 52:5*]

<sup>25</sup> Am njac nanj sêsê am nem njamlic njatô su kêtjuc lau Israel-nga si t̄pwac, nanj njô. Am bu danjam wambu yomsu honj, dec gêtj nanj sêkôm têtj am njamlic, nanj gêtj ti njahu njayham. Magoc am bu êngili yomsu, dec gêtj nanj sêkôm têtj am, oc nditôm gêtj njambwa. Yêc Anötö anjô-nga am oc tòm njac t̄gamej apa-nga nanj sêsê inj njamlic njatô su dom. <sup>26</sup> Ma lau nanj sêsê nac si njamlic njatô su dom, magoc sêkôm mêtê njayham tòm yomsu whê sa, nanj Anötö oc lic nac gitôm lau nanj sêsê nac si njamlic njatô su. <sup>27</sup> Ma njac nanj sêsê inj dom, magoc kôm gêtj nanj kêtjuc yomsu, nanj oc puc am nem giso asê. Njahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêtjuc pwac sêsê njamlic-nga, magoc am njac êngili yomsu-nga.

<sup>28</sup> Lau si njahu sêti lau Israel-nga njandô sip gêtj njamlic-nga dom. Ma pwac sêsê njamlic-nga nanj njahu andô hêganônj gêtj nanj sêkôm têtj njamlic, nanj dom. <sup>29</sup> Mba! Lau nanj sêmasanj si njalôm njapêp yêc Anötö anjô-nga, nanj sêti lau Israel-nga njandô. Ma pwac sêsê njamlic-nga nj-njahu andô, nanj yomsu nanj sêto sip bapia, nanj oc tòm dom bu kôm njandô sa. Magoc gwelênj nanj Njalau kôm mbo njamalac si njalôm, nanj kôm pwac dau nj-njahu andô njandô sa. Njamalac kainj dinaj hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-nga dom, tigenj inj tap waê sa yêc Anötö dau.

## 3

### *Mêtê sac oc tòm dom bu nem njandô njayham*

<sup>1</sup> Bocdinaj lau Israel-nga sêtap mwasinj bocke sa tu sêti lau Israel-nga, nanj hôte gêtjêc lau njatô si mwasinj su? Ma nac si pwac sêsê njamlic njatô su-nga oc nem nac sa njalênj bocke? <sup>2</sup> Anjô! Lau Israel-nga sêtap mwasinj tidau-tidau sa. Gêtj njamata-nga nac lau dau dinaj Anötö kêtj inj ndê yom sip nac apai amba.

<sup>3</sup> Magoc lau Israel-nga ñatô bu sêkêñ whiñ Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ñac si sêkêñ whiñ dom-nga, dec Anötö oc hu yom nan in gic bata su, nan siñ, me? <sup>4</sup> Mba andô! Tôm bu ñamalac honj sêti lau sêñsau tasan-nga, magoc Anötö oc tôñ dom bu senj yom dan nan in kêmatinj tidônj, nan su. Tôñ yom nanj sêto yêc, nanj sôm:

Yom honj nanj am sôm, nanj oc sêlic bu yom ñandô enj.

Ma lau bu sêñsahê am, dec oc tôñ dom bu sêtap am nem giso danj sa. [BW 51:4]

<sup>5</sup> Lau ñatô gauc gêm gauc ñambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neñ lêñ sac-nga tôc Anötö ndê lêñ gitêñ asê yêc awê, dec tu sake-nga inj atac ñandê têñ yac? Inj bu kêñ ñagêyô têñ yac, dec oc solop dom.” <sup>6</sup> Gauc dinanj inj so sambuc! Bu bocdinanj, goc Anötö oc êmatôc lau nom-nga ñalêñ nde? <sup>7</sup> Ma lau ñatô sêsôm, “Anej yom tasanj tôc Anötö ndê yom ñandô asê tiawê e lau sêhoc inj ndê waê asê ñapanj. Bocdinanj tu sake-nga inj gêlic aô gitôm ñgac sac danj ma kic anej yom bu watap matôc sa?” <sup>8</sup> Oyaê, anjô su nanj! Yom bu bocdinanj, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ñandô ñayham-nga.” Magoc bocdinanj dom. Lau ñatô sêñsau ma sêñgôlinj yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ñalhô dinanj sa yac whañsunj. Oc sêtap ñagêyô sac sa tu ñac si yom tasanj dinanj-nga.

### *Ñamalac gitêñ danj mbo dom*

<sup>9</sup> Bocke, yac lau Israel-nga mba lêñ nanj asa ambo Anötö anjô-nga, nanj hôc gêlic lau ñatô si su, me? Mba andô! Tôñ yac asôm su bocdec bu, lau Israel-nga ma lau apa honj sêmo sac ña-ñaclai ñapu. <sup>10</sup> Tôñ yom nanj sêto yêc nanj sôm:

Ñamalac gitêñ danj mbo dom andô. <sup>11</sup> Ma ñamalac danj kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti inj ndê gêñ-nga lec dom. <sup>12</sup> Lau honj sêpuc dômbwê Anötö e sêti gêñ ñapopoc-nga. Ñamalac gitêñ danj mbo dom. Mba andô! [BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]

<sup>13</sup> Ñac si whañsunj sac sambuc, gitôm gêñ batê nanj sêñsuhunj si dom, ma ñasu pôm gamenj kwi. Ma ñac lau sêsôm yom tasanj-nga. Yom nanj sa ñac tókwa, nanj gitôm mboc ñamalac sac. [BW 5:9; 140:3]

<sup>14</sup> Ñac sêpucbo lau ñawahô, ma yom ñamakic gêm ñac si whañsunj ahuc. [BW 10:7]

<sup>15</sup> Ñac lau hôp-hôp tu sêkêc dac siñ-nga. <sup>16</sup> Ma gamenj bocke nanj sêmo, nanj sêkôm tisac ma sêkêñ ñawapac têñ lau. <sup>17</sup> Ñac sêñyalê lêñ yom malô-nga dom. [Ais 59:7-8]

<sup>18</sup> Ma ñac sêtôc Anötö danj dom. [BW 36:1]

<sup>19</sup> Yac tanjalê bu Moses ndê yomsu honj hêganônj lau nanj sêmo yomsu dau ñapu. Tu dinanj-nga lau honj si yom mba, ma ñac honj sic waê bu sêtap Anötö ndê matôc sa. <sup>20</sup> B ocdinanj ñamalac danj mbo dom, nanj tôñ bu êmasanj yomsu sambob ñapep e Anötö lic inj bu ñamalac gitêñ. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac neñ sac asê têñ yac.

### *Yac dati lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whiñ-nga*

<sup>21</sup> Kwahic dec Anötö tôc lêñ dati lau gitêñ-nga asê, nanj ñahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêñ dau munj su. <sup>22</sup> Lau honj nanj sêkêñ whiñ Yisu Kilisi, nanj sêtap lêñ dau sa su, ma Anötö gêlic ñac bu lau gitêñ. Lêñ tigenj dinanj gic waê lau Israel-nga ti lau sambob. <sup>23</sup> Ñahu bu yac honj yac lau dakôm sac-nga, ma tu yac neñ sac-nga, dec gitôm dom bu datigasuc Anötö ti inj ndê ñawasi atu. <sup>24</sup> Magoc yac honj datôm bu dati lau gitêñ tu gwelêñ nanj Yisu Kilisi

kôm tu nem yac si-nga. Anötö kêmasañ lêñ dinañ bu êmwasiñ yac ñambwa eñ. <sup>25</sup> Inj kêñ Yisu gitôm da bu hôc ñandê ô yac neñ sac ñagêyô, ma dakêñ whiñ bu ñac nañ inj kêc siñ, nañ hê wamba yac su têtñ Anötö. Ñalêñ dinañ inj tôc asê bu inj Anötö gitêñ. Bu inj gêlic sac gitôm gêtñ ñambwa dom, magoc lau nañ sêkôm sac muñ-nga, nañ inj hê ñac si yom dôñ. Ma inj kôc ndê ñalôm dôñ <sup>26</sup> e inj kêñ lau hoñ si sac ñagêyô pi Yisu. Bocdinañ kwahic dec Anötö tôc asê bu inj dau inj gitêñ, ma inj kêmasañ lêñ bu sam lau nañ sêkêñ whiñ Yisu, nañ bu lau gitêñ. <sup>27</sup> Bocdinañ ñamalac ñañ gitôm dom bu toc ñau sa. Ñahu bu Anötö oc lic ñamalac ñañ bu ñamalac gitêñ tu lêñ yomsu-nga dom, magoc tu lêñ dakêñ whiñ Yisu-nga. <sup>28</sup> Mêtê nañ yac ahoc asê, nañ sôm bu yac ñac datu lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whiñ-nga, ma tu yac neñ sakinj tanjuc yomsu-nga dom. <sup>29</sup> Bocke? Anötö inj lau Israel-nga tawasê si Anötö, me? Mba! Inj lau Israel-nga si Anötö, ma lau gameñ apa-nga si Anötö bocdinañ. <sup>30</sup> Bu Anötö tigen ñe mbo, nañ sam lau hoñ nañ sêkêñ whiñ Yisu bu lau gitêñ, lau nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic ñatô-nga, ma lau nañ sêñkuc pwac ñau dom bocdinañ. <sup>31</sup> Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêñ dakêñ whiñ-nga tu bu asen Moses ndê yomsu su-nga, me? Aô wasôm têtñ mac, mba andô! Yac apuc yomsu ñau dôñ.

## 4

### *Abraham kêñ whiñ Anötö dec ti ñgac gitêñ*

<sup>1</sup> Gauc nem abañ Abraham ndê lêñ, oc whê gêtñ sake sa têtñ yac? <sup>2</sup> Anötö sam Abraham bu ñgac gitêñ tu gêtñ nañ inj ñau kôm-nga, a? Bu bocdinañ, dec oc tôm bu Abraham toc ñau sa. Magoc Anötö gêlic inj ñalêñ bocdinañ dom. <sup>3</sup> Bu sêto yom yêc, nañ sôm bocdec bu:

Abraham kêñ whiñ Anötö, ma tu dinañ-nga Anötö gêlic inj bu ñgac gitêñ.  
*[Gen 15:6]*

<sup>4</sup> Ñgac nañ kôm gwelen nañ kôc inj ndê ñaôli sa tôm mwasiñ ñambwa dom. Inj tap ñaôli ñau sa tu inj kôm gwelen-nga. <sup>5</sup> Magoc asa nañ bu kêñ whiñ Anötö, dec Anötö oc êmwasiñ inj ñambwa ma lic inj bu ñamalac gitêñ. Inj tap mwasiñ ñau sa tu inj kôm gwelen ñañ-nga dom, magoc tap sa ñambwa tu inj ndê kêñ whiñ-nga. Anötö ñau kêmasañ lêñ bu lau sac sêti lau gitêñ.

<sup>6</sup> Kij Dawid sôm yom kain tigen pi ñamalac nañ Anötö kêmwasiñ ma sam inj bu ñamalac gitêñ, nañ tap mwasiñ ñau sa ñambwa, ma tu gwelen nañ inj kôm-nga dom. Dawid to yom ma whê ñamalac kain dinañ ndê ñahu atac ñayham-nga sa bocdec bu:

<sup>7</sup> Mac lau nañ Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ñayom siñ, nañ atac ñayham sa. <sup>8</sup> Ma am asa nañ Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, nañ atac ñayham sa bocdinañ. *[BW 32:1-2]*

<sup>9</sup> Mac gauc gêm bocke? Yom ñau gic waê lau Israel-nga nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga, nañ tawasê, me gic waê lau nañ sêñkuc pwac ñau dom, nañ sêwhiñ? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu ñgac gitêñ tu inj ndê kêñ whiñ-nga. <sup>10</sup> Bocke? Sêsê Abraham ndê ñamlic ñatô su, dec Anötö gêlic inj bu ñgac gitêñ, me? Wasôm mba. Anötö sam inj bu ñgac gitêñ muñ su. <sup>11</sup> Têtñ têtñ sêsê Abraham su dom, nañ inj kêñ whiñ, dec Anötö sam inj bu ñgac gitêñ. Ma tinambu Anötö kêmatinj pwac sêsê ñamlic-nga têtñ inj, gitôm dôhôn ñañ, bu puc yom pi inj ti ñgac gitêñ tu kêñ whiñ-nga, nañ dôñ. Bocdinañ Abraham inj ti lau gameñ apa-nga nañ sêsê ñac dom magoc sêkêñ whiñ, nañ hoñ si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu ñgac gitêñ, goc ñalêñ tigen Anötö oc sam lau ñau bu lau gitêñ. <sup>12</sup> Ma lau Israel-nga nañ sêñkuc pwac sêsê ñamlic-nga, nañ bu

sêkêŋ whiŋ, dec Abraham ti ŋac si damba bocdinaŋ. Bu ŋac lau dau sêŋkuc Abraham ndê lêŋ kêŋ whiŋ-ŋga, naŋ iŋ kêkuc têtŋ têtŋ sêsê iŋ su dom.

<sup>13</sup> Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom têtŋ iŋ ti iŋ ndê lau wakuc, bu ŋac oc sêwêkaiŋ nom sambuc. Ŋac sêtap mbec dau ŋa-ŋandô sa tu lêŋ sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ kôm ŋac sêti lau gitêtŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga, ma tu sêŋkuc yomsu-ŋga dom. <sup>14</sup> Lau bu sêtap Anötö ndê mbec ŋamwasin sa tu sêŋkuc yomsu-ŋga, dec lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga gitôm gêtŋ ŋambwa, ma mwasin naŋ Anötö gic bata bu kêŋ têtŋ Abraham, naŋ gitôm gêtŋ ŋambwa bocdinaŋ. <sup>15</sup> Ŋahu bu lau hoŋ naŋ sêŋgili Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, naŋ sic waê bu oc sêtap Anötö ndê atac ŋandê sa. Yomsu bu mba, goc yom taŋgili yomsu-ŋga mba bocdinaŋ.

<sup>16</sup> Ma bocdinaŋ lau naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ sêtap yom naŋ Anötö gic bata têtŋ Abraham, naŋ ŋa-ŋandô sa gitôm mwasin ŋambwa. Ma Anötö puc yom naŋ iŋ gic bata têtŋ Abraham ndê lau wakuc, naŋ dôŋ. Iŋ puc dôŋ têtŋ lau Israel-ŋga naŋ sêkôc iŋ ndê yomsu sa, naŋ tawasê dom, magoc puc dôŋ têtŋ lau naŋ sêŋkuc Abraham ndê lêŋ kêŋ whiŋ-ŋga sêwhiŋ. Tu dinaŋ-ŋga Abraham ti yac hoŋ neŋ damaŋ. <sup>17</sup> Tôm yom naŋ Anötö sôm têtŋ Abraham, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Aö wakôm am ti lau toŋ daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinaŋ Abraham naŋ kêŋ whiŋ Anötö, naŋ ti yac hoŋ neŋ damaŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga.

Ma Anötö, iŋ Anötö naŋ ndê ŋaclai atu yêc bu uŋ lau batê sa sêmbo tali tiyham, ma bu sôm yom ŋa awha goc gêtŋ naŋ yêc dom, naŋ meŋ hôc asê. <sup>18</sup> Abraham takwê gêtŋ naŋ lau hoŋ gauc gêm bu tôm dom bu oc ŋandô sa. Ma Anötö tôc tata hoŋ têtŋ Abraham goc sôm têtŋ iŋ bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinaŋ.

[Gen 15:5]

Abraham kêŋ whiŋ Anötö, dec kôm iŋ ti lau toŋ daêsam si damba. <sup>19</sup> Abraham kêyalê bu iŋ ndê yala ti 100 su, ma iŋ ndê licwalô pacndê su. Ma iŋ kêyalê bu Sara ndê têtŋ kôc balêkoc-ŋga pacndê. Tigeŋ iŋ kôc iŋ ndê kêŋ whiŋ dôŋ ŋaŋga, <sup>20</sup> ma atac lu-lu dom pi gêtŋ naŋ Anötö gic bata têtŋ iŋ. Iŋ kêŋ whiŋ ŋaŋga, ma po Anötö ndê waê sa. <sup>21</sup> Iŋ kêyalê tidôŋ bu Anötö ndê ŋaclai yêc bu kôm gêtŋ naŋ iŋ gic bata, naŋ ŋandô sa. <sup>22-23</sup> Tu dinaŋ-ŋga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö gêlic iŋ bu ŋgac gitêtŋ.

[Gen 15:6]

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-ŋga dom. <sup>24</sup> Sêto tu yac lau naŋ dakêŋ whiŋ Anötö naŋ uŋ yac neŋ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-ŋga. Tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitêtŋ bocdinaŋ. <sup>25</sup> Anötö kêŋ Yisu mbac ndu tu yac neŋ sac-ŋga, ma uŋ iŋ sa tiyham dec kêmasaŋ lêŋ bu dati lau gitêtŋ.

## 5

### *Dati lau gitêtŋ ŋa-ŋandô*

<sup>1</sup> Bocdinaŋ, tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitêtŋ. Ma tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga, dec dambo Anötö aŋgô-ŋga ti atac pa su eŋ. <sup>2</sup> Yisu gêlêc gatam su têtŋ yac bu dambo Anötö ndê mwasin ŋalôm, tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga. Yac datap mwasin dau sa su, ma bocdinaŋ dec dambo ti atac ŋayham tu gêtŋ naŋ dakêŋ batan dambo, naŋ bu oc datap Anötö ndê ŋawasi sa. <sup>3</sup> Ma gêtŋ dan tiyham. Ŋawapac bocke naŋ dahôc tu dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga, naŋ dahôc ti atac ŋayham bocdinaŋ. Bu yac taŋyalê bu gêtŋ wapac naŋ pi yac, naŋ

gêm yac sa bu dalhac ñaŋga. <sup>4</sup> Ma yac bu dati lau dalhac ñaŋga-ŋga, dec tôc asê bu yac lau naŋ datôm bu dahôc gëlêc saê. Ma tu yac dahôc gëlêc saê-ŋga, dec puc yac dôŋ bu dakêŋ batanŋ gêŋ naŋ Anötö gic bata. <sup>5</sup> Ma yac neŋ dakêŋ batanŋ oc ñandô mbasi dom, ma bocdinaŋ yac oc mayanŋ dauŋ dom. Bu yac taŋyalê Anötö ndê mêtê atac whiŋ yac-ŋga su, tu Ñalau Dabuŋ naŋ inŋ kêŋ sip yac neŋ ñalôm-ŋga.

*Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-ŋga*

<sup>6</sup> Têŋ têm yac taŋyalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem dauŋ sa-ŋga, naŋ Anötö kêŋiŋ Yisu bu mbac ndu tu yac-ŋga, tôc têm naŋ inŋ dau kêyaliŋ sa su. <sup>7</sup> Lau danŋ oc sêmbac ndu tu ñamalac gitêŋ danŋ-ŋga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac danŋ oc tôc bu puc dau dôŋ ma mbac ndu tu ñamalac ñayham danŋ-ŋga, me mba? <sup>8</sup> Tigeŋ Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-ŋga. Ma ñalêŋ dinaŋ dec Anötö tôc inŋ ndê atac whiŋ yac asê.

<sup>9</sup> Kwahic dec yac lau naŋ dakêŋ whiŋ Yisu, naŋ dati lau gitêŋ tu dac naŋ inŋ kêc siŋ-ŋga. Ma bocdinaŋ yac taŋyalê tidôŋ bu Yisu oc nem yac sa, têŋ ndoc Anötö êŋsahê lau hoŋ-ŋga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ñandê sa dom. <sup>10</sup> Muŋ-ŋga yac neŋ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ñacyo, magoc inŋ hê wamba yac ña inŋ ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec inŋ hê wamba yac su, ma inŋ ndê Atu mbo tali tiyham, dec taŋyalê bu yomandô, inŋ oc nem yac si têŋ bêc ñambu-ŋga. <sup>11</sup> Ma gêŋ danŋ whiŋ bocdec bu. Tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têŋ Anötö-ŋga, dec yac dambo ti atac ñayham atu, tu dati Anötö ndê lau-ŋga.

*Adam ti dambac ndu ñahu, ma Yisu ti dandöc taŋli ñahu*

<sup>12</sup> Sac hóc asê nom tu ñamalac tigeŋ-ŋga. Ma lêŋ dambac ndu-ŋga hóc asê nom tu sac-ŋga. Lau nom-ŋga hoŋ sêkôm sac, ma tu dinaŋ-ŋga ñac sêmbac ndu. <sup>13</sup> Sac hóc asê nom muŋ su, ma tiŋambu Anötö kêŋ inŋ ndê yomsu têŋ Moses. Ma yomsu bu mba, goc ñalêŋ mba bu Anötö hê lau si yom dôŋ tu sêŋgili yomsu-ŋga. <sup>14</sup> Bocdinaŋ lau naŋ sêŋkuc Adam e meŋ têŋ têm naŋ Anötö kêŋ yomsu têŋ Moses, naŋ sêŋgili Moses ndê yomsu dau ñadanŋ dom. Magoc Anötö gic yomsu ñgac ñamata-ŋga Adam, ma inŋ kêgili yomsu dau. Ma lau naŋ sêŋkuc Adam, naŋ sêmbac ndu tu sêwêkaiŋ inŋ ndê sac ñagêyô-ŋga. Ñgac ñamata-ŋga Adam inŋ tôc dôhônŋ naŋ danem dôhônŋ whiŋ ñgac naŋ meŋ sa kêkuc inŋ. <sup>15</sup> Lau daêsam sêmbac ndu tu ñgac tigeŋ ndê sac-ŋga. Magoc Anötö ndê mwasinŋ naŋ kêŋ ñambwa têŋ lau tu ñgac tigeŋ Yisu Kilisi-ŋga, naŋ gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinaŋ gêŋ lu dinaŋ, Anötö ndê mwasinŋ ma Adam ndê sac, naŋ sêtôm dau dom. <sup>16</sup> Yomandô. Anötö ndê mwasinŋ hóc gëlêc ñgac tigeŋ ndê sac. Bu ñgac tigeŋ ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitêŋ tu Anötö ndê mwasinŋ-ŋga. <sup>17</sup> Tu ñgac tigeŋ ndê sac-ŋga, dec ñaclai dambac ndu-ŋga gêm gôlinŋ lau nom-ŋga hoŋ. Magoc tu ñgac tigeŋ Yisu Kilisi-ŋga, lau naŋ sêtap Anötö ndê mwasinŋ sêti lau gitêŋ-ŋga sa, naŋ oc sêmba tali ma sênem gôlinŋ sêwhiŋ inŋ têŋ têm ñambu-ŋga.

<sup>18</sup> Bocdinaŋ, lau hoŋ sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigeŋ dinaŋ-ŋga. Magoc lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ sêti lau gitêŋ ma sêtap mwasinŋ dandöc taŋli-ŋga sa, tu gwelenŋ gitêŋ tigeŋ naŋ Yisu Kilisi kôm-ŋga. <sup>19</sup> B u ñgac tigeŋ dangapêc têŋ Anötö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-ŋga. Magoc ñgac tigeŋ danŋa wambu Anötö, dec kêmasaŋ lêŋ bu lau daêsam oc tôc bu sêti lau gitêŋ.

<sup>20</sup> Lau hoŋ sêwêkaiŋ Adam ndê sac ñagêyô, magoc Anötö kêŋ ndê yomsu têŋ lau tu bu sêŋyalê si sac-ŋga. Magoc têŋ ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, naŋ

Anötö ndê mwasinj suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hóc gêlêc sac su. <sup>21</sup> Têḅ ḅamata-nga sac gêm gôlinj lau hoḅ ma tu dinanj-nga ḅac sêmbac ndu. Ma ḅalêḅ tigeḅ kwahic dec Anötö ndê mwasinj gêm gôlinj lau naḅ sêkêḅ whiḅ ma sêti lau gitêḅ, ma kêḅ ḅac sêndöc tali ḅapaḅ tu yac neḅ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

## 6

### *Dapuc dômwêḅ sac tu Kilisi-nga*

<sup>1</sup> Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac ḅapaḅ bu Anötö ndê mwasinj suc sac kwi-nga êḅsôwec tiatu ḅapaḅ, me? <sup>2</sup> Mba andô! Yac dahu mêtê sac siḅ su, gitôm lau batê naḅ sêhu gêḅ nom-nga siḅ. <sup>3</sup> Anḅô. Busanḅu naḅ piḅ yac dôḅ tam damiḅ Yisu Kilisi, naḅ piḅ yac dôḅ tam damiḅ iḅ ndê mbac ndu whiḅ. Mac aḅyalê yom dau, me mba? <sup>4</sup> Mac aḅyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sêḅsuhuj iḅ. Ma busanḅu naḅ yac daliḅ su, naḅ gitôm Anötö kêsuhuj yac dawhiḅ Yisu Kilisi. Ma tu dinanj-nga tôm Damaḅ uḅ Yisu sa akêḅ lau batê-nga ḅa iḅ ndê ḅaclai ti ḅawasi atu, dec kwahic dec iḅ gêlic yac gitôm lau naḅ sêtiḅa tiyham, ma bocdinaḅ taḅsêlêḅ ti dasa neḅ lêḅ tiwakuc.

<sup>5</sup> Busanḅu naḅ daliḅ, naḅ piḅ yac dôḅ tam damiḅ Yisu ndê mbac ndu, dec tôm yac dambac ndu dawhiḅ iḅ. Ma piḅ yac dôḅ tam damiḅ iḅ ndê tisa akêḅ lau batê-nga bocdinaḅ. <sup>6</sup> Tu dinanj-nga dec aḅyalê ḅapeḅ bu yac neḅ ḅalôm akwa sac-nga, naḅ Anötö gic pi a gicso dau whiḅ Yisu, tu bu ḅalôm akwa nem gôlinj yac dom, ma dambo datôm lau akiḅ mêtê sac-nga tiyham dom. <sup>7</sup> Bu yac dambac ndu dawhiḅ Kilisi su, ma asa naḅ mbac ndu su, naḅ Anötö kêḅapwêc iḅ su yêc sac ḅa-ḅaclai.

<sup>8</sup> Yac dambac ndu su dawhiḅ Kilisi, ma bocdinaḅ yac dakêḅ whiḅ bu yac oc dambo taḅli dawhiḅ iḅ. <sup>9</sup> ḅahu bu yac taḅyalê bu Anötö uḅ Kilisi sa akêḅ lau batê-nga, ma tu dinanj-nga tôm dom bu iḅ mbac ndu tiyham. ḅaclai dambac ndu-nga oc êḅḅwiniḅ iḅ tiyham dom. <sup>10</sup> Bu iḅ mbac ndu, ma iḅ ndê mbac ndu tigeḅ dinaḅ gêmliḅ lau hoḅ si sac ḅatôḅ. Ma kwahic dec iḅ mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê waê sa-nga.

<sup>11</sup> ḅalêḅ tigeḅ akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac siḅ su, gitôm lau batê sêhu gêḅ nom-nga siḅ. Ma kwahic Anötö piḅ mac dôḅ am damiḅ Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhiḅ iḅ, tu bu apo Anötö ndê waê sa-nga. <sup>12</sup> Sac tac whiḅ bu ti nem ḅadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac ḅapaḅ. Bocdinaḅ ayob daôm bu sac nem gôlinj mac nem ḅamlic ḅagêḅ daḅ dom. <sup>13</sup> Ayob tanôm ti amam ma ḅamlic ḅagêḅ hoḅ bu sênem akiḅ sac dom. Magoc akêḅ daôm sambuc têḅ Anötö, atôm lau naḅ sêtiḅa akêḅ lau batê-nga ma sêmba tali. Ma akêḅ nem ḅamlic ḅagêḅ hoḅ tu anem akiḅ Anötö-nga, ma akôm mêtê gitêḅ eḅ. <sup>14</sup> Bu iḅ solop dom bu sac ti ḅadau mac tiyham. ḅahu bu mac ambo yomsu ḅapu tôm muḅ-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasinj ḅapu.

### *Dati Anötö ndê lau akiḅ lêḅ gitêḅ-nga*

<sup>15</sup> Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu ḅapu dom, magoc dambo Anötö ndê mwasinj ḅapu. Bocdinaḅ yac oc dakôm sac ḅapaḅ, a? Aô wasôm têḅ mac, mba andô! <sup>16</sup> Anḅô su naḅ. Gêḅ bocke naḅ mac asôc ḅapu, naḅ ti nem ḅadau. Sac bu ti nem ḅadau, dec mac oc awêkaiḅ seḅ ambac ndu-nga. Magoc mac bu akêḅ Anötö ti nem ḅadau ma daḅam wambu iḅ, dec mac oc ati lau gitêḅ. Mac aḅyalê yom dau, me mba? <sup>17</sup> Muḅ-nga mac ati mêtê sac ndê lau akiḅ ḅambwa. Magoc danem daḅḅe Anötö bu kwahic dec mac akêḅ nem ḅalôm sambuc bu daḅam wambu yom naḅ yac andôhêḅ mac, ma akôc sa su. <sup>18</sup> Kilisi kêḅapwêc

mac su yêc sac ña-ñaclai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê lêñ gitêñ, gitôm lau akiñ sic waê bu danğa wambu si ñadaui.

<sup>19</sup> Mac nem gauc sa pi lau sêkêñ whiñ-nga si lêñ wakuc dom, dec aô gam dôhôn pi lau akiñ ñambwa ti ñadaui nom-nga si lêñ, bu wawhê sa yêc awê têñ mac. Muñ-nga mac akêñ nem amam ti gahim ma mac nem gêñ hoñ tu sênem akiñ mêtê sac ma mêtê ñadômbwi-nga. Magoc kwahic dec akêñ nem gêñ hoñ bu ati lau akiñ nan sêsa lêñ gitêñ eñ, e ati lau dabuñ. <sup>20</sup> Têñ ndoc mac ambo atôm lau akiñ mêtê sac-nga, nan mac ac ahê lêñ gitêñ gacgeñ. <sup>21</sup> Muñ-nga lê mac atap ñandô ñayham bocke sa tu lêñ nan kwahic dec kêñ maya mac nan-nga? Lêñ sac-nga dau nan ña-ñandô dambac ndu goc. <sup>22</sup> Magoc kwahic dec Kilisi kégapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akiñ. Ma sakin wakuc dindêc ña-ñandô, nan mac ati lau dabuñ ma oc andöc tamli ñapan. <sup>23</sup> Bu ñaöli nan gic waê lau nan sêsa lêñ sac-nga, nan sêmbac ndu. Magoc mwasiñ nan Anötö bu kêñ ñambwa têñ yac lau nan dakêñ whiñ, nan dandöc tanli ñapan, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

## 7

### *Pol whê yomsu, ma Ñalau Dabuñ si gôliñ sa*

<sup>1</sup> O asidôwai, mac lau nan anyalê yomsu tidôn. Mac anyalê su bu yomsu hêganôn lau têñ ndoc sêmba tali eñ. <sup>2</sup> Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ñgac sênem dau-nga. Awhê dan bu nem ñgac sa su, nan goc yomsu dau sô inlu nakweñ dôñ, tôm têm nakweñ mbo tali. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôliñ ñapu tiyham dom. <sup>3</sup> In bu nem ñgac wakuc têñ têm nakweñ mbo tali dôñ mbo, nan dasam in bu awhê kôm mockaiñ-nga. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc yomsu sô inlu dôñ-nga pacndê, ma in bu nem ñgac wakuc, goc dasam in bu awhê mockaiñ-nga dom.

<sup>4</sup> Ma ñalêñ tiger aneñ asidôwai, tu Anötö piñ mac dôñ am damiñ Kilisi-nga, dec tôm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôliñ ñapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ñadau wakuc sa, nan Anötö un in sa akêñ lau batê-nga. Tu dinañ-nga dec yac danem ñandô ñayham tu Anötö-nga dandic ñawaê. <sup>5</sup> Bu têñ ndoc yac dakêñ whiñ su dom, nan yac neñ ñalôm akwa gêm gôliñ yac. Ma mêtê sac nan yomsu sôm bu dakôm dom, nan ñalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ña-ñandô nan dawêkaiñ señ dambac ndu-nga. <sup>6</sup> Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêñ nan sô yac dôñ, nan siñ. Kilisi kégapwêc yac su yêc yomsu akwa nan sêto su yêc, ma kwahic dec tam akiñ Anötö ma tanƙuc lêñ wakuc nan Ñalau Dabuñ tóç têñ yac.

### *Moses ndê yomsu tóç sac asê tiawê*

<sup>7</sup> Bocdinañ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu in gêñ sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aô oc wanjalê mêtê sac ñalêñ nde? Yomsu dan sôm bu, “Tamgatu gêñ dom.” Ma tu dinañ-nga dec aô kayalê bu mêtê tanƙatu gêñ-nga in mêtê sac. <sup>8</sup> Magoc sac kêsâlê lêñ bu êñgili aneñ ñalôm e tanƙatu gêñ ñapan, ma yomsu ñayao tóç lêñ dau têñ sac. Yomsu bu mba, goc sac ña-ñaclai dau oc pacndê bocdinañ. <sup>9</sup> Muñ-nga aô kayalê yomsu dom, ma gambo ñayham ma gauc gêm sac dom. Magoc têñ ndoc aô kadôhôn yomsu, nan sac ña-ñaclai tisa ti ñanga e aô kayalê bu gawêkaiñ señ wambac ndu-nga. <sup>10</sup> Aô gatap sa bu yomsu hoñ nan Anötö kêñ tu bu wê lau sêsa señ sêmba tali-nga, nan wê aô gasa señ wambac ndu-nga. <sup>11</sup> Ñahu bu yomsu dau kêñ ñasawa têñ sac, dec sôc meñ e ndê ñaclai tim aô, ma wê aô gasa señ wambac ndu-nga. <sup>12</sup> Bocdinañ



dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau in̄ sac, a? Mba! N̄agôlin̄ hon̄ nan̄ Moses to, nan̄ gêñ dabun̄. Ma Anötö ndê yomsu hon̄, nan̄ gêñ dabun̄, ma gitêñ, ma ñayham.

<sup>13</sup> Mac gauc gêm bocke? Gêñ ñayham dinan̄ wê aö gasa sen̄ wambac ndu-nga? Mba andô! Magoc tu yomsu-nga dec aö kayalê bu gakôm sac ma gawêkain̄ sen̄ wambac ndu-nga. Ma yomsu dau tôc asê bu mêtê sac in̄ gêñ sac sambuc.

### *Njalôm akwa ndê lêñ so Nalau Dabun̄ ndê lêñ*

<sup>14</sup> Yac tanjalê bu Anötö ndê yomsu in̄ Nalau Dabun̄ ndê gêñ. Magoc anen̄ ñalôm akwa kêkuc Nalau ndê lêñ dom, dec aö gati ñgac akin̄ mêtê sac-nga. <sup>15</sup> Bu gêñ nan̄ aö gakôm, nan̄ kayalê dom. Mêtê nan̄ aö tac whin̄ bu wakôm, nan̄ gakôm dom. Magoc mêtê nan̄ aö atac tec, nan̄ gakôm ñapan̄. <sup>16</sup> Mêtê sac nan̄ gakôm, nan̄ yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aö daun̄ atac tec mêtê sac nan̄ gakôm-nga, dec galic bu yomsu in̄ solop ma ñayham. <sup>17</sup> Bocdinan̄ dec aö daun̄ gakôm gêñ dau dom, magoc sac nan̄ yêc anen̄ ñalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêñ dau. <sup>18</sup> Aö kayalê bu gêñ ñayham dan̄ yêc anen̄ ñalôm akwa dom. Bu aö tac whin̄ bu wakôm mêtê ñayham, magoc aö gakôm dom. <sup>19</sup> Bu aö gakôm mêtê nan̄ aö atac whin̄ bu wakôm, nan̄ dom, magoc mêtê nan̄ aö atac tec bu wakôm, nan̄ dec aö gakôm ñapan̄. <sup>20</sup> Ma tu gakôm gêñ nan̄ aö atac tec bu wakôm-nga, goc wasôm bu aö daun̄ gakôm gêñ dau dom, magoc sac nan̄ yêc anen̄ ñalôm, dec kêgilí aö bu wakôm gêñ dau.

<sup>21</sup> Bocdinan̄ aö gatap ñagôlin̄ bocdec sa yêc anen̄ ñalôm. Aö bu wakôm mêtê ñayham, magoc sac kêtí aö ahuc ñapan̄. <sup>22</sup> Bu yêc anen̄ gatuñ aö galic Anötö ndê yomsu gitôm gêñ atac whin̄-nga. <sup>23</sup> Magoc aö kasahê bu ñagôlin̄ dau-nga dan̄ gêm gôlin̄ yêc anen̄ ñamlic, ma bu wê aö aman̄ ti gahin̄ ma anen̄ gêñ hon̄ bu sêkôm sac ñapan̄. N̄agôlin̄ sac-nga dau gic sin̄ têtñ ñagôlin̄ ñayham nan̄ aö gauc gêm bu wakôm, ma kêgwiniñ aö dôñ gitôm ñgac gapocwalô-nga. <sup>24-25</sup> Bocdinan̄ aö wasôm yom bocdec bu. Anen̄ gauc gêm bu wati ñgac akin̄ nan̄ sôc Anötö ndê yomsu ñapu, magoc anen̄ ñalôm akwa gêm akin̄ ñagôlin̄ sac-nga ñapan̄. Oyaê, asa oc êñgaho aö ñgac sac dec su, yêc ñalôm akwa nan̄ wêkain̄ sen̄ wambac ndu-nga? Magoc kwahic dec Anötö kêgaho aö su, ma tu dinan̄-nga dec wanem dan̄ge in̄ tu yac nen̄ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

## 8

### *Dambo tan̄li tu Nalau Dabun̄-nga*

<sup>1</sup> Bocdinan̄ dec yac lau nan̄ Anötö pin̄ yac dôñ tam damin̄ Yisu Kilisi, nan̄ kwahic dec tanjalê bu yac oc datap matôc sa dom andô. <sup>2</sup> Nahu bu Nalau gêm gôlin̄ yac, ma kêñ yac dambo tan̄li tu Yisu Kilisi-nga, ma kêgapwêc yac su yêc ñaclai sac ti dambac ndu-nga nan̄ mun̄-nga gêm gôlin̄ yac. <sup>3</sup> Tu yac nen̄ ñalôm akwa-nga, dec gitôm dom bu tan̄kuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinan̄ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitêñ. Magoc Anötö kêmasañ lêtñ bu kôm yac dati lau gitêñ bocdec bu. In̄ kêkin̄ in̄ ndê Atu tigerñ meñ mbo nom ti ñamalac tôm lau sac nom-nga. Ma kêñ in̄ ti da tu yac nen̄ sac-nga. N̄alêñ dinan̄ Anötö kêñ ñamalac hon̄ si sac ñagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc in̄ gitôm ñamalac sac dan̄. <sup>4</sup> In̄ kôm gêñ dau, tu bu yac dasa nen̄ lêtñ tan̄kuc ñalôm akwa dom, magoc dasa nen̄ lêtñ tôm Nalau Dabun̄ gêm gôlin̄ yac, dec dakôm mêtê gitêñ en̄, tôm yomsu tôc têtñ yac.

<sup>5</sup> Lau naŋ sêsa si lêŋ sêŋkuc ŋalôm akwa, naŋ gauc gêm mêtê naŋ ŋalôm akwa kôm, naŋ ŋapaŋ. Magoc lau naŋ sêsa si lêŋ tôm Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, naŋ gauc gêm mêtê naŋ Ŋalau tac whiŋ bu sêkôm, naŋ ŋapaŋ. <sup>6</sup> Ŋamalac naŋ ndê gauc sap mêtê ŋalôm akwa-ŋga dôŋ ŋapaŋ, naŋ gacgeŋ mbo seŋ mbac ndu-ŋga. Magoc asa naŋ ndê gauc sap mêtê naŋ Ŋalau Dabuŋ tac whiŋ, naŋ dôŋ ŋapaŋ, naŋ mbo seŋ ndôc tali-ŋga ma tap yom malô sa. <sup>7</sup> Bu gauc ŋalôm akwa-ŋga, iŋ êlêmê kêŋ kisa têtŋ Anötö, ŋahu bu iŋ sôc Anötö ndê yomso ŋapu dom, ma bu gauc nem bu sôc ŋapu, dec oc tôm dom. <sup>8</sup> Lau naŋ si ŋalôm akwa gêm gôliŋ ŋac, naŋ oc tôm dom bu Anötö lic ŋac ŋayham.

<sup>9</sup> Magoc ŋalôm akwa gêm gôliŋ mac dom, Anötö ndê Ŋalau mbo mac nem ŋalôm ma gêm gôliŋ mac. Kilisi ndê Ŋalau bu mbo mac nem ŋalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gêtŋ dom. <sup>10</sup> Mac nem ŋamlic wêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga tu mac akôm sac-ŋga. Magoc Kilisi mbo mac nem ŋalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitêtŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec mac nem gatôm wêkaiŋ seŋ ambo tamli-ŋga. <sup>11</sup> Anötö naŋ uŋ Yisu Kilisi sa akêtŋ lau batê-ŋga, naŋ ndê Ŋalau mbo nem ŋalôm, ma bocdinaŋ dec Anötö oc uŋ mac nem ŋamlic naŋ wêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga, naŋ sa mbo tali tiyham tu iŋ ndê Ŋalau-ŋga.

### *Ŋalau Dabuŋ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc*

<sup>12</sup> Bocdinaŋ asidôwai, lêŋ wakuc yêc naŋ gic yac ŋawaê bu taŋkuc-ŋga, ma dasa lêŋ ŋalôm akwa-ŋga tiyham dom. <sup>13</sup> Ŋahu bu asa naŋ sa lêŋ dinaŋ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ŋalôm akwa-ŋga ŋa Ŋalau ndê ŋaclai, dec mac oc ambo tamli. <sup>14</sup> Bu lau naŋ Anötö ndê Ŋalau gêm gôliŋ ŋac, naŋ sêti Anötö ndê balêkoc. <sup>15</sup> Mac akôc Ŋalau dau su, ma iŋ kôm mac ati lau akiŋ naŋ atôc nem ŋadau, naŋ dom. Mba! Ŋalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma ŋgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Damaŋ, Damaŋ.” <sup>16</sup> Ma Ŋalau dau gêm yac neŋ gatuŋ sa, dec taŋyalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô. <sup>17</sup> Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkaiŋ Anötö ndê gêtŋ lêŋsêm dawhiŋ Kilisi. Yomandô! Yac bu taŋkuc Kilisi ndê lêŋ hôc ŋandê-ŋga, dec oc datap ŋawasi sa dawhiŋ iŋ bocdinaŋ.

### *Ŋawasi naŋ oc meŋ sa têtŋ têtŋ ŋambu-ŋga*

<sup>18</sup> Têtŋ ndoc aô gakôc gauc pi waêŋ ŋayham ti ŋawasi naŋ yac oc datap sa têtŋ têtŋ ŋambu-ŋga, naŋ galic gêtŋ wapac hoŋ naŋ kwahic dec dahôc dambo nom, naŋ gitôm gêtŋ saun. <sup>19</sup> Bu gêtŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ yêc nom, naŋ sêmbo sêtôm yac lau naŋ dakêtŋ batan ma dahôtŋ têtŋ naŋ Anötö oc tôc iŋ ndê balêkoc asê tiawê. <sup>20</sup> Bu gêtŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ sêtisac sêwhiŋ yac ŋamalac. Gêtŋ dau si atac whiŋ lêŋ bocdinaŋ dom, magoc têtŋ ndoc Anötö pucho nom tu ŋamalac si sac-ŋga, naŋ iŋ ndê yom kêŋ sac gêtŋ hoŋ. Magoc yac dakêtŋ batan <sup>21</sup> bu tiŋambu Anötö oc êŋgapwêc gêtŋ hoŋ su yêc lêŋ sêtisac-ŋga. Ma têtŋ têtŋ dinaŋ ŋawapac dau oc êŋgwiniiŋ yac lau naŋ dati Anötö ndê balêkoc, me gêtŋ dan naŋ Anötö kêŋ, naŋ tiyham dom, ma yac ti gêtŋ hoŋ oc dambo ŋayham ma ti ŋawasi eŋ.

<sup>22</sup> Yac taŋyalê bu têtŋ têtŋ ŋamata-ŋga e meŋ, gêtŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ sêhôtŋ ŋawapac gitôm awhê naŋ bu kôc balêkoc, dec kêsahê ŋandê ma taŋ. <sup>23</sup> Ma ŋawapac dau kêtŋgwiniiŋ gêtŋ nom-ŋga tawasê dom, magoc kêtŋgwiniiŋ yac ŋamalac whiŋ, dec dambo ti danŋi yêc neŋ ŋalôm. Yomandô yac dakôc Ŋalau Dabuŋ su gitôm gêtŋ ŋandô mbêc ŋayham. Tigeŋ gêtŋ ŋatô naŋ Anötö gic bata bocdec bu, iŋ oc kôc yac sa dambo dawhiŋ iŋ datôm iŋ ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ŋawapac nom-ŋga, naŋ ŋandô sa su dom. Bocdinaŋ kwahic dec yac dahôtŋ

ti dakêñ batan gêñ ñayham nan oc men sa. <sup>24</sup> Têñ ndoc yac dakêñ whin ma datap Anötö ndé mwasin nem yac si-nga sa, nan yac dakêñ batan bu oc datap gêñ dinan sa whin. Magoc yac neñ dakêñ batan ñahu sip gêñ nan datap sa su, nan dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêñ batan dom. <sup>25</sup> Kwahic dec yac dakêñ batan gêñ nan dalic su dom, ma dahôñ dambo ti atac pa su en.

*Nalau Dabun gêm yac sa tu daterj mbec-nga*

<sup>26</sup> Ma gêñ dan whin bocdec bu. Nalau Dabun oc nem yac sa têt ndoc yac bu daten mbec magoc dapônda daun tu gêñ nan gic waè bu daten mbec pi-nga. Nalau dau oc nem yac awhan têt Anötö, pi danji nan yêc yac neñ ñalôm, nan tòm dom bu yac daun dasôm asê. <sup>27</sup> Ma Anötö nan kêyalê ñamalac si ñalôm e pi sa, nan oc ngô mbec dau, ñahu bu inlu ndé Nalau sêkôm si gêñ hon ña gauc tigen. Ma Nalau dau ten mbec tu lau dabun-nga, kêkuc Anötö ndé atac whin solop.

*Gêñ dan gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndé atac whin*

<sup>28</sup> Ma yac lau nan Anötö kêgalêm yac sa dati in ndé lau, tòm in dau gauc gêm tidôn, nan tanyalê bu in gêm gôlin gêñ hon, bu ti yac lau nan atac whin in, nan neñ ñayham. <sup>29</sup> Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêyalê yac mun su, ma kêyalin yac sa bu oc datôm in Atunjac dau. Ma bocdinañ in ndé Atunjac ti ngac mbêc, ma yac dati in asii ti lhuwêi daêsam. <sup>30</sup> Ma yac lau nan in kêyalin yac sa gwanan su, nan in kêgalêm yac, ma kêmasan lêt tu dati lau gitên ma datap in ndé ñawasi sa-nga.

<sup>31</sup> Bocdinañ dasôm sake pi gêñ hon nan Anötö kôm tu yac-nga? Yac bu dambo Anötö ndé mwasin ñapu, dec ñacyo bocke oc ku yac dulu? <sup>32</sup> In kêgamin in dau ndé Atu têt yac dom, magoc kêkin in men mbac ndu tu yac hon-nga. Ma bocdinañ dec tòm dom bu in êngamin gêñ dan têt yac, in oc êmwasin yac ña gêñ bocke nan dapônda nan. <sup>33</sup> In dau kêyalin yac sa, ma pun yac dôñ ma sam yac bu lau gitên. Tu dinan-nga dec asa gitôm bu oc êngôlin yom dan pi yac têt in? <sup>34</sup> Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma sen yac su? Nalên mba. Nahu bu Yisu Kilisi nan mbac ndu ma Anötö un in sa mbo tali tiyham, nan ndöc Anötö ndé amba andô-nga, ma gêm yac awhan têt in. <sup>35-36</sup> Ma asa oc tòm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndé atac whin ñalôm? Nawapac daêsam sêyêc, tòm yom nan sêto yêc bocdec bu:

Tôm béc hon lau tac whin bu sêndic yac ndu tu am-nga.

Ñac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-nga.

[BW 44:22]

Yac bu dahôc ñawapac me ñandê, ma lau bu sêkên kisa yac me sêndic yac ña bien, me yac bu dapônda gêñ danen-nga me ñakwê, me yac bu datap gêñ ti ñaclai nan bu sen yac su-nga sa, goc gêñ dinan ñadan oc tòm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndé atac whin ñalôm. <sup>37</sup> Mba andô! Tu Kilisi nan atac whin yac-nga, nan dec gêñ hon dinan ñadan oc tòm dom bu ku yac dulu. <sup>38-39</sup> Aê! Aô kayalê tidôn bu gêñ dan oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndé atac whin, nan datap sa tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tanli, yac bu dapi lôc balin me dasip gwêc ñalôm dandi, tigen oc tòm dom bu daso Anötö ndé atac whin. Ma anela me ñalau sac me gêñ kwahic dec-nga me gêñ nan oc men sa tinambu-nga, me ñaclai tidau-tidau me gêñ hon nan Anötö kên, nan ñadan oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndé atac whin.

## 9

*Pol tawalô lau Israel-nga nan sêkên whin Yisu dom*

<sup>1</sup> Tu Kilisi nanj aõ gakêñ whinj-nga, dec aõ wasôm yom ñandô têtñ mac. Aõ oc wanjsau mac dom. Ma yêc anej ñalôm, nanj Ñalau Dabuñ gêm gôlinj, dec kayalê tidôñ bu anej yom inj yom ñandô eñ. <sup>2</sup> Aõ wasôm têtñ mac bu anej ñalôm ñawapac ñapañ ma kasahê ñandê atu, tu lau Israel-nga daêsam nanj sêkêñ whinj Kilisi dom-nga. <sup>3</sup> Lau dau anej asidôwai ti lhuñwêi Israel-nga, nanj yac mba ñahu tigenj. Ma aõ tac whinj ndu andô bu ñac lau dau sêkêñ whinj Kilisi. Aêc, tòm Anötô êmasuc aõ su yêc Kilisi-nga, me lic aõ gitôm ñgac sac sambuc, magoc lêñ dau bu nem ñac sa tu sêkêñ whinj Yisu-nga, dec aõ oc walic ñayham bu wahôc ñawapac dau.

<sup>4</sup> Lau Israel-nga dinanj Anötô kêyalinj ñac sa bu sêti inj ndê lau, ma hoc inj ndê ñawasi asê têtñ ñac. Inj kêmatinj pwac whinj ñac si apai, ma gic bata gêñ ñayham daêsam tu nem ñac sa-nga. Inj kêñ yomsu ti sakinj lôm dabuñ-nga têtñ ñac. <sup>5</sup> Ñac honj sêsa akêñ apai nanj Anötô dau kêyalinj sa sêti inj ndê lau. Ma lau Israel-nga si †Mesaya dau meñ sa akêñ apai dinanj si dac ñapu. Kilisi dau dinanj inj Anötô ñandô ma gêñ honj ñadau, dec gic waê bu tampinj inj tòm bêc honj. Yomandô!

### *Anötô ndê lêñ ênyalinj lau sa-nga*

<sup>6</sup> Anötô gic bata mwasiñ honj dinanj têtñ lau Israel-nga. Magoc tu ñac si daêsam sêkêñ whinj Yisu dom-nga, dec dasôm bu Anötô ndê yom dau ñandô mba lec dom. Mba! Ñahu bu lau honj nanj sêsa akêñ †Jakob, nanj sêti lau Israel-nga ñandô, nanj Anötô kêyalinj ñac sa, nanj dom. <sup>7</sup> Ma ñalêñ tigenj, lau honj nanj sêsa akêñ Abraham, nanj dasam ñac bu Abraham atui ñandô dom. Tôm yom nanj Anötô sôm têtñ Abraham bocdec bu:

Lau oc sêsam lau wakuc nanj sêsa akêñ Aisak bu am nem gôlôwac ñandô.

### *[Gen 21:12]*

<sup>8</sup> Yom dau ñahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu-lu sêsa akêñ Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-nga ñandô, nanj Anötô sam bu inj ndê atui, nanj dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc nanj Anötô kêmatinj pwac hêganôñ ñac, nanj inj gêlic ñac tòm Abraham ndê atui solop. <sup>9</sup> Bu Anötô kêmatinj pwac têtñ Abraham bocdec bu:

Têtñ yala danj ninja goc aõ wambu wamenj, ma am nem awhê Sara oc kôc nem atômñgac danj su. *[Gen 18:10, 14]*

<sup>10</sup> Ma gauc nem balêkoc lôcmpôñ nanj Rebeka kôc. Inju si damba tigenj, yac mba abanj Aisak. <sup>11-12</sup> Magoc Rebeka kôc inj su dom, ma sêkôm gêñ ñayham me sac danj su dom, nanj Anötô kêyalinj inj su danj sa gwananj. Inj sôm yom têtñ Rebeka bocdec bu:

Ñgac atu oc nem akinj ñgac saunj. *[Gen 25:23]*

Anötô kôm gêñ dau kékuc inj ndê lêñ ênyalinj lau sa-nga tòm inj dau gauc gêm, ma tu gwelenj nanj ñac dau sêkôm nanj-nga dom. <sup>13</sup> Sêto Anötô ndê yom danj tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aõ atac whinj Jakob, magoc atac tec Iso. *[Mal 1:2-3]*

<sup>14</sup> Bocdinañ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötô ndê lêñ ênyalinj lau sa-nga inj solop dom, me? Mba andô! <sup>15</sup> Bu inj sôm yom têtñ Moses bocdec bu:

Aõ oc tanwalô lau nanj aõ atac whinj bu tanwalô ñac. Ma aõ oc atac apu lau nanj aõ atac whinj bu atac apu ñac. *[Eks 33:19]*

<sup>16</sup> Bocdinañ Anötô kêyalinj lau sa tu ñac dau si atac whinj me ñac si gwelenj-nga dom, magoc tu inj dau ndê tawalô-nga.

<sup>17</sup> Ma gêñ danj tiyham. Sêto yom nanj Anötô sôm têtñ Parao yêc bocdec bu:

Aõ gakêñ am ti kinj bu watôc anej ñaclai asê pi gêñ nanj wakôm têtñ am, ma bu anej ñaê ñawaê sa ma nem nom ñagameñ sambuc ahuc. *[Eks 9:16]*

<sup>18</sup> Nalêñ dinarj Anötö tawalô lau nanj inj tac whinj bu tawalô, ma lau nanj inj tac whinj bu kôm ñac si ñalôm ñadandi, nanj kôm ñadandi sa.

<sup>19</sup> Ma mboe mac nem danj oc sôm yom têtj aö bocdec bu, “Lêñ dau bu bocdinan, dec tu sake-nga Anötö puc yac nenj giso asê? Bu Anötö kêmasanj lêtj honj tidôñ tôm inj gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêtj dau-nga danj?” <sup>20</sup> Magoc aö wasôm têtj am ñamalac bocke nanj gauc gêm bu sôm yom kainj dinarj pi Anötö. Bocke ma lônj andô danj oc sôm têtj ñamalac nanj kêmasanj inj ma ndac, “Tu sake-nga am kêmasanj aö kainj dindec?” <sup>21</sup> Yom dau solop dom. Bu ñamalac kêmasanj lônj-nga dau inj ti ñadau. Ma inj gitôm bu kôc nomdac ma êmasanj gêtj ñayham tiwaê danj, me gêtj ñambwa waêmbe danj, tôm inj dau gauc gêm.

<sup>22</sup> Ma ñalêñ tigerj Anötö inj ñadau, ma tôm bu kôm tôm inj atac whinj. Lau nanj sêkôm sac sic waê bu sêniñga, ma Anötö bu tôc ndê atac ñandê ti inj ndê ñaclai asê têtj ñac, dec oc tôm. Ma inj bu gauc nem bu kôc ndê ñalôm dônj, ma hê yom malô sa têtj ñac, dec oc tôm bocdinan. <sup>23</sup> Inj bu êñkuc lêtj nem malô-nga dinarj, dec inj oc kôm tu bu tôc inj ndê ñawasi atu asê têtj lau nanj sic waê bu sêtap inj ndê tawalô sa-nga. Lau dau inj kêyalinj ñac sa gwananj su, bu sêwêkainj inj ndê ñawasi. <sup>24</sup> Yom dau hêganônj yac lau nanj Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nanj lau Israel dom, nanj bocdinan. <sup>25</sup> Tôm Anötö ndê yom nanj propet Hosea to bocdec bu:

Lau nanj anej lau dom, nanj aö oc wasam ñac bu anej lau. Ma bawhê nanj muñ-nga aö atac whinj inj dom, nanj aö oc wasam inj bu anej bawhê atac whinj-nga.

<sup>26</sup> Ma yêc gameñ tigerj nanj muñ-nga aö gasôm têtj ñac bu, “Anej lau mac dom,” nanj lau oc sêsam ñac bu, “Anötö Tali ñadau ndê balêkoc.” [Hos 2:23; 1:10]

<sup>27</sup> Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nga bocdec bu:

Lau Israel-nga ñac lau daêsam ñandô, gitôm ganjac gwêc-nga. Magoc Pômdau oc nem honj si dom, oc kôc ñandôlu enj sa. <sup>28</sup> Bu yom nanj Pômdau kêmatinj tidôñ, nanj inj oc kôm ñandô sa yêc nom, ma ndic dabinj ñagahô enj. [Ais 10:22-23]

<sup>29</sup> Ma tôm yom danj tiyham nanj Aisaya hoc asê muñ su:

Pômdau Ñaclai ñadau bu hu yac nenj lau wakuc ñatô sinj gacgeñ sêmbo dom, dec oc dandinanj gitôm malac Sodom ma Gomora. [Ais 1:9]

### *Lau Israel-nga sêkêñ whinj dom, dec sêti lau gitêtj dom*

<sup>30</sup> Bocdinan oc dasôm sake pi Anötö ndê lêtj êñyalinj lau sa-nga? Lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôm gwelenj tu sêñsalê lêtj gitêtj-nga dom, magoc sêtap sa tu sêkêñ whinj gwelenj nanj Yisu kôm tu ñac-nga. <sup>31</sup> Ma lau Israel-nga sêñsalê lêtj gitêtj yêc yomso ñalôm, magoc sêtap sa dom. <sup>32</sup> Ma sêtap sa dom, ñahu bu ñac sêkêñ whinj gwelenj nanj Yisu kôm tu ñac-nga, nanj dom. Ñac gauc gêm bu ñac oc sêti lau gitêtj, tu ñac dau si gwelenj-nga, ma bocdinanj ñac sêtôm lau nanj sêtinj gahi pi hoc ma sêpeñ. <sup>33</sup> Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Alic su nanj! Aö gakêñ hoc danj kalhac Lôc †Sayon, nanj lau daêsam oc sêtinj gahi pi ma sêpeñ. Magoc asa nanj kêñ whinj inj, nanj oc maya dau dom. [Ais 28:16; 8:14]

## 10

<sup>1</sup> O asidôwai. Aö tac whinj ñandô ma gatenj mbec têtj Anötö, bu lau Israel-nga nanj sêkêñ whinj Yisu dom, nanj oc sêkêñ whinj dec sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. <sup>2</sup> A ö wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa

Anötö ndê lêŋ. Nac sêkôm gêŋ dau, magoc ŋac si gauc sa pi yom ŋandô dom. <sup>3</sup> Nahu bu ŋac gauc gêm bu sêtôc ŋac dau si lêŋ asê tôm lêŋ gitêŋ. Magoc ŋac sem gauc lêŋ nanŋ Anötö kêmasanŋ bu sam yac bu lau gitêŋ, dec sêsôc lêŋ dau ŋapu dom. <sup>4</sup> Bu Kilisi dau ndê lêŋ gitêŋ gic bata yomsu honŋ, dec lau honŋ nanŋ sêkêŋ whinŋ Yisu, nanŋ Anötö gêlic ŋac bu lau gitêŋ.

*Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga*

<sup>5</sup> Lêŋ bu lau sêti lau gitêŋ tu sêŋkuc yomsu-ŋga, nanŋ Moses whê sa bocdec bu:

Asa nanŋ bu êŋkuc yomsu honŋ ŋapep eŋ, nanŋ oc ndôc tali tu yomsu-ŋga. [*Lev 18:5*]

<sup>6-7</sup> Magoc ŋamalac danŋ oc tôm bu t i ŋamalac gitêŋ tu inŋ kêkuc yomsu-ŋga lec dom. Lêŋ dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whinŋ-ŋga, nanŋ meŋ sa tiawê su. Tôm yom danŋ nanŋ sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom. [*Diut 30:13*]

Bocdinanŋ yac dapônda ŋamalac danŋ bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meŋ, me bu sip lambwam ndi bu kôc inŋ su akêŋ lau batê-ŋga dom, tu bu datap yom pi lêŋ dakêŋ whinŋ-ŋga ŋahu sa. Mba! <sup>8</sup> Bu yom pi lêŋ dakêŋ whinŋ-ŋga dec yac ahoc asê têŋ mac su, tôm yom nanŋ sêto yêc, nanŋ sôm bocdec bu:

Yom dau sinŋ dau têŋ mac dom, bu mac akôc sa sip nem ŋalôm su, ma mac asôm ambo. [*Diut 30:14*]

<sup>9</sup> Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêŋ whinŋ ti nem ŋalôm sambuc bu Anötö unŋ Yisu sa akêŋ lau batê-ŋga, ma whamsunŋ hoc yom asê bu Yisu inŋ am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si. <sup>10</sup> Bu yêc am nem ŋalôm nanŋ am kêŋ whinŋ, dec Anötö gêlic am bu ŋamalac gitêŋ, ma yêc am nem whamsunŋ am hoc nem kêŋ whinŋ Yisu-ŋga asê, dec Anötö gêm am si. <sup>11</sup> Tôm Anötö ndê yom nanŋ sêto yêc nanŋ sôm:

Asa nanŋ kêŋ whinŋ inŋ, nanŋ oc maya dau dom. [*Ais 28:16*]

<sup>12</sup> Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau nanŋ lau Israel dom, nanŋ ŋalêŋ tigenŋ. Pômdau tigenŋ dec ti lau honŋ si Pômdau, ma lau honŋ nanŋ sêta inŋ ndê ŋaê, nanŋ inŋ oc êmwasiŋ ŋac ŋandô. <sup>13</sup> Tôm yom nanŋ propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau honŋ nanŋ sêta Pômdau ndê ŋaê, nanŋ Anötö oc nem ŋac si. [*Joel 2:32*]

<sup>14</sup> Magoc lau nanŋ sêkêŋ whinŋ Yisu su dom, nanŋ oc sêta inŋ ndê ŋaê ŋalêŋ bocke? Nac bu sêŋgô inŋ ŋawaê dom, dec oc sêkêŋ whinŋ ŋalêŋ bocke? Ma lau bu sêhoc ŋawaê ŋayham asê têŋ ŋac dom, dec oc sêŋgô ŋalêŋ bocke? <sup>15</sup> Ma lau bu sêŋkinŋ lau aheŋ-ŋga sêsa sêndi dom, dec ŋawaê ŋayham dau oc hôc asê lau dau ŋalêŋ bocke? Tôm yom nanŋ sêto yêc nanŋ sôm:

Lau nanŋ sêŋgô ŋawaê ŋayham, nanŋ oc sêtisambuc lau aheŋ-ŋga nanŋ sêŋsêlêŋ sêmeŋ tu sêhoc ŋawaê dau asê-ŋga. [*Ais 52:7*]

<sup>16-17</sup> Bocdinanŋ yac neŋ dakêŋ whinŋ ŋahu sip danŋgô ŋawaê ŋayham, ma yom pi Kilisi ti ŋawaê ŋayham ŋahu. Magoc lau Israel-ŋga honŋ sêkôc ŋawaê ŋayham sa dom. Tôm Aisaya to:

O Pômdau, lau danŋ sêkêŋ whinŋ yom nanŋ yac ahoc asê, nanŋ dom. [*Ais 53:1a*]

<sup>18</sup> Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-ŋga sêŋgô ŋawaê ŋayham su, me mba? Aêc, ŋac sêŋgô su, tôm yom nanŋ sêto yêc, nanŋ sôm bocdec bu:

Yom dau sa têŋ nom ŋabatinŋ honŋ, ma lau sêŋgô yêc nom ŋagameŋ sambob.

[*BW 19:4*]

19-21 Ma gëndac dan tiyham bocdec bu, lau Israel-nga sênyalê yom nan sêngô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, nan Aisaya to pi lau Israel-nga bocdec bu:

Tôm bêc honj aö kamatôc amanj tu wakôc lau dau sa-nga, magoc njac lau danjapêc ma njac si njalôm njadandi. *[Ais 65:2]*

Lau Israel-nga sêtec bu sêkôc njawaê njayham sa, ma bocdinañ yom dau sa têñ lau gameñ apa-nga gi. Yom nan Anötö sôm têñ lau Israel-nga, nan whê gêñ dau sa, tôm Moses to yêc bocdec bu:

Aö oc watoc lau waêmba sa, e kôm mac anem lêmunj njac. Ma watoc lau gauc mbasi-nga sa, e kôm mac atac njandê. *[Diut 32:31]*

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau nan sêñsalê aö dom, nan sêtap aö sa. Ma gatôc dauñ asê têñ lau nan sêndac aö dom nan. *[Ais 65:1]*

## 11

### *Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga dom*

<sup>1</sup> Bocdinañ aö bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga, me? Aö wasôm mba andô, bu aö dauñ njac Israel-nga, ma Abraham ndê wakuc danj, nan gasa akêñ Benjamin ndê tonj.

<sup>2</sup> Anötö puc dômbwê inj ndê lau nan inj kêyalinj njac sa gwananj su, nan dom. Gauc nem yom nanj sêto yêc pi Elaija, têñ ndoc inj pu lau Israel-nga têñ Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

<sup>3</sup> Pômdau, njac sic am nem lau propet ndu, ma sêseñ alta nanj lau sem akiñ am sêmbo, nanj su. Aö tanwasêñ dec gasôc am njapu, ma njac bu sêndic aö ndu. *[1 Kij 19:10, 14]*

<sup>4</sup> Gauc nem yom nanj Anötö ô têñ inj bocdec bu:

Aö gasinj anej lau 7,000 sêmbo lau Israel-nga njalôm, nanj sêpôñ haduc têñ anötö tasanj Baal dom. *[1 Kij 19:18]*

<sup>5</sup> Njalêñ tigenj kwahic dec lau tonj danj sêmbo lau Israel-nga njalôm, nanj Anötö kêyalinj njac sa sêti inj ndê, kêkuc inj ndê lêñ êmwasiñ lau njambwa-nga. <sup>6</sup> Njac sêtap Anötö ndê mwasinj sa tu njac dau si sakinj-nga dom. Anötö bu ênyalinj njac sa tu njac si sakinj-nga, dec yom nanj dasôm pi inj ndê lêñ êmwasiñ lau njambwa-nga, nanj oc yom njandô dom.

<sup>7</sup> Bocdinañ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasac bu sêti lau gitêñ yêc Anötö anjgô-nga, magoc gitôm dom. Magoc njac si lau nanj Anötö dau kêyalinj njac sa, nanj sêtap lêñ sêti lau gitêñ-nga sa. Ma njac si lau njatô, Anötö kôm njac si njalôm njadandi sa, <sup>8</sup> tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêñ njasec kôm njac si njalôm ahuc, ma inj kôm njac si tandô tipec ma njac si danjasuj hôc ahuc. Ma njac sêmbo bocdinañ njapanj e menj têñ kwahic dec. *[Diut 29:4; Ais 29:10]*

<sup>9</sup> Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasinj nanj njac bu sêneñ-nga, nanj oc kac dau kwi ma kêñ sac njac, gitôm huc me akô bu kôc njac dôñ-nga, ma gitôm hoc sêtiñ gahi pi-nga, ma gitôm njagêyô sac bu kêñ wapac njac. <sup>10</sup> Anötö kôm njac si tandô tipec, e sêlic gameñ apu. Ma inj kêñ njac sêhêc njawapac njapanj e dômbwêkwa mbwê-alô. *[BW 69:22-23]*

*Lau apa sêtap mwasinj sa tu lau Israel-nga*

11 Aô bu wakêj gêndac danj tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpej e singa gacgen, me mba? Aô wasôm têj mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau nanj lau Israel dom, nanj sêtap Anötö ndê lêj nem lau si-nga sa. Ma gêj dau oc kôm lau Israel-nga sênem lêmunj lau apa dau. 12 Magoc njac si giso dau ti sej bu lau apa honj sêtap Anötö ndê mwasinj sa hôc gêlêc. Ma njac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkêj whinj Yisu, dec lau daêsam andô oc sêtap Anötö ndê mwasinj sa ênjêc, njac lau Israel-nga dau, ma lau gamej apa-nga sêwhinj.

13 Aô gato yom dindec têj mac lau nanj lau Israel dom. Anötö kêyalinj aô sa gati aposel tu bu wahoc njawaê njayham asê têj mac-nga. Ma aô atac njayham atu tu anej gwelenj dindec-nga. 14 Nahu bu mboe anej asidôwai Israel-nga njatô oc sênem lêmunj Anötö ndê mwasinj nanj mac atap sa, e kôm njac sênem dau kwi ma sêtap lêj Anötö nem njac si-nga sa sêwhinj. 15 Kwahic dec njac sêkôc njawaê njayham pi Yisu sa dom, ma tu dinanj-nga dec lau gamej apa-nga honj sêngô njawaê nanj hê wamba njac têj Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc njawaê njayham dau sa ma sêkêj whinj Yisu, dec njac oc sêtôm lau nanj sêtisa akêj lau batê-nga. 16 Gêj njandô mbêc nanj dakêj ti da têj Anötö nanj gêj dabuj, ma oc kôm gêj njandô njambu-nga honj ti dabuj. Ma Anötö bu lic a danj njawakac bu dabuj, dec inj oc lic a dau njasangac honj bu dabuj bocdinaj.\*

### *Pol gêm dôhônj lau Israel pi a olib*

17 Lau Israel-nga gitôm a ðolib malac-nga nanj Anötö tim njasangac njatô kic. Ma mac lau nanj lau Israel dom, mac atôm a olib salen-nga njasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôj pi a olib malac-nga dau njampê, awhinj a dau njasangac njatô, bu atap njakwi njayham sa yêc a olib dinanj njawakac. 18 Bocdinaj atoc daôm sa tu mac akôc a njasangac nanj singa su, nanj si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinaj, dec gauc nem bu mac akêj njanja têj a olib dau dom, magoc mac daôm akôc njanja yêc a olib njawakac. 19 Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim njasangac njatô su, tu bu kôc mac sa aô njac su. 20 Yom dau inj yomandô, tigej gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akêj whinj Yisu-nga, ma tim njac su bu njac sêkêj whinj dom. Bocdinaj atoc daôm sa dom, magoc atôc Anötö. 21 Bu a dau njasangac solop nanj Anötö tim njatô su. Ma inj gitôm bu oc tim mac su bocdinaj.

22 Tu dinanj-nga dec anyalê tidônj bu Anötö inj Anötö êmwasinj lau-nga, ma inj Anötö kêj njagêyô têj lau-nga whinj. Inj kêj njagêyô têj lau nanj sêpej, magoc kêmwasiinj mac. Asap inj ndê mwasinj dinanj dôj. Bu mba, dec inj oc tim mac su. 23 Ma lau Israel-nga dinanj bu sêkac dau kwi ma sêkêj whinj Yisu, dec Anötö oc kôc njac sa, ma inj gitôm bu kêj njac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôj tiyham. 24 Bu mac a olib malac-nga njasangac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib salen-nga, ma kêj mac ati a olib malac-nga njasangac. Bocdinaj oc njawapac dom bu inj kôc a dau njasangac solop, ma kêj njac sêlhac si a njampê solop tiyham.

### *Anötö tawalô lau honj*

25 O asidôwai. Yom dindec njahu sip njalôm gi, ma aô tac whinj bu mac anyalê njapep. Ma bocdinaj oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si njalôm njadandi sa, bu sêmbu bocdinaj e lau gamej apa-nga honj nanj

\* **11:16:** Yom dau inj gitôm yom gôlinj danj. Yom pi gêj njandô mbêc ma a njawakac, nanj hêganônj lau Israel-nga si apai. Pol bu tôc asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic njac bu lau dabuj, ma njac si lau wakuc bu sêkêj whinj Yisu, dec inj oc lic njac bu lau dabuj njalêj tigej.



Anötö kêgalêm ñac sa, nañ sêmen sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu su nañ. <sup>26</sup> Ma ñalêñ dinanj dec Anötö oc nem lau Israel-nga honj si, tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Ñgac nem lau si-nga oc menj sa akêñ Lôc Sayon. Ma inj oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac sinj. <sup>27</sup> Ma aô wamatinj anej pwac whinj ñac, têtêm nañ aô oc wasuc ñac si sac kwi. *[Ais 59:20-21]*

<sup>28</sup> Lau Israel-nga sêti Anötö ndê ñacyo, ñahu bu sêkôc ñawaê ñayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinanj-nga ñawaê dau golom mac. Magoc Anötö kêyalinj ñac sa gwananj su, dec tac whinj ñac tu abanj Israel-nga. <sup>29</sup> Bu galem ti mwasiñ nañ Anötö gic bata têtj lau, nañ inj oc tòm dom bu señ su. <sup>30-31</sup> Muñ-nga mac lau gamenj apa-nga danjampêc têtj Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga danjapêc têtj Anötö, dec mac atap inj ndê tawalô sa. Ma tu dinanj-nga ñac lau Israel-nga nañ kwahic dec danjapêc têtj Anötö, nañ tinjambu oc sêtap inj ndê tawalô sa sêwhinj. <sup>32</sup> Bu Anötö sam lau honj bu lau danjapêc-nga. Inj tôc gêtj dau tiawê, dec lau honj nañ bu sênem dandi kwi, nañ inj oc tawalô ñac.

### *Datoc Anötö ndê waê sa*

<sup>33</sup> Oyaê. Anötö ndê mwasiñ ti inj ndê gauc inj gêtj atu andô, ma inj kêyalê gêtj honj e pi sa timala enj. Asa oc nditôm bu êñyalê inj ndê lêñ me yom nañ tidôñ yêc inj-nga?

<sup>34</sup> Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kêñ gauc têtj inj? *[Ais 40:13]*

<sup>35</sup> Ma asa tòm bu kêñ gêtj ñayham danj têtj Anötö, dec Anötö oc kêñ gêtj têtj inj ô? *[Job 41:11]*

<sup>36</sup> Bu gêtj honj sa akêñ inj ndê, ma inj ti gêtj honj ñahu ma ti gêtj honj ñadau bocdinanj. Datoc inj ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

## 12

### *Dasa neñ lêñ wakuc dawhiñ Kilisi*

<sup>1</sup> O asidôwai. Gauc nem yom honj nañ aô gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa têtj mac-nga nañ. Dec akêñ daôm sambuc bu anem akinj Anötö tòm mac nem bêc ambo tamli-nga honj. Akêñ daôm sambuc atôm da tali ma dabuj, nañ oc ndic Anötö tandô ñayham. Mac nem lêñ ñandô anjuk ñalau Dabuj tu anem akinj Anötö-nga dau dinanj. <sup>2</sup> Anjêlêñ ti asa nem lêñ atôm lau nom dindêc-nga dom, magoc ati lau wakuc tòm Anötö kêñ gauc wakuc têtj mac. Ma bocdinanj mac oc atôm bu anjahê gêtj honj, ma anjyalê mêtê gitêtj, ma mêtê ñawasi ma mêtê nañ oc ndic Anötö tandô ñayham, nañ inj atac whinj bu yac dakôm.

### *Anötö kêmwasiñ yac ñalêñ têtjtêtj*

<sup>3</sup> Tòm Anötö ndê mwasiñ puc aô dôñ, dec wasôm têtj mac honj têtjtêtj ndi, bu atoc daôm sa êñlêc dom, magoc akôc gauc ñapep pi daôm. Bu mac honj akêñ whinj Yisu tòm mwasiñ nañ Anötö dau gic sam têtj mac ñalêñ têtjtêtj.

<sup>4</sup> Yac tanyalê bu ñamalac danj inj ñamlic tigenj, magoc ñagêtj daêsam sêyêc inj ndê ñamlic tigenj dinanj. Ma gêtj dau sêwêkainj gwelenj têtjtêtj. <sup>5</sup> Ma ñalêñ tigenj dinanj, yac lau daêsam nañ dakêñ whinj Kilisi su, nañ dati Yisu ndê gôlôwac dabuj tigenj, ma yac tigenj-tigenj dambo tu danem lau honj nañ sêmbo gôlôwac dabuj ñalôm, nañ sa. <sup>6</sup> Yac dawêkainj mwasiñ dakôm gwelenj-nga têtjtêtj, tòm Anötö kêmwasiñ yac ñalêñ. Asa nañ tap mwasiñ hoc yom asê tòm propet-nga sa, nañ kôm tòm inj ndê kêñ whinj tôc asê. <sup>7</sup> Asa nañ tap mwasiñ nem akinj gôlôwac-nga sa, nañ nem akinj manj. Ma inj nañ tap mwasiñ sa bu êndôhônj Anötö ndê yom têtj lau, nañ bocdinanj. <sup>8</sup> Asa nañ tap mwasiñ sôm

yom ngayham-ngayham tu puc lau dôṅ-ṅga sa, naṅ kôm. Ma asa naṅ Anötö ndê mwasiṅ kac iṅ bu kêṅ gêṅ tu nem lau ṅalôm sawa sa-ṅga, naṅ kêṅ ti ndê ṅalôm sambuc. Asa naṅ tap mwasiṅ bu nem gôlinṅ gôlôwac-ṅga sa, naṅ kôm ti licbalê, ma iṅ naṅ tap mwasiṅ tawalô lau-ṅga sa, naṅ tawalô lau ti atac ngayham.

### *Mête atac whiṅ-ṅga*

<sup>9</sup> Mête atac whiṅ-ṅga iṅ gêṅ dasôm ṅambwa-ṅga dom. Dakôm ṅandô sa ṅalêṅ bocdec. Yac atac tec mête sac ma dasap mête ngayham dôṅ. <sup>10</sup> Dakêṅ neṅ ṅalôm sambuc tu atac whiṅ asidôwai-ṅga, ma datoc ṅac sa hôc gêlêc dauṅ dandic ṅawaê. <sup>11</sup> Dakêṅ dauṅ sambuc tu danem akiṅ Pômdau-ṅga, ma dakôm ti ṅalôm lu-lu dom. <sup>12</sup> Gêṅ naṅ dakêṅ batanṅ bu Anötö kôm, naṅ dahôṅ ti atac ngayham, dalhac ṅanṅa tu dahôc ṅawapac-ṅga ti neṅ atac pa su, ma dasap mête datenṅ mbec-ṅga dôṅ ṅapanṅ. <sup>13</sup> Dakêṅ gêṅ tu danem Anötö ndê lau dabuṅ naṅ sêpônda dau, naṅ sa-ṅga, ma dandic ya ṅac. <sup>14</sup> Lau naṅ sêkêṅ kisa mac, naṅ apucbo ṅac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec ṅac. <sup>15</sup> Lau bu sêkôm atac ngayham, dec atac ngayham awhiṅ ṅac. Ma lau bu sêtanṅ, naṅ atanṅ awhiṅ ṅac. <sup>16</sup> Apiṅ daôm dôṅ ti ṅalôm tigenṅ. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whiṅ lau waêmba ma ambo ahê ṅac dom.

<sup>17</sup> Akôm mête sac ô sac naṅ sêkôm têṅ mac, naṅ dom. Ayob daôm ṅapap bu akôm mête naṅ lau hoṅ sêlic bu ngayham eṅ. <sup>18</sup> Anṅahê bu nditôm, dec ambo awhiṅ lau ti yom malô eṅ, ma mac daôm akôm gêṅ danṅ bu asenṅ yom malô su dom. <sup>19</sup> O aneṅ asidôwai, akêṅ ṅagêyô ô sac dom, magoc akêṅ lau naṅ sêkôm sac têṅ mac sêsip Anötö amba e sêtanṅ iṅ dau ndê atac ṅandê sa. Bu sêto yom danṅ yêc, naṅ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gwelenṅ sac ṅagêyô-ṅga yêc aô amanṅ, ma aô dauṅ oc wakêṅ.”

#### *[Diuṅ 32:35]*

<sup>20</sup> Akêṅ ṅagêyô dom, magoc akôm tôm yom naṅ sêto yêc bocdec bu:

Am nem ṅacyo bu gêṅ yô iṅ, naṅ kêṅ gêṅ iṅ neṅ. Iṅ bu bu yô iṅ, naṅ kêṅ bu iṅ nôm. Am bu kôm hocdinaṅ, dec oc kôm iṅ maya dau ṅalêṅ sac. *[Prov 25:21-22]*

<sup>21</sup> Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mête ngayham eṅ e aku sac dulu.

## 13

### *Dasôc gôlinṅwaga ṅapu*

<sup>1</sup> Gôlinṅwaga hoṅ naṅ sem gôlinṅ sêmbô nom, naṅ si ṅaclai ṅahu yêc Anötö, ma iṅ dau kêṅ ṅasawa têṅ ṅac bu sênem gôlinṅ. ṅac si danṅ hôc asê ṅambwa dom. Bocdinaṅ lau hoṅ sêsôc ṅac ṅapu sêndic ṅawaê. <sup>2</sup> Asa naṅ tec bu sôc gôlinṅwaga ṅapu, naṅ tec gôlinṅ naṅ Anötö dau kêṅ, ma iṅ oc tap matôc sa. <sup>3</sup> Gôlinṅwaga si ṅaclai yêc bu sêmatôc lau, magoc ṅac si matôc dau gic waê lau naṅ sêkôm mête ngayham, naṅ dom, gic waê lau naṅ sêkôm mête sac. Tu dinaṅ-ṅga dec akôm mête ngayham eṅ, ma gôlinṅwaga oc sêlic mac ngayham, ma mac oc atôc daôm tu gôlinṅwaga si matôc-ṅga dom. <sup>4</sup> ṅahu bu ṅac sêti Anötö ndê lau akiṅ bu sêyob yac dambo ngayham-ṅga. Magoc mac bu akôm mête sac, naṅ atôc daôm, bu ṅac sêkôc ṅaclai bu sêmatôc lau, ma ṅaclai dau iṅ gêṅ ṅambwa dom. ṅac Anötö ndê lau akiṅ naṅ sêo iṅ su sêmbô nom, bu sêkêṅ ṅagêyô têṅ lau naṅ sêkôm mête sac naṅ. <sup>5</sup> Tu dinaṅ-ṅga dec dasôc gôlinṅwaga ṅapu. ṅahu bu ṅac si ṅaclai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêṅ danṅ whiṅ bocdec bu. Tanṅalê yêc neṅ ṅalôm bu dasôc ṅac ṅapu, iṅ lêṅ solop.

<sup>6</sup> Gôlinḡwaga dinarj sêkêḡ si tēm tu sênem gôlinḡ tôm Anötö ndê lau akinḡ, ma tu dinarḡ-ḡga dec inḡ solop bu mac akêḡ takis bu anemlhi ḡac. <sup>7</sup> Aêc! Gêḡ bocke narḡ mac ac waê bu akêḡ, narḡ akêḡ. Takis me mone bocke narḡ mac ac waê bu akêḡ, narḡ akêḡ. Lau narḡ sic waê bu mac atoc ḡac sa, narḡ dec atoc ḡac sa, ma lau ti ḡaclai, narḡ asôc ḡac ḡapu ḡapep.

### *Mêtê atac whinḡ asidôwai-ḡga*

<sup>8</sup> Ayob daôm bu tōp danḡ yêc mac-ḡga dom. Tōp tigerḡ yêc mac-ḡga, narḡ bu akêḡ nem atac whinḡ lom daôm. Bu asa narḡ tac whinḡ inḡ ndê asidôwa, narḡ kôm Anötö ndê yomsu hoḡ ḡandô sa. <sup>9</sup> Bu yomsu narḡ Moses tu bocdec bu, “*Kôm gêḡ mockainḡ-ḡga dom. Ndic ḡamalac ndu dom. Nem kanḡ gêḡ dom,*” ma “*Tamgatu gêḡ dom,*” ma yomsu ḡatô hoḡ, narḡ ḡahu sip yomsu tigerḡ dindéc, “*Atac whinḡ lau menḡarḡ am-ḡga gitôm am atac whinḡ daôm.*” <sup>10</sup> Asa narḡ kêkuc mêtê atac whinḡ-ḡga, narḡ oc kôm lau menḡarḡ inḡ-ḡga ḡayom dom. Bocdinarḡ mêtê atac whinḡ lau-ḡga kôm yomsu hoḡ ḡandô sa.

### *Bêc ḡambu-ḡga menḡ kêpinḡ*

<sup>11</sup> Asap mêtê atac whinḡ-ḡga dôḡ ḡaparḡ, bu mac anyalê tēm kwahic dec-ḡga su. Têḡ ndoc dakêḡ whinḡ tiwakuc, narḡ dalic bu bêc datap Anötö ndê mwasinḡ nem yac si-ḡga ḡa-ḡandô sa, narḡ yêc ahê dôḡ yêc. Magoc kwahic dec bêc dau menḡ kêpinḡ su. Bocdinarḡ ayêc bêc dom, anem ali. <sup>12</sup> Ôbwêc pacndê su, ma kêpinḡ bu laḡsê. Bocdinarḡ dahu mêtê ḡasec-ḡga hoḡ sinḡ, ma dasap mêtê ḡawê-ḡga dôḡ, gitôm dakôc wapa dandic sinḡ-ḡga sa. <sup>13</sup> Tanḡsêlêḡ ti dasa neḡ lêḡ ḡapep, nditôm lau narḡ sêmbô ḡawê ḡalôm. Dakôm mêtê sac atac ḡagalac-ḡga me danôm gêḡ êḡinḡ yac-ḡga dom. Dasa lêḡ mockainḡ-ḡga ma dakôm mêtê mayarḡ-ḡga dom. Ma dahu mêtê atac ḡandê-ḡga ma mêtê lêmunḡ-ḡga hoḡ sinḡ. <sup>14</sup> Anḡsêlêḡ ti asa nem lêḡ anḡkuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc inḡ ti nem ḡakwê. Ma mac nem ḡalôm akwa bu êḡgilî mac bu akôm sac, narḡ goc asôc ḡapu me akôm ḡandô sa dom.

## 14

### *Yom pi lau narḡ sêkêḡ whinḡ ḡanḡa dom*

<sup>1</sup> Lau narḡ si sêkêḡ whinḡ ḡanḡa dom, narḡ akôc ḡac sa, ma alic ḡac sac pi yom ma pi lêḡ narḡ Pômdau tōc tiawê têḡ yac dom, narḡ dom. <sup>2</sup> Lau ḡatô sêkêḡ whinḡ ḡanḡa dec seḡ gêḡ hoḡ. Magoc lau ḡatô sêkêḡ whinḡ ḡanḡa dom, dec sêkêḡ yao wata ma seḡ dom. <sup>3</sup> Am asa narḡ gêlic gêḡ hoḡ ḡayham tu neḡ-ḡga, narḡ pu lau narḡ sêtec wata, narḡ dom. Ma am asa narḡ gêḡ wata dom, narḡ pu lau narḡ seḡ wata, narḡ dom. Bu Anötö kôc lau dau sa su. <sup>4</sup> Am asa dec gauc gêm bu êmatôc ḡamalac danḡ ndê ḡgac akinḡ? ḡgac akinḡ dau ndê ḡadau oc êḡsahê inḡ ndê lêḡ, ma sôm bu inḡ lhac, me inḡ peḡ. Ma inḡ oc lhac, ḡahu bu Pômdau gitôm bu puc inḡ dôḡ.

<sup>5</sup> Ma yom danḡ tiyham. Lau ḡatô sêtoc bêc danḡ sa bu bêc dabunḡ hôc gêlêc bêc ḡatô su. Ma lau ḡatô sêlic bêc hoḡ tôm dau. Magoc ḡalêḡ solop bu lau hoḡ sêkôc gauc pi lêḡ sênem akinḡ Anötö-ḡga, ma sêkôm tôm ḡac dau si ḡalôm kac ḡac. <sup>6</sup> Lau narḡ sêtoc bêc ḡatô sa kêlêc, narḡ sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-ḡga. Ma lau narḡ seḡ wata, narḡ sem danḡe Anötö, dec seḡ gêḡ dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ḡac narḡ seḡ wata dom, narḡ sêkêḡ yao gêḡ dau tu sêtoc Pômdau sa-ḡga. Ma ḡac bocdinarḡ sem danḡe Anötö. <sup>7</sup> Bu yêc yac lau dakêḡ whinḡ Yisu-ḡga ḡalôm, narḡ ḡamalac danḡ ti ḡadau dau tu inḡ ndê tēm mbo tali-ḡga, me tu ndê tēm mbac ndu-ḡga dom. <sup>8</sup> Yac bu dambo tanḡi me dambac ndu, narḡ dambo tu dapo P

ômndau ndê waê sa-nga. Yomandô. Yac bu dambo tanli me dambac ndu, nan dati Pômdau ndê lau.

<sup>9</sup>Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinañ. <sup>10</sup>Ma bocdinañ tu sake-nga mac alic nem asidôwai sac, me apu ñac tu yom ñambwa-ñambwa-nga? Yac tanjalê su bu yac hoñ oc dalhac Anötö anğô-nga têtñ inñ ndê bêc êmatôc lau-nga. <sup>11</sup>Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo tanli yomandô, dec anyalê pi ñandô bu lau hoñ oc sêpôñ haduc têtñ aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö anğô-nga.” [Ais 45:23]

<sup>12</sup>Yom dau tôte asê tiawê bu yac tigen-tigen oc dalhac Anötö anğô-nga, bu dawhê daun nej lêtñ sa têtñ inñ.

### *Mêtê atac whiñ-nga oc kôm asidôwa danj peñ dom*

<sup>13</sup>Tu dinañ-nga dec danem dôhônñ daun nej lêtñ whiñ asidôwai si lêtñ tu dapu ñac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gêtñ danj, nanj oc tôm bu lhac asidôwa danj ahuc e inñ so Anötö ndê lêtñ, nanj dom. <sup>14</sup>Aô gakêtñ whiñ Pômdau Yisu, dec whê anej gauc sa, ma kayalê tidônñ bu gêtñ hoñ inñ ñayham yêc Anötö anğô-nga. Magoc ñamalac danj bu kêtñ whiñ bu gêtñ danj inñ ñadômbwi yêc Anötö anğô-nga ma kêtñ yao bu nej dom, goc gêtñ dau ñadômbwi yêc ñamalac dau anğô-nga. <sup>15</sup>Magoc mac bu anej gêtñ danj nanj kôm nem asidôwa danj ndê ñalôm ñawapac, dec mac atôc mêtê atac whiñ-nga têtñ inñ dom. Ayob daôm bu mac nem lêtñ anej gêtñ-nga kôm nem asidôwa nanj Kilisi mbac ndu tu inñ-nga, nanj ndê kêtñ whiñ tisac dom. <sup>16</sup>Akôm gêtñ hoñ ti gauc, ma bocdinañ lau danj oc sêtôm dom bu sêpu gêtñ nanj mac alic ñayham. <sup>17</sup>Lêtñ nanj dambo †Anötö ndê gôlinñ ñapu, nanj ñahu hêganônñ gêtñ daneñ ti danôm-nga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôlinñ ñapu ñahu sip dasa lêtñ gitêtñ, ma dambo ti yom malô ma ti atac ñayham nanj ñalau Dabuñ puñ dôñ sip yac nej ñalôm têtñtêtñ. <sup>18</sup>Asa nanj bu nem akiñ Kilisi êñkuc lêtñ dinañ, nanj Anötö oc lic inñ ñayham, ma lau nom-nga sêwhiñ oc sêmpinñ inñ.

<sup>19</sup>Bocdinañ dasap lêtñ yom malô-nga dôñ, ma dakôm gêtñ hoñ tu dapuc asidôwai hoñ dôñ ma dalhac ñanğa. <sup>20</sup>Akôm Anötö ndê gwelenñ popoc tu yom pi gêtñ daneñ-nga-nga dom. Gêtñ hoñ inñ ñayham tu daneñ-nga, magoc yac bu dakôm ñamalac danj ndê kêtñ whiñ tisac tu gêtñ nanj tanj-nga, dec dakôm giso. <sup>21</sup>Mac bu anej wata me anôm wain me akôm gêtñ ñatô nanj kôm nem asidôwa danj ndê kêtñ whiñ tisac, nanj ñayham bu mac ahu gêtñ dau sinj yêc-nga.

<sup>22</sup>Yom bocke nanj am kêtñ whiñ pi gêtñ hoñ dinañ, nanj kôte dôñ yêc amlu Anötö ñalhu. Asa nanj kôte gauc ñapep pi gêtñ hoñ dinañ e kôm giso dom, nanj oc tap Anötö ndê mwasiñ sa. <sup>23</sup>Magoc ñamalac nanj gêtñ gêtñ ma ñalôm lu-lu pi gêtñ dau, nanj kêtñ lêtñ kêtñ whiñ-nga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lêtñ bocke nanj am kêtñ whiñ bu lêtñ solop yêc Anötö anğô-nga, nanj kôm. Gêtñ bocke nanj am kôm ti atac lu-lu, nanj sac.

## 15

### *Dakôm gêtñ hoñ tu danem asidôwai sa-nga*

<sup>1</sup>Yac lau nanj dakêtñ whiñ ñanğa, nanj dahôc ñawapac dawhiñ lau nanj sêkênñ whiñ babalê, tu bu danem ñac sa-nga dandic ñawaê. Dakôm gêtñ tu dapu daun sa-nga dom. <sup>2</sup>Yac lau tigen-tigen dakôm mêtê ñayham têtñ lau menpanj yac-nga tu danem ñac sa-nga, ma tu dapuc ñac dôñ-nga. <sup>3</sup>Gauc nem Kilisi. Inñ kôm gêtñ

dan tu dau ndê atac whiñ-nga dom, magoc kôm gêñ hoñ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma tu dinan-nga dec sêpu in, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Lau nanj sêpu am, nanj sêpu aô bocdinan. [BW 69:9]

<sup>4</sup> Anötö ndê yom hoñ nanj sêto yêc muñ su, nanj Anötö kêñ bu êndôhôn yac. Ma yom dau oc puc yac dôñ bu dalhac ñannga, ma êñgilí yac bu dahu ñandô ñayham nanj dakêñ batan dambo, nanj siñ dom.

<sup>5</sup> Anötö nanj puc mac dôñ ma kégili mac bu alhac ñannga, nanj piñ mac hoñ dôñ tu ankcuc Yisu Kilisi-nga. <sup>6</sup> Ma ñalêñ dinan in oc kêñ mac ambo ti nem ñalôm tigen, ma awham pitigen ma ahoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

### *Ñawaê ñayham gic lau Israel-nga ma lau apa hoñ ñawaê*

<sup>7</sup> Bocdinan akôc lau sêkêñ whiñ Yisu-nga hoñ sa, tôm Kilisi dau kôc mac sa. Ñalêñ dinan mac oc apo Anötö ndê waê sa. <sup>8</sup> Aô wasôm têñ mac bu Kilisi meñ gitôm lau Israel-nga si ñgac akiñ, bu kôm yom nanj Anötö gic bata têñ abanñ Israel-nga, nanj ñandô sa. <sup>9</sup> Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêmpiñ Anötö tu in ndê mêtê tawalô lau-nga. Gitôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Tu dinan-nga aô wampin am têñ ndoc aô wambo wawhiñ lau gameñ apa-nga. Wanem wê tu watoc am nem ñaê sa-nga. [BW

18:49]

<sup>10</sup> Ma yom dan tiyham yêc bocdec bu:

Mac lau gameñ apa-nga, atac ñayham awhiñ Anötö ndê lau Israel-nga. [Diut

32:43]

<sup>11</sup> Ma dan tiyham:

Mac lau gameñ apa-nga hoñ ampin Pômdau. Ma mac lau hoñ anem wê atoc in sa-nga. [BW 117:1]

<sup>12</sup> Ma Aisaya to yom bocdec bu:

Ñasili dan oc puc pi meñ yêc Jessi ndê ñawakac. Ma in oc tisa bu nem gôlin lau nom-nga hoñ. Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêkêñ bata bu in nem ñac si. [Ais 11:10]

<sup>13</sup> Aô water Anötö, nanj ti gêñ ñayham hoñ nanj yac dakêñ batan, nanj ñahu, bu kêñ atac ñayham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêñ whiñ Yisu Kilisi-nga. Ma bocdinan Ñalau Dabuñ ndê ñaclai oc puc mac dôñ bu alhac ti atac pa su, ma ahôn gêñ ñandô ñayham nanj mac akêñ batam ambo.

### *Pol ndê gwelen ñawaê ñayham-nga*

<sup>14</sup> O aneñ asidôwai. Yêc aneñ ñalôm aô gakêñ whiñ ñannga bu mac akôm mêtê ñayham en, ma mac anyalê yom ñandô tidôn, e mac atôm bu andôhôn têñ daôm.

<sup>15</sup> Tu Anötö ndê mwasiñ nanj kêñ têñ aô-nga, dec gato yom pi gêñ ñatô ti ñannga têñ mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham.

<sup>16</sup> Aêc. Anötö kêmwasiñ aô, dec kêyalin aô sa bu wanem akiñ Yisu Kilisi tôm dabuñsiga, bu wahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têñ lau gameñ apa-nga. Ma tu aneñ gwelen dindéc-nga dec lau gameñ apa-nga nanj sêkêñ whiñ Yisu, nanj oc sêti lau dabuñ ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ñac oc sêtôm da nanj Anötö gêlic ñayham.

<sup>17</sup> Bocdinan dec aneñ ñahu gapo dauñ sa tu gwelen nanj gakôm tu Anötö-nga, nanj Yisu Kilisi dau. <sup>18</sup> Aô gatec bu wasôm yom pi gêñ nanj aô dauñ gakôm, tigen wasôm yom pi gêñ hoñ nanj Kilisi dau kôm. Aô gahoc ñawaê ñayham asê têñ lau gameñ apa-nga, ma sêlic gêñ daêsam nanj aô gakôm. Magoc Kilisi dau gêm ñac si ñalôm kwi e ñac dannga wambu Anötö. <sup>19</sup> In ndê Ñalau Dabuñ kêñ

ñaclai têtj aô bu wakôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu daêsam. Bocdinañ aô gahoc ñawaê ñayham pi Kilisi asê timala enj, yêc malac Jerusalem ma yêc gameñ honj e meñ têtj gameñ Ilirikum-nga. <sup>20</sup> Aô gatec bu wakwê andu pi lhac alhõ nañ ñamalac dañ kêsuhuj muñ su. Bocdinañ têtj ñamata-nga e meñ, aô atac whiñ bu wasôm ñawaê ñayham asê têtj lau nañ ñangasuñ sambuc Kilisi ndê ñaê-nga. <sup>21</sup> Tôm yom dañ nañ sêto muñ su pi Kilisi bocdec bu:

Lau nañ sêngô inj ñawaê dañ dom, nañ oc sêlic inj. Ma ñac nañ sêngô yom pi inj su dom, nañ oc sênyalê inj. *[Ais 52:15]*

*Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-nga kêsî*

<sup>22</sup> Tu gwelenj dinañ hê aô dôñ ñapañ-nga, dec gitôm dom bu watêtj mac waloc. <sup>23</sup> Yala daêsam gi su, aô ñalôm kac aô bu walic mac. Ma kwahic dec anej gwelenj pacndê yêc gameñ dindéc. <sup>24</sup> Bocdinañ aô gauc gêm bu watêtj gameñ Spein-nga wandi, ma têtj ndoc wañsêlêñ wandi, nañ dec gauc gêm bu walic mac têtj ndoc dinañ. Aô tac whiñ ñandô bu wambo wawhiñ mac tôm bêc ñatô, ma gakêtj batañ bu tiñambu mac oc anem aô sa bu watêtj Spein wandi. <sup>25</sup> Magoc gêtj ñamata-nga aô kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêtj whiñ-nga sa yêc dindê. <sup>26</sup> Bu lau gameñ Masedonia ti Akaya-nga sêlic ñayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkêtj whiñ-nga nañ sêpõnda dau yêc malac Jerusalem, nañ sa. <sup>27</sup> Ñac sêlic ñayham bu sêkôm bocdinañ, ma lêtj dau inj solop. Nahu bu lau gameñ apa-nga si tûp yêc lau Israel-nga. Ñac sêtap mwasin nem ñac si gatu sa-nga sa tu Kilisi-nga, nañ meñ akêtj lau Israel-nga si toñ. Bocdinañ solop bu ñac sêkêtj si awa nom-nga ñatô, bu sênem lau Israel-nga nañ sêpõnda dau, nañ sa, ma sêo si tûp.

<sup>28</sup> Têtj ndoc gwelenj dindéc pacndê su, ma wakêtj awa dindéc sip lau Jerusalem-nga amba su, nañ goc watêtj Spein wandi. Ma têtj têm dinañ wameñ walic mac. <sup>29</sup> Ma aô gakêtj whiñ bu têtj ndoc waloc wambo wawhiñ mac, nañ Kilisi oc êmwasiñ yac honj êñlêc.

<sup>30</sup> Tu yac neñ Põmdau Yisu Kilisi-nga, ma tu mêtê atac whiñ-nga nañ Ñalau kêtj têtj yac, dec wateñ mac bu alhac awhiñ aô, ma dahôc ñawapac ñawaê ñayham-nga dawhiñ dauñ. Ma atej mbec têtj Anõtô tu aô-nga. <sup>31</sup> Ateñ mbec bu Anõtô êngaho aô su yêc lau gameñ Judia-nga nañ sêkêtj whiñ Yisu dom, nañ amba. Ma atej mbec bu gwelenj nañ gakôm bu wanem lau sêkêtj whiñ-nga sa yêc malac Jerusalem, nañ oc sêkôc sa ti atac ñayham. <sup>32</sup> Ma Anõtô bu lic ñayham, dec tiñambu watêtj mac waloc ti atac ñayham, ma wañwhañ dauñ wawhiñ mac e licwalô sa tiyham. <sup>33</sup> Anõtô Yom Malô Ñadau whiñ mac sambob. Yomandô.

## 16

*Pol kêtj acsalô têtj inj ndê silip nañ sêmbo malac Rom*

<sup>1</sup> Yac neñ lhuñwê kêtj whiñ Yisu-nga dañ gêm akin gôlôwac dabuñ yêc malac Kenkria, nañ ndê ñaê Pibi. Aô bu wawhê inj sa têtj mac bu inj awhê ñayham. <sup>2</sup> Inj gêm lau daêsam sa, ma gêm aô sa whiñ, ma bocdinañ dec wandac mac bu akôc inj sa tu Põmdau ndê ñaê-nga, añkuc Anõtô ndê lau dabuñ si lêtj solop. Ma anem inj sa tu gêtj bocke nañ põnda dau-nga.

<sup>3</sup> Akêtj anej acsalô ñayham têtj Prisila lu Akwila, awhê lu ñgac nañ sêkôm gwelenj sem akin Yisu Kilisi-nga sêmbo malac Rom, tôm aô gakôm gambo gameñ dindéc. <sup>4</sup> Muñ-nga inlu sêkêtj dau sambuc tu sênem aô sa-nga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aô-nga dom. Tu dinañ-nga aô bu wanem danje

inlu, ma gôlôwac dabun hoŋ yêc lau apa si gameŋ, naŋ sem danŋe inlu sêwhiŋ. <sup>5</sup>Ma wandac mac bu akêŋ acsalô têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ naŋ sêkac dau sa bu sêlic om yêc inlu si andu, naŋ sêwhiŋ. Ma akêŋ aneŋ acsalô têtŋ Epenetus, aneŋ ŋamalac atac whiŋ-ŋga, naŋ ti ŋgac ŋamata-ŋga bu kêtŋ whiŋ Yisu yêc gameŋ Esia-ŋga. <sup>6</sup>Asôm aneŋ acsalô têtŋ Maria naŋ kôm gwelen atu tu nem mac sa-ŋga. <sup>7</sup>Ma akêŋ acsalô têtŋ Andronikus lu Junias, naŋ yac asa akêŋ aban tigen, ma mun-ŋga andôc gapoc-walô awhiŋ dauŋ. Inlu awhê lu ŋgac tiwaê yêc aposel si toŋ ŋalôm. Ma inlu sêkêŋ whiŋ Kilisi sêmun aô.

<sup>8</sup>Asôm acsalô têtŋ Ampliatuŋ, ŋgac kêtŋ whiŋ Pômdau-ŋga naŋ aô atac whiŋ kêlêc. <sup>9</sup>Ma asôm acsalô têtŋ Urbanuŋ, naŋ alu am akiŋ Kilisi awhiŋ dauŋ, ma têtŋ Stakiŋ aneŋ ŋgac tac whiŋ-ŋga danŋ. <sup>10</sup>Ma têtŋ Apeleŋ naŋ hôc ŋawapac daêsam tu Kilisi-ŋga, magoc kalhac ŋanŋa ma hu ndê kêtŋ whiŋ siŋ dom. Ma akôm acsalô têtŋ lau hoŋ naŋ sêmbô Aristobaluŋ ndê andu, <sup>11</sup>ma têtŋ Herodion, aneŋ ŋatô danŋ. Ma têtŋ lau naŋ sêmbô Nasisuŋ ndê andu, naŋ sêkêŋ whiŋ Pômdau. <sup>12</sup>Ma akôm acsalô têtŋ Tripena lu Triposa, awhê lu naŋ sem gwelen ŋanŋa tu Pômdau-ŋga. Ma têtŋ Pesiŋ, awhê naŋ aô atac whiŋ kêlêc, naŋ kôm gwelen ŋanŋa tu Pômdau-ŋga whiŋ. <sup>13</sup>Akôm acsalô têtŋ Rupasuŋ naŋ Pômdau kêtŋaliŋ iŋ sa, ma têtŋ iŋ dinda naŋ yob aô gitôm aneŋ dinaŋ solop. <sup>14</sup>Ma asôm acsalô têtŋ Asiŋkretuŋ, Plegon, Hemes, Patrobaŋ, Hemas ma asidôwai naŋ sêmbô sêwhiŋ ŋac. <sup>15</sup>Ma têtŋ Pilologuŋ, Julia, Nereuŋ lu lhuwê, ma Olimpasiŋ ti lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ naŋ sêmbô sêwhiŋ ŋac. <sup>16</sup>Akam daôm\* aŋkuc Anôtô ndê lau dabun si lêtŋ. Kilisi ndê gôlôwac dabun toŋ tigen-tigen yêc gameŋ dindec, naŋ sêkêŋ si acsalô ŋayham têtŋ mac sêwhiŋ.

### *Pol puc lau Rom-ŋga dôn bu sêlhac ŋanŋa*

<sup>17</sup>O asidôwai, aô wateŋ mac bu ayob daôm têtŋ lau naŋ si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom naŋ so yom ŋandô naŋ mac akôc sa su, bu ŋac si yom dau kôm lau si sêkêŋ whiŋ tisac. Andic ahê lau kaiŋ dinaŋ. <sup>18</sup>Bu ŋac sem akiŋ yac neŋ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-ŋga. Ŋac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ŋayham-ŋayham bu sêŋsau lau gauc babalê, naŋ sêtôm dom bu sêŋyalê yom ŋahu.

<sup>19</sup>Lau hoŋ sêŋgô ŋawaê bu mac danŋam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinaŋ aô atac ŋayham atu tu mac-ŋga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêtŋ ŋayham-ŋga, ma andic ahê mêtê sac hoŋ. <sup>20</sup>Anôtô Yom Malô Ŋadau ŋasawa sauŋ oc ku Sadaŋ dula, ma kêtŋ iŋ sôc mac gahiŋ ŋapu. Yac neŋ Pômdau Yisu ndê mwasiŋ têtŋ mac.

### *Lau ŋatô sêkêŋ si acsalô têtŋ lau Rom-ŋga*

<sup>21</sup>Timoti, naŋ kôm gwelen whiŋ aô, naŋ kêtŋ ndê acsalô ŋayham têtŋ mac. Ma Lusias, Jason ma Sosipata, lau naŋ yac asa yêc abun tigen, naŋ sêwhiŋ. <sup>22</sup>(Ma aô Tetiuŋ, naŋ gato Pol ndê yom sip bapia dindec, naŋ wasôm acsalô têtŋ mac tu Pômdau-ŋga.) <sup>23</sup>Ma Gaiuŋ, naŋ kôc aô Pol ti lau sêkêŋ whiŋ-ŋga malac dindec-ŋga sa, ma kêtŋ ndê andu ti yac mba gameŋ akac sa ambo-ŋga, naŋ kôm ndê acsalô têtŋ mac whiŋ. Ma Erastuŋ, ŋgac naŋ yob malac dindec si ganom

\* **16:16:** Yêc iŋ ndê bapia, Pol to yom ma sôm têtŋ lau Rom-ŋga bu sêŋgutô dau ŋa lêtŋ dabun. Mêtê dau bu tôc asê bu ŋac hoŋ sêmbô ti ŋalôm tigen ma atac whiŋ dau. Alic yom kaiŋ tigen yêc bapia ŋatô - 1 Kor 16:20; 2 Kor 13:12; 1 Tes 5:26; ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêtŋ lau Israel-ŋga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-ŋga si mêtê naŋ êlêmê sêkôm, naŋ sêkam dau.

mone-nga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô têt mac bocdinaŋ. [  
<sup>24</sup>Yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin têt mac hoŋ. Yomandô.]

*Pol teŋ mbec êmpin Anötö-nga*

<sup>25</sup>Tampin Anötö dandic ŋawaê. Bu ŋawaê ŋayham naŋ aô gahoc asê, ma mêtê naŋ sem pi Yisu Kilisi, naŋ Anötö gitôm bu puŋ dôŋ yêc mac nem ŋalôm e kôm mac akêŋ whin ma alhac ŋaŋga. Anötö ndê lêŋ nem lau si-nga yêc sin dau ŋasawa baliŋ su. <sup>26</sup>Propet akwa sêto yom pi lêŋ dau muŋ su, ma kwahic dec Anötö naŋ mbo titêm-titêm, naŋ gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-nga sambob sêkêŋ whin, ma daŋga wambu in. <sup>27</sup>Dahoc Anötö tigen, gauc ti gauc Nahu, naŋ ndê waê sa tôm têt hoŋ, tu Yisu Kilisi-nga. Yomandô.



## Pol ndê bapia ñamata-ñağa têtj lau Korin-ñağa Yom whê bapia dindéc sa-ñağa

Pol in ñgac ñamata-ñağa bu hoc ñawaê ñayham asê têtj lau yêc malac Korin, ma in kôm gwelenj mbo malac dau ñasawa hic baliñ ma kédôhônj lau nanj sic hu sêkêñ whiñ Yisu (Apo 19:1-17).

Tiñambu Pol mbo whiñ ñac dom, ma ñgô ñawaê pi ñawapac daêsam nanj hôc asê lau sêkêñ whiñ-ñağa, ma ñac sêto bapia têtj in ma sêndac in bu whê yom ñatô sa. Tu dinan-ñağa dec in to bapia dindéc têtj ñac, têtj têtj in dau mbo malac Epesas. Ñawapac ñatô nanj in to yom pi, nanj lau sêsa lêtj mockaiñ-ñağa, sêwhê dandi kôc-kôc, señ Mwasin Dabuñ ña lêtj so, sêkôc gauc so pi yom datisa akêñ lau batê-ñağa, ma sêñyalê yom pi Ñalau Dabuñ ndê mwasin ñapep dom. Ma ñac sêtoc mwasin sêsôm yom awha wakuc-ñağa sa hôc gêlêc mwasin hoñ.

Pol to yom dindéc têtj lau Korin-ñağa, tigeñ yom daêsam hêganônj lau sêkêñ whiñ-ñağa hoñ, ma gitôm bu puc yac dôñ bu datimêtê dauñ ñapep ma dasap mêtê ñayham dôñ.

### *Pol ndê yom ñamata-ñağa*

<sup>1</sup> Aô Pol, nanj Anôtô kêgalêm aô sa kêkuc in ndê atac whiñ dec gati Yisu Kilisi ndê ñapotel. Alu yac neñ asidôwa Sostene ato bapia dindéc <sup>2</sup> têtj Anôtô ndê gôlôwac dabuñ yêc malac Korin. Alu ato têtj mac lau hoñ nanj ati lau dabuñ, ñahu bu Anôtô piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi. Aêc, Anôtô kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuñ, awhiñ lau akêñ gameñ hoñ, nanj sêtoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê sa. Yisu tigeñ ti yac neñ Pômdau, ma ñac si Pômdau bocdinañ. <sup>3</sup> Mwasin ti yom malô têtj mac, akêñ Daman Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi.

### *Pol gêm danje Anôtô tu in ndê mwasin-ñağa*

<sup>4</sup> Tôm bêc hoñ aô gam danje aneñ Anôtô, tu mwasin nanj in kêtj têtj mac tu mac nem akêñ whiñ Yisu Kilisi-ñağa. <sup>5</sup> Yomandô. Tu mac ati Kilisi ndê lau-ñağa, dec Anôtô ndê mwasin kêsâlê mac ahuc, ma gêm mac sa bu anjalê Anôtô ndê yom ma asôm yom dau asê. <sup>6</sup> Ma ñalêñ dinan Anôtô ndê mwasin puñ ñawaê nanj yac ahoc asê pi Kilisi, nanj ñahu sip ñalôm gi, nanj dôñ yêc mac nem ñalôm. <sup>7</sup> Tu dinan-ñağa têtj têtj dindéc nanj mac hoñ ambo ti tamkwê ñandô bu alic bêc nanj Anôtô oc hoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi asê, nanj mac apônda Ñalau Dabuñ ndê mwasin danj dom. <sup>8</sup> Ma Anôtô oc puc mac dôñ bu alhac ñanğa e bêc nanj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ, dec mac oc alhac in angô-ñağa ti nem yom me giso mbasi. <sup>9</sup> Anôtô nanj kêgalêm mac sa bu piñ mac dôñ anem damiñ in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau, nanj gic bata bu yob mac ñalêñ dinan. Ma yom hoñ nanj in gic bata têtj yac, nanj oc kôm ñandô sa.

### *Yham dom bu Kilisi ndê lau sêwhê dau kôc*

<sup>10</sup> O asidôwai. Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kêtj aô bu wanem gwelenj ñawaê ñayham-ñağa wanem in angô, ma tu dinan-ñağa dec aô bu w anem la mac bocdec bu. Ahu nem mêtê awhê daôm kôc-kôc-ñağa siñ! Apiñ daôm dôñ ma ambo ti ñalôm tigeñ bu mac nem yom ti gauc danj so dau dom. <sup>11</sup> O asidôwai. Aô gasôm yom dinan ñahu bu Klowe ndê lau ñatô sêkêñ puc aô bu mac nem lau ñatô

sêsej dandi e sêwhê dandi kôc-kôc. <sup>12</sup> Aô ganğô bu mac nem lau ñatô sêsôm bu sêñkuc aô Pol, ma ñatô sêsôm bu sêñkuc Apolos, ma ñatô sêñkuc Pita, ma ñatô sêsôm bu sêñkuc Kilisi. <sup>13</sup> Oyaê! Mac gauc gêm sake? Kilisi whê dau kôc, a? Lau sic aô Pol lec ndu pi a gicso dau bu nem mac sa, a? Mac alinj busanğtu aô neñ ñaê-nga, a? <sup>14</sup> Aô gam danğe Anötô bu aô kaku mac nem lau daêsam dom. Aô kaku Krispas lu Gaius. <sup>15</sup> Tu dinan-nga dec oc tòm dom bu ñamalac danğ sôm bu mac alinj busanğtu tu anerj ñaê-nga. <sup>16</sup> Yomandô aô kaku lau nanj sêmbô Stepanas ndê andu sêwhinj, magoc ñac lau dinanğ ej. Aô bu wanğku mac nem lau ñatô whinj, dec kalhij sij su. <sup>17</sup> Kilisi kêkinj aô bu wanğku lau dom, magoc inj kêkinj aô bu wanem mêtê. Ma ñawaê nanj gahoc asê pi Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau, nanj yom ti ñaclai atu. Bocdinanğ aô tanğkwê gauc atu-tu nom-nga bu nem aô sa tu wanem mêtê-nga dom. Mba! Aô gatec bu wakôm a gicso dau ndê ñaclai ti gêñ ñambwa.

*Kilisi tôte Anötô ndê ñaclai ti gauc atu asê*

<sup>18</sup> Aô gasôm yom dinanğ, ñahu bu ñawaê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, tôte Anötô ndê ñaclai asê têtj yac lau nanj inj bu nem yac si. Magoc lau nanj sic waê bu sêninğa, nanj sêngô yom pi a gicso dau gitôm yom gauc mbasi-nga. <sup>19</sup> Bu sêto Anötô ndê yom danğ yêc bocdec bu:

Lau ti gauc atu-tu nom-nga, ma ñac nanj gauc gêm bu sêñyalê gêñ honğ ñahu, nanj wasenğ ñac si gauc su, ma watôte asê bu gêñ ñambwa. *[Ais 29:14]*

<sup>20</sup> Bocdinanğ, mac lau tiguauc ma gwalam akwa ma mac lau nom-nga nanj anğsahê bu akip gêñ honğ ñahu sa, mac nem gauc dau ñandô nde? Anötô tôte asê bu ñamalac si gauc atu-tu nom-nga, inj gitôm gêñ gauc mbasi-nga. <sup>21</sup> Ma inj tôte inj ndê gauc atu asê bocdec bu. Inğ kôm bu lau nom-nga sêtôm dom bu sêñyalê inj ña ñac dau si gauc. Ma inj ndê ñawaê ñayham nanj yac ahoc asê, nanj lau nom-nga sêlic bu yom gauc mbasi-nga. Tigenğ Anötô dau gêlic ñayham bu nem lau nanj sêkênğ whinj ñawaê dau, nanj si. <sup>22</sup> Lau Israel-nga takwê bu sêlic gêñ dalô. Ñac bu sêlic, dec oc sêkênğ whinj. Ma lau Grik sêñsalê yom ti gauc atu, bu sêngô dec oc sêkênğ whinj. <sup>23</sup> Magoc yac mba mêtê hêganônğ Kilisi ti inj ndê mbac ndu pi a gicso dau. Yom dau kékuc gêñ nanj lau Israel-nga takwê, nanj dom, ma bocdinanğ dec sêkênğ whinj dom. Ma lau Grik sêlic gitôm yom gauc mbasi-nga. <sup>24</sup> Magoc lau Israel ti lau Grik bocke nanj Anötô kêgalêm ñac sa sêti inj ndê, nanj sêkôc yac mba yom pi Kilisi sa, ma sêñyalê bu inj Anötô ndê ñaclai ti gauc ñahu. <sup>25</sup> Bu gauc nanj Anötô kékuc, dec kêmasanğ lêtj bu Yisu sip nom meñ ma mbac ndu pi a gicso dau, nanj lau sêlic bu lêtj gauc mbasi-nga. Magoc Anötô ndê gauc dau hôte gêlic ñamalac si gauc atu-tu honğ. Ma Anötô ndê lêtj dinanğ, lau sêlic bu lêtj ñaclai mba-nga, magoc hôte gêlic ñamalac honğ si ñaclai su.

<sup>26</sup> O asidôwai, akôc gauc pi daôm. Têtj ndoc mac anğđ ñawaê ñayham tiwakuc ma atap Anötô ndê galem sa, nanj mac ambo atôm lau tiguauc me lau ti ñaclai atu, me lau tiwaê? Mba! <sup>27</sup> Anötô tac whinj bu êñyalinj lau nanj lau nom-nga sêlic bu lau gauc mbasi-nga, ma lau ñaclai mba-nga, nanj sa, tu bu kôm lau tiguauc ma lau tiñaclai maya sa têtj bêc ñambu-nga. <sup>28</sup> Lau nanj lau nom-nga sêpu ma sêlic bu lau waêmbe ma lau ñambwa, nanj Anötô kêyalinj ñac sa, tu bu êñgwininj lau nanj sêtoc dau sa-nga. <sup>29</sup> Tu dinanğ-nga dec gitôm dom bu lau danğ sêngiyanj dau sa yêc Anötô anğđ-nga. <sup>30</sup> Bu Anötô dau pinğ yac dônğ tam daminj Yisu Kilisi, nanj ti yac neñ gauc ñahu. Ma Kilisi dau ti yac neñ ñahu dati lau gitêtj ti lau dabunğ-nga, ma inj ti ñahu Anötô gêm yac si-nga. <sup>31</sup> Bocdinanğ, anğkuc yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Asa nan bu po dau sa, nan po dau sa tu Pômdau-nga enj.

[Jer 9:24]

## 2

### *Pol gêm mêtê na inj dau ndê gauc ti licwalô dom*

<sup>1</sup> O asidôwai, gauc nem têm namata-nga nan aô gahôc asê mac. Têj ndoc dinañ aô gahêgo dauñ pi yom nayham-nyayham me yom ti gauc atu-tu tu bu wawhê Anötö ndê yom sa têt mac-nga dom. Mba! <sup>2</sup> Aô gahu yom pi gên daêsam sinj, nahu bu aô gauc gêm tidôn bu wasôm yom pi Yisu Kilisi tawasê, ma pi inj ndê mbac ndu pi a gicso dau. <sup>3</sup> Têtj têm aô gahôc asê mac, nan aô gameñ tôm ngac ti licwalô dom. Aô gatôc dauñ ma katitec nandô tu gwelen nan Anötö kêj sip aô aman-nga. <sup>4</sup> Ma aô gam mêtê ti gasôm yom têtj mac kakuc gauc atu-tu nom-nga tu wambac yom mac-nga dom. Aô gasôm anej yom ma Anötö ndê Nalau tôc inj ndê naclai asê bu puc anej yom dôj. <sup>5</sup> Nalên dinañ mac nem akêj whinj nahu sip anej gauc me namalac si gauc dom, magoc sip Anötö ndê naclai.

### *Nalau tôc Anötö ndê gauc atu asê*

<sup>6</sup> Bocdinañ, têtj ndoc yac bu anem mêtê, nan tankwê gauc atu-tu nom-nga tu puc yac mba yom dôj-nga dom. Mba. Magoc yac bu ambo awhinj lau nan sêkên whinj nanga, nan dec oc tôm bu yac asôm yom ti gauc atu-tu têtj nac. Magoc yom dau kékuc lau nom-nga si gauc, me gôlinwaga têm dindec-nga nan oc sêninja, nan si gauc dom. <sup>7</sup> Mba. Yom nan yac ahoc asê, nan kékuc Anötö ndê gauc, ma hêganônj lêtj nan inj kêmasañ mun-nga andô lê, tu bu nem yac lau nan dakên whinj Yisu, nan si, ma datap inj ndê nawasi sa. Lêtj dau kékuc inj ndê gauc atu, nan nahu sip nalôm gi, ma yêc sinj dau têtj lau nom-nga. <sup>8</sup> Gôlinwaga têm dindec-nga danj sênjalê lêtj dau nahu dom. Nac bu sênjalê, dec oc tôm dom bu sêkic yom bu sêndic Pômdau Nawasi Ndadu ndu pi a gicso dau. <sup>9</sup> Magoc nac sênjalê dom. Tôm Anötö ndê yom nan sêto yêc mun su, nan whê sa bocdec bu:

Gên nayham nan Anötö kêmasañ gwananj tu lau nan atac whinj inj-nga, nan lau danj sêlic dom, danj sêngô nawaê dom, ma lau danj sênjalê dom. [Ais 64:4]

<sup>10</sup> Tigeñ Anötö ndê Nalau tôc gên dau asê têtj yac. Bu Nalau dau kip gên honj nahu sa, ma kêyalê gên honj. Ma inj kêyalê Anötö ndê gauc atu-tu, nan nahu sip nalôm gi, nan whinj. <sup>11</sup> Angô! Asa gitôm bu ênyalê yom nan namalac danj gauc gêm yêc ndê nalôm? Lau danj sênjalê dom, magoc namalac dau ndê nalau kêyalê inj ndê gauc. Ma bocdinañ lau danj sênjalê Anötö dau ndê gauc dom, magoc Anötö ndê Nalau tawasê kêyalê. <sup>12</sup> Anötö tac whinj bu yac tanjalê mwasinj nan inj kêj têtj yac nambwa. Tu dinañ-nga dec nalau nan inj kêj têtj yac, nan nalau nom-nga danj dom, magoc inj dau ndê Nalau. <sup>13</sup> Ma yac ahoc yom asê pi Anötö ndê mwasinj dau. Magoc yac asôm yom anjuc gauc atu-tu nan lau nom-nga sêtoc sa, nan dom. Yac asôm asê tôm Nalau Dabuñ kédôhônj yac. Yom nandô pi gwelen nan Anötö kôm tu yac neñ gatun-nga, nan yac asôm asê têtj lau nan Nalau Dabuñ mbo nac si nalôm, anjuc yom ti gauc nan Nalau dau kêj têtj yac. <sup>14</sup> Magoc lau nan Anötö ndê Nalau mbo nac si nalôm dom, nan oc sêtôm dom bu sêkoc yom nan Nalau dau kédôhônj yac, nan sa. Nahu bu nac sêlic gên dau gitôm gên gauc mbasi-nga, ma tôm dom bu sênjalê. Nalên tigeñ nan tôm bu sênjalê, nan Nalau Dabuñ whê nac si gauc sa. <sup>15</sup> Bocdinañ yac lau nan dakôc Nalau Dabuñ sa su, nan datôm bu tanjahê ti tanjalê gên honj nahu. Magoc lau

nañ sêkôc Njalau sa su dom, nañ sêtôm dom bu sênyalê yac neñ njahu. <sup>16</sup> Gauc nem Anötô ndê yom dan, nañ sêto yêc bocdec bu:

Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, ma asa gitôm bu êndôhôn in? *[Ais 40:13]*

Lau nom-nğa dan sênyalê dom, magoc yac tanjalê, njahu bu Njalau Dabuñ tôc Kilisi ndê gauc asê têñ yac.

### 3

#### *Lau Korin-nğa sêkêñ whin gwalec*

<sup>1</sup> O asidôwai hac. Têñ ndoc aô gambo gawhin mac, nañ aô gasôm yom têñ mac tôm gasôm têñ lau nom-nğa nañ Njalau Dabuñ gêm gôlin njac dom. Njahu bu mac atôm balêkoc dedec tu nem lêñ akêñ whin Kilisi-nğa. <sup>2</sup> Yom nañ aô gasôm têñ mac, nañ tôm aô gakêñ mac anôm su njambwa. Bu mac atôm balêkoc dedec nañ sêtôm dom bu sêneñ gêñ njanğa. Ma kwahic d ec aô galic bu mac ambo bocdinañ njapañ. <sup>3</sup> Njahu bu tôm bêc hoñ mac am lêmuñ ti aseñ daôm njapañ. Mac asap lêñ nom-nğa dôñ njapañ, dec tôc asê bu mac anjuk lêñ njalôm akwa-nğa, ma Njalau Dabuñ gêm gôlin mac nem lêñ dom. <sup>4</sup> Bu mac awhê daôm kôc-kôc, ma mac nem lau njatô sêsôm bu sênjuc aô Pol, ma njatô sêsôm bu sênjuc Apolos. Mac nem gauc dinañ in gauc nom-nğa njambwa.

#### *Aposel sem gwelen sêtôm lau akiñ njambwa*

<sup>5</sup> Aô bu wandac mac bu Apolos i nj asa? Ma aô Pol dec aô asa? Anğô su nañ. Yac lau akiñ njambwa, nañ ahoc Pômdau njawaê asê, ma tu njawaê dinañ-nğa dec mac akêñ whin in. Yac akôm mba gwelen têñtêñ tôm in kêñ têñ yac. <sup>6</sup> Aô d auñ gatôm njac nañ sô gêñ njawhê sip nom. Ma Apolos in gitôm njac nañ kêsôwê bu sip gêñ njawhê nañ aô gasô. Magoc Anötô dau kôm gêñ dau po pi meñ. <sup>7</sup> Bocdinañ atoc njac nañ sô gêñ, me njac nañ kêsôwê bu, nañ sa dom, bu alu njac akiñ njambwa. Atoc Anötô sa, bu in kôm gêñ po tiatu. <sup>8</sup> Njamalac nañ sô gêñ njawhê, ma njamalac kêsôwê bu sip-nğa, inlu lu-lu si gwelen njahu tigen. Ma Anötô oc kêñ njadli têñ inlu, ênjuc gwelen nañ inlu sêkôm. <sup>9</sup> Gwelen njawaê njayham-nğa nañ yac akôm ambo mac njalôm, nañ gitôm yac akôm gwelen yêc yac mba ôm têñtêñ dom. Mba. Bu mac hoñ atôm Anötô ndê ôm tigen, ma yac atôm in ndê lau akiñ nañ akôm gwelen yêc ôm dau.

#### *Gôlôwac dabuñ sêtôm Anötô ndê andu*

Ma mac atôm Anötô ndê andu nañ in bu kwê sa. <sup>10</sup> Tôm Anötô ndê mwasin puc aô dôñ dec aô gam mêtê mac. Aô gakôm gwelen dinañ gitôm gwalam akwa kwê andu-nğa, nañ kêsuhun alhõ sip nom gi. Ma lau njatô nañ sem gwelen mêtê-nğa sênjuc aô, nañ sêtôm lau nañ sic dan ti lêlôm ma akiñkwa pi alhõ nañ aô kasuhun muñ su. Mac lau asa nañ bu akôm gwelen tu andic dabin andu dau-nğa, nañ ayob daôm bu akôm gwelen dau njapep en. <sup>11</sup> Bu Yisu Kilisi tawasê in ti yac neñ dakêñ whin njahu. Kilisi dau gitôm alhõ nañ Anötô kêñ bu lau sêkwê andu pi-nğa, ma alhõ njandô dan yêc dom. <sup>12</sup> Lau njatô sêkôm gwelen njayham tu bu sêkwê andu sa pi alhõ dau, nañ gitôm sêkwê andu na gol me silba me hoc njayham. Magoc lau njatô sêkôm gwelen bambalin, nañ gitôm sêkwê andu na gêñ njambwa gitôm kwan me a babalê. <sup>13</sup> Têñ bêc njambu-nğa Anötô oc êñsahê lau tigen-tigen si gwelen na ya, ma ya oc tôc njac si gwelen njandô asê tiawê. <sup>14</sup> Nac nañ sêkôm gwelen njayham, nañ si gwelen na-njandô oc gacgen yêc. Ya oc neñ su dom, ma njac oc sêtap si njadli sa. <sup>15</sup> Magoc njac nañ sêkôm gwelen bambalin, nañ ya oc êñsahê njac si gwelen ma neñ hoñ su ninğa.

Ñac lau dau oc sêwê sa yêc yawahô, magoc ñac si gwelenj ñandô danj oc gacgenj yêc dom.

*Lau sêkêj whirj-nga si ñahu yêc nom dom*

<sup>16</sup> O lauhac! Mac atôm Anötô ndê lôm dabuj, ma Anötô ndê Ñalau mbo mac nem ñalôm. Mac anyalê yom dinanj, me mba? <sup>17</sup> Yomandô, mac atôm Anötô ndê lôm, ma lôm dau inj gêj dabuj. Tu dinanj-nga asa nanj kôm Anötô ndê andu dabuj tisac, nanj Anötô oc kôm inj tisac bocdinanj.

<sup>18-20</sup> Anjsau daôm pi gauc nanj lau nom-nga sêlic bu gauc atu-tu, nanj dom. Bu gauc nanj lau nom-nga a sêlic bu gauc atu-tu, nanj Anötô gêlic tôm gêj gauc mbasi-nga. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Gauc atu-tu nanj ñamalac sêtoc dau sa pi, nanj Anötô oc nem kwi ti ñac si akô bu sêsip sêndi-nga. *[Job 5:13]*

Ma yom danj tiyham sêto yêc bocdec bu:

Pômdau kêyalê gauc nanj lau nom-nga sêtoc sa ti gauc atu-tu, ma inj gêlic gitôm gêj ñandô mbasi-nga. *[BW 94:11]*

Bocdinanj, mac nem asa nanj gauc gêm bu inj ñamalac ti gauc atu-tu pi gêj nom-nga, magoc kêyalê Anötô dom, nanj hu gauc nom-nga sinj, ma ti ñamalac gauc mbasi-nga. Ma ñalêj dinanj dec oc tôm bu inj ti ñamalac tiguauc yêc Anötô anjô-nga.

<sup>21</sup> Bocdinanj dec atoc daôm sa tu anjuc aô Pol, me Apolos, me ñamalac danj-nga dom! Bu gêj ñayham honj nanj tôm bu po mac sa, nanj menj akêj Anötô tigenj. <sup>22</sup> Inj kêkinj aô Pol, lu Apolos ma Pita atôm lau akinj, tu bu anem mac sa-nga. Ma mac nem gamen ambo-nga ti nem têm ambo tamli-nga ma têm ambac ndu-nga, gêj nanj kawahic dec sêmo ti gêj nanj oc sêhóc asê tinjambu, gêj honj dinanj Anötô ti ñadau ma kêj têtj mac bu nem mac sa. <sup>23</sup> Ma Anötô tigenj pinj mac dôj am daminj Kilisi, ma Kilisi ndê ñahu yêc Anötô dau.

## 4

*Lau aposel si gwelenj ti sakinj*

<sup>1</sup> Bocdinanj, alic yac atôm Kilisi ndê lau akinj ñambwa, nanj inj gêlic yac atôm bu akôm inj ndê gwelenj, dec kêj Anötô ndê yom nanj ñahu sip ñalôm gi, nanj sip yac amanj. <sup>2</sup> Ma yac honj tanjalê su, bu yac neñ ñadau bu kêj gwelenj sip yac amanj, nanj dayob ñapep dandic ñawaê. <sup>3-4</sup> Bocdinanj inj lêtj solop bu yac datôc gwaninj yac neñ gwelenj ti sakinj tu bu tanjahê bu yac akôm ñapep me mba. Aô neñ atac pa su pi gwelenj nanj Anötô kêj sip aô amanj. Tigenj yom dinanj whê aô sa bu aô ñgac akinj gitêtj lec dom. Aô gahêgo dauj tu gauc bocke mac akôc, me lau ñatô sêkôc, me aô dauj gakôc pi anej sakinj-nga lec dom. Bu Pômdau tawasê ti ñadau bu êñsahê aô-nga. <sup>5</sup> Bocdinanj gauc nem bu anjahê lau pi ñac si lêtj ti sakinj ñagahô dom, ahônj Pômdau ndê bêc bu mbu menj-nga. Têtj dinanj gêj nanj sinj dau yêc ñasec ñalôm, ma gauc honj nanj yêc ñamalac si ñalôm, nanj Pômdau dau oc hoc asê tiawê. Ma têtj dinanj lau honj nanj sic waê bu sêtap waê sa, nanj oc sêtap sa akêj Anötô tôm ndi.

<sup>6</sup> O asidôwai hac. Aô gato yom dinanj pi alu Apolos gitôm yom gôlinj danj, tu bu wawhê mac nem gauc sa-nga. Aô bu wandôhônj yom ñalhô danj têtj mac, nanj sêsôm bocdec bu, “Ayob bu akôm gêj danj so Anötô ndê yom nanj sêto yêc, nanj dom.” Mac bu anyalê yom dau ñahu, dec oc tôm dom bu mac atoc ñamalac danj sa hôc gêlic danj su. <sup>7</sup> Am asa nanj toc daôm sa, nanj ngô. Asa sôm bu am hôc gêlic lau ñatô? Ma am nem gêj sake yêc, nanj am tap sa yêc Anötô ndê

dom? Ma am nem gauc ti gêñ ñayham hoñ bu meñ akêñ Anötö, dec tu sake-ñga am toc daöm sa bu am nem gêñ hoñ ñahu am daöm?

<sup>8</sup> Bocke? Anötö ndê mwasin̄ kêsälê mac ahuc su, a? Mac gauc gêm bu mac atôm lau ti lêlôm Anötö ndê mwasin̄-ñga, a? Mac atap têm ñambu-ñga sa su, dec andöc atôm kin̄ ma kwin̄ ma am gôlin̄ awhin̄ Kilisi, magoc yac hic lec mba, a? Oyaê! Têm dau bu meñ sa su, dec oc ñayham kêlêc, ma bocdin̄ dec oc tôm bu yac hoñ danem gôlin̄ dawhin̄ daun̄. Magoc mba! <sup>9</sup> Bu yac lau aposel ambo nom atôm lau waêm̄ba nan̄ atin̄ambu lau hoñ, ma atôm lau nan̄ sêkic yom bu sêndic ñac ndu. Aö gauc gêm bu Anötö kêgwin̄in̄ yac ma kêñ yac ambo bocdin̄ atôm dôhôn̄ bu lau hoñ ma añela sêwhin̄ sêlic. <sup>10</sup> Tu Kilisi-ñga dec lau nom-ñga sêlic yac atôm lau gauc mbasi-ñga. Magoc yêc Kilisi ndê lau ñalôm, mac apo daöm sa bu ati lau ti gauc atu-tu, a? Yac lau licwalö mba, magoc mac lau ti licwalö atu, a? Bocke dec mac lau ti waêm, magoc yac hic lec lau waêñ mba? <sup>11</sup> Ñasawa balin̄ su e meñ têt̄ kwahic dec, yac ahöc ñawapac daêsam. Gêñ yô yac, bu yô yac, yac mba ñakwê mbasi, lau sic yac, ma yac mba gameñ andöc-ñga mbasi. <sup>12</sup> Yac aman̄ am gwelen̄ atu tu akôm kwan̄ daun̄-ñga. Lau sêpu yac, tigen̄ yac am mbec ñac ô. Sêkêñ kisa yac, magoc ahöc ti atac pa su. <sup>13</sup> Lau sêsec yac, magoc yac asôm yom malö ô. Sêlic yac atôm gêñ ñapopoc nom-ñga ñambwa. Ñawapac kain̄ dinan̄ yac ahöc ñapan̄.

<sup>14</sup> Aö gato yom dinan̄ tu bu wakôm mac mayam daöm-ñga dom. Mba. Aö galic mac tôm aneñ balêkoc atac whin̄-ñga, ma tu dinan̄-ñga dec gato tu wakêñ puc mac-ñga. <sup>15</sup> Yêc Kilisi ndê gôlôwac dabun̄ ñalôm, lau daêsam sêmbo, nan̄ sêtôm bu sêndôhôn̄ mac. Tigen̄ tôm dom bu mac alic ñac tôm damami. Magoc aö galic daun̄ tôm mac damam, ñahu bu mac akêñ whin̄ Yisu Kilisi tu ñawaê ñayham nan̄ aö gahoc asê pi in̄-ñga. <sup>16</sup> Tu dinan̄-ñga dec wan̄gilí mac bu an̄kuc aneñ lêt̄. <sup>17</sup> Ma bocdin̄ dec aö bu wan̄kin̄ Timoti têt̄ mac loc. In̄ sap Pômdau dôñ ñan̄ga eñ, ma in̄ aneñ balê atac whin̄-ñga solop. Aneñ yom ti lêt̄ hoñ nan̄ gasa tu kakuc Yisu Kilisi-ñga, nan̄ in̄ oc whê sa bu kêt̄ gauc mac. Ma in̄ oc êndôhôn̄ mac êñkuc mêtê nan̄ aö gam, ma yom nan̄ aö daun̄ kadôhôn̄ têt̄ gôlôwac dabun̄ yêc gameñ hoñ.

<sup>18</sup> Mac nem lau ñatô sêtoc dau sa kêlêc ma sêpu aö ti aneñ yom, ñahu bu ñac gauc gêm bu aö oc watêñ mac waloc dom. <sup>19</sup> Tigen̄ Pômdau bu lic ñayham, dec ñasawa saun̄ eñ aö oc waloc. Ma aö oc wakip lau nan̄ sêtoc dau sa, nan̄ si yom ñahu sa. Ma gêt̄ dan̄ whin̄, nan̄ oc wan̄yalê ñaclai bocke dec puc ñac dôñ. <sup>20</sup> Bu lau nan̄ Anötö gêm gôlin̄ ñac, nan̄ sêsôm yom ñambwa dom, magoc Anötö ndê ñaclai puc ñac si yom dôñ. <sup>21</sup> Bocke? Mac atac whin̄ bu aö waloc ma wamatöc mac tôm damba nan̄ hi in̄ ndê balêkoc ña sô, me mac atac whin̄ bu aö waloc ma wan̄kuc mêtê atac whin̄-ñga ti lêt̄ yom malö-ñga?

## 5

### *Yom pi ñgac mockain̄-ñga*

<sup>1</sup> Lau daêsam sêñgô ñawaê pi ñgac mockain̄-ñga dan̄ nan̄ mbo mac nem gôlôwac dabun̄ ñalôm. Yac gauc gêm bu lau sambuc sêkôm mêtê sac, magoc ñac oc sêkôm mêtê sac sambuc gitôm ñgac dinan̄ kôm, nan̄ dom. In̄ gêm awhê nan̄ in̄ damba gêm mun̄ su. <sup>2</sup> Bocke? Mac atoc daöm sa ma alic mêtê dau ñayham, a? Oc tôm bu in̄ ndê mêtê kôm mac nem ñalôm ñawapac ma mayam daöm atu, e atin̄ in̄ su yêc gôlôwac dabun̄ ñalôm. Magoc tu sake-ñga mac akôm dom? <sup>3</sup> Kwahic dec aö gambo ahê mac, magoc aneñ ñalôm sambuc yêc whin̄

mac. Ma aô gauc gêm lêñ tamatôc ñgac dau-ña gwanañ su, gitôm aô daun gambo gawhiñ mac ma yac tamatôc iñ. <sup>4</sup> Tu yac neñ Pômdau Yisu ndê ñaê-ña, aô wasôm têñ mac bu akac daôm sa ma amatôc giso dau. Anyalê bu Pômdau Yisu ndê ñaclai yêc mac, ma aneñ ñalôm sambuc yêc whiñ mac bocdinañ. <sup>5</sup> Atiñ ñgac dau su yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, ma akêñ iñ mbu sip Sadañ ndê gôliñ ñapu. Nalêñ dinañ dec mboe iñ oc nem dau kwi ma hu ndê mêtê ñalôm akwa-ña sinj. Ma bocdinañ dec têñ Pômdau ndê bêc êmatôc lau-ña, iñ ndê gatu oc ñiñga dom.

<sup>6</sup> Mac atoc daôm sa yham dom. Gauc nem yist. Mac anyalê su bu yist ñagec oc êñsôwec malô-malô yêc bolom ñalôm e nem bolom sambuc ahuc. Ma mêtê sac gitôm bu êñsôwec yêc gôlôwac dabuñ ñalôm gitôm yist. <sup>7</sup> Tu dinañ-ña dec atiñ ñgac mockain-ña dinañ su yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, bu iñ ndê mêtê ñalôm akwa-ña gitôm yist. Ma bocdinañ dec mac oc ambo atôm bolom wakuc yist mbasi-ña. Bu Kilisi, nañ sic ndu gitôm Domba †Pasowa-ña, nañ kêgaho mac su yêc lêñ ñalôm akwa-ña, dec mac ati lau wakuc su. <sup>8</sup> Bocdinañ dec atec yist akwa nañ ñahu sip mêtê sac, tôm lau Israel-ña nañ sêkôc yist hoñ su yêc ñac si andu têñ ndoc Pasowa-ña. Ma asa nem lêñ tiwakuc, tu bu andi atôm bolom yist mba-ña, nañ ñahu hêganôñ lêñ ñawasi ma lêñ yom ñandô-ña.

<sup>9</sup> Aô gato bapia danj têñ mac muñ su, ma gasôm têñ mac bu andic ahê lau mockain-ña. <sup>10</sup> Aô gato yom dau hêganôñ lau sambuc dom. Aô gato hêganôñ lau nañ sêmo gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ sêkôm sac. Nahu bu lau sambuc si lêñ mockain-ña me mêtê sêneñ gêñ ñawahô-ña me mêtê sêñsau lau tu sêñgaho ñac si gêñ-ña me lêñ sênem akiñ gwam-ña, nañ gêm nom ahuc sambuc. Ma aô bu wasôm têñ mac bu andic ahê lau sambuc ti ñac si lêñ sac, dec oc tôm dom bu mac atap ñasawa danj sa yêc nom tu ambo-ña. <sup>11</sup> Aô gasôm têñ mac bu andic ahê ñamalac bocke nañ sam dau bu ñamalac kêñ whiñ-ña, magoc kôm sac ñapanj. Mac nem asa nañ kôm mêtê mockain-ña, me gêñ gêñ ñawahô, me gêm akiñ gwam, me sôm yom sac-sac, me nôm gêñ e kêñiñ iñ, me kêsau lau bu êñgaho ñac si gêñ, nañ andic ahê iñ ñapep. Andôc awhiñ iñ, ma aneñ gêñ awhiñ iñ dom.

<sup>12-13</sup> Gwelenj tamatôc lau nañ sêmo gôlôwac dabuñ ñalôm dom, nañ gic waê yac dom. Anôto dau oc êmatôc ñac. Magoc lau nañ sêmo gôlôwac dabuñ ñalôm bu sêkôm sac, dec iñ yac neñ gwelenj bu tamatôc ñac. Akôm tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm bu:

Ñamalac bocke nañ kôm sac, nañ atiñ iñ su yêc mac nem toñ ñalôm. [*Diut 17:7*]

## 6

### *Lêñ tamatôc ñawapac-ña*

<sup>1</sup> Tu sake-ña dec mac akêñ lau sêkêñ whiñ-ña si yom têñ ñgac êmatôc yom-ña nañ kêñ whiñ dom, bu êmatôc? Yom danj bu yêc ñamalac sêkêñ whiñ-ña lu ñasawa, dec mac daôm amasanj. <sup>2</sup> Anyalê tidôñ! Têñ ndoc Yisu mbu meñ, nañ Anôto oc kêñ gwelenj sip i ñ ndê lau dabuñ amba, bu sêmatôc lau nom-ña. Gwelenj dau iñ gwelenj atu andô, ma yom nañ kwahic dec yêc lau sêkêñ whiñ-ña ñasawa, nañ gitôm gêñ saunj. Boc-dinañ dec mac atôm bu amatôc. <sup>3</sup> Ma anyalê gêñ atu danj tiyham. Yac oc tamatôc añela sac si yom whiñ. Bocdinañ têñ têm kwahic dec-ña yac datôm bu tamatôc yom bocke nañ yêc yac ñasawa. <sup>4</sup> Tu dinañ-ña dec yom bu yêc mac nem ñamalac lu ñasawa, nañ tu sake-ña mac akêñ têñ lau nañ si ñaê mba yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, bu sêmatôc? Mac

daôm atôm dom bu amatôc, a? <sup>5</sup> Aô gato y om dindec bu wakôm mac mayam daôm. Bocke? Yêc mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm, ñamalac tiguauc nañ gitôm bu êmatôc lau sêkêñ whiñ-ñga si yom, nañ dan mbo dom, a?

<sup>6-7</sup> Bocke dec mac nem dan kên in ndê asidôwa dan kalhac lau nañ sêkêñ whiñ dom, nañ anğô-ñga, tu bu sêmatôc inlu si yom-ñga? Tu mac akôm bocdinañ-ñga dec ku mac nem lêñ anjuk Kilisi-ñga dulu su. Mac nem lau sêkêñ whiñ-ñga ñatô bu sêkôm sac têt mac, me sêsôm yom tasan bu sênğaho mac nem gêt ñatô su, dec wasôm têt mac bu ahu gêt dau siñ têt ñac ma ahôc ñawapac dau! <sup>8</sup> Magoc mac akôm dom. Mac daôm akôm sac t êñ daôm, ma anğaho nem asidôwai si gêt su.

### *Lau sac oc sêtap undambê sa dom*

<sup>9</sup> Anğô ma anyalê! Lau nañ sêkôm mêtê sac, nañ si dan oc wêkain ndê mala yêc Anötô ndê gameñ undambê-ñga dom. Akôc gauc ñapep ma anşau daôm dom! Lau nañ sêkôm mêtê mockain-ñga ñalêñ tidau-tidau nañ so pwac nañ Anötô kêmatin tidôñ tu lauwhê ma launğac sênem dandi-ñga, launğac nañ sêkêñ dau têt launğac ñatô, lau nañ sem akin gwam, <sup>10</sup> lau kan, lau nañ sen gêt ñawahô, lau nañ sênôm gêt e kênin ñac, lau nañ sêsôm yom sac-sac, lau nañ sênşau lau tu sênğaho ñac si gêt-ñga, lau kain dinañ si dan oc wêkain ndê mala yêc Anötô ndê gameñ dom. <sup>11</sup> Muñ-ñga mac nem lau ñatô sêsa lêt sac bocdinañ. Tigen kwahic dec yac neñ Anötô kôm gwelen pi mac ña in ndê Nalau Dabuñ. In kêtwasin mac nem sac hon su giñga, ma kôm mac ati lau dabuñ ma lau gitêt tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga.

<sup>12</sup> Mac nem lau ñatô sêsôm yom bocdec bu, “Gêt hon gitôm bu yac dakôm. Yao dan yêc dom.” Magoc aô wasôm têt mac bu gêt hon oc nem yac sa dom. Yomandô, gêt hon gitôm bu yac dakôm, ma yao dan yêc dom. Magoc aô dauñ gatec bu gêt dan nem gôlin aô. <sup>13</sup> Ma mac nem lau ñatô sêsôm bu, “Anötô kêt gêt danen-ñga tu ñatac-ñga, ma kêt ñatac tu gêt danen-ñga-ñga. Magoc in oc sen gêt danen-ñga ma ñatac lu-lu su sêninğa.” Tu ñac si yom dinañ-ñga dec sêlic si ñamlic tôm gêt ñambwa-ñga ma sêkêñ si ñamlic bambalin tu sêkôm mêtê mockain-ñga tidau-tidau. Magoc anğô! Anötô kêmasañ yac ne ñ ñamlic tu danem akin Pômdau-ñga, ma Pômdau ndê gwelen nem yac si-ñga gic waê yac gatun tigen dom, magoc gic waê yac neñ ñamlic whiñ. <sup>14</sup> Anötô ndê ñaclai un Pômdau sa akêt lau batê-ñga, ma oc un yac sa ti ñamlic sambuc bocdinañ.

<sup>15</sup> Anğô su nañ! Mac nem akêt whiñ pin mac dôn am damin Kilisi, dec kôm mac nem ñamlic ti in ndê ñandô ñadanğa dan. Mac anyalê yom dindec, me mba? Ma bocke dec mac alic ñayham bu akôc Kilisi ndê ñandô ñadanğa ma asap pi awhê mockain-ñga? Lêt dau sac sambuc! <sup>16</sup> Ngac dan bu yêc whiñ awhê mockain-ñga dan, nañ inlu sêti ñamlic tigen. Mac anyalê, me mba? Gauc nem Anötô ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Inlu oc sêti gêt tigen.

[Gen 2:24]

<sup>17</sup> Magoc asa nañ sap Pômdau dôn, nañ Nalau pin inlu dôn sêti gêt tigen.

<sup>18</sup> Bocdinañ alhô su yêc mêtê mockain-ñga. Bu asa nañ kôm mêtê mockain-ñga nañ kôm mêtê sac têt dau ñamlic, bu mêtê dau kêtayin in ndê ñamlic hôc gêlêc mêtê sac ñatô nañ in bu kôm. <sup>19</sup> Anğô! Anötô kêt Nalau Dabuñ têt mac lau tigen-tigen ma in mbo nem ñalôm, dec mac nem ñamlic gitôm Nalau ndê lôm dabuñ. Anyalê, me mba? Mac ñadau daôm dom. <sup>20</sup> Mba! Anötô gêmlihi mac su ati in ndê, ña ñaôli atu. Tu dinañ-ñga dec ayob nem ñamlic ñapep, tu bu gêt hon nañ mac akôm, nañ oc po Anötô ndê waê sa.



## 7

*Yom pi lauwê ti laungac sênem dandi-nga*

<sup>1</sup> Kwahic dec aô bu waô yom ñatô nanj mac ato sip nem bapia. Mac ato yom pi mac nem gauc bocdec bu, lauwê ma ñgac bu sênem dau dom, dec oc ñayham. <sup>2</sup> Gauc dinañ inj ñayham, magoc lêñ mockainj-nga kêsôwec tiatu yêc nom, ma tu dinañ-nga dec wasôm têñ mac bu inj lêñ ñayham kêlêc bu lauwê sênem ñgac sa, ma laungac sênem awhê sa. <sup>3</sup> Ma ñgac danj êngamiñ dau têñ ndê awhê dom, ma awhê êngamiñ dau têñ ndê akweñ dom. <sup>4</sup> Bu awhê danj ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, inj nakweñ ti ñadau whiñ. Ma ñgac danj ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, inj ndê awhê ti ñadau whiñ. <sup>5</sup> Bocdinañ awhê lu ñgac sêñgamiñ dau têñ dandi dom, mboe inlu si danj ndê ñalôm kac inj e Sadañ êntôm inj bu kôm mêtê mockainj-nga. Inlu bu si ñalôm pitigenj bu sêmbô ahê dau ñasawa sauñ bu sênem dabuñ dau tu sêteñ mbec-nga, dec oc tôm. Magoc têñ t êm dau pacndê, nanj sêmbô sêwhiñ dau tiyham. <sup>6</sup> Aô gauc gêm bu inj lêñ ñayham bu lauwê ma ñgac sênem dau, ma tu dinañ-nga dec gawhê yom dau sa têñ mac. Magoc aô gato tu bu wandic yomsu lauwê ma ñgac hoñ bu sênem dau-nga lec dom. <sup>7</sup> Aô tac whiñ bu lau hoñ sêmbô sêtôm aô dec gambo. Tigenj Anötô gic sam inj ndê mwasinj tidau-tidau têñ ñamalac tigenj-tigenj tôm gi. Yac hoñ dawêkainj mwasinj kainj tigenj dom.

<sup>8</sup> Aô bu wasôm yom pi laungac sawa, ma lauwê sawa. Ñac bu sênem awhê me ñgac wakuc dom, ma sêmbô sêtôm aô gambo, dec oc ñayham. <sup>9</sup> Magoc ñac bu sêñsahê bu sêtôm dom bu sêtimêtê dau tu lêñ ñalôm ñagalac-nga, nanj inj oc ñayham hóc gêlêc bu lauwê sawa sênem ñgac sa, ma laungac sawa sênem awhê sa tiyham.

<sup>10</sup> Aô bu wakêñ ñagôlinj danj têñ lauwê ma ñgac nanj sem dau sa su. Aô tanwasêñ neñ yom dom, bu Pômdau dau kêñ ñagôlinj bocdec bu, awhê danj hu ndê akweñ sinj dom. <sup>11</sup> Magoc inj bu hu ndê akweñ sinj, nanj nem ñgac wakuc dom. Inj êñsahê bu êmasañ yom whiñ nakweñ tiyham ma mbu ndi mbo whiñ inj. Bu mba, nanj inj mbo tawasê. Ma ñagôlinj tigenj dinañ gic waê laungac bocdinañ. Ñgac danj hu ndê awhê sinj dom.

<sup>12</sup> Ma aô bu wasôm yom têñ mac hoñ, pi awhê lu ñgac nanj sem dau sa su, magoc danj kêñ whiñ, ma danj kêñ whiñ dom. Yom dindec Pômdau sôm têñ aô dom, aô dauñ gauc gêm bu inj lêñ ñayham dec bu wasôm têñ mac. Ñgac kêñ whiñ-nga danj bu ndê awhê kêñ whiñ dom, magoc awhê dau tac whiñ bu mbo whiñ inj, nanj ñgac dau hu inj sinj dom. <sup>13</sup> Ma awhê kêñ whiñ-nga danj bu nakweñ kêñ whiñ dom, magoc ñgac dau tac whiñ bu mbo whiñ inj, nanj awhê dau hu nakweñ sinj dom. <sup>14</sup> Nahu bu Anötô oc lic inlu si sem dau-nga bu ñadômbwi tu inlu si danj kêñ whiñ dom-nga lec dom. Mba. Tu awhê me ñgac nanj kêñ whiñ-nga, dec Anötô gêlic inlu si sem dau-nga dinañ tôm gêñ dabuñ. Bu bocdinañ dom, dec Anötô oc lic balêkoc nanj inlu sêkwê asê bu ñadômbwi. Magoc mba. Inj gêlic inlu si balêkoc bu dabuñ tu inj nanj kêñ whiñ-nga.

<sup>15-16</sup> Bocdinañ inj lêñ ñayham bu lauwê ma ñgac kainj dinañ nanj sem dau su, nanj sêhu dandi sinj dom. Bu mboe am awhê nanj kêñ whiñ, oc ti lêñ bu am nem akweñ nanj kêñ whiñ dom, nanj oc tap Anötô ndê mwasinj nem inj si-nga sa. Ma am ñgac nanj kêñ whiñ, mboe am oc ti lêñ bu Anötô nem am nem awhê nanj kêñ whiñ dom, nanj si. Asa kêyalê? Magoc yom dau inj bu ti balañ ñanğa tu lauwê ma laungac sêhu dandi sinj-nga dom. Bu Anötô kêgalêm yac sa bu dambo ti yom malô. Bocdinañ ñgac nanj kêñ whiñ dom bu tac whiñ bu hu ndê

awhê kêŋ whiŋ-ŋga siŋ, naŋ dec alhac iŋ ahuc dom. Ma awhê naŋ kêŋ whiŋ dom, naŋ bocdinaŋ.

*Anötö ndê galem, ma lêŋ dambo-ŋga*

<sup>17</sup> Aö gakêŋ ŋagôliŋ daŋ têtŋ gôlôwac dabuŋ hoŋ naŋ gam mêtê ŋac su, naŋ hêganôŋ yom hoŋ dindec, ma ŋagôliŋ dau bocdec bu. Pômdau dau kêmasaŋ ŋamalac si lêŋ têtŋtêtŋ su, ma ŋalêŋ bocke naŋ ŋamalac daŋ mbo têtŋ ndoc Anötö ndê galem tap iŋ sa, naŋ iŋ gauc nem bu hu siŋ dom. <sup>18</sup> Anötö bu êŋgalêm ŋac naŋ sêsê iŋ ndê ŋamlic ŋatô su kêkuc lau Israel-ŋga si pwac, naŋ sa, naŋ goc sêc gêŋ dau ahuc dom. Iŋ bu êŋgalêm ŋac daŋ sa naŋ sêsê iŋ su dom, naŋ goc sêsê iŋ dom. <sup>19</sup> Yac bu dasê launŋac me dasê ŋac dom, iŋ gêŋ ŋandô dom. Gêŋ ŋandô dau bocdec bu, yac danaŋ wambu Anötö ndê yom hoŋ maŋ. <sup>20</sup> ŋalêŋ bocke naŋ lau sêmbo têtŋ ndoc Anötö kêgalêm ŋac sa, naŋ sêsap dôŋ ŋapaŋ. <sup>21</sup> Am bu awhê me ŋgac akiŋ ŋambwa têtŋ têm Anötö ndê galem tap am sa, naŋ goc hêgo daôm dom. Am bu tap lêŋ daŋ sa bu nem ŋadau êŋgapwêc am su, dec oc tôm, magoc iŋ gêŋ atu dom. <sup>22</sup> Bu awhê me ŋgac akiŋ ŋambwa naŋ Pômdau kêgalêm iŋ sa, naŋ Pômdau kêgapwêc iŋ su yêc sakiŋ mêtê sac-ŋga. Ma am asa naŋ gêm akiŋ lau daŋ dom, magoc Pômdau kêgalêm am sa, naŋ goc anyalê ŋapep bu kwahic dec am ti Kilisi ndê awhê me ŋgac akiŋ. <sup>23</sup> Kilisi gêmlihi mac su ŋa ŋaôli atu. Tu dinaŋ-ŋga dec anyalê ŋapep bu ŋamalac nom-ŋga daŋ ti mac nem ŋadau ŋandô dom. <sup>24</sup> O asidôwai hac! ŋalêŋ bocke naŋ mac ambo têtŋ ndoc Anötö ndê galem tap mac sa, naŋ gauc nem bu akôm ŋapaŋ ambo Anötö anŋô-ŋga.

*Yom pi lau naŋ sem dandi sa su dom*

<sup>25</sup> Aö bu wasôm yom pi lau wakuc naŋ sem dau sa su dom. Pômdau kêŋ ŋagôliŋ daŋ têtŋ aö hêganôŋ ŋac dom. Magoc iŋ ndê mwasiŋ puc aö dôŋ, dec akêŋ whiŋ aö ma akôc yom dindec sa. <sup>26</sup> Tu lau sêkêŋ kisa ŋaŋga têtŋ yac lau dakêŋ whiŋ-ŋga têtŋ têm dindec-ŋga, dec aö gauc gêm lêŋ ŋayham bocdec bu, lau naŋ sem dau sa su dom, naŋ sêmbo bocdinaŋ. <sup>27</sup> Am ŋgac naŋ sêhoc am nem yom asê su bu nem awhê daŋ, naŋ êmsalê lêŋ tu hu yom dau siŋ-ŋga dom. Ma am ŋgac naŋ sêhoc am nem yom asê su dom, naŋ êmsalê awhê tu nem-ŋga dom. <sup>28</sup> Magoc am asa naŋ gauc gêm tidôŋ bu nem awhê me ŋgac, naŋ am kôm sac dom. Tigerŋ lau naŋ sem dau sa su, naŋ oc sêhoc ŋawapac yêc nom dindec, ma aö gatec bu mac atap ŋawapac sa atôm ŋac, dec gasôm yom dinaŋ.

*Danem akiŋ Pômdau ti neŋ ŋalôm sambuc*

<sup>29</sup> O asidôwai, aö wasôm têtŋ mac bu têm tiapê su. Bocdinaŋ têtŋ kwahic dec ma ndi, naŋ ambo bocdec. Launŋac naŋ sem awhê sa su, naŋ sêmbo tôm sem awhê sa dom. <sup>30</sup> Lau naŋ sêtaŋ danŋgibo, naŋ sêmbo tôm sêtaŋ dom. Lau naŋ atac ŋayham, naŋ sêmbo tôm ŋac atac ŋayham dom. Lau naŋ semlihi gêŋ, naŋ sêmbo tôm ŋac si wapa mbasi. <sup>31</sup> Ma lau naŋ sêkôm gwelen pi gêŋ nom-ŋga, naŋ gauc nem gêŋ dau êŋlêc dom. Yom dau ŋahu bu nom kwahic dec-ŋga oc yêc ŋapaŋ dom, oc niŋga.\*

\* **7:31:** Yom naŋ Pol sôm yêc ŋabatiŋ 29-31 naŋ ŋahu bocdec, yac neŋ ŋahu andô dambo nom-ŋga naŋ sip gêŋ nom-ŋga dom. Iŋ sôm bu launŋac naŋ sem awhê sa su, naŋ sêmbo tôm sem awhê sa dom. Magoc iŋ sôm tu bu launŋac sêpu si awhêi me sêpuc dômbwê ŋac lec dom. Mba. Iŋ bu whê sa bu danem dauŋ, me datan danŋgibo, me dambo ti atac ŋayham, me datidulu gêŋ, me dakôm gwelen pi gêŋ nom-ŋga, naŋ ti yac neŋ ŋahu andô dambo nom-ŋga dom. Dakêŋ whiŋ Pômdau ti danem akiŋ iŋ, naŋ iŋ gêŋ atu.

<sup>32</sup> Aô tac whin bu mac ayêm daôm su tu gêŋ nom-ŋga-ŋga lec dom. Lauŋgac nan sem awhê sa su dom, nan oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelen-ŋga, ma bu sêkôm gêŋ nan gic Pômdau tandô ŋayham. <sup>33</sup> Magoc lauŋgac nan sem awhê sa su, nan oc sêyêm dau su tu gêŋ nom-ŋga-ŋga, tu bu sêkôm ŋac si lauwê ai atac ŋayham sa. <sup>34</sup> Bocdinaŋ sêyêm dau su tu Pômdau tigen-ŋga dom, magoc sêkôm ti ŋalôm lu-lu. Njalêŋ tigen, lauwê akin me lauwê bocke nan sem ŋgac sa dom, nan oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelen-ŋga, ma pi lêŋ bu sêtîmêtê dau si ŋamlic ti gatu ŋapep. Magoc lauwê nan sem ŋgac sa su, nan sêyêm dau su tu gêŋ nom-ŋga-ŋga tu bu sêkôm nakwenji atac ŋayham sa. <sup>35</sup> Aô gato yom dindec tu bu wanŋwiniŋ mac-ŋga dom. Aô gato bu wanem mac sa, ma bu mac asa lêŋ ŋayham ma anem akin Pômdau ti nem ŋalôm sambuc, ma ahê gauc pi gêŋ nom-ŋga êŋlêc dom.

### *Yom ŋatô pi lauwê ma lauŋgac si lêŋ*

<sup>36</sup> Aô bu wasôm yom pi ŋgac nan sêhoc inlu awhê akin dan si yom asê bu sênem dau, magoc inlu sem dau sa su dom. Ŋgac dau bu ndê ŋalôm kac in ma tac whin ŋandô bu nem awhê dau, dec in kôm sac dom. Akêŋ inlu sênem dau. <sup>37</sup> Magoc ŋgac dau bu gauc nem tidôŋ yêc in ndê ŋalôm bu nem in ndê awhê akin dinaŋ dom, nan in kôm gêŋ ŋayham. In bu nditôm bu nem gôliŋ dau ndê lêŋ, dec kôm tôm in ndê ŋalôm gauc gêm tidôŋ. Ŋamalac dan gitôm dom bu kac in. <sup>38</sup> Bocdinaŋ ŋgac nan gêm ndê awhê sa, nan kôm mêtê ŋayham, ma in nan gêm awhê sa dom, nan kôm mêtê ŋayham hôc gêlêc su. <sup>39</sup> Awhê nan gêm ŋgac sa su, nan inlu si yom sênem dau-ŋga piŋ inlu dôŋ e in nakwenj mbac ndu. In nakwenj bu mbac ndu, ma awhê dau tac whin bu nem ŋgac dan tiyham, nan yao mbasi. Oc tôm bu in nem ŋgac kêŋ whin-ŋga bocke nan in tac whin, magoc gitôm dom bu nem ŋgac nan kêŋ whin Pômdau dom. <sup>40</sup> Magoc aô dauŋ gauc gêm bu awhê tuc dau bu mbo tawasê, dec oc êmwasiŋ in êŋlêc. Aô dauŋ neŋ gauc dinaŋ, ma Anôtô ndê Ŋalau, nan mac asôm bu gêm gôliŋ mac, nan mbo aneŋ ŋalôm whin, dec puc aneŋ gauc dôŋ.

## 8

### *Gêŋ daneŋ-ŋga nan lau sêkêŋ ti da têŋ anôtôï gwam*

<sup>1</sup> Mac ato yom ŋatô pi gêŋ daneŋ-ŋga nan lau sêkêŋ ti da têŋ anôtôï gwam.\* Tôm mac asôm, yac hon datap gauc sa su. Magoc yac bu dakôm gêŋ nan tanjalê bu yao dan kalhac yac ahuc bu dakôm-ŋga dom, dec tanjuc lêŋ dapo dauŋ sa-ŋga. Yac bu dakôm gêŋ nan tôc asê bu yac atac whin neŋ asidôwai, ma bu dapo ŋac sa, nan in lêŋ ŋayham kêlêc. <sup>2</sup> Asa nan toc dau sa bu in ŋamalac ti gauc atu, nan tap sa gitôm su dom. <sup>3</sup> Magoc asa nan tac whin Anôtô, nan Anôtô kêyalê in.

<sup>4</sup> Yom dinaŋ bu whê yom dec kwahic aô bu wasôm pi gêŋ daneŋ-ŋga nan sêkêŋ ti da têŋ gwam, nan sa. Yac tanjalê bu Anôtô ŋandô tigen dec mbo, ma gwam in gêŋ ŋambwa nom-ŋga. <sup>5</sup> Lau nan sêkêŋ whin dom, nan sêtoc gêŋ daêsam sa ti ŋac si anôtôï ma pômdau. Ŋac sem akin gêŋ nom-ŋga ma gêŋ undambê-ŋga ma sêsam bu ŋac si anôtôï. <sup>6</sup> Magoc yac lau dakêŋ whin-ŋga datoc Anôtô tigen sa. In Damaŋ nan kêŋ gêŋ hon, ma yac dati in ndê. Ma

\* **8:1:** Têŋ têm dinaŋ lau daêsam sem akin anôtôï gwam. Ŋac sêkêŋ wata ti da pi alta gwam-ŋga, ma tinjambu sen ŋatô, ma ŋatô sêkêŋ sa maket. Lau Korin-ŋga ŋatô gauc gêm bu yao dan kalhac ŋac ahuc tu sêneŋ wata kain dinaŋ dom, ma sêto yom têŋ Pol ma sêndac in pi gêŋ dau.

Pômdau tigen mbo. In Yisu Kilisi, nan Anötö kêḡ gēḡ hon ḡa in, ma ti yac nen ḡahu dambo tanḡli-ḡga.

<sup>7</sup> Tigen lau hon si gauc sa ḡapep pi gēḡ nan lau sêkêḡ ti da tēḡ gwam, nan dom. Lau sêkêḡ whiḡ-ḡga ḡatô muḡ-ḡga sem akiḡ gwam, ma sêhu siḡ su, magoc lêḡ dau k alhac ḡac si gauc ḡapanḡ. Bocdinaḡ kwahic dec ḡac bu sēneḡ gēḡ daneḡ-ḡga nan lau sêkêḡ ti da tēḡ gwam, dec oc kôm ḡac si ḡalôm lu-lu bu mboe sêkôm sac. <sup>8</sup> Magoc Anötö oc lic yac ḡayham me sac tu gēḡ daneḡ-ḡga-ḡga dom. Yac bu daneḡ me daneḡ dom, nan lêḡ dan ḡoc gêlêc dan su dom.

<sup>9</sup> Magoc ayob ḡapep bu gēḡ nan mac alic tôm bu akôm, nan kôm ḡamalac dan, nan ndê ḡalôm lu-lu pi gēḡ dau, nan ndê kêḡ whiḡ tisac dom. <sup>10</sup> Am asa nan kêyalê bu yao dan kalhac am ahuc dom bu nen gēḡ ndôc lôm sēnem akiḡ gwam-ḡga, nan ḡgô. ḡamalac kêḡ whiḡ-ḡga dan nan ndê gauc sa ḡapep pi gēḡ dau dom, nan bu lic am nen gēḡ ndôc dindê, dec oc mboe in ndê ḡalôm oc pēḡ dôḡ bu nen gēḡ nan sêkêḡ ti da tēḡ gwam, nan whiḡ am. <sup>11-12</sup> Am nem gauc sa ḡapep, magoc am nem lêḡ dinaḡ in s o. ḡahu bu mboe tiḡambu ḡamalac dinaḡ oc ḡalôm ḡawapac pi gēḡ nan in kôm e kôm in ndê kêḡ whiḡ tisac ma sa lêḡ niḡga-ḡga. Kilisi mbac ndu su bu nem am nem asidôwa dinaḡ, nan ndê gauc babalê, nan si-ḡga, ma bocdinaḡ gēḡ nan am kôm tēḡ in, nan tôm am kôm sac tēḡ Kilisi dau. <sup>13</sup> Bocdinaḡ aō nen lêḡ waneḡ wata-ḡga bu wê aneḡ asidôwa dau sa serḡ sac-ḡga, dec waneḡ gēḡ dau tiyham dom andô. ḡahu bu aō gatec bu wakôm aneḡ asidôwa dan ndê kêḡ whiḡ tisac.

## 9

### *Pol whê dau sa bu aposel ḡandô*

<sup>1</sup> Aō gambo ḡamalac dan ḡapu dom, ma aō aposel ḡandô. Aō galic yac nen Pômdau Yisu pi tanôḡ solop. Ma mac daôm ati lau akêḡ whiḡ-ḡga, tu mêtê nan aō gam pi Pômdau tēḡ mac-ḡga. Yom hon dinaḡ in yom ḡandô, me? <sup>2</sup> Lau ḡatô sêlic aō gitôm aposel si dan dom, ma mac bocke? Oc tôm dom bu mac andac Batam aō. ḡahu bu mac ati lau akêḡ whiḡ Kilisi-ḡga tu ḡawaê ḡayham nan aō gahoc asê tēḡ mac-ḡga, ma gēḡ dau tōc asê bu aō Pômdau ndê aposel ḡandô.

<sup>3</sup> Mac lau nan andac Batam aō bu aposel ḡandô me mba, nan anḡô! <sup>4</sup> Aō ti lau nan sêkôm gwelen ḡawaê ḡayham-ḡga sêwhiḡ aō, nan bu tanḡwê lau bu sêpuc yac dôḡ ḡa gēḡ aneḡ ti anôm-ḡga ô yac mba gwelen, dec yac akôm so, a? <sup>5-6</sup> Mac gauc gêm bocke? In solop bu alu Banabas tanḡwasêḡ anem gwelen tu akôm kwan dauḡ-ḡga, magoc aposel ḡatô takwê lau tu sēnem ḡac sa-ḡga, a? Ma yac bu akôc mba lauwhê nan sêkêḡ whiḡ sêḡsêlêḡ sêwhiḡ yac, ma tanḡwê lau bu sêkêḡ gēḡ sêpuc ḡac dôḡ sêwhiḡ yac-ḡga, nan in lêḡ so, a? Mac anḡyalê su bu Pita ma lau aposel ḡatô ma Pômdau ndê asii sêkôc si lauwhê sêḡsêlêḡ sêwhiḡ ḡac. <sup>7</sup> ḡgac siḡ-ḡga bocke gêmli dau tu gwelen ndic siḡ-ḡga? Ma ḡamalac nan sô gēḡ ḡawhê, nan in lêḡ solop bu in nen gēḡ dau ḡa-ḡandô, me? Ma ḡamalac nan yob domba ma naniḡ, nan bu nôm su ḡagac ô in ndê gwelen dinaḡ, nan so me?

<sup>8</sup> Aō gasôm yom pi ḡamalac si lêḡ gwelen-ḡga ḡatô bu wawhê gēḡ dau sa. Magoc Anötö ndê yom whê gēḡ dau sa whiḡ. <sup>9</sup> Bu yomsu dan nan Moses to, nan sôm bu:

Tēḡ ndoc mac akêḡ makao sêkôm gwelen bolom-ḡga, nan asô ḡac tōkwa ahuc dom. Sēneḡ bolom ḡatô ô ḡac si gwelen. *[Diuḡ 25:4]*

Mac gauc gêm bu Anötö kêḡ yom dau gic waê makao ḡambwa, a? <sup>10</sup> In kêḡ yom dau gic yac ḡamalac ḡawaê solop. Yomandô! Moses to yom dau tu yac-ḡga.

Bu ñamalac nañ sô gêñ ñawhê, ma ñamalac nañ gic gêñ ñandô sa, nañ lu-lu sêkêñ bata bu oc sêneñ gêñ ñandô. <sup>11</sup> Ma yac lau aposel bocdinañ. Yac akôm gwelenj tu mac gatôm-ñga, tòm lau nañ sêsô gêñ ñawhê sip ôm. Ma yac bu tanjkwê gêñ ñatô yêc mac tu bu puc yac dôñ-ñga, dec tu sake-ñga mac alic sac? <sup>12</sup> Lau ñatô sêkôm gwelenj têtj mac ma sêkac mac bu akêñ gêñ puc ñac dôñ-ñga. Ma yac atôm bu andac mac bu anem yac sa hóc gêlêc su. Yac atôm, magoc yac akôm dom. Mba! Yac atec bu gêñ danj lhac yac mba gwelenj pi Kilisi ndê ñawaê ñayham ahuc. Ma tu dinañ-ñga dec yac alic ñayham bu ahóc ñawapac daêsam.

<sup>13</sup> Ma gêñ danj tiyham. Mac anjalê su bu lau nañ sem akiñ Anötö sêmbo lôm dabuj, nañ sêtap gêñ danen-ñga sa yêc gêñ danen-ñga nañ lau sêkêñ ti da pi alta yêc lôm dabuj. <sup>14</sup> Ma Pômdau dau gic atu yom kainj tigenj, ma tîc asê bu inj lêtj solop bu lau nañ sêhoc ñawaê ñayham asê, nañ sêtap gêñ puc ñac dôñ-ñga sa yêc lau nañ sêkôc ñawaê dau sa.

<sup>15</sup> Bocdinañ, aô gatôm bu wakêñ batan gêñ puc aô dôñ-ñga, magoc gakôm dom. Ma yom nañ kwahic d ec aô gato, nañ gato tu bu wandac mac bu anem aô sa-ñga lec dom. Mba! Aô bu gêñ yô aô e wambac ndu, nañ ñayham hóc gêlêc bu wandac gêñ puc aô dôñ-ñga yêc lau ñapanj, e sêtec bu sêngô ñawaê ñayham. Aô gapo dauñ sa tu anej lêtj dinañ-ñga, ma aô bu wasa lêtj danj dau-ñga, dec anej ñahu wapo dauñ sa-ñga oc mbasî. <sup>16</sup> Magoc aô oc wapo dauñ waêñ sa tu gwelenj ñawaê ñayham-ñga dom, ñahu bu Anötö kên gwelenj dau sip aô amanj, dec anej ñalôm kac aô ñandô bu wakôm. Ma aô bu wahoc ñawaê ñayham asê dom, dec oc kênj wapac aô sac sambuc. <sup>17</sup> Bu aô gakôm gwelenj dau tu aô dauñ gauc gêm tidônj bu wakôm-ñga lec dom. Bu bocdinañ dec oc tòm bu tanjkwê bu wakôc ñaôli ô anej gwelenj. Magoc aô gakôm gwelenj dau tu Anötö-ñga, bu inj dau kêyalinj aô sa gac waê gwelenj dau. <sup>18</sup> Bocdinañ aô oc tanjkwê ñaôli bocke? Gêñ nañ yac lau ahen-ñga atôm bu tanjkwê, nañ aô oc wahu sinj. Aô tac whinj bu têtj ndoc wahoc ñawaê ñayham asê têtj lau, nañ wakêñ têtj ñac ñambwa. Lêtj dinañ ti anej ñaôli.

<sup>19</sup> Bu aô gambo ñamalac danj ñapu dom, magoc aô galic ñayham bu wati lau honj si ñgac akiñ ñambwa, tu bu wanjsahê bu wanem lau daêsam kwi bu sêkêñ whinj Kilisi ma sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si-ñga sa. <sup>20</sup> Têtj ndoc nañ aô gambo gawhinj lau Israel-ñga, nañ aô kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si daêsam kwi e sêkêñ whinj Kilisi. Aô gambo Moses ndê yomsu danj ñapu dom, tigenj têtj têtj aô gambo gawhinj lau nañ sêmbo yomsu ñapu, nañ aô kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-ñga. <sup>21</sup> Ma têtj ndoc aô gambo gawhinj ñlau gameñ apa-ñga nañ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nañ kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-ñga. (Aô gatec Anötö ndê yomsu dom, magoc aô gambo Kilisi ndê yomsu ñapu.) <sup>22</sup> Têtj ndoc aô gambo gawhinj lau nañ sêkêñ whinj gwalec, nañ aô kasahê bu wambo watôm ñac sêmbo, tu bu wanem ñac si daêsam kwi sêkêñ whinj Kilisi.\* Aô kakuc lêtj daêsam têtj ndoc gambo lau tidau-tidau si tonj ñalôm, ma gakôm gêñ honj tu bu wanem lau ñatô

\* **9:22:** Pol tîc asê tiawê bu inj mbo yomsu ñapu dom, magoc têtj ndoc inj mbo whinj lau nañ atac lu-lu pi gêñ ñatô, dec inj hu gêñ nañ inj kêyalê bu yao mba, nañ sinj tu bu êñsôñ ñac-ñga dom. Gauc nem yom nañ inj to pi wata nañ lau sêkêñ ti da têtj gwam yêc 1 Kor 8:1-13. Pol ndê ñalôm ñawapac tu neñ gêñ dinañ-ñga dom, tigenj lau ñatô bu gauc nem yom daêsam pi gêñ dau, dec inj oc hu sinj têtj têtj inj mbo whinj ñac, tu bu kôm ñac si sêkêñ whinj tisac dom-ñga.

kwi-nga. <sup>23</sup> Aö gакôм гêŋ hoŋ dinarŋ tu ŋawaê ŋayham-ŋga, tu bu lau daêsam sêtap ŋa-mwasinŋ sa sêwhinŋ aö.

<sup>24</sup> Gauc nem lau nanŋ sênti tu sêhóc gêgêlêc dandi-ŋga. Ŋac hoŋ sênti, magoc ŋamalac tigenŋ oc hóc gêlêc ma tap ŋamalac ŋamata-ŋga ndê ŋaöli sa. Asa nem lêŋ akêŋ whinŋ-ŋga atôm ŋamalac nanŋ kêti hóc gêlêc lau ŋatô, tu bu atap nem ŋaöli ŋayham sa-ŋga. <sup>25</sup> Lau hoŋ nanŋ bu sênti, nanŋ sêtimêtê dau ŋapep tu bu sêtap ŋaöli sa-ŋga, magoc ŋaöli dau oc yêc ŋapaŋ dom. Yac lau dakêŋ whinŋ-ŋga tanti tu bu datap ŋaöli yêc ŋapaŋ-ŋga sa. <sup>26</sup> Bocdinarŋ, aö dauŋ gasa neŋ lêŋ wanem akiŋ Anötô-ŋga gitôm ŋgac nanŋ kêti bambalinŋ, nanŋ dom. Ma aö gac sinŋ gatôm ŋgac nanŋ kêbalinŋ amba ŋambwa-ŋambwa, nanŋ dom. <sup>27</sup> Mba! Aö gac sinŋ ŋanŋga têŋ ŋalôm akwa bu watimêtê dauŋ ma wayob dauŋ neŋ lêŋ ŋapep eŋ. Aö bu wakôm bocdinarŋ dom, dec mêtê nanŋ aö gam têŋ lau ŋatô, nanŋ aö dauŋ oc waso ŋamwasinŋ.

## 10

### *Lau Israel si mêtê sac kêŋ puc yac*

<sup>1</sup> O asidôwai. Aö atac whinŋ bu mac akóc gauc ŋapep pi gêŋ nanŋ tap abanŋ Israel-ŋga sa. Ŋac hoŋ sêŋsêlêŋ sêwhinŋ Moses sêmbo Anötô ndê dao ŋapu, ma sêlom gwêc sêwhinŋ dau si. <sup>2</sup> Ŋac sêmbo sêwhinŋ Moses yêc gwêc ti dao dinarŋ, dec gitôm sêlinŋ busanŋu kainŋ danŋ, nanŋ pinŋ ŋac hoŋ dôŋ sem daminŋ inŋ. <sup>3</sup> Ŋac hoŋ senŋ gêŋ danenŋ-ŋga kainŋ tigenŋ, nanŋ Anötô kêŋ ŋa inŋ ndê ŋaclai atu. <sup>4</sup> Ma ŋac hoŋ sênôm bu kainŋ tigenŋ nanŋ Anötô ndê ŋaclai kêŋ sa akêŋ hoc. Hoc dinarŋ inŋ Kilisi dau, nanŋ kêsêlêŋ whinŋ ŋac têŋ ndoc sêmbo gameŋ sawa. <sup>5</sup> Anŋô ŋapep! Lau dau hoŋ sêtap Anötô ndê mwasinŋ sa, tigenŋ ŋac si lau daêsam sêsa si lêŋ sic inŋ tandô dom, dec inŋ gic ŋac ndu yêc gameŋ sawa.

<sup>6</sup> Gêŋ hoŋ dinarŋ ŋandô sa gitôm dôhônŋ bu kêŋ puc yac. Abanŋ Israel-ŋga dinarŋ si ŋalôm sap mêtê sac dôŋ ŋapaŋ, ma bocdinarŋ dayob dauŋ bu tanŋkuc ŋac si lêŋ dom. <sup>7</sup> Ŋac si lau ŋatô sem akiŋ anötôi gwam têŋ têm sêmbo gameŋ sawa. Sêto yom pi ŋac, nanŋ yêc bocdec bu:

Lau dau sêndóc sic bu sênenŋ ti sênôm gêŋ, ma sêtisa bu sêtê wê ma sêkôm mêtê ŋalôm ŋagalac-ŋga tidau-tidau. *[Eks 32:6]*

Bocdinarŋ ayob daôm ŋapep bu anŋkuc ŋac si lêŋ sênem akiŋ gwam-ŋga dom. <sup>8</sup> Ma akôm mêtê mockainŋ-ŋga tôm ŋac si lau ŋatô sêkôm, nanŋ dom. Bu Anötô gic ŋac si lau 23,000 ndu têŋ bêc tigenŋ. <sup>9</sup> Ma gauc nem ŋac si lau ŋatô nanŋ sêŋsahê Pômdau, ma inŋ kêŋ mboc sac sêsenŋ ŋac ndu. Bocdinarŋ gauc nem bu akôm sac ma anŋsahê Pômdau dom. <sup>10</sup> Ma atucdinŋ tôm ŋac si lau ŋatô sêkôm, nanŋ dom. Ŋac sêtucdinŋ, dec Anötô kêkinŋ anŋela senŋ lau su-ŋga gic ŋac ndu.

<sup>11</sup> Anŋô su nanŋ. Bêc ŋambu-ŋga meŋ kêpinŋ su. Ma gêŋ hoŋ nanŋ hóc asê abanŋ, ma sêto ŋayom sa yêc, nanŋ gitôm dôhônŋ bu kêŋ puc yac lau têm kwahic dec-ŋga, bu tanŋkuc ŋac si lêŋ dom. <sup>12</sup> Bocdinarŋ am asa nanŋ gauc gêm bu am kalhac ŋanŋga, nanŋ yob daôm bu pwenŋ dom! <sup>13</sup> Lêtôm bocke nanŋ mac anŋsahê, nanŋ tap lau hoŋ sa bocdinarŋ. Inŋ gêŋ wakuc dom. Magoc Anötô oc hu mac sinŋ me tec mac dom. Inŋ oc yob mac bu lêtôm nanŋ hóc gêlêc nem licwalô su, nanŋ ŋadaŋ tap mac sa dom. Magoc lêtôm bu meŋ, dec inŋ oc êmasanŋ lêŋ bu mac alhö su yêc lêtôm dau, ma puc mac dôŋ bu alhac ŋanŋga ma aku sa dom.

### *Sakinŋ mwasinŋ dabuŋ-ŋga ma sakinŋ gwam-ŋga*

<sup>14</sup> Bocdinarŋ anenŋ lau atac whinŋ-ŋga, anŋô! Alhö su yêc sakinŋ gwam-ŋga. <sup>15</sup> Mac lau tigauc, ma bocdinarŋ anŋsahê anenŋ yom ma alic, inŋ yom ŋandô. <sup>16</sup> Têŋ

ndoc yac danej mwasinj dabuj, nan tam mbec laclhu wain-nga goc danom, ma genj dau pinj yac donj tam daminj Kilisi nde dac. Ma tenj ndoc yac tanj bolom mwasinj dabuj-nga nan dapô kôc-kôc, dec genj dau pinj yac donj tam daminj Kilisi nde nandô. Yom dindec inj yom nandô, me? <sup>17</sup> Yac lau daesam tanj yec bolom tigenj, dec genj dau pinj yac honj donj dati genj tigenj.

<sup>18</sup> Gauc nem lau Israel-nga nan senj genj danej-nga nan lau sekênj ti da pi alta. Lau honj nan senj genj dau, nan genj dau pinj nac donj sem daminj alta dinanj natau. <sup>19</sup> Aô gasom yom dau tu bu watoc asê bu gwam danj-nga, inj genj nandô lec dom, me da nanj lau sekênj pi alta tu senem akinj gwam danj-nga, inj genj nandô lec dom. Mba andô! <sup>20</sup> Magoc genj nanj lau sambuc sekênj ti da, nanj sekênj ti da tenj Anôtô dom, sekênj tu senem akinj njalau sac-nga. Ma aô gatec bu mac anenj genj nanj oc pinj mac donj anem daminj njalau sac. <sup>21</sup> Gitom dom andô bu mac anom genj yec laclhu nanj pinj mac donj am daminj Pômdau, ma tinjambu andi anom yec laclhu nanj oc pinj mac donj anem daminj njalau sac whinj. Gitom dom andô bu mac anenj Pômdau nde mwasinj, ma anenj mwasinj nanj lau senj tu setoc njalau sac sa-nga whinj. <sup>22</sup> Yac bu dakom, dec oc dakom Pômdau tac nandê sa, bu inj gem lêmuj inj nde genj. Mac gauc gem bocke? Yac nenj l icwalô hóc gêlec inj nde, dec datom bu tanjlec inj nde atac nandê, a?

### *Dakom nenj genj honj tu dapo Anôtô waê sa-nga*

<sup>23</sup> Mac nem lau natô sêsom yom danj bocdec bu, “Genj honj gitom bu yac dakom. Yao danj yec dom.” Tigenj aô wasom tenj mac bu genj honj oc emwasinj yac dom. Yomandô, genj honj gitom bu yac dakom, ma yao danj yec dom, magoc genj honj oc puc yac donj dom. <sup>24</sup> Ayob daom bu akom genj honj tu apo daom sa-nga dom, magoc akom tu bu amwasinj lau natô-nga.

<sup>25</sup> Wata nanj mac amlhi yec maket njamala, nanj anenj ti atac lu-lu dom, anenj ti atac pa su enj. <sup>26</sup> Bu seto yom yec bocdec:

Nom sambuc, ma genj nom-nga honj, nanj Pômdau nde genj.

*[BW 24:1]*

<sup>27</sup> Njamalac nanj kênj whinj dom, nanj bu êngalêm mac bu anenj genj awhinj inj, ma mac bu atac whinj bu andi, nanj andi. Ma genj honj nanj inj bu kênj tenj mac, nanj anenj ti atac lu-lu dom. Anenj ti atac pa su. <sup>28-29</sup> Magoc ngac danj bu lic mac ma som bu, “Ei! Wata dinanj sekênj ti da tenj gwam muj su,” nanj anenj dom. Mac daom anjalê njapep ma atom bu anenj ti atac pa su, magoc tu ngac nanj kênj puc mac-nga, dec anenj dom, bu ansônj inj nde gauc dom. Lau nanj sekênj whinj nanja, nanj senjalê bu genj honj nanj Anôtô kênj tenj yac tu danej-nga, nanj yao danj kalhac ahuc dom. Magoc yac bu danej genj nanj sekênj ti da tenj gwam, dec mboe njamalac nanj kênj whinj gwalec, nanj nde gauc sa njapep pi genj dau dom, nanj oc pu yac nenj lénj yao mbasi-nga dinanj. <sup>30</sup> Yac bu danej genj, nanj danem danje Anôtô muj, ma aô gatec bu lau sêpu yac tu genj danej-nga nanj yac tam danje Anôtô muj su ma tanj-nga.

<sup>31</sup> Bocdinañ, genj honj nanj mac bu anenj ti anom ma akom, nanj akom njalênj njayham nanj tom bu po Anôtô nde waê sa. <sup>32</sup> Gauc nem lau honj, lau Israel me lau Grik, ma lau honj nanj sembo Anôtô nde gôlôwac dabuj njalom, ma ayob nem lénj honj njapep, bu akom lau danj si sekênj whinj tisac dom. <sup>33</sup> Aô dañ nenj lénj dinanj. Aô gayob nenj lénj honj bu ndic lau honj tandô njayham. Aô gakom tu bu wamwasinj dañ-nga dom, magoc gakom tu bu wanem lau daesam sa bu setap Anôtô nde mwasinj nem nac si-nga sa.

## 11

<sup>1</sup> Anġkuc aneġ l'eġ dinaġ, t'om a' daunġ kakuc Kilisi nd'e.

*Nag'olinġ lauwh'e ma launġac s'e'lic om-nġga*

<sup>2</sup> A' wampinġ mac bu mac gauc g'e'm a' n'apanġ, ma m'e't'e nanġ a' kad'oh'ohġ ti gac dulu t'eġ mac, nanġ mac asap d'ohġ n'apanġ. <sup>3</sup> Magoc a' bu mac anyal'e n'apep bu An'ot'o inġ Kilisi nd'e n'ag'ol'ohġ, ma Kilisi inġ launġac si n'ag'ol'ohġ, ma launġac s'e'ti lauwh'e si n'ag'ol'ohġ.

<sup>4</sup> N'gac asa nanġ tenġ mbec me hoc yom as'e git'om propet, magoc unġ g'eġ danġ k'om inġ nd'e n'ag'ol'ohġ ahuc, nanġ toc inġ nd'e n'ag'ol'ohġ Kilisi sa n'apep dom. <sup>5</sup> Ma aw'h'e asa nanġ tenġ mbec me hoc yom as'e git'om propet, magoc unġ g'eġ danġ k'om inġ nd'e n'ag'ol'ohġ ahuc dom, nanġ k'om inġ nd'e n'ag'ol'ohġ nanġ inġ nakwenġ maya sa. Aw'h'e dau inġ git'om aw'h'e nanġ s'eġgaliġ k'e'clauġ honġ su ġinġga, nanġ lau s'e'lic t'om g'eġ mayan-nġga. <sup>6</sup> Bocdinaġ, aw'h'e asa nanġ tec bu unġ g'eġ tinġ n'ag'ol'ohġ, nanġ anġgapiġ inġ nd'e k'e'clauġ honġ su ninġga. Inġ bu maya tu anġgapiġ inġ k'e'clauġ su-nġga, dec e'ġkuc lauwh'e si l'eġ solop, ma unġ g'eġ danġ k'om nd'e n'ag'ol'ohġ ahuc. <sup>7</sup> N'ahu bu inġ l'eġ solop bu launġac s'e'unġ g'eġ tinġ n'ag'ol'ohġ dom, bu An'ot'o k'e'masanġ n'ac bu s'e'nem inġ anġo s'e'mbo nom, ma s'e't'oc inġ nd'e wa'e as'e. Ma inġ l'eġ solop bu lauwh'e s'e'unġ g'eġ k'om si n'ag'ol'ohġ ahuc, bu n'ac s'e't'oc si launġac si wa'e as'e. <sup>8</sup> Bu t'eġ ndoc An'ot'o k'e'masanġ g'eġ honġ, nanġ n'gac sa ak'eġ aw'h'e dom, magoc aw'h'e sa ak'eġ n'gac. <sup>9</sup> Ma An'ot'o k'eġ n'gac tu aw'h'e-nġga dom, inġ k'eġ aw'h'e tu n'gac-nġga. <sup>10</sup> Tu dinaġ-nġga, ma tu an'ela-nġga, dec solop bu lauwh'e s'e'unġ g'eġ tu bu s'e't'oc as'e bu s'e's'oc si n'ag'ol'ohġ n'apu. <sup>11</sup> Magoc y'e'c yac lau nanġ dak'eġ whiġ P'om'dau-nġga, nanġ mac lauwh'e ambo tu da'om-nġga dom, ma mac launġac ambo tu da'om-nġga dom bocdinaġ. <sup>12</sup> Bu aw'h'e n'amata-nġga sa ak'eġ n'gac, ma tinġambu launġac s'e'sa ak'eġ lauwh'e. Ma g'eġ honġ menġ ak'eġ An'ot'o.

<sup>13</sup> Ak'oc gauc n'apep pi lauwh'e nanġ s'e'tenġ mbec t'eġ An'ot'o magoc s'e'unġ g'eġ dom. Mac anyal'e dom bu inġ l'eġ so, a? <sup>14</sup> N'amalac si l'eġ s'e'mbo-nġga t'oc sake as'e pi g'eġ d'indec? N'gac danġ bu nd'e k'e'clauġ baliġ, dec das'om sake? Dalic git'om g'eġ mayan-nġga. Yomand'o, me? <sup>15</sup> Ma aw'h'e danġ bu nd'e k'e'clauġ baliġ, nanġ das'om sake? Das'om bu g'eġ dau po inġ nd'e wa'e sa. Bu An'ot'o k'eġ k'e'clauġ baliġ t'eġ lauwh'e bu e'ġgat'oc n'ac si n'ag'ol'ohġ ahuc. <sup>16</sup> Lau danġ bu s'e'senġ yom dec ma s'e's'oc n'apu dom, dec was'om t'eġ n'ac bu yac ma An'ot'o nd'e g'ol'owac dabunġ honġ tanġkuc l'eġ tigenġ d'indec, ma l'eġ danġ tiyham y'e'c dom.

*Lau Korin-nġga senġ Mwasinġ Dabunġ na l'eġ so*

<sup>17</sup> A' o' bu was'om yom pi mac nem l'eġ akac da'om sa tu alic om-nġga. A' wampinġ mac pi l'eġ dinaġ dom, magoc wandic yomsu mac. Mac nem l'eġ dau so, ma g'e'm g'ol'owac dabunġ sa dom. <sup>18</sup> G'eġ n'amata-nġga a' ganġo n'awa'e bu t'eġ ndoc mac akac da'om sa, nanġ mac aw'h'e da'om k'oc-k'oc. Ma a' gauc g'e'm bu n'awa'e nanġ ganġo, nanġ yom tasanġ dom, magoc yom n'and'o. <sup>19</sup> Inġ solop dom bu mac aw'h'e da'om k'oc-k'oc e'ġkuc g'eġ nom-nġga, magoc mac nem l'eġ ti sakinġ bu wh'e mac k'oc-k'oc ma t'oc as'e bu lau nde s'e'k'eġ whiġ n'anja ma lau nde s'e'k'eġ whiġ gwalec, dec inġ l'eġ solop. <sup>20</sup> T'eġ t'e'm mac akac da'om sa bu aneġ P'om'dau nd'e Mwasinġ, nanġ mac gauc g'e'm bu anġ n'apep. Magoc a' was'om bu g'eġ nanġ mac anġ, nanġ P'om'dau nd'e Mwasinġ dom. <sup>21</sup> Bu t'eġ ndoc mac bu aneġ g'eġ, nanġ mac honġ anġ t'eġn't'eġ e lau n'at'o g'eġ y'o n'ac, magoc lau n'at'o s'e'n'om g'eġ e k'eġinġ n'ac. <sup>22</sup> Bocke? Mac nem andu s'e'lhac dom, a? Git'om bu mac aneġ ti an'om g'eġ y'e'c nem andu munġ su, goc akac da'om sa. Mac nem l'eġ aneġ Mwasinġ Dabunġ-nġga t'oc as'e bu mac apu nem asid'owai nanġ s'e'mbo An'ot'o nd'e g'ol'owac dabunġ n'al'om,



ma alic n̄ayham bu akôm lau n̄alôm sawa maya sa. Aô wasôm yom bocke t̄ej mac? Mac gauc gêm bu aô wampin̄ mac pi ḡej dinan̄, a? Mba andô!

*Pômdau ndê yom pi Mwasin̄ Dabuñ*  
(Mat 26:26-28; Mak 14:22-24; Luk 22:17-20)

<sup>23</sup> Bu yom nan̄ aô gac dulú t̄ej mac pi Mwasin̄ Dabuñ, nan̄ Pômdau dau k̄ej t̄ej aô bocdec bu. T̄ej ôbwêc nan̄ Judas hoc Pômdau Yisu asê, nan̄ Yisu kôc bolom sa, <sup>24</sup> gêm dan̄ge Anôtô, ma pô kôc goc sôm, “Aô neñ n̄andô dau dec, nan̄ wak̄ej tu mac-n̄ga. Aneñ ḡej dindec tu bu gauc nem aô-n̄ga.” <sup>25</sup> N̄ac sen̄j ḡej danen̄-n̄ga su, ma n̄alêñ tigen̄ in̄j kôc laclhu wain-n̄ga dan̄ ma sôm, “In̄j dindec anen̄ dac, nan̄ aô wakêc sin̄ tu wamatin̄ pwac wakuc-n̄ga. Têm hon̄ nan̄ mac bu anôm wain mwasin̄ dindec-n̄ga tiyham, nan̄ akôm tu bu gauc nem aô-n̄ga.” <sup>26</sup> Gauc nem Pômdau ndê yom dinan̄ n̄apep, bu têm bocke nan̄ mac bu anen̄ bolom ti anôm wain Mwasin̄ Dabuñ-n̄ga tiyham e in̄j mbu men̄, nan̄ gitôm mac ahoc in̄j ndê mbac ndu n̄awaê asê.

*Danen̄ Mwasin̄ Dabuñ n̄ambwa dom*

<sup>27</sup> Bocdinan̄ dec asa nan̄ bu neñ bolom dau me nôm yêc Pômdau ndê laclhu, magoc gauc gêm n̄ahu ti toc sa n̄apep dom, nan̄ kôm giso pi Pômdau ndê n̄andô ti dac. <sup>28</sup> Lau tigen̄-tigen̄ hon̄j sêtôc gwaniñ dau si lêñ mun̄ su, goc sênen̄ bolom ti sênôm yêc laclhu. <sup>29</sup> N̄ahu bu asa nan̄ bu neñ ti nôm magoc in̄j ndê gauc sa n̄apep pi Pômdau ndê n̄andô dom,\* nan̄ oc tap Anôtô ndê matôc sa tu in̄j ndê lêñ neñ Mwasin̄ Dabuñ-n̄ga. <sup>30</sup> Tu dinan̄-n̄ga dec mac nem lau daêsam licwalô mbasi ma gêmbac kôm n̄ac, ma n̄atô sêmbac ndu su. <sup>31</sup> Yac bu tañsahê daun̄ n̄apep, dec oc datap Pômdau ndê matôc kain̄ dinan̄ sa dom. <sup>32</sup> Magoc Pômdau k̄ej n̄awapac t̄ej yac ti kêmátôc yac tu bu danem daun̄ kwi e dandin̄an̄ dawhin̄j lau sac nom-n̄ga dom.

<sup>33</sup> Bocdinan̄ anen̄ asidôwai, an̄gô n̄apep. T̄ej ndoc mac akac daôm sa bu anen̄ Mwasin̄ Dabuñ, nan̄ ayob bu akôm n̄alêñ nan̄ toc asidôwai hon̄ sa n̄apep. <sup>34</sup> N̄amalac dan̄ bu ḡej yô in̄j basô, nan̄ neñ ḡej yêc ndê andu mun̄. Ma bocdinan̄ t̄ej ndoc mac akac sa, nan̄ oc tôm dom bu atap Pômdau ndê matôc sa tu akôm ḡej bambalin̄-n̄ga. Gauc nem yom dinan̄, ma t̄ej ndoc aô watêñ mac waloc, nan̄ oc wawhê ḡej n̄atô sa t̄ej mac tiyham.

## 12

*N̄alau Dabuñ ndê Mwasin̄ N̄alôm-n̄ga*

<sup>1</sup> O asidôwai, yêc mac nem bapia, mac ato yom n̄atô pi N̄alau Dabuñ ndê mwasin̄, ma kwahic dec aô bu wato yom bu wawhê mac nem gauc sa n̄apep. <sup>2</sup> Mac an̄yalê n̄alêñ nan̄ Sadan̄ gêm gôlin̄ mac nem gauc t̄ej têm mac akêñ whin̄ su dom, ma wê mac asa lêñ anem akin̄ anôtôi gwam awha mba-n̄ga. <sup>3</sup> Tu dinan̄-n̄ga dec mac oc atôm bu an̄yalê yom nan̄ aô bu wasôm t̄ej mac bocdec bu. Anôtô ndê N̄alau bu nem gôlin̄ n̄amalac dan̄ ndê whasuñ, dec in̄j oc tôm dom bu sôm bu, “Aô wapucbo Yisu.” Ma n̄amalac nan̄ N̄alau Dabuñ gêm gôlin̄ in̄j dom, nan̄ oc tôm dom bu hoc yom asê ma sôm bu, “Yisu in̄j Pômdau.”

\* **11:29:** Lau n̄atô gauc gêm bu Pol ndê yom pi ‘Pômdau ndê n̄andô’ hêganôñ gôlôwac dabuñ (tôm in̄j to yêc 1 Kor 10:17), dec Pol to bu k̄ej puc lau nan̄ sen̄j Mwasin̄ Dabuñ magoc sêtoc si asidôwai sa n̄apep dom (11:17-22). Ma lau n̄atô gauc gêm bu yom dau hêganôñ Yisu dau ndê n̄andô (1 Kor 10:16), dec Pol to bu k̄ej puc lau nan̄ sêlic sac gitôm ḡej n̄ambwa ma sen̄j Mwasin̄ Dabuñ, bu lau dau sêñyalê dom bu ḡej dau pin̄j n̄ac dôñ sem damin̄ Yisu ndê n̄andô.

<sup>4</sup> Yac datap mwasin̄ tidau-tidau sa, magoc men̄ akêñ Nalau tigen. <sup>5</sup> Ma yac tam akin̄ Pômdau ñalêñ tidau-tidau, magoc tam akin̄ Pômdau tigen. <sup>6</sup> Ma yac dakôm gwelen̄ tidau-tidau tu danem akin̄ Anötö-nga, magoc Anötö tigen̄ kôm gwelen̄ yêc yac hon̄ nen̄ ñalôm, ma kên̄ ñaclai tên̄ yac bu dakôm gên̄ dau. <sup>7</sup> Ma gên̄ hon̄ nan̄ lau tigen̄-tigen̄ sêkôm ña Nalau ndê ñaclai, nan̄ Anötö kên̄ tu bu êmwasiñ yac lau hon̄ nan̄ dambo gôlôwac dabun̄ ñalôm, ma puc yac hon̄ dôñ.

<sup>8</sup> Nalau Dabun̄ kên̄ yom ti gauc tên̄ ñamalac dan̄ bu hoc asê tên̄ gôlôwac dabun̄. Ma Nalau tigen̄ dinan̄ kên̄ gauc tên̄ ñamalac dan̄ tiyham, bu ênyalê gên̄ nan̄ ñahu sip ñalôm gi, ma sôm asê tên̄ lau. <sup>9</sup> Ñamalac dan̄ oc tap mwasin̄ kên̄ whin̄ ñan̄ga-nga sa, ma dan̄ tiyham oc tap mwasin̄ kôm lau ti gêmbac ñayham sa-nga yêc Nalau tigen̄ dinan̄. <sup>10</sup> Ñamalac dan̄ oc kôc ñaclai bu kôm gên̄ dalô, ma dan̄ oc kôc mwasin̄ tu hoc yom asê tôm lau propet-nga. Dan̄ tiyham oc kôc mwasin̄ bu ênyalê bu lau nan̄ sêhoc yom asê, nan̄ Nalau Dabun̄ gêm gôlin̄ ñac, me ñalau dan̄ dau-nga dan̄ gêm gôlin̄ ñac. Ma dan̄ oc kôc mwasin̄ bu sôm yom awha wakuc-nga nan̄ in̄ kên̄yalê mun̄ su dom. Ma ñamalac dan̄ tiyham oc tap mwasin̄ sa bu ênyalê yom awha wakuc-nga kain̄ dinan̄ ma nem kwi. <sup>11</sup> Gwelen̄ tidau-tidau hon̄ dinan̄ men̄ akêñ Nalau tigen̄ dinan̄, nan̄ gic sam in̄ ndê mwasin̄ ti ñaclai tên̄ lau tigen̄-tigen̄ tôm in̄ dau gêlic ñayham.

### *Lau sêkên̄ whin̄-nga sêti gôlôwac dabun̄ tigen̄*

<sup>12</sup> Alic su nan̄. Ñamalac dan̄ ndê ñandô tigen̄, magoc in̄ amba ti gahi ma tandô ma ñagên̄ daêsam. Magoc gên̄ hon̄ dinan̄ sêyêc têtntên̄ dom, sêyêc ñandô tigen̄ dinan̄. Ma ñalêñ tigen̄, yac lau nan̄ dambo Kilisi ndê gôlôwac dabun̄ ñalôm, nan̄ dati ñandô tigen̄. <sup>13</sup> Bu Anötö kêku yac ña Nalau Dabun̄ ma pin̄ yac dôñ dati gôlôwac dabun̄ tigen̄. Yac nen̄ lau ñatô lau Israel-nga, ma ñatô ñac lau gamen̄ apa-nga. Ñatô sem akin̄ ñadaui nom-nga, ma ñatô sem akin̄ dom. Magoc yac hon̄ dakôc Nalau tigen̄ sip yac nen̄ ñalôm têtntên̄.

<sup>14</sup> Ma ñamalac dan̄ ndê ñandô ñagên̄ hon̄ kain̄ tigen̄ dom. Gên̄ tidau-tidau sêyêc ñandô tigen̄ dinan̄. <sup>15</sup> In̄ ndê gahi bu sôm bu, “Aô amba dom, bocdinan̄ gati ñandô ñagên̄ dan̄ dom,” dec yom dau oc kac gahi dau su yêc ñandô dinan̄ dom. <sup>16</sup> Me in̄ ndê dangasun̄ bu sôm bu, “Aô tandô dom, bocdinan̄ gati ñandô ñagên̄ dan̄ dom,” dec yom dau oc kac dangasun̄ su yêc in̄ ndê ñandô dom. <sup>17</sup> Ma gên̄ hon̄ nan̄ sêyêc yac nen̄ ñandô bu tanôñ hon̄, dec oc dan̄gô yom ñalêñ bocke? Ma gên̄ hon̄ nan̄ sêyêc yac nen̄ ñandô bu dan̄an̄sun̄ hon̄, dec oc dan̄gu gên̄ ñamalu ñalêñ nde? <sup>18</sup> Magoc yac nen̄ ñandô in̄ bocdinan̄ dom. Anötö dau kêmasan̄ yac nen̄ ñandô ñagên̄ tidau-tidau hon̄ tôm in̄ dau gêlic ñayham. <sup>19</sup> Ma yac nen̄ ñandô ñagên̄ hon̄ bu kain̄ tigen̄, dec yac oc dambo ñalêñ bocke? Oc tôm dom bu dambo. <sup>20</sup> Magoc yac ñagên̄ daêsam sêyêc ñandô tigen̄ dinan̄ ñalôm, dec dambo ñayham.

<sup>21</sup> Oc tôm dom bu tandô sôm tên̄ amba, “Am bu mbo dom, aô wambo ñayham en̄.” Ma tôm dom bu ñagôlôn̄ sôm tên̄ gahi, “Am bu mbo dom, oc wambo ñayham en̄.” <sup>22</sup> Mba andô! Yac ñagên̄ ñatô dalic bu gên̄ licwalô mba, tigen̄ gên̄ dau bu yêc dom, dec oc dambo ñayham dom. <sup>23</sup> Ma ñandô ñagên̄ ñatô nan̄ dalic bu gên̄ waêm̄ba, nan̄ datoc sa tên̄ ndoc dakôm ahuc ña po. Ma ñagên̄ nan̄ dalic bu gên̄ mayan̄-nga, nan̄ dakôm ahuc ti dayob ñapep. <sup>24</sup> Magoc ñagên̄ ñatô nan̄ dalic bu gên̄ ñayham tu lau sêlic-nga, nan̄ sêpôn̄da gôlôn̄ dom, ma dakôm ahuc dom. Anötö dau kêmasan̄ yac ñagên̄ hon̄ dinan̄, ma toc gên̄ ñambwa-ñambwa sa kêlêc. <sup>25</sup> In̄ kêmasan̄ ñamalac ñalêñ dinan̄ tu bu ñagên̄ hon̄ sênem ñandô tigen̄ dinan̄ sa, ma sêwhê dau kôc-kôc dom. <sup>26</sup> Yac ñagên̄ dan̄ bu êñsahê ñandê, dec

ngagêḅ hoḅ oc sêḅsahê ḅandê sêwhiḅ. Ma ḅagêḅ daḅ bu tap waê sa, dec ḅagêḅ hoḅ oc atac ḅayham sêwhiḅ.

<sup>27</sup> Anḅô su naḅ! Mac lau tigeḅ-tigeḅ hoḅ ati Kilisi ndê ḅandô tigeḅ, naḅ gôlôwac dabuḅ. <sup>28</sup> Ma Anôḅô kêyalin lau sa yêc gôlôwac dabuḅ ḅalôm bocdec bu. Lau ḅamata-ḅga ḅac lau aposel, lau tilu-ḅga lau propet, ma lau titô-ḅga in kêḅ ḅac bu sêḅdôhōḅ gôlôwac dabuḅ. Ma in kêḅwasin lau ḅatô bu sêkôm gêḅ dalô, ḅatô sêkôm lau gêḅbac ḅayham sa, ḅatô bu sênem lau sa, ma ḅatô bu sênem gôlin gôlôwac dabuḅ. Ma ḅatô sêtap mwasin sêsôm yom awha wakuc-ḅga sa. <sup>29</sup> Mac gauc gêm bocke? In kêḅwasin lau hoḅ tu bu sêti aposel, a? ḅac hoḅ sêti propet, a? ḅac hoḅ kêdôhōḅwaga, a? Hoḅ sêkôm gêḅ dalô, a? <sup>30</sup> ḅac hoḅ sêtap mwasin sêkôm gêḅbac ḅayham sa-ḅga, a? ḅac hoḅ sêkôc mwasin sêsôm yom awha wakuc-ḅga me sênem yom awha wakuc kwi-ḅga, a? Mba andô! <sup>31</sup> Bocdinaḅ dec aô wasôm têḅ mac, bu tamkwê mwasin ḅandô naḅ oc nem lau hoḅ sa êḅlêc. Ma lêḅ naḅ kwahic dec aô bu watôc têḅ mac naḅ hôc gêlêc lêḅ hoḅ su.

## 13

### *Mêḅê ḅandô atac whiḅ-ḅga*

<sup>1</sup> Aô bu watôm bu wasôm ḅamalac si yom ma aḅela si yom, magoc mêḅê atac whiḅ-ḅga m ba yêc aô, naḅ aô gatôm geḅgeḅeḅ me oḅ naḅ taḅ ḅambwa. <sup>2</sup> Ma aô bu wahoc yom asê gitôm propet, ma bu wanjalê gêḅ hoḅ naḅ ḅahu sip ḅalôm gi, ma watap gauc atu sa pi gêḅ hoḅ, ma bu wakêḅ whiḅ ḅanḅa tôm bu wasôm têḅ lôc daḅ bu puc dau sa ma lom gameḅ wakuc ndi, tigeḅ mêḅê atac whiḅ-ḅga mba yêc aô, dec aô gatôm gêḅ ḅambwa. <sup>3</sup> Ma aô bu wakêḅ aneḅ gêḅ hoḅ tu wanem lau ḅalôm sawa sa-ḅga, me wakêḅ daḅ sambuc tu gwelêḅ ḅawaê ḅayham-ḅga e tôm ḅacyo sêkêḅ ya neḅ aô su, magoc mêḅê atac whiḅ-ḅga bu mba yêc aô, dec oc tôm dom bu wapo daḅ sa tu gêḅ hoḅ dinaḅ ḅadaḅ-ḅga.

<sup>4</sup> Mêḅê atac whiḅ-ḅga ḅandô ḅahu bocdec. ḅamalac naḅ mêḅê atac whiḅ-ḅga kêsalê in ahuc, naḅ kôc ndê ḅalôm dôḅ, ma kêḅwasin lau. In gêm lêḅmuḅ lau ḅatô dom, ma sôm yom toc dau sa-ḅga me po dau sa ḅambwa dom. <sup>5</sup> In kôm gêḅ mayan-ḅga dom, gauc gêm gêḅ tu êḅmwasin dau-ḅga kêlêc dom, ma atac ḅandê ḅagahô dom. Ma in hê yom dôḅ pi sac naḅ lau sêkôm têḅ in, naḅ dom. <sup>6</sup> Mêḅê naḅ so lêḅ gitêḅ, naḅ ḅadaḅ oc kôm in atac ḅayham dom, magoc in oc atac ḅayham tu lau hoḅ naḅ sêḅkuc yom ḅandô-ḅga. <sup>7</sup> In oc hôc kisa ti atac pa su. In oc hu in ndê kêḅ whiḅ ti gêḅ bocke naḅ in takwê, naḅ sin dom, ma ḅawapac daḅ oc ku in dulu dom.

<sup>8</sup> Mêḅê atac whiḅ-ḅga oc yêc ḅapaḅ. Magoc mêḅê dahoc yom asê gitôm propet-ḅga oc pacndê. Ma mêḅê dasôm yom awha wakuc-ḅga ma gauc pi gêḅ naḅ ḅahu sip ḅalôm gi, naḅ oc sêḅinḅga. <sup>9</sup> ḅahu bu têḅ têm kwahic dec-ḅga yac taḅjalê gêḅ hoḅ timala dom, ma yom naḅ lau propet sêhoc asê, naḅ tôc gêḅ hoḅ asê timala dom. <sup>10</sup> Magoc têḅ ndoc Yisu mbu meḅ, naḅ in oc ndic dabiḅ gêḅ hoḅ, ma mêḅê hoḅ naḅ kwahic dec dakôm timala dom, naḅ oc pacndê. <sup>11</sup> Têḅ têm naḅ aô gambo balê, naḅ gasôm yom gitôm balê, ma kayalê gêḅ gitôm balê, ma gakôc gauc gitôm balê. Magoc têḅ ndoc aô gati ḅac su, naḅ gahu balêkoc si mêḅê sin. <sup>12</sup> Kwahic dec yac taḅjalê gêḅ hoḅ yêc awê dom, gitôm datôc gwaniḅ sip busunôm\* ḅadaḅ-ḅauḅ daḅ. Magoc têḅ têm ḅambu-ḅga yac

\* **13:12:** Busunôm - lau ḅatô sêsam bu glas tasalagatu, ma yêc Yom Inglis sêsôm bu 'mirror'.

oc dalic gêḡ hoḡ yêc awê eḡ. Kwahic dec aö kayalê gêḡ timala dom, magoc tiḡambu aö oc wanḡyalê gêḡ hoḡ timala, tôm Anötö këyalê aö e pi sa timala eḡ têḡ kwahic dec. <sup>13</sup> Mêtê atu tō kwahic dec sêyêc, mêtê dakêḡ whiḡ-ḡga, mêtê dakêḡ batariḡ-ḡga, ma mêtê atac whiḡ-ḡga. Magoc mêtê atac whiḡ-ḡga tiḡamata mêtê hoḡ.

## 14

### *Taḡkwê mwasinḡ naḡ tōm bu puḡ gōlōwac dabuḡ dōḡ*

<sup>1</sup> Bocdinaḡ asap mêtê atac whiḡ-ḡga dōḡ, ma tamkwê ḡalau Dabuḡ ndê mwasinḡ tidau-tidau. Ma tamkwê mwasinḡ bu ahoc yom asê nditōm lau propet hōc gêlêc mwasinḡ ḡatō su. <sup>2</sup> Bu ḡalau ndê mwasinḡ dasōm yom awha wakuc-ḡga iḡ gêḡ ḡamata-ḡga dom. ḡamalac naḡ sōm yom awha wakuc-ḡga, naḡ ndê yom yêc iḡ ma Anötö ḡasawa, ma lau daḡ oc s êḡyalê dom. Iḡ sōm yom naḡ ḡahu yêc siḡ dau, tōm ḡalau Dabuḡ kac iḡ. <sup>3</sup> Magoc ḡamalac naḡ hoc yom asê gitōm propet, naḡ ndê yom gitōm bu po gōlōwac dabuḡ sa, ma êḡgili ḡac bu sêlhac ḡariḡga ma nem malō ḡac si ḡalōm. <sup>4</sup> ḡamalac naḡ sōm yom awha wakuc-ḡga, naḡ ndê yom dau gêm iḡ tawasê sa, magoc ḡamalac naḡ hoc yom asê gitōm propet, naḡ ndê yom oc tōm bu po gōlōwac dabuḡ hoḡ sa. <sup>5</sup> Aö tac whiḡ bu mac hoḡ asōm yom awha wakuc-ḡga, tigerḡ aö tac whiḡ kêlêc bu mac ahoc yom asê atōm propet. Bu ḡamalac naḡ hoc yom asê gitōm propet, naḡ ndê mwasinḡ hōc gêlêc iḡ naḡ sōm yom awha wakuc, naḡ ndê su. Magoc ḡamalac daḡ bu mbo mac nem gōlōwac dabuḡ ḡalōm, naḡ kōc mwasinḡ bu nem yom awha wakuc-ḡga kwi têḡ mac, dec yom dau oc tōm bu nem mac sa, tōm yom naḡ ḡamalac hoc asê gitōm propet.

### *Mwasinḡ dasōm yom awha wakuc-ḡga ḡahu*

<sup>6</sup> O asidōwai, aḡgō su naḡ. Aö bu watêḡ mac waloc, ma wasōm yom têḡ mac ḡa awha wakuc daḡ, dec oc wanem mac sa ḡalêḡ bocke? Ti geḡ aö bu waloc ma ḡalau Dabuḡ kêḡ yom têḡ aö, tu bu wahoc asê têḡ mac, me tu wawhê nem gauc sa me wandōhōḡ mac-ḡga me wahoc asê gitōm propet, dec aneḡ yom dau oc nem mac sa. <sup>7</sup> Akōc gauc pi gêḡ naḡ dakōc tu danem wê sip-ḡga, gitōm gasuc me gita. ḡamalac daḡ bu yu me ndic ḡapep dom, dec asa oc tōm bu êḡyalê wê dau ḡawa? <sup>8</sup> Ma ḡgac ndic dahuc-ḡga bu ndic ḡapep dom, dec asa oc êmasaḡ dau tu ndic siḡ-ḡga? <sup>9</sup> Ma mac lau naḡ asōm yom awha wakuc-ḡga yêc gōlōwac dabuḡ ḡalōm, naḡ bocdinaḡ. Bu yom kainaḡ dinaḡ ḡahu yêc awê dom, ma lau oc sêḡyalê ḡalêḡ bocke? Mac oc asōm yom dau tōm gêḡ ḡakêcsia ḡambwa-ḡambwa.

<sup>10</sup> Lau nom-ḡga si awha têtêḡ daêsam yêc, ma lau naḡ sêsōm dau si awha, naḡ sêḡyalê ḡahu. <sup>11</sup> ḡgac daḡ bu sōm dau ndê awha ma aö bu wanḡyalê ḡahu dom, dec aö walic iḡ gitōm ḡgac apa, ma iḡ oc lic aö bu ḡgac apa bocdinaḡ. <sup>12</sup> Ma yêc mac-ḡga bocdinaḡ. Mac tamkwê ḡalau Dabuḡ ndê mwasinḡ, bocdinaḡ dec tamkwê mwasinḡ naḡ tōm bu po gōlōwac dabuḡ sa, naḡ hōc gêlêc mwasinḡ ḡatō, tu bu akōm gōlōwac dabuḡ êḡsōwec tiatu.

<sup>13</sup> Bocdinaḡ dec ḡamalac naḡ sōm yom awha wakuc-ḡga, naḡ teḡ mbec bu Anötö kêḡ mwasinḡ nem yom dau kwi-ḡga têḡ iḡ whiḡ maḡ. <sup>14</sup> Bu têḡ ndoc aö gateḡ mbec ḡa yom awha wakuc-ḡga, naḡ aö daḡ neḡ gateḡ teḡ mbec, magoc aneḡ gauc këkuc mbec dau dom. <sup>15</sup> Bocdinaḡ aö oc wakōm sake? Aö wateḡ mbec ḡa awha wakuc naḡ aneḡ gateḡ këyalê, ma wateḡ mbec ḡa aö daḡ neḡ awhaḡ naḡ kayalê ḡahu, naḡ whiḡ. Aö wanem wê awha wakuc naḡ aneḡ gateḡ këyalê, ma wanem wê ḡa daḡ neḡ awhaḡ naḡ kayalê ḡahu,

nañ whiñ. <sup>16</sup> Am bu êmpirñ Anötö ña yom awha w akuc-nga, tòm nem gatôm kêyalê, ma ñamalac ñañ bu mbo gôlôwac dabuñ ñalôm nañ kêyalê awha dau dom, dec inñ oc tòm dom bu sôm, “Yomandô,” têtñ ndoc am gic bata nem yom. Ñahu bu inñ gêm gauc yom nañ am sôm. <sup>17</sup> Am daôm gêm d anñge Anötö ñapep, magoc am nem yom gêm ñamalac dinañ sa dom.

<sup>18</sup> Aô gam ñange Anötö bu inñ kêtñ mwasiñ wasôm yom awha wakuc-nga têtñ aô hóc gêlêc mac hoñ su. <sup>19</sup> Magoc têtñ têtñ nañ aô gambo gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ aô tac whiñ bu wasôm yom nañ lau hoñ sêñyalê, tu bu wandôhônñ ñac-nga. Aô bu wasôm yom ñalhô amanñañ nañ ñahu yêc awê, nañ hóc gêlêc bu wasôm yom awha wakuc-nga ñalhô 10,000, nañ lau hoñ sêñyalê ñahu dom.

<sup>20</sup> O asidôwai hac. Akôc gauc ñapep, atôm lau atu-tu. Akôc gauc atôm balêkoc sauñ dom. Ambo atôm balêkoc dedec tu gêtñ tigen-nga, nañ tu ambo ahê lêtñ sac-nga. <sup>21</sup> Gauc nem yom nañ Pômdau sôm, nañ sêto yêc bocdec bu:

Aô wañkiñ lau apa sênem aô awhañ ma wakêtñ puc lau dindec ña lau apa dau awha. Magoc ñac oc sêkêtñ ñange aô dom, tòm sêkêtñ ñange aneñ yom muñ su dom. *[Ais 28:11-12]*

<sup>22</sup> Pômdau kêtñ lau nañ sêsôm yom awha apa gitôm gêtñ dalô kaiñ ñañ, bu kêtñ puc lau Israel-nga nañ sêkêtñ whiñ inñ dom. Ma mwasiñ dasôm yom awha wakuc-nga inñ kaiñ tigen. Anötö kêtñ gitôm gêtñ dalô tu lau nañ sêkêtñ whiñ dom-nga. Inñ kêtñ tu lau sêkêtñ whiñ-nga-nga dom. Magoc mwasiñ dahoc yom asê tòm propet-nga, nañ inñ kêtñ tu lau sêkêtñ whiñ-nga-nga. Inñ kêtñ tu lau nañ sêkêtñ whiñ dom nañ-nga dom. <sup>23</sup> Bocdinañ, mac lau akêtñ whiñ-nga bu akac daôm sa ma mac hoñ bu asôm yom awha wakuc-nga, ma lau ñatô nañ sêkêtñ whiñ dom me si gauc sa pi gêtñ dau dom, nañ bu sêmbo sêwhiñ mac, dec ñac oc sêsôm sake? Ñac oc sêsôm bu mac nem gauc kêtñsônñ. <sup>24</sup> Magoc mac hoñ bu ahoc yom asê atôm propet têtñ ndoc lau kaiñ dinañ sêmbo sêwhiñ mac, dec mac nem yom oc kuñ ñac si ñalôm e sêñyalê bu sic waê bu sêtap matôc sa tu ñac si mêtê sac-nga. <sup>25</sup> Ma yom pi ñac si mêtê sac, nañ ñac gauc gêm bu sêsîñ yêc ñac si ñalôm, nañ mac nem yom oc puc asê tiawê. Ma bocdinañ ñac oc sêpônñ haduc anğô andô têtñ nom ma sêtoc Anötö sa. Ma ñac oc sêsôm asê bu, “Anötö mbo whiñ mac, yomandô!”

### *Pol whê ñagôliñ om-nga sa*

<sup>26</sup> Bocdinañ asidôwai, têtñ ndoc mac akac daôm sa tu alic om-nga, nañ lau ñatô sêkôc wê sêmeneñ, lau ñatô sêkôc yom bu sêndôhônñ lau, lau ñatô sêkôc yom nañ Ñalau Dabuñ hoc asê têtñ ñac, ñatô sêsôm yom awha wakuc-nga, ma ñatô sênem yom awha wakuc-nga dau kwi. Gêtñ hoñ nañ mac bu akôm, nañ akôm tu apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôñ-nga. <sup>27</sup> Lau bu sêsôm yom awha wakuc-nga, dec lu me tó sêsôm goc tòm. Ñañ sôm e pacndê, goc ñamalac tilu-nga sôm ndê. Ma ñamalac ñañ nem ñac si yom dau kwi mañ. <sup>28</sup> Magoc ñamalac nem y om dau kwi-nga ñañ bu mbo dom, goc ñamalac nañ tac whiñ bu sôm y om awha wakuc-nga nem dau dôñ yêc gôlôwac dabuñ ñalôm. Tòm bu inñ sôm inñ ndê yom awha wakuc-nga têtñ ndoc inñ mbo tawasê, ma yom dau yêc inñ ma Anötö ñasawa.

\* **14:22:** Aisaya ndê yom, nañ Pol to yêc ñabatinñ 21, nañ hêganônñ lau apa nañ Pômdau kêtñ bu sêñgwinñ lau Israel-nga nañ sêsôc inñ ñapu ti sêkêtñ whiñ inñ dom. Pol gêm dôhônñ lau apa awha, nañ lau Israel si ñacyo dinañ sêsôm, ma mwasiñ dasôm yom awha wakuc-nga. Lau Israel-nga sêkac si ñalôm kwi tu lau apa si yom-nga dom, ma Pol bu tó asê bu ñalêñ tigen, yom awha wakuc oc nem lau nañ sêkêtñ whiñ dom, nañ sa dom, me kac si ñalôm kwi e sêti lau sêkêtñ whiñ-nga dom. Ñabatinñ 23 whê gêtñ dau sa tiawê.

<sup>29</sup> Ma lau bu sêhoc yom asê sêtôm propet yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, dec lu me tö sêhoc yom asê, ma lau hoñ sêkêñ danğa ñapep ma sêñsahê yom dau. <sup>30</sup> Ñamalac dan bu ndöc mac ñalôm, ma Ñalau Dabuñ bu hoc yom dan asê têtñ in, dec ñamalac nan sôm yom mbo, nan hu sin ma kêtñ ñasawa têtñ ñamalac dinan bu sôm yom dau asê. <sup>31</sup> Gitôm bu mac hoñ ahoc yom asê atôm propet aô daôm aô daôm, bu andôhôn ti apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôñ. <sup>32</sup> Lau nan sêtap mwasin sa bu sêhoc yom asê sêtôm propet, nan sêtôm bu sênem gôlinj dau si lêtñ sêhoc yom dau asê-nga. <sup>33</sup> Bu Anötö tec bu in ndê lau sêkôm gêtñ bambalinj. In Anötö yom malô-nga.

Anötö ndê gôlôwac dabuñ hoñ sêñkuc lêtñ tigenj bocdec bu. <sup>34</sup> Têtñ ndoc mac akac sa tu alic om-nga, nan lauwhê sêsôm yom dom sic ñawaê. Ñac sêsôc laungac ñapu tôm yomsu sôm, ma sênem dau dôñ. <sup>35</sup> Awhê dan bu ngô yom dan nan in kêtñalê ñahu dom, nan nem dau dôñ e om pacndê, ma ndac nakwen têtñ ndoc inju sêmbo si andu. In bu sôm yom yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, nan gêtñ mayan-nga.

<sup>36</sup> Mac lau Korin-nga bu atec anej yom dindec, goc wandac mac bocdec bu. Anötö kêtñ ndê yom têtñ mac tamwasêm, me kêtñ têtñ mac mun bu andic dulu têtñ lau ñatô, a? <sup>37</sup> Asa nan gauc gêm bu in propet dan, me tap Ñalau Dabuñ ndê mwasin sa kêtñc, nan êñyalê bu yom nan gato têtñ mac, nan Pômdau dau ndê yatu. <sup>38</sup> Ñamalac dan bu kôc anej yom sa dom, nan Pômdau oc kôc in sa dom. <sup>39</sup> Bocdinan anej asidôwai, tamkwê mwasin bu ahoc yom asê atôm lau propet, ma alhac lau nan sêsôm yom awha wakuc-nga, nan ahuc dom. <sup>40</sup> Magoc têtñ ndoc mac bu alic om, nan akôm gêtñ hoñ ñapep ma ankc lêtñ solop.

## 15

### *Pol puc yom nan in hoc asê pi Yisu, nan dôñ*

<sup>1</sup> O asidôwai, aô bu wawhê mac nem gauc sa tiyham pi ñawaê ñayham nan gahoc asê têtñ mac mun su. Mac akôc ñawaê dau sa, ma ti mac nem akêtñ whin ñahu. <sup>2</sup> Ñawaê ñayham nan gahoc asê têtñ mac, nan tôc lêtñ Anötö nem mac si-nga asê, ma bocdinan dec asap dôñ ñapanj. Mac bu asap dôñ dom, dec mac nem akêtñ whin oc tisac ma ñandô mbasi.

<sup>3</sup> Bu yom nan gac dulu têtñ mac, nan kêtñc yom nan aô dauñ gangô mun su. Ma yom nan atu ma tinamata anej yom hoñ, nan bocdec bu. Kilisi mbac ndu tu yac neñ sac-nga, tôm yom nan sêto yêc, nan sôm. <sup>4</sup> Lau sêñsuhun in, ma têtñ bêc titô-nga Anötö un in sa, tôm sêto yêc nan. <sup>5</sup> Goc in hoc dau asê têtñ Pita, ma têtñ lau ñatô nan sêmbo ñngacsênomi 12 si tonj. <sup>6</sup> Ma tinambu in hoc dau asê têtñ asidôwai tonj atu nan sêmbo sêwhin dau. Ñac lau daêsam, sêhoc gêtñc 500 su. Kwahic dec ñac si lau ñatô sêmbac ndu su, magoc daêsam gacgenj sêmbo tali. <sup>7</sup> Tinambu in hoc dau asê têtñ Jems ma têtñ lau aposel hoñ. <sup>8</sup> Ma tinambu andô in hoc dau asê têtñ aô dauñ, nan gati aposel gitôm balêkoc nan dinda kôc so ndê têtñ. <sup>9</sup> Bu aô galic dauñ tôm lau aposel si ngac ñambu-nga solop. Sêsam aô bu aposel, magoc aô ngac ñayham dom bu sêhé ñaê aposel pi aô. Ñahu bu mun-nga lê aô gakêtñ kisa Anötö ndê lau sêkêñ whin-nga. <sup>10</sup> Magoc tu Anötö kêtñmwasin aô-nga, dec aô gati aposel, ma in ndê mwasin dau meñ ñambwa dom. Mba! Bu aô gakôm gwelenj gahoc gêtñc Kilisi ndê aposel hoñ su. Magoc aô dauñ gakôm dom. Anötö ndê mwasin puc aô dôñ, dec kêtñ ñaclai têtñ aô bu wakôm gwelenj.

11 Bocdinaŋ anyalê ɲapep bu yom naŋ aõ gahoc asê pi Kilisi, ma aposel hoŋ sêhoc asê, iŋ yom tigenŋ. Ma yom dau ti mac nem akêŋ whiŋ ɲahu.

### *Lau batê oc sêtisa*

12 Yac am mêtê ma ahoc asê bu Anötö uŋ Kilisi sa akêŋ lau batê-ɲga. Ma bocdinaŋ bocke dec mac nem lau ɲatô sêsôm bu lau batê oc sêtisa dom? 13 Aŋgô! Iŋ bu yom ɲandô bu lau batê sêtôm dom bu sêtisa, dec tôm dom bu Kilisi dau tisa ma mbo tali tiyham bocdinaŋ. 14 Ma Kilisi bu tisa su dom, dec mêtê naŋ yac am, naŋ oc ɲahu mbasi, ma mac nem akêŋ whiŋ ɲahu mbasi bocdinaŋ. 15 Ma gêŋ danŋ tiyham. Yac lau aposel am mêtê ma asôm bu Anötö uŋ Kilisi sa akêŋ lau batê-ɲga. Magoc mac asôm bu lau batê oc sêtisa dom. Mac nem yom bu yom ɲandô, dec mêtê naŋ yac ahoc asê pi Anötö, naŋ yom tasanŋ. 16 Bu lau batê bu sêtisa dom, dec Kilisi dau tisa su dom. 17 Ma iŋ bu yom ɲandô bu Anötö uŋ Kilisi sa su dom, dec mac nem akêŋ whiŋ oc ɲandô mbasi, ma mac nem sac gacgeŋ yêc mac-ɲga. 18 Ma Anötö bu uŋ Kilisi sa su dom, dec lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu ma sêmbac ndu su, naŋ gacgeŋ siŋga su. 19 Tu Kilisi-ɲga dec yac dakêŋ batanŋ bu Anötö oc uŋ yac hoŋ sa têŋ têm ɲambu-ɲga. Yom dau bu yom ɲandô dom, dec gêŋ naŋ dakêŋ batanŋ, naŋ gêŋ têm kwahic dec-ɲga ɲambwa ma ɲandô mbasi têŋ têm ɲambu-ɲga. Ma lau hoŋ oc sêpu yac ma sêlic yac tôm lau gauc mbasi-ɲga.

20 Magoc Anötö uŋ Kilisi sa akêŋ lau batê-ɲga yomandô. Iŋ gitôm lau hoŋ naŋ sêmbac ndu su, naŋ si ɲgac mbêc. 21 ɲamalac tigenŋ ti dambac ndu ɲahu. Ma ɲamalac tigenŋ ti datisa akêŋ lau batê-ɲga ɲahu. 22 Yomandô! Tu Adam-ɲga dec yac hoŋ dawêkaiŋ seŋ dambac ndu-ɲga. Magoc tu Kilisi-ɲga dec lau naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ sêwêkaiŋ seŋ sêmo tali-ɲga. 23 Tigenŋ lau naŋ sêmbac ndu, naŋ oc sêtisa tôm ɲandoc. Kilisi tisa muŋ, gitôm gêŋ ɲandô mbêc. Ma têŋ ndoc iŋ mbu meŋ, naŋ lau naŋ sêti iŋ ndê, naŋ oc sêtisa. 24 Têŋ dinaŋ iŋ oc ndic bata têm kwahic dec-ɲga, ma iŋ oc seŋ ɲaclai ti ɲagôliŋ hoŋ su, ma kêŋ gêŋ hoŋ sip Damaŋ Anötö amba bu nem gôliŋ. 25 Bu Kilisi gic waê bu nem gôliŋ e iŋ kêŋ iŋ ndê ɲacyo hoŋ sêsôc iŋ gahi ɲapu. 26 Ma ɲacyo ɲambu-ɲga naŋ iŋ oc seŋ su, naŋ ɲaclai dambac ndu-ɲga. 27 Sêto yom yêc bocdec bu:

Iŋ kêŋ gêŋ hoŋ sêsôc iŋ gahi ɲapu.

[BW 8:6]

Yom dinaŋ pi ‘gêŋ hoŋ,’ naŋ hêganôŋ Anötö dom, bu Anötö dau kêŋ ɲaclai têŋ Kilisi pi gêŋ hoŋ. 28 Tigenŋ têŋ ndoc Anötö ndê Atu dau kêŋ gêŋ hoŋ sêsôc iŋ ndê gôliŋ ɲapu su, naŋ goc iŋ dau oc sôc Anötö ɲapu. Ma bocdinaŋ Anötö tigenŋ oc ti ɲadau ma nem gôliŋ gêŋ hoŋ.

29 Anötö oc uŋ lau batê sa têŋ têm ɲambu-ɲga, yomandô. Bu bocdinaŋ dom, dec tu sake-ɲga lau ɲatô sêliŋ sanŋu tu lau naŋ sêmbac ndu su-ɲga? 30 Ma gauc nem yac lau aposel. Tu sake-ɲga yac ahôc ɲawapac ti kisa ɲapanŋ tu gwelêŋ ɲawaê ɲayham-ɲga? 31 O asidôwai. Aõ gapo mac nem waêm sa tu mac nem akêŋ whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ɲga. Mac anyalê bu yom dau iŋ yom ɲandô, dec anyalê bu yom dec iŋ yom ɲandô bocdinaŋ. Lau sêkôm bu sêndic aõ ndu tôm bêc hoŋ. 32 Yêc malac Epesas lau sêkêŋ kisa aõ gitôm bôclai sac, magoc aõ gac siŋ têŋ ɲac ti ɲanŋa. Magoc lau batê bu sêtisa dom, tôm mac

\* 15:29: Mêtê dau ɲahu yêc awê dom, magoc Pol ndê yom tôc asê bu lau Korin ɲatô sêliŋ sanŋu tu ɲac si lau naŋ sêmbac ndu-ɲga. Mboe lau batê dinaŋ sêkêŋ whiŋ Yisu su, magoc sêliŋ busanŋu su dom têŋ ndoc sêmo tali, ma tu dinaŋ-ɲga dec lau ɲatô sêliŋ sanŋu tu ɲac-ɲga. Pol sôm bu mêtê dinaŋ iŋ solop me so dom, magoc iŋ sôm yom pi mêtê dau tu bu puc iŋ ndê yom pi lau batê sêtisa-ɲga naŋ dôŋ.

nem lau n̄atô sêsôm, dec aô neŋ gwelen n̄awaê n̄ayham-n̄ga in̄ n̄amalac n̄ambwa si gêŋ, ma oc nem aô sa dan̄ dom. Bu bocdinan̄ dec dakôm tôm yom nan̄ sêto yêc bocdec bu:

Gauc nem gêŋ danen̄ ti danôm-n̄ga en̄, bu n̄asawa apê en̄ yac oc dambac ndu ma dandinan̄. [Ais 22:13]

<sup>33</sup> Ayob daôm bu lau sêŋsau mac dom. Gauc nem yom nan̄ sêsôm bocdec bu, “Mac bu ambo awhin̄ lau nan̄ sêkôm mêtê sac, dec mêtê sac dau oc kôm mac nem mêtê n̄ayham tisac whin̄.” <sup>34</sup> Aô wasôm têŋ mac bu mayam daôm, bu mac nem lau n̄atô sêsa si lêŋ gitôm sem gauc Anôtô ma sêsap mêtê sac dôŋ n̄apan̄. Bocdinan̄ akôc gauc n̄apep ma ahu mêtê sac sin̄ gagcŋ.

### *Lau oc sêtisa ti n̄amlic kain̄ bocke?*

<sup>35</sup> Mboe mac nem lau n̄atô oc sêndac, “Anôtô oc uŋ lau batê sa n̄alêŋ bocke?” me “Lau batê oc sêtisa ti n̄amlic kain̄ bocke?” <sup>36</sup> Yom dau in̄ yom gauc mbasi-n̄ga. An̄gô! Gêŋ nan̄ mac asô sip nom, nan̄ bu tibalê dom, dec oc po pi men̄ dom. <sup>37</sup> Mac bu asô gêŋ n̄amatu gitôm yan̄gom me gêŋ n̄awhê n̄atô, dec mac asô gêŋ dau n̄agatôm nan̄ oc po pi men̄ tin̄ambu, nan̄ dom, magoc asô n̄amatu n̄ambwa sip nom. <sup>38</sup> Ma Anôtô dau kêŋ gêŋ n̄agatôm têŋ gêŋ n̄awhê tôm in̄ dau kêmasan̄ su. In̄ kêŋ n̄agatôm tidau-tidau têŋ gêŋ n̄awhê tigen-tigen. <sup>39</sup> Ma n̄agatôm ti n̄amlic nan̄ in̄ kêŋ têŋ gêŋ hon̄, nan̄ sêtôm dau d om. In̄ kêŋ n̄amalac si n̄amlic kain̄ dan̄, ma bôc si kain̄ dan̄, ma mbac ti i bocdinan̄. <sup>40</sup> Gêŋ undambê-n̄ga sêmbo ti n̄ac si n̄awasi kain̄ dan̄, ma gêŋ nom-n̄ga sêmbo ti n̄ac si n̄awasi kain̄ dan̄ bocdinan̄. <sup>41</sup> Ac ti ayô ma tata hon̄ si n̄awasi têŋtêŋ. Ma tata hon̄ si n̄awasi gitôm dau dom. <sup>42</sup> Ma têŋ ndoc lau batê sêtisa, nan̄ oc n̄alêŋ kain̄ tigen. Lau batê nan̄ tan̄suhun̄ sip nom, nan̄ si n̄amlic in̄ gêŋ têm kwahic dec-n̄ga, ma tôm dom bu yêc n̄apan̄. Magoc Anôtô oc uŋ sa ma nem kwi ti gêŋ yêc n̄apan̄-n̄ga. <sup>43</sup> Gêŋ nan̄ tan̄suhun̄ in̄ gêŋ waêm̄ba, magoc Anôtô oc uŋ sa ma kôm ti gêŋ tiwaê. Tan̄suhun̄ gêŋ n̄aclai mba, magoc Anôtô oc uŋ sa ti n̄aclai. <sup>44</sup> Bu yac tan̄suhun̄ n̄amlic nom-n̄ga, magoc Anôtô oc uŋ sa ti n̄amlic wakuc undambê-n̄ga. Yac tan̄yalê bu n̄amlic nom-n̄ga dec yêc, ma n̄amlic undambê-n̄ga yêc bocdinan̄. <sup>45</sup> Anôtô kêmasan̄ n̄amalac si n̄amlic nom-n̄ga, tôm yom nan̄ sêto yêc bocdec bu:

N̄gac n̄amata-n̄ga Adam in̄ ti gêŋ tali. [Gen 2:7]

Ma Adam n̄ambu-n̄ga, nan̄ Kilisi dau, nan̄ tisa ti n̄amlic undambê-n̄ga. Ma yac oc dambo tan̄li tu in̄-n̄ga, ma datap neŋ n̄amlic wakuc undambê-n̄ga sa, tôm in̄ ndê. <sup>46</sup> Yac dakôc n̄amlic undambê-n̄ga muŋ dom, magoc dakôc n̄amlic nom-n̄ga muŋ, ma tin̄ambu oc datap n̄amlic undambê-n̄ga sa. <sup>47</sup> N̄amalac n̄amata-n̄ga men̄ akêŋ nom. Magoc n̄amalac tilu-n̄ga men̄ akêŋ undambê. <sup>48-49</sup> Kwahic dec yac hon̄ dambo datôm n̄amalac nom-n̄ga n̄amata-n̄ga dinan̄. Dinan̄i sêkôc yac bu dambo datôm n̄amalac nom-n̄ga dinan̄. Magoc lau nan̄ sêmbo undambê, nan̄ sêmbo sêtôm n̄ amalac undambê-n̄ga, ma tin̄ambu yac oc datiwakuc, ma dambo datôm n̄amalac undambê-n̄ga.

<sup>50</sup> Bocdinan̄ anen̄ asidôwai, aô wasôm têŋ mac bu yac datôm dom bu dasôc Anôtô ndê gamen̄ undambê-n̄ga ti neŋ n̄amlic têm kwahic dec-n̄ga. Bu yac neŋ dac ti n̄amsôm in̄ gêŋ yêc n̄apan̄-n̄ga dom, ma tôm dom bu wêkain̄ gamen̄ dandôc tan̄li n̄apan̄-n̄ga. <sup>51</sup> Aô bu wasôm yom n̄ahu atu dan̄ têŋ mac an̄gô. Yac hon̄ oc dambac ndu dom, magoc Anôtô oc nem yac hon̄ kwi ma kêŋ n̄amlic wakuc têŋ yac. <sup>52</sup> Têŋ bêc n̄ambu-n̄ga dahuc oc tan̄, ma sep tigen̄ lau batê oc sêtisa ti n̄amlic wakuc sêndôc tali n̄apan̄-n̄ga. Ma Anôtô oc nem yac lau nan̄



dambo tarji, narj kwi dawhinj, ma kêñ ñamlic wakuc têtj yac. <sup>53-54</sup> Bu ñamlic nom-nga oc tòm dom bu yêc ñapañ, ma gic waê bu ñiñga. Bocdinañ têtj bêc ñambu-nga Anötö oc nem ñamlic nom-nga kwi ti gêtj yêc ñapañ-nga, narj tòm dom bu ñiñga. Gauc nem yom narj sêto yêc bocdec bu:

Anötö ku ñaclai dambac ndu-nga dulu su, ma pacndê sambuc. [*Ais 25:8*]

Yom dau oc ñandô sa têtj bêc ñambu-nga.

<sup>55</sup> O ñaclai dambac ndu-nga, am oc ku yac dulu ñalêtj bocke? Am nem ñamalic ndic yac ndu-nga yêc nde? [*Hos 13:14*]

<sup>56</sup> Ñamalic narj wê yac dasa señ dambac ndu-nga, narj mêtê sac. Ma yomsu kêñ ñaclai têtj mêtê sac. <sup>57</sup> Magoc danem danje Anötö narj ku yac neñ ñacyo dulu tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. <sup>58</sup> Bocdinañ, aneñ asidôwai atac whiñ-nga, alhac ñañga ma ayob daôm bu gêtj danj ku mac dulu dom. Akêtj nem ñalôm sambuc tu Pômdau ndê gwelen-nga. Bu mac anyalê su bu gêtj bocke narj mac akôm tu Pômdau-nga, narj gêtj ñandô mbasi-nga dom. Oc nem ñandô!

## 16

### *Sêkêtj da bu sênem lau sêkêtj whiñ-nga ñatô sa*

<sup>1</sup> Aô wasôm yom pi awa narj mac bu andic sa bu anem Anötö ndê lau dabuñ Jerusalem-nga sa. Akôm tòm yom narj aô gasôm têtj gôlôwac dabuñ narj sêmbo gameñ Galesia-nga, narj su. <sup>2</sup> Tòm wake ñabêc ñamata-nga sambob, mac tigen-tigen andic nem awa da-nga sa tòm awa narj mac tigen-tigen atap sa yêc wake dinañ ñalôm. Andic sa gwanan ma akêtj ndöc. Ma têtj ndoc aô wahôc asê mac yêc malac Korin, narj oc wakêtj ñawapac têtj mac bu andic sa têtj têtj dinañ-nga dom. <sup>3</sup> Anyaliñ lau ñatô sa narj mac alic ñayham bu sêkôc mac nem da dau, ma sêkêtj têtj gôlôwac dabuñ Jerusalem-nga. Ma têtj ndoc aô wahôc asê mac, narj wato bapia puc ñac dôñ-nga ma wanñiñ ñac sêndi. <sup>4</sup> Ma aô bu walic tòm bu aô dauñ watêtj Jerusalem wandi, goc yac anjêlêtj awhiñ dauñ.

### *Pol ti lau ñatô oc sêndic lau Korin kêsi*

<sup>5</sup> Aô gauc gêm bu wandic lau gameñ Masedonia-nga kêsi, ma tiñambu watêtj mac waloc. <sup>6</sup> Aô bu wambo wawhiñ mac ñasawa baliñ, mboe aô oc wambo e ndoc uhô-nga pacndê. Ma bocdinañ oc tòm bu mac anem aô sa tu señ bocke narj wasa tiñambu-nga. <sup>7</sup> Aô gakêtj batan bu Pômdau oc kêñ ñasawa baliñ têtj aô tu wambo wawhiñ mac-nga. Magoc aô bu waloc ñagahô, d ec oc tòm dom bu wambo wawhiñ mac ñasawa baliñ. <sup>8</sup> Kwahic dec aô oc gacgeñ wambo malac Epesas e Om †Pentikos-nga pacndê. <sup>9</sup> Nahu bu Pômdau gêlêc gatam su bu wakôm gwelenj atu danj yêc dindec e ñandô sa. Ma gêtj danj whiñ, narj lau daêsam sêkêtj kisa aô yêc dec.

<sup>10</sup> Timoti bu hôc asê mac, narj goc akôc iñ sa ti yom malô, tu bu iñ mbo whiñ mac ti atac pa su enj. Nahu bu iñ kôm Pômdau ndê gwelenj tòm aô gakôm. <sup>11</sup> Alic bu lau danj sêtêc iñ me sêpu iñ dom. Ma têtj ndoc iñ bu mbu têtj aô meñ, narj anñiñ iñ lhô meñ ti yom malô. Aô gakêtj batan bu ñasawa sauñ Timoti ma asidôwai ñatô oc sêmbu sêtêtj aô sêmeñ.

<sup>12</sup> Yom pi yac neñ asidôwai Apolos wasôm bocdec bu. Aô gateñ iñ tidim daêsam bu êñsêlêtj whiñ asidôwai ñatô ma têtj mac loc. Kwahic dec iñ sôm bu iñ oc loc dom, magoc têtj ndoc iñ tap ñasawa ñayham danj sa, narj iñ oc loc.

### *Yom ñambu-nga*

<sup>13</sup> Anem ali, asap nem mêtê akêtj whiñ-nga dôñ ñapañ, ma alhac ñañga ti nem ñalôm pêtj dôñ. <sup>14</sup> Ma akôm nem gêtj honj ti mêtê atac whiñ-nga.

<sup>15</sup> O asidôwai. Mac anjalê bu Stepanas ma lau hoŋ nan sêmbô in ndê andu, nan sêti lau ŋamata-ŋga tu sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga yêc mac nem gameŋ Akaya-ŋga. Ma ŋac sêkêŋ si ŋalôm sambuc tu sênem akiŋ Anötö ndê lau dabuŋ-ŋga. Kwahic dec aö bu wandac mac bocdec bu. <sup>16</sup> Lau kaiŋ dinaŋ, ma lau asa nan sêlhac sêwhiŋ ŋac ma sêkôm gwelenŋ ŋawaê ŋayham-ŋga, nan asôc ŋac ŋapu. <sup>17</sup> Têŋ ndoc Stepanas lu Fotunatas ma Akayakus sêmenŋ akêŋ Korin ma sêhôt asê aö, nan sêkôm aö atac ŋayham atu. Nahu bu ŋac sêkôt mac hoŋ anôm sêtêŋ aö sêmenŋ. <sup>18</sup> ŋac sêkôm aö nenŋ ŋalôm tighô, tôm sêkôm mac nem ŋalôm tighô têŋ têm sêmbô sêwhiŋ mac. Tu dinaŋ-ŋga dec wasôm têŋ mac bu atoc lau kaiŋ dinaŋ sa ŋapep.

*Pol ti lau ŋatô sêkôm acsalô têŋ lau Korin-ŋga*

<sup>19</sup> Gôlôwac dabuŋ titonŋ-titonŋ hoŋ nan sêmbô gameŋ Esia-ŋga dindec, nan sêkêŋ si acsalô ŋayham têŋ mac hoŋ. Ma Akwila lu Prisila ti gôlôwac dabuŋ nan sêkac sa yêc inlu si andu, nan sêkêŋ acsalô ŋayham ti atac whiŋ têŋ mac tu Pômdau-ŋga. <sup>20</sup> Ma asidôwai hoŋ nan sêmbô gameŋ dindec sêkêŋ acsalô têŋ mac bocdinaŋ. Mac hoŋ akam daôm, anjuc Anötö ndê lau dabuŋ si lêŋ.

<sup>21</sup> Aö Pol gato yom dindec ŋa dauŋ amanŋ tu bu wakêŋ aneŋ acsalô têŋ mac-ŋga.

<sup>22</sup> ŋamalac danŋ bu atac tec Pômdau, nan Anötö pucbo inŋ. O Pômdau, mbu mwenŋ! <sup>23</sup> Pômdau Yisu ndê mwasinŋ têŋ mac. <sup>24</sup> Aö bu wakêŋ aneŋ atac whiŋ têŋ mac lau akêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga hoŋ.

## Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Korin-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj ndoc inj mbo gamej Masedonia-nga. Inj tap sa bu aposel tasanj ñatô sêkôm gwelenj sêmbô malac Korin, ma sêndôhônj yom tasanj têtj lau sêkênj whinj-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu inj aposel ñandô dom. Bocdinañ Pol to bapia dindéc têtj ñac bu whê dau sa bu inj aposel ñandô, ma bu puc lau Korin-nga dôñ tu bu sêsôc lau tasanj dinañ si yom ñapu dom. Tinjambu inj kêkinj Taitus têtj ñac gi bu lic ñac sêmbô ñalêñ bocke, ma Taitus mbu meñ ma sôm têtj Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc inj ndê yom ñapu, ma sem dau kwi.

Pol to bapia dindéc ma tôc asê bu inj tac ñayham kêlêc tu ñgô Taitus ndê ñawaê pi lau Korin-nga. Ma inj whê inj ndê lêñ tu ndic ñac kêsi-nga sa. Inj sôm têtj ñac bu sêmatôc aposel tasanj dinañ, ma sêmatôc ñac ñau si lau nañ sêkôm mêtê sac, nañ sêwhinj. Ma inj to yom pi ñac si gwelenj sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nañ sêpônâ dau, nañ sa-nga.

### *Yom ñamata-nga*

<sup>1</sup> Aô Pol, nañ gati Yisu Kilisi ndê †aposel kêkuc Anötô ndê atac whinj, gambo gawhinj yac neñ asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têtj Anötô ndê gôlôwac dabunj yêc malac Korin, ma têtj Anötô ndê lau dabunj honj yêc gamej Akaya-nga. <sup>2</sup> Mwasinj ti yom malô akêñ Damañ Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi têtj mac.

### *Anötô gêm malô ndê lau*

<sup>3-4</sup> Tampinj Anötô, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba. Inj Damañ nañ tawalô ti gêm malô yac yêc ñawapac honj-nga. Ma tu dinañ-nga dec yac atôm bu anem malô lau nañ ñawapac tidau-tidau tap ñac sa, ñalêñ tigenj tôm Anötô dau kôm têtj yac. <sup>5</sup> Nahu bu ñawapac ti ñandê tôm Kilisi hôc, nañ kêsalê yac ahuc tu yac am akinj inj-nga. Magoc tu Kilisi-nga, dec Anötô ndê mwasinj nem malô yac-nga kêsalê yac ahuc bocdinañ. <sup>6</sup> Têtj ndoc bocke ñawapac tap yac sa, nañ alic ñayham bu ahôc tu bu anem malô mac-nga, ma tu mac atap Anötô ndê mwasinj nem mac si-nga sa. Ma têtj ndoc Anötô gêm malô yac, nañ mwasinj dau golom mac bocdinañ, ma gêm mac sa bu alhac ñanğa ti nem atac pa su, ma ahôc ñawapac kainj tigenj tôm yac ahôc. <sup>7</sup> Yac anyalê bu mac ahôc ñawapac awhinj yac, ma Anötô oc nem malô mac ti puc mac dôñ awhinj yac bocdinañ. Tu dinañ-nga dec yac atac lu-lu tu mac nem akêñ whinj-nga dom.

### *Aposel sêhóc ñawapac daêsam*

<sup>8</sup> O asidôwai. Anyalê pi ñandô enj bu yac ahôc ñawapac atu-tu daêsam yêc gamej Esia-nga. Gêñ dinañ kêgwiniñ yac ñandô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e yac gauc gêm bu oc señ yac su andinañ. <sup>9</sup> Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têm ambo tanji-nga pacndê têtj ndoc dinañ. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônj yac bu tanjkwê yac daunj mba licwalô dom, magoc tanjkwê Anötô nañ tôm bu unj lau batê sa, nañ ndê ñaclai. <sup>10</sup> Yac gauc gêm bu ñawapac dinañ oc ku yac dulu, magoc Anötô kêgaho yac su. Ma yac akêñ whinj ti tanjkwê inj bu nem yac sa ñalêñ tigenj dinañ ñapan. <sup>11</sup> Ma yac akêñ whinj bu mbec nañ mac atenj, nañ oc nem yac sa bocdinañ. Têtj ndoc ñawapac bu tap

yac sa tiyham, naŋ Anötö oc nem yac sa tu mac nem mbec-ŋga. Ma lau daêsam naŋ sêlic gêŋ dau, naŋ oc sênem danŋe Anötö tu iŋ ndê mwasiŋ naŋ kêŋ têtŋ yac-ŋga.

*Pol kêŋ ndê têtŋ ndic lau Korin kêsi-ŋga pi ahic*

<sup>12</sup> Anŋô su naŋ. Lêŋ ti sakiŋ naŋ yac akôm ambo nom, naŋ akôm aŋkuc gauc nom-ŋga danŋ dom. Mba. Yêc yac mba ŋalôm yac akêŋ whiŋ bu yac asa mba lêŋ tôm Anötö atac whiŋ eŋ. Yac akôm gwelenŋ hoŋ ti mba ŋalôm ma gauc sambuc, ma asa lêŋ ŋawasi eŋ, tôm Anötö ndê mwasiŋ puc yac dôŋ. Ma têtŋ ndoc yac ambo awhiŋ mac, naŋ yac aŋkuc lêŋ tigerŋ dinanŋ. Lêŋ dau ti yac mba ŋahu apo dauŋ sa-ŋga. <sup>13-14</sup> Lau ŋatô sêsôm bu yom hoŋ naŋ yac ato têtŋ mac, naŋ ŋahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma anyalê. Magoc mba. Kwahic dec mac anyalê yac ti mba gwelenŋ ŋahu ŋapep su dom. Magoc yac akêŋ batanŋ bu mac oc anyalê yac pi ŋandô eŋ. Ma bocdinaŋ yac oc ati mac nem ŋahu apo daôm sa-ŋga, ma mac oc ati yac mba ŋahu apo dauŋ sa-ŋga têtŋ ndoc Pômdau Yisu mbu meŋ.

<sup>15-16</sup> Aneŋ ŋalôm pêŋ dôŋ pi mac, dec galic ŋayham ma kamasanŋ neŋ lêŋ bu wandic mac kêsi tidim lu. Aô gauc gêm bu wandic mac kêsi têtŋ ndoc watêtŋ gameŋ Masedonia-ŋga wandi. Ma têtŋ ndoc wambu akêŋ gameŋ dinanŋ wameŋ, naŋ gauc gêm bu oc walic mac tiyham. Ŋalêŋ dinanŋ oc tôm bu wanem mac sa tidim lu, ma tiŋambu dec oc tôm bu mac aŋkiŋ aô watêtŋ gameŋ Judia-ŋga wandi. <sup>17</sup> Magoc tu aô gac mac kêsi dom têtŋ ndoc gambu akêŋ gameŋ Masedonia-ŋga, dec mac gauc gêm bocke? Aô kamasanŋ lêŋ dinanŋ gitôm gêŋ ŋambwa-ŋga, a? Me aô gasôm “Aêc, aô waloc,” ma ŋasawa sauŋ gakac awhanŋ kwi, ma gasôm bu “Mba, aô oc waloc dom,” kakuc lau nom-ŋga si lêŋ, a?

<sup>18</sup> Anŋô su naŋ. Anötö iŋ Yom Ŋandô Ŋadau, ma bocdinaŋ yac lau naŋ am akiŋ iŋ, naŋ atôm dom bu aŋsau mac atôm lau naŋ sêsôm “Aêc,” ma ŋasawa sauŋ sêkac si ŋalôm kwi tiyham, ma sêsôm “Mba.” <sup>19</sup> Bu ŋawaê ŋayham naŋ alu Sailas ma Timoti ahoc asê têtŋ mac pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi, naŋ tôc asê bu Anötö gôlôc tidôŋ bu kôc yac sa, ma sôm “Aêc” têtŋ yac tu Kilisi-ŋga. Ma iŋ gitôm dom bu sôm “Aêc” têtŋ mac, ma ŋagahô kac ndê awha kwi, ma sôm “Mba.” <sup>20</sup> Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö gic bata, naŋ iŋ oc kôm ŋandô sa ma sôm “Aêc” têtŋ yac tu Kilisi-ŋga. Ma tu Yisu Kilisi-ŋga dasôm “Yomandô” tu Anötö ndê yom-ŋga, ma datoc iŋ ndê waê sa. <sup>21</sup> Anötö dau puc mac ma yac dôŋ, bu dasap neŋ dakêŋ whiŋ Yisu Kilisi dôŋ ŋapanŋ. Iŋ kêyalinŋ yac sa dati iŋ ndê. <sup>22</sup> Ma iŋ kêŋ ndê Ŋalau Dabuŋ sip yac neŋ ŋalôm tôm gêŋ ŋandô mbêc. Ma tu dinanŋ-ŋga yac tanyalê bu mwasiŋ hoŋ naŋ iŋ gic bata bu kêŋ têtŋ yac, naŋ iŋ oc kôm ŋandô sa. Ma Ŋalau dau ti Anötö ndê ŋadalô naŋ tôc asê bu iŋ ndê lau yac.

<sup>23</sup> Anŋô su naŋ. Aô gambu gatêtŋ malac Korin dom, ŋahu bu mac asap nem lêŋ giso ŋatô dôŋ ambo, ma aô gatec bu waloc ma wakôm mac nem ŋalôm ŋawapac andô tu wamatôc mac-ŋga. Anötö kêyalê aneŋ ŋalôm, ma aô wasôm yêc iŋ anŋô-ŋga bu yom dau iŋ yom ŋandô. <sup>24</sup> Aô gasôm yom pi mac nem lêŋ giso tu bu yac ati mac nem akêŋ whiŋ ŋadaui lec dom. Mba. Mac tigerŋ-tigerŋ alhac Anötö anŋô-ŋga tu daôm nem akêŋ whiŋ-ŋga. Ma yac akôm gwelenŋ awhiŋ mac tu bu mac asa nem lêŋ ŋapep e ambo ti atac ŋayham eŋ.

## 2

<sup>1</sup> Tu dinanŋ-ŋga dec aô gauc gêm tidôŋ bu wambu watêtŋ mac waloc dom, ŋahu bu aô gatec bu yac dambo ti ŋalôm ŋawapac tiyham tu wamatôc mac-ŋga.

<sup>2</sup> Ma aö bu wakôm mac ñalôm ñawapac, dec asa mbo bu kôm aö atac ñayham? Bu mac lau daöm dinanñ ati aneñ atac ñayham ñahu. <sup>3</sup> Tu dinanñ-ña dec aö gac mac kêsi tôm aö gasôm su, nanñ dom, magoc gato bapia danñ têtñ mac. Ma aö gakêtñ batanñ bu mac oc asôc aneñ yom dau ñapu. Ma bocdinanñ têtñ ndoc aö bu watêtñ mac waloc, nanñ ñawapac danñ oc yêc yac ñasawa dom, ma gêtñ dau oc kôm aö atac ñayham. Ma aö gakêtñ whinñ bu mac honñ oc atac ñayham awhinñ aö. <sup>4</sup> Yom dau aö kayalê bu yom ñanña, ma aö gato ti tanñsulu eñ, ma kasahê ñawapac ti ñandê atu yêc neñ ñalôm. Aö gato tu bu wakêtñ ñawapac têtñ mac-ña dom, magoc tu bu watôc asê bu aö atac whinñ mac ndu andô.

*Pol sôm bu sêsuc ñac si ñamalac danñ ndê sac kwi*

<sup>5</sup> Mac nem ñgac danñ kôm aö ñayom, ma gêtñ dau kêtñ ñawapac têtñ aö tanñwasêtñ dom. Aö gatec bu wasôm yom daêsam pi gêtñ dau, tigenñ aö wasôm têtñ mac bu inñ kêtñ wapac mac honñ bocdinanñ. <sup>6</sup> Magoc kwahic dec inñ pu dau, dec aö wasôm têtñ mac bu lêtñ bocke nanñ gôlôwac dabunñ sêsôm tidôñ tu sêmatôc inñ-ña, nanñ gitôm. <sup>7</sup> Aö gatec bu inñ mbo ti ñalôm ñawapac atu ñapanñ, ma bocdinanñ asuc inñ ndê sac kwi, ma anem malô inñ ndê ñalôm. <sup>8</sup> Aö atac whinñ bu mac akôm bocdinanñ, tu bu atôc asê têtñ inñ bu mac atac whinñ inñ. <sup>9</sup> Yom nanñ aö gato pi ñgac dinanñ, nanñ gato tu bu wanñsahê mac bu oc asôc aneñ yom honñ ñapu, me mba. <sup>10</sup> Mac bu asuc ñamalac dinanñ ndê giso kwi, dec aö wasuc inñ ndê sac kwi bocdinanñ. Bu giso bocke nanñ inñ kôm têtñ aö, nanñ Kilisi kêyalê bu aö gasuc kwi, ma aö gakôm bocdinanñ tu bu wanem mac sa tu lêtñ amatôc giso-ña ti apinñ daom dôtñ-ña. <sup>11</sup> Aö gatec bu mac akêtñ ñasawa têtñ Sadanñ bu señ lêtñ dapinñ dauñ dôtñ-ña su. Bu yac tanñyalê Sadanñ ndê lêtñ honñ su.

*Pol tac whinñ bu lic Taitus*

<sup>12</sup> Têtñ ndoc aö gatêtñ malac Troas ga, nanñ galic bu Pômdau gêlêc gatam su têtñ aö bu wahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê yêc gameñ dinanñ. <sup>13</sup> Magoc aneñ ñalôm gi lu gi lu, ñahu bu aö gatap aneñ asidôwa Taitus sa yêc malac dinanñ dom. Tu dinanñ-ña aö gahu lau malac dinanñ-ña sinñ, ma gatêtñ gameñ Masedonia-ña ga.

*Pol whê lau aposel si gwelenñ sa*

<sup>14</sup> Magoc aö bu wanem danñe Anôtô, ñahu bu inñ wê yac lau nanñ dakêtñ whinñ Kilisi, gitôm ñgac sinñsêlêc ti ndê lau sinñ-ña nanñ sêku si ñacyo honñ dulu. Ma wanem danñe inñ bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelenñ nanñ inñ kêtñ sip yac amanñ-ña. Ma gauc pi Kilisi dau, inñ gitôm gêtñ malu ñayham nanñ ñamalu pôm gameñ kwi. <sup>15-16</sup> Bu Anôtô gêlic yac atôm gêtñ malu ñayham, tu yac mba gwelenñ ahoc ñawaê ñayham asê pi Kilisi-ña. Lau nanñ sêkôc ñawaê dau sa ma sêtap señ sêndôc tali-ña sa, nanñ sêlic yac ti mba gwelenñ tôm sêñgu gêtñ ñamalu ñayham. Magoc lau nanñ sêkôc sa dom dec sic waê bu sêningña, nanñ sêtec yac ti mba gwelenñ tôm sêñgu gêtñ mbôp ñasu. Gwelenñ ñawaê ñayham-ña dau inñ gwelenñ atu andô, ma yac neñ asa gitôm bu kôm? <sup>17</sup> Magoc tu Anôtô puc yac dôtñ-ña, dec yac atôm bu akôm. Ma yac akôm tôm lau daêsam nanñ sêkôm tu sêtap awa sa-ña lec dom. Mba. Yac anñyalê tidôtñ bu Anôtô kêyalinñ yac sa ma pinñ yac dôtñ am daminñ Kilisi, dec akôm gwelenñ ñawaê ñayham-ña ti ñalôm ñawasi ambo inñ anñgô-ña.

**3**

*Lau Korin-ña si lêtñ whê Pol ndê gwelenñ sa*

<sup>1</sup> Mac gauc gêm bu yac asôm yom dindec tu bu atoc dauj sa-nga, a? Mba. Lau n̄atô sêkôc bapia whê nac sa tu sêkôm gwelenj-nga. Magoc yac atôm lau dinañ dom. Yac ahêgo dauj bu akôc bapia danj bu whê yac sa têtj mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têtj lau n̄atô-nga dom. Mba. <sup>2</sup> Nahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-nga, nanj sêto yêc yac mba n̄alôm. Ma têtj ndoc lau sêlic mac nem lêtj ti sakinj, nanj tôm nac sêsam bapia dau, ma sênjalê bu yac aposel n̄andô. <sup>3</sup> Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelenj-nga. Ma têtj ndoc lau sêlic mac asa nem lêtj tiwakuc, nanj tôm sêlic bapia whê yac sa têtj nac-nga. Ma mac atôm bapia nanj sêto n̄a kêlêpê me atôm Moses ndê yomsu nanj Anötô to pi hoc, nanj dom. Mba! Mac atôm bapia nanj Anötô Tali N̄adau ndê N̄alau to, ma inj to sip n̄amalac si n̄alôm.

*Pwac wakuc oc kêtj yac dandöc tanji*

<sup>4</sup> Tu Kilisi-nga dec yac akêtj whinj bu mac oc asap nem lêtj ti sakinj n̄ayham dinañ dôñ n̄apanj. Bocdinañ yac ambo ti atac pa su tu mac-nga yêc Anötô anjô-nga. <sup>5</sup> Yac bu atoc dauj sa ma asôm bu yac dauj atôm bu akôm Anötô ndê gwelenj lec dom. Mba. Tigenj tu Anötô kêtj n̄an̄ga têtj yac-nga, dec yac atôm bu akôm. <sup>6</sup> Aêc! Tu n̄aclai nanj Anötô dau kêtj têtj yac-nga, dec yac atôm bu anem akinj inj, ma ati lau akinj pwac wakuc-nga. Ma pwac wakuc dau, inj gitôm pwac akwa yomsu-nga dom. Bu lau danj sêtôm dom bu sênjuk pwac yomsu-nga n̄apep, ma bocdinañ pwac dau tôc asê bu tac waê bu dambac ndu. Tigenj pwac wakuc nanj hêganônj N̄alau ndê gwelenj, nanj oc nem yac sa bu dandöc tanji.

*Pwac wakuc hôc gêlêc pwac akwa su*

<sup>7</sup> Anjô su nanj. Pwac akwa nanj Anötô to pi hoc ma kêtj têtj Moses, nanj menj ti Anötô ndê n̄awasi. N̄awasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-nga danj sêtôm dom bu sêlic inj anjô andô solop e n̄awasi dau hê su. Pwac dau menj ti n̄awasi, magoc sakinj pwac akwa-nga dau n̄a-n̄andô, nanj dambac ndu.\* <sup>8</sup> Tigenj sakinj pwac wakuc-nga, nanj N̄alau Dabuj gêm gôlinj, nanj ndê n̄awasi hôc gêlêc su. <sup>9</sup> Pwac yomsu-nga n̄a-n̄andô nanj datap Anötô ndê matôc sa. Tigenj pwac wakuc n̄a-n̄andô nanj dati lau gitêtj tu N̄alau Dabuj ndê gwelenj-nga. Bocdinañ pwac wakuc ndê n̄awasi hôc gêlêc pwac akwa ndê su. <sup>10</sup> Pwac akwa menj ti n̄awasi, tigenj yac bu danem dôhônj pwac akwa dau whinj pwac wakuc, oc dalic gitôm gêtj n̄awasi mba, bu pwac wakuc ndê n̄awasi hôc gêlêc su. <sup>11</sup> N̄awasi nanj gêm Moses ahuc têtj ndoc inj kôc pwac akwa, nanj yêc baliñ dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê n̄awasi inj atu andô, ma oc pacndê dom.

<sup>12</sup> Bocdinañ yac akêtj batanj pwac wakuc n̄a-n̄andô, ma akôm mba gwelenj ti atac pa su. <sup>13</sup> Ma yac akôm Anötô ndê n̄awasi ahuc tôm Moses kôm, nanj dom. Bu têtj ndoc Anötô ndê n̄awasi gêm Moses ahuc, nanj inj kôm anjô andô ahuc n̄a po, bu lau Israel-nga sêlic inj anjô andô dom e n̄awasi dau hê su. <sup>14-15</sup> Magoc lau dau si gauc ti n̄alôm n̄adandi, ma nac gauc gêm bu pwac yomsu-nga nanj Anötô kêtj sip Moses amba, nanj ti lêtj Anötô nem nac si-nga. Têtj ndoc sêsam pwac yomsu-nga dinañ, nanj sênjalê n̄ahu andô dom, tôm po danj kôm nac si n̄alôm ahuc. Ma têtj Moses ndê têtj e menj têtj kwahic dec, po dau gacgenj yêc. N̄alêtj tigenj yêc bu po dau nin̄ga yêc nac si n̄alôm, nanj sêkêtj whinj Kilisi, dec

\* **3:7:** Yom dau n̄ahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akinj Anötô tanjuk lêtj pwac yomsu-nga, dec oc tôm dom bu dati lau gitêtj ma datap senj dandöc tanji-nga sa. Bu n̄amalac danj oc tôm dom bu ênjuk yomsu honj n̄apep, ma bocdinañ lêtj yomsu-nga oc tôm dom bu kêtj yac dandöc tanji. Alic yom n̄atô yêc Rom 3:20; Gal 2:16; ma Jem 2:10.

in̄ oc kac po dau su. <sup>16</sup> Yomandô. Asa nan̄ gêm ndê ñalôm kwi ma kêñ whin̄ Pômdau, nan̄ Pômdau dau oc kac po dau su yêc in̄.

<sup>17</sup> Pômdau in̄ Ñalau, ma Pômdau ndê Ñalau bu mbo whin̄ yac, dec in̄ oc êngapwêc yac su yêc gapocwalô yom̄su-ñga. <sup>18</sup> Kwahic dec po dan̄ kôm yac an̄ôñ andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêñ whin̄-ñga hon̄ datôc Pômdau ndê ñawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ñawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. Nahu bu Pômdau ndê Ñalau gêm gwelen̄ yêc yac nen̄ ñalôm ñapan̄, tu bu kôm yac datiwakuc.

## 4

### *Ñawaê ñayham gitôm ya ñawê*

<sup>1</sup> Anôtô tawalô yac ma kêñ sakin̄ pwac wakuc-ñga sip yac aman̄, ma tu in̄ tawalô yac-ñga dec yac atôm dom bu ahu gwelen̄ dau sin̄ têtñ ndoc ñawapac tap yac sa. <sup>2</sup> Mba. Mêtê mayan̄-ñga nan̄ lau sêkôm sêsin̄-sêsin̄ sêmbo, nan̄ yac ac ahê su. Yac an̄galun̄ yom dan̄ whin̄ Anôtô ndê yom, me an̄sau lau dan̄ bu sêkên̄ whin̄-ñga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ñalên̄ dinan̄, lau oc sêñyalê yêc ñac si ñalôm, bu yac akôm mba gwelen̄ solop ambo Anôtô an̄gô-ñga. <sup>3</sup> Lau ñatô sêñgô ñawaê ñayham nan̄ yac ahoc asê, magoc sêkên̄ whin̄ dom, gitôm gêtñ dan̄ kôm ñac si gauc ti ñalôm ahuc, ma bocdinan̄ ñac gacgen̄ sêmbo ser̄ sêñin̄ga-ñga. <sup>4</sup> Anôtô tasan̄ têtñ dindêc-ñga, nan̄ Sadan̄ dau, in̄ kêñ ñasec atu pôc lau nan̄ sêkên̄ whin̄ dom, nan̄ si gauc ahuc. Ma ñac gitôm dom bu sêkôc ñawaê ñayham sa. Bocdinan̄ dec sêñyalê Kilisi ndê ñawasi dom. Ma sêñyalê Anôtô ndê ñawasi dom bocdinan̄, bu Kilisi gêm Anôtô dau an̄gô bu tôc Anôtô asê têtñ yac.

<sup>5</sup> An̄gô su nan̄. Yac am mêtê hêganôn̄ daun̄ dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôc in̄ sa ti ñac si Pômdau. Ma yac am akin̄ mac atôm lau akin̄, tu bu apo Yisu ndê waê sa-ñga. <sup>6</sup> Anôtô in̄ Ñawê Ñadau nan̄ sôm, “Ñawê sa ma pô gameñ ñasec,” têtñ ndoc in̄ kêñ undambê ti nom. Ma in̄ kêñ ndê ñawê pô yac nen̄ ñalôm tu bu tan̄yalê in̄ ndê ñawasi atu-ñga. Ma ñawasi atu dau, nan̄ dalic yêc Kilisi, nan̄ gêm Anôtô an̄gô têtñ yac.

### *Anôtô kêñ ndê ñawaê ñayham têtñ lau licwalô mba bu sêhoc asê*

<sup>7</sup> Yac daun̄ mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelen̄ ñawaê ñayham-ñga, tigen̄ Anôtô kêñ gwelen̄ dau sip yac aman̄. In̄ ndê lêtñ dinan̄ gitôm in̄ kêñ gêtñ ñaôli atu dan̄ sip gêtñ ñambwa-ñga gitôm lôñ-si. In̄ kôm bocdinan̄ dec tôc asê bu ñaclai puc gwelen̄ dau dôñ-ñga, nan̄ hóc gêlêc ñaclai hon̄ su, nan̄ men̄ akêñ in̄ ndê. <sup>8</sup> Ñawapac daêsam sêyêc, magoc kêgwiniñ yac dom. Yac an̄salê lêtñ bu an̄lêc ñawapac daêsam dinan̄ ñapan̄, magoc kôm yac atac tec mba gwelen̄ dom. <sup>9</sup> Daêsam sêkên̄ kisa yac, magoc yac an̄yalê bu Anôtô mbo whin̄ yac ma tôm dom bu hu yac sin̄. Sêpu ti sêkôm yac ñayom, magoc sêsen̄ yac su dom. <sup>10-11</sup> Yac akôm gwelen̄ tu Yisu-ñga, ma tu dinan̄-ñga dec lau sêkôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo tan̄li. Yac ahôc ñandê ti ñawapac ñapan̄, nan̄ tôc asê bu yac an̄kuc Yisu ndê lêtñ mbac ndu-ñga. Magoc gêtñ dau ku yac dulu dom, tu bu tôc asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kêñ ñaclai têtñ yac bu akôm gwelen̄. <sup>12</sup> Bocdinan̄, tu gwelen̄ ñawaê ñayham-ñga dec yac ahôc ñawapac atu ñapan̄, tôm bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anôtô ndê ñaclai kêñ mac andôc tamli-ñga sa.

<sup>13</sup> Sêto yom dan̄ yêc bocdec bu:

Aô gakêñ whin̄ Pômdau, dec gahoc in̄ ndê waê asê.

[BW 116:10]

Ma yac anƙuc gauc tigeŋ dinaŋ. Yac akêŋ whiŋ Pômdau, dec ahoc inŋ ndê waê asê. <sup>14</sup>Ma yac anyalê bu Anötö, naŋ uŋ Pômdau Yisu Kilisi sa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ oc uŋ yac sa awhiŋ Yisu bocdinaŋ, ma kêŋ yac alhac inŋ anġô-ŋga awhiŋ mac. <sup>15</sup>Yac alic ŋayham bu ahôc ŋawapac tu bu anem mac sa-ŋga. Ma tu yac mba gwelen-ŋga, dec Anötö ndê mwasiŋ oc êŋsalê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem danġe Anötö êŋlêc e inŋ ndê waê tiatu ma tiapa.

<sup>16</sup>Tu dinaŋ-ŋga yac atôm dom bu ahu gwelenġ dau siŋ têŋ ndoc ŋawapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-ŋga yac neŋ ŋamlic tiakwa ma tisac, magoc yêc ŋalôm-ŋga Anötö kôm yac atiwakuc tôm bêc hoŋ. <sup>17</sup>Bu ŋawapac naŋ yac ahôc, naŋ yac alic gitôm gêŋ ŋambwa têm apê-ŋga. Ma tu yac ahôc ŋawapac dinaŋ-ŋga, dec oc atap Anötö ndê ŋawasi atu sa. Ma ŋawasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêm-titêm, ma inŋ gêŋ ŋandô hôc gêlêc ŋawapac hoŋ dinaŋ su. <sup>18</sup>Bocdinaŋ yac taŋkwê gêŋ nom-ŋga naŋ tanôŋ alic su, naŋ dom, ŋahu bu gêŋ dau oc niŋga. Magoc yac akêŋ batanġ gêŋ naŋ yac tanôŋ alic su dom, bu gêŋ dau oc yêc ŋapaŋ ma pacndê dom.

## 5

### *Yac neŋ ŋamlic nom-ŋga oc pô dau su tiwakuc*

<sup>1</sup>Yac neŋ ŋamlic nom-ŋga gitôm bac batac, ma inŋ bu tisac, dec yac taŋyalê bu Anötö kêmasaŋ yac neŋ ŋamlic wakuc undambê-ŋga, naŋ gitôm andu ŋandô naŋ oc lhac ŋapaŋ. Andu ŋandô dau gitôm andu me bac têm apê-ŋga naŋ ŋamalac sêkwê, naŋ dom. <sup>2</sup>Ma yac neŋ ŋamlic nom-ŋga gitôm yac neŋ ŋakwê têm dindec-ŋga. Magoc tu gêŋ wapac nom dindec-ŋga, dec yac atac whiŋ ndu andô bu dasôc neŋ ŋamlic wakuc undambê-ŋga ti ŋakwê, dec yac tam awhaŋ su bu datap gêŋ dau sa. <sup>3</sup>Ma yac bu dasôc ŋakwê undambê-ŋga dau sa, dec oc ti yac neŋ ŋakwê ŋandô, ma oc dambo ŋamlic ŋambwa dom. <sup>4</sup>Têŋ ndoc ŋamlic nom-ŋga ti yac neŋ bac, naŋ dahôc ŋawapac ŋapaŋ, ma bocdinaŋ tam awhaŋ su bu datap neŋ ŋamlic wakuc undambê-ŋga sa. Yac atac tec ŋamlic dindec dom, magoc yac atac whiŋ ndu andô bu ŋamlic têm dindec-ŋga naŋ gitôm dom bu yêc ŋapaŋ, naŋ pô dau su ti gêŋ wakuc naŋ oc yêc ŋapaŋ. <sup>5</sup>Anötö kêmasaŋ yac tac waê gêŋ dau solop. Ma inŋ kêŋ ŋalau Dabuŋ têŋ yac gitôm gêŋ ŋandô mbêc, naŋ tôc asê bu gêŋ ŋandô naŋ inŋ gic bata bu kêŋ têŋ yac tiŋambu, naŋ oc ŋandô sa bocdinaŋ.

<sup>6</sup>Tu dinaŋ-ŋga dec yac ambo ti atac pa su eŋ. Yac anyalê bu têm hoŋ naŋ yac ambo nom ma ŋamlic nom-ŋga ti yac mba ŋakwê, naŋ yac ambo awhiŋ Pômdau yêc undambê dom. <sup>7</sup>Bu gêŋ naŋ Anötö gic bata bu kêŋ têŋ yac tiŋambu, naŋ yac alic ŋa-ŋandô su dom, magoc akêŋ whiŋ bu oc ŋandô sa. <sup>8</sup>Yac atac pa su ma alic ŋayham bu ambo ti ŋamlic nom dindec-ŋga, tigeŋ oc ŋayham hôc gêlêc bu ahu ŋamlic dau siŋ, ma andi ambo awhiŋ Pômdau. <sup>9</sup>Bocdinaŋ yac bu ambo nom dindec me ahu siŋ, naŋ yac taŋkwê ŋandô tigeŋ, naŋ bu asa mba lêŋ ndic Pômdau tandô ŋayham eŋ. <sup>10</sup>ŋahu bu tiŋambu yac hoŋ oc dalhac Kilisi anġô-ŋga bu êmatôc yac. Inŋ oc kêŋ ŋagêyô têŋ yac êŋkuc gêŋ ŋayham me sac bocke naŋ dakôm têŋ ndoc dambo nom dindec.

### *Pol whê ndê gwelenġ ŋahu sa*

<sup>11</sup>Yac anyalê gêŋ dau su, dec atoc Pômdau sa ti asôc inŋ ŋapu, ma tu dinaŋ-ŋga dec yac am métê lau ma akac ŋac bu sênem dau kwi. Yac mba lêŋ ti sakiŋ ŋahu yêc awê têŋ Anötö, ma aô gakêŋ batanġ bu mac oc anyalê yac mba lêŋ ti sakiŋ



ɲahu bocdinaɲ. <sup>12</sup> Yac ato yom dindéc tiyham tu bu atoc dauɲ sa tɛɲ mac-ɲga dom. Mba. Yac atac whiɲ bu mac aɲyalé yac mba gauc ti ɲalóm tidòɲ, ma bocdinaɲ mac oc alic yac ɲayham. Ma oc tòm bu mac apo yac mba waèɲ sa tɛɲ lau naɲ sêpu yac. Bu lau dau sêkôc gauc nom-ɲga ɲambwa ma sêtoc gêɲ awê-ɲga sa hôc gêlêc gêɲ ɲalóm-ɲga. <sup>13</sup> Magoc yac ahêgo dauɲ tu lau naɲ sêsôm bu yac mba gauc kêɲsôn, naɲ dom. Bu gêɲ naɲ yac akôm, naɲ akôm tu Anötö-ɲga. Ma yac akôm ti mba gauc ɲawa, tu bu anem mac sa-ɲga. <sup>14</sup> Kilisi ndé atac whiɲ kêgîlî yac bu ahoc ɲawaè ɲayham asê tɛɲ lau. Bu yac akêɲ whiɲ bu ɲgac tigeɲ mbac ndu ô lau hoɲ, dec gitôm lau hoɲ sêmbac ndu. <sup>15</sup> Aéc! Kilisi mbac ndu tu lau hoɲ-ɲga, tu bu lau naɲ sêmba tali naɲ sêɲkuc dau si atac whiɲ dom, magoc sêɲkuc iɲ naɲ mbac ndu tu ɲac-ɲga ma tisa ma mbo tali tiyham, naɲ ndé atac whiɲ.

### *Kilisi hê wamba yac tɛɲ Anötö*

<sup>16</sup> Muɲ-ɲga yac alic Kilisi gitôm ɲamalac nom-ɲga ɲambwa, magoc kwahic dec yac akôc gauc kaiɲ dinaɲ tiyham dom. Ma ɲalêɲ tigeɲ kwahic dec yac ahêgo dauɲ pi gêɲ awê-ɲga dom tɛɲ ndoc yac akôc gauc pi lau nom-ɲga. <sup>17</sup> Bu ɲamalac bocke naɲ kêɲ whiɲ Kilisi, naɲ yac aɲyalé bu Anötö kôm iɲ tiwakuc su. Iɲ hu lêɲ akwa siɲ, ma sa ndé lêɲ tiwakuc. <sup>18</sup> Anötö dau kôm gêɲ hoɲ dinaɲ ɲandô sa. Yac neɲ sac kac yac su yêc Anötö, magoc iɲ kêkiɲ Kilisi sip nom meɲ ma mbac ndu tu yac neɲ sac-ɲga, dec hê wamba yac tɛɲ Anötö, ma kêmasaɲ lêɲ bu datigasuc iɲ tiyham. Ma iɲ kêɲ ɲawaè ɲayham pi iɲ ndé lêɲ dinaɲ sip yac amaɲ, bu ahoc asê tɛɲ lau. <sup>19</sup> Ma ɲawaè ɲayham dau bocdec. Anötö kêkiɲ Kilisi sip nom meɲ, ma tu Kilisi-ɲga dec suc lau nom-ɲga si sac kwi, ma kêmasaɲ lêɲ bu sêmbu sêtêɲ iɲ sêndi. Ma iɲ kêɲ gwelen tɛɲ yac bu ahoc ɲawaè dau asê tɛɲ lau nom-ɲga.

<sup>20</sup> Tu dinaɲ-ɲga dec yac akôm gwelen dau am Kilisi aɲgô, gitôm Anötö dau sôm ndé yom tɛɲ mac sa yac whaɲsuɲ. Ma yac ateq mac am Kilisi aɲgô, bu gauc nem yom pi gwelen atu naɲ Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac tɛɲ Anötö-ɲga, ma akôc yom dau sa. <sup>21</sup> Alic su naɲ. Kilisi ndé sac mbasi, magoc Anötö kêɲ yac neɲ sac ɲagêyô hoɲ pi iɲ, tu bu nem yac sa-ɲga. Ma tu dinaɲ-ɲga asa naɲ kêɲ whiɲ Kilisi, naɲ Anötö gêlic iɲ bu ɲamalac gitêɲ.

## 6

1-2 Anötö sôm yom bocdec bu:

Têm naɲ aô galic ɲayham bu wamwasiɲ mac-ɲga, dec gaɲgô mac nem yom.

Ma tɛɲ bêc naɲ kamatiɲ tidòɲ bu wanem mac si, naɲ gam mac sa. [*Ais 49:8*]

Aô wasôm tɛɲ mac bu têm kwahic dec-ɲga iɲ Anötö ndé têm êmwasiɲ ti nem yac si-ɲga. Tu dinaɲ-ɲga yac lau naɲ akôm gwelen awhiɲ Anötö, naɲ ateq mac bu akôc Anötö ndé mwasiɲ ɲambwa dom.

### *Pol hôc ɲawapac tu gwelen ɲawaè ɲayham-ɲga*

<sup>3</sup> Yac atec bu lau daɲ sêpu yac mba gwelen ɲawaè ɲayham-ɲga e sêtec Anötö ndé yom. Tu dinaɲ-ɲga dec yac ayob mba lêɲ bu akôm giso daɲ dom. <sup>4</sup> Gêɲ naɲ yac akôm, naɲ whê sa bu yac Anötö ndé lau akiɲ. Yac ahôc ɲawapac ti aɲsahê ɲandé tidau-tidau kêgwiniɲ yac, tigeɲ ahu mba gwelen siɲ dom, akôm ti atac pa su eɲ. <sup>5</sup> Lau sic yac, sêkêɲ yac andöc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-ɲga. Yac akôm gwelen atu, ma têm daêsam gêɲ yô yac, ma yac ayêc bêc tanòɲ dom. <sup>6</sup> Magoc gwelen atu naɲ yac akôm, naɲ akôm ti mba ɲalóm ɲawasi,

ma ti gauc ɲawa, akôc mba ɲalôm dôɲ ma akôm mêtê ɲayham têtɲ lau hoɲ. ɲalau Dabuɲ gêm gôliɲ yac, ma yac asap mêtê atac whiɲ lau-ɲga dôɲ ɲapaɲ. <sup>7</sup> Yac akôm gwelenɲ dau ɲa Anötö ndê ɲaclai, ma asôm yom ɲandô eɲ. Ma yac asap lêtɲ gitêtɲ dôɲ, gitôm yac akôc wapa siɲ-ɲga yêc amañ danɲa lu-lu bu andic siɲ. <sup>8</sup> Lau ɲatô sêɲyalê bu yac aposel ɲandô, ma sêmpinɲ yac ma sem ɲawaê sa pi gwelenɲ naɲ yac akôm. Ma ɲatô sêpu ma sêɲgôliɲ yom pi yac ti mba gwelenɲ, ma sêsôm bu yac lau tasanɲ. <sup>9</sup> ɲatô sêɲyalê yac, ma ɲatô sem gauc yac. Yac ahôc ɲawapac ɲapaɲ tôm bu ambac ndu, magoc mba, yac ambo tanɲi. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom. <sup>10</sup> Gêɲ hoɲ dinaɲ gitôm bu kôm yac ɲalôm ɲawapac, magoc ambo ti atac ɲayham ɲapaɲ. Yac atôm lau ɲalôm sawa, tigenɲ yac am lau daêsam sa sêti lau ti lêtôm tu sêtap Anötö ndê mwasinɲ sa-ɲga. Yac awêkainɲ gêɲ nom-ɲga danɲ dom, magoc tu Kilisi-ɲga dec yac awêkainɲ gêɲ hoɲ tu puc yac gatunɲ dôɲ-ɲga.

*Pol tenɲ lau Korin-ɲga bu sêtôc si atac whiɲ asê*

<sup>11</sup> Yac asôm mba yom hoɲ tiawê têtɲ mac lau Korin-ɲga, ma akêɲ mba ɲalôm sambuc têtɲ mac. <sup>12</sup> Yac atôc têtɲ mac bu yac atac whiɲ mac, tigenɲ mac atôc nem atac whiɲ yac-ɲga asê su dom. <sup>13</sup> Aô galic mac atôm aneɲ balêkoc, dec wateɲ mac bu akêɲ nem ɲalôm sambuc têtɲ yac, tôm yac akôm têtɲ mac.

*Pol kêɲ puc lau Korin-ɲga pi lau naɲ sêkêɲ whiɲ dom*

<sup>14</sup> Anɲô su naɲ. Lau gitêtɲ ti lau ɲawê-ɲga oc sêwêkainɲ gêɲ danɲ sêwhiɲ lau ɲasec-ɲga ti lau sac-ɲga dom. Tu dinaɲ-ɲga yac lau naɲ dakêɲ whiɲ Yisu, naɲ dayob bu dandic sôɲ dauɲ dawhiɲ lau naɲ sêkêɲ whiɲ dom, naɲ dom. <sup>15</sup> Yomandô! Kilisi lu Belial\* oc tôm dom bu sêkêɲ si ɲalôm pitigenɲ tu gêɲ danɲ-ɲga. Ma ɲgac naɲ kêɲ whiɲ ma ɲgac naɲ kêɲ whiɲ dom, inɲu si gauc kainɲ tigenɲ dom. <sup>16</sup> Ma lau naɲ sem akinɲ Anötö bu sêndic sôɲ dau sêwhiɲ lau naɲ sem akinɲ anötöi gwam, naɲ inɲ gêtɲ so sambuc. Bu yac lau dakêɲ whiɲ-ɲga datôm Anötö Tali ɲadau ndê lôm dabuɲ. Anötö dau sôm yom pi ndê lau bocdec bu:

Aô oc waɲsêlêtɲ ti wambo wawhiɲ ɲac. Aô wati ɲac si Anötö, ma ɲac oc sêti aneɲ lau. [Lev 26:12]

<sup>17</sup> Tu dinaɲ-ɲga dec andic ahê lau naɲ sêsap mêtê sac dôɲ ɲapaɲ, tôm Pômdu ndê yom naɲ sêto yêc bocdec bu:

Ahu ɲac siɲ ma andic ahê ɲac. Amasec gêɲ ɲadômbwi danɲ dom, ma aô oc wakôc mac sa. [Ais 52:11]

<sup>18</sup> Ma Pômdu, ɲaclai ɲadau kêmatinɲ yom tidônɲ bocdec bu:

Aô oc wati mac Damam, ma mac ati aneɲ balêkoc ɲgac ti awê. [2 Sam 7:14]

## 7

<sup>1</sup> O aneɲ lau atac whiɲ-ɲga. Anötö kêmatinɲ yom tidônɲ bu kôc yac sa ɲalênɲ dinaɲ, ma tu dinaɲ-ɲga dec danem dabuɲ dauɲ, ma dandic ahê gêɲ hoɲ naɲ oc kôm yac neɲ ɲamlic ma gatunɲ ɲadômbwi sa yêc inɲ anɲô-ɲga. Yomandô! Yac bu datôc Anötö ti datoc inɲ sa ɲapep, dec dandic dabinɲ dauɲ e dasa neɲ lêtɲ dabuɲ eɲ.

*Lau Korin-ɲga si ɲawaê kôm Pol tac ɲayham*

<sup>2</sup> Yac ateɲ mac bu gauc nem yac yêc mac nem ɲalôm ti atac ɲayham eɲ. Anɲô su naɲ. Yac akôm mêtê sac têtɲ lau dom, yac anɲônɲ lau si gauc dom, ma yac

\* **6:15:** Belial - Sadaɲ ndê ɲaê danɲ.

ambac-ambac yom lau tu bu akôc ñac si gêñ-ñga dom. Mba. <sup>3</sup> Gauc nem bu aô gato yom dinañ tu bu wamatôc mac-ñga dom. Tôm aô gasôm têñ mac muñ su, bu yac akêñ mba ñalôm ti atac whiñ têñ mac. Yac atac whiñ mac kêlêc, dec yac bu ambo tarñi me ambac ndu awhiñ mac, oc ñayham. <sup>4</sup> Aô gasôm aneñ yom honñ hanñ têñ mac, ñahu bu aô gakêñ whiñ bu mac oc akôc sa. Ma aô gatoc mac nem waêm sa yêc lau ñatô anğô-ñga. Mac nem ñawaê kôm aô lic pi ma ñalôm tighô. Ñawapac daêsam kêsalê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac ñayham atu andô.

<sup>5</sup> Têñ ndoc yac ahôc asê gameñ Masedonia-ñga, nañ ñawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkêñ kisa yac ñandô, ma yêc yac mba ñalôm atôc dauñ atu. Tu dinañ-ñga dec ñasawa mba bu yac anwhañ dauñ. <sup>6</sup> Magoc Anötö, nañ gêm malô lau ti ñalôm ñawapac, nañ kêkiñ Taitus mbu têñ yac, dec kôm yac mba ñalôm tighô. <sup>7</sup> Ma Taitus gic miñ pi mac, ma whê sa bu mac nem lêñ gêm malô inñ ndê ñalôm. Inñ sôm bu mac anyalê nem giso ma apu daôm, ma whê sa bu mac gauc gêm aô ñapañ, ma tamkwê bu alic aô tiyham. Bocdinañ yac mba ñalôm tighô tu alic inñ-ñga, ma tu anğô inñ ndê yom pi mac-ñga. Yom honñ dinañ kôm aô atac ñayham atu andô.

<sup>8-9</sup> Têñ ndoc aô ganğô bu bapia nañ gato têñ mac, nañ kôm mac nem ñalôm ñawapac, dec kasahê yham dom tu gakêñ bapia dau têñ mac-ñga. Magoc aneñ bapia kêñ wapac miñ pi mac, ma boc-dinañ kwahic dec aô atac ñayham pi gêñ dau. Aô atac ñayham tu gakêñ ñawapac têñ mac-ñga dom, magoc tu ñawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daôm kwi. Ñalêñ dinañ dec ñawapac nañ aô gakêñ têñ mac, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma yom nañ yac ato têñ mac, nañ kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa. <sup>10</sup> Têñ ñatô Anötö gêlic ñayham bu yac dahôc ñawapac tu bu yac tanyalê yac neñ sac ma danem dauñ kwi-ñga. Ñawapac kaiñ dinañ oc dalic sac dom, ñahu bu inñ gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-ñga sa. Yac bu dahôc ñawapac nom-ñga ñambwa ma danem dauñ kwi dom, dec yac oc gacgeñ dambo lêñ dandinañ-ñga.

<sup>11</sup> Mac anyalê su bu ñalôm ñawapac nañ mac anjahê, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ, ma gêm ñandô bocdec. Têñ ndoc aneñ bapia whê mac nem gauc sa pi nem giso, dec kôm mac asô ma atôc daôm. Ma bocdinañ mac akôc gauc ñanğa pi lêñ bu amatôc giso dinañ, ma amasanñ tisolop. Mac akêñ daôm sambuc tu akôm bocdinañ, tu bu atôc asê bu mac atec lêñ sac. Gêñ honñ nañ mac akôm tu amatôc gêñ dau-ñga, nañ tôc asê bu giso danñ yêc mac-ñga dom. <sup>12</sup> Yêc aneñ bapia aô gato yom pi ñamalac nañ kôm giso, ma gato pi ñamalac nañ giso dau kêñ wapac inñ. Magoc bapia dau inñ ñahu andô dinañ dom. Aô gato tu bu watôc asê yêc awê, bu mac akêñ daôm sambuc tu asôc yac mba yom ñapu yêc Anötö anğô-ñga.

<sup>13</sup> Yac anğô ñawaê bu mac am daôm kwi ma akôm gêñ honñ dinañ, dec kôm yac mba ñalôm tighô. Ma gêñ danñ whiñ kôm yac atac ñayham, nañ Taitus gic miñ bu têñ ndoc inñ hóc asê mac, nañ mac akôc inñ sa ti atac ñayham, dec kôm inñ ndê ñalôm timalô. <sup>14</sup> Muñ-ñga aô gatoc mac nem waêm sa têñ Taitus. Ma kwahic dec inñ kêyalê bu yom nañ aô gasôm pi mac inñ yomandô, dec kôm aô mayanñ dauñ dom. Mac anyalê bu yom honñ nañ yac asôm têñ mac, inñ yomandô eñ, ma ñalêñ tigen yom nañ yac asôm tu ampiñ mac-ñga, nañ Taitus tap sa bu yomandô bocdinañ. <sup>15</sup> Têñ ndoc inñ hóc asê mac, nañ mac akôc inñ sa ñalêñ ñayham, ma inñ gêlic bu mac apu daôm ti atôc Anötö, dec asôc yac mba yom ñapu. Bocdinañ ndoc bocke inñ gauc gêm mac nem lêñ dinañ, dec kôm inñ atac whiñ mac kêlêc su. <sup>16</sup> Ma aô Pol ganğô su bu mac anğuc lêñ solop, dec gakêñ

whiŋ bu mac oc asap lêŋ dinaŋ dôŋ ŋapaŋ. Ma tu dinaŋ-ŋga aô atac ŋayham atu.

## 8

### *Lau Korin-ŋga sic awa sa tu sênem lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋatô sa*

<sup>1</sup> O asidôwai. Yac bu awhê mac nem gauc sa pi lêŋ naŋ Anôtô ndê mwasinŋ gêm ŋandô yêc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêmbo gameŋ Masedonia-ŋga. <sup>2</sup> Ŋac lau ŋalôm sawa, ma ŋawapac atu-tu daêsam kêgwininŋ ŋac, magoc sêmbo ti atac ŋayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋatô sa-ŋga. <sup>3</sup> Aô wasôm yomandô têŋ mac, bu awa hoŋ naŋ sêtap sa, naŋ sêkêŋ. Magoc awa tiger dinaŋ dom. Inŋ naŋ bu yob ŋac-ŋga, naŋ sêkêŋ ŋatô gi whiŋ. Yac akac ŋac bu sêkôm bocdinaŋ dom. Mba. <sup>4</sup> Ŋac dau sêlic gwelenŋ dinaŋ bu gêŋ ŋayham kêlêc, dec sêtenŋ yac ŋapaŋ bu sênem gwelenŋ dau sêwhiŋ gôlôwac dabuŋ ŋatô, tu bu sênem Anôtô ndê lau dabuŋ Jerusalem-ŋga naŋ sêpônda dau, naŋ sa. <sup>5</sup> Gêŋ ŋamata-ŋga ŋac sêkêŋ si ŋalôm sambuc têŋ Pômdau, ma têŋ yac bocdinaŋ. Lêŋ dau kêkuc Anôtô ndê atac whiŋ. Yac gauc gêm bu Anôtô ndê mwasinŋ oc nem ŋandô yêc ŋac, magoc tanŋkwê ŋandô atu kainŋ dinaŋ dom.

<sup>6</sup> Têŋ têm Taitus mbo whiŋ mac, naŋ inŋ gic hu gwelenŋ dinaŋ ma mac ac awa ŋatô sa su. Tu dinaŋ-ŋga yac akac inŋ bu mbu têŋ mac loc, ma kôm gwelenŋ dau whiŋ mac e pacndê. <sup>7</sup> Yac anyalê su bu mac akôm nem gêŋ hoŋ ŋalêŋ ŋayham. Mac akêŋ whiŋ ŋaŋga, asôm yom ŋayham, ma anyalê ŋawaê ŋayham ŋapap. Mac akêŋ daôm sambuc tu anem akiŋ Anôtô-ŋga, ma mac atac whiŋ yac kêlêc. Bocdinaŋ akôm gwelenŋ andic awa sa-ŋga dinaŋ anŋkuc nem lêŋ ŋayham dinaŋ. <sup>8</sup> Aô bu wakac mac bu akôm gêŋ dinaŋ dom. Mba. Aô bu walic bu mac nem mêtê atac whiŋ-ŋga inŋ mêtê ŋandô naŋ tap lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋatô si sa, me mba.

<sup>9</sup> Bu mac anyalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêŋ êmwasiŋ yac-ŋga. Inŋ gêŋ hoŋ ŋadau, magoc inŋ hu inŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu hoŋ siŋ, ma sip nom meŋ gitôm ŋamalac ŋambwa. Inŋ kôm dau gitôm ŋgac ŋalôm sawa, tu bu mac atap Anôtô ndê mwasinŋ nem mac si-ŋga sa, dec ati lau ti lêlôm.

<sup>10</sup> Têŋ yala akwa mac lau ŋamata-ŋga bu atôc asê bu mac atac whiŋ ndu andô bu anem lau Jerusalem-ŋga sa, ma mac ac awa ŋatô sa. Kwahic dec aô bu watôc aneŋ gauc têŋ mac pi lêŋ ŋayham bu andic bata gwelenŋ dau-ŋga. <sup>11</sup> Mac ac hu gwelenŋ dau ti atac ŋayham atu, ma bocdinaŋ kwahic dec andic bata gwelenŋ dau ŋalêŋ tigerŋ, ma ti nem ŋalôm sambuc eŋ. Mac bu atôm bu akêŋ awa atu, dec akêŋ. Ma bu mba, naŋ akêŋ tôm Anôtô kêmwasinŋ mac. <sup>12</sup> Bu lau ŋalôm sawa oc tôm dom bu sêkêŋ atu. Bocdinaŋ gêŋ bocke naŋ mac atôm bu akêŋ, naŋ akêŋ ti atac whiŋ ma ti nem ŋalôm sambuc, dec Anôtô oc lic ŋayham.

<sup>13</sup> Yac bu akac mac bu akêŋ gêŋ daêsam bu anem lau ŋatô sa, e mac daôm ati lau ŋalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whiŋ bu Anôtô ndê mwasinŋ nem yac hoŋ sa tôm ndi. <sup>14</sup> Kwahic dec mac atap gêŋ daêsam sa, ma bocdinaŋ mac atôm bu anem lau naŋ sêpônda dau, naŋ sa. Ma mboe tiŋambu ŋac oc sêtap daêsam sa, ma sênem mac sa têŋ ndoc mac apônda daôm. Ŋalêŋ dinaŋ dec Anôtô ndê mwasinŋ oc nem yac hoŋ sa tôm ndi. <sup>15</sup> Gauc nem lau Israel-ŋga naŋ sic ŋmana sa yêc gameŋ sawa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Lau naŋ sic gêŋ ŋagec sa, naŋ sêpônda dau dom, ma lau naŋ sic gêŋ daêsam sa, naŋ si gêŋ hôc gêlêc dom. *[Eks 16:18]*

*Taitus ti lau ñatô oc sêtêj malac Korin sêndi*

<sup>16</sup> Aô gam danje Anötö bu in kênj gauc sip Taitus ndê ñalôm bu nem mac sa, gitôm in kênj gauc kaij tigerj têtj aô. <sup>17</sup> Bu yac andac Taitus bu mbu têtj mac loc, ma in gêlic ñayham. Magoc in oc loc tu yac andac in-nga lec dom. Inj dau atac whinj ñandô bu lic mac tiyham. <sup>18</sup> Ma yac neñ asidôwa dan, nanj lau sêkêj whinj-nga honj yêc gameñ dindêc sêmpinj in tu in ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga, nanj yac bu ankinj in whinj Taitus loc. <sup>19</sup> Inj ngac dinanj, gôlôwac dabuj sênjyalinj in sa bu êñsêlêj whinj yac, ma yac akôc awa nanj lau sêkêj whinj-nga sic sa, ma akêj têtj lau Jerusalem-nga. Gwelenj dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-nga, ma bu atôc asê bu yac atac whinj bu anem lau ñalôm sawa sa. <sup>20</sup> Magoc yac atec bu lau danj sêngôlinj yom pi yac tu awa dinanj-nga. <sup>21</sup> Bocdinañ dec yac ayob dauñ ñapep bu akôm giso danj yêc Pômdau me yêc ñamalac anjô-nga dom. <sup>22</sup> Ma yac bu ankinj yac neñ asidôwa danj tiyham têtj mac loc, whinj ngac lu dinanj. Gêj honj nanj yac akêj sip in amba, nanj kôm ñapep enj, dec tôc asê bu in kênj ndê ñalôm sambuc tu nem akinj Anötö-nga. Inj ñgô ñawaê pi mac su, dec kôm in ndê atac pa su, ma inj atac whinj bu têtj mac loc.

<sup>23</sup> Lau ñatô bu sêndac bata lau tó dinanj, dec awhê sa têtj ñac bu Taitus kôm gwelenj ñawaê ñayham-nga whinj aô, dec galic ñayham bu wanjinj in têtj mac loc bu nem akinj mac. Ma awhê sa bu asidôwai lu dinanj sem gôlôwac dabuj honj anjô, ma sêkôm gwelenj ñannga bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa. <sup>24</sup> Bocdinañ têtj ndoc yac neñ asidôwai tó dinanj sêhóc asê mac, nanj akôc ñac sa ñapep, tu bu atôc nem mêtê atac whinj-nga yêc awê têtj ñac. Ma lau sêkêj whinj-nga honj oc sênjyalê bu yac apo mac waêm sa ñambwa dom.

## 9

*Yom ñatô pi gwelenj sêndic awa sa-nga*

<sup>1</sup> Oc tôm dom bu wato yom daêsam pi mac nem gwelenj andic awa sa tu anem Anötö ndê lau dabuj sa-nga. <sup>2</sup> Nahu bu aô kayalê su bu mac atac whinj ndu andô bu akôm gêj dau, ma tu dinanj-nga dec gapo mac nem waêm sa têtj lau Masedonia-nga. Aô gasôm têtj ñac bocdec bu, “Ñac lau gameñ Akaya-nga dinanj, ñac atac whinj ñandô bu sênem yac neñ asidôwai sa, ma sic hu gwelenj sêndic awa sa-nga têtj yala akwa.” Lau Masedonia-nga sêngô mac nem ñawaê dec kêgilí ñac si daêsam bu sêndic awa ñatô sa sêwhinj. <sup>3</sup> Magoc aô bu wanjinj yac neñ asidôwai tó dinanj sêtêj mac sêloc, bu sênem mac sa bu andic bata gwelenj awa-nga dinanj gwananj. Nahu bu yac apo mac waêm sa ma asôm bu mac atac whinj gwelenj dau, ma mac bu akôm yac mba yom ñandô sa dom, dec oc yham dom. <sup>4</sup> Lau Masedonia-nga ñatô bu sêwhinj aô sêloc, ma sêlic bu mac akôm gêj dau ñandô sa dom, dec oc kênj maya mac. Ma oc kênj maya aô bocdinañ, bu aô gakêj whinj bu mac oc akôm, magoc akôm dom. <sup>5</sup> Tu dinanj-nga aô galic ñayham bu wanjinj asidôwai tó dinanj sêmunj aô, bu sêndic bata gwelenj dau sêwhinj mac. Mac asôm tidôj bu andic awa sa tu amwasinj lau ñalôm sawa, bocdinañ akôm. Aô gatec bu wahóc asê ma wakac mac bu andic dabinj gêj dau. Bu bocdinañ, mac oc akêj ti nem ñalôm sambuc dom. Andic sa gwananj, ma ti nem ñalôm sambuc.

*Dakêj gêj ti ñalôm sambuc enj*

<sup>6</sup> Gauc nem yom bocdec bu. Asa nanj sô gêj ñawhê daêsam, nanj oc tap ñandô daêsam sa. Ma asa nanj sô gêj ñandôlu, nanj oc tap ñandô daêsam sa dom. Yom

dau hêganônj lêj dakêj gêj-nga. <sup>7</sup> Anötö tac whinj lau nanj sêkêj gêj ti si njalôm sambuc. Yac bu dakêj ti atac lu-lu, me tu sêkac yac-nga, dec oc tap Anötö ndê atac whinj sa dom. Bocdinañ inj lêj solop bu yac tigen-tigen dakêj gêj tôm yac nenj njalôm kac yac. <sup>8</sup> Ma Anötö dau gitôm bu êmwasiñ mac ña gêj daêsam. Ma bocdinañ bêc honj mac oc apônnda daôm tu gêj danj-nga dom, ma oc atôm bu akôm gêj daêsam tu anem lau ñatô sa-nga. <sup>9</sup> Gauc nem yom pi ñgac mwasiñ, nanj sêto yêc bocdec bu:

Inj gic sam inj ndê gêj bu êmwasiñ lau njalôm sawa. Ma inj ndê lêj gitêj ña-ñandô oc yêc ñapañ. [BW

*112:9]*

<sup>10</sup> Gauc nem bu Anötö, nanj kêj gêj ñawhê têj lau sêsô gêj-nga, ma kêj gö têj lau tu sênej-nga, nanj gitôm bu kêj gêj daêsam têj mac tu amwasiñ lau njalôm sawa-nga. Ma inj oc kôm mac nem lêj gitêj anem lau sa-nga nem ñandô daêsam. <sup>11</sup> Anötö oc êmwasiñ mac ña gêj daêsam, ma mac oc atôm bu anem lau sa êjêc. Ma lau daêsam oc sênem danje Anötö tu awa nanj mac ac sa bu yac akêj têj lau Jerusalem-nga nanj sêpônnda dau.

<sup>12</sup> Yomandô. Awa nanj mac bu andic sa, nanj oc nem Anötö ndê lau dabun nanj sêpônnda dau, nanj sa. Ma gêj atu danj whinj. Lau daêsam oc atac ñayham atu ma sênem danje Anötö êjêc tu mac-nga. <sup>13</sup> Mac ahoc yom asê ma asôm bu mac akêj whinj ñawaê ñayham pi Kilisi, ma bu danjam wambu inj. Ma gêj nanj mac akêj bu anem lau Jerusalem-nga dinañ ma lau ñatô sa-nga, nanj tôte asê bu mac nem yom inj yomandô. Ma lau dau oc sêmpinj Anötö tu mac nem lêj ti sakinj dinañ-nga. <sup>14</sup> Ñac oc sêjyalê bu Anötö ndê mwasiñ kôm gwelenj yêc mac nem njalôm. Ma ñac oc atac whinj mac ñandô ma gauc nem mac ñapañ yêc ñac si mbec njalôm. <sup>15</sup> Oyaê. Mwasiñ nanj Anötö kêj têj yac ñambwa inj gêj atu andô, hôc gêlêc gêj honj su. Tu dinañ-nga danem danje inj ñapañ.

## 10

### *Pol whê ndê lêj sa*

<sup>1</sup> Lau ñatô sêsec aô ma sêsôm yom bocdec bu, “Pol, inj ñgac kainj danj. Têj ndoc inj mbo whinj mac, nanj inj tôte dau bu sôm yom ti ñanja têj mac, magoc têj ndoc inj hu mac siñ, nanj inj ndê njalôm pênj dôj ma to yom ñanja sip inj ndê bapia têj mac.” Aô Pol bu wanjuk Kilisi ndê lêj malô kégwininj dau-nga, ma wandac mac bu mac akôc gauc kainj tigenj pi aô, me mba? <sup>2</sup> Aô watenj mac bu akôc gauc pi yom dau, ma amasanj nem njalôm tisolop munj su nanj. Ma bocdinañ têj ndoc aô watêj mac waloc, nanj gêj danj oc yêc bu wasôm yom ñanja pi-nga dom. Tigenj aô bu waloc ma watap sa bu lau ñatô gauc gêm bu yac anjuk lau nom-nga si mêtê, dec aô oc wakêj gêli ñac dom. <sup>3</sup> Yomandô yac ambo nom, magoc yac ac siñ tôm lau nom-nga sic dom. <sup>4</sup> Ma yac mba wapa siñ-nga inj gitôm lau nom-nga si wapa sêndic siñ-nga dom. Mba. Yac akôc Anötö dau ndê ñaclai bu andic siñ, ma bu asenj ñacyo si tunjôm ñanja honj su. <sup>5</sup> Gauc ti yom tasanj honj, ma lau honj nanj sêtoc dau sa ma sêkêj kisa Anötö, ma sêlhac lau ahuc tu bu sêjyalê Anötö ti ndê yom dom, nanj yac akôc Anötö ndê ñaclai bu asenj ñac su. Gauc sac-sac honj, nanj yac akwê dôj yêc-nga, tu bu akêj gauc honj sôc Kilisi ñapu-nga. <sup>6</sup> Têj ndoc yac aloc, nanj yac oc akêj ñagêyô têj lau dangapêc-nga honj. Bocdinañ kwahic dec yac asôm têj mac bu amasanj nem njalôm, ma asôc Kilisi ndê yom ti yac mba yom honj ñapu.

<sup>7</sup> Mac nem lau ñatô sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu ñac tawasê sêti Kilisi ndê. Am bu ñamalac kainj dinañ, dec wasôm têj am bu kôc gauc ñapep pi gêj nanj

yêc awê, ma am oc êmyalê bu yac ati Kilisi ndê, atôm am. <sup>8</sup> Ma mboe mac gauc gêm bu têm daêsam yac apo dauŋ mba waêŋ sa tu ŋaclai nanŋ Kilisi kêŋ têtŋ yac, dec kêyalinŋ yac sa ati aposel. Aô oc mayanŋ dauŋ tu yom dinanŋ-ŋga dom. Ŋahu bu Kilisi kêŋ ŋaclai dau têtŋ yac tu bu anŋwiniŋ mac-ŋga dom, magoc tu bu apuc mac dôŋ-ŋga. <sup>9</sup> Aneŋ bapia ŋatô, nanŋ gato têtŋ mac munŋ su, nanŋ ŋahu dau dinanŋ. Aô gato tu wakôm mac atôc daôm-ŋga dom. <sup>10</sup> Bu lau ŋatô sêsôsi yom pi aô bocdec bu, “Pol to yom ŋanŋa daêsam sip inŋ ndê bapia, tu kêŋ wapac yac-ŋga. Tigeŋ têtŋ têm inŋ dau meŋ kalhac yac anôŋ-ŋga, nanŋ dalic inŋ gitôm ŋgac ti ŋaclai atu dom, ma inŋ sôm yom ŋanŋa dom.” <sup>11</sup> Mac lau nanŋ asôm yom kainŋ dinanŋ pi yac, nanŋ ayob daôm. Bu têtŋ ndoc yac bu ahôc asê mac, nanŋ mac oc alic bu gêtŋ nanŋ yac oc akôm, nanŋ oc êŋkuc yom nanŋ ato sip bapia.

### *Pol ndê ŋahu po dau waê sa-ŋga*

<sup>12</sup> Yac atec bu atoc dauŋ sa tôm aposel tasanŋ sêkôm, me anem dôhônŋ mba lêtŋ ma ŋac si lêtŋ. Bu aposel tasanŋ dinanŋ sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu lau danŋ si lêtŋ gi tap ŋac si sa dom. Ma bocdinanŋ ŋac sem dôhônŋ dau si lêtŋ whinŋ ŋac dau si lêtŋ. Ŋac si gauc dinanŋ solop dom. <sup>13</sup> Yac atôm dom bu apo dauŋ mba waêŋ sa tôm ŋac lau dau sêkôm, magoc apo dauŋ sa tu gwelenŋ nanŋ Anötô kêŋ têtŋ yac-ŋga. Bu Anötô dau kêyalinŋ gameŋ sa bu yac akôm gwelenŋ ŋawaê ŋayham-ŋga ambo, ma yac akôm gwelenŋ dau e akôm yêc mac nem gameŋ whinŋ. <sup>14</sup> Yomandô. Yac akôm gwelenŋ ma ahoc ŋawaê ŋayham pi Kilisi asê e meŋ têtŋ mac nem gameŋ. Yac bu akôm bocdinanŋ dom, dec oc tôm dom bu yac apo dauŋ sa tu mba gwelenŋ-ŋga. <sup>15</sup> Ma yac atec bu apo dauŋ sa tu gwelenŋ nanŋ lau ŋatô sêkôm-ŋga. Yac akêŋ batanŋ bu mac nem akêŋ whinŋ oc êŋsôwec tiatu, ma tu dinanŋ-ŋga gwelenŋ nanŋ yac akôm awhinŋ mac, nanŋ ŋa-ŋandô oc êŋsôwec tiatu bocdinanŋ. <sup>16</sup> Ŋalêtŋ dinanŋ yac oc atôm bu anem mêtê lau ŋatô, nanŋ si gameŋ yêc mac nem ŋa-ŋambu-ŋga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, ŋahu bu yac atec bu apo dauŋ sa pi lau ŋatô si gwelenŋ ŋa-ŋandô.

<sup>17</sup> Aneŋ lêtŋ wapo dauŋ sa-ŋga kêkuc Anötô ndê yom nanŋ sêto yêc bocdec bu: Asa nanŋ bu po dau sa, nanŋ po dau sa tu Pômdau-ŋga eŋ. *[ŋer 9:24]*

<sup>18</sup> Bu ŋamalac nanŋ po dau sa tu dau ndê lêtŋ-ŋga, nanŋ Anötô gêlic bu yham dom. Magoc ŋamalac nanŋ Pômdau po inŋ sa, nanŋ Anötô oc lic inŋ ŋayham.

## 11

### *Pol ndê puc pi aposel tasanŋ*

<sup>1</sup> Mboe lau ŋatô sêlic aneŋ yom gitôm yom gauc mbasi-ŋga. Magoc aô bu wasôm yom ŋatô tiyham, ma gakêŋ whinŋ bu mac oc alic aô sac dom. <sup>2</sup> Bu Anötô kac aneŋ ŋalôm bu wanem lêmunŋ mac, ma wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aô galic mac atôm aô atuŋwê ŋayham danŋ, nanŋ kamatinŋ yom whinŋ ŋgac danŋ bu nem. Tu dinanŋ-ŋga dec gakôc gauc ŋanŋa pi inŋ bu wayob inŋ ŋapep bu sa ndê lêtŋ ŋawasi ma mbo whinŋ ŋgac danŋ dom e nem ndê ŋgac solop. Ma ŋgac dau inŋ Kilisi. <sup>3</sup> Kwahic dec mac asap Kilisi dôŋ ti nem ŋalôm ŋawasi. Tigeŋ aô gatôc dauŋ bu mboe lau tasanŋ ŋatô oc sêmeŋ ma sêtîm yom mac bu ahu mac nem lêtŋ dinanŋ siŋ, tôm mboc tasanŋ ŋadau meŋ ma tim yom Ewa. <sup>4</sup> Bocke? Lau ŋatô bu sêhôc asê mac ma sênem mêtê pi Yisu, magoc ŋac si yom pi inŋ so yom ŋandô nanŋ yac ahoc asê pi inŋ, dec mac oc akôm sake? Aô gatôc dauŋ bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom, oc akôc ŋac si yom sa ŋagahô eŋ. Mac akôc Ŋalau Dabuŋ su, magoc lau ŋatô bu sêmeŋ ma sêkac mac bu akôc ŋalau danŋ dau-ŋga, me sêhoc ŋawaê ŋayham asê nanŋ so yac mba, dec aô gatôc dauŋ

bu mboe mac oc akôc sa enj. <sup>5</sup> Mac alic lau tasanj dinanj bu aposel njandô, a? Njaci asa hôc gëlêc aô su? <sup>6</sup> Aô njac njayham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-njag dom, magoc aô kayalê Anötö ti ndê yom. Ma gênj honj nanj aô gakôm, nanj tu bu wawhê Anötö ti ndê yom sa tiawê tênj mac.

<sup>7</sup> Tênj ndoc aô gahoc Anötö ndê njawê njayham asê tênj mac, nanj aô tanjkwê mac dom, magoc kagwininj dauj ma gakôm gwelenj tu wakôm kwanj dauj-njag. Aô kakuc lênj dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-njag. Bocke? Anenj lênj dinanj inj so, a? <sup>8</sup> Gôlôwac dabunj gamej njatô-njag sêkênj gênj tu sêpuc aô dônj-njag. Njalênj dinanj gitôm aô gam kanj njaci si gênj tu wanem akinj mac-njag. <sup>9</sup> Ma tênj ndoc aô gambo gawhinj mac ma gapônda gênj danj, nanj gatej mac nem njamalac danj bu nem aô sa dom. Magoc asidôwai nanj sêmej akênj Masedonia sem aô sa. Aô gayob nejj lênj honj tu bu wakênj njawapac tênj mac dom, ma oc wanjkuc lênj tigenj dinanj. <sup>10-11</sup> Mac gauc gêm bocke? Aô kakuc lênj dinanj njahu bu aô tac whinj mac dom, a? Mba! Anötö dau kyalê bu aô atac whinj mac ndu andô. Aô gapo dauj sa tu anenj lênj gakôm gwelenj njadli mbasi-njag, ma gwelenj bocke nanj aô bu wakôm wawhinj mac lau gamej Akaya-njag, nanj wanjkuc lênj tigenj dinanj njapanj. Kilisi dau ndê yom njandô yêc anenj njalôm, dec gasôm yom dau.

<sup>12</sup> Aô tanjkwê mac bu anemlhi aô tu gwelenj njawê njayham-njag dom, ma oc wakôm bocdinanj njapanj. Aô gatec bu wakênj njasawa tênj lau nanj sêkôm gwelenj tu sêkôc awa-njag, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu njaci si lênj gwelenj-njag gi tap yac mba sa. <sup>13</sup> Lau kainj dinanj, njaci aposel tasanj. Njaci si gwelenj njandô bu sêtim yom lau. Bu njaci sêsinj si mêtê tasanj kwi, ma sem Kilisi ndê aposel njandô anjô. <sup>14</sup> Asô tu anenj yom dinanj-njag dom, bu Sadanj dau munj apu lênj tasanj dinanj ma gêm anjela njawê-njag anjô. <sup>15</sup> Bocdinanj inj ndê lau akinj bu sênem lau gitênj nanj sem akinj Anötö, nanj anjô, dec oc kôm yac dasô dom. Magoc tinjambu njaci oc sêtap njagêyô sa tu si lênj sac dinanj-njag.

### *Pol hôc njawapac daêsam*

<sup>16</sup> Aô watenj mac tiyham bu alic aô tôm njaci gauc mba-njag dom. Magoc aô bu wapo dauj sa pi ahic tiyham tôm njaci lau tasanj dinanj sêkôm. Ma mac bu alic anenj yom gitôm njaci gauc mba-njag ndê, nanj akôc aô sa tôm mac akôc lau gauc mba dinanj sa. <sup>17</sup> Aô kayalê bu yom nanj aô bu wasôm tu wapo dauj sa-njag, nanj kêkuc Pômdau ndê lênj dom, magoc aô gasôm kakuc lau gauc mbasi si lênj. <sup>18</sup> Aêc. Lau tasanj dinanj sênjuc lênj nom-njag ma sêpo dau waê sa, dec aô bu wapo dauj sa bocdinanj. <sup>19</sup> Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic njayham bu akôc lau gauc mbasi-njag sa sêmba sêwhinj mac? <sup>20</sup> Yomandô. Njaci lau tasanj dinanj sênjgwininj mac e ati lau akinj njambwa, sêmbac yom mac bu sênjgaho mac nem gênj su, sênjônj mac nem gauc e asôc njaci njapu, sêtoc dau sa tênj mac, ma sêhóc mac mayam su, tigenj mac akôc njaci sa. <sup>21</sup> Mac gauc gêm bocke? Yaci mayanj dauj bu yaci lau licwalô mba dec anjkuc lau dau si lênj dom, a? Lau gauc mbasi-njag dinanj sêpo dau sa tu njaci si lênj-njag ti atac pa su. Bocdinanj kwahic dec aô bu wanjkuc njaci si lênj dinanj wawhinj. <sup>22</sup> Njaci sêpo dau sa bu njaci lau †Hibru, a? Aô Hibru bocdinanj. Njaci lau Israel-njag, a? Aô bocdinanj. Njaci Abraham ndê wakuc njaci? Aô bocdinanj. <sup>23</sup> Njaci sêsôm bu njaci sem akinj Kilisi, a? Aô kayalê bu mac oc alic anenj yom tôm njaci njagulu kênjônj danj ndê, magoc aô wasôm tênj mac bu aô gam akinj Kilisi ma gakôm gwelenj njawê njayham-njag gahôc gëlêc njaci su. Lau sêkênj aô gandôc gapocwalô, sic aô basô, ma têm daêsam kêpinj bu wambac ndu tu gam akinj Kilisi-njag. Ma njaci



lau dau? Mba. <sup>24</sup> Lau bata Israel-nga sêmatôc aô tidim 5, ma tòm tēm matôc-nga 5 dinaŋ sêhi aô tidim 39\* ña po naŋ sem bocbiŋ. <sup>25</sup> Ñac sic aô ña sô tidim tō. Sêtuc aô ña-hoc tidim tigeŋ. Aô gapac waŋ tidim tō, ma gapoc gwêc sawa tòm ôbwêc daŋ ma acsalô daŋ. <sup>26</sup> Aô ga gameŋ ga gameŋ ñapaŋ ma gandôc sic teŋ dom. Ma ñawapac ñatô naŋ gahôc whiŋ, naŋ bocdec. Aô galom bu hêc ñasambac atu, ma gambo gwêc têt tēm sac. Lau kaŋ sêkôm aô ñayom, ma aô gatap kisa sa yêc aô dauŋ neŋ lau Israel-nga ma yêc ñlau gameŋ apa-nga, ma yêc lau malac atu-tu-nga ma lau malac sauŋ-sauŋ-nga, ma yêc asidôwai tasan bocdinaŋ. Gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm bu seŋ aô su, magoc mba. <sup>27</sup> Aô gakôm gwelen ti gahôc ñawapac atu ñapaŋ. Tēm daêsam aô gayêc bêc ñapep dom, gêŋ yô a ô, bu yô aô, gambo ñamlic ñalhuc, ma gapônda ñakwê. <sup>28</sup> Wapac hoŋ dinaŋ kêsâlê aô ahuc. Ma gêŋ daŋ tiyham kêŋ wapac aô tòm bêc hoŋ, naŋ bocdec bu. Aô gitôm dom bu waŋlhiŋ lau sêkêŋ whiŋ Kilisi-nga daŋ siŋ, tigeŋ gauc gêm ñac ñapaŋ. <sup>29</sup> Ñamalac daŋ bu ndê kêŋ whiŋ ñaŋga dom, dec oc wahêgo dauŋ tu iŋ-nga e aneŋ licwalô pacndê. Ma gêŋ létôm-nga bu kôm ñamalac daŋ peŋ sip sac ñalôm, dec aô oc atac ñandê pi gêŋ dinaŋ.

<sup>30</sup> Aô gatec bu wapo dauŋ sa, magoc aô bu wakôm, dec wasôm yom pi gêŋ naŋ tôc asê bu aô ñgac licwalô mba-nga. <sup>31</sup> Anôtô kêyalê bu aô kasau dom. Iŋ Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampiŋ iŋ tòm bêc hoŋ.

<sup>32</sup> Têtŋ ndoc aô gambo malac Damaskas, naŋ gôliŋwaga naŋ yob malac dau mbo Kiŋ Aretus ñapu, naŋ gic atu iŋ ndê lau siŋ-nga bu sêyob gatam malac-nga hoŋ tu sêkôc aô dôŋ-nga. <sup>33</sup> Magoc mba. Asidôwai sêkêŋ aô gasip sambec sô daŋ, ma sêŋwhaŋ aô gasip yêc gatam atu daŋ yêc malac dau ñatuŋbôm ñadômbwê-nga ma galhô ga.

## 12

### *Pol gêlic undambê ñagatu*

<sup>1</sup> Mêtê dapo dauŋ waêŋ sa-nga oc kêŋ ñayham daŋ têtŋ yac dom. Magoc aneŋ ñalôm kac aô, dec oc wapo dauŋ sa ma wandic têku yom, ma wasôm yom pi gêŋ ñagatu, ma pi gêŋ ñatô naŋ Pômdau hoc asê têtŋ aô. <sup>2-3</sup> Aô kayalê ñgac kêŋ whiŋ Kilisi-nga daŋ. Yala 14 gi su, Anôtô kôc iŋ sa pi lôlôc solop têtŋ iŋ yêc undambê gi. Anôtô kôc iŋ ti ñamlic sambuc me kôc iŋ gatu ñambwa, aô gam gauc. Anôtô tawasê kêyalê. <sup>4</sup> Ma Anôtô tôc gameŋ †Paradais-nga têtŋ iŋ. Iŋ ñgô yom pi gêŋ atu-tu ñatô naŋ iŋ gitôm dom bu w hê sa, ma Anôtô gic yao iŋ bu sôm asê dom. <sup>5</sup> Aô oc wapo ñamalac kaiŋ dinaŋ waê sa, magoc aô bu wapo dauŋ sa, dec wasôm yom pi gêŋ tigeŋ, naŋ bu watôc asê bu aô ñgac licwalô mba. <sup>6</sup> Gêŋ ñatô yêc bu wapo dauŋ sa pi-nga, ma aô bu wakôm, dec oc watôm ñgac gauc mbasi-nga dom. Nahu bu aneŋ yom iŋ yomandô. Magoc aô watoc dauŋ sa pi gêŋ dinaŋ dom. Lau bu sêmpin aô tu lêtŋ naŋ sêlic aô gasa-nga, ma tu yom ñandô naŋ gahoc asê-nga, dec oc solop.

### *Anôtô kêmwasiŋ lau licwalô mba, bu tôc iŋ ndê ñaclai asê*

<sup>7</sup> Yomandô Anôtô tôc gêŋ atu têtŋ aô. Magoc iŋ tec bu aô wapo dauŋ sa pi gêŋ dau. Tu dinaŋ-nga iŋ kêŋ ñasawa têtŋ Sadaŋ bu êŋkiŋ iŋ ndê aŋela daŋ bu êŋgwinin aô ña gêŋ wapac ñamlic-nga daŋ. Gêŋ dau kêŋ ñandê têtŋ aô gitôm gêŋ ñakwa kuŋ aô. <sup>8</sup> Aô gateŋ mbec ñaŋga têtŋ Pômdau ma gandac iŋ tidim tō bu kôc

\* **11:24:** Lau Israel-nga si yomsu daŋ (Diut 25:3) sôm bu sêhi ñamalac giso ña-po sêhóc gêlêc tidim 40 dom. Bocdinaŋ lau bata Israel-nga bu sêmatôc ñamalac daŋ, naŋ sêhi iŋ tidim 39 bu sêŋgili yomsu dau ñadôhōŋ dom.

gêñ wapac dau su yêc aô. <sup>9</sup> Magoc inj sôm têñ aô bu, “Mba. Aney mwasiñ gitôm bu puc am dôñ ma hôc ñawapac dinan. Bu aô oc wamwasiñ lau licwalô mba, bu watôc aney ñaclai asê.” Tu dinan-ñga aô Pol oc wapo dauñ sa tu ñawapac bocke nanj kêgwinin aô e kôm aô licwalô mba. Ñalên dinan aô oc tanjkwê Kilisi bu kêñ inj ndê ñaclai tu nem aô sa-ñga. <sup>10</sup> Tu dinan-ñga aô bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aô ma sêkên kisa aô, aô bu wapônda dauñ, me aô bu wahôc ñawapac tidau-tidau tu Kilisi-ñga, dec wahôc ti atac ñayham. Bu têñ ndoc aô kasahê licwalô tôm dom, nanj tanjkwê Kilisi ndê ñaclai bu puc aô dôñ ma walhac ñanga.

*Pol tac whin lau Korin-ñga*

<sup>11</sup> Aô galic dauñ gitôm ñgac ñambwa-ñga danj, magoc aposel tasanj nanj mac atoc ñac sa, nanj si asa hôc gêlêc aô su? Oc tôm bu mac apo aô waên sa, magoc mba. Mac akôm dom, ma tu dinan-ñga dec aô kakuc lau gauc mbasi-ñga si lên ma gapo dauñ sa têñ mac. <sup>12</sup> Têñ têm aô gambo gawhinj mac, nanj aô gakôm gêñ nanj aposel ñandô sic waê bu sêkôm. Aô gakôm gêñ dalô, gêñ atu-tu ma gêñ ti ñaclai atu daêsam. <sup>13</sup> Bocdinanj mac gauc gêm bu aô gakôm gêñ sake têñ gôlôwac dabunj ñatô, nanj gakôm têñ mac dom? Mboe mac alic aô sac bu gandac mac bu akên gêñ tu anem aô sa-ñga dom, a? Bu bocdinanj, dec watenj mac bu asuc aney sac kwi.

<sup>14</sup> Kwahic dec aô kamasanj dauñ bu wandic mac kêsi tidim tō-ñga. Magoc aô waloc tu bu wakôc mac nem gêñ danj-ñga dom. Bu gêñ nanj aô tac whin, nanj mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daôm. Y omandô. Aô bu wakên wapac mac dom, bu aô gatôm mac damam, ma solop dom bu balêkoc sêkên gêñ tu sêlôm damba ti dindai-ñga. Damba ti dindai bu sêkên gêñ tu sêlôm si balêkoc-ñga, dec oc solop. <sup>15</sup> Boc-dinanj aô galic ñayham bu wakên neñ gêñ honj tu wanem mac sa-ñga, e wakên dauñ sambuc tu mac-ñga whin. Ñalên dinan aô bu watôc asê bu aô atac whin mac ndu andô, ma mac bu atac whin aô gwalec, oc ñayham me mba? <sup>16</sup> Mac bu atac whin aô me atac whin aô dom, magoc mac anjyalê su bu aô gakên ñawapac danj têñ mac dom. Magoc mboe lau nanj sêkên kisa aô, nanj oc sêsôm bu aô kasalê lên bu wansau mac ma malô wakôc mac nem gêñ ñatô-ñga. <sup>17</sup> Mac gauc gêm bu aô kakinj aney lau ñatô sêtên mac sêloc, bu sênghaho mac nem gêñ ñatô su tu aô-ñga, a? <sup>18</sup> Aô gandac Taitus bu têñ mac loc, ma kakinj yac neñ asidôwa danj whin inj. Ma Taitus kôc mac nem gêñ bocke, a? Mba andô. Alu akôc gauc tigenj ma asa lên tigenj, nanj akôm gwelenj ñaôli mbasi-ñga.

*Pol gêm la lau Korin-ñga*

<sup>19</sup> Mac gauc gêm bu yac asôm yom honj dinanj tu bu alhac dauñ ahuc, a? Mba. Yac akên whin Kilisi, ma asôm mba yom honj yêc awê têñ mac yêc Anôtô anjô-ñga. Ma gêñ honj nanj yac akôm, nanj akôm tu bu apuc yac mba lau atac whin-ñga mac dôñj alhac ñanga-ñga. <sup>20</sup> Aô gatôc dauñ bu mboe aô waloc ma watap sa bu mac nem la u ñatô sêsap mêtê sac dôñj sêmbo. Bocke? Mac nem lau ñatô sêsôm dau, me sem lêmunj dau, a? Lau ñatô atac ñandê têñ dau, sêwhê dau kôc-kôc, sêpu si asidôwai ma sêsec gamenj, sêtoc dau sa, me sêli dau sa, a? Aô bu waloc ma walic bu mac nem lau ñatô sênkuc lên nanj aô atac whinj dom, dec aô oc wanjuc lên matôc-ñga nanj mac oc atac whinj dom. <sup>21</sup> Munj-ñga, mac nem lau daêsam sêkôm mêtê mockainj-ñga ti atac ñagalac-ñga tidau-tidau. Aô gasôm têñ ñac bu sênem dau kwi ma sêhu lên sac dinanj sinj. Kwahic dec aô gatôc dauñ bu mboe aô wambu waloc, ma walic bu ñac sêsap lên dinanj dôñ

ɲapaɲ sêmbô. Bu bocdinaɲ, dec mêtê sac dau oc kêɲ wapac aô, ma aneɲ Anötô oc kêɲ aô mayaɲ dauɲ atu tu mac-ɲga.

## 13

### *Pol oc kêɲ gêli lau naɲ sêkôm sac, naɲ dom*

<sup>1</sup> ɲasawa saurɲ aô oc wandic mac kêsi tidim tö-ɲga. Ma aô bu wamatôc mac nem lau ɲatô, dec aô oc waɲkuc ɲagôliɲ solop tamatôc lau giso-ɲga, naɲ sêto yêc bocdec bu:

ɲamalac tigeɲ bu êɲgôliɲ yom pi ɲgac daɲ, dec oc tôm dom bu dakôc iɲ ndê yom sa. ɲamalac lu me tö bu sêpuc yom dau dôɲ, dec dalic bu yomandô.

*[Diut 19:15]*

<sup>2</sup> Têɲ ndoc aô gac mac kêsi tidim lu-ɲga, naɲ gasôm têɲ lau naɲ sêkôm mêtê sac bu sêhu siɲ. Ma aô gakêɲ puc mac bu têɲ ndoc aô bu wambu waloc, ma watap sa bu lau dau sêsap si lêɲ dinaɲ dôɲ ɲapaɲ sêmbô, dec oc wakêɲ matôc ɲaɲga têɲ ɲac, ma têɲ lau ɲatô naɲ sêkôm sac, naɲ bocdinaɲ. Kwahic dec aô gambo ahê, magoc ndoc kêpiɲ bu wambu waloc, dec wakêɲ puc mac pi gêɲ tigeɲ dinaɲ tiyham. <sup>3</sup> Mac nem lau ɲatô sêndac aô bu w atôc gêɲ daɲ têɲ mac, naɲ oc whê sa bu aô gasôm yom gam Kilisi aɲgô. Bocdinaɲ ayob daôm ɲapep, bu aô oc wamatôc lau sêkôm mêtê sac-ɲga hoɲ ti ɲaɲga. Kilisi dau bu mbo whiɲ mac, dec oc kêɲ gêli mac dom, iɲ oc kôm mêtê ɲaɲga kain tigeɲ.

<sup>4</sup> Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau gitôm ɲgac licwalô mba. Magoc Anötô ndê ɲaclai uɲ iɲ sa ma kêɲ iɲ mbo tali ɲapaɲ. Ma yac lau naɲ mba akêɲ whiɲ piɲ yac dôɲ am damiɲ Kilisi, naɲ lau licwalô mbasi bocdinaɲ. Magoc Anötô ndê ɲaclai kêɲ yac ambo taɲli awhiɲ iɲ, tu bu anem akiɲ mac-ɲga.

### *Pol gêm la lau Korin-ɲga tiyham*

<sup>5-6</sup> Mac bu andac batam yac bu aposel ɲandô me mba, dec atôc gwaniɲ daôm nem lêɲ. Mac aɲyalê su bu ɲamalac naɲ kêɲ whiɲ dom, naɲ Kilisi mbo iɲ ndê ɲalôm dom. Bocdinaɲ mac bu alic bu mac akêɲ whiɲ ambo, ma Yisu Kilisi mbo nem ɲalôm, dec aɲyalê bu yac mba gwelen ɲa-ɲandô dinaɲ, ma whê yac sa bu aposel ɲandô. <sup>7</sup> Yac ateɲ mbec têɲ Anötô bu puc mac dôɲ ma akôm sac daɲ dom. Yac atac whiɲ bu mac asa lêɲ gitêɲ, tu bu mac nem lêɲ tôc asê bu yac aposel ɲandô lec dom. Mba. Lau ɲatô bu gauc nem bu yac aposel tasanɲ, naɲ iɲ gêɲ ɲambwa. Yac mba mbec dinaɲ ɲa-ɲahu andô, naɲ yac atac whiɲ bu Anötô puc mac dôɲ bu aɲkuc lêɲ gitêɲ eɲ. <sup>8</sup> Lau bu sêsap lêɲ yom ɲandô-ɲga dôɲ, dec oc tôm dom bu yac akôm gêɲ ti ɲaclai tu amatôc ɲac-ɲga. Magoc lau naɲ sêɲkuc lêɲ yom ɲandô-ɲga dom, naɲ yac akôm gêɲ ti ɲaclai tu bu amatôc ɲac-ɲga e sêhu si giso siɲ. <sup>9</sup> Bocdinaɲ mac bu alhac ɲaɲga ma asap yom ɲandô dôɲ, dec oc tôm dom bu yac atôc mba ɲaclai têɲ mac, magoc yac oc atac ɲayham atu tu mac nem lêɲ ɲayham-ɲga. Ma yac ateɲ mbec bu mac lau akêɲ whiɲ-ɲga asa nem lêɲ hoɲ ɲapep eɲ.

<sup>10</sup> Aô gato yom hoɲ dinaɲ bu wakêɲ puc mac bu ahu nem mêtê s ac hoɲ siɲ muɲ, bu têɲ ndoc aô bu wahôc asê, naɲ gatec bu wamatôc mac ɲa ɲaclai naɲ Pômdau kêɲ têɲ aô. Bu iɲ kêyalɲ aô sa ma kêɲ ɲaclai têɲ aô bu wapuc mac dôɲ, ma tu bu waɲgwiniɲ mac-ɲga dom.

### *Pol ndê yom ɲambu-ɲga*

<sup>11</sup> O asidôwai, aô bu wandic bata bapia dindec, dec bu wakôm neɲ acsalô têɲ mac hoɲ. Aɲsahê ɲaɲga bu andic dabiɲ nem lêɲ akêɲ whiɲ-ɲga hoɲ tisolop. Aneɲ yom hoɲ dindec puc mac dôɲ. Akêɲ nem gauc ti ɲalôm pitigeɲ, ma

ambo awhin daôm ti yom malô. Akôm bocdinar, ma Anötö, nar Atac Whin ti Yom Malô N̄adau, nar oc mbo whin mac.

<sup>12</sup> Akam daôm ar̄kuc gôlôwac dabun si lê. <sup>13</sup> Anötö ndê lau dabun hon nar sêmbô gamer Masedonia-nga dindec, nar sêkôm si acsalô nayham tê. mac.

<sup>14</sup> Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin ti Anötö ndê atac whin puc mac dô, ma N̄alau Dabun pin mac hon dô. nar.

## Pol ndê bapia têtj lau Galasia-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Aposel Pol to bapia dindec têtj lau sêkêj whinj-nga nan sêmbu gamen Galesia-nga. Munj-nga inj dau kêsêlêj tòm malac ma hoc jawae nayham asê têtj lau Galesia-nga, dec lau sic hu sêkêj whinj Yisu (Apo 13:14-14:23).

Tinjambu lau Israel-nga natô sêhêc asê gôlôwac dabunj Galesia-nga, ma sênsônj lau sêkêj whinj Yisu-nga si gauc pi lêj sêti lau gitêj yêc Anötö angô-nga. Nac lau nanj sêsap lau Israel-nga si sakin akwa dôj, ma sêkac lau Galesia-nga bu sênkuc pwac sêsê laungac si namlic natô su-nga, ma sêsôc Moses ndê yomsu honj napu. Nac sêsôm bu lau sêkêj whinj Yisu-nga nanj lau Israel dom, nanj bu sêkôm bocdinaj dom, dec oc tòm dom bu Anötö kôc nac sa me lic nac bu lau gitêj. Ma lau dau sêpu Pol ma sêsôm bu inj aposel njandô dom, njahu bu inj kac lau gamenj apa-nga bu sênkuc Israel si sakin akwa dom.

Tu dinaj-nga Pol to bapia dindec tu bu whê dau sa bu inj aposel njandô, nanj Yisu Kilisi lu Anötö sênyalinj inj sa (1:1), ma gêm mêtê tòm Yisu dau hoc asê têtj inj (1:12). Ma inj bu puc lau sêkêj whinj-nga dôj bu sêsôc lau tasanj dinaj si yom njapu dom. Inj sôm bu jawae nayham tigenj inj yom njandô, ma jawae dau tôc asê tiawê bu lau sêti lau gitêj tu nac si sêkêj whinj-nga, ma tu sênkuc yomsu-nga lec dom. Yêc lôcwha 5 - 6 inj to yom natô tu bu puc lau dôj bu sêkêj whinj njanga, sêsap mêtê atac whinj-nga dôj, ma sêpinj dau dôj njapep. Lau nanj Nalau Dabunj gêm gôlinj nac, nanj oc sêhu mêtê sac sinj, ma sêkôm mêtê nayham enj (5:16-26).

### *Pol ndê yom njamata-nga*

<sup>1-2</sup> Aô Pol, ma asidôwai nanj sêmbu sêwhinj aô, ato bapia dindec têtj Kilisi ndê gôlôwac dabunj honj yêc gamenj Galesia-nga. Aô gati faposel magoc njamalac danj kêyalinj aô sa, me lau toj danj sênkij aô bu wati aposel dom. Mba. Yisu Kilisi lu inj Damba Anötö nanj unj inj sa akêj lau batê-nga, nanj dec sênyalinj aô sa ti sênkij aô. <sup>3</sup> Mwasinj ti yom malô têtj mac akêj yac nenj Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. <sup>4</sup> Yisu kêj dau mbac ndu tu yac nenj sac-nga, bu ênjgaho yac su yêc mêtê sac nanj gêm nom dindec ahuc. Lêj dau Damanj Anötö gauc gêm tidôj ma tac whinj bu Yisu kôm njandô sa. <sup>5</sup> Bocdinaj datoc Anötö ndê waê sa tòm têm sambob dandic jawae. Yomandô!

### *Pol kêj puc lau bu sênkuc jawae nayham tigenj*

<sup>6</sup> Tu Kilisi-nga dec Anötö kêmwasiwj mac, ma kêgalêm mac sa ati inj ndê lau. Magoc njagahô enj, mac ahu inj ti jawae nayham nanj aposel sem, nanj sinj, ma anjuc yom wakuc. Mac nem lêj dinaj kôm aô gahêdaêj. <sup>7</sup> Yom nanj mac anjuc, nanj yom njandô dom. Mboe lau natô sênsônj mac nem gauc ma sênsahê bu sênsônj jawae nayham pi Kilisi whinj. <sup>8</sup> Anjô su nanj! Yac dauj me anjela undambê-nga danj, me asa bu têtj mac menj ma nem mêtê wakuc, nanj so mêtê nanj munj-nga yac ahoc asê têtj mac, nanj oc tap Anötö ndê atac njandê sa. <sup>9</sup> Aêc! Yac asôm su, ma aô wasôm tijham. Asa nanj bu hoc mêtê asê têtj mac nanj so yac lau aposel mba mêtê nanj mac akôc sa su, nanj oc tap Anötö ndê atac njandê sa.

<sup>10</sup> Mac gauc gêm sake? Aô gato yom dindec tu bu lau sêlic aô ñayham ma sêmpin aô-nga, me tu bu Anötö lic aô ñayham-nga? Anğô! Aô bu wakôm tu ñamalac-nga, dec aô Kilisi ndê ñgac akiñ dom.

*Pol whê sa bu in Anötö ndê aposel ñandô*

<sup>11</sup> O asidôwai, aô bu wawhê sa têtj mac bu mêtê nanj gahoc asê têtj mac, nanj ñamalac si yom dom. <sup>12</sup> Bu ñamalac danj kêtj têtj aô me kédôhônj aô dom, magoc Yisu Kilisi hoc asê têtj aô. <sup>13-14</sup> Mac anğô aô ñawaê su, dec anjalê bu munj-nga lê aô gam akiñ Anötö kakuc lau Israel-nga si sakinj akwa. Aô gasa ñac si lêtj dau gahôc gêlêc ñac si daêsam nanj si yala gitôm aô neñj. Ma gayêm dauñ su tu wanjuc abanj Israel-nga si ñagôlinj. Ma mac anğô bu aô gakêñ kisa ñanğa têtj Anötö ndê gôlôwac dabun nanj sêkêñ whinj Yisu, ma gakôm bu wasenj ñac su. <sup>15</sup> Magoc Anötö kêyalinj aô sa gwananj su, têtj têtj aô gambo dinanj atac ñalôm enj, ma tu in ndê lêtj êmwasiñ lau-nga dec kêgalêm aô sa bu wanem akiñ inj. Ma tinjambu inj gêlic ñayham <sup>16</sup> bu hoc inj ndê Atu Yisu asê têtj aô, tu bu wasôm inj ndê ñawaê ñayham asê têtj lau nanj lau Israel dom. Têtj dinanj aô gasôm yom gawhinj lau ñatô dom. <sup>17</sup> Ma aô gapi Jerusalem bu walic lau nanj sêti aposel sêmunj aô, nanj dom. Mba. Aô gatêñ gameñ Arabia-nga ga, ma tinjambu gambu gatêñ malac Damaskas. <sup>18</sup> Aô gambo malac dinanj yala tó su, goc gapi Jerusalem ga bu walic Pita, ma gambo gawhinj inj tôm bêc 15. <sup>19</sup> Aô galic Pômdau asi Jems, magoc galic aposel ñatô dom. <sup>20</sup> Aô wasôm yêc Anötö anğô-nga bu yom nanj kwahic dec gato, nanj yom tasanj dom. <sup>21</sup> Tinjambu aô gatêñ gameñ Siria ma Silisia-nga ga. <sup>22</sup> Gôlôwac dabun gameñ Judia-nga nanj sêkêñ whinj Kilisi, nanj sêlic aô anônj andô dom. <sup>23</sup> Magoc sênğô ñawaê pi aô bocdec bu, “Ñgac nanj munj-nga kêtj kisa têtj yac, kwahic dec kôm gwelenj ma gêm mêtê pi lêtj dakêñ whinj-nga nanj munj-nga inj kôm bu senj su.” <sup>24</sup> Bocdinañ sêmpin Anötö tu inj gêm aô kwi-nga.

## 2

*Lau aposel Jerusalem-nga sêkôc Pol sa*

<sup>1</sup> Yala 14 ginğa su goc gapi Jerusalem ga tiyham, ma gakôc Banabas lu Taitus sêwhinj aô. <sup>2</sup> Anötö dau hoc yom danj asê têtj aô ma kac aô, dec gapi Jerusalem ga têtj ndoc dinanj. Ma ñawaê ñayham nanj gahoc asê têtj flau gameñ apa-nga, nanj aô gawhê sa yêc Jerusalem. Aô gawhê sa têtj lau hoñ dom, magoc gawhê sa têtj lau sêkêñ whinj-nga si lau bata. Aô gatec bu lau sêpu gwelenj nanj gakôm, me sêsôm bu aô gakôm ñambwa, ma tu dinanj-nga dec gawhê dauñ sa têtj ñac lau dau. <sup>3</sup> Ñac sênjalê bu Taitus nanj whinj aô têtj têtj dinanj, inj ñgac Grik-nga. Magoc sêkac yac bu asê inj ndê ñamlic ñatô êñkuc lau Israel-nga si pwac nanj dom.

<sup>4</sup> Yom hoñ dinanj hóc asê, ñahu bu lau ñatô sênjsau bu sêti yac mba asidôwai ma sêmenj sêmbô sêwhinj yac bu sêtij lêtj ti sakinj nanj yac andôhônj têtj lau gameñ apa-nga. Yisu Kilisi kêgapwêc yac su yêc sakinj yomsu-nga, magoc ñac lau tasanj dinanj sêkôm bu sêkac yac kwi ma anjuc lêtj yomsu-nga tiyham atôm lau akiñ ñambwa. <sup>5</sup> Tigenj yac alhac ñanğa ma asôc ñac ñapu danj dom, ñahu bu yac atac whinj bu mac lau Galesia-nga anjalê yom ñandô pi ñawaê ñayham, ma asap dôñ ñapanj.

<sup>6</sup> Aô kayalê bu Anötö toc ñamalac danj sa hóc gêlêc danj su dom. Tu dinanj-nga dec gahêgo dauñ dom têtj ndoc nanj gawhê dauñ sa têtj lau nanj gôlôwac dabun Jerusalem-nga sêtoc sa sêti ñac si lau bata. Ma ñac sêsôm yom danj bu

sêmatôc ñawaê ñayham nan gam yêc lau apa si gameñ, nan dom. <sup>7</sup> Mba! Ñac sêlic bu Anötö kên ñawaê ñayham sip aõ aman bu wahoc asê têt lau nan lau Israel dom, tòm in kên sip Pita amba bu hoc asê têt lau Israel-nga. <sup>8</sup> Bu Anötö kên ñaclai têt Pita ma kêyalin in sa ti lau Israel-nga si aposel, ma kên ñaclai têt aõ bocdinan, ma kêyalin aõ sa gati lau gameñ apa-nga si aposel. <sup>9</sup> Lau sêkên whin-nga yêc Jerusalem sêtoc Jems, Pita ma Jon sa sêti ñac si ñagôlôn. Ma têt ndoc lau tó dinan sêlic bu aõ gatap Anötö ndê mwasiñ sa su, dec sêkam lau Banabas tu bu sêtoc asê bu ñac sêkôc alu ti alu mba yom sa. Ma ñac si ñalôm pitigen bu yac akôm gwelen ñawaê ñayham-nga awhin lau gameñ apa-nga, ma ñac sêkôm sêwhin lau Israel-nga. <sup>10</sup> Ñac sêndac gêt tigen, nan bu yac gauc nem ñac si lau nan sêpôn da dau. Ma gêt dau aõ gauc gêm tidôn su bu wakôm.

### *Pol sôm Pita yêc malac Antiok*

<sup>11</sup> Tinjambu aõ gambo malac Antiok, ma Pita men mbo malac dau whin. Magoc malô aõ galic yêc awê bu in kôm gêt dan, nan so yom ñandô ñawaê ñayham-nga. Ma tu dinan-nga dec aõ gasôm yom sêmbalan-nga solop têt in. <sup>12</sup> Bu têt ndoc in hóc asê Antiok tiwakuc, nan in kôm mêtê solop. In ndoc ti gêt gêt whin lau sêkên whin-nga nan lau Israel dom, dec tóc asê bu in hêgo dau tu Moses ndê yomsu-nga dom. Magoc tinjambu lau Israel-nga ñatô nan sem gwelen sêwhin Jems, nan sêhóc asê malac Antiok. Pita kêyalê bu ñac sêsap Moses ndê yomsu dôñ ma ñac bu sêkac lau gameñ apa-nga bu sêñkuc lau Israel-nga si ñpwac sêsê laungac ñamlic ñatô su-nga. Tu dinan-nga dec in tóc dau ma kédahin dau su yêc lau nan lau Israel dom. In ndê lêt dau in lêt giso. <sup>13</sup> Ma lau sêkên whin-nga Israel-nga ñatô nan sêmo malac Antiok, nan sêñkuc in ma sêsa lêt tasan dinan sêwhin, e lêt dau hê Banabas kwi whin. <sup>14</sup> Têt ndoc aõ galic bu ñac si mêtê dau so yom ñandô ñawaê ñayham-nga, dec gasôm yom têt Pita yêc ñac hon angô-nga bocdec bu, “Am ngac Israel-nga, magoc têt ndoc am mwen hóc asê malac Antiok, nan am mbo whin lau nan lau Israel dom, ma hêgo daôm tu Israel-nga si yomsu-nga dom. Magoc malô am kac nem ñalôm kwi ma kôm gitôm am gêlic Moses ndê yomsu gitôm gêt atu, ma hu lau dau sin ma mbo ahê ñac. Bocke? Kwahic dec am bu kac lau gameñ apa-nga bu sêsóc lau Israel-nga si ñagôlin ñapu, a?”

### *Lêt tigen yêc bu dati lau gitêt, nan dakêt whin*

<sup>15</sup> Ma aõ gasôm têt Pita, “Yac lau Israel-nga êlê mêtê dasam lau gameñ apa-nga bu lau sac, bu ñac sêñkuc Moses ndê yomsu dom. Magoc hêclu nen ñahu yêc lau gameñ apa-nga dom. Mba. Dinanji sêkôc hêclu dambo lau Israel-nga nan dakôc Moses ndê yomsu, nan ñalôm. <sup>16</sup> Magoc yac tanjalê su bu ñamalac dan oc ti ñamalac gitêt yêc Anötö angô-nga tu in kêkuc lêt yomsu-nga dom. Mba, oc tòm dom. Magoc tu ñamalac dan kên whin Yisu Kilisi-nga, dec Anötö gêlic in bu ñamalac gitêt. Sen tigen dinan gic lau hon ñawaê, yac lau Israel-nga, ma lau gameñ apa-nga boc-dinan. Tanjuk lêt dakêt whin Yisu Kilisi-nga tu bu dati lau gitêt tu lêt dinan-nga, ma tu tanjuk lêt yomsu-nga lec dom.”

<sup>17</sup> Kwahic dec yac tanjuk lêt dakêt whin Kilisi-nga tu bu dati lau gitêt-nga. Mboe lau ñatô oc sêsam yac bu lau sac tu yac tanjuk lêt yomsu-nga tiyham dom. Magoc yac oc dasôm sake? Lêt dakêt whin Kilisi-nga kên ñasawa têt yac tu dakôm sac-nga, a? Aõ wasôm, mba andô! <sup>18</sup> Mun-nga aõ kasahê bu wati ñac gitêt tu kakuc yomsu-nga, magoc kwahic dec gahu lêt dau sin su. Aõ bu wambu wandi wasôc yomsu ñapu tiyham, dec oc tóc gêt tigen asê têt aõ, nan bu aõ ñac kagili yomsu-nga. <sup>19</sup> Bu sakin yomsu-nga tóc asê têt aõ

bu gawêkainj seŋ wambac ndu-ŋga, ma bocdinaŋ dec aô taŋkwê lêŋ yomsu-ŋga bu nem aô sa tiyham lec dom. Yomandô. Aô gahu lêŋ yomsu-ŋga siŋ, tu bu wanem akinj Anötô tòm aneŋ bêc hoŋ wambo taŋli-ŋga. Anötô dau piŋ aô dôŋ gam damiŋ Kilisi gitôm gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ iŋ. <sup>20</sup> Ma kwahic dec aneŋ ŋahu gambo taŋli-ŋga sip aô dauŋ dom, magoc gambo taŋli tu Kilisi nan tisa mbo tali tiyham ma mbo aneŋ ŋalôm nan-ŋga. Ma tòm bêc hoŋ nan wambo taŋli wambo nom lec, nan wasa lêŋ tigeŋ bocdec bu, wakêŋ whiŋ Anötô Atu nan tac whiŋ aô ma kêŋ dau tu aô-ŋga. <sup>21</sup> Aô galic Anötô ndê mwasiŋ gitôm gêŋ ŋambwa dom. Mba. Ŋahu bu ŋamalac danj gitôm dom bu ti ŋamalac gitêŋ tu iŋ kékuc yomsu-ŋga. Bu bocdinaŋ, dec Kilisi ndê mbac ndu nanj oc ŋahu mbasi.

### 3

#### *Lêŋ yomsu-ŋga ma lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga*

<sup>1</sup> O mac lau Galesia-ŋga, mac lau gauc mba. Yac awê yom hoŋ pi Yisu Kilisi sa yêc awê têŋ mac, e tòm mac daôm tanôm alic iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Magoc asa dec meŋ ma kêŋsôŋ mac nem gauc? <sup>2</sup> Aô bu wakêŋ gêndac têŋ mac pi yom tigeŋ bocdec bu, mac anjuc yomsu dec Anötô kêŋ Ŋalau Dabuŋ têŋ mac, me mac akêŋ whiŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi, nanj mac anjô su, dec iŋ kêŋ Ŋalau têŋ mac? <sup>3-4</sup> Bocke ma kwahic dec mac nem gauc tisac? Têŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, nanj mac asa nem lêŋ ti Ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma ahu lêŋ yomsu-ŋga siŋ. Tu dinaŋ-ŋga lau nanj sêsap yomsu dôŋ, nanj sêkêŋ kisa mac. Tu sake-ŋga kwahic dec mac bu ambu asôc yomsu ŋapu tiyham, ma gauc gêm bu Anötô oc kôc mac sa tu gêŋ nanj mac daôm akôm tu anjuc yomsu-ŋga. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec kisa atu nanj mac ahôc têŋ ŋamata-ŋga, nanj ŋahu mbasi. <sup>5</sup> Anjô! Anötô kêŋ ndê Ŋalau Dabuŋ têŋ mac ma kôm gêŋ dalô daêsam yêc mac anjôm-ŋga. Iŋ kôm gêŋ dau tu mac anjuc yomsu-ŋga, me tu mac akêŋ whiŋ yom pi Kilisi, nanj mac anjô su-ŋga?

<sup>6</sup> Gauc nem Abraham. Iŋ kêŋ whiŋ Anötô, ma tu dinaŋ-ŋga Anötô gêlic iŋ bu ŋgac gitêŋ. <sup>7</sup> Bocdinaŋ anjyalê bu lau hoŋ nanj sêŋkuc lêŋ sêkêŋ whiŋ-ŋga, nanj Anötô gêlic ŋac sêtôm Abraham ndê lau wakuc. <sup>8</sup> Yom nanj sêto yêc, nanj tôc asê gwanaj bu Anötô oc lic lau nanj lau Israel dom, nanj bu lau gitêŋ, tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-ŋga. Anötô sôm ŋawaê ŋayham dau asê têŋ Abraham gwanaj su bocdec bu:

Lau nom-ŋga hoŋ oc sêtap aneŋ mbec ŋamwasiŋ sa yêc am. *[Gen 12:3]*

<sup>9</sup> Abraham kêŋ whiŋ, dec tap Anötô ndê mbec ŋamwasiŋ sa. Ma bocdinaŋ lau hoŋ nanj sêkêŋ whiŋ, nanj oc sêtap mbec dau ŋamwasiŋ sa sêwhiŋ Abraham.

<sup>10</sup> Magoc lau hoŋ nanj gauc gêm bu ŋac oc sêti lau gitêŋ tu sêŋkuc yomsu-ŋga, nanj oc sêtap Anötô ndê tac ŋandê sa, tòm yom danj nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Asa nanj kékuc yomsu hoŋ nanj sêto sip buku yomsu-ŋga, nanj ŋapep ma timala dom, nanj oc tap Anötô ndê tac ŋandê sa. *[Diut 27:26]*

<sup>11</sup> Ma yom danj tiyham sêto yêc bocdec bu:

Lau gitêŋ oc sêndöc tali tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-ŋga. *[Hab 2:4]*

Yom dau tôc asê tiawê bu ŋamalac danj oc ti ŋamalac gitêŋ yêc Anötô anjô-ŋga tu iŋ kékuc yomsu-ŋga dom. <sup>12</sup> Lêŋ yomsu-ŋga sôm bu ŋamalac nanj tòm bu sa ndê lêŋ êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep eŋ, nanj oc ndöc tali. Magoc lêŋ yomsu-ŋga dinaŋ so lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga. <sup>13</sup> Asa nanj takwê lêŋ yomsu-ŋga bu nem iŋ sa, nanj gic waê bu tap Anötô ndê atac ŋandê sa. Magoc Kilisi kégaho yac su yêc lêŋ



datap atac n̄andê dinan̄ sa-n̄ga. In̄ dau h̄oc An̄ötö ndê atac n̄andê tu yac-n̄ga, t̄om yom nan̄ s̄eto pi lau sac, nan̄ yêc bocdec bu:

Lau hon̄ nan̄ s̄êkêñ n̄ac s̄ên̄galêñ a, nan̄ dalic n̄ac git̄om lau nan̄ s̄etap An̄ötö ndê tac n̄andê sa. *[Diut 21:23]*

<sup>14</sup> Yisu Kilisi h̄oc n̄andê dinan̄ tu bu lau nan̄ lau Israel dom, nan̄ dec oc s̄etap Abraham ndê mbec n̄amwasin̄ sa s̄êwhin̄ lau Israel-n̄ga. Ma yac hon̄ oc dak̄oc N̄alau Dabuñ, nan̄ An̄ötö gic bata su, nan̄ sa tu yac neñ dakêñ whin̄ Yisu-n̄ga.

### *Pwac yomsu-n̄ga, ma pwac mwasin̄-n̄ga*

<sup>15</sup> O asid̄owai, wanem dôh̄on̄ pi n̄amalac si lêñ bu wawhê gêñ dau sa. Pwac nan̄ n̄amalac lu s̄emat̄in̄ tid̄on̄ su, nan̄ oc t̄om dom bu n̄gac dan̄ ndic t̄eku, me señ su. Ma An̄ötö ndê pwac bocdinan̄. <sup>16</sup> In̄ gic bata yom têñ Abraham ma s̄om bocdec bu, “*Aô oc wanem mbec am ti nem wakuc.*” Yom nan̄ in̄ s̄om pi Abraham ndê wakuc, nan̄ h̄egan̄on̄ lau daêsam dom, magoc h̄egan̄on̄ Abraham ndê n̄gac wakuc tigen̄, nan̄ Kilisi dau. <sup>17</sup> Aô was̄om têñ mac bu An̄ötö gic bata yom dau têñ Abraham mun̄ su, ma tin̄ambu yala 430 giñga su, dec in̄ kêñ ndê yomsu têñ lau Israel-n̄ga. Magoc yomsu dau señ pwac mwasin̄-n̄ga nan̄ An̄ötö kêmat̄in̄ whin̄ Abraham, nan̄ su dom. <sup>18</sup> Lau bu s̄etap An̄ötö ndê mwasin̄ sa tu s̄êñkuc yomsu-n̄ga, nan̄ dec lêñ dau kêkuc yom nan̄ An̄ötö gic bata têñ Abraham, nan̄ dom. Magoc bocdinan̄ dom. Bu An̄ötö gic bata yom têñ Abraham ma s̄om bu êmwasin̄ in̄ n̄ambwa.

<sup>19</sup> Bocdinan̄ An̄ötö kêñ yomsu n̄ahu bocke? In̄ kêñ tu bu t̄oc n̄amalac si sac asê-n̄ga, bu lhac e Abraham ndê wakuc nan̄ An̄ötö gic bata yom pi in̄, nan̄ hoc asê. Ma gêñ dan̄ tiyham. An̄ela s̄êk̄oc An̄ötö ndê yomsu ma s̄êkêñ têñ n̄gac n̄alhu-n̄ga dan̄, nan̄ Moses. <sup>20</sup> N̄gac n̄alhu-n̄ga dau k̄om gweler mbo An̄ötö ma lau Israel-n̄ga n̄alhu ma k̄oc yomsu. Magoc pwac mwasin̄-n̄ga nan̄ An̄ötö kêmat̄in̄ whin̄ Abraham, nan̄ in̄ dau kêñ solop têñ in̄, ma n̄gac n̄alhu-n̄ga mbasi.

### *Yomsu oc t̄oc yac neñ sac asê, ma wê yac datêñ Kilisi dandi*

<sup>21</sup> Bocdinan̄ wandac mac bocdec bu, yomsu señ mwasin̄ nan̄ An̄ötö gic bata tid̄on̄ bu kêñ têñ Abraham nan̄ su, me? Was̄om têñ mac bu mba and̄o. Yac bu dat̄om bu datap señ dand̄oc tan̄li-n̄ga sa yêc yomsu, dec yomsu dau oc ti yac neñ señ dati lau gitêñ-n̄ga. <sup>22</sup> Magoc oc t̄om dom. An̄ötö ndê yom nan̄ s̄eto yêc, nan̄ whê sa bu lau nom-n̄ga hon̄ s̄end̄oc gapocwalô sac-n̄ga. N̄alêñ dinan̄ mwasin̄ nan̄ An̄ötö gic bata, nan̄ h̄egan̄on̄ lêñ dakêñ whin̄-n̄ga, ma datap mwasin̄ dau sa tu dakêñ whin̄ Yisu Kilisi-n̄ga.

<sup>23</sup> Mun̄-n̄ga, lêñ dakêñ whin̄-n̄ga dinan̄ men̄ sa tiawê su dom. Têñ t̄em dinan̄ yac dambo dat̄om lau gapocwalô-n̄ga nan̄ yomsu s̄o yac dôñ, bu dambo bocdinan̄ e An̄ötö t̄oc lêñ dakêñ whin̄-n̄ga asê tiawê. <sup>24</sup> An̄ötö kêñ yomsu bu nem ḡolin̄ yac ma t̄oc yac neñ sac asê, goc wê yac datêñ Kilisi dandi, bu datap lêñ dati lau gitêñ-n̄ga sa tu yac neñ dakêñ whin̄ in̄-n̄ga. <sup>25</sup> Ma kwahic dec lêñ dakêñ whin̄-n̄ga men̄ sa su, dec dambo yomsu n̄apu tiyham dom.

### *Dati An̄ötö atuwê ti n̄gac*

<sup>26</sup> Mac hon̄ ati An̄ötö ndê balêkoc tu mac nem akêñ whin̄ Yisu Kilisi-n̄ga. <sup>27</sup> Bu mac hon̄ nan̄ alin̄ busan̄gu, nan̄ gêñ dau pin̄ mac dôñ am damin̄ Kilisi, t̄om mac as̄oc in̄ ti nem n̄akwê. <sup>28</sup> Ma An̄ötö k̄oc mac sa kêkuc mac nem n̄ahu nom-n̄ga dom. Mba. Mac bu lau Israel-n̄ga, me lau apa, lau akin̄ n̄ambwa me lau nan̄ dau s̄embo si gêñ, lauwhê me laun̄gac, tigen̄ an̄yalê bu An̄ötö k̄oc yac hon̄ sa tu yac neñ dakêñ whin̄ Yisu Kilisi-n̄ga, nan̄ pin̄ yac hon̄ dôñ

dapitigej. <sup>29</sup> Ma mac lau asa naŋ ati Kilisi ndê, naŋ ati Abraham ndê lau wakuc bocdinaŋ, ma awêkaiŋ mwasinŋ naŋ Anötö gic bata têj Abraham.

## 4

<sup>1</sup> Aö wawhê gêj dau sa têj mac bocdec bu. Balê naŋ damba gic bata bu kêj ndê wapa lênsêm têj inŋ, naŋ oc wêkaiŋ gêj dau yomandô. Magoc damba bu mbac ndu têj ndoc inŋ mbo balê, dec inŋ oc kôc wapa dau sep dom, ma inŋ oc mbo gitôm damba ndê ngac akiŋ nambwa danŋ. <sup>2</sup> Ma lau nŋatô oc sêyob inŋ ti ndê wapa lênsêm e inŋ ndê yala gitôm naŋ damba sôm tidôj gwanaj su. <sup>3</sup> Ma yac bocdinaŋ. Muŋ-ŋga yac dakêj whinŋ su dom, naŋ dambo datôm balêkoc sauŋ, ma datôm lau akiŋ nambwa naŋ dambo yomsu ti nŋagôlinŋ nom-ŋga nŋapu. <sup>4</sup> Magoc têj ndoc naŋ Anötö sôm gwanaj su, naŋ meŋ sa, goc inŋ kêj ndê Atunŋac meŋ mbo nom. Inŋ dinda kôc inŋ ti nŋamalac nom-ŋga naŋ mbo yomsu nŋapu, <sup>5</sup> bu ênŋgapwêc yac lau naŋ dambo yomsu nŋapu, naŋ su, ma yac dati Anötö ndê balêkoc. <sup>6</sup> Ma Anötö kêj ndê Atu ndê Njalau sip yac honŋ neŋ nŋalôm, dec tôte asê bu mac lau gameŋ apa-ŋga ati Anötö ndê balêkoc awhinŋ yac lau Israel-ŋga. Ma Njalau dau gêm yac sa dec data Anötö ti atac pa su, ma dasam inŋ bu, “Damaŋ, Damaŋ.” <sup>7</sup> Bocdinaŋ kwahic dec yac lau akiŋ tiyham dom, magoc yac Anötö ndê balêkoc solop. Ma yac dati Anötö ndê balêkoc, dec dawêkaiŋ gêj lênsêm naŋ gic waê inŋ ndê balêkoc.

### *Pol nŋalôm nŋawapac tu lau Galesia-ŋga*

<sup>8</sup> Muŋ-ŋga mac am gauc Anötö, ma am akiŋ gêj nom-ŋga nambwa naŋ Anötö nŋandô dom. <sup>9</sup> Magoc kwahic dec mac anŋyalê Anötö, ma gêj atu danŋ whinŋ bocdec bu, Anötö dau kêyalê mac su. Ma bocke dec mac bu akac daôm kwi, ma ambu andi asôc yomsu nŋapu, dec ambo atôm lau akiŋ tiyham? Bu yomsu honŋ, naŋ nŋagôlinŋ nom-ŋga nambwa naŋ nŋa-nŋaclai ti nŋandô mbasi. <sup>10</sup> Tu sake-ŋga mac bu anŋkuc nŋagôlinŋ nambwa naŋ hêganôj bêc ti ayô, ma yala ti têm nŋatô? <sup>11</sup> Aö gatôc dauŋ tu mac-ŋga bu mboe gwelenŋ naŋ aö gakôm têj mac, naŋ oc nŋandô mbasi. <sup>12</sup> O asidôwai. Muŋ-ŋga mac lau apa ambo yomsu nŋapu dom, ma aö gahu lêj yomsu-ŋga sinŋ tu bu wambo watôm mac. Magoc kwahic dec lau nŋatô sêjnsau mac, dec mac ambo atôm lau akiŋ tiyham tu yomsu-ŋga. Bocdinaŋ dec wateŋ mac bu ahu lêj dinaŋ sinŋ ma ambo atôm aö. Ma alic aö nŋayham tôm muŋ-ŋga naŋ aö gambo gawhinŋ mac, naŋ mac akôm aö sac dom. <sup>13</sup> Têj têm dinaŋ gêmbac kôm aö, dec gambo teŋ gawhinŋ mac, ma gahoc nŋawaê nŋayham asê têj mac. Mac anŋyalê gêj dau su. <sup>14</sup> Aneŋ gêmbac dau kêj nŋawapac têj mac bu ayob aö, magoc mac apu aö me alic aö sac dom. Mba. Mac akôc aö sa gitôm Anötö ndê anŋela danŋ, me tôm mac akôc Yisu Kilisi dau sa. <sup>15</sup> Têj ndoc dinaŋ mac atac whinŋ bu anem aö sa êjêc, e tôm mac bu akip nem tanôm nŋakôp sa ma akêj têj aö. Yomandô. Magoc kwahic dec mac nem atac nŋayham tu aö-ŋga ginŋa su. <sup>16</sup> Bocke? Tu aö gasôm yom nŋandô asê têj mac-ŋga, dec kwahic mac alic aö tôm nem nŋacyo, a?

<sup>17</sup> Nŋac lau tasanŋ dinaŋ sêkôm nŋanŋa bu sêkac mac kwi asôc yomsu nŋapu tiyham. Magoc sêkôm tu mac atap nŋandô nŋayham danŋ sa-ŋga dom. Nŋac atac whinŋ bu mac ahu aö sinŋ ma akêj daôm sambuc tu anŋkuc nŋac-ŋga. <sup>18</sup> Inŋ lêj nŋayham bu mac akêj daôm sambuc tu bu akôm gêj naŋ nŋahu nŋayham yêc. Ma aö bu wambo wawhinŋ mac, me aö bu wambo dom, magoc akôm bocdinaŋ nŋapanŋ.

19 O aneŋ balêkoc awhê ma ŋgac. Kwahic dec aô kasahê ñandê atu tiyham tu mac-ŋga, gitôm awhê naŋ balêkoc tuŋ in. Nahu bu aô tac whiŋ ndu andô bu Kilisi ndê yom tidôŋ yêc mac nem ñalôm, e andi atôm in dau. 20 Aô neŋ ñalôm ñawapac atu tu mac-ŋga, ma seŋ daŋ bu hôc pi aô, dec aô atac whiŋ kêlêc bu wambo wawhiŋ mac, ma wasôm yom ñayham-ñayham têŋ mac, ô yom ñaŋga naŋ kwahic dec gato têŋ mac.

### *Sara lu Haga sêti ñadôhôn*

21 Mac lau naŋ atac whiŋ bu ambo yomsu ñapu, aô bu wandac mac bocdec bu. Mac aŋyalê seŋ naŋ yomsu bu wê mac atêŋ andi, me mba? 22 Gauc nem yom naŋ sêto yêc pi balêkoc ŋgac lu naŋ Abraham kwê asê. Balê daŋ dinda Haga in awhê akiŋ ñambwa, ma balê daŋ dinda Sara in awhê akiŋ dom, in Abraham nawhê solop. 23 Haga kôc balêkoc kêkuc ñamalac nom-ŋga si lêŋ ñambwa. Magoc Sara kôc balêkoc kêkuc yom naŋ Anôtô gic bata têŋ Abraham. 24-25 Gêŋ dau in gitôm yom gôliŋ daŋ, bu awhê lu dinaŋ sêti pwac lu ñadôhôn. Haga ti dôhôn pwac akwa yomsu-ŋga naŋ Anôtô kêmatiŋ yêc Lôc †Sainai yêc gameŋ Arabia-ŋga. Ma balêkoc pwac dinaŋ-ŋga sêti lau akiŋ ñambwa tôm Haga. Ma Haga ti dôhôn malac Jerusalem têm dindec-ŋga, bu malac dau ti ndê lau sêmbo sêtôm lau akiŋ ñambwa bocdinaŋ. 26 Magoc Sara ti dôhôn malac Jerusalem wakuc naŋ yêc undambê, ma in gitôm yac neŋ dinaŋ ñandô naŋ awhê akiŋ ñambwa dom. 27 Bu sêto yom daŋ yêc bocdec bu:

Am awhê gapoc naŋ kôc balêkoc dom, atac ñayham sa. Am naŋ kêsahê balêkoc tuŋ am dom, naŋ mbwêc ti atac ñayham. Bu kwahic dec am mbo gitôm awhê naŋ balêkoc mba, magoc tiŋambu am oc tap nem balêkoc sa hôc gêlêc awhê naŋ gêm ŋgac sa, naŋ su.\* [Ais 54:1]

28 Aneŋ asidôwai. Tu Kilisi-ŋga dec mac ati balêkoc pwac mwasin-ŋga gitôm Aisak, balêkoc naŋ hôc asê kêkuc yom naŋ Anôtô gic bata têŋ Abraham. 29 Muŋ-ŋga Ismael, balêkoc naŋ hôc asê kêkuc ñamalac si lêŋ, naŋ kêŋ kisa Aisak, naŋ hôc asê ña Nalau Dabuŋ ndê ñaclai. Ma kwahic dec mac aŋsahê kisa ñalêŋ kain tigen yêc lau naŋ sêsap lêŋ yomsu-ŋga dôŋ. 30 Magoc gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Kêŋ awhê akiŋ lu in atuŋgac sêlhô sêndi, bu awhê akiŋ ndê balê dau oc wêkaiŋ wapa lêŋsêm ñatô whiŋ ñadauwê ndê atuŋgac dom. [Gen 21:10]

31 Bocdinaŋ asidôwai, akôc gauc ñaŋga bocdec bu. Yac awhê akiŋ Haga ndê balêkoc dom, magoc yac ñadauwê Sara ndê balêkoc solop.

## 5

### *Dasap lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga dôŋ, bu Kilisi kêgapwêc yac su yêc lêŋ yomsu-ŋga*

1 Kilisi kêgapwêc yac su dec dambo datôm lau akiŋ ñambwa tiyham dom. Bocdinaŋ alhac ñaŋga, ma ayob daôm bu wapac lêŋ yomsu-ŋga êŋgwinin mac e ati lau akiŋ tiyham dom. 2 Aô Pol wasôm têŋ mac bu asa naŋ gauc gêm bu ti ŋgac gitêŋ tu in kêkuc yomsu sêsê launŋac ñamlic ñatô su-ŋga, naŋ Kilisi gitôm dom bu oc nem in sa. 3 Aô wasôm tiyham têŋ mac, bu asa naŋ sôc yomsu tigen

\* 4:27: Aisaya to yom dau pi malac Jerusalem têŋ ndoc ñacyo sêŋgaho lau Israel-ŋga su ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameŋ Babilon-ŋga gitôm lau gapocwalô-ŋga. Aisaya gêlic bu malac dau tigasaj, dec gêm dôhôn pi awhê gapoc. Pol kôc Aisaya ndê yom ma to sip in ndê bapia têŋ lau Galesia-ŋga bu whê yom naŋ in to pi malac Jerusalem lu, naŋ sa. Yom pi awhê naŋ gêm ŋgac sa su, naŋ hêganôn lau Israel-ŋga ma malac Jerusalem akwa. Ma yom pi awhê gapoc naŋ oc tap balêkoc daêsam sa, naŋ hêganôn lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga naŋ oc sêndôc malac Jerusalem wakuc.

dinaŋ ɲapu, naŋ êɲkuc yomsu hoŋ bocdinaŋ ndic ɲawaê. <sup>4</sup> Mac lau naŋ gauc gêm bu ati lau gitêŋ tu aɲkuc yomsu-ɲga, naŋ akac daôm su yêc Kilisi ma yêc Anötö ndê mwasiŋ. <sup>5</sup> ɲahu bu Anötö gêlic yac tôm lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ɲga. Ma ɲalau Dabuŋ puc yac dôŋ bu dahôŋ ti dakêŋ batan gêŋ dau ɲa-ɲandô. <sup>6</sup> Bu yac lau naŋ dati Yisu Kilisi ndê, naŋ tanyalê bu lêŋ yomsu-ɲga daŋ oc nem yac sa ɲandô dom. ɲac bu sêsê yac ɲamlic ɲatô su, me sêsê yac dom, naŋ dalic tôm gêŋ ɲambwa. Gêŋ tigeŋ yac dalic bu gêŋ atu, naŋ dakêŋ whiŋ Kilisi. Ma yac neŋ mêtê atac whiŋ neŋ asidôwai-ɲga tôte yac neŋ dakêŋ whiŋ asê.

<sup>7</sup> Muŋ-ɲga lê, mac asa nem lêŋ akêŋ whiŋ-ɲga ɲapep eŋ, atôm lau naŋ sêti ɲaŋga. Tigeŋ asa kalhac mac ahuc e ahu yom ɲandô siŋ? <sup>8</sup> Lau naŋ sêlhac mac ahuc, naŋ sêmen akêŋ Anötö naŋ kêgalêm mac sa, naŋ ndê dom. <sup>9</sup> Ayob daôm ɲapep têŋ lau kaiŋ dinaŋ, bu yom naŋ ɲac sêndôhôn, naŋ gitôm yist naŋ sêkêŋ sip bolom ɲalôm ma kôm gwelen ɲalô-malô e gêm bolom sambuc ahuc. <sup>10</sup> Tu Kilisi piŋ yac hoŋ dôŋ-ɲga, dec gakêŋ whiŋ bu mac oc akôc aneŋ yom dindac sa, ma atec yom bambaliŋ hoŋ. Ma asa naŋ bu lhac mac ahuc ma êɲsôŋ mac nem gauc, naŋ oc tap iŋ ndê gwelen dau ɲagêyô sa.

<sup>11</sup> O asidôwai, lau ɲatô sêŋgôliŋ yom pi aô ma sêsôm bu aô gam mêtê ma gapuc yomsu sêsê ɲamlic ɲatô su-ɲga dôŋ. Anŋô su naŋ. Aô bu wapuc yomsu dau dôŋ, dec tu sake-ɲga lau Israel-ɲga naŋ sêsap yomsu dôŋ, naŋ sêkêŋ kisa aô? Ma aô bu wapuc yomsu dau dôŋ, dec yom naŋ yac ahoc asê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, naŋ dec oc wakôm nditôm yom ɲambwa. Yom pi Yisu ndê mbac ndu, naŋ gitôm hoc naŋ lau Israel-ɲga daêsam sêtiŋ gahi pi-ɲga. <sup>12</sup> Oc ɲayham bu lau naŋ sêŋgiliŋ mac bu aɲkuc yomsu sêsê ɲamlic ɲatô su-ɲga, naŋ sêtim dandi ɲamlic sambuc kic-kic.

<sup>13</sup> O aneŋ asidôwai. Anötö kêgalêm mac sa bu ambo atôm lau akiŋ yomsu-ɲga dom. Tigeŋ iŋ ndê galem dinaŋ kêŋ ɲasawa têŋ mac bu akôm sac tôm ɲalôm akwa kêgiliŋ mac dom. Mba! Anem akiŋ asidôwai ti aɲkuc mêtê atac whiŋ-ɲga. <sup>14</sup> Bu yomsu hoŋ sôc yomsu tigeŋ ɲapu, naŋ yêc bocdec bu, “*Am atac whiŋ lau meŋpaŋ am, gitôm am atac whiŋ daôm.*” <sup>15</sup> Magoc mac bu alic daôm sac-sac me awê daôm kôc-kôc, dec lêŋ dinaŋ gitôm bu oc seŋ mac su andiŋam.

### *Lêŋ nom-ɲga, ma ɲalau Dabuŋ ndê lêŋ*

<sup>16</sup> Bocdinaŋ wasôm têŋ mac bu asa nem lêŋ tôm ɲalau Dabuŋ gêm gôliŋ mac, dec oc tôm dom bu akôm mêtê ɲalôm akwa-ɲga ɲandô sa. <sup>17</sup> Bu mêtê naŋ mac nem ɲalôm akwa bu êŋgiliŋ mac bu akôm, ma mêtê naŋ ɲalau tac whiŋ bu mac akôm, naŋ sêtôm dau dom. ɲahu bu mac nem ɲalôm akwa ma ɲalau Dabuŋ sic siŋ têŋ dandi, tu bu sênem gôliŋ mac-ɲga. Tu dinaŋ-ɲga dec mac atôm dom bu akôm tôm mac daôm atac whiŋ. Mac oc aɲkuc ɲalôm akwa ndê ɲagôliŋ, me ɲalau Dabuŋ oc nem gôliŋ mac. <sup>18</sup> Magoc ɲalau bu nem gôliŋ mac, dec mac ambo yomsu ɲapu tiyham dom.

<sup>19</sup> Lau naŋ ɲalôm akwa gêm gôliŋ ɲac, naŋ si mêtê sac-sac tôte dau yêc awê. ɲac sêkôm mêtê mockaiŋ-ɲga, mêtê ɲadômbwi, ma mêtê atac ɲagalac-ɲga. <sup>20</sup> ɲac sem akiŋ anötö tasan, sêpec balô, sêkêŋ kisa lau, sêŋgiliŋ siŋ, tagatu gêŋ, ɲac lau atac ɲandê-ɲga, ma sêpo dau sa hôc gêlêc. ɲac si lêŋ kôm lau sêlic dau sac-sac e sêwhê dau kôc. <sup>21</sup> ɲac sem lêmuŋ lau ɲatô si gêŋ, ma êlême seŋ asam ti sênom gêŋ êŋiŋ ɲac-ɲga, ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau bocdinaŋ. Aô wakêŋ puc mac, tôm gakêŋ puc mac su, bu lau naŋ sêsa lêŋ kaiŋ dinaŋ, naŋ oc sêwêkaiŋ si mala yêc Anötö ndê gameŋ undambê-ɲga dom andô.

<sup>22</sup> Magoc lau nanj Njalau Dabunj gêm gôlinj ñac, nanj sêsa lêñ bocdec bu. Ñac atac whinj lau, sêmbo ti atac ñayham, ma sêsa si lêñ ti yom malô, sêkôc si ñalôm dôñ pi lêñ agwa-agwa honj, ñac tawalô lau, sêkôm mêtê ñayham enj, ma gwelenj bocke nanj sêsôm bu sêkôm, nanj sêkôm ñandô sa. <sup>23</sup> Ñac sêtoc dau sa dom, ma sêtîmêtê dau ñapep. Mêtê kainj dinanj so yomsu danj dom. <sup>24</sup> Ma yac lau nanj dati Yisu Kilisi ndê, nanj dahu mêtê atac ñagalac-ñga ti mêtê sac honj nanj menj akêñ ñalôm akwa, nanj sinj, tôm yac tac ñalôm akwa ndu pi a gicso dau gi. <sup>25</sup> Yac oc dandöc tanjli tu Njalau Dabunj ndê gwelenj-ñga, dec dakêñ Njalau ti gôlinj yac nenj lêñ honj. <sup>26</sup> Datoc daunj sa dom, ma danem lêmunj asidôwai ti dali ñac ñalôm sa dom.

## 6

### *Lêñ ñayham ñatô*

<sup>1</sup> O asidôwai, mac bu anjalê bu mac nem danj kôm sac, dec mac lau nanj Njalau Dabunj gêm gwelenj ñanja yêc nem ñalôm, nanj anjahê bu anem inj sa. Akôm lêñ malô enj têtñ inj, e inj nem dau kwi ma sa Pômdau ndê lêñ tiyham. Magoc ayob daôm bu lêtôm tap mac sa whinj dom. <sup>2</sup> Dahôc asidôwai si ñawapac dawhinj ñac, ma ñalêñ dinanj yac oc dakôm Kilisi ndê yomsu atac whinj asidôwai-ñga ñandô sa. <sup>3</sup> Bu asa nanj toc dau sa bu inj ñamalac tiwaê hôc gêlêc ndê asidôwai su, nanj kêsau dau. Inj ñamalac waêmba. <sup>4</sup> Anem dôhônj daôm nem lêñ pi asidôwai ñatô si lêñ tu bu apo daôm sa-ñga dom. Mba. Mac tigenj-tigenj akôm gwelenj bocke nanj Anötô kêtñ sip mac amam, nanj ñapep enj, dec oc ti mac nem ñahu apo daôm sa-ñga. <sup>5</sup> Bu Anötô gic sam gwelenj ti sakinj tidau-tidau têtñ yac tigenj-tigenj bu dawêkainj, ma bocdinanj dakôc sa tôm ndi, ma dakôm ñapep.

<sup>6</sup> Asa nanj bu ndöc ñamalac danj ñapu tu êndôhônj Anötô ndê yom-ñga, nanj goc êmwasiñ inj ndê kêdôhônjwaga dau ña gêtñ ñayham-ñayham ñatô ndic ñawaê.

### *Anötô oc kêtñ ñagêyô têtñ lau êñkuc ñac si mêtê têtñtêtñ*

<sup>7</sup> Akôc gauc ñapep pi yom dindéc. Mac atôm dom bu anjsau Anötô ma asinj gêtñ danj têtñ inj. Mba! Bu gêtñ ñandô nanj datap sa yêc yac nenj ôm, nanj kêkuc gêtñ ñawhê nanj dasô munj. <sup>8</sup> Am bu kôm mêtê êñkuc lêñ ñalôm akwa-ñga, nanj gitôm am sô gêtñ ñawhê sac yêc ôm, ma am oc tap ñandô sac sa. Am oc ninjam tu ñalôm akwa-ñga. Magoc am bu kôm mêtê êñkuc Njalau Dabunj ndê atac whinj, nanj gitôm am sô gêtñ ñawhê ñayham. Ma am oc tap ñandô ñayham sa bocdec bu, Njalau dau oc kêtñ am ndöc tamli ñapanj.

<sup>9</sup> Yac dakôm mêtê ñayham dasinj su, ma lic ñakam dom. Yac bu dahu sinj dom, dec oc datap ñandô ñayham sa tôm ñandoc. <sup>10</sup> Tu dinanj-ñga têtñ honj nanj Anötô kêtñ têtñ yac, nanj dakôm mêtê ñayham têtñ lau honj. Ma dakôm hôc gêlêc têtñ lau sêkêtñ whinj Kilisi-ñga.

### *Yac datiwakuc inj gêtñ atu*

<sup>11</sup> Alic yom ñalhô atu-tu dindéc nanj aô daunj amanj gato têtñ mac.

<sup>12</sup> Lau nanj sêkac mac bu asôc yomsu sêsê ñamlic-ñga ñapu, nanj sêkôm gêtñ dau ñahu bu sêtéc bu sêtáp kisa sa tu Kilisi ndê a gicso-ñga. Ñac atac whinj bu lau Israel-ñga nanj sêkêtñ whinj Kilisi dom, nanj sêlic ñac ñayham. <sup>13</sup> Bu ñac lau dau sêsôc yomsu sêsê ñamlic-ñga ñapu su, magoc ñac êñkuc Anötô ndê yomsu ñatô honj dom. Ñac sêkac mac bu anjuc yomsu sêsê ñamlic-ñga, tu bu sêtoc dau sa pi gêtñ nanj sêkôm têtñ mac nem ñamlic-ñga ñambwa.

<sup>14</sup> Magoc aô oc watoc daunj sa pi gêtñ tigenj, nanj gêtñ atu nanj Pômdau Yisu Kilisi kôm têtñ ndoc inj mbac ndu pi a gicso dau. Bu gêtñ dau gêm aô sa bu wahu

mêtê ti lêŋ nom-ŋga hoŋ siŋ, tôm aö gac pi a gicso gi. Ma ŋalêŋ dinaŋ tôm aö daŋ gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ. <sup>15</sup> Mac lau naŋ sêsê mac nem ŋamlic ŋatô su, ma mac lau naŋ sêsê mac dom, aŋyalê bu gêŋ dau iŋ gêŋ ŋambwa. Gêŋ atu tigerŋ bocdec yêc, naŋ bu dati lau wakuc tu Yisu Kilisi-ŋga. <sup>16</sup> Pômdau ndê yom malô ti tawalô têŋ mac hoŋ naŋ aŋkuc ŋagôliŋ wakuc dindec. Mac atôm Anötö ndê lau Israel-ŋga wakuc.

<sup>17</sup> Aö gatec bu ŋamalac daŋ kêŋ ŋawapac têŋ aö pi yom kaiŋ dindec tiyham. Lau sic aö ma sêkêŋ gôc daêsam têŋ aö tu kakuc Yisu-ŋga, naŋ whê aö sa bu iŋ ndê ŋgac akiŋ.

<sup>18</sup> O aneŋ asidôwai. Mwasinŋ akêŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi puc mac gatôm dôŋ. Yomandô.

## Pol ndê bapia têtj lau Epesas-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Epesas in malac tiwaê danj yêc gamej Esia-nga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelenj yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindéc têtj gôlôwac dabuj malac Epesas-nga têtj ndoc in ndôc gapocwalô ndôc malac Rom, ma gauc gêm bu in to bapia dau têtj lau Epesas-nga tawasê dom, magoc gitôm bapia nanj gic waê lau sêkêj whinj-nga honj bu puc ñac dôj.

Yêc lôcwha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasinj ti ñaclai atu nanj Anötö gic bata têtj lau sêkêj whinj-nga, ma pi lêj nanj in gauc gêm tidôj muj su bu pinj gêj undambê-nga ti gêj nom-nga honj dôj pitigenj, ma kêtj Yisu ti ñagôlôj (1:10). Yisu ndê gwelenj gic lau Israel-nga ma lau gamej apa-nga, nanj ñawaê bocdinan. Ñac honj sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si-nga sa tu ñac si sêkêj whinj-nga, gitôm mwasinj ñambwa (2:8-10).

Yêc lôcwha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkêj whinj-nga pi lêj ñayham tu sêsa-nga, ma tu sêmbo sêwhinj dandi-nga, ma tu sêlhac ñannga ma sêndic sinj têtj Sadanj-nga.

### *Pol gic hu ndê bapia têtj lau Epesas-nga*

<sup>1</sup> Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê ñapospel kékuc Anötö ndê atac whinj, gato bapia dindéc têtj lau dabuj malac Epesas-nga, mac lau nanj akêj whinj Yisu Kilisi. <sup>2</sup> Mwasinj ti yom malô têtj mac akêj Damanj Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

### *Mwasinj ñalôm-nga nanj datap sa tu Kilisi-nga*

<sup>3</sup> Tampinj Anötö, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba, nanj kêmwasinj yac lau nanj dakêj whinj Kilisi, ña Ñalau Dabuj ndê mwasinj ñalôm-nga tidau-tidau, nanj ñahu yêc undambê. <sup>4</sup> Bu têtj ndoc in kêtj undambê ti nom su dom, nanj in kêyalinj yac sa gwananj su, bu pinj yac dôj danem daminj Kilisi, ma bu dati lau dabuj ma dambo inj anjô-nga ti neñ giso mbasi. Inj tac whinj yac ndu andô, <sup>5</sup> dec kêyalinj yac sa gwananj su, ma kêmasanj lêj bu kôc yac sa dati in ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-nga. Lêj dau kékuc in ndê atac whinj, ma inj gêlic ñayham bu kôm ñandô sa, <sup>6</sup> tu bu yac dapo Anötö ndê waê sa tiatu, tu mwasinj atu nanj datap sa ñambwa, tu in ndê Atungac nanj inj atac whinj kêlêc-nga. <sup>7</sup> Yac lau nanj dakêj whinj Yisu Kilisi, nanj Anötö suc yac neñ sac kwi ma gêmlihi yac neñ sac ñatôp, ña Kilisi ndê dac. Anötö inj mwasinj ti mwasinj Ñadau, dec kôm gêj dau ñandô sa. <sup>8</sup> Inj ndê mwasinj kêsâlê yac ahuc, ma kêtj gauc ñayham-ñayham têtj yac bu tanjalê inj ti ndê yom-nga. <sup>9</sup> Ma lêj nanj Anötö gauc gêm tidôj muj su, ma gêlic ñayham bu Kilisi kôm ñandô sa, nanj yêc sinj dau têtj têtj ñamata-nga andô e meñ, magoc kwahic dec Anötö hoc asê têtj yac. <sup>10</sup> Lêj dau bocdec. Anötö tac whinj bu pinj gêj undambê-nga ti gêj nom-nga honj dôj sêsôc ñagôlôj tigenj ñapu, ma ñagôlôj dau inj Kilisi. Ma gêj dau oc ñandô sa têtj ndoc nanj Anötö kêmatinj tidôj.

<sup>11</sup> Lêj honj nanj Anötö gauc gêm tidôj, nanj kôm ñandô sa kékuc inj dau ndê atac whinj. Ma têtj têtj ñamata-nga andô, inj gauc gêm tidôj bu ênyalinj yac

lau nanj ambo Israel si tonj njalôm nanj sa, bu pinj yac dônj anem daminj Kilisi. <sup>12</sup> Anötö kôm gênj dau, bu yac lau nanj ati lau njamata-nga bu akênj batanj bu atap Anötö ndê mwasinj nem yac si-nga sa tu Kilisi-nga, nanj oc ambo tu ampinj inj, ma tu apo inj ndê waê sa-nga. <sup>13</sup> Ma mac flau gamej apa-nga bocdinaj. Anötö pinj mac dônj am daminj Kilisi awhinj yac lau Israel-nga, tênj ndoc mac angô yom njandô njawaê njayham-nga, nanj whê Anötö ndê lênj nem mac si-nga sa. Ma tênj ndoc mac akênj whinj, nanj Anötö kênj Njalau Dabun nanj inj gic bata munj su, bu ti mac nem njadalô bu tôc asê bu mac ati Kilisi ndê lau. <sup>14</sup> Njalau dau, Anötö kênj tênj yac gitôm gênj njandô mbêc, tu bu tôc asê bu mwasinj honj nanj inj gic bata bu dawêkainj tinjambu, nanj oc datap sa yomandô. Anötö gêmlihi yac su dati inj ndê, ma gênj dau nj-njandô yac oc datap sa tênj bêc njambu-nga. Tu dinaj-nga tampinj Anötö ma dapo inj ndê waê sa.

### *Pol tej mbec tu lau Epesas-nga*

<sup>15</sup> Aô ganjô njawaê bu mac akênj whinj Pômdau Yisu Kilisi njanja, ma atac whinj lau dabunj honj. Ma tu dinaj-nga dec, <sup>16</sup> aô gatenj mbec ma gam danje Anötö tu mac-nga tôm bêc honj. <sup>17</sup> Yêc anenj mbec honj njalôm, aô gatenj yac nej Pômdau Yisu Kilisi Damba, Njawasi Njadau Anötö, bu inj ndê Njalau kênj gauc njayham tênj mac, ma whê Anötö ndê yom sa tênj mac e anyalê inj tidônj andô. <sup>18</sup> Ma aô gatenj whinj bu Anötö whê mac nem gauc sa e anyalê sôc njalôm ndi, mwasinj ti njawasi atu nanj inj kêgalêm mac sa bu awêkainj awhinj inj ndê lau dabunj honj, nanj mac tamkwê ambo. <sup>19</sup> Ma aô gatenj mbec bu mac anyalê Anötö ndê njac lai nanj hôc gêlêc njac lai honj su, nanj inj kênj bu nem yac lau dakênj whinj-nga sa. Anötö ndê njac lai atu tigenj dinaj, <sup>20</sup> uñ Kilisi sa akênj lau batê-nga, ma kênj inj ndöc inj dau amba andô-nga yêc undambê. <sup>21</sup> Ma Kilisi ndöc Anötö ndê andô-nga, dec hôc gêlêc kinj ti gôlinjwaga ma njac lai ti njanja honj nanj sêmbo undambê me sêmbo nom, ma inj hôc gêlêc njac ti waê honj nanj sêtoc sa tênj têm kwahic dec-nga ma tênj têm njambu-nga bocdinaj. <sup>22</sup> Ma Anötö kênj gênj honj sêsôc Kilisi gahi njapu, ma kêyalinj inj sa ti gôlôwac dabunj si njagôlônj bu nem gôlinj gênj honj. <sup>23</sup> Gôlôwac dabunj dau ti Kilisi ndê njandô. Ma Kilisi ndê mwasinj ti njac lai nanj gêm gamej honj ahuc, nanj kêsalê gôlôwac dabunj ahuc.

## 2

### *Kilisi ti yac nej dandöc tanjli njahu*

<sup>1</sup> Munj-nga, mac akênj whinj Kilisi su dom, nanj mac atôm lau batê yêc Anötö angô-nga, bu mac asa lênj giso ma akôm sac njapanj. <sup>2</sup> Mac asa nem lênj dinaj anjuc lau nom-nga si mêtê sac, ma Sadañ, nanj gêm gôlinj inj ndê gamej yêc umbonj njasawa, nanj ti mac nem njadau. Ma kwahic dec inj kôm gwelanj njapanj, mbo lau nanj danjapêc tênj Anötö, nanj njalôm. <sup>3</sup> Munj-nga, yac honj dasa lênj danjapêc-nga dawhinj njac. Ma mêtê atac njagalac-nga ti gauc sac-sac honj nanj meñ akênj njalôm akwa, nanj yac dakôm su. Tu dinaj-nga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac njandê sa tôm njac lau dinaj. <sup>4</sup> Magoc Anötö inj Tawalô Njadau ma tac whinj yac ndu andô, ma tu dinaj-nga dec, <sup>5</sup> inj kêmwasinj yac ma gêm yac si. Mwasinj dau inj kênj tênj yac njambwa enj. Tênj ndoc dinaj yac gacgenj dambo datôm lau batê tu yac nej sac-nga, magoc inj kêmasanj lênj tu suc yac nej sac dau kwi-nga ma pinj yac dônj danem daminj Kilisi, ma njalênj dinaj kwahic dec dambo tanjli njandô dawhinj Kilisi. <sup>6</sup> Anötö uñ Yisu Kilisi sa ma kênj inj ndöc undambê, ma tu inj pinj yac dônj tam daminj Kilisi-nga, dec tôm inj uñ yac sa ma kênj yac dandöc undambê dawhinj Kilisi bocdinaj. <sup>7</sup> Inj kôm gênj honj dinaj



nhahu bu inɔ tac whinɔ bu tɔc mwasiɔn atu nanɔ inɔ kɛɲ tɛɲ yac tu Yisu Kilisi-ɲga, nanɔ asɛ tiawɛ tɛɲ lau honɔ tɛɲ tɛm honɔ nanɔ oc mɛɲ sa. Mwasinɔ atu dau hɔc gɛlɛc gɛɲ honɔ su. <sup>8</sup> Bu Anɔtɔ gɛm yac si nanɔ nhahu andɔ inɔ ndɛ mwasinɔ nanɔ kɛɲ ɲambwa tɛɲ yac, ma datap sa tu yac neɲ dakɛɲ whinɔ-ɲga. Ma yac neɲ dakɛɲ whinɔ nhahu yɛc yac-ɲga dom, magoc nhahu yɛc Anɔtɔ ndɛ mwasinɔ. <sup>9</sup> Inɔ gɛm yac si tu yac neɲ gwelenɔ ɲayham danɔ-ɲga dom. Tu dinanɔ-ɲga ɲalɛɲ mba bu ɲamalac danɔ toc dau sa. <sup>10</sup> Bu Anɔtɔ dau ndɛ gwelenɔ pinɔ yac dɔɲ tam daminɔ Kilisi, ma kɔm yac dati lau wakuc bu dakɔm mɛtɛ ɲayham tidau-tidau nanɔ inɔ kɛmasanɔ gwananɔ su tu bu dakɔm-ɲga.

### *Kilisi pinɔ lau honɔ dɔɲ*

<sup>11</sup> Kwahic dec mac lau apa nanɔ dinami sɛkɔc mac yɛc Israel-ɲga si tonɔ ɲalɔm dom, nanɔ atap Anɔtɔ ndɛ mwasinɔ atu sa su. Bocdinanɔ aɔ bu wandac mac bu gauc nem lɛɲ nanɔ mac ambo muɲ-ɲga lɛ. Lau Israel-ɲga nanɔ sɛɲkuc ɪpwac sɛsɛ ɲamlic ɲatɔ su-ɲga, nanɔ sɛpu mac ma sɛsam mac bu lau sambuc, nhahu bu mac anɔkuc pwac dinanɔ dom. Pwac dau hɛganɔɲ ɲamlic ɲambwa, ma inɔ gɛɲ nanɔ ɲamalac amba ɲambwa kɔm. <sup>12</sup> Gauc nem bu tɛɲ ndoc dinanɔ mac awɛkainɔ gɛɲ danɔ awhinɔ Anɔtɔ ndɛ lau Israel-ɲga dom. Pwac honɔ nanɔ Anɔtɔ kɛmatinɔ whinɔ lau Israel-ɲga tu ɛmwasiɔn ɲac-ɲga, nanɔ ɲadanɔ gic mac ɲawaɛ dom. Mac akɛɲ batam ɲandɔ ɲayham nanɔ Anɔtɔ gic bata tɛɲ lau Israel-ɲga, nanɔ danɔ dom, ma gacɛɲ ambo ahɛ A nɔtɔ dau. Tu dinanɔ-ɲga mac ambo ahɛ Kilisi dau whinɔ. <sup>13</sup> Magoc mac lau nanɔ muɲ-ɲga ambo ahɛ Anɔtɔ, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndɛ lau. Anɔtɔ kɛmasanɔ lɛɲ bu mac atigasuc inɔ, tu dac nanɔ Kilisi kɛc sinɔ-ɲga.

<sup>14</sup> Bu kwahic dec yac lau honɔ datap yom malɔ sa su tu Kilisi-ɲga. Muɲ-ɲga lau Israel-ɲga ma lau apa sɛlic dandi sac-sac, gitɔm tunɔbɔm atu kalhac ɲac ɲalhu ma whɛ ɲac kɔc. Magoc Kilisi seɲ tunɔbɔm dau su ginɔga, ma kɛɲ lau tonɔ lu dau sɛpitigenɔ. <sup>15</sup> Tunɔbɔm dau inɔ lau Israel-ɲga si yomsu, ma tɛɲ ndoc Kilisi mbac ndu, nanɔ inɔ kɛmasanɔ seɲ wakuc tu lau sɛtigasuc Anɔtɔ-ɲga, nanɔ hɔc gɛlɛc yomsu ti ɲa-ɲagɔlinɔ honɔ su. Inɔ kɔm gɛɲ dau bu hɛ wamba tonɔ lu dau e sɛti tonɔ wakuc ma tonɔ tigenɔ tu ɲac si sɛkɛɲ whinɔ inɔ-ɲga. <sup>16</sup> Ma tonɔ lu nanɔ inɔ kɛɲ pitigenɔ, nanɔ inɔ mbac ndu pi a gicso dau, bu hɛ wamba tonɔ tigenɔ dinanɔ tɛɲ Anɔtɔ. Ma ɲac si mɛtɛ sɛkɛɲ kisa dandi-ɲga, nanɔ inɔ gic ndu pi a gicso dau whinɔ. <sup>17</sup> Bocdinanɔ Kilisi mɛɲ ma kɛɲ ɲawaɛ ɲayham yom malɔ-ɲga tɛɲ mac lau apa nanɔ ambo ahɛ Anɔtɔ, ma tɛɲ yac lau Israel-ɲga nanɔ ambo ahɛ inɔ dom. <sup>18</sup> Ma ɲalau tigenɔ wɛ yac lau Israel-ɲga ti mac lau apa honɔ datigasuc Damanɔ Anɔtɔ, tu gwelenɔ nanɔ Kilisi kɔm-ɲga.

<sup>19</sup> Tu dinanɔ-ɲga dec Anɔtɔ gɛlic mac atɔm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati inɔ ndɛ lau solop, ma lau dabunɔ, awhinɔ yac lau Israel-ɲga. Yac honɔ datɔm andu tigenɔ nanɔ inɔ bu kwɛ sa. <sup>20</sup> Yɛc andu dau lau propɛt ti aposɛl sɛtɔm danɔ ti lɛlɔm, ma Yisu Kilisi dau gitɔm andu ɲa-alhɔ. <sup>21</sup> Ma Anɔtɔ pinɔ yac honɔ dɔɲ tam daminɔ Kilisi, datɔm andu ɲa-gɛɲ lɛlɔm honɔ, nanɔ inɔ gic dɔɲ pi sac alhɔ ma danɔ ti lɛlɔm. Ma inɔ gɛm gwelenɔ bu ndic tɛku andu dau tiatu ɲapanɔ e ti lɔm dabunɔ atu tu Pɔmdau-ɲga. <sup>22</sup> Yom dau hɛganɔɲ mac lau apa awhinɔ. Anɔtɔ pinɔ mac dɔɲ awhinɔ yac lau Israel-ɲga tam daminɔ Kilisi, ma datɔm andu nanɔ Anɔtɔ ndɛ ɲalau ndɔc ɲalɔm.

## 3

<sup>1</sup> Nalêñ dinan Anötö kêmwasin mac lau apa, ma tu dinan-nga dec aö Pol, gati Yisu Kilisi ndê ngac gapocwalô-nga tu wanem gwelen ma wanem mac sa bu atap mwasin dau sa. <sup>2</sup> Mac angô ñawaê su, pi lêñ nan Anötö kêmasan tu bu êmwasin mac lau gameñ apa-nga, dec kêyalin aö sa bu wahoc yom dau asê têtñ mac. <sup>3</sup> Bu yom pi Anötö ndê lêñ nem lau si-nga, nan muñ-nga yêc sin dau, nan in hoc asê têtñ aö. Aö gato bapia ñalhô apê têtñ mac pi gêtñ dau su. <sup>4</sup> Ma bapia nan kwahic dec gato, nan bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelen nan ñahu yêc sin dau, nan Anötö hoc asê têtñ aö. <sup>5</sup> Yom pi Kilisi dau in tiawê têtñ lau ñamata-nga dom. Magoc kwahic dec Nalau Dabuñ hoc asê têtñ Anötö ndê aposel dabuñ ma têtñ lau propet. <sup>6</sup> Ma yom nan muñ-nga yêc sin dau nan bocdec bu, mwasin ñayham hon nan Anötö gic bata bu kêñ têtñ yac, nan mac lau apa awêkain awhin yac lau Israel-nga, ma yac hon dati ton tigen. Asa nan kêñ whin Yisu Kilisi, nan oc tap mwasin dau sa, tòm ñawaê ñayham whê sa têtñ yac.

<sup>7</sup> Anötö kêmwasin aö ma puc aö dôñ ña in ndê ñaclai atu, ma bocdinañ dec gati in ndê ngac akin bu wahoc ñawaê ñayham dau asê. <sup>8</sup> Aö gati Anötö ndê lau dabuñ hon si ngac ñambu-nga, tigen in kêmwasin ma kêkin aö bu wahoc ñawaê ñayham asê têtñ mac lau apa, pi mwasin atu nan datap sa yêc Kilisi. Mwasin dau atu andô, ñahu sip ñalôm gi ma pi lôlôc gi, ma hôc gêlêc ñamalac si gauc atu-tu hon. <sup>9</sup> Ma in kêkin aö bu wawhê lau hon si gauc sa pi Anötö ndê lêñ nem lau si-nga, nan têtñ hîc balin su yêc sin dau yêc Anötö nan kêñ undambê ti nom ma gêtñ hon. <sup>10</sup> Magoc kwahic dec Anötö tac whin bu ñaclai ti gôlin hon nan sêmbo undambê ma sêmbo umbon ñasawa, nan oc sênjalê in ndê gauc atu-tu. In pin lau apa ma lau Israel-nga dôñ sêti gôlôwac dabuñ tigen, ma lêñ dinan tôc in ndê gauc asê tiawê. <sup>11</sup> Lêñ dau in gauc gêm tidôn muñ su, ma kwahic dec yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kôm ñandô sa.

<sup>12</sup> Tu dakêtñ whin ti dasap Kilisi dôñ-nga, dec gêtñ dan kalhac yac ahuc bu datêtñ Anötö dandi-nga dom, ma datigasuc in ti atac pa su. <sup>13</sup> Bocdinañ aö waten mac bu ahêgo daôm dom tu ñawapac hon nan gahôc tu mac-nga, bu gahôc tu bu mac ati lau tiwaê yêc Anötö anjô-nga.

### *Pol ten mbec tu lau Epesas-nga*

<sup>14-15</sup> Tu gêtñ hon dinan-nga, dec aö gapôn handuc têtñ Daman Anötö, nan gêlic ñayham bu hê ndê ñaê pi lau undambê ti nom-nga hon nan sêkêtñ whin Kilisi, ma sam ñac bu in ndê balêkoc. <sup>16</sup> Ma aö gateñ Mwasin Nalau Anötö, bu kêñ ndê Nalau sip nem ñalôm, bu puc mac dôñ ña in ndê ñaclai atu. <sup>17</sup> Ma gateñ in bu kêñ Kilisi ndôc nem ñalôm tu mac nem akêtñ whin-nga. Ma mêtê atac whin-nga puc mac dôñ bu alhac ñanga, tòm a nan ñawakac gacgen sip nom ñalôm gi. <sup>18-19</sup> Kilisi ndê atac whin yac in gêtñ atu andô, nan tòm dom bu danem dôhôn, ma ñahu hôc gêlêc gauc nom-nga hon su. Magoc aö gateñ Anötö bu kêñ ñaclai ti gauc têtñ mac bu anjalê Kilisi ndê atac whin, awhin lau dabuñ hon. Aö gateñ mbec pi gêtñ hon dinan, tu bu mac ati lau gwalam akwa akêtñ whin-nga nan Anötö ti ndê mwasin ti ñawasi ma ñaclai atu nem mac hon ahuc.

<sup>20</sup> Anötö ndê ñaclai, nan gêm gwelen yêc yac neñ ñalôm, nan ñaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me daten gêtñ dan, nan in ndê ñaclai oc tòm dom bu kôm ñandô sa ñagahô en. <sup>21</sup> Tu dinan-nga yac lau nan dambo gôlôwac dabuñ ñalôm, ma yac neñ wakuc hon nan bu sênkuc yac, nan dahoc Anötö ndê waê asê tu Yisu Kilisi-nga, tòm têtñ hon ndi. Yomandô.

## 4

*Yac gôlôwac dabuŋ dapin daun dôŋ dati Kilisi ndê ñandô*

<sup>1</sup> Ñalêŋ dinan Anötô tac whin mac ma kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuŋ. Tu dinan-nga dec aô, nan gati Pômdau ndê ñgac gapocwalô-nga, wančilí mac bu asa nem lêŋ gitêŋ ti dabuŋ, ankcuc in ndê galem dau. <sup>2</sup> Akôm nem gêŋ hon ti anŋwiniŋ daôm, ma ti lêŋ malô. Akôc nem ñalôm dôŋ, ma giso bocke nan asidôwai bu sêkôm têŋ mac, nan asuc kwi ma akôc ñac sa bu atôc nem mêtê atac whin-nga asê. <sup>3</sup> Ayob bu gêŋ dan sen Ñalau Dabuŋ ndê gwelen pin mac dôŋ-nga su dom. Ma bocdinaŋ in ndê yom malô oc pin mac hon dôŋ bu ambo ti nem ñalôm tigen. <sup>4</sup> Yac dati Kilisi ndê ñandô tigen, ma Ñalau tigen mbo yac tigen-tigen neŋ ñalôm. Ma tu Anötô kêgalêm mac sa awhin yac-nga, dec yac hon tankwê mwasin atu tigen. <sup>5</sup> Tam akiŋ Pômdau tigen, dakêŋ whin yom ñandô tigen, ma busanŋu tigen pin yac hon dôŋ tam damin Yisu Kilisi. <sup>6</sup> Anötô tigen ti yac lau dakêŋ whin-nga hon Daman, ma in gêm gôlin yac. In mbo yac hon ñalôm, ma puc yac dôŋ bu dakôm in ndê gwelen.

*Kilisi kêmwasiŋ yac tu bu dapo gôlôwac dabuŋ sa-nga*

<sup>7</sup> Ma Anötô kêmwasiŋ yac tigen-tigen ña mwasin ñalôm-nga tidau-tidau, tôm Kilisi gic sam têŋ yac ñambwa. <sup>8</sup> Tôm Anötô ndê yom dan, nan sêto yêc bocdec bu:

In ku ndê ñacyo dulu ma wê ñac gitôm lau gapocwalô-nga, goc pi lôlôc gi ma kêmwasiŋ lau ña gêŋ ñayham-ñayham, nan kêŋ têŋ ñac ñambwa. *[BW 68:18]*

<sup>9</sup> Yom dau sôm bu in pi lôlôc gi, dec whê sa bu in sip nom meŋ muŋ. <sup>10</sup> Ma in ñgac tigen dinan, nan sip nom meŋ, nan mbu pi lôlôc gi mbo gameŋ ñamata-nga andô yêc undambê, tu bu nem gôlin gêŋ hon ma êmwasiŋ in ndê lau hon êŋlêc.

<sup>11</sup> Ma bocdinaŋ in kêyalin in ndê lau ñatô sa sêti aposel, ñatô sêti propet, ñatô sêti lau ahen-nga, ñatô sêti ñacsakin, ma ñatô bu sêndôhôn Anötô ndê mêtê. <sup>12</sup> In kêmwasiŋ ti kêyalin ñac sa bu sêndôhôn ma sêpuc Anötô ndê lau dabuŋ dôŋ e ñac hon sêkôm sakin tidau-tidau tu bu sêpo gôlôwac dabuŋ, nan sêti Kilisi ndê ñandô, nan sa-nga. <sup>13</sup> Ma yac hon dakôm neŋ sakin tidau-tidau e yac neŋ dakêŋ whin ti gauc tanyalé Anötô ndê Atu-nga êŋsôwec tiatu ma pin yac hon dôŋ pitigen. Ma ñalêŋ dinan yac oc dati lau gwalam akwa dakêŋ whin-nga ma dasa neŋ lêŋ gitêŋ en tôm Kilisi dau.

<sup>14</sup> Ma bocdinaŋ yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau nan sêndôhôn yom tasan ma sêŋsalé lêŋ bu sêtim yac ma sêkôm yac neŋ dakêŋ whin tisac, nan oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tôm gakoc nan mbu kêyôc, me agatê nan gwêc ñampon kêŋin gi ma meŋ. <sup>15</sup> Magoc yac oc dati lau nan dalhac ñanŋa ma dasap yom ñandô ti mêtê atac whin-nga dôŋ en. Ma dakôm gêŋ hon datôm lau gwalam akwa nan dasap yac neŋ ñagôlôn tigen, nan Kilisi dôŋ. <sup>16</sup> Bu in dau pin yac hon dôŋ dati in ndê ñandô, ma kêmwasiŋ yac tigen-tigen tu bu danem akiŋ asidôwai-nga ma dasap mêtê atac whin-nga dôŋ. Ma ñalêŋ dinan gôlôwac dabuŋ oc êŋsôwec tiatu-tiatu ndi.

*Dasa neŋ lêŋ tiwakuc*

<sup>17</sup> Tu dinan-nga dec aô bu wasôm yom têŋ mac wanem Pômdau anŋô, ma wakac mac bu ambo atêŋ lêŋ akwa tiyham dom. Ambo atôm lau nan dangasun sambuc ñawaê ñayham ma sêsap gauc ti lêŋ ñandô mba-nga dôŋ napan, nan dom. <sup>18</sup> Ñasec kôm ñac si gauc ahuc. Ma sêsa lêŋ gauc mbasi-nga tu

ɲac si ɲalôm ɲadandi-ɲga, dec kalhac ɲac ahuc bu sêtap Anötö ndê lêɲ sêndöc tali-ɲga sa dom. <sup>19</sup> ɲac maya dau danɲ dom, ma sêkêɲ dau sambuc têtɲ lêɲ ɲalôm ɲagalac-ɲga. ɲac si ɲalôm kac ɲac bu sêkôm mêtê ɲadômbwi tidau-tidau ɲapanɲ, ma ɲac atac whiɲ awa ti wapa hôc gêlêc.

<sup>20</sup> Magoc têtɲ ndoc mac aɲgô ɲawaê ɲayham pi Kilisi, nanɲ sêndôhônɲ mac bu asa lêɲ kaiɲ dinanɲ dom. <sup>21</sup> Mac aɲgô yom pi Yisu ma akêɲ whiɲ iɲ, ma sêndôhônɲ mac sêɲkuc yom ɲandô nanɲ ɲahu yêc iɲ. <sup>22</sup> Sêndôhônɲ mac su bu ahu lêɲ ɲalôm akwa-ɲga nanɲ muɲ-ɲga asa ambo, nanɲ siɲ. Bu lêɲ dau kêgîlî mac bu asa lêɲ tasanɲ ɲalôm ɲagalac-ɲga, nanɲ kôm mac nem lêɲ ambo-ɲga tisac, ma ac waê bu andiɲam. <sup>23</sup> Ma sêndôhônɲ mac bu aɲkuc gauc wakuc nanɲ Anötö ndê ɲalau kêɲ sip nem ɲalôm, dec asa nem lêɲ tiwakuc. <sup>24</sup> Asa lêɲ ɲalôm wakuc-ɲga tôm mac asôc nem ɲakwê wakuc sa. Anötö dau kêɲ ɲalôm wakuc têtɲ yac, nanɲ iɲ kêmasanɲ tu bu datôm iɲ dau, ma tanɲkuc iɲ ndê yom ɲandô ti dasa neɲ lêɲ dabuɲ ma gitêɲ erɲ.

<sup>25</sup> Tu dinanɲ-ɲga ahu yom tasanɲ hoɲ siɲ, ma asôm yom ɲandô erɲ awhiɲ daôm. Bu yac hoɲ dambo datôm Kilisi ndê ɲandô tigenɲ, ma yac bu tanɲsau neɲ asidôwai, dec oc seɲ yac neɲ lêɲ daɲiɲ dauɲ dôɲ-ɲga popoc. <sup>26</sup> Mac bu atac ɲandê, nanɲ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac ɲandê-ɲga bu lhac mac ɲasawa, nanɲ amasanɲ têtɲ acsalô dau dinanɲ, muɲ su nanɲ ac ndi sip. <sup>27</sup> Akêɲ ɲasawa têtɲ Sadanɲ tu êntôm mac dom. <sup>28</sup> Am asa nanɲ gêm kanɲ gêɲ, nanɲ hu siɲ ma kôm gwelêɲ ɲayham ɲa amam bu nem daôm sa, ma nem lau nanɲ sêpônda dau, nanɲ sa sêwhiɲ.

<sup>29</sup> Ayob nem whamsuɲ têtɲ yom sac-sac hoɲ. Asôm yom ɲayham erɲ, nanɲ tôm bu nem asidôwai sa ma puc ɲac dôɲ, ma mac nem yom oc êmwasiɲ lau nanɲ sêɲgô. <sup>30</sup> Ayob daôm bu asa lêɲ gitêɲ ti dabuɲ erɲ, bu akêɲ ɲawapac têtɲ ɲalau Dabuɲ dom. Bu Anötö kêɲ ndê ɲalau dau têtɲ mac ti nem ɲadalô, bu tôc asê bu mac ati iɲ ndê, ma bu wê mac asa nem lêɲ gitêɲ ti dabuɲ erɲ, e iɲ kôc mac sa têtɲ bêc ɲambu-ɲga, awhiɲ lau hoɲ nanɲ iɲ gêmlihi ɲac su sêti iɲ ndê. <sup>31</sup> Yom dalic dauɲ sac-ɲga, yom atac ɲandê-ɲga, mêtê dali dauɲ sa ti dasôm dauɲ-ɲga, ma yom datigasec lau-ɲga, mêtê kaiɲ dinanɲ hoɲ nanɲ ahu siɲ sambuc. <sup>32</sup> Ma ambo ti atac whiɲ nem asidôwai hoɲ, ma tamwalô ɲac ti anem ɲac sa. Ma asuc sac nanɲ asidôwai bu sêkôm têtɲ mac, nanɲ kwi, tôm Anötö suc mac nem sac kwi tu Kilisi-ɲga.

## 5

<sup>1</sup> Bocdinanɲ asa nem lêɲ aɲkuc Anötö ndê, atôm iɲ ndê balêkoc atac whiɲ-ɲga. <sup>2</sup> Ma asa nem lêɲ ti atac whiɲ asidôwai hoɲ, tôm Kilisi tac whiɲ yac ma kêɲ dau sambuc ti da tu yac-ɲga, nanɲ Anötö gêlic gitôm da ɲamalu ɲayham.

<sup>3</sup> Ayob daôm bu mêtê kaiɲ bocdec danɲ yêc mac ɲasawa dom. Mêtê mockaiɲ-ɲga, mêtê ɲadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-ɲga. Bu lêɲ bocdinanɲ gic lau nanɲ sêti Anötö ndê lau dabuɲ, nanɲ ɲawaê dom.

<sup>4</sup> Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-ɲga ma yom mayanɲ-ɲga bocdinanɲ gic waê lau dabuɲ dom. Magoc yom danem danɲge Anötö ti danem danɲge yac neɲ asidôwai-ɲga dec gic yac ɲawaê solop. <sup>5</sup> Bu mac aɲyalê pi ɲandô bu Anötö oc kôc lau kaiɲ bocdec sa dom. Lau mockaiɲ-ɲga, lau nanɲ sêsa lêɲ ɲadômbwi, ma lau nanɲ sêkêɲ awa ti wapa nom-ɲga kalhac si gauc ɲamata ɲapanɲ, nanɲ gitôm ɲac sem akiɲ anötôi gwam. Lau nanɲ sêsa lêɲ kaiɲ dinanɲ, nanɲ oc sêwêkaiɲ si mala yêc Kilisi ma Anötö ndê gamenɲ undambê-ɲga dom andô. <sup>6</sup> Ayob daôm bu lau tasanɲ si yom ɲambwa-ɲambwa êɲsau mac pi lêɲ sac-sac dinanɲ dom. Aɲyalê

ɲapep bu lau danɲapêc naɲ sêsa lêɲ sac-ɲga, naɲ oc sêtap Anötö ndê atac ɲandê sa. <sup>7</sup> Tu dinaɲ-ɲga andic sôɲ daôm awhiɲ ɲac dom.

<sup>8</sup> Bu muɲ-ɲga mac asa lêɲ ɲasec-ɲga, magoc kwahic dec mac akêɲ whiɲ Pômdau dec ati balêkoc gameɲ ɲawê-ɲga. Bocdinaɲ asa lêɲ ɲawê-ɲga eɲ andic ɲawaê. <sup>9</sup> Ma lêɲ ɲawê-ɲga ɲa-ɲandô bocdec, dakôm mêtê ɲayham tidau-tidau, dasa lêɲ gitêɲ, ma dasap yom ɲandô dôɲ. <sup>10</sup> Bocdinaɲ akôc gauc pi mêtê bocke naɲ gic Pômdau tandô ɲayham. <sup>11</sup> Andic ahê lau naɲ sêsap mêtê ɲasec-ɲga, naɲ ɲandô ɲayham mbasi, naɲ dôɲ. Asa lêɲ ɲawê-ɲga eɲ, tu bu atôc asê tiawê bu ɲac si mêtê dau iɲ sac sambuc. <sup>12</sup> Bu mêtê naɲ lau sac sêkôm sêsiɲ-sêsiɲ sêmbu, naɲ bu dasôm yom pi, dec oc kêɲ maya yac atu andô. <sup>13</sup> Magoc Anötö ndê ɲawê pô gêɲ hoɲ dinaɲ, ma tôc gêɲ naɲ yêc siɲ dau, naɲ ɲahu asê tiawê. <sup>14</sup> Tu dinaɲ-ɲga sêsom yom gôliɲ danɲ pi ɲamalac naɲ sap mêtê sac dôɲ ɲapaɲ, naɲ yêc bocdec bu, “Am ɲgac naɲ yêc bêc yêc, tampo sa ma tisa! Tisa akêɲ lau batê-ɲga, ma Kilisi ndê ɲawê pô am.”

<sup>15</sup> Bocdinaɲ dec ayob daôm bu asa lêɲ gauc mbasi-ɲga dom, magoc asa nem lêɲ ti gauc eɲ. <sup>16</sup> Akôc gauc bu akôm mêtê ɲayham eɲ, tôm nem têm ambo tamli-ɲga hoɲ, bu yac dambo têm sac-ɲga ɲalôm. <sup>17</sup> Tu dinaɲ-ɲga ambo ti nem gauc ɲawa ma anyalê lêɲ naɲ Pômdau tac whiɲ bu dakôm-ɲga. <sup>18</sup> Anôm gêɲ êɲiɲ mac-ɲga dom, bu lau naɲ sêsa lêɲ dinaɲ sêɲyain dau ti si gêɲ hoɲ. Magoc akêɲ nem ɲalôm sambuc têtɲ ɲalau Dabuɲ bu nem mac ahuc. <sup>19</sup> Ma bocdinaɲ asôm yom ɲayham-ɲayham têtɲ daôm tu apuc daôm dôɲ-ɲga, tôm mac atap sa yêc Buku Wê-ɲga ti Wê Dabuɲ ma wê naɲ ɲalau dau kêɲ têtɲ mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampini Pômdau-ɲga yêc nem ɲalôm tôm bêc hoɲ. <sup>20</sup> Ma gêɲ hoɲ naɲ Damaɲ Anötö kêɲ têtɲ mac, naɲ anem danɲe iɲ ɲapaɲ, tu yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi ndê ɲaê-ɲga. <sup>21</sup> Asôc nem asidôwai ɲapu tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-ɲga.

### *Pol to yom pi lauwê ma ɲgac*

<sup>22</sup> Mac lauwê tigen-tigen asôc nem ɲgaci ɲapu tôm asôc Pômdau dau ɲapu. <sup>23</sup> ɲahu bu laungac sêti lauwê si ɲagôlôɲ, ɲalêɲ tigen tôm Kilisi ti gôlôwac dabuɲ naɲ iɲ gêm ɲac si ma sêti iɲ ndê ɲandô, naɲ si ɲagôlôɲ. <sup>24</sup> Bocdinaɲ tôm gôlôwac dabuɲ sêsoc Kilisi ɲapu, dec mac lauwê asôc nem ɲgaci ɲapu tu gêɲ hoɲ-ɲga. <sup>25</sup> Ma mac laungac, atac whiɲ nem awhêi, ɲalêɲ tigen tôm Kilisi tac whiɲ gôlôwac dabuɲ dec kêc ndê dac siɲ ma mbac ndu tu ɲac-ɲga. <sup>26</sup> Iɲ kôm gêɲ dau tu bu êɲɲwasini ɲac si sac hoɲ su e sêti lau dabuɲ, ma busanɲu ti Anötö ndê yom kôm gêɲ dau ɲandô sa. <sup>27</sup> Ma iɲ bu kêɲ gôlôwac dabuɲ sêlhac iɲ aɲgô-ɲga tôm lau dabuɲ ti ɲawasi atu, naɲ giso me mêtê sac me yom danɲ yêc ɲac-ɲga dom. <sup>28</sup> ɲalêɲ tigen dinaɲ mac laungac atac whiɲ nem lauwê andic ɲawaê. Atac whiɲ ɲac tôm mac atac whiɲ daôm nem ɲamlic. Asa naɲ tac whiɲ ndê awhê, naɲ gitôm iɲ atac whiɲ dau. <sup>29-30</sup> Bu ɲamalac danɲ oc tec iɲ dau ndê ɲamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ɲapep tôm Kilisi kôm têtɲ yac lau naɲ dati iɲ ndê ɲandô, naɲ gôlôwac dabuɲ. <sup>31</sup> Anötö sôm yom pi lauwê ma ɲgac, tôm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaɲ-ɲga dec ɲgac danɲ oc hu damba lu dinda siɲ, ma sap iɲ nawê dôɲ, ma iɲlu sêti gêɲ tigen. *[Gen 2:24]*

<sup>32</sup> Yom pi lauwê ma ɲgac, aô gam dôhôn whiɲ yom pi Kilisi ma gôlôwac dabuɲ, ma yom dau ɲahu sip ɲalôm gi. <sup>33</sup> Magoc aô wasôm têtɲ mac laungac tigen-tigen, bu atac whiɲ nem awhêi tôm mac atac whiɲ daôm. Ma mac lauwê hoɲ atoc nem ɲgaci sa.

## 6

*Damba ti dindai ma balêkoc si yom ñatô*

<sup>1</sup> Mac balêkoc, ñaŋam wambu ñanam ti ñamami tu Pômdau-ŋga, bu lêŋ dau iŋ lêŋ gitêŋ. <sup>2</sup> Bu Anôtô ndê yomsu ñaŋ sôm bu, “*Toc ñamam lu ñanam sa,*” ñaŋ yomsu ñamata-ŋga ñaŋ Anôtô gic bata yom ñaŋ whiŋ bocdec bu, <sup>3</sup> “*Kôm bocdinaŋ, dec aô wanem mbec am nem lêŋ hoŋ, ma wandic têku nem têt mbo tamli yêc nom-ŋga.*”

<sup>4</sup> Mac dambai, ayob ñaôm bu akôm nem balêkoc atac ñandê dom. Magoc tôm têt hoŋ ñaŋ sêmbo sêwhiŋ mac, ñaŋ andôhôn ti anem la ñac ñalêŋ solop ñaŋ gic Pômdau ndê lau ñawaê, e sêtiatu.

*Lau akiŋ ma ñadaui si yom*

<sup>5</sup> Mac lau akiŋ, ñaŋam wambu nem ñadaui nom-ŋga, ma atoc ñac sa ti asôc ñac ñapu ñapep. Akôm ti nem ñalôm sambuc, tôm mac am akiŋ Kilisi dau. <sup>6-7</sup> Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ñadaui sêlic mac ñayham-ŋga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhiŋ mac, me sêmbo dom, magoc anem akiŋ ñapep eŋ. Anem akiŋ ñac ti nem ñalôm sambuc, bu Anôtô tac whiŋ bu mac akôm bocdinaŋ. Akôm tôm mac am akiŋ Kilisi dau, ma tôm mac am akiŋ lau nom-ŋga tawasê dom. <sup>8</sup> Bu mac aŋyalê su, bu lau hoŋ oc sêtap si ñagêyô sa yêc Pômdau, tu gêŋ ñayham bocke ñaŋ sêkôm-ŋga. Lau ñaŋ sem akiŋ ñadaui, ma lau ñaŋ sêkôm gwelerŋ tu dau-ŋga, ñaŋ sêwhiŋ.

<sup>9</sup> Ma mac ñadaui, ayob nem lau akiŋ ñalêŋ ñayham eŋ. Asôm yom matôc-ŋga tu bu akac nem lau akiŋ tu sêkôm gwelerŋ-ŋga, ñaŋ dom. Bu mac aŋyalê su bu Pômdau, ñaŋ ti mac nem ñadau ma ñac si ñadau whiŋ, ñaŋ mbo undambê, ma iŋ oc toc ñamalac ñaŋ sa hôc gêlêc ñaŋ dom, iŋ oc êŋsahê yac hoŋ ña saê tigerŋ.

*Dandic siŋ ti Anôtô ndê ñaclai*

<sup>10</sup> Aneŋ yom ñambu-ŋga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ñaclai atu bu puc mac dôŋ alhac ñaŋga. <sup>11</sup> Asôc Anôtô ndê wapa siŋ-ŋga hoŋ sa, dec oc tôm bu mac alhac ñaŋga ma aku Sadaŋ ndê lêŋ tasanŋ ti saê hoŋ dulu. <sup>12</sup> Bu yac lau ñakêŋ whiŋ-ŋga neŋ ñacyo dec ñamalac nom-ŋga dom. Mba! Yac tac siŋ têtŋ gôliŋ ti ñaclai hoŋ ñaŋ sêmbo Sadaŋ ñapu. Yomandô! Yac tac siŋ têtŋ Sadaŋ ma têtŋ iŋ ndê ñalau sac ñaŋ sêmbo umboŋ ñasawa, ma sem gôliŋ lau sac têtŋ têt ñasec-ŋga ñandec. <sup>13</sup> Tu ñanaŋ-ŋga asôc Anôtô ndê wapa siŋ-ŋga hoŋ sa, bu alhac ñaŋga ma andic siŋ têtŋ ndoc mac nem ñacyo sac hôc asê mac. Ma ñalêŋ ñanaŋ ñacyo dau ndê lêŋ ñaŋ oc tôm dom bu kôm mac aku sa. <sup>14</sup> Bocdinaŋ alhac ñaŋga. Asap yom ñandô dôŋ ñapaŋ bu puc mac dôŋ, gitôm piŋkap ñaŋ lau siŋ-ŋga sêkic pi ñac si ñampêbalê. Ayob ñaôm bu asa lêŋ gitêŋ eŋ, gitôm lau siŋ-ŋga sêyob si ñabapo ña wapa siŋ-ŋga. <sup>15</sup> Amasanŋ ñaôm ñapep tu ahoc ñawaê ñayham yom malô-ŋga asê, tôm lau siŋ-ŋga sêsôc atapa sa bu sêmasaŋ dau tu sêŋsêlêŋ-ŋga. <sup>16</sup> Ma asap nem akêŋ whiŋ dôŋ ñaŋga tôm têt hoŋ, bu yob mac têtŋ Sadaŋ, gitôm lau siŋ-ŋga si lautuc ñaŋ tiŋ ñac, ma si ñacyo si sôp ti ya hoŋ ndu. <sup>17</sup> Gauc nem ñapaŋ bu Anôtô gêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm guluj ain ñaŋ lau siŋ-ŋga sêuj tiŋ ñagôlôn. Ma Anôtô ndê yom tiðôn yêc mac, bu yom dau ti ñalau Dabuŋ ndê bien galêŋ bu andic ñaŋ-ŋga. <sup>18</sup> Akôc wapa siŋ-ŋga hoŋ ñanaŋ, ma aterŋ mbec têtŋ Anôtô ti ñalau Dabuŋ ndê ñaclai, ma andac iŋ bu nem mac sa tôm têt hoŋ. Anem ali, alhac ñaŋga, ma aterŋ mbec tu lau dabuŋ-ŋga tôm bêc hoŋ.

<sup>19-20</sup> Ma aterɛ mbec tu aö-ɛga whiɛ. Anötö këyalɛ aö sa bu wahoc ɛawaê ɛayham asê pi iɛ ndê lêɛ nem lau si-ɛga, naɛ muɛ-ɛga yêc siɛ dau. Aterɛ mbec bu Anötö puc aö dôɛ ma këɛ yom ti gac têɛ aö bu wawhê ɛawaê dau ɛahu sa ɛapep eɛ, ma ti neɛ atac pa su, tòm iɛ ndê atac whiɛ. Kwahic dec aö gandöc gapocwalô tu aö neɛ gwelɛ ɛawaê ɛayham-ɛga dinaɛ.

*Pol gic bata ndê yom*

<sup>21</sup> Tikikus, yac neɛ asidôwa atac whiɛ-ɛga, ma Pômdau ndê ɛgac akiɛ ɛandô, naɛ oc têɛ mac loc, bu ndic miɛ aneɛ yom ti gwelɛ ɛawaê hon têɛ mac. <sup>22</sup> Aö waɛkiɛ iɛ têɛ mac loc, tu bu ndic miɛ yac mba yom hon têɛ mac, ma bu êɛgili mac bu alhac ɛaɛga.

<sup>23</sup> Damaɛ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi sêpuc mac asidôwai hon dôɛ, bu asap mêtê atac whiɛ ti akêɛ whiɛ-ɛga dôɛ ɛaɛga, ma ambo ti yom malô. <sup>24</sup> Anötö ndê mwasɛɛ nem mac lau hon naɛ atac whiɛ yac neɛ Pômdau Yisu Kilisi, naɛ ahuc tòm têm hon ndi.

## **Pol ndê bapia têḡ lau Pilipai-ḡga Yom whê bapia dindéc sa-ḡga**

Pol gic lau naḡ sêmbô malac Pilipai kêsi ma hoc ḡawaê ḡayham asê têḡ ḡac, tòm dasam yêc Aposel 16:12-40. Tiḡambu iḡ ndöc gapocwalô yêc malac Rom, ma têḡ ndoc dinaḡ iḡ to bapia dindéc têḡ lau naḡ sêkêḡ whiḡ Yisu yêc malac Pilipai.

Malac Pilipai iḡ malac tiwaê, ma lau Rom-ḡga daêsam sêndöc dinaḡ tu sênem göliḡ gamerḡ Masedonia-ḡga. Luk whê sa yêc Apo 16:13 bu têḡ ndoc Pol bu hoc ḡawaê ḡayham asê yêc malac Pilipai, naḡ iḡ gauc gêm bu tap lau naḡ sêtoc Anötö sa yêc malac dau ḡamakê. Tu dinaḡ-ḡga lau ḡatô gauc gêm bu mboe lau Israel-ḡga si lôm wê-ḡga danḡ kalhac malac Pilipai têḡ têm dinaḡ dom, bu Pol sôc lau Israel-ḡga si lôm wê-ḡga yêc malac hoḡ tu bu nem mêtê-ḡga.

Pol to bapia dindéc tu bu töt iḡ ndê atac ḡayham ḡahu asê, ma bu nem danḡ lau Pilipai tu gêḡ naḡ sêkêḡ têḡ iḡ tu sênem iḡ sa-ḡga. Ma iḡ whê iḡ ndê lêḡ naḡ mbo-ḡga, naḡ sa têḡ ḡac, ma gic miḡ pi iḡ ndê gwelenḡ. Iḡ kac lau Pilipai bu sêlhac ḡaḡga, ma gêḡ ḡayham me sac bocke bu hôt asê ḡac, naḡ sêmbô ti atac ḡayham ḡapaḡ. Ma iḡ kêḡ puc ḡac pi kêdôhōḡwaga tasanḡ.

### *Pol gic hu ndê bapia*

<sup>1</sup> Pol lu Timoti, naḡ am akiḡ Yisu Kilisi, ato bapia dindéc têḡ mac lau naḡ akêḡ whiḡ Yisu Kilisi yêc malac atu Pilipai. Alu ato têḡ gölôwac dabuḡ si ḡagôlônḡ, ma têḡ lau naḡ sem akiḡ gölôwac dabuḡ, ma têḡ Anötö ndê lau dabuḡ hoḡ. <sup>2</sup> Mwasinḡ ti yom malô akêḡ yac neḡ Damanḡ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têḡ mac.

### *Pol teḡ mbec ti gêm danḡe Anötö*

<sup>3</sup> Têm hoḡ naḡ aô gauc gêm mac, naḡ gam danḡe aneḡ Anötö tu mac-ḡga. <sup>4</sup> Tôm bêc hoḡ aô gateḡ mbec têḡ Anötö tu mac hoḡ-ḡga, ma gakôm ti atac ḡayham atu. <sup>5</sup> ḡahu bu têḡ têm mac akêḡ whiḡ tiwakuc e meḡ têḡ kwahic dec, naḡ mac apuc aneḡ gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡga dôḡ ḡapaḡ. <sup>6</sup> Ma aô gakêḡ whiḡ bu Anötö, naḡ gic hu iḡ ndê gwelenḡ ḡayham yêc mac nem ḡalôm, naḡ oc ndic dabiḡ gwelenḡ dau ma puc mac dôḡ e Yisu Kilisi mbu meḡ. <sup>7</sup> Aô gakôc gauc bocdinaḡ pi mac hoḡ gac ḡawaê, ḡahu bu aô tac whiḡ mac ma gauc gêm mac ḡapaḡ. Mac awêkaiḡ Anötö ndê mwasinḡ awhiḡ aô, ma alhac awhiḡ aô ḡapaḡ. Mac alhac awhiḡ aô têḡ têm naḡ aô gandöc gapocwalô, ma têḡ têm naḡ galhac tu wapuc ḡawaê ḡayham dôḡ ma wawhê sa bu yom ḡandô-ḡga, naḡ bocdinaḡ. <sup>8</sup> Ma aô wasôm yom ḡandô yêc Anötö ḡḡô-ḡga, bu aô atac whiḡ mac ndu andô, tòm Yisu Kilisi dau tac whiḡ ti tawalô mac.

<sup>9</sup> Ma aô gateḡ mbec bu Anötö kôm mac nem gauc aḡyalê iḡ-ḡga ti aḡyalê lêḡ ḡayham ma sac-ḡga êḡsôwec tiatu. Ma gauc dinaḡ oc puc mac nem mêtê atac whiḡ-ḡga dôḡ e êḡsôwec tiatu bocdinaḡ. <sup>10</sup> Ma bocdinaḡ mac oc atôm bu aḡsahê gêḡ hoḡ ma aḡyalê sac ma ḡayham. Asap ḡayham dôḡ ḡapaḡ ma bocdinaḡ têḡ Kilisi ndê bêc mbu meḡ-ḡga, naḡ mac oc atôm bu alhac iḡ ḡḡô-ḡga ti nem ḡalôm ḡawasi ma nem giso mbasi. <sup>11</sup> Ma ḡalêḡ dinaḡ dec mêtê gitêḡ



oc ti mac nem akêḡ whiḡ Yisu Kilisi ḡa-ḡandô. Ma mac nem lêḡ gitêḡ dinaḡ oc po Anôtô ndê waê sa, ma lau daêsam oc sêmpiriḡ iḡ tu mac-ḡga.

### *Pol ndê ḡahu mbo tali-ḡga yêc Kilisi*

<sup>12</sup> O asidôwai, aô atac whiḡ bu mac anyalê ḡapap bu ḡawapac naḡ hóc asê aô, naḡ kalhac ḡawaê ḡayham ahuc dom, magoc gêm gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡga sa. <sup>13</sup> Bu lau hoḡ naḡ sêmbô Sisa ndê andu kiḡ-ḡga, ma lau hoḡ yêc malac atu dindec, naḡ sêḡyalê bu aô gandôc gapocwalô tu Kilisi-ḡga. <sup>14</sup> Ma aô neḡ gandôc gapocwalô puc asidôwai sêkêḡ whiḡ Pômdau-ḡga daêsam dôḡ bu sêlhac ḡaḡga ma sêhoc Anôtô ndê yom asê ti atac pa su, hóc gêlêc ḡamata-ḡga lê su. <sup>15</sup> Asidôwai ḡatô sêkôc gauc ḡayham pi aô ma tu dinaḡ-ḡga dec sêhoc Kilisi ndê ḡawaê asê. Ma ḡatô sêhoc ḡawaê ḡayham asê bu ḡac sem lêmuḡ aô ma sêkôm tu bu sêhoc gêlêc aô-ḡga. <sup>16-17</sup> ḡac si ḡahu sem Kilisi ḡawaê sa-ḡga solop dom, ma sêkôm tu sêpo dau sa-ḡga ma tu sêkêḡ ḡawapac atu têḡ aô, pi sac aneḡ ḡawapac gapocwalô-ḡga ḡahô. Magoc asidôwai ḡayham sêlhac sêwhiḡ aô, ḡahu bu ḡac atac whiḡ aô, ma sêḡyalê bu aô gandôc gapocwalô tu aneḡ gwelenḡ wapuc ḡawaê ḡayham dôḡ-ḡga. <sup>18</sup> Aô wasôm sake? ḡac si ḡahu sêkôm gwelenḡ-ḡga bu ḡayham me sac, naḡ gêḡ atu dom. Tigeḡ aô galic gêḡ atu danḡ, naḡ bocdec bu, Kilisi ndê ḡawaê tiapa, ma gêḡ dau kôm aô atac ḡayham atu. Ma aô wambo ti atac ḡayham ḡapaḡ, <sup>19</sup> ḡahu bu aô kayalê tidôḡ bu Yisu Kilisi ndê ḡalau, ma mbec naḡ mac atep, naḡ lu-lu oc sênem aô sa yêc ḡawapac gapocwalô-ḡga. <sup>20</sup> Aô tac whiḡ ma gakêḡ batanḡ bu aô oc mayanḡ tu gêḡ danḡ-ḡga dom, magoc aô bu walhac ti neḡ atac pa su, ma wapo Kilisi ndê waê sa, tôm aô gakôm ḡapaḡ e meḡ têḡ kwahic dec. Aô bu wambo tanḡi me aô bu wambac ndu, magoc gêḡ atu tigeḡ yêc, naḡ bu wapo Kilisi ndê waê sa. <sup>21</sup> Aô bu wambo tanḡi, dec wambo tu wapo Kilisi ndê waê sa-ḡga ep, ma bu wambac ndu, dec wandi wambo wawhiḡ iḡ, naḡ oc êmwasiḡ aô êḡlêc. <sup>22</sup> Magoc aô bu wambo tanḡi, dec oc nditôm bu gwelenḡ naḡ iḡ kêḡ sip aô amanḡ, naḡ oc ḡandô sa. Aô galic seḡ lu dinaḡ, magoc kayalê lêḡ bu wasa-ḡga, naḡ dom. <sup>23</sup> Seḡ lu dinaḡ kôm aô neḡ ḡalôm gi lu. Aô tac whiḡ bu wahu nom dindec siḡ, wandi wambo wawhiḡ Kilisi. Seḡ dau ḡayham kêlêc. <sup>24</sup> Tigeḡ aneḡ ḡalôm kac aô bu wanem mac sa, ma bocdinaḡ aô bu wambo tanḡi, naḡ dec oc êmwasiḡ mac êḡlêc. <sup>25</sup> Aô gakêḡ whiḡ bu aô wambo nom wawhiḡ mac hoḡ tu bu wapuc mac nem akêḡ whiḡ dôḡ, e alhac ḡaḡga ma ti atac ḡayham atu tu nem akêḡ whiḡ-ḡga. <sup>26</sup> Ma tu gêḡ hoḡ dinaḡ-ḡga, dec mac oc apo Yisu Kilisi ndê waê sa êḡlêc, ma atac ḡayham atu tu aô wambu wameḡ ma wambo wawhiḡ mac tiyham-ḡga.

<sup>27</sup> Yom atu dec wasôm têḡ mac. Ayob daôm bu asa nem lêḡ hoḡ anḡuc lêḡ gitêḡ, naḡ gic lau naḡ sêkêḡ whiḡ Kilisi ndê ḡawaê ḡayham, naḡ ḡawaê. Ma bocdinaḡ aô bu waloc ma walic mac tiyham, me bu wanḡô ḡawaê ḡambwa pi mac, goc wanḡyalê bu mac hoḡ apiḡ daôm dôḡ, ma ambo ti nem ḡalôm tigeḡ, ma alhac ḡaḡga tu apuc ḡawaê ḡayham, naḡ mac akêḡ whiḡ, naḡ dôḡ. <sup>28</sup> Ma aô oc wanḡyalê bu mac atôc daôm tu lau naḡ sêkêḡ kisa mac-ḡga dom. Gêḡ dau oc tôc asê bu mac atap Anôtô ndê mwasiḡ nem mac si-ḡga sa su, ma lau naḡ sêkêḡ kisa mac, naḡ sic waê bu Anôtô seḡ ḡac su sêniḡga. <sup>29</sup> Anḡô su naḡ. Anôtô kêmwasiḡ mac tu Yisu Kilisi-ḡga. Tu dinaḡ-ḡga dec mac akêḡ whiḡ Yisu, ma gêḡ danḡ whiḡ bocdec bu, mac ahôc ḡawapac tu iḡ-ḡga whiḡ. <sup>30</sup> ḡawapac kainḡ tigeḡ mac alic aô gahôc muḡ-ḡga, ma kwahic dec mac anḡô bu gahôc ḡapaḡ gambo, naḡ kwahic dec tap mac sa su bocdinaḡ.

## 2

*Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ*

<sup>1</sup> Mac ati Kilisi ndê lau, dec gêm mac sa, me mba? In ndê atac whiŋ mac-ŋga kэгilí mac bu atac whiŋ nem asidôwai, me mba? Nalau Dabuŋ kêŋ mac nem ŋalôm pitigeŋ, me mba? Mac nem akêŋ whiŋ Kilisi kэгilí mac bu tamwalô nem asidôwai ti anem ŋac sa, me mba? <sup>2</sup> Bu bocdinaŋ, dec wandac mac bu ambo ti nem gauc pitigeŋ, ma ti nem ŋalôm tigeŋ, ma asap mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga dôŋ ŋapaŋ. Ambo bocdinaŋ, dec mac oc akôm aô atac ŋayham êŋlêc. <sup>3</sup> Mac lau tigeŋ-tigeŋ gauc nem daôm êŋlêc dom ma atoc daôm sa dom, magoc anŋwiniŋ daôm ma atoc nem asidôwai sa hôc gêlêc daôm. <sup>4</sup> Akôc gauc pi lêŋ anem daôm sa-ŋga ŋapaŋ dom, magoc akôc gauc pi lêŋ anem asidôwai sa-ŋga.

*Kilisi kэгwiniŋ dau, ma Anôtô toc iŋ sa*

<sup>5</sup> Akôc gauc kaiŋ tigeŋ dinaŋ bu iŋ kékuc Yisu Kilisi dau ndê lêŋ. <sup>6</sup> Bu Kilisi iŋ Anôtô ŋandô. Tigeŋ iŋ gauc gêm bu kôc ŋaclai ti ŋawasi atu tôm Anôtô dau ndê, naŋ dôŋ ma mbo gitôm Anôtô dau ŋapaŋ dom. <sup>7</sup> In gêlic ŋayham bu hu gêŋ undambê-ŋga hoŋ dinaŋ siŋ, ma ti ŋgac akiŋ ŋambwa. In meŋ mbo nom, ma lau nom-ŋga sêlic iŋ gitôm ŋac dau si daŋ. <sup>8</sup> In kэгwiniŋ dau ma daŋga wambu têŋ Damba e tôm iŋ mbac ndu. Yomandô. In mbac ndu pi a gicso dau gitôm ŋgac sac daŋ. <sup>9</sup> Tu iŋ ndê lêŋ hoŋ dinaŋ-ŋga dec Anôtô toc iŋ sa kêlêc, ma kêŋ ŋaê ti waê têŋ iŋ naŋ hôc gêlêc ŋaê ti waê hoŋ su. <sup>10</sup> Ma tu dinaŋ-ŋga aŋela ma ŋamalac ti gêŋ hoŋ naŋ sêmbo undambê ma sêmbo nom me nom ŋalôm, naŋ oc sêtoc Yisu ndê ŋaê sa ma sêpôŋ haduc têŋ iŋ. <sup>11</sup> Ma ŋac hoŋ oc séhoc yom asê ma sêsôm asê bu yomandô, Yisu Kilisi iŋ Pômdau. Ma ŋalêŋ dinaŋ ŋac oc sêtoc Damaŋ Anôtô ndê waê sa.

*Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga sêtôm ŋawê nom-ŋga*

<sup>12</sup> O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Têŋ têm aô gambo gawhiŋ mac, naŋ aô galic bu mac daŋam wambu Anôtô ŋapep. Ma kwahic dec aô g ambo gawhiŋ mac dom, ma gaŋgô ŋawaê bu mac akôm bocdinaŋ hôc gêlêc ŋamata-ŋga su. Asap nem lêŋ dinaŋ dôŋ ŋapaŋ andic ŋawaê. Atoc Anôtô sa ma atôc iŋ, ma asa nem lêŋ hoŋ tôm iŋ atac whiŋ. Ma ŋalêŋ dinaŋ iŋ ndê mwasiŋ nem mac si-ŋga, naŋ mac atap sa su, naŋ oc ti gêŋ ŋandô mbasi-ŋga dom. <sup>13</sup> Bu Anôtô dau ndê ŋaclai gêm gwelen yêc mac nem ŋalôm, tu bu kôm mac atac tec lêŋ bocke naŋ so iŋ ndê atac whiŋ. Ma ŋaclai dau oc nem mac sa bu asa nem lêŋ aŋkuc iŋ ndê atac whiŋ. <sup>14</sup> Gêŋ hoŋ naŋ mac bu akôm, naŋ ayob daôm bu atucdiŋ me aseŋ daôm pi dom. <sup>15</sup> Ma ŋalêŋ dinaŋ mac oc ambo ti nem ŋalôm ŋawasi ma giso mbasi. Bu mac ati Anôtô atui awhê ma ŋgac, ma ambo nom ambo lau sac naŋ si lêŋ daŋ solop dom, naŋ ŋalôm. Magoc mac akôm mêtê solop eŋ andic ŋawaê, bu ambo lau dau ŋalôm atôm ya ŋawê naŋ pô gameŋ têŋ ôbwêc. <sup>16</sup> Ma ŋalêŋ dinaŋ oc nem lau dau sa tu bu sêŋyalê yom ŋandô naŋ tôc seŋ dandôc taŋli-ŋga asê, naŋ mac asap dôŋ ambo. Ma tu dinaŋ-ŋga gwelen naŋ gakôm yêc mac-ŋga oc ŋandô mbasi dom, ma têŋ ndoc Kilisi mbu meŋ, naŋ mac oc ati aneŋ ŋahu wapo dauŋ sa-ŋga. <sup>17-18</sup> Gwelen ti sakiŋ naŋ ti mac nem akêŋ whiŋ ŋa-ŋandô, naŋ gitôm da ŋayham naŋ mac akêŋ têŋ Anôtô. Ma lau Rom-ŋga bu sékic yom bu sêkêc aneŋ daŋ siŋ, dec oc tôm da daŋ tiyham naŋ sêkêc sac mac nem da dau ŋahô. Tigeŋ aô neŋ atac ŋayham tu mac-ŋga oc pacndê dom, aô oc wambo ti atac ŋayham eŋ. Ma mac bocdinaŋ, ambo ti nem atac ŋayham awhiŋ aô.

*Pol bu ênkinj Timoti têtj Pilipai ndi*

<sup>19</sup> Pômdau Yisu bu lic nayaham, dec gakêj batanj bu nāsawa saunj aō oc wanjinj Timoti têtj mac loc. Aō atac whinj bu wanjō nawaē pi mac, oc kôm anej njalôm tigahō. <sup>20</sup> Aō bu wanjinj inj, njahu bu njamalac danj tôm inj mbo dom, nanj kênj ndê njalôm sambuc tu nem yaom mac-njga. <sup>21</sup> Bu lau daēsam gauc gêm Yisu Kilisi ndê gwelenj hōc gêlêc dom, magoc gauc gêm dau si gêj hōc gêlêc su. <sup>22</sup> Magoc Timoti ndê lêtj ti sakinj nj-njandō nayaham mac alic su, ma anyalê bu inj gêm akinj aō gitôm inj dau damba, tu puc gwelenj njawaē nayaham-njga dôj. <sup>23</sup> Bocdinañ têtj ndoc aō bu walic señ bocke njac oc sêkôm têtj aō, nanj aō gauc gêm bu wanjinj inj têtj mac loc njagahō. <sup>24</sup> Ma aō gakêj whinj bu Pômdau dau oc nem aō sa, ma nāsawa saunj aō dauj oc watêj mac waloc bocdinañ.

*Pol sôm bu ênkinj Epaprodaitas têtj njac ndi*

<sup>25</sup> Muñ-njga mac anjō bu aō gandōc ti njawapac, dec ankinj Epaprodaitas bu nem aō sa. Inj gêm gwelenj whinj aō gitôm anej asidōwa njandō, ma kalhac gitôm njac sinj-njga nayaham tu kôm gwelenj njawaē nayaham-njga. Kwahic dec aō gauc gêm tidōj bu wanjinj inj mbu têtj mac loc njagahō. <sup>26</sup> Inj tac whinj njandō bu lic mac honj tiyham, ma inj kêyalê bu mac anjō njawaē pi inj ndê gêmbac, dec kôm inj njalôm njawapac tu mac-njga. <sup>27</sup> Bu gêmbac dau kôm inj yham dom, kêpiñ bu inj mbac ndu. Tigenj Anötō tawalō inj ma kôm inj nayaham sa. Ma Anötō tawalō aō bocdinañ, bu Epaprodaitas bu mbac ndu ma hu aō sinj, dec oc kêj njawapac atu danj tiyham têtj aō. <sup>28</sup> Tu dinañ-njga dec anej njalôm kac aō bu wanjinj inj mbu têtj mac loc, ma mac oc atac nayaham bu alic inj tiyham, ma anej njalôm njawapac oc tigahō bocdinañ. <sup>29</sup> Tu Pômdau-njga dec akōc inj sa ti atac nayaham atu têtj ndoc inj hōc asê mac. Aō wasôm têtj mac bu atoc inj ma lau nanj sêtôm inj, nanj sa njapep. <sup>30</sup> Bu inj kêj dau sambuc ma tōc dau dom bu mbac ndu tu Kilisi ndê gwelenj-njga. Bu inj gêm akinj aō gêm mac honj anjôm, e kêpiñ bu inj mbac ndu.

### 3

*Njahu andō dati lau gitêtj yêc Anötō anjō-njga*

<sup>1</sup> A neñ asidōwai, aō bu wasôm yom njatō têtj mac whinj bocdec bu. Ambo ti atac nayaham njapanj tu mac ati Pômdau ndê lau-njga. Yom nanj kwahic dec aō bu wato, nanj gato kainj tigenj têtj mac muñ su, magoc aō galic nayaham bu wato tiyham, tu bu wapuc mac dôj bu yom tasanj kôm mac nem akêj whinj tisac dom. <sup>2</sup> Ayob daôm njapep têtj lau sac nanj sêkac mac bu asōc jpwac sêsê launjac njamlic njatō su-njga njapu. Nac sêtôm giam pôm ma atac whinj bu sêkôm mac nem njamlic tisac njambwa. <sup>3</sup> Nac gauc gêm bu pwac sêsê njamlic-njga dinañ kôm njac sêti Anötō ndê lau solop. Magoc mba. Pwac dinañ nj-njahu andō hêganōj yac lau nanj tam akinj Anötō tôm Njalu Dabuñ gêm gôlinj yac. Yac neñ njahu dapo dauj sa-njga sip gêj nanj njamalac njambwa sêkôm têtj yac njamlic, nanj dom, magoc sip gwelenj nanj Yisu Kilisi kôm yêc yac neñ njalôm-njga.

*Kilisi tigenj ti Pol ndê njahu po dau sa-njga*

<sup>4</sup> Lau njatō gauc gêm bu Anötō oc kōc njac sa tu gêj njamlic-njga. Oc tôm bu wapo dauj sa pi gêj kainj dinañ whinj, ma aō bu wakôm dec anej njahu wapo dauj sa-njga hōc gêlêc lau honj si su. <sup>5</sup> Bu sêsê anej njamlic njatō su têtj anej bêt ti-8-njga kêkuc lau Israel-njga si pwac. Aō Israel si danj, nanj gasa akêj Benjamin ndê tonj. Aō kayalê abanj si yom Hibru ti gêbôm honj. Aō kakuc lau Palêsai si lêtj sêsōc Moses ndê yomsu honj njapu-njga. <sup>6</sup> Aō gakêj dauj sambuc tu gêj

bocke nan gako, tom nan mun-nga gakeh kisa lau sekeh whin Yisu-nga ti nen njalom sambuc. Ma yec njamalac angon-nga ao gatom ngac gitenh tu kakuc Moses nde yomsu hon njapen-nga.

<sup>7</sup> Mun-nga ao gapo daun sa ma gauc gem bu Anoto oc koc ao sa tu ghen dinan-nga, tigen kwahic dec ao kayale Kilisi, dec tankew ghen dinan njadan bu nem ao sa tiyham lec dom. <sup>8</sup> Yomando. Kwahic dec ao gatap mwasinj atu ando sa, tu kayale Yisu Kilisi-nga, ma tu anej Pomdau in-nga. Ma ao tankew in tigen bu nem ao sa. Tu dinan-nga dec galic ghen njato hon gitom ghen njambwa ma ghen njagolop, ma gahu sin su tu bu Kilisi tigen ti anej njahu gapo daun sa-nga. <sup>9</sup> Ao bu wasap Kilisi tawasé don njanga, njahu bu Anoto koc ao sa ma gelic ao gitom ngac gitenh tu gakeh whin Kilisi-nga, ma tu kakuc len yomsu-nga dom. Yomando. Anoto kemwasinj ao njambwa, dec sam ao bu ngac gitenh tu gakeh whin Kilisi-nga. <sup>10</sup> Ao tac whin bu wanyale Kilisi ti Anoto nde njac lai atu, nan un Kilisi sa akenh lau bate-nga. Ma wankec in nde len hoc njandé ti mbac ndu-nga. <sup>11</sup> Ma ao gakeh batan bu oc wankec in nde len tisa akenh lau bate-nga bocdinan.

### *Polyem dau su njandó tu bu ehkuc Kilisi-nga*

<sup>12</sup> Nalen dinan ao tac whin ndu ando bu wanyale Kilisi ti wankec in-nga, tigen ao wasom bu ao gac dabin nen len hon tu wankec in-nga su lec dom. Mba. Magoc Yisu Kilisi koc ao don ma gem ao kwi tu bu wati in nde, ma tu dinan-nga dec ao gayem daun su tu bu wanyale ti wankec in njapen en, gako gitom ngac nan keti njanga bu tap in nde njali sa. <sup>13</sup> Asidowai, ao kayale bu ao gac dabin len dau su dom. Magoc ao gako ghen tigen bocdec bu, ao wanlhin ghen nan yec ao domwen-mbu nan sin, ma wakom njanga bu wakoc ghen nan yec ao anon ndo-nga, <sup>14</sup> gitom ngac nan keti njanga ma gem nenen bu hoc ase batin pacndé-nga ma tap nde njali sa. Ma njali nan ao gayem daun su bu wakoc, ma Anoto kegalém ao sa ma pin ao don gam damin Yisu Kilisi tu bu watap sa-nga, nan mwasinj dandoc tanli yec undambé-nga.

### *Dasa nen len bambalin dom*

<sup>15</sup> Yac lau nan dati gwalam akwa dakeh whin-nga, nan tankec gauc tigen dinan dandic njawe. Ma mac bu gauc nem yom njato so anej, nan Anoto oc toc tiawé ten mac. <sup>16</sup> Magoc len nan Anoto toc ten yac lau dakeh whin-nga su, nan dasa dandic njawe. <sup>17</sup> O asidowai. Anej len ti mac hon nem dohon ankec-nga. Ma tamtin lau nan senkec ao nen len, ma ankec njac bocdinan. <sup>18</sup> Ao gasom yom dinan, njahu bu lau daesam sésa si len bambalin, dec toc ase bu selic Yisu nde mbac ndu pi a gicso dau gitom ghen njambwa, ma setom njacyo yom njandó-nga. Ao gasom yom dau ten mac tem njato su, ma kwahic dec wasom tiyham ti tansulu en. <sup>19</sup> Lau kain dinan sic waé bu seninga. Nac gauc gem ghen nom-nga gitom ghen danen ti danom-nga keléc, ma bocdinan dec ghen dau ti njac si pomdau. Magoc ghen nan selic bu njayham ma setoc dau sa pi, nan dalic bu ghen mayan-nga. <sup>20</sup> Yac nen malan njandó yec undambé. Ma yac dakeh batan ti dahon yac nen njagac Nem Yac Si-nga bu mbu akenh undambé men, nan Pomdau Yisu Kilisi dau. <sup>21</sup> In koc njac lai atu gitom bu kenh ghen hon sesoc in nde golin njapu, ma in oc nem yac nen njamic waemba kwi ti njamic wakuc ma ti njawasi atu, njac njac lai tigen dinan.

<sup>1</sup> Tu dinan-nga dec aneñ asidôwai, aô wasôm têt mac bu alhac njannga ti asap nem akêt whiñ Pômdau dôñ. Aô atac whiñ mac ndu andô, ma gakêt batan bu walic mac tiyham. Aneñ gwelen njan-ñaôli njanham ti neñ atac njanham njan, nan mac daôm.

<sup>2</sup> Aô ganğô bu mac nem awhê lu, nan Yuodia lu Sintike sêseñ dau. Aô bu wasôm têt inlu bu sêmasan yom nan yêc inlu njanawa, ma sêmbô ti si njalôm tigeñ tu inlu sêkêt whiñ Pômdau-nga. <sup>3</sup> Ma aneñ silip njanham Sisigus,\* aô bu wandac am bu nem awhê lu dinan sa, njan bu muñ-nga inlu sem gwelen tu sêpuc njanawa njanham dôñ-nga sêwhiñ aô ma Klemen ti aneñ asidôwai natô, nan si njaê hon yêc Anôtô ndê Buku Tanli-nga.

<sup>4</sup> Tu mac ati Pômdau ndê lau-nga dec wasôm têt mac bu ambo ti atac njanham njan. Aô wasôm tiyham bu ambo ti atac njanham njan. <sup>5</sup> Asap lêt malô dôñ tu bu lau hon sênjalê bu yac lau dakêt whiñ-nga neñ mêtê dau dinan. Gauc nem bu ndoc kêtin bu Pômdau mbu meñ.

<sup>6</sup> Ahêgo daôm tu gêt dan-nga dom. Njanpac bocke nan tap mac sa, nan atôc têt Anôtô sip nem mbec njalôm, ma andac in bu nem mac sa. Ma aneñ danje in tu gêt hon-nga. <sup>7</sup> Ma Anôtô ndê yom malô oc nem mac lau nan in pin mac dôñ am damin Yisu Kilisi, nan ahuc, ma nem gôlin mac nem gauc ti njalôm. Bu Anôtô ndê yom malô in gêt atu andô, hêc gêlêc njanalac hon si gauc.

<sup>8</sup> O aneñ asidôwai. Aô wasôm yom dan tiyham. Yom bocke nan yomandô, ma gêt bocke nan gêt tiwaê ma gêt solop ma njanasi, gêt nan gic lau hon tandô njanham, ma gêt njanham datoc sa-nga, ma mêtê ti yom ma gauc hon nan gitêt eñ, nan wasôm têt mac bu gauc nem lhac nem gauc njan. <sup>9</sup> L êñ ti sakin bocke nan aô kadôhôn ti gac dulu têt mac, me mac anğô y êc aô me alic aô gakôm, nan akôm andic njanawaê. Ma Yom Malô Njanau Anôtô dau oc mbo whiñ mac.

### *Pol gêm danje lau Pilipai*

<sup>10</sup> Muñ-nga mac am aô sa, magoc njanawa lê e meñ têt kwahic dec, mac atap señ dan sa tu anem aô sa tiyham-nga dom. Kwahic dec mac gauc gêm aô ma ankin gêt tu anem aô sa-nga, ma gêt dinan kôm aô atac njanham atu, ma kapiñ Pômdau tu mac am aô sa-nga. <sup>11-12</sup> Aô gato yom dinan tu gapônda dauñ-nga dom. Mba. Aô kayalê têt gapônda dauñ-nga, ma kayalê têt gandôc mwasin njalôm-nga. Aô bu neñ gêt mba ma gêt yô aô, me bu neñ gêt daêsam ma waneñ hêc aô dôñ, tigeñ wahêgo dauñ dom. Njan bu aô kadôhôn dauñ su bu njanham me sac bocke bu tap aô sa, nan aô oc wambo ti atac njanham eñ. <sup>13</sup> Kilisi kêt njanlai têt aô bu wakôm gêt hon, ma tu dinan-nga dec aô gatôm bu wambo ti atac njanham eñ.

<sup>14</sup> Bocdinan, aô bu wapônda dauñ, dec wambo ti atac njanham eñ, magoc mac akôm mêtê njanham ma gauc gêm aneñ njanpac dec ankin gêt tu anem aô sa-nga. <sup>15-16</sup> Mac lau Pilipai-nga anjalê su bu têt ndoc mac anğô njanawaê njanham tiwakuc, ma aô galom malac atu Tesalonika, nan mac ankin gêt tu anem aô sa-nga têt natô. Ma têt têt nan gahu mac nem gameñ Masedonia-nga sin, nan gôlôwac dabun malac natô-nga sêkêt gêt dan tu sênem aô sa-nga dom. Mac tamwasêm. <sup>17</sup> Aô tac whiñ bu mac asap nem mêtê akêt gêt-nga dinan dôñ njan. Aô gasôm yom dau tu bu wakac mac bu akêt gêt têt aô-nga lec

\* **4:3:** Sisigus - yom dau yêc Yom Grik, ma danem kwi bu 'njanalac nan kôm gwelen whiñ ndê silip.' Lau natô gauc gêm bu yom dau in njan Pilipai-nga dan ndê njaê, ma lau natô gauc gêm bu in njaê dom, magoc Pol to yom dau hêganôn njanalac dan nan kôm gwelen whiñ in.

dom, magoc aô kayalê bu mac bu asap nem lêŋ amwasin aô ma lau ŋatô-ŋga dôŋ, dec lêŋ dau oc êmwasin mac hôc gêlêc su ô. <sup>18</sup> Kwahic dec aô gapônda gêŋ dan dom. Gêŋ nan mac ankin têt aô ma Epaprodaitas kêŋ têt aô gêm mac anôm, nan daêsam ŋandô dec gêm aô sa kêlêc. Gêŋ dau gitôm da ŋamalu ŋayham nan Anötö tac whin, ma gic in tandô ŋayham. <sup>19</sup> Anötö, nan yob aô ŋapan, in Mwasin ti Ŋawasi atu Ŋadau, ma Yisu Kilisi ti ŋahu datap in ndê mwasin atu sa-ŋga. Ma aô kayalê bu gêŋ bocke nan mac apônda, nan yêc in ndê mwasin atu ŋalôm, ma in oc kêŋ têt mac. <sup>20</sup> Bocdinaŋ dapo Daman Anötö ndê waê sa tôm têt hon ndi. Yomandô.

*Pol gic bata in ndê bapia*

<sup>21</sup> Akêŋ anen acsalô têt lau dabun hon nan sêkêŋ whin Yisu Kilisi yêc malac Pilipai. Asidôwai nan sêmbo sêwhin aô, nan sêkêŋ si acsalô têt mac bocdinaŋ. <sup>22</sup> Ma Anötö ndê lau dabun hon nan sêmbo malac dindec, nan boc-dinaŋ. Ma lau sêkêŋ whin-ŋga nan sem gwelen sêmbo Sisa ndê andu, nan gauc gêm mac hôc gêlêc.

<sup>23</sup> Mwasin akêŋ Pômdau Yisu Kilisi puc mac nem gatôm dôŋ.

## Pol ndê bapia têtj lau Kolosi-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Malac Kolosi yêc gamenj Esia-nga, magoc Pol dau inj gêm mêtê yêc malac Kolosi dom. Têtj ndoc inj gêm mêtê mbo malac Epesas, nanj ngac Kolosi-nga danj naê Epapras ngô ma kêtj whinj, ma tinjambu Epapras mbu gi hoc njawaê njayham asê yêc ndê malachu Kolosi (1:7; 4:12), ma lau njatô sic hu sêkêtj whinj Yisu. Tinjambu Epapras ndôc gapocwalô whinj Pol (Pilemon 23), ma gic minj têtj Pol pi lau sêkêtj whinj-nga yêc malac Kolosi.

Pol to bapia dindéc ma sôm têtj lau Kolosi-nga bu inj gêm danje Anötô tu njac si sêkêtj whinj-nga, ma inj tôc lêtj njayham daêsam têtj lau sêkêtj whinj-nga tu sênjuc-nga. Ma inj to yom njatô bu whê lau Kolosi si gauc sa pi yom njandô. Nahu bu lau njatô sênsônj njac pi lau nom-nga si lêtj njatô (2:4, 8, 16-23), ma njac sêtoc Kilisi sa njapep dom, ma bocdinanj inj tôc asê bu Anötô kêtj gêtj honj sêsôc Kilisi njapu (1:15-20; 2:9-15).

### *Pol gic hu ndê bapia*

<sup>1</sup> Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê aposel kêkuc Anötô ndê atac whinj, lu yac nejn asidôwa Timoti ato bapia dindéc. <sup>2</sup> Ato têtj mac asidôwai nanj andôc malac atu Kolosi, mac lau dabunj nanj akêtj whinj Kilisi. Mwasinj ti yom malô akêtj Damanj Anötô têtj mac.

### *Pol tejn mbec tu lau Kolosi-nga*

<sup>3</sup> Tôm bêc honj yac atenj mbec têtj Anötô, yac nejn Pômdau Yisu Kilisi Damba, ma am danje inj tu mac-nga. <sup>4</sup> Nahu bu yac anjô njawaê bu mac akêtj whinj Yisu Kilisi njanga, ma atac whinj Anötô ndê lau dabunj honj. <sup>5</sup> Mac nem akêtj whinj ti atac whinj njahu sip mwasinj atu nanj mac akêtj batam ambo, nanj Anötô po sa gwananj tu mac-nga yêc undambê. Yom pi gêtj dau mac anjô munj su, têtj ndoc sêhoc yom njandô njawaê njayham-nga asê têtj mac. <sup>6</sup> Njawaê njayham dau têtj mac menj, ma mac anjô ti anyalê yom njandô pi Anötô ndê mwasinj atu. Têtj ndoc mac anjô tiwakuc e menj têtj kwahic dec, nanj njawaê njayham dau gêm njandô ma tiapa yêc mac nem gamenj. Ma njalêtj tigenj inj gêm njandô ma tiapa ma gêm gamenj nanj lau Rom-nga sem gôlinj, nanj ahuc. <sup>7</sup> Njawaê dau Epapras kêtj dôtj têtj mac. Inj yac nejn ngac atac whinj-nga nanj gêm gwelenj whinj yac, ma njac akinj njandô nanj gêm akinj Kilisi tu mac-nga. <sup>8</sup> Ma inj gic minj têtj yac pi mac nem lêtj atac whinj asidôwai-nga nanj Njalu Dabunj kêtj têtj mac.

<sup>9</sup> Tu dinanj-nga têtj bêc njamata-nga nanj yac anjô mac nem njawaê e menj têtj kwahic dec, nanj yac atenj mbec tu mac-nga njapanj. Yac andac Anötô bu kêtj gauc têtj mac e anyalê Njalu Dabunj ndê lêtj tidônj. Ma njalêtj dinanj mac oc anyalê lêtj nanj Anötô tac whinj bu yac dasa-nga, nanj njapep enj. <sup>10</sup> Yac atenj mbec bu mac asa nem lêtj gitêtj, bu tôc asê bu mac ati Pômdau ndê lau, ma inj oc lic mac nem lêtj honj ndic inj tandô njayham. Yac atenj mbec bu mac nem akêtj whinj oc nem njandô njayham yêc gwelenj honj nanj mac akôm, ma bu mac nem gauc anyalê Anötô-nga ênsôwec tiatu. <sup>11</sup> Anötô ndê njac lai ti njawasi atu kêtj njanga têtj mac bu akôm gêtj honj, ma njawapac bu tap mac sa, dec mac atôm bu alhac njanga ma ahôc ti atac pa su. Ma ambo ti atac njayham, <sup>12</sup> ma anem danje

Daman Anötö, nan gic dabin mac e atôm bu awêkain in ndê gameŋ ŋawê-ŋga awhin in ndê lau dabuŋ hoŋ. <sup>13</sup> In kégaho yac su yêc ŋaclai ŋasec-ŋga, ma kêŋ yac dambo in ndê Atu nan in atac whin ŋandô, nan ndê gôlin ŋapu. <sup>14</sup> Ma Anötö kêmwasin yac, dec gêmli yac ti kégapwêc yac su yêc sakin mêtê sac-ŋga, ma suc yac neŋ sac kwi. Ma datap mwasin atu dau sa yêc in ndê Atu dau.

### *Kilisi ti ndê gwelen*

<sup>15</sup> Lau dan sêlic Anötö dom, magoc in Atu Kilisi gêm in anŋô ma tôc in asê têtŋ yac. In tinamata gêtŋ hoŋ nan Anötö kêŋ. <sup>16</sup> Bu gêtŋ undambê-ŋga ti gêtŋ nom-ŋga hoŋ nan Anötö kêŋ, nan kêŋ ŋa Kilisi. Gêtŋ nan dalic ŋa tanônŋ, ma gêtŋ nan tôm dom bu dalic ŋa tanônŋ, gitôm anjela me ŋalau me gôlin ma ŋaclai tidautidau, gêtŋ hoŋ dinan Anötö kêŋ ŋa Kilisi ma kêŋ tu Kilisi-ŋga. <sup>17</sup> In tinamata gêtŋ hoŋ, ma gêtŋ hoŋ si ŋahu sêmbo-ŋga yêc in. <sup>18</sup> Ma in gêm gôlin gôlôwac dabuŋ. In ti ŋagôlônŋ, ma gôlôwac dabuŋ sêti in ndê ŋandô. Ma in muŋ gôlôwac dabuŋ bu ti ŋgac ŋamata-ŋga bu tisa akêtŋ lau batê-ŋga. Ma bocdinan gêtŋ dan hôc gêlêc in su dom. <sup>19</sup> Bu Anötö gêlic ŋayham bu kêŋ dau sambuc sip Atunŋac ŋalôm ma mbo whin in. <sup>20</sup> Ma in kêkin Atu dau sip nom meŋ bu hê wamba ŋamalac ma gêtŋ nom-ŋga ti gêtŋ undambê-ŋga hoŋ têtŋ Anötö. Ma kwahic dec ŋamalac sêtôm bu sêmbo Anötö anŋô-ŋga ti yom malô, tu Atunŋac ndê dac nan kêc sin pi a gicso-ŋga.

<sup>21</sup> Muŋ-ŋga, mac ambo ahê têtŋ Anötö. Mac ambo atôm in ndê ŋacyo tu gauc ti mêtê sac-sac nan yêc mac-ŋga. <sup>22</sup> Magoc in dau kêmasan lêtŋ bu Kilisi sip nom meŋ ti ŋamalac ma mbac ndu, tu bu hê wamba mac têtŋ Anötö tiyham. Ma in tac whin bu kêŋ mac alhac in anŋô-ŋga atôm lau dabuŋ nan nem giso ti yom mbasi. <sup>23</sup> Mac bu alhac ti akêtŋ whin ŋanŋa ma akêtŋ batam Anötö ndê mwasin nan ŋawaê ŋayham tôc asê têtŋ mac, ma ahu sin dom, dec mac oc atap mwasin dau sa. ŋawaê ŋayham dau mac anŋô su, ma sêhoc asê yêc gameŋ hoŋ nan yêc lau Rom si gôlin ŋapu, nan bocdinan. Ma aô Pol gati ŋgac akin ŋawaê ŋayham dau-ŋga.

### *Pol whê ndê gwelen ŋawaê ŋayham-ŋga sa*

<sup>24</sup> ŋandê bocke nan aô gahôc tu wapuc mac nem akêtŋ whin dôŋ-ŋga, nan gahôc ti atac ŋayham eŋ. Ma aô kayalê bu aô gac waê bu wahôc ŋandê ŋapanŋ, tu gwelen nan aô gakôm tu bu wapo Kilisi ndê ŋandô, nan gôlôwac dabuŋ sa-ŋga. M agoc aô oc wahôc e wandic dabin gêtŋ hoŋ nan Kilisi kêyalin sa bu wahôc. <sup>25</sup> Aô gakôm gwelen gam akin gôlôwac dabuŋ, kakuc lêtŋ nan Anötö dau kêmasan dec kêyalin aô sa tu mac-ŋga, ma kêkin aô bu wahoc ŋawaê ŋayham asê e Anötö ndê yom tiapa yêc gameŋ hoŋ. <sup>26</sup> Têtŋ ŋamata-ŋga e meŋ, yom pi Anötö ndê lêtŋ nem lau si-ŋga, nan ŋahu yêc sin dau têtŋ lau nom-ŋga. Magoc kwahic dec in tôc asê tiawê têtŋ in ndê lau dabuŋ. <sup>27</sup> In tac whin bu lau dabuŋ sênjalê yom nan muŋ-ŋga yêc sin dau, nan bocdec bu. In bu êmwasin mac t̄lau gameŋ apa-ŋga bu atap in ndê ŋawasi atu sa, dec kêŋ Kilisi sip nem ŋalôm. Ma gêtŋ dinan ti mac nem ŋahu akêtŋ batam bu atap in ndê ŋawasi sa-ŋga.

<sup>28</sup> Yac ahoc Kilisi ndê ŋawaê ŋayham asê, ma Anötö kêŋ gauc ŋayham têtŋ yac bu akêtŋ puc ti andôhônŋ lau sêkêtŋ whin-ŋga hoŋ. Ma yac akôm bocdinan tu bu andic dabin ŋac hoŋ e akêtŋ ŋac sêlhac Anötö anŋô-ŋga sêtôm lau gwalam akwa sêkêtŋ whin Kilisi-ŋga. <sup>29</sup> Ma aô gakôm gwelen ti gahôc ŋandê atu, tu bu wakôm gêtŋ dau ŋandô sa-ŋga, ŋa Kilisi dau ndê ŋaclai nan gêm gwelen ŋanŋa yêc aô neŋ ŋalôm.



## 2

<sup>1</sup> Aô gawhê neŋ gwelenj sa têtj mac, ŋahu bu aô atac whiŋ bu mac anyalê bu aô gayêm dauj su ŋandô tu mac-ŋga, ma tu lau Laodisia-ŋga, ma tu lau sêkêtj whiŋ-ŋga hoŋ naŋ sêlic aô aŋôŋ dom-ŋga, naŋ bocdinaŋ. <sup>2</sup> Aô tac whiŋ bu mêtê atac whiŋ-ŋga piŋ mac hoŋ dôŋ, ma puc mac dôŋ bu alhac ŋaŋga. Ma yom pi Anôtô ndê lêtj nem lau si-ŋga naŋ muŋ-ŋga yêc siŋ dau, naŋ aô tac whiŋ bu mac anyalê tidôŋ andô, e kôm mac alhac ti akêtj whiŋ ŋaŋga eŋ. Yom dau hêganôŋ Kilisi. <sup>3</sup> Bu yom ti gauc naŋ atu andô ma tôm bu êmwasiŋ yac-ŋga, naŋ Anôtô gêm ahuc yêc iŋ-ŋga.

<sup>4</sup> Aô gawhê yom hoŋ dinaŋ sa têtj mac, ŋahu bu aô gatec bu lau ŋatô sêmbac yom mac ma sêŋsau mac. <sup>5</sup> Bu aô dauŋ gambo gawhiŋ mac dom, tigenj yêc aneŋ ŋalôm aô gauc gêm mac ŋapaŋ. Ma aô atac ŋayham atu, bu kayalê bu mac akêtj whiŋ Kilisi ŋaŋga, ma asa nem lêtj hoŋ ŋapep.

### *Dasa neŋ lêtj tiwakuc tu Kilisi-ŋga*

<sup>6</sup> Mac akôc Yisu Kilisi sa su ti mac nem Pômdau, dec akêtj iŋ tiŋamata nem lêtj hoŋ. <sup>7</sup> Akôc ŋaŋga yêc iŋ tôm a naŋ ŋawakac gacgeŋ sip nom ŋalôm gi. Ma iŋ ndê ŋaclai po mac nem akêtj whiŋ sa bu alhac ŋaŋga, alhac yom ŋandô naŋ sêndôhôtj têtj mac, naŋ ŋahô. Ma yom anem danŋe Anôtô-ŋga nem mac ahuc tôm bêc hoŋ. <sup>8</sup> Ayob daôm ŋapep bu lau tasanj si yom ŋambwa-ŋambwa êŋsôtj mac nem gauc ma êŋgaho mac su yêc yom ŋandô e ati lau gapocwalô-ŋga lec dom. Ŋac si yom dau ŋahu kêkuc abuŋgaci si lêtj ti mêtê nom-ŋga ŋambwa, ma meŋ akêtj Kilisi ndê dom.

<sup>9</sup> Bu Anôtô kêtj dau sambuc sip Kilisi ŋalôm, ma meŋ mbo nom gitôm ŋamalac. <sup>10</sup> Kilisi dau iŋ gôliŋ ti ŋaclai hoŋ ŋadau. Ma tu mac nem akêtj whiŋ piŋ mac dôŋ am damiŋ iŋ-ŋga, dec Anôtô ndê mwasiŋ gêm mac ahuc. <sup>11</sup> Kilisi kôm lau Israel-ŋga si ŋpwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga ŋandô sa pi mac lau naŋ ati iŋ ndê. Gêŋ dau hôc asê kêkuc ŋamalac si lêtj sêsê ŋamlic-ŋga dom, magoc Kilisi dau kôm gwelenj yêc mac nem ŋalôm gitôm iŋ sê mac nem mêtê sac ŋalôm akwa-ŋga su giŋga. <sup>12</sup> Busaŋgu naŋ mac aliŋ, naŋ piŋ mac dôŋ am damiŋ Kilisi, tôm sêŋsuhuj mac awhiŋ iŋ, ma Anôtô uŋ mac sa awhiŋ iŋ. Gêŋ dau ŋandô sa tu mac akêtj whiŋ Anôtô, naŋ uŋ Kilisi dau sa akêtj lau batê-ŋga, naŋ ndê ŋaclai.

<sup>13</sup> Muŋ-ŋga, mac ambo atôm lau batê tu mac nem sac-ŋga, ma tu mac asap mêtê ŋalôm akwa-ŋga dôŋ ŋapaŋ-ŋga. Tigenj Anôtô suc mac nem sac hoŋ kwi, ma kôm mac ati lau ambo tamli tiyham-ŋga awhiŋ Kilisi. <sup>14</sup> Tu yac taŋgili Anôtô ndê yomsu-ŋga, dec yac datôm lau naŋ si bapia tôp-ŋga yêc, ma datôm dom bu dandic tôp dau, dec tac waê bu datap matôc sa. Magoc Anôtô kôc bapia tôp-ŋga dau su yêc yac, ma gic pi a gicso dau whiŋ Kilisi. <sup>15</sup> Ma Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau ti lêtj bu Anôtô ku Sadaŋ ti ndê ŋalau ma ŋaclai sac hoŋ dulu, gitôm ŋgac bata siŋ-ŋga naŋ kôc ŋacyo si wapa siŋ-ŋga hoŋ su, ma wê ŋac gitôm lau gapocwalô-ŋga bu tôtec asê tiawê bu ŋac si ŋaclai pacndê sambuc.

### *Yom pi ŋagôliŋ nom-ŋga*

<sup>16</sup> Tu dinaŋ-ŋga dec lau ŋatô bu sêŋgôliŋ yom pi mac tu gêŋ naŋ aŋ ti anôm-ŋga, me tu om naŋ lau sêlic tôm wake me ayô me yala-ŋg a, me tu bêc Sabat-ŋga, naŋ aŋgô ŋac si yom dom. <sup>17</sup> Bu gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm gêŋ ŋagatu ŋambwa naŋ dalic muŋ su, ma tiŋambu ŋandô meŋ hôc asê. Ma ŋandô dau, naŋ Kilisi. <sup>18</sup> Lau ŋatô sêŋkuc lêtj ŋalôm akwa-ŋga ma sêtoc dau sa tu ŋac si lêtj sem akinj

Kilisi-nga. Nac sêsôm bu sêpu dau nãdô, ma sem akij aŋela kêkuc gêŋ nãtô nanj sêyêc mbê ma sêlic. Lau kainj dinanj b u sêpu mac ma sêsôm bu mac nem a kêŋ whinj inj gêŋ nãdô mbasi-nga, dec akôc ñac si yom sa dom. <sup>19</sup> Bu lau kainj dinanj sêsap Kilisi, nanj ti gôlôwac dabunj hoŋ si ñagôlôŋ, nanj dôŋ dom. Inj tawasê piŋ yac hoŋ dôŋ dapitigenj, ma gôlôwac d abunj kêsôwec ña ñaclai nanj Anôtô dau kêŋ.

<sup>20</sup> Anjô su nanj. Têŋ ndoc ñamalac d aŋ mbac ndu, nanj ñagôlinj ti ñaclai nom-nga gêm gôlinj inj tiyham dom. Ma tu Anôtô piŋ mac dôŋ am daminj Kilisi-nga, dec tôm mac ambac ndu awhinj inj. Bocdinaŋ tu sake-nga mac ambo atôm lau nanj sêhêgo dau pi ñagôlinj nom-nga? <sup>21</sup> Lau kainj dinanj sic yao gêŋ tidau-tidau ma sêsôm bocdec bu, “Akôc dom, aneŋ ti anôm dom, ma amasec dom.” <sup>22</sup> Yom kainj dinanj kêkuc gauc ti ñagôlinj nanj lau nom-nga sêndôhônj, ma hêganônj gêŋ têm kwahic dec-nga nanj tanj ti danôm ma gêŋ dau meŋ ginja. <sup>23</sup> Lau nanj sêsôc ñagôlinj kainj dinanj ñapu, nanj sêŋkuc gauc ñamalac-nga tu lêŋ sênem akij Anôtô-nga ti sêŋgwininj dau-nga ma lêŋ sêkêŋ wapac pi dau ñamlic-nga. Sêtoc lêŋ dau sa gitôm lêŋ ti gauc atu, ma gauc gêm bu oc ndic Pômdau tandô ñayham. Magoc mba. Lêŋ dau hêganônj gêŋ awê-nga ñambwa, ma oc tôm dom bu nem ñac si ñalôm kwi e sêhu lêŋ ñalôm ñagalac-nga sinj.

### 3

#### *Kilisi ti yac neŋ dambo tanji ñahu*

<sup>1</sup> Anôtô unj mac sa awhinj Kilisi, ma kwahic dec inj ndôc Anôtô ndê andô-nga yêc undambê. Tu dinanj-nga dec asa nem lêŋ ti tamkwê gêŋ undambê-nga eŋ. <sup>2</sup> Gauc nem gêŋ nom-nga êŋlêc dom. Gauc nem gêŋ undambê-nga hôc gêlêc. <sup>3</sup> Bu mac ambac ndu su awhinj Kilisi, ma mac nem ñahu ñ andô ambo tamli awhinj Kilisi-nga, nanj yêc sinj dau yêc Anôtô-nga. <sup>4</sup> Têŋ ndoc mac nem tamli ñahu Kilisi dau meŋ hôc asê, nanj Anôtô oc tôc mac nem lêŋ ambo tamli-nga asê tiawê, ma mac oc alhac awhinj Kilisi ti ñawasi atu.

#### *Lêŋ ñalôm akwa-nga*

<sup>5</sup> Bocdinaŋ ahu mêtê sac hoŋ nanj meŋ akêŋ ñalôm akwa, nanj sinj. Mêtê dau gitôm mac nem ñacyo danj nanj kalhac seŋ andôc tamli-nga ahuc, bocdinaŋ andic inj ndu. Mêtê kainj bocdec ahu hoŋ sinj, mêtê mockainj-nga, mêtê ñadômbwi, ma mêtê sac-sac ñalôm ñagalac-nga. Ma ayob daôm bu aŋkuc lau nanj sêkêŋ awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc ñamata ñapanj, nanj dom. Bu lêŋ dau gitôm ñac sem akij anôtô gwam. <sup>6</sup> Lau hoŋ nanj sêsa lêŋ kainj dinanj, oc sêtap Anôtô ndê atac ñandê sa. <sup>7</sup> Muŋ-nga, mac daôm akôc gauc tôm ñac lau dinanj sêkôc, ma aŋkuc ñac si mêtê sac. <sup>8</sup> Magoc kwahic dec ahu mêtê sac hoŋ sinj. Atac ñandê têŋ lau me alic ñac sac dom, ñalôm li sa dom, ma ayob nem whamsunj bu asôm yom sac-sac apu lau-nga ti yom mayan-nga dom. <sup>9</sup> Ma asôm yom tasanj têŋ nem asidôwai dom. Gauc nem bu mac ahu lêŋ ñalôm akwa-nga sinj su, dec akôm mêtê kainj dinanj tiyham dom. <sup>10</sup> Ma asa nem lêŋ ti ñalôm wakuc. Bu Anôtô, nanj kêmasanj ñamalac bu sênem inj anjô sêmbo nom, nanj gêm gwelenj pi mac mbo, tu bu mac atiwakuc, ma tu bu mac aŋyalê inj ti ndê lêŋ gitêŋ tidônj. <sup>11</sup> Ma yac lau nanj dasa lêŋ wakuc dinanj, nanj dahêgo dauŋ tu yac neŋ ñahu nom-nga tiyham dom. Yac bu lau Grik me lau Israel-nga, gai me lau anjô batac, lau nanj tanjuc pwac sêsê ñamlic-nga me tanjuc dom, lau akij ñambwa me lau nanj dau sêmbo si gêŋ, nanj Anôtô gauc gêm lêŋ hoŋ dinanj

ņadan ģôc ģêlêc su dom. Ģêņ tigen ļan ģêņ atu tēņ in, ļan Kilisi piņ yac hoņ dōņ dati in ndê.

### *Lēņ ņalôm wakuc-ņga*

<sup>12</sup> Anôtô tac whiņ mac ma kēyaliņ mac sa ati in ndê lau dabuņ. Tu dinan-ņga dec asap mêtê ņayham bocdec dōņ ģitôm mac asôc ti nem ņakwê. Tamwalô lau ma atac apu ņac ti nem ņalôm sambuc, aņgwinin daôm, asa lēņ malô, ma akôc nem ņalôm dōņ. <sup>13</sup> Asa ļan ndê asidôwa kôm sac tēņ in, ļan kôc ndê ņalôm dōņ bu ģôc ņawapac dau, ma suc in ndê sac kwi. Asuc sac ļan asidôwai sêkôm tēņ mac nan kwi, tôm Pômdau dau suc mac nem kwi. <sup>14</sup> Ma asap mêtê atac whiņ-ņga dōņ, bu mêtê dau piņ mêtê ņayham-ņayham hoņ dōņ sêpitigen. <sup>15</sup> Kilisi ndê yom malô nem ģôliņ mac nem ņalôm. Bu Anôtô kêgalêm mac sa bu ati ģôlôwac dabuņ tigen, ļan yom malô dau piņ mac dōņ. Ma anem danġe Anôtô ņapan. <sup>16</sup> Kilisi ndê yom ņandô nem mac nem ņalôm ahuc sambuc, dec kēņ gauc ņayham tēņ mac bu anem la ti andôhôn tēņ daôm. Anem wê yêc Buku Wê-ņga, ti wê dabuņ ma wê ņatô ļan ņalau Dabuņ kēņ tēņ mac, bu ampin Anôtô ma anem danġe in ti nem ņalôm sambuc. <sup>17</sup> Ģêņ hoņ ļan mac akôm ti yom hoņ ļan asôm, ļan akôm tu Pômdau Yisu ndê ņaê-ņga. Ma anem danġe Daman Anôtô tu Kilisi-ņga.

### *Damba ti dindai ma balêkoc si ņagôliņ ņatô*

<sup>18</sup> Mac lauwhê, asôc nem ņgaci ņapu, bu lēņ dinan ģic waê lauwhê ļan sêkēņ whiņ Kilisi. <sup>19</sup> Ma mac lauņġac, atac whiņ nem lauwhê ma atigasec ņac dom. <sup>20</sup> Balêkoc, mac danam wambu yom hoņ ļan dinam ti damami sêsôm tēņ mac. Bu lēņ dinan ģic Pômdau tandô ņayham. <sup>21</sup> Mac dambai, ali nem balêkoc si ņalôm sa dom. Ayob ņac ņapep tu bu ņac lic ņakam sa e sêtec lēņ ņayham lec dom.

### *Lau akiņ ma ņadaui si ņagôliņ*

<sup>22</sup> Mac lau akiņ, asôc nem ņadaui nom-ņga si yom hoņ ņapu. Anem akiņ tu bu mac nem ņadaui sêlic mac ņayham-ņga ņambwa lec dom. Mba. Mac nem ņadaui bu sêmbo sêwhiņ mac me sêmbo dom, magoc akôm nem ġwelen hoņ ņapep eņ. Anem akiņ ti nem ņalôm sambuc, ma atôc asê bu mac atoc Pômdau sa. <sup>23</sup> Akôm ģêņ hoņ ti nem ņalôm sambuc eņ, ģitôm mac am akiņ Pômdau, ma tôm mac am akiņ lau nom-ņga tawasê dom. <sup>24</sup> Mac aņyalê su bu mac am akiņ Kilisi mac nem Pômdau, ma in oc kēņ mac awêkaiņ nem ģêņ lēņsêm yêc undambê ti mac nem ņagêyô ņayham. <sup>25</sup> Magoc asa ļan kôm giso, ļan oc tap ndê ņagêyô sa. Ma Anôtô oc toc ņamalac dan sa ģôc ģêlêc dan dom. In oc êņsahê yac hoņ ņa saê tigen.

## 4

<sup>1</sup> Mac ņadaui, aņyalê ņapep bu mac daôm nem ņadau mbo undambê, ma bocdinan ayob nem lau akiņ ņapep, ma ņaôli bocke ļan ģic ņac ņawaê, ļan akē tēņ ņac.

### *Pol ģêm la lau Kolosi-ņga*

<sup>2</sup> Anem ali ma asap mêtê daten mbec-ņga ti danem danġe Anôtô-ņga dōņ ņanġa. <sup>3</sup> Ma aten mbec tu yac-ņga whiņ, bu Anôtô lêc gatam su tēņ yac bu ahoc in ndê yom asê, ma bu awhê yom pi Kilisi ļan mun-ņga yêc siņ dau, ļan sa tiawê. Tu Kilisi ndê yom dinan-ņga dec aô gandôc ġapocwalô. <sup>4</sup> Aten mbec bu Anôtô puc aô dōņ bu wakôm neņ ġwelen ņapep, ma wawhê yom dau

sa yêc awê enj. <sup>5</sup> Asa nem lêñ ambo lau sêkêñ whinj dom-nga ñalôm ti gauc enj. Ma añsalê lêñ tu bu atôc Kilisi têtñ ñac tôm bêc honj. <sup>6</sup> Akôc gauc ñapep pi yom asôm-nga bu asôm yom êmwasiñ lau ti nem ñac sa-nga, ma aô lau si yom ñalêñ ñayham.

*Pol sôm bu êñkinj Tikikus lu Onesimus sêtêtñ Kolosi sêndi*

<sup>7-8</sup> Kwahic dec aô bu wanjkinj yac neñ asidôwa ma ñgac atac whinj-nga Tikikus têtñ mac loc. Inj kalhac ñannga ma gêm akinj Pômdau whinj aô. Aô wanjkinj inj loc bu ndic minj anej yom, ma asidôwai gameñ dindec-nga si yom honj têtñ mac. Ma inj oc nem malô mac nem ñalôm. <sup>9</sup> Ma aô wanjkinj Onesimus, nanj mac nem ñac ma yac mba asidôwa atac whinj-nga nanj kêñ whinj ñannga enj, whinj Tikikus têtñ mac loc. Inju oc sêndic minj yom gameñ dindec-nga honj têtñ mac.

*Pol kêñ ndê acsalô têtñ lau ñatô*

<sup>10</sup> A ristakus, nanj ndöc gapocwalô whinj aô, nanj kêñ ndê acsalô têtñ mac, ma Banabas ndê têtñgac Mak kôm acsalô têtñ mac bocdinañ. Mak bu hôc asê mac, dec akôm tôm aô gasôm têtñ mac munj su, ma akôc inj sa. <sup>11</sup> Ma Jisas, ñgac nanj sêsam inj ndê ñaê ñac bu Justus, nanj kêñ ndê acsalô têtñ mac whinj. Ñac lau tó dinañ sêmbo sêwhinj aô ma sem malô anej ñalôm. Ñac lau Israel-nga nanj sêkêñ whinj Kilisi, ma sem gwelêñ sêwhinj aô ma yac ahoc ñawaê pi Anötö ndê gôlinj asê. Lau Israel-nga daêsam sêmbo sêwhinj aô dom, ñac lau tó dinañ solop. <sup>12</sup> Ma Epapras, Kilisi ndê ñgac akinj, nanj mac daôm nem ñac, nanj kêñ ndê acsalô têtñ mac bocdinañ. Inj tôm bêc honj teñ mbec tu mac-nga bu mac allac ñannga atôm lau gwalam akwa akêñ whinj-nga, ma asa nem lêñ honj tôm Anötö tac whinj. <sup>13</sup> Aô wasôm yom ñandô têtñ mac bu inj yêm dau su ñandô tu mac-nga ñapanj, ma tu lau sêkêñ whinj-nga nanj sêmbo malac Laodisia ma malac Hierapolis-nga bocdinañ.

<sup>14</sup> Luk, dokta nanj yac atac whinj, lu Demas sêkêñ si acsalô têtñ mac whinj. <sup>15</sup> Akêñ yac mba acsalô têtñ asidôwai Laodisia-nga, ma têtñ lau sêkêñ whinj-nga nanj sêkac sa yêc Nimpa ndê andu tu sêlic om-nga, ma têtñ Nimpa dau bocdinañ.

<sup>16</sup> Têtñ ndoc sêsam bapia dindec têtñ mac su, nanj akêñ têtñ gôlôwac dabunj yêc Laodisia bu ñac sêsam whinj. Ma bapia nanj aô gakêñ têtñ ñac, nanj sêkêñ têtñ mac asam bocdinañ. <sup>17</sup> Asôm têtñ Akipus bu sap sakinj nanj Pômdau kêñ sip inj amba, nanj dônj, ma kôm ñapanj e ndic dabinj.

<sup>18</sup> Anej ñaê Pol dec, gato ña aô daunj amanj. Aô gacgenj gandöc gapocwalô, dec wandac mac bu gauc nem aô. Anötö ndê mwasiñ whinj mac honj.

## **Pol ndê bapia ñamata-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga**

Tesalonika inj malac atu danj nanj yêc gamej Masedonia-nga. Pol inj ñgac ñamata-nga bu hoc ñawaê ñayham asê yêc Tesalonika (Apo 17:1-9). Inj mbo whinj ñac bêc daêsam dom, ma lau Israel-nga nanj sêkêj whinj Yisu dom yêc malac dau, nanj sem lêmuj inj ma sêkêj kisa inj, dec inj kôlhô gi. Magoc lau Tesalonika-nga nanj sic hu sêkêj whinj Pômdau, nanj sêsap si sêkêj whinj dôj ñanja, e ñawaê ñayham gi tiapa yêc gamej honj dinanj (1:8).

Tinjambu Pol gauc gêm ñac ñapanj ma kêkinj Timoti bu mbo whinj ñac ma êndôhônj ñac, ma bu lic ñac sêmbo ñalêj bocke (3:1-5). Ma Timoti mbu têtj Pol gi tiyham, ma gic minj pi ñac si lêtj ñayham (3:6-10). Ñawaê dau kôm Pol tac ñayham sambuc, dec inj to bapia dindéc têtj ñac.

Pol to yom ñatô têtj lau Tesalonika-nga, bu puc ñac dôj bu sêsap mêtê ñayham dôj ma sêtimêtê dau ñapep. Inj whê lau batê si sêtisa ñalêj sa têtj ñac, bu nem malô ñac ma sêtanj lau nanj sêmbac ndu su, nanj ênjêc dom. Ma inj to yom pi mêtê ñayham-ñayham daêsam nanj gic lau sêkêj whinj-nga ñawaê.

### *Pol gic hu ndê bapia*

<sup>1</sup> Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gôlôwac dabuj malac Tesalonika-nga, mac lau nanj akêj whinj Damanj Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi. Pômdau ndê mwasinj ti yom malô têtj mac honj.

### *Pol tac ñayham tu lau Tesalonika si mêtê-nga*

<sup>2</sup> Tôm bêc honj yac atenj mbec, ma am danje Anötô tu mac honj-nga. <sup>3</sup> Têm honj yac atenj mbec têtj Damanj Anötô, nanj yac gauc gêm mac nem mêtê ñayham. Mac akôm gwelêj ñayham tu mac nem akêj whinj-nga, ma akôm gêm daêsam bu anem akinj asidôwai, tu mac nem mêtê atac whinj lau-nga. Ma mac akêj batam bu Pômdau Yisu Kilisi oc mbu menj, dec mac alhac ñanja enj. <sup>4</sup> O asidôwai nanj Anötô tac whinj mac ndu andô. Yac anjalê su bu Anötô kêgalêm mac sa ati inj ndê. <sup>5</sup> Nahu bu têtj ndoc yac ahoc ñawaê ñayham asê têtj mac, nanj yom dau menj ñambwa dom, magoc menj ti Anötô ndê ñaclai. Ma Njalau Dabuj puj ñawaê dau dôj sip nem ñalôm, e mac akêj whinj ñanja enj. Ma mac daôm anjalê mêtê nanj yac akôm, bu anem mac sa têtj ndoc yac ambo awhinj mac.

<sup>6</sup> Ñawapac daêsam tap mac sa, magoc Njalau Dabuj puc mac dôj, dec akôc ñawaê ñayham sa ti atac ñayham atu. Ñalêj dinanj mac apuc yac mba wananj, ma apuc Pômdau ndê wanja bocdinanj. <sup>7</sup> Mac nem lêtj dinanj ti dôhônj ñayham, bu lau sêkêj whinj-nga yêc gamej Masedonia ti Akaya-nga honj sêlic ma sêjkuc. <sup>8</sup> Ma mac nem lêtj ñayham kôm Pômdau ndê ñawaê ñayham tiapa yêc gamej Masedonia-nga ma gamej Akaya-nga tawasê dom. Lau yêc gamej honj sêngô ñawaê bu mac akêj whinj Anötô. Bocdinanj gitôm dom bu yac asôm yom danj bu awhê mac nem lêtj sa têtj lau. <sup>9</sup> Lau dau sic minj yom honj pi mac nem lêtj ñayham. Sic minj bu mac akôc yac sa ñalêj ñayham, ma mac ahu anötôi gwam sinj, ma anem daôm kwi bu anem akinj Anötô nanj Anötô ñandô, ma mbo tali ñapanj. <sup>10</sup> Ma kwahic dec mac akêj batam inj ndê Atu Yisu bu mbu akêj undambê menj. Inj Yisu nanj Anötô uñ inj sa akêj lau batê-nga. Yisu dau

dinaŋ dec kêgaho yac su yêc Anötö ndê atac ŋandê, naŋ oc meŋ sa tiawê têŋ bêc ŋambu-ŋga.

## 2

### *Pol ndê gwelen yêc Tesalonika*

<sup>1</sup> O asidôwai, mac aŋyalê bu yac ac mac kêsi ŋambwa dom, magoc gwelen naŋ akôm têŋ mac, naŋ ŋandô sa su. <sup>2</sup> Mac aŋgô su bu têŋ ndoc yac ambo malac Pilipai, naŋ lau sêpu ti sêkôm yac ŋayom daêsam. Ma têŋ ndoc yac ahôc asê mac nem malac Tesalonika, naŋ lau sêkêŋ kisa yac ŋaŋga bocdinaŋ. Magoc Anötö puc yac dôŋ, dec alhac ŋaŋga ma ahoc iŋ ndê ŋawaê ŋayham asê têŋ mac. <sup>3</sup> Yac alhac ŋaŋga ma akac mac bu akêŋ whiŋ Yisu, ŋahu bu yac aŋyalê bu yom naŋ yac ahoc asê, naŋ yom tasanŋ dom, ma yac amenŋ ambo awhiŋ mac tu bu akôm mêtê sac me aŋsau mac-ŋga dom. <sup>4</sup> Mba! Yac aŋyalê bu Anötö gêlic yac atôm solop, dec kêŋ ŋawaê ŋayham sip yac amanŋ. Ma bocdinaŋ yac ahoc ŋawaê ŋayham asê tu bu lau sêlic yac ŋayham-ŋga dom. Mba! Yac akôm tu bu Anötö, naŋ kêyalê yac neŋ ŋalôm e pi sa, naŋ lic ŋayham. <sup>5</sup> Mac aŋyalê bu yac ambac yom mac dom. Ma Anötö dau kêyalê bu yom taŋgatu gêŋ-ŋga daŋ siŋ dau yêc yac mba ŋalôm dom. <sup>6</sup> Ma yac akôm tu bu mac me lau ŋatô sêtoc yac mba waêŋ sa-ŋga dom.

<sup>7</sup> Kilisi dau kêyalŋ yac sa ati †aposel, ma tu dinaŋ-ŋga dec gitôm bu yac oc taŋkwê mac bu akêŋ gêŋ tu anem yac sa-ŋga. Tigeŋ yac atec bu akêŋ ŋawapac têŋ mac, dec andac mac bu akêŋ gêŋ daŋ têŋ yac dom. Yac ambo awhiŋ mac ti akôm gêŋ malô, gitôm dinda daŋ yob iŋ ndê balêkoc. <sup>8</sup> Yac atac ŋayham atu bu ahoc Anötö ndê ŋawaê ŋayham asê têŋ mac. Magoc yac akêŋ gêŋ tigeŋ dinaŋ dom. Yac alic ŋayham bu akêŋ dauŋ sambuc tu mac-ŋga bocdinaŋ. Ŋahu bu yac atac whiŋ mac ndu andô. <sup>9</sup> O asidôwai, gauc nem gwelen naŋ yac akôm yêc mac nem gameŋ. Yac ambo awhiŋ mac bu ahoc Anötö ndê ŋawaê ŋayham asê, magoc tôm ac ti ôwêc yac akôm gwelen atu whiŋ, bu akôm kwanŋ dauŋ-ŋga. Yac atec bu akêŋ ŋawapac têŋ mac, ma tu dinaŋ-ŋga dec yac akôm gwelen dinaŋ.

<sup>10</sup> Mac lau naŋ akêŋ whiŋ Yisu alic yac mba mêtê hoŋ naŋ akôm têŋ ndoc yac ambo awhiŋ mac, ma aŋyalê bu yac akôm gêŋ so daŋ dom. Yac akôm mêtê gitêŋ ti dabuŋ eŋ. Ma Anötö kêyalê yac mba mêtê hoŋ whiŋ. <sup>11</sup> Mac aŋyalê bu yac akôm mêtê ŋayham têŋ mac hoŋ, gitôm damba daŋ kôm têŋ iŋ ndê balêkoc. <sup>12</sup> Yac am malô mac, ma aŋgilí mac ti ac yomsu mac bu aŋsêlêŋ ti asa nem lêŋ atôm Anötö ndê lau dabuŋ solop. Bu iŋ kêgalêm mac sa bu asôc iŋ ndê †gôliŋ ŋapu, ma bu atap iŋ ndê ŋawasi atu sa.

### *Lau Tesalonika-ŋga sêhóc ŋawapac magoc sêlhac ŋaŋga*

<sup>13</sup> Ma yac am dange Anötö tôm bêc hoŋ, bu têŋ ndoc mac aŋgô iŋ ndê yom yêc yac, naŋ mac akôc sa gitôm ŋamalac si yom ŋambwa dom. Mba! Mac aŋyalê ŋapep bu Anötö ndê yom solop, ma bocdinaŋ dec mac akôc sa. Ma kwahic dec yac aŋyalê bu yom dau kôm gwelen yêc mac nem ŋalôm. <sup>14</sup> Ŋahu bu mac daôm nem lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ sêkêŋ ŋawapac daêsam têŋ mac, magoc yac alic bu mac alhac ŋaŋga. O asidôwai, ŋalêŋ dinaŋ mac aŋkuc Anötö ndê gôlôwac dabuŋ naŋ sêmo gameŋ Judia-ŋga, naŋ si lêŋ. Bu ŋac dau si lau Israel-ŋga sêkêŋ ŋawapac têŋ ŋac tu sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga. <sup>15</sup> Aŋgô su naŋ! Muŋ-ŋga lau Israel-ŋga dau sic Anötö ndê lau propet ndu, ma ŋasawa lec ŋac sic Pômdau Yisu ndu, ma sêsoc yac su yêc ŋac si gameŋ. Ŋac si lêŋ dinaŋ Anötö

gêlic sac. Ma ñac sêkêñ kisa lau yêc gameñ hon, <sup>16</sup> bu ñac sêkôm bu sêlhac yac mba gwelen ñawaê ñayham-ña ahuc e yac atôm dom bu ahoc yom asê têtñ flau gameñ apa-ña pi Anötö ndê lêtñ nem ñac si-ña. Bocdinañ sac nañ ñac sêkôm, nañ kêsôwec tiatu ñapañ, ma ñac sic waê bu sêtap Anötö ndê tac ñandê atu sa.

*Pol tac whiñ bu lic lau Tesalonika-ña tiyham*

<sup>17</sup> O asidôwai, lau nañ sêkêñ kisa yac, nañ sêkac yac su ambo ahê mac ñasawa apê lec. Yac añôñ mba, magoc yac gauc gêm mac ñapañ, ma yac atac whiñ kêlêc bu alic mac tiyham. <sup>18</sup> Yac atac whiñ bu ambu aloc, ma aô Pol kasahê tidim daêsam bu waloc, tigen Sadan kalhac yac ahuc. <sup>19</sup> O lauhac! Têtñ ndoc Pômdau Yisu bu mbu men, nañ yac lau aposel oc akêñ batan gêtñ sake? Ma gêtñ sake oc kôm yac atisambuc? Ma ñaôli ñayham bocke oc po yac sa yêc Yisu añgô-ña? Aô wasôm têtñ mac! Mac lau daôm dinañ. <sup>20</sup> Yomandô! Mac daôm ati yac mba waêtñ ti atac ñayham ñahu.

### 3

*Pol kêkiñ Timoti têtñ malac Tesalonika gi*

<sup>1</sup> Yac mba ñalôm kac yac ñandô bu alic mac. Magoc atap sen dañ sa dom. Bocdinañ yac alic ñayham bu ambo malac Atens. <sup>2</sup> ma añkiñ Timoti têtñ mac goloc. In yac neñ asidôwa dañ, nañ kôm Anötö ndê gwelen ma hoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê whiñ yac. Yac añkiñ in têtñ mac goloc, bu puc mac dôñ ma êñgîl mac bu asap nem akêñ whiñ dôñ ñaŋga. <sup>3</sup> Yac ahêgo dauñ bu mboe ñawapac nañ tap mac sa, nañ oc kôm mac nem lau ñatô sêhu si sêkêñ whiñ siñ. Magoc mac aňyalê su, bu ñawapac kain dinañ gic waê yac lau dakêñ whiñ-ña. <sup>4</sup> Gauc nem bu têtñ ndoc yac ambo awhiñ mac, nañ yac asôm asê têtñ mac tidim daêsam, bu kisa oc tap yac sa. Ma yac mba yom dinañ, kwahic dec ñandô sa su. <sup>5</sup> Aô gahêgo dauñ bu mboe Sadan êntôm mac e gwelen nañ yac akôm têtñ mac, nañ oc ñandô mba. Gauc dinañ kôm aô ñalôm ñawapac ñapañ, dec kakin Timoti bu lic mac ma kêtñ ñawaê têtñ aô bu mac asap nem lêtñ akêñ whiñ-ña dôñ, me ahu siñ su.

*Pol tac ñayham têtñ ndoc in ñgô Timoti ndê yom*

<sup>6</sup> Ma kwahic dec Timoti mbu men hêc asê aô, ma kêtñ puc ñayham pi mac nem lêtñ akêñ whiñ Pômdau ti atac whiñ lau-ña. Ma in sôm bu mac gauc gêm yac ti atac ñayham ñapañ, ma atac whiñ bu alic yac tiyham, tôm yac atac whiñ bu alic mac tiyham bocdinañ. <sup>7</sup> O asidôwai. Yac dec ambo ti ahoc ñawapac daêsam, ma lau sêkêñ kisa yac ñapañ. Tigen kwahic dec yac aňgô bu mac akêñ whiñ ñaŋga ambo, ma ñawaê dau puc yac dôñ ma kôm yac ñalôm tigahô. <sup>8</sup> Kwahic dec yac aňyalê bu mac asap Pômdau dôñ ma ahu in siñ dom, dec ambo ti atac ñayham sambuc.

*Pol teñ mbec tu lau Tesalonika-ña*

<sup>9</sup> Yac mba atac ñayham tu mac-ña gêm yac mba ñalôm ahuc têtñ ndoc yac atetñ mbec yêc yac neñ Anötö aňgô-ña. Yac atac whiñ ñandô bu anem danje in tu mac-ña, madec oc akôm andic ñawaê. <sup>10</sup> Tôm acsalô ti ôbwêc yac atetñ mbec ñaŋga, ma andac Anötö bu têtñ sen dañ têtñ yac bu alic mac tiyham. Yac atac whiñ bu atêtñ mac aloc, ma awhê mac nem gauc sa tiyham pi Anötö ndê yom ñatô, bu apuc mac nem akêñ whiñ dôñ.

<sup>11</sup> Yac andac Daman Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu bu sêmasañ sen bu yac atetñ mac aloc. <sup>12</sup> Ma yac atetñ mbec tu mac-ña bocdec bu. Pômdau êmwasiñ

mac e mac nem mêtê atac whiņ asidôwai sêkêņ whiņ-ņga êņsôwec tiatu. Ma mac atac whiņ lau hoņ bocdinaņ, e mac nem mêtê atac whiņ-ņga êņsalê mac ahuc, tôm yac atac whiņ mac. <sup>13</sup> Ma iņ puc mac nem ñalôm dôņ bu asa Anôtô ndê lêņ eņ, e Pômdau Yisu mbu meņ whiņ iņ ndê aņela ti lau dabuņ hoņ. Bocdinaņ têņ ndoc mac alhac Damaņ Anôtô aņgô-ņga, naņ iņ oc lic mac bu lau dabuņ ma mac nem giso mbasi.

## 4

### *Taņkuc lêņ naņ Anôtô tac whiņ*

<sup>1</sup> O asidôwai, yac mba yom ñambu-ņga têņ mac bocdec. Lêņ gitêņ naņ Anôtô gêlic ñayham, ma yac andôhôn têņ mac su, naņ mac akôm ambo. Ma kwahic dec yac bu ateņ mac tu Pômdau Yisu ndê ñaê-ņga, bu asap lêņ dau dôņ ñapaņ, ma akôm tiatu-tiatu ndi. <sup>2</sup> Bu yom hoņ naņ yac andôhôn têņ mac am Pômdau Yisu aņgô, naņ mac aņyalê su. <sup>3</sup> Ma lêņ naņ Anôtô tac whiņ, naņ bocdec. Asa nem lêņ solop e ati lau dabuņ ñandô. Ma andic ahê mêtê mockaiņ-ņga tidau-tidau. <sup>4</sup> Anôtô kêmasaņ lêņ ñayham ma dabuņ bu awhê lu ñgac sêmba sêwhiņ dau, dec mac lau tigeņ-tigeņ ayob daôm bu asa lêņ dau ñapep eņ. <sup>5</sup> Yomandô! Akôm mêtê ñalôm ñagalac-ņga tôm lau sambuc dom, bu ñac sêņyalê Anôtô dom. <sup>6</sup> Ayob ñapep bu mac nem daņ kôm mêtê mockaiņ-ņga whiņ asidôwa daņ ndê awhê dom. Yac asôm asê ti akêņ puc mac muņ su, bu Pômdau oc kêņ ñagêyô têņ lau pi sac kaiņ dinaņ hoņ. <sup>7</sup> Aņgô! Anôtô kêgalêm yac sa bu dasa lêņ ñadômbwi dom. Mba! Iņ kêgalêm yac sa bu dasa lêņ dabuņ eņ. <sup>8</sup> Yom dindec meņ akêņ Anôtô, naņ kêņ ndê ñalau Dabuņ sip mac nem ñalôm. Bocdinaņ asa naņ sôc yom dau ñapa dom, naņ tec ñamalac si yom dom, iņ tec Anôtô dau ndê yom bocdinaņ.

<sup>9</sup> Anôtô dau kédôhôn mac pi mêtê atac whiņ asidôwai-ņga, ma bocdinaņ dec yac gauc gêm bu ato yom têņ mac pi mêtê dau dom. <sup>10</sup> Bu yac aņyalê su bu mac atac whiņ asidôwai sêkêņ whiņ-ņga hoņ naņ sêndôc gameņ Masedonia-ņga. Kwahic dec yac bu asôm têņ mac bu asap mêtê dau dôņ ñapaņ eņ, ma akôm tiatu-tiatu ndi. <sup>11</sup> Akêņ nem gauc ti atac whiņ sambuc bu asa nem lêņ malô. Gauc nem gêņ naņ gic mac ñawaê solop, ma auņ lau ñatô si yom sa dom. Ma anem gwelêņ bu akôm kwam daôm-ņga, tôm yac asôm têņ mac su. <sup>12</sup> Akôm bocdinaņ bu akêņ ñawapac têņ lau ñatô tu sênem mac sa-ņga dom. Ma lau naņ sêkêņ whiņ Yisu dom, naņ oc sêlic mac nem mêtê dinaņ, ma sêtoc mac nem lêņ sa.

### *Lau batê oc sêtisa tiyham*

<sup>13</sup> O asidôwai, yac atac whiņ bu awhê mac nem gauc sa pi lau naņ sêmbac ndu su. Yac atec bu mac atañ dangibo atu tu ñac-ņga, gitôm lau naņ sêkêņ whiņ Yisu dom, naņ sêtaņ. Lau dau sêtaņ dangibo atu, ñahu bu sêkêņ bata bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. <sup>14</sup> Tigeņ yac dakêņ whiņ bu Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, ma tu dinaņ-ņga dec yac dakêņ whiņ bu lau naņ sêkêņ whiņ iņ ma sêmbac ndu su, naņ Anôtô oc uņ ñac sa têņ ndoc Yisu mbu meņ. <sup>15</sup> Pômdau dau sôm têņ yac, ma kwahic dec yac ahoc iņ ndê yom asê têņ mac bocdec bu. Têņ ndoc iņ mbu meņ, naņ iņ oc kôc yac lau naņ dambo taņli, naņ sa muņ ñoc. Iņ oc kôc lau naņ sêmbac ndu su, naņ sa muņ. <sup>16</sup> Anôtô oc ndic atu yom ti ñaņga, ma aņela ñamata-ņga oc mbwêc awha atu, ma Anôtô ndê dahuc oc taņ, goc Pômdau oc sip akêņ undambê meņ. Ma lau naņ sêkêņ whiņ Kilisi ma sêmbac ndu su, naņ oc sêtisa sêmuņ. <sup>17</sup> Goc Anôtô oc kôc yac lau naņ dambo



tanjli, nanj sa dapi lôlôc dandi dawhinj ñac, ma yac honj oc datap Pômdau sa yêc dao ñalôm. Ma yac oc dambo dawhinj inj ñapanj enj. <sup>18</sup> Bocdinañ, asôm yom dindec têtj daôm, bu puc mac dôñ ma ndic malô mac nem ñalôm.

## 5

### *Pômdau ndê bêc mbu menj-nga*

<sup>1-2</sup> O asidôwai. Mac anyalê su, bu bêc Pômdau mbu menj-nga nanj ñapuc mbasi, tòm ñgac kanj nanj sôc andu têtj ôbwêc. Bocdinañ yac gauc gêm bu ato yom têtj mac pi têtj ti bêc dom. <sup>3</sup> Lau ñatô oc sêsôm yom bocdec bu, “Yac dambo têtj ñayham ma ñawapac mba.” Ñac oc sêsôm yom kainj dinañ sêmbo, ma ñagahô enj bêc ñambu-nga dau oc menj sa ma ñac oc sêninga. Lau danj oc sêlhô su têtj dinañ dom. Oc tòm awhê tidaê nanj kêtlinj dau sinj, magoc ñandê tu kôc balêkoc-nga menj sa inj ñagahô ñambwa.

<sup>4</sup> Magoc asidôwai, mac anyalê yom pi bêc ñambu-nga dau su. Mac atôm lau nanj sêmbo ñasec ñalôm, nanj dom. Ma bocdinañ oc tòm dom bu bêc dau hôc asê mac gitôm ñgac kanj e kôm mac asô. <sup>5</sup> Bu mac ati balêkoc ñasec ti ôbwêc-nga dom. Mac honj ati balêkoc ñawê ti acsalô-nga. <sup>6</sup> Bocdinañ dambo datôm lau nanj sêyêc bêc pu, nanj dom. Mba! Dambo ti neñ gauc ñawa ma danem ali. <sup>7</sup> Bu lau nanj sênôm bu ñannga e si gauc timboloc ma sêyêc bêc pu ñawahô, nanj lau ñasec ti ôbwêc-nga. <sup>8</sup> Magoc yac lau ñawê-nga, ma bocdinañ dambo ti neñ gauc ñawa. Mêtê dakêtj whinj-nga ma atac whinj lau-nga, nanj dasap dôñ ñannga, gitôm ñakwê sinj-nga nanj dasôc sac yac ñabapo. Ma yac neñ dakêtj batanj Anôtô ndê mwasinj nem yac si-nga ña-ñandô, nanj gitôm gulunj ain nanj lau sinj-nga sêunj. <sup>9</sup> Bu Anôtô kêtjalinj yac sa bu dahôc inj ndê tac ñandê dom. Inj kêtjalinj yac sa bu datap inj ndê mwasinj nem yac si-nga sa tu Pômdau Yisu Kilisi-nga. <sup>10</sup> Yisu mbac ndu tu yac-nga, ma bocdinañ yac bu dambac ndu me dambo tanjli têtj ndoc inj mbu menj, nanj tanjalê bu yac oc dambo tanjli dawhinj inj. <sup>11</sup> Tu dinañ-nga asôm yom ñayham-ñayham têtj daôm, ma apuc daôm dôñ bu alhac ñannga, tòm mac akôm ambo.

### *Yom ñambu-nga*

<sup>12</sup> O asidôwai. Yac bu andac mac bu atoc lau bata nanj sêyob mac sem Pômdau anjô, nanj sa ñapep. Ñac sêkôm gwelenj atu tu sênem mac sa-nga, ma sem la mac tu bu mac asap lêtj gitêtj dôñ enj. <sup>13</sup> Boc-dinañ atoc ñac sa ma atac whinj ñac tu gwelenj atu nanj sêkôm têtj mac-nga. Ma mac honj ambo awhinj daôm ti atac malô enj.

<sup>14</sup> Asidôwai. Yac bu anem la mac bocdec bu. Akêtj puc lau oyom bu sêndôc ñambwa dom. Lau nanj maya ti sêtôc dau, nanj anjilí ñac bu sêlhac ñannga. Ma anem lau gauc babalê ma lau licwalô mba, nanj sa. Akôc nem ñalôm dôñ ma akôm mêtê malô têtj lau honj. <sup>15</sup> Lau bu sêkôm sac têtj mac, nanj dec mac honj ayob daôm bu aô dom. Mac lau akêtj whinj-nga akôm mêtê ñayham enj têtj daôm, ma têtj lau honj bocdinañ.

<sup>16</sup> Tôm bêc honj ambo ti atac ñayham. <sup>17</sup> Ma aterj mbec ñapanj. <sup>18</sup> Anem danje Anôtô tu gêtj wapac me gêtj ñayham bocke nanj tap mac sa-nga. Bu inj tac whinj bu mac lau nanj akêtj whinj Yisu Kilisi, nanj anjuc lêtj dinañ. <sup>19</sup> Ma asi Ñalau Dabunj ndê ya ndu dom. <sup>20</sup> Inj bu kac lau ñatô bu sêhoc yom asê gitôm propet, nanj dec apu ñac si yom dom. <sup>21</sup> Anjahê gêtj honj, ma asap ñayham dôñ. <sup>22</sup> Ma andic ahê mêtê sac-sac honj.

<sup>23</sup> Yac ateq mbec tu mac-nga bocdec bu. Anötö Yom Malô Njatau ndic dabij mac ati lau dabuj solop. Ma bocdinañ têtj bêc nañ Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ, nañ Anötö oc tap sa bu mac nem giso mbasi, ma lic mac nem gatôm ti nem ñalôm ma ñamlic sambuc bu dabuj. <sup>24</sup> Yac akêtj whij bu Anötö, nañ kêgalêm mac sa, nañ oc ñgô yac mba mbec ma kôm ñandô sa.

<sup>25</sup> O asidôwai, ateq mbec tu yac-nga. <sup>26</sup> Ma akam asidôwai hoñ anem yac añôñ tu Pômdau Yisu-nga. <sup>27</sup> Yêc Pômdau añgô-nga, aô wandac mac bu asam bapia dindec têtj asidôwai hoñ nañ sêmbo mac nem gameñ. <sup>28</sup> Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasij têtj mac hoñ.

## **Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga**

Pol to bapia tilu-nga dindéc tu bu puc lau sêkêj whin-nga nanj sêmbo malac Tesalonika, nanj dôj-nga. Inj gêm danje Anötö bu njac sêsap si sêkêj whinj dôj njanga, ma tôte asê bu njawapac nanj sêhóc, nanj oc nem njac sa ma puc njac dôj bu sêlhac njanga.

Lau tasanj njatô sêhôngj lau Tesalonika-nga, ma sêsôm bu Kilisi mbu meñj su, ma bocdinañ lau njatô sêhu si gwelêj ti gêñj honj sinj ma sêhôngj sêmbo. Bocdinañ Pol gêm la lau sêkêj whin-nga bu sêkóc yom tasanj sa dom, ma sêhu lêtj oyom-nga sinj, ma sêñkuc inj ti lau aposel si lêtj sem gwelêj amañ-nga. Inj whê sa bu Kilisi oc mbu meñj dom e njac sac sambuc nanj inj sam bu ‘wachuc honj njadamba,’ nanj meñj sa tiawê, ma têtj ndoc dinañ mêtê sac oc êñsôwec tiatu sambuc yêc nom.

### *Pol gic hu ndê bapia*

<sup>1</sup> Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gôlôwac dabun Tesalonika-nga, mac lau nanj akêj whinj Damañ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. <sup>2</sup> Mwasinj ti yom malô têtj mac akêj Damañ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

### *Lau Tesalonika-nga sêhóc njawapac magoc sêlhac njanga*

<sup>3</sup> O asidôwai, tôm bêc honj yac mba njalôm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga. Yac alic njayham bu akôm bocdinañ, njahu bu mac nem akêj whinj ti mac lau tigerj-tigerj nem mêtê atac whinj asidôwai-nga, kêsôwec tiatu njapanj. <sup>4</sup> Ma yac ampinj mac yêc Anötö ndê gôlôwac dabun njatô anjô-nga, njahu bu yac anjô njawaê bu mac ahóc njawapac daêsam ma bu lau sêkêj kisa mac, tigerj mac alhac ti akêj whinj njanga.

### *Anötö oc kêtj njagêyô têtj lau nanj sêtec yom njandô*

<sup>5-6</sup> Gêñj nanj hóc asê mac, nanj tôte asê bu Anötö ndê lêtj êmatóc lau-nga inj lêtj gitêñj. Bu mac ahóc njawapac, njahu bu mac am akinj Anötö ma atoc inj sa ti mac nem Kinj. Magoc mac alhac njanga, ma tu dinañ-nga dec Anötö gêlic mac atôm solop bu ambo inj ndê †gôlinj njapu. Ma inj oc kêtj njawapac têtj lau nanj sêkêj kisa mac, ô njawapac nanj sêkêj têtj mac, nanj su. <sup>7</sup> Ma inj oc kêtj mac asê awham su yêc njawapac nanj mac ahóc, ma yac bocdinañ. Têtj ndoc Pômdau Yisu ti inj ndê anjela njanga sêsip akêj undambê sêmênj, ma sêhoc dau asê ti ya njawê atu, nanj goc Anötö oc kôm gêñj honj dinañ njandô sa. <sup>8</sup> Lau nanj sêtoc Anötö sa dom ma anjô Pômdau Yisu ndê njawaê njayham njapu dom, nanj Anötö oc kêtj njagêyô têtj njac. <sup>9</sup> Inj oc êmasuc njac su yêc Pômdau, nanj ndóc undambê ti ndê njac lai ma njawasi atu, nanj anjô-nga. Ma njac oc sêkóc si njagêyô nanj sêmbo sac njapanj ma njapanj. <sup>10</sup> Gêñj dau oc njandô sa têtj ndoc Pômdau mbu meñj, ma lau dabun honj nanj sêkêj whinj inj, nanj oc sêtoc inj ndê waê sa ti sêmpiñ inj. Ma mac awhinj, oc ambo awhinj lau dau, njahu bu mac akêj whinj njawaê njayham nanj yac ahoc asê têtj mac.

### *Mbec pi lau Tesalonika-nga*

<sup>11</sup> Yac gauc gêm gêñ hoñ dinarj dec aterj mbec tu mac-nga ñapanj. Yac neñ Anötö kégalem mac sa ati inj ndê lau, ma bocdinarj dec yac aterj mbec bu inj puc mac dôñ, e andic dabinj nem lêñ ti sakinj hoñ nditôm inj ndê atac whinj. Ma yac aterj mbec bu lêñ ti sakinj ñayham hoñ nanj mac bu akôm tu mac nem akêñ whinj Pômdau-nga, nanj Anötö ndê ñaclai oc nem mac sa bu akôm ñandô sa. <sup>12</sup> Ma bocdinarj mac oc apo Pômdau Yisu ndê waê sa, ma mac daôm oc atap nem waêm sa tu inj-nga. Mwasinj akêñ yac neñ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, nanj oc kôm gêñ dau ñandô sa.

## 2

### *Wachuc hoñ Ñadambaoc hoc dau asê*

<sup>1</sup>\* O asidôwai. Yac ato yom têñ mac su, pi Pômdau Yisu Kilisi ndê bêc mbu meñ-nga, nanj Anötö oc ndic yac hoñ sa dapitigeñ, ma dambo dawhinj Yisu. Yac gauc gêm yom dau, ma bu anem la mac bocdec bu. <sup>2</sup> Lau ñatô bu sêsôm têñ mac bu Pômdau ndê bêc dau meñ hóc asê su, nanj goc ahêgo daôm dom me atac lu-lu dom. Lau dau bu sêsôm bu Ñalau Dabuñ kêñ ñawaê dau têñ ñac, me yac dauñ asôm me ato têñ ñac, dec akêñ whinj dom. Yom dau yom tasanj! <sup>3</sup> Ayob daôm bu lau danj sêñsau mac dom, bu gêñ ñatô oc sêhóc asê muñ su, nanj goc Pômdau ndê bêc oc meñ sa. Têm danj oc meñ sa, nanj lau daêsam oc sêhu Anötö ti ndê yom sinj. Ma tinjambu wachuc hoñ ñadamba dau oc meñ sa tiawê. Inj ñgac nanj gic waê bu niñga gacgeñ. <sup>4</sup> Inj oc toc dau sa ma kêñ kisa Anötö ñandô ti gêñ hoñ nanj lau sem akinj ti ñac si anötöi yêc nom, nanj bocdinarj. Ma inj oc sóc ndi ndóc Anötö ndê ñlôm dabuñ, ma êñsau lau bu inj Anötö dau. <sup>5</sup> Yom dindec pi ñgac wachuc, inj yom wakuc dom. Gauc nem bu têñ ndoc aô gambo gawhinj mac, nanj gasôm têñ mac su. <sup>6</sup> Ma gêñ nanj kwahic dec kalhac inj ahuc dec inj meñ sa tiawê su dom, nanj mac anjyalê su. Inj oc hóc asê tôm ñandoc nanj Anötö dau kêmatinj tidôñ su. <sup>7</sup> Kwahic dec inj ndê ñaclai nanj kêgilí lau bu sêkôm mêtê sac, nanj kôm gwelenj yêc sinj dau. Ma ñaclai dau oc kôm gwelenj bocdinarj, e Anötö kóc gêñ nanj kalhac ñgac dau ahuc, nanj su. <sup>8</sup> Têñ dinarj wachuc hoñ ñadamba dau oc meñ sa tiawê. Tigeñ têñ têm nanj Pômdau Yisu mbu meñ ti ndê ñawasi ma ñaclai atu, nanj inj oc yu wayahô, ma señ inj su ñagahô ñambwa. <sup>9</sup> Têñ ndoc ñgac sac dau meñ, nanj Sadanj oc kêñ ñaclai têñ inj bu kôm gêñ dalô atu-tu, ma gêñ ti ñaclai, ma êñsau bu Anötö ndê ñaclai kôm gêñ dau. <sup>10</sup> Inj oc kôm gêñ sac daêsam ma êñsau lau nanj sêsa lêñ sêniñga-nga. Ñac lau dau sêtec Anötö ndê yom ñandô, nanj tôm bu tóc señ dandóc tanli-nga asê têñ ñac. <sup>11</sup> Tu dinarj-nga dec Anötö oc hu ñac sinj bu Sadanj êñsôñ ñac, e sêkêñ whinj yom tasanj. <sup>12</sup> Ma lau hoñ nanj sêkêñ whinj yom ñandô dom, ma atac ñayham atu tu lêñ sac-nga, nanj oc sêtap si ñagêyô sac sa, têñ Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga.

### *Anötö kêyalinj inj ndê lau sa gwananj*

<sup>13</sup> O asidôwai nanj Pômdau tac whinj mac ndu andô, yac mba ñalôm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga tôm bêc hoñ. Nahu bu têñ têm ñamata-nga andô inj kêyalinj mac sa gwananj, bu atap inj ndê mwasinj nem mac si-nga sa. Ma gêñ dau ñandô sa bocdec bu, kwahic dec mac akêñ whinj yom ñandô, ma Ñalau

\* **2:1:** Wachuc hoñ Ñadamba - yom nanj Pol to yêc Yom Grik nanj danem kwi bu 'ñgac sóc yomsu ñapu-nga dom,' me 'ñgac nanj yomsu mbasi yêc inj ndê ñalôm.' (Yom Inglis: 'lawless one.' ) Ñgac dau oc tec Anötö ndê yomsu ma kôm gêñ hoñ bambalinj tôm inj dau atac whinj.

Dabuñ kôm gwelenj yêc mac nem ñalôm bu êmasañ mac ati lau dabuñ. <sup>14</sup> Anötö kégälêm mac sa bu awêkainj mwasiñ dinañ, ma bu atap yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñawasi atu sa. Ma mac atap galem dau sa têtj ndoc inj kêkinj yac bu ahoc ñawaê ñayham asê têtj mac nañ. <sup>15</sup> Bocdinañ asidôwai, alhac ñañga. Yom ñandô honj nañ yac ac dulu têtj mac ña whañsuñ me ato sip bapia, nañ akôc dôñ ma anjuc ñapep.

### *Pol teñ mbec pi ñac*

<sup>16-17</sup> Yac atej yac neñ Pômdau Yisu Kilisi lu Damanj Anötö bu kôm mac nem ñalôm tighahô, ma puc mac dôñ bu akôm mêtê ti asôm yom ñayham enj. Anötö dau inj tac whiñ yac ndu andô ma inj gic bata mwasiñ ñayham nañ ña-ñandô dakêtj batanj dambo, ma mwasiñ dau oc puc yac neñ ñalôm dôñ tôm bêc honj.

## 3

### *Pol tac whiñ bu sêteñ mbec tu inj ti ndê lau-ña*

<sup>1</sup> Asidôwai, anej yom dañ yêc bu wandac mac bocdec bu. Ateñ mbec tu yac-ña, tu bu Pômdau ndê ñawaê tiapa tôm gameñ honj-ña ma bu lau sêtoc yom dau sa, tôm mac atoc sa. <sup>2</sup> Ma atej mbec bu Anötö êngaho yac su yêc lau sac amba. Bu lau daêsam sêkêtj whiñ Pômdau dom, ma sêkêtj kisa yac. <sup>3</sup> Tigenj Pômdau oc hu yac siñ dom. Inj oc puc mac dôñ ma yob mac tu ñgac sac Sadañ-ña. <sup>4</sup> Ma inj kôm yac atac pa su pi mac, dec yac akêtj whiñ bu yatu honj nañ yac akêtj têtj mac, nañ mac asôc ñapu kwahic dec, ma oc anjuc ñapanj. <sup>5</sup> Yac atej mbec ma andac Pômdau bu whê mac nem gauc sa, e anjalê Anötö ndê mêtê atac whiñ mac-ña tidôtj. Ma yac atej inj bu nem mac sa, bu alhac ñañga ma ahôc ñawapac ti nem atac pa su, tôm Kilisi dau.

### *Pol kêñ puc lau oyom dinda*

<sup>6</sup> Tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ña, yac bu akêtj yatu mac asidôwai bocdec bu. Andic ahê asidôwai oyom honj nañ sêsôc yom nañ yac ac dulu têtj mac, nañ ñapu dom. <sup>7</sup> Têtj têtj yac ambo awhiñ mac, nañ yac ambo ñambwa dom, magoc akôm gwelenj tu anem dauñ sa-ña. Ma mac anjalê bu inj lêtj solop bu mac anjuc yac mba mêtê dinanj andic ñawaê. <sup>8</sup> Yac akôc gêtj danen-ña ñambwa yêc mac dom. Mba! Yac amlhi dec añ. Yac am gwelenj atu ôbwêc ma ac bu akôm kwanj dauñ, ma bu akêtj ñawapac têtj mac nem lau tu sêyob yac-ña dom. <sup>9</sup> Pômdau ndê yom tôc asê bu yac atôm bu andac mac bu akêtj gêtj puc yac dôñ-ña, ô yac mba gwelenj ñawaê ñayham-ña. Tigenj yac akôm kwanj dauñ bu atôc lêtj ñayham têtj mac bu anjuc. <sup>10</sup> Ma gauc nem ñagôlinj nañ yac akêtj têtj mac têtj têtj yac ambo awhiñ mac, nañ yêc bocdec bu, “Asa nañ tec bu kôm gwelenj, nañ neñ gêtj dom.”

<sup>11</sup> Yac anjô ñawaê pi mac nem lau oyom ñatô, dec ato yom dinanj. Ñac lau dau sem gwelenj aman-ña dom, magoc sem gwelenj whañsuñ-ña hôc gêlêc, ma sêuj lau ñatô si yom sa sêtôm andu. <sup>12</sup> Lau kainj dinanj yac bu akêtj yatu ti anem la ñac tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ña, bu sêhu lêtj oyom-ña dau siñ, ma sênem gwelenj tu sêkôm kwa dau-ña.

<sup>13</sup> O asidôwai, alhac ñañga ma lic kam sa tu akôm mêtê ñayham-ña dom. <sup>14</sup> Asa nañ bu sôc yom nañ yac ato sip bapia dindac ñapu dom, nañ tamtiñ inj ñapep. Ambo ahê inj, e inj êñyalê inj ndê giso ma maya dau. <sup>15</sup> Alic inj gitôm nem ñacyo dom, magoc akêtj puc inj tôm mac nem asidôwa dañ.

### *Yom ndic bata-ña*

<sup>16</sup> Pômdau whirj mac honj. Inj Yom Malô Njatau dau kêj mac nem atac timalô pi gêj honj ma tôm bêc honj.

<sup>17</sup> Aô Pol daun gato yom njambu-nga dindec, bu wakêj nej acsalô têj mac. Aô gato yom bocdinaj na aô daun amanj, sip anej bapia honj tôm anej njadôhônj.

<sup>18</sup> Mwasinj akêj Pômdau Yisu Kilisi têj mac honj.

## Pol ndê bapia ñamata-nga têtj Timoti Yom whê bapia dindéc sa-nga

Timoti inñ ñgac gameñ Galesia-nga, nañ ndê malachu Litra. Timoti damba inñ ñgac Grik-nga, ma dinda inñ awhê Israel-nga nañ kêtj whiñ Yisu (2 Tim 1:5). Têm daêsam Timoti kêsêlêñ whiñ Pol ma kôm gwelenñ whiñ inñ (Rom 16:21, Apo 16-20). Tinambu Timoti yob lau sêkêñ whiñ-nga yêc malac Epesas, ma Pol to bapia dindéc têtj inñ têtj ndoc dinañ. Inñ kêtj bapia dau têtj Timoti, magoc to yom daêsam nañ gic lau sêkêñ whiñ-nga honñ ñawaê.

Pol kêtj puc Timoti tu kédôhônñwaga tasanñ-nga. Inñ tôtec bu mboe ñac oc sêkôm lau si sêkêñ whiñ tisac. Inñ gêm la Timoti bu yob ndê lêtj ti sakinñ ñapep bu lau sêkêñ whiñ-nga sêlic ma sêñkuc. Ma inñ tôtec lêtj ñayham-ñayham nañ gic waê lau bata ti lau nañ sem akinñ ti sêyob gôlôwac dabuñ.

### *Pol gic hu ndê bapia têtj Timoti*

<sup>1</sup> Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñapospel, gato bapia dindéc. Anötö nañ gêm yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma sêñyalinñ aô sa, dec gati aposel. Yisu dau, inñ ti gêtj ñayham honñ nañ dakêñ batanñ, nañ ñadau. <sup>2</sup> Aô gato yom dindéc têtj am Timoti, nañ aô galic am gitôm aô atunñgac ñandô, tu am nem kêtj whiñ-nga. Mwasinñ ti tawalô ma yom malô têtj am, akêñ Damanñ Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi.

### *Yom pi kédôhônñwaga tasanñ*

<sup>3</sup> Têtj ndoc aô gatêñ gameñ Masedonia-nga ga, nañ aô gateñ am bu gacgeñ mbo malac Epesas, bu kêtj yao lau nañ sêndôhônñ yom tasanñ bu sêhu sinñ. <sup>4</sup> Ma bu sôm têtj ñac bu sêhu minñ akwa ñambwa-ñambwa sinñ, ma yom daêsam nañ êlêmê sêsôm pi apai ti pungaci si ñaê, nañ sêhu sinñ bocdinañ. Yom kainñ dinañ kôm lau atac lu-lu, ma sêhu lêtj ñayham sem akinñ Anötö ti sêkêñ whiñ inñ-nga sinñ. <sup>5</sup> Aô gateñ am bu ndic yao lau dau bu sêhu si yom tasanñ honñ sinñ, tu bu lau sêkêñ whiñ-nga honñ sêsap mêtê atac whiñ-nga dôñ. Mêtê dau datap sa yêc lau ti ñalôm ñawasi, nañ sêmbo ti atac pa su tu ñac si lêtj gitêñ-nga, ma sêkêñ whiñ ñannga. <sup>6</sup> Lau ñatô sêhu lêtj dau sinñ su ma sêsap yom ñambwa-ñambwa dôñ. <sup>7</sup> Ñac atac whiñ bu sêndôhônñ Anötö ndê yomñu têtj lau, ma sêkôm gêtj dau ti licwalô eñ sêmbo. Tigenñ ñac sêñyalê yom dau ñahu ñandô dom.

<sup>8</sup> Yac bu neñ gauc sa pi Anötö ndê yomñu ña-gwelenñ ti ñahu ñapep, dec oc dalic bu yomñu dau inñ gêtj ñayham. <sup>9</sup> Ma tanñyalê bu yomñu nañ Anötö kêtj têtj Moses, nañ gic waê lau gitêñ dom. Magoc inñ ndê yomñu gic waê lau koinñ bocdec. Lau wachuc dinda nañ sêtec bu sêsôc yomñu dau ñapu, lau nañ sêtec Anötö ti ndê gêtj dabuñ honñ, ma sêsap mêtê sac ti mêtê ñadômbwi dôñ. Ma lau nañ sic dindai ti dambai me lau ñatô ndu-nga. <sup>10</sup> Ma yomñu dau gic waê lau nañ sêkôm mêtê mockainñ-nga ti mêtê nañ so pwac nañ Anötö kêmatinñ tu awhê lu ñgac sênem dau-nga, ma lau nañ sêñgaho lau ma sêkêñ têtj lau ñatô semlhi ñac sêti lau akinñ ñambwa, lau tasanñ, ma lau nañ sêsôm yom tasanñ yêc lau sêmatôc yom-nga anñgô-nga. Aêc! Anötö ndê yomñu gic waê lau bocke nañ sêkôm mêtê sac, nañ so yom pi lêtj solop nañ yac tandôhônñ. <sup>11</sup> Ma lêtj solop dau kêtj ñawaê ñayham nañ Anötö kêtj sip aô amanñ bu wandôhônñ têtj lau. Ma ñawaê dau tôtec inñ ndê waê ti ñaclai ma ñawasi asê têtj yac.

*Pol gêm danje Pômdau tu tawalô in-nga*

<sup>12</sup> Aô wanem danje yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ kêŋ njanŋa têtj aô, bu inŋ gêlic aô gitôm bu wakôm inŋ ndê gwelenŋ nŋawaê nŋayham-nga, dec kêyalinŋ aô sa bu wanem akinŋ inŋ. <sup>13</sup> Aô nŋac naŋ muŋ-nga gasôm yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau sêkêŋ whinŋ-nga, ma gakêŋ kisa nŋac ma gac lau nŋatô. Magoc Yisu Kilisi gêlic bu aô neŋ gauc sa dom, ma gakêŋ whinŋ inŋ su dom, dec gakôm gêtj dinanŋ, ma tu dinanŋ-nga dec inŋ tawalô aô ma gêm aneŋ nŋalôm kwi. <sup>14</sup> Yac neŋ Pômdau kêsalê aô ahuc nŋa inŋ ndê mwasiŋ, dec mêtê dakêŋ whinŋ-nga ti mêtê atac whinŋ-nga naŋ gic lau naŋ sêkêŋ whinŋ Yisu Kilisi nŋawaê, naŋ inŋ kêŋ têtj aô.

<sup>15</sup> Yom dec aô bu wasôm, inŋ yom nŋandô ma yom nŋayham bu lau hoŋ sêkôc sa ma sêkêŋ whinŋ. Ma yom dau bocdec, “Yisu Kilisi sip nom meŋ bu nem lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ si.” Yom dau gic waê aô dauŋ solop, bu muŋ-nga aô nŋac gakôm sac-nga gahôc gêlic lau hoŋ su. <sup>16</sup> Ma bocdinanŋ dec Yisu Kilisi tawalô aô nŋac sac dec, tu bu lau hoŋ sêlic nŋalêŋ naŋ inŋ hê yom malô sa têtj aô, ma kêŋ nŋasawa têtj aô bu wanem neŋ nŋalôm kwi. Ma lau naŋ bu sêkêŋ whinŋ inŋ, ma sêtap seŋ sêndôc tali nŋapanŋ-nga sa, naŋ oc tôm bu sêtap inŋ ndê tawalô sa, nŋalêŋ tigenŋ tôm aô gatap sa.

<sup>17</sup> Yac neŋ Anôtô inŋ Kinŋ atu naŋ mbo titêm-titêm, ma oc pacndê dom. Nŋamalac danŋ sêlic inŋ anŋô su dom, magoc inŋ tigenŋ inŋ Anôtô nŋandô. Tu yom hoŋ dinanŋ-nga dec tampinŋ inŋ, ma dapo inŋ ndê waê sa, kwahic dec ma nditôm bêc hoŋ. Yomandô!

*Pol puc Timoti dôŋ bu lhac njanŋa*

<sup>18</sup> Aneŋ balê Timoti. Muŋ-nga lau sêkêŋ whinŋ-nga nŋatô sêlhac sêtôm propet ma sêhoc yom asê pi am. Kwahic dec aô bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom nŋapanŋ, bu puc am dôŋ bu lhac njanŋa, ma ndic siŋ njanŋa tu Anôtô ndê yom nŋandô-nga. <sup>19</sup> Kôc nem kêŋ whinŋ dôŋ, ma atac pa su tu am nem lêtj naŋ am sa mbo Anôtô anŋô-nga. Lau nŋatô sêtec yom nŋandô, ma bocdinanŋ dec nŋac si sêkêŋ whinŋ ginŋa su, gitôm waŋ naŋ gwêc gic popoc pi hoc gi. <sup>20</sup> Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, nŋac lu naŋ sêtec yom nŋandô dec kamasuc inŋlu su sêsip Sadaŋ amba, tu bu sêŋyalê si giso, ma sêsôm yom sac pi Anôtô tiyham dom.

## 2

*Nagôlinŋ datenŋ mbec-nga*

<sup>1</sup> Gêtj nŋamata-nga aô bu waterŋ am bu êmgilî lau sêkêŋ whinŋ-nga pi lêtj datenŋ mbec-nga. Sôm têtj nŋac bu sêtenŋ mbec tu lau hoŋ-nga, ma sênem danje Anôtô tu nŋac-nga. Gêtj bocke naŋ sêpônnda, naŋ sêndac Anôtô, ma sênem lau nŋatô awha têtj inŋ. <sup>2</sup> Aô atac whinŋ bu sêtenŋ mbec tu kinŋ ma lau hoŋ naŋ sem gôlinŋ yac-nga, bu sênem gôlinŋ yac nŋapep e dambo ti yom malô, ma datoc Anôtô sa ti dasa neŋ lêtj hoŋ dabuŋ eŋ. <sup>3</sup> Mbec kainŋ dinanŋ inŋ gêtj nŋayham, ma yac neŋ Anôtô naŋ gêm yac si, naŋ gêlic nŋayham. <sup>4</sup> Bu Anôtô tac whinŋ bu lau hoŋ sêŋyalê yom nŋandô pi Yisu, e sêkêŋ whinŋ ma sêtap Anôtô ndê mwasiŋ nem nŋac si-nga sa. <sup>5</sup> Yac tanŋyalê bu Anôtô tigenŋ dê mbo, ma nŋac nem siliŋ-nga tigenŋ mbo Anôtô ma lau nom-nga nŋalhu, inŋ Yisu Kilisi dau. <sup>6</sup> Inŋ nŋac naŋ kêŋ dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hoŋ si sac nŋatôp, ma ênŋapwêc nŋac su yêc sakinŋ mêtê sac-nga. Gêtj dau meŋ sa tôm nŋandoc naŋ Anôtô kêmatinŋ tidôŋ muŋ su, ma tôc Anôtô ndê lêtj nem lau si-nga asê. <sup>7</sup> Ma inŋ kêyalinŋ aô sa gati inŋ ndê nŋac ahenŋ-nga ti inŋ



ndê aposel, bu wandôhôn yom ñandô nan yac lau dakêñ whiñ-nga hon dasap dôñ, nan têtñ flau gameñ apa-nga. Aô gasôm yomandô, aô kasau dom.

<sup>8</sup> Aô tac whiñ bu lau sêhóc amba sa ma sêteñ mbec tôm gameñ sambob. Magoc ñac sêyob dau bu sêsa si lêñ dabuñ eñ. Asa nan atac ñandê têtñ lau me sôm lau ñatô, nan hóc amba sa ma teñ mbec dom.

### *Lauwhê sêkêñ whiñ-nga si lêñ*

<sup>9</sup> Aô tac whiñ bu lauwhê sêhêgo dau êñlêc tu ñakwê ñayham-ñayham bu sêsôc-nga dom. Whê ñac si gauc sa pi ñakwê ñaôli atu-tu ma gôlôn ñayham gitôm nga me kôm, ma pi mêtê sênem bocñiñ kêclauñ-nga, bu gêtñ hon dinañ in gêtñ ñambwa-nga yêc Anötô anğô-nga. <sup>10</sup> Awhê asa nan sôm bu nem akiñ Anötô, nan bu kôm mêtê ñayham, dec mêtê dau gitôm in ndê ñakwê ti gôlôn ñayham.

<sup>11</sup> Têtñ ndoc lau sêkac sa tu sêlic om-nga, nan aô tac whiñ bu lauwhê sênem dau dôñ ma sêkêñ danğa Anötô ndê yom ñapep, ma sêsôc laungac ñapu. <sup>12</sup> Aô atac whiñ bu lauwhê sênem dau dôñ, ma gakêñ yao bu ñac sêndôhôn me sênem gôliñ laungac dom. <sup>13</sup> Bu Anötô kêmasañ Adam mun, goc kêmasañ Ewa kékuc in. <sup>14</sup> Ma Sadan kêsau Adam mun dom, in kêsau Ewa e in kêgili Anötô ndê yom ma kôm sac. <sup>15</sup> Magoc tĩambu awhê dan kóc Anötô ndê †Ñgac Nem Lau Si-nga, ma oc tôm bu lauwhê sêtap Anötô ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa tu ñgac dinañ-nga, ma tu ñac sêsap mêtê dakêñ whiñ-nga ti atac whiñ-nga dôñ, ma sem dabuñ dau ma sêsa si lêñ ti gauc ñayham eñ.

## 3

### *Yom pi gôlôwac dabuñ si ñagôlôn*

<sup>1</sup> Yom dindec in yom ñandô. Asa nan tac whiñ bu ti gôlôwac dabuñ si ñagôlôn,\* nan atac whiñ gwelen ñayham dan. <sup>2</sup> Bocdinañ ñgac nan bu yob gôlôwac dabuñ, nan yob dau ñapep, ma sa ndê lêñ gitêtñ e lau dan gitôm dom bu sêpu in. In nem awhê tigen, ma kôm gêtñ hon ti gauc ñawa. Alic bu in ñgac kain bocdec. In ñgac kóc lau sa ti êmwasiñ ñac-nga, ma ñgac ti gauc gitôm bu êndôhôn lau. <sup>3</sup> I ñ ñgac nôm gêtñ êñiñ in-nga dom, ma ñgac tac ñandê-nga me ñgac sôm lau-nga dom. In ñgac malô ma in atac whiñ mone kêlêc dom. <sup>4</sup> ñgac nan bu yob gôlôwac dabuñ, nan yob dau ndê balêkoc ñapep e sêsôc in ñapu ma sêtoc in sa. <sup>5</sup> Ñamalac dan nan tôm dom bu nem gôliñ in dau ndê gôlôwac, nan oc tôm dom bu nem gôliñ Anötô ndê gôlôwac bocdinañ. <sup>6</sup> Ma ñgac nan gêm dau kwi ma kêtñ whiñ ñasawa apê eñ, nan akêtñ in yob gôlôwac dabuñ dom. Bu mboe in oc toc dau sa e Anötô kêtñ ñagêyô têtñ in, gitôm in kêtñ têtñ Sadan. <sup>7</sup> Alic bu in ñgac nan gôlôwac dabuñ ti lau nan sêmbo gôlôwac ñalôm dom, nan hon sêlic in ñayham. Ma bocdinañ gitôm dom bu lau dan sêpu in, ma Sadan oc tôm dom bu ku in dulu.

<sup>8</sup> Ma lau nan bu sênem akiñ gôlôwac dabuñ,† nan bocdinañ. Ñac lau nan sêsa lêñ gitêtñ eñ ma tu dinañ-nga lau hon sêtoc ñac sa. Ñac lau tasan dom, magoc sêsôm yom ñandô eñ. Ñac lau sênôm gêtñ êñiñ ñac-nga dom, ma lau

\* **3:1:** Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabuñ si ñagôlôn. Yêc Yom Grik in to episkopos, nan danem kwi bu 'ñgac ñamata-nga' me 'hetman.' Lau ñatô sem kwi bu 'Bisop.' Bocdinañ Pol ndê yom hêganôn gôlôwac dabuñ si ñagôlôn hon gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga. † **3:8:** Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke nan bu sênem akiñ gôlôwac dabuñ. Yêc Yom Grik in to diakonoi, nan danem kwi bu 'lau akiñ.' Bocdinañ yom dau gic waê lau nan bu sênem akiñ gôlôwac dabuñ, gitôm pasto (ñgacsakin), ma lau bata (ol elda), ma dabuñwaga.

naŋ sêŋsalê lêŋ daêsam tu sêtap awa sa-ŋga dom. <sup>9</sup> Yom ŋandô dakêŋ whiŋ-ŋga naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, naŋ sêsap dôŋ ŋaŋga, ma sêsa lêŋ gitêŋ eŋ tu bu sêmbô Anötô aŋgô-ŋga ti atac pa su eŋ. <sup>10</sup> Bocdinaŋ lau naŋ mac bu akêŋ ŋac tu sênem akiŋ gôlôwac dabuŋ-ŋga, naŋ aŋsahê ŋac si lêŋ ti sakiŋ muŋ, ma lau naŋ si giso mbasi, naŋ goc sêkôc gwelenŋ dau. <sup>11</sup> Yom kainŋ tigenŋ hêganôŋ lau dau si lauwê. Ŋac lauwê ti lêŋ solop naŋ lau hoŋ sêtoc ŋac sa. Ŋac sêyob si whasuŋ bu sêsôm yom bambaliŋ pi lau ŋatô dom, lauwêŋ gauc ŋawa, m a lauwêŋ naŋ lau hoŋ sêkêŋ whiŋ bu gêŋ bocke naŋ sêkêŋ sip ŋac amba, naŋ ŋac oc sêyob ŋapep eŋ. <sup>12</sup> Ŋgac bocke naŋ bu nem akiŋ gôlôwac dabuŋ, naŋ nem awhê tigenŋ ma nem gôliŋ iŋ ndê awhê ti balêkoc ŋapep. <sup>13</sup> Lau naŋ sem akiŋ ŋapep, naŋ oc sêtap waê ŋayham sa, ma ŋac oc sêlhac ŋaŋga ma atac l u-lu dom tu ŋac si sêkêŋ whiŋ Yisu Kîlisi-ŋga.

### *Pol whê ndê bapia ŋahu sa*

<sup>14-15</sup> Aô gakêŋ batanŋ bu ŋasawa sauŋ aô oc watêŋ am waloc. Magoc aô gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gwelenŋ danŋ oc hê aô dôŋ, ma boc-dinaŋ dec gato bapia dindec têŋ am. Ma gato yom hoŋ dindec bu wawhê am nem gauc sa pi lêŋ solop tu yac gôlôwac dabuŋ taŋkuc-ŋga. Bu yac dati Anötô Tali Ŋadau ndê gôlôwac dabuŋ ma yac datôm alhô ŋaŋga bu tambalaŋ iŋ ndê yom ŋandô.

### *Yom tampiŋ Kilisi-ŋga*

<sup>16</sup> Ma yac lau naŋ tam akiŋ Anötô, naŋ dakêŋ whiŋ yom pi Kilisi, naŋ ŋahu atu ma sip ŋalôm gi. Yomandô! Bu yac dakêŋ whiŋ yom bocdec bu:

Iŋ sip nom meŋ ti ŋamalac.

Ŋalau Dabuŋ whê iŋ sa ma tôc asê bu iŋ ŋgac gitêŋ.

Ma aŋela sêlic iŋ.

Lau sêhoc ŋawaê ŋayham asê pi iŋ yêc nom ŋagameŋ hoŋ.

Ma lau sêkêŋ whiŋ iŋ yêc gameŋ sambob.

Ma Anötô kôc iŋ sa, mbu têŋ iŋ ndê gameŋ ŋawasi-ŋga gi.

## 4

### *Lau oc sêhu yom ŋandô siŋ*

<sup>1</sup> Ŋalau Dabuŋ tôc asê yêc awê bu têŋ têm ŋambu-ŋga, lau ŋatô oc sêhu yom ŋandô dakêŋ whiŋ-ŋga siŋ. Ma ŋac oc sêŋkuc Sadaŋ ndê ŋalau sac ti ŋac si yom tasanŋ. <sup>2</sup> Lau tasanŋ oc sêmeŋ ma sêndôhônŋ yom tasanŋ dau e sêtim lau ŋatô ma sêhu yom ŋandô siŋ. Lau tasanŋ dinaŋ sêkôm sêkôm gêŋ dau ti atac pa su, ŋahu bu Sadaŋ pôc ŋac si gauc ahuc e sêŋyalê si giso dom. <sup>3</sup> Ŋac sêkêŋ yao bu lauwêŋ ma ŋgac sênem dau dom, ma sic yao ŋac bu sêneŋ gêŋ daneŋ-ŋga ŋatô dom. Magoc yac lau naŋ dakêŋ whiŋ ma taŋkuc yom ŋandô, naŋ taŋyalê bu Anötô kêŋ gêŋ daneŋ-ŋga dau bu yac daneŋ ti danem danŋge iŋ. <sup>4</sup> Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötô kêŋ, naŋ gêŋ ŋayham ma bocdinaŋ datec dom. Dakôc sa ma danem danŋge iŋ. <sup>5</sup> Anötô ndê yom ma mbec naŋ dateŋ, naŋ gitôm bu kôm gêŋ hoŋ ti dabuŋ.

### *Pol gêm la Timoti*

<sup>6</sup> Am bu whê yom hoŋ dindec sa têŋ am nem asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga, dec am oc ti Yisu Kîlisi ndê ŋgac akiŋ-ŋga ŋayham. Tôm am kôm e meŋ têŋ kwahic dec, sap yom ŋandô dakêŋ whiŋ-ŋga dôŋ, ma danam wambu yom ŋayham naŋ yac ac dulu têŋ am, bu gêŋ dau oc puc am dôŋ bu lhac ŋaŋga tôm bêc hoŋ. <sup>7</sup> Ma miŋ ŋambwa naŋ lau andô naŋ sem gauc Anötô, naŋ sic dulu têŋ lau wakuc,

ma yom ñasawa-ña hony, nan am tec yêc-ña. Yob daôm nem lêñ ñapep, ma timêtê daôm tu bu ti Anötö ndê ñgac gitêñ-ña. <sup>8</sup> Lau nan sêtimêtê dau ñamlic tu sêtap licwalô sa tu gêñ nom-ña-ña, nan oc nem ñac sa ñandô dom. Magoc yac bu datimêtê dauñ tu dasa Anötö ndê lêñ gitêñ-ña, oc nem yac sa ñandô. Oc nem yac sa têtñ kwahic dec, ma têtñ têtñ ñambu-ña bocdinañ.

<sup>9</sup> Yom dec aô bu wasôm, in yom ñandô ma yom ñayham tu lau hony sêkôc sa ma sêkêñ whiñ-ña. <sup>10</sup> Anötö Tali Ndaou kêmasan lêñ bu nem lau hony si, ma lau nan sêkêñ whiñ in, nan sêtap lêñ dau sa su. Bocdinañ yac dakêñ batan bu oc datap yom dau ña-ñandô sa, dec dalhac ñanña ti dakôm gwelen bu dapuc yom dau dôñ.

<sup>11</sup> Êmdôhôn yom hony dindec ma ndic atu lau bu sêsôc ñapu. <sup>12</sup> Yob daôm bu kôm nem gêñ hony ñapep, ma lau dan oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêñ mbo-ña, sôm yom ñayham en, sap mêtê atac whiñ lau ti kêtñ whiñ-ña dôñ ñanña, ma sa nem lêñ gitêñ bu tôc dôhôn ñayham têtñ lau sêkêñ whiñ-ña bu sêlic ma sêñkuc. <sup>13</sup> Kêtñ daôm sambuc bu nem akiñ Anötö e tôm aô wahôc asê am. Sam in ndê yom nan sêto yêc, nan asê têtñ lau, nem mêtê ñac, ma êmdôhôn ñac.

<sup>14</sup> Mun-ña, têtñ ndoc lau bata sêkêñ amba sac am, nan ñac si dan tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasin nan Nalau Dabuñ oc kêtñ têtñ am, tu kôm Anötö ndê gwelen-ña. Kwahic dec aô bu wapuc am dôñ bu kôm nem gwelen ñapan ña mwasin dinañ ña-ñaclai. <sup>15</sup> Kôc anen yom dindec sa ma kôm ñandô sa. Kêtñ nem ñalôm sambuc tu kôm Anötö ndê gwelen-ña, ma lau hony oc sêlic am nem gwelen ña-ñandô yêc awê. <sup>16</sup> Yob daôm nem lêñ ti yom nan am kédôhôn têtñ lau, nan ñapep. Sap lêñ ñayham ti yom ñandô dôñ ma lhac ñanña, ma am bu kôm bocdinañ, dec am oc tap Anötö ndê mwasin nem am si-ña ña-ñandô sa, ma lau nan sêkôc am nem yom sa, nan bocdinañ.

## 5

<sup>1</sup> Am bu nem la ñamalac andô dan, nan goc sôm yom ñanña têtñ in dom. Sôm yom tôm am bu sôm têtñ am daôm damam. Ma nem la balêi wakuc tôm am bu kôm têtñ am daôm nem asimi. <sup>2</sup> Lic lauwê atu-tu tôm am daôm dinam, ma bawhêi nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê ñawasi en têtñ ñac.

### *Yom pi lauwê sawa*

<sup>3</sup> Lauwê sawa nan si lau mba tu sênem ñac sa-ña, nan toc ñac sa ñapep ma nem ñac sa. <sup>4</sup> Magoc awhê sawa dan bu ndê balêkoc me punçaci ti puwêi sêmbo, goc gwelen sênem in sa-ña yêc ñac amba. Nalêñ dinañ ñac si lêñ sênem akiñ Anötö-ña oc nem ñandô, ma sêô sakiñ nan dinda ti damba ma pui sêkôm têtñ ñac mun su. Ma lêñ dinañ gic Anötö tandô ñayham. <sup>5</sup> Magoc awhê sawa dan nan mbo tawasê ma pônnda lau tu sênem in sa-ña, nan oc ten mbec ôbwêc ma ac, ma takwê Anötö bu nem in sa. <sup>6</sup> Awhê sawa nan êlêmê po dau sa ña gêñ ñayham-ñayham nom-ña, nan gitôm awhê batê dan yêc Anötö angô-ña.

<sup>7</sup> Am whê yom dindec sa têtñ lau sêkêñ whiñ-ña hony, bu sêsa si lêñ ñapep e lau dan sêtôm dom bu sêñgôlin yom pi ñac. <sup>8</sup> Asa nan sôm bu in kêtñ whiñ Yisu, magoc gêm dinda lu damba me in dau ndê lau sa dom, nan tôc asê bu in ndê kêtñ whiñ in gêñ tasan, ma kôm mêtê sac sambuc hôc gêlêc lau nan sêkêñ whiñ dom, nan si mêtê sac su.

<sup>9</sup> Mac bu akêñ awhê sawa dan ndê ñaê sip lauwê sawa si ñadêñ,\* goc gauc nem gêñ bocdec. In bu ndê yala hôc géléc 60 su, nan goc gitôm bu mac akêñ in ndê ñaê sip lauwê sawa si ñadêñ. Ma alic bu in awhê nan sap in nakwen dôñ ñapep têtñ ndoc in mbo tali. <sup>10</sup> Ma in awhê nan lau honj sétoc in sa bu in awhê kôm mêtê ñayham-ñga. In yob ndê balêkoc ñapep, in awhê kôc lau sa ti êmwasiñ ñac-ñga, ma in gêm akin lau sêkêñ lau whiñ-ñga, gitôm in kégwiniñ dau ma kégwasiñ ñac gahi. Ma in awhê nan êlêmé gêm lau ti ñawapac sa, ma kôm gwelen ñayham daêsam whiñ bocdinañ. Awhê sawa nan ndê lêtñ ñayham gitôm dinañ, nan akêñ in ndê ñaê sip lauwê sawa si ñadêñ.

<sup>11</sup> Magoc lauwê wakuc nan sêti lauwê sawa, nan akêñ ñac si ñaê sip ñadêñ dom. Têtñ ñamata-ñga ñac oc sêkêñ si atac whiñ ma sêmatiñ pwac bu sênem akin Kilisi, magoc mboe ñasawa sauñ ñac oc ñalôm pwê bu sênem ñgac tiyham. <sup>12</sup> ñac bu sêkôm bocdinañ, dec tôm ñac sic si pwac dinañ popoc ma sêkôm giso atu. <sup>13</sup> Ma gêñ ñatô whiñ. Lauwê sawa wakuc ñatô sêsa lêtñ oyom-ñga e tidôñ ñac. ñac atac whiñ bu sêñsêlêtñ sêlom-sêlom andu, ma sêsec gamenñ ti sêuñ lau ñatô si yom sa. ñac sêsôm yom daêsam so yom ñayham dasôm-ñga. <sup>14</sup> Tu dinañ-ñga dec aô êlêmé gakêñ ñagôliñ têtñ lauwê sawa wakuc bu sênem ñgac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdinañ oc nditôm dom bu yac neñ ñacyo dan sôm yom bu pu yac lau dakêñ whiñ-ñga neñ lêtñ. <sup>15</sup> Aô gasôm yom dinañ, ñahu bu lauwê sawa ñatô sêhu Anôtô sinj su, ma sêsa Sadan ndê lêtñ.

<sup>16</sup> Mac lauwê nan akêñ whiñ Yisu, nan anjô. Awhê sawa dan bu mbo mac nem tonj, dec mac anem in sa andic ñawaê. Ma bocdinañ oc kêtñ ñawapac têtñ gôlôwac dabuñ dom, ma lauwê sawa nan sêpônnda dau ñandô, nan gôlôwac dau oc tôm bu sênem ñac sa.

### *Yom pi lau bata*

<sup>17</sup> Lau bata nan sêkêñ dau sambuc ma sem gôliñ gôlôwac dabuñ ñapep, nan datoc ñac sa êñléc. Ma ñac nan sem mêtê ti sêndôhôn lau, nan yom dindec hêganôn ñac solop. <sup>18</sup> Gauc nem Anôtô ndê yom nan sêto yêc bocdec bu:

Têtñ ndoc mac akêñ makao sêkôm gwelen bolom-ñga, nan asô ñac tókwa ahuc dom. Sêneñ bolom ñatô ô ñac si gwelen. *[Diut 25:4]*

Ma yac neñ yom dan tiyham yêc bocdec, “Asa nan bu kôm gwelen, nan akêñ in ndê ñaôli têtñ in ñapep.” <sup>19</sup> Namalac tigenñ bu êñgôliñ yom pi ñgac bata dan, nan am ñgô in ndê yom dau dom. Magoc lu me tô bu sêpuc in ndê yom dau dôñ, nan goc êmatôc yom dau. <sup>20</sup> Am bu tap sa bu yom ñandô, dec sôm ñgac bata dau yêc lau honj anjô-ñga, bu lau sêlic ma sêtôc dau.

### *Pol gêm la Timoti*

<sup>21</sup> Yêc Anôtô lu Yisu Kilisi ma anela nan Anôtô kêyaliñ ñac sa, nan si anjô-ñga, nan wasôm têtñ am bu êmkuc aneñ yom honj dindec, ma kôm mêtê ñayham enj têtñ lau honj. Lhac whiñ lau tonj dan, ma lic tonj dan sac dom. <sup>22</sup> Am bu êmyaliñ lau ñatô sa tu sêkôm gwelen-ñga, dec êmsahê ñac si lêtñ munj, ma kêtñ amam sac ñac sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêtñ ñawasi enj. Ndic ahê lau nan sêkôm mêtê sac, bu wêkainj ñac si sac ñagêyô dom.

\* **5:9:** Pol to yom pi lauwê sawa si ñadêñ, magoc in têtñ ñadêñ dau ñahu tiawê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñadêñ dau gic waê lauwê sawa honj nan gôlôwac dabuñ Epesas-ñga sêyob ti sem sa - alic ñabatinj 16. Ma lau ñatô gauc gêm bu lauwê nan si ñaê yêc ñadêñ, nan sêkêñ dau sambuc tu sênem akin Yisu ma gôlôwac dabuñ-ñga (ñabatinj 5, 10 ma 11).

<sup>23</sup> Nôm bu ñambwa dom. Nôm wain ñagec tu am ñatac-ña. Ma oc nem am sa tu am nem gëmbac nañ kôm am ñapañ-ña.

### *Mêté hoñ nañ lau sêkôm oc meñ tiawê*

<sup>24</sup> Lau ñatô si mêté sac yêc awê, ma bocdinañ ñac si yom pi undambê gi su, ma Anötô kêmasañ ñagêyô su bu kêñ têtñ ñac têtñ têtñ ñambu-ña. Ma lau ñatô si sac yêc sinj dau têtñ kwahic dec, magoc oc meñ sa tiawê têtñ têtñ ñambu-ña, ma sêtap si ñagêyô sa. <sup>25</sup> Ma ñalên tigenj, lau gitêtñ ñatô si mêté ñayham yêc awê. Ma mêté ñayham nañ kwahic dec yêc awê dom, nañ oc tôm dom bu yêc sinj dau ñapañ. Oc sa meñ tiawê.

## 6

### *Yom pi lau akiñ ñambwa*

<sup>1</sup> Sôm têtñ lau akiñ ñambwa nañ sêkêñ whiñ Yisu, bu sêsôc si ñadaui ñapu, ma sêtoc ñac sa ñapep. Ñac bu sêkôm dom, goc lau nañ sêlic, nañ oc sêpu Anötô ndê ñaê ti yom nañ yac tandôhôn pi inj. <sup>2</sup> Ma ñgac akiñ danj bu ndê ñadau kêñ whiñ Yisu whiñ, goc sôm têtñ ñgac akiñ dau bu toc dau sa têtñ inj ndê ñadau bu injlu sêti asidôwa tu injlu si sêkêñ whiñ-ña lec dom. Magoc inj nem akiñ inj ndê ñadau ñapep enj, ñahu bu inj ndê gwelenj oc nem ndê asidôwa kêñ whiñ-ña nañ Anötô tac whiñ, nañ sa.

### *Puc pi lau nañ sêndôhôn yom tasanj*

Êmdôhôn yom hoñ dindec têtñ lau sêkêñ whiñ-ña, ma êmgilí ñac bu sêñkuc ñapep. <sup>3</sup> Ñamalac danj bu êndôhôn yom nañ so anej yom nañ gato sip bapia dindec, me so yom ñandô nañ Pômdau Yisu Kilisi dau kédôhôn, me so yom nañ tandôhôn pi Anötô ndê lêñ, nañ tôc asê bocdec bu. <sup>4</sup> Inj ñgac toc dau sa-ña, ma kêyalê gêtñ danj ñapep dom. Inj tac whiñ yom agwa-agwa ñambwa, ma yom nañ kôm lau sêsenj dau. Tu yom kaiñ dinañ-ña dec lau sem lêmunj dau, sic dau, sêsôm yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai. <sup>5</sup> Lau kaiñ dinañ si gauc kêñsônj, ma sêsenj dau ñapañ. Yom ñandô danj yêc ñac si ñalôm dom. Ñac gauc gêm bu lêñ danem akiñ Anötô-ña ti lêñ sêtap awa sa-ña ñambwa.

### *Yom pi lêñ atac whiñ mone-ña*

<sup>6</sup> Magoc yac bu danem akiñ Anötô ma atac ñayham pi gêtñ bocke nañ inj bu kêñ têtñ yac, nañ gitôm datap awa ñandô sa su. <sup>7</sup> Bu têtñ têtñ dinañj sêkôc yac, nañ dahôc asê amanj sawa, ma dambac ndu ti amanj sawa bocdinañ. <sup>8</sup> Magoc gêtñ daneñ-ña ti ñakwê bu yêc yac-ña, dec yac atac ñayham pi gêtñ dau. <sup>9</sup> Lau nañ atac whiñ bu sêti lau ti lêlôm, nañ si atac whiñ dinañ oc ti lêñ Sadañ êntôm ñac-ña, ma ñac oc sêpenj ma sêsip inj ndê akô sêndi. Ñac oc tagatu gêtñ daêsam, ma sêsa lêñ gauc mbasi-ña tu sêtap gêtñ dau sa-ña, e kôm ñac sêtisac ma sêniñga. <sup>10</sup> Sac daêsam ñahu yêc lêñ atac whiñ mone-ña. Lau ñatô sêhu si sêkêñ whiñ sinj su, ñahu bu mêté atac whiñ mone-ña gêm ñac ahuc sambuc. Ma tu dinañ-ña dec ñawapac daêsam tap ñac sa.

### *Pol gic yomsu Timoti*

<sup>11</sup> O Anötô ndê ñgac, am ñgô su nañ. Ndic ahê mêté sac hoñ dinañ. Êmsahê ñanja bu kôm mêté gitêtñ ma sa Anötô ndê lêñ enj. Sap nem kêñ whiñ ti mêté atac whiñ lau-ña dôñj, puc daôm dôñj bu kôm Anötô ndê gwelenj ma lic ñakam sa dom, ma mbo ti nem lêñ malô enj. <sup>12</sup> Lhac ñanja ma ndic sinj têtñ lêtôm hoñ nañ bu ku am nem kêñ whiñ dulu. Munj-ña lê am hoc yom asê yêc lau daêsam

anğô-nga bu am kêñ whiñ Yisu Kilisi. Gêñ dau tôc asê bu am tap Anötö ndê galem ndöc tamli napan-nga sa su. Bocdinañ sap galem dau ña-ñandô dôñ ñanga eñ. <sup>13</sup> Yêc Yisu Kilisi, nañ sôm ndê yom asê solop têñ Pontias Pailot, ma yêc Anötö nañ kêñ gêñ hoñ sêmbo tali, nañ anğô-nga, aô wandic atu am bocdec bu. <sup>14</sup> Yom hoñ nañ aô gac atu am, nañ êmkuc ñapep, ma sa nem lêñ solop ti dabuñ eñ, e yac nen Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ hóc asê, <sup>15</sup> têñ ndoc nañ Anötö kêyalin sa su.

Tampin Anötö dandic ñawaê. In tigen in gêñ hoñ ñadau. In kin hoñ si Kin, ma pômdau hoñ si Pômdau. <sup>16</sup> In mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. In ndöc ndê ñawê atu ñalôm, tôm dom bu ñamalac ñañ tigasuc ñawê dau me lic in. In ndê waê ñayham ti in ndê ñaclai atu oc yêc napan. Yomandô!

<sup>17</sup> Sôm têñ lau ti lélôm bu sêtoc dau sa dom ma takwê ñac si awa nom-nga bu nem ñac sa lec dom. Bu awa in gêñ yêc napan-nga dom, oc niñga. Ndic atu ñac bu takwê Anötö nañ kêmwasiñ yac ña gêñ daésam tu kôm yac atac ñayham-nga. <sup>18</sup> Ma ndic atu ñac bu sêkôm mêtê ñayham eñ têñ lau hoñ, ma bu sêkêñ si awa ti wapa tu bu sênem lau ñatô sa, ma sêmwasiñ ñac-nga. <sup>19</sup> Sêkôm bocdinañ dec ñac oc sêpo si awa ñandô sa yêc undambê tu têm ñambu-nga-nga, nañ ñac oc sêtap lêñ ñandô dandöc tanli-nga sa.

<sup>20</sup> O Timoti. Gwelen ti yom ñandô hoñ nañ Anötö kêñ sip am amam, nañ yob ñapep eñ. Ndic ahê lau nañ sêsap yom ñambwa-ñambwa dôñ, ma sêndôhôn yom nañ so yom ñandô. Lau dau gauc gêm bu ñac sêtap gauc ñandô sa, magoc mba. <sup>21</sup> Lau nañ sêkêñ whiñ yom tasan ñanañ, nañ sêhu si sêkêñ whiñ Yisu siñ su.

Anötö ndê mwasiñ têñ mac.

## Pol ndê bapia tilu-nga têtj Timoti Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol ndöc gapocwalô ndöc Rom, ma kêsahê bu ñasawa saunç oc sêndic inj ndu, dec to ndê bapia tilu-nga dindéc têtj Timoti. Pol tac whinj Timoti ndu andô, ma to bapia dindéc bu puc inj dôj bu lhac ñannga, ma maya dau me tôc dau dom bu hoc ñawaê ñayham asê. Inj tac whinj bu Timoti lhac gitôm Yisu ndê ñgac sinj-nga ñayham danj. Ma Pol gêm la Timoti bu yob dau tu mêtê sac tidau-tidau nanj oc êñsôwec tiatu têtj têtj ñambu-nga, ma kêj puc inj pi kêdôhônjwaga tasanj.

### *Pol gic hu ndê bapia*

<sup>1</sup> Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê ñapocel kêkuc Anötö ndê atac whinj. Inj gic bata bu lau nanj sêkêj whinj Yisu Kilisi oc sêtap senj sêndöc tali-nga sa, dec kêyalinj aô sa gati aposel, bu wahoc yom dau asê têtj lau. <sup>2</sup> Gato bapia dindéc têtj anej atunçac tac whinj-nga, am Timoti. Mwasinj ti tawalô ma yom malô akêj Damanj Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi têtj am.

### *Pol puc Timoti dôj*

<sup>3</sup> Aô gam akinj Anötö tôm damanj sêkôm, ma galhac inj angô-nga ti atac pa su tu anej lêtj-nga. Ma tôm ôbwêc ti acsalô, aô gauc gêm am yêc anej mbec ñalôm, ma aô gam dançe Anötö tu am-nga. <sup>4</sup> Aô gauc gêm ndoc nanj hêclu dahu daunj sinj, ma am tanj. Tu dinanj-nga aô tac whinj bu walic am tiyham, oc kôm aô atac ñayham sa. <sup>5</sup> Ma aô gauc gêm am nem lêtj kêj whinj ñannga-nga. Aô kayalê bu am nem pômwê Lois lu dinam Yunis sêkêj whinj ñannga, ma gakêj whinj bu am kêkuc injlu si lêtj. <sup>6</sup> Tu dinanj-nga dec aô bu wateñ am bu gauc nem Anötö ndê mwasinj nanj am kôc têtj ndoc aô gakêj amanj sac am. Lhac ñannga ma kôm gwelenj ña mwasinj dau ña-ñaclai, gitôm am kôm ya golom tiatu. <sup>7</sup> Anötö kêj ndê ñalau têtj yac, ma bocdinañ dec datöc daunj tu sake-nga? Inj kêj ndê ñalau tu kêj ñaclai têtj yac, ma tu dambo ti mêtê atac whinj lau-nga, ma dayob daunj neñ lêtj-nga.

<sup>8</sup> Bocdinañ mayam daôm tu hoc yom asê pi yac neñ Pômdau-nga dom. Ma mayam tu aô gandöc gapocwalô tu inj-nga dom. Mba! Lhac ñannga whinj aô ma hêclu dahôc ñawapac tu Yisu ndê ñawaê ñayham-nga, tôm Anötö dau kêj ndê ñaclai bu puc hêclu dôj. <sup>9</sup> Inj gêm yac si ma kêgalêm yac sa bu dasa inj ndê lêtj dabunj. Inj kôm gêtj dau tu yac neñ ñayham danj-nga dom. Magoc inj kôm tu inj dau ndê mêtê atac whinj ti êmwasiñ yac-nga. Têtj têtj inj kêj undambê ti nom su dom, nanj inj kêmatinj yom tidônj bu êmwasiñ yac tu Yisu Kilisi-nga. <sup>10</sup> Ma yac neñ ñgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi menj hóc asê nom su, dec Anötö ndê mwasinj dau menj tiawê. Ma ñawaê ñayham tôc asê bu Yisu Kilisi ku ñaclai dambac ndu-nga dulu, ma inj ti yac neñ senj dandöc tanli ñapanj-nga. <sup>11</sup> Ma tu ñawaê ñayham dau-nga, dec Anötö kêyalinj aô sa gati ñgac aheñ-nga ma aposel, ma kêkinj aô bu wandôhônj lau. <sup>12</sup> Tu dinanj-nga dec gahôc ñawapac dindéc. Magoc aô mayanj daunj dom, galhac ti atac pa su. Ñahu bu aô gakêj whinj Yisu Kilisi, ma aô kayalê inj tidônj. Ma gakêj daunj ti neñ gêtj honj sip inj amba, ma gakêj whinj bu inj gitôm bu yob ñapep e bêc ñambu-nga.

<sup>13</sup> Yom ñandô nanj aô kadôhônj têtj am, nanj kôc dôj gitôm dôhônj ñayham bu êndôhônj têtj lau. Ma lêtj dakêj whinj-nga ti atac whinj asidôwai-nga, nanj gic lau

sêkêḡ whiḡ Yisu Kilisi-ḡga ḡawaê, naḡ am sap dôḡ ḡaḡga. <sup>14</sup> Njalau Dabuḡ naḡ mbo yac lau dakêḡ whiḡ-ḡga neḡ ḡalôm, naḡ puc am dôḡ bu yob yom ḡandô dakêḡ whiḡ-ḡga naḡ aô gakêḡ sip am amam su.

<sup>15</sup> Am kêyalê bu Pigelas lu Hemogene ma lau Esia-ḡga hoḡ naḡ sêmbô malac Rom, naḡ sêhu aô siḡ su. <sup>16</sup> Magoc aô waterḡ Pômdau bu tawalô Onesiporas ti ndê gôlôwac hoḡ, ḡahu bu iḡ ḡem aô sa tidim daêsam. Ma iḡ maya tu aô gandôc gapocwalô-ḡga dom. <sup>17</sup> Têḡ ndoc iḡ hóc asê malac Rom, naḡ kêsalê aô ḡaḡga e tap aô sa. <sup>18</sup> Ma am kêyalê su bu têtḡ ndoc aô gambo malac Epesas, naḡ iḡ ḡem aô sa daêsam. Tu dinaḡ-ḡga aô waterḡ Pômdau bu tawalô iḡ, ma nem iḡ sa têtḡ bêc ḡambu-ḡga.

## 2

<sup>1</sup> Bocdinaḡ aneḡ balê, lhac ḡaḡga tôm Yisu Kilisi ndê mwasinḡ puc am dôḡ. <sup>2</sup> Yom naḡ aô gahoc asê yêc lau daêsam aḡgô-ḡga, naḡ am ḡgô su ma kêyalê. Kwahic dec aô bu wasôm têtḡ am bu êmyalinḡ lau ḡatô sa, naḡ sêsap Kilisi ma yom ḡandô dôḡ ḡaḡga, ma êmdôhônḡ yom dau têtḡ ḡac e sêḡyalê tidônḡ, goc sêkôm gwelenḡ sêwhiḡ am ma sêndôhônḡ lau ḡatô. <sup>3</sup> Lhac ḡaḡga ma hóc ḡawapac whiḡ yac, tôm Yisu Kilisi ndê ḡgac siḡ-ḡga ḡayham danḡ. <sup>4</sup> ḡgac siḡ-ḡga ḡayham kôc gauc pi iḡ ndê gwelenḡ ndic siḡ-ḡga ḡapaḡ, ma hêgo dau tu ḡêḡ ḡatô-ḡga dom. Nahu bu iḡ bu kôm ḡêḡ hoḡ tôm iḡ ndê ḡadau tac whiḡ. <sup>5</sup> Ma ḡalêḡ tigeḡ, asa naḡ kêti whiḡ lau naḡ sênti tu sêhóc ḡêḡêlêc dandi-ḡga, naḡ kêti kêkuc ḡagôlinḡ solop. Iḡ bu êḡkuc ḡagôlinḡ dom, dec oc tôm dom bu iḡ kôc ḡaôli naḡ ḡic waê ḡgac ḡamata-ḡga. <sup>6</sup> Ma ḡalêḡ solop bu ḡgac gwelenḡ andô kôc ḡêḡ ḡandô tu neḡ-ḡga yêc ndê ôm tinḡamata. <sup>7</sup> Kôc gauc pi aneḡ yom hoḡ dindec, bu Pômdau oc whê am nem gauc sa pi yom dau ḡahu.

<sup>8</sup> Am bu hóc ḡawapac, dec gauc nem Yisu Kilisi naḡ sa akêḡ Dawid ndê toḡ, naḡ Anôtô uḡ iḡ sa akêḡ lau batê-ḡga. Nḡawaê ḡayham naḡ aô gahoc asê, naḡ ḡahu iḡ dau. <sup>9</sup> Tu ḡawaê ḡayham dau-ḡga, dec gahóc ḡawapac ma sêsô aô dôḡ ḡa sen ḡitôm ḡgac sac danḡ. Nḡac sêsô aô dôḡ, magoc oc tôm dom bu sêsô Anôtô ndê yom dôḡ. <sup>10</sup> Aô galic ḡayham bu wahóc ḡawapac, tu bu wanem lau naḡ Anôtô kêyalinḡ ḡac sa muḡ su, naḡ sa. Aô bu watôc seḡ têtḡ ḡac bu sêtap Anôtô ndê mwasinḡ nem ḡac si-ḡga sa tu Yisu Kilisi-ḡga, ma sêndôc tali ḡapaḡ yêc Anôtô ndê gameḡ ḡawê-ḡga.

<sup>11</sup> Yom dindec iḡ yom ḡandô solop:

Yac bu dambac ndu dawhiḡ Yisu, oc dambo tanḡi dawhiḡ iḡ bocdinaḡ.

<sup>12</sup> Yac bu dalhac ḡaḡga têtḡ ndoc ḡawapac tap yac sa, dec yac oc danem ḡôlinḡ dawhiḡ iḡ.

Yac bu dasôm bu dati iḡ ndê dom ma dasêc iḡ ahuc, dec iḡ oc sêc yac ahuc bocdinaḡ.

<sup>13</sup> Yac bu dakêḡ whiḡ gwalec, tigeḡ Yisu iḡ Yom ḡandô ḡadau, ma yom bocke naḡ iḡ ḡic bata tu yac-ḡga, naḡ oc kôm ḡandô sa. Nahu bu iḡ ḡitôm dom bu sêc dau ndê yom ahuc.

### *Anôtô ndê lau gwelenḡ-ḡga si lêtḡ*

<sup>14</sup> Yom hoḡ dindec, am kêḡ lhac gôlôwac dabuḡ si gauc ḡapaḡ e tidônḡ ḡac. Yêc Anôtô aḡgô-ḡga kêḡ puc ḡac bu sêseḡ dandi tu yom ḡambwa-ḡambwa-ḡga dom. Nḡac bu sêseḡ dau, dec oc ḡandô mba, ma oc kôm lau ḡatô si sêkêḡ whiḡ tisac. <sup>15</sup> Êmsahê ḡaḡga bu kôm nem gwelenḡ hoḡ bu ndic Anôtô tandô ḡayham. Ma iḡ oc lic am ḡitôm ḡgac gwelenḡ-ḡga ḡayham naḡ whê iḡ ndê yom ḡandô



sa napep, ma gêñ danj oc kôm am mayam daôm dom. <sup>16</sup> Ndic ahê lau nanj sênjliñ Anötö sinj ma sem yomgalôm pi gêñ ñambwa-ñambwa nom-ñga ñapanj. Bu lau nanj sêsap yom kainj dinanj dôñ, nanj si mêtê sac oc êñsôwec tiatu ñapanj e sêhu Anötö sinj gacgenj. <sup>17</sup> Ma yom dau oc tiapa ma kôm lau sêtisac, nditôm gambocbôm sac nanj gêñ lau tidac-tidac. Himeneus lu Piletus sêmbo lau dinanj si toñ ñalôm. <sup>18</sup> Inju sêhu yom ñandô sinj su. Sêsôm têtj lau bu ndoc lau sêtisa akêtj lau batê-ñga meñ hóc asê su. Ma bocdinañ sêkôm lau ñatô si sêkêtj whinj tisac.

<sup>19</sup> Magoc Anötö ndê yom ñandô inj gitôm alhõ ñanga, nanj inj po inj ndê gôlôwac dabunj sa sêlhac ñahô. Ma inj kêtj yom ñalhô dinda lu têtj yac bocdec bu, “Lau nanj sêti Pômdau ndê lau, nanj inj kêyalê ñac honj tidôtj,” ma “Lau honj nanj sêsôm bu sêkêtj whinj Pômdau, nanj sêhu mêtê sac honj sinj manj.”

<sup>20</sup> Wapa gwelenj-ñga tidau-tidau yêc ñgac ti lêlôm ndê andu ñalôm. Ñatô gic waê gwelenj tiwaê, ma ñatô gic waê gwelenj bambalinj. Gêñ tiwaê sêmasanj ña gol ma silba, ma gêñ waêmbe sêmasanj ña a me nom. <sup>21</sup> Ma yêc yac ñamalac bocdinañ. Mêtê daêsam yêc tu tanjuc-ñga. Asa nanj timêtê dau napep ma hu mêtê sac honj sinj, nanj gitôm gêñ nanj sêmasanj ña gol ma silba. Inj oc ti ñgac akinj ñayham ma dabunj bu nem akinj yac neñ Ñadau, ma inj oc tôm bu kôm gwelenj ñayham-ñayham daêsam.

<sup>22</sup> Mêtê ñalôm ñagalac-ñga nanj balê sêkôm, nanj hu sinj gacgenj. Ma êmkuc lêtj gitêtj ti mêtê dakêtj whinj-ñga ti atac whinj lau-ñga ma lêtj yom malô-ñga, tôm lau nanj sêkêtj whinj Pômdau sêkôm ti ñalôm ñawasi enj. <sup>23</sup> Lau nanj sêsenj dau tu yom gauc mbasi-ñga, nanj ndic sôtj daôm whinj ñac dom. Bu yom kainj dinanj oc li lau sa ma sêkêtj kisa dandi.

<sup>24</sup> Asa nanj bu ti Pômdau ndê ñgac akinj ñayham, nanj ndic ahê yom nanj kôm lau sêsenj dau-ñga manj. Ma inj kôc ndê ñalôm dôñ ma tac ñandê ñagahô tu gêtj nanj lau sêkôm têtj inj-ñga, nanj dom. Ñayham bu inj ñgac tiguañ nanj gitôm bu êndôhônj lau ñatô, ma inj kôm mêtê malô ti ñayham têtj lau honj. <sup>25</sup> Lau nanj bu sêsenj Anötö ndê yom ñandô, nanj goc inj oc êndôhônj ñac ti ndê ñalôm malô, bu mboe Anötö oc kêtj ñac sênem si ñalôm kwi, ma whê ñac si gauc sa e sênjalê yom ñandô. <sup>26</sup> Ñac oc sênjalê bu muñ-ñga sêpenj sêsip Sadanj ndê akô si, ma sêti inj ndê lau akinj ñambwa nanj sêkôm tôm inj atac whinj. Magoc ñac bu si gauc sa ma sênem dau kwi, dec oc tôm bu sêhu Sadanj sinj ma sêsa Anötö ndê lêtj.

### 3

#### *Mêtê sac têtj ñambu-ñga-ñga*

<sup>1</sup> Aô wasôm têtj am bu têtj têtj ñambu-ñga mêtê sac daêsam oc meñ sa. <sup>2</sup> Lau oc atac whinj dau ma atac whinj mone hóc gêlêc, ñac oc sêpo dau sa ma sêsôm yom sêtoc dau sa-ñga daêsam, sêsôm yom sac-sac daêsam, danjapêc têtj damba ti dindai, sênem danje lau nanj sêkêtj gêtj têtj ñac-ñga dom, ma sêtêc mêtê dabunj ti mêtê gitêtj. <sup>3</sup> Ñac oc atac whinj lau dom ma sêsôm yom sac pi ñac, ma ñac oc sêsuc lau ñatô si yom kwi dom. Ñac oc sênem gôlinj dau si lêtj napep dom, sêkôm gêñ honj bambalinj tôm si atac whinj, sêndic lau ti sêkôm ñac ñayom, ma sêtêc mêtê ñayham ti gêtj ñayham honj. <sup>4</sup> Ñac lau sêpênj biakinj-ñga, lau nanj si lêtj sanjsalanj, ma lau sêtoc dau sa-ñga. Ñac atac whinj Anötö dom, tigenj ñac atac whinj gêtj ñayham-ñayham nom-ñga hóc gêlêc su. <sup>5</sup> Ñac sêsa si lêtj gitôm sem akinj Anötö, tigenj sêsêc inj ndê ñaclai ahuc. Am mbo ahê lau kainj dinanj honj. <sup>6</sup> Bu ñac si lau ñatô sêmbac yom lau e lau dau sêkôc ñac sa. Ma sêndôhônj

ɲac si yom tasanj tɛj lauwhê gauc babalê, e lauwhê dau sêsôc ɲac si yom ɲapu. Lauwhê kainj dinanj mêtê sac ti mêtê ɲalôm ɲagalac-ɲaga gêm ɲac si ɲalôm ahuc. <sup>7</sup> ɲac atac whinj bu sêngô yom daêsam, ma tac whinj bu lau sêndôhôn ɲac, magoc ɲac si gauc sa dom pi yom bocke inj yom ɲandô. <sup>8</sup> Kêdôhônɲaga tasanj dinanj sêkêj kisa yom ɲandô tôm Yanis lu Yambres sêkêj kisa Moses.\* ɲac si gauc tisac su, ma ɲac si sêkêj whinj Anötô mbasi sambuc. <sup>9</sup> Magoc ɲac si gwelenj oc nem ɲandô dom, ɲahu bu lau tigauc honj oc sênyalê bu ɲac si lêj inj lêj gauc mbasi-ɲaga, tôm Yanis lu Yambres si lêj.

### *Pol gêm la Timoti*

<sup>10</sup> Am daôm kêyalê aô tidônj. Am kêyalê yom honj nanj aô kadôhônj, ti anenj lêj gambo-ɲaga, ma ɲahu bocke dec gakôm gwelenj, anenj lêj gakêj whinj-ɲaga ti atac whinj lau-ɲaga, ma lêj galhac ɲanɲaga ma gahôc ɲawapac ti atac malô-ɲaga. <sup>11</sup> Am kêyalê gêj honj nanj hôc asê aô yêc malac Antiok, malac Aikoniam ma malac Listra, ma ɲawapac ti ɲandê honj nanj aô gahôc. Magoc Pômdau kêgaho aô su yêc gêj honj dinanj. <sup>12</sup> Yomandô wasôm tɛj am. Lau honj nanj sêkêj whinj Yisu Kilisi, ma atac whinj bu sêsa lêj gitêj, nanj lau oc sêkêj kisa ɲac bocdinanj. <sup>13</sup> Ma lau sac ti lau tasanj si lêj sac oc tisac sambuc. ɲac oc sêɲsau lau ma lau oc sêɲsau ɲac.

<sup>14</sup> Ma am daôm, yom nanj am kêdôhônj ma kêj whinj su, nanj sap dôj. ɲahu bu lau nanj sêndôhônj am, nanj am kêyalê ɲac ti ɲac si lêj gitêj su. <sup>15</sup> Tɛj ndoc am mbo balê, nanj am kêyalê Anötô ndê yom dabunj nanj sêto yêc nanj. Yom dau gitôm bu kêj gauc tɛj yac e dakêj whinj Yisu Kilisi ma datap Anötô ndê mwajinj nem lau si-ɲaga sa. <sup>16</sup> Ma Anötô ndê yom honj nanj sêto yêc nanj, inj ndê ɲalau gêm gôlinj lau dec sêto. Bocdinanj yom dau inj ɲayham bu tandôhônj tɛj lau, tu datôc lau si giso asê ma tamatôc ɲac-ɲaga, ma tu dawhê Anötô ndê lêj gitêj sa-ɲaga. <sup>17</sup> Yac dakôm bocdinanj tu bu Anötô ndê lau sênyalê inj ndê yom honj tidônj, ma yom dau nem ɲac sa e sêkôm si gêj sambob ɲapep enj.

## 4

<sup>1</sup> Am kêyalê bu Yisu Kilisi oc mbu mejj ti ɲaclai atu bu nem gôlinj gêj honj, ma inj oc êɲsahê lau tali ma lau batê pi ɲac si mêtê. Yêc inj anɲô-ɲaga, ma yêc Anötô anɲô-ɲaga, aô bu wandic yomsu am bocdec bu. <sup>2</sup> Nem mêtê lau, ma whê Anötô ndê yom sa tɛj ɲac tôm tɛm honj. Kêj puc lau bu sêkôm sac dom, ma ɲac nanj sêkôm giso, nanj tôc ɲac si giso asê e sêcac si ɲalôm kwi. Êmgili lau honj bu sêlhac ɲanɲaga. Puc daôm dôj ma lhac ɲanɲaga ti atac pa su. Ma whê gêj honj sa yêc awê tɛj lau. <sup>3</sup> Bu tɛm oc mejj sa, nanj lau oc sêtec bu sêngô yom ɲandô pi Anötô ndê lêj. Magoc ɲac oc atac whinj bu sêngô yom nanj puc ɲac dôj bu sêkôm mêtê sac-sac tôm ɲac dau si atac whinj. Tu dinanj-ɲaga dec ɲac oc sêsap kêdôhônɲaga tasanj dôj, ma sêhê danɲaga ɲac si yom ɲapep enj. <sup>4</sup> ɲac oc sêpôc danɲasunj ahuc tɛj yom ɲandô, ma tac whinj bu sêngô lau andô si mijj ɲambwa-ɲambwa.

<sup>5</sup> Magoc am ɲgac daôm ɲgô. Yob daôm bu kôm gêj honj ti gauc enj. Hôc ɲawapac ti atac pa su, hoc ɲawaê ɲayham asê tɛj lau, ma kôm am nem gwelenj nem nakinj Anötô-ɲaga honj ɲapep ma ti atac whinj.

<sup>6</sup> Ma aô daunj dec, kasahê bu tɛm mejj kêpinj bu wahu nom dindec sinj. Anenj tɛm wambo nom-ɲaga gitôm laclhu wain-ɲaga nanj sêkêc pi alta ti da tɛj Anötô,

\* **3:8:** Yanis lu Yambres - ɲgac lu dinanj si ɲaê yac oc datap sa yêc Yom Lêɲsêm Akwa dom. Magoc lau ɲatô gauc gêm bu injlu ɲgac mbectoma lu nanj sêkôm gêj dalô bu sêhóc gêlêc gêj dalô nanj Moses kôm. Alic Eks 7:11, 22; ma 9:11.

ma kêpiñ bu pacndê. <sup>7</sup> Aô galhac ñanğa ma gac siñ tu Anötö ndê yom ñayham-ñga, aô kati e gahôc asê ñabatin su, ma gakôc aneñ gakêñ whiñ dôñ. <sup>8</sup> Pômdau, yac neñ ñgac gitêñ êmatôc yac-ñga kêmasañ ñaôli ñayham bu kêñ têtñ lau gitêñ têtñ bêc ñambu-ñga. Ma malô aô watap ñaôli ñayham dau sa. Magoc aô tanwasêñ dom. Lau hoñ nanñ sêkêñ bata Yisu bu mbu meñ, nanñ oc sêtap si ñaôli ñayham sa bocdinañ.

*Pol tac whiñ bu Timoti têtñ iñ ndi*

<sup>9</sup> Aô tac whiñ bu am êmasañ daôm ñagahô ma têtñ aô mweñ. <sup>10</sup> Bu aô kakin Kresens têtñ gameñ Galesia-ñga gi, ma Taitus têtñ gameñ Dalmesia-ñga gi. Ma Demas hu aô siñ ma kôlhô têtñ malac Tesalonika gi, ñahu bu iñ tac whiñ gêtñ nom-ñga hôc gêlêc su. <sup>11-12</sup> Aô kakin Tikikus têtñ malac Epesas gi su, ma Luk tawasê dec mbo whiñ aô. Têtñ ndoc am mweñ, goc kôc Mak whiñ am, bu iñ ñgac ñayham bu nem aô sa tu aneñ gwelen-ñga. <sup>13</sup> Ma kôc aneñ ñakwê baliñ nanñ gahu siñ whiñ Kapus yêc malac Troas, ma kôc aneñ bapia tilhuñ. Ma aô tac whiñ ñandô bu am kôc aneñ bôc ñamlic ñatô, nanñ sêto Anötö ndê yom pi, nanñ whiñ.

<sup>14</sup> Aleksanda, ñgac pec ain-ñga dinañ, iñ kêñ kisa aô ma kôm mêtê sac daêsam têtñ aô. Pômdau oc kêñ ñagêyô têtñ iñ, êñkuc iñ ndê mêtê sac. <sup>15</sup> Yob daôm tu iñ-ñga, bu iñ kêñ kisa yac tu gwelen ñawaê ñayham-ñga, ma kalhac lau ahuc bu sêñgô dom.

<sup>16</sup> Têtñ ndoc ñamata-ñga nanñ lau Rom-ñga sêmatôc aneñ yom, nanñ lau dan sêpuc aô dôñ dom, hoñ sêhu aô siñ. Magoc aô waterñ Anötö bu suc ñac si giso kwi. <sup>17</sup> Têtñ ndoc dinañ Pômdau dau kalhac whiñ aô ma puc aô dôñ, dec gam mêtê hoñ timala ma ñlau gameñ apa-ñga hoñ nanñ sêmbo andu sêmatôc yom-ñga, nanñ sêñgô. Ma iñ kêgaho aô su yêc layon whasun. <sup>18</sup> Ma aô gakêñ whiñ bu iñ oc nem aô si yêc gêtñ hoñ nanñ lau sac bu sêkôm têtñ aô, ma kêñ aô wandôc ñayham yêc iñ ndê gameñ undambê-ñga. Dahoc iñ ndê waê asê kwahic dec ma tôm bêc hoñ ndi. Yomandô!

*Yom ñambu-ñga*

<sup>19</sup> Kôm aneñ acsalô ñayham têtñ Prisila lu iñ nakweñ Akwila ma têtñ lau hoñ nanñ sêmbo Onesiporas ndê andu. <sup>20</sup> Erastas gacgeñ mbo malac Korin, ma gahu Tropimus siñ mbo malac Miletus, bu iñ gêm bac. <sup>21</sup> Aô tac whiñ bu am mweñ ñagahô, ma hôc asê dindêc munñ su, nanñ goc ndoc uhô-ñga. Yubelas lu Pudens, ma Lainas lu Klaudia ma asidôwai gameñ dindêc-ñga hoñ sêkêñ si acsalô têtñ am. <sup>22</sup> Pômdau whiñ am ma iñ ndê mwasinñ puc mac hoñ dôñ.

\* **4:17:** Pol sôm bu Pômdau gêm iñ sa bu layon señ iñ dom. Têtñ têm dinañ lau nanñ sêkêñ kisa lau sêkêñ whiñ-ñga nanñ sêkêñ daêsam têtñ layon señ ñac. Tigeñ ñac sic yao bu sêkêñ lau Rom-ñga têtñ layon dom. Pol iñ ñgac Rom-ñga (Apo 16:37) ma tu dinañ-ñga lau atu-tu gauc gêm bu Pol ndê yom dinañ iñ gitôm yom gôlin, ma lau sac nanñ sêkêñ kisa iñ, nanñ iñ gêm dôhônñ ñac pi layon.

## Pol ndê bapia têtj Taitus Yom whê bapia dindéc sa-nga

Taitus inj ngac Israel-nga dom, magoc inj ngô njawaê njayham nanj Pol hoc asê, dec kêj whinj Yisu Kilisi. Tinjambu inj kêsêlêj whinj Pol, ma kôm gwelenj njawaê njayham-nga whinj inj. Inj pi malac Jerusalem whinj Pol lu Banabas têtj têtj malac injlu si sêlic lau aposel yêc dinanj (Gal 2:1; Apo 15:2). Pol kêkinj Taitus têtj malac Korin tidim lu (2 Kor 7:6-7; 8:6, 16), ma tinjambu injlu sêkôm gwelenj sêmo nduc Krit. Pol hu Taitus sinj mbo nduc Krit tu yob lau sêkêj whinj-nga nanj sêmo dinanj (Taitus 1:5), ma tinjambu inj to bapia dindéc têtj Taitus.

Yêc bapia dindéc Pol to yom pi lêtj bu Taitus ênjalinj lau bata sa tu sênem gôlinj lau sêkêj whinj-nga. Inj kêj puc Taitus pi kêdôhônjwaga tasanj, ma whê inj ndê gauc sa pi yom tu êndôhônj têtj lau sêkêj whinj-nga, ma pi mêtê njayham ma lêtj gitêj tu sênkuc-nga. Yom atu nanj Pol tac whinj bu lau sêkêj whinj-nga gauc nem njapanj, nanj bu njac sêti lau wakuc nj Njalau Dabunj ndê njac lai (2:14; 3:1-8).

### *Pol gic hu ndê bapia têtj Taitus*

<sup>1</sup> Aô Pol, Anötö ndê ngac akinj ma Yisu Kilisi ndê †aposel, gato bapia dindéc. Aô gati aposel bu wapuc lau nanj Anötö kêyalinj njac sa, nanj dôj, tu bu sêkêj whinj Yisu njanja, ma sênyalê yom njandô nanj tôte Anötö ndê lêtj gitêj têtj njac tu sênkuc-nga. <sup>2</sup> Ma lau nanj sêkêj whinj ma danja wambu yom njandô dau, nanj sêkêj bata mwasiñ dandöc tanji njapanj-nga. Anötö gic bata mwasiñ dau têtj yac munj su, têtj ndoc inj kêj undambê ti nom su dom. Ma yac tanjalê bu Anötö gitôm dom bu ênsau yac, ma boc-dinanj yom bocke nanj inj kêmatinj tidônj, nanj oc njandô sa. <sup>3</sup> Yac neñ Anötö Nem Yac Si-nga kêyalinj ndoc sa bu yom pi mwasiñ dau meñ sa tiawê, dec kwahic dec gic atu aô ma kêj yom dau sip aô amanj bu wahoc asê têtj lau.

<sup>4</sup> Bapia dindéc gato têtj am Taitus, nanj aô galic am gitôm aô atunj njandô tu hêclu neñ dakêj whinj-nga. Mwasinj ti yom malô têtj am, akêj Damanj Anötö lu yac neñ †Ngac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi.

### *Taitus ndê gwelenj*

<sup>5</sup> Aô gahu am sinj mbo nduc Krit, njahu bu aô tac whinj bu am mbo whinj lau sêkêj whinj-nga ma ndic dabinj gwelenj njatô. Ma ênyalinj lau bata sa tôm malac ndi, tôm nanj gasôm têtj am munj su. <sup>6</sup> Lic bu njamalac bocke nanj am bu kêj ti njac bata, nanj ndê lêtj bocdec. Inj ngac nanj ndê giso mbasi, ma inj gêm awhê tigenj. Inj ndê balêkoc sêkêj whinj Yisu, sêngô yom, ma sêsa si lêtj malô. Ma bocdinanj lau danj oc tôm dom bu sêngôlinj yom pi njac. <sup>7</sup> Bu njac nanj ti gôlôwac dabunj si njagôlônj, nanj yob Anötö dau ndê gêtj, ma bocdinanj lic bu inj njac nanj kôm giso danj dom. Lau sêtoc dau sa-nga, lau atac njandê-nga, lau sêndic lau bambalinj-nga, lau sênom gêtj ênjinj njac-nga, ma njac nanj atac whinj mone kêlêc, nanj si danj oc tôm dom bu ti njac bata. <sup>8</sup> Ngac njayham bu am kêj ti njac bata, nanj njamalac kôc lau sa ma êmwasiñ njac-nga, inj atac whinj mêtê njayham ti gêtj njayham honj, inj njamalac gauc njawa, ma inj sa ndê lêtj gitêj ti dabunj ma timêtê dau njapep. <sup>9</sup> Inj sap yom njandô dakêj whinj-nga tôm aposel sêndôhônj, nanj dôj. Ma bocdinanj dec inj gitôm bu whê yom sa njapep bu puc lau dôj, ma tôte lau nanj sêsenj yom njandô, nanj si giso asê.

<sup>10</sup> Bu lau sêseŋ yom ŋandô-ŋga daêsam dec sêmbô. Ŋac lau whapanj ŋambwa nanj sêndôhônj yom tasanj tu sêŋsau lau-ŋga. Ma mêtê kainj dinanj, lau nanj sêsap lau Israel-ŋga si †pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga dôŋ, nanj sêkôm hóc gêlêc su. <sup>11</sup> Sôm têtj lau dinanj bu sênem dau dôŋ. Bu yom nanj sêndôhônj, nanj yom so, ma kêŋsônj lau daêsam si sêkêŋ whinj. Ma sêndôhônj yom dau tu sêkôc awa-ŋga ŋambwa. <sup>12</sup> Ŋac dau si propet danj hoc yom asê pi ŋac ma sôm, “Lau Krit ŋac lau tasanj ma lau siŋsêlêc. Ŋac lau oyom dinda, ma êlêmê seŋ gêŋ ŋawahô.” <sup>13</sup> Yom dau inj yom ŋandô. Bocdinaŋ sôm yom sêmbalanj-ŋga solop têtj lau Krit nanj sêndôhônj yom tasanj, bu sênem dau kwî ma sêkêŋ whinj yom ŋandô. <sup>14</sup> Ma sêhu l au andô Israel-ŋga si miŋj ŋambwa-ŋambwa honj siŋ, ma sêsôc lau nanj sêhu yom ŋandô siŋ, nanj si ŋagôliŋj ŋambwa ŋapu tiyham dom. <sup>15</sup> Lau nanj si ŋalôm ŋawasi, nanj si gêŋj honj oc ŋawasi bocdinaŋ. Magoc lau ti ŋalôm ŋadômbwi nanj sêkêŋ whinj Yisu dom, nanj si gêŋj danj oc ŋawasi yêc Anôtô aŋgô-ŋga dom. Ŋac si gauc ti ŋalôm ŋadômbwi sa ma tisac su. <sup>16</sup> Lau kainj dinanj sêsôm bu sêŋyalê Anôtô, magoc ŋac si mêtê tôc asê bu sêŋyalê inj danj dom. Ŋac lau sac sambuc, ma lau danjgapêc-ŋga. Oc tôm bu ŋac sêkôm gêŋj ŋayham danj dom.

## 2

### *Pol kêŋ yom têtj Taitus bu êndôhônj têtj lau*

<sup>1</sup> Taitus, êmdôhônj lau êmkuc yom ŋandô nanj lau sêkêŋ whinj-ŋga honj sêŋkuc. <sup>2</sup> Êmdôhônj launjac akwa-kwa bu sênom gêŋj êŋinj ŋac-ŋga dom ma sêmbô gauc ŋawa ej, sêtimêtê dau ŋapep, ma sêsa si lêtj solop ej. Puc ŋac dôŋ bu sêsap yom ŋandô dakêŋ whinj-ŋga ma mêtê atac whinj lau-ŋga dôŋ, ma sêlhac ŋanŋa. <sup>3</sup> Ma ŋalêtj tigenj dinanj, êmdôhônj lauwhê akwa-kwa bu sêsa si lêtj gitôm lauwhê dabuj andô, sêsôm yom bambaliŋ pi lau dom, sênom wain êŋlêc dom, ma sêti kêdôhônjwaga mêtê ŋayham-ŋga. <sup>4</sup> Bocdinaŋ ŋac oc sêtôm bu sêndôhônj lauwhê wakuc bu atac whinj si launjac ti balêkoc, <sup>5</sup> sêtimêtê dau ŋapep, sêsa lêtj ŋayham ma ŋawasi, sêkôm si gwelêŋ andu-ŋga ŋapep ej ma ti atac whinj, ma sêsôc si launjac ŋapu. Ŋac bu sêkôm bocdinaŋ, dec oc tôm dom bu lau nanj sêkêŋ whinj dom, nanj sêsu Anôtô ndê yom susu.

<sup>6</sup> Ma êngilí balêi wakuc bu sênem gôliŋ si lêtj ŋapep. <sup>7</sup> Am daôm yob nem lêtj honj bu ti dôhônj ŋayham bu balêi sêlic ma sêŋkuc. Gêŋ bocke nanj am bu êmdôhônj têtj ŋac, nanj am daôm kôm munj, goc ŋac sêlic ma sêŋkuc. Kôm ti ŋandô ma ti nem ŋalôm sambuc ej. <sup>8</sup> Yob nem whamsuj bu sôm yom ŋayham ej têtj ndoc am bu êmdôhônj ŋac, ma bocdinaŋ lau danj oc sêtôm dom bu sêpu am nem yom. Ma bocdinaŋ lau nanj sêkêŋ kisa am, nanj oc tôm dom bu sêtap yom danj sa bu sêŋgôliŋ pi yac lau dakêŋ whinj-ŋga, ma tu dinanj-ŋga ŋac oc maya dau.

<sup>9</sup> Sôm têtj lau akinj ŋambwa nanj sêkêŋ whinj Yisu, bu sêsôc si ŋadaui si yom honj ŋapu, ma sêsôm yom sac danj pi ŋac dom. Sênem akinj ŋapep, tu bu si ŋadaui sêlic ŋac ŋayham-ŋga. <sup>10</sup> Ŋac sênem kanj si ŋadaui si gêŋj dom, dec ŋadaui oc atac lu-lu dom bu sêkêŋ gêŋj sip ŋac amba bu sêyob. Ŋac bu sêkôm si mêtê honj ŋapep, dec lau daêsam oc tac whinj bu sêŋgô yom nanj tandôhônj pi yac neŋ Anôtô, nanj gêm yac si.

### *Anôtô ndê mwasinj nem yac si-ŋga ŋa-ŋandô*

<sup>11</sup> Bu Anôtô kêkiŋ Kilisi sip nom meŋ ma mbac ndu tu lau honj-ŋga, ma bocdinaŋ inj ndê mwasinj atu nem lau si-ŋga meŋ sa tiawê. <sup>12</sup> Ma mwasinj dau

gêm yac sa tu lêḡ dambo nom-ḡga, ma kêdôhônḡ yac bu dapuc dômwêḡ mêtê sac nom-ḡga hoḡ, ma datimêtê dauḡ bu dasa lêḡ gitêḡ ti dabuḡ eḡ. <sup>13</sup> Dasap lêḡ dau dôḡ, ma dahônḡ bêc ḡayham naḡ dakêḡ batanḡ dambo, naḡ yac neḡ Anôtô tiwaê ma ḡgac Nem Yac Si-ḡga Yisu Kilisi, oc mbu meḡ ti ḡawasi atu. <sup>14</sup> Yisu Kilisi kêḡ dau tu yac-ḡga, bu nemlhi yac ma êḡgapwêc yac su yêc sakinḡ mêtê sac-ḡga, ma bu kôm yac dati iḡ dau ndê lau wakuc. Ma iḡ atac whiḡ bu yac dambo ti lêḡ ḡawasi ma dakêḡ neḡ ḡalôm sambuc tu dakôm mêtê ḡayham-ḡga.

<sup>15</sup> Taitus, êmdôhônḡ yom hoḡ dindêc têḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga. Êḡgilí ḡac ti ḡaḡga bu sêsôc yom dau ḡapu, ma lau naḡ sêkôm giso, naḡ êmatôc ḡac ti ḡaclai bocdinaḡ. Ma yob daôm ḡapep bu lau danḡ sêpu am dom.

### 3

#### *Lau sêkêḡ whiḡ-ḡga si lêḡ wakuc*

<sup>1</sup> Whê sa tiyham têḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga, bu mêtê ḡayham bocdec gic ḡac ḡawaê. Sêsôc gôliḡwaga ti lau bata ḡapu, ma danḡa wambu yom ḡapep. Ma ḡac sêhê gauc pi mêtê ḡayham e sêkôm ḡapanḡ. <sup>2</sup> ḡac sêsôm yom sac-sac pi lau dom, sêsêḡ dau dom, ma sêkôm mêtê malô têḡ lau hoḡ. Ma sêḡbo ti sêḡḡwiniḡ dau ma sêtoc lau hoḡ sa ḡapep. <sup>3</sup> Bu kwahic dec yac dasa neḡ lêḡ tiwakuc. Magoc muḡ-ḡga, yac dakêḡ whiḡ su dom, ma dasa lêḡ gauc mbasi-ḡga. Yac lau danḡaḡpêc-ḡga, ma mêtê ḡalôm ḡagalac-ḡga ti mêtê nom-ḡga kôm yac neḡ gauc kêḡsônḡ e tam akiḡ mêtê sac dau tac ḡawaê. Dambo ti dalic lau ḡatô sac ma tam lêmuiḡ ḡac, ma mêtê atac tec asidôwai-ḡga gêm yac hoḡ ahuc. <sup>4</sup> Tigeḡ tiḡambu yac neḡ Anôtô Nem Yac Si-ḡga ndê lêḡ tawalô ti atac whiḡ yac-ḡga meḡ tiawê. <sup>5</sup> Iḡ gêm yac si, tu yac neḡ lêḡ ḡayham danḡ-ḡga dom, magoc tu iḡ dau ndê mêtê tawalô yac-ḡga. Iḡ gêm yac si ḡalêḡ bocdec. Iḡ kêḡwasinḡ yac neḡ mêtê sac hoḡ su dec yac dati lau wakuc, ma ḡalau Dabuḡ wê yac dasa neḡ lêḡ tiwakuc. <sup>6</sup> Yomandô. Tu Yisu Kilisi yac neḡ ḡgac Nem Yac Si-ḡga, dec Anôtô kêmwasinḡ yac kêlêc ma kêḡ ḡalau Dabuḡ dau sip yac neḡ ḡalôm. <sup>7</sup> Iḡ kôm bocdinaḡ dec sam yac bu lau gitêḡ, kêkuc iḡ ndê lêḡ êmwasinḡ yac-ḡga. Ma kwahic dec yac dawêkaiḡ gameḡ dandôc tanḡi ḡapanḡ-ḡga, naḡ dakêḡ batanḡ dambo. <sup>8</sup> Yom hoḡ dinaḡ iḡ yom ḡandô ma ḡayham tu dakêḡ whiḡ-ḡga.

Aô tac whiḡ bu am puc aneḡ yom hoḡ dôḡ têḡ gôlôwac dabuḡ, bu lau hoḡ naḡ sêkêḡ whiḡ Anôtô, naḡ sêyob dau ḡapep bu sêkôm mêtê ḡayham ḡapanḡ. Lêḡ dinaḡ iḡ lêḡ ḡayham ma oc êmwasinḡ lau hoḡ.

<sup>9</sup> Am ndic ahê lau naḡ êlêḡ sêseḡ dau tu yom gauc mbasi-ḡga, ma tu yom pi abanḡ si ḡaê-ḡga. Ma ndic ahê lau naḡ sêwhê dau kôc ma sêseḡ dau pi lau Israel-ḡga si yom-su. ḡahu bu ḡac si yom hoḡ dinaḡ ḡandô mba, ma oc nem lau sa dom. <sup>10</sup> Asa naḡ bu kôm mêtê whê lau kôc-ḡga, naḡ sôm iḡ. Iḡ bu kôm tiyham, goc sôm iḡ tidim lu-ḡga. Ma iḡ bu sôc ḡapu dom, dec am ti lau sêkêḡ whiḡ-ḡga hoḡ apuc dômwêḡ iḡ. <sup>11</sup> Am kêyalê su, bu ḡamalac kaiḡ dinaḡ ndê lêḡ kêḡsônḡ, ma iḡ kôm sac. Iḡ kic dau ndê yom tu tap Anôtô ndê matôc sa-ḡga, ḡahu bu iḡ sap lêḡ naḡ iḡ kêyalê bu lêḡ so, naḡ dôḡ.

#### *Yom ḡambu-ḡga*

<sup>12</sup> Malô wanḡkiḡ Atemas me Tikikus têḡ am loc, ma têḡ ndoc iḡlu si danḡ hóc asê am, naḡ êḡmalê seḡ bu têḡ malac Nikopolis mweḡ ḡagahô ma lic aô. ḡahu bu aô gauc gêm bu wambo malac dindê têḡ ndoc uhô-ḡga. <sup>13</sup> Têḡ ndoc Senas, ḡgac êmatôc yom-ḡga, lu Apolos bu sêhu nduc Krit siḡ, naḡ goc kôm gêḡ hoḡ bu êmasanḡ iḡlu si seḡ gwananḡ. Ma bocdinaḡ iḡlu oc sêpônḡa gêḡ danḡ dom.

<sup>14</sup> Êmdôhông yac neŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga bu sêkôm gwelen ŋayham tu bu sêkôm kwa dau ma sênem lau naŋ sêpôngda dau, naŋ sa-ŋga. Ma bocdinaŋ ŋac si sêkêŋ whiŋ oc nem ŋandô. <sup>15</sup> Lau hoŋ naŋ sêmbô sêwhiŋ aô, naŋ sêkêŋ si acsalô têŋ am. Ma aô wandac am bu kêŋ aneŋ acsalô têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ naŋ atac whiŋ yac. Pômdau ndê mwasiŋ whiŋ mac hoŋ.

## Pol ndê bapia têñ Pilemon Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pilemon dau inñ ngac kêñ whiñ Pômdau-nga nan ndöc malac Kolosi, ma inñ ngac ti lêlôm. Muñ-nga Pilemon gêmlihi ngac danñ ñaê Onesimus bu ti inñ ndê ngac akiñ ñambwa, magoc malô inñ siñ Pilemon ma kölhö gi mbo malac danñ. Tinjambu Onesimus ngô ñawaê ñayham nanñ Pol hoc asê e inñ gêm dau kwi ma kêñ whiñ Yisu. Inñlu sêmbo sêwhiñ dau e Pol bu êñkiñ Onesimus mbu têtñ Pilemon ndi, dec to bapia dindéc têtñ inñ. Lau Rom-nga si yomsu danñ yêc bocdec bu, ngac akiñ bocke nanñ siñ ndê ñadau ma kölhö su yêc inñ, nanñ tôm bu ñadau ndic inñ ndu. Tu dinanñ-nga dec Pol to bapia ma ndac Pilemon bu kôc Onesimus sa ti atac ñayham, ma lic inñ tôm ngac akiñ dom, magoc tôm asidôwa kêñ whiñ-nga danñ. Bu kwahic dec ngac dau kêñ whiñ Yisu Kilisi.

### *Pol whê bapia dindéc ñahu sa*

<sup>1</sup> Aô Pol, nanñ gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga, alu Timoti yac neñ asidôwa, ato bapia dindéc têtñ Pilemon, alu mba silip ñayham nanñ kôm Anötö ndê gwelenñ whiñ alu. <sup>2</sup> Ma yac ato têtñ lau sêkêñ whiñ-nga nanñ êlémê sêkac sa bu sêlic om sêmbo am nem andu, ma têtñ yac neñ lhuñwê Apia, ma têtñ Akipus yac neñ asidôwa nanñ kôm gwelenñ whiñ yac tôm Anötö ndê ngac siñ-nga ñayham. <sup>3</sup> Mwasinñ ti yom malô akêñ Damanñ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, têtñ mac hoñ.

### *Pol gêm danñe Anötö tu Pilemon-nga*

<sup>4</sup> Yêc aneñ mbec hoñ ñalôm, aô gauc gêm am, ma gam danñe aneñ Anötö tu am-nga. <sup>5</sup> Ñahu bu aô ganğô bu am kêñ whiñ Pômdau Yisu ñanğa, ma am atac whiñ Anötö ndê lau dabuñ hoñ. <sup>6</sup> Aô gatenñ mbec bu mwasinñ ñayham hoñ nanñ yac datap sa yêc Kilisi, nanñ oc lhac am nem gauc ñamata tôm bêc hoñ. Ma bocdinanñ am nem kêñ whiñ oc nem ñandô daêsam ma nem lau daêsam sa. <sup>7</sup> O aneñ asidôwa, ñawaê pi am nem mêtê atac whiñ lau sêkêñ whiñ-nga ti gêm ñac sa-nga, dec kôm aô atac ñayham atu ma puc aô dôiñ.

### *Pol gêm malô Pilemon ndê ñalôm tu Onesimus-nga*

<sup>8</sup> Aô bu wandac am tu gêtñ danñ-nga. Gitôm bu wandic atu am bu kôm gêtñ dau tu Kilisi ndê ñaê-nga. <sup>9</sup> Magoc tu mêtê atac whiñ dauñ-nga, dec wasôm ñambwa têtñ am. Am kâyalê aô su, aô ngac andô Pol nanñ gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga. <sup>10</sup> Aô bu wanem aô neñ balê Onesimus awha têtñ am. Inñ ngô mêtê nanñ aô gahoc asê yêc gapocwalô, ma kêñ whiñ dec aô gasam inñ bu aô atuñgac. <sup>11</sup> Muñ-nga inñ gêm akiñ am, tigeñ inñ hu am siñ dec am gêlic inñ bu ngac akiñ sac. Magoc kwahic dec inñ ti ngac akiñ ñayham tôm bu oc nem alu lu-lu sa. <sup>12</sup> Aô tac whiñ inñ ñandô, magoc kwahic dec wanñkiñ inñ mbu têtñ am loc. <sup>13</sup> Aô gandöc gapocwalô tu gwelenñ ñawaê ñayham-nga, ma aô tac whiñ bu wakôc Onesimus dôiñ gacgeñ mbo whiñ aô bu nem aô sa. Am bu lic ñayham bu hu inñ siñ bu mbo whiñ aô, dec am oc nem aô sa ñandô. <sup>14</sup> Magoc aô gatec bu wakac am bu hu inñ siñ têtñ aô. Aô atac whiñ bu am kôm tu am daôm nem atac whiñ-nga. Tu dinanñ-nga dec aô oc wakôc inñ dôiñ bu mbo whiñ aô lec dom, bu aô ganğô yom gatô yêc am su dom.



<sup>15</sup> Mboe Anötö gêlic ñayham bu Onesimus hu am siñ ñasawa apê, tu bu in tap señ ndôc tali ñapañ-ñga sa, ma bocdinañ in oc mbu loc ma mbo whin am ñapañ eñ. <sup>16</sup> Ma in oc mbo whin am gitôm ñgac akin ñambwa dom. Kwahic dec in hôc gêlêc ñgac akin, in ti am nem asidôwa tac whin-ñga solop. Aô atac whin in ndu andô, magoc aô kayalê bu am oc atac whin in hôc gêlêc. Ñahu bu in am nem ñgac akin, ma in am nem asidôwa kêñ whin Pômdau-ñga whin.

<sup>17</sup> Bocdinañ am bu lic aô tòm nem asidôwa ña, dec kôc in sa tòm am kôc aô ña, ña sa. <sup>18</sup> Giso me tốp bocke ña in kôm têt am, ña hu siñ sip aô amañ. <sup>19</sup> Aô Pol gato yom dindêc ña aô ña amañ, ma aô wasôm têt am bu aô oc waô in ndê tốp têt am. Magoc gauc nem bu am ña tòm nem tốp yêc aô bocdinañ, ñahu bu tu aô-ñga dec am tap señ mbo tamli-ñga sa. <sup>20</sup> O aneñ asidôwa, aô wandac am bu kôc Onesimus sa tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga, dec oc kôm aneñ ñalôm tighô. <sup>21</sup> Aô gato bapia dindêc têt am, ma gakêñ whin bu am oc sôc aneñ yom ñapu, ma kôc Onesimus sa ti atac whin, hôc gêlêc gêt ña aô gandac, ña su.

### *Yom ñambu-ñga*

<sup>22</sup> Ma gêt ña tiyham. Aô wandac am bu êmasañ am nem andu ñalôm ña gwanañ, tu aô waloc wambo-ñga. Ñahu bu aô gakêñ whin bu Anötö oc ñgô mac nem mbec, dec gakêñ batañ bu wahu gapocwalô siñ ma wati ñaclêñ mac. <sup>23</sup> Epapas ña ndôc gapocwalô whin aô tu Yisu Kilisi-ñga, ña kêñ ndê acsalô têt am. <sup>24</sup> Ma Mak lu Aristakus, ma Demas lu Luk ña sêkôm gwelêñ sêwhin aô, ña bocdinañ.

<sup>25</sup> Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiñ puc mac hoñ nem ñalôm dôñ.

## Hibru Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ to ndê ɲaê dom, magoc inŋ kêyalê lau Israel-nga si lêŋ ti sakinŋ akwa, ma yom naŋ sêto yêc Yom Lêŋsêm Akwa, naŋ tidôn. Lau ɲatô gauc gêm bu mboe Banabas to, ma ɲatô gauc gêm bu ɲgac danŋ ɲaê Apolos to, tigenŋ yac tanŋjalê dom bu asa solop to bapia dau.

Bapia dindéc hêganônŋ lau Israel-nga naŋ sêkêŋ whinŋ Yisu Kilisi. Lau dau sêtap kisa daêsam sa tu ɲac si sêkêŋ whinŋ-nga, dec ɲatô gauc gêm bu sêmbu sêtêŋ si lêŋ akwa sem akinŋ Anötö-nga sêndi. Tu dinanŋ-nga, ɲamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ bu puc ɲac si sêkêŋ whinŋ Kilisi dôŋ. Inŋ tôc asê tiawê bu Yisu ndê waê hôc gêlêc Anötö ndê aŋela si, ma hôc gêlêc Moses ndê bocdinanŋ. Ma Yisu inŋ ti dabuŋsiga atu pwac wakuc-nga, naŋ hôc gêlêc lau Israel-nga si lau dabuŋsiga pwac akwa-nga su. Ma Yisu ndê sakinŋ pwac wakuc-nga dau, hôc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakinŋ su bocdinanŋ.

Bapia dindéc whê sa bu lêŋ tigenŋ yêc bu lau sêti lau gitêŋ yêc Anötö aŋgô-nga, naŋ sêkêŋ whinŋ Yisu Kilisi dau. Tu dinanŋ-nga dec ɲamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ bu êŋgilî lau bu sêsap si sêkêŋ whinŋ Yisu dôŋ ɲanŋga. Inŋ to yom pi lau honŋ naŋ sêkêŋ whinŋ Anötö têŋ Abraham ndê têm ma meŋ, ma toc ɲac sa ti dôhônŋ ɲayham bu lau têm kwahic dec-nga sêŋkuc. Ma inŋ tôc lêŋ ɲayham têŋ lau sêkêŋ whinŋ-nga bu sêlhac ɲanŋga têŋ ndoc ɲawapac me kisa tap ɲac sa, ma sêsap mêtê atac whinŋ asidôwai-nga dôŋ.

### *Yisu tôc Anötö ndê ɲawasi asê*

<sup>1</sup> Muŋ-nga Anötö hoc inŋ ndê yom asê têŋ abanŋ Israel-nga tidim daêsam ma ɲalêŋ daêsam, ɲa inŋ ndê lau propet. <sup>2</sup> Magoc tinambu inŋ kêkinŋ inŋ dau Atuŋgac sip nom meŋ, ma Atu dau hoc Anötö ndê yom asê têŋ yac. Anötö kêŋ undambê ti nom ma gêŋ honŋ ɲa Atu dau, ma kêŋ inŋ ti ɲadau bu wêkainŋ gêŋ honŋ. <sup>3</sup> Atu dau ndê yom ɲa-ɲaclai yob gêŋ honŋ, ma ti ɲac si ɲahu sêmbonŋga. Inŋ kôc Damba Anötö aŋgô solop, ma dalic Anötö ndê ɲawasi atu yêc inŋ. Inŋ sip nom meŋ ma kêmasanŋ lêŋ bu êŋgwasinŋ yac neŋ mêtê sac ɲ adômbwi su, goc mbu pi undambê gi ndôc Anötö ɲaclai ti ɲawasi ɲadau ndê andô-nga.

### *Anötö toc Atu sa hôc gêlêc aŋela su*

<sup>4</sup> ɲalêŋ dinanŋ Anötö toc inŋ ndê Atu sa hôc gêlêc aŋela honŋ su, ma ɲaê ti waê naŋ Anötö kêŋ têŋ inŋ, naŋ hôc gêlêc aŋela honŋ si su bocdinanŋ. <sup>5</sup> Gauc nem yom naŋ Anötö gic bata pi kinŋ naŋ oc wêkainŋ Dawid ndê pônŋ kinŋ-nga, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neŋ atuŋgac solop, ma aô gati am Damam. [BW 2:7]

Ma sêto yom kainŋ tigenŋ pi inŋ bocdec bu:

Aô wati inŋ Damba, ma inŋ oc ti aô Atuŋgac.

[2 Sam 7:14]

Yom lu dinanŋ gic waê Anötö Atu solop, magoc Anötö sôm yom kainŋ dinanŋ pi aŋela danŋ dom.

<sup>6</sup> Ma têŋ ndoc Anötö kêkinŋ Atu mbêc dau sip nom meŋ, naŋ inŋ sôm yom pi inŋ tôm sêto yêc bocdec bu:

Anötö ndê aņela hoņ sêpônġ haduc têġ inġ ma sêtoc inġ sa sêndic ŋawaê. [*Diut 32:43 LXX*]\*

<sup>7</sup> Aņela dau sem aķiņ Anötö, tòm yom naņ inġ sôm pi ŋac bocdec bu:

Inġ kêķiņ inġ ndê aņela bu sênem aķiņ inġ gitôm mbu ma gitôm ya ŋawahô. [*BW 104:4*]

<sup>8</sup> Magoc inġ toc inġ Atuņġac sa kêlêc, ma sôm yom pi inġ bocdec bu:

O Anötö, am nem gôliņ oc yêc titêm-titêm, ma am oc nem gôliņ am nem lau ti lêġ gitêġ enġ.

<sup>9</sup> Am tac whiņ lêġ gitêġ ma tec lêġ sac, ma tu dinaņ-ņġa dec Anötö, am nem Anötö, toc am sa hóc gêlêc nem asidôwai hoņ su, ma kêġ atac ŋayham kêsalê am ahuc, gitôm inġ kêc ndip kwi pi am e gêm am ahuc. [*BW 45:6-7*]

<sup>10</sup> Ma sêto yom daņ tiyham pi Atuņġac, naņ yêc bocdec bu:

O Pômdau, têġ têm ŋamata-ņġa andô, am kêmasaņ nom ti gêġ hoņ, ma undambê inġ am amam ŋa-gwelenġ. <sup>11</sup> Nom ti undambê oc sêniņġa, magoc am oc mbo. Gameņ lu dinaņ oc sêtisac gitôm ŋakwê akwa. <sup>12</sup> Am oc kôc undambê ti nom su, tòm ŋamalac daņ kôc ndê ŋakwê akwa su ma kêlhuņ sa. Tigeņ am oc nem daôm kwi dom, ma am nem têm mbo-ņġa oc pacndê dom bocdinaņ. [*BW 102:25-27*]

<sup>13</sup> Ma yom daņ tiyham Anötö sôm gic waê inġ Atuņġac bocdec bu:

Am ndöc aô amañ andô-ņġa e nditôm aô wakêġ nem ŋacyo sêsôc am gahim ŋapu. [*BW 110:1*]

Inġ sôm yom kaiņ bocdinaņ pi aņela si daņ dom. Mba! <sup>14</sup> Anötö ndê aņela ŋac ŋalau naņ sem aķiņ inġ, ma inġ kêķiņ ŋac bu sênem aķiņ lau naņ sêwêķaiņ mwasiņ sêndöc tali-ņġa.

## 2

### *Dayob dauņ bu daso mwasiņ dandöc taņli-ņġa dom*

<sup>1</sup> Tu dinaņ-ņġa dec yom naņ Anötö ndê Atu hoc asê, ma yac daņġô ŋawaê su, naņ daköc tidônġ lhac neņ gauc ŋapaņ, bu daso Anötö ndê mwasiņ dom.

<sup>2</sup> Gauc nem abañġ Israel-ņġa naņ aņela sêhoc Anötö ndê yomsu asê têġ ŋac. Yom dau inġ yom ŋambwa dom. Bu ŋac si asa naņ kêġili yomsu dau ŋadaņ, me daņġapêc têġ Anötö, naņ tap ŋagêyô sa tu gêġ dinaņ-ņġa. <sup>3</sup> Bocdinaņ yac lau têm kwahic dec-ņġa bu dapuc dômwêġ Anötö ndê mwasiņ atu naņ kôm tu nem yac si-ņġa, dec ŋalêġ mba bu dalhö su yêc inġ ndê matôc. Pômdau Yisu hoc yom asê pi mwasiņ dau su, ma lau naņ sêġġô sa inġ whasuņ solop, naņ sic dulu têġ yac ma sêpuc dôġ bu yomandô. <sup>4</sup> Ma Anötö dau puc yom dau dôġ bocdec bu. Inġ kêġ ŋaclai têġ lau naņ sêhoc yom dau asê bu sêkôm gêġ dalô ti gêġ atu-tu tidau-tidau, ma inġ puc ŋac dôġ ŋa ŋalau Dabuņ ndê mwasiņ tidau-tidau, naņ gic sam têġ ŋac tôm inġ ndê atac whiņ.

### *Yisu meņ ti ŋamalac bu kôm Anötö ndê lêġ nem yac si-ņġa ŋandô sa*

<sup>5</sup> Yom pi têm wakuc, naņ yac asôm asê su. Ma têġ ndoc dau meņ sa, naņ goc aņela daņ oc sênem gôliņ dom. <sup>6</sup> Magoc gauc nem yom naņ ŋamalac daņ sôm têġ Anötö, naņ sêto yêc bocdec bu:

Yac ŋamalac yac sake dec am gauc gêm yac ŋapaņ?

\* **1:6:** Yom naņ sêto yêc Yom Lêġsêm Akwa, naņ sêto ŋa Yom Hibru, ma tiņambu lau Israel-ņġa sem kwi sip Yom Griķ, ma sêsam trenslesen dau bu 'Septuagint.' Mac bu alic 'LXX' yêc whiņ ŋabatiņ daņ ŋanamba, naņ tôc asê bu yom dau meņ akêġ Septuagint. Têm ŋatô yom naņ yêc Septuagint ma yom naņ yêc Hibru Baibel sêso dau.

Ma tu sake-nga am yob Adam ndê wakuc yac?

<sup>7</sup>Ŋwasi ti waê nan am kêŋ têtŋ yac, nan kêpiŋ bu tap aŋela dau si sa.

<sup>8</sup>Ma am kêŋ gêtŋ honj sêsôc yac ŋapu.

[BW 8:4-6]

Yom nanj sôm bu Anötö kêŋ gêtŋ honj sêsôc yac ŋamalac ŋapu, nanj hêganônj gêtŋ honj nanj Anötö kêŋ. Tigeŋ kwahic dec dalic gitôm gêtŋ honj sêsôc yac ŋapu su dom. <sup>9</sup>Magoc yac dalic Yisu, nanj Anötö kêŋ sip nom meŋ, dec hu ndê waê nanj hôc gêlêc aŋela si su, nanj sinj, ma meŋ ti ŋamalac. Ma inj mbac ndu tu lau honj si sac-nga, kêkuc Anötö ndê lêŋ êmwasiŋ lau-nga, dec Anötö uŋ inj sa tiyham, ma kêŋ waê ti ŋawasi atu têtŋ inj. <sup>10</sup>Bu Anötö tac whiŋ bu êmasaŋ lêŋ bu lau daêsam sêti inj atungaci ti atuwêi, ma sêtap inj ndê ŋawasi sa. Ma lêŋ dau ŋandô sa bocdec bu, Yisu ti ŋamalac ma hôc ŋandê atu e mbac ndu. Ma ŋalêŋ dinaŋ Anötö gêlic inj gitôm solop bu ti ŋadau nem lau si-nga. Anötö kêmasaŋ gêtŋ honj, ma gêtŋ honj sêmbo tu inj-nga, ma bocdinaŋ lêŋ kaiŋ dinaŋ gic inj ŋawaê solop.

<sup>11</sup>Yisu kêkuc lêŋ dinaŋ bu kôm lau sêti dabuŋ, ma lau nanj sêti dabuŋ kwahic dec sêsam Anötö bu ŋac si Damba sêwhiŋ inj. Tu dinaŋ-nga Yisu maya dau dom bu sam ŋac bu inj ndê asii ti lhuwêi. <sup>12</sup>Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Aô oc wahoc am nem waêm asê têtŋ aô neŋ asidôwai ti lhuwêi,

ma wanem wê wampiŋ am-nga yêc gôlôwac dabuŋ aŋgô-nga. [BW 22:22]

<sup>13</sup>Ma yom danj tiyham sôm:

Aô oc wakêŋ whiŋ Anötö.

[Ais 8:17]

Ma danj tiyham yêc bocdec bu:

Alic aô dec galhac gawhiŋ balêkoc nanj Anötö kêŋ têtŋ aô.

[Ais 8:18]

<sup>14</sup>Balêkoc nanj Yisu sôm yom dinaŋ hêganônj ŋac, nanj ŋamalac ti dac ma ŋamsôm. Tu dinaŋ-nga dec inj ti ŋamalac gitôm ŋac, ma mbac ndu gitôm ŋamalac. Ma inj ndê mbac ndu ma tisa akêŋ lau batê-nga ŋa-ŋahu andô, nanj bu ku Sadaŋ, nanj ti ŋaclai dambac ndu-nga ŋadau, nanj dulu. <sup>15</sup>Ma lau nanj sêtôc dambac ndu e gêtŋ dau kôm ŋac sêmbo sêtôm lau nanj sêndôc gapocwalô ŋapan, nanj Yisu ndê gwelerj dinaŋ kêgapwêc ŋac su.

<sup>16</sup>Gêtŋ dau tôc dau yêc awê bu inj kôm tu bu nem aŋela sa-nga dom, magoc inj kôm bu nem Abraham ndê wakuc sa. <sup>17</sup>Ŋalêŋ tigeŋ yêc bu Yisu nem inj ndê asii ti lhuwêi nom-nga sa ŋapep, ma nem akiŋ ŋac yêc Anötö aŋgô-nga gitôm dabuŋsiga ŋayham nanj tôm bu tawalô ŋac, ma tôm bu êmasaŋ lêŋ bu Anötö suc ŋac si sac kwi-nga. Ma ŋalêŋ dau bocdec, têtŋ ndoc inj mbo nom, nanj inj ti ŋamalac ma mbo gitôm ŋac, ma kêsahê gêtŋ honj gitôm ŋac sêŋsahê. <sup>18</sup>Bu inj dau kêsahê ŋawapac lêtôm-nga su, ma tu dinaŋ-nga inj gitôm bu nem yac lau nom-nga sa têtŋ ndoc lêtôm tap yac sa.

### 3

#### *Yisu ndê waê hôc gêlêc Moses ndê su*

<sup>1</sup>Bocdinaŋ aneŋ asidôwai dabuŋ, nanj datap Anötö ndê galem undambê-nga sa dawhiŋ dauŋ, akôc gauc pi Yisu. Inj têtŋ yac meŋ gitôm aposel gêm Anötö aŋgô, ma ti yac neŋ †dabuŋsiga atu nanj kalhac Anötö aŋgô-nga tu yac-nga, tôm yom nanj yac dakêŋ whiŋ ti dahoc asê. Kwahic dec aô bu wasôm têtŋ mac bu akêŋ inj lhac nem gauc ŋamata. <sup>2</sup>Anötö kêyalin Yisu sa ma inj gêm ndê gwelerj ŋapep e gic dabiŋ, tôm Moses gêm inj ndê gwelerj ma gêm akiŋ Anötö ndê lau Israel-nga ŋapep eŋ. <sup>3</sup>Magoc Anötö po Yisu ndê waê sa hôc gêlêc Moses ndê su, ma tu dinaŋ-nga dec akêŋ Yisu lhac nem gauc ŋamata. Ŋalêŋ tigeŋ, yac

datoc ñamalac nanj kwê andu, nanj sa hôc gêlêc andu nanj inj kwê, nanj su. <sup>4</sup> Bu andu danj dau kwê dau dom, ñamalac kwê-nga mbo. Magoc gêñ honj ñahu, nanj Anötö dau.

<sup>5</sup> Moses kôm inj ndê gwelenj honj ñapep mbo Anötö ndê lau Israel-nga ñalôm, ma hoc yom asê gwananj pi gêñ nanj tiñambu Anötö oc tôc tiawê. Inj kôm gwelenj dau gitôm Anötö ndê ñgac akinj ñambwa. <sup>6</sup> Magoc Kilisi inj Anötö ndê Atunğac solop, ma kôm ndê gwelenj ñapep ma yob Anötö ndê lau gitôm ñac si ñagôlônj. Ma yac bu dasap neñ dakêñ whinj dôñ ñanğa ti neñ ñalôm pêñ dôñ, ma mayanj daunj dom pi mwasinj nanj tanjkwê bu datap sa tu Yisu-nga, dec yac oc dati Anötö ndê lau solop.

*Puc dasap neñ dakêñ whinj dôñ-nga*

<sup>7</sup> Tu dinanj-nga dec akôc gauc ñapep pi yom nanj Ñalau Dabunj sôm, nanj sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anğô Anötö awha, <sup>8</sup> nanj ayob bu asôñ danjamsunj ahuc têtñ inj dom, tôm lau Israel-nga sêkôm têtñ ndoc sêtap lêtôm sa, ma sêli dau sa têtñ inj yêc gameñ sawa. <sup>9</sup> Yêc dinanj mac apami sêlic gêñ dalô nanj aô gakôm têtñ ñac gitôm yala 40, tigenj sêtec aô ma sêñsahê aô ñapanj ña ñac si mêtê sac.

<sup>10</sup> Tu dinanj-nga dec aô atac ñandê têtñ lau têtñ dinanj-nga, ma gasôm têtñ daunj, “Ñac si ñalôm ñadandi ñapanj, ma sêsap aô dôñ dom. Ma sêsa aneñ lêtñ dom.”

<sup>11</sup> Ma tu aneñ atac ñandê-nga dec kamatinj yom tidônj bocdec bu, “Ñac oc sêtap têtñ nanj aô kayalinj sa tu sêñwhañj dau-nga, nanj sa dom.” *[BW 95:7b-11]*

<sup>12</sup> Bocdinanj aneñ asidôwai, mac tigenj-tigenj ayob daôm bu mêtê sac êñgalôm nem ñalôm e akêñ whinj gwalec, ma akac daôm su yêc Anötö Tali Ñadau dom.

<sup>13</sup> Anğilí nem asidôwai honj bu sêsap lêtñ gitêtñ dôñ ma sêyob dau têtñ mêtê sac, bu kôm ñac si danj ndê ñalôm ñadandi sa e inj hu Anötö ti ndê lêtñ sinj dom. Akôm bocdinanj tôm bêc honj, bu Anötö kêtñ ñasawa têtñ yac bu dasôc inj ndê yom ñapu têtñ têtñ kwahic dec-nga. <sup>14</sup> Bu têtñ têtñ yac dakêñ whinj tiwakuc, nanj dalhac ñanğa ma tanjkwê Yisu ti dakêñ whinj inj ti neñ ñalôm sambuc. Magoc yac bu dakôm bocdinanj dom e dahu nom dindec sinj, dec oc tôm dom bu dawêkainj Anötö ndê mwasinj atu, nanj gic lau nanj sêti Kilisi ndê, nanj ñawaê. <sup>15</sup> Gauc nem yom nanj Anötö sôm bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anğô Anötö awha, nanj ayob bu asôñ danjamsunj ahuc têtñ inj dom, tôm lau Israel-nga sêkôm têtñ ndoc sêli dau sa têtñ inj. *[BW 95:7b-8]*

<sup>16</sup> Anğô su nanj! Lau nanj sêñğô Anötö awha magoc sêli dau sa têtñ inj, ñac asa? Ñac lau nanj Moses wê ñac sêsa akêñ gameñ Isip-nga sêmeñ. <sup>17</sup> Ma lau nanj Anötö tac ñandê têtñ ñac gitôm yala 40, ñac asa? Ñac lau nanj sêkôm sac ñapanj, ma sêmbac ndu sêyêc gameñ sawa. <sup>18</sup> Ma lau bocke dec Anötö kêmatinj yom tidônj pi ñac, ma sôm bu ñac oc sêtap têtñ nanj inj kêtñalinj sa tu sêñwhañj dau-nga, nanj sa dom? Inj sôm yom dinanj hêganônj lau nanj danjapêc têtñ inj. <sup>19</sup> Yom dau tôc tiawê têtñ yac bu ñac sêtôm dom bu sêtap inj ndê têtñ sêñwhañj dau-nga sa, ñahu bu ñac sêkêñ whinj dom.

## 4

*Anötö oc kêtñ lau sêkêñ whinj-nga sêñwhañj dau*

<sup>1</sup> Yom nanj Anötö gic bata pi têtñ tu inj ndê lau sêñwhañj dau-nga, nanj gacgeñ yêc. Tu dinanj-nga dayob daunj ñapep bu Anötö lîc yac honj datôm bu datap

mwasin̄ dau sa, ma yac neŋ daŋ so gêŋ dau dom. <sup>2</sup> Bu ŋawaê ŋayham pi gêŋ naŋ Anötö gic bata, naŋ yac daŋgô su, gitôm aban̄i Israel-ŋga sêŋgô yom naŋ in̄ gic bata têtŋ ŋac. Ŋac sêŋgô, magoc sêkêŋ whin̄ dom, ma bocdinaŋ yom dau gêm ŋac sa dom. <sup>3</sup> Bu yac lau naŋ dakêŋ whin̄, naŋ datôm bu datap Anötö ndê mwasin̄ taŋwhan̄ dauŋ-ŋga sa, magoc lau naŋ sêkêŋ whin̄ dom, naŋ oc sêso, tôm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tu aneŋ atac ŋandê-ŋga dec kamatin̄ yom tidôn̄ bocdec bu, “Ŋac oc sêtap têm naŋ aô kayalin̄ sa tu sêŋwhan̄ dau-ŋga, naŋ sa dom.” [BW 95:11]

Têm dau Anötö kêmatin̄ tidôn̄ têtŋ ndoc in̄ kêŋ undambê ti nom, ma gic dabin̄ gêŋ hoŋ. <sup>4</sup> Bu yêc Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ sêto yom daŋ pi bêc ti-7-ŋga bocdec bu:

Têtŋ bêc ti-7-ŋga Anötö ndê gwelen̄ hoŋ pacndê, ma in̄ kêwhan̄ dau. [Gen 2:2]

<sup>5</sup> Ma in̄ sôm yom pi lau daŋgapêc, tôm yom naŋ gato yêc ŋahô-ŋga su, naŋ yêc bocdec bu:

Ŋac oc sêtap têm naŋ aô kayalin̄ sa tu sêŋwhan̄ dau-ŋga, naŋ sa dom. [BW 95:11]

<sup>6</sup> Bocdinaŋ Anötö ndê mwasin̄ taŋwhan̄ dauŋ-ŋga gacgeŋ yêc tu bu lau têm kwahic dec-ŋga sêtap sa-ŋga. Anötö gic bata mwasin̄ dau têtŋ aban̄i Israel-ŋga, ma sêŋgô ŋawaê ŋayham pi gêŋ dau, magoc sêtap sa dom, ŋahu bu ŋac daŋgapêc têtŋ in̄. <sup>7</sup> Ma tiŋambu yala daêsam giŋga su, goc Anötö sôm ndê yom sa Kin̄ Dawid whasuŋ, tôm gato su bocdec bu:

Acsalô lec mac bu aŋgô Anötö awha, naŋ ayob bu asôn̄ daŋamsuŋ ahuc têtŋ in̄ dom. [BW 95:7b-8]

Gêŋ dau tôte asê bu Anötö kêmatin̄ têm wakuc bu lau sêŋgô in̄ awha ma sêsôc ŋapu, dec sêtap in̄ ndê mwasin̄ sêŋwhan̄ dau-ŋga sa. Ma têm dau, in̄ bêc dau dindec.

<sup>8</sup> Yom hoŋ dinaŋ hêganôn̄ têm naŋ Josua wê aban̄i Israel-ŋga sêsôc gameŋ Kanan-ŋga si dom. Bu bocdinaŋ, dec Anötö oc sôm yom tiŋambu, pi têm daŋ tiyham tu dakêŋ daŋaŋ in̄ ndê awha-ŋga lec dom. <sup>9</sup> Tu dinaŋ-ŋga taŋyalê bu Anötö ndê lau si têm sêŋwhan̄ dau-ŋga gacgeŋ yêc, tôm bêc ti-7-ŋga naŋ Anötö dau kêwhan̄ dau. Ma yac lau têm kwahic dec-ŋga datôm bu datap têm dau sa.

<sup>10</sup> Bu asa naŋ tap Anötö ndê mwasin̄ êŋwhan̄ dauŋ-ŋga sa, naŋ kêwhan̄ dau yêc in̄ dau ndê gwelen̄,\* tôm Anötö dau kêwhan̄ dau têtŋ ndoc in̄ ndê gwelen̄ kêŋ undambê ti nom-ŋga pacndê. <sup>11</sup> Tu dinaŋ-ŋga dec taŋsahê ŋaŋga bu datap mwasin̄ dinaŋ sa, ma dayob dauŋ ŋapep bu yac neŋ daŋ daŋgapêc têtŋ Anötö ndê yom, ma peŋ tôm aban̄i Israel-ŋga dom.

<sup>12</sup> Yac datôm dom bu taŋsau Anötö. Bu in̄ ndê yom in̄ gitôm gêŋ tali, ma kôm gwelen̄ ti ŋaclai mbo. Yom dau in̄ ŋamata hôc gêlêc bien̄ ŋamata daŋga lu-lu su, naŋ gitôm bu kuŋ yac ma sê yac neŋ ŋalôm ŋagêŋ hoŋ kic-kic. Ma ŋalêŋ tigen̄ Anötö ndê yom gitôm bu êŋsahê yac neŋ gauc ti gêŋ hoŋ naŋ yêc yac neŋ ŋalôm ma kôm gwelen̄ pi yac neŋ gatun̄. <sup>13</sup> Gêŋ nom-ŋga me undambê-ŋga daŋ oc tôm bu sin̄ dau têtŋ Anötö dom. Kwahic dec in̄ gêlic gêŋ hoŋ yêc awê eŋ, ma têtŋ têm ŋambu-ŋga yac tigen̄-tigen̄ oc dalhac in̄ aŋgô-ŋga bu dawhê gêŋ hoŋ naŋ dakôm, naŋ sa têtŋ in̄.

\* **4:10:** Lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn̄ lau sêmbac ndu ma sêŋwhan̄ dau yêc gwelen̄ nom-ŋga lec dom. In̄ hêganôn̄ lau naŋ sêtap Anötö ndê mwasin̄ nem ŋac si-ŋga sa, ma sêŋyalê bu in̄ gêlic ŋac tôm lau gitêŋ tu ŋac si sêkêŋ whin̄-ŋga. Bocdinaŋ sêŋwhan̄ dau yêc gwelen̄ naŋ ŋac dau sêkôm muŋ-ŋga, naŋ sêŋsahê bu sêti lau gitêŋ ŋa ŋac dau si licwalô, ma ŋa lêtŋ yomsu-ŋga.

### *Yisu ti yac neŋ dabuŋsiga atu*

<sup>14</sup> Yac neŋ dabuŋsiga atu mbo, naŋ Yisu, Anötö Atu dau. In pi undambê gi su ma kalhac Anötö aŋgô-ŋga. Bocdinaŋ in ŋayham bu yac gauc nem in ŋapaŋ tu bu puc yac dôŋ ma dasap yom ŋandô naŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga sêhoc asê pi Kilisi, naŋ dôŋ ŋaŋga. <sup>15</sup> Bu yac neŋ dabuŋsiga atu kêsahê létôm ti saê hoŋ tôm yac taŋsahê, magoc in kôm sac daŋ dom. Bocdinaŋ dec in gitôm andô bu tawalô yac ma nem yac sa. <sup>16</sup> Tu dinaŋ-ŋga datigasuc yac neŋ mwasin ŋadau Anötö ti neŋ atac pa su, tu bu datap in ndê tawalô sa-ŋga, ma tu datap in ndê mwasin sa bu puc yac dôŋ têŋ têm bocke naŋ létôm me saê tap yac sa.

## 5

### *Yom pi dabuŋsiga nom-ŋga*

<sup>1</sup> Lau Israel-ŋga sêŋyaliŋ lau sa sêti si dabuŋsiga atu-tu bu sênem akiŋ Anötö sênem ŋac aŋgô, ma bu sêkêŋ da tidau-tidau ma da ya ô lau si sac ŋagêyô-ŋga. Ma ŋgac bocke naŋ sêŋyaliŋ in sa ti dabuŋsiga atu, naŋ ŋamalac gitôm in ndê asidôwai Israel-ŋga. <sup>2</sup> In ndê gauc ti licwalô gitôm ŋac si, ma bocdinaŋ in gitôm bu tawalô ti kôm mêtê malô têŋ lau gauc pôc ma lau naŋ sêŋkuc Anötö ndê lêŋ ŋapep dom. <sup>3</sup> Ma tu in gitôm in ndê asidôwai nom-ŋga, dec in gic waê bu kêŋ da ya ô dau ndê sac ŋagêyô, ma tu lau si-ŋga bocdinaŋ. <sup>4</sup> Gwelen dabuŋsiga-ŋga in gwelen tiwaê, ma oc tôm dom bu ŋamalac daŋ kôc gwelen dau sa tôm in dau ndê atac whiŋ. Anötö bu êŋyaliŋ in sa tôm in kêgalêm ti kêyaliŋ Aron sa, dec oc tôm bu in ti dabuŋsiga atu.

### *Kilisi ndê gwelen dabuŋsiga-ŋga*

<sup>5</sup> Ŋalêŋ tigen Kilisi po dau sa bu ti dabuŋsiga atu dom. Magoc Anötö dau kêyaliŋ in sa, ma sôm yom têŋ in, tôm sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neŋ atuŋgac solop, ma aô gati am Damam. [BW 2:7]

<sup>6</sup> Ma Anötö ndê yom daŋ tiyham naŋ sôm têŋ Kilisi bocdec bu:

Am dabuŋsiga mbo ŋapaŋ-ŋga, naŋ kêkuc dabuŋsiga atu Melkisedek.\* [BW 110:4]

<sup>7</sup> Têŋ ndoc Yisu meŋ mbo nom tôm ŋamalac, naŋ in teŋ mbec daêsam ti tasulu, ma mbwêc awha atu têŋ Anötö, naŋ ndê ŋaclai yêc tôm bu êŋgaho in su yêc ŋandê dambac ndu-ŋga. Ma tu in toc Anötö sa ma sôc in ndê yom hoŋ ŋapu-ŋga, dec Anötö kôc in ndê mbec sa. <sup>8</sup> Yisu in Anötö ndê Atu yomandô, tigen in meŋ ti ŋamalac, ma ŋandê naŋ in hôc dec kêdôhôn in pi lêŋ daŋaŋ wambu Anötö-ŋga. <sup>9</sup> Lêŋ dinaŋ gic dabiŋ in bu ti lau naŋ daŋga wambu in, naŋ si ŋahu sêtap Anötö ndê mwasin nem ŋac si, ti sêndôc tali ŋapaŋ-ŋga sa. <sup>10</sup> Ma bocdinaŋ dec Anötö kêyaliŋ in sa ti lau si dabuŋsiga atu, naŋ kêkuc Melkisedek.

### *Dayob daun bu dakêŋ whiŋ tôm balêkoc dedec ŋapaŋ dom*

<sup>11</sup> Yom daêsam yêc tu yac asôm pi Melkisedek lu Kilisi-ŋga, magoc yac alic bu mac nem daŋamsuŋ kwa ŋaŋga, ma oc tôm dom bu mac aŋyalê yom dau ŋapep. <sup>12</sup> Bu mac akêŋ whiŋ ŋasawa baliŋ su, ma oc tôm bu mac andôhôn yom ŋandô pi Kilisi têŋ lau ŋatô. Magoc mbasi. Mac nem gauc sa dom pi Anötö

\* 5:6: Aron ti lau Israel-ŋga si dabuŋsiga hoŋ sêsa akêŋ Liwai ndê ton, magoc Yisu sa akêŋ Juda ndê ton kêkuc in apangac Kiŋ Dawid. Melkisedek bocdinaŋ in sa akêŋ Liwai ndê ton dom. In Kiŋ Salem-ŋga (alic Gen 14:18), magoc Anötö sam in bu Anötö ŋaclai ti Ŋawasi Ŋadau ndê dabuŋsiga. Tu dinaŋ-ŋga dec ŋgac naŋ to Hibru sam Yisu bu dabuŋsiga kêkuc Melkisedek.

ndê yom nanj sêndôhônj têtj lau sêkêj whinj-nga wakuc, ma tu dinanj-nga mac apônda lau bu sêndôhônj mac tiyham. Mac atôm balêkoc dedec nanj sênôm su njanj, ma sêtôm dom bu sênej gö me bockoc. <sup>13</sup> Ma lau nanj sêtôm balêkoc dedec nanj sênôm su njanbwa, nanj sêtôm dom bu sênjalê mêtê bocke inj mêtê gitêj me mêtê sac. <sup>14</sup> Magoc lau nanj sêsap Anötö ndê yom dôj ma sêndôhônj njanj, nanj sêtôm bu sênjalê njanham ma sac, ma sêtôm lau atu-tu nanj sênej gêj danenj-nga njannga.

## 6

<sup>1-2</sup> Gauc nem yom pi Kilisi nanj tandôhônj têtj lau nanj sêkêj whinj tiwakuc. Tandôhônj njan bu sênem si nalôm kwi, ma sêhu mêtê sac nanj gic waê bu sêninja, nanj sinj, ma sêkêj whinj Anötö. Tandôhônj njan pi busanjgu ma pi mêtê dakêj amanj sac lau-nga, yom datisa akêj lau batê-nga, ma yom pi Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, nanj inj oc kic njan si yom pi gamenj bocke bu sêndôc njanj-nga. Magoc yom honj dinanj gic lau sêkêj whinj-nga wakuc njanwê, ma aô tac whinj bu dasôm yom kainj dinanj njanj dom. Aô tac whinj bu dalom yom nanj gic lau sêkêj whinj njannga-nga njanwê. <sup>3</sup> Ma Anötö bu lic njanham, dec yac oc dakôm bocdinanj.

### *Puc dahu nenj dakêj whinj sinj dom-nga*

<sup>4</sup> Njanmalac nanj bu kêtj whinj Yisu, magoc tinjambu puc dômbwê inj, nanj dec oc njalêj njawapac bu danem inj kwi tiyham. Yomandô. Asa nanj kêyalê Kilisi ndê njawê njanham tidônj su, ma tap mwasinj undambê-nga sa, ma kôc Njalau Dabunj su, <sup>5</sup> ma njêô Anötö ndê yom ma kêsahê bu yom njanham, ma gêlic Anötö ndê njac lai atu nanj inj oc tôc tiawê têtj têtj njanbu-nga, <sup>6</sup> magoc tinjambu tec gêj honj dinanj ma hu ndê kêtj whinj sinj, dec oc njalêj njawapac bu danem inj kwi tiyham. Bu inj kêsahê mwasinj honj dinanj su, magoc tinjambu puc dômbwê, nanj tôm inj dau bu ndic Anötö ndê Atu pi a gicso tidim tilu-nga, ma su inj susu yêc lau honj angô-nga. Ma tu dinanj-nga dec inj gic waê bu njannga.

<sup>7</sup> Njanmalac nanj kêsahê Anötö ndê mwasinj tidau-tidau, ma sa ndê lêtj kêkuc Anötö ndê atac whinj, nanj gitôm ôm nanj u gic sip njanj e gêm njandô njanham tu njadau-nga. Anötö oc nem mbec njanmalac kainj dinanj. <sup>8</sup> Ma ôm nanj u gic sip njanj, magoc kwanj njakwa-njakwa njanbwa hôt ahuc, nanj ôm njadau oc lic bu nom sac, ma pucho inj bu tisac, ma kêtj ya nenj su.

<sup>9</sup> O yac mba lau atac whinj-nga, yac asôm yom dinanj bu akêj puc mac, magoc yac akêj whinj bu mac oc asa nem lêtj njapej, ma akôm mêtê nanj gic lau nanj sêtap Anötö ndê mwasinj nem njan si-nga sa su, nanj njawê. <sup>10</sup> Bu Anötö kôm mêtê gitêj enj, ma gwelenj nanj mac akôm njanj am inj angô, tu bu anem akinj lau dabunj, ma atôc nem atac whinj njan-nga asê, nanj inj oc tôm dom bu ênjlinj sinj. <sup>11</sup> Yac atac whinj bu mac lau tigenj-tigenj asap nem lêtj njanham dinanj dôj njanj. Akôm bocdinanj e mac nem têtj ambo nom-nga pacndê, dec mac oc atap mwasinj atu nanj mac akêj batam ambo, nanj sa. <sup>12</sup> Yac atec bu mac lic njakam sa e mac nem akêj whinj njandô mba. Akôm gauc pi lau nanj sêlhac ti atac lu-lu dom, ma sêsap si sêkêj whinj dôj e sêtap mwasinj atu nanj Anötö gic bata têtj njan, nanj sa. Anjuc lau kainj dinanj si lêtj, bu inj dôhônj njanham.

### *Yom nanj Anötö gic bata, nanj tidônj su*

<sup>13</sup> Gauc nem yom nanj Anötö gic bata têtj Abraham. Anötö puc yom dau dôj nj inj dau ndê njê, njahu bu njê danj nanj hôt gêlêc inj ndê njê su, nanj yêc dom. Inj gic bata yom têtj Abraham, tôm sêto yêc bocdec bu:



14 Yomandô aô wanem mbec am, ma wakôm am nem wakuc sêrsôwec sêti daésam ñandô. *[Gen 22:17]*

15 Ma tinjambu Abraham kalhac ti atac lu-lu dom, ma hôñ yom dau ña-ñandô e in tap sa.

16 Mac anyalê lau nom-nga si lêñ sêmatin yom tidôñ-nga. Nac oc sêta ñamalac nan ndê ñaclai hôc gêlêc ñac dau si su, nan ndê ñaê asê tu bu sêpuc si yom dôñ-nga. Ma ñalêñ dinan oc tòm dom bu ñamalac dan sêô ñac si yom me sêser su.

17 Ma ñalêñ tiger Anötô puc yom nan in gic bata têñ Abraham, nan dôñ ña in dau ndê ñaê. Nahu bu in bu tóç asê têñ yac lau nan dawêkain yom nan in gic bata têñ Abraham, nan ña-ñandô, bu in gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi pi lêñ nan in gic bata tu êmwasiñ yac-nga. 18 Nalêñ dinan Anötô gic bata yom, ma puc yom dau dôñ. In gitôm dom bu ser gêñ lu dinan su, me êñsau yac. Ma bocdinañ yom dau gitôm bu puc yac lau nan datêñ Anötô ta, ma tankwê in bu nem yac sa, nan dôñ. Dalhac ñannga, ma dahôñ ñandô ñayham nan dakêñ batan dambo, nan ti atac pa su.

19-20 Ñandô ñayham nan dakêñ batan dambo, nan nahu Yisu Kilisi. Ma yac nerñ dakêñ batan in gitôm anga ñadehe nan ndôc ten, ma ten yac dôñ dalhac ten. Ma po anga-nga sô yac dôñ tam damin Yisu. Ma tòm lau Israel-nga si dabuñsiga ñamata-nga sip po balin jambu-nga yêc Anötô ndê lôm dabuñ bu sôc Nalôm Dabuñ Andô ndi, dec Yisu mun yac pi undambê gi su, ma kalhac Anötô anğô-nga gitôm yac nerñ dabuñsiga atu. Bu in ti yac nerñ dabuñsiga nan kêkuc Melkisedek, ma in oc mbo ñapan.

## 7

### *Yom pi dabuñsiga atu Melkisedek*

1 Melkisedek in Kin Salem-nga, ma Anötô, Ñaclai ti Nawasi Naudau ndê dabuñsiga atu. In tap Abraham sa ma gêm mbec in têñ ndoc Abraham ku kin nan sêñgaho in nêsip Lot su, nan dulu, ma kêsêlêñ bu mbu têñ in ndê gamer ndi. 2 Ma Abraham whê wapa nan in kêgaho su yêc kin dinan amba, nan kôc gi ton amanlu, dec kêñ ton dan têñ Melkisedek, ma in dau kôc ton 9. Naê Melkisedek nahu bu Kin Lêñ Gitêñ-nga, ma ñaê Kin Salem-nga nahu bu Kin Yom Malô-nga. 3 Yêc Anötô ndê yom nan sêto yêc, nan datap yom dan sa pi Melkisedek dinda me damba me apai si ñadênan dom. Ma datap yom dan sa pi in ndê bêc dinda kôc in-nga me bêc mbac ndu-nga dom. Magoc tòm Anötô ndê Atu nan mbo ñapan, ma in ndê têm oc pacndê dom, nan dalic Melkisedek gitôm dabuñsiga mbo ñapan-nga.

### *Melkisedek hôc gêlêc lau dabuñsiga akêñ Liwai ndê ton, nan su*

4 Alic gêñ nan tóç asê bu Melkisedek in dabuñsiga ti waê atu. Abraham in lau Israel-nga hon si damba, magoc in toc Melkisedek sa têñ ndoc in whê wapa nan in kêgaho su yêc ñacyo amba, nan kôc gi ti ton amanlu, ma kêñ ton dan têñ in. 5 Ma gauc nem lau akêñ Liwai ndê ton, nan sêti dabuñsiga. Lau Liwai dau, ti lau Israel-nga hon sêsa akêñ Abraham, magoc ñac si yomsu dan sôm tidôñ bu lau Liwai si asidôwai sêwhê si gêñ kôc ndi ton amanlu, ma sêkêñ ton dan têñ lau Liwai. 6 Magoc Melkisedek, nan sa akêñ Liwai ndê ton dom, nan kôc wapa ton dan yêc ñac hon apangac Abraham, ñgac nan Anötô kêmatin pwac whin in. Ma tinjambu Melkisedek gêm mbec Abraham. 7 Ma yac hon tanjalê bu ñamalac nan gêm mbec lau ñatô, nan ndê waê hôc gêlêc lau nan in gêm mbec, nan si su. 8 Ma alic su nan. Lau dabuñsiga akêñ Liwai ndê ton sêkôc

wapa toj danj yêc ñac si asidôwai Israel-nga, magoc ñac sêmbac ndu. Magoc Melkisedek kôc wapa toj danj yêc ñac hoj si apanjag Abraham, ma datap yom danj sa pi Melkisedek ndê bêc mbac ndu-nga yêc Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj dom. <sup>9</sup> Ma gêj danj whij. Liwai ndê lau wakuc nanj sêti dabuñsiga ma sêkôc wapa toj danj yêc lau Israel-nga, nanj oc tòm bu dasôm bu ñac dau sêtoc Melkisedek sa, ma sêkêj wapa toj danj têj inj. Nahu bu lau Liwai si apanjag Abraham kênj wapa toj danj têj Melkisedek gêm ñac hoj anjô. <sup>10</sup> Bu têj tèm Melkisedek tap Abraham sa, nanj Liwai dau yêc Abraham ndê dac dôj yêc.

*Yisu ndê gwelenj dabuñsiga-nga hóc gêlêc lau Liwai si su*

<sup>11</sup> Aron ma lau hoj akêj Liwai ndê toj nanj sêti dabuñsiga Israel-nga, nanj si sakinj nahu yêc pwac akwa yomsu-nga. Magoc sakinj dau gitôm dom bu ndic dabinj Anötö ndê lau. Tu dinanj-nga dec Anötö kênj Yisu ti dabuñsiga nanj ndê sakinj kêkuc lau Liwai si dom, magoc kêkuc Melkisedek ndê. <sup>12</sup> Anötö kênj sakinj wakuc ô lau Liwai si, ma bocdinañ dec inj gic waê bu kênj yomsu wakuc bu puc sakinj wakuc dau dôj. <sup>13</sup> Bu Yisu, nanj yom dindêc hêganôj, nanj sa akêj Liwai ndê toj dom. Inj sa akêj lau Israel-nga si toj danj dau-nga, nanj si danj ti dabuñsiga dom. <sup>14</sup> Mba. Yac tanyalê su bu yac neñ Pômdau sa akêj Juda ndê toj. Ma Moses to yom danj nanj hêganôj lau akêj Juda ndê toj bu sêti dabuñsiga-nga lec dom. <sup>15</sup> Magoc Yisu ti dabuñsiga kêkuc Melkisedek, dec tôc asê tiawê bu inj dabuñsiga pwac wakuc-nga. <sup>16</sup> Yisu ti dabuñsiga kêkuc yomsu nanj kênj gwelenj dau têj Liwai ndê wakuc tawasê, nanj dom. Magoc inj ti dabuñsiga tu ñaclai mbo tali ñapanj-nga nanj Anötö kênj têj inj-nga. <sup>17</sup> Bu Anötö ndê yom whê gêj dau sa, tòm sêto yêc bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo ñapanj-nga, kêkuc dabuñsiga atu Melkisedek. [BW 110:4]

<sup>18</sup> Bocdinañ yomsu akwa nanj hêganôj lau Liwai si gwelenj dabuñsiga-nga, nanj Anötö señ su. Nahu bu yomsu dau ndê ñanja mba, ma tòm dom bu nem lau danj sa. <sup>19</sup> Yomandô. Sakinj pwac akwa-nga dinanj gic dabinj gêj danj me kôm tisolop su dom. Magoc Kilisi ndê sakinj dabuñsiga-nga hóc gêlêc sakinj akwa dinanj su, ma gêm ñandô ñayham tu dakêj batanj-nga, ma ti lêj datigasuc Anötö-nga.

<sup>20</sup> Ma Anötö sôm tidôj bu Yisu oc ti dabuñsiga bu mbo ñapanj. Inj kêmatinj yom bocdinañ pi lau dabuñsiga nanj sêsa akêj Liwai ndê toj, nanj dom.

<sup>21</sup> Magoc inj kêmatinj yom têj Yisu, tòm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm yom tidôj su, ma inj oc señ yom dau su dom. Yom dau bocdec bu, “Am dabuñsiga mbo ñapanj-nga.” [BW 110:4]

<sup>22</sup> Bocdinañ Anötö kêmatinj pwac wakuc nanj hóc gêlêc pwac akwa su. Ma inj sôm yom tidôj pi Yisu, dec kâyaliñ inj sa ti pwac wakuc dau ñadau.

<sup>23</sup> Dabuñsiga daêsam sem gwelenj sêmba pwac akwa ñapu, nahu bu danj bu mbac ndu, nanj danj oc kôc inj ndê mala. <sup>24</sup> Magoc Yisu ndê gwelenj dabuñsiga-nga oc yêc ñapanj, nahu bu inj mbo tali ñapanj. <sup>25</sup> Ma bocdinañ lau nanj sêtigasuc Anötö tu inj-nga, nanj Yisu gitôm andô bu nem ñac si. Nahu bu inj mbo tali ñapanj, ma tòm bu nem ñac awha têj Anötö.

<sup>26</sup> Gauc nem yac neñ dabuñsiga atu Yisu. Inj dabuñ, inj ndê giso mbasi, inj ndê lêj ñawasi enj, ma Anötö toc inj sa hóc gêlêc lau sac nom-nga ma kôc inj sa pi undambê gi. Tu dinanj-nga dec inj ðdabuñsiga ñayham solop, ma gitôm andô bu nem yac sa. <sup>27</sup> Dabuñsiga nom-nga h onj sêkêj da ya tu sac-nga tòm bêc hoj. Sêkêj tu ñac dau si sac-nga munj, goc sêkêj tu lau ñatô si-nga kêkuc.

Magoc Yisu in bocdinaŋ dom, bu in dau ndê sac mbasi, ma in kêŋ dau ti da tu lau si sac-nga dim tigen enj. <sup>28</sup> Bu Moses ndê yomsu kêyalin lau sa sêti lau Israel-nga si dabuŋsiga atu-tu, naŋ sêpônda gauc ti licwalô, tôm ɲac si asidôwai nom-nga. Magoc Yisu, naŋ tinambu Anötô sôm yom tidôŋ dec kêyalin in sa ti yac neŋ dabuŋ-siga, naŋ Anötô dau ndê Atu. Ma i ɲ gic dabin Anötô ndê lêŋ nem yac si-nga, dec ti dabuŋsiga ɲayham andô, naŋ oc mbo ɲapaŋ.

## 8

### *Yisu in dabuŋsiga pwac wakuc-nga*

<sup>1</sup> Yom hoŋ naŋ yac asôm, naŋ ɲahu bocdec. Yac neŋ †dabuŋsiga atu mbo, naŋ ndôc Anötô ɲawasi ti ɲaclai ɲadau ndê andô-nga yêc undambê. <sup>2</sup> Ma in gêm ndê sakin mbo lôm dabuŋ naŋ ɲamalac sêkwê, naŋ dom, magoc mbo lôm dabuŋ ɲandô naŋ Pômdau dau kwê kalhac undambê. <sup>3</sup> Dabuŋsiga atu-tu hoŋ naŋ lau Israel-nga sênyalin ɲac sa, naŋ si gwelen bu sêkêŋ da danje ti da ya ô sac-nga. Tu dinaŋ-nga dec Yisu, naŋ ti yac neŋ dabuŋsiga atu, naŋ gic waê bu kêŋ da bocdinaŋ. <sup>4</sup> In bu mbo nom, dec oc ti dabuŋsiga dom, bu dabuŋsiga nom-nga naŋ sêkôm gwelen sêkêŋ da-nga tôm yomsu sôm, naŋ dec sêmbo. <sup>5</sup> Ma lôm dabuŋ naŋ dabuŋsiga nom-nga sêkôm gwelen sêmbo, naŋ gitôm ɲagatu ɲambwa, naŋ gêm dôhôŋ lôm dabuŋ undambê-nga. Bu têt ndoc Moses bu kwê bac dabuŋ sa, naŋ Anötô gic atu ma whê sa têt in bocdec bu:

Yob daôm bu êmasaŋ gêt hoŋ êŋkuc ɲagatu naŋ gatôc têt am yêc Lôc Sainai.

[Eks 25:40]

<sup>6</sup> Magoc sakin naŋ Anötô kêŋ têt Yisu, naŋ hôc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakin. Bu pwac wakuc naŋ Yisu ti ɲa-ɲgac ɲalhu-nga, naŋ hôc gêlêc pwac akwa su. Ma gêt naŋ pwac wakuc gic bata bu datap sa, naŋ hôc gêlêc pwac akwa ndê su.

<sup>7</sup> Anjô su naŋ. Pwac ɲamata-nga bu ɲa-giso mbasi, dec Anötô oc gauc nem bu êmatin pwac wakuc dom. <sup>8</sup> Magoc Anötô gêlic ɲagôlin pwac akwa-nga bu gitôm dom, dec sôm yom pi pwac wakuc, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Alic su naŋ. Bêc oc meŋ sa, naŋ aô oc wamatin pwac wakuc wawhin lau Israel-nga ma lau †Juda-nga.\* <sup>9</sup> Oc tôm pwac naŋ kamatin gawhin ɲac si apai têt ndoc aô aman wê ɲac sêsa akêt gameŋ Isip-nga sêmeŋ, naŋ dom.

ɲac sêsoç aô neŋ yom pwac dinaŋ-nga ɲapu dom, ma tu dinaŋ-nga dec aô Pômdau gasôm bu wapuc dômwêt ɲac.

<sup>10</sup> Magoc têt têt pwac akwa-nga pacndê, naŋ aô Pômdau, oc wamatin pwac wakuc wawhin lau Israel-nga, naŋ bocdec bu. Aô oc wakêt neŋ yomsu sip ɲac si ɲagulu, ma wato sip ɲac si ɲalôm. Aô oc wati ɲac si Anötô, ma ɲac oc sêti aô neŋ lau.

<sup>11</sup> Têt dinaŋ, oc tôm dom bu ɲamalac dan êndôhôŋ in ndê asidôwai me lau meŋpaŋ in-nga, ma sôm têt ɲac, ‘Aɲyalê Anötô ma akôc in sa ti mac nem Pômdau.’ ɲahu bu aô neŋ lau hoŋ oc sênyalê aô, lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhin.

<sup>12</sup> Ma aô oc taŋwalô ɲac, ma wasuc ɲac si giso kwi, ma gauc nem ɲac si sac tiyham dom.”

[Jer 31:31-34]

\* **8:8:** Lau hoŋ naŋ Anötô kêyalin ɲac sa sêti in ndê, naŋ dasam ɲac bu lau Israel-nga. Magoc mun-nga sêwhê dau kôc gi toŋ lu, naŋ sêsam bu Israel ma Juda, ma toŋ tigen-tigen sênyalin dau si kin sa tu nem gôlin ɲac-nga. Alic 1 Kin 11:9-13, 31-39; 12:20-24; Ais 11:12; ma Jer 3:18.

<sup>13</sup> Anötö sam gêḡ dau bu pwac wakuc, ma ḡalêḡ dinanḡ inḡ tôte asê bu pwac ḡamata-ḡga tiakwa su. Ma gêḡ nanḡ tiakwa su, nanḡ kêḡinḡ bu hê su ninḡga.

## 9

### *Israel si lôm dabuḡ ḡasakinḡ*

<sup>1</sup> Têḡ tēm Anötö kêmatinḡ pwac ḡamata-ḡga whinḡ lau Israel-ḡga, nanḡ inḡ kêḡ yomsu pilêḡ sênem akinḡ inḡ-ḡga, ma pi ḡbac dabuḡ nanḡ sêkwê yêc nom. <sup>2</sup> ḡalôm lu sêyêc bac dabuḡ ḡalôm. ḡalôm ḡamata-ḡga sêsam bu ḡalôm Dabuḡ, ma yakainḡ ti denḡ da-ḡga ma bolom da-ḡga sêyêc ḡalôm dinanḡ. <sup>3</sup> Ma sêkêḡ po balinḡ d anḡ kêgalêḡ bu whê ḡalôm ḡamata-ḡga ma tilu-ḡga kôc. Ma ḡalôm tilu-ḡga sêsam bu ḡalôm Dabuḡ Andô. <sup>4</sup> Yêc ḡalôm tilu-ḡga, alta gol nanḡ sêkêḡ da ḡamalu ḡayham pi, ma apa pwac yomsu-ḡga sêyêc. Apa dau sêmasanḡ ḡa a, ma sêmpañ ahuc ḡa gol. Sêkêḡ lôḡ gol danḡ ti bolom mana, ma Aron ndê tôte nanḡ muḡ-ḡga ḡasili puc pi menḡ, ma hoc lu nanḡ Anötö to yomsu amanḡlu pi, nanḡ sêyêc apa pwac-ḡga dau ḡalôm. <sup>5</sup> Sêmasanḡ anḡla ḡagatu lu nanḡ sêsam bu anḡla Anötö ndê ḡawasi-ḡga, nanḡ sêlhac apa dau ḡahô. Sêmasanḡ inḡlu ḡamakê galam kêgatôc apa dau ḡampêlhu nanḡ sêsam bu Anötö ndê pônḡ suc sac kwi-ḡga, nanḡ ahuc. Ma gêḡ daêsam yêc, magoc tôm dom bu yac awhê sa yêc bapia dindêc.

<sup>6</sup> Têḡ ndoc sêmasanḡ gêḡ honḡ dinanḡ su, nanḡ dabuḡsiga sem si gwelêḡ sêsoc sêsa sêmbô ḡalôm ḡamata-ḡga tôm bêc honḡ. <sup>7</sup> Magoc ḡdabuḡsiga ḡamata-ḡga tawasê sôc ḡalôm tilu-ḡga, ma sôc tidim tigeḡ yêc yala tigeḡ ḡalôm. Ma têḡ bêc tigeḡ dinanḡ, inḡ sôc gi ma kôc dac tôteḡ, bu kêḡ ti da tu sac-ḡga. Inḡ kêḡ tu dau-ḡga, ma tu sac nanḡ Anötö ndê lau sêḡyalê dom ma sêkôm-ḡga. Inḡ bu kôc dac dom, dec oc tôm dom bu inḡ sôc ndi. <sup>8</sup> ḡalêḡ dinanḡ ḡalau Dabuḡ bu whê yom sa têḡ yac pi pwac akwa bocdec bu. Inḡ tôte asê bu ḡalêḡ mba bu lau sêsoc ḡalôm Dabuḡ Andô sêndi, têḡ tēm dabuḡsiga sêḡkuc sakinḡ pwac akwa-ḡga, ma lôm dabuḡ pwac akwa-ḡga kalhac dônḡ kalhac.

<sup>9</sup> Sakinḡ pwac akwa-ḡga dinanḡ inḡ ti dôhônḡ têḡ yac lau tēm kwahic dec-ḡga. Ma tôte asê têḡ yac bu da danḡge ti da ya nanḡ dabuḡsiga sêkêḡ tu lau-ḡga, nanḡ gitôm dom bu kôm lau dau si ḡalôm timalô tu ḡac si sac-ḡga. <sup>10</sup> Bu sakinḡ dinanḡ ti ḡa-yomsu honḡ hêganônḡ gêḡ danêḡ ti danôm-ḡga, ma lau Israel-ḡga si lêḡ sêḡḡwasinḡ dau ḡawasi sa yêc Anötö anḡô-ḡga. Ma gêḡ honḡ dinanḡ inḡ gêḡ ḡamlic-ḡga ḡambwa, bu yêc e pwac wakuc nanḡ Anötö kêḡ tu nem gôlinḡ yac-ḡga, nanḡ menḡ sa su nanḡ.

### *Dac Pwac Akwa ma Pwac Wakuc-ḡga*

<sup>11</sup> Magoc Kilisi menḡ ti dabuḡsiga atu, nanḡ ndê sakinḡ ḡa-ḡandô ḡayham menḡ sa su. Ma lôm dabuḡ nanḡ inḡ sôc gi, nanḡ ḡayham kêlêc ma hóc gêlêc lôm dabuḡ nanḡ ḡamalac amba sêkwê kalhac nom dindêc, nanḡ su. <sup>12</sup> Inḡ gacgeḡ sôc lôm dau ḡalôm Dabuḡ Andô gi, magoc inḡ kôc makao ḡatu me naniḡ gapoc si dac bu kêḡ ti da ô sac-ḡga dom. Inḡ sôc gi tidim tigeḡ, ma kêḡ dau ndê dac tu bu nemlhi yac neḡ sac ḡatôp, dec kêmasanḡ lêḡ dambo tanḡli ḡapanḡ-ḡga.

<sup>13</sup> Pwac akwa yomsu-ḡga sôm bu lau Israel-ḡga si dabuḡsiga sêkôc naniḡ gapoc ti makao gapoc ḡadac, ma sêḡḡaluḡ whinḡ makao ḡatu dinda nanḡ sêpec ti da ya nanḡ ḡagasi, goc sêmbalip pi lau bu kôm ḡac sêti dabuḡ ma ḡamlic ḡawasi sa yêc Anötö anḡô-ḡga. <sup>14</sup> Magoc Kilisi, nanḡ ndê giso mbasi andô, ma kêḡ dau ti da têḡ Anötö tôm ḡalau mbo ḡapanḡ-ḡga puc inḡ dônḡ, nanḡ ndê dac hóc gêlêc dac

\* **9:13:** ḡac si mêtê dinanḡ hêganônḡ ḡamalac nanḡ kêmasêc awhê me ḡnac batê, dec kôm inḡ ḡadômbwi sa yêc Anötö anḡô-ḡga. Alic Nam 19:1-22 yêc Yom Lêḡsêm Akwa.

pwac akwa-nga, ma gêm yac sa nãandô. Nahu bu in ndê dac kêmasaŋ yac neŋ nãlôm nãwasi sa, ma kêgwasiŋ m êtê sac naŋ gic waê lêŋ dandinãŋ-nga, naŋ su. Ma bocdinaŋ datôm bu danem akiŋ Anõtô Tali Nãdau ti atac pa su eŋ. <sup>15</sup> Kilisi kêmasaŋ lêŋ dinaŋ, ma bocdinaŋ kwahic dec in kalhac Anõtô ma lau nom-nga nãlhu bu ti pwac wakuc nãdau. In ndê mbac ndu gêmlihi lau naŋ sêmbo pwac akwa nãpu, naŋ si sac nãtôp, ma kêgapwêc nãc su yêc sakiŋ mêtê sac-nga. Ma tu dinaŋ-nga nãc oc sêtap gameŋ sêndôc t ali-nga naŋ Anõtô gic bata têŋ nãc, ma kêgalêm nãc sa bu sêwêkaiŋ, naŋ sa.

<sup>16-17</sup> Gauc nem lau nom-nga si lêŋ sêmatiŋ pwac pi wapa lêŋsêm-nga. Lau naŋ bu sêwêkaiŋ nãmalac daŋ ndê wapa lêŋsêm, naŋ oc sêtap gêŋ daŋ sa dom e sêŋyalê pi nãandô bu nãmalac dau mbac ndu su. In bu mbo tali, naŋ pwac dinaŋ nãyom oc gacgeŋ lhac. <sup>18</sup> Tu dinaŋ-nga dec pwac akwa yom-su-nga sôm bu lau Israel-nga sêndic domba ti makao ndu, ma nãdac ti pwac dau nãhu. <sup>19</sup> Bu Moses to Anõtô ndê yom-su pwac-nga hoŋ sip bapia, ma sam asê têŋ lau Israel-nga. Goc in kôc makao nãtu [ma naniŋ] nãdac ma kêgaluŋ whiŋ bu, sô domba nãmlichu kokoc pi a nãsaŋgac daŋ, goc kêŋ sip dac ti bu ma kêbalip pi bapia dau ma pi lau hoŋ. <sup>20</sup> Ma sôm, “Pwac naŋ Anõtô kêmatiŋ whiŋ mac ma gic atu mac bu asôc nãpu, naŋ nãdac dau dindec.” <sup>21</sup> Ma nãlêŋ tigeŋ in kêbalip dac pi lau Israel si bac sênem akiŋ Anõtô-nga, ma pi dabuŋsiga si lôŋ ti laclhu sakiŋ dabuŋ-nga hoŋ. <sup>22</sup> Yomandô! Moses ndê yom-su pi lau Israel-nga si lêŋ sêmasaŋ dau nãwasi sa-nga, gic atu nãc bu sêmbalip dac pi gêŋ hoŋ bocdinaŋ. Nãc bu sêndic makao ti domba ndu ma sêkêc dac siŋ dom, dec Anõtô oc suc nãc si sac kwi dom.

### *Kilisi kêŋ dau ti da dec gêm yac si*

<sup>23</sup> Lau Israel-nga si bac ti gêŋ sênem akiŋ Anõtô-nga, naŋ gitôm nãgatu nãmbwa bu tôc gêŋ nãandô undambê-nga asê têŋ yac. Ma lau Israel-nga sem dabuŋ gêŋ nom-nga dinaŋ ma sêkôm gêŋ dau nãwasi sa yêc Anõtô aŋgô-nga nã domba ti makao si dac. Magoc Kilisi ndê dac hôc gêlêc dac dinaŋ su, dec kêŋ nãwasi atu têŋ gêŋ nãandô undambê-nga. <sup>24</sup> Bu Kilisi sôc lôm dabuŋ naŋ nãmalac sêkwê, naŋ dom. Ma lôm naŋ in sôc, naŋ gitôm gêŋ nãandô undambê-nga nãgatu nãmbwa dom. Mba. In sôc undambê dau gi, ma kalhac Anõtô aŋgô-nga gêm yac hoŋ aŋôŋ.

<sup>25</sup> Ma Israel si dabuŋsiga atu naŋ sôc Nãlôm Dabuŋ Andô ti yala ti yala, naŋ kôc dau ndê dac dom. Magoc Kilisi sôc undambê tidim tigeŋ eŋ, ma kôc dau ndê dac solop. <sup>26</sup> In kêŋ dau ti da gitôm dabuŋsiga nom-nga sêkêŋ da nãpaŋ ma nãpaŋ, naŋ dom. Bu bocdinaŋ, dec têŋ ndoc Anõtô kêŋ undambê ti nom ma meŋ, naŋ in oc hôc nãandê tidim daêsam bocdinaŋ. Magoc Kilisi gitôm dabuŋsiga nom-nga dom. In meŋ ma kêŋ dau ti da tidim tigeŋ, tu bu êŋgaho lau nom-nga si sac nãgêyô su pi dau. <sup>27</sup> Yac lau tigeŋ-tigeŋ tac waê bu dambac ndu tidim tigeŋ, ma tiŋambu yac oc dalhac Anõtô aŋgô-nga bu êŋsahê yac. <sup>28</sup> Ma nãlêŋ tigeŋ Kilisi mbac ndu tidim tigeŋ eŋ, bu êŋgaho lau daêsam si sac nãgêyô su. Ma in oc mbu meŋ tiyham bu hôc nãandê tu sac-nga tiyham dom, magoc tu bu kêŋ Anõtô ndê mwasiaŋ gêm lau si-nga nã-nãandô têŋ lau naŋ sêkêŋ whiŋ ti sêkêŋ bata in bu mbu meŋ.

<sup>1</sup> Pwac akwa yomsu-nga inŋ gitôm ñagatu ñambwa bu tôc gêñ ñayham nañ oc meñ sa, nañ asê têtñ yac. Magoc inŋ gêtñ ñandô dau dom. Yomsu dau sôm bu lau Israel-nga sêkêtñ da tôm yala hon, dec tôc asê bu da kainñ dinañ gitôm dom bu señ lau si sac su, me ndic dabinñ ñac bu sêtigasuc Anötö. <sup>2</sup> Da kainñ dinañ bu nditôm bu ndic dabinñ lau, dec oc sêkêtñ ñapañ dom. Ma inŋ bu nditôm bu kôm ñac si ñalôm ñawasi sa yêc Anötö anŋô-nga, dec ñac oc ñalôm ñawapac tu ñac si giso-nga tiyham dom. <sup>3</sup> Magoc sêkêtñ da dau tôm yala hon, dec kêtñ gauc ñac bu ñac si sac yêc ñac dôñ yêc. <sup>4</sup> Nahu bu makao gapoc ti naniñ si dac gitôm dom bu señ sac su.

<sup>5</sup> Tu dinañ-nga dec têtñ ndoc Kilisi meñ mbo nom, nañ sôm yom asê têtñ Anötö, tôm sêto yêc muñ su bocdec bu:

Am atac whiñ bu sêndic makao ti domba ma sêkêtñ ti da têtñ am lec dom.

Magoc am kêmasañ aô dauñ neñ ñamlic ti ñandô.

<sup>6</sup> Da ya ti da bocke nañ sêkêtñ tu sac-nga, nañ gic am tanôm dom bocdinañ.

<sup>7</sup> Ma aô gasôm bu, “O Anötö, lic aô dec gameñ bu wakôm am nem atac whiñ ñandô sa, tôm yom nañ sêto pi aô muñ su, yêc bapia tilhuñ.” [BW 40:6-8]

<sup>8</sup> Moses ndê buku yomsu-nga tôc bocdec bu. Sêkêtñ makao ti domba ti da, ma sêkêtñ da ya ti da tidau-tidau tu sac-nga. Magoc Kilisi dau sôm bu Anötö atac whiñ bu sêkêtñ da hon dinañ dom, ma gic inŋ tandô dom bocdinañ. <sup>9</sup> Ma tiñambu Kilisi sôm têtñ Anötö bu inŋ dau meñ su, bu kôm Anötö ndê atac whiñ ñandô sa. Bocdinañ dec inŋ señ lêtñ akwa da-nga su, ma kêmasañ lêtñ wakuc. <sup>10</sup> Ma Anötö ndê atac whiñ, nañ Kilisi kôm ñandô sa, nañ bocdec bu. Yisu Kilisi kêtñ dau ti da tidim tigeñ, dec kêmasañ lêtñ bu dati lau dabuñ.

<sup>11</sup> Dabuñsiga pwac akwa-nga sêlhac ti sem gwelenñ tôm bêc hon, ma sêkêtñ da kainñ tigeñ ñapañ, nañ tôm dom bu señ sac su. <sup>12</sup> Magoc Yisu, nañ ti yac neñ dabuñsiga atu, kêtñ dau ti da dim tigeñ eñ, tu sac têtñ hon-nga, goc gi ndôc Anötö ndê andô-nga. <sup>13-14</sup> Nahu bu da tigeñ dinañ kêmasañ lêtñ bu señ lau nañ inŋ bu kôm ñac sêti lau dabuñ, nañ si sac su, ma gic dabinñ ñac bu sêmbo tali ñapañ. Ma kwahic dec inŋ hêtñ bu Anötö kêtñ inŋ ndê ñacyo hon sêsôc inŋ gahi ñapu.

<sup>15</sup> Ma Nalau Dabuñ hoc yom ñandô asê pi gêtñ dau whiñ, tôm yom dañ nañ sêto yêc bocdec bu:

<sup>16</sup> Magoc têtñ têtñ pwac akwa-nga pacndê, nañ aô Pômdau, oc wamatiñ pwac wakuc wawhiñ lau Israel-nga, nañ bocdec bu. Aô oc wakêtñ aô neñ yomsu sip ñac si ñagulu, ma wato sip ñac si ñalôm. [Jer 31:33]

<sup>17</sup> Ma tiñambu inŋ gic têtñ yom ma sôm yom bocdec:

Aô wasuc ñac si giso kwi, ma gauc nem ñac si sac tiyham dom. [Jer 31:34]

<sup>18</sup> Bocdinañ, Pômdau sôm bu suc yac neñ sac kwi, ma tu dinañ-nga dec dapônnda dabuñsiga dañ bu kêtñ da tu sac-nga tiyham dom.

### *Kilisi kêmasañ señ datigasuc Anötö-nga*

<sup>19</sup> Tu dinañ-nga asidôwai, datigasuc Anötö ti neñ atac pa su, gitôm dasôc Nalôm Dabuñ Andô dandi, tu dac nañ Yisu kêc siñ-nga. <sup>20</sup> Muñ-nga, po baliñ dañ kêgalêtñ nañ kalhac lau ahuc bu sêsôc Nalôm Dabuñ Andô sêndi dom. Magoc Yisu ndê ñamlic ô po dau su, ma inŋ mbo tali ñapañ, dec inŋ ti señ wakuc datigasuc Anötö-nga. <sup>21</sup> Ma inŋ yac neñ dabuñsiga tiwaê, nañ gêm gôliñ Anötö ndê lau hon. <sup>22</sup> Inŋ ndê dac kêgwasinñ yac neñ sac hon su, dec dambo ti ñalôm ñawapac tu yac neñ sac-nga tiyham dom. Ma bu ñawa kêgwasinñ yac neñ ñamlic

ñawasi sa su. Tu dinan-nga dec datigasuc Anötö ti neñ ñalóm ñawasi, ma dakêñ whiñ ti neñ ñalóm pêñ dôñ.

*Puc dalhac ñaŋga-nga*

<sup>23</sup> Yac lau dakêñ whiñ-nga dahoc yom asê ma dasôm bu dakêñ batan ñandô ñayham nan Anötö gic bata têt yac. In gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi, ma tu dinan-nga tankwê ñandô dau ti atac lu-lu dom. <sup>24</sup> Ma dakôc gauc pi lêñ bu dapuc dauñ dôñ bu atac whiñ asidôwai, ma dakôm mêtê ñayham eñ. <sup>25</sup> Dahu mêtê dapitigen-nga siñ tôm lau ñatô sêkôm, nan dom. Mba. Dakac sa dapitigen, ma tangilî dauñ bu dalhac ñaŋga. Mac anyalê bu Yisu ndê bêc mbu men-nga men kêpiñ su, ma bocdinañ dec akôm asiñ su eñ.

<sup>26</sup> Anğô ñapep! Yac bu tanyalê Anötö ndê yom ñandô tidôñ su, magoc tinambu dalic sac gitôm gêñ ñambwa ma dakôm, dec da dan yêc nan tôm bu sen yac neñ sac dinan ñagêyô su-nga, yêc dom. <sup>27</sup> Ñamalac nan sa lêñ kain dinan, nan bu ndê gauc sa, dec oc töt dau ñalêñ sac pi gêñ nan gic in ñawaê bocdec bu, in oc tap Anötö ndê matôc sa, ma sip ya atu nan Anötö kêmasan tu in ndê ñacyo-nga ndi. <sup>28</sup> Gauc nem ñamalac nan kégilî Moses ndê yomsu. Ñamalac lu me tó bu sêpuc si yom dôñ ma sêtôc asê bu yomandô bu ñamalac dau kôm giso, dec yomsu dau sôm bu tawaló in dom, sêndic in ndu eñ. <sup>29</sup> Bocdinañ mac gauc gêm bocke pi ñamalac nan kêyalê su bu Kilisi ndê dac pwac wakuc-nga kôm in ti dabun, magoc tinambu in pu gêñ dau ma gêlic gitôm gêñ ñambwa? Ñalêñ dinan in pu Anötö ndê Atu, gitôm in kwê in dôñ yêc in gahi ñapu gitôm gêñ ñapopoc, ma in pu Anötö ndê Ñalau êmwasiñ yac-nga whiñ. Ñamalac nan kôm bocdinañ oc tôm dom andô bu êñlêc Anötö ndê matôc. In oc tap matôc sac sambuc sa. <sup>30</sup> Bu yac tanyalê Pômdau, nan sôm yom bocdec bu:

Gwelen sac ñagêyô-nga yêc aó aman, ma aó dauñ oc wakêñ. *[Diut 32:35]*

Ma sêto yom dan whiñ, nan yêc bocdec bu:

Pômdau oc êñsahê ti êmatôc in ndê lau.

*[Diut 32:36]*

<sup>31</sup> Oyaê, ñamalac nan sip Anötö Tali Ñadau amba bu tap in ndê matôc sa, nan töt dau man.

<sup>32</sup> Gauc nem têt nan mac akêñ whiñ tiwakuc, ma akôc ñawaê ñayham sa gitôm ñawê bu pô nem ñalóm. Têt ndoc dinan, ñawapac daêsam tap mac sa tu akêñ whiñ Kilisi-nga, magoc mac alhac ñaŋga. <sup>33</sup> Têt ñatô lau sêkêñ kisa mac, ma sêsu mac susu yêc lau hon anğô-nga. Ma têt ñatô mac alhac awhiñ lau nan sêhóc wapac kain dinan ma apuc ñac dôñ. <sup>34</sup> Ma lau sêkêñ whiñ-nga nan sêkêñ ñac sêndôc gapocwaló, nan mac tamwaló ñac, ma am ñac sa bocdinañ. Ma têt ndoc lau sêñgaho mac nem wapa ti gêñ hon su, nan mac ambo ti atac ñayham eñ. Ñahu bu mac anyalê bu mac nem awa ñandô yêc ñapan-nga yêc undambê.

<sup>35</sup> Bocdinañ asap nem akêñ whiñ Pômdau dôñ, ma atac lu-lu dom, dec mac oc atap mwasiñ atu sa. <sup>36</sup> Alhac ñaŋga ti ñalóm pêñ dôñ, ma akôm gêñ hon ñapep tôm Anötö ndê atac whiñ. Ma bocdinañ mac oc atap ñandô ñayham nan in gic bata, nan sa. <sup>37</sup> Bu ñasawa saun eñ, tôm yom nan sêto yêc nan sôm bocdec bu:

In nan dakêñ batan bu men, nan oc men. Ma in oc men ñagahô eñ. <sup>38</sup> Ma aneñ lau gitêñ oc sêndôc tali tu si sêkêñ whiñ-nga. Magoc ñac nan sêhu siñ, nan aó oc walic ñac sac sambuc. *[Hab 2:3-4]*

<sup>39</sup> Magoc yac datôm lau nan sêhu si sêkêñ whiñ siñ ma sêmbo sen sêñiŋga-nga dom. Mba. Yac dalhac ñaŋga ma dakêñ whiñ dandic ñawaê, e datap mwasiñ dandôc tanli ñapan-nga ña-ñandô sa.

## 11

*Abanji Israel-nga si lêŋ sêkêŋ whiŋ-nga ti dôhôn têtŋ yac*

<sup>1</sup> Yac bu dakêŋ whiŋ ŋaŋga, dec yac oc atac lu-lu dom tu gêŋ naŋ dakêŋ batan dambo, me tu gêŋ naŋ tanôŋ dalic dom-nga. <sup>2</sup> Abanji Israel-nga sêkêŋ whiŋ ŋalêŋ dinan, ma tu dinan-nga dec Anötö toc ŋac sa. <sup>3</sup> Yac dakêŋ whiŋ, dec tanjalê bu muŋ-nga, gêŋ naŋ kwahic dec tanôŋ dalic, naŋ ŋadan yêc dom, magoc meŋ hôc asê ŋa Anötö ndê yom.

<sup>4</sup> Tu Abel ndê kêŋ whiŋ-nga dec Anötö gêlic da naŋ in kêŋ bu ŋayham, hôc gêlêc Kein ndê su. Ma tu Anötö kôc Abel ndê da sa-nga, dec tôc asê bu in gêlic Abel bu ŋac gitêŋ. Ma in mbac ndu su, magoc in ndê lêtŋ kêŋ whiŋ-nga dinan gacgeŋ kalhac tôm dôhôn ŋayham.

<sup>5</sup> Ma Inok kêŋ whiŋ, dec sêto yom pi in ma sêsôm bu Anötö gêlic in ŋayham. Ma tu in ndê kêŋ whiŋ-nga, dec Anötö kôc in su yêc nom ti tali, ma sêlic in tiyham dom. <sup>6</sup> Ŋamalac dan bu kêŋ whiŋ dom, dec gêŋ hon naŋ in kôm, naŋ ŋadan oc tôm dom bu ndic Anötö tandô ŋayham. Bu asa naŋ bu tigasuc Anötö, naŋ kêŋ whiŋ bu in mbo yomandô, ma kêŋ whiŋ bu in oc êmwasiŋ lau naŋ sêkêŋ dau sambuc tu sêŋsalê in-nga.

<sup>7</sup> Ma têtŋ ndoc Anötö kêŋ puc Noa pi gêŋ naŋ in tandô gêlic su dom, magoc tinambu oc meŋ hôc asê, naŋ Noa kêŋ whiŋ Anötö, ma toc in sa ti sôc in ndê yom ŋapu. In sô waŋ atu dan bu nem in ti ndê b alêkoc sa. Tu in ndê lêtŋ kêŋ whiŋ-nga dec in tôc lau naŋ sêmbo nom têtŋ têtŋ dinan, naŋ si giso asê tiawê, ma Anötö kêŋ in wêkain lêtŋ dati lau gitêŋ tu dakêŋ whiŋ-nga.

<sup>8</sup> Abraham kêŋ whiŋ Anötö têtŋ ndoc Anötö kêgalêm in sa ma kêkin in têtŋ gameŋ naŋ in gic bata têtŋ in, naŋ gi. In gêm gauc gameŋ dau, magoc danga wambu Anötö ma gi. <sup>9</sup> Ma yom tigeŋ naŋ Anötö gic bata têtŋ Abraham, naŋ gic Aisak lu Jakob ŋawaê bocdinan. Magoc Abraham, ma Aisak lu Jakob naŋ sêŋkuc in, naŋ sêti nom ŋadaui dom, sêndôc bac po gitôm lau apa. Magoc Abraham kêŋ whiŋ yom naŋ Anötö gic bata têtŋ in. <sup>10</sup> Ŋahu bu in kêŋ bata bu ndôc malac atu naŋ oc yêc ŋapan, naŋ Anötö dau kwê sa kêkuc ŋagatu naŋ in dau gauc gêm tidôn.

<sup>11</sup> Abraham ti ŋamalac andô su, ma in nawhê Sara dau in awhê gapoc, magoc in kêŋ whiŋ yom naŋ Anötö gic bata têtŋ in, dec Anötö kêŋ ŋaclai têtŋ in bu kwê balêkoc asê. <sup>12</sup> A braham ndê têtŋ pacndê su, tigeŋ tu in kêŋ whiŋ-nga, dec lau ton atu sêsa akêŋ ŋac tigeŋ dinan. In ndê lau wakuc dinan sêtôm tata umbon-nga, ma ganŋac gwêc-nga, naŋ gitôm dom bu dasê sa.

<sup>13</sup> Têtŋ têtŋ abanji Israel-nga sêmbo tali, naŋ ŋac si dan tap ŋandô naŋ Anötö gic bata têtŋ ŋac, naŋ sa dom. Ŋalêŋ dinan dec sêsa si lêtŋ sêkêŋ whiŋ-nga e sêmbac ndu. Tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-nga dec tôm sêlic gêŋ ŋandô dau gatuc-gatuc ma sêkêŋ bata bu sêtap ŋandô sa. Ma ŋac sêlic dandi sêtôm lau naŋ sem apa nom. <sup>14</sup> Ma lau naŋ gauc gêm bu ŋac lau kain dinan, naŋ sêtôc asê bu ŋac sêŋsalê si malac ŋandô sêndôc-nga. <sup>15</sup> Abanji Israel-nga bu sêlic gameŋ naŋ sêhu siŋ su tôm si malac ŋandô, dec oc tôm bu sêmbu sêndi sêndôc dinan. <sup>16</sup> Magoc mba. Ŋac atac whiŋ malac dan, naŋ hôc gêlêc in dindec su. Malac dau yêc undambê, ma Anötö kwê malac dau sa su tu ŋac-nga. Tu dinan-nga dec in maya dau dom bu ŋac sêsam in bu ŋac si Anötö.

<sup>17-18</sup> Abraham kêŋ whiŋ Anötö têtŋ ndoc in kêsahê in, ma sôm têtŋ in bu kêŋ Aisak ti da têtŋ in. Anötö gic bata yom têtŋ Abraham muŋ su, ma sôm bu lau oc sêsam lau wakuc naŋ sêsa akêŋ Aisak, bu Abraham ndê gôlôwac ŋandô. Magoc



in sap ndê kêñ whin dôñ dec bu kêñ ndê atu tigen dinan ti da. <sup>19</sup> In gauc gêm bu Anötö gitôm bu oc un lau batê sa. Ma gêñ nan hôc asê, nan gitôm in kôc Aisak mbu akêñ lau batê-nga meñ tiyham.

<sup>20</sup> Ma tinjambu, têñ ndoc nan Aisak gêm mbec Jakob lu Iso, nan dec kêñ whin bu Anötö gitôm bu kôm in ndê mbec ñandô sa. <sup>21</sup> Ma Jakob bocdinan kêñ whin Anötö. Têñ ndoc in kêsahê bu in ndê têm kêpiñ bu pacndê, nan in gêm mbec Josep atu lu. Ma in gic senen dau ña ndê tôc ma kêpiñ Anötö. <sup>22</sup> Josep kêñ whin bu Anötö oc êñgaho lau Israel-nga su yêc gameñ Isip-nga, dec têñ ndoc in ndê têm kêpiñ bu pacndê, nan sôm yom asê pi gêñ dau, ma gic atu ñac bu sêkôc in ndê ñakwa whin ñac, têñ ndoc ñac bu sêlhô sêndi.

<sup>23</sup> Ma Moses damba lu dinda sêkêñ whin Anötö, dec sêsini in gitôm ayô tô têñ ndoc dinda kôc in. Nahu bu inlu sêlic bu in balêkoc ti angô, ma sêtôc dau tu yom nan kin Isip-nga gic atu nan-nga dom. <sup>24</sup> Ma têñ ndoc Moses tiatu, nan in kêñ whin Anötö dec tec bu sêsam in bu Parao atuwê ndê balê. <sup>25</sup> In tec bu mbo ti atac ñayham tôm ñasawa apê tu mêtê sac-nga whin Parao ndê lau, ma gêlic ñayham bu hôc ñandê ti ñawapac whin Anötö ndê lau. <sup>26</sup> In gêlic lêñ mayan-nga nan gic waê Anötö ndê Mesaya bu ñayham hôc gêlêc lau Isip si awa ti gêñ ñayham-ñayham hon su. Nahu bu in takwê ndê ñaôli ñayham, nan in oc tap sa tinjambu. <sup>27</sup> In kêñ whin, dec hu gameñ Isip-nga sin, ma tôc dau tu kin Isip-nga ndê atac ñandê-nga dom. In puc dau dôñ ma kalhac ñanğa, ñahu bu in gêlic Anötö, nan lau dan sêlic su dom. <sup>28</sup> In kêñ whin Anötö dec sôm têñ lau Israel-nga bu sêmasañ Pasowa tôm Anötö sôm, ma sêsê domba ñadac pi gamat ñac si andu-nga. Ma ñalêñ dinan anela nan gic balêkoc ñgac mbêc Isip-nga hon ndu, nan kêlêc lau Israel-nga si andu hon.

<sup>29</sup> Lau dau sêkêñ whin Anötö nan gêlêc Gwêc Koc sa, dec sêlom gitôm sêñsêlêñ sêmbo gameñ basô si. Magoc têñ ndoc lau Isip-nga bu sêlom sêñkuc ñac, nan gwêc kêgatôc ñac ahuc e sênôm gwêc su ma sinğa.

<sup>30</sup> Tinjambu lau Israel-nga sêkêñ whin Anötö, dec sêñsêlêñ sêñgihi malac Jeriko tôm bêc 7 e malac dau ñatunbôm ku sa. <sup>31</sup> Magoc Anötö sen awhê mockain-nga Rahab su whin lau dangapêc malac dinan-nga dom. Nahu bu mun-nga Rahab dau tôc asê bu in kêñ whin Anötö, têñ têm in kôc lau Israel-nga si lau sêtip gameñ Kanan-nga sa ti yom malô.

<sup>32</sup> Ma lau sêkêñ whin ñanğa-nga daêsam sêmbo, tôm Gideon, Barak, Samson, Jepta, Dawid, ma Samuel ti Anötö ndê lau propet ñatô. Magoc ñasawa mba bu wasôm yom pi ñac tigen-tigen. <sup>33</sup> Natô sêkêñ whin ñanğa, dec sêku kin gameñ ñatô-ñ ga dulu. Natô sem gôlin lau Israel-nga ti sêngili ñac bu sêsa si lêñ gitêñ. Ma Anötö gic bata yom têñ ñac bu yob ñac. Tu lau ñatô si sêkêñ whin-nga dec Anötö kêgapiç layon si whasun ahuc, <sup>34</sup> ma kêgaho ya ña-ñandê su yêc ñatô, ma yob ñatô bu sêlhô su yêc ñacyo si bien. Lau ñatô ñac lau licwalô mba, magoc tu ñac si sêkêñ whin-nga, dec Anötö kêñ ñanğa têñ ñac. ñac sêti lau sin-nga ti ñaclai atu, ma sêku lau apa si lau sin-nga dulu. <sup>35</sup> Lauwhê ñatô sêkêñ whin Anötö, dec in un ñac si balêkoc ñgac nan sêmbac ndu su, nan sa sêmeñ sêmbo sêwhin ñac tiyham. Ma lau sêkêñ whin-nga ñatô, nan sic ñac ña sô e sêmbac ndu. Magoc lau dau sêtec bu sêsêc si sêkêñ whin ahuc tu bu sênem dau si yêc ñandê dinan, ñahu bu sêkêñ bata bu Anötö gitôm bu oc un ñac sa, ma kêñ ñac sêmbo ñayham en. <sup>36</sup> Natô, lau sêsu ñac susu, ma sêhi ñac ña sô, ma ñatô sêsô ñac dôñ ma sêkêñ ñac sêndôc gapocwalô. <sup>37</sup> Sêtuc ñatô ña hoc ndu, sêhê ñatô ña sege kic gi lu, ma ñatô nan lau sin sêkun ñac ndu ña bien baliñ. ñac sêsôc ñakwê sac-sac nan

sêmasañ ña domba ti naniñ ñamlic, sêpônnda dau ñandô, ma lau sêkêñ kisa ñac ti sêkôm ñac ñayom. <sup>38</sup> Ñac sênghihi sêmbo gameñ sawa ti gameñ lôc-ña gitôm lau waêmbe, ma sêndôc hoc ñasurñ ti surñ nañ yêc nom. Magoc tu ñac si sêkêñ whiñ-ña dec Anötö gêlic ñac ñayham kêlêc, hóc gêlêc lau nom-ña hon su.

<sup>39</sup> Ñawaê pi lau hon dinanñ si sêkêñ whiñ yêc tu bu whê ñac sa têtñ yac-ña. Magoc ñac si danñ gêlic ñandô nanñ Anötö gic bata têtñ ñac, nanñ dom. <sup>40</sup> Ñahu bu lêtñ ñayham andô nanñ Anötö kêmasañ bu êmwasiñ yac lau têtñ kwahic dec-ña, nanñ gic waê ñac lau dau sêwhiñ. Ma yac hon oc datap sa dawhiñ daunñ.

## 12

### *Tañtiñ Yisu ma dalhac ñañga*

<sup>1</sup> Lau honñ dinanñ sêmurñ yac su, ñac lau tonñ atu andô, ma sêtôc lêtñ dakêñ whiñ-ña ñayham têtñ yac tu tanñkuc-ña. Tu dinanñ-ña dec dakac daunñ su yêc gêtñ honñ nanñ kalhac yac ahuc tu tanñkuc Yisu-ña, ma yêc mêtê sac nanñ bu êntôm yac ma kôm yac daperñ. Ma tanti ñañga dapêtñ lêtñ nanñ Anötö gic bata tu tanti daho-ña ma dahu siñ dom. <sup>2</sup> Tanti ma tanñtiñ Yisu, bu inñ ti yac neñ dakêñ whiñ ñahu, ma inñ oc ndic dabiñ yac neñ dakêñ whiñ. Inñ kêyalê bu inñ ndê mbac ndu oc ti lêtñ atac ñayham-ña tinambu, ma tu dinanñ-ña inñ puc dau dônñ tu hóc ñandê a gicso-ña, ma hêgo dau tu maya atu nanñ gic lêtñ dinanñ ñawaê, nanñ dom. Ma kwahic dec inñ pi undambê g i ndôc Anötö ndê pônñ atu ña-andô-ña. <sup>3</sup> Akôc gauc pi Yisu, ma pi lêtñ kisa-ña nanñ lau sac sêkôm têtñ inñ. Inñ hóc kisa dau magoc kalhac ñañga, dec tôte dôhônñ ñayham têtñ mac bu anñkuc, ma bu nem mac sa bu kwampac sa ma ahu nem akêñ whiñ siñ dom.

### *Anötö kêmatôc lau nanñ inñ atac whiñ*

<sup>4</sup> Mac ahôc ñawapac tu saê ti kisa nanñ lau sac sêkêñ têtñ mac-ña, magoc sêkôm e sêkêc mac nem danñ ndê dac siñ su dom. <sup>5</sup> Bocke? Mac anñhiñ Anötö ndê yom, nanñ kêgilî mac bu alhac ñañga, nanñ siñ, a? Yom dau sam mac bu Anötö atui awhê ma ñac, ma sêto yêc bocdec bu:

Aneñ balêkoc awhê ma ñac, Pômdau bu êmatôc mac, me bu kêñ ñawapac têtñ mac bu whê nem gauc sa pi nem giso, nanñ alic tôm gêtñ ñambwa dom, ma lic ñakam sa tu anñkuc inñ-ña dom. <sup>6</sup> Ñahu bu Pômdau kêmatôc lau nanñ inñ atac whiñ ñac, ma lau nanñ inñ kôc ñac sa sêti inñ ndê balêkoc, nanñ inñ kêñ ñandê têtñ ñac. *[Prov 3:11-12]*

<sup>7</sup> Mac anñyalê bu dambai nom-ña honñ sêmatôc si balêkoc tu bu sêndôhônñ ñac bu sênñkuc lêtñ ñayham-ña. Ma bocdinanñ Anötö bu êmatôc mac, nanñ alhac ñañga. Bu gêtñ dau tôte asê bu inñ gêlic mac bu inñ ndê balêkoc solop. <sup>8</sup> Ma Anötö kêñ ñawapac têtñ inñ ndê balêkoc honñ tu bu êndôhônñ ñac-ña. Inñ bu kêñ têtñ mac dom, dec oc tôte asê bu mac atôm balêkoc ñasawa-ña, ma Anötö ndê balêkoc solop dom. <sup>9</sup> Ma têtñ ndoc damanñi nom-ña sêmatôc yac, nanñ dalic ñac sac dom, magoc datoc ñac sa. Bocdinanñ dasôc Damanñ undambê-ña ñapu hóc gêlêc damanñi nom-ña su dandic ñawaê. Ñahu bu inñ ti ñadau yac neñ gatunñ, ma inñ kêmatôc yac tu bu daso mwasinñ dandôc tanñli-ña dom. <sup>10</sup> Damanñi nom-ña gauc gêm bu sêndôhônñ yac tu bu dasa lêtñ ñayham-ña, ma ñac si matôc inñ gêtñ ñasawa apê-ña enñ. Magoc A nôtö kêyalê gêtñ bocke nanñ oc nem yac sa ñandô, dec kêmatôc yac tu bu dati lau dabunñ-ña, datôm inñ dau. <sup>11</sup> Têtñ ndoc yac bu dahôc ñawapac tu êmatôc yac-ña, nanñ oc kôm yac atac ñayham dom, magoc oc kêñ ñandê têtñ yac. Magoc tinambu yac tanñyalê bu ñawapac dau gêm yac sa bu dambo ti yom malô, ma kêdôhônñ yac bu dasa neñ lêtñ gitên enñ.

<sup>12</sup> Tu dinañ-nga dec mac nem lau nañ si amba tibalê, me gahiduc tigoñ tu wapac nañ sêhóc-nga, nañ apuc ñac dôñ bu sêlhac ñaᅇga tiyham. <sup>13</sup> Amasañ seᅇ gahim-nga tisolop, bu lau gahi sac nañ seᅇkuc mac, nañ seᅇpeᅇ ma sêtisac dom, magoc ñayham sa tiyham.

*Dayob dauñ bu daso Anötö ndê mwasiñ dom*

<sup>14</sup> Anᅇsahê ñaᅇga bu ambo awhiñ lau hoñ ti yom malô, ma bu asa nem lêᅇ dabuñ eᅇ. Bu asa nañ sa lêᅇ dabuñ dom, nañ oc tòm dom bu lic Pômdau ma mbo whiñ iᅇ. <sup>15</sup> Ayob daôm ᅇapeᅇ bu mac nem dañ so Anötö ndê mwasiñ dom, ma bu ᅇasili mêtê sac-nga lêc tiyham yêc mac-nga dom. Bu mêtê sac dau gitôm gêᅇ ᅇamakic ma oc kêᅇ ᅇawapac têᅇ lau daêsam, ma kôm ñac ᅇadômbwi sa yêc Anötö anᅇô-nga. <sup>16</sup> Ayob bu mac nem dañ sa lêᅇ mockaiᅇ-nga dom, me gauc nem gêᅇ nom-nga êᅇlêc dom, ma êᅇlhiñ Anötö siᅇ gitôm Iso, nañ hu ndê wapa lêᅇsêm ᅇgac mbêc-nga siᅇ, tu neᅇ gêᅇ ðim tigeᅇ-nga. <sup>17</sup> Mac anyalê su, bu tiᅇambu iᅇ tac whiñ bu wêkaiᅇ ndê gêᅇ lêᅇsêm dau tiyham, dec ndac damba Jakob bu nem mbec iᅇ. Magoc damba tec iᅇ dec kôm dom. Iᅇ taᅇ dau ndu, ma kêsahê ñaᅇga bu kac damba ndê ᅇalôm kwi, magoc tòm dom.

*Lôc Sainai ma Lôc Sayon sêti dôhôn pwac lu-nga*

<sup>18</sup> Lau Israel-nga sêtigasuc Lôc Sainai tu sêtap pwac akwa sa-nga. Magoc lôc nañ mac atigasuc tu akôc pwac wakuc-nga, nañ lôc kaiᅇ dañ dau-nga. Lôc Sainai dau kalhac nom, ma lau Israel-nga sêlic ya atu, ma ᅇasac ti sômôm ma mbu lalahi atu gêm, yêc lôc dinañ. <sup>19</sup> Ma ñac sêᅇgô Anötö ndê dahuc ma iᅇ dau ndê awha, e sêtôc dau ma sêteᅇ bu sêᅇgô tiyham dom. <sup>20</sup> Bu Anötö gic yomsu ñac ma sôm bu ᅇamalac me bôc bocke bu meᅇ êᅇpiᅇ lôc dau, nañ sêtuc iᅇ ᅇa hoc ndu. Lau Israel-nga sêlic bu yomsu dau kêᅇ ᅇawapac atu têᅇ ñac. <sup>21</sup> Ma Moses gêlic gêᅇ hoñ dinañ ma kôm iᅇ tôc dau ma kêtitec ᅇandô.

<sup>22</sup> M agoc tu mac nem akêᅇ whiᅇ-nga dec tòm mac ahôc asê Lôc †Sayon, nañ malac Jerusalem wakuc nañ yêc undambê, ma Anötö Tanᅇi ᅇadau ndê malac. Mac ahôc asê aᅇela tausen ma tausen nañ sêkac sa sêᅇbo gameᅇ dinañ ti atac ᅇayham atu. <sup>23</sup> Ma mac asôc Anötö ndê gôlôwac dabuñ ᅇalôm, ma ambo awhiñ yac lau nañ iᅇ gêlic yac datôm iᅇ ndê balêkoc mbêc, ma to yac neᅇ ᅇaê sa yêc undambê. Mac atigasuc Anötö dau, nañ oc êᅇsahê lau hoñ pi ñac si mêtê. Ma mac ahôc asê gameᅇ nañ lau gitêᅇ nañ Anötö gic dabiᅇ ñac, nañ si gatu sêᅇbo. <sup>24</sup> Ma mac atigasuc Yisu, nañ ti pwac wakuc ᅇa-ᅇgac ᅇalhu-nga. Ma mac atap mwasiᅇ atu sa, tu dac nañ iᅇ kêc siᅇ tu êᅇᅇgwasin mac nem sac su-nga. Muᅇ-nga, Abel ndê dac ta yom pi têᅇ Anötö bu kêᅇ ᅇaᅇyêyô ô iᅇ ndê dac. Magoc Yisu ndê dac ti ᅇahu datap mwasiᅇ sa yêc Anötö-nga, dec hôc gêlêc Abel ndê su.

*Dalic Anötö ndê puc gitôm gêᅇ ᅇambwa dom*

<sup>25</sup> B oc dinañ apôc daᅇamsuᅇ ahuc têᅇ yom nañ Anötö sôm têᅇ mac, nañ dom. Lau Israel-nga sêᅇgô Anötö awha kêᅇ puc ñac yêc nom, ma ñac nañ sêtec bu sêᅇgô iᅇ ndê y om, nañ sêlhô su yêc iᅇ ndê matôc dom. Boc dinañ yac lau nañ Anötö kêᅇ puc yac akêᅇ undambê, nañ bu dapuc dômwêᅇ iᅇ, dec oc tòm dom andô bu dalhô su iᅇ ndê matôc.

<sup>26</sup> Têᅇ ndoc Anötö sôm yom yêc Lôc Sainai, nañ iᅇ awha kôm nom wiwic sa. Ma tiᅇambu, têᅇ ndoc dañ tiyham iᅇ gic bata yom, tòm sêto yêc bocdec bu:

Têm dañ tiyham aô oc waᅇwic gameᅇ tiyham, magoc waᅇwic gameᅇ nom-nga tawasê dom, undambê whiᅇ. [Hag

<sup>27</sup> In sôm bu kôm gêṅ dau dim danṅ tiyham, ma yom dau hêganôṅ têm nanṅ inṅ oc êṅwic gêṅ undambê ti nom-ṅga honṅ nanṅ inṅ kêṅ. Ma gêṅ nanṅ bu yêc ṅapanṅ-ṅga dom, nanṅ oc wiwic sa e ṅinga. Ma ṅalêṅ dinanṅ, gêṅ nanṅ wiwic dom oc gacgeṅ sêlhac.

<sup>28</sup> Anötö gic bata têtṅ yac bu yac oc dawêkainṅ gameṅ nanṅ oc wiwic ma ṅinga dom. Tu dinanṅ-ṅga dec danem danṅe inṅ, ma danem akinṅ inṅ ṅalêṅ ṅayham nanṅ tôm bu ndic inṅ tandô ṅayham. Dakôm ti datoc inṅ sa ma datôc inṅ, <sup>29</sup> ṅahu bu yac neṅ Anötö ndê ṅaclai gitôm ya atu, nanṅ gitôm bu neṅ gêṅ sambob su.

## 13

### *Sakinṅ nanṅ gic Anötö tandô ṅayham*

<sup>1</sup> Ambo ti atac whinṅ asidôwai ṅapanṅ. <sup>2</sup> Anṅhinṅ daôm sinṅ dom bu akôc lau anṅô batak sa ma andic ya ṅac. ṅahu bu lau ṅatô nanṅ sêkôm bocdinanṅ, dec sic ya anṅla magoc sem gauc. <sup>3</sup> Ma gauc nem lau sêkêṅ whinṅ-ṅga nanṅ sêndôc gapocwalô, ti ṅac nanṅ lau sêkêṅ kisa ṅac, ma anem ṅac sa gitôm mac daôm ahôc ṅawapac dinanṅ awhinṅ.

<sup>4</sup> Mac honṅ atoc lêtṅ lauwhê ti ṅgac sênem dau-ṅga sa ṅapep andic ṅawaê. Awhê ma ṅgac bocke nanṅ sem dau sa su, nanṅ sêmbô sêwhinṅ dau ti sêsa lêtṅ ṅawasi eṅ. ṅahu bu lau honṅ nanṅ sêkôm mêtê mockainṅ-ṅga, me sêndic sêmbôcwalô kic, nanṅ oc sêtap Anötö ndê matôc sa.

<sup>5</sup> Ayob daôm bu mêtê atac whinṅ mone-ṅga nem mac nem ṅalôm ahuc dom. Ambo ti atac ṅayham pi gêṅ bocke nanṅ Anötö kêṅ têtṅ mac. Bu Anötö dau sôm bu yob mac, tôm yom nanṅ sêto yêc, nanṅ bocdec bu:

Aô wahu am sinṅ me wapuc dômwêṅ am danṅ dom. [Diut 31:6, 8]

<sup>6</sup> Tu dinanṅ-ṅga dec ṅalôm pêṅ dôṅ ma dasôm yom asê tôm sêto yêc Buku Wê-ṅga bocdec bu:

Pômdau oc nem aô sa, ma bocdinanṅ aô oc watôc dauṅ dom. Asa oc tôm bu kac aô su yêc Pômdau ndê atac whinṅ? [BW 118:6-7]

<sup>7</sup> Gauc nem mac nem lau bata nanṅ sêndôhônṅ Anötö ndê yom têtṅ mac. Akôc gauc pi ṅac si lêtṅ ṅayham nanṅ sêsap dôṅ e si têm pacndê, ma anṅkuc ṅac si lêtṅ sêkêṅ whinṅ-ṅga. <sup>8</sup> Yisu Kilisi oc kac dau kwi-kwi dom. ṅalêṅ nanṅ inṅ mbo munṅ-ṅga, nanṅ inṅ mbo kwahic dec, ma oc mbo bocdinanṅ ṅapanṅ.

<sup>9</sup> Ayob daôm bu yom ti mêtê wakuc nanṅ so yom ṅandô, nanṅ êṅsônṅ mac nem gauc e hê mac su yêc Kilisi dom. Tamkwê Anötö ndê mwasiṅ bu puc nem gatôm dôṅ, ma gauc nem gêṅ danenṅ-ṅga me ṅagôlinṅ pi gêṅ danenṅ-ṅga êṅlêc dom. Bu lau nanṅ sêmbô pwac akwa ṅapu ma gauc gêm gêṅ kainṅ dinanṅ kêlêc, nanṅ gêm ṅac sa bu sêti lau gitêṅ yêc Anötö anṅô-ṅga dom.

<sup>10</sup> Yac tam akinṅ Anötö dambo pwac wakuc ṅapu, ma lau nanṅ sem akinṅ Anötö sêmbô pwac akwa ṅapu, nanṅ sêtôm dom bu sêwêkainṅ pwac wakuc dindêc ṅamwasiṅ. <sup>11</sup> Domba ti makoa nanṅ dabuṅsiga ṅamata-ṅga Israel-ṅga kôc ṅadac ma sôc lôm dabuṅ ṅalôm Dabuṅ Andô gi bu kêṅ ti da ô lau si sac ṅagêyô, nanṅ lau sêkôc ṅamsôm su yêc malac ma sêpec su giṅga yêc gameṅ ṅamakê-ṅga.\*

<sup>12</sup> Ma ṅalêṅ tigeṅ Yisu hôc ṅandê ma mbac ndu yêc malac Jerusalem ṅamakê, tu bu kôm lau sêti dabuṅ tu inṅ dau ndê dac nanṅ kêc sinṅ-ṅga. <sup>13</sup> Bocdinanṅ

\* **13:11:** - alic Lev 16:27. Yom pi lau Israel-ṅga si Om Atu Sêkêṅ Da ô Sac ṅagêyô-ṅga (Day of Atonement), nanṅ sêto yêc Lev 16:1-34. Hib 13:12 bu tôc asê tiawê bu Yisu ndê mbac ndu hôc gêlêc da nanṅ dabuṅsiga Israel-ṅga sêkêṅ ti yala ti yala (Hib 7:11–9:18), ma bu êṅgili lau sêkêṅ whinṅ-ṅga bu sêṅkuc Yisu ti atac pa su eṅ.

dahu lau Israel-nga si sakin pwac akwa-nga sin gacgen, gitom yac dasa yec malac Jerusalem, ma daten Yisu dandi, ma dahoc yom mayan-nga nan nacyo sembalin pi yac tu daken whin Yisu-nga, nan dawhin. <sup>14</sup> Nahu bu gamej nom-nga nan kwahic dec ti yac nen malac dambo-nga, nan malac yec napan-nga dom. Ma yac tanjwe malac ndand nan oc men sa tinambu.

<sup>15</sup> Tu Yisu-nga dec tampin Anoto tom bec hon. Yac lau hon nan dasom bu daken whin Yisu, nan tac waen bu tampin Anoto, ma yac nen yom tampin in-nga gitom da danje nayham. <sup>16</sup> Anhin daom sin dom bu akom meten nayham en, ma bu aken nem gen tu anem lau nat sa-nga. Meten dau in gitom da nan Anoto gelic nayham whin. <sup>17</sup> Danam wambu lau bata nan sejob mac lau aken whin-nga, ma asoc nac napa, tu bu sekom si gwelen ti atac nayham-nga. Bu nac sem gwelen pi Anoto nde yom bu sepu mac nem gatom don, ma tinambu Anoto oc kip nac sa nape pi gwelen dau. Mac bu danam wambu nac nape dom, dec oc kom nac nalom nawapac, ma oc tom dom bu senem mac sa nape.

<sup>18</sup> Aten mbec tu yac-nga, bu yac ansahen nanga bu asa mba len giten en, ma yac ambo ti atac pa su pi yac mba len. <sup>19</sup> Ma aten mbec nanga bu Pmdau nem ao sa bu watap sen waten mac waloc-nga sa ngahon.

#### *Yom nambu-nga*

<sup>20</sup> Yac nen Pmdau Yisu ma ngac nayham yob domba-nga ken nde dac sin tu ematin pwac yec napan-nga, dec Anoto un in sa aken lau bat-nga. Ma ao bu waten Yom Malo Ndadu, Anoto dau, <sup>21</sup> bu ndic dabin mac bu akom meten nayham en ma asa nem len hon tom in nde atac whin. Ma tu Yisu Kilisi nde naen-nga, dec ao waten in bu puc yac hon don tu bu gen hon nan dakom, nan ndic in tandon nayham. Datoc Yisu nde waen sa tom bec sambob. Yomandon.

<sup>22</sup> O asidowai. Ao gato bapia apen dindec bu wangili mac bu asap len nayham don napan. Ma kwahic dec ao bu waten mac bu akoc anen yom hon sa ma asoc napa. <sup>23</sup> Ao waken nawaen ten mac bu sehu yac nen asidowa Timoti sin su yec gapocwalon. In bu hoc asen ao ngahon, dec alu oc aloc ma alic mac. <sup>24</sup> Aken anen acsalon nayham ten mac nem lau bata hon, ma ten A noton nde lau dabun hon bocdinan. Ma lau gamej Itali-nga sekken si acsalon ten mac whin.

<sup>25</sup> Anoto nde mwasin whin mac hon.

## Jems ndê bapia Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ ndê ŋaê Jems. In ŋgac bata naŋ yob lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga naŋ sêndôc malac Jerusalem (Apo 15:13). Lau tigauc daêsam gauc gêm bu Jems in Pômdau Yisu asi (Mak 6:3).

Jems to bapia dindéc têŋ lau sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga naŋ sêndôc babalip yêc lau naŋ lau Israel dom, naŋ si gameŋ. In sam ŋac bu lau naŋ sêsa akêŋ gôlôwac Israel-ŋga si toŋ 12 (1:1), ma bocdinaŋ lau ŋatô gauc gêm bu mboe in to bapia dindéc têŋ lau Israel-ŋga naŋ sêlhô su yêc malac Jerusalem têŋ ndoc lau sêkêŋ kisa ŋac (Apo 8:1; 11:19). Ma lau ŋatô gauc gêm bu bapia dindéc gic waê lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ, lau Israel-ŋga, ma lau gameŋ apa-ŋga sêwhiŋ.

In ndê bapia dau hêganôŋ lêŋ ti sakiŋ ŋayham naŋ gic lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋawaê. In bu kêŋ puc ŋac bu sêtôc si sêkêŋ whiŋ ŋandô tiawê, ma bu sêhu mêtê sac-sac hoŋ siŋ. Jems bu tôc asê bu lau si sêkêŋ whiŋ in gêŋ naŋ sêsôm ŋa whasuŋ ŋambwa dom, magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ ŋandô, naŋ si lêŋ ti sakiŋ oc tôc gêŋ dau asê tiawê.

### *Jems gic hu ndê bapia*

<sup>1</sup> Aô Jems naŋ gam akiŋ Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi, gato yom dindéc têŋ mac lau akêŋ whiŋ Yisu-ŋga, naŋ asa akêŋ gôlôwac Israel-ŋga toŋ 12, mac lau naŋ andôc babalip yêc lau apa si gameŋ. Acsalô têŋ mac hoŋ.

### *Dahôc ŋawapac ti atac lu-lu dom*

<sup>2</sup> O aneŋ asidôwai. Gêŋ wapac me lêtôm bu tap mac sa, naŋ alic nditôm gêŋ atac ŋayham-ŋga. <sup>3</sup> Mac anyalê bu gêŋ bocke naŋ kêsahê mac nem akêŋ whiŋ, naŋ gêm mac sa bu alhac ŋaŋga. <sup>4</sup> Ma mac bu ati lau alhac ŋaŋga-ŋga, dec oc ndic dabiŋ mac atôm gwalam akwa akêŋ whiŋ-ŋga, ma mac oc apônda gêŋ daŋ dom. <sup>5</sup> Magoc mac nem asa bu pônda gauc, naŋ teŋ Anötô bu kêŋ gauc têŋ am, ma in oc kêŋ. Bu Anötô in mwasin ŋadau, ma oc lic ŋamalac naŋ teŋ gêŋ têŋ in, naŋ sac dom, in oc kêŋ gêŋ têŋ in ti atac whiŋ. <sup>6</sup> Magoc têŋ ndoc am teŋ gêŋ dau, naŋ teŋ ti atac lu-lu dom. Teŋ ti kêŋ whiŋ bu am oc tap ŋandô sa. Asa naŋ teŋ gêŋ ti atac lu-lu, naŋ gitôm gwêc naŋ mbu gêli sa ma pi sip ŋapaŋ. <sup>7</sup> In ŋamalac kaiŋ dinaŋ, gauc nem bu in oc kôc gêŋ daŋ yêc Pômdau dom. <sup>8</sup> In ŋamalac gauc lu-lu-ŋga, ma kôm ndê gêŋ hoŋ bambalin.

### *Dahê gauc pi mone ti wapa ŋapaŋ dom*

<sup>9</sup> Mac asidôwai naŋ lau waêm mba ma lau ŋalôm sawa, aô wasôm têŋ mac bu atac ŋayham sa, bu Pômdau gêlic mac atôm lau tiawê tu mac nem akêŋ whiŋ-ŋga. <sup>10</sup> Ma mac lau ti lêtôm, Anötô bu êŋgwiniŋ mac, goc atac ŋayham sa. Ahê gauc pi mac nem mone ti wapa dom. Bu gêŋ dau oc niŋga gitôm a ŋamlha ŋayham, naŋ <sup>11</sup> ac pi ti ŋandê atu, ma pec e ŋamlha kêsôlô, dec ŋamlha ŋayham dau pacndê. Ma ŋalêŋ tigen, lau ti lêtôm naŋ sem gwelêŋ ŋapaŋ tu sêtap mone sa-ŋga, naŋ oc sêniŋga bocdinaŋ.

### *Lêtôm ti saê*

<sup>12</sup> Asa naŋ bu lhac ŋaŋga têŋ ndoc in kêsahê lêtôm ti saê, naŋ oc tap Anötô ndê mwasin sa, bu ŋawapac dau kôm in hu ndê kêŋ whiŋ siŋ dom, ma Anötô

oc kêḡ inḡ ndöc tali ḡapanḡ. ḡaöli dau dinarḡ Anötö gic bata su bu kêḡ têḡ lau narḡ atac whinḡ inḡ narḡ.

<sup>13</sup>ḡamalac danḡ bu lêtôm tap inḡ sa, narḡ hê gauc bu Anötö kêḡ lêtôm têḡ inḡ lec dom. Bu gêḡ danḡ gitôm dom bu êntôm Anötö, ma Anötö dau kêtôm ḡamalac danḡ dom. <sup>14</sup>Mba! Lêtôm ḡahu sip ḡamalac dau ndê atac galac, narḡ kêḡ gauc têḡ inḡ ma kêtôm inḡ bu kôm sac. <sup>15</sup>Ma ḡamalac narḡ sôc atac galac ḡapu, narḡ kôm mêtê sac. Ma ḡamalac narḡ kôm mêtê sac, narḡ wêkainḡ seḡ mbac ndu-ḡga.

<sup>16</sup>Bocdinarḡ aneḡ asidôwai atac whinḡ-ḡga, ayob daôm bu lau danḡ sêḡsau mac dom. Lêtôm meḡ akêḡ Anötö dom. Mba! <sup>17</sup>Damanḡ undambê-ḡga, narḡ kêḡ ḡawê hoḡ sêlhac umbonḡ, narḡ mwasinḡ ḡayham hoḡ ḡadau, ma gêḡ ḡayham hoḡ narḡ datap sa, narḡ meḡ akêḡ inḡ ndê. Tôm bêc hoḡ ac pi ma sip tiyham, ma ac ḡa-ayunḡ yêc teḡ dom. Magoc Anötö gitôm ac ḡa-ayunḡ dom. Inḡ kôm gêḡ ḡayham eḡ tu êmwasiḡ yac-ḡga, ma kac ndê awha kwi-kwi dom. <sup>18</sup>Ma inḡ kêḡ inḡ ndê yom ḡandô sip yac neḡ ḡalôm tu bu kôm yac dati lau wakuc, datôm gêḡ inḡ narḡ inḡ kêḡ, narḡ si ḡandô mbêc.

### *Danḡô mêtê ti dakôm ḡandô sa*

<sup>19</sup>O aneḡ asidôwai atac whinḡ-ḡga, anḡô su narḡ. Atisa ḡagahô tu asôm daôm nem yom-ḡga dom, magoc akêḡ danḡam lau ḡatô si yom ḡapep munḡ. Ma ayob daôm bu atac ḡandê ḡagahô dom. <sup>20</sup>Bu ḡamalac si atac ḡandê kalhac ḡac ahuc e sêso lêḡ gitêḡ narḡ Anötö tac whinḡ. <sup>21</sup>Tu dinarḡ-ḡga dec aô wasôm têḡ mac bu mêtê ḡadômbwi ma mêtê sac hoḡ narḡ kêsôwec tiatu yêc gameḡ nom-ḡga, narḡ ahu sinḡ! Anḡwininḡ daôm ma akôc Anötö ndê mêtê narḡ sic dulu têḡ mac su, narḡ sa sip nem ḡalôm e tidôḡ, bu yom dau gitôm bu nem mac si.

<sup>22</sup>Mac bu anḡô Anötö ndê yom ḡambwa, dec oc anḡsau daôm. Anḡô ma akôm ḡandô sa! <sup>23</sup>Asa narḡ ḡgô mêtê magoc kôm ḡandô sa dom, narḡ gitôm ḡamalac narḡ tôc gwaniḡ sip busunôm bu lic dau anḡgô andô. <sup>24</sup>Inḡ gêlic su, goc sa gi ma ḡagahô kêlhinḡ anḡgô andô sinḡ. <sup>25</sup>Magoc asa narḡ tôc gwaniḡ Anötö ndê yom<sup>s</sup>u ḡandô\* narḡ kêḡapwêc yac su yêc mêtê sac, ma sôc ḡapu ti gauc gêm ḡapanḡ, narḡ Anötö oc nem mbec gêḡ hoḡ narḡ inḡ kôm.

<sup>26</sup>Asa narḡ gauc gêm bu inḡ gêm akin Anötö ḡapep, magoc gêm gôlinḡ dau ndê êmbala dom, narḡ kêsau dau. Ma gêḡ hoḡ narḡ inḡ kôm bu nem akin Anötö, narḡ gitôm gêḡ ḡambwa ma gic Anötö tandô ḡayham dom. <sup>27</sup>Mac bu anem akin Anötö ḡalêḡ gitêḡ narḡ inḡ oc lic ḡayham, goc akôm gêḡ bocdec. Anem mosibu ti lauwhê sawa narḡ sêhóc ḡawapac, narḡ sa. Ma ambo ahê têḡ mêtê ḡadômbwi nom-ḡga hoḡ.

## 2

### *Datoc lau hoḡ sa*

<sup>1</sup>O aneḡ asidôwai, mac narḡ akêḡ whinḡ yac neḡ ḡawasi ḡadau Pôm<sup>s</sup>dau Yisu Kilisi. Atoc lau tiwaê ma lau waêm<sup>s</sup>ba hoḡ sa ḡalêḡ tigeḡ. <sup>2</sup>Mboe mac akac daôm sa tu alic om-ḡga, ma ḡamalac lu sêso<sup>s</sup>c sêmeḡ. ḡgac danḡ sôc ḡakwê ḡawasi ti gôlinḡ gol, magoc ḡgac danḡ inḡ ḡgac ḡalôm sawa narḡ sôc ḡakwê akwa gwelêḡ-ḡga. <sup>3</sup>Mac oc akôm sake? Mboe mac oc atoc ḡgac ti ḡakwê ḡawasi sa, ma asôm

\* **1:25:** ḡgac narḡ to Hibru tôc asê bu yom<sup>s</sup>u amanḡlu gitôm dom bu ndic dabinḡ lau bu sêti lau gitêḡ (7:19; 10:1). Bocdinarḡ lau daêsam gauc gêm bu yom narḡ Jems to pi Anötö ndê yom<sup>s</sup>u ḡandô, narḡ hêganôḡ yom<sup>s</sup>u amanḡlu dom, magoc hêganôḡ ḡawaê ḡayham. Bu ḡawaê ḡayham whê sa bu Yisu gic dabinḡ yom<sup>s</sup>u pwac akwa-ḡga hoḡ (Mat 5:17) ô yac, ma ḡalau Dabunḡ gêm gôlinḡ lau sêkêḡ whinḡ-ḡga ma gêm ḡac sa bu sêsa lêḡ gitêḡ tôm yom<sup>s</sup>u sôm (Rom 8:2-4).

têj inj bu, “Am ndöc pöj ñayham dindec,” a? Ma asöm têj ñgac ñalóm sawa, “Am lhac ñambu-nga dê,” me “Ndöc nom dindec yêc yac gahinj-nga,” a? <sup>4</sup> Mac bu akôm bocdinañ ma atoc mac nem lau ñatö sa hóc gëlêc lau ñatö su, dec mac atöm lau sêmatöc yom-nga nañ si gauc tisac.

<sup>5</sup> O aneñ asidöwai atac whinj-nga, añgö su nañ. Lau nañ lau nom-nga sêlic bu lau ñalóm sawa, nañ Anötö tac whinj bu ênyaliñ ñac sa bu sêkêj whinj ñanga, dec sêti lau ti lêlóm yêc inj añgö-nga. Ma inj oc kêj ñac sêwêkaiñ gameñ undambê-nga nañ inj gic bata bu kêj têj lau nañ atac whinj inj. Yom dau inj yom ñandö. <sup>6</sup> Magoc mac apu lau ñalóm sawa. Ma lau ti lêlóm nañ mac atoc ñac sa, nañ sêtoc mac sa ô dom. Ñac sêlic ñayham bu sêngwiniñ mac, ma ñac bu sêtap yom dañ sa pi mac, dec ñac oc sêwê mac atêj lau sêmatöc yom-nga andi. <sup>7</sup> Yomandö! Ma têj ndoc lau dau sêngwiniñ mac, nañ sêpu mac nem ñadau ndê ñaê ñayham whinj.

<sup>8</sup> Anötö ndê yomsu nañ sêto yêc bocdec bu, “Atac whinj lau menpañ am-nga gitôm mac atac whinj daöm,” nañ tiñamata yomsu hoñ nañ sêhêganöñ ñamalac si lêj sêmbö sêwhinj dandi-nga ma piñ ñac hoñ döñ sêpitigeñ. Mac bu dañam wambu yomsu dau, dec mac oc atoc nem asidöwai sa ñapep. <sup>9</sup> Magoc mac bu atoc lau tiwaê sa ma apu lau waêmba, dec mac akôm sac, ma yomsu dau kêmatöc mac, ma tôc asê bu mac lau añgili yomsu-nga. <sup>10</sup> Aö wasöm têj mac, bu asa nañ dañga wambu yomsu hoñ ñapep, magoc kêgili yomsu ñalhö atêc dañ, nañ gitôm ñamalac nañ kêgili yomsu hoñ. <sup>11</sup> Anötö dau kêj yomsu dañ bocdec, ‘T “Kôm gêj mockaiñ-nga dom,” ma kêj dañ tiyham bocdec, ‘T “Ndic ñamalac ndu dom.” Am bu kôm mêtê mockaiñ-nga dom, tigeñ am bu ndic ñamalac dañ ndu, nañ dec am gitôm ñamalac kêgili yomsu hoñ-nga.

<sup>12</sup> Mac añyalê su bu ñasawa sauj Anötö oc êñsahê mac, êñkuc yomsu nañ inj kêj bu êñgapwêc yac su. Bocdinañ dec asöm yom ti akôm nem mêtê hoñ ñapep enj. <sup>13</sup> Mac bu tamwalö lau dom, dec Anötö oc tawalö mac dom têj inj ndê bêc matöc-nga. Tamwalö lau, ma mac oc atap inj ndê matöc sa dom.

### *Dakôm mêtê ñayham tôc yac neñ dakêj whinj asê*

<sup>14</sup> O aneñ asidöwai. Ñamalac dañ bu sôm, “Aö gakêj whinj Yisu Kilisi,” magoc kôm mêtê ñayham dom, dec inj ndê kêj whinj ñandö mba, ma oc nem inj si dom. <sup>15</sup> Mac bu alic awhê me ñgac kêj whinj-nga dañ nañ pönda ñakwê ti gêj daneñ-nga, dec mac oc akôm sake? <sup>16</sup> Mac bu asöm têj inj bu, “Am ndi ti yom malö, ma oc ñayham bu am tap nem gêj daneñ-nga ti ñakwê sa,” magoc akêj gêj dañ bu anem inj sa dom, dec mac nem akêj whinj oc ñandö mbasi. <sup>17</sup> Bocdinañ, asa nañ sôm bu inj kêj whinj, magoc kôm ña-sakiñ dom, nañ ndê kêj whinj gitôm gêj batê.

<sup>18</sup> Mboe ñamalac dañ oc sôm, “Aö gakêj whinj, dec gitôm,” ma dañ oc sôm bu, “Aö gakôm mêtê ñayham, dec gitôm.” Oyaê! Am bu ñamalac nañ mêtê ñayham mbasi, dec ñalêj bocke aö oc wanjalê bu am kêj whinj ñandö? Magoc lic mêtê ñayham dec aö gakôm gambo, oc tôc aneñ gakêj whinj asê têj am. <sup>19</sup> Bocke? Am toc daöm sa bu am kêj whinj bu Anötö tigeñ dê mbo, a? Aluê! Ñalau sac sêkêj whinj bocdinañ sêwhinj, ma sêtoc dau ñandö!

<sup>20</sup> Am ñamalac gauc mbasi-nga! Am nem kêj whinj nañ mêtê ñayham mbasi, nañ ti gêj ñambwa. Gauc nem yom bocdec. <sup>21</sup> Abañ Abraham inj bu kêj inj ndê atu Aisak ti da pi alta, ma tu dinañ-nga dec Anötö gêlic inj bu ñgac gitêj. <sup>22</sup> Mac hoñ alic su nañ. Abraham ndê kêj whinj ti inj ndê gwelenj sêpuc dau döj. Ma inj ndê gwelenj ti sakiñ gic dabinj inj ndê kêj whinj. <sup>23</sup> Yom nañ sêto yêc nañ sôm



bu, “*Abraham kên whiñ Anötö dec Anötö gêlic iñ ti ñgac gitêñ.*” Yom dau ñandô sa pi gêñ nan iñ kôm, ma Anötö dau sam Abraham bu iñ ndê silip.

<sup>24</sup> Bocdinañ mac hoñ alic! Dakêñ whiñ ñambwa kôm yac dati lau gitêñ yêc Anötö añgô-ñga dom. Gêñ nan dakôm tu dañañ wambu Anötö-ñga, ma yac neñ dakêñ whiñ, nan lu-lu sêkôm yac dati lau gitêñ. <sup>25</sup> Ma gêñ dañ tiyham. Gauc nem awhê señ-ñga Rahab. Iñ gêm yaom lau Israel-ñga nan sêtip gameñ Kanan-ñga, ma kemasañ ñac si lêñ bu sêlhô sêndi. Ma tu dinañ-ñga Anötö gêlic iñ bu awhê gitêñ.

<sup>26</sup> Ñamalac nan wayahô mbasi, nan iñ gêñ batê. Ma yac bu dakêñ whiñ magoc dakôm mêtê ñayham dom, dec yac neñ dakêñ whiñ gitôm gêñ batê bocdinañ.

### 3

#### *Dayob êmbalañ*

<sup>1</sup> Aneñ asidôwai, añgô su nan! Têñ Anötö ndê bêc êmatôc lau-ñga, nan iñ oc kip yac lau nan andôhôn iñ ndê mêtê têñ lau, nan sa ñapep pi yac mba gwelen dau. Tu dinañ-ñga mac nem asa bu ti kédôhônwaga mêtê-ñga, nan kôc gauc pi yom dau mun su nan. <sup>2</sup> Mêtê sac kôm yac hoñ dapeñ ñalêñ daêsam. Ñamalac nan gitôm bu yob ndê êmbala e sôm yom so dañ dom, nan ñamalac gitêñ, ma gitôm bu nem gôlin iñ ndê ñamlic ñagêñ hoñ ñapep.

<sup>3</sup> Lau nan sêndôc hosi ñahô, nan sêkêñ ain sôc hosi whasun, bu sênem gôlin hosi ma sêkac iñ kwi êñkuc ñac si atac whiñ. <sup>4</sup> Ma akôc gauc pi wañ atu-tu. Mbu ñadinda peñ lac sac andô, magoc gôlin atêc dinañ kên iñ kêtî kêkuc ñgac gôlin-ñga ndê atac whiñ. <sup>5</sup> Ñalêñ tigen, yac êmbalañ iñ gêñ sauñ andô dañ yêc ñamlic ñagêñ hoñ, magoc iñ yom datoc dauñ sa-ñga daêsam ñahu. Mac añyalê bu ya ñamsi sauñ dañ gitôm bu ti ya atu ma neñ pwa atu dañ su. <sup>6</sup> Ma yac êmbalañ dau gitôm ya. Yêc yac neñ ñamlic ñagêñ hoñ, sac ñahu yêc êmbalañ, ma yac bu dayob ñapep dom, dec sac oc êñsôwec e nem ñamlic sambuc ahuc ma kôm yac neñ têm dambo tanli-ñga hoñ tisac. Ma sac nan ñahu yêc êmbalañ, nan meñ akêñ ya lambwam-ñga.

<sup>7</sup> Lau ñatô sêkôc bôc ti mbac ma sêyob e gêñ dau timalô. Ma gitôm bu sêkôm mboc ma gêñ gwêc-ñga timalô bocdinañ. <sup>8</sup> Magoc lau dañ sêtôm dom bu oc sênem malô êmbala. Bu ñamalac êmbala iñ gêñ sac nan yêc teñ dom, ma ñamalic sac gêm iñ ahuc. <sup>9</sup> Yac tam danje yac neñ Pômdau ti Daman undambê-ñga ña êmbalañ, magoc ñamalac nan Anötö kemasañ bu sênem iñ añgô sêmo nom, nan yac dapucho ñac ña gêñ tigen dinañ. <sup>10</sup> Añgô su nan. Mbec ti yom sac, lu-lu sêsa akêñ whañsun tigen. O aneñ asidôwai, mêtê dau iñ sac sambuc! <sup>11</sup> Mac gauc gêm bocke? Oc tôm bu gwêc ma bu ñayham tu danôm-ñga lu-lu sêsa akêñ bubata tigen? Mba! <sup>12</sup> O aneñ asidôwai. Gitôm dom bu datap bu danôm-ñga sa yêc gwêc ñalôm. Ma gêñ dañ tiyham. Oc datap wa ñandô sa yêc a kin, me a kin ñandô yêc wa? Mba.

#### *Lau tigauc sêkôm mêtê ñayham*

<sup>13</sup> Mac nem asa iñ ñamalac tigauc, nan toc dau sa pi ndê gauc dom, magoc kôm mêtê ñayham ma sa lêñ gitêñ en, tu bu tôc gêñ dau asê. <sup>14</sup> Tigen mac lau nan asa lêñ atoc daôm sa tu ahôc gêlêc asidôwai-ñga, me mêtê lêmun-ñga bu yêc mac nem ñalôm, nan atoc daôm sa me añsau daôm bu mac lau tigauc lec dom. <sup>15</sup> Bu lau nan sêkôm mêtê lêmun-ñga ti mêtê sêhôn gêlêc dau-ñga, nan si gauc meñ akêñ Anötö ndê dom. Mêtê dau ñahu yêc nom, kêkuc ñamalac nom-ñga

si gauc nambwa, ma menj akêŋ Sadan ndê. <sup>16</sup> Mêtê lêmun-nga ti ahôc gêgêlêc daôm-nga bu yêc mac nem njalôm, dec mac oc apin daôm dôŋ napep dom, ma mêtê sac tidau-tidau oc nem mac ahuc. <sup>17</sup> Asa nanj kôc gauc nayaham yêc Anôtô ndê, nanj gêŋ namata-nga inj oc kôm mêtê nawasi enj. Inj oc yob dau bu tac nandê naghô dom, ma inj oc ti namalac atac whinj lau ti sôc yom napan-nga. Inj namalac tawalô lau-nga ma ndê gwelenj oc nem nandô daësam. Inj oc kôm mêtê nayaham têŋ lau tiwaê ma têŋ lau waëmba sêwhinj, ma oc ênsau lau danj dom. <sup>18</sup> Lau nanj sêkôm gêŋ malô ma sêhê wamba lau, nanj sêtôm lau nanj sêsô gêŋ nawahê nayaham sip si ôm. Ma nac si gwelenj dau oc nem nandô bu nac ma lau daësam sêtap lêŋ gitêŋ sa.

## 4

### *Lêŋ atac whinj gêŋ nom-nga-nga*

<sup>1</sup> Akôc gauc pi gêŋ nanj kôm mac atac nandê ti asôm daôm. Aô wasôm têŋ mac, bu mêtê dau menj akêŋ mac nem njalôm akwa, nanj kac mac tu asa lêŋ atac whinj gêŋ nom-nga-nga. <sup>2</sup> Gêŋ nanj mac atac whinj, nanj mac atap sa dom, njahu bu mac atenj têŋ Anôtô dom. Mac tamgatu gêŋ dau napanj e mac atac nandê sa ti asôm daôm, ma mac oc akôm mwasac e nditôm bu andic namalac ndu. Magoc mac atôm dom bu akôc gêŋ nanj mac atac whinj. <sup>3</sup> Ma têm natô mac atenj gêŋ têŋ Anôtô, magoc inj kêŋ têŋ mac dom. Mac atap sa dom, njahu bu mac atenj gêŋ dau tu bu amwasinj daôm-nga nambwa, ma gauc dinanj inj solop dom.

<sup>4</sup> Mac atôm lau mockainj-nga, bu mac ahu Anôtô sinj ma asap gêŋ nom-nga dôŋ. Mac anjô! Asa nanj tac whinj gêŋ nom-nga hôc gêlêc, nanj Anôtô ndê silip dom, inj Anôtô ndê nacyo. <sup>5</sup> Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, nanj whê sa bu Njalau nanj Anôtô kêŋ mbo yac neŋ njalôm, nanj gêm lêmunj yac neŋ gatuŋ ma tac whinj nandô bu dasap inj dôŋ napanj. Gauc nem yom dau napep, bu inj yom nambwa dom. <sup>6</sup> Anôtô kêŋ ndê mwasinj têŋ yac tu bu puc yac dôŋ pi lêŋ sac-nga. Tu dinanj-nga sêto yom yêc bocdec bu:

Anôtô kêgwiniŋ lau nanj sêtoc dau sa, magoc kêmwasiŋ lau nanj sêŋgwiniŋ dau. *[Prov 3:34]*

<sup>7</sup> Bocdinanj asôc Anôtô napanj. Apuc daôm dôŋ têŋ Sadan bu êntôm mac dom. Amasuc inj su ma inj oc lhô su yêc mac. <sup>8</sup> Atigasuc Anôtô dec inj oc tigasuc mac. Mac lau nanj akôm mêtê sac, nanj anjwasinj amam ma ahu mêtê dau sinj. Ma mac lau nanj anjuc Anôtô ti gauc lu-lu, nanj amasanj nem njalôm nawasi sa. <sup>9</sup> Anem daôm kwi ma atanj tu mac nem sac-nga. Mac nem mbwac nem dau kwi ti danjgibo, ma mac nem atac nayaham nem dau kwi ti atac njawapac. <sup>10</sup> Anjwiniŋ daôm yêc Pômdau anjô-nga, goc inj oc toc mac sa.

### *Anjôlinj yom pi nem asidôwai dom*

<sup>11</sup> O asidôwai, anjôlinj yom pi daôm dom. Asa nanj gêm dôhônj dau pi ndê asidôwa danj, nanj gêlic asidôwa dau sac ma sôm yom pu inj-nga, nanj pu yomsu ma gêlic yomsu dau sac whinj.\* Ma am bu pu yomsu, dec am sôc yomsu dau napanj dom. <sup>12</sup> Anôtô nanj kêŋ yomsu, nanj ndê nyclai yêc bu nem lau si, me senj nac su. Ma inj tawasê oc ênsahê lau honj pi nac si mêtê. Bocdinanj am asa dec gauc gêm bu ênsahê nem asidôwai?

### *Datoc daunj sa dom*

\* **4:11:** Lau atu-tu gauc gêm bu Jems kôc gauc pi yomsu tigenj bu 'Atac whinj nem asidôwai tôm am tac whinj daôm,' dec to yom dinanj. Yomsu dau yêc Lev 19:18; ma Jem 2:8.

<sup>13</sup> Aô wasôm yom pi lau nanj gauc gêm bu sêti ñadau dau. Mboe ñamalac danj oc sôm yom bu, “Kwahic dec me lanjë, aô watêj malac atu danj wandi, wanem gwelenj nditôm yala danj sambuc, ma watap mone daêsam sa.” <sup>14</sup> Mac atôm dom bu anjalê gêj nanj oc hôc asê têtj lanjë. Mac alic nem têtj ambo tamli-nga bu inj gêtj atu, a? Mba! Inj gitôm yawalec nanj puc pi menj magoc ñasawa sauñ enj hê su. <sup>15</sup> Gauc nem bu ati ñadau tu amasanj daôm nem lêtj asa-nga dom, magoc asôm yom bocdec bu, “Pômdau bu lic ñayham, dec yac oc ambo tanji ma akôm gêtj bocdec me gêtj bocdê.” <sup>16</sup> Magoc mac lau wachuc nanj êlêmê atoc daôm sa, ma mac nem mêtê dau inj mêtê sac. <sup>17</sup> Bocdinañ asa nanj kêyalê lêtj ñayham magoc kôm dom, nanj kôm sac.

## 5

### *Jems kêj puc lau ti lêtôm*

<sup>1</sup> Mac lau ti lêtôm nanj ac mone ti wapa daêsam sa, nanj anjô! Apuc dangibo sa ma atanj pi ñawapac nanj gic waê bu tap mac sa têtj bêc ñambu-nga. <sup>2</sup> Awa ti wapa ma ñakwê nanj mac ac sa tu daôm-nga, nanj hôc gêlêc su ma yêc ñambwa e da nôm ma sop señ su. <sup>3</sup> Oyaê! Bêc ñambu-nga menj kêpiñ su, magoc mac akôm bu andic nem awa silba ma gol sa ñapanj. Mac oc atap matôc sa tu mac nem awa nanj hêko wêmbwa e da nôm su. Ma tu gêtj dinañ-nga dec mac nem ñamsôm oc tisac whiñ, gitôm ya gêtj mac. <sup>4</sup> Anjô! Mac anjaminj ñaôli ñayham têtj lau nanj sêkôm gwelenj têtj mac. Ma Pômdau Ñaclai Ñadau ñgô ñawaê ma oc êmatôc mac pi gêtj dau. <sup>5</sup> Mac ambo nom ti amwasinj daôm kêlêc, atôm bôc nanj señ gêtj ñawahô e sêtôp atu, ma sêtjyalê dom bu ñasawa sauñ ñac si ñadaui oc sêndic ñac ndu ma sênej. <sup>6</sup> Mac êlêmê amatôc lau gitêtj ma akic yom bu andic ñac ndu, magoc lau dau sêkêtj kisa mac dom.

### *Dahôc ñawapac ti atac pa su*

<sup>7</sup> Bocdinañ asidôwai, ahôñ Pômdau ndê bêc mbu menj-nga ti nem atac pa su. Lau nanj sêsô gêtj sip ôm, nanj sêhônj gêtj dau bu nem ñandô. Sêmbo ti atac pa su ma sêhônj u bu ndic ma ac bu pi tôm ñandoc. <sup>8</sup> Ma mac bocdinañ. Ndoc menj kêpiñ bu Pômdau oc mbu menj, dec apuc daôm dôñ bu alhac ñanja, ma ahônj inj ti nem atac pa su.

<sup>9</sup> O asidôwai, asec daôm dom. Mac bu asec daôm, dec oc atap Anötö ndê matôc sa, bu inj ndê bêc êmatôc lau-nga menj kêpiñ, gitôm inj dau menj kalhac mac nem andu ñagatam.

<sup>10</sup> Asidôwai, akôc gauc pi propet akwa-kwa. Ñac sêhônj ñawapac daêsam, magoc sêhoc yom asê sem Pômdau anjô ti atac pa su. Gauc nem ñac si lêtj dinañ ma anjuc. <sup>11</sup> Lau nanj sêhônj ñawapac ti atac pa su, nanj yac tampiñ ñac. Mac anjô miñ pi Job, nanj hôc ñawapac daêsam, magoc gêtj dau ku inj dulu dom, inj kalhac ñanja. Ma mac anjalê bu tiñambu Pômdau gêm inj sa tiyham. Yomandô! Pômdau inj tawalô yac ma atac apu yac ñandô.

<sup>12</sup> O anej asidôwai, ayob daôm tu gêtj atu dindêc-nga. Mac bu akôm gêtj danj, dec asôm, “Aêc,” ma yom dau gitôm. Mac bu akôm dom, dec asôm, “Mba,” ma mac nem yom dau gitôm. Atôc amam pi undambê me pi nom me pi gêtj danj tu bu andic señej nem yom-nga dom. Mac bu akôm bocdinañ, dec oc atap Anötö ndê matôc sa.

### *Yom dateñ mbec-nga*

<sup>13</sup> Mac nem asa bu tap ñawapac sa, nanj teñ mbec. Ma mac nem asa nanj atac ñayham sa, nanj nem wê ma êmpiñ Pômdau. <sup>14</sup> Mac nem asa bu gêmbac,

nañ kêñ yom têñ gôlôwac dabuñ si lau bata sêmen, ma sêten mbec tu in-nga ma sêmbac ndip kwi pi in ñagôlôñ sênem Pômdau añgô. <sup>15</sup> Mbec nañ mac aten ti akêñ whin, nañ oc nem ñamalac gêmbac dau sa. Pômdau oc nem in sa ma kôm in ñayham sa tiyham. Ma in ndê sac bu yêc, goc ten mbec tu gêñ dau-nga whin, ma Pômdau oc suc kwi. <sup>16</sup> Bocdinañ asa nañ kôm sac, nañ hoc ñayom asê têñ asidôwa dan, ma asidôwa dau ten mbec tu in-nga. Akôm bocdinañ, ma aten mbec pi mac nem asidôwai nañ gêmbac, bu akôm ñac ñayham sa tiyham. Mbec nañ ñamalac gitêñ dan ten, nañ mbec ti ñaclai, ma oc nem ñandô. <sup>17</sup> Gauc nem propet Elaija. In ñamalac gitôm yac. In ten mbec bu u ndic dom, dec u gic dom gitôm yala tô ma ayô 6. <sup>18</sup> Goc in ten mbec tiyham, dec Anötô kêñ u gic ma gêñ ôm-nga sem ñandô tiyham.

*Danem lau nañ sêhu Anötô ndê lêñ sin, nañ sa*

<sup>19</sup> Anej asidôwai. Mac nem dan bu hu Anötô ndê lêñ ti yom ñandô sin, ma dan bu nem in ndê ñalôm kwi ma kôc in mbu men tiyham, <sup>20</sup> dec añyalé gêñ bocdec. Asa nañ gêm ñamalac sac kwi bu hu mêtê sac sin, nañ kégaho in su yêc sen mbac ndu-nga, ma gêm in sa bu tap ñagêyô sa tu in ndê sac daêsam-nga dom.

## Pita ndê bapia **η**amata-**η**ga Yom whê bapia dindéc sa-**η**ga

Ngac nan to bapia dindéc in Pita, Yisu ndê aposel danj. Inj to têtj lau sêkêj whin-**η**ga nan sêmbô babalip tòm gamej hoj nan lau Rom-**η**ga sem gôlinj. Lau dau sêhóc ηawapac daésam, ma lau sêkêj kisa ηac tu sêkêj whin Yisu-**η**ga.

Pita tac whin bu puc ηac dôj, bu sêlhac ηanja ma ti atac ηayham tu mwasinj atu ti ηawasi atu nanj Anötö gic bata tu ηac-**η**ga yêc undambê. Tòm Anötö unj Yisu sa akêj lau batê-**η**ga, nanj oc kôm têtj ηac bocdinaj. Inj to yom pi ηandê ti ηawapac daésam nanj Yisu hóc têtj ndoc inj mbo nom, ma sôm bu lau nanj sêηkuc Yisu, nanj sêwêkainj inj ndê lêtj dinaj. Inj whê sa bu ηawapac tidau-tidau gitôm bu puc ηac dôj, ma tinjambu têtj ndoc Pômdau mbu menj, nanj ηac oc sêtap waê atu sa. Ma Pita to yom pi lêtj ηayham ma dabunj bu lau sêkêj whin-**η**ga sêηkuc.

### *Pita gic hu ndê bapia ηamata-ηga*

<sup>1</sup> Aô Pita, Yisu Kilisi ndê aposel, gato bapia dindéc têtj mac lau nanj Anötö kêyalinj mac sa, mac lau nanj ambo nom atôm lau apa, ma andöc babalip yêc gamej Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ma Bitinia-**η**ga. <sup>2</sup> Damanj Anötö kêyalê gêj hoj munj su, dec kêyalinj mac sa bu Yisu Kilisi ndê dac êηgwasinj mac nem sac hoj su, ma bu Njalau Dabunj kôm mac ati lau dabunj, nanj danjam wambu Kilisi ηapep. Mwasinj ti yom malô akêj Anötö êηsalê mac ahuc.

### *Yom pi Anötö ndê mwasinj atu nem yac si-ηga*

<sup>3</sup> Tampinj Anötö, yac nej Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba. Njahu bu inj tawalô yac ndu andô, dec kôm yac datiwakuc. Gêj dau ηandô sa bocdec bu, inj unj Yisu sa akêj lau batê-**η**ga, ma pinj yac dôj tam daminj inj, ma bocdinaj dec yac dakêj batanj ηandô ηayham kêlêc, nanj bu oc dandöc tanjli ηapanj. <sup>4</sup> Ma dawêkainj gêj lêtjênm ηayham, nanj ndê ηawasi oc ninja dom, ma tòm dom bu tisac me hê su. Anötö po gêj dau sa gwananj tu mac-**η**ga yêc undambê. <sup>5</sup> Mac atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-**η**ga sa su, ma inj kêmasanj mwasinj dau ηa-ηandô su ma hôj têtj bu töt ηandô dau asê tiawê têtj bêtj nambu-**η**ga. Ma tu mac nem akêj whin-**η**ga, dec Anötö ndê ηaclai oc yob mac e atap ηandô dau sa.

<sup>6</sup> Aô kayalê bu mac ambo ti atac ηayham atu ηapanj tu Anötö ndê mwasinj hoj dinaj-**η**ga. Magoc aô kayalê bu ηawapac daésam tap mac sa têtj ηasawa dindéc, dec kôm mac nem ηalôm ηawapac whinj. Mac ac waê bu atap gêj dau sa, magoc inj gêj ηasawa apê-**η**ga enj. <sup>7</sup> Mac anyalê bu lau sêpec gol tu bu ηadômbwi ninja ma gol ηawasi solop gacgenj yêc. Ma nalêj tigenj, ηawapac nanj tap mac sa, nanj menj bu êηsahê mac nem akêj whinj. Anötö gêlic mac nem akêj whinj bu gêj ηandô, gitôm gêj ηaôli atu, nanj hóc gêlêc gol nanj oc ninja whinj nom dindéc, nanj su. Ma mac bu ahóc ηawapac ma asap nem akêj whinj dôj nanja, dec têtj ndoc Yisu Kilisi mbu menj têtj bêtj nambu-**η**ga, nanj inj oc toc mac sa ma kêj waê ti ηawasi ηayham têtj mac. <sup>8</sup> Mac nem danj gêlic Yisu pi tandô dom, têtj ηamata-**η**ga e menj têtj kwahic dec, magoc mac atac whinj inj ma akêj whinj inj ambo. Ma mac nem atac ηayham tu inj-**η**ga inj gêj atu andô, ma hóc gêlêc ηamalac si gauc me yom tu awhê sa-**η**ga. <sup>9</sup> Ma ndoc menj kêpinj bu mac atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-**η**ga ηa-ηandô sa, nanj ti mac nem akêj whinj njahu.

*Propet sêhoc Anötö ndê lêñ nem yac si-nga asê*

10-11 Lau propet sêhoc yom asê mun su, pi mwasiñ nanj mac atap sa su. Kilisi ndê Njalau mbo ñac si ñalôm, ma kégilí ñac bu sêhoc yom asê pi Anötö ndê lêñ nem lau si-nga. Njalau dau hoc asê têtj ñac gwananj su, bu Anötö ndê Mesaya oc hôc ñandê, ma tinjambu tap ñawasi atu sa. Magoc ñac sênjalê têtj ti ndoc ma ñalên su dom, ma tu dinanj-nga dec sêkôm ñanga bu sêkip ñahu sa. <sup>12</sup> Njalau tôc asê têtj lau propet bu yom nanj sêhoc asê, nanj tu ñac dau-nga dom, magoc sêhoc asê gwananj tu sênem mac sa-nga. Ma lau nanj sêhoc ñawaê ñayham asê têtj mac, nanj sêwhê yom dau sa ña Njalau Dabun nanj Anötö kêtj sip akêtj undambê menj, nanj ndê ñaclai. Gêtj honj nanj propet sêhoc asê, nanj Anötö ndê anjela bocdinañ tac whiñ ndu andô bu sênjalê ma sêlic ñandô.

*Dasa lêñ dabun dandic ñawaê*

<sup>13</sup> Tu dinanj-nga dec akôc gauc ñapep pi lêñ bocke inj lêñ solop tu asa-nga, ma ambo ti nem gauc ñawa. Akêtj batam ñapanj ti tamkwê mwasiñ atu nanj mac oc atap sa têtj bêc nanj Yisu oc hoc dau asê. <sup>14</sup> Mac ati Anötö ndê balêkoc solop, dec danam wambu inj ñapep, ma ahu mêtê sac honj nanj mac akôm têtj ndoc mac am gauc Anötö, nanj siñ. <sup>15</sup> Anötö nanj kégalêm mac sa ati inj ndê, nanj inj dabun andô. Tu dinanj-nga dec ayob daôm nem lêñ honj bu akôm mêtê dabun enj, atôm inj dau. <sup>16</sup> Bu sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu:

Aô Anötö dabun, bocdinañ asa nem lêñ dabun enj.

*[Lev 11:44-45]*

<sup>17</sup> Ambo nom atôm lau apa, ma atôc Anötö ma atoc inj sa ñapep. Ñahu bu Anötö, nanj mac ata bu Damanj, nanj oc toc ñamalac danj sa hôc gêlêc danj dom, têtj ndoc inj êñsahê lau honj pi ñac si lêñ. Inj oc êñsahê lau honj ña dôhônj tigenj. <sup>18</sup> Munj-nga mac atôm lau akij mêtê sac-nga, tu lêñ gauc mbasi-nga nanj apami sic dulu têtj mac. Magoc Anötö gêmli ti kégapwêc mac su yêc sakiñ mêtê sac-nga dinanj. Inj gêmli mac su, ña gêtj nanj oc ninja whiñ nom dindéc gitôm gol me silba, nanj dom. Mba. Mac anjalê su bu <sup>19</sup> inj gêmli mac su ña Kilisi ndê dac, nanj hôc gêlêc gêtj ñaôli atu-tu nom-nga honj su. Kilisi kêtj dau ti da gitôm domba ñawasi ñayham nanj ñasac mbasi. <sup>20</sup> Anötö kêyalinj inj sa têtj ndoc inj kêtj undambê ti nom su dom, ma tôc inj asê tiawê têtj têtj ñambu-nga dindéc, tu mac-nga. <sup>21</sup> Ma tu gêtj nanj Kilisi dau kôm tu mac-nga, dec mac akêtj whiñ Anötö, nanj unj inj sa akêtj lau batê-nga, ma kêtj ñawasi atu têtj inj. Bocdinañ kwahic dec Anötö ti mac nem akêtj whiñ ñahu, ma mac akêtj batam bu atap mwasiñ atu nanj inj gic bata têtj mac, nanj sa.

<sup>22</sup> Mac asôc yom ñandô ñapu su, dec ahu lêñ ti mêtê ñadômbwi honj siñ su, tu bu anjuk mêtê ñandô atac whiñ asidôwai-nga. Bocdinañ kwahic dec aô watenj mac bu akêtj nem ñalôm sambuc bu akôm mêtê dau ñandô sa-nga. <sup>23</sup> Bu mac atiwakuc su. Mac atiwakuc ñahu sip gêtj nom-nga nanj gic waê bu ninja, nanj danj dom. Mba. Mac atiwakuc ñahu sip Anötö ndê Yom nanj gitôm gêtj tali, ma oc yêc ñapanj enj. <sup>24</sup> Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñamalac nom-nga honj sêtôm kwanj, ma ñac si waê gitôm ñaola ôm-nga.

Kwanj yêc ñasawa apê ma tibasô, ma ñaola bocdinañ kêsôlô.

<sup>25</sup> Magoc Pômdau ndê yom yêc ñapanj.

*[Ais 40:6-8]*

Ma Pômdau ndê yom dau, inj ñawaê ñayham nanj sêhoc asê têtj mac su.

## 2

1 Tu dinaŋ-nga dec ahu mêtê sac-sac hoŋ siŋ. Mêtê alic lau sac-nga hoŋ, mêtê aŋsau lau-nga, mêtê dasôm yom ŋayham magoc dakôm ŋandô sa dom-nga, mêtê lêmuŋ-nga ti lêŋ dapu lau-nga tidau-tidau, naŋ ahu hoŋ siŋ. <sup>2</sup> Akôm ŋaŋga bu akôc Anötö ndê yom sa sip nem ŋalôm e tidôŋ, ŋalêŋ tigeŋ tôm balêkoc dedec tac whiŋ bu sênôm su. Ma tôm dinda ndê su gêm balêkoc dedec sa bu sêtiatu, dec Anötö ndê yom oc kôm mac nem akêŋ whiŋ êŋsôwec tiatu ma alhac ŋaŋga e atap Anötö ndê mwasiŋ nem mac si-nga ŋa-ŋandô sa. <sup>3</sup> Mac aŋyalê Pômdau su ma aŋsahê su bu iŋ ndê mwasiŋ iŋ ŋayham, bocdinaŋ dec ahu mêtê sac hoŋ siŋ, ma aŋsalê gêŋ tu puc gatôm dôŋ-nga.

*Yisu ti hoc ŋamata-nga andu-nga*

4 Atigasuc Pômdau Yisu naŋ gitôm hoc tali naŋ Anötö kêyaliŋ sa ti hoc ŋamata-nga bu kwê ndê andu lhac ŋahô-nga. Ŋamalac sêtec iŋ, magoc Anötö dau kêyaliŋ iŋ sa, ma gêlic iŋ ŋayham kêlêc. <sup>5</sup> Mac bocdinaŋ atôm hoc tali naŋ Anötö bu kwê sa ti Ŋalau Dabuŋ ndê andu. Ma iŋ kêyaliŋ mac sa ati lau dabuŋ, bu anem akiŋ iŋ atôm iŋ ndê lau dabuŋsiga. Ma mac nem gwelen ŋandô, naŋ bu akêŋ daôm sambuc atôm da naŋ iŋ oc lic ŋayham, ma kôc sa tu Yisu Kilisi-nga. <sup>6</sup> Tôm yom naŋ Anötö sôm pi Kilisi, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Alic su naŋ! Aô gakêŋ hoc daŋ kalhac Lôc †Sayon, naŋ aô dauŋ kayaliŋ sa ma galic ŋayham kêlêc bu ti hoc ŋamata-nga andu-nga.

Asa naŋ kêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc maya dau dom.

[Ais 28:16]

7 Mac akêŋ whiŋ dec alic hoc dau ŋayham kêlêc. Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ sêtec hoc dau tôm sêto yêc bocdec bu:

Hoc naŋ lau sêkwê andu-nga sêtec, naŋ kwahic ti hoc ŋamata-nga yêc andu dau.

[BW 118:22]

8 Ma yom daŋ tiyham yêc bocdec:

Iŋ hoc naŋ lau daêsam oc sêtiŋ gahi pi ma sêpeŋ.

[Ais 8:14-15]

Ŋac sêpeŋ, ŋahu bu sêtec yom pi Kilisi, tôm yom naŋ Anötö hoc asê gwanan su.

*Anötö ndê lau si lêŋ*

9 Magoc Anötö, naŋ kêgalêm mac sa bu ahu ŋasec siŋ ma ambo iŋ ndê ŋawê atu ŋalôm, naŋ kêyaliŋ mac sa muŋ su ati iŋ ndê, ma bu ati gôlôwac dabuŋ toŋ tigeŋ, ma anem akiŋ iŋ gitôm lau dabuŋsiga naŋ sem akiŋ ŋac si Kiŋ. Iŋ kôc mac sa ati iŋ dau ndê lau, tu bu ahoc yom asê pi gêŋ atu-tu hoŋ naŋ iŋ kôm tu mac-nga. <sup>10</sup> Muŋ-nga mac Anötö ndê lau dom, magoc kwahic dec ati Anötö ndê lau solop. Ma muŋ-nga mac atap iŋ ndê tawalô sa dom, magoc kwahic dec mac atap sa su.\*

11 Aneŋ lau atac whiŋ-nga. Nom dindéc ti mac nem malam ŋandô dom, magoc mac ambo atôm lau apa. Aô bu wanem la mac bu akôm mêtê sac-sac ŋalôm akwa-nga ŋandô sa dom. Bu mêtê kaiŋ dinaŋ gitôm ŋacyo naŋ gic siŋ têtê mac ŋapaŋ, ma gitôm bu seŋ mac nem gatôm su. <sup>12</sup> Mboe lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ oc sêŋgôliŋ yom pi mac, ma sêsôm bu mac lau akôm sac-nga. Magoc ambo awhiŋ ŋac ma ayob bu akôm mêtê ŋayham eŋ, dec ŋac oc sêlic

\* 2:10: Pita kôc gauc pi yom naŋ propet akwa Hosea to muŋ su. Anötö sôm têtê Hosea bu sam iŋ ndê balêkoc daŋ bu 'Aneŋ lau dom' (Hos 1:9; 2:23b), ma daŋ bu 'Lau naŋ aô atac whiŋ ŋac dom' (Hos 1:6; 2:23a). Balêkoc lu dinaŋ sêti dôhôn lau Israel-nga naŋ daŋgapêc têtê Anötö. Magoc tiŋambu iŋ tawalô lau Israel-nga, dec sam ŋac bu 'Aneŋ lau' (Hos 2:1, 23b) ma 'Lau atac whiŋ-nga' (Hos 2:1, 23a).

bu mac nem lêj ti sakin hoj nayham, ma mboe oc ti lêj bu sênem dau kwi ma sêkôc Anötö sa ti nac si Pômdau, ma sêmpin in têtj ndoc in mbu têtj yac menj.

*Dasôc gôlinwaga ti nãdau nãpu*

<sup>13</sup> Tu Pômdau-nga dec asôc lau hoj nanj sem gôlinj sêmbô nom, nanj nãpu. Asa nanj ti mac nem kinj atu, nanj asôc in nãpu. <sup>14</sup> Ma lau nanj kinj dau kêkinj bu sênem gôlinj gamej natô, nanj asôc nac nãpu bocdinanj. In kêkinj nac bu sêkêj nãgêyô têtj lau nanj sêkôm sac, ma bu sêtoc lau nanj sêkôm nayham, nanj sa. <sup>15</sup> Bu Anötö tac whinj bu mac akôm mêtê nayham enj, e lau gauc mbasi-nga nanj sênyalê inj ti ndê yom dom, nanj sêngapic whasuj ahuc, ma tôm dom bu sêngôlinj yom pi mac. <sup>16</sup> Ambo atôm lau akinj nãmbwa dom, magoc ambo atôm lau nanj sêti nãdau dau. Magoc gauc nem bu yom dau kêj nãsawa têtj mac bu asa lêtj sac-nga dom. Mba. Bu kwahic dec mac ati Anötö dau ndê lau akinj, dec asa nem lêtj anjuc in ndê atac whinj. <sup>17</sup> Atoc lau hoj sa nãpêp, ambo ti atac whinj asidôwai sêkêj whinj-nga hoj, atôc Anötö ti asôc in nãpu nãpêp, ma atoc nem kinj nom-nga sa.

<sup>18</sup> Mac lau nanj am akinj nãdau, asôc nac nãpu ma atoc nac sa nãpêp. Akôm nãlêtj tigenj têtj nãdau nayham nanj sêyob mac nãpêp, ma têtj nãdau sac nanj si nãlôm apê, nanj bocdinanj. <sup>19-20</sup> Mac bu akôm sac dom, magoc sêkêj nãndê têtj mac tu anjalê Anötö ma anjuc in-nga, dec ahôc gêtj dau, ma gauc nem bu Anötö gitôm bu êmwasij mac ô nãndê dinanj. Magoc mac bu akôm sac ma sêndic mac, nanj tamkwê mwasij danj ô nãndê dau dom, bu in lêtj solop bu sêmatôc mac.

*Tanjuc Kilisi ndê dôhônj hóc nãndê-nga*

<sup>21</sup> Bu lau nanj Anötö kêgalêm nac sa, nanj sic waê bu sêhóc nãwapac kainj dinanj. Nahu bu Kilisi hóc nãndê tu mac-nga bocdinanj, dec tôc dôhônj têtj mac bu anjuc-nga. <sup>22</sup> Tôm yom nanj sêto yêc nanj sôm bocdec bu:

Inj kôm sac danj dom, ma sôm yom sac danj sa whasuj dom. [Ais 53:9]

<sup>23</sup> Têtj ndoc lau sêsôm yom sac-sac pi inj ti sêpu inj, nanj inj sôm yom sac danj ô dom. Ma têtj ndoc sêkêj inj hóc nãndê, nanj gic ndoc nac bu kêj nãgêyô-nga dom. Mba. Inj kêj dau sambuc sip Anötö amba, nanj oc êmatôc gêtj hoj nãlêtj gitêtj. <sup>24</sup> Inj hóc yac nejj sac nãgêyô pi dau nãmlic, têtj ndoc inj mbac ndu pi a gicso dau. Inj kôm bocdinanj tu bu yac dahu mêtê sac sinj gitôm lau batê sêhu gêtj nom-nga sinj, ma dambo tanli ti dasa lêtj gitêtj enj. Mêtê sac inj gitôm gêmbac atu nanj kôm yac hoj, magoc nãndê atu nanj Yisu hóc, nanj kôm yac nayham sa tiyham. <sup>25</sup> Bu mujj-nga mac akôm mêtê sac tidau-tidau tôm domba nanj si nãdau mbasi, ma sêmbô babalip. Magoc kwahic dec mac ambu atêtj nãc nayham yob domba-nga, nanj yob mac nem gatôm nãpêp enj.

### 3

*Lauwhê ma launjac si lêtj nayham*

<sup>1</sup> Aô bu wanem la mac lauwhê whinj bocdec bu, asôc nem akwenj nãpu nãpêp. Ma nãlêtj dinanj mac nanj nem akwenj sêkêj whinj yom nãndô dom, nanj mboe mac nem lêtj nayham oc nditôm bu nem nac kwi ma sêkêj whinj. Nac oc sênem dau kwi nãhu sip yom daêsam nanj mac bu asôm tu bu anem nac kwi-nga dom. <sup>2</sup> Mba. Sêkac dau kwi nãhu sip nac sêlic bu mac atoc Pômdau sa nãndô, ma asa nem lêtj nãwasi enj.

<sup>3</sup> Mac lauwhê anjô. Akôc gauc nãpêp pi gêtj awê-nga tôm anem bochinj kêclauj, me gôlinj nãmlic-nga ti nãkwê nãôli atu-tu. Bu gêtj dinanj nãdaj oc kôm



mac ati lauwhê ti anôm yêc Anötö anğô-nga dom, ma bocdinaŋ gauc nem êŋlêc dom. <sup>4</sup> Gêŋ naŋ kôm mac ati lauwhê ti anôm yêc Anötö anğô-nga, naŋ lêŋ ŋayham ti lêŋ malô naŋ yêc siŋ dau yêc nem ŋalôm. Mêtê kain dinaŋ Anötö tac whiŋ hóc gêlêc, ma oc tôm dom bu niŋga. <sup>5</sup> Bu lauwhê dabuŋ muŋ-nga-nga naŋ sêkêŋ whiŋ Anötö, naŋ sêŋkuc lêŋ tigen dinaŋ. Ŋac sêsôc si ŋgaci ŋapu, dec sêti lauwhê ti anğô. <sup>6</sup> Gauc nem Sara, naŋ sôc iŋ nakweŋ Abraham ŋapu ma sam iŋ bu ndê ŋadau. Ma mac bu akôm mêtê ŋayham eŋ, ma atôc daôm tu gêŋ daŋ-nga dom, naŋ mac atôm Sara ndê atuwêi.

<sup>7</sup> Ma aô bu wanem la mac lau-ŋgac whiŋ bocdec bu. Mac anyalê su bu mac nem lauwhêi si licwalô gitôm mac nem dom. Bocdinaŋ ayob bu asa lêŋ ti gauc tu ambo awhiŋ ŋac-nga, ma bu atoc ŋac sa ŋapep. Ma gauc nem bu mac hoŋ oc atap Anötö ndê mwasin andöc tamli-nga sa awhiŋ daôm. Mac lauŋgac anğkuc lêŋ dinaŋ, dec gêŋ daŋ oc lhac mbec naŋ aten têŋ Anötö, naŋ ahuc dom.

### *Lêŋ ŋayham bu lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ sêŋkuc*

<sup>8</sup> Aô bu wasôm yom ŋatô tiyham naŋ gic waê mac hoŋ. Ambo awhiŋ daôm ti ŋalôm tigen. Tamwalô nem asidôwai naŋ sêhóc ŋawapac, ma anem ŋac sa bu atoc nem atac whiŋ ŋac-nga asê. Ma ahu gauc atoc daôm sa-nga hoŋ siŋ. <sup>9</sup> Lau bu sêpu mac me sêkôm mêtê sac tidau-tidau têŋ mac, naŋ ayob bu akôm ô dom. Magoc asôm yom ŋayham ma anem mbec lau dau. Ŋahu bu Anötö kêgalêm mac sa bu atap iŋ dau ndê mbec ŋamwasin sa. <sup>10</sup> Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec:

Asa naŋ tac whiŋ bu mbo ŋayham tôm iŋ ndê têm mbo tali-nga, naŋ yob whasuŋ têŋ yom sac-sac ma yom tasan hoŋ. <sup>11</sup> Iŋ puc dômbwê mêtê sac hoŋ ma kôm mêtê ŋayham eŋ, ma êŋsahê ŋanğa bu sa ndê lêŋ hoŋ malô eŋ.

<sup>12</sup> Ŋahu bu Pômdau tatiŋ lau gitêŋ ma kêŋ danğa ŋac si mbec. Magoc iŋ atac tec ma anğô yaê lau sêkôm sac-nga. [BW 34:12-16]

### *Lau naŋ sêsa lêŋ gitêŋ, naŋ oc sêtap kisa sa*

<sup>13</sup> Mac bu akêŋ nem ŋalôm sambuc tu akôm mêtê ŋayham-nga, dec asa oc kêŋ sac mac? <sup>14</sup> Magoc mac bu ahóc ŋawapac ma atap kisa sa tu asa lêŋ gitêŋ-nga, naŋ atôc daôm ti ahêgo daôm dom, bu mac atap Anötö ndê mwasin sa su. <sup>15</sup> Apo Kilisi sa ti Pômdau ndöc nem ŋalôm. Akóc gauc ŋapan pi Anötö ndê mwasin ŋayham naŋ mac tamkwê ambo, dec têm bocke lau bu sêndac mac pi gêŋ dau, naŋ mac atôm bu awhê gêŋ dau ŋahu sa têŋ ŋac. <sup>16</sup> Magoc akôm gêŋ dau ti asap lêŋ malô dôŋ, ma atoc lau hoŋ sa. Ayob daôm bu asa nem lêŋ hoŋ ŋapep eŋ, dec oc tôm bu ambo ti atac pa su bu mac nem giso mbasi. Ma lau naŋ sêpu lêŋ ŋayham naŋ mac asa tu akêŋ whiŋ Kilisi-nga, naŋ oc maya dau tu ŋac si yom-nga. <sup>17</sup> Anötö bu kêŋ ŋasawa têŋ lau bu sêkêŋ ŋawapac têŋ mac tu akôm mêtê ŋayham-nga, naŋ ŋayham, hóc gêlêc sêkêŋ ŋawapac têŋ mac tu akôm mêtê sac-nga.

### *Kilisi ndê mbac ndu ŋa-ŋandô*

<sup>18</sup> Bu Kilisi dau mbac ndu tidim tigen tu lau hoŋ si sac-nga. Kilisi iŋ ŋgac gitêŋ, tigen iŋ hóc ŋawapac dau ô yac lau dakôm sac-nga, bu êmasaŋ lêŋ datigasuc Anötö-nga. Iŋ mbac ndu gitôm ŋamalac ti ŋamlic nom-nga, magoc Anötö uŋ iŋ sa ti ŋalau. <sup>19</sup> Ma ti ŋalau dec iŋ gi hoc ndê tisa ŋawaê asê, têŋ

ñalau nanj sêndöc gapocwalô. <sup>20</sup> Ñalau dinanj,\* ñac danggapêc têtj Anötö têtj Noa ndê têtj. Têtj têtj dinanj Anötö kôc ndê ñalôm dôñ, ma hôñ Noa bu ndic dabinj wanj atu nanj inj sô. Ma wanj dau gêm lau 8 solop si têtj ndoc bu suñ atu. <sup>21</sup> Bu dau tôm d ôhônj tu busanjñu nanj gêm mac lau têtj kwahic dec-ñga si. Busanjñu dau gêm mac sa bu kêtjwasinj ñadômbwi ñamlic-ñga su ñambwa dom. Magoc bu dau gêm mac si bu inj piñ mac dôñ am daminj Yisu Kilisi tu inj ndê tisa akêtj lau batê-ñga, ma tôc asê bu mac amatinj pwac awhinj Anötö bu asa nem lêtj ñawasi eñ ambo inj anjô-ñga. <sup>22</sup> Ma Kilisi dau pi undambê gi su, ma ndöc Anötö ndê andô-ñga, ma anjela ma gôlinj ti ñaclai honj sêsôc inj ñapu.

## 4

### *Lau sêkêtj whinj-ñga si lêtj*

<sup>1</sup> Kilisi hôc ñandê ma mbac ndu tôm ñamalac, ma boc-dinanj dec akôc gauc pi inj ndê lêtj dinanj, ma amasanj daôm bu anjuc inj. Bu asa nanj tôc dau dom bu hôc ñandê tu Kilisi-ñga, nanj tôc asê bu inj tec lêtj mêtê sac-ñga. <sup>2</sup> Ma boc-dinanj mêtê sac ñalôm ñagalac-ñga oc tôm dom bu nem gôlinj inj tiyham, ma inj oc sa ndê lêtj honj tôm Anötö ndê atac whinj, e inj ndê têtj mbo tali-ñga pacndê. <sup>3</sup> Bu têtj baliñ hic su mac akôm mêtê sac tidau-tidau, tôm lau nanj sem gauc Anötö, nanj sêkôm. Lau kainj dinanj sêñgaminj dau têtj mêtê sac danj dom. Sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-ñga ti mockainj-ñga maya pac, señ asam ti sêndôm gêtj êñinj ñac-ñga ñapanj, ma sêkôm mêtê sac tu sênem akinj gwam-ñga. <sup>4</sup> Ma kwahic dec sêlic bu mac lau akêtj whinj-ñga ahu ñac si mêtê wachuc ti lêtj sêkôm mêtê sac bambalinj-ñga sinj su, dec ñac gauc gêm yom daêsam ma sêmbalinj yom ñamalac daêsam pi mac, tu sêpu mac-ñga. <sup>5</sup> Magoc Anötö oc êñsu lau dau pi ñac si mêtê têtj inj ndê bêc êmatôc lau-ñga. Inj kêmasanj dau su bu êñsahê lau nanj sêmbô tali ti ñac nanj sêmbac ndu su. <sup>6</sup> Tu yom dinanj-ñga dec sêhoc ñawaê ñayham asê têtj lau. Ma lau nanj sêmbac ndu su, nanj si sêmbac ndu kékuc lêtj matôc-ñga nanj lau nom-ñga honj sic waê bu sêtap sa tu sêkôm sac-ñga. Magoc tu ñac sêñgô ñawaê ñayham su-ñga, dec ñac si gatu gitôm bu oc mbo tali whinj Anötö.

<sup>7</sup> Têtj menj kêtjpiñ su bu gêtj kwahic dec-ñga honj oc ñinga. Bocdinanj atimêtê daôm ñapep ma ambo ti gauc ñawa tu atenj mbec-ñga. <sup>8</sup> Asap mêtê atac whinj asidôwai-ñga dôñ hôc gêlêc mêtê ñayham honj su. Bu asa nanj mêtê atac whinj-ñga gêm inj ahuc, nanj tôm bu suc sac bocke nanj inj ndê asidôwai sêkôm têtj inj ñapanj, nanj kwi. <sup>9</sup> Akôc lau sa ti andic ya ñac, ma akôm ti atac ñayham eñ. <sup>10</sup> Anötö gic sam inj ndê mwasiñ têtj mac honj bu akôm gwelenj tidau-tidau. Akôc mwasiñ dau sa ñambwa dom, magoc mac tigenj-tigenj anem akinj nem asidôwai ñapep tôm mwasiñ dau puc mac dôñ. <sup>11</sup> Am asa nanj tap mwasiñ hoc yom asê-ñga sa, nanj sôm yom tôm Anötö dau sôm yom sa am whamsunj. Am asa nanj bu nem akinj gôlôwac dabunj, nanj nem akinj tôm licwalô nanj Anötö kêtj têtj am. Ma tu sakinj tidau-tidau nanj mac honj akôm-ñga, nanj dec lau oc sêmpinj Anötö tu Yisu Kilisi-ñga. Datoc inj sa tu inj ndê ñawasi ti ñaclai-ñga tôm têtj honj ndi. Yomandô.

### *Lau nanj sêkêtj whinj Kilisi oc sêtap kisa sa*

\* **3:20:** Yom dau ñahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñalau dinanj, ñac anjela sac nanj danggapêc têtj Anötö têtj Noa ndê têtj, dec inj kêtj ñac sêndöc gapocwalô ñapanj (alic Gen 6:1-3; ma 2 Pit 2:4). Ma lau ñatô gauc gêm bu ñac lau nom-ñga nanj danggapêc têtj Anötö têtj Noa ndê têtj, nanj si ñalau. Ma yom nanj Yisu hoc asê têtj ñalau dinanj, nanj bu tôc asê têtj ñac bu inj ku ñac ti inj ndê ñacyo honj dulu, têtj ndoc inj mbac ndu pi a gicso dau ma tisa tiyham.

<sup>12</sup> O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Asö tu ŋawapac ti kisa naŋ kwahic dec mac ahôc, naŋ-ŋga dom. Alic tôm gêŋ wakuc naŋ am gauc ŋahu, naŋ dom. <sup>13</sup> Magoc atac ŋayham bu mac awêkainŋ Kilisi ndê lêŋ hóc ŋandê-ŋga. Ma bocdinaŋ têtŋ ndoc inŋ mbu meŋ, ma lau hoŋ sêlic inŋ ndê ŋawasi atu, naŋ mac oc atac ŋayham atu bocdinaŋ. <sup>14</sup> Lau bu sêpu mac tu Kilisi ndê ŋaê-ŋga, naŋ gauc nem mwasiŋ atu naŋ mac atap sa su, bu Anötö ndê ŋalau ti ŋawasi atu mbo whiŋ mac.

<sup>15</sup> Aö gasôm yom dec hêganôŋ ŋandê ti ŋagêyô naŋ lau sêhóc tu sic yomso nom-ŋga popoc-ŋga dom. Mba. Bu mêtê dandic ŋamalac ndu-ŋga, danem kaŋ gêŋ-ŋga ma taŋgalôm lau daŋ si yom-ŋga, naŋ gic waê lau sêkêŋ whiŋ-ŋga dom. <sup>16</sup> Magoc mac bu ahóc ŋandê tu aŋkuc Kilisi-ŋga, naŋ mayam daôm dom, magoc ampinŋ Anötö bu inŋ hê Kilisi ndê ŋaê pi mac. <sup>17</sup> Bu ŋawapac bocke naŋ tap yac sa têtŋ têtŋ kwahic-ŋga, naŋ meŋ bu êŋsahê Anötö ndê lau yac muŋ. Bocdinaŋ oc ŋalêŋ mba bu lau naŋ sêkêŋ whiŋ Anötö ndê ŋawaê ŋayham dom, naŋ sêŋlêc saê ti ŋawapac têtŋ têtŋ ŋambu-ŋga. <sup>18</sup> Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bu:

Lau gitêŋ naŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa, naŋ sêŋlêc ŋawapac dom. Bocdinaŋ lau naŋ daŋgapêc têtŋ Anötö ma sêkôm sac ŋapaŋ, naŋ oc sêlhö su dom andô. *[Prov 11:31]*

<sup>19</sup> Bocdinaŋ Anötö bu kêŋ ŋasawa têtŋ lau bu sêkêŋ ŋawapac têtŋ mac lau naŋ ati inŋ ndê, naŋ gauc nem yom daêsam e ahu mêtê ŋayham siŋ dom. Magoc akêŋ daôm sambuc asôc inŋ amba ŋapu, bu inŋ kêmasaŋ mac ti gêŋ hoŋ, ma oc hu mac siŋ dom.

## 5

### *Pita gêm la lau bata ma lau wakuc ti lau hoŋ*

<sup>1</sup> Kwahic dec aö bu wanem la lau bata naŋ sêyob mac. Aö daŋŋ ŋgac bata daŋ, ma aö daŋŋ galic Kilisi hóc ŋandê ma mbac ndu. Ma aö oc wawêkainŋ inŋ ndê ŋawasi naŋ oc meŋ sa tiawê têtŋ bêc inŋ mbu meŋ-ŋga. <sup>2</sup> Mac lau bata, ayob Anötö ndê domba naŋ sêmbo mac nem gôlinŋ ŋapu, naŋ ŋapep. Akôm tu lau sêŋyalinŋ mac sa ti sêkac mac-ŋga dom, me tu akôc ŋaôli-ŋga dom, magoc ayob ŋac ti atac ŋayham ma ti nem ŋalôm sambuc tu anem akinŋ Anötö-ŋga. <sup>3</sup> Ma atôc dôhônŋ ŋayham têtŋ Anötö ndê domba naŋ sêmbo mac ŋapu. Mac ŋadau ŋac, magoc atoc daôm sa me akôm gêŋ ti ŋaŋga têtŋ ŋac dom. <sup>4</sup> Ma têtŋ ndoc Yisu, naŋ ti lau sêyob domba-ŋga hoŋ si ŋgac atu, naŋ mbu meŋ, naŋ inŋ oc kôc mac sa ma kêŋ ŋaôli ŋayham ti ŋawasi atu têtŋ mac, naŋ oc niŋga dom.

<sup>5</sup> Mac lau wakuc, daŋŋam wambu ti asôc nem lau bata ŋapu. Ma mac lau hoŋ akôc gauc daêsam pi daôm me apo daôm sa hóc gêlêc nem asidôwai dom, magoc ambo ti aŋgwiniŋ daôm. Bu Anötö ndê yom daŋ, sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêgwiniŋ lau naŋ sêtoc dau sa, magoc kêmwasiŋ lau naŋ sêŋgwiniŋ dau. *[Prov 3:34]*

<sup>6</sup> Tu dinaŋ-ŋga dec ambo Anötö ndê ŋaclai ŋapu ma aŋgwiniŋ daôm, ma bocdinaŋ têtŋ ndoc naŋ inŋ gêlic ŋayham, dec inŋ oc po nem waêm sa. <sup>7</sup> Gêŋ bocke naŋ kêŋ wapac mac, naŋ akêŋ sip Anötö amba, ŋahu bu inŋ gauc gêm mac ŋapaŋ, ma tac whiŋ bu nem mac sa.

<sup>8</sup> Atimêtê daôm ŋapep ma anem ali, bu mac nem ŋacyo Sadaŋ kêsalê ŋasawa tu bu êntôm mac-ŋga ŋapaŋ. Inŋ gitôm layon naŋ taŋ atu ma kêsêlêŋ kêgihi ŋapaŋ ma kêsalê gêŋ tu neŋ-ŋga. <sup>9</sup> Alhac ŋaŋga ma asap nem akêŋ whiŋ dôŋ bu akêŋ ŋasawa daŋ têtŋ Sadaŋ dom, ma amasuc inŋ su. Ma gauc nem bu mac nem

asidôwai sêkêḡ whiḡ-ḡga naḡ sêmbô nom ḡgamenḡ hoḡ, naḡ sêḡsahê ḡjawapac kaiḡ tigenḡ tôm mac.

<sup>10</sup> Anötö iḡ mwasinḡ hoḡ ḡadau naḡ kêgalêm mac sa bu piḡ mac dôḡ anem daminḡ Kilisi, ma awêkaiḡ iḡ ndê ḡawasi naḡ oc niḡga dom. ḡasawa sauḡ iḡ oc êḡgaho mac su yêc ḡjawapac naḡ kwahic dec mac ahôc, ma iḡ oc ndic seḡeḡ mac ma puc mac dôḡ ḡa iḡ ndê ḡaclai, bu alhac ḡaḡga. <sup>11</sup> Iḡ ndê ḡaclai atu oc yêc ḡpaḡ. Yomandô.

*Pita gic bata ndê yom*

<sup>12</sup> Sailas naḡ galic ḡitôm aneḡ asidôwa ḡandô tu puc aô dôḡ-ḡga, naḡ gêm aô sa dec alu ato bapia apê dindec têḡ mac. Bapia dau bu puc yom pi Anötö ndê mwasinḡ dôḡ bu gêḡ ḡandô, ma êḡgilí mac bu tamkwê mwasinḡ dau ḡpaḡ.

<sup>13</sup> Lau sêkêḡ whiḡ-ḡga naḡ sêndôc malac Babilon,\* naḡ Anötö kêgalêm sa sêti iḡ ndê lau sêwhiḡ mac, naḡ sêkêḡ si acsalô têḡ mac. Ma Mak, naḡ galic ḡitôm aneḡ balê, naḡ bocdinaḡ. <sup>14</sup> Akam daôm aḡkuc lau sêkêḡ whiḡ-ḡga si lêḡ. Yom malô têḡ mac hoḡ naḡ akêḡ whiḡ Kilisi.

---

\* **5:13:** Pita to yom pi malac Babilon, magoc lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôḡ malac Rom.

## Pita ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pita to ndê bapia tilu-nga hêganônɔ lau sêkêɔ whiɔ-nga nan sêmbô babalip yêc nom ɔgamenɔ tidau-tidau. In to bu kêɔ puc ɔac pi kêdôhônɔwaga tasan daêsam nan sêhôn asê. Lau dau sêndôhônɔ lau bu Yisu oc mbu menɔ dom, ma sêsôm bu mêtê sac in mêtê ɔayham.

Pita po lau sêkêɔ whiɔ-nga sa tu ɔac si lêɔ ti sakinɔ-nga ma kêgili ɔac bu sêlhac ɔanɔga tu Yisu-nga. In whê sa bu Yisu mbu menɔ ɔagahô dom, ɔahu bu Anôtô atac whiɔ bu lau honɔ sênem dau kwi, ma sêtap Anôtô ndê mwasinɔ nem ɔac si-nga sa, dec tinambu Yisu oc mbu menɔ. Ma in kêɔ puc lau pi ɔagêyô sac nanɔ gic waê kêdôhônɔwaga tasanɔ, ma pi lau honɔ nanɔ sêtec yom ɔandô ma sêsap mêtê sac dôɔ.

### *Pita gic hu ndê bapia tilu-nga*

<sup>1</sup> Aô Saimon Pita, Yisu Kilisi ndê aposel ti ndê ɔgac akinɔ, gato bapia dindéc têɔ mac lau nanɔ akêɔ whiɔ inɔ. Anôtô kêmwasiɔ mac awhiɔ yac ɔa mwasinɔ ɔayham kêlêc, dec dati lau dakêɔ whiɔ-nga. Ma yac dakêɔ whiɔ bocdec bu, Anôtô gêlic yac datôm lau gitêɔ tu Yisu Kilisi, yac neɔ Anôtô ma ɔgac Gêm Yac Si-nga, nanɔ ndê lêɔ gitêɔ-nga. <sup>2</sup> Yac atenɔ mbec bu Anôtô kêɔ gauc têɔ mac bu anɔyalê inɔ yac neɔ Pômdau Yisu Kilisi, e inɔ si mwasinɔ ti yom malô êɔsalê mac ahuc.

### *Anôtô ndê kêyalinɔ ti kêgalêm yac sa ɔa-ɔandô*

<sup>3</sup> Anôtô kêgalêm yac sa, ɔahu sip inɔ dau ndê ɔawasi atu ti ndê mêtê gitêɔ. Ma in kêmwasiɔ yac ɔa inɔ dau ndê ɔaclai atu, dec puc yac dôɔ bu dambo tanɔli ti datoc inɔ sa ɔapep ɔa yac neɔ lêɔ honɔ. Ma yac datôm bu dakôm bocdinanɔ, ɔahu bu inɔ ndê ɔaclai gêm yac sa bu tanɔyalê inɔ tidônɔ. <sup>4</sup> Ma tu inɔ dau ndê ɔawasi ti mêtê gitêɔ-nga, dec inɔ gic bata bu kêɔ mwasinɔ atu ma ɔayham kêlêc têɔ yac. Ma mwasinɔ dau oc kôm gwelenɔ yêc yac neɔ ɔalôm, tu bu nem yac kwi-nga e dasa neɔ lêɔ gitêɔ ti dabunɔ enɔ ma datôm inɔ dau, ma dalhônɔ su yêc lêɔ dandinanɔ-nga nanɔ gic waê lau nanɔ sêsap mêtê ɔalôm ɔagalac-nga dôɔ.

<sup>5</sup> Tu yom honɔ dinanɔ-nga dec ayob daôm ɔapep bu mac nem akêɔ whiɔ ti gêɔ ɔandô mbasi-nga dom. Asa nem lêɔ akêɔ whiɔ-nga ti nem ɔalôm sambuc, ma asap mêtê ɔayham dôɔ. Ma ati lau tigauc tu lêɔ ɔayham bu asa-nga. <sup>6</sup> Atimêtê daôm ɔapep, ma alhac ɔanɔga enɔ. Asa nem lêɔ honɔ ɔapep enɔ, tu bu atôc asê bu mac atoc Anôtô sa. <sup>7</sup> Ma asap mêtê atac whiɔ nem asidôwai-nga dôɔ e andic dabinɔ nem lêɔ atac whiɔ lau honɔ-nga. ɔalêɔ dinanɔ dec mac nem akêɔ whiɔ oc ti gêɔ ɔandô mbasi-nga dom. <sup>8</sup> Mêtê honɔ dinanɔ bu êɔsôwec tiatu-tiatu ɔapanɔ e tidônɔ mac ɔandô, dec mac nem gauc anɔyalê yac neɔ Pômdau Yisu Kilisi-nga oc ti gêɔ ɔambwa ma ɔandô mbasi-nga dom. <sup>9</sup> Bu asa nanɔ sôm bu inɔ kêyalê Pômdau, magoc kôm mêtê ɔayham-ɔayham dinanɔ dom, nanɔ gitôm ɔamalac tandô pec nanɔ gêlic gamenɔ dom, ma inɔ kêlhinɔ sinɔ bu sac honɔ nanɔ inɔ kôm munɔ-nga, nanɔ Anôtô suc kwi su ma kêgwasiɔ inɔ ndê ɔalôm ɔawasi sa.

<sup>10</sup> Tu dinanɔ-nga anenɔ asidôwai, anɔsahê ɔanɔga bu asap mêtê ɔayham honɔ dinanɔ dôɔ, tu bu tôc asê bu Anôtô kêyalinɔ ti kêgalêm mac sa ɔambwa lec dom. ɔahu bu mac bu asap mêtê dau dôɔ, dec oc tôm dom bu mac apenɔ. <sup>11</sup> Ma

bocdinaŋ Anötö oc kôc mac sa atôm lau ti waê atu, bu ambo gameŋ naŋ yac neŋ Pômdau ti Nŋac Gêm Yac Si-ŋga Yisu Kilisi gêm gôliŋ, naŋ oc yêc ŋapaŋ.

*Pita tec bu sêŋliŋ yom ŋandô siŋ*

<sup>12</sup> Tu dinaŋ-ŋga dec aô bu wakêŋ puc mac bu gauc nem yom hoŋ dinaŋ ŋapaŋ. Aô kayalê bu mac akôc yom ŋandô sa ma aŋyalê tidôŋ su. <sup>13</sup> Magoc aô galic ŋayham bu wakêŋ puc mac tôm aneŋ têm wambo taŋli-ŋga hoŋ bu aŋliŋ yom dau siŋ dom. <sup>14</sup> Bu Pômdau Yisu Kilisi hoc asê têŋ aô bu aneŋ têm wahu nom dindéc siŋ-ŋga meŋ kêpiŋ su. <sup>15</sup> Bocdinaŋ kwahic dec aô tac whiŋ ŋandô bu mac aŋyalê yom hoŋ dindéc tidôŋ sambuc yêc nem ŋalôm, bu têŋ ndoc aô bu wahu mac siŋ, naŋ mac oc gauc nem yom dindéc ŋapaŋ, ma akôm ŋandô sa.

*Pita puc lau aposel ti propet si yom dôŋ bu yom ŋandô*

<sup>16</sup> Yom naŋ yac lau aposel ahoc asê têŋ mac pi Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaclai ti ndê bêc mbu meŋ-ŋga, naŋ ŋahu sip yom ŋambwa naŋ ŋamalac gauc kê dom. Mba. Yac dauŋ alic iŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu su. <sup>17-18</sup> Bu yac ambo awhiŋ Kilisi yêc lôc dabuŋ, ma aŋgô iŋ Damba Anötö ŋawasi ŋadau ndê awha naŋ sa akêŋ undambê. Anötö dau toc Kilisi sa, ma po iŋ ndê waê sa têŋ ndoc iŋ sôm yom pi iŋ bocdec bu, “Aô neŋ atuŋgac dau dindéc. Aô galic iŋ ŋayham, ma atac whiŋ iŋ ndu andô.”

<sup>19</sup> Gêŋ hoŋ naŋ yac alic ti aŋgô, naŋ puŋ yom naŋ propet akwa-kwa sêhoc asê ti sêto muŋ su, naŋ dôŋ têŋ yac. Bocdinaŋ atôc gwaniŋ yom dau ŋapep, bu whê nem gauc sa pi yom ŋandô, gitôm ya ŋawê naŋ pô gameŋ ŋasec. Ma asap yom dau dôŋ e Kilisi mbu meŋ, ma tôle gêŋ hoŋ tiawê têŋ mac, gitôm Têtênda bêbêc-ŋga pi meŋ ma bêc wakuc meŋ sa. <sup>20</sup> Ma aŋyalê gêŋ atu dan bocdec bu, yom hoŋ naŋ Anötö ndê propet sêto, naŋ ŋadaŋ ŋahu yêc ŋac dau-ŋga dom. <sup>21</sup> Bu yom naŋ propet sêhoc asê, naŋ ŋahu yêc ŋamalac dom, magoc sêhoc Anötö dau ndê gauc ti yom asê tôle ŋalau Dabuŋ kac ŋac.

## 2

*Kêdôhônŋwaga tasanŋ oc sêmeŋ*

<sup>1</sup> Magoc propet tasanŋ sêmbô lau Israel-ŋga ŋalôm, sêwhiŋ Anötö ndê propet ŋandô, ma ŋalêŋ tigeŋ kêdôhônŋwaga tasanŋ oc sêtisa yêc mac lau akêŋ whiŋ-ŋga nem toŋ ŋalôm bocdinaŋ. Ŋac oc sêŋsau bu sêndôhônŋ yom ŋandô, magoc yom dau iŋ yom tasanŋ, ma gitôm bu tim lau e sêniŋga gacgeŋ. Yom ŋandô pi Pômdau naŋ gêmlihi ŋac su, naŋ ŋac oc sêsêc ahuc, ma bocdinaŋ dec têŋ bêc ŋambu-ŋga, Anötö oc tiŋ ŋac su sêniŋga ŋagahô eŋ. <sup>2</sup> Ŋac oc sêtim lau daêsam naŋ sêkêŋ whiŋ gwalec, e sêŋkuc ŋac ma sêkôm mêtê mayanŋ-ŋga tidau-tidau tôle ŋac dau sêkôm. Ma tu ŋac si lêŋ dinaŋ-ŋga, dec lau ŋatô oc sêpu yac lau dakêŋ whiŋ-ŋga neŋ lêŋ yom ŋandô-ŋga. <sup>3</sup> Ŋac lau atac whiŋ mone-ŋga, dec ŋac oc gauc kê miŋ tu sêndôhônŋ mac-ŋga, ma sêmbac-sêmbac yom mac bu anemlihi ŋac. Magoc yom matôc-ŋga naŋ Anötö kêmatiŋ tidôŋ muŋ su tu sêniŋga-ŋga, naŋ hôŋ ŋac gitôm ŋacyo naŋ yêc bêc dom, magoc gêm neneŋ ŋac mbo.

*Lau sac oc sêwê Anötö ndê matôc sa dom*

<sup>4</sup> Akôc gauc pi yom dindéc. Aŋela naŋ sêkôm sac, naŋ Anötö hu ŋac si yom siŋ dom, magoc kêŋ ŋac sêndôc gapocwalô lambwam-ŋga, bu sêndôc ŋasec ŋalôm e tôle bêc matôc-ŋga hôc asê. <sup>5</sup> Ma lau naŋ sêkôm sac têŋ têm ŋamata-ŋga, naŋ Anötö hu ŋac si yom siŋ dom bocdinaŋ. Mba. Iŋ kêŋ bu suŋ atu ma

señ lau sac hoñ su siñga, magoc Noa nañ tôc lêtñ gitêtñ ti ndê gôlôwac 7, nañ Anötô gêm ñac sa. <sup>6</sup> Ma gauc nem malac atu Sodom ma Gomora ti lau hoñ nañ sêndôc dinañ, nañ Anötô kêtñ ya gêtñ su e ñadaê ñambwa yêc. Gêtñ dau tòm dôhôn pi gêtñ nañ lau nañ sêsap mêtê sac dôñ, nañ oc sêtap sa têtñ bêc ñambu-ñga. <sup>7</sup> Têtñ ndoc dinañ Anötô kêgaho Lot su yêc malac Sodom, bu inñ ñgac gitêtñ nañ ñalôm ñawapac ñandô tu lau sac malac dinañ-ñga si mêtê ñadômbwi tidau-tidau-ñga. <sup>8</sup> Yomandô. Lot inñ ñgac gitêtñ ma ndê ñalôm ñawasi. Ma mêtê sac nañ inñ ñgô ti gêlic yêc malac dinañ tòm bêc hoñ, nañ kêtñ wapac inñ ndê ñalôm. <sup>9</sup> Yom hoñ dinañ tôc asê bu lau nañ sêsap Anötô ti ndê lêtñ dôñ, nañ Pômdau gitôm bu nem ñac si yêc ñawapac ti saê nañ tap ñac sa. Ma inñ gitôm bu hê lau sac si yom dôñ e inñ kêtñ ñagêyô têtñ ñac têtñ bêc ñambu-ñga. <sup>10</sup> Ma inñ oc kêtñ ñagêyô sac sambuc têtñ lau nañ sêñkuc mêtê ñalôm akwa-ñga nañ kôm ñac ñadômbwi sa yêc inñ anğô-ñga, ma sêtec bu sêsôc Pômdau me lau dañ ñapu.

### *Kêdôhônwaga tasanñ si lêtñ*

Kêdôhônwaga tasanñ nañ sêmbo sêwhiñ mac, nañ sêtec dau sa ma sêkôm gêtñ hoñ yêc lau anğô-ñga ti maya pac. Ñac sêtec dau dom tu sêsôm yom sac-sac pi Anötô ndê lau ti ñawasi.\* <sup>11</sup> Anötô dau ndê añela nañ si ñaclai ti ñañga hóc gêlêc ñac lau dau si su, nañ sêñgôliñ yom me sêsôm yom sac dañ pi lau ti ñawasi yêc Pômdau anğô-ñga dom. <sup>12</sup> Magoc kêdôhônwaga tasanñ dinañ sêsôm yom sac-sac daêsam pi Anötô ndê gêtñ nañ sêñyalê ñahu dom. Ñac sêtôm bôclai nañ sêñyalê lêtñ malô ti gauc ñayham dañ dom, nañ lau sêlô sip huc ma sic ndu. Ma tòm bôclai sic waê bu sêñinga, dec kêdôhônwaga tasanñ dinañ oc sêninga bocdinañ.

<sup>13</sup> Anötô oc kêtñ ñagêyô sac têtñ ñac ô sac nañ sêkôm têtñ lau. Ñac atac whiñ mêtê sênôm ti sêñer asam-ñga, ma maya mbasi dec sêkôm têtñ acsalô eñ. Têtñ ndoc sêndôc ti señ gêtñ sêwhiñ mac, nañ sêhu si mêtê sac siñ dañ dom, ma bocdinañ sêkôm mac nem waêm ñayham tisac. <sup>14</sup> Ñac lau tagatu mockaiñ-ñga, nañ si ñalôm ti gauc sap mêtê sac dôñ ñapañ. Ñac sêtim lau nañ si sêkêtñ whiñ babalê, ma sêhê ñac bu sêkôm sac sêwhiñ ñac. Ma ñac lau gwalam akwa tu tagatu lau si gêtñ-ñga. Bocdinañ dec sic waê bu sêtap Anötô ndê atac ñandê sa. <sup>15</sup> Ñac sêhu lêtñ solop siñ gacgeñ, ma sêñkuc Beo atungac Balam ndê lêtñ. Ñgac dau atac whiñ mone hóc gêlêc, dec kôm sac tu tap awa sa-ñga. <sup>16</sup> Ma tu inñ ndê lêtñ dinañ-ñga dec Anötô kêtñ donki dañ sôm inñ. Donki dau inñ gêtñ sôm yom-ñga dom, tigenñ Anötô kôm inñ sôm yom tòm ñamalac, bu lhac propet dau ndê lêtñ gac mbasi-ñga ahuc.

<sup>17</sup> Lau dinañ sêtôm bubata nañ tibasô ma yawalec nañ mbu oc soc su niñga ñagahô eñ. Anötô kêmasañ gameñ ñasec atu dañ tu ñac sêndôc-ñga. <sup>18</sup> Ñac sêsôm yom ñambwa-ñambwa tu sêtec dau sa-ñga. Ma sêñsahê bu sêtim lau sêkêtñ whiñ-ñga wakuc bu sêmbo sêtêtñ lêtñ sac-ñga nañ ñasawa apê eñ sêhu siñ su, nañ sêndi. Ñac sêñgiliñ lau kaiñ dinañ bu sêsa lêtñ ñalôm ñagalac-ñga, nañ meñ akêtñ ñalôm akwa. <sup>19</sup> Ñac sêndôhôn lau dau bu yao dañ yêc dom, dec sêtôm bu sêkôm gêtñ tòm si atac whiñ. Magoc ñac dau ñac lau akiñ ñambwa ma mêtê sac ti ñac si ñadau. Tòm mac añyalê su, gêtñ sake nañ ndê ñaclai gêm gôliñ yac, nañ ti yac neñ ñadau ma tam akiñ inñ. Tu mêtê sac dinañ-ñga, dec sic waê bu sêninga.

<sup>20</sup> Bu lau nañ sêñyalê yac neñ Pômdau ma Ñgac Gêm Yac Si-ñga Yisu Kilisi, nañ sêhu lêtñ sêninga-ñga siñ su. Magoc ñac bu sêmbo sêtêtñ lêtñ sac-ñga dau

\* **2:10:** Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Pita to yom tigenñ nañ 'ñawasi.' Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônñ añela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônñ lau sêkêtñ whiñ-ñga, me lau sêkêtñ whiñ-ñga si lau bata.

tiyham, goc mêtê sac ku ñac dulu. Ñac sêkôm dandi sêtisac sambuc, hôc gêlêc ñamata-ña su. <sup>21</sup> Ñac bu sêñyalê lêñ gitêñ dañ su dom, nañ oc ñayham hôc gêlêc sêñyalê su ma sêhu siñ, ma sêpuc dômbwê Pômdau ndê yomso dabuñ nañ aposel sic dulu têtñ ñac. <sup>22</sup> Gauc nem yom gôliñ lu nañ lau sêsôm bocdec bu, “Giam dañ guluc ma kac dau kwi gi gêtñ tiyham,” ma “Bôc nañ sêñgwasinj ñawasi sa, nañ mbu gi gic matob tiyham.” Yom gôliñ lu dinañ hêganônñ lau tasan dinañ solop. Ñahu bu sêñyalê Pômdau su, magoc sêmbu sêtêñ lêñ sac-ña tiyham.

### 3

#### *Pômdau ndê bêc mbu meñ-ña*

<sup>1</sup> O aneñ lau atac whiñ-ña, kwahic dec aô gato bapia tilu-ña têtñ mac. Bapia lu-lu bu sêpuc yom ñandô nañ akôc sa su, nañ dôñ yêc nem gauc ñapañ, ma bu êñgilí mac bu akôc gauc ñayham eñ. <sup>2</sup> Aô tac whiñ bu mac akôc gauc tiyham pi yom nañ propet dabuñ sêhoc asê muñ su, ma pi yom nañ yac neñ Pômdau ma Ñgac Gêm Yac Si-ña gic atu ma kêtñ têtñ lau aposel bu sêndic dulu têtñ lau.

<sup>3</sup> Gêtñ atu nañ aô bu wakêtñ puc mac pi, nañ bocdec bu. Gauc nem bu têtñ têtñ ñambu-ña lau oc sêmeñ nañ sêkôm gêtñ hoñ tôm ñac dau si atac whiñ, ma sêsu mac susu ma sêpu Anötô ndê lêñ. <sup>4</sup> Ñac oc sêsôm, “Yisu sôm bu oc mbu meñ ma kôm gêtñ hoñ tiwakuc, a? Iñ mbo nde? Têtñ ndoc damañi sêmbac ndu ma meñ têtñ kwahic dec, nañ dalic bu gêtñ dañ tiwakuc dom, ma gêtñ hoñ yêc tôm têtñ ñamata-ña andô, têtñ ndoc nom ti gêtñ hoñ sêhoc asê ma kêsêlêñ meñ.”

<sup>5</sup> Lau nañ sêsôm yom kaiñ dinañ, sêsêc Anötô ndê ñaclai, nañ sêñyalê su, nañ ahuc. Bu ñac sêñyalê su bu wandêc dañ su Anötô sôm yom ña whañsuñ ñambwa ma undambê hôc asê, ma iñ sôm bu bu léc dau sa ndi poc dau-ña, e gameñ tibasô yêc bu ñasawa. <sup>6</sup> Ma tiñambu iñ kêtñ bu dau dinañ suñ e señ nom ti gêtñ hoñ su siñga. <sup>7</sup> Ma Anötô kêmatiñ yom tidôñ whiñ, bu ya oc neñ undambê ti nom kwahic dec-ña su, têtñ bêc nañ iñ oc êmatôc lau hoñ, ma señ lau sac su sêñinga.

<sup>8</sup> O aneñ lau atac whiñ-ña. Anlhiñ siñ dom bu Pômdau gêlic bêc tigen gitôm yala 1,000, ma yala 1,000 gitôm bêc tigen. <sup>9</sup> Lau ñatô sêlic bu Pômdau mbu meñ ñagahô dom, dec sêkôc gauc so ma sêsôm bu yom ñatô nañ iñ gic bata su, nañ iñ oc kôm ñandô sa ñagahô dom. Magoc mba. Iñ kôc ndê ñalôm dôñ tu mac-ña, ñahu bu iñ tec bu lau dañ sêñinga, magoc tac whiñ bu lau hoñ sênem si ñalôm kwi ma sêhu sac siñ. Tu dinañ-ña dec iñ mbu meñ ñagahô dom.

<sup>10</sup> Magoc Pômdau ndê bêc mbu meñ-ña oc hôc asê ñapuc mbasi tôm lau kañ si ndoc sêmeñ-ña. Undambê oc hê su ti ñakêcsia atu, ma ya oc neñ nom ti gêtñ hoñ nañ yêc nom ti umbonñ ñapu, nañ su sêñinga. <sup>11</sup> Akôc gauc ñapep. Gêtñ hoñ oc sêñinga ñalêñ dinañ, ma bocdinañ dec mac gauc gêm bu lêñ bocke solop gic waê yac lau dakêtñ whiñ-ña bu tañkuc? Solop bu mac asa lêñ dabuñ, ma akôm mêtê nañ Anötô tac whiñ eñ. <sup>12</sup> Ahônñ Anötô ndê bêc ñambu-ña ti anjuk lêñ bocdinañ, ma akôm gêtñ hoñ tu bu bêc dau hôc asê ñagahô-ña.\* Têtñ bêc

\* **3:12:** Yêc ñabatij 9 Pita sôm bu Pômdau gic têtñ iñ ndê têtñ tu mbu meñ-ña bu kêtñ ñasawa têtñ lau bu sêkac si ñalôm kwi. Ma yêc Mat 24:14 Yisu sôm bu bêc ñambu-ña oc hôc asê dom e ñawaê ñayham nem nom ñagameñ hoñ ahuc. Pita gêm la lau dau bu sêsa lêñ gitêñ eñ, tu bu lau sêlic ma sêkêtñ whiñ Yisu-ña. Yac dakôm bocdinañ, ma daten mbec ti dapuc gwelen ñawaê ñayham-ña dôñ, dec bêc ñambu-ña dau oc hôc asê ñagahô.



dinaŋ ya oc neŋ gêŋ undambê-ŋga ti gêŋ nom-ŋga hoŋ su. <sup>13</sup> M agoc Pômdau gic bata nom ti undambê wakuc têŋ yac, naŋ oc ti lau gitêŋ si gameŋ sêmbô-ŋga. Kwahic dec yac taŋkwê bu dambo dinaŋ, ma dahôŋ bu gêŋ dau hóc asê.

<sup>14</sup> Aneŋ lau atac whiŋ-ŋga, mac akêŋ batam gêŋ dau ambo, ma tu dinaŋ-ŋga dec akêŋ nem ŋalôm sambuc bu asa nem lêŋ hoŋ gitêŋ eŋ, e bêc ŋambu-ŋga hóc asê. Ma bocdinaŋ dec Pômdau oc tap giso dan sa yêc mac-ŋga dom. In oc lic bu mac nem lêŋ hoŋ ŋawasi, ma mac oc atôm bu ambo in ŋgô-ŋga ti yom malô.

<sup>15</sup> Anŋyalê bu Pômdau gic têku in ndê têm mbu meŋ-ŋga ma kôc ndê ŋalôm dôŋ, tu bu kêŋ ŋasawa têŋ lau daêsam bu sênem dau kwi ma sêtap in ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa. Anötô kêŋ gauc ŋayham têŋ yac neŋ asidôwa atac whiŋ-ŋga Pol, dec in to yom kaiŋ tigeŋ têŋ mac. <sup>16</sup> Yêc in ndê bapia hoŋ in to yom pi gêŋ hoŋ dindec. Yom ŋatô naŋ in to sip ndê bapia, naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, ma lau gauc babalê naŋ sêkêŋ whiŋ gwalec, naŋ sêŋsôŋ Pol ndê yom ŋatô ma sêŋsôŋ Anötô ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ ŋatô bocdinaŋ. Tu ŋac si lêŋ dinaŋ-ŋga dec ŋac oc sêniŋga.

<sup>17</sup> O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga naŋ asap Kilisi dôŋ ambo. Aô gakêŋ puc mac gwananŋ su, ma bocdinaŋ dec ayob daôm ŋapep bu lau naŋ sêsôc Anötô ndê yom ŋapu dom, naŋ sêŋsôŋ mac, me sêkac mac su yêc Kilisi dom. <sup>18</sup> Asap yac neŋ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-ŋga Yisu Kilisi ndê mwasiŋ dôŋ, bu nem ŋandô daêsam yêc mac nem ŋalôm, ma mac nem gauc anŋyalê in-ŋga êŋsôwec tiatu-tiatu ndi e ati gwalam akwa akêŋ whiŋ-ŋga. Datoc in ndê waê sa kwahic dec ma tôm bêc sambob. Yomandô.

## Jon ndê bapia ñamata-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ngac nanj to bapia dindéc, nanj whê dau sa yêc bapia dau ñalôm dom, magoc lau tîgauc daêsam sêsôm bu Jon, Yisu ndê aposel nanj to Jon ndê ñawaê ñayham, nanj to bapia dindéc whiñ. Inj to bapia dindéc gic lau sêkêñ whiñ-nga honj ñawaê. Lau ñatô gauc gêm bu Jon to bapia dindéc têtñ ndoc inj ti ñamalac andô ma ndôc malac Epesas, ma bocdinañ inj to bu lau gameñ Esia-nga sêsam muñ.

Jon kêñ puc lau sêkêñ whiñ-nga pi kêdôhônwaga tasan nanj sêsôm bu ñamalac si ñamlic ma gêtñ nom-nga honj tisac su. Bocdinañ sêsôm yom pi Anötô ndê Atu (Mesaya) bocdec bu, oc tòm dom bu inj sip nom ma mbo tòm ñamalac. Ma sêsôm bu Yisu inj ñamalac ñambwa, ma sêkêñ whiñ dom bu inj Anötô ndê Atu me Anötô ñandô. Ñac sêtoc lau si gauc sa kêlêc ma sêsôm bu datap gauc sa, dec tòm bu dambo dawhiñ Anötô. Ma sêlic ñamalac si lêtñ gitôm gêtñ ñambwa, dec sêhêgo dau pi mêtê atac whiñ-nga dom, ma gauc gêm bu oc tòm bu lau sêkêñ whiñ-nga sêkôm mêtê sac ñapañ.

Jon kêñ puc inj ndê lau bu sêsôc yom tasan kainj dinañ ñapu dom, ma sêsap yom ñandô pi Yisu Kilisi ma mêtê atac whiñ-nga dôñ ñaŋga.

### *Anötô ndê Atu meñ mbo nom ti ñamalac ñandô*

<sup>1-2</sup> Yac bu ahoc yom ñandô asê têtñ mac, pi Yisu nanj dasam bu ‘Yom Tanli-nga.’ Inj yac neñ dambo tanli ñapañ-nga ñahu, nanj mbo whiñ Damañ Anötô têtñ têm ñamata-nga andô, ma tiñambu hoc dau asê têtñ yac. Inj meñ mbo nom whiñ yac, dec yac alic inj pi tanôn, amasec inj ña amañ, ma aŋgô inj dau ndê yom. Ma bocdinañ dec yac bu apuc yom pi tanli ñahu dau dôñ bu yom ñandô.

<sup>3</sup> Aêc! Yac ahoc yom asê têtñ mac, pi inj nanj yac alic ti aŋgô su. Yac atac whiñ bu mac akôc yom dau sa, dec yac honj oc dapin dauñ dôñ ti dasap yom ñandô pi Yisu dôñ. Ma yom ñandô dau oc pinj yac honj dôñ danem damin Damañ Anötô lu inj ndê Atu, Yisu Kilisi. <sup>4</sup> Yac ato yom dindéc têtñ mac, ma akêñ batan bu mac oc akôc sa, dec oc kôm yac honj datisambuc.

### *Tañsêlêñ dambo Anötô ndê ñawê ñalôm*

<sup>5</sup> Ñawaê nanj Yisu dau gic dulu têtñ yac, nanj yac ahoc asê têtñ mac bocdec bu, Anötô inj Ñawê Ñadau, ma mêtê ñasec-nga danj yêc inj-nga dom. <sup>6</sup> Bocdinañ yac bu dasôm bu dati Anötô ndê lau, tigen dasa lêtñ ñasec-nga, goc yac lau tasan, ma tanjuc yom ñandô dom. <sup>7</sup> Magoc yac bu dasa neñ lêtñ dambo ñawê ñalôm gitôm Anötô dau mbo ñawê ñalôm, dec ñawê dau pinj yac dôñ dawhiñ dauñ, ma inj ndê Atunçac Yisu ndê dac oc êñgwasin yac neñ sac honj su. <sup>8</sup> Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, dec oc tañsau dauñ, ma yom ñandô yêc yac neñ ñalôm dom. <sup>9</sup> Magoc yac bu dapu dauñ ma dahoc neñ sac asê têtñ Anötô, dec dakêñ whiñ bu inj oc suc yac neñ sac kwi, ma êñgwasin yac neñ ñalôm ñawasi sa tiyham. Bu Anötô kôm gêtñ gitêñ eñ, ma dakêñ whiñ bu gêtñ bocke nanj inj kêmatin tidôn bu kôm, nanj inj oc kôm. <sup>10</sup> Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, nanj tôc asê bu dalic Anötô ndê yom gitôm yom tasan, ma inj ndê yom ñandô danj yêc yac neñ ñalôm dom.

## 2

*Yisu gêm yac awhañ têt Daman*

<sup>1</sup> O aneñ balêkoc, aõ gato yom dindec têt mac. Tigeñ yac neñ dañ bu kôm sac ma pu dau, goc yac neñ ñgac nem yac awhañ-ña mbo bu nem yac sa. In ñgac gitêt Yisu Kilisi, ma in oc lhac ñalhu ma nem yac awhañ têt Daman. <sup>2</sup> In kêt dau ti da ma mbac ndu ô yac, ma gêmlihi yac neñ sac ñatôp su. Magoc in kôm gêt dau tu yac tañwasêt-ña dom, in gêmlihi lau nom-ña hon si sac ñatôp bocdinañ.

<sup>3</sup> Yac bu dañañ wambu in ndê yomsu, dec oc tôc asê bu tañyalê in tidôn. <sup>4</sup> Asa nañ sôm bu, “Aõ kayalê in tidôn,” tigeñ daña wambu in ndê yomsu dom, nañ kôm tasan, ma yom ñandô yêc in ndê ñalôm dañ dom. <sup>5</sup> Magoc asa nañ kôc Anötô ndê yom sa ma daña wambu, nañ Anötô ndê mêtê atac whiñ-ña gêm ñandô su yêc in ndê ñalôm. Ma yac tañyalê bu dati Anötô ndê lau ñalêñ bocdec. <sup>6</sup> Yac bu dasôm bu dati in ndê lau, nañ goc dasa lêt gitêt tôm Kilisi dau mañ.

*Yisu ndê yomsu pi mêtê atac whiñ-ña*

<sup>7</sup> Aneñ lau atac whiñ-ña. Aõ bu wapuc yomsu nañ mac akôc su têt ndoc mac akêt whiñ tiwakuc, nañ dôñ, magoc aõ bu wato tôm yomsu wakuc dom. In yomsu akwa nañ mac añgô têt ndoc lau sêhoc yom pi Yisu asê têt mac. <sup>8</sup> Magoc kwahic dec aõ bu wato yomsu dau tiwakuc tiyham têt mac. Yisu ndê lêt hon tôc yomsu ña-ñandô asê, ma mac nem lêt wakuc kôm yomsu dau ñandô sa bocdinañ. Bu têt ñasec-ña kêtin bu pacndê, ma ñawê ñandô dau po asê su.

<sup>9</sup> Asa nañ sôm bu in mbo ñawê ñalôm, tigeñ atac whiñ in ndê asidôwai dom, nañ gacgeñ mbo ñasec ñalôm. <sup>10</sup> Magoc asa nañ tac whiñ in ndê asidôwai, nañ mbo ñawê ñalôm, ma tu dinañ-ña gêt dañ oc kôm in peñ dom. <sup>11</sup> Aõ wasôm tiyham, bu asa nañ gêlic in ndê asidôwa sac, nañ mbo ñasec ñalôm. In kêsêlêt mbo ñasec, ma ñasec dau kôm in tandô tipec e in kêtalê gameñ nañ in kêsêlêt mbo, nañ dom.

<sup>12</sup> O aneñ balêkoc, aõ gato yom dindec têt mac, ñahu bu Anötô suc mac nem sac kwi su tu Yisu ndê ñaê-ña. <sup>13</sup> Ma aõ gato yom têt mac lau andô, bu mac añyalê in nañ mbo têt têt ñamata-ña ma mbo ñapañ. Ma aõ gato yom têt mac lau batac, bu mac aku Sadan dulu su. O aneñ balêkoc, mac añyalê Daman tidôn su, dec aõ gato yom têt mac. <sup>14</sup> Mac lau andô, mac añyalê in nañ mbo têt têt ñamata-ña, ma mbo ñapañ, ma bocdinañ dec aõ gato yom têt mac. Ma mac lau batac, mac alhac ñaña ma dañam wambu Anötô ndê yom nañ tidôn yêc nem ñalôm, ma mac aku Sadan dulu su. Tu dinañ-ña dec aõ gato yom dindec têt mac.

*Dasap gêt nom-ña dôñ dom*

<sup>15</sup> Asa nañ tac whiñ gêt nom-ña, nañ Daman Anötô ndê atac whiñ yêc in ndê ñalôm dom. Bocdinañ atac whiñ nom ti gêt nom-ña dom. <sup>16</sup> Ñahu bu lau nañ atac whiñ gêt nom-ña kêtêc, nañ sêsa lêt ñalôm ñagalac-ña, ñac tagatu gêt, ma sêtoc dau sa tu ñac si gêt nom-ña-ña. Mêtê kaiñ dinañ in mêtê nom dindec-ña ñambwa, nañ ñadañ meñ akêt Daman Anötô dom. Mba! <sup>17</sup> Ma nom dindec ti mêtê nom dindec-ña gic waê bu ñiña, tigeñ asa nañ sap Anötô ti in ndê lêt gitêt dôñ, nañ oc ñiña dom, in oc mbo tali ñapañ.

*Kilisi ndê Njacyo\**

<sup>18</sup> O anej balêkoc atac whiŋ-ŋga, tēm kwahic dec-ŋga ti tēm ŋambu-ŋga. Mac aŋgô su bu Kilisi ndê njacyo oc meŋ, ma kwahic dec Kilisi ndê njacyo daêsam sêhóc asê yac su. Ma bocdinaŋ dec taŋyalê bu tēm ŋambu-ŋga dau dindec. <sup>19</sup> Lau dinaŋ muŋ-ŋga sêmbo sêwhiŋ yac lau dakêŋ whiŋ-ŋga, magoc sêhu yac siŋ, dec taŋyalê bu ŋac yac neŋ lau solop dom. Ŋac bu yac neŋ lau solop, oc sêhu yac siŋ dom.

<sup>20</sup> Tigeŋ Yisu kêŋ Ŋalau Dabuŋ sip mac nem ŋalôm su, ma mac hoŋ aŋyalê su bu yom bocke iŋ yom ŋandô. <sup>21</sup> Aô gato bapia dindec têtŋ mac tu wawhê yom ŋandô sa têtŋ mac-ŋga dom. Mba! Mac aŋyalê yom ŋandô su, ma yom tasan daŋ meŋ akêŋ Yom Ŋandô Ŋadau Anötô dom. <sup>22</sup> Aô bu watôc ŋgac tasan-nda asê têtŋ mac. Asa naŋ sôm bu Yisu iŋ †Mesaya dom, naŋ Kilisi ndê njacyo, ma sêc yom ŋandô pi Damaŋ Anötô lu Atu ahuc. <sup>23</sup> Bu asa naŋ sôm bu Yisu iŋ Anötô ndê Atu dom, naŋ ti Damba ndê gêtŋ dom. Magoc asa naŋ kêŋ whiŋ bu Yisu iŋ Anötô Atu, naŋ ti Damba ndê gêtŋ. <sup>24</sup> Ayob daôm ŋapep bu yom ŋandô naŋ mac aŋgô têtŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ tidôŋ yêc nem ŋalôm ŋapaŋ. Yom dau bu yêc nem ŋalôm ŋapaŋ, dec yom dau piŋ mac dôŋ am damiŋ Atuŋgac ma piŋ mac dôŋ am damiŋ Damba whiŋ. <sup>25</sup> Ma bocdinaŋ mac oc atap mwasiŋ dandôc taŋli ŋapaŋ-ŋga sa, tôm iŋ gic bata têtŋ yac su.

<sup>26</sup> Aô gato yom dindec bu wakêŋ puc mac pi lau naŋ bu sêŋsau mac. <sup>27</sup> Aŋgô su naŋ! Ŋalau naŋ gêm gôliŋ lau tasan dinaŋ, iŋ Ŋalau Dabuŋ dom. Magoc Yisu kêŋ Ŋalau Dabuŋ têtŋ mac su, ma iŋ Ŋalau Yom Ŋandô-ŋga. Ma iŋ mbo nem ŋalôm ŋapaŋ bu êndôhônŋ mac pi gêtŋ hoŋ. Tu dinaŋ-ŋga mac apônda lau tu sêndôhônŋ mac-ŋga dom. Bocdinaŋ aŋkuc yom naŋ Ŋalau Dabuŋ kêŋ têtŋ mac, ma asap Yisu dôŋ ŋapaŋ.

*Anötô ndê Balêkoc*

<sup>28</sup> Anej balêkoc, aô wasôm têtŋ mac bu asap Kilisi dôŋ. Ma boc-dinaŋ têtŋ ndoc iŋ mbu meŋ ma hoc dau asê, naŋ yac oc dalhac iŋ aŋgô-ŋga ti atac pa su ma mayar daŋŋ dom. <sup>29</sup> Mac aŋyalê su bu iŋ ndê lêŋ hoŋ iŋ lêŋ gitêtŋ eŋ, ma bocdinaŋ aŋyalê bu lau hoŋ naŋ sêsa lêŋ gitêtŋ, naŋ Anötô kôm ŋac sêtiwakuc sêti iŋ ndê balêkoc su.

**3**

<sup>1</sup> Alic su naŋ. Damaŋ Anötô tac whiŋ yac ndu andô, dec sam yac bu iŋ ndê balêkoc. Ma yac dati iŋ ndê balêkoc su yomandô. Magoc lau nom dindec-ŋga sêŋyalê yac bu Anötô ndê balêkoc dom, ŋahu bu ŋac sêŋyalê iŋ dom bocdinaŋ. <sup>2</sup> O anej lau atac whiŋ-ŋga, kwahic dec yac taŋyalê su bu dati Anötô ndê balêkoc, magoc ŋalêŋ bocke naŋ yac oc dambo têtŋ tēm ŋambu-ŋga, naŋ Anötô tôte asê têtŋ yac su dom. Tigeŋ têtŋ ndoc Yisu mbu meŋ, naŋ yac oc dalic iŋ ndê ŋawasi ti lêŋ naŋ iŋ dau mbo, ma taŋyalê bu yac oc dambo ŋalêŋ kaiŋ tigeŋ. <sup>3</sup> Ma lau hoŋ naŋ sêkêŋ bata gêtŋ dinaŋ, naŋ sêmasaŋ dau si ŋalôm ŋawasi sa, ma sêsa lêŋ ŋawasi tôm iŋ dau.

<sup>4</sup> Asa naŋ kôm sac, naŋ kêgili Anötô ndê yomsu. Bu sac ŋahu sip yac dakôm gêtŋ naŋ so Anötô ndê yomsu. <sup>5</sup> Magoc mac aŋyalê bu Yisu sip meŋ bu kôc yac neŋ sac su. Ma iŋ dau ndê sac mbasi. <sup>6</sup> Bocdinaŋ asa naŋ sap Yisu dôŋ, naŋ

\* **2:17:** Kilisi ndê njacyo - yêc Yom Griik sêto 'anti-kristos.' Yom dau danem kwi bu 'Iŋ naŋ bu kôc †Mesaya (Kilisi) ndê mala,' ma yom dau hêganônŋ lau tasan naŋ sêŋsau lau bu ŋac Mesaya dau, ma sêsêc yom ŋandô pi Yisu ahuc. Jon to yom ŋatô pi ŋac yêc 1 Jon 4:1-6.

hu mêtê sac siŋ ndic ŋawaê. Magoc asa naŋ kôm sac ŋapaŋ, naŋ ndê gauc sa pi Yisu dom, ma kêyalê inŋ dom.

<sup>7</sup> Aneŋ balêkoc, ayob daôm bu ŋamalac daŋ êŋsau mac pi mêtê sac dom. Asa naŋ kôm mêtê ŋayham, naŋ ti ŋamalac gitêŋ kêkuc Yisu dau ndê lêŋ gitêŋ. <sup>8</sup> Magoc asa naŋ kôm sac, naŋ ti Sadaŋ ndê. Bu Sadaŋ dau kôm sac têŋ têm ŋamata-ŋga andô ma kôm ŋapaŋ e meŋ. Anötö ndê Atu sip nom meŋ naŋ ŋahu bocdec bu, tu bu seŋ Sadaŋ ndê gwelêŋ su. <sup>9</sup> ŋamalac bocke naŋ Anötö kôm inŋ tiwakuc, naŋ puc dômbwê mêtê sac. ŋahu bu Anötö ndê yom yêc inŋ ndê ŋalôm gitôm gêŋ ŋawhê ŋayham. Yomandô! Gitôm dom bu inŋ sap mêtê sac dôŋ, ŋahu bu Anötö kôm inŋ tiwakuc su. <sup>10</sup> Tu dinaŋ-ŋga dec tanyalê yêc awê lau bocke naŋ sêti Anötö ndê balêkoc, ma ŋac naŋ sêti Sadaŋ ndê. Lau naŋ sêsap lêŋ gitêŋ dôŋ dom, ma ŋac naŋ sêtec si asidôwai, naŋ sêti Anötö ndê balêkoc dom.

### *Mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga*

<sup>11</sup> Yom atu naŋ sêhoc asê têŋ mac têŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ bocdec bu, yac atac whiŋ neŋ asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga dandic ŋawaê. <sup>12</sup> Anŋkuc Kein dom, bu inŋ kêkuc lêŋ atac whiŋ-ŋga dom. Inŋ Sadaŋ ndê atu, ma gic asi Abel ndu. ŋahu bu inŋ dau ndê lêŋ sac, ma inŋ gêm lêmuŋ Abel ndê lêŋ solop.

<sup>13</sup> O asidôwai. Lau nom-ŋga bu sêtec mac, naŋ ahêgo daôm dom. <sup>14</sup> Yac tanyalê bu dahu seŋ dambac ndu-ŋga siŋ, ma dambo seŋ dandöc taŋli-ŋga. ŋahu bu yac atac whiŋ asidôwai. Lau naŋ atac whiŋ asidôwai dom, naŋ gacgeŋ sêmbö seŋ sêmbac ndu-ŋga. <sup>15</sup> Asa naŋ atac tec inŋ ndê asidôwa, naŋ Anötö gêlic inŋ gitôm ŋgac ndic ŋamalac ndu-ŋga. Ma mac anyalê su bu asa naŋ gic ŋamalac ndu, naŋ wêkaiŋ gameŋ dandöc taŋli ŋapaŋ-ŋga dom.

<sup>16</sup> Yac tanyalê mêtê atac whiŋ-ŋga ŋahu bocdec bu. Yisu Kilisi dau mbac ndu tu yac-ŋga. Bocdinaŋ dakêŋ dauŋ sambuc tu danem asidôwai sa-ŋga e tôm dambac ndu tu ŋac-ŋga. <sup>17</sup> Asa naŋ gêlic asidôwa daŋ pônâ dau, ma ndê gêŋ yêc tu nem inŋ sa-ŋga, magoc tawalô inŋ ma gêm inŋ sa dom, naŋ tôc asê bu Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga yêc inŋ ndê ŋalôm dom. <sup>18</sup> O aneŋ balêkoc, yham dom bu dasôm bu yac atac whiŋ asidôwai ŋa yom ti whaŋsuŋ ŋambwa. Danem ŋac sa, goc tôc asê bu yac atac whiŋ ŋac yomandô.

### *Dalhac ti atac pa su yêc Anötö anŋô-ŋga*

<sup>19-20</sup> Bocdinaŋ, yac bu atac whiŋ neŋ asidôwai, goc tanyalê tidôŋ bu taŋkuc lêŋ yom ŋandô-ŋga. Magoc yac bu ŋalôm ŋawapac yêc Anötö anŋô-ŋga tu mêtê ŋatô naŋ dakôm-ŋga, naŋ goc gauc nem yom bocdec bu. Anötö kêyalê yac neŋ ŋalôm ti gêŋ hoŋ, ma inŋ ndê tawalô inŋ gêŋ atu. Ma yom dau gitôm bu kôm yac ŋalôm pêŋ dôŋ. <sup>21</sup> O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga, yac bu ŋalôm lu-lu tu neŋ lêŋ-ŋga dom, dec oc tôm bu datigasuc Anötö ti atac pa su. <sup>22</sup> Ma tanyalê bu gêŋ naŋ dateŋ, naŋ inŋ oc kêŋ têŋ yac. ŋahu bu yac dasôc inŋ ndê yomsu ŋapu, ma dakôm mêtê naŋ inŋ gêlic ŋayham. <sup>23</sup> Ma inŋ ndê yomsu dau bocdec bu. Dakêŋ whiŋ inŋ ndê Atu Yisu Kilisi, ma atac whiŋ neŋ asidôwai tôm inŋ gic atu yac. <sup>24</sup> Lau hoŋ naŋ daŋga wambu Anötö ndê yomsu, naŋ sêmbö inŋ ŋalôm, ma inŋ mbo ŋac ŋalôm. Ma tanyalê bu inŋ mbo yac ŋalôm, tu ŋalau Dabuŋ naŋ inŋ kêŋ têŋ yac-ŋga.

<sup>1</sup> O aneñ lau atac whiñ-ñga, akêñ whiñ lau hoñ nañ sêsam dau bu Anötö ndê propet, nañ dom. Mba! Ayob daôm ñapep, bu propet tasan daêsam sêhóc asê su. Bocdinañ anjahê ñac si yom, tu bu alic bu Anötö ndê Ñalau gêm gôliñ ñac, me mba. <sup>2</sup> Ma mac oc anjalê Anötö ndê Ñalau ñalêñ bocdec. Asa nañ sôm bu Yisu Kilisi meñ ti ñamalac ñandô ma mbo nom, nañ Anötö ndê Ñalau gêm gôliñ in. <sup>3</sup> Tigeñ lau hoñ nañ sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc, nañ sêkôc Anötö ndê Ñalau dom. Ñalau nañ gêm gôliñ ñac, nañ Kilisi ndê ñacyo ndê. Mac anjô su bu Kilisi ndê ñacyo oc meñ, ma in meñ hóc asê nom su.

<sup>4</sup> Aneñ balêkoc, mac ati Anötö ndê, ma mac aku ñac lau tasan dinañ dulu su. Ñahu bu Anötö ndê Ñalau nañ mbo mac nem ñalôm, nañ hóc gêlêc Sadan, nañ mbo lau nom-ñga si ñalôm, nañ su. <sup>5</sup> Lau tasan dinañ si ñahu yêc nom, ma sêsôm yom nom-ñga ñambwa. Ma lau nom-ñga sêkôc ñac si yom sa. <sup>6</sup> Magoc ñac sêkôc yac mba yom sa dom, ñahu bu ñac sêti Anötö ndê lau dom. Yac ati Anötö ndê, ma lau hoñ nañ sênjalê Anötö, nañ sêkôc yac mba yom sa. Ñalêñ dinañ dec yac tanjalê lau asa nañ Anötö ndê Ñalau Yom Ñandô-ñga gêm gôliñ ñac, ma lau asa nañ Sadan ndê ñalau yom tasan-ñga gêm gôliñ ñac.

### *Mêê atac whiñ-ñga ñahu Anötö dau*

<sup>7</sup> O aneñ lau atac whiñ-ñga, yac atac whiñ neñ asidôwai dandic ñawaê, bu mêê atac whiñ-ñga meñ akêñ Anötö dau. Lau hoñ nañ atac whiñ asidôwai, nañ Anötö kôm ñac sêtiwakuc, ma ñac sênjalê in tidôñ. <sup>8</sup> Asa nañ tac whiñ ndê asidôwai dom, nañ kêyalê Anötö dom, bu Anötö in mêê atac whiñ-ñga ñahu. <sup>9</sup> Ma in tôle in ndê mêê atac whiñ yac-ñga yêc awê bocdec bu. In kêñ in ndê Atu tigeñ sip nom meñ, bu yac datap señ dandôc tanli-ñga sa yêc in. <sup>10</sup> Yac neñ mêê atac whiñ Anötö-ñga nañ ti mêê atac whiñ-ñga ña-ñahu andô dom. Tigeñ Anötö ndê mêê atac whiñ yac-ñga, nañ mêê atac whiñ-ñga ña-ñahu andô. Bu in kêñ ndê Atu sip nom meñ, ma kêñ dau ti da bu nemlhi yac neñ sac ñatôp.

<sup>11</sup> O aneñ lau atac whiñ-ñga, Anötö tac whiñ yac ndu andô, ma bocdinañ yac atac whiñ neñ asidôwai dandic ñawaê. <sup>12</sup> Ñamalac dan gêlic Anötö su dom, tigeñ yac bu atac whiñ neñ asidôwai ñandô, dec Anötö mbo yac neñ ñalôm, ma in ndê mêê atac whiñ-ñga gêm ñandô su yêc yac neñ ñalôm.

<sup>13</sup> Yac tanjalê bu dambo in ñalôm ma in mbo yac ñalôm, tu Ñalau Dabun nañ in kêñ têtñ yac-ñga. <sup>14</sup> Daman Anötö kêkin ndê Atu sip nom meñ bu nem lau nom-ñga si. Yac alic su, dec ahoc asê têtñ lau bu yomandô. <sup>15</sup> Ma asa nañ kêñ whiñ ma sôm asê bu Yisu in Anötö ndê Atu, nañ mbo Anötö ñalôm ma Anötö mbo in ñalôm. <sup>16</sup> Yac tanjalê ti dakêñ whiñ su, bu Anötö atac whiñ yac ndu andô. Bu Anötö in mêê atac whiñ-ñga ñahu, ma asa nañ sap mêê atac whiñ-ñga dôñ, nañ mbo Anötö ñalôm, ma Anötö mbo in ñalôm. <sup>17</sup> Ma ñalêñ dau dinañ in ndê mêê atac whiñ-ñga gic dabiñ dau yêc yac neñ ñalôm, ma yac dasa neñ lêtñ gitôm in ndê, tôm yac neñ têm dambo nom-ñga hoñ. Tu dinañ-ñga dec yac oc dalhac ti atac pa su têtñ bêc Anötö êmatôc yac-ñga. <sup>18</sup> Têtñ ndoc Anötö ndê mêê atac whiñ-ñga gic dabiñ dau su yêc yac neñ ñalôm, nañ yac datôc dauñ tiyham dom. Magoc asa nañ tôle dau tu Anötö ndê bêc matôc-ñga, nañ tôle asê bu Anötö ndê mêê atac whiñ-ñga gic dabiñ dau yêc in ndê ñalôm su dom.

<sup>19</sup> Yac tanjuk mêê atac whiñ-ñga, ñahu bu Anötö atac whiñ yac muñ su.

<sup>20</sup> Asa nañ sôm bu, “Aô atac whiñ Anötö,” tigeñ tec in ndê asidôwa, nañ kôm tasan. Ñahu bu asa nañ tec asidôwa nañ in gêlic su, nañ gitôm dom bu tac whiñ

Anötö naŋ iŋ gêlic su dom. <sup>21</sup> Ma Anötö gic yomsu yac bocdec bu, “Asa naŋ atac whiŋ aõ, naŋ atac whiŋ iŋ ndê asidôwai maŋ.”

## 5

### *Dakêŋ whiŋ Yisu Kilisi, Anötö Atu*

<sup>1</sup> Lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ bu Yisu iŋ Mesaya dau, naŋ Anötö kôm ŋac sêtiwakuc sêti iŋ ndê balêkoc. Ma asa naŋ tac whiŋ Damba, naŋ tac whiŋ lau naŋ sêti iŋ ndê balêkoc, naŋ sêwhiŋ. <sup>2</sup> Ma yac datôc asê bu yac atac whiŋ Anötö ndê balêkoc ŋalêŋ bocdec bu, yac atac whiŋ Anötö dau, ma dasôc iŋ ndê yomsu ŋapu. <sup>3</sup> Yomandô! Yac atac whiŋ Anötö ŋalêŋ bocdec bu, danŋ wambu iŋ ndê yomsu. Ma iŋ ndê yomsu kêŋ wapac yac dom. <sup>4</sup> Lau hoŋ naŋ Anötö kôm ŋac sêtiwakuc, naŋ sêku ŋaclai sac nom-ŋga dulu. Ma gêŋ naŋ ku ŋaclai sac nom-ŋga dulu, naŋ yac neŋ dakêŋ whiŋ. <sup>5</sup> Seŋ tigen yêc bu daku ŋaclai sac nom-ŋga dulu, naŋ dakêŋ whiŋ bu Yisu iŋ Anötö ndê Atu.

### *Gêŋ naŋ sêpuc yom ŋandô pi Yisu dôŋ*

<sup>6</sup> Yisu Kilisi sip nom meŋ, ma bu ti dac whê iŋ sa bu Anötö Atu. Bu ŋambwa dom, magoc bu ma dac whiŋ. Ma ŋalau Dabuŋ, naŋ ŋalau Yom ŋandô-ŋga, naŋ puŋ yom ŋandô pi iŋ dôŋ bocdinaŋ. <sup>7</sup> Boc-dinaŋ, gêŋ tó sêwhê iŋ sa, <sup>8</sup> naŋ ŋalau, bu, ma dac. Ma gêŋ tó dinaŋ sêpuc dau dôŋ. <sup>9</sup> Yac dakôc yom naŋ lau sêhoc asê pi Yisu, naŋ sa, ma bocdinaŋ yom bocke naŋ meŋ akêŋ Anötö, naŋ dakôc sa eŋ, bu Anötö ndê yom hôc gêlêc ŋamalac si yom. Ma Anötö kêŋ gêŋ tó dinaŋ tu bu whê iŋ ndê Atu sa têŋ yac. <sup>10</sup> Asa naŋ kêŋ whiŋ Anötö ndê Atu, naŋ kôc Anötö ndê yom pi iŋ ndê Atu sa sip iŋ ndê ŋalôm. Magoc asa naŋ kêŋ whiŋ Anötö dom, naŋ tó asê bu iŋ gêlic Anötö ndê yom gitôm yom tasan. Ŋahu bu iŋ kêŋ whiŋ gêŋ naŋ Anötö kêŋ bu whê iŋ ndê Atu sa, naŋ dom.

### *Mwasinŋ dandöc taŋli ŋapaŋ-ŋga*

<sup>11</sup> Ma yom naŋ Anötö hoc asê têŋ yac naŋ bocdec bu. Iŋ kêmwasinŋ yac ŋa mwasinŋ dandöc taŋli ŋapaŋ-ŋga, ma datap mwasinŋ dau sa yêc iŋ ndê Atu. <sup>12</sup> Asa naŋ kêŋ whiŋ Anötö ndê Atu, naŋ tap seŋ ndöc tali-ŋga sa. Tigenŋ asa naŋ kêŋ whiŋ iŋ ndê Atu dom, naŋ tap seŋ ndöc tali-ŋga sa dom.

<sup>13</sup> Mac lau naŋ akêŋ whiŋ Anötö ndê Atu. Aõ gato yom dindec, ŋahu bu aõ atac whiŋ bu mac aŋyalê tidôŋ bu mac atap mwasinŋ andöc tamli-ŋga sa su. <sup>14</sup> Bocdinaŋ têŋ ndoc naŋ yac bu datenŋ mbec têŋ Anötö, naŋ datenŋ ti atac pa su. Ma yac bu datenŋ gêŋ naŋ gi tap iŋ ndê atac whiŋ sa, naŋ yac taŋyalê bu iŋ oc ŋgô yac neŋ mbec. <sup>15</sup> Ma yac bu taŋyalê bu iŋ kêŋ danŋa yac neŋ mbec su, goc taŋyalê bu gêŋ naŋ datenŋ, naŋ iŋ oc kôm ŋandô sa.

### *Dateŋ mbec pi lau naŋ sêkôm sac*

<sup>16-17</sup> Mac bu alic nem asidôwa danŋ kôm sac, goc atenŋ mbec têŋ Anötö bu nem iŋ kwi e iŋ mbu meŋ mbo seŋ dandöc taŋli-ŋga tiyham. Mêtê hoŋ naŋ so Anötö ndê lêŋ, naŋ mêtê sac, ma iŋ gêlic bu gêŋ ŋambwa dom. Magoc sac hoŋ gic waê lambwam dom. Atenŋ mbec tu lau naŋ sêkôm sac kaiŋ dinaŋ-ŋga.

Mêtê sac dan yêc, nan gic waê lambwam solop.\* Ateŋ mbec tu lau nan sêkôm sac kain dinan-nga dom, bu oc nem nac sa dom.

*Yom nambu-nga*

<sup>18</sup> Tanjalê bu lau hon nan Anötö kôm nac sêtiwakuc su, nan sêhu mêtê sac sin. Anötö ndê Atu yob nac napep ma Sadaŋ gitôm dom bu êmasac nac. <sup>19</sup> Ma yac tanjalê bu yac dati Anötö ndê balêkoc su, magoc lau hon nan sêkêŋ whin dom, nan sêmbo Sadaŋ ndê gôlin napa. <sup>20</sup> Ma yac tanjalê bu Anötö ndê Atu sip nom meŋ ma whê yac neŋ gauc sa bu tanjalê Anötö Yom Nandô Nadau. Ma yac dambo in nalom, ma dambo in ndê Atu, Yisu Kilisi ndê nalom bocdinaŋ. In dau Anötö nandô, ma ti yac neŋ dandôc tanli nahu.

<sup>21</sup> Aneŋ balêkoc, ayob daôm napep bu anem akiŋ anötöi gwam dom.

---

\* **5:16-17:** Lau ti gauc mêtê-nga gauc gêm bu Jon ndê yom pi sac nan gic waê lambwam solop, nan nahu bocdec bu. Lau nan sêkôm mêtê sac napaŋ ma sêlic bu gêŋ nambwa, nan gitôm sêpuc dômbwê Anötö ti in ndê yom, ma sêpu Yisu ndê mbac ndu tu nac si sac-nga (Hib 6:4-6; 10:29-31). Tu nac si sac dinan-nga dec nac sic waê bu sêsip lambwam sêndi. Nac si nalom nandandi sa su, ma yac bu dateŋ mbec tu nac-nga, dec oc nem nac sa dom. Alic yom nan Yisu sôm pi sac nan Anötö oc suc kwi dom (Mat 12:31; ma Mak 3:29).



## Jon ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Lau tigauc daêsam sêsôm bu Jon, nan Yisu ndê aposel dan, nan to bapia dindec, magoc in sam dau bu 'ngac bata' dan, ma to dau ndê ñaê dom. In to bapia dindec têt awê dan ti ndê balêkoc (1, 4-5), ma yêc bapia dau ñambu-nga, Jon kêt acsalô têt awê dau akêt in dôwawê dan ndê balêkoc (13). Lau daêsam gauc gêm bu yom pi awê lu dinan hêganôn gôlôwac dabun ton lu, ma yom pi inlu si balêkoc, nan hêganôn lau sêkêt whin-nga nan sêmbo gôlôwac dau ñalôm.

Jon to bapia dindec tu puc ñac dôn bu sêsap yom ñandô ma mêtê atac whin-nga dôn. In kêt puc ñac pi lau nan sêndôhôn yom tasan, nan sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc, ma sêsôm bu Yisu in Anötö ndê Atu dom. Jon sôm têt lau sêkêt whin-nga bu sêmbo ahê lau kain dinan hon.

### *Jon gêm mbec lau*

<sup>1</sup> Aô ngac bata dec, gato yom têt am awê nan Anötö kêyalin am sa su, ma têt am nem balêkoc. Yac hon dasap yom ñandô dôn, ma tu dinan-nga aô tac whin mac kêtêc. Aô tanwasêñ dom, lau hon nan sêñyalê yom ñandô, nan atac whin mac sêwhin. <sup>2</sup> Nahu bu yom ñandô yêc yac neñ ñalôm, ma oc yêc yac ñalôm ñapan. <sup>3</sup> Daman Anötö lu in ndê Atu Yisu Kilisi si mwasin ti tawalô ma yom malô whin yac lau nan dasap yom ñandô ti mêtê atac whin-nga dôn.

### *Yom ñandô ma mêtê atac whin-nga*

<sup>4</sup> Aô gatap mac nem balêkoc ñatô sa, ma aô galic bu ñac sêsa lêt yom ñandô-nga sêñkuc yomsu nan Daman Anötö kêt têt yac. Tu dinan-nga aô atac ñayham atu. <sup>5</sup> O awê ñayham, kwahic dec aô bu waten mac bu asap yomsu dau dôn ñapan. Yac hon dakôc yomsu dau sa, têt ndoc yac dakêt whin tiwakuc. Ma bocdinan dec aô gato tôm yomsu wakuc dom. Ma yomsu dau bocdec bu, yac atac whin neñ asidôwai dandic ñawaê. <sup>6</sup> Ma mêtê atac whin-nga ñahu bocdec bu, yac dasa neñ lêt ti danan wambu Anötö ndê yomsu. Yomsu dau mac anğô têt ndoc mac akêt whin tiwakuc, ma yêc bocdec bu, asa nem lêt ti asap mêtê atac whin-nga dôn.

<sup>7</sup> Lau tasan daêsam sêmbo nom, nan sêsôm bu Anötö ndê Mesaya men mbo nom ti ñamalac ñandô dom, ma bocdinan sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc. Asa nan sôm yom dinan, in tasan dinda ma Kilisi ndê ñacyo. <sup>8</sup> Bocdinan ayob daôm ñapep bu sêñsau mac e aso ñandô ñayham nan mac am gwelen atu bu atap sa-nga, nan dom. Alhac ñanğa, tu bu atap ñandô dau sa. <sup>9</sup> Bu asa nan kêtôhôn yom nan so yom ñandô pi Yisu Kilisi, nan men akêt Anötö ndê dom. Magoc asa nan sap yom ñandô pi Yisu dôn ñapan, nan ti Damba ndê, ma ti Atu ndê gêt whin. <sup>10</sup> Asa nan bu têt mac men, magoc êndôhôn yom ñandô pi Yisu dom, nan akôc in sa pi nem andu dom, ma akam in dom. <sup>11</sup> Bu asa nan kêt ñamalac kain dinan sa, nan wêkain in ndê gwelen sac dinan whin.

### *Yom ñambu-nga*

<sup>12</sup> Yom daêsam yêc bu wakêt têt mac, tigen aô bu wato sip bapia dindec dom. Aô gakêt batan bu wandic mac kêt, goc danem yom-galôm anôn andô

pitigeŋ. Ma boc-dinaŋ yac oc datisambuc. <sup>13</sup> Am dôwamwê naŋ Anötö kêyalin sa yêc gameŋ dindec, naŋ ndê balêkoc sêkôm acsalô ŋayham têt mac.

## Jon ndê bapia titö-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Ñamalac nanj to bapia dindec, nanj sam dau bu 'ngac bata' danj, tòm ñamalac nanj to 2 Jon. Inj to bapia dindec têtj ngac kêtj whinj-nga danj ñaê Gaius.

Jon kêtj lau ahenj-nga ñatô sêsa si bu sêkôm gwelenj sêwhinj lau sêkêtj whinj-nga toj danj yêc gamej Esia-nga. Magoc ngac danj ñaê Diotrepe kêtj kisa Jon ndê lau, ma kêmasuc lau nanj sêkôc lau dau sa, nanj su yêc gôlôwac dabuj dinanj. Jon to bapia dindec tu puc Gaius dôj ma kêpij inj bu inj puc lau ahenj-nga dau dôj.

### *Jon to yom têtj inj ndê silip Gaius*

<sup>1</sup> Aô ngac bata dec, gato yom dindec têtj Gaius, anej silip. Hêclu dasap yom ñandô dôj, ma tu dinanj-nga dec aô atac whinj am kêlêc. <sup>2</sup> Anej ngac atac whinj-nga, aô gatenj mbec têtj Anötö bu yob am bu mbo ñayham ej, ma bu nem mbec am nem gwelenj honj, tòm inj yob am gatôm ñapep. <sup>3</sup> Asidôwai ñatô sêhóc asê aô, ma sêsôm asê bu am sa nem lêtj kékuc yom ñandô ñapanj, ma gêtj honj nanj am kôm, nanj puc yom ñandô dôj. Ñac si yom dinanj kôm aô tac ñayham atu. <sup>4</sup> Têtj ndoc aô ganjô ñawaê bu anej balêkoc ñatô sêñsêlêtj ti sêsap yom ñandô dôj, goc aô atac ñayham kêlêc.

### *Jon kêpij Gaius ndê mêtê nem lau sa-nga*

<sup>5</sup> O anej ngac atac whinj-nga, am gêm asidôwai nanj sem gwelenj ñawaê ñayham-nga, nanj sa ñalêtj ñayham ej. Am kêyalê lau dau munj su dom, magoc têtj ndoc ñac sic am kêsi, nanj am yob ñac ñapep. <sup>6</sup> Ñac sic minj têtj gôlôwac dabuj yêc gamej dindec, pi am nem mêtê atac whinj-nga. Ñayham kêlêc bu am toc lau kainj dinanj sa gitôm Anötö ndê lau akinj, ma gêm ñac sa ña gêtj tu puc ñac dôj têtj ndoc sêñsêlêtj-nga. <sup>7</sup> Lau dau sêsa tu Yisu ndê ñaê-nga bu sênem mêtê, ma ñac takwê lau sambuc bu sênem ñac sa dom. <sup>8</sup> Ma tu dinanj-nga yac lau dakêtj whinj-nga danem lau mêtê-nga kainj dinanj sa dandic ñawaê. Dakôm bocdinaj dec tòm yac dakôm gwelenj yom ñandô-nga dawhinj ñac.

### *Diotrepe ndê mêtê sac*

<sup>9</sup> Aô gato yom pi lau ahenj-nga dinanj têtj am nem gôlôwac dabuj su, tigerj Diotrepe, ngac nanj toc dau sa bu ngac ñamata-nga, nanj kôc anej yom sa dom. <sup>10</sup> Bocdinaj aô bu watêtj mac waloc, goc wasôm inj ndê mêtê sac asê yêc lau sêkêtj whinj-nga honj anjô-nga. Inj kêtjolinj yom sac pi yac, ma tec bu kôc asidôwai sa. Ma lau nanj atac whinj bu sêkôc asidôwai sa, nanj inj kalhac ñac ahuc, ma kêmasuc ñac su yêc gôlôwac dabuj.

### *Anötö ndê lau sêkôm mêtê ñayham*

<sup>11</sup> O anej ngac atac whinj-nga, kôm mêtê ñayham ej, ma êmkuc lau nanj sêkôm mêtê sac, nanj dom. Asa nanj kôm mêtê ñayham, nanj menj akêtj Anötö ndê, magoc asa nanj kôm mêtê sac, nanj kêyalê Anötö dom. <sup>12</sup> Lau honj sêsôm yom ñayham pi Dimitrias, ma inj ndê mêtê gitêtj tóc asê bu inj kékuc yom ñandô. Ma yac bocdinaj bu apuc inj dôj têtj am bu ngac ñayham, ma am kêyalê bu yac mba yom inj yom ñandô.

*Yom ηambu-ηga*

<sup>13</sup> Aneη yom daêsam yêc bu wakêη têtη am, tigen aö gatec bu wato têtη am.  
<sup>14</sup> Aö gakêη batanη bu ηasawa saunη aö oc walic am, ma hêclu dasôm yom anjêtη  
pitigerη. <sup>15</sup> Yom malô whinη am. Am nem asidôwai nanη sêmbo dec, nanη sêkôm  
acsalô ηayham têtη am. Ma ηac sêndac am bu sam yac mba asidôwai nanη sêmbo  
dinanη, nanη si ηaê, ma kôm acsalô têtη ηac bocdinanη.

## Jud ndê bapia Yom whê Jud ndê bapia sa-nga

Jud sam dau bu 'Jems asi.' Lau daêsam gauc gêm bu Jems dau in Yisu asi (Mat 13:55; Mak 6:3), nan ti lau sêkêŋ whin-nga Jerusalem-nga si ngâôlôŋ (Apo 15:13; Gal 1:19). Jud to bapia dindéc têtŋ lau sêkêŋ whin-nga, magoc gameŋ ti malac bocke nanŋ nac sêmbô, nanŋ in têtŋ asê yêc bapia dindéc dom.

In to bapia dindéc tu bu kêtŋ puc lau sêkêŋ whin-nga pi kêdôhônŋwaga tasanŋ nanŋ sêŋsônŋ yom pi Anötô ndê mwasiŋ, ma sêndôhônŋ lau bu gitôm bu sêkôm mêtê sac daêsam, ma Anötô oc suc kwi. In bu puc lau sêkêŋ whin-nga dôŋ bu sêlhac nanŋga ma sêkôc yom tasanŋ dinanŋ sa dom.

### *Jud ndê yom namata-nga*

<sup>1</sup> Aô Jud, Yisu Kilisi ndê ngac akiŋ ma Jems asi. Aô gato bapia dindéc têtŋ mac lau nanŋ Damanŋ Anötô tac whinŋ mac ndu andô, ma kêgalêm mac sa ati in ndê, ma piŋ mac dôŋ am damiŋ Yisu Kilisi tu yob mac-nga. <sup>2</sup> Anötô ndê tawalô, ti yom malô ma in ndê atac whinŋ nem mac hoŋ ahuc êŋlêc.

### *Jud kêtŋ puc nac pi lau nanŋ sêndôhônŋ mêtê tasanŋ*

<sup>3</sup> O aneŋ lau ŋayham, aneŋ ŋalôm kac aô bu wato yom têtŋ mac pi Anötô ndê lêtŋ nem yac si-nga, nanŋ tap yac sa su. Magoc kwahic dec aô galic bu ŋawapac danŋ hôc asê, ma tu dinanŋ-nga dec gato yom dindéc hêganônŋ ŋawapac dau. Aô bu wapuc mac dôŋ bu alhac nanŋga ma asap Anötô ndê yom ŋandô dakêŋ whin-nga dôŋ. In kêtŋ yom dau têtŋ in ndê lau dabuŋ bu sêyob ŋapap. <sup>4</sup> ŋawapac dau hêganônŋ lau sac ŋatô nanŋ sêtec Anötô ndê lêtŋ, nanŋ sêsôc mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm sêmeŋ sêsiŋ sêmbô, ma sêndôhônŋ mêtê tasanŋ. ŋac sêsôm gitôm bu dakôm mêtê sac ŋapanŋ, ma Anötô oc suc kwi. Bocdinanŋ sêŋsônŋ yom pi Anötô ndê tawalô, ma sêsêc yac neŋ ŋadau tiger, Pômdau Yisu Kilisi ahuc. Lau kaiŋ dinanŋ, nac Anötô ndê lau dom, ma muŋ-nga in ndê propet sêto yom pi ngâyô nanŋ in oc kêtŋ têtŋ nac.

### *Ngâyô nanŋ Anötô kêtŋ têtŋ lau sac*

<sup>5</sup> Yom pi ngâyô dinanŋ mac anjalê su, tiger aô wasôm tiyham bu mac gauc nem ŋapap. Muŋ-nga Pômdau kêgaho lau Israel-nga su yêc gameŋ Isip-nga. Magoc tiŋambu nac si lau ŋatô sêkêŋ whinŋ in dom ma sêli dau sa têtŋ in, dec in seŋ nac su. <sup>6</sup> Ma gauc nem aŋela nanŋ danŋga wambu Anötô dom, ma sêhu gameŋ nanŋ Anötô kêtŋ tu nac-nga yêc undambê, nanŋ siŋ. Bocdinanŋ in sô nac dôŋ ŋa sen ŋanŋga bu sêmbô gameŋ ŋasec-nga ŋapanŋ, e sêtap matôc sa têtŋ bêc atu nanŋ oc meŋ sa tiŋambu. <sup>7</sup> Ma gauc nem lau nanŋ muŋ-nga sêndôc malac Sodom ti Gomora ma malac ŋatô nanŋ sêyêc malac lu dinanŋ ŋamakê. ŋac sêkôm mêtê ŋalôm ŋagalac-nga ma mêtê mockaiŋ-nga tidau-tidau, ma tu dinanŋ-nga Anötô seŋ nac su. Gêŋ dinanŋ ti dôhônŋ ma kêtŋ puc yac pi ngâyô nanŋ lau sac oc sêtap sa yêc ya nanŋ sa ŋapanŋ.

<sup>8</sup> Ma lau tasanŋ nanŋ sêmbô mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm, nanŋ sêsa lêtŋ sac-nga gitôm lau ŋamata-nga dinanŋ. Lêtŋ sêkôm sac-nga kalhac nac si gauc ŋapanŋ, ma nac si mêtê sac kôm nac ŋadômbwi sa yêc Anötô anŋô-nga. Sêtoc dau sa ma sêsôc Anötô ma lau bata ŋapu dom, ma sêsôm yom sac bu sêŋgwiniŋ Anötô

ndê lau ti ñawasi.\* <sup>9</sup> Magoc gauc nem Anötö ndê anjela ñamata-nga Maikel. Têñ ndoc inlu Sadan sêsenj dau pi Moses ndê ñamlaj, nanj inj yob dau ndê whasunj bu sôm yom sac pi Sadan dom. Magoc inj sôm yom têtj inj bocdec bu, “Pômdau dau goc sôm am.”†

### *Lau tasanj si mêtê*

<sup>10</sup> Magoc lau tasanj nanj sêmba sêwhinj mac, nanj sêsôm yom sac-sac pi gêtj dabunj nanj sênjalê dom. Tigenj mêtê sac nom-nga, nanj tidônj ñac su, nanj sênkuc gitôm bôc gapunj nanj gauc mbasi. Ma tu mêtê sac dinanj-nga dec ñac oc sêninja.

<sup>11</sup> Oyaê! Lau dinanj oc sêtisac. Ñac sênkuc Kein ndê lêtj. Ma ñac sêkôm gêtj tu sêkôc awa-nga ñambwa, ma bocdinanj sênkuc Balam ndê giso. Ma ñac sêli dau sa têtj Anötö ti inj ndê lau bata, ma bocdinanj ñac oc sêninja gitôm Kora.

<sup>12</sup> Têtj ndoc mac lau akêtj whinj-nga akac sa bu anej gêtj ma atenj mbec, nanj ñagahô lau sac dinanj sêsôc sêmenj ma senj gêtj sêwhinj mac. Magoc ñac maya dau tu ñac si mêtê sac-nga dom, ma bocdinanj ñac sêkôm gôlôwac dabunj si ñaê ñayham tisac. Ñac sêmwasinj dau ma gauc gêm lau ñatô dom. Ñac lau sêhônj-sêhônj ñambwa sêtôm yawalec nanj puc pi menj ma mbu soc su ginja. Ma ñac sêtôm a nanj gêm ñandô tôm ñandoc dom dec lau sêlêtj su, ma bocdinanj a dau gitôm a nanj mbac tidim lu. <sup>13</sup> Ñac si lêtj gitôm gwêc ñadinda, ma ñac si mêtê mayanj-nga gitôm ñapwic nanj gwêc ñamponj dau hu pi baö. Magoc ñac maya dau dom. Ma ñac sêtôm tata nanj sêlhac si mala solop dom, ma bocdinanj Anötö kêtjalinj ñac si mala sa yêc gamenj ñasac-nga bu ñac sêmba ñapanj.

<sup>14</sup> Ñgac ñamata-nga Adam ndê aparngac ti-7-nga nanj sêsam bu Inok,† nanj hoc yom asê munj su pi lau sac dinanj bocdec bu, “Alic su nanj. Pômdau oc menj whinj inj ndê anjela dabunj tausen ma tausen. <sup>15</sup> Inj oc êñsahê lau honj pi ñac si mêtê, ma lau honj nanj sêtêc Anötö ndê lêtj, nanj inj oc kêtj ñagêyô atu têtj ñac tu ñac si mêtê sac-nga, ma tu yom sac nanj sêsôm pi inj-nga.”

<sup>16</sup> Lau tasanj dinanj êlêmê sêtucdinj tu gêtj honj-nga, ma sêpu lau ñatô. Ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau gitôm ñac dau si atac whinj. Sêsôm yom sêtoc dau sa-nga, ma sêmbac-sêmbac yom lau bu sêkêtj gêtj têtj ñac.

### *Jud to yom puc ñac dôñ-nga*

<sup>17</sup> O anej lau, gauc nem yom nanj Pômdau Yisu Kilisi ndê lau ñaposel sêhoc asê gwananj su. <sup>18</sup> Ñac sêsôm têtj mac bocdec bu, “Têtj têtj ñambu-nga, lau oc sêtisa, nanj sêtanj b ôlê lau sêkêtj whinj-nga, ma sêkôm mêtê sac sênkuc ñac dau si ñalôm nanj tec Anötö ndê lêtj.” <sup>19</sup> Yom dau hêganônj lau dinanj, nanj sêwhê mac n em gôlôwac dabunj kôc, ma sênkuc mêtê nom-nga ñapanj sêtôm lau gauc mbasi-nga. Bu Ñalau Dabunj mbo ñac si ñalôm dom.

<sup>20</sup> Tigenj mac lau ñayham. Akôm bocdinanj dom. Asap yom dabunj dakêtj whinj-nga dôñ, bu puc mac dôñ ma alhac ñanja. Ma atenj mbec ña Ñalau Dabunj ndê ñaclai. <sup>21</sup> Ambo ti Anötö ndê mêtê atac whinj-nga nem mac ahuc, ma akêtj

\* **1:8:** Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Jud to yom tigenj nanj ‘ñawasi.’ Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônj anjela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônj lau sêkêtj whinj-nga, me lau sêkêtj whinj-nga si lau bata. Pita to yom kainj tigenj yêc 2 Pit 2:10. † **1:9:** Yom nanj Maikel sôm têtj Sadan nanj sêto yêc Sek 3:2. Tigenj yom pi Moses dinanj yêc Yom Lêñsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si buku akwa danj. † **1:14:** Inok ndê minj sêto yêc Gen 5:18-24. Yom nanj inj sôm nanj sêto yêc Yom Lêñsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si bapia akwa danj.

batam Pômdau Yisu Kilisi ndê tawalô nan yac oc datap sa têñ ndoc in kôc yac sa dandôc tanli napan yêc undambê.

<sup>22</sup> Tamwalô lau nan atac lu-lu, ma anem nac sa. <sup>23</sup> Mac nem lau natô sêsip mêtê sac nalôm su, dec sic waê bu sêsip ya lambwam-nga sêndi. Akôm bu anem nac si nalôm kwi, dec oc nditôm mac angho nac su yêc ya dau. Tamwalô lau nan sêkôm sac ma akôm bu anem nac sa, magoc atôc nac si sac ma ayob daôm napep bu sac dau kôm mac apeñ dom.

### *Jud gic bata in ndê yom*

<sup>24-25</sup> Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, tampeñ yac neñ Anötö nandô tigeñ nan gêm yac si. In gitôm bu yob mac ma nem mac sa bu apeñ dom. In kêgwasin mac nem sac hon su, dec mac atôm bu alhac anôm sawa ma atac nayham atu yêc in angô-nga ti in ndê nawasi atu. Dapo in ndê waê sa, bu in ndê nawasi ti naclai ma nanga atu andô. Ma in mbo bocdinañ têtêm namata-nga, kwahic dec, ma oc mbo napan. Yomandô.

## Revelesen (Gêḡ nanḡ Yisu hoc asê têḡ Jon) Yom whê bapia dindéc sa-ḡga

Lau tigauc sêsôm bu Jon, nanḡ to bapia dindéc (1:1-2, 4), nanḡ inḡ ḡgac tigen nanḡ to Jon ndê ḡawaê ḡayham ma Jon ndê bapia tō. Têḡ ndoc inḡ to bapia dindéc, nanḡ lau sêkêḡ whinḡ-ḡga sêḡap kisa atu ti ḡawapac daêsam sa. ḡacyo sêkêḡ Jon dau ndôc nduc Patmos tu inḡ ndê gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡga. Jon to bapia dindéc, tu bu puc lau sêkêḡ whinḡ-ḡga dôḡ bu sêlhac ḡanḡga ma sêhu si sêkêḡ whinḡ sinḡ dom.

Gêḡ daêsam nanḡ Jon to sip bapia dindéc, nanḡ inḡ sôm bu ḡalau Dabuḡ kôm inḡ ndê gatu kainḡ danḡ sa, ma Anôtô hoc asê têḡ inḡ gitôm gêḡ ḡagatu. Mac oc alic bu Jon to namba 7 ma namba 12 tidim daêsam yêc bapia dindéc ḡalôm. Lau Israel-ḡga sêlic namba 12 bu gêḡ atu, ma hêḡanônḡ lau Israel-ḡga si tonḡ 12. Ma namba 7 hêḡanônḡ gêḡ nanḡ ḡayham sambuc, ma ḡac sêsôm bu Anôtô ndê namba.

Yom daêsam hêḡanônḡ gêḡ nanḡ oc meḡ sa têḡ têm ḡambu-ḡga. Sadanḡ oc kôm gwelenḡ ḡanḡga bu êntôm lau nom-ḡga, magoc tinḡambu Anôtô oc êḡgwiniḡ inḡ ti lau honḡ nanḡ sêḡkuc inḡ, ma seḡ ḡac su. Ma lau sêkêḡ whinḡ-ḡga nanḡ sêlhac ḡanḡga ma sêhu si sêkêḡ whinḡ sinḡ dom, nanḡ oc sêḡap mwasinḡ atu sa, ma Anôtô oc kôc ḡac sa sêndôc malac Jerusalem wakuc.

### *Yom ḡamata-ḡga*

<sup>1</sup> Yom dindéc ḡahu Yisu Kilisi, nanḡ hoc asê têḡ Jon. Yom dau hêḡanônḡ gêḡ honḡ nanḡ kêpinḡ bu hóc asê. Anôtô kêḡ yom dau têḡ Yisu Kilisi bu tóc asê têḡ lau nanḡ sem akinḡ inḡ. Ma Yisu kêkinḡ inḡ ndê anḡela danḡ bu hoc yom dau asê têḡ inḡ ndê ḡgac akinḡ Jon. <sup>2</sup> Ma Jon to yom dindéc pi gêḡ honḡ nanḡ inḡ gêlic, ma puc yom dau dôḡ bu yom ḡandô nanḡ meḡ akêḡ Anôtô lu Yisu Kilisi dau.

<sup>3</sup> Yom nanḡ yêc bapia dindéc, nanḡ bu tóc gêḡ nanḡ oc hóc asê têḡ têm ḡambu-ḡga, nanḡ asê, gitôm yom nanḡ propet akwa-kwa sêhoc asê munḡ su. Ma ndoc meḡ kêpinḡ bu gêḡ honḡ dau ḡandô sa. Bocdinanḡ lau nanḡ sêsam yom dindéc asê, ma lau nanḡ sêḡôc ma sêkôc sa tidônḡ sip ḡac si ḡalôm, nanḡ honḡ oc sêḡap Anôtô ndê mwasinḡ sa.

### *Jon kêkinḡ yom têḡ gôlôwac dabuḡ tonḡ 7*

<sup>4</sup> Aô Jon, gato yom dindéc têḡ Kilisi ndê gôlôwac dabuḡ tonḡ 7 nanḡ sêmbo gameḡ Asia-ḡga. Mwasinḡ ti atac malô têḡ mac akêḡ Damanḡ Anôtô nanḡ mbo têḡ ḡamata-ḡga, kwahic dec mbo, ma oc meḡ tinḡambu-ḡga, ma akêḡ ḡalau 7 nanḡ sêlhac inḡ ndê pônḡ kinḡ-ḡga ḡa-ndô-ḡga, <sup>5</sup> ma akêḡ Yisu Kilisi. Yisu inḡ ḡgac ḡamata-ḡga bu tisa akêḡ lau batê-ḡga, ma inḡ gêm gôlinḡ kinḡ nom-ḡga honḡ. Inḡ kalhac ḡanḡga bu hoc yom ḡandô asê pi Anôtô. Ma inḡ tac whinḡ yac, dec kêc ndê dac sinḡ bu êḡḡapwêc yac su yêc yac neḡ sac. <sup>6</sup> Ma inḡ kôc yac sa datôm lau tonḡ tigen nanḡ dambo inḡ ndê ḡgôlinḡ ḡapu, ma datôm lau dabuḡ-siga bu danem akinḡ inḡ ndê Damba Anôtô. Inḡ ḡaclai ti ḡawasi ḡadau, dec dahoc inḡ ndê waê asê tôm bêc honḡ. Yomandô! <sup>7</sup> Alic su nanḡ. Inḡ oc sip whinḡ dao meḡ, ma lau honḡ oc sêlic inḡ. Aêc, ma lau nanḡ sic inḡ ndu, nanḡ oc sêlic inḡ sêwhinḡ. Lau nom-ḡga honḡ oc sêḡap atu tu inḡ-ḡga. Yomandô andô!



<sup>8</sup> Pômdau Anötö sôm, “Aö Nacilai Nadau. Têḡ ḡamata-ḡga aö gambo, kwahic dec aö gambo, ma aö oc wambu wamenḡ tiyham. Aêc, aö gac hu gêḡ honḡ, ma wandic dabinḡ gêḡ honḡ.”

### *Yisu hoc dau asê têtḡ Jon*

<sup>9</sup> Aö Jon, mac nem asidôwa gato yom dindec. Yac dati Yisu ndê lau, ma dambo inḡ ndê gôlinḡ ḡapu. Tu dinanḡ-ḡga lau sêkêḡ kisa yac, magoc tamasanḡ dauḡ bu dalhac ḡanḡga. Muḡ-ḡga lau sêmasuc aö ma sêkêḡ aö gandöc nduc nanḡ sêsam bu Patmos. Nahu bu aö galhac ḡanḡga ma gapuc Anötö ndê yom dôḡ, ma gahoc yom ḡandô asê pi Yisu. <sup>10</sup> Aö gandöc Patmos, ma têtḡ lau sêkêḡ whinḡ-ḡga si bêc sênem akinḡ Pômdau-ḡga danḡ, Nalau Dabuḡ kôm aö gatunḡ kainḡ danḡ sa. Ma aö ganḡô awha atu danḡ gitôm dahuc tanḡ yêc aö ḡambu-ḡga. <sup>11</sup> Ma awha dau sôm, “Gêḡ nanḡ am oc lic, nanḡ to sip bapia, ma êmkinḡ têtḡ gôlôwac dabunḡ tonḡ 7 nanḡ sêndöc malac 7, nanḡ Epesas, Smena, Pegamam, Tayatira, Sadis, Piladelpia ma Laodisia.”

<sup>12</sup> Aö ganḡô yom dau, goc gakac dauḡ kwi bu walic bu asa sôm yom dau. Ma aö galic yakainḡ 7 nanḡ sêmasanḡ ḡa gol. <sup>13</sup> Ma yêc yakainḡ 7 dau ḡalhu aö galic ḡgac danḡ gitôm ḡamalac ndê Atu. Inḡ sôc ḡakwê balinḡ nanḡ sip têtḡ inḡ gahi, ma kic po nanḡ ḡawasi gitôm gol kêgihini inḡ ḡabapo. <sup>14</sup> Inḡ kêclauḡ sêp sambuc, ma inḡ tandô ḡawê gitôm ya. <sup>15</sup> Inḡ gahiapa ḡawasi gitôm ain yanḡyanḡ ḡaê brons nanḡ sêpec sa ya ma ḡamsic. Ma inḡ awha ḡakêcsia gitôm bu nanḡ hêc atu. <sup>16</sup> Inḡ anḡô andô ḡawasi atu gitôm ac ḡawê. Yêc inḡ amba andô-ḡga inḡ kôc tata 7, ma bienḡ balinḡ ti ḡamata yêc danḡga-danḡga sa akêḡ inḡ whasanḡ.

<sup>17</sup> Têtḡ ndoc aö galic inḡ aö gahu dauḡ gasip nom gayêc inḡ gahi-ḡga gitôm ḡgac batê danḡ. Magoc inḡ kêḡ amba andô-ḡga sac aö, ma sôm, “Töc daôm dom. Aö gati ḡamata gêḡ honḡ, ma aö gati ḡambu gêḡ honḡ. <sup>18</sup> Aö Anötö nanḡ gambo tanḡli. Muḡ-ḡga aö gambac ndu, tigenḡ lic! Kwahic dec aö gambo tanḡli, ma wambo tanḡli ḡapanḡ. Ma aö gakôc ki gatam-ḡga bu wanḡgapwêc lau su yêc lambwam ma yêc lau batê si gamenḡ.

<sup>19</sup> “Bocdinanḡ to yom pi gêḡ nanḡ am gêlic su, pi gêḡ nanḡ kwahic dec ḡandô sa, ma pi gêḡ nanḡ oc ḡandô sa tinḡambu. <sup>20</sup> Tata 7 nanḡ yêc amanḡ andô-ḡga, ma yakainḡ gol 7 nanḡ aö wawhê ḡahu sa têtḡ am. Tata 7 dinanḡ sêti dôhônḡ anḡla 7 nanḡ sêyob gôlôwac dabunḡ tonḡ 7, ma yakainḡ 7 sêti dôhônḡ gôlôwac dabunḡ tonḡ 7 dinanḡ-ḡga.”

## 2

### *Jon to yom têtḡ gôlôwac dabunḡ yêc malac Epesas*

<sup>1</sup> Ma inḡ sôm têtḡ aö, “To yom têtḡ anḡla nanḡ yob gôlôwac dabunḡ Epesas-ḡga bocdec bu:

Yom dindec menḡ akêḡ inḡ nanḡ kôc tata 7 yêc amba andô-ḡga, ma kêsêlêḡ mbo yakainḡ gol 7 ḡalhu. <sup>2</sup> Mac lau Epesas-ḡga. Aö kayalê mac nem mêtê honḡ su, ma mac akôm gwelenḡ atu ayêm daôm su, ma mac alhac ḡanḡga tu ahôc ḡawapac-ḡga. Ma aö kayalê bu mac atac tec lau sac ma amasuc ḡac su. Ma lau nanḡ sêḡsau ma sêsam dau bu aposel, nanḡ mac anḡsahê ḡac, ma anḡyalê ḡac bu lau tasanḡ. <sup>3</sup> Mac alhac ḡanḡga ma ahôc ḡawapac ti kisa tu anenḡ ḡaê-ḡga, magoc mac kwampac sa dom. Gêḡ honḡ dinanḡ mac akôm ḡayham.

<sup>4</sup> Tigenḡ mac nem mêtê so danḡ yêc nanḡ aö galic yham dom. ḡamata-ḡga mac atac whinḡ aö ḡandô. Tigenḡ kwahic dec mba! <sup>5</sup> Bocdinanḡ gauc nem mac nem mêtê ḡamata-ḡga dinanḡ, nanḡ kwahic dec mac ahu sinḡ su. Ma anem

nem ñalóm kwi ma akóm mêtê ñayham gitóm ñamata-ña. Bu mba, dec aó watêñ mac wameñ, ma wakóc mac nem yakaiñ su.

<sup>6</sup> Magoc aó galic ñayham bu mac atac tec Nikolai\* ndê lau si lêñ sac, gitóm aó dauñ gatec.

<sup>7</sup> Asa ndê danğasun yêc, nañ ngô yom dindéc nañ Nalau Dabuñ sôm têñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ. Lau hoñ nañ sêlhac ñañga ma sêku sac dulu, nañ wakêñ ñac sêmbo Anötö ndê †Paradais ma sêneñ ñandó yêc A Tanli-ña.

### *Jon to yom têñ gôlôwac dabuñ yêc malac Smena*

<sup>8</sup> “Ma to yom têñ añela nañ yob gôlôwac dabuñ Smena-ña bocdec bu: Yom dindéc meñ akêñ in nañ tinamata gêñ hoñ ma tinambu gêñ hoñ, in nañ mbac ndu ma tisa ma mbo tali tiyham. <sup>9</sup> Aó kayalê bu mac lau Smena-ña ahóc ñawapac atu, ma mac andóc nom atóm lau ñalóm sawa. Tigeñ yêc Anötö anğô-ña mac ati lau ti lélóm. Aó kayalê yom hoñ nañ lau nañ sêsap lau Israel-ña si sakin akwa dôñ, nañ sêsóm pi mac. Nac lau dau sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-ña nañ Anötö kâyalin ñac sa sêti in ndê lau. Tigeñ mba! Nac Sadañ ndê lau solop. <sup>10</sup> Atóc daóm dom pi ñawapac nañ oc meñ. Anğô! Sadañ tac whin bu êñsahê mac, ma in ndê lau oc sêkêñ mac nem lau ñatô sêndóc gapocwalô. Tigeñ mac oc ahóc ñawapac tòm bêc 10 ma pacndê. Mac bu ahóc ñawapac e tòm lau sêndic mac ndu, magoc alhac ñañga ma ahu aó sinj dom. Ma bocdinañ aó wakêñ mac andóc tamli ñapañ, nañ ti mac nem ñaóli.

<sup>11</sup> Asa ndê danğasun yêc, nañ ngô yom dindéc nañ Nalau Dabuñ sôm têñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ. Lau hoñ nañ sêlhac ñañga ma sêku sac dulu, nañ oc sêtap ñandê sa têñ bêc nañ lau sêmbac ndu tidim tilu-ña, † nañ dom.

### *Jon to yom têñ gôlôwac dabuñ yêc malac Pegamam*

<sup>12</sup> “Ma to yom têñ añela nañ yob gôlôwac dabuñ Pegamam-ña bocdec bu: Yom dindéc meñ akêñ in nañ hóc bien baliñ nañ ñamata yêc danğa-danğa.

<sup>13</sup> Aó kayalê mac lau Pegamam-ña nem gameñ, nañ lau daêsam sêmbo Sadañ ndê gôlin ñapu. Tigeñ mac asap aó dôñ ñapañ, ma ahu nem akêñ whin aó-ña sinj su dom. Yêc Sadañ ndê malac dinañ, lau sic aneñ ñgac akiñ Antipas ndu. Nahu bu in hoc yom ñandó asê pi aó, ma sêc aó ahuc dom. Ma mac bocdinañ, têñ ndoc dinañ aó galic bu mac ahu aó sinj dom.

<sup>14</sup> Tigeñ mac akóm gêñ ñatô nañ aó galic bu solop dom. Mac nem lau ñatô sêñkuc Balam ndê yom. Têñ têm ñamata-ña Balam kédôhôn lau Israel si ñgac bata Balak bu êntóm lau Israel-ña bu sêkóm mêtê sac. Nac senj gêñ daneñ-ña nañ lau sêkêñ ti da têñ anötö gwam. Ma sêkóm mêtê sac mockaiñ-ña whin. Ma kwahic dec mac nem lau ñatô sêñkuc mêtê kaiñ dinañ. <sup>15</sup> Ma gêñ danj tiyham. Mac nem lau ñatô sêñkuc yom nañ Nikolai kédôhôn têñ lau. <sup>16</sup> Bocdinañ anem daóm kwi. Bu mba, dec ñasawa saun aó watêñ mac waloc, ma wandic lau nañ sêsa lêñ kaiñ dinañ ña bien baliñ nañ sa yêc aó whansun.

\* **2:6:** Nikolai kédôhôn lau bu sêlic mêtê sac gitóm gêñ ñambwa. In sôm bu Kilisi ndê lau gitóm bu sênem akiñ anötö gwam, ma sêkóm mêtê mockaiñ-ña. † **2:11:** Bêc nañ lau sêmbac ndu tidim tilu-ña - bêc nañ Anötö oc êmatóc lau hoñ, ma lau sac oc sêsip ya atu nañ sa ñapañ sêndi bu sêhóc ñandê ñapañ. Alic yom ñatô yêc Rev 20:14; ma 21:8.

<sup>17</sup> Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun. Lau hon nan sêlhac nanğa ma sêku sac dulu, nan wakêt ĩac sêney gêt daneĩ-ĩğa nan kwahic dec yêc sin dau yêc undambê, gitôm gakêt ĩmana têt lau Israel-ĩğa sen yêc gameĩ sawa. Ma aô wakêt hoc sêsêp tigeĩ-tigeĩ têt ĩac tôm ndi. Yêc hoc tigeĩ-tigeĩ aô wato ñaê wakuc pi, nan lau dan sêĩyalê dom. Asa nan kôc hoc dau ñadan, nan oc êĩyalê.

### *Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Tayatira*

- <sup>18</sup> “Ma to yom têt anĩla nan yob gôlôwac dabun Tayatira-ĩğa bocdec bu: Yom dindec meĩ akêt Anötö ndê Atu, ĩ nan ndê tandô ñawê gitôm ya ñawahô, ma gahi gitôm brons nan ñawasi atu. <sup>19</sup> Aô kayalê mac lau Tayatira-ĩğa nem mêtê hon su, bu mac akêt whin aô nanğa, ma asap mêtê atac whin-ĩğa dôĩ. Aô kayalê bu mac alhac nanğa ma am aĩin aneĩ lau. Ma kwahic dec mac akôm gêt dinaĩ hóc gêlêc ñamata-ĩğa su.
- <sup>20</sup> Tigeĩ mac nem mêtê dan aô galic yham dom. Awhê sac dan mbo mac nem gôlôwac dabun ñalôm, nan gitôm kwin sac Jesebel. ĩ sam dau bu aneĩ propet awhê dan, magoc ĩ kêdôhôn aneĩ lau bu sêkôm mêtê mockaĩn-ĩğa, ma bu sêney gêt daneĩ-ĩğa nan lau sêkêt ti da têt anötöi gwam. ĩ kôm mêtê sac bocdinaĩ, magoc mac asoc ĩ su yêc mac nem gôlôwac dabun dom. <sup>21</sup> Aô gakêt ñasawa têt ĩ bu nem dau kwi, tigeĩ ĩ sap ĩ ndê mêtê sac dôĩ ñapaĩ. <sup>22</sup> Alic su nan! Kwahic dec aô wakêt ñandê atu têt ĩ, ma têt lau nan sêkôm mêtê mockaĩn-ĩğa sêwhin ĩ, nan bocdinaĩ. Ñac bu sênem dau kwi dom, dec ĩac oc sêhóc ñawapac atu. <sup>23</sup> Ma aô oc wandic ĩ ndê balêkoc ndu sêwhin. Tu dinaĩ-ĩğa dec Kilisi ndê lau hon oc sêĩyalê bu aô kayalê ñamalac si gauc ti ñalôm hon. Ma aô wakêt ñagêyô têt mac hon tôm ndi, êĩkuc mêtê nan mac lau tigeĩ-tigeĩ akôm.
- <sup>24</sup> Mac lau Tayatira-ĩğa ñatô asóc awhê sac dinaĩ ndê yom ñapu dom. Ma yom nan sêsam bu Sadan ndê yom nan yêc sin dau, nan mac aĩip sa dom. Bocdinaĩ aô oc wakêt ñawapac wakuc têt mac ahóc dom. <sup>25</sup> Gêt tigeĩ aô atac whin, nan asap mêtê ñayham nan mac akôm ambo, nan dôĩ e wambu wameĩ.
- <sup>26</sup> Asa nan bu lhac nanğa ma ku sac dulu, ma sôc aneĩ yom ñapu e bêc ñambu-ĩğa, nan wakêt ñaclai têt ĩ bu nem gôlin lau sambuc, <sup>27</sup> gitôm Damaĩ kêt ñaclai têt aô dauĩ. Tôm yom nan sêto yêc nan sôm bocdec bu:
- ĩ kôc tôc ĩn-ĩğa bu nem gôlin lau sambuc ti ñaclai atu, ma ĩ oc ku ĩac dulu gitôm ĩgac dan tuc lôn andô dan popoc. *[BW 2:9]*
- <sup>28</sup> Ma asa nan bu lhac nanğa, nan aô dauĩ oc wambo wawhin ĩ ti ñawasi atu gitôm tata bêbêc-ĩğa. <sup>29</sup> Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun.

## 3

### *Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Sadis*

- <sup>1</sup> “Ma to yom têt anĩla nan yob gôlôwac dabun Sadis-ĩğa bocdec bu: Yom dindec meĩ akêt ĩ nan mbo whin Anötö ndê ñalau 7 ma kôc tata 7. Aô kayalê mac lau Sadis-ĩğa nem mêtê hon. Lau ñatô gauc gêm bu mac alhac nanğa ma akôm Anötö ndê gwelen. Tigeĩ mba! Mac atôm lau batê!
- <sup>2</sup> Yêc aneĩ Anötö anğô-ĩğa aô galic bu mac ac dabin mac nem gwelen

njapep dom. Bocdinaŋ tampo sa ma atisa! Mac nem akêŋ whiŋ kêpiŋ bu oc pacndê. Bocdinaŋ apuc nem akêŋ whiŋ dôŋ maŋ. <sup>3</sup> Gauc nem yom hoŋ naŋ mac angô ti akôc sa su. Ma anem nem ŋalôm kwi ma daŋam wambu yom dau. Mac bu anem ali dom, dec wambu wameŋ gitôm ŋgac kaŋ, ma mac oc anyalê ndoc wameŋ-ŋga dom.

- <sup>4</sup> Magoc aô kayalê lau Sadis-ŋga ŋatô naŋ sêkôm mêtê sac dom, dec galic ŋac tôm lau ti ŋakwê ŋawasi. Aô oc wakêŋ ŋakwê sêsêp têŋ lau dinaŋ sêsôc, bu aô galic ŋac ŋayham, ma ŋac oc sêmbô sêwhiŋ aô ŋapaŋ. <sup>5</sup> Ma lau ŋatô naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakêŋ ŋakwê sêsêp têŋ ŋac bocdinaŋ. Ma yêc Damaŋ ti iŋ ndê aŋela aŋgô-ŋga, aô wasam ŋac si ŋaê asê, ma watôc asê bu sêti aneŋ lau solop. Ma ŋac si ŋaê oc yêc Buku Taŋli-ŋga\* ŋapaŋ.
- <sup>6</sup> Asa ndê daŋgasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ ŋalau Dabuŋ sôm têŋ Anôtô ndê gôlôwac dabuŋ.

### *Jon to yom têŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Piladelpia*

- <sup>7</sup> “Ma to yom têŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Piladelpia-ŋga bocdec bu: Yom dindéc meŋ akêŋ ŋgac dabuŋ naŋ sôm yom ŋandô eŋ. Iŋ kôc Kiŋ Dawid ndê ki gatam-ŋga, ma gatam bocke naŋ iŋ gêlêc su, naŋ lau daŋ sêtôm bu sêndic ahuc dom. Ma gatam naŋ iŋ gic ahuc, naŋ lau daŋ sêtôm bu sêkac sa dom. <sup>8</sup> Mac lau Piladelpia-ŋga. Aô kayalê mac nem mêtê hoŋ su. Mac lau ti licwalô atu dom, tigeŋ aô kayalê bu mac daŋam wambu aneŋ yom, ma asêc aneŋ ŋaê ahuc dom. Bocdinaŋ alic su naŋ! Kwahic dec aô walêc gatam daŋ su bu wanem mac sa-ŋga, ma lau daŋ oc sêtôm dom bu sêndic ahuc. <sup>9</sup> Lau naŋ sêsap lau Israel-ŋga si sakiŋ akwa dôŋ, naŋ sêtoc dau sa bu ŋac lau Israel-ŋga naŋ Anôtô kêyalin ŋac sa. Magoc mba. ŋac lau tasan, ma Sadaŋ ndê lau ŋac. Aô waŋgwiniŋ ŋac e sêtêŋ mac sêmeŋ ma sêhu dau sêyêc mac gahim-ŋga. Ma têŋ ndoc dinaŋ ŋac hoŋ oc sêŋyalê tidôŋ bu mac lau naŋ aô atac whiŋ mac ndu andô.
- <sup>10</sup> Mac apuc daôm dôŋ ma alhac ŋaŋga têŋ ndoc ŋawapac ti kisa tap mac sa, tôm aô gac atu mac muŋ su. Bocdinaŋ aô wayob mac têŋ ndoc ŋawapac-ŋga naŋ oc hôc asê bu êŋsahê lau nom-ŋga hoŋ. <sup>11</sup> Ndoc meŋ kêpiŋ bu aô wambu wameŋ. Bocdinaŋ akôc yom ŋandô dôŋ ma ayob njapep, bu lau daŋ sênem kaŋ nem ŋaôli ŋayham dom. <sup>12</sup> Lau naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ aô wakêŋ ŋac sêndôc aneŋ Anôtô aŋgô-ŋga ŋapaŋ tôm alhô ŋaŋga naŋ sêlhac iŋ ndê lôm dabuŋ. Lau dinaŋ oc sêmbô sêwhiŋ Anôtô yêc malac Jerusalem wakuc, naŋ iŋ oc kêŋ sip akêŋ undambê meŋ, dec aô oc wato aneŋ Anôtô ndê ŋaê ma iŋ ndê malac wakuc dau ŋaê pi ŋac. Ma aô wato aô daŋ neŋ ŋaê wakuc pi ŋac whiŋ.
- <sup>13</sup> Asa ndê daŋgasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ ŋalau Dabuŋ sôm têŋ Anôtô ndê gôlôwac dabuŋ.

### *Jon to yom têŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Laodisia*

- <sup>14</sup> “Ma to yom têŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Laodisia-ŋga bocdec bu: Yom dindéc meŋ akêŋ Yom ŋandô ŋadau. Iŋ sôm yom ŋandô eŋ, ma bocdinaŋ yac dakêŋ whiŋ iŋ ndê yom ma atac lu-lu dom. Ma iŋ gêm gôlin

\* **3:5:** Buku Taŋli-ŋga - lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu ma sêtap Anôtô ndê mwasin dandôc taŋli ŋapaŋ-ŋga sa, naŋ si ŋaê yêc Buku Taŋli-ŋga dau. Buku ŋatô sêyêc undambê, naŋ sêto yom yêc ŋalôm pi gêŋ ŋayham ma sac hoŋ naŋ yac tigeŋ-tigeŋ dakôm (Rev 20:12-13). Sêto yom pi Buku Taŋli-ŋga dau yêc Pil 4:3; Rev 13:18; 17:8; 20:12, 15; ma 21:27.

- gêḡ hoḡ naḡ Anötö kêḡ. <sup>15</sup> Aö kayalê mac lau Laodisia-ḡga nem mêtê hoḡ. Mac asôm bu akêḡ whiḡ aö, tigeḡ mac akêḡ whiḡ aö ti nem ḡalôm sambuc dom. Mac lau tasanḡ! Mac bu ahu aö siḡ gacgeḡ, me akêḡ whiḡ aö ti nem ḡalôm sambuc, dec oc ḡayham. <sup>16</sup> Tigeḡ mba! Mac aḡsau bu aḡkuc aö. Bocdinaḡ oc wasenḡ mac su tôm ḡgac naḡ kêsahê gêḡ sac yêc iḡ whasuḡ dec kêlôwê sa. <sup>17</sup> Mac asôm bu mac ati lau ti lêlôm ma lau tiwaê naḡ apônda gêḡ daḡ dom. Tigeḡ mac anyalê dom bu yêc Anötö angô-ḡga mac atôm lau ḡalôm sawa, ma lau tandô pec, ma lau ḡakwê mbasi. <sup>18</sup> Bocdinaḡ aḡgô aneḡ yom dindec. Mac bu ati lau ti lêlôm, dec atêḡ aö amenḡ, ma aö wakêḡ gol ḡandô ḡayham têḡ mac anemlhi. Ma anemlhi ḡakwê sêsêp asôc-ḡga bu ambo ḡamlic ḡambwa dom ma mayam pac. Ma anemlhi malasin bu aḡgwasinḡ tanôm e tanôm ḡawa sa.
- <sup>19</sup> Lau naḡ aö atac whiḡ, naḡ bu sêkôm gêḡ giso, dec aö wasôm ḡac ma wamatôc ḡac tu bu sêhu mêtê sac dau siḡ. Boc-dinaḡ aḡgô aneḡ yom. Anem daôm kwi ma akôm ḡaḡga bu aḡkuc aö. <sup>20</sup> Alic! Aö gatôm mac nem silip daḡ naḡ meḡ kalhac am nem andu ḡagatam ma kêmati gatam mbo. Ma bocdinaḡ asa naḡ ḡgô aö awhaḡ ma gêlêc gatam dau su têḡ aö, naḡ aö oc wasôc watêḡ iḡ wandi, ma alu aneḡ gêḡ awhiḡ dauḡ.
- <sup>21</sup> Aö gaku ḡaclai sac-ḡga hoḡ dulu, dec Damaḡ kôc aö sa gandôc gawhiḡ iḡ yêc iḡ ndê pôḡ kiḡ-ḡga. Ma ḡalêḡ tigeḡ lau hoḡ naḡ sêlhac ḡaḡga ma sêku sac dulu, naḡ wakôc ḡac sa bu sênem gôliḡ sêwhiḡ aö yêc aneḡ pôḡ kiḡ-ḡga.
- <sup>22</sup> Asa ndê dangasuḡ yêc, naḡ ḡgô yom dindec naḡ ḡalau Dabuḡ sôm têḡ Anötö ndê gôlôwac dabuḡ.”

## 4

### *Jon gêlic gêḡ atu undambê-ḡga*

<sup>1</sup> Dinaḡ su, goc aö galic gatam daḡ naḡ kac sa su yêc undambê. Ma awha naḡ aö gaḡgô muḡ su gitôm dahuc taḡ, naḡ sôm têḡ aö bu, “Pwi mweḡ, ma gêḡ naḡ oc hôc asê tiḡambu-ḡga, naḡ watôc têḡ am.” <sup>2</sup> Têḡ dinaḡ ḡalau Dabuḡ kôm aö gatunḡ kaiḡ daḡ sa, ma aö galic pôḡ kiḡ-ḡga daḡ kalhac undambê, ma pôḡ ḡadau ndôc ḡahô. <sup>3</sup> Ma iḡ naḡ ndôc, naḡ ndê ḡawasi atu, gitôm ḡhoc ḡayham lu naḡ sêsam bu jasper ma kanelian. Ma gasuḡ bu êp naḡ ḡadalô ḡayham ma ḡawasi gitôm hoc ḡayham emerel, naḡ kêgihi pôḡ atu dau ahuc. <sup>4</sup> Ma aö galic pôḡ 24 sêlhac sêḡgihi pôḡ atu, ma lau bata 24 sêndôc ḡahô. ḡac sêsôc ḡakwê sêsêp, ma sanem gol yêc ḡac si ḡagôlôḡ tôm gi.

<sup>5</sup> Ma aö galic sickac, ma gaḡgô wapap gi ti ḡakêcsia atu sa akêḡ pôḡ atu. Ma lam ti ḡawê atu 7 sêlhac pôḡ ḡa-ndô-ḡga. Lam 7 dinaḡ Anötö ndê ḡalau 7. <sup>6</sup> Ma yêc pôḡ dau ḡa-ndô-ḡga aö galic gêḡ ḡawasi atu poc gitôm bugictoḡ, ma ḡawa gitôm glas.

Ma aö galic aḡela atu hale sêlhac sêḡgihi pôḡ atu. ḡac sem gêḡ tali ḡatô aḡgô, ma tandô daêsam sêyêc ḡac ḡabapo ti ḡadômbwê. <sup>7</sup> Aḡela hale dinaḡ aḡgô andô bocdec. Aḡela ḡamata-ḡga ndê aḡgô gitôm layon, tilu-ḡga gitôm makao, titô-ḡga gitôm ḡamalac, ma aḡela tihale-ḡga ndê aḡgô gitôm macmponḡ naḡ hu mbo lôlôc. <sup>8</sup> ḡac tigeḡ-tigeḡ si ḡamakê 6, ma tandô daêsam sem ḡac ahuc, yêc ḡamakê ḡapu-ḡga whiḡ. Ma ḡac sêmpinḡ Anötö ma sêsôm, “O Pômdau Anötö, ḡaḡga ḡadau, am dabuḡ, dabuḡ, ma dabuḡ eḡ. Am mbo têḡ ḡamata-ḡga, kwahic dec

am mbo, ma tiŋambu am oc mbu mweŋ.” Nalêŋ dinarj ɲac sêmpinj inj acsalô ma ôbwêc hoŋ, sêŋwhaŋ dau dom.

<sup>9</sup>Têm bocke narj aŋela hale dinarj sêsôm yom dinarj sêmpinj inj narj ndôc pônj atu ma mbo tali ɲapaŋ, ma sem danŋe inj ti sêtoc inj ndê waê sa, goc <sup>10</sup>lau bata 24 sêhu dau sêsip nom ma sêpônj haduc têtj inj. Ma sêkêŋ ɲac si sanem sêyêc pônj atu ndô-ŋga, ma sêsôm yom bocdec bu, <sup>11</sup>“O Pômdau yac mba Anötö. Am gêŋ hoŋ ɲadau. Am kêmasaŋ gêŋ hoŋ ma kêŋ gêŋ hoŋ sêmbu tali, tôm am daôm tac whinj. Tu dinarj-ŋga dec am ɲayham kêlêc, ma gic waê bu yac ampinj am ti apo nem waêm sa, ma atoc am sa tu am nem ɲawasi ti ɲaclai atu-ŋga.”

## 5

### *†Anötö ndê Domba ma bapia tilhuŋ*

<sup>1</sup>Aô tanhê inj narj ndôc pônj atu, ma galic bapia tilhuŋ danj yêc inj amba andô-ŋga, ma yom yêc bapia dau danŋa lu-lu. Bapia dau sêŋlhuŋ sa, ma sêkêŋ gêŋ ɲabalêp 7 pi ɲadali bu kôc dôŋ.\* <sup>2</sup>Ma aô galic aŋela ɲaŋga danj, narj mbwêc awha atu bocdec bu, “Asa inj ɲamalac gitêŋ, gitôm bu kôc gêŋ ɲabalêp su ma kac bapia dau sa?” <sup>3-4</sup>Inj mbwêc yom dinarj asê, tigeŋ yêc undambê, ma yêc nom ma nom ɲapu-ŋga, sêtap ɲamalac gitêŋ danj sa dom, narj gitôm bu kac bapia dau sa ma sam. Têŋ ndoc aô galic bu sêtap ɲamalac gitêŋ danj sa dom, narj aô gataŋ atu andô. <sup>5</sup>Magoc lau bata 24 si danj sôm têtj aô, “Am taŋ dom! Lic su narj. ɲamalac gitêŋ danj mbo, narj ku ɲaclai sac-ŋga ti ɲaclai dambac ndu-ŋga dulu su, ma inj gitôm bu kôc gêŋ ɲabalêp 7 su, ma kac bapia dau sa. Inj narj sêsam bu ‘Layon narj sa akêŋ Juda ndê toŋ,’ ma ‘Dawid ndê Wakuc,’ narj gitôm.”

<sup>6</sup>Têŋ dinarj aô galic Domba danj narj ɲa-angô gitôm sic inj ndu su, magoc mbo tali tiyham. Inj kalhac ɲalhu kêpiŋ pônj atu, ma aŋela hale ti lau bata 24 sêŋgihi inj ahuc. Inj ndê ɲapo 7, ma tandô 7, narj sem dôhônj Anötö ndê ɲalau 7 narj inj kêŋ ɲac sêsa sêtêŋ nom ɲabatij hoŋ. <sup>7</sup>Ma Domba dau gi kôc bapia dau su yêc inj narj ndôc pônj atu ndê amba andô-ŋga. <sup>8</sup>Inj kôc sa su goc aŋela hale ti lau bata 24 sêpônj haduc têtj inj. Yêc ɲac hoŋ si amba sêkôc gêŋ wê-ŋga narj sêsam bu hap,† ma sûc narj sêmasaŋ ɲa gol, narj sêkêŋ gêŋ ɲamalu ɲayham sip e meŋhu. Gêŋ ɲamalu dinarj, narj mbec hoŋ narj Anötö ndê lau dabuŋ sêteŋ têtj inj. <sup>9</sup>Ma ɲac sem wê wakuc danj bocdec, “Am gitêŋ andô, gitôm bu kôc bapia ma kac gêŋ ɲabalêp su. ɲahu bu lau sic am ndu, ma am nem dac gêmlihi lau su sêti Anötö ndê lau. Am gêmlihi lau yêc nom ɲagameŋ hoŋ, ma yêc lau titorj-titorj ma awha têtjtêŋ hoŋ narj sêmbu nom. <sup>10</sup>Ma am kôm ɲac sêti lau toŋ tigeŋ, bu sênem akinj yac neŋ Anötö sêtôm lau †dabuŋsiga, ma ɲac oc sênem gôlinj sêmbu nom.”

<sup>11</sup>Têŋ dinarj aô galic ti gaŋgô aŋela daêsam ma daêsam ma daêsam, oc tôm dom bu dasê sa. ɲac sêŋgihi pônj atu ma aŋela hale ti lau bata ahuc. <sup>12</sup>Ma ɲac sem wê ɲa awha atu bocdec bu, “O Domba ɲayham kêlêc, am narj lau sic am ndu. Yac ampinj am, bu am gêŋ hoŋ ɲadau, ma am nem ɲaclai, ti gauc, ma licwalô, ma waêm ti ɲawê ma ɲawasi atu hôc gêlêc su.”

<sup>13</sup>Têŋ dinarj aô gaŋgô gêŋ tali hoŋ narj sêmbu undambê ti nom ma nom ɲapu-ŋga, ma narj sêmbu gwêc. ɲac hoŋ sem wê bocdec bu, “Kwahic dec, ma

\* **5:1:** Têŋ têtj Jon to bapia dindec, narj lau narj bu sêkêŋ bapia danj têtj lau ɲatô, narj sêkêŋ gêŋ ɲabalêp gitôm lêtêp me nomdac pi bapia dau bu sêsap dôŋ. Ma bocdinarj lau bambalinj gitôm dom bu sêkac bapia dau sa ma sêsam e hôc asê ɲamalac narj bapia dau gic inj ɲawaê. † **5:8:** Hap - gêŋ gitôm gita ti wac daêsam, narj lau sêndic têtj ndoc sênem wê-ŋga. Alic Rev 14:2; ma 15:2.

tôm bêc hoŋ, yac ampin in nan ndöc pöŋ atu, ma yac ampin Domba. Bu inlu si waê, ti ŋawê ma ŋawasi, ma ŋaclai atu andô!”<sup>14</sup> Ma aŋela hale sêsôm, “Yomandô!” Ma lau bata hoŋ sêhu dau sêyêc nom ma sêmpin inlu.

## 6

### *Anötö ndê Domba kac bapia tilhuŋ sa*

<sup>1</sup> Dinaŋ su, goc aö galic Anötö ndê Domba dau kôc gêŋ ŋabalêp ŋamata-ŋga su yêc bapia tilhuŋ. Ma aŋela hale si dan ta yom ŋa awha atu gitôm wapap, ma sôm, “Mwenj!”<sup>2</sup> Dec aö tanjhê gameŋ, ma galic hosi sêsêp dan. Ma aö galic ŋgac nan ndöc hosi ŋahô, nan kôc bakôc sôp-ŋga dan. Anötö kêŋ sanem dan têt in, goc in sa ti ŋaclai atu bu ku ŋacyo dulu.

<sup>3</sup> Goc Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp tilu-ŋga su, ma aö ganŋô aŋela tilu-ŋga sôm, “Mwenj!”<sup>4</sup> Ma hosi kokoc dan sa meŋ. Anötö kêŋ bien baliŋ dan têt ŋgac nan ndöc hosi ŋahô, ma kêŋ ŋaclai têt in bu kôc yom malô su yêc lau nom-ŋga, bu kôm ŋac sêndic dandi ndu.

<sup>5</sup> Goc Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp titô-ŋga su, ma aŋela titô-ŋga sôm, “Mwenj!” Dec aö tanjhê gameŋ ma galic hosi yeyec dan. Ma ŋgac nan ndöc hosi ŋahô kôc gêŋ danem dôhôn gêŋ-ŋga yêc in amba. Gêŋ kain dinaŋ dakôc bu danem dôhôn gêŋ bu ŋadehe me lolo.<sup>6</sup> Ma awha dan sa akêŋ pöŋ atu nan kalhac aŋela hale ŋalhu, nan sôm, “Kêŋ tôbôm sa bu lau nom-ŋga sêpônnda gêŋ sêner-ŋga, ma ŋac oc sênem dôhôn gêŋ bu lau sênemlihi gêŋ daner-ŋga ŋagec-ŋagec ŋa ŋaôli atu. Tigen kôm ôm a folib-ŋga ti ôm wain-ŋga tisac dom.”

<sup>7</sup> Têt dinaŋ Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp tihale-ŋga su, ma aŋela tihale-ŋga sôm, “Mwenj!”<sup>8</sup> Goc aö tanjhê gameŋ, ma galic hosi yanyan dan. Ma ŋgac nan ndöc ŋahô, nan sêsam in ndê ŋaê bu ‘Mbac Ndu,’ ma dan tihyam, nan ndê ŋaê ‘Lambwam’ kêkuc in. Ma Anötö kêkin inlu bu sêwhê lau nom-ŋga hoŋ kôc ndi toŋ hale, ma sêndic toŋ dan ndu. Inlu oc sêŋgili sin, ma sêkêŋ tôbôm ma gêmbac atu ma böclai bu sêser lau toŋ tihale-ŋga dinaŋ su.

<sup>9</sup> Têt ndoc Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp ti-5-ŋga su, nan galic lau ŋatô si gatu sêmbô Anötö ndê alta ŋapu. Lau dinaŋ, muŋ-ŋga lau nom-ŋga sic ŋac ndu, ŋahu bu sêkêŋ whin Anötö ndê yom, ma sêhoc in ndê yom asê.<sup>10</sup> Ma ŋac sêta awha atu têt in, “O Pômdau Dabuŋ ma Yom ŋandô ŋadau. Têt bêc bocke am oc êmatôc lau sac nom-ŋga, ma kêŋ ŋagêyô têt ŋac ô yac mba dac nan ŋac sêkêc sin su?”<sup>11</sup> Sêsôm yom dinaŋ su, ma Anötö kêŋ ŋakwê sêsêp baliŋ têt ŋac tôm gi. Ma in sôm têt ŋac bu, “Mac nem asidôwai ŋatô sem akiŋ aö sêmbô, nan lau nom-ŋga oc sêndic ŋac ndu gitôm ŋac sic mac ndu. Bocdinaŋ ahôn malô e gêŋ dinaŋ pacndê su.”

<sup>12</sup> Aö tanjhê Anötö ndê Domba ma in kôc gêŋ ŋabalêp ti-6-ŋga su, goc tiyhô atu gêm, ma aö galic ac tiyec gitôm sêcyaê, ma ayô tikoc gitôm dac.<sup>13</sup> Ma tata umbon-ŋga sêpeŋ sêsip nom gitôm mbu puc atu ma kêwic ahi goc ŋalôwê sêpeŋ sêsip nom si.<sup>14</sup> Ma umbon giŋga tôm mbu soc po dan su, ma lôc ti nduc hoŋ siŋga bocdinaŋ.<sup>15</sup> Tu dinaŋ-ŋga lau hoŋ nan sêkêŋ whin Yisu dom, nan sêtôc dau ŋandô, ma sêŋsalê gameŋ bu sêsinaŋ dau. Kin ma lau bata, ma lau sin-ŋga, ma lau ti lêlôm ma lau ti licwalô atu, ma lau nan sem akiŋ ŋadaui ti lau nan sêmbô ŋambwa, nan hoŋ sêlhô bambaliŋ. Ma sêŋsalê mala sêsinaŋ dau kwi-ŋga sêsôc hocsuŋ ti hoc nan sêyêc gameŋ lôc-ŋga, nan ŋapu.<sup>16</sup> Ma ŋac sêta yom têt lôc ti hoc bu êngatôc ŋac si e in nan ndöc pöŋ atu, nan oc tôm dom bu lic ŋac, ma bocdinaŋ ŋac oc sêtap Anötö ndê Domba ndê atac ŋandê sa dom.<sup>17</sup> Sêkôm

gêñ dinarj, ñahu bu bêc dinarj ti bêc sêtap ñandê sa tu ñac si sac-ñga, ma lau sac ñan oc sêtôm dom bu sêñlêc Anötö ndê matôc.

## 7

### *Sêpuc ñadalô pi lau Israel-ñga 144,000*

<sup>1</sup> Dinarj su, goc aö galic añela hale nanj sêyob mbu. Ñac sêlhac nom ñabatin hale ma sêkôc ñaclai bu sêlhac mbu nom-ñga hale ahuc, tu bu sêpuc ñadinda e sêkôm nom me gwêc me a tisac dom. <sup>2</sup> Anötö kêñ ñaclai têtj ñac bu sêyob mbu e tinjambu sêhu mbu nom-ñga sinj bu kôm nom ma gwêc tisac. Ma aö galic añela ñan tiyham nanj sa akêñ gameñ ac pi-ñga meñ, ma yêc inj amba inj kôc Anötö Tanji Ñadau ndê gêñ dapuc ñadalô-ñga.\* Inj mbwêc ña awaha atu têtj añela hale dinarj ma sôm, <sup>3</sup> “Akôm nom ti gwêc ma a tisac dom, e yac apuc yac neñ Anötö ndê ñadalô pi inj ndê lau akinj si sêcbala su.”

<sup>4</sup> Inj sôm yom dinarj su, goc aö ganjô lau nanj sêpuc ñadalô pi ñac si sêcbala, nanj si namba, nanj gitôm 144,000. Ma lau dinarj sêmeñ akêñ lau Israel-ñga si gôlôwac toñ 12. <sup>5</sup> Yêc Juda ndê toñ, sêkeñ ñadalô pi lau 12,000, ma pi lau 12,000 yêc Ruben ndê, 12,000 yêc Gad ndê, <sup>6</sup> 12,000 yêc Aser ndê, 12,000 yêc Naptali ndê, 12,000 yêc Manase ndê, <sup>7</sup> 12,000 yêc Simeon ndê, 12,000 yêc Liwai ndê, 12,000 yêc Isaka ndê, <sup>8</sup> 12,000 yêc Sebulun ndê, 12,000 yêc Josep ndê, ma pi lau 12,000 yêc Benjamin ndê toñ.

### *Lau daêsam sêmpinj Anötö*

<sup>9</sup> Tinjambu aö tanjê gameñ ma galic lau daêsam andô, gitôm dom bu lau ñan sêsê ñac sa. Sêmeñ akêñ nom ñagameñ hoñ, ma akêñ lau titoñ-titoñ hoñ, ma akêñ lau awaha têtjêtj. Ma sêlhac pônj atu ti Anötö ndê Domba anjô andô-ñga. Ñac hoñ sêsôc ñakwê sêsêp, ma sêhêc tômtôm ñalauñ. <sup>10</sup> Ma sêmbwêc ñanñga bu, “Yac tampinj yac neñ Anötö nanj ndöc pônj atu, ma inj ndê Domba, bu mwasiñ nem lau si-ñga yêc inlu.”

<sup>11</sup> Ma añela hoñ nanj sêlhac sêñgihi pônj atu ti añela hale ma lau bata ahuc, nanj sêhu dau anjô sip nom sêyêc pônj atu ndô-ñga. Ma sêmpinj Anötö, <sup>12</sup> ma sêsôm, “Yomandô! Yac neñ Anötö ndê ñawasi ti gauc ma waê ti ñaclai ma licwalô hêc gêlêc gêñ hoñ su. Bocdinañ tampinj inj, ma danem ñange inj kwahic dec ma tôm bêc hoñ. Yomandô!”

<sup>13</sup> Têtj dinarj lau bata si ñan meñ ma ndac aö bocdec bu, “Lau ti ñakwê sêsêp dindê, ñac lau asa, ma sêmeñ akêñ nde?” <sup>14</sup> Ma aö gaö inj ndê awaha ma gasôm, “O ñgac atu, am daôm kêyalê.” Dec inj sôm têtj aö, “Lau dinarj sêmbô nom têtj ndoc ñawapac atu hêc asê, ma kwahic dec sêmeñ sêmbô lec. Sêñgwasinj si ñakwê sip Anötö ndê Domba ñadac, ma ñakwê dau sêp sambuc. <sup>15</sup> Tu dinarj-ñga sêlhac Anötö ndê pônj atu ndô-ñga yêc inj ndê lôm dabuñ, ma sem akinj inj acsalô ma ôbwêc. Ma inj nanj ndöc pônj atu, nanj oc mbo whinj ñac ma yob ñac. <sup>16</sup> Tôm dom bu sêpônnda gêñ sêneñ-ñga ti sênôm-ñga tiyham. Ma ac oc pec ñac dom, ma gêñ ñandê ñan oc tap ñac sa dom. <sup>17</sup> Ñahu bu Anötö ndê Domba nanj mbo pônj atu ñalhu, nanj oc ti ñac si ñgac yob ñac-ñga, ma wê ñac sêsa bu sênôm bu yêc bubata tanji-ñga. Ma Anötö dau oc puñ ñac tasulu su yêc ñac tandô.”

\* **7:2:** Têtj têtj dinarj lau sêkêñ gêñ ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia bu sêsap dôñ, ma sêpuc ñadalô ñan pi lêlêp dau bu tôc asê bu ñac sêti bapia dau ñadau. Sêmasañ gôlônj amanatu-ñga (ring) me gêñ ñan nanj sênônj ti kôm bu sêpuc ñadalô dau.



## 8

*Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-7-nga su*

<sup>1</sup> Têñ dinan Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-7-nga su yêc bapia, ma gameñ undambê-nga ñañen sa gitôm acgatu ñasawa danja. <sup>2</sup> Ma aô galic anjela 7 nan sêlhac Anötö angô-nga, ma in kên dahuc têtñ ñac hoñ tôm gi. <sup>3</sup> Ma anjela dan tiyham men kalhac alta gol kêpin pôn atu. In kôc lôn gol dan, ma sêkên gêñ ñamalu ñayham daêsam têtñ in. Goc in kêgalun whin Anötö ndê lau dabun si mbec yêc lôn dau, ma kêc pi alta ti da têtñ Anötö. <sup>4</sup> Ma ñawasu akên gêñ ñamalu ti lau dabun si mbec, sa akên lôn nan yêc anjela amba, ma pi têtñ Anötö angô-nga. <sup>5</sup> Pacndê, goc in kôc ya ñanda akên alta, ma kên sip lôn gêñ ñamalu-nga e menhu, ma tuc sip gameñ nom-nga gi. Ma aô ganjô ñakêcsia atu, ma sickac ti wapap gic ma tiyhô gêm.

*Anjela hale sêyu dahuc*

<sup>6</sup> Têtñ dinan anjela 7 nan sêkôc dahuc, nan sêmasan dau bu sêyu. <sup>7</sup> Anjela ñamata-nga yu in ndê, ma sêmbalin u ñalhuc gitôm ais, ma ya nan sêngalun whin dac nan sip nom gi. Ma ya dau gêñ gameñ nom-nga ti a daêsam su. Aô galic gitôm sêwhê gameñ nom-nga ti a hoñ kôc gi ñaton tó, ma ton dan ya gêñ su, ma lu sêyêc ñayham. Ma kwan batac-batac, nan ya gêñ hoñ su.

<sup>8</sup> Goc anjela tilu-nga yu dahuc, ma sêmbalin gêñ dan gitôm lôc atu ti ya sip gwêc gi. Ma tiyham aô galic gitôm sêwhê gwêc kôc gi ton tó, ma ton dan gêm dau kwi ti dac, ma ton lu sêyêc ñayham. <sup>9</sup> Ma i ti gêñ tali hoñ nan sêmbo gwêc ti dac, nan sêmbac ndu. Ma wan nan sêpoc gwêc bocdinan, ton dan singa su, ton lu sêpoc ñayham.

<sup>10</sup> Têtñ ndoc anjela titô-nga yu ndê dahuc, nan tata atu dan pen sip akên umbon. Tata dau ñawê atu, ma pen sip nom ma kôm bu ti bubata daêsam sêtisac. Aô galic gitôm sêwhê bu ti bubata hoñ kôc gi ton tó, ma ton dan tisac.

<sup>11</sup> Sêsam tata dau ñaê bu 'Ñamakic.' Ma yêc bu nom-nga hoñ, ton dan ñamakic sa ma ton lu sêyêc ñayham. Ma lau hoñ nan sênôm bu ñamakic dinan, nan sêmbac ndu.

<sup>12</sup> Goc anjela tihale-nga yu ndê dahuc, ma ac ti ayô ma tata ñatô sêtisac. Tu dinan-nga têtñ acsalô, ac pô gameñ gitôm acgatu ñasawa 8, ma ñasec sa gitôm acgatu ñasawa hale. Ma têtñ ôbwêc bocdinan, ayô ti tata ñawê mba gitôm acgatu ñasawa hale.

<sup>13</sup> Aô galic gêñ hoñ dinan su, ma aô ganjô macmpon dan nan hu mbo umbon, ma tan ña awha atu bocdec bu, "Oyaê! Oyaê! Oyaê! Anjela hale sêyu dahuc su, ma anjela tó sêmbo dôn sêmbo. Bocdinan mac lau nom-nga oc atap ñawapac sa tiyham."

## 9

*Anjela ti-5-nga yu dahuc*

<sup>1</sup> Goc anjela ti-5-nga yu ndê dahuc, ma aô galic tata dan pen yêc umbon sip nom gi. Ma Anötö kên ki têtñ in bu yob sun baliñ sac nan sêsam bu Abis,\* nan ñagatam. <sup>2</sup> Goc in gêlêc gatam dau su, ma yawasu pi akên sun baliñ dinan men. Yawasu dau atu andô, gitôm yawasu têtñ ndoc lau sêkêc pwa atu dan. Yawasu dau gêm ac ahuc ma kôm umbon ñasec sa. <sup>3</sup> Ma aô galic wakô sêsip akên yawasu sêmên. Nac si ñaclai gitôm gapiñgap bu sêkên ñandê atu têtñ lau

\* 9:1: Ñaê 'Abis' (Abyss) kékuc Yom Grik. Sun baliñ dinan ti ñalau sac si gapocwalô.

nom-nga. <sup>4</sup> Magoc Anötö gic yao nac bu sêkôm kwanj ma gêj batac-batac ma a tisac dom, ma sêkôm lau nanj anjela sêpuc Anötö ndê ñadalô pi nac sêcbala su, nanj sêtisac dom. Magoc lau ñatô, nanj wakô dinanj oc sêkôm nac sêtisac. <sup>5</sup> Nac sêkôc ñaclai bu sêkêj ñandê atu têtj lau dinanj gitôm ayô 5, magoc nac oc sêndic ñac ndu dom. Ma ñandê dau gitôm gapiñgap senj lau. <sup>6</sup> Têtj ndoc dinanj lau oc sêtec bu sêmbo tali. Nac oc tac whinj bu sêmbac ndu, tigenj nac oc sêmbo tali ma sêhóc ñandê ñapanj.

<sup>7</sup> Aô galic wakô dinanj sêtôm hosi nanj sêmasanj tu sêndic sinj-nga. Gêj gitôm guluj gol sac nac si ñagôlônj, ma nac si anjô gitôm ñamalac. <sup>8</sup> Nac si kêclauj baliñ gitôm lauwhê si, ma nac si ñalhô atu gitôm layon si. <sup>9</sup> Ma yêc nac si ñabapo aô galic gêj ñanja gitôm lautuc ain. Ma têtj ndoc nac sêhu sêmbo lôlôc, nac si ñamakê ñakêcsia atu gitôm hosi daêsam sêhê kaleta ma sênti bu sêndic sinj. <sup>10</sup> Nac si ñanjuc gitôm gapiñgap si ñanjuc bu sêtinj ñamalac. Nac lai atu yêc nac si ñanjuc, bu sêkêj ñandê têtj lau gitôm ayô amañdanj. <sup>11</sup> Nac si kinj inj anjela sac sunj baliñ-nga. Yêc Yom †Hîbru sêsam inj ndê ñaê bu Abadon, ma yêc Yom Grik sêsam inj bu Apolion.† <sup>12</sup> Njawapac dinanj ti njawapac ñamata-nga. Ma njawapac lu sêyêc dôñ sêyêc.

### *Anjela ti-6-nga yu dahuc*

<sup>13</sup> Têtj dinanj anjela ti-6-nga yu ndê dahuc. Ma aô ganjô awha danj sa akêj alta gol nanj kalhac Anötö anjô-nga. Njapo hale sêyêc alta dau ñakêcsu hale, ma awha dau sa akêj njapo dau ñalhu, <sup>14</sup> ma ta yom têtj anjela nanj yu dahuc bocdec bu, “Sa têtj anjela hale nanj sêsô ñac dôñ sêmbo bu atu Yupretes, nanj ndi, ma êmgapwêc nac su.” <sup>15</sup> Muñ-nga Anötö kêyalinj ndoc danj sa bu anjela hale dinanj sêndic lau sac ndu, ma nac sêhônj ndoc dau sêmbo Bu Yupretes. Goc anjela dau sa gi ma kêgapwêc anjela hale dinanj su, bu sêwhê lau nom-nga kôc ndi tonj tô. Ma tonj danj nac oc sêndic ñac ndu, ma tonj lu sêhu nac sinj.

<sup>16-17</sup> Têtj dinanj aô galic gêj ñagatu danj, lau sinj-nga daêsam kêlêc sêndôc hosi ñahô. Ma awha danj sam nac si namba asê têtj aô, nanj gitôm 200 milien. Ma aô galic lautuc ñanja sêyêc nac ñabapo. Lautuc dinanj ñadalô kokoc gitôm ya, ma ñamayanj gitôm umbonj, ma yanjanj gitôm gêj ñandê ñaê †solpa. Ma aô galic hosi si ñagôlônj gitôm layon si, ma ya ti yawasu ma solpa sa akêj nac si whasunj. <sup>18</sup> Gêj tô dinanj, ya ti yawahô ma solpa, nanj sêsa hosi whasunj nanj tôm njawapac atu bu senj lau nom-nga ñatô su. Lau tonj danj oc sêmbac ndu, magoc tonj lu oc sêmbo tali. <sup>19</sup> Hosi dinanj sêkôc ñaclai atu yêc nac si whasunj, ma yêc nac si ñanjuc whinj. Bu nac si ñanjuc gitôm mboc ñagôlônj bu senj lau ma kôm nac sêtisac.

<sup>20</sup> Njawapac tô dinanj kôm lau tonj danj sêmbac ndu. Ma lau ñatô nanj sêmbac ndu dom, nanj sêlic su, magoc sem si ñalôm kwi dom. Mba! Nac sêsap nac si mêtê sac dôñ njapanj. Nac sem akinj ñalau sac ma anôtôi gwam nanj sêmasanj ña gol ti silba ma brons ti hoc ma ña a. Gwam honj dinanj gitôm dom bu sêlic gamenj me sêngô yom, ma sêñsêlêj dom, tigenj lau nom-nga sem akinj nac njapanj. <sup>21</sup> Ma nac sêkôm mêtê sac daêsam tôm sic ñamalac ndu, sêpec balô, sêkôm mêtê mockainj-nga, ma sem kanj gêj. Nac sêlic njawapac dau, magoc sem dau kwi dom, nac sêsap si mêtê sac dinanj dôñ njapanj.

† 9:11: Abadon ma Apolion - ñaê lu dinanj ñahu tigenj. Danem kwi bu 'Ndic Ndu' me 'Sej su.'

## 10

### *Anjela kênj bapia saunj danj têtj Jon*

<sup>1</sup> Têtj dinanj aô galic anjela njanja danj sip akênj undambê mej. Inj ndê njakwê gitôm dao, ma gasunj bu êp danj yêc inj njagôlônj njahô-nja. Inj ndê anjgô andô njawasi gitôm ac, ma inj gahi gitôm alhô ti ya. <sup>2</sup> Ma inj kôc bapia saunj danj nanj kac sa su, yêc inj amba. Inj sip gi ma kênj gahi gasê-nja kalhac nom, ma gahi andô-nja kalhac gwêc. <sup>3</sup> Ma inj mbwêc njanja, gitôm layon danj tanj. Têtj ndoc inj mbwêc, nanj aô ganjgô awha 7 sêta yom, nanj njakêcsia gitôm wapap gic. <sup>4</sup> Aô ganjgô awha 7 dinanj su, ma bu wato njac si yom sip bapia, tigenj awha danj akênj undambê sôm têtj aô bu, “To yom nanj am njgô akênj awha wapap-nja 7, nanj dom. Mba! Kôc dônj ma sêc ahuc yêc am-nja.”

<sup>5</sup> Goc anjela nanj kalhac nom ti gwêc, nanj tôc inj amba andô-nja pi undambê. <sup>6</sup> Inj bu sôm yom ma puc dônj ja Anötô ndê njâê, dec sôm, “Aô wasôm yom njandô yêc inj nanj mbo tali njapanj, nanj anjgô-nja, inj nanj kênj undambê ma nom ti gwêc, ma gênj honj nanj sêmbo gamej dinanj. Dahônj têtj danj tiyham dom, <sup>7</sup> bu gênj honj nanj Anötô kêmatinj tidônj munj su, ma yêc sinj dau e mej têtj kwahic dec, nanj oc mej sa tiawê. Têtj bêc nanj anjela ti-7-nja yu dahuc, nanj gênj honj dinanj oc njandô sa tôm inj hoc asê gwananj su têtj lau propet nanj sem akinj inj.”

<sup>8</sup> Dinanj su, goc awha akênj undambê nanj aô ganjgô su, nanj sôm yom têtj aô tiyham bocdec bu, “Am sa têtj anjela nanj kalhac nom ma gwêc, nanj ndi, ma kôc bapia nanj kac sa yêc inj amba, nanj su.” <sup>9</sup> Bocdinaanj aô gatênj anjela dau ga, ma gandac bapia saunj dinanj. Ma inj sôm têtj aô, “Am kôc su, ma nejj. Yêc whamsunj am oc êmsahê njaganda gitôm lêp. Tigenj bapia dau oc kôm am nem njatac yham dom.” <sup>10</sup> Aô gakôc bapia saunj dau su yêc inj amba, ma ganj. Yêc whansunj aô kasahê bu njaganda gitôm lêp, tigenj tinjambu sip aô njatac gi ma kôm aô njatac yham dom. <sup>11</sup> Goc Anötô sôm têtj aô, “Am oc hoc yom asê tiyham gitôm propet, ma sôm yom pi lau daêsam, pi lau titorj-titorj ma lau awha têtjtêtj, ma pi kinj sêwhinj.”

## 11

### *Anötô ndê propet lu*

<sup>1</sup> Dinanj su, goc Anötô kênj gakoc baliinj danj têtj aô bu wanem dôhônj gênj. Ma inj sôm têtj aô, “Am ndi, ma nem dôhônj anenj lôm dabunj, ma alta nanj kalhac dê. Ma lau nanj sêtoc aô sa ma sêtej mbec têtj aô sêmbo dindê, nanj sê njac sa. <sup>2</sup> Tigenj nem dôhônj gamej yêc lôm dabunj njabatêmdô dom, bu aô gakênj gamej dinanj têtj lau sambuc ti njac si gamej. Ma njac oc sênem gôlinj anenj malac dabunj, ma sêngwininj anenj lau gitôm ayô 42. <sup>3</sup> Magoc aô wakênj njacjai têtj anenj propet lu, dec injlu oc sêsôc njakwê yeyec ma sêsôm anenj yom asê gitôm bêc 1,260.”

<sup>4</sup> Propet lu dau sêlhac Pômdau, nanj gêm gôlinj nom sambuc, nanj anjgô-nja, sêtôm a olib lu, ma sêtôm yakainj lu. <sup>5</sup> Lau nanj bu sêkôm injlu ja yom, nanj oc sêmbac ndu njalênj bocdec. Ya oc sa yêc injlu whasunj ma nejj njac su. <sup>6</sup> Ma têtj ndoc sêhoc Anötô ndê yom asê, nanj sêkôc njacjai bu sêsôm u ndic dom yêc umbonj. Ma sêkôc njacjai bu sênem bu kwi ti dac, ma bu sêkênj njawapac tidau-tidau têtj lau nom-nja têtj ndoc bocke nanj injlu atac whinj nanj.

<sup>7</sup> Têtj injlu si têtj sêhoc Anötô ndê yom asê-nja pacndê su, nanj aô galic bu gênj sac danj pi akênj sunj baliinj sac dinanj mej, ma gic sinj têtj injlu. Ma inj ku injlu dulu ma gic injlu ndu. <sup>8</sup> Ma injlu si njamlanj sêyêc njambwa sêyêc malac atu dau

ña-malac lôm. Yêc malac atu dau lau sic injlu si Pômdau ndu pi a gicso dau, ma bocdinañ lau ñatô sem malac dau ñaê kwi ma sêsam bu Sodom ma Isip. <sup>9</sup> Têñ dinañ, lau akêñ nom ñagameñ hon, ma akêñ lau titoñ-titoñ ma awha têtñtêtñ hon tahê injlu si ñamlañ gitôm bêc tō ma ñadañga. Ma ñac sêkêñ yao bu lau dañ sêñsuhun injlu dom. <sup>10</sup> Lau sac nom-ñga sêtisambuc bu injlu sêmbac ndu, ma ñac sêkêñ gêñ ñayham-ñayham têtñ dandi ti atac ñayham atu. Ñahu bu muñ-ñga propet lu dinañ sêkêñ ñawapac têtñ ñac.

<sup>11</sup> Aô galic bu injlu sêyêc boc-dinañ tôm bêc tō ma ñadañga, goc Anötô kêtñ inj ndê wayahô tali-ñga têtñ injlu dec sêtisa tiyham ma sêlhac. Ma lau hon nañ sêlic, nañ sêtôc dau ñandô. <sup>12</sup> Ma aô ganğô Anötô ta yom awha atu têtñ injlu ma sôm bu sêpi sa sêtêtñ inj sêmeñ. Goc dao dañ kôc injlu sa sêpi undambê si, ma injlu si ñacyo sêlic. <sup>13</sup> Têtñ têtñ dinañ tiyhô atu gêm, ma malac atu dau ñagameñ ñatô sêtisac. Gitôm sêwhê malac dau kôc ti gameñ 10, ma gameñ 9 sêyêc ñayham, ma gameñ ti-10-ñga tisac. Ma lau 7,000 sêmbac ndu. Gêñ dau kôm lau nañ sêmo tali, nañ sêtôc dau atu, ma sêtoc Anötô undambê-ñga ndê waê ti ñaclai atu sa.

<sup>14</sup> Dinañ ti ñawapac tilu-ñga, ma titô-ñga kêpiñ bu hôc asê.

### *Dahuc ti-7-ñga tan*

<sup>15</sup> Têtñ dinañ añela ti-7-ñga yu dahuc, ma aô ganğô awha daêsam sêta yom ñanga yêc undambê bocdec bu, “Kwahic dec yac neñ Pômdau lu inj ndê Mesaya sem gôliñ nom ñagameñ sambuc. Ma gôliñ dau oc pacndê dom.”

<sup>16</sup> Ma lau bata 24 nañ sêndôc ñac si pôtñ yêc Anötô anğô-ñga, nañ sêhu dau anğô sip nom, ma sêmpin inj, <sup>17</sup> ma sêsôm, “O Pômdau Anötô Ñaclai Ñadau, am nañ mbo têtñ ñamata-ñga, ma kwahic dec mbo. Yac bu anem dañge am bu am gêm gôliñ nom ti am nem ñaclai atu. <sup>18</sup> Lau nom-ñga atac ñandê sa, magoc kwahic dec ñac oc sêñsahê am nem atac ñandê. Ndoc meñ su, bu am êmsahê lau nañ sêmbac ndu su. Ma am oc kêtñ ñagêyô ñayham têtñ lau hon nañ sem akin am, lau propet ti am nem lau dabuñ, ma têtñ lau hon nañ sêtoc nem ñaê sa, lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhin. Tigenj lau nañ sêkôm nom tisac, nañ am oc señ ñac su.”

<sup>19</sup> Ñac sêmpin Anötô su, goc gatam yêc Anötô ndê lôm dabuñ undambê-ñga kac sa, ma aô galic apa Anötô ndê pwac dabuñ-ñga yêc lôm dabuñ ñalôm. Ma sickac ti wapap gic, ma aô ganğô ñantinj atu, ma tiyhô gêm ma u gic ñalhuc atu ma ñanğga gitôm ais.

## 12

### *Awhê dañ, ma Akô*

<sup>1</sup> Têtñ dinañ gêñ dalô atu dañ hôc asê yêc undambê, ma kôm aô gasô. Aô galic awhê dañ, ma ac kêgihi inj ahuc gitôm ñakwê. Ayô yêc inj gahi ñapu, ma tata 12 sac inj ñagôlôn gitôm kin si sanem. <sup>2</sup> Awhê dau daê, ma inj ndê ndoc kôc balêkoc-ñga meñ sa. Tu dinañ-ñga dec inj kêsahê ñandê atu, ma tan asê. <sup>3</sup> Ma gêñ dalô dañ tiyham hôc asê yêc undambê. Aô galic gêñ kokoc atu gitôm akô dañ. Inj ndê ñagôlôn 7, ma ñapo 10. Ma sanem kin-ñga 7 sac inj ndê ñagôlôn 7. <sup>4</sup> Ma inj ndê ñanğuc gic tata umbon-ñga daêsam sa, ma kêbalip ñac sêsip nom si. Tata toñ lu gacgeñ sêlhac umbon, ma toñ dañ inj kêbalip sip nom gi. Goc inj gi kalhac awhê dau anğô-ñga, ma hön bu inj kôc balêkoc su, goc inj neñ.

<sup>5</sup> Ma awhê dau kôc balêkoc ngac\* danj. Inj ngac nanj oc nem gôlinj lau nom-nga honj ti njaclai atu, gitôm inj kôc tôc kinj-nga ain tu êmatôc njac-nga. Akô tac whinj bu neñ balêkoc dau, tigenj gitôm dom. Nahu bu sêngaho balêkoc dau su pi undambê gi, bu mbo whinj Anötö nanj ndöc pônj atu. <sup>6</sup> Ma balê dinda kölhö kêtî gi mbo gameñ sawa. Anötö kêyalinj gameñ sa gwananj yêc dindê, bu yob awhê dau gitôm bêc 1,260.

<sup>7</sup> Têñ dinanj aö galic sinj atu yêc undambê. Anötö ndê anjela njamata-nga Maikel ti inj ndê anjela sic sinj têñ akô, ma akô ti ndê anjela sac sic sinj ô. <sup>8</sup> Magoc akô ndê njaclai gitôm dom, dec inj ti ndê anjela sac sí mala sêmbo undambê-nga mba. <sup>9</sup> Anötö ndê anjela sêsoc njac su ma sêmbalinj njac sêsip nom si. Inj akô akwa dinanj, nanj dasam inj ndê njaê bu Sadanj me njac yeyec. Inj êlêmê kêsau lau nom-nga ma kêtôm njac bu sêkôm mêtê sac.

<sup>10</sup> Têñ ndoc dinanj aö ganjô awha atu danj yêc undambê, nanj sôm, “Kwahic dec Anötö ndê ndoc bu nem gôlinj nom sambuc-nga, nanj hôc asê su, ma inj tôc inj ndê njaclai asê yêc awê. Inj ndê gwelenj nem lau si-nga kwahic dec njandô sa, ma lau honj oc sêlic †Mesaya ndê njaclai. Têñ njamata-nga Sadanj kalhac Anötö anjô-nga têñ acsalô ma ôbwêc honj, ma kêgôlinj yom pi yac neñ asidôwai. Magoc kwahic dec Anötö kêmasuc inj su yêc undambê. <sup>11</sup> Dac nanj Anötö ndê Domba kêc sinj, nanj puc yac neñ asidôwai dôñ, ma sêhoc Anötö ndê yom njandô asê. Ma tu dinanj-nga njac sêku Sadanj dulu. Sêlhac njanga ma sêtôc dau dom bu lau sêndic njac ndu. <sup>12</sup> Bocdinanj mac lau undambê-nga, atac njayham ma atisambuc. Tigenj njawapac atu gic mac lau nom ti gwêc-nga njawaê. Oyaê. Sadanj sip têñ mac meñ, ma inj tac njandê atu andô. Nahu bu inj kêyalê bu inj ndê têm tiapê su.”

<sup>13</sup> Têñ ndoc akô gêlic bu sêsoc inj su sip nom gi, nanj inj gic hu kêbulu awhê nanj kôc balêkoc njac nanj. <sup>14</sup> Tigenj Anötö kêñ njamakê lu têñ awhê dau gitôm macmponj atu danj ndê, bu hu sa ndi mbo inj ndê mala nanj Anötö kêyalinj sa su yêc gameñ sawa. Yêc dinanj Anötö oc yob inj tôm yala tö ma ayô 6, bu akô dau kôm inj tisac dom. <sup>15</sup> Têñ dinanj akô kac whasunj sa ma guluc bu atu sa bu hêc awhê dau su. <sup>16</sup> Magoc Anötö gêm awhê dau sa ma kôm nom hôc kôc, e bu nanj sa akêñ akô whasunj nanj sip nom njalôm gi. <sup>17</sup> Têñ dinanj akô tac njandê têñ awhê dau, ma hu inj sinj sa gi, bu ndic sinj têñ inj ndê lau wakuc njatô. Nac lau nanj danjga wambu Anötö ndê yomsu ti sêsap Yisu ndê yom njandô dôñ. <sup>18</sup> M a akô dau gi kalhac kêpinj gwêc njadali.

## 13

### *Gêñ sac atu danj pi akêñ gwêc njalôm meñ*

<sup>1</sup> Ma aö galic gêñ sac atu danj pi akêñ gwêc njalôm meñ. Inj ndê njagôlônj 7, ma njapo 10, ma sanem 10 sac njapo njahô tôm gi. Ma aö galic njaê sac sambuc 7 sêyêc inj ndê njagôlônj 7 dinanj. <sup>2</sup> Gêñ sac dau nj-anjô gitôm pôsip pôm atu njaê lepat, ma gahi gitôm bea ndê, ma whasunj atu gitôm layon ndê. Ma akô nanj kalhac gwêc njadali, nanj kêñ ndê njaclai ti licwalô têñ gêñ sac dinanj, bu nem gôlinj lau sac nem inj anjô. <sup>3</sup> Aö galic gamboc atu yêc gêñ sac ndê njagôlônj danj, nanj gitôm sic inj ndu su, magoc gêñ dau tisa ma njayham sa tiyham. Lau sac nom-nga honj nanj sêlic gêñ dau, nanj sêhêdaê ma sêñkuc gêñ sac dau. <sup>4</sup> Ma sêlic bu akô kêñ inj ndê njaclai têñ gêñ sac, dec njac sêtoc akô sa ma sem akinj inj, ma

\* **12:5:** Awhê dinanj inj ti dôhônj Anötö ndê lau. Ma balê dau Yisu. Ma akô dinanj inj ti dôhônj Sadanj. Inj kêsahê bu senj Yisu su magoc gitôm dom. Dec tinjambu inj kêñ kisa Yisu ndê lau, magoc Anötö yob njac.

sem akinj gêj sac dau whiñ. Ma sêsôm têtj dandi, “Aluê! Gêj sac dinanj hôc gêlêc gêj honj su. Njamalac danj gitôm dom bu ndic sinj têtj inj!”

<sup>5</sup> Gêj sac dau kôc ñaclai bu sôm yom toc dau sa-nga ma yom sac-sac gitôm ayô 42. <sup>6</sup> Dec gêj sac dau kac whasuj sa bu sôm yom sac s ambuc pi Anötö, ma pi inj ndê ñaê, ma pi undambê, ma pi lau nanj sêndöc undambê whiñ. <sup>7</sup> Ma inj kôc ñaclai bu ndic sinj têtj Anötö ndê lau dabunj ma ku ñac dulu. Inj kôc ñaclai atu bu nem gölinj lau honj, lau akêj nom ñagameñ honj, ma akêj lau titoñ-titoñ, ma awha têtjtêtj. <sup>8</sup> Ma lau nom-nga honj nanj si ñaê yêc Buku Tanli-nga dom, nanj oc sêtoc gêj sac sa ma sênem akinj inj. Anötö ndê Domba yob Buku Tanli-nga dau. Inj Domba nanj nom dindéc mbasi enj, ma Anötö kêyalinj inj sa ma kêyalê bu tinjambu, lau oc sêndic inj ndu.

<sup>9</sup> Asa ndê dangasuj bu yêc, nanj ngô yom dindéc. <sup>10</sup> Yomandô! Njawapac daêsam oc sêhóc asê. Lau ñatô sic ñawaê bu sêndöc gapocwalô, ma ñatô oc sêndic ñac ndu ña bienj baliñ. Bocdinañ mac lau dabunj, alhac ñannga ma ahu nem akêj whiñ sinj dom.

### *Gêj sac tilu-nga pi sa akêj nom ñalôm*

<sup>11</sup> Têtj dinanj aô galic gêj sac danj tiyham pi sa akêj nom ñalôm meñ. Inj ndê ñapo saunj lu, gitôm domba ñatu danj ndê. Magoc inj ndê awha atu gitôm layon ndê. <sup>12</sup> Gêj sac ñamata-nga nanj sic inj pi ñagôlôñ magoc ñayham sa tiyham, nanj kêj ndê ñaclai atu têtj gêj sac tilu-nga dinanj, dec inj gêm gölinj gêm inj anjô, ma kêgilil lau nom-nga honj bu sênem akinj gêj sac ñamata-nga dinanj. <sup>13</sup> Ma gêj sac tilu-nga kôm gêj dalô atu-tu. Inj sôm, ma ya sip akêj undambê meñ, ma lau honj sêlic. <sup>14</sup> Inj kôc ñaclai bu kôm gêj dalô nem gêj sac ñamata-nga anjô, gêj sac nanj sic inj ña bienj baliñ, magoc mbo tali. Bocdinañ inj kôm gêj dalô ma kêsau lau nom-nga nanj sêkêj whiñ Yisu dom, ma kêj yatu têtj ñac bu sêmasañ gêj sac ñamata-nga ndê ñagatu. <sup>15</sup> Ma inj kôc ñaclai bu yu wayahô sôc gêj ñagatu, dec gêj dau sôm yom asê. Ma lau nanj sem akinj gêj ñagatu dom, dec inj gic ñac ndu. <sup>16</sup> Inj kac lau honj ma sôm ñannga bu sêkôc ñadalô danj pi ñac si amba andô-nga me pi ñac si sêcbala. Lau tiwaê ma lau waêmbe, lau ti lêlôm ma lau ñalôm sawa, lau nanj sem akinj ñadaui ti lau nanj sêmbo ñambwa, lau honj inj kac ñac bu sêkôc ñadalô dinanj. <sup>17</sup> Ma inj gic yao bu asa nanj kôc ñadalô dom, nanj gitôm dom bu nemlhi gêj, ma gitôm dom bu kêj gêj têtj lau bu sênemlhi. Ma ñadalô dau dinanj, inj gêj sac ñamata-nga ndê ñaê me ñaê ñanamba.

<sup>18</sup> Gêj sac ñanamba dau ñahu yêc sinj dau. Asa nanj ñamalac ti gauc atu, nanj êñsahê bu kip namba dau ñahu sa. Namba dau inj ñamalac danj ndê namba, ma inj ndê namba 666.

## 14

### *Jon gêlic Anötö ndê Domba ti inj ndê lau*

<sup>1</sup> Tinjambu aô galic Anötö ndê Domba kalhac Lôc †Sayon. Ma lau 144,000 nanj injlu damba si ñaê kalhac ñac si sêcbala, nanj sêlhac sêwhiñ inj. <sup>2</sup> Ma aô ganjô awha danj sa akêj undambê. Awaha dau gitôm bu hêc ñakêcsia, ma gitôm wapap nanj gic atu, ma gitôm hap nanj lau wê-nga sic. <sup>3</sup> Lau 144,000 dinanj sêlhac pôñ atu, ti anjela atu hale ma lau bata 24 si anjô-nga, ma sem wê wakuc danj. Anötö gêm lau dinanj si yêc ñamalac nom-nga honj ñalôm, ma ñac tawasê sêñyalê wê dau. <sup>4</sup> Nac lau dinanj sem dabunj dau ñapep, ma mêtê sac nanj kôm

ņamalac ņadômbwi sa yêc Anötö anğô-ņga,\* naņ sêkôm daņ dom. Gameņ bocke naņ Anötö ndê Domba bu ndi, naņ ņac sêņkuc iņ. Domba dau gêmlihi ņac su yêc ņamalac nom-ņga, ma kêņ ņac sêlhac iņlu Anötö anğô-ņga gitôm gêņ ņandô mbêc. <sup>5</sup> ņac sêsôm yom tasan daņ dom, ma ņac si giso mbasi.

### *Aņela tō si yom*

<sup>6</sup> Aō taņhê gameņ tiyham ma galic aņela daņ hu mbo umbon, naņ kôc ņawaê ņayham bu hoc asê têņ lau yêc nom ņagameņ hoņ, ma têņ lau titon-titon ma awha têtêtêņ hoņ. ņawaê ņayham dau oc yêc ņapan, ma oc pacndê dom. <sup>7</sup> Iņ sôm ņa awha atu, “Atoc Anötö sa ma anem akin iņ, bu iņ kêņ undambê ti nom, ma gwêc ti bubata hoņ. Ma kwahic dec iņ ndê ndoc êmatôc lau-ņga meņ sa su. Bocdinaņ atoc iņ, ma apo iņ ndê waê sa.”

<sup>8</sup> Dinaņ su, ma aņela tilu-ņga meņ ma sôm, “Malac atu Babilon† tisac su. Anğô su naņ! Babilon tisac sambuc. Iņ hu Anötö siņ ma kôm mêtê sac, ma hê lau daêsam sêsa iņ ndê lêņ sac sêņkuc iņ, e ņac si gauc timboloc tôm lau naņ sênôm wain ma kêņiņ ņac.”

<sup>9</sup> Ma aō galic aņela titô-ņga meņ kêkuc aņela lu dinaņ, ma iņ sôm ņa awha atu, “Mac lau hoņ naņ atoc gêņ sac ma iņ ndê ņagatu sa, ma akôc iņ ndê ņadalô pi nem sêmbalam me amam, naņ anğô. <sup>10</sup> Mac oc aņsahê Anötö ndê atac ņandê. Yomandô! Iņ ndê atac ņandê atu gitôm wain ņaņga naņ iņ kêc sip laclhu bu mac anôm. Mac oc alhac Anötö ndê Domba ma aņela dabuņ aņğô-ņga, ma atap nem ņagêyô sac sa. Gêņ ņandê solpa ma ya oc kêņ ņandê atu têņ mac. <sup>11</sup> Y omandô! Lau hoņ naņ sem akin gêņ sac me iņ ndê ņagatu, ma sêkôc iņ ndê ņaê ņanamba pi ņac si ņamlic, naņ oc sêtap ņawapac atu dinaņ sa. Gameņ naņ ņac sêmbo, naņ yawasu oc pi ņapan, ma oc pacndê dom. ņac oc sêņsahê ņandê atu dau tôm acsalô ti ôbwêc hoņ, ma ņac oc sêņwhaņ dau dom.”

<sup>12</sup> Yom dec kêņ puc mac lau naņ daņam wambu Anötö ndê yomsu ma akêņ whiņ Yisu. Alhac ņaņga, ma ahu nem akêņ whiņ siņ dom!

<sup>13</sup> Dinaņ su, goc aō gaņğô awha daņ sa akêņ undambê, naņ sôm têņ aō bu, “To yom bocdindê. Têņ kwahic dec ma ndi, lau hoņ naņ sêsap si sêkêņ whiņ Pômdau dôņ e sêmbac ndu, naņ oc sêtap Anötö ndê mwasiņ atu sa.” Ma ņalau Dabuņ sôm, “Yomandô! ņac oc sêņwhaņ dau yêc gwelen naņ sêlhac ņaņga ma sêkôm. Ma ņac si gwelen ņa-ņandô oc êņkuc ņac pi undambê ndi.”

### *Anötö ndê aņela sic gêņ ņandô nom-ņga sa*

<sup>14</sup> Têņ dinaņ aō galic dao sêsêp daņ, ma ņamalac daņ gitôm ņamalac ndê Atu ndôc dao ņahô. Sanem gol daņ sac iņ ņagôlôņ, ma iņ kôc bien mbwê-alô ma ņamata sac andô. <sup>15</sup> Ma aņela daņ sa akêņ Anötö ndê lôm dabuņ, ma ta yom awha atu têņ iņ naņ ndôc dao ņahô bocdec bu, “Kwahic dec ôm nom-ņga ņandô sa, ma gêņ hoņ tilowê su. Bocdinaņ dec kôc nem bien sa ndi, ma ndic gêņ ņandô sa pitiger.” <sup>16</sup> Dec iņ naņ ndôc dao ņahô, naņ sip têņ nom gi, ma tim gêņ ņandô nom-ņga ņa iņ ndê bien dinaņ, goc gic hoņ sa sêpitiger.

<sup>17</sup> Ma aņela daņ tiyham sa akêņ lôm dabuņ undambê-ņga meņ, naņ kôc bien mbwê-alô daņ ņamata sac andô. <sup>18</sup> Ma aņela daņ tiyham naņ yob ya yêc Anötö

\* **14:4:** Jon to yom ma sôm bu lau dau sêyêc sêwhiņ lauwê dom, dec sêmbo ņawasi yêc Anötö anğô-ņga. Magoc lau tîgauc daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôņ mêtê sac tidau-tidau naņ kôm ņamalac ņadômbwi sa yêc Anötö anğô-ņga. Awêhê lu ņgac naņ sem dau su, naņ bu sêyêc sêwhiņ dau, dec Anötö oc lic sac dom.

† **14:8:** Tiņambu Jon to yom pi malac atu Babilon, ma gêm dôhôn iņ pi awêhê mockaiņ-ņga daņ. Asam yêc Rev 17-19, ma alic footnote yêc Rev 17:1.

ndê alta, naŋ sa meŋ, ma mbwêc awha atu têŋ aŋela naŋ hôc bienŋ ŋamata bu, “Kôc nem bienŋ, ma sôc ôm wain-ŋga naŋ yêc nom, naŋ ndi, ma ndic wain ŋandô sa. Bu wain ŋandô kwahic dec ŋalôwê sa su.” <sup>19</sup> Dec aŋela dau sip nom gi ma tim wain ŋandô nom-ŋga ŋa inŋ ndê bienŋ. Ma inŋ gic sa pi gameŋ sênem kinŋ wain ŋakwi-ŋga. Gêŋ dinaŋ ti dôhônŋ Anôtô ndê atac ŋandê pi lau sac nom-ŋga. <sup>20</sup> Ma aô galic bu sem kinŋ wain ŋandô nom-ŋga dinaŋ yêc malac atu ŋamakê. Ma dac atu sa meŋ, ma hêc sa ŋasawa baliŋ gitôm 300 kilometa, ma suŋ ŋagaponŋ atu. Ŋagaponŋ dau, hosi daŋ bu lom, dec oc meŋ têŋ inŋ tôkwa.

## 15

### *Aŋela 7 ma ŋawapac 7*

<sup>1</sup> Dinaŋ su, ma aô galic gêŋ dalô atu daŋ tiyham yêc undambê, dec gasô ŋandô. Aŋela 7 sêkôc ŋawapac atu 7 bu sêkêŋ pi lau sac nom-ŋga, naŋ ti ŋawapac ŋambu-ŋga naŋ Anôtô oc kêŋ. Bu ŋawapac 7 dinaŋ oc ndic dabiŋ inŋ ndê atac ŋandê pi lau nom-ŋga e nom ŋatêm pacndê. <sup>2</sup> Ma aô galic gêŋ daŋ gitôm gwêc naŋ ŋawa gitôm glas, ma ya yêc ŋalôm. Ma lau naŋ sêku gêŋ sac atu d ulu, naŋ sêlhac gwêc dau ŋamakê. Ŋac lau naŋ sêtec bu sênem akiŋ gêŋ sac dau me sêtoc inŋ ndê ŋagatu sa, ma sêkôc inŋ ndê ŋaê ŋanamba dom, ma ŋalêŋ dau dec sêku inŋ dulu. Ŋac sêkôc gêŋ wê-ŋga ŋaê hap naŋ Anôtô dau kêŋ têŋ ŋac. <sup>3</sup> Ma ŋac sem Anôtô ndê ŋgac akiŋ Moses ndê wê ma Anôtô ndê Domba ndê wê. Ŋac sem bocdec, “O Pômdau Anôtô Ŋaŋga. Am kôm gêŋ atu-tu ti gêŋ ŋayham daêsam. O Kinŋ atu, naŋ gêm gôliŋ nem lau tôm têm hoŋ, am nem lêŋ inŋ lêŋ ŋandô ma gitêŋ eŋ. <sup>4</sup> O Pômdau, am tigenŋ dabuŋ. Bocdinaŋ solop bu lau hoŋ sêtoc am, ma sêtoc am nem waêm sa. Lau akêŋ gameŋ hoŋ oc sêmeŋ ma sênem akiŋ am, bu kwahic dec sêlic yêc awê bu am kôm gêŋ hoŋ ŋalêŋ gitêŋ eŋ.”

<sup>5</sup> Dinaŋ su, ma aô galic lau Israel-ŋga si ꞑbac dabuŋ ŋagatam kac sa yêc undambê. Bac dau ti lau Israel-ŋga si lôm dabuŋ yêc gameŋ sawa, naŋ sêkêŋ Anôtô ndê yomsu yêc ŋalôm. <sup>6</sup> Ma aŋela 7 sêsa akêŋ lôm dabuŋ dau sêmeŋ, ma sêkôc ŋawapac atu 7. Ŋac sêsôc ŋakwê ŋawasi sêsêp, ma sêkic po gol kêgihî ŋac ŋabapo. <sup>7</sup> Ma aŋela atu hale si daŋ kôc sùc 7 naŋ sêmasaŋ ŋa gol, ma kêŋ têŋ aŋela 7 dinaŋ. Anôtô naŋ mbo tali ŋapaŋ, naŋ kêŋ ŋawapac tidau-tidau naŋ tôc inŋ ndê atac ŋandê asê, naŋ sip sùc 7 dinaŋ e meŋhu. <sup>8</sup> Têŋ dinaŋ yawasu atu naŋ meŋ akêŋ Anôtô ndê ŋawasi ti licwalô, naŋ gêm lôm dabuŋ ŋalôm ahuc. Ma tu dinaŋ-ŋga gitôm dom bu lau daŋ sêsôc lôm dabuŋ sêndi e aŋela 7 sêndic dabiŋ si gwelenŋ sêkêŋ ŋawapac 7-ŋga dinaŋ pacndê.

## 16

### *Sùc ŋawapac-ŋga 7*

<sup>1</sup> Têŋ dinaŋ aô gaŋgô awha atu daŋ yêc lôm dabuŋ ta yom têŋ aŋela 7 dinaŋ bocdec bu, “Andi, ma ŋawapac tôc Anôtô ndê atac ŋandê asê-ŋga naŋ yêc mac nem sùc, naŋ atac sa sip nom ndi.”

<sup>2</sup> Dec aŋela ŋamata-ŋga tisa ma pô inŋ ndê sùc tuc, ma kêŋ ŋawapac daŋ sip nom gi. Ma lau naŋ sêkôc gêŋ sac ndê ŋadalô ma sêpônŋ haduc têŋ inŋ ndê ŋagatu, naŋ gamboc andô gêm ŋac ahuc ma sêŋsahê ŋandê atu.

<sup>3</sup> Goc aŋela tilu-ŋga pô inŋ ndê sùc tuc sip gwêc, ma gwêc gêm dau kwi ti dac yeyec gitôm ŋgac batê daŋ ndê dac. Ma gêŋ tali gwêc-ŋga hoŋ sêmbac ndu.



<sup>4</sup> Anjela titö-nga pô in ndê sûc tuc sip bu ti bubata, dec sêti dac. <sup>5</sup> Ma aö ganğô anjela nanj yob bu, nanj sôm, “O Pômdau dabunj ñandô, am nanj mbo têtj ñamata-nga, ma kwahic dec mbo. Am kêmatôc lau, ma kêñ ñagêyô têtj ñac ñalên gitên. <sup>6</sup> Nahu bu lau dinanj sêkêc am nem lau propet ti lau dabunj si dac sinj. Ma kwahic dec am kêñ dac têtj ñac sênôm. Ñagêyô dau gic ñac ñawaê solop.” <sup>7</sup> Inj sôm yom dinanj su, goc aö ganğô awha danj sa akênj alta, nanj ô yom ma sôm, “Aêc, Pômdau Anötö Ñaclai Ñadau. Am kêkuc yom ñandô ma kêmatôc lau, ma kêñ ñagêyô solop têtj ñac.”

<sup>8</sup> Têtj dinanj anjela tihale-nga pô in ndê sûc tuc pi ac, dec ac pec lau nom-nga gitôm ya gêtj ñac. <sup>9</sup> Nac sêñsahê ñandê atu ma sêtisac ñandô. Magoc ñac si ñalôm ñadandi ma ñac sem dau kwi dom, ma sêtoc Anötö nanj kêñ ñawapac dau têtj ñac, nanj sa dom. Mba! Nac sêsôm yom sac sambuc pi in ndê ñaê.

<sup>10-11</sup> Goc anjela ti-5-nga pô in ndê sûc tuc pi gêtj sac ndê pôñ atu, ma gameñ hoñ nanj gêtj sac gêm gôlinj, nanj ñasec sa. Gamboc sac daêsam sem lau sac nom-nga ahuc, ma sêñsahê ñandê atu e kôm ñac sêsej êmbala. Magoc ñac sem dau kwi ma sêhu si mêtê sac sinj dom. Sêsôm yom sac-sac pi Anötö undambê-nga bu inj kêñ ñawapac dinanj têtj ñac.

<sup>12</sup> Ma anjela ti-6-nga pô in ndê sûc tuc sip bu atu Yupretes, dec bu dau pa. Bocdinañ kinj nanj sêmeñ akênj gameñ ac pi-nga, nanj si señ yêc bu sêlom bu dau. <sup>13</sup> Ma aö galic ñalau sac tö, nanj sêtôm pocwê. Danj sa akênj akô whasunj, ma danj sa akênj gêtj sac whasunj. Ma ñalau sac titö-nga sa akênj propet tasanj \* whasunj. <sup>14</sup> Sadanj ndê ñalau sac tö dinanj sêkôm gêtj dalô atu-tu. Ma sêsa si bu sêndic kinj nom-nga hoñ sa, bu sêndic sinj têtj têm Anötö Ñaclai Ñadau ndê bêc atu hóc asê. <sup>15-16</sup> Ma ñac sic kinj hoñ sa sêmo gameñ nanj yêc Yom Hibru sêsam bu Amagedon.

Pômdau sôm yom bocdec, “Ayob daôm ñapep! Aö wakênj puc pi ndoc wameñ-nga dom, aö wameñ gitôm ñgac kanj. Mac lau nanj anem ali ma amasanj daôm ñapep ambo, mac oc atac ñayham tu atap Anötö ndê mwasin sa-nga. Tigerj lau nanj sêmasanj dau dom têtj bêc aö wambu wameñ, nanj ñac oc maya dau atu, gitôm lau nanj sêmo ñamlic ñambwa.”

<sup>17</sup> Têtj dinanj anjela ti-7-nga pô in ndê sûc tuc pi umbonj. Ma awha atu danj akênj pôñ atu yêc lôm dabunj ta yom ma sôm, “Gêtj hoñ pacndê su!” <sup>18</sup> Ma sickac ti wapap gic ti ñakêcsia atu, ma tiyhê gêm. Tiyhê dau atu andô. Têtj lau ñamata-nga si têm e meñ têtj kwahic dec, tiyhê danj gêm atu gitôm inj dinanj dom. <sup>19</sup> Anötö gauc gêm malac atu Babilon ndê lau si mêtê sac, dec kêmatôc ñac gitôm inj kêñ in ndê tac ñandê atu sip laclhu danj ma kêñ têtj ñac bu sênôm. Ma tu dinanj-nga tiyhê atu dau gêm e gic malac atu Babilon kôc gi tonj tö. Ma lau nom-nga si malac hoñ sêtisac bocdinañ. <sup>20</sup> Ma nduc ti lôc hoñ singa. <sup>21</sup> Ma u ñalhuc ñanğa gitôm hoc ais sip meñ tuc lau. Ais dinanj atu sac ma ñadehe gitôm 40 kilogram tôm gi. Gêtj dau kêñ ñawapac atu têtj lau nom-nga, ma sêsôm yom sac sambuc pi Anötö.

## 17

### *Awhê mockainj-nga ma gêtj sac*

\* **16:13:** Jon sam gêtj sac tilu-nga nanj sa akênj nom ñalôm (Rev 13:11-18) bu propet tasanj. Nahu bu inj kôm gêtj dalô atu-tu bu êñsau lau nom-nga. Alic Rev 19:20.

<sup>1</sup> Ma anjela nanj sêkôc sûc 7, nanj si danj têtj aô menj ma sôm, “Mwenj ma lic! Njagêyô nanj Anötö oc kêj têtj lauwê mockainj-nga honj njadinda,\* nanj ndöc gamej nanj bu daêsam sêpoc, n anj aô bu watôc têtj am. <sup>2</sup> Kinj nom-nga daêsam sêtêtj awhê mockainj-nga dinanj si, ma sêkôm mêtê mockainj-nga sêwhinj inj. Ma lau nom-nga sêjkuc inj ndê mêtê sac sêwhinj, e njac si gauc timboloc gitôm lau nanj sênôm wain njanga ma kêinj njac.”

<sup>3</sup> Têtj dinanj Njalau Dabuj kôm aô gatuj kainj danj sa, ma anjela dau kôc aô gasa gamej sawa ga. Ma yêc dindê aô galic awhê danj ndöc gêtj sac kokoc njahô. Gêtj sac dinanj ndê njagôlôj 7, ma njapo 10, ma aô galic njê sac-sac gêm inj njamic sambuc ahuc. <sup>4</sup> Awhê dau sôc njakwê njayham dadalô kokoc ma njamayanj. Ma inj kêtjôlôj dau nj gol, ma hoc njayham, ma nj gêtj njawasi gwêc-nga nanj sêsam bu pearl. Sûc gol danj yêc inj amba, ma inj ndê mêtê sac ti mêtê njadômbwi atu nanj inj kôm, nanj sip sûc dau njalôm e menju. <sup>5</sup> Ma inj ndê njê nanj njahu yêc sinj dau, nanj sêto pi inj sêcbala bocdec bu:

Malac atu Babilon.

Lauwê mockainj-nga ma mêtê njadômbwi nom-nga honj  
Njadinda.

<sup>6</sup> Inj awhê nanj kêtjilô lau nom-nga bu sêndic Anötö ndê lau dabuj nanj sêhoc yom asê pi Yisu, nanj ndu. Ma aô galic bu dac nanj sêkêc sinj, nanj kôm awhê dinanj ndê gauc tisac, gitôm inj nôm wain njanga. Aô galic inj ma gasô njandô.

<sup>7</sup> Goc anjela ndac aô bocdec bu, “Bocke dec am sô? Kêtj danjam aô, dec oc wawê gêtj sac ti njagôlôj 7 ma njapo 10, ma awhê nanj ndöc gêtj sac dau njahô, nanj njahu sa têtj am. <sup>8</sup> Gêtj sac dinanj inj mbo munj-nga, magoc kwahic dec inj anjô mba. Ma tinjambu inj oc pi sa akêtj surj baliinj sac ma Anötö oc seinj inj su ninja gacgeinj. Ma lau nom-nga oc sêhêdaê njandô têtj têtj sêlic gêtj sac dau. Njahu bu njamata-nga gêtj sac dau mbo, ma kwahic dec anjô mba, tigerj tinjambu oc mbu menj tinjham. Anötö kêyalê lau sac nom-nga dinanj gwananj su, têtj ndoc inj kêj undambê ti nom, dec inj to njac si njê sip Buku Tanjli-nga dom.

<sup>9</sup> “Lau nanj sêkôc gauc njapep, nanj oc sênyalê gêtj dau njahu. Gêtj sac ndê njagôlôj 7 sem dôhônj lôc 7 nanj awhê dau ndöc. <sup>10</sup> Ma sem dôhônj kinj 7 whinj. Kinj amandanj si ndoc pacndê su, ma kwahic dec kinj ti-6-nga gêm gôlinj mbo, ma kinj ti-7-nga ndê ndoc yêc dôj yêc. Tinjambu kinj dau oc menj, magoc inj oc nem gôlinj njasawa baliinj dom. <sup>11</sup> Ma gêtj sac nanj munj-nga mbo, ma kwahic dec anjô mba, nanj oc ti kinj ti-8-nga. Inj oc mbo whinj kinj 7 si tonj, magoc inj gic waê bu Pômdau oc seinj inj su ninja. <sup>12</sup> Ma njapo 10 nanj am gêlic, nanj sêti dôhônj kinj 10 nanj si ndoc sênem gôlinj-nga yêc dôj yêc. Tigerj têtj ndoc gêtj sac mbu menj bu nem gôlinj, nanj kinj 10 dinanj oc sênem gôlinj sêwhinj inj. Magoc njac si ndoc dau oc apê enj. <sup>13</sup> Njac honj oc sêpiinj dau dôj, ma sêkêj njac si njac lai têtj gêtj sac ma sêsôc inj njapu. <sup>14</sup> Ma njac oc sêndic sinj têtj Anötö ndê Domba ti inj ndê lau. Tigerj Domba dau oc ku njac dulu. Njahu bu Anötö ndê Domba inj kinj honj si Kinj, ma inj pômdau honj si Pômdau. Ma inj ndê lau oc sêlhac sêwhinj inj. Njac lau

\* **17:1:** Yêc 17:5 Jon whê sa bu yom nanj inj to pi lauwê mockainj-nga njadinda, nanj hêganônj malac Babilon, ma Rev 18:1-24 tôc njalêj nanj Anötö oc kêj njagêyô têtj inj, nanj asê. Lau njatô gauc gêm bu inj to yom dau pi malac Rom. Ma lau njatô sênyalê bu yom dau gitôm yom gôlinj danj, ma hêganônj lau honj nanj sêtec bu sêsôc Anötö njapu ma sêkêj kisa inj ndê lau, tôm lau Babilon-nga sêkôm têtj lau Israel-nga munj su. Mêtê mockainj-nga ti dôhônj pi mêtê sac nanj lau kainj dinanj sêkôm (alic Ais 23:16-17; ma Nah 3:4). Jon sôm bu awhê mockainj-nga ndöc kêpij bu daêsam, tôm malac Babilon dau (Jer 51:13).

nanj in kÛyalinj ñac sa sÛti in ndÛ, ma kÛgalÛm ñac sa, ma sÛsap si sÛkÛnj whin in dÛnj ñapanj.”

<sup>15</sup> Ma anjela dau gic tÛku yom ma sÛm tÛnj aÛ, “Am gÛlic bu daÛsam nanj awhÛ mockainj-ñga ndÛc. Bu dinanj sem dÛhÛnj lau titoj-titoj ma lau awha tÛjtÛnj, ma lau akÛnj nom ñagamenj honj. <sup>16</sup> Ma am gÛlic gÛnj sac ti in ndÛ ñapo 10 nanj sÛti dÛhÛnj kinj sac 10 dinanj. Ñac oc sÛkÛnj kisa awhÛ mockainj-ñga dau, ma sÛkÛm in tisac. Ñac oc sÛkÛc in ndÛ ñakwÛ su, sÛnenj in ndÛ ñamsÛm, ma sÛkÛnj ya nenj in su. <sup>17</sup> Ñac oc sÛkÛm bocdinanj, ñahu bu AnÛtÛ dau kÛnj gauc sip ñac si ñalÛm bu sÛkÛnj si ñaclai tÛnj gÛnj sac ma sÛsÛc in ñapu, ma sÛkÛnj kisa awhÛ mockainj-ñga. AnÛtÛ kÛyalinj ñagÛyÛ dinanj sa gwananj su, ma kinj sac dinanj oc sÛkÛm in ndÛ yom ñandÛ sa. <sup>18</sup> AwhÛ mockainj-ñga nanj am gÛlic su, inj ti dÛhÛnj malac atu nanj kinj nom-ñga honj sÛsÛc in ndÛ ñagÛlinj sac-ñga ñapu.”

## 18

### *Babilon tisac*

<sup>1</sup> Dinanj su, ma aÛ galic anjela danj tiyham sip akÛnj undambÛ menj. In ndÛ ñaclai atu, ma in ndÛ ñawÛ ti ñawasi atu pÛ nom. <sup>2</sup> Ma inj mbwÛc awha atu, “Malac atu Babilon tisac su. AÛc, tisac su ma tigasanj. Kwahic dec lau danj oc sÛndÛc malac dau tiyham dom, ma oc ti ñalau sac si gamenj, ma mbac nanj senj gÛnj ñasu, nanj si gamenj. <sup>3</sup> Malac dau tisac, ñahu bu inj wÛ lau nom-ñga sÛsa senj sac-ñga gitÛm awhÛ mockainj-ñga danj. Kinj nom-ñga sÛkÛm mÛtÛ sac sÛwhin inj, ma lau nom-ñga bocdinanj. Ñac sÛnjuc inj ndÛ mÛtÛ sac e ñac si gauc timboloc tÛm lau nanj sÛnÛm wain ma kÛnj inj ñac. Ma lau sÛtidulu gÛnj-ñga sÛtap awa atu sa tu inj ndÛ mÛtÛ Ûmwasiñ dau ña gÛnj ñayham-ñayham-ñga.”

<sup>4</sup> Ma aÛ ganjÛ awha danj tiyham akÛnj undambÛ nanj sÛm yom bocdec, “O anej lau. AnjÛ! AlhÛ su yÛc malac dinanj ma ambo awÛ, mboe mac anjuc inj ndÛ mÛtÛ sac ma atap ñawapac atu sa tÛm inj dau. <sup>5</sup> AlhÛ su, ñahu bu inj ndÛ sac pi e gi suñ undambÛ sa, ma AnÛtÛ gauc gÛm mÛtÛ sac honj dinanj. <sup>6</sup> Kwahic dec sac nanj malac dau kÛm tÛnj lau, nanj oc sÛd tidim lu mbu tÛnj inj. Inj oc ÛñsahÛ ñawapac atu, nanj hÛc gÛlÛc ñawapac nanj inj kÛnj tÛnj lau, nanj su. Oc nditÛm inj nÛm gÛnj yÛc dau ndÛ laclhu ñawapac-ñga nanj inj kÛnj tÛnj lau sÛnÛm. <sup>7</sup> TÛnj ñamata-ñga inj toc dau sa, ma kÛmwasiñ dau ña gÛnj ñayham-ñayham. Tigenj kwahic dec inj oc ÛñsahÛ ñawapac ti ñandÛ atu ò gÛnj ñayham dinanj su. TÛm ñasawa balinj lec inj sÛm yom pi dau bocdec bu, ‘AÛ gambo gatÛm kwin, ma oc wambo ñayham enj. Watanj danjibo gitÛm awhÛ sawa danj dom.’ <sup>8</sup> Tu dinanj-ñga, yÛc bÛc tigenj ñalÛm, ñawapac daÛsam oc nem inj ahuc. Inj ndÛ lau oc sÛpÛnda gÛnj danenj-ñga, daÛsam oc sÛmbac ndu ma daÛsam oc sÛtanj danjibo, ma PÛmdau AnÛtÛ oc kÛnj ya nenj inj su. AnÛtÛ inj Ñaclai Ñadau, ma inj oc ÛmatÛc inj, ma kÛnj ñawapac honj dinanj tÛnj inj.

<sup>9</sup> “Ma kinj nom-ñga nanj sÛkÛm mÛtÛ sac sÛwhin inj, ma sÛpo dau sa ña inj ndÛ gÛnj ñayham-ñayham, nanj oc sÛlic yawasu atu nanj sa akÛnj inj. Ma ñac oc sÛtanj atu pi inj. <sup>10</sup> ÑandÛ nanj inj hÛc, nanj oc kÛm ñac sÛtÛc dau atu, ma ñac oc sÛlhac ahÛ ma sÛtanj bocdec bu, ‘OyaÛ, OyaÛ! O malac atu Babilon. Muñ-ñga am malac ti ñaclai atu! Tigenj acgatu ñasawa tigenj lec am tisac, ma gacgenj ginjam su!’

<sup>11</sup> “Ma lau sÛtidulu gÛnj-ñga bocdinanj. Ñac honj oc sÛtanj atu tu inj-ñga. Ñahu bu inj ginjga su, ma lau mba bu sÛnemlhi ñac si wapa tiyham. <sup>12</sup> Muñ-ñga lau Babilon-ñga semlhi ñac si gÛnj kainj gitÛm gol, silba, ma ñhoc ñayham-ñayham, pearl, ma po ñawasi ti ñadalÛ ñayham-ñayham. Ma semlhi a ñayham tidau-tidau,

ma gêj daêsam nan lau sêmasan nja a nayham-nayham, ma nja elepan nja po ti ain, brons, ma hoc njasasi. <sup>13</sup> M a semlhi gêj nan dakêj sip gêj danen-nja gitôm msê, ma semlhi a njakwi ti gêj njamalu nayham njaôli atu-tu, wain, olib njakwi, bolom ma plawa. Ma semlhi makao, domba, hosi, ma kaleta. Ma semlhi lau njatô tu bu sêti njac si lau akin njambwa-nja.

<sup>14</sup> “B oc dinan lau wapa-nja dinan oc sêsôm, ‘Gêj nayham-nayham hon nan am tac whin, nan kwahic dec ginja su. Am nem mone ti njawasi hon pacndê sambuc.’ <sup>15</sup> Lau nan sêtidulu gêj dau ma sêtap mone daêsam sa yêc Babilon, nan oc sêlhac ahê ti sêtôc dau atu, ma sêhu danjibo atu asê ti sêtan. <sup>16</sup> M a njac oc sêmbwêc, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Njamata-nja am nem lau sêsôc njakwê nayham gitôm kin si. Ma g ol ti pearl ma hoc nayham-nayham daêsam ti nem gôlôn atu. <sup>17</sup> Tiger acgatu njasawa tiger ma gêj nayham hon dinan sinja su.’

“Ma lau nan sem gôlinj wan atu gwêc-nja, ma lau nan sêkôm gwelen sêmbowan, ma lau nan sêpi wan sêsôc sêsa tu sêtap awa sa-nja, nan hon oc sêlhac ahê ma tahê. <sup>18</sup> Têj ndoc sêlic yawasu atu nan pi akêj malac dau, nan njac oc sêsôm, ‘Malac dan hôc gêlêc malac atu dinan su dom. Yomandô!’ <sup>19</sup> Njac si njalôm oc njawapac atu e sêkêj kop pi njac njagôlôn. Ma njac oc sêtan atu ti sêmbwêc bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Njamata-nja in malac ti lêlôm. Ma wan njadau hon nan sêkôc wapa sêsôc sêsa njapan, nan sêtap mone atu sa yêc in. Magoc acgatu njasawa tiger lec ma in ginja su.’”

<sup>20</sup> Ma aô ganjô awha danjôm yom bocdec bu, “Mac lau undambê-nja hon atac nayham atu! Anötô ndê lau njaposel, ti lau propet, ma lau dabun njatô, mac hon atisambuc! Kwahic dec Anötô kên njagêyô têtj malac atu Babilon, ô mêtê sac nan Babilon kôm têtj mac.”

<sup>21</sup> Têtj dinan anjela nanja danj hôc hoc atu danj sa, goc tuc sip gwêc gi, ma sôm, “Nalêtj tiger Anötô oc tôc in ndê njac lai asê ma senj malac atu Babilon su. <sup>22</sup> Lau danj oc sêmbô malac dau njalôm tiyham dom. Oc tôm dom bu dangô lau wê-nja sêyu gasuc me dahuc ma sêndic hap tiyham. Ma lau nan sêkôm gwelen tidau-tidau me lau nan sêmasan bolom, nan si danj oc sêmbô tiyham dom. <sup>23</sup> Lam danj oc njawê sa dom, ma lauwhê ti njac oc sênem dau tiyham dom. Mun-nja lau Babilon-nja nan sêtidulu gêj, nan sêti lau tiwaê nom-nja. Ma Babilon ndê mêtê sac gic wasu lau hon e njac si gauc kêtjnsôn ma wê njac sêsa senj sac-nja. <sup>24</sup> Ma yêc malac dau, lau sêkêc Anötô ndê lau propet ti ndê lau dabun si dac sinj, tôm njac sic Anötô ndê lau njatô ndu yêc nom njagamenj honj.”

## 19

### *Lau undambê-nja sêmpin Anötô*

<sup>1</sup> Têtj dinan aô ganjô nj akêcsia atu yêc undambê g itôm lau daêsam sêmbwêc bocdec, “Haleluya! Tampinj yac nenj Anötô, bu in ndê njac lai ti waê ma njawasi atu, ma mwasin nem lau si-nja yêc in tawasê. <sup>2</sup> Tampinj in, bu in kêmatôc lau njalêtj gitêtj ma ti yom njandô. Bu malac atu Babilon in gitôm awê mockain-nja danj, ma in ndê mêtê sac tidau-tidau kôm gamej nom-nja honj sêtisac. Ma kwahic dec Anötô kêmatôc malac dau ma kên njagêyô atu ô in ndê lau akin si dac.” <sup>3</sup> M a njac hon sêmbwêc tiyham ma sêsôm, “Haleluya! Yawasu atu oc pi akêj Babilon njapan.” <sup>4</sup> Ma lau bata 24 ti anjela atu hale sêpôn haduc ma sêmpin Anötô nanj ndôc ndê pônj atu. Ma sêmbwêc bocdec, “Yomandô! Haleluya!”

<sup>5</sup> Têtj dinan aô ganjô awha danj s a akêj pônj atu, nanj sôm, “O Anötô ndê lau akin! Mac lau hon nanj atoc in sa ma asôc in njapu, mac lau tiwaê ma lau

waêm̄ba hoŋ amp̄iŋ yac neŋ Anötö!” <sup>6</sup> Ma aö gaŋgô aw̄ha daêsam sêmbwêc yom tiyham. Njakêcsia dau gitôm bu hêc atu, ma gitôm wapap gic. Ma sêsôm, “Haleluya! Yac neŋ Pômdau, Anötö Njalai Njadau, gêm gôliŋ gêŋ hoŋ. <sup>7</sup> Datoc iŋ ndê waê sa ti atac ŋayham atu! Bu ndoc meŋ sa bu Anötö ndê Domba nem iŋ ndê awhê.\* Awhê dau kêmasaŋ dau su, <sup>8</sup> ma Anötö kêŋ ŋakwê ŋayham ma ti ŋawasi atu têt iŋ bu sôc.” Njakwê ŋayham dinaŋ gêm dôhôn̄ mêtê gitêt iŋ hoŋ naŋ Anötö ndê lau dabuŋ sêkôm.

<sup>9</sup> Goc aŋela dinaŋ sôm têt aö, “To yom dindêc, ‘Atac ŋayham mac lau hoŋ naŋ Anötö kêgalê m̄ mac sa bu aneŋ Domba ndê mwasin̄ nem awhê-ŋga.’” Ma iŋ gic têt ku yom ma sôm, “Yom dindêc iŋ Anötö ndê yom ŋandô.” <sup>10</sup> Aö gaŋgô yom dinaŋ su, goc gahu dauŋ gayêc iŋ gahi-ŋga bu wamp̄iŋ iŋ. Magoc iŋ kalhac aö ahuc ma sôm, “Mba! Kôm bocdinaŋ dom! Bu aö ŋgac akiŋ ŋambwa, gitôm am, ma gitôm am nem asidôwai hoŋ naŋ sêsap yom ŋandô pi Yisu dôŋ. Pôn̄ hamduc têt Anötö ma nem akiŋ iŋ tigen! Bu yom ŋandô naŋ lau sêhoc asê pi Yisu, naŋ ti lau propet si yom, naŋ ŋahu andô.”

### *Sin̄ atu têt bêt ŋambu-ŋga*

<sup>11</sup> Têt dinaŋ aö galic undambê kac sa, ma hosi sêsêp dan̄ kalhac aö aŋôn̄-ŋga. Ma ŋgac naŋ ndôc hosi dau ŋahô, naŋ sêsam iŋ ndê ŋaê bu “ŋgac sôm yom ŋandô ti kôm ndê yom ŋandô sa-ŋga.” Iŋ kêmatôc yom ma gic sin̄ têt lau ŋalêŋ gitêt. <sup>12</sup> Iŋ tandô gitôm ya ŋawê, ma sanem kin̄-ŋga daêsam sac iŋ ŋagôlôn̄. Ma ŋaê naŋ Anötö to pi iŋ, naŋ ŋamalac dan̄ sêŋyalê dom. Iŋ tigen kêyalê. <sup>13</sup> Aö galic ŋakwê baliŋ naŋ iŋ sôc, naŋ dac hi ahuc.† Sêsam iŋ ndê ŋaê bu, “Anötö ndê Yom.” <sup>14</sup> Ma lau sin̄-ŋga undambê-ŋga sêndôc hosi sêsêp, sêsôc ŋakwê sêsêp ŋawasi ŋayham, ma sêŋkuc iŋ. <sup>15</sup> Aö galic bieŋ ŋamata sa yêc iŋ ndê whasuŋ bu ndic lau sac nom-ŋga, ma iŋ kôc tôc kin̄-ŋga ti ŋjalai atu bu êŋgwin̄iŋ ŋac ma ku ŋac dulu. Anötö Njalai Njadau iŋ tac ŋandê atu pi lau nom-ŋga, ma ŋgac dinaŋ oc kwê ŋac dôŋ, gitôm lau sêkwê wain̄ ŋandô dôŋ e ŋakwi sa. <sup>16</sup> Ma aö galic bu sêto ŋaê dan̄ pi iŋ ndê ŋakwê, ma pi iŋ apuhu bocdec bu, “Kin̄ hoŋ si Kin̄, ma pôm̄dau hoŋ si Pômdau.”

<sup>17</sup> Têt dinaŋ aö galic aŋela dan̄ kalhac ac ŋahô. Ma iŋ mbwêc aw̄ha atu têt mbac hoŋ naŋ sêhu sêmbô lôlôc bocdec bu, “Akac daôm sa amen̄, bu aneŋ mwasin̄ atu naŋ Anötö kêmasaŋ. <sup>18</sup> Amen̄ ma aneŋ lau sac nom-ŋga si ŋamsôm. Kin̄ ti lau bata sin̄-ŋga ma lau atu-tu, ma lau sin̄-ŋga ti ŋac si hosi, lau akiŋ ti lau naŋ sêmbô ŋambwa, ma lau tiwaê ma lau waêm̄ba, lau hoŋ dinaŋ mac amen̄ aneŋ ŋac si ŋamsôm.”

<sup>19</sup> Ma aö galic gêt sac ŋamata-ŋga, ma kin̄ nom-ŋga, ma ŋac si lau sin̄-ŋga hoŋ sêkac dau sa bu sêndic sin̄ têt iŋ naŋ ndôc hosi sêsêp ŋahô ti iŋ ndê lau. <sup>20</sup> Magoc sêkôc gêt sac dau dôŋ, ma propet tasan̄ whiŋ. Propet tasan̄ dinaŋ, iŋ gêt sac tilu-ŋga naŋ kôm gêt dalô atu-tu gêm gêt sac ŋamata-ŋga aŋgô. Iŋ kôm gêt dalô dinaŋ ma kêsau lau naŋ gêt sac ndê ŋadalô kalhac ŋac si sêcbala ma sêpôn̄ haduc têt iŋ ndê ŋagatu. Têt ndoc sêlô gêt sac lu dinaŋ dôŋ, naŋ ŋac sic iŋ lu ndu dom. Sêmbô tali, ma sêmbaliŋ iŋ lu sêsip sê atu ya-ŋga, naŋ gêt ŋandê solpa golom ŋapan. <sup>21</sup> M a bieŋ ŋamata sa akêŋ ŋgac naŋ ndôc hosi ŋahô

\* **19:7:** Awhê naŋ Domba oc nem, naŋ gêm dôhôn̄ lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ sêti iŋ ndê gôlôwac dabuŋ. † **19:13:** Lau ŋatô gauc gêm bu dac dinaŋ iŋ ndê ŋacyo si dac - alic Rev 14:14-20; ma Ais 63:1-3. Ma ŋatô gauc gêm bu Yisu dau ndê dac, naŋ iŋ ndê ŋacyo sêkêc sin̄.

whasun, ma gic injlu si lau hon ndu. Ma mbac hon sêhu sêsip ma sen nac si namsôm. Sen ma sen ma sen, e sêlic na tandô.

## 20

### *Yala 1,000*

<sup>1</sup> Ma aô galic anela dan sip akêj undambê meŋ. In anela nan kôc ki bu yob sun baliŋ sac ngatam. Ma in kôc sen gapocwalô-nga atu dan yêc in amba. <sup>2-3</sup> In sip nom gi ma kôc akô dôŋ, mboc akwa nan dasam bu ngac yeyec me Sadan. In kôc in ma sô in dôŋ na sen dinan, goc kêbaliŋ in sip sun baliŋ gi. Ma in kêlahi gatam ahuc ma sap dôŋ. Sadan oc ndôc gapocwalô dinan gitôm yala 1,000. Bocdinan oc tôm dom bu in sa ndi bu êŋsau lau nom-nga tiyham e yala 1,000 dinan pacndê su. Ma tiŋambu Anôtô oc êŋgapwêc in su ma in oc sa awê meŋ ma mbo njasawa apê.

<sup>4</sup> Aô tanhê undambê tiyham, ma galic lau nan Anôtô kêŋ naclai têŋ nac bu sêmatôc lau, nan sêndôc si pôŋ atu. Ma aô galic lau natô. Muŋ-nga lau dinan sêlhac njanŋa ma sêpuc Anôtô ndê yom dôŋ, ma sêhoc yom asê pi Yisu. Nac sêpôŋ haduc têŋ gêŋ sac ma têŋ in ndê ngatu dom, ma sêkôc in ndê nadalô pi nac si sêcbala me amba dom. Ma tu dinan-nga lau natô sêkêŋ kisa nac ma sêtin nac si nâgôlôn kic. Magoc kwahic dec Anôtô uŋ nac sa sêmbô tali tiyham, bu sênem g ôliŋ sêwhiŋ Yisu gitôm yala 1,000. <sup>5</sup> Dinan ti têt lau njamata-nga sêtisa-nga. Lau natô nan sêmbac ndu su, nan oc sêtisa dom e yala 1,000 dinan pacndê. <sup>6</sup> Lau nan sêtisa têŋ têt njamata-nga dinan, nac lau dabuŋ ma sêtap Anôtô ndê mwasin atu sa. Nac oc sêti lau dabuŋsiga bu sêlhac Anôtô lu Yisu angô-nga, ma nac oc sênem gôliŋ sêwhiŋ in gitôm yala 1,000. Ma nac oc sêmbô njanham têŋ bêc Anôtô êmatôc lau, bêc nan lau sêmbac ndu tidim tilu-nga.

### *Sadan ndê têt pacndê*

<sup>7</sup> Tiŋambu, têŋ yala 1,000 dinan pacndê su goc Anôtô oc êŋgapwêc Sadan su yêc gapocwalô. <sup>8</sup> Ma in oc sa ndi bu êŋsau lau nan sêmbô nom njanameŋ hon, yêc ndic nac sa bu sêndic sin têŋ Anôtô ndê lau. Sadan oc ndic lau daêsam andô sa, nditôm ganŋac gwêc-nga, oc dasê sa nditôm dom. Anôtô ndê nacyo dinan sêtôm Gog ma Magog. <sup>9</sup> Aô galic nac sêti akêŋ gameŋ hon ma sêŋsêlêŋ tawahô sa e sêhoc asê gameŋ nan Anôtô ndê lau sêndôc. Gameŋ dinan malac atu nan Anôtô tac whiŋ. Ma sêŋgihi Anôtô ndê lau ahuc bu sêndic nac, magoc Anôtô kêŋ ya sip akêŋ undambê meŋ gêŋ nac hon su. <sup>10</sup> Ma têŋ dinan in kêŋ nâgêyô atu têŋ Sadan nan kêsau nac. In kêbaliŋ in sip sê atu ya ti gêŋ nandê solpa-nga, nan muŋ-nga sêmbaliŋ gêŋ sac lu propet tasan sêsip si su. Yêc gameŋ dindê nac oc sêŋsahê nandê atu andô napan têŋ acsalô ma têŋ ôbwêc, oc pacndê dom.

### *Anôtô oc êmatôc lau batê*

<sup>11</sup> Dinan su, goc aô galic pôŋ sêsêp atu, ma Pômdau dau ndôc nâhô. Ma umbon ma nom giŋga su yêc in angô-nga, ma pacndê sambuc. <sup>12</sup> Goc aô galic lau batê hon nan sêtisa tiyham. Lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhiŋ, hon sêtisa s êmbô tali tiyham, ma sêlhac Anôtô ndê pôŋ atu na-ndô-nga. Muŋ-nga, têŋ ndoc lau dinan sêmbô tali, nan yom pi nac si mêtê, ma gêŋ hon nan sêkôm, nan sêto sip buku yêc undambê. Ma kwahic dec Anôtô kac buku hon dinan sa, ma Buku Tanli-nga whiŋ, bu êmatôc nac hon êŋkuc mêtê bocke nan sêkôm têŋ têt sêmbô tali. <sup>13</sup> Lau hon nan sêmbac ndu sêsip gwêc si, nan sêtisa yêc gwêc nâlôm.

\* **20:8:** Gog ma Magog - naê lu dinan hêganônŋ lau hon nan danŋapêc têŋ Anôtô ma sêkêŋ kisa têŋ in ndê lau. Alic yom natô yêc Ese 38-39.

Ma lau batê sêsa akêḡ gameḡ bocke naḡ sêmbac ndu sêyêc naḡ. Ma Anötö kêmatôc ḡac hoḡ tôm gi, kêkuc gêḡ bocke naḡ ḡac sêkôm su. <sup>14</sup> Pacndê su, goc inḡ kêbaliḡ inḡ ndê ḡacyo lu naḡ sêsam bu, “ḡaclai Dambac Ndu-ḡga” ma “ḡaclai Lambwam-ḡga,” naḡ sêsip sê atu ya-ḡga ḡalôm si. Ya atu dinaḡ ti gameḡ bu lau sac sêmbac ndu tidim tilu-ḡga. <sup>15</sup> Ma lau hoḡ naḡ si ḡaê yêc Buku Tanḡli-ḡga dom, naḡ Anötö kêbaliḡ ḡac sêsip ya atu sêwhiḡ.

## 21

### *Malac Jerusalem Wakuc*

<sup>1</sup> Têḡ ndoc dinaḡ aô galic undambê wakuc, ma nom w akuc, bu nom ti gwêc ḡamata-ḡga ma undambê ḡamata-ḡga singa su. <sup>2</sup> Ma aô galic malac dabuḡ Jerusalem wakuc, naḡ Anötö kêḡ sip akêḡ undambê meḡ. Inḡ kêḡgôlôḡ malac wakuc dau ḡa gôlôḡ ḡayham kêlêc, gitôm sêḡgôlôḡ awhê daḡ tu bu nem ḡgac-ḡga. <sup>3</sup> Ma aô ḡaḡgô awha atu daḡ sa akêḡ pôḡ atu meḡ, naḡ sôm, “Kwahic dec Anötö ma inḡ ndê lau oc sêmba sêwhiḡ daḡ. Inḡ dau oc ndôc whiḡ ḡac ti ḡac si Anötö, ma ḡac sêti inḡ ndê lau. <sup>4</sup> ḡawapac têm akwa-ḡga hoḡ pacndê su. Anötö oc puḡ tasulu su yêc inḡ ndê lau tandô. Ma ḡac oc sêmbac ndu me sêhóc ḡandê tiyham dom, ma ḡac oc tasulu sa me sêtaḡ daḡgibo tiyham dom.”

<sup>5</sup> Ma inḡ naḡ ndôc pôḡ atu, naḡ sôm têḡ aô, “Kwahic dec aô oc wamasanḡ gêḡ hoḡ tiwakuc. Am to yom naḡ aô wasôm têḡ am, bu aneḡ yom inḡ yom ḡandô, ma am to sip bapia bu lau sêsam ma sêkêḡ whiḡ.” <sup>6</sup> Goc inḡ sôm têḡ aô, “Aô gac hu gêḡ hoḡ, ma wandic dabiḡ gêḡ hoḡ. Aêc, aô gati ḡamata gêḡ hoḡ, ma aô gati ḡambu gêḡ hoḡ. Ma kwahic dec gêḡ hoḡ ḡandô sa su. Lau hoḡ naḡ bu yô ḡac, naḡ wakêḡ bu têḡ ḡac sêḡôm yêc Bubata Tanḡli-ḡga. Aô wakêḡ bu dau têḡ ḡac ḡambwa. <sup>7</sup> Lau hoḡ naḡ sêlhac ḡaḡga ma sêku sac dulu, naḡ oc sêwêkaiḡ gêḡ wakuc hoḡ dindec. Aô wati ḡac si Anötö, ma ḡac oc sêti aneḡ balêkoc awhê ma ḡgac. <sup>8</sup> Tigeḡ lau naḡ sêtôc dau ma sêsêc si sêkeḡ whiḡ Yisu ahuc, ma lau naḡ sêkeḡ whiḡ dom, lau naḡ sêkôm mêtê sac ti mêtê mockaiḡ-ḡga, ḡac naḡ sic ḡamalac ndu, lau m bectoma, lau naḡ sem akiḡ gwam, ma lau naḡ sêkôm tasanḡ, lau kaiḡ dinaḡ hoḡ oc sêwêkaiḡ gameḡ ya-ḡga, naḡ ya sa ḡapaḡ, ma gêḡ ḡandê solpa oc tuḡ ḡac. Gêḡ dinaḡ ti ḡac si sêmbac ndu tilu-ḡga.”

<sup>9</sup> Aô ḡaḡgô yom dinaḡ su, goc aḡela daḡ têḡ aô meḡ. Inḡ aḡela 7 naḡ sêkôc sùc ḡawapac ḡambu-ḡga, naḡ si daḡ. Ma inḡ sôm têḡ aô bu, “Mweḡ, ma lic! Aô watôc têḡ am, awhê naḡ Anötö ndê Domba oc nem.” <sup>10</sup> Goc ḡalau kôm aô gatuḡ kaiḡ daḡ sa, ma aḡela dau kôc aô sa ma kêḡ aô galhac lôc atu daḡ ḡahô. Ma malac dabuḡ Jerusalem, naḡ Anötö kêḡ sip akêḡ undambê meḡ, naḡ inḡ tôc têḡ aô. <sup>11</sup> Anötö ndê ḡawasi gêm malac dau ahuc. Ma malac dau ḡawasi sa gitôm hoc ḡayham jasper ma ḡawa gitôm glas. <sup>12</sup> Aô galic tuḡ baliḡ daḡ kêḡghi malac dau, ma gatam 12, ma aḡela 12 naḡ sêyob gatam. Ma yêc gatam 12 aô galic ḡaê 12. Lau Israel-ḡga si gôlôwac toḡ 12 si ḡaê dinaḡ. <sup>13</sup> G atam tó sêyêc tuḡ têḡ ac pi-ḡga, gatam tó têḡ ac sip-ḡga, gatam tó yêc ḡamakê daḡga, ma gatam tó yêc daḡga. <sup>14</sup> Tuḡ dau sêkwê sac hoc atu 12 ḡahô. Ma aô galic Anötö ndê Domba ndê lau aposel 12 si ḡaê sêyêc hoc 12 dinaḡ.

<sup>15</sup> Aḡela naḡ sôm yom dau têḡ aô, naḡ kôc gêḡ danem dôhônḡ gêḡ-ḡga daḡ naḡ sêmasanḡ ḡa gol, bu nem dôhônḡ malac, ma tuḡ ti gatam. <sup>16</sup> Inḡ gêm dôhônḡ malac, ma tap sa bu malac ḡa-baliḡ-ḡga gitôm dôḡ 12,000, ma gic pôc-ḡga gitôm dôḡ 12,000, ma pi lôlôc-ḡga gitôm dôḡ 12,000.\* <sup>17</sup> Ma inḡ gêm dôhônḡ tuḡ dau ḡadandi,

\* **21:16:** Dôḡ dinaḡ sêsam bu ‘Stedia,’ ma stedia 12,000 dinaḡ gitôm 2,200 kilometa.

nañ gitôm dôñ 144.† In kékuc dôhôn nañ ñamalac sênem dôhôn gêñ-ña, ma gêm dôhôn malac dau. <sup>18</sup> Tun dinañ, sêmasañ ña hoc ñawasi jaspa. Ma malac dau sêmasañ ña gol ñawasi atu ma ñawa gitôm glas. <sup>19-20</sup> Ma hoc atu-tu 12 nañ tun sac ñahô, nañ sêñgôlôn ña ðhoc ñayham-ñayham. Sêñgôlôn hoc ñamata-ña ña hoc ñayham nañ sêsam bu jaspa, ma hoc tilu-ña sêñgôlôn ña sapaya, ma hoc titô-ña e têt hoc a tu ti-12-ña, nañ sêñgôlôn ña aget, emerel, oniks, kanelian, krisolait, beril, topas, krisopras, yasint, ma ametis. <sup>21</sup> Ma gatam 12 dinañ sêmasañ ña gêñ ñawasi gwêc-ña 12 nañ sêsam bu pearl. Ma señ atu nañ gic malac dau kôc, nañ sêmasañ ña gol ñawasi atu, ma ñawa gitôm glas.

<sup>22</sup> Aô tanhê malac, ma galic bu Anötô ndê lôm dabuñ dan kalhac dom. Nahu bu Pômdau Anötô Ñaclai Ñadau, lu in ndê Domba sêndôc malac dau ñalôm, ma lau malac-ña sêpônda lôm dabuñ dan tu bu sênem akin Anötô-ña dom. <sup>23</sup> Ma ac ti ayô mba, nahu bu Anötô dau ndê ñawasi pô malac, ma in ndê Domba ndê ñawê ti lam malac-ña. <sup>24</sup> Lau akêñ gameñ hoñ oc sêñsêlêñ sêmbo ñawê atu nañ sa akêñ malac dau. Ma kin nom-ña oc sêsôc malac dau sêndi ti ñac si waê ti ñawasi tôhôn. <sup>25</sup> Ôbwêc ti ñ asec pacndê sambuc, ma tu dinañ-ña oc sêsêc gatam ahuc dom. <sup>26</sup> Gêñ ñawasi ma gêñ tiwaê akêñ nom ñagameñ sambob, nañ Anötô oc kôc sa sôc malac dau ndi. <sup>27</sup> Magoc gêñ ñadômbwi dan oc sôc ndi dom. Lau nañ sêkôm mêtê sac ma lau tasañ dan oc sêsôc sêndi dom. Lau nañ si ñaê yêc Anötô ndê Domba ndê Buku Tanli-ña, nañ tawasê oc sêsôc sêndi.

## 22

### *Bu Tanli-ña*

<sup>1</sup> Goc aña dinañ tôc Bu Tanli-ña têt aô, nañ ñawa gitôm glas. Bu dau hêc sa yêc Anötô ma Domba si pôñ atu, <sup>2</sup> ma k eselen kékuc señ atu nañ gic malac dau kôc. Ma A Tanli-ña kalhac bu dau ñamakê danğa lu-lu, ma gêm ñandô tôm ayô hoñ. Ma lau nom-ña hoñ nañ sêndôc malac Jerusalem wakuc, nañ oc gêmbac kôm ñac dom, bu A Tanli-ña dau ñalauñ oc kôm ñac ñamlic ñayham ñapanj. <sup>3</sup> Têt têm ñamata-ña Anötô pucbo nom tu ñamalac si sac-ña, tigen têt têt ñambu-ña ñawapac dau oc pacndê sambuc. Anötô lu Domba si pôñ kin-ña oc lhac malac lôm, ma in ndê lau oc sênem akin in yêc dindê. <sup>4</sup> Ñac oc sêlic in anğô andô, ma in ndê ñaê oc yêc ñac si sêcbala. <sup>5</sup> Gameñ oc ñasec sa tiyham dom, bu ôbwêc pacndê, ma lau oc sêpônda lam ñawê ti ac ñawê dom. Nahu bu Pômdau Anötô ndê ñawê oc pô ñac. Ma lau dinañ oc sêmbo ti sênem gôlin sêtôm kin ñapanj.

### *Pômdau Yisu oc mbu meñ*

<sup>6</sup> Aô galic gêñ hoñ dinañ su, goc aña dau sôm têt aô, “Yom hoñ dindec in yom ñandô, ma yom ñayham tu lau hoñ sêkêñ whin-ña. Pômdau Anötô nañ kêt in ndê Ñalau puc lau propet dôñ, nañ kwahic dec kêkin in ndê aña bu tôc gêñ hoñ dindec asê têt in ndê lau akin. Ma gêñ dau kêpin bu oc ñandô sa.”

<sup>7</sup> Ma Yisu sôm, “Anğô! Kêpin su oc wambu wameñ. Asa nañ kôc yom nañ Anötô hoc asê gwanañ yêc buku dindec, nañ sa ma danğa wambu, nañ oc tap Anötô ndê mwasin atu sa.”

<sup>8</sup> Aô Jon ganğô ma galic gêñ hoñ nañ gato sip bapia dindec. Ma têt ndoc aña tôc gêñ hoñ dau asê têt aô su, nañ aô gahu dauñ gayêc in gahi-ña bu wampin in. <sup>9</sup> Tiger in sôm têt aô, “Kôm bocdinañ dom! Pôn hamduc têt

† 21:17: Dôn dinañ sêsam bu ‘Kyubit’, ma kyubit 144 gitôm 65 mita.



Anötö ma êmpin in tigen! Aö ngac akiñ ñambwa, gatôm am, ma gatôm am nem asidôwai lau propet, ma gatôm lau nañ danğa wambu yom hoñ nañ yêc buku dindec.”

<sup>10</sup> Goc in sôm têt aö, “Ndoc meñ kêtin. Bocdinañ yom nañ Anötö hoc asê yêc buku dindec nañ, siñ kwi dom, magoc kêtin yêc lhu bu lau sêsam. <sup>11</sup> Lau nañ sêsap mêtê sac ma mêtê ñadômbwi dôñ, nañ oc sêkôm sêmbo e Yisu mbu meñ. Magoc lau nañ sêsa lêtin gitêtin ma lêtin dabuñ, nañ sêsap si lêtin ñayham dau dôñ mañ e Yisu mbu meñ.”

<sup>12</sup> Ma Yisu sôm, “Am ngô! Kêtin su oc wambu wameñ, ma wakêtin ñagêyô ñayham me sac têtin lau hoñ êñkuc mêtê nañ ñac sêkôm. <sup>13</sup> Ñamata-ñga têtin gêtin hoñ, ma têtin gêtin hoñ ñambu-ñga, aö dec gambo. Aêc, aö gati ñamata gêtin hoñ, ma gati ñambu gêtin hoñ. Aö gac hu gêtin hoñ, ma wandic bata gêtin hoñ. <sup>14</sup> Mac lau nañ ambo ahê mêtê sac hoñ, dec tôm mac anğwasin nem ñakwê ñawasi sa, nañ oc atap Anötö ndê mwasin atu sa. In oc kêtin mac aneñ ñandô yêc A Tanli-ñga, ma mac oc asôc malac Jerusalem wakuc ñagatam andi. <sup>15</sup> Magoc lau sac oc sêsôc sêndi dom. Lau mbectoma, lau nañ sêkôm mêtê mockain-ñga, ñac nañ sic ñamalac ndu, ma lau nañ sem akiñ anötöi gwam, ti lau nañ sêkôm tasan ma ñac nañ atac whin mêtê tasan, lau hoñ dinañ oc gacgeñ sêmbo awê gitôm giam pôm.

<sup>16</sup> “Aö Yisu dec, kakin aneñ añela bu hoc yom hoñ dindec asê têtin mac, bu andic dulu têtin Anötö ndê lau dabuñ hoñ. Aö Dawid ndê Ñahu, nañ gambo gamuñ in, ma Dawid ndê Wakuc bocdinañ. Ma aö gatôm Têtinda, tata bêtêc-ñga nañ ñawasi atu.”

<sup>17</sup> Ñalau Dabuñ, lu awhê nañ oc nem Anötö ndê Domba, nañ sêsôm bu, “Mweñ!” Ma am asa nañ ngô yom dindec, nañ sôm, “Mweñ!” Am asa nañ bu yô am, nañ mweñ, ma nôm Bu Tanli-ñga nañ am oc kôc sa ñambwa, ñaôli mba. <sup>18</sup> Tigen aö wapuc yom hoñ nañ Anötö hoc asê gwanan yêc buku dindec, nañ dôñ. Ñamalac dan bu ndic têtin yom dindec ña in dau ndê yom, dec Anötö oc kêtin ñawapac hoñ nañ gato ñayom sip buku dindec, nañ têtin in. <sup>19</sup> Ma ñamalac dan bu kôc yom ñalhô dan su yêc yom nañ Anötö hoc asê gwanan yêc buku dindec, dec Anötö oc sen in su bocdinañ, ma in oc so gêtin ñayham-ñayham nañ buku dindec têtin asê. In oc wêkain ndê mala yêc malac dabuñ dom, ma neñ ñandô yêc A Tanli-ñga dom.

<sup>20</sup> In nañ hoc yom ñandô asê pi gêtin hoñ dindec, nañ sôm, “Yomandô! Kêtin su aö oc wambu waloc.”

Yomandô! Mweñ Pômdau Yisu!

<sup>21</sup> Pômdau Yisu ndê mwasin ndi têtin Anötö ndê lau hoñ. Yomandô!

## Read the New Testament daily

### *January*

date	Scripture
1	Matyu 1:1-2:12
2	Matyu 2:13-3:6
3	Matyu 3:7-4:11
4	Matyu 4:12-25
5	Matyu 5:1-26
6	Matyu 5:27-48
7	Matyu 6:1-24
8	Matyu 6:25-7:14
9	Matyu 7:15-29
10	Matyu 8:1-17
11	Matyu 8:18-34
12	Matyu 9:1-17
13	Matyu 9:18-38
14	Matyu 10:1-23
15	Matyu 10:24-11:6
16	Matyu 11:7-30
17	Matyu 12:1-21
18	Matyu 12:22-45
19	Matyu 12:46-13:23
20	Matyu 13:24-46
21	Matyu 13:47-14:12
22	Matyu 14:13-36
23	Matyu 15:1-28
24	Matyu 15:29-16:12
25	Matyu 16:13-17:9
26	Matyu 17:10-27
27	Matyu 18:1-22
28	Matyu 18:23-19:12
29	Matyu 19:13-30
30	Matyu 20:1-28
31	Matyu 20:29-21:22

### *February*

date	Scripture
1	Matyu 21:23-46
2	Matyu 22:1-33
3	Matyu 22:34-23:12
4	Matyu 23:13-39
5	Matyu 24:1-28
6	Matyu 24:29-51
7	Matyu 25:1-30
8	Matyu 25:31-26:13
9	Matyu 26:14-46
10	Matyu 26:47-68
11	Matyu 26:69-27:14
12	Matyu 27:15-31
13	Matyu 27:32-66
14	Matyu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29-2:12
17	Mak 2:13-3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31-4:25
20	Mak 4:26-5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24-8:10
26	Mak 8:11-9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51-8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24-13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42-14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36-16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22-19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23



date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galasia 1:1-24
15	Galasia 2:1-16
16	Galasia 2:17-3:9
17	Galasia 3:10-22
18	Galasia 3:23-4:20
19	Galasia 4:21-5:12
20	Galasia 5:13-26
21	Galasia 6:1-18
22	Epesas 1:1-23
23	Epesas 2:1-22
24	Epesas 3:1-21
25	Epesas 4:1-16
26	Epesas 4:17-5:2
27	Epesas 5:3-33
28	Epesas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19–3:6
2	Pilipai 3:7–4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21–2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18–4:18
9	1 Tesalonika 1:1–2:9
10	1 Tesalonika 2:10–3:13
11	1 Tesalonika 4:1–5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitus 1:1-16
27	Taitus 2:1-14
28	Taitus 2:15–3:15
29	Pilemon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14-5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32-12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19-2:17
19	Jems 2:18-3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jud 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18-3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

## YOM NJATÔ NAHU (Glossary)

Mac bu alic ñadalô gitôm: † kalhac whiñ yom ñaŋ yêc buku dindec ñalôm, ñaŋ tôc asê bu mac atôm bu atap yom ñaŋ sa yêc buku ñatêku dindec.

### ANÖTÖ NDÊ DOMBA (Lamb of God)

Jon, Ngac Kêku Lau-nga, sam Yisu bu 'Anötö ndê Domba' (Jon 1:29, 36). Yêc pwac akwa ñapu, lau Israel-nga sic domba daêsam ndu ma sêkêñ ti da ya ô lau si sac ñagêyô. Yisu in Anötö ndê Domba pwac wakuc-nga ñaŋ kêñ dau ti da dim tiger, dec kêmasaŋ lêñ bu Anötö suc lau si sac kwi-nga. Tiñambu Jon to yom daêsam pi Anötö ndê Domba yêc Revelesen (Rev 5:6; 7:10, 17; 14:4, 10; 15:3; 19:9; 21:22-23; 22:1, 3).

### ANÖTÖ NDÊ GÔLIÑ / GAMEÑ UNDAMBÊ-NGA (Kingdom of God)

Yêc Yom Lêñsêm Wakuc, Yom Inglis 'Kingdom of God' ñaŋ ñahu tiger dom.

1. Têm ñatô 'Kingdom of God' hêganônñ undambê - gameñ ñaŋ Anötö dau mbo, ma gameñ ñaŋ Anötö ndê lau gitêñ oc sêndöc têñ têm ñambu-nga. (Alic Mat 7:21; Luk 13:28-29; 1 Kor 6:9-10; 15:50; Gal 5:21; Epe 5:5; 2 Tim 4:18; ma 2 Pit 1:11.) Bocdinañ yac am kwi bu **Gameñ undambê-nga** me **Anötö ndê gameñ undambê-nga**.
2. Têm ñatô 'Kingdom of God' hêganônñ bêc ñaŋ Pômdau Yisu oc mbu meñ ma êñsahê lau hoñ. (Mat 13:24-30, 41; 13:47-49; 20:1-16; 22:1-14; 25:1-13, 14-30.)
3. Têm daêsam 'Kingdom of God' hêganônñ gameñ ñaŋ me têm ñaŋ dom. Yom ñaŋ hêganônñ Anötö ndê ñaclai tu nem gôliñ-nga. In ñê gôliñ dinañ in gêñ têm kwahic dec-nga ma hêganônñ gwelêñ ñaŋ in kôm yêc ñamalac si ñalôm. Asa ñaŋ kêñ whiñ ma sôc Anötö ñapu, ñaŋ mbo Anötö ndê gôliñ ñapu su. Yom kainañ dinañ danem kwi bu **Anötö ndê gôliñ**. (Alic yom ñatô yêc Mat 3:2; 6:33; 12:28; 13:44-46; Luk 16:16; 17:20-21; Rom 14:17; 1 Kor 4:20; ma Kol 1:13.)

### APA PWAC YOMSUNGA (Ark of the Covenant)

Têñ ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ sawa, ñaŋ Anötö sôm têñ ñac bu sêmasaŋ apa ñaŋ ña a, ma sêmpanñ ahuc ña gol (Eks 25:11-22). Apa ñaŋ sêkêñ yêc ñbac dabuñ ñalôm dabuñ andô. Hoc lu ñaŋ Anötö to yomsu amañlu (pwac akwa) pi, ñaŋ sêkêñ yêc apa ñaŋ ñalôm. Ma sêkêñ Aron ndê tôc ti ñmana ñatô yêc ñalôm whiñ (Hib 9:4-5).

Têñ ndoc lau Israel-nga sêkwê lôm dabuñ kalhac Jerusalem, ñaŋ sêkêñ apa ñaŋ yêc ñalôm dabuñ andô (1 Kiñ 8:1-13; ma 2 Kr 35:3). Magoc tiñambu lau Israel-nga si ñacyo sêsen gameñ ma apa ñaŋ giñga. Jon to yom pi apa ñaŋ yêc Rev 11:19.

### APOSEL (Apostle)

Ñaê ñaŋ ñahu bu 'Lau ñaŋ sêñkiñ ñac sêsa si.' Yom 'misineri' yêc Yom Inglis ñaŋ ñahu kainañ tiger.

Têm ñatô ñaê aposel hêganônñ ñngacsêñomi 12 (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19; 6:30; ma Luk 6:12-16; 24:10). ñac sêti lau sêkêñ whiñ-nga si lau bata, ma sêkôm gêñ ñalô ma gêñ ti ñaclai daêsam (Apo 2:42-43). Ma têm ñatô yom ñaŋ hêganônñ lau ñaŋ sêmbo ñngacsêñomi 12 si toñ dom, gitôm Matias (Apo 1:26), Poi lu Banabas (Apo 14:4, 14; Rom 1:1), ma lau ñatô (Rom 16:7).

### BAC DABUN (Tabernacle)

Têj têm Moses wê lau Israel-nga sa akêj gamej Isip-nga, ma sêmbo gamej sawa, nanj Anötö sôm têtj Moses bu êmasanj bac po tu sênem akiñ in-nga (Eks 25:8-9; 26:1-37). Alic bac dau ñagatu danj yêc p 250.

**BELSEBAL** - Alic **Sadanj**.

**BUKU TANLI-NGA** (Book of Life)

Lau hoj nanj sêkêj whinj Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasiñ dandöc tanli ñapan-nga sa, nanj si ñaê yêc Buku Tanli-nga yêc undambê. Alic yom ñapu-nga (footnote) yêc Rev 3:5.

**DABUNSIGA** (Priest)

Anötö dau kêyalinj Aron ti ndê lau wakuc nanj sêsa akêj †Liwai ndê tonj, nanj sa bu sêti lau Israel-nga si dabunsigna (Eks 28:1). Nac si gwelenj bu sênem akiñ Anötö, sêyob lau Israel-nga si gêj dabunj, ma bu sêkêj da tidau-tidau ma da ô lau Israel-nga si sac ñagêyô-nga.

Sênyalinj dabunsigna atu-tu ñatô sa bocdec bu:

**DABUNSIGA ÑAMATA-NGA** (High Priest / Chief Priest)

Tôm yala tigenj-tigenj, lau Israel-nga sênyalinj dabunsigna danj sa bu ti dabunsigna ñamata-nga. Inj tawasê gitôm bu söc ñalôm dabunj andô yêc lôm dabunj bu kêj da ñim tigenj yêc yala tigenj ñalôm. Têm ñatô dasam inj bu **Dabunsigna Atu**.

**DABUNSIGA ATU-TU** (Chief Priests)

Lau Israel-nga sêsam ñac si dabunsigna ñatô bu dabunsigna atu-tu. Nac lau nanj munj-nga sênyalinj ñac sa sêti dabunsigna ñamata-nga, ma dabunsigna tiwaê ñatô.

**DAWID NDÊ ATU** (Son of David)

Lau Israel-nga sêkêj bata bu †Mesaya oc sa akêj Dawid ndê wakuc, ma tu dinanj-nga sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu.

**DENARIAS**

Lau Rom-nga si mone silba danj. Lau semlhi gêj ña mone dinanj yêc gamej nanj lau Rom sem gôlinj. Têj Yisu ndê têm, lau nanj bu sêkôm ñgac danj ndê gwelenj ôm-nga me domba-nga têtj bêc tigenj nanj oc nemlhi ñac ña denarias tigenj-tigenj. Nâê denarias hêganôj mone tigenj. Mone lu me daêsam sêsam bu ‘denarii.’

**GAMENJ APA-NGA** - Alic **Lau Gamej Apa-nga**.

**GAMENJ UNDAMBÊ-NGA** - Alic **Anötö ndê gamej**.

**HEROD**

Yêc Yom Lênsêm Wakuc dasam yom pi kinj hale nanj si ñaê Herod. Nac hoj sem gôlinj gamej ñatô sêmbo †Sisa ndê gôlinj ñapu.

1. **Kinj Herod (Herod the Great)** - alic Mat 2:1-22; ma Luk 1:5.

Inj kinj ti waê atu nanj gêm gôlinj gamej Judia ma Galili-nga têtj ndoc Yisu dinda kôc inj. Inj ñgac dau dinanj nanj kôm bu ndic Yisu ndu têtj ndoc inj balêkoc dedec. Inj mbac ndu têtj yala 4BC.

2. **Herod Antipas** - alic Mak 6:14-29; ma Luk 23:6-12.

Inj Kinj Herod ndê atu nanj gêm gôlinj gamej Galili ma Perea-nga têtj ndoc Yisu gêm mêtê ti kôm gêj dalô mbo gamej dinanj. Inj ñgac dau dinanj nawhê Herodias nanj sôm bu sêtim Jon (Ñgac Kêku Lau-nga) kachu kic.

3. **Herod Agripa 1** - alic Apo 12:1-23.

Inj Herod Antipas nêsip nanj gêm gôlinj gamej Galili-nga, ma tinjambu gamej Samaria ti Judia-nga whinj. Inj kêj kisa ti kêmatôc lau ñamata-nga nanj sêkêj whinj Yisu. Inj ñgac nanj gic Jon ndê asidôwa Jems ndu.

#### 4. **Herod Agripa 2** - alic Apo 25:13–26:2; ma 26:19.

Inj Herod Agripa 1 ndê atu. Inj gêm gôliņ ndöc Sisaria Pilipai, ma kêmatoç Pol ma kêkiņ inj têtj Rom gi bu Sisa êmatöc inj ndê yom.

#### **HIBRU** (Hebrew)

Têm natô sêsam lau Israel-ņga bu 'Lau Hibru,' ma ñac si awha naņ sêsam bu 'Yom Hibru' whiņ. Ñaê dau meņ akêņ ñac si apanğac daņ ñaê Eber (Gen 10:21).

Yom naņ sêto yêc Yom Lêņsêm Akwa naņ sêto ña Yom Hibru ñandô. Yom Hibru naņ lau Israel-ņga sêsôm têtj Yisu ndê têm, naņ sêsam yêc Inglis translesen natô bu 'Yom Aramaik.' Yom dau kêpiņ bu tap Yom Hibru ñandô sa, magoc inj yom ñasaê dau ña-ņga.

#### **HOC NĀYHAM-NĀYHAM** (Jewel)

Yêc Rev 21:19-20 Jon to yom pi hoc ñayham-ñayham ma ñaôli atu naņ gêlic yêc malac Jerusalem wakuc. Hoc tigeņ-tigeņ dinaņ bocdec bu:

**HOC JASPA** (Jasper) - hoc ñadalô batac-batac me ñawa (green or clear).

**HOC SAPAYA** (Sapphire) - hoc ñadalô ñamayan (blue).

**HOC AGET** (Agate) - hoc ñadalô tidau-tidau.

**HOC EMEREL** (Emerald) - hoc ñadalô batac-batac (bright green).

**HOC ONIKS** (Onyx) - hoc ñadalô yeyec (black).

**HOC KANELIAN** (Carnelian) - hoc ñadalô kokoc (bright red).

**HOC KRISOLAIT** (Chrysolite) - hoc ñadalô yanjan.

**HOC BERIL** (Beryl) - hoc ñadalô batac-batac me ñamayan (green/blue-green).

**HOC TOPAS** (Topaz) - hoc ñadalô yanjan.

**HOC KRISOPRAS** (Chrysoprase) - hoc ñadalô ñamayan (milky or grey).

**HOC YASINT** (Jasinth) - hoc ñadalô ñamayan me batac-batac (blue/greenish-blue).

**HOC AMETIS** (Amethyst) - hoc ñadalô kokoc (purple-blue).

#### **ISRAEL**

Ñaê Israel hêganôņ Jakob, naņ Aisak lu nawhê Rebeka si balêkoc lu dinaņ ñadaņ. Anötô dau kêņ ñaê wakuc Israel têtj inj (Gen 32:28). Ñaê dau sêhê pi lau toņ atu naņ sêsa akêņ Jakob, naņ sêsam ñac bu 'lau Israel-ņga.

Ma ñaê dau hêganôņ gameņ naņ lau Israel-ņga sêndöc, naņ sêsam bu 'Israel' me 'Palestine.' Muņ-ņga sêsam gameņ dau bu 'Gameņ Kanan-ņga.'

**JAKOB** (Jacob) - Alic **Israel**.

#### **JUDA** (Judah)

Jakob ndê atui 12 si daņ inj Juda, ma sêsam lau Israel si toņ 12 ñadaņ kêkuc inj ndê ñaê. Têtj ndoc lau Israel sêmbu akêņ gameņ Isip-ņga ma sêndöc gameņ Kanan-ņga, naņ Juda ndê toņ sêwêkaiņ gameņ naņ sêsam bu Judia. Malac Betlehem yêc gameņ dinaņ (Mat 2:6).

Yisu sa akêņ Juda ndê toņ, ma Jon sam inj bu 'Layon naņ sa akêņ Juda ndê toņ' yêc Rev 5:5.

Muņ-ņga lau Israel-ņga sêwhê dau kôc gi toņ lu, naņ sêsam bu 'Lau Israel-ņga' ma 'Lau Juda-ņga.' Toņ lu dinaņ sênyaliņ dau si kiņ sa tu nem gôliņ ñac-ņga. Alic yom ñapu-ņga (footnote) yêc Hib 8:8.

**KÊDÔHÔ** WAGA **YOMSU-NĀGA** - Alic **Skraib**.

#### **KILISI** (Christ)

Alic **Mesaya**.

Yom ñalhô 'Kilisi' meņ akêņ Yom Grik *kreistos*, ma yom ñalhô 'Mesaya' meņ akêņ Yom Hibru. Ñaê lu dinaņ ñahu tigeņ, ma danem kwi bu 'ñamalac naņ



sêkêc gêñ ñakwi pi in.’ Muñ-nga lau nan Anötö kêyalin ñac sa bu sêti lau Israel-nga si kin, nan sêkêc olib ñakwi pi ñac, bu tôc asê bu ñac kin. Alic 1 Sam 16:12; ma 2 Kin 9:6.

Yom Grik *kreistos* yêc Yom Lêñsêm Wakuc, nan ñahu lu. Têm ñatô yom dau hêganônñ Yisu ndê gwelên nem lau si-nga, ma bocdinañ yac am kwi bu †Mesaya, ma têm ñatô yom dau inñ Yisu ndê ñaê dan, ma bocdinañ yac am kwi bu Kilisi.

#### **LAU GAMEN APA-NGA (Gentiles)**

Yom Inglis ‘Gentile’ heganônñ lau hon nan lau Israel dom. Lau Israel-nga ñatô sêtoc dau sa bu Anötö kêyalin ñac sa sêti inñ ndê lau, ma bocdinañ sêpu lau gameñ apa-nga hon nan lau Israel dom, ma sêsam ñac bu ‘lau sac,’ ñahu bu ñac sêñkuc Moses ndê yomsu dom (Gal 2:15). Magoc lau gameñ apa-nga daêsam sêkêñ whinñ Yisu sêhóc gêlêc lau Israel-nga su.

Lau gameñ apa-nga nan danğasun sambuc ñawaê ñayham ma sêsap lêñ sac-sac nom-nga dôñ ñapan, nan têm ñatô dasam ñac bu ‘lau sambuc.’

#### **LAU ISRAEL-NGA (Jew / Hebrew / Israelite)**

Lau Israel-nga nan sêsa akêñ †Jakob, nan sêsam ñac yêc Yom Inglis bu ‘Jew’ ma ‘Hebrew’ ma ‘Israelite.’

#### **LAU SÊTIM YOM LAU-NGA (Hypocrite)**

Yom Inglis ‘hypocrite’ kêkuc Yom Grik *hypocriteis* ma hêganônñ lau nan sêsôm yom ñayham-ñayham tu bu lau ñatô sêlic ñac ñayham-nga, magoc ñac dau sêñkuc yom dau dom, ma sêkôm ñandô sa dom. Têm daêsam Yisu pu lau †Palêsai ma lau †Skraib, ñahu bu ñac si mêtê dau dinañ.

#### **LEPRASI (Leprosy)**

Ñaê leprasi hêganônñ gêmbac ñamlic-nga. Lau ñatô gauc gêm bu gêmbac nan sêsam bu leprasi têñ Yisu ndê têm, nan gitôm gêmbac nanñ dasam bu leprasi têñ têm kwahic dec-nga dom.

Lau Israel-nga sêmbo ahê lau ti gêmbac leprasi ma sêyob bu sêmasec ñac dom, bu oc kôm lau ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga. Anötö kêñ gwelên têñ lau dabunñsiga bu sêñsahê lau si gêmbac ñamlic-nga (Lev 13:1-46; 14:1-32).

#### **LIWAI (Levi)**

Liwai inñ †Jakob ndê atui 12 si dan, ma sêsam lau Israel si tonñ 12 ñadanñ kêkuc inñ ndê ñaê.

Ma ñac dan ñaê Liwai, inñ Yisu ndê ñgacsêñjom dan nan sêsam inñ ndê ñaê dan bu Matyu (Mat 9:9-13).

#### **LAU LIWAI (Levites)**

Anötö kêyalin Liwai ndê lau wakuc sa bu sênem akin inñ yêc †bac dabunñ ma †lôm dabunñ, ma bu sênem lau †dabunñsiga sa (Nam 1:47-53; 18:2-6; ma Diut 10:8-9). Anötö sôm bu lau Liwai sêwêkañ nom yêc gameñ Kanan-nga dom. Lau nan sêmbo lau Israel si tonñ 11, nan sêwhê si gêñ hon kôc gi tonñ 10, ma sêkêñ tonñ dan têñ lau Liwai tu yob ñac ti ñac si gôlôwac-nga (Nam 18:21-24). Lau nan sêti lau Israel-nga si dabunñsiga, nan sêñyalin ñac sa yêc Aron ndê wakuc nan sêsa akêñ Liwai ndê tonñ (Hib 7:5-10).

#### **LÔM DABUN (Temple)**

Têm ñatô sêsam lôm dabunñ Jerusalem-nga bu Anötö me Pômdau ndê Andu. Lau Israel-nga sêteñ mbec ti sêlic om tôm ñac si malac yêc ñac si †lôm wê-nga. Magoc ñac bu sêkêñ da ya me da ñatô, nan sêtêñ lôm dabunñ Jerusalem-nga si, ma lau dabunñsiga sêmbo tu sêkêñ lau dau si da. Ma ñac sêlic om atu-tu yêc lôm dabunñ dau.

**LÔM WÊ-NGA** (Synagogue)

Yom Inglis ‘Synagogue’ menj akêñ Yom Grik dan, nan njahu bu ‘gamenj sêkac sa-nga.’ Yom dau hêganônñ andu nan lau Israel-nga sêkac sa sêmbo têtñ ndoc Sabat-nga bu sêsam ti sêñgô Pômdau ndê yom, ma sênem wê ti sêterñ mbec têtñ inj. Lau Israel-nga sêkwê lôm wê-nga sêlhac tôm ñac si malac atu-tu ti saun- saun honj gi. Ma yêc lau apa si gamenñ nan lau Israel-nga daêsam sêmbo, nan sêkwê si lôm wê-nga tu sêlic om-nga bocdinañ. Têtñ ndoc Pol kôm gwelenj yêc lau apa si gamenñ, nan êlêmê gêm mêtê yêc lôm wê-nga nan sêlhac gamenñ dinañ.

**MANA** (Manna)

Têtñ ndoc Moses wê lau Israel-nga ma sêmbo gamenñ sawa gitôm yala 40, nan Anötö gôlôm ñac ña bolom kainj danñ nan sêsam bu ‘Mana.’ Yom dau inj Yom Hibru dan, ma danem kwi bu ‘inj dinañ gêtñ sake?’ Bu lau Israel sêsôm yom dau têtñ ndoc ñamata-nga nan sêlic bolom dau (Eks 16:15).

**MESAYA** (Messiah/Christ)

Anötö gic bata têtñ lau Israel-nga bu êñkinñ Mesaya nan oc nem ñac si ma puc †Anötö ndê gôlinj dônñ. Yom Grik *kreistos* bu hêganônñ Yisu ndê gwelenj dinañ, dec yac am kwi bu Mesaya.

Alic **Kilisi** whinñ.

**MWASIN / OM ATU** (Festivals / Feasts)

Lau Israel sêlic om atu-tu ñatö tôm yala honj, bu gauc nem Anötö ti gêtñ atu-tu nan inj kôm tu nem ñac sa-nga.

**MWASIN BOLOM YIST MBA-NGA** (Unleavened Bread)

Alic Mat 26:17; Mak 14:1; Luk 22:7; Apo 12:3; ma 20:6. Pômdau gic hu Mwasin Bolom Yist Mba-nga têtñ ndoc lau Israel-nga sêmbo gamenñ Isip-nga - alic Eks 12:15-20. Mwasinñ dau yêc tôm bêc 8, ma Pômdau gic yomsu ñac bu sêkac yist honj su yêc ñac si andu, ma sênerñ gêtñ ti yist dom e mwasinñ ñatêm dau pacndê. Têtñ mwasinñ dau ñabêc ñamata-nga ña-ôbwêc, nan ñac serñ Mwasinñ Pasowa-nga.

**MWASIN LÔM BAC-NGA** (Tabernacles)

Alic Jon 7:2-52. Lau Israel-nga sêndê Mwasin Lôm Bac-nga têtñ ndoc sic bata si gwelenj sêndic bolom ñandô sa-nga tôm yala honj. Ñac sêkwê bac, ma sêkac dau sa gitôm bêc 7, ma gauc gêm têtñ nan ñac si apai sêndöc andu bac yêc gamenñ sawa. Ma ñac sem mbec gêtñ ñandô òm-nga yêc wake dinañ ñalôm (Lev 23:33-43; Diut 16:13-15; ma Sek 14:16-19).

**MWASIN PASOWA-NGA** (Passover)

Lau Israel-nga serñ Mwasinñ Pasowa-nga tu bu gauc nem ndoc nan Anötö kêgaho ñac su yêc lau Isip-nga amba (Eks 12). Yom Inglis ‘Passover’ nan danem kwi bu ‘êñlêc têtñ ñahô-nga,’ ma hêganônñ têtñ nan Anötö ndê anjela nanj gic balêkoc ñgac mbêc Isip-nga honj ndu, nan kêlêc lau Israel-nga si andu.

**MWASIN PENTIKOS-NGA** (Pentecost)

Alic Apo 2:1; 20:16; ma 1 Kor 16:8. Ñaê ‘Pentikos’ njahu bu ‘bêc 50.’ Lau Israel-nga serñ Mwasinñ Pasowa, ma tinjambu bêc 50 pacndê su goc sêlic om atu danñ nan sêsam bu Pentikos. Têtñ ndoc dinañ ñac sem danje Anötö tu bolom wit nan sic sa-nga, ma gauc gêm têtñ nan Anötö kêtñ yomsu amanju têtñ Moses yêc Lôc Sainai. Alic yom pi Om Pentikos yêc Lev 23:15-16; Diut 16:10; ma Nam 28:26-30.

Kwahic dec, lau sêkêtñ whinñ Yisu-nga gauc gêm Om Pentikos nanñ Njalau Dabunñ gêm lau aposel ahuc (Apo 2:1).

**MWASIN SIC GAWI LÔM-NGA** (Temple Dedication)

Têḡ yala 167BC lau Siria-ḡa sic siḡ têtḡ lau Israel-ḡa ma sêḡgaho malac Jerusalem ti ḡac si lôm dabuḡ su, ma sêkêḡ si anötô gwam danḡ kalhac alta. Magoc tiḡambu, têtḡ yala 165BC, Judas Makabias kôc ḡêḡ sac dau su, ma lau Israel-ḡa sic gawi lôm bu ḡawasi sa tiyham. Bocdinaḡ tôm yala hoḡ lau Israel-ḡa sêndê Mwasin Sic Gawi Lôm-ḡa bu gauc nem ḡêḡ dau (Jon 10:22).

**ÑAMALAC NDÊ ATU** (Son of Man)

Têḡ têtḡ ḡamata-ḡa, propet Daniel sôm yom pi ḡamalac naḡ Pômdau kêtḡ bu nem lau sa yêc si sac hoḡ, ma sam iḡ bu Ñamalac ndê Atu. Ñaê dau iḡ ḡahu tigeḡ gitôm †Mesaya.

Yisu sam dau bu Ñamalac ndê Atu, bu whê sa bu iḡ ḡamalac naḡ Pômdau kêtḡ, ma iḡ kôc ḡaclai ti ḡawasi atu meḡ akêḡ Anötô dau. Iḡ meḡ mbo nom gitôm ḡamalac, tigeḡ iḡ Anötô dau.

Yêc Yom Hibuḡ, ḡaê ‘Adam’ ḡahu bu ‘ḡamalac.’ Bocdinaḡ oc tôm bu danem ḡaê ‘Ñamalac ndê Atu’ kwi bu ‘Adam ndê wakuc.’ Tu dinaḡ-ḡa lau ḡatô gauc ḡêm bu ḡaê dau ḡahu bu Yisu dau iḡ ḡamalac ḡandô ḡi tap Adam sa têtḡ ndoc Pômdau kêmasaḡ iḡ, ma iḡ kôm sac su dom. Têm ḡatô Pol to yom pi Yisu ma sam iḡ bu ‘Adam wakuc’ (1 Kor 15:45).

**ÑGAC NEM LAU SI-NGA** (Saviour)

Dasam Yisu bu ‘Ñgac Nem Lau Si-ḡa,’ ḡahu bu iḡ ḡêm lau si bu sêtap ḡagêyô naḡ ḡic ḡac ḡawaê tu sêkôm sac-ḡa, naḡ dom. Bu Yisu dau hêc lau hoḡ si sac ḡagêyô pi dau. Asa naḡ kêtḡ whiḡ Yisu, naḡ Anötô suc iḡ ndê sac kwi, ma ḡêlic iḡ bu ḡamalac gitêḡ tu iḡ ndê kêtḡ whiḡ Yisu-ḡa.

**ÑGACSÊḡOM** (Disciple)

Ñaê dindêc meḡ akêḡ Yom Griḡ *mathetes*, naḡ sem kwi yêc Yom Inglis bu ‘disciple.’ Yom Griḡ dau ḡahu hêḡanôḡ lau kwapuc, me lau naḡ sêndôhônḡ ḡêḡ. ḡaê dau hêḡanôḡ lau naḡ sêḡkuc Yisu ma sêḡsêlêḡ sêwhiḡ iḡ ti sêkêḡ whiḡ iḡ.

Yêc Yom Lêḡsêm Wakuc, ḡaê ḡgacsêḡom hêḡanôḡ launḡac 12 naḡ Yisu kêtḡaliḡ ḡac sa bu sêḡkuc iḡ. Magoc lau toḡ atu naḡ sêḡkuc Yisu, naḡ launḡac hoḡ dom, lauwhê sêwhiḡ sêḡkuc iḡ (Luk 8:1-3). Bocdinaḡ yac asam ḡac bu ‘sêḡjomi.’ Ñaê sêḡjomi dau sêsôm pi lau naḡ sêḡkuc Yisu, ma lau naḡ sêḡkuc Jon, Ñgac Kêku Lau-ḡa (Mat 8:25), ma lau Palêsaḡ si sêḡjomi (Mak 2:18).

**OLIB** (Olive)

A olib iḡ a kaiḡ danḡ naḡ sêpo ḡapep yêc lau Israel-ḡa si gameḡ. U bu ndic dom tôm ḡasawa baliḡ, magoc a olib oc sêlhac ḡayham.

Lau Israel-ḡa seḡ a olib dau ḡandô, ma sêkôc ḡandô tu sêmasaḡ olib ḡakwi-ḡa. Sêkôm gwelenḡ daêsam ḡa olib ḡakwi, sêkêḡ sip ḡêḡ danaḡ-ḡa, sem oso lau ḡa olib ḡakwi, ma sêkêḡ sip ḡac si lam gitôm buya.

Lôc danḡ ḡaê Lôc Olib kalhac kêtḡiḡ malac Jerusalem. Malac Betani ma Betpagi sêyêc dinaḡ.

**PALÊSAI** (Pharisee)

Lau Israel-ḡa si toḡ danḡ. Ñac ti lau †Skraib si gwelenḡ ḡandô naḡ bu sêḡyalê Moses ndê yomuḡ ḡapep eḡ, ma sêndôhônḡ ti sêwhê sa têtḡ lau. Magoc Lau Palêsaḡ sêndôhônḡ yomuḡ ti ḡagôliḡ daêsam whiḡ, naḡ kêkuc ḡamalac ḡambwa si gauc. Ñac sêḡsahê ḡanga bu sênem dabuḡ dau, sêḡ ḡêḡ danaḡ-ḡa siḡ tu sêteḡ mbec ma sêtoc Anötô sa-ḡa, ma sêwhê si ḡêḡ hoḡ kôc ḡi toḡ 10 ma sêkêḡ toḡ danḡ ti da (Mat 23:23; Luk 18:12). Magoc têtḡ daêsam ḡac sêtoc dau

sa bu ñac gauc gêm bu ñac lau gitêñ sêhóc gêlêc lau Israel-ñga ñjatô su. Ma sêmbo ahê lau nanj sêñkuc Moses ndê yomso ñapep dom.

Yisu pu Lau Palêsai ma sam ñac bu ñlau sêtim yom lau-ñga (hypocrites), ñahu bu ndoc daêsam ñac sêsôm ti sêndôhôn yom ñayham, magoc ñac dau sêñkuc yom dau me sêkôm ñandô sa dom. Tu Yisu ndê yom dinan-ñga, dec lau Palêsai daêsam sêkêñ kisa Yisu ma sêñsalê lêñ tu sêndic in ndu-ñga.

### **PARADAIS** (Paradise)

Paradais ñahu bu ‘ôm ñayham.’ Têm ñjatô sêsam gameñ undambê-ñga bu ‘Paradais’ (Luk 23:43; Rev 2:7).

### **PASOWA** - alic **Mwasinj/Om Atu Pasowa-ñga.**

### **PWAC SÊSÊ LAUNGAC ÑAMLIC-ÑGA** (Circumcision)

Lau Israel-ñga sêsê ñac si balêkoc ñgac honj si ñamlic ñjatô su têñ ñac si bêc ti-8-ñga, sêñkuc pwac nanj Anötô kêmatin whin Abraham (Gen 17:9-14).

Têñ ndoc lau aposel sêhoc ñawaê ñayham asê tiwakuc, nanj lau Israel-ñga ñjatô gauc gêm bu ñlau gameñ apa-ñga nanj sic hu sêkêñ whin Yisu, nanj bu sêñkuc lau Israel-ñga si pwac akwa dinan dom, dec Anötô oc nem lau apa dau si dom. Tigenj Pol ma aposel ñjatô sêlhac ñannga ma sêwhê sa bu Anötô gêm lau si tu ñac si sêkêñ whin-ñga, ma tu sêñkuc pwac akwa yomso-ñga dom.

### **RABAI** (Rabbi)

Lau Israel-ñga sêsam ñac si lau bata ti kêdôhônwaga bu ‘Rabai.’ Lau bocke nanj si gauc atu ma ñayham nanj sêkêñ ñaê Rabai pi ñac. (Ñaê **Raboni** nanj Maria sam Yisu (Jon 20:16), nanj ñahu tigenj.)

### **ROM** (Rome)

Malac ñamata-ñga yêc gameñ nanj sêsam bu Itali. Lau Rom-ñga sic sinj ma sêkêñ gameñ daêsam sêsóc ñac si gôlinj ñapu. Ñac sem gôlinj lau Israel-ñga si gameñ whin, têñ têt Yisu meñ mbo nom.

Lau Rom-ñga honj si kinj atu nanj sêsam in bu †Sisa. In gêm gôlinj gameñ Rom-ñga sambob têñ têt dinan, ma kêyalin lau ñjatô sa gitôm Herod ma Pailot, bu sênem gôlinj gameñ tidau-tidau sêmbo in ñapu.

### **SABAT** (Sabbath)

Lau Israel-ñga si bêc sêlic om-ñga, kêkuc bêc nanj Anötô gic bata ndê gwelenj kêñ undambê ti nom-ñga, ma kêwhan dau. Anötô sôm bu lau honj sêkôm gwelenj tôm bêc 6 yêc wake danj ñalôm, ma bêc ti-7-ñga nanj ñac sêñwhan dau ma sêtoc in sa.

Lau Israel-ñga si yomso ti ñagôlinj daêsam hêganônj bêc Sabat-ñga. Ñac sêsôm bu lau sêkôm gwelenj tidau-tidau têñ bêc dinan dom. Lau bata Israel-ñga tac ñandê têñ Yisu tidim daêsam, ñahu bu inj kôm lau gêmbac ñayham sa têñ bêc Sabat-ñga.

### **SADANJ** (Satan)

Sadanj inj ñalau sac si ñadau. Inj kêñ kisa Anötô, ma bu êñgilí lau bu sêkôm mêtê sac.

Sêsam Sadanj ndê ñaê ñjatô bu ‘Besebal,’ ‘Belial,’ ma ‘nom dindec ñadau’ (Jon 12:31; 14:30; ma Epe 2:2). Yêc Yom Inglis sêsam inj bu ‘Devil.’

### **SADIUSI** (Sadducee)

Lau Israel-ñga tonj danj nanj sêmbo têñ Yisu ndê têt. Ñaê dau kêkuc dabunjsiga têt ñamata-ñga-ñga danj ndê ñaê ‘Sadok’ (1 Kr 16:39). Lau Sadiusi daêsam ñac lau dabunjsiga, ma ñjatô ñac lau tiwaê. Ñac sêndôhônj ti sêkac lau honj bu sêñkuc yomso amanlu nanj Anötô kêñ têñ Moses, ma yomso nanj Moses dau to sip inj ndê buku. Ñac lau kainj tigenj gitôm lau †Palêsai, tigenj

lau Sadiusi ma lau Palêsai sêseŋ dau pi yom njatô. Lau Palêsai sêkêŋ whiŋ bu lau naŋ sêmbac ndu su, naŋ oc sêtisa têŋ bêc ŋambu-ŋga, magoc Sadiusi sêkêŋ whiŋ iŋ dinaŋ dom. Ma sêkêŋ whiŋ bu aŋela ti ŋalau daŋ sêmbô dom (Apo 23:8).

### **SAINAI**

Lôc daŋ ŋaê. Yomsu amanŋlu naŋ Anötô kên têŋ iŋ ndê lau Israel-ŋga, naŋ kên têŋ Moses yêc Lôc Sainai.

### **SAMARIA**

Gameŋ daŋ ŋaê. Gameŋ dau yêc gameŋ Galili ma Judia-ŋga ŋasawa, ma yêc Bu Jordan ŋadali têŋ gameŋ ac sip-ŋga.

Lau Samaria-ŋga sêsa akêŋ apai Israel-ŋga, magoc ŋac sem lauwê apa, ma tu dinaŋ-ŋga lau Israel-ŋga sêlic ŋac gitôm lau Israel-ŋga ŋandô dom. Sêlic ŋac gitôm lau ŋambwa me lau apa.

### **SANEDRIN** (Sanhedrin)

Lau bata naŋ sem gôliŋ lau Israel-ŋga, naŋ sêsam ŋac si toŋ bu ‘Sanedrin’ (yêc Yom Inglis sêsam toŋ dinaŋ bu ‘Council’). Lau dabuŋsiga ti lau bata ma kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga gitôm 71 sêmbô toŋ dau ŋalôm. Lau Rom-ŋga sêkêŋ ŋasawa têŋ ŋac bu sênem gôliŋ ti sêmatôc lau Israel-ŋga si gêŋ njatô, magoc ŋac sêtôm dom bu sêkic ŋamalac daŋ ndê yom bu sêndic iŋ ndu. Tu dinaŋ-ŋga dec sêkêŋ Yisu sip lau Rom-ŋga amba (Jon 18:31-32).

### **SAYON** (Zion)

Sêkwê malac Jerusalem kalhac lôc njatô ŋahô, ma lôc dau ŋadaŋ sêsam bu ‘Lôc Sayon.’ Iŋ gameŋ naŋ lau Israel-ŋga si lôm dabuŋ kalhac têŋ Yisu ndê têm. Têm njatô ŋaê ‘Sayon’ hêganônŋ malac Jerusalem ma têm njatô ŋaê dau hêganônŋ lau Jerusalem-ŋga (Mat 21:5; Rom 9:33; 11:26; ma 1 Pit 2:6).

### **SELOT** (Zealot)

Ŋaê ‘Selot’ nahu ‘lau naŋ sêyêm dau su tu sêkôm gêŋ-ŋga.’ Lau Israel-ŋga si toŋ daŋ sêsam bu ‘Lau Selot’ - ŋac lau naŋ sêtec bu lau Rom-ŋga sênem gôliŋ gameŋ Israel-ŋga, ma sêtec bu sênemlhi takis têŋ kiŋ Rom-ŋga. Têm njatô lau Selot sêli dau sa, ma sic siŋ têŋ lau Rom-ŋga. Ŋgac Galili-ŋga Judas (Apo 5:37) iŋ lau Selot si ŋgac bata daŋ.

Yisu ndê †ŋgacsêŋom daŋ ŋaê Saimon sêsam bu ‘Ŋgac Selot’ (Mat 10:4; Mak 3:18; Luk 6:15; ma Apo 1:13). Lau njatô gauc gêm bu muŋ-ŋga iŋ mbo Lau Selot si toŋ, ma njatô gauc gêm bu iŋ ŋgac naŋ yêm dau su tu kôm ndê gwelêŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec lau sêsam iŋ bu ‘Ŋgac Selot.’

**SÊŊJOMI** (Disciples) - Alic Ŋgacsêŋom.

### **SISA** (Caesar)

Ŋaê Sisa dau hêganônŋ kiŋ atu naŋ gêm gôliŋ gameŋ †Rom-ŋga hoŋ.

### **SKRAIB** (Scribe)

Yom ŋalhô ‘skraib’ meŋ akêŋ Yom Inglis ‘scribe,’ naŋ danem kwi bu ‘ŋamalac to yom-ŋga.’ Bapia hoŋ naŋ Pol to, naŋ iŋ kôc ŋamalac daŋ (scribe) bu nem iŋ sa tu to ndê yom-ŋga, ma iŋ dau to yom apê tu bu ndic bata bapia tigeŋ-tigeŋ-ŋga (Rom 16:22; 1 Kor 16:21; ma Gal 6:11). Esra iŋ skraib ŋamata-ŋga daŋ (Esra 7:6-10).

### **LAU SKRAIB** (Scribes / Teachers of the Law)

Lau Skraib ŋac lau Israel-ŋga si toŋ daŋ naŋ lau ti gauc tu sêsam ma sêto yom-ŋga. Ŋac si gwelêŋ atu naŋ bu sêwhê Moses ndê yomsu sa ti sêndôhônŋ têŋ lau. Lau Skraib daêsam sêmbô lau Palêsai ti lau Sadiusi si toŋ. Têm njatô dasam ŋac bu **lau naŋ sêndôhônŋ yomsu** me **kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga**.

### **SOLPA** (Sulphur)

Têm njatô sêsam solpa bu 'hoc ti ya' (Yom Inglis: brimstone). Inj gêŋ yanyan nanj namalic nanga. Yêc Revelesen Jon to yom daêsam pi solpa nanj hêganônj nawapac ti nandê nanj oc tap lau sac sa (Rev 9:17-18; 14:10) ma sê atu ya-nga nanj lau sac oc sêsip têŋ ndoc sêtap matôc sa têŋ bêc nambu-nga (Rev 19:20; 20:10; ma 21:8).

**YISU** (Jesus)

Yêc Yom Hibu sêsam njaê dec bu 'Josua' ma njaê dau nahu bu 'Anötö gêm lau si' (Mat 1:21). Njaê njatô nanj hêganônj Yisu, nanj bocdec: 'Yisu Kilisi,' 'Anötö Atu,' 'Namalac ndê Atu,' ma 'Dawid ndê Atu.'